248

I

In noie patris et filii et sps sci amen. Ad honorem et reverentiam
omnipotentis dei et sce marie virginis matris ei et gloriosorum

Sub spetie tuta tere annis statuta
judicio urne presentibus atque futuris.

Statuti no. 12
Frammento
num (2)
Statuti 1308-1315
154 foglio
12.11.97
B.

Statuti 12

~~MISCELLANEA~~

1308-1315

Raccolta principale
cc. 155

~~3a Parte~~

2

L

248

Statuti 12

~~MISCELLANEA~~

~~3ª Parte~~

Statuti no. 12
Frammento
num (2)
Statuti 1308-1315
154 foglio
12.11.97
B.

1308-1315

Raccolta principale
cc. 155

ARCHIVIO DI STATO DI PERUGIA

Archivio storico del Comune di Perugia
Statuti

N. 12,2 8 Libri e un'additiones

Altezza cm 52 *Base cm* 38

Carte 155

1308

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ad honorem et reverentiam
omnipotentis dei et sancte marie virginis matris eius et gloriosorum
martirum Laurentii et herculani et omnium sanctorum et sanctarum dei
Ad honorem et reverentiam sancte Romane ecclesie summique
pontificis et dominorum cardinalium et alme urbis et populi et communis
civitatis eiusdem. Ad honorem et augmentum statum pacificum
et tranquillum ac et unitatem communis et populi perusini et eiusdem
civitatis et amicorum et sotiorum. Amen.

Hoc est volumen statuti populi perusini in
quo et sub quo posita sunt et scripta capitula
statuti Communis et populi perusini ordinata pro[illegible]
et scribi in eo per sapientes ad hoc habito
per consilium populi perusini et ceterorum statuto et
Capitulari ipsorum secundum reformationem Con-
silii populi perusini super eorum observatione ulterius per statuto populi perusini
secundum reformationem dicti consilii. Quod dividitur in VII libros sive partes.
I Primus liber sive prima pars dicti statuti tractat quando et qualiter potestas
et Capitaneus et eorum familia sint eligendi et statutum populi clamandum
et quales esse debeant et quantam familiam et qualem famili-
am [illegible] ducere debeant [illegible] habere et de eorum salario. et qualiter potestas
et Capitaneus et eorum familie se habere debeant in regimine facien-
do et de eorum sindicatu et de officio ipsius potestatis et Capitanei circa se-
quiminis sacramentum circa officium sindici communis circa alienationes
rerum Communis circa solutiones faciendas circa offensionem sindicato-
rum circa [illegible] si faciendam sindicus et circa plurima alia.
II Secundus liber tractat de officiariis populi et aliis officiali-
bus et de conestabilibus parochiarum et de ambaxiatoribus
et sergis et de preconibus.
III Tertius liber tractat de baylitoribus et consulibus mercatorum et de
cambiis mercatoribus et de artificibus et de campsoribus et de taber-
nariis et piçicaruolis et camorcatoribus et de panicoculis et de te-
gulariis et de quibusdam aliis.
IIII Quartus liber tractat de accusatoribus denuntiatoribus et inquisi-
toribus et de processibus contra contumaces et de condempnatoribus et
de diversis maleficiis et malliis et preciis eorum et de bonis exbapnito-
rum et condempnatorum.
Quintus liber tractat de fontibus et viis et Communantiis et
de finalibus diversis et de lacu et de certis quibusdam aliis.
V Sextus liber tractat de laboreriis observandis et ducendis et
de [illegible] faciendis et de Castris et villis et apratatione et de
communantiis castrorum et de [illegible] lateris et [illegible] et de [illegible] aliis.
Septimus et ultimus liber tractat de auctoritate et vigore statutorum
[illegible] et de elemosinis dandis et de quibusdam negotiis et
[illegible] et de quibusdam capitulis.

Sub spetie tuta tere com[illegible] statut[illegible]
Iuditio vario presentibus atque futuris.
Sicut in [illegible] sic fit ius cuique minori.
Hec fere [illegible] honori ad cuius culmina [illegible].
Et quod in volumine
statutorum presentium sint varia diversa capitula [illegible]
sis materiis [illegible] facientibus et [illegible]
notarios Curie [illegible] et [illegible] de dicto statuto
copie diversimode exemplantur in aliquibus ulterius diversita[illegible]
presenti capitulo duximus statuendum. ad tollendam omnem ambiguita-
tem et materiam litigandi quod presens volumen statuti debeat
scribi in quolibet libro divisum et particulatum [illegible] per se
annum numerum et scribere quot carte sunt et quot capitula statutorum
in imaginibus dictorum librorum. ad numerum dictorum [illegible] et carte [illegible]
liber libro dicti voluminis. Que quando statuta appareant [illegible]
debeant lucida clara [illegible] apta. Et quod quilibet notarius dicte Curie te-
neatur ad penam [illegible] librarum [illegible] exemplationis [illegible]
vel partis alicuius statuti copiati ponere [illegible] sua propria
manu de quolibet libro dicti voluminis [illegible] copiavit sive exem-
plavit. et in quanto [illegible] est scripte et in quanta carta sit nu-
merus librorum capitulorum et cartarum ponendo [illegible] in libris
et statuti dicta copia valeat [illegible] in dicto volumine
ad penam [illegible]. qua [illegible] quo fuit dicta copia
producta [illegible] notarius exemplante valeat exemplum [illegible] ali-
quo non obstante. Si inde [illegible] fuit dicta copia [illegible]
ta fuit negligens [illegible] exigendus. in [illegible] libro [illegible]
sive sindicatus debeat [illegible] condempnari [illegible] quod continet
in presenti capitulo absque [illegible]. Et quod in volumine statutorum
[illegible] et [illegible] fuit [illegible] M. CCC. VIII. indictione VI. die
[illegible] septembris in antea valiture. qualiter et quando statutum populi 2
fiat per quos et quando renovetur et quando [illegible] et claudatur
et firmatur et per quos scribatur. Amen.
Capitaneus populi perusini pro renovatione statuti populi facien-
da. Quarta die intrante mense iunii debeat totum con-
silium populi et rectores artium facere congregari et ipsum statutum
congregari [illegible] ipsius consilii et rectorum [illegible] vo-
luntate quod nisi statutum congregatum et clamatum prout inferius
in alio capitulo continetur. quod statutum scribatur per illum notarium
notarios quem vel quos consilium populi duxerit ordinandum in quo
Consilio declarentur et nominentur et noscentur antequam ipsum
Consilium separetur nomina et pronomina notarii vel notariorum qui
ad ipsam [illegible] faciendam et scribendam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1314

& direngans aliter vel contra pena simili puniatur et ab eo
loco ubi incipit in quo consilio etc. ~~j. fuit conditum in~~
Millesimo CCCxiiij. Ind. xij die ult. augusti. Et quotiens
& quandocumque in statuto populi aliquod capitulum fuit additum vel mutatum
tum futuris temporibus in illo capitulo per illum notarium
qui scribet statutum debeant scribi anni domini & indic-
tio sub quibus illud capitulum fuit additum vel mutatum
aliis capitulis que mutata non fuerint remanentibus sub
1280 anno domini Millesimo CCLxxx. Ind. viij. et ab eo tempore
citra. Presens tamen statutum ordinatum firma-
tum & conditum fuit sub anno domini Millesimo CCCxv. Ind.
1315 xiij. Inceptum die quarto intrante mense Junii & comple-
tum & clausum die ultimo mensis Augusti tempore Capi-
taneatus Nobilis militis domini Bartolini de Sala
de Civitate Bononie honorabilis & laudabilis
Capitanei. Comunis & populi perusini valiturum & observatur
ab aliis novellis proxime venturis in antea deinceps donec
nec fuerit immutatum. Rubrica qualiter & quando pro-
cedatur de correctione statuti & de electione potestatis capitanei
& iudicis iustitie & qui non possint eligi in offitio perusii.

Ut autem statutum populi civitatis melius
to corrigatur & claudatur ordinamus quod si consi-
lium populi perusini deceverit tempore quo de eius statuti correc-
tione debet in ipso proponi consilio ipsum statutum debere
corrigi quod priores artium qui erunt tempore quo ipsa correc-
tio fieri debebit teneantur per sacramentum & in pena
xxv. librarum denariorum pro quolibet ipsum statutum corrigi fa-
cere sicud dictum consilium ordinabit & compleri facere &
claudi a die ordinate correctionis usque ad medietatem
mensis Julii tunc immediate sequentis. Et
clauso dicto statuto populi perusini electio dominorum po-
testatis & capitanei fiat & fieri debeat & etiam iudicis iustitie
comunis perusii sub solita nomine secundum formam capitulorum suprascriptorum seu
capitulorum infrascriptorum. Incipientium. Ad hoc ut electio dominorum
potestatis & capitanei & iudicis iustitie fieri debeat & fiat tempore
convenienti etc. Et ut statuatur ubi & quando per supra-
dictos priores de electione dictorum dominorum potestatis & capitanei trac-
tetur tempore quo tractari debebit etc.

Volumus tamen aliquo capitulo statuto vel reformationi
obstantibus illo modo quod quicumque fuit vel erit in futurum
potestas seu capitaneus vel rector alicuius terre propinque
civitati perusii per quadraginta miliaria non possit
esse in aliquo offitio civitatis perusii a die depositi offitii
ad quinque annos tunc proxime subsequentes. Et si eligeretur
electio non valeat ipso iure & electores & priores pro
quolibet eorum in quingentis libris denariorum comuni perusii condep-
nentur. ~~Et id quod quantum ad simplices~~ ~~duobus~~ ~~contingenter~~

~~fuga ab eo loco ubi incipit & clauso dicto statuto populi etc.~~
~~j. fuit conditum in Millesimo CCCxiiij. Ind. xij.~~ Rubrica 4
de electione potestatis & capitanei & qualiter fieri debeat ~~[illegible]~~
eorum offitii tractari debeat de eorum electione & de ~~[illegible]~~
iudicis iustitie & qualiter committitur pro ipsis
& qui ire non possint.

Ad hoc ut electio dominorum potestatis & capitanei & iudicis iustitie
fiat & fieri debeat tempore convenienti. & ut ad petendum alium
et pro ipsis mictatur tempore debito ita quod possit se preparare
familias & offitiales commode invenire & accedere ad
civitatem perusii secundum formam statuti populi perusii pro honore & utili-
tate dicti comunis & populi perusii. statuimus & ordinamus quod electio dominorum
potestatis & capitanei & iudicis iustitie pro tempore futuro & imperpetuum fieri
et celebrari debeat modo & ordine infrascripto. videlicet quod
illi qui fuerint priores artium de mense novembris & decembris
primo mense regiminis domini capitanei sancta die kalendarum dicti mensis no-
vembris tractent & tractare possint & debeant de electione fu-
turi capitanei & ipsius capitanei electionem facere debeant & teneantur
post celebrationem consiliorum que requiruntur ad hoc. j. viij. dies
immediate sequentes et pro eo mictere personas ordinatas seu
~~ordinandas tribus mensibus ante introitum sui offitii teneantur.~~
Et illi qui fuerint priores de mense januarii & februarii de dicto
mense januarii primo mense regiminis potestatis sancta die kalendarum dicti mensis
januarii tractent & tractare possint & debeant de electione futuri
potestatis. Et ipsius electionem facere debeant post celebrati-
onem consiliorum que requiruntur ad hoc. j. viij. dies. immediate
sequentes secundum formam statuti comunis & populi perusii ~~et pro eo mictere~~
~~debeant & teneantur personas ordinatas tribus mensibus ante~~ quod
suum offitium incohet. Et illi qui fuerint priores de mensibus IIII
maii & junii de dicto mense maii primo mense regiminis domini
capitanei sancta die kalendarum dicti mensis maii tractent & tractare possint
et debeant de electione futuri capitanei & electionem ipsius
facere teneantur & debeant. j. viij. dies post celebrationem con-
siliorum que requiruntur ad hoc. ~~et pro eo mictere personas ordina-~~
~~tas tribus mensibus ante introitum sui regiminis teneantur.~~ Et
illi qui fuerint priores de mense julii & augusti de mense julii sancta
die kalendarum dicti mensis julii introitus regiminis potestatis tractent
et tractare possint & debeant de electione futuri potestatis & elec-
tionem de ipso facere. j. viij. dies post celebrationem consili-
orum que requiruntur ad hoc. ~~et pro eo mictere debeant & teneantur~~
~~personas ordinandas tribus mensibus ante introitum sui regiminis~~
Et sic eodem modo & forma procedatur circa electionem iudicis
iustitie. videlicet quod illi qui fuerint priores de mense martii et
aprelis. Et illi qui fuerint priores de mense septembris & octubris
sancta die introitus offitii dicti iudicis tractent & tractare possint
de electione dicti iudicis & electionem de dicto iudice facere teneantur
post celebrationem consilii quod requiritur ad hoc. j. viij. dies seque-
~~tes et pro eo mictere personas mictendas teneantur tribus mensibus~~
~~ante introitum sui regiminis~~ salvis in predictis servata forma statuti
populi que de electione predictorum dominorum & de eorum offitio

1308 loqueretur. Et hoc capitulum fuit conditum tempore millesimo CCC viii indictione vi die xvi mensis Septembris. Et quod potestas qui tractaverint de electione potestatis vel capitanei vel iudicis iustitie tempore officii quorum fieret electio alicuius predictorum officialium ante quam eorum officium compleatur teneantur et debeant mittere unum sindicum et unum notarium seu tres gat ad representandum electionem dicti electi de eorum officio dum modo non possint mittere eorum notarium vel eorum nuntium ad dictam electionem representandum. Et si contra fecerint in aliquo predictorum puniantur in centum libras denariorum pro quolibet eorum et depredictis sindicatu expresse teneantur reddere rationem. Et hoc additum ab eo loco quod incipit Et quod potestas etc. in codice statuti capitoli ali[illegible] quod fuit sublatum in millesimo CCC xiiii indictione xii die

1314 5 Augusti. Rubrica qualiter et quando et quibus tractetur de electione potestatis et capitanei et quod illi tali modo non intersit

Et ut sciatur quando ubi et qui et per quos tractentur priores de electione dictorum dominorum potestatis et capitanei tractetur tempore quo tractari debebit per eos ut providerit supra in capitulo proprie precedenti volumus quod capitaneus presens ad potestatem priorum tempore quo tractari debebit de electione potestatis vel capitanei ut dictum est supra faciat speciale et generale consilium populi et rectores artium congregari quam maius poterit quo congregato consilio capitaneus et omnes de sua familia de ipso consilio discedant et loco ipsius capitanei priores artium debeant remanere. Et si capitaneus dixit vel dici fecerit quod ipse vel aliquis de sua familia sint in ipso consilio C libras denariorum de suo proprio solvere teneatur. Et quicumque dixerit vel arengaverit quod ipse capitaneus vel aliquis de sua familia intersint in ipso consilio solvat pene nomine CC libras denariorum. Quas si solvere non possit solvat C libras. Et si C libras solvere non possit L libras denariorum solvere teneatur. Et si dictas L libras non solverit per carcerem [illegible] debeat exhibiri. Et quicumque fuit contra predicto quod capitaneus intersit vel aliquis de sua familia in dicto consilio solvat pene nomine L libras denariorum. Et priores artium statim in predicto consilio proponat et tractet de electione sui potestatis sui capitanei facienda ut tractare debent et forma dicti capituli et de qua provintia et civitate et loco vel unde habere ipsum dominum pro tempore futuro et quomodo et qua forma eligi [illegible] ipsum consilium ordinavit ita debeat ob[illegible]. Dum modo quod per ipsum consilium ordinabitur super electione potestatis remitti [illegible] modum ad maius consilium civitatis Pistorii per priores supradictos. Et sic ipsum consilium decreverit procedendo ita procedatur et observetur in quo consilio quando tractabitur de electione potestatis non debeat esse presens potestas et capitaneus nec aliquis de eorum vel de alicuius eorum familia ad penam supra contentam tam potestas quam capitaneus et prioribus de predictis vel aliquis predictorum. Et nemo presumat ad nomen mittat vocare aliquem in potestatem vel capitaneum. Et si aliquis vel aliqui contra fecerint condempnentur eorum bona et personas et eorum bona devenient in commune. Additum est hinc capitulo quod nullus possit nec debeat eligi in potestatem capitaneum iudicem iustitie et anno si

[illegible] comitatus et populi Pistorii. quam esset proprie civitatis Pistorii per quinquaginta miliaria. Et quicumque nominaverit aliquem in potestatem capitaneum iudicem iustitie vel predicto sit contra formam in hac additione expressam solvat communi Pistorii nomine pene et bapni C libras denariorum. Et potestas et capitaneus et priores quolibet tali contrafacienti et nominanti dictam penam pro communi auferre teneatur et debeat cum effectu de facto sine aliqua sollempnitate iuris. Et insuper electio vel nominatio facta contra predictam formam non valeat nec teneat ipso iure. Et specialiter de civitate et districtu Bononie nullus possit nec debeat esse vel eligi ad aliquod officium in civitate Pistorii proprie tunc de cuius compatrionibus. Iudex iustitie non possit se intromictere. Et hec additio ab eo loco quod incipit additum est hinc capitulo et cetera facta edita et correcta fuit in millesimo CCC viii indictione vi die xvi mensis Septembris. 1308 Si autem electio fieret vel contra predictam formam non valeat nec teneat ullo modo.

Quales esse debeant potestas et capitaneus et quantam familiam habere debeant et de eorum salario. Rubrica. 6

Ille qui in potestatem vel capitaneum eligetur sit et esse debeat miles sive dominus vel doctor legum et sit bonus et legalis et fidelis et ydoneus et amator comunis et populi Pistorii et universitatis artium. Et fidelis ecclesie romane et de vera parte Guelfa et qui non sit nec fuit de parte imperii nec de parte Gebellina et qui non fuit nec sit de parte ac voluntate [illegible] seu [illegible] vel eorum sequacium et si repertum fuit in civitate vel per famam publicam in civitate vel loco de qua vel quo esset electus vel per illam civitatem quod non esset et sit de vera parte Guelfa vel quod esset vel fuisset de parte alia predictorum electio de eo facta non valeat nec teneat et sit nullius momenti ipso iure. Et ad regimen seu potestariam vel capitaniam Pistorii non debeat accedere nec in proficiscendo et accedendo nichil habere debeat pro salario vel expensis. Et pro potestate vel capitaneo nullatenus habeatur. Et quod dictum est in potestate et capitaneo idem per omnia intelligatur in eorum cuilibet eorum officialibus omnibus et familiaribus eorum et in iudice iustitie comunis Pistorii et suis officialibus et familiaribus. Et in litteris que mictuntur pro potestate capitaneis et iudice iustitie fiat mentio de predictis. Et [illegible] in predictis litteris quod si potestas vel capitaneus vel iudex iustitie veniret ultra formam predictam quod comune Pistorii protestatur ex nunc quod non vult ei tenere pro salario nec expensis aliquibus ullo modo. Et non legitur de vera parte Guelfa de familiaribus potestatis et capitanei et de iudice iustitie et eius officialibus et familiaribus fuit conditum in millesimo trecentesimo septimo indictione quinta die xiii Julii ibique die in antea valiturum. Et ubi loquitur quod non sit nec fuit de parte imperii nec de parte Gebellina fuit conditum in millesimo CCC xiiii indictione xii. 1307 1314 Et volumus et ordinamus quod aliquis in potestatem vel capitaneum vel iudex iustitie vel alius officialis comunis Pistorii non possit in civitate Pistorii apportare nec apportari facere in bandeiram vel penone seu in targia vel in aliquibus armis seu copertis equorum aliquam insingnam Aquile cuiuscumque coloris parvam vel magnam. Et qui contrafecerit puniatur in M libras denariorum tempore sui sindicatus et pro officiali nullatenus habeatur. Et hoc in suis litteris fiat expresse mentio. Additum et conditum fuit editum in millesimo CCC xxxiiii indictione secunda die xx Junii valiturum ex tunc. 1334 Et quicumque fuit potestas vel capitaneus uno anno vel in vi mensibus et qui fuit esse in aliquo offitio civitatis Pistorii deinde ad decem annos [illegible]

et capit. habeat xv . . . et potestas xiiij notarios

1314 ~~quod de ... fuit ordinatum ... MCCLXXXIIII indictione XII~~ De potestate
et capitaneo et quibus eorum debeat secum ducere et habere tres so
tios et iiij bonos atque legales iudices et expertos et iuris
peritos et septem bonos et legales notarios exercitatos qui non
fuerint in offitio comunis perusii a X annis citra. Et debeat quilibet
predictorum dominorum secum ducere et tenere xij domicellos et quinque
beruarios omnes eorum salario sumptibus et expensis. et ipsi omnes cum
tota sua familia sint et esse debeant de eadem parte de qua esse
debet potestas vel capitaneus supradictus. De eo quod potestas vel capitaneus et qui
libet eorum pro suo suorumque offitialium et dictorum beruariorum suique
totius familie feudo et salario habeat et habere debeat a comuni perusii
tria milia librarum bonorum denariorum usualis monete. Et pro dicto sala
rio teneatur quilibet eorum durante tempore sui regiminis facere suis
expensis omnes ambaxiatas quas ipse seu aliquis eius offitialis pro
comuni perusii pro toto comitatu seu districtu perusii. extra vero comi
tatum et districtum perusii potestas et capitaneus non potestas nec capitaneus faci
at vel facere possit aliquam ambaxiatam nec ire in aliquam sine causa nec
etiam mitti possint per aliquod consilium populi vel comunis vel sapientum
vel rectorum artium vel quocumque alio consilio vel persona ad penam
infrascriptam auferendam potestati vel capitaneo vel potestas vel capitaneus contrafa
cienti contra predicta. Et nullus audeat vel presumat proponere
vel reformare dicere consulere vel recordari in aliquo consilio comunis
populi vel credentie vel sapientum vel rectorum artium vel in aliquo
alio consilio quod potestas vel capitaneus vel alter eorum vadat ad ali
quam ambaxiatam extra comitatum perusii aliqua ratione vel causa. Et qui
contrafecerit condempnetur pro vice qualibet comuni perusii in C libris denariorum.
Et de predictis condempnationibus sindici vel extraordinari iudices
iustitie cognitionem non habeant ullo modo. Et hoc. Fuit
1290 factum in MCCLXXXX indictione iij. Et hoc capitulum sit precisum ita
quod mutari vel corrigi non possit vel interpretationes recipere
per aliquod consilium vel arengam vel congregationem seu adunantiam
nisi sicut littera iacet in eo plenarie continetur. Si vero
contigerit ex evidenti necessitate potestatem vel capitaneum ex reformatione
consilij facere aliquam ambaxiatam extra comitatum et districtum pe
rusij habeat et habere debeat tantum ab ipso comuni quilibet eorum quando dictam
ambaxiatam fecerit C solidos denariorum. Et volumus quod pro dicta ambaxiata
vel occasione ipsius maius salarium ipsi vel alter eorum habere non vale
at ullo modo. Et si maius salarium ipsi vel alter eorum peteret vel re
ciperet per se vel alium occasione predicta solvat qui contrafecerit pene
nomine comuni perusii pro vice qualibet C libras denariorum. Et si priores artium
proponerent vel proponi permitterent in aliquo consilio vel adunantia
rectorum quod ipsi potestas vel capitaneus vel alter eorum vel per eis vel aliquo eorum
occasione predicta habeat maius salarium L libras denariorum pro vice qualibet comuni
perusii solvere teneatur. Et si quis dixerit vel consuluerit aliquid contra predicta
puniatur pro vice qualibet in xxv libris denariorum et concessio que fieret ultra
dictam formam ipso iure sit nullius valoris et de condempnationibus
que fient predictis de causis iudex iustitie comunis perusii
cognitionem non habeat ullo modo. Salarium ... dictorum
dominorum potestatis et capitanei habere debent ... offitialibus et fami
lia ut supra continetur ... eis et cuilibet eorum singulis vi
mensibus ... pro rata singulis vi mensibus contigerit et non ali
ullo modo. Salvo et reservato quod salarium duorum mensium ultimorum

finis eorum offitij et cuilibet eorum offitij et cuilibet eorum non solva
tur eis nec alteri eorum nec ipsum habere possint usque finem eorum sindica
tus et cuilibet eorum et donec fuerint in ipso sindicatu vel abso
luti vel condempnati sed ipsum salarium camerarii seu massarii comunis
perusii per sacramentum donec sindicabuntur teneantur penes se in se
questro paratum. Et si contigerit quod ipsi potestas vel capitaneus vel ali
quis de eorum vel alterius eorum offitialibus vel familiaribus fuerint in
aliquo tempore sindicatu condempnati comuni perusii vel spetiali persone de ipso
salario per massarium predictum debeat ei cui fuerint condempnati sive
comuni perusii sive alie persone de dicto eorum salario satisfactio fi
eri contineri in sua sententia condempnationis usque in eam quantitatem in
qua alter eorum vel ex eorum offitialibus extiterit condempnatus sive
familiaribus. Et si contigerit per comuni sententiam ferri quantitatem in ipsa
sententia lata massarius per comuni penam quantitatis in condempnatione con
tentam pro ipso comuni penitus debeat retinere residuum vero ad condep
natos sine ipse camerarius seu massarius in contineri per sacramentum et in
pena xxv librarum denariorum eisdem potestati vel capitaneo vel alteri per eos ad
ipsum recipiendum sollempniter ordinato teneatur lata sententia per
iudicem qui ipsum vel alterum eorum vel de eorum vel alterius eorum et
famulus sindicabit solvere teneatur. Et si ipsi potestas vel
capitaneus vel aliquis de eorum vel alterius eorum offitialibus vel familia
ribus non fuerint in aliquo condempnati. Volumus quod idem massarius
in continenti per sacramentum et ad predictam penam lata sententia abso
lutionis per iudicem qui eos vel alterum eorum sindicabit solvat
eis vel alteri eorum vel alteri per eis vel altero eorum ut dictum est sala
rium dictorum duorum mensium ultimorum offitij potestati et capitaneo non solve
do nisi demum lata sententia per sindicatores eorum ante per singula
intelligatur fiat et observetur in iudice iustitie et solutione sui sa
larij. ~~Et autem quod continetur ab eo loco quod incipit. Salvo et reserva~~
~~to et cetera. fuerint edita in MCCLXXXXVIIJ indictione xj~~ 1298 Si
tamen dictus potestas vel capitaneus finire defecerit infra tempus sui regiminis
non fiat solutio supradicti salarij nisi pro tempore quo fuerint.
Et si contigerit quod dictus dominus potestas vel capitaneus infirmaretur in
itinere quando accederet ad regimen comunis perusii vel offitium vel mor
retur nulla solutio de salario vel occasione salarij vel pro expensis
vel alia causa per comune perusii fieri in civitate perusii. Et si
venerit et non ... fuerit non fiat solutio pro tempore
quo fuerint et non pro tempore quo non fuerint ... forma figni
ficatum ei in litteris quod pro eo mictet ... sunt edite
~~in MCCLXXXXVI indictione viiij~~ 1296 Si vero dictum salarium
idem potestas vel capitaneus non ... de eorum vel alterius eorum familia ...
aliquis pro eis habere non possit aliquid [illegible] ... cera oleo vel
alio fornimento coquine ... vel rebus aliis quibuscumque nec
aliquid per extorsionem recipiat seu recipi faciat vel permictat
a comuni recipi pro eisdem nec petere debeat nec peti facere nec reci
pere per se vel alium aliquid aliud ultra dictum salarium causis predictis
vel aliqua earum vel alia in pena et sub pena L librarum denariorum de quibus
possit quilibet eorum contrafaciens a quolibet accusari et condempnari
in sindicatu in dicta pena. Et priores artium qui erunt per
tempora fecerint fieri ei vel alicui alij aliquam politiam de predictis vel si
permiserint quod ponatur in aliquo consilio vel si ipsi proponerent contra pre
dicta condempnetur quilibet eorum in xxv libris denariorum et quilibet possit

III

eos accusare et denuntiare, et debeat inde habere in. et ꝯ eos inquirere
possit, non obstante aliquo capitulo et maxime capitulo incipit. Et nemo
in aliquo ꝯsilio pp ul' Cōis l' rector audeat ꝯsulere qd
pōt ul' Cap ul' eorum ul' alterius eorum offitialibus maius sala
riū det ul' addat illo i statuto eis concesso ul' aliquo aliud
casibus supra noiatis. n aliquo aliud ult dcm salariū ad
penā. C. libr. d. Et predicta q ꝯtinet ab eo loco q incip
1298 flec pete n peti facere. fuerūt ꝯdita i. M. CCLXXXVIII.
ind. XI. Possit tn pōt et Cap et quilibet eorum hre certā
ad com p licteris sigillandis. et etiam possint et valeant pē
capere et habere a Cōi Perusii et a massario dcī Cōis quas
libet eorum et eorum notarii cartas tam bambagina qua pe
cudina quas acceptas intenditur unice et ꝯsignatiū pro sil
gis cū scribendi libros acta ꝯdepnationes et sententias Cōis
Perusii mittendo semper massario dcī Cōis apodissam
receptū in forma pū de cartis et aliis rebus predictis
quas a dcō massario voluerit hre pro predictis scripturis fa
ciendis. Dum mō ipsi potestas et Capit. et eorum supradcī no
tarii teneantur et debeant quas restituere debent in fine eorum
offitii libros et acta restituere suo successori tot cartas et
scriptas ul' non scriptas quot acceperint ul' accipi fecerint
a massario Cōis pus pro dcō exceptis cartis quas ope
rabuntur in ꝯstructione licterarum pro factis Cōis pus ul'
pro aliis factis Cōis Perusii necessariis ad que omnia
singula observanda a pdcta dcī notarii iuramento teneantur.
Et si dcī notarii potestatis ul' Capit
fecerit aliquod instrm Cōis Perusii idem instrm p eos de
beat fieri et redigi in formam publicam per eundem not.
et postmodum ipsum assignare debeat massario Cōis
pus seu prioribus artiū in archyvo Cōis Perusii depo
nendū. et ab eo loco ii incipit et etiam possint et vale
ant percipere etc. fuit ꝯditum et ordinatum in
1314 M. CCC. XIIII. ind. XII. Et si socii ul' socius
ul' aliquis iudex ul' notarius ul' aliquis ex domicellis l' ser
viens pōt ul' Capit. i tpe sui regiminis moreretur qd
absit ul' fuit religionem ingressus. pōt ul' Capit. loco
decedentis ul' religionem ingressi dictis expensis et salario
aliū stati debeat subrogare. Teneantur et pōt et Cap
et quilibet eorum et eorum et cuilibet eorum offitiales dare decem
bernarios aulibus (?) presumo peteri in Civit. et Burgis
pus ca capiendi aliquem exbampnitū l' alia ca necessaria sub
pena et in pena p quolibet eorum XXV. libr. d. et de predictis
possit eos et quemlibet eorum quilibet accusare et in sindicatu
in dca pena debeat quilibet eorum ꝯfaciens ꝯdepnari. Du
ret autem regimen et offitiū pōt et Cap. predictorum et cuilibet
eorum et eorum et cuilibet eorum offitialiū et durare debeat
p. VI. mss. tm. s. dcī Capit. a kalendis novembris proxime venturis
ad VI. mss postea subsequentes et potestatis a kalendis dece
bris proxime venturis ad VI. mss postea proxime subsequentes.
Et debeat pōt et Cap et quilibet eorum VIII. dieb. an in
tū sui regiminis cū tota sua familia et offitialibus pro
pus pficisci et in ipsa Civit. pro cū omnibus suis offi
tialibus et familiaribus ꝯtinue permanere ad eorum offm fa
ciendū et de ea non discedere ult fōr statuta et finito suo regi
mine et offo debeat per octo dies cum omnibus suis offi
tialibus et familiaribus p sindicatione facienda et ratione ad
ministrationis reddenda in Civit. pus ꝯtinuo pmanere.
et non debeat aliquis eorum sindicari aliqua ratione ul' ca ipso e
xistente in offo n debeat absolvi ipso existente i offo nec
an ꝯpletū tps. VIII. dierum post finitū tps sui offitii. Et
si pōt et Cap et priores artiū ul' alter eorum proponet in a
liquo ꝯsilio ul' adunantia rector aliquod ꝯt hoc capitulum pu
niatur quilibet ꝯfaciens in. C. lib. d. Et arengans ꝯ predicta
pena simili puniatur. Et Capit. novum a ꝯfaciente p Cōi
accipiat et teneatur accipere dcām penā. q si non fecerit. C.
libr. d. de suo salario solvere teneatur. Quibus dieb
tā in adventu an initiū regiminis q in illis diebus qbus
steterint p ratione reddenda. volumus q pōt et Cap et quilibet
eorum et eorum familie et cuilibet eorum stare debeat et morari
in domibus in qbus ei placuerit i Civit. pus s'c cetera. Cuius ꝯtinet co
pie etc. Preterea q volumus in supi
ori ꝯtenta. C. firmiter observari ordinamus q pōt et Cap Civit.
pus p temporibus futuris n alterius eorum nec alii p eis nec
aliquis ex eorum n alterius eorum offitialibus et familiis adve
niendo et stando ad regimen Civit. pus non possit in aliquo
tempore in statuto prefixus prorogari n dari licentia a dicto
offitio discedendi q minus stent et morentur ut supra
ꝯtinetur. Et si ꝯfieret prorogatio temporis ul' datio l' licen
tia non valeat s; ex nunc sit cassa et nullius valoris ipso
iure. Et ꝯdepnentur ipsi pōt ul' Cap ul' eorum ul' alterius
eorum offitiales si petierint ul' peti fecerint predicta ul' si
predictis ꝯsenserint ul' ea acceptaverint in pena in supiori
capitulo denotata. Et si priores artiū proposuerint aliquod
ꝯt predicta ul' aliquod predictorum proponi in aliquo ꝯsilio l' aduna
tia rector et si ipsi ul' aliquis eorum in aliquo ꝯsilio l' adunā
tia rectorum proposuerit quilibet eorum solvere debeat pene nomine
XXV. libr. d. qs Cap ipso facto ab eis exigat p Cōi nec
a predictis absolvi valeant modo aliquo sive ca. Et si absolutio
aliqua inde fieret non valeat ipso iure. Et iudex iustitie
Cōis pus n aliquis alius offitialis dcī Cōis de predictis cogni
tionem hre negat ullo m. Et nichilominus prorogatio temporis l'
innovatio l' licentia data n valeat ullo m. Ea autem q
in hoc. C. ꝯtinetur fuerūt ꝯdita i M. CCCLXXXVIII. ind.
1298 XI. valitura deinceps. Debeant et pōt et Cap et quilibet
eorum hre et tenere ꝯtinuo ad salariū predicti Cōis pus
Quatuordecim equos de quibus VI. sint et esse debeant armigeri
geri quorum equorum aliquis ult. C. libr. n min. XX. valeat
extimari. quos equos priores artiū faciant extimari
et in libro Cōis pus poni et scribi p not. artiū ul' p
not. reformationum. dū tn salariū hre n possint de aliquo
equo ipsi potestas ul' Capit. ul' alter eorum ul' p eo quasi sau
mas aliquas deportaret. Preterea volumus q equi
pōt et Capit. non steterint n stare debeant ad salariū pre
dictū Cōis pus. n postq pōt ul' Capit. venerint et
cēnt in Civit. pus cū eorum equis alias si dcī equi a
liqui dictorum dominorum in veniendo ad regimen predictum mor
rerent ul' magagnarentur Cōe pus eis ul' alicui eorum

ul' alic' p eis mdū seu saluū ipor equor q moriret
ul' magagnaret' face minime debeat n̄ ⁊ tnant. Et
extiic cōe pus de pdcis manie uult tenei. Et hic c.
1295 fuit fcs i M. CCLXXXV. ind. xiij. ¶ Dignū uisū ē qd pot
⁊ Cap tnant' otinue hr̄e oēs equos qs tenē debēt pē
formā psentis capli qd si nō fecint i sydicatu odēp
neb' ille qui ɔfecit p arō qui eū sydicabit p quolȝ
equo quē nō hūit otinuo ut dcm̄ ē Coi pus. i. l. lib
d. ⁊ tp̄r cuilibȝ ꝑorat' in pncipio eor officij priores
tnant' sare ⁊ cicare pot ⁊ Cap si hn̄t tot eqs quot
hr̄e debēt p formā statuti. Et si īuenint ipos uel
alteru eor nō hr̄e ⁊ faciāt scribi ⁊ reduci in pu scp
turā p eor not. ut p eos ptmodū negat diffitei.
1290 Et hic c. fuit addit' i M. CCLXXXX. ind. iij. ¶ Et uo
lum' qd equi pot ⁊ Cap debeāt scribi. poi ⁊ extiari
in libro Cois pus. i tres dies pstqȝ uenerit ⁊ erūt i
Ciuit' pus. ¶ It' uolum' qd priores artiū cū qnque
bonis hoibȝ et uno ex marescalcis cois ad minꝰ ipos
equos pot ⁊ Cap uideāt ⁊ eos faciāt scribi ⁊ extiari
et in libro Cois pus poni p not artiū ul' pnot re
formatē dū modo nlls ul' ex libr. n min' xx. ualeat
extimai. ut supi dcm̄ ē. Cū m de eqs qui nō eent
in saluo poiti saluū ul' mendū hr̄e nō debeāt ullo
modo n̄ ⁊ de eqs qui nō p facto Cois pus morire
tur. ¶ Qui qnqȝ boni hoies p dcos priores eli
gēdi ad pdca hr̄e debeāt a Coi p eor salaio s. qui
libȝ p extiatōe equor pot ul' Cap quā faciet v. s. d.
tm. ⁊ not qui ipas scribet extiatōes ul' altera hēat
a Coi simul' p suo salario v. s. d. dū m dcm̄ salariū
nō hēant priores artiū n marescalci cois pdci et
1297 id qd ɔt in h. c. fuit additū i M. CCLXXXVIJ. ind. xj.
¶ Qm̄ sepe ɔt ea q̄ supi otinet' noscit' ee factū uo
lum' penit' obfuari qd nlls equus pot ⁊ Cap mino
ris ualoris xx. libr recipiat' n admictat' n in aliq
extimet. Et si ɔfactū eit priores qui extiatōi eqr
alteri' uor pot ul' Capit' intenit x. libr. p quolȝ
soluē tnat' ⁊ pena sili marescalci ⁊ quilȝ eor. x q
libȝ aliorū bonor hoiū qui intēnit extiatōi eor
puiat'. Et de pdcis quilȝ ee possit accusator ⁊ hēat
med bāpni. Et nichō pot ⁊ Cap ul' alt eor te
neat' aliū equū ualoris xx. lib. assignare ⁊ extia
ri face ut dcm̄ ē alio recusato. sb pena. C. libr. d.
Et si nō appuint extimati tot eq qt tenē debet
ipi pot ul' Cap ul' alt eor ꝑsūt ⁊ debeāt i sy
dicatu otepnai in dca pena. nō obstāte qd appet
alqȝ eor tenuisse tot equos qt i statuto ɔt. Et de
pdcis quilibȝ sit accusator ⁊ hāt med bāpni. nō ob
stāte huic caplo aliq caplo pcedēte ul' sequnte in
1298 ɔtrariū loqnte. ⁊ h. c. fuit additus in M. CCLXXXVIIJ.
ind. xj. ualitur de icepz q̄ in eo otinet'. ¶ De eqs
tn̄ in saluo positi hr̄e debeāt saluū seu mndū sm
extiatoem in saluo positā ac si de equis q n̄ p facto

cois pus morirent' saluū seu mdū hr̄e nō debeāt ullo
m. Et qd dcm̄ ē supi de equis pot ⁊ Cap nō stent ad
saluū Cois pus n pstqȝ pot ul' Cap erūt i Ciuit pus
in sua remaneat firmitate aliq caplo nō obstante.
¶ It' uolum' qd pot ⁊ Cap eligendi eligant' sm modū
et formā otentā in caplo sup dco faciēte de electōe
dnor pcēor intiōne qd incip. Ut at stat' ppli pus.
⁊c. ⁊ si alr' fiet electio nō ualeat ipo iur. Et h. c. fu
it corectus in M. CCLXXXVIIJ. ind. xj. ¶ Et uolu' 1298
qd pot ⁊ Cap ul' alt eor nō ducat nec secū hēat a
liquē offitialē qui sit expulsus de tra sua occē pāttis
aliqua ratōe ul' causa n aliqd offitialē qui fuit i Ciuit
pus cū aliquo pot ul' Cap. ul' aliquo offitiali Cois pu
sij a dece ānis cit. Et qui ɔfecit soluat Coi pus pe
ne noie. l. libr. d. Et qd dr' de pena. l. libr. fuit addi
tum in M. CCLXXXVIJ. ind. x. ¶ Pretea uolum' qd 1297
nlla familia alia ul' aliqd salariū possit addi ul' au
ngi aliqua ratōe ul' cā pot ul' Cap. nec aliqs pos
sit duce ul' osulere ul' recordari predcā ul' aliqd pdcor
nec de absolutōe faciēda pot ul' Capit ul' alti eor. Et
si pot ul' Cap ul' priores pponent ul' pponi pmicte
rent in aliq osilio ul' adunātia rector aliqd ɔ pdca
ul' aliqd pdcor ul' si ās arengauit ul' recordaret pdca
ul' aliqd pdcor stati notari' reformat' illō scribere
tnat' ⁊ reduce in publicā scptura. Et pot ⁊ Cap Et
priores ⁊ arēgatores ⁊ osultores ɔ pdca ul' aliqd
pdcor ⁊ faciētes ɔ hoc caplm quilibȝ eor otēpnet
Coi pus p uice qlibȝ in C. libr. d. Et hic c. fuit fcus 1298
in M. CCLXXXVIIJ. ind. xj. ¶ Et insup uolum' a
liq nō obstante qd quicuqȝ fuit ul' erit pot ul' Capt
Cois pus ul' in aliq offitio cois pus ul in ciuitate pusij
nō possit ee potas ul' capit ul' offitialis cois perusij ul in
aliquo offitio in Ciuitate Perusij deinde ad decem ānos
nisi aliquo siue cautela ul' gestit iusto. c. fuit ɔditum 1295
i M. CCLXXXXV. Ind. viij. ⁊ nullus insup de sua familia
ul' sua terra possit ee potas ul' Capit in sequtibz sex ms-
⁊ ab eo qd mape ⁊ nullus ⁊c. fuit ɔditū i M. CCCXIIIJ 1314
Ind. XIJ. ¶ Et qz nolum' in supiori ɔtēta cap' finit' eb
suai statuta ⁊ ordo qd pot ⁊ Cap tnant' inculo Juramti ipor
eor ⁊ cuilibz eor offitij assigre forbz ar' ciuit pus ⁊ face
scribi syndicat' ⁊ diuisi anct ar' qeit' p tpa ul' ancī refor'
cois ⁊ ppli pus [illegible] eor ⁊ cuilibz eor socios iudices notarios
domicellos beruarios ⁊ equos quos habebit ⁊ tene debet
sm for' statutor ⁊ ord cois ⁊ ppli pus illud ide iubem ⁊
nolum' p eos ⁊ qlibet eor obsuai ⁊ fiei dcte in pncipio
cuiulibet in sig eor ⁊ cuilibet eor offitij qd si nō fecerit ul'
si pdcos socios iudices noto domicellos beruarios ⁊ equos
nō hunt [illegible] tot equos qt tenetur [illegible] pstqȝ
⁊ alteri' m q fiet intio depdcis puiat' ⁊ odepnet quilibz
ɔfaciens in pdcis ul' aliquo pdcor coi pus pene noie pro
uice qlibet in C. lib. d. [illegible] eor ⁊ cuilibet eor sydicat
p syndices q eos ul' alteri eor habebit sydicare [illegible]
dcas stet ⁊ credat scptue [illegible] ul' alteri eor [illegible] pro

batio ul' sollēpnitas nll'aten' requirat. ¶ Et si priores artiū quos ad p̄dcā tenei uolum' nō fecint inqsitione de p̄dcīs et p̄dcā addo notario eor ul' anōt reformat' singlis m̄sib; ut supi' dcm̄ ē fecint soluāt et soluē tñant' qualib; eor coī pus' .xxv. lib. d. in quib' p pot ul' Cap sin̄ aliqua sollēpnitate cōdēpnetur.
Pretea uolum' q si pot ul' Capit' ul' alt' eor uellet mutare l' cābiare aliquē suor sotior l' judicū l' notarior l' domcellor l' Beruarior p'ssit hoc facē et aliū bonū et sufficientē loco illius quē mutare uoluerit et ponē et hēre et tenē inf .xv. dies a tp̄e mutationis q si nō fecint qualib; eor qui cōfecit puniat' et cōdēpnet' in syndicatu p synd ul' jud qui eos ul' altiū eor syndicabit in xxv. lib. d. coī pus' soluendor.
¶ Et si aliqs ul' aliq ex sotijs ul' jud ul' notarijs l' domcellis l' Beruarijs pot et Capit' ... discedēt ul' discedēnt aliq̄ rōe ul' cā ... ab ip̄is pot ul' Capit' ul' altero eor tñat' pot ul' Capit' cū quo aliqs ex p̄dictis sotijs judicib; notarijs domicellis ul' Beruarijs q discedēt moreret' inf .xv. dies pt discessū aliū ponē et hēre et tenē loco discedētis bonū ydoneū et sufficientē ad penā supi' denotatā in quā p sup̄dcōs syndicos siū jud cōdēpnet' qualib; cōfaciēs in p̄dcīs uel aliq̄ p̄dcōr dū modo qualib; pot et Capit' p suo sotio judice ul' notario domicello ul' Beruario quē mutaret ul' ab eo discederet ut supi' dcm̄ ē in sydicatu respōdere et satisfacē tā Coī quā alij tñat' ad penā l. lib. d. coī pus' psoluendor in q̄ p synd siū jud suprad̄cm cōfaciens debeat cōdēpnari. Et p̄dcā oīa ab eo l[oc]o q̄ incip̄. Et q' uolum' in supiori cōtēta cap' et c. .s. fuerūt addita .i. m̄ cclxxxxvij. ind. x. et q̄ cu' aliq̄ additōes et mutatōes fcē fuer' .i. m̄ cclxxxxviij. ind. xj. ut in ip̄o caplō cōtinet'. ¶ Pretea uolum' et ordinam' q qn̄ familia pot ul' Capit' Ciuit' pus' uēt p Comitatū pus' p armis c'cand' et exbāpnitis capiendis l' alia cā quacūq; iuerit ad aliq' Castrū ul' uillam locū ul' sp̄alem psonā nō possit n' debeat aliq' de dcā familia p se ul' aliū tollere auferre tolli auferi ul' recipi facē p se ul' interpositā psonā publice ul' secrete directe ul' p obliquū aliq' enseniū ul' psente ul' aliq' donū ul' aliq' pecuie q̄ntitatē ul' aliqd cā expēsar ul' uictualiū ul' aliquas expēsas recipe ab aliquo syndico l' mass' uniūsitatis aliani ul' aliq̄ interposita psona p eis ul' p aliqua uniūsitate ul' p aliqua alia psona. Et si cōfecit puniat' et cōdēpnet' dn̄s talis familie qui c' cōmissis p familiā i' offō tñat' in .C. lib. d. cort' p qualib; uice et nichilo[minus] cōdēpnet' illi a quo accep' ad restitutōem ip̄ius rei quā accepit in qua duplū rei accepte. Et de eo q' acceperit c'dat' sacramēto syndici seu mass' aliani Castri ul' uille ul' alī' alteri' dantis p se p dcō syndico ul' mass' ul' uniūsitate ul' p aliq̄ alio. Et de p̄dcīs p jud

syndicatore possit inq̄ri nō obstāte statuto p' lib. pus' q' loquit' de inqsitōib; et sup p̄missis p'sit p[ro]cedi sūmarie sine libelli oblatōe et litis cōtestatōe et strepitu judicij et sin̄ petitōe sapiētis. ¶ Dū in p̄dcā nō intelligant' qn̄ irēt p grano clusij defendo ad Ciuitatē pus' et p excutiēdo collectā gn̄alem et exigēdo salariū pot et Capit' ul' exitus ul' caualcate et p p̄dcīs accedent cū licētia prior artiū in q̄ licētia inesset ad minū uēcōr vij. de prioribus artiū. Et omīs refutatio q̄ inō appēt et q̄ eis fcā eēt ul' fiet sit cassa et irrita et nulli ualoris ul' efficatie. Et hic cōfuit additus m̄. ccc.vij. ind. v. die viij. junij ab his nouē uebas p'sentur in ancā ualitur. ¶ Additū ē huic caplō. Qd pot et Capit' et judex iustitie Coīs et p' pus' tp̄e quo uenint ad offitiū et regim̄ Ciuit' p[re]dcē et et tp̄e quo steteint ad syndicatū pt finitū eor et cuilib; ip̄or offitiū debeat et tñant hospitari in domib' coīs pus' positis in pede platee et nō alibi ad penā .C. lib. d. de suo salario. Quā penā tali cōfacienti synd coīs pus' tp̄e syndicat' faciētis c' p[re]dcā exigē et auferē debeat p coī. Et nichilo[minus] quicūq; aliq' ex p[re]dcīs offitialib; i' eor aduētu siū tp̄e quo steteint ad syndicatū hospitaret' soluat et soluē debeat massario coīs pus' noīe pene et bāpni .C. lib. d. Dū in p[re]dcā nō intelligant' n' locū hēant in pot et Cap. p'ūuenitur. Et pot et Cap et priores tñant' et debeāt ea die q̄ pot et Capit' ul' aliqs dcōr offitialiū exiuit et dposuit offitiū cōggari facē cōsiliū gn̄ale. et in ip̄o cōsilio facē eligi syndicatores et alios offitiales ad syndicadū p̄dcōs offitiales. ¶ Pretea tñant' et debeāt pot et Cap et eor qualib; custodire et custodiri facē oēs et singlos detētos in palatio p aliquo mall'o sin̄ aliq̄ salario. Et si tales detētos custodire ul' custodiri facē noluīt. tñant' et debeāt ip̄os et ip̄or qūelib; mictē ad cācerē Coīs pus' et ip̄os custodib' cācenis cōsignare. et i' registro capitanor coīs pus' pom facē cū effcū. ¶ It statuerūt et ordinauert q' nll's de ple militari p'sit n' debeat eligi in synd coīs pus'. ad syndicand pot ul' Capit' ul' jud iustitie ul' jud sup vijs. ul' nōt reformationū nec q' p'sit n' debeat fideiubere p p̄dcīs offitialib; ul' aliquo ip̄or ad penā .C. lib. d. et el'ctio que fiet de eo nō ualeat n' teneat ullo m̄. debeāt q' supsit dcā offitiales tp̄e eor syndicat' hēre in eor et cuilibet ip̄or subsidiū et fauorē duos aduocatos et duos procuratores tm̄ et nō ult' ad penā supi' denotatā. ¶ It statuert et ordinauert ad hoc ut nōt reformationū coīs pus' hēat materiā ip̄m offitiū bn̄ et legaliter exercendi q' ip̄e nōt pt depositū siū offitiū debeat syndicari et stare ad syndicatū. Et dare bonos et ydoneos fideiussores de soluēdo oēm q̄ntitatez in q̄ p synd coīs pus' siū jud el'ctū ad syndicand cōdēpnat' fuit et tp̄e sin syndicat' debeat hēre secū

1297

1298

1307

dictus nōt. ~~duos advocatos~~ ⁊ duos procuratōes tm̄ ⁊ nō altra.
~~dū m̄ nō~~ intelligat' in f Jacobum nōt reformat' pf.
¶ It statuerūt ⁊ ordinauerūt q nll's ḋ Ciuit' ul' Coītatu pus'
audeat ul' p̄sumat assotiare. Pot ul' Cap. Jud' iustitie jud'
sup̄ (vij)s ⁊ nōt reformat' Coīs pus' ul' aliq' ipōr. n̄ come
dere cū eis ul' aliq' ipōr. ul' mictē eis ul' alic' eor aliqd
censenū toto tp̄e quo ~~pcti~~ offitiales ⁊ ipōr quilibz ste
terīt ad syndicatū in dca Ciuitate ⁊ q' ɔfecit puniat
p qualib' uice. in. xxv. lib. ḋ. ¶ It statuer' ⁊ ord' q jud'
qui fuīt ad synd' dcos offitiales ul' aliq' eor tñat' et
debeat nuclō inuāniti ⁊ ad penā. xxv. lib. ḋ. ferre snīa
sup pec' spāltū p̄sonar termino sibi per statutū pre
fixo. ⁊ si ɔfecit potas ⁊ Cap̄ ⁊ quilz eor tñat' ⁊ debe
at eū ḋ p̄dcis ɔdēpnare i pena p̄dca ⁊ de p̄dcis omībz
ɔtētis in omībz ⁊ singlis Caplis s̄dcis possit iqri cū p
motore ⁊ sin̄ pmotore. Mcc. L. fuit correctus in ɔsillo
~~Tricentesimo~~ Ind. vij ¶ Et quicūq' fuīt offitial' ad ali
qd offitiū dcī Coīs eod' anno. quo fuīt ad dcm̄ offitiū
nō possit ēe de illa tra de q̄ fuīt ille offitial' aliqs of
fitialis Coīs pus' ad aliq' offm̄. ⁊ nemo de Ciuit' ⁊ distc
tu pus' audeat aliquē nominare eligē ul' uocare ɔt
dcām formā. ad penā. C. lib. ḋ. ~~Et hec additōes fuer~~
fcē addite ⁊ correcte ab eo q incip̄. Additū ē ⁊c. sb. m̄
cccviij. Ind. vi. die xvi. m̄s Sept. ¶ Preterea
Cō cū Coī ⁊ pplō pusino clusiū pusinū debz ēe for
platea ⁊ Camā coīs pus' ⁊ omībz p̄gē stare ⁊ demorā
ri uolentibz tutū ēe debet. Et p distantiā loci multa
mallefitia ɔmictunt' arma ɔ̄ formā stat' deferunt'
exbānniti receptant' roblarie ⁊ hoīcidia ɔmictūt'
de iure petētibz respondē recusāt. ⁊ multa alia enō
mia ⁊ scelerata ɔmictunt' pp q̄ laboratōes coloni
discesserūt ⁊ cotidie diminuūtur quor poss' ⁊ te
renū Clusij s̄dcī incultū remāserūt ~~⁊ remanēt~~ cotidie. ad op
primend' ⁊ obuiand' omībz ⁊ singlis s̄dcīs. Stat' ⁊ ord'.
q Capit' nuclō inuāniti ⁊ ad penā. C. lib. ḋ ḋ suo sa
lario. tñatur ⁊ debeat mictē unū ex suis sotijs. ⁊ unū
ex suis not' ⁊ vi. ex suis Berruarijs in Clusiū pusinū
in p̄ncipio sui regiminis qui stare ⁊ dimorari debeant
in dcō Clusio ɔtinue ⁊ scrutare p totas uniuersitates
uillar ⁊ Castror Clusij ⁊ ext' ipm̄ Clusiū p arma porta
tibz inuenand' ⁊ inuēnā faciend'. exbānnitos ⁊ hoīes male
fame ⁊ ɔditōis capiend'. ⁊ si aliq' mallm̄ ɔmictēt' qd
absit ad eē debeāt ad eund' capiend' ⁊ in fortiā coīs
pus' ducend'. bēā ⁊ res eor depone ad lur' lucētes ɔt
formā stat' p viij. dies. sui aliq' salario. ⁊ finito illo m
se. pōt ad dcām penā tantumd' familiā mictē tñat' in
dcō clusio p p̄dcīs faciend' inuenādis ⁊ exercendis q̄ stare
debeāt p tantumd' tps. ⁊ finito illo alio m̄se mutatio ⁊ de
stinatio reddatur ad Capit' ⁊ postea ad pōt. ⁊ talis ḋ
do p eos debeat similiter obs'uari. de m̄se in m̄sem

tpr eor regiminis ⁊ tñant' ⁊ debeāt pōt ⁊ uicē dcē ⁊ familie
pōt Castri Castilionis clusij adiutoriū s'bsidiū ⁊ fa
uorē ad omīa ⁊ singla faciend'. de eor offitio spectā
tia. Et q dcī familiares eūtes in Clusiū sup̄dcm̄
nō p̄sint n̄ debeāt aliqd recipe p dono p̄sente ⁊ pmissi
one n̄ aliqd aliud ab aliq̄ p̄sona s̄ hēant illd' salāriū
q ɔtinet' in Caplō stat' ⁊ ord' de exbānnitis capiēdis
et de ārmis defendis q' ɔcessū ē p formā alicui capli
~~ul~~ statuti. Et qui ɔfecīt ul' aliqd recepit ɔ̄ dictā
formā ul' aliqua fraus in suprādcīs omībz ɔmictēt'
p aliquē dcē familie q puniri debeat i. C. lib. ḋ. tpr
sui syndicat' p uice q̄libz. Et si aliq' debitū fiēt p pre
dcīs expens' in uniūsitate aliq̄ q ad dcm̄ debitū nul
lo modo cogi p̄sit ⁊ hoc sit p̄cisum. ¶ Et q p̄sint dicti
tales familiares ⁊ offitiales p̄cipe penā ipone ⁊ oīa
facē q̄ familie potātis ⁊ Capit' pmictūt' p formā sta
tutor ⁊ ord' dcī coīs aliq̄ nō obstāte. ⁊ q tñant' dare
ɔsiliū ⁊ fauorē i(?)fientia uia in dcō clusio a spetali
chio usq' ad portū ualiani s'm formā stat' ⁊ tñant'
dare aux' s'bsidiū ⁊ fauorē ad expeditoēm dcē uie
et p̄fectionē ipīus. Et ab eo q incip̄. Preterea Cō
cū Coī ⁊ pplō pusino ⁊c. j. fuīt additū i m̄. cccviij.
Ind. vi. die xvi. Sept.

7

Pot ⁊ Capit' Coīs pus'
durāte ipōr ⁊ cuilibz eor offitio nō p̄sint n̄ de
beāt excere potāriā sui Capitātiā sui dnātionē sui
offitiū alicui Ciuit' Castri ul' tre ul' i tpr eor ul' alte
rius eor examinatōis sui syndicat'. ¶ Recipe tm̄ pos
sint dū m̄ pusine Ciuit' regim̄ nō dimictat ipi nec
alt' eor qui stent ⁊ morent' cū eor offitialibz ⁊ familijs
ut supi in prio precedenti cap' ɔtinet' nec ad regim̄ i q̄
eligēnt' p̄ht ire p̄sint n̄ debeāt ipōr ⁊ cuilibz eor du
rāte offitio n̄ i tpr eor ⁊ cuilibz eor examinatōis
s̄z ɔtinue i regimine ⁊ in Ciuit' pus' debeāt pmanē. VII
Et si ɔfecīnt ɔficiēs de suo salario. Ottigētas lib.
ḋn. coī pus'. soluē tñat' Et pōt ⁊ Capit' n̄ alt' eor ḋ
predcīs absolui n̄ p̄sit p aliq' ɔsiliū n̄ adunātiā r
tor arengā seu i p̄lamentū. Et si aliqs aliqd di
cē attēptauīt ɔ̄ hoc caplm ⁊ i eo ɔtēta ul' q potās
ul' Capit' ab hoc cap̄ absoluat' seu q synd' in ɔsilio ɔ
stituat' q sint absoluti. soluat Coī pus' pene nōe. C.
libr. ḋ. Quā penā potās ⁊ Capit' ei ul' eis auferre te
neant'. Et h' notoria fiant potāti ⁊ Capit' qui mictit'
per eosdem. ¶ Capit' uō ppli pus' possit ⁊ debeat pot
ɔtrafacientē ɔdēpnare in pena superi' noiata ⁊ ipām s
auferre tñat' p Coī. Et de p̄dcīs penis ⁊ bānnis syndici
Coīs pus' seu jud' iustitie coīs pus' se nllātenus intromi
ttant. Et si se intromisit soluat quilibz eor pene nōe.
C. lib. ḋ. Et nichil' ualeat ɔdēpnatio facienda. Et h' cap̄

V

sit pasitum in quibus parte sin. Ita quod mutatum non valeat nec corrumpi nec interpretari nec suspendi nec absolui per aliquod consilium comunis populi sapientum vel rectorum seu arengam ullo modo.

8 De offitio capitaneorum et potestatis. ·ccc·

Teneantur potestas et Capitaneus et quilibet eorum potestas scilicet suam potestariam et offitium et Capitaneus suam Capitaneatiam et offitium bene legaliter et fideliter exercere et jura comunis pusterle defendere et gubernare et per ipsis in remediis et bonis investigare omni sollicitudine qua poterunt amplius et observare et observari facere in quantum eorum posse tam ipsi quam eorum et quilibet eorum offitiales et quilibet eorum omnia ordinamenta et coniunctiones artium et quilibet artis et que per ipsis ordo et coniunctionis artium et quilibet artis continetur. Et teneantur ipsi potestas et Capitaneus et quilibet eorum cunctis petentibus reddere et facere rationem et sedere publice ad discum ad jus reddendum omnibus pusterinis et aliis personis a pulsatu campane Comunis de mane usque ad tertiam et a pulsatu campane comunis hore none usque ad vespros que campana pulsetur singulis diebus de mane et in hora none eo tempore quo curie debent sedere ad ius reddendum et in hora tertia et in vesperis eo tempore quo Curie se debent elevare a iure reddendo.

Nec habeant ipsi potestas et Capitaneus nec aliquis eorum seu aliquis de eorum familia conversationem seu familiaritatem cum aliquo pusterino. Et non possint ipsi nec alter eorum comedere nec bibere cum aliquo pusterino in Civitate vel Burgis pusterle sed extra Civitatem et Burgos possint comedere et bibere cum pusterinis qui in aliqua anbaxiata pergeret cum eisdem. Et non possint potestas et Capitaneus nec alter

VIII eorum nec aliquis de eorum vel alterius eorum familia et offitialibus nec debeant accipere aliquem equum in prestantiam seu sibi accomodato ab aliquo Cive suo Comitatense pusterle occasione alicuius ambaxate nec occasione eundi extra Comitatum seu districtum pusterle seu ad aliquem locum vel alia quacumque causa toto tempore eorum regiminis nec ab illis personis que equos consueverunt dare ad vecturam. Ita tamen quod si ab eis equos acceperit ipsos accipiant et accipere debeant ad vecturam ab illis personis a quibus equos ad vecturam possint accipere pro ambaxatis Comunis pusterle faciendis aliter nullus ipsorum equum seu aliqua arma in prestantiam recipiat. Et si aliquis eorum contrafecerit pene nomine Comuni pusterle pro vice qualibet penam in inscripto C. contentam solvere teneatur. Et quod non possint ipsi vel alter eorum nec debeant recipere in prestantiam ab aliquo pusterino nec ei distrinxerit nec aclias nec lavas equum nec canem nullam de quo nec debeant ipsi vel alter eorum eorum accomodare cuiuslibet pusterinis aliquibus ex rebus et animalibus supradictis sub dicta pena. Nec possint recipere ipsi potestas et Capitaneus nec aliquis eorum nec aliquis ex eorum vel alterius eorum offitialibus ab aliquo pusterle nec ab aliquo clerico vel layco aliquid in prestantiam vel in mutuo nec donum aliquod munus vel exenium. Et si aliquis pusterle aliquid prestiterit seu mutuaverit vel dederit potestati vel Capitaneo solvat pene nomine. xxv. lib. d. Et si potestas vel Capitaneus aliquid receperit contra dictam formam solvat nomine pene quotiens contrafecerit Comuni pusterle. C. lib. Et non permictatur capitaneus supradictus vetare

aliquem pusterinum ad palatium quo moratur in eo tempore quo jus reddit nec habeat colloquium secretum potestas vel Capitaneus cum aliquibus pusterinis vel forensibus vel recullatoribus in aliqua domo in Cameris vel clavistro vel in Eccla Sancti Senei. Sed quando jus reddit possit colloquium cum predictis quandocumque publice celebrare. Possit tamen potestas et Capitaneus et quilibet eorum loqui quando jus non reddit cum ambaxatoribus forensibus et cum illis qui in palatio pro debitis vel eundem malleo tenerentur. Et si potestas vel Capitaneus contrafecerit solvat quilibet eorum contrafaciens de suo salario. xx.v. lib. d. Et si aliquis pusterinus habuerit colloquium cum potestate vel Capitaneo in locis predictis nisi eo tempore quo jus reddit si fuerit miles vel filius militis teneatur solvere nomine pene. C. s. d. et si fuerit pedes. xl. s. d. Salvo et reservato quod priores artium et Rectores possint ire ad palatium potestatis et Capitanei ad omnem horam pro facto Civitatis vel adiutorio alicuius persone. Et potestas et Capitaneus eis faciant aperiri hostia et eos intrare permictant et eis loqui debeant sicut ipsis prioribus et Rectoribus placuerit quod si non fecerint ut dictum est puniatur potestas vel Capitaneus in .C. s. librarum d. quos camerarius comunis de salario eius qui contrafecerit penes se retinere debeat pro Comuni et de predictis stari debeat dicto priorum predictorum vel duorum ex eis et de contrapenationibus predictis sindici non habeant cognitionem. Et etiam possint ire ad omnem horam precones comunis et nuntius populi et alii offitiales Comunis pusterle ad palatium potestatis et Capitanei pro facto Civitatis vel adiutorio alicuius et loqui cum potestate et Capitaneo quando eis fuit opportunum. 9 De iuramento capitanei. ·ccc·

Nos potestas et Capitaneus Comunis et populi pusterle et quilibet nostrum juramus corporaliter ad sancta dei evangelia tacto libro toto posse salvare defendere et manutenere in pace unitate et bono statu totum Comune et populum Civitatis et Comitatus pusterle et omnes et singulos cuiuslibet etatis et gradus dicti Comunis. Et hospitalia loca religiosa et eorum bona et jura et omnia statuta ordinamenta et reformationes consiliorum Comunis et populi et artium et rectorum

IX dicti Comunis secundum purum intellectum et interpretationem maioris consilii Civitatis. Laudum seu preceptum factum et pronuntiatum per dominum Bonacosam olim Capitaneum Comunis et populi pusterle inter priorem seu rectorem hospitalis plani campum ex una parte et sindicos et universitatem ville plani Carpini ex altera tenere et illibatum servare. Et omnia et singula ordinamenta pacta et conventiones inita et facta inter Comune pusterle ex parte una et homines et universitatem Castri Torsciam ex altera observare. Et omnes quirimonias nobis et cuilibet nostrum et nostris et cuilibet nostrum offitialibus proponendas post litem contestatam priores et quilibet nostrum vel nostros et cuilibet nostrum judices vel alium delegatum diebus feriatis detractis infra .xl. dies nisi per partes steterit terminare. Et exbannitos Comunis pusterle pro malleficio et proditores capi facere et eos captos facere detineri donec condempnationes de eis factas solverint. Et malleficia secundum statuta et ordinamenta Comunis et populi pusterle punire nec aliter studiose nocere per nos nostrum quam familiam operam dabimus de concordia facienda inter partes nisi de voluntate partes steterit. De

Civit(atis) Pis(tori)i non discedemus sine licentia maioris consilii dum in possumus redire et Comitatum infra die tantum ad Civit(atem) Pis(tori)i redire. Ultra nostrum salarium non petemus nec accipiemus et que contra venientes nobis infra viij. dies manifestabimus in maiori consilio Civitatis. Et stabimus finito nostro officio in Civit(ate) Pis(tori)i cum tota nostra familia et offitialibus per viij. dies ad reddendam rationem nostri officii et cuilibet conquerenti de nobis vel aliquo nostrum vel de nostra familia et non faciemus nos ab solvi nec aliquem de nostra familia offitio nostro durante. et parentelam seu compatritiam cum aliquo cive vel Comitatense Pis(tori)i non contrahemus nec alicui nostro familiari contrahere consentiemus. Hereticos contra fidem catholicam errantes nisi parati fuerint ad fidem redire de Civit(ate) et Comitatu expellemus et cuncta eorum bona Comuni Pis(tori)i publicabimus. Latrones falsarios, falsatores, fatturatores et cursatores capi faciemus et de Civit(ate) et Comitatu Pis(tori)i expellemus et dabimus operam quod ulterius non veniant moraturi. Et predicta omnia faciemus cum accusatore et sine accusatore. Statuta populi pistorii et Reformationes artium et Rectorum servabimus. Item qualibet ebdomoda ad minus mictemus et quilibet nostrum mictet ad Custodiam Civit(atis) unum ex militibus nostris et cuilibet nostrum vel iudicibus cum aliis de nostra familia toto tempore nostri offitii et cuilibet nostrum offitii et omnia et singula supradicta firmiter adimplebimus. Et laudum factum inter nobiles de mo(n)te urbiano ex una parte et homines dicte terre ex altera faciemus inter partes predictas firmiter observari.

Concessum est huic capitulo quod nullus de Castro Corsciani habens aliquam immunitatem a Comuni Pis(tori)i audeat vel presumat venire ad standum vel habitandum extra Comitatum Pis(tori)i et qui contrafecerit solvat Comuni Pis(tori)i nomine pene l. lib. den. et quilibet possit contrafacientem accusare et habeat tertiam partem banni. Et si quis extra districtum Pis(tori)i venerit ad habitandum in dictum Castrum habeat immunitatem a Comuni Pis(tori)i per x. annos et habeat unum casalinum a Comuni dicti Castri. Et ab eo quod incipit. Additum est etc. additum fuit m.ccc.viij. ind. vi. die xviij. sept.

1308

10 X

Potestas et Capitaneus et quilibet eorum teneantur tenere et facere omnem honorem et utilitatem Civit(atis) et Comitatus Pis(tori)i et utilitatem comuniter omnium habitantium in eadem et in omnibus quibuscumque querimoniis proponendis apud eos et quemlibet eorum vel eorum et cuilibet eorum iudices in scriptis vel sine scriptis ius facere et reddere et stare de mane usque ad tertiam et a nona usque ad vesperas ad ius reddendum sicut in superiori capitulo continetur. Et facere debeant stare hostia aperta palatii tempore quo ius reddunt et nulli coram eis dicto tempore venire volenti claudantur. Et quotiens contrafecerit contrafaciens pro vice qualibet. C. sol. solvere teneantur. Et statuta et ordinamenta comunis et populi Pis(tori)i observare et consuetudines approbatas et questiones diffinire facere per se et suos iudices vel alium cui commiserit infra xl. dies detractis feriatis diebus nisi per partes steterit unius ordine observato. Et tenetur inter partes de concordia facere

da fide partium fieri potius voluntate remoto odio amore timore pretio vel precibus per que ius alicui tolli possit.

Additum est. Quod nullus de Civit(ate) Comitatu vel districtu Civit(atis) Pis(tori)i vel quivis alius habitator Civit(atis) Comitatus et districtus eiusdem audeat vel presumat venire vel accedere seu intrare ad partem superiorem palatiorum potestatis et Capitanei vel alicuius eorum ad loquendum potestati vel Capitaneo vel alicui iudici notario vel offitiali alicui eorum sub pena contenta in statuto posito sub rubrica ... cum domino ... iurisdictiones ... ut infra ... statuti ... xxi. *Rubrica de sacramento et iuramento sotiorum* 11

1314

XI

Nos milites sotii potestatis et Capitanei iuramus ad sancta dei evangelia corporaliter tacto libro facere et exercere bona fide sine fraude offitia nobis commissa et cuilibet nostrum et adimplere omnia que spectant ad offitia a nobis commissa et committenda sine aliqua exceptione personarum. 12

iuramento iudicum

Nos iudices potestatis et Capitanei iuramus ad sancta dei evangelia facere et exercere offitia nobis commissa et committenda et adimplere bona fide sine fraude omnia que spectabunt et spectant ad nostrum offitium sine aliqua exceptione personarum secundum leges et statuta et ordinamenta Comunis et populi Pis(tori)i et consuetudines approbatas remoto odio amore timore pretio vel precibus alicuius. Non exire de Comitatu et districtu Pis(tori)i toto tempore nostri offitii sine licentia maioris consilii Civit(atis) et non contrahere in Civit(ate) vel Comitatu vel districtu Pis(tori)i cum aliquo compatritiam vel parentelam. *iuramento notariorum* 13

XII

Nos notarii potestatis et Capitanei Comunis et populi Pis(tori)i iuramus ad sancta dei evangelia bona fide sine fraude dare operam consilium et auxilium potestati et Capitaneo Comunis Pis(tori)i ad conservandum omnia capitula constituti et per nos observare in nostro offitio et ad conservandum dictum Comune et omnes et singulas personas ipsius Comunis in bono statu pace et unitate et ad hoc operam dare nec tractare nec tractantibus consentire aliquid contra honorem potestatis et Capitanei nec furtum facere de rebus comunis nec facienti consentire. Et si sciverimus aliquem contrafacientem potestati et Capitaneo quam citius poterimus manifestabimus. Et omnes libellos et accusationes et inquisitiones et acta causarum si fuerimus cum iudice ad offitium deputati in quaternis Comunis scribere et publicare. Et omnes scripturas nobis commissas a potestate vel Capitaneo vel iudice sub quo erimus et inventare eas et ipsas scripturas autenticatas dare infra viij. dies postquam a nobis fuerint petite sine pretio. Et si commodum non haberemus exemplandi dabimus ipsas scripturas parti vel partibus petentibus in continenti ad eorum petitionem cuicumque notario volent partes ad exemplandum et si recusaverimus pro una quaque vice quilibet nostrum contrafaciens et contrafacientes illi cui vetuerimus. C. sol. den. solvere teneantur et dempnificatoris sacramento credatur. Et observabimus quod in statuto de nostro offitio continetur et statuta

XIII

1307

ṗcisa ppli pns obsuabim̃ si fuimus cū iudicibus ad offitiū deputati et gtinue stabunus sine fra ude ad nrm offitium excendum. Et omes crede tias nobis impositas a potate ul capitm iudici bus seu ḡsilio ul ab alio cū erimus in offitio secta tenebimus et eas nulli manifestabimus. donec erūt ṗcate. Et testes intrrogabimus cū eos recipiemus et an͞q̄ testes recedāt a nob legem eisdē integ͞lit uulgarit dem̄ fuū. ita qd bn intelligere possit. Et aliquid nō petemus nec recipiem̄ p nos ul aliū ultra id q nob ḡcessū fuit p statutū nec emem̄ ul emi faciem̄ aliqd fraudulenter. Et hec omīa ↄ singla obsuare iurām̄ remoto odio a more timore ṗtio ul ṗcib; alicui͂ sp̄ali lucro ul dāpno et Bzeue nr̄i iurāmti omī īnse legem̄ ut ṗdcā ṗsim̄ melius memorie ↄmdare.

14 Si Notarij potātis ul Capit fecerit aliq instrm Cōis seu aliq ↄtractū eptōis ul pmutatōis ul sindicat ul alterī rei seu alterī ↄditōis tnāt ille notarī qui tale scripsit ul fecit instrm seu ↄtum infr. xv. dies. pq̄ fecit ipm massario Cōis p Cōi restituē ↄ assignare publicatū q si nō fecit tnāt sol uere Cōi pns pene nōe. C. lib. d. Quā penā pōt et Capit qui erūt p tp̄z a nōt ↄfitiēte penit exigere tnānt. Hoc idem itlligat ↄ intlligi uolum̄ i aliis notarijs ordinātes q si aliqs notarī de Ciuit pns tale sc̄psit ul fecit instrm ul ↄtractū tnāt ↄ debe at sub dc̄a pena infr dcm̄ tp̄s. xv. dier pq̄ fecit ali qd instrm Cōis ipm massario p Cōi debeat restitu ere publicatū q si nō fecit pōt ↄ Capit ei dcām penā aufēre ↄ exigē tnānt quo instro ↄ ↄtu uel

XIIII

instris ul ↄtrctib; restituto ul restitutis p dcm̄ ul dcōs notarios d Ciuit. potās ↄ Capit cū prioib; artiū Ciuit pns tali nōt de suo salario ↄ mcede dbeāt puidere si ḡ debebit in aliq puideri. Et ille tali ↄtract suū instrm penit debeat mitti in quatno ↄ pe nit registrū in libris Cōis pns.

15 Inter sotios judices ↄ notarios dnōr pōt et Capit offitia talr diuidant ↄ ipi sm īscriptū modū offitia debeāt exercere. vidz q unus ex sotijs po testatis id mīs stet cū ipo pōt ↄ faciat illd offm q sibi fuit ↄmictū ul ↄmissū. Alius nō miles siue soti sit ↄ stet cū judice potātis qui erit sup ta bernarijs picicarellis panicocul salaiolis furnarijs et alijs ḡ ↄmissis p formā statuti ↄ faciat q ḡ fuit ↄmissū. Alius nō sotius pōt cū iiij domicellis ↄ vj. bernarijs ↄ uno ex nōt pōt qualib; septima

XV

na ad min semel ire debeat p Comitatū pns pro armis cercandis ↄ exbānitis capiēdis ~~ↄ bāāt quā~~

~~tam parte bānitis q deuenient i dcōe dcte armor per~~ cos iuentor in Cōitatu ↄ nō aliā parte q hre de beret ex forma alicui statuti ord seu reformatōis aliq nō obstāte. Et in lib. C. aliq additio fcā fuit s. ubi legit de quarta parte ↄ nō aliā parte ↄc. i m ccc vij. ind. v. die viij. junij. aklis nouebz ṗt uetus in antea ualitur. Ex iudicib; nō ipi pōt unus sit et ēē debeat sup mallijs ↄ offitio mallor cū q sint et ēē debeāt qnq notarij pōt ad ipm offm exe cend. Alij nō duo judices pōt sint ↄ ēē debeat sup cānis ciuilib; ~~ↄ eorum dcis in unus ex dcis jud sit similr sup dāpnis datis a qnq s. sup ↄ a duob̄ mi liarib; etc. Et alius sit sup dāpnis datis a v. s. infe rius. Et molēdinarijs ↄ faciat offitiū p Cōi ut fa cē ↄtinetur ciuit dāpnor datorū~~. qui judices seciū hēant ↄ hre debeāt p ipo offitio excendo. s. quilibet eor duos not ~~de Ciuit ul Burgis pns qui eligāt ad Bzeuia i maiori ↄsilio Ciuit qui nōt salariū a liq nō hēant a Cōi s. offitiū faciāt bona fide sine~~ fraude ↄ solutōem pcipiāt ↄ pcipe ṗsint a ptib; de sc̄ptis sic pcipiūt ac pcipe possiūt notarij q eligūt singlis ~~tnib;~~ msib; ad offitia i palatijs pōt ↄ Capit et ñ ali ullo m̄ sb pena ↄtēta in ordinamtis faci entib; de offo ↄ salario dcōr nōt palatij mtione quē ord obsuare tnānt ↄ cogant ↄ ḡ eos ex forma dcōr ordinamtor tāq ↄt dcōs nōt palatij si ↄfece rit. pcedi ṗsit ↄ debeat offitia quor notarior duret tm p. vi. msēs ↄ nō ultra ↄ sic de. vi. msi ~~in~~ msib; eligant. Sotius aūt pōt sit ↄ ēē debeat sup tabnarijs picicarell panicocul salaiolis fur narijs ↄ sup fontib recaptādis muniēdis ↄ melioran ~~dis~~ ubi fuit opotunū cū quo sint ~~ii~~ ex nōt potati. Debeat insr dcōs soti cū suis notar supesse porci qui uadūt ad stratū p Ciuit ↄ Burgos ↄ pallactati bus ↄ Balisterijs debeāt ↄ ṗsint ex eor offitio iqre de omib; eis ↄmissis ↄ accūare ↄ ↄdēpnare ṗsit ↄt facientes in ṗdcis ↄ quolib; ṗdcōr. Et q pōt ↄ Capit et ciue jud tnānt inqrē publice ↄ scēre aliq caplo nō obstāte ↄt dcōs palotātes ↄ balistrātes. ~~Et q ↄt in ps. ṗ l. abeo q incip. Et q pōt ↄ Cap ↄ ē. addit fuit i m ccc viij. ind. vi. die xvi. Sept.~~ Sit ↄ et ēē debeat dcs ~~judex~~ sup pūgatōe ↄ mūdatōe pla tee ↄ fori Cōis pns platear coiū ↄ omīū aliar viar Ciuit ↄ Burgor pns fieri faciend ~~ut dcm̄ ē sm formā statuti~~ ↄ tnānt ↄ debeāt ipe ~~judex~~ p se et dcōs suos notarios ul altm eor ut pursina Ciui tas mūda fuē ↄ ui ea morātes a turpitudinib ul fetorib; ñ ledant qualib; septimana ad min ↄ to tiens quotiēs uideit ↄuenire circuire ipam plate am ↄ fori noltā palatij Cōis ↄ oms alias vias Ci

1308

ciuitatis et Burgorum pistorii sive sint matonate sive non et portas Ciuitatis et Burgorum et plateas quorum ne in ipsis platea vel foro viis vel aliis predictis fiat vel sit aliquod impedimentum turpitudo vel immunditia terra lapides minutie vel litamen vel aliqua laborerium impositum contra formam statuti. Et si invenerint ipsi vel alter eorum aliquos de predictis contra formam statuti citatur eis vel alteri eorum Et relatori alterius eorum. Et puniatur quilibet contrafaciens et non eleuans vel remouens vel mundans ad terminum eis datum per ipsum potestatem iudicem ipsius contentis in statuto nulla alia sollempnitate requisita non obstante aliquo capitulo precedente vel sequente quod in contrarium loqueretur.

Teneantur insuper dicti iudex [sotii] recaptari facere expensis dicti comunis omnes et singulos matonatos mar[...] ubicumque per Ciuitatem destruerent vel primo facti fuerint infra viii dies postquam destructa fuerint.

Debeat etiam et teneantur dicti [sotii] iudex et notarii et quilibet eorum circuire semel in qualibet ebdomoda omnes et singulas portas Ciuitatis et Burgorum ne in plateis ipsarum portarum vel circa ipsas portas aliqua turpitudo seu immunditia proiciatur et si invenerint in ipsis plateis vel circa ipsas portas turpitudinem aliquam seu immunditiam debeant custodes eorum offitio ingredientes et polluentes sive deturpantes seu prohibentes si non eleuauerint termino eis assignato condempnare pro vice qualibet in C solidis denariorum Comuni pistorii. Et de predictis condempnationibus [iudex sotius] Comunis pistorii se intromictere non ualeant nec debeant ullo modo. Et teneantur dicti iudex [sotii] et notarii et quilibet eorum ut supra continetur circuire omnes et singulas stratas et vias matonatas et alias vias et remouiri facere omnes scalas sedilia lapides seu ligna et omnia alia impedimenta in ipsis stratis et viis posita extra muros domorum secundum priorem diffinitionem seu terminationem inter Comune et homines speciales qui habent terrenum aliquod extra murum.

Volumus tamen licere cuilibet sine pena eo quod dictum est supra non obstante habere ante domum suam unum bancum de ligno amplum et altum ad plus uno pede ad pedem Comunis pistorii. Et hoc posse fieri in illis viis intelligatur dumtaxat ubi vie adiacentibus bancis extra ample viii pedibus remanent ad pedem supra nominatum in aliis non viis articulis bancum habere vel aliquam facere volumus non licere.

Ille autem ante cuius domum inventa fuerit turpitudo vel immunditia teneatur soluere pro vice qualibet pene nomine v solidos denariorum et ipsas immunditias terras litamen et impedimenta remouiri faciant dicti [sotii] iudex et eorum notarii de viis publicis et vicinalibus et plateis et aliis locis supradictis. Et uoltam palatii comunis pistorii et ipsum palatium sive plateam et forum Comunis pistorii remundari et purgari de putredine et immunditia facere teneantur.

Debeat etiam quotiens opus erit facere inquisitionem a Camerariis qui fuerint circa plateam et forum comunis pistorii de putredine que fieret in dicta platea vel foro. Et si invenerit aliquem culpabilem de predictis per inquisitionem quam faciet debeat et teneatur ille qui inventus fuerit culpabilis pro vice qualibet soluere Comuni pistorii pene nomine x libras denariorum.

Preterea volumus quod quilibet ex predictis iudicibus sive ad infrascripta offitia est deputatus et ordinatus per presens ca-
pitulum vel aliquo alio modo in toto presenti statuto continetur cum suis notariis vel notarius offitium vel offitia ad quod vel que ordinatus est ut est dictum cum suis notariis sollicite facere ad exercere debeat et teneatur secundum formam ipsorum statutorum et cogere quoslibet ut contra commissum est per formam alicuius statuti arte sua bene ac fideliter exercere secundum tenorem et formam capituli constituti loquentis de predictis ad penam in ipsis capitulis vel capitulo denotatam dummodo iudex malleficiorum potestatis vel Capitanei non debeant se intromictere in aliis quam in malleficiis tantum.

Et quod porcorum natura est fodere et turpes sive turpia facere Ciuitatem et alia loca et quamcumque impedimentum prestare circumstantibus equos statuimus eo quod dictum est supra non obstante quod potestas et Capitaneus et quilibet eorum possint et teneantur capi facere omnes porcos euntes ad stratum per Ciuitatem et Burgos pistorii et inficientes et uendi pro Comuni.

Et quod offitium notarii eligendorum ad offitium notarii cum iudicibus dominorum potestatis et Capitanei super ciuilibus et extraordinariis causis et dampnis datis constitutus duret et durare debeat tribus mensibus tantum et non ultra. Et ille qui fuerit electus notarius ad offitium predictum non possit esse nec debeat se continuis tribus mensibus in eodem offitio. Et siquis fuerit electus ad illud offitium et ipsum offitium acceptauerit puniatur per potestatem vel Capitaneum vel alterum ipsorum in x libris denariorum. Et nichilominus offitium predictum perdat et per potestatem et Capitaneum perdere cogatur.

Item statuerunt et ordinauerunt quod quicumque fuerit electus ad dictum offitium notariatus teneatur et debeat et soluere facere et satisfieri de salario scripturarum quas tempore sui offitii fecerit secundum formam statutorum et ordinamentorum loquentium de hac materia et non aliter. Et qui contrafecerit puniatur et condempnetur per potestatem vel Capitaneum in xxv libris denariorum cortonensium. Et de predictis credatur et stetur sacramento illius qui recollegerit scripturas dummodo sit homo bone fame et conditionis. Et hec addictiones incipientes ab eo quod dicitur Et quod offitium notarii eligendorum etc. condite fuerunt in M.CCCVIII. indictione VI. die XVII. Sept. 1308

Et quod nullus de Ciuitate vel Comitatu pistorii vel aliunde audeat vel presumat ire per Ciuitatem vel Burgos Ciuitatis pistorii balistando vel paloctando ad penam xl solidorum denariorum pro qualibet pulsa quam balistauerit et qualibet palocta quam palloctauerit. Et potestas et Capitaneus et ipsorum quilibet teneantur et debeant de predictis et quolibet predictorum inquirere et inquisitionem facere cum promotore et sine promotore et reperitos culpabiles in dicta pena punire et condempnare. teneantur etiam et debeant potestas et Capitaneus et ipsorum quilibet qualibet ebdomoda mictere ipsorum familias per Ciuitatem et Burgos pistorii rimando pro contrafacientibus in predictis. ad penam x librarum denariorum de eorum salario.

Item statuerunt et ordinauerunt ad hoc ut matonata stratarum regalium actentius et in bono statu manuteneantur et conseruentur. quod presens prioratus teneatur et debeat dare et dari facere de Auere et pecunia Comunis pistorii pro actatione et reparatione matonati stratarum regalium dicte Ciuitatis xxv libras denariorum pro qualibet porta. Et a presenti prioratu in antea teneatur et debeat quilibet prioratus pro conseruatione et actatione dicti matonati dare et dari facere de auere et pecunia Comunis pistorii x libras denariorum pro qualibet

porta ad penam .C. lib. d. pro quolibet priorati. Et massarij
Comunis tam presentes quam et futuri teneantur et debeant predictas quantita
tes soluere de introytibus Comunis perusij qui ad eorum manus peruene
rint ad postulationem cuiuslibet priorat(us) ad penam .xxv. lib. d.
de suo salario. Et deueniant in Comune. Et m(odo) si dictas quan
titates predictis massarijs non soluunt cum effectu Conon sua locus ven
fuit dictarum massariis. si quam elemosinam habere debet a Comuni percipiat
et deueniat in Comune et exinde. Item statuerunt et ordinaue
runt quod judex comunis perusij qui est super vijs et stratis comunis perusij
teneatur et debeat una vice pro qualibet ebdomoda remanere et re
manere facere omnes stratas regales et vias publicas et vici
nales Ciuitatis et Burgorum perusij et si in aliqua ipsarum inuenit aliquam
turpitudinem uel impedimentum quod ipsam turpitudinem et impedimen
tum eleuari faciat ab illo uel illis ante cuius uel quorum domum
seu domos reperta fuerint predicta sumptibus ab ipso qui ipsam ipo
sucerit et proiecerit infra tertiam diem post preceptum eis factum per predictum
dictum judicem uel eius offitialem. Et qui contrafecerit soluat et soluere
teneatur nomine pene et banni .x. s. d. quam condempnationem exigere
tamen medietas sit Comunis et alia sit et esse debeat judicis et dicti.
Et possit et dictus judex ex offitio contra predictis inquirere et inquisitionem fa
cere aliquo capitulo in contrarium loquente non obstante. dummodo
predictam locum non habeant contra illos qui mundarent. qui teneantur
eleuare dictum impedimentum infra .xx. dies post opus perfectum. Item
statuerunt et ordinauerunt quod judex positus et electus super offitio viarum et
potestas et Capitaneus et eorum cuiuslibet ipsorum offitiales teneantur et de
beant compellere ad petitionem cuiuscumque petentis omnes et sin
gulas personas domos habentes prope Renbuccos et vias vici
nales Ciuitatis et Burgorum perusij. ipsos Renbuccos et vias vi
cinales explanare mattonare et Cloacanas nouas fa
cere et factas remundare expensis et Costamentis habentium domos
iuxta ipsas vias et Renbuccos. Et possint ipsi offitiales et
quilibet eorum et debeant et teneantur imponere penam cuilibet recu
santi facere predicta et eos non obedienti in supradictis .xxv. lib.
d. et ipsam penam pro Comuni exigere et auferre de facto. sine ali
qua condempnatione fienda et sine aliqua accusatione inquisitione
sine denuntiatione fienda. Et judex iustitie comunis perusij contra predicta
cognitionem aliquam non habeat ullo modo. non obstante capitulo quod
loquitur de condempnationibus fiendis uel aliquo alio in contrarium lo
quente. Et si dicti offitiales uel aliquis ipsorum in predictis fuerint
negligentes tempore eorum syndicatus comuni perusij de eorum salario
soluere debeant .xxv. lib. d. Item teneatur dictus judex
facere expediri et remoueri aqueductum sine cloacanam per quam
decurrere consueuit aqua ad fontem nouum de porsina. ita
quod dicta aqua ad ipsum fontem libere decurrat. Et facere
eleuari tantum sine impedimentum quod est prope dictum fontem. Item
statuerunt et ordinauerunt quod quicumque fecerit uel fecisset aliquam pu
teum uel aliquod aliud propter quod aqua alicuius fontis comunis perusij uel
vena ipsius fontis impediretur uel minueretur quod dicti offiti
ales et ipsorum quilibet teneantur et debeant per se per se illum uel
illos qui predicta fecerint uel commiserint quod infra terminum eis per
dictos offitiales uel alterum ipsorum assignatum. ipsum puteum debeat
replere et repleuisse et omnem nouitatem quam fecisset in preiudi
tium ipsius fontis remouere et remouisse ad penam .C. lib. d. Et
possint dicti offitiales et quilibet eorum et debeant de predictis et quolibet
predictorum inquirere et inquisitionem facere de eorum et cuiuslibet ipsorum offitio cum
promotore et sine promotore et culpabiles repertos in dicta pena con
dempnare et ipsam pro comuni exigere et auferre non obstante capitulo
quod loquitur de inquisitionibus faciendis uel aliquo alio quod in contrarium
loqueretur. Item statuerunt et ordinauerunt quod quicumque sua
auctoritate euacuauerit uel euacuari fecerit aliquem fontem Comunis
perusij uel aliquam formam sine laborerium fecerit uel fieri fecerit
propter quod dictus fons et aqua ipsius fontis possit euacuari uel mi
quolibet ledi soluat Comuni perusij pene nomine .C. lib. d. Et de pre
dictis potestas et Capitaneus et ipsorum quilibet et eorum et cuiuslibet eorum offiti
ales possint et debeant inquirere et inquisitionem facere publi
cam et secretam tam cum promotore quam et sine promotore. Et hoc
Capitulum potestas et Capitaneus et quilibet eorum in principio eorum regi
minis publice bandimentum facere teneantur uinculo prestiti iura
menti. Item teneatur et debeat ad petitionem cuiuscumque petentis
dictus judex super vijs cogere et cogi facere omnes et singulos uniuersita
tes Castrorum et villarum qui propinquiores erunt juxta predictis flumini
bus et formis qui teneantur et debeant eleuare et racheare de
uastare omnes et singulas Clusas muros pilastras et omnia
alia impedimenta facta et imposita in fluminibus Cayne et Testo
ris. Et quod dictus judex teneatur et debeat ad petitionem cuiuscumque
petentis facere expediri remundari omnes et singulas res exi
stentes in dictis fluminibus et in quibuscumque formis quae haberent
seu possent prestare impedimentum cursui aque ad penam .xxv.
lib. d. de suo salario. Teneatur et dictus judex cogere et constrin
gi facere omnes et singulas personas habentes terras et possessiones
iuxta ipsas formas flumina uel et illos ad quos expectat u
tilitas quod mundari et mundari debeant et incipere et denouo
mundare ipsas formas in termino dato per judicem. ad hoc ut non possit
prestare impedimentum et liberum habeant decursum aquarum. Et
quod omnes reformationes Rectorum artium facientes mentionem de exe
cutione exoccupatione et ergoborationes dictorum planorum et flumi
num sint rate et firme et in eo statu quo erant tempore quo fue
runt firmate stabilite et facte exnunc prout extunc erunt et esse
debeant et habeant roboris firmitatem. Et quod potestas et Capitaneus
et eorum judices et quilibet offitialis comunis perusij teneantur et debeant
obseruare in omnibus et singulis capitulis in ipsis reformationibus
contemptis ad penam in ipsis reformationibus contentam. Et quod dictus
judex teneatur debeat obseruare et obseruari facere et execu
tioni mandare omnes et singulas reformationes et ordinamenta rec
torum artium Ciuitatis et Burgorum perusij predictorum loquentia mentionem
facientia de predictis uel aliquo premissorum ad penam .C. lib.
d. de suo salario aliquo alio statuto uel ordinamento non obstante.
Et quicumque contrafecerit et mandato uel precepto dictorum offiti
alium uel alicui eorum non obedierint puniri debeat per judicem
supradictum uel alium ex parte cuius fuerint facta mandata et pre

cepta. in. xxv. lib. d. p arce qualibz et quolibz psit ac
cusare cora dco iud et alijs offitialib Cois pus. ipz
bapnu intant et debeat de fco sin aliq sollepnitate
iuris. tali inobedienti. dcm bapnu et pena exeq. et pe
nes Cam et Coe faciat deuenire et ind trat pre
cepta et mandata fuare et executoi mandare. Jt
statuert et ord. q iudex Cois pus posit et electus sup
dijs Cois pus teneat et debat uinclo debiti iuram
ti ad pet cuiscuq petentis coge et opellere et cogi et co
pelli facere oms et singlas psnas hntes res et poss
ions quascuq pnas formas portas et sitas ubicumq
p comitatu et distctu pus ipas formas mucte i cu
pare et remudare et omia impedimta imposita i ipis
formis ul aliqua ipaz eleuare ita q aqua in ipis for
mis existes hat libm cursu et exitu. Et possit et dbat
etia dcs iud cuilib inobedieti circha pdca. pena ipone
et cu effcu exigere p coi xxv. libr. d. que pena tali i
obedieti exigatur et aufferat de fco p coi sine acca.
et inquisitioe et sine denuntiatioe. Et si dcs iudex
et offit fuit negliges in pdcis tpr sui syndicat
solue tnatur et debat coi pus de suo salario. xx. libr.
d. Et de pdcis iudex iustitie ogtione aliqua no hat
ullomo. Jtem statuer et ord. q neo audeat ul pre
sumat face ul fi face aliqua turpitudine ul imun
ditiam iucte ul panos lauare in fontib cois pus sub pu.
ul ppe ipos fontes p x. passos ad pena. xl. s. d. pro
arce qualib. Et nullus possit nec debeat se in dcis
fontib ul aliquo ipoz balneare ad dcam pena. Et
quicuq fuit reptus balneare in aliquo fote in q
est aqua bona et apta ad bibendu solat noie pene
coi pus. c. s. d. Et de pdcis et quolibz pdcoz. potes
et capit et eor offitiales possit et debeat ex eor
offitio cu pmotore et sine pmotore. inquire et in
quisitione face. et culpabiles reptos in dcis penis
punire ~~et condempnare~~. Et oms pdce additioes q
otinent. ab eo loco qui incipit quod offm not eligetor
ad offitiu notariatus et c. fuerut edite in osillo
Coe. vij. Jnd vj. die xvij. msis septbr.
16 Notarius uo capit unus stet cu dno
Capitan et faciat illud offitiu q dns
Capitan. Et priores ei inuerat faciendum.
Alt uo stet cu iudice qui est ad execuedos
condempnatoes. Alius uo sotius Capit cum uij.
domicellis et vj. beruarijs cap. et uno not capit
qualibz septimana ad minus semel ire debeat p coi
tatu pus pro arnis cercandis et exbapitis capiedis.
Et habeat quatr ptem bapni q deueiet in coe cere
ampdr p eos inuentor in coitatu et no alia pte
quam hre deberet ex forma alicui statuti ord. seu
reformat aliquo no obstante. Et in hoc. C. aliq

XVI

additio fca fuit. s. ubi loquit de quarta parte et no aliam
parte et c. in M. CCC vij. ind v. die xv. julij aliis no
uebus pr uentuis in anea ualitur. Ceterum dicitur at
dni Capit unus sit sup mallijs et offitio mallor cu q.
fant. v. notarij dni Capit ad dcm offm faciend. Al
ter uo iudex dni Capit sit ad executiend et exigend co
condepnatoes q si esse fuit oportunum et cu dco iudice 1307
sit uni sotior Capit ut supra dcm e et uni ex notarijs i
ipius Capit ad executiend condepnatoes pdcas. Qui
notarius dni Capit debeat et tneat dare copia d omib
introitib et expensis quas recipiet et qs faciet cxessari 1299
seu Cam p Coi prioribus artiu p Coi qui iudex sotius
et notarius Capit otinue iuridicis horis et iuridic
dieb n iret p Cuit ca offitij ul alia p Coi sedere
debeat ad banchu seu dischu deputatu p dco offitio.
Et nllus not Cuit pus excepto notario qui debet
ee cu eis ad inuend et faciend cacellar condepnati
ones solutas a Coi sedere ul stare debeat aut psit
ad banchu seu dischu dci iudicis sotij et notarij executor
condepnat qui sedebut et stabut ipi iudex soti ul not
ad banchu et offm pdcm. nec ppe dischu seu banchu pre
dcor offitialiu p duos passus ad passum Cois ad
scribend n exercend arte notarie. Et qui ofecerit
puniat p qualibz arce in v. lib. d. cui bapni med sit
Cois et alia accusatoris. Et hoc C. fuit fcs i m cc lxx
xvj. jnd iiij. 1291 Sit aut et ee debeat dcs iudex sr
dapnis dand in Ciuitate ul Burgis pus ad nobilibus mulia
nib int usus Cuit pus sup quib dapnis datis
ipse iudex psit et tnatur procedere sm forma stat et
ordinamentor pp pus tam p accusatoem q denumptiatoem,
et reptos culpabiles punire et condepnare sm jus et
forma statutor pdcor et tnat ire et mirari p se et sn
u notariu supradcm ul p se ul p suu not qualibz
septimana et toties quotiens fuit opotunu p dcos
fines et adis sinib int ne dapna fiant i reb aliez.
Et si inuent fuit aliqs dapnu face in aliq reb
credat eis dc iudicib ul not credat et duob ex fami
liarib Capit euntib cu iudice ul notario sup dict
et referentib supradcm. Et si dns ul possessor alicui
rei sine rei ex dictis. j. dcis ofines accuiut aliq de
dapno dato stet et edat suo sacramto usq in quanti
tate. xx. s. d. si iurare noluit et iurauit. Si no iu
rare noluit edat probatoi duar psonar usq in
dcam quantitate et de dca quantitate et ab inde. j. creda
tur et probatoi duar psonar si dapnu fuit. xx. s. s.
Et sup pdcis dapnis datis idem iudex psit et debe
at p inqsitioem procedere et ex suo offitio inqre tam
cu pmotore q sine pmotore et reptu ul reptos
culpabiles punire et condepnare sm ius et formam
statutor pdcor no obstante aliquo alio capto

VIII

285

et marie capitulo inquisitionum et si revocaret in dubium
circuitum civitatis non esse a duobus miliaribus intus usus civitatis
fieret ex talis probatio sufficiat. scilicet quod primo miliario suffi
ciat districtio et diffinitio miliarii sicut in statuto de
districtione miliarii continetur. pro alio vero miliario idem
iudex fieri faciat mensurationem a primo miliario distric
to in ipso statuto ultra. Et si constabit ei aliud miliarium
esse tot passibus ad mensuram quot est districtum primum
miliarium in statuto sufficiat et intelligatur esse satisfactum
probationi. ita quod nulla alia sollempnitas requiratur. Et ea que
continentur in presenti capitulo fuerunt condita in millesimo cc lxxxviii.
indictione xii. ¶ Alii vero duo iudices domini Capitanei sint et esse
debeant super causis civilibus et extraordinariis. Qui
iudices secum habeant et habere debeant pro ipso offitio exer
cendo scilicet quilibet eorum duos notarios de civitate vel distri
ctu pistorii qui eligantur ad brevia in maiori consilio
Civitatis. Qui notarii salarium aliquod non habeant a Comuni
sed offitium faciant bona fide sine fraude et solutionem
percipiant et percipere possint a partibus de scripturis sicut perci
piunt et percipere possint notarii qui eliguntur singulis tribus
mensibus ad offitia in palatiis potestatis et Capitanei et non ali
ullo modo. sub pena contenta in ordinamentis factis
de offitio et salario dictorum notariorum palatii. intentione que
ordinamenta observare teneantur et cogantur et quod eos ex for
ma dictorum ordinamentorum tamquam alios dictos notarios pala
tii si contrafecerint puniri possit et debeat. offitium quorum notariorum
duret tantum per vi. menses et non ultra. et sic de vi. mensibus in vi.
mensibus eligantur. ¶ Sit et cum dictis iudicibus et esse de
beat unus ex notariis domini Capitanei et scribat et faciat
omnes apodissas que occurrerint facere et alia que sibi
commiserint. Et omnia et singula in hoc capitulo contenta
potestas et Capitaneus et quilibet eorum teneantur et debeant obser
vare et observari facere in pena c. lib. den. pro quolibet
eorum. ¶ Et dicti iudices et notarii teneantur facere pe
tentibus rationem et debeant primo sedere ad discum post
pulsationem campane Comunis que pulsatur de mane usque
ad pulsationem campane Comunis que pulsatur in hora
tertie et post pulsationem campane que pulsatur in hora
nona usque ad pulsationem campane que pulsatur
in vesperis. Et hoc Capitulum fuit correctum et mutatum
1299 et in eo aliqua additiones facte in millesimo cc lxxxviii. indictione
xii. Iterum in eo fuerunt aliqua additiones et mutationes facte
1301 in millesimo ccci indictione xiiii. De reassignatione librorum
17
et fideiussoribus dandis. XXVII.

Ut sciatur quot diebus domini potestas et Capitaneus ante finem
eorum et cuiuslibet eorum offitii dent fideiussores pro se
et eorum familia et quot diebus ante finem eorum offitii re
assignent seu reassignari faciant eorum libros et scrip
turas. ¶ Volumus et ordinamus quod ipsi domini potestas et
Capitaneus et alter eorum pro eis et eorum familia quinque diebus
ante finem eorum et cuiuslibet eorum offitii dent et dare teneantur
in maiori consilio Civitatis quinque bonos fideiussores pro
quolibet eorum de Civitate et burgis pistorii de populo tantum et non
de magnatibus. pro pluribus militantibus et non pluribus aliquo alio ca
pitulo non obstante. libros autem reassignent seu reassig
nari faciant quilibet eorum ad suis offitialibus duobus diebus
ante finem eorum et cuiuslibet eorum offitii vel infra duos dies hoc
modo. videlicet omnes libros quos habuerunt eorum predecessores
et omnes libros et scripturas quas fecerint eorum offitia
les tempore eorum offitii bene aptatos et autenticatos. et potestas
potestati suo successori dare debeat et teneatur et libros
et scripturas ut dictum est reassignare seu reassignari
facere pro Comuni potestati futuro suo successori vel sue fami
lie dum modo intersit aliquis ex iudicibus et ex notariis
potestatis futuri. Et Capitaneus suo successori dare de
beat et teneatur et scripturas et libros ut dictum est reassignare
seu reassignari facere pro Comuni Capitaneo futuro suo successo
ri vel eius familie dum modo intersit aliquis ex iudicibus et notariis
Capitanei futuri et predicta intelligantur per eos fieri debere si fu
turi successores successores eorum vel alteri eorum erunt in
Civitate pistorii tempore quo predicta fieri debebunt et si non erunt
in Civitate predicta facere teneantur prioribus artium pro
tempore existentibus pro Comuni et ipsi priores predicta recipi fa
ciant ut est dictum. ¶ Et predicta omnia et singula pre
dicti domini potestas et Capitaneus facere et fieri facere teneantur ad pe
nam c. lib. den. pro quolibet eorum. ¶ Preterea volumus
quod nec aliquis potestatis et Capitanei vel alius eorum notariorum ipsis XVII
existentibus in offitio vel ex offitium ad syndicatum
ab aliquo accipiat pro aliqua scriptura quam scripserint
vel scriberent. Sed omnes scripturas quas ceperint scribere dum
erunt in offitio super aliqua inquisitione vel accusa
vel alia quacumque re. que Comuni non erunt cum aliis resti
tute ut dictum est. teneantur dum erunt in sindicatu ad pe
titionem partis petentis. et in pena xxv. lib. pro quolibet
eorum ipsi scribere et autenticare et parti petenti sine
pretio restituere tam inquisitionem denuntiationem et accusationem quam rela
tiones et alia acta que scripserint super ipsis et si contrafe
cerint puniatur quilibet eorum in pena supra nominata per
syndicatores eorum et stetur de predictis sacramento partis
petentis de scripturis sibi cum uno teste. Que capitula
fuerunt condita in millesimo cc lxxxviii. indictione xii. die xxv augusti. 1289
acta die in antea valiture. Et predicta omnia et singula
potestas et Capitaneus et quilibet eorum a suis notariis faciant
observari sub pena centum lib. den. pro quo
libet eorum. Et hec additio que incipit Et predicta
omnia et singula et cetera. infra sunt facta et posita
in statuto in millesimo ccc primo indictione xiiii. die 1301
xi. iulii valitura ex tunc. ¶ Insuper volumus quod nec contra
[illegible] quam Capitanei [illegible] libros quos scripserint ipsi [illegible]

[illegible] teneantur ad dandum [illegible]
[illegible] occurrerint faciendo [illegible]
[illegible] in libris [illegible]

Hic incipit capitulum novum de [illegible]

8

ysistentibus in officio debeat auctenticare. Et in fine eorum
officij restituere auctenticatos ita quod semper appareat. Et omnibus
ipsis possit inde copia volentibus exhiberi. Et potestas et Capitaneus
et quilibet eorum assinis notarium predictam fieri faciat sub pena
C. lib. den. pro quolibet libro non auctenticato auferendo a dicto
potestate et Capitaneo vel altero eorum contrafaciente. Et l. libr. den.
pro quolibet libro non auctenticato a quolibet eorum notariorum contrafa
ciente auferendo et debiis penitus syndicentur. Et hec que
continentur in hoc capitulo facta fuerunt condita in M. CC. lxxxxviiij. indictione 1299
xiij. Rubrica de offitio iudicis porcorum super tabernariis et piçiaroll.

Iudici domini potestatis qui esse debet super tabernariis piçia
rollis et aliis personis statuti hoc sit offitium attributum. Scilicet quod
idem iudex teneatur facere sigillari omnia vasa cum quibus vinum
vendetur ad minutum sigillo plumbeo ad arma potestatis. Et super
vasa sigillo plumbeo non fecerit sigillari puniatur pro qualibet vice
in C. lib. den. Et idem iudex sub pena L. lib. den. te
neatur singulis diebus et horis inquisitionem facere contra omnes et singulos
qui tenent porcos euntes ad stratam per civitatem et burgos
Pisanos. Et porcos inventos debeat occidi facere et vendi pro Comuni
et insuper puniatur dominus porci seu porcorum pro forma statuti. Et
si dictus iudex de predictis omnibus et singulis non fecerit inquisi
tionem dicta pena puniatur. Et si non fecerit inquisitionem de omnibus
de quibus tenetur pro forma statuti puniatur ipso facto in xxv. lib. den.
et inde expresse syndicetur et teneatur reddere rationem. Et nullus
possit habere nec tenere [illegible] vel [illegible] seu aliquid aliud impe
dimentum sub porticus civitatis vel burgorum Pisanorum et sub arcubus
[illegible] porticum. Et qui contrafecerit puniatur pro qualibet vice in x. lib.
den. que pena de facto a contrafacientibus per dictum iudicem au
feratur. Et [illegible] predictis iudex sub pena xxv. lib. den. inqui
sitionem facere teneatur. Statuimus et ordinamus quod iudex super predictis domini
potestatis faciat reaptari et refici omnia mattonata viarum civitatis et bur
gorum Pisanorum ubicumque sint destructa per fieri de penitentia superstites
bladi Comunis Pisani de pecunia habenda de dicto blado s. pro quolibet super
stite pro sua parte sub pena L. lib. den. et dicti superstites pro
quolibet eorum sub dicta pena teneantur facere supradicta ad pet
itionem suprascripti et cogatur per potestatem et Capitaneum Comunis Pisani sub dicta pena.
Et forestarii pro tempore erunt sub dicta pena pro quolibet eorum
dictas expensas faciendas per dictos fratres teneantur facere inveniri
per massarium Comunis Pisani in minutis et expensis dicti Comunis fienda
dicta reaptatione per ipsos fratres ubicumque postmodum ipsa mattona
ta destructa invenirentur vie qui stant ex utraque parte tene
antur eorum expensis ipsa mattonata destructa reficere facere et ad hoc
cogantur sub simili pena per suprascriptum. Et hoc Capitulum fuit conditum
in M. CC. lxxxxiiij. indictione xij. Rubrica de illis qui vadunt pro potestate

20 Statuimus et ordinamus quod illi qui et Capitaneo eligendis
ibunt pro potestate vel Capitaneo eligendo debeant et teneantur
ipsum eligere de parte Ecclesie Romane et fidelem ipsius
Ecclesie et non de parte olim Conradini seu de parte et voluptate
Uberti et Pelavicini seu inimicorum Ecclesie seu illorum
sequacium ullo modo. Et si contra dictam formam ipsum elige
rent. Mille lib. den. pro quolibet eorum nomine pene et banni
in solvere teneantur. Et si non possent solvere dictam pe
nam potestas et Capitaneus eis pro se caput faciat amputa

ri ita quod penitus moriatur. Et si potestas et Capitaneus hoc non face
rent solvat quilibet eorum de suo CCC. lib. den. et syndi
centur de predictis contempnationibus seu ablationem intromictat.
Et si se intromictent solvat quilibet eorum CC. lib. den.
Et nichilominus sententia data contra suprascriptos per potestatem et Capitaneum ex
actioni inviolabiliter remaneret. Et super electione facta an
quam qui electus fuit potestas vel Capitaneus veniant Pisas,
postquam clausum fuit de electione et receptione regiminis potestas
vel Capitaneus teneatur facere inquisitionem et quem repererit ita de
beant sententiam promulgare. Preterea quando tractabitur de
electione potestatis vel Capitanei futuri legatur presens capitulum
et etiam capitula predicta de electione potestatis vel Capitanei facien
da mentione. Et hoc capitulum sit precisum in quolibet
parte sui ita quod per aliud non valeat non mutari. Et ne
consilio qui ire debent pro potestate vel Capitaneo oporteat consilium
aliquod fatigari. Statuimus quod quando potestas vel Capitaneus nominabitur elige
rentur in Civitate Pisana vadant tantum pro eo tamen due persone
quarum unus sit syndicus et alter notarius quando autem non eligetur
in Civitate Pisana tunc vadant pro eo duo syndici et u
nus notarius et si predicti duxerint pro quolibet eorum tres equos XX
tunc quicumque duxerit tres equos et tunc habeant habeat pro
suo salario pro die qualibet xl. sol. den. si autem duxerint
duos equos tunc ille qui tantum duos equos duxerit et habeant
xxx. sol. [illegible] a Comuni et non plus et si ipsi vel aliquis
eorum qui duxerint vel duxerit tamen duos equos receperit
solutionem pro die xxx. sol. den. solvat nomine pene sol. ille
qui contrafecerit Comuni Pisano xxv. lib. den. et nichilominus resti
tuat Comuni quod ultra eo quod debitum est accepit. Et volumus
quod potestas et Capitaneus de predictis inquirere teneantur et culpabiles
punire non tamen est aliquod capitulo contrarie inquisitionum
non obstante. Et hic ultimum C. fuit conditum in M. CC.
lxxxxiiij. indictione vij. die xvj. iulij a dicta die in antea va
leatur. Salvo quod illis qui missi sunt per potestatem vel Capitaneum. a. v.
annis citra possit tantum ire per potestatem vel Capitaneum venturum. Et 1294
hoc capitulum ubi loquitur in principio de pena. M. lib.
fuit mutatum in M. CC. lxxxxvi. indictione viiij. Volu 1296
mus insuper quod illi qui ibunt et ire debebunt pro aliquo potestate
vel Capitaneo inveniendo teneantur ante quam vadant coram domino
potestate vel Capitaneo quot equos pro quolibet ducere volunt
ad hoc ut pro equis quos ducent percipiant salarium secundum
formam capituli supradicti et non ultra. Et potestas vel Capitaneus in pe
na xxv. lib. den. eos iurare cogat et dicere quot equos
ducere volunt et ducent et dictum eorum in publicam scripturam
redigi faciat ut sciatur si contrafecerit in predictis puniat
eos in pena supra nominata. Et potestas vel Capitaneus et pri
ores antianorum non proponant nec proponi permictant nec refor
mentur in aliquo consilio Comunis vel populi vel rectorum quod
predictis maius salarium detur quam supra in statuto
continetur ad penam pro quolibet eorum C. lib. den. Et hoc C.
fuit factum in M. CC. lxxxxviij. indictione xj. Preterea 1298

1314

nolètes

nolentes obviare malitiis et bonum agere volentibus prebere auxilium. ordinamus quod quicumque venerit seu missus fuerit de inceps pro aliquo potestate vel Capitaneo vel iudice iustitie Comunis Pistorii teneatur representare electionem illi domino suo offitiali pro quo venerit seu missus fuerit ~~sui venerit~~. Et ab eo tali pro quo missus fuerit sive venerit acceptationem offitii quam presentaverit sive renumptiationem necesse Comunis reficiat et de predictis scribi et confici faciat publicum instrumentum. et infra tertiam diem facto ei reddito representet quando electionem fecit offitialis pro quo venit sive nuntium fecerit sive pro se acceptationem offitii supradicti sive instrumentum ipsius sive renumptiationem factam per eum per quam vel quibus missus fuerit sive venerit. Capitaneo Comunis Pistorii si ille qui venerit sive missus fuerit ut dictum est pro aliquo dictorum offitialium. Et qui contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum in toto puniatur. Contrafactor puniatur in C libris denariorum. Et nichilominus per potestatem cogatur omnia predicta.
Et capitaneus Pistorii sub dicta pena in maiori consilio Civitatis sive populi Pistorii legi faciat electionem sive electiones factas vel factam per eum qui missus fuerit pro aliquo offitialium predictorum. Et receptionem sive renumptiationem offitii predictorum vel alicuius eorum ita quod de predictis nuntius presciatur. ~~Que autem continentur in presenti~~
1299 ~~capitulo fuerunt addita in MCCLXXXXVIIII. indictione XII. Valitura de~~
~~inceps non fuerunt correcta vel immutata.~~

22 De observatione integritatis sui offitii exercendi. ~~L~~

XXII Si Capitaneus qui est vel erit pro Comuni Pistorii et pro universitate artium substinuerit vel pateretur aliquod detrimentum a potestate vel Comuni Pistorii occasione sue Capitantie pro universitate artium et totius populi et Comune Pistorii defendatur et per eos indempnis debeat conservari. Et idem intelligatur et observetur in omnibus prioribus et rectoribus artium et in novem artium et reformatoribus Comunis et populi circa ea que ad eorum offitia pertinent nosscuntur et debitis que occasione suorum offitialium incurrint facienda. De sindicatu potestatis

23 XXIII Presens potestas et Capitaneus et quilibet eorum et qui et capitaneus pro temporibus futuris erit. Et qui cum aliquo eorum steterint in Civitate Pistorii finito suo offitio et regimine debeant examinari et sindicari per iudicem ad hoc deputatum vel deputandos sive eo quod dictus potestas vel Capitaneus vel socii vel iudices vel notarii eius vel aliquis eorum reperiretur defraudasse de avere Comunis Pistorii vel alicuius specialis persone. Et si aliquis eorum reperiretur aliquid defraudasse in quadruplum quantitatis defraudate debeant condempnari. Et super eo quod aliquis eorum fecisset ultra formam statuti populi Pistorii. Et non possit eis vel alicui eorum dari licentia vel dedi absolutio aliqua per rationem consilium aliquod vel alio modo quo minus examinentur. Et potestas et Capitaneus non aliquis eorum se non aliquis de familia eorum seu alicuius eorum examinentur secundum tenorem et formam Pistorii capituli et aliorum capitulorum populi Pistorii. Et si potestas vel Capitaneus per se vel alium dictam licentiam vel in consilio aliquo quo aliquid contra predicta proponeret vel proponi faceret vel permicteret arengari in aliqua arenga seu congregatione solvat de suo Comuni Pistorii L libras denariorum. Et si aliquis in aliquo consilio vel arenga vel parlamento vel congregatione vel adunantia surrexerit et dixerit quod potestas vel Capitaneus vel aliquis de suis familiaribus vel familia absolvatur et non examinentur priores artium teneantur ei auferre necesse pene et banno X libras denariorum. Et si dictam penam solvere non poterit ei linguam faciant amputari. ita quod de cetero non loquatur. Et si ad hec faciendo priores fuerint negligentes dictam penam pecuniariam de suo solvere teneantur. Et huic capitulo per aliquod ordinamentum factum vel faciendo non valeant aliquid derogari. Debeant et examinari et sindicari de omnibus que continentur in statuto populi supradicto secundum formam ipsius statuti et iuris. Et ne potestas et Capitaneus vel aliquis eorum vel eorum vel alterius eorum offitiales alicui faciant contra ius et iustitiam volumus quod ipsi potestas et Capitaneus et quilibet eorum et eorum et cuilibet eorum offitiales tempore quo sindicabuntur priores debeant et possint sindicari ad petitionem cuiuslibet petentis ipsos vel alterum eorum si fecissent aliquid occasione eorum et cuiuslibet eorum offitii contra iustitiam et formam statuti et ordinamentorum Comunis et populi Pistorii. et ipsi potestas et Capitaneus et eorum cuiuslibet eorum offitiales teneantur super predictis et in predictis tam iudici sindicatori eorum pro Comuni quam aliis personis petentibus ut dictum est superius respondere et iuditio permanere et super predictis comparere coram iudice sindicatore ipsorum terminos ... vel eorum alteri assignandis quod si non fecerint habeantur pro confessis et possit predictus modo condempnari non obstante aliqua petitione sapientis vel appellatione vel protestatione vel aliquo alio quod possit in contrarium allegari. Et si ille qui de potestate vel Capitaneo vel aliquo de eorum familiis contra quem sciret ius et iustitiam fecerit contra formam statuti et ordinamentorum Comunis et populi Pistorii fuerit conquestus et non planxerit accusationem vel petitionem quam de eis et contra eos fecerit vel alterius eorum seu alterius de eorum familiis vel ostenderit de iure vel per statutum vel ordinamentum Comunis et populi supradicti, si per eos factum fuisset ut in eius petitione continebitur condempnet per modum qualibet in X libris denariorum Comuni Pistorii solvendorum. Teneantur et potestas et Capitaneus eligendi futuris temporibus iurare ad sancta dei evangelia et sollempnes promissiones et obligationes facere iudici sindicatori sive iudicibus sindicatoribus Comunis Pistorii pro aliquo eorum iturus quod si occasione alicuius offitii quod faceret ipsi vel alter eorum ipsi vel aliquis ex eorum offitialibus in Civitate Pistorii condempnaret in aliquo ipsi vel alter eorum non conquerebunt ad aliquam aliam curiam non coram aliqua presidente nec petent nec peti facient in totum eorum vel alterius eorum represalias contra Comune Pistorii vel singulares personas ipsius Comunis nec licentiam aliquam represendendi vel aliqua retinendi occasione predicta. et quod Comune predictum non habebunt recursum ad eorum vel alterius eorum tantum non alibi ipsi nec aliquis eorum et renuntiare teneantur omnibus beneficiis eis vel alteri eorum competentibus et fine et refutationem facere et dicto iudici sindicatori vel iudicibus sindicatoribus de omni eo quod exinde Comune Pistorii petere possit dicta causa et causa predicta. Et si predicta iurare et observare et promictere et facere noluerint ipsi vel alter eorum statim electio de eis facta et facienda non valeat. Et Comune Pistorii ei in aliquo minime

[illegible]

1298

teneatur et hec significatur et illicitis que mictetur eius quinta que [illegible] diebus ultimis. [illegible] fuerunt [illegible] MCCLXXXXVIII indictione XI. ¶ Et judices

[illegible] potestas qui pro tempore erunt dare debeant et tenantur eorum consilium et famorem judici super dicto syndicatori potestatis et capitanei et judicis justitie quotiens fiunt ad dictum judicem electo ad penam requisiti ad penam XXV lib., a quibus [illegible]

qualibet vice auferendam pro comuni. ¶ Insuper volumus quod quicumque dixerit aliquam

injuriam alicui potestatis vel capitanei vel alicui suorum officialium dum stabit

1294

in civitate Pisis ad faciendum se syndicari puniatur pro vice qualibet in XXV

lib. den. Et depredans potestatis vel capitanei teneatur inquirere et culpabiles punire ut

dictum est aliquo capitulo et magis inquisitionis non obstante. Et hoc est [illegible] additus [illegible] MCCLXXXXIIII indictione VII die XXI Julii [illegible] die [illegible]

¶ Insuper quod nulla persona de civitate vel comitatu Pisis audeat in syndicatu presentare potestatem vel capitaneum vel alterum eorum nec cum eis vel altero eorum comedere nec bibere nec alterum eorum associare. Et qui contrafecerit in aliquo predictorum L

lib. den. comuni Pisis solvere teneatur et depredans quilibet esse valeat accusator. ¶ Et

volumus quod si aliquis libellus specialis per aliquam personam datus fuerit contra potestatem vel capitaneum vel eorum officiales et familias vel alterum eorum et cuilibet eorum teneatur potestas vel capitaneus vel alter ex officialibus ipsorum contra quem libellus dabitur

lite contestata cum eo qui libellum dederit vel porrexerit ea die qua libellus dabitur vel sequenti ante tertiam quod si non fecerit ad minus pro eo maneat habeatur pro confesso et contra eum procedatur ac si fuerit lite contestata non obstante aliqua appellatione vel petitione facta per eos vel alterum eorum de suspicione facta tamen per eum

qui libellum porrexerit litis contestatione et juramento calumpnie prestito super predictis super quibus sibi fieri justitiam postulabit. ¶ Item teneatur potestas et

vel capitaneus vel judex justitie vel eorum vel alterum eorum officiales respondere

positionibus que dabuntur contra eum vel eos per quacumque personam [illegible] termino eidem dando per judicem qui syndicabit eundem quod si non fecerit habeatur

pro confesso et contra eum procedi possit ac si positionibus respondisset non obstante aliqua appellatione nec petitione per eum vel alterum eorum facta de suspicione dummodo ipse positiones per sacramentum ponentis sint porrecte

eis. ¶ Et quod judex qui erit ad syndicandum predictos potestatem vel capitaneum

seu judicem justitie teneatur et debeat suo officio inquisitionem facere contra illum vel illos quos syndicare debebit de omni eo quod non fecisset et facere debuisset et de hiis que gessisset et gerere non debuisset ipse vel aliquis eius officialis vel familiaris contra statutorum et ordinamentorum comunis et populi Pisis et de

omnibus que continetur in presenti capitulo quod incipit Priores Antianorum qui

pro tempore fuerint quod si non fecerit centum lib. den. comuni Pisis solvere teneatur. ¶ Volumus insuper et ordinamus quod nullus comes vel marchio

vel miles aut quivis alius de ordine militum usque in quantum gradum nec eorum familiares audeat vel presumat tempore syndicatus associare aliquem potestatem vel capitaneum seu judicem justitie syndicandum ad dictum palatium propter volentem se hereditari vel lectum vel syndicari. Ita quod palatium quilibet sit quisque predicti nec possit ire debeat ad accusandum vel petitionem dandam pro se nec pro alio contra aliquem syndicandum sed per procuratorem possint predicti magnates accusare et denuntiare et admictantur et dominus qui stabit ad syndicandum si associaret per aliquem ex predictis contra formam dicti capituli puniatur de facto per syndicatorem et judicem predictum in C lib. den. ¶ Volumus tamen quod quicumque voluerit dare vel offerre aliquam accusationem vel petitionem contra potestatem vel capitaneum vel judicem justitie aut alicui eorum vel alicui eorum officiales vel familiares teneatur ipsam offerre et porrigere coram judice syndicatore infra quatuor dies post depositum officium illius qui debet syndicari alioquin ulterius non audiatur. ¶ Super quibus petitionibus et accusationibus tam specialium personarum quam et super libello a petitore generali quam

etiam super quolibet processu fiendo per ipsum judicem syndicatorem et syndicandos teneatur et debeat dictus judex syndicator completis octo diebus predictis de mane sequentis diei ante tertiam ferre sententiam absolutoriam vel condempnatoriam. Cum judex syndicus encontinus stare debeat dictis octo diebus et tunc ad bancum pro syndicatore predicta sub

1314

[illegible] pena. Et quod officium nullus possit eligi ubi vocatur ad syndicandum aliquem eorum officialium ad quem mente eligendum vel electum officium prestandum ipse vel aliquis de sua familia. Et hec additio ab electo in maiori et quod judex qui erit ad syndicandum et [illegible] et de predictis capitulo aliquid fuit sublatum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo Augusti. ¶ Et super sententia per ipsum judicem qui ad syndicatum predictorum erit deputatus non feretur infra tempus superius nominatum possit potestas vel capitaneus vel judex justitie et eorum et cuilibet eorum officiales et familie impune recedere absque alia licentia aliquo capitulo non obstante. Judex autem contra faciens puniatur pro vice qualibet in C lib. den. et potestas ad

1297

ab electo qui in maiori instrumento volumus et fuerit dicta in MCCLXXXXVII

indictione X. ¶ Et idem judex syndicator contra potestatem et capitaneum sub pena L lib. den. teneatur inquirere veritatem invenire si fecerunt inquisitiones contra sodomitas et blasphematores seu maledicentes Deo et Beate Virgini Marie vel Sanctis suis et quiconque facere neglexerint nominatim et si invenerit [illegible] quod de sui aut eos puniat secundum formam statuti. [illegible] fuit factus in MCCCXIIII indictione XII.

1314

Quod priores antianorum teneantur recipere rationem de massariis assignatis capitanei et potestatis secundum inventarium.

24

Priores antianorum qui pro tempore fuerint teneantur in initio sui regiminis et ad penam XXV lib. per unum mensem antequam finiatur officium potestatis vel unum mensem antequam finiatur officium Capitanei recipere rationem a potestate et Capitaneo de omnibus rebus et bonis comunis que sunt in palliis eorum et de omnibus massariciis quas

XXIIII

habuerunt a Comuni scilicet dischis banchis lecteriis stoiis tabulis ad comedendum et que de logiis padilionibus funiculis pavesibus et balistis et de omnibus aliis rebus Comunis quas habuerunt et que sunt in palatiis et Cameris eorum et aulibus eorum et de predictis faciant fieri inventarium per notarium scribendo, et quod in fine eorum regiminis debeant de dictis rebus Comuni Pisis reddere rationem ita quod dictas res et massaricias successori integre assignent. Et si potestas vel Capitaneus non assignaret omnes res predictas dictis prioribus cum effectu vel super assignationem contentarum secundum dictum inventarium non redderet rationem ut dictum est vel aliquas dictarum rerum per familiam suam alicui daret vel acciperet in syndicatore contempnet potestas vel Capitaneus contrafaciens in predictis vel aliquo predictorum per iudices syndicatores qui habebunt eum syndicare Comuni Pisis in duplum valoris rei non assignate vel de qua redderet rationem quod inventarium dictum et assignetur per priores iudici syndicatori qui habebit potestatem et Capitaneum vel eorum familias syndicare secundum ipsum inventarium predicti potestas et Capitaneus reddant rationem iudici syndicatori super dictis rebus in dicto inventario contemptis et dictus iudex syndicator cogat eos secundum dictum inventarium

Firmatur hic ¶ Judicem syndicatorem quod est in capitulo cum fient ordinatores in [illegible]

X

tam de dictis bonis et rebus reddere rationem et post modum dicti priores dicti inventarii debeant diligenter custodire teneantur priores supradicti et tam successoribus prioribus de prioribus in prioribus. ita quod priores qui in officio erunt semper dictum inventarium habeant penes se et non valeat perdi nec aliquatenus occultari. Et hoc capitulum fuit additum in M. CC. lxxxvij. ind. xv. die viiij sept. atam die in antea valiturum.

De .c. de milgentis hominibus eligendis in defensionem potestatis et partis Guelfe.

XXV

25 Ut dominus Capitaneus quando casus occurreret vel opportunitas immineret ad suum requisitionem habeat homines Civitatis et burgorum Pistorii et precipue priores in faciendo que suo honori et statui et partis Pistorii noverit convenire. dicimus statuentes quod priores [et] Capitaneus qui pro tempore erunt de mense Novembris eligere teneantur Milgentos homines de populo Pistorino bonos et ydoneos et de parte Guelfa et ubi loquitur de parte Guelfa fuit additum in MCCCxiiij. Ind. xij. quos in honorem dicti populi aptiores viderint eligendos et eos scribere debeant in scriptis. Sed dominus Capitaneus quos iurare faciat ad sancta dei evangelia quod circa honorem et statum communis Pistorii ipsius domini Capitanei mandatum efficaciter prosequentur et quod ad eum accedent et prebebunt et prestabunt ei legaliter et bona fide auxilium Consilium et favorem ad hoc ut suum presit regimen cum honore et iustitia exercere et omnia singula facere que et quecumque idem dominus Capitaneus viderit et eis preceperit vel mandaverit facere pro honore et statu communis Pistorii. Et hoc capitulum fuit factum anno domini M. CC. lxxxvj. Ind. xiiij.

1286

De factis et libertate ecclesie.

XXVI

26 Potestas et Capitaneus teneantur retinere et manutenere iura et libertatem sancte romane Ecclesie et Civitatis rome. Civitatis communis et districtus Pistorii. Et si invenerint aliquem facientem seu temptantem aliquid contra libertatem predictam vel Civitatis et Comitatus et districtus Pistorii capite punire facere teneantur et bona eius Communi Pistorii publicare et medietatem facere et presentium in ac ceptum in utilitate communis Pistorii convertatur. Et hoc statutum intelligatur locum tenere in illis personis que olim talia commisissent quam illis qui attemptabunt ea committere in futurum.

Quod potestas nec capitaneus possit inducere ferias sine licentia maioris consilii.

XXVII

27 Dyami et ordo quod potestas et Capitaneus non possit inducere ferias nec ferias imponere debeant durante eorum et cuilibet eorum offitio sine licentia maioris consilii Civitatis Pistorii. De turribus quod non altietur.

XXVIII

28 Debeant potestas vel Capitaneus precise modum turrium conservare nulla que de novo fient inveniri faciant et si quas invenerit altiores superfluum dirui facere teneantur.

De pace augenda et casalino in soldos soluendo.

XXVIIII

29 Potestas et Capitaneus omnes laycas personas de Civitate et Comitatu et districtu Pistorii cogere teneantur ad faciendum pacem et guerram obsequia et expensas ad muniendum et custodiendum Civitatem et Castra prout Communi Pistorii placuerit aliqua consuetudine contraria non obstante et quod sua

eis imposita et quod eis imponentur hic debeant. Et comitatensis sed iuris et dominii prosequitur sic teneatur et soluti sunt solucione neant. De tutoribus et curatoribus dandis minoribus ac et furiosis. 30

XXX

Cuilibet pupillo vel adulto vel alicui pro minoribus postulanti tutorem vel curatorem. potestas et Capitaneus et eorum iudices dare possint et debeant unus ordine et statuto volumine quod furiosis prodigis et mente captis et aliis personis quibus de iure competit potestas et Capitaneus et eorum iudices. et omnes iudices habentes offitium a communi dictum dare possint tutores vel curatores. De verecundia non facienda dicentibus ius suum in consilio vel alibi. 31

XXXI

Si quis accesserit coram potestate vel Capitaneo vel aliquo eorum et iudicibus et notariis eorum vel alteri eorum vel aliquibus officialibus Communis Pistorii ad proponendum factum suum vel sui amici in consilio vel alio loco dum in illo factum non sit contra Commune Pistorii potestas et Capitaneus et alii offitiales communis Pistorii non possint nec debeant aliquam verecundiam vel gravamen aliquod sibi inferre vel ei prohibeat ne suum ius petat vel proponat sui amici sui amicorum suorum et si contrafieret per potestatem vel capitaneum vel alios offitiales communis Pistorii teneatur ille qui contrafecerit vel gravamen reficere omnes expensas quas occasione illius gravaminis substinuerit. C. lib. d. communi Pistorii pene nomine soluere teneantur. Et potestas et Capitaneus quoscumque intelligere debeant et audire de iure suo sui et amici ad penam superius nominatam. Quod aliquis non possit prohiberi ne protestetur seu debeat ubi dixerit contra eos. 32

XXXII

Nec potestas et Capitaneus vel alius offitialis communis Pistorii alicui non neget prohiberi quod non scribat protestationem vel appellationem quam aliquis vellet facere coram eis vel aliquo eorum contra eos facientes .l. lib. d. nomine pene Communi Pistorii soluere teneantur. dum in talis protestatio non fiat in preiudicium Communis Pistorii nec ipsi Communi possit preiudicium generare. Quod aliquis proponatur in consilio quod corpus beati Benegnatis canonizetur. 33

XXXIII

Consilium maius communis et populi de mense maii. potestas et Capitaneus teneantur facere congregari de canonizatione sancti Benegnatis ac facto ipsius per eos vel alterum eorum in ipso consilio proponatur. Et iubemus insuper quod potestas et Capitaneus per totum mensem maii teneantur facere et inquirere et sumptibus communis facere fieri ad ecclesiam ubi esse debet corpus et reliquie dicti sancti Benegnatis et facere debeant et inquirere diligenter si dicti sancti corpus et reliquie sunt in dicta Ecclesia vel non. Quod diffiniri debeant communantie communis et communantie hospitalis collis. 34

XXXIIII

Potestas et Capitaneus de mense madii teneantur facere diffiniri omnes communantias Communis concessas hospitali de colle ab aliis Communantiis Communis Pistorii. Et hoc capitulum viij statuti locum tis de hac materia debeant optinere. Quod potestas et capitaneus teneantur facere labo 35

XXXV

Officinas t(er)ras Communãtiaz Cois p(er)us(ini) pot (et) Capit la borari face tnant ab illis psonis que ea laborare consueuerit. Et ille psone que laborauerit eas parte fructuu Coi p(er)us(ini) ul alij p Coi parte debeat reddere osuetã dũ modo int silnas aliqui no laboret sui sit tre laboratie sui sõte. Et siqs int silnas Cois laborauerit ul in ipis silnis laborari fecit soluat pene noe Coi p(er)us(ini) p qualibz uice. xxv. lib. d. (et) totu laboritu ducat in Coe. Et si aliq singlaris psona locauit seu locaret alij de Communãtijs Cois ad laborand talis locatio no ualeat. Sz ipe res locate cu alijs Communãtijs Cois deueniãt in Coe ul ad illos qui fruct emerit a Coi. Jubem insup statuetes q potestas clusij qui erit p tp(re) tnã t (et) debea t secu aportare Caplm stat ppli qd loquit de dãpno dato in silnis Clusij (et) tnã t face rogari hoies clusij (et) dem Caplm legi face tnã t corã eis in publica ocone. Volum (et) q unqsq possit accare illu ul illos qui laborãet int tminos dcãz silua. d. clusio med bãpni sit accantis (et) alia med sit Cois p(er)us(ini). Preterea nolum q ois Communãtie Cois que act sut osuete laborari — laboret atinuis int expleto tp(re) qui p tp(re) psnit hnt (et) emerut. Q opa cois data ad

36 cotimu pficieda deqbz fca est solutio
Cuncta opa Cois (et) ciuilibz porte alic ul aliquib ad coptimu data ad faciend de quibz fca solutio e sz pmissione fcam pot (et) Capit a Coptumatoribz fine diminutoe aliqua faciat pcopleri p totu mes junij ab ill psonis que predcã opa receprunt ad faciend. (et) hec fieri faciant expens illoz qui ad faciend opa recepũt. Et o alia coptia pot (et) Capit pcopleri face tnant. fm pmissi one fcam p ea. q t que soluta fuit (et) si pdca copleri no fecerit ul si fuit negligetes de eoz salario qualz eoz Coi p(er)us(ini). C. libr. d solue tnã tur. Precipim insr statuetes q nemini ab aliq offitiali Cois p(er)us(ini) possit aliq refutatio fieri de aliq coptio Cois p(er)us(ini) n fieret i maiori osilio Ciuit p(er)us(ini). Et si alit fieret refutatio sit irrita (et) inanis. Jt q pdci pot (et) Capit fac(er)e nt alic

XXXVI coptumatori ut explere (et) pfice debeat q fa ce tenet et n fecit in tmino s dato pot (et) Capit p sint illi cui pceptu fuit p uice qualz pene noe p Coi tolle. v. lib. Volum q nlls debeat occupare aliq Via q fuit tminata ul no tminata p Coi n ea dare n uende alic. Et siqs ofecit pot (et) Capit tnant ei auferre pene noe p Coi. v. lib. d. Et nichominu oia supdca obfuare (et) adimplere pemt teneant. Dicimus insr q quicuq accepit aliq Coptimu a Coi p(er)us(ini) de q ei ul alij p eo fca e et solutio (et) n fecerit dem Coptimu ad tminu s dat tnat solue Coi p(er)us(ini) pene noe duplu pecue qntitatis eid pmisse p coptio faciendo. Jt nolum statuetes q nlla refutato de aliq coptio Cois p(er)us(ini) alic fiat n adsint priores artiu ul maior ps eoz (et) si alit fiet no ualeat n tnat n sit alicui ualoris tal refutatio.

37 De requisitioe fieda d Coe Fabriani de arte artis
Ad hoc ut Coe fabriam dice nequeat se appriimi ee in psessione artis appnim ac dice possit qnz arte se psatu tpis psedisse. dicim (et) ord. q pot et Capit tnat cu effcu de mes febr seu martij pxe re seu requiri face Coe fabriam p ambasciatoes cois p(er)us(ini) ut arte appnim Coi p(er)us(ini) restituat cu Coi p(er)us(ini) p tinere ar pleno iure. Jt dicim q Coradus derocha et oes alij uolentes cape (et) reprehendere de bois (et) reb homu fabriam i psonis (et) rebz ubicuq eos inenit et inuenire potut libere cape (et) reprehedere ualeat si ne pena quousq ipm Coe (et) hoies fabriani inimi citia Cois p(er)us(ini) pmanebut. Et totu id q reprehedi derit ul cepit s hre debeat (et) illo assignare Coi p(er)us(ini)

XXXVII no cogat aliquo pcedente ul sequte caplo n obsta te. n (et) tnat. Et qui dcãm arte Coi p(er)us(ini) dederit. M. lib. d. a Coi p(er)us(ini) hre debeat. (et) pot (et) Cap dcãm artem dati ul datibz Coi p(er)us(ini) stati dcãz pecuniaz de aire Cois solui face tnat. Jt dicim q pcipiat hoibz de Gualdo de Nucerio de fossato (et) de sigillo et omibz alijs hoibz de otrata q hoies Castri fabriani no receptet n cu eis otrahat n incent n eis prestet aliq auxiliu osiliu ul fauore. Et qui ofecit. C. libr. Coi p(er)us(ini) noe pene p uice qualz solue tnant. si fuit Castru. Si no fuit Villa. l. libr. d. si aut spalis psona xxv. lib. d. (et) pot (et) Capit ofacieti ul ofacietib dcãz penã exigere tnant. Jt si aliqs onu fecerit ul ipedimtu prestiterit capietibz ul reprehedetibz l cape ul reprehedere nolentibz de rebz (et) bonis Cois (et) hoiu fabriani in psonis ul rebz. l. libr. d. noe pene Coi p(er)usij solue tnant. Et hoc caplm ualeat (et) ualere (et) ualuisse intelligat ab anno dni currente. M. cclxxv. 1275
ind. iij. tp(re) dni gg. pp. x. die xi. intrant mes sept. tp(re) potarie dni Vberti d inguata. olim p(er)us(ini) pot. (et) Capitanie dni Bonacursi de mōticlo Capit Cois (et) ppli p(er)us(ini). Jt dicim q nemo d Ciuit (et) Coitatu (et) distctu p(er)us(ini) ad Castru fabriam debeat ire aliqua ratõe ul cã. (et) qui ofecit. l. lib. d. pene noe Coi p(er)us(ini) solue tnatur. Jt nolum q Castru ul Villa q ul que daret aliq ipedimtu dcõ Corado ul suis sequacibz qui uenirent ul irent ad faciend guerã hoibz de fabriano (et) artis appnim. C. lib. d. Coi p(er)us(ini) pene noe solue tnatur. Preterea dicim q pot (et) Capit de mse maij faciat mai Ciuit p(er)us(ini) osiliu oggari i q aponat de guerra facieda hoibz de fabriano. (et) sz q dco osilio placuit ita firmiter (et) pemt obfuet. 38
Q lr pot (et) capit tnatur dari face fidiuso
res

XXXVIII Pot. et Capit. et quilibet eorum et quilibet eorum offitialem cois perus. teneant recipere ydoneam cautionem ab illa psona vel illis psonis de qua vel quibus aliquis haberet suspitionem quod nollet vel nollet reddere et stare sub eorum curia et iudicio si abesse nollet vel nollet de aliquibus conseque ratione porrecta super predictis petitione vel non. Quod si ad voluntatem pot. vel Capit. vel alterius eorum iudicum vel offitialium vel alterius alicuius offitialis Cois et perus. coram quo ... sufficiente et ydoneam tamen nollet vel nollet eum vel eos de alio vel aliis conquerente vel conquerentem non intelligatur ullo modo. Si non talibus non cavetibus iuris benefitium debeat denegare. Hoc autem intelligatur statutum et locum habeat tam in forensibus quam in civibus perusinis. et toti Coitat. et district. perus. qui sint correptum et in eo aliqua additiones facte in MCCLXXXXVIIII. ind. XII. q. 1299

39 Quod debeat observari promissa facta inter dominum Sigui-
tone sindicum cois perusii et sindicum Cortone.

XXXIX Diximus et ordinamus quod pot. et Capit. teneantur observare et observari facere pacta promissiones et obligationes et conventiones facta et factas inter dominum Senguitonem sindicum cois perusii et dominum parem sindicum Cois Cortone scripta et scriptas manu petenarii et Benevenisse not. Et si ad predicta facienda fuerint negligentes dicti pot. et Capit. solvat Coi perus. pene nomine C. libr. d.

40 De observando reformationes factis tempore domini Iacobi de gonfaloneriis et aliorum.

Statuimus et ordinamus quod pot. et Capit. et quilibet eorum teneatur habere ratas et firmas observare et faciat inviolabiliter observari ab omnibus tam civibus quam Coit. et district. perus. omnes reformationes consilii generalis Cois et populi perus. que facte sunt tempore dominorum Iacobi gonfaloneriis et Iacomini de Conrigia et domini peregrini de Guidonibus et domini galuag. Stephani dei et domini Bonacursi de monticlo Capit. olim Cois et populi perus. et reformationes factas tempore domini ... de ingiuata pot. olim Cois et populi perus. et domini Rolandi de albegeriis pot. olim perus. et domini Boetii de lanello longo olim Capit. perus. et tempore domini Gerardini de bucheriis olim pot. et domini Anselmi de algate Capit. et domini Mathei de Conrigia et domini hermanni de Saxo ferrato Capit. et domini federici de archinacon pot. Et domini federici domini manuel olim Capit. et domini Orlandini de Canusio olim pot. et domini Oldeini de brago longum doctoris olim cap.

XL et domini Ricciardi de ingiuata olim pot. et domini Nicholai de Certosiis olim Capit. Cois et populi perus. Et generaliter omnes reformationes factas et faciendas dum in fiant et facte sint cum sollempnitatibus que requirunt per Capitula et statuta et ordinamenta. Et hec paticula ab eo loco q. incip. Et generaliter omnes alias reformationes etc. fuit facta et posita in statuto. in MCCCI. ind. XIIII. et sunt alia diminutione non obstantibus aliquibus statutis vel ordinamentis pp. reformationibus consiliis factis

1301

et faciendis vel que fieri possent. et si dictus pot. vel sua familia vel aliquis ex eis non observavit vel observari fecerit ... de suo salario Coi perus. solvere nomine pene C. lib. d. Et dominus Capit. eum in dicta quantitate valeat condempnare. Et Cam. seu mass. cois ad mandatum domini Capit. illam condempnationem de suo salario retinere debeat pro Coi. Et hoc capitulum sit precisum in quibus parte sui vel quod mutari corrigi emendari vel ex eo interpretatio fieri non valeat positum vel arenga vel alio quocumque modo sed inviolabiliter observetur. Salvo quod dominus Capit. vel qui fuerit loco sui cum consilio generali populi tunc possit reformationes populi factas et que fierent in futurum valeant mutare et emendare et ipsas addere et minuere et eas corrigere sic placuit ipsi consilio populi generali. Et si aliqua dictarum reformationum in aliquo inter se repugnaret contrariae se venerit ultime seu sequentes ut sunt in eo quod contradicerent in tantum posteriores prioribus derogent. Consilium quod populi possit reformationes tam populi consilii quam consilii generalis cois perus. revidere et ipsas corrigere et emendare prout ipsi consilio placuerit. Pot. vero et Capit. una cum maiori consilio Civitatis perus. possint revidere reformationes consiliorum Cois perus. et ipsas corrigere et emendare prout ipsi consilio maiori videbitur expedire. 41

Quod iudex condempnatus sit syndicus cois perusii.

Duximus statuendum quod unus ex iudicibus domini Capit. qui pro tempore erit condempnationum executoribus faciendis sit et esse debeat per formam capituli syndicus Cois perus. et pro ipso Coi ad defendendum quoslibet processus et exbampnimenta et condempnationes factas pro dicto Coi seu per offitiales eius Cois. coram exgravatore vel iudice iustitie Cois perusii seu alio offitiali dicti cois coram exgravatore quocumque nomine censeatur et ad recipiendum omnia bona et omnia iura dicti Cois et omnia coptia dicti cois que aliis receperint ad faciendum aliquod Coi vel ab aliqua porta vel parte vel sestiero vel superstite vel alia persona dicti cois seu pro aliqua precdorum sic ipse syndicus melius poterit repetere a conductoribus et locatoribus et ab omnibus debentibus facere vel qui debuisset facere coptia preterita et aliqua opera cois predicta a. x. annis citra et ad cogendum coptiatores qui coptia facere promiserunt ad perfectionem operis promissi per eos. et illos quos invenerint non fecisse coptimum quod facere promiserunt et laborerium quod acceperunt ad faciendum si opus promissum non fecerit in termino predicto idem syndicus statuendo condempnet in quadruplum eius quantitatis quam acceperunt pro coptio seu laborerio faciendo et nichilominus promissa quam fecerit faciant adimpleri. Et quod si fuerit negligens ad defensionem quorumcumque Cois privetur de suo salario tempore syndicatus. Coi perus. C. lib. d. et in predictis iudex seu syndicus valeat condempnare. Item statuerunt et ordinaverunt quod in omnibus licitis que - mittentibus destinarent pro electione pot. et Cap. iud.

[illegible]

justitie et cuilibet alteri offitiali forensis ponatur forma in
volumine statuti populi predicti in tertia que loquitur de eius offitio de
verbo ad verbum et ita debeat poni et scribi libellus generalis qui fit de
predictis offitialibus et quilibet eorum de verbo ad verbum que licteras regi
strentur in registro comunis populi per notarium reformationum et ab eo qui incipiat
si fuerint negligentes. Hoc fuit correctum sub annis domini MCCCVIII. 1308
indictione VI die XXVII mensis septembris in quo capitulo aliqua additio 1314
facta fuerit et mutatio in MCCCXIIII indictione XII. Rubrica quod fiat
apodixe consiliariorum. 42

Ad hoc ut sciatur qui sunt
de consilio et qui non volumus quod potestas et capitaneus teneantur
per eorum notarios dari facere apodixas omnibus qui ire debent
ad consilia comunis populi vocatorum, scilicet capitaneus per suos notarios
consiliariis consilii populi et rectoribus artium et omnibus qui esse debent
consilio populi minori et potestas per suos notarios consiliariis maioris
comunis consilii et rectoribus prioribus et superioribus et iudicii ancianorum
infra X dies post electionem de eis factam sub pena XL lib. bon. Et
notarius reformationum die electionis ipsorum vel sequenti teneatur
dare dictis notariis nomina electorum consiliariorum pena XXV
lib. bon. Et qui non habuerit apodixam et venerit ad consilium solvat X lib.
pro qualibet vice. Et si habet breve perdat ipsum breve et hoc
capitulum fuit correctum in MCCCXIIII indictione XII de mense augusti. Rubrica quod 1314
nullus potestas vel alicui liceat dare consilium prioribus. 43

Potestas comunis populi vel eius vicarius qui esset loco suo aut potestas
capitanei vel ei qui esset loco suo aut potestas priorum artium
ea die qua peteret ei per eos aliquod eorum consilium vel saltem sequenti
teneatur eis dare et facere consilium speciale et generale comunis et
populi simul vel separatim prout eis fuerit postulatum et illud
consilium faciat congregari ipso consilio potestatis capitanei vel ille qui
esset loco eius ad petitionem priorum artium admittat et proponat et super
ea consilium recipiat et reformationem faciat et eam teneat ef
fectui mancipare. Et si contrafecerit solvat comuni populi L lib.
bon. Et hoc fieri debeat si id quod petetur fieri de consilii populi
voluntate. ❡ Et potestas et capitaneus quando faciunt aliquam
propositionem in aliquo consilio populi vel comunis de ipsa propositione
certificent priores artium et ipsi faciant de voluntate dictorum
priorum. Quod si non fecerint solvat quilibet eorum pro qualibet
vice comuni populi de suo salario pro lib. bon. Qualiter

44 Capitaneus mutatur partitum consiliorum.
et priores artium omnibus consiliis specialibus et generalibus
et aliis credentie potestatis fecerit debeant interesse et pri
ores artium eligi debeant per duos menses. Et illi qui sunt
vel erunt priores artium in sequentibus II mensibus post exitum eorum
offitium sint sine alia electione de consilio speciali et generali comunis
et populi populi et ad ea consilia ire debeant ac ordinent. ❡ Et
quotiens aliquid tractabitur in aliquo consilio de aliqua re
super qua non sint consultores vel super qua non sit dictum illud
quod mittat prioribus artium ut habeat per comunem et priores qui erunt
in consilio erunt in concordia quod dictus capitaneus consulat super dicta re
illud de quo priores erunt in concordia. Et si capitaneus hoc non
fecerit debeat solvere comuni populi pene nomine pro qualibet vice quinquaginta
L lib. bon. Et hic fuit mutatum et correctum in MCCCVIII.

XXVIII indictione VI. 45 1293

Quibus de populo populi qui est et qui erit de consilio potestatis
comunis populi quandocumque capitaneus vel alius loco suo ire ad
consilium vel adunantiam vel arengam vel congregat quod vel que
fieret per potestatem populi teneatur per sacramentum ad dictum consilium
adunantiam vel arengam vel congregationem ire. Et se inde non sepa
re sine licentia capitanei vel alicuius de sotietate vel familia
ipsius. ❡ Et si in dicto consilio vel arenga vel congregatione
vel adunantia esset aliquod propositum per potestatem vel alium loco suo
et capitaneus arringabit vel alius loco suo vel suo mandato quilibet
populares de consilio et qui intervenerint sequentium capitaneum te
neatur per sacramentum capere illam partem quam capiat capitaneus
vel alius loco suo sedendo sive surgendo et quicumque contrafecerit
XL sol. bon. pro qualibet vice solvere teneatur. Capitaneus vocatur 46
et ad consilium dum campana sonatur.

Iubemus quod nemo in maiori consilio civitatis vel populi se
dere audeat si presumat in loco ubi stant arringatores
dicendum et qui contrafecerit V sol. bon. comuni populi solvere teneatur.
❡ Iubemus insuper quod dominus capitaneus vadat ad consilium dum campa
ne ad consilium pulsantur et si non ierit dum campane pul
sant solvat comuni populi de suo salario C sol. bon. ❡ Preterea
volumus quod sit licitum omnibus volentibus dicere et arengare in con
silio comunis surgere ad consulendum in ipso consilio bis in ebdo
mada et non ultra. Et qui contrafecerit solvere debeat comuni populi
pro qualibet vice pene nomine XV sol. bon. quam penam potestas et ca
pitaneus a contrafacientibus exigere teneantur per comunem et si ad predicta fa
cienda fuerint negligentes uterque eorum de suo salario comuni
populi X lib. bon. solvere teneatur. Quod nemo surgat ad consi 47
lium in consilio ante propositum.

Siquis presumpserit surgere in consilium ad consulendum antequam
potestas et capitaneus faciant propositiones et proponant quod volue
rint sedeant et propositiones legantur per notarium reformationum V
sol. bon. pene nomine solvere teneatur. ❡ Et si ad dictum fuerit
aliquo quod super eo quod propositum fuit pena sibi puniatur.
❡ Postquam non aliquis surrexerit ad consulendum vel arrengandum lau
dare potestatem vel capitaneum seu eis blandiri aliquatenus non presu
mat contrafacientes potestas et capitaneus in illo consilio in quo contrafece
rit in V sol. bon. teneatur pro qualibet vice condempnare. De quibus
condempnationibus syndici se nullatenus intromittant. ❡ Et
quicumque fuerit loquutus in consilio post preceptum seu prohibitum
factum per potestatem vel capitaneum vel eorum vel alterius eorum parte usque in
quantitatem XII den. pro qualibet vice solvere teneatur. ❡ Iube
mus insuper quod potestas non debeat nec possit plures IIII propo
sitiones in consilio proponere ullo modo. ❡ Et si potestas vel ca
pitaneus mandaverit vel nominaverit eorum preceptum alicui vel aliquibus eorum qui
esset in consilio ut de iure descendere debeant cum fiet consilium
et steterit in scala palatii et preceptum fuerit eis et aliis omnibus
qui starent in scala cum fiet consilium ut descendere debeant
in scala et non descenderint potestas et capitaneus teneantur auferre cui
libet in scala existenti post preceptum factum pro qualibet vice

XLIII

XLIIII

XLV

XLVI

XLVII

1293

p Coi. v. ß. d. Et in̄ ex bauul' Cois sep cū fiet osiliū i pede-
scalar Cois stare dbeat ñ aliqs ibi stet postq̄ invbi
tio fcā fuit ɔ pceptū. ¶ Preterea quacūq3 i osilio rei pu
gnaret ul' reāpugnaret aliq̄ ɔcinate pot ɔ Cap tnat
ei auferre pene nōe p Coi. mcc qlibz. v. ß. d. ¶ Potq
duocerit q frexint ad ɔsulend i osilio ɔ an affirmaui
re de q̄ ppositū fuit ɔ alt' ɔ̄trā dixit pot ɔ Cap ɔ quilz
eor ei tnant auferre pene nōe p Coi. v. ß. d. Salvo q
si ās vellet reducē ad admeōriā p bono ɔ utilitate
Cois pus libē psit dicē sine pena.

48 Nullus
ɔ̄ciuet q osiliū Cap amaiori osilio Ciuit debeat
separi s3 ip3 osiliū Capit' electiom offitialiū dbeat ītēē
ɔcinati nō ɔ pdca pot ɔ Capit' C. lib. q̄ p Coi tollē te
neant. **de ɔcordia tractāda īt' discordes p pot ɔ capit'.**

XLVIII

49 Si aliq̄ discordia ɔ̄tentia l' guerra oriret' q absit īnt'
aliqs d Ciuit' ul' Burgis pus' ul' d artib' ul' alios
qui iuratrint sequitū Capit' tnat'. Capit' p suo posse
bōa fid sin fraud ipōs ad pacē amorē ɔ uerā ɔcordiā fa
cere ɔuenire. ¶ Et quicūq3 rebell' eēt l' nollet parere
mādatis. Capit' ul' alic' d sua familia tnat'. Cap illū co
gē ad pdca facienda. ɔ q ñ obediret xxv. lib. d. pene nōe
solue tnat'. **d ɔcordia tractāda īt' arte ɔ arte.**

XLVIIII

Concordia inter
XLVIIII ...

50 Si aliq' sectū l' discordia appuit īnt' arte ɔ arte l'
īnt' pplures d pplo q̄ ōs adunati Cap dbeat eos
recōciliare ɔ īnt' eos ɔcordiā facē. Et qui capit' noluit
obedire xxv. lib. d. pene nōe ɔ̄ lbpm solue tnat'. Et cap
qōne que iueret īnt' discordātes j̄ unū mēse atpr fcē ɔ
miss' ul' q̄ cognoscē debeāt hac ɔ tnant' **de manu te
51 nēdo bona data p Coe pus' ecc' de Corsiano.**

L

Concordia inter
arte et arte

Capit' pus' tnat' dotē datā ɔ assignatā Ecc' pleb'
de Corsiano d tra cois pus' posita i colle ɔ d oī
eo q' a Coī hēt ul' ab alio p Coī manutenē ɔ defendē
p̄ut dce Eccl'e suī plebi ul' alti p ea extitit assigta
Et dbeāt instrm ipi' eccl'e suī pleb' p nōt aliquē facē
registrari si ñ extitit registratū ɔ i armario cois cū regi
stris aliis reponat'. ¶ Et Capit' dcam terā datā dce
Eccl'e suī plebi tnat' facē remēdi ɔ si ē tāta quāta
fuit ɔcessa ɔ si inueniret' eē tāta q̄nta fuit ɔcessa re
manē dbeat dce plebi ɔ ampli' repiret' totū id qd
ampli' fuit accipi dbeāt dce plebi ɔ i Coē pus' redu
cat'. Et hic C. fuit ɔditū sb. M. CCLxxxiij. jnd. xj.
¶ Volum' insr' statuētes q Capit' futur' ɔ̄pse tnat'
inuenire ɔ hēre instrm a Coī pus' cū dno Bernardo d Ca
merino quē fecē miltē. Coē pus' d pssessiōib' qs Coe
pus' erd emit ɔ dcm instrm p̄ps faciat registrari ɔ
in registro Cois pus' ɔ talis possessiōes qs Coe emit
p eo faciat aplistrai d bonis pilastris fm ɔfines ɔ
in eo instro scriptos ad h ut de possessiōes istro ul'
in pte ñ valeat occultū. Sed sep valeat ab aliis ...

1283

LI

gnosci. Et si Capit' fuit negligēs ad pdca ñ facienda
soluat d suo salario Coī pus'. C. lib. d. Et hoc C. fuit ɔ
dit' in M. CCLxxx. jnd. iij. ɔ addito dce pene addita
est i M. CCLxxxij. jnd. v. **de pena intrātis ad ɔsi 52
lium ɔ nō eēt de osilio.**

Quicūq3 accesit ad osiliū ɔ ñ eēt d osilio x. lib. d. pene nōe solue
teneat' salvo q̄ si lbpmret' seu dicēt' pū p pcone de
mandato pot ɔ Capit' q uolētes uenire ad osiliū ueiant
nā tūc ad penā aliq̄ ad osiliū aliqs accedēs nllā tenē
tnatur. ¶ Et d pdcis pot ɔ Capit' ɔ eor ɔ cuilibet
eor offitiales inqsitōem facē tnant' ɔ ɔfaciēte l'
facientes punire i pena pfata ñ obstāte aliq̄ caplō
pcedēte ul' seqnte ɔ maxe caplō inquisit'. Et medio
de pdcis quilz eē psit accator ɔ hēat medi lbpm.
Et ab eo C. incip. Et d pdcis pot ɔ Capit' ɔ C. j fuit 53
ɔditū in M. CCCj. jnd. xiiij. **q nullus possit īēē
in osilio q̄n ī eo tractaretur sui factus.**

1290
1292

LII

Cum negotiū alic' tractabr̄ in osilio Ciuit' ille
cui' negotiū tractabr̄ in osilio ñ debeat interesse
nec parētes illi' ul' illor cui' ul' q̄r i osilio negotia
tractaretur. Et pot ɔ Capit' ɔ quilz d eor famaliis p
dcos ɔ quēcbz pdcor d osilio expellere tnant'.

1301

LIII

Pro d reformatoib' ɔ pactis faciendis 54

Pro meliori statu Cois pus' ɔ Ciuit' eiusdem statuēd
q' q̄n pot ul' Capit' fecit mai' osiliū Ciuit' ul' osiliū
ppli i delibatoib' ɔ pactis faciēdis i osilio tali ordine
pcedat. fiant pactita ɔ delibatōes osilior i omib'
infrascriptis. vidz i expendendo ul' dando de aiē Cois
a C. libr' sup̄. ¶ Et in repsal. hiis ɔcedēdis ul' fir
mādis. ɔ i collecta gnāli facienda ɔ i aliis emtentib'
causis ɔ reb' ac caplis ɔ imminētib' fm q uidebr̄ Cap
cū priorib' artiū ɔ q̄ ipis priorib' p imminēti necitate
et euidēti utilitate ppli ɔ cois pus' in qb' casib' s
dās hēant' duo bussoli silicet ɔ fca fm q solitū ē
fieri quor bussolor un' sit albi' ɔ alt' uiridis. Et
fiant dcā pactita pallactis plūbi signatus sig dō
Capit' ɔ in illo bussolo qui erit alb' mictat' pallac
te uolentiū sic. ɔ in illo qui eēt uiridis ponat' pal
lacte uolentiū de nō. Et in ipo osilio an q pallacte
dent' inuēnt' oms osiliarii d osilio ut tot dent' pal
lacte quot sūt osiliarii ɔ ñ plēs ɔ osiliis iniātis
pot ul' Capit' cuilz osiliario dari faciat unā pal
lactā. Et osiliarii tnant' p sacramentū illā pallac
tā tenē i manu clausā ɔ i quēcbz bussolū pallac
tā dimicte ɔ in illo bussolo qui ē placuit. Et illi
qui pōtauint bussulos osiliarios ɔ ɔfacientes de
beāt accusare in ɔtinēti q si nō fecerint dbeāt sol
uē p uice qlibz x. ß. Et missis oib' pallactis cuilz
osiliarii fm ordinē sūpradcm stati i ipo osilio
i uno mātello ul' pāno ul' tapito pōi faciat pot

LIIII

ul' Capit' pallectas bussoli albi uolentiu sic. Et pallectas bussoli albi uolentiu sic. et pallectas bussoli nigris nolentiu n pse diuisi et mian faciat q ipo osilio ipas pallectas. Et si due partes pallectar uolentiu sic fuint i uno motone q d aue Cois det ul' expendat ul' q psalie decidant ul' q fiat collecta gnalis ul' alia fiet euidentia dno Capit et priorib ut supradcm e. Id q p ipas duas partes pallectar obtentu fuit fiant et executoi dmandari. Si no pallecte mn duab ptib no det nec expendat d aue Cois pus n represalie decidat n fimet neq collecta flat. Et p not q ent ad reformatees osilior scribant ita q reformatu eet ad osiliu s nuz pallectar ut supi e expssu. et bussoli debeat p osiliu et psamilia pot ul' Capit portari. Et mass cois si faciat usq ad dz pallectas. eulsq ad nij. paia bussolor fedor sm modu pdcm. Et h fiat si fuit mass p Capit peeptu. Bussoli aut h in posiliu oporteret mdz qr abuna pte osilij potent duo bussoli et ab alia parte duo bussoli i qs mictant et mti debeat pallecte edme pdco ut osiliu citius ualeat expediri. Bussolos at et pallectas ofinet fintor ppli i uno scrinio firato q sit i palatio Capit cui clauc teneat fintor ppli dcor. Siqs aut dolu l fraude omisit in pdcis ul' aliquo pdcor. p quali ulce. l. lib. d Coi pus solue opellat. Et pot et Capit tnat facere iquisitoe z illu ul' illos unu l ples q in pdcis oib et singlis ul' aliq pdcor dolu ul' fraude omisit publicai ul' p natu et ipos et quelibz ipor ipemis. l. lib. d debeat odepnare. Et Capit p Coi odepnat exige tnat. Et o pre dcis odepnat fidei cognitoem n heant ullo m. Nolum adiugetes q qn tractabit in aliq osilio d guerra facienda n fiat partita ad bussolos et pallectas s flat et n debeat d fco et d tractato guere tria osilia. Et sic illa tia osilia edmabit d guerra facienda ita d beat effcm mandari. Et hoc capl'z fuit corectu et h ultm. C. fuit additu i annis dni. m. cc. lxxxvij. ind. xv.

1287

55 Omnes odepnat' fcas Capit' de condepnat' fcis

Omnes odepnat' fcas Capit executore et executi facere tnat. et q os odepnat fcas et faciendas toto tpe sui regiminis q executsse n eent excepto q n debeat exequi odepnatees oli fce occe equor i posi tor n assignator ad tmmu ul' occe exercit seu exercituu et canalcatar n fcar i ipis exercitib et canalcatis et custodiar n fcar in exercitub canalcatis. et i positois fce uiduis et pupill et obilitatis si appareret pse ul' aliu f uinisse Coi in qb fca eis fuiss i positio siu fuit. Du tnh n intelligat d odepnat fcis occe guerre fulg tpe potarie dni Iohis archiois et ab eo tpe cit. Que odepnatoes exigi ualeat p Coi. Et h q dcm e d odepnatoib fcis occe guere fulginei fuit additu in. m. cc. lxxxiij. ind. xj.

1283

Preterea Capit ut dcm e sicat os odepnatees fcas et faciendas que supi dce sunt executore et executi facere et facere solui eas omes p Coi pus exceptis odepnatoib sic exceptatis. Si tn odepnati n soluint odepnatoes de eis fcas. Capit tnat uendi facere et uendere d beat bona dcor odepnator usq i ea qntitate in q fuint odepnati. q si Capit n fecit. C. lib. d suo salario Coi pus penes nec solue tnat. Et h. C. fuit fcs i. m. cc. lxxxj. ind. viij. 1281

Et p Capit dca bca odepnator n uederent ut dcm e de suis executor odepnat ind. faciat dcaz uenditoez s m maiori osilio Ciuit. Et h addito fuit fca i. m. cc. lxxxxj. ind. iiij. 1291

Preterea nolum q ab executor odepnator n debeat defere ul' deferri facere bulcone n stangnu ferratu ul' n ferratu ad domu alic odepnatois e exigede simil'r. Volum ins statuetes q Capit ul' suus iudex ul' miles ul' not ul' ab o sua familia et familia pot ul' alt eor n faciat alic accipi occe alicui odepnat fiende aliquie pannu d lecto seu d dorso mulieris n faciat ascendi dca occe aliq bayl ul' alia psona in tectu alic ea destruedi ul' discopmi aliq faciendi in tectu alic nec psit duce secu qn iret ad exigendo ul' excutiendo aliq odepnat ult nij. bay. qui bay. bre d beat a qualibz psona ad qua iret dca occe p quolz eor tm duos. dn. et n ult. Et si pot ul' Capit fecit o ea que in h. C. otinet ul' aliq pdcor p qualz uice. C. lib. d. offaciens solue tnat tu ipe q ei offitialis qui ofecit in pdcis. Et h ultim. C. fuit mutat et addita dca pena in. m. cc. lxxxxiij. ind. vi. die xv. junij. a dca die i antea ualitur.

1293

56 Statuim q odepnatio fca p dnm Geradu de Gallutijs oli pot Cois pus o Ciccolo Andutij de sco par sce or de ualle port sce sbsane. Cola ueccio li port sci Angli par sci o ntuni o itano. Benardo dni philippi o porta sce sbsane par sci Valentini. et pellulo Recoli fornarij eidem porte sce sbsanne parroch sci Stephi et quolz eor i. ccc. lib. d. ul' t i qntitate plus. p ipor otumatia et oteptu et quolibz eor occe Roblarie q dz fca p eos d dna flora uxore Buciutij et dna prinugla uxore Ranutij et dna Benevenuta uxore dca bonicioli ul' alia cu n exigat n exigi d beat p pot ul' p Capit psente ul' futuros n du taxat in. xxv. lib. d. p quolibz eor s quilibz pdcor odepnator solue d beat Coi dca occe xxv. lib. d. Et dcas xxv. lib. d. solutis dco Coi p quolibz pdcor illi qui soluint rebapniti sint et absoluti aucte psntis capli. Et dca odepnati. Et odepnatio illi qui soluit dcam qntitate fca solutoe Coi debeat cancellari de libris Cois pus. Simil'r odepnatio fca seu facienda per dnm Ranaldu de potarolo oli Capit pus de Benado dni Michael de port sol par sci florentij et d Mascaulo dne Bunte de uilla capi et alijs quibuscuq psois cuiuscuq sume et qntitat occe Robarie et alior excessuu

LVI

quorūcūq3 q̄ dicūr ꝯmissā p eos in psonā cāitā rome
ne q̄ intercedebat ire ad uenemā de assissio ul' abiṗā ncīa re
dibat in uilla cassapine de m̄s aug. ꝯ ꝯ ptit nō exigat
nec exigi d̄beāt p pōt ul' Capit ul' cor ul' alteri' eorū
uīd ul' offitiales p̄sentes ul' futuros nō dū taxat. i xxv.
lib. d. p quolz eor. S; quilibz eor soluē debeat Coī pus
dcā occē xxv. libr. d. tm̄. ꝯ dcīs. xxv. lib. d. solutis dcō coī
p quolibz eor illi ul' ille qui soluūnt ul' soluīt debāp in
atur ꝯ sit absolut' a dcā ꝯdēpnat' an' dcē p̄snitis cap' et
ꝯdēpnatio illi' qui soluīt dcām q̄ntitatē fcā solut' coī
debeat cācelari de libris Coīs pus. Et h' caplm fuit ꝯ
ditū in. M. CCLXXX. ind. iij. die vij. sept. de uenditis

LVII 57 Quandocūq3 tractaret' de uendendis uinibus cois
aliquibz uinibz ꝯ tratoibz Coīs pus aut obligādis d̄
beat requiri Capit' ppli ꝯ priores artiū ꝯ ꝯsiliū ppli fier
eo ipōr fuit uolūtas fuit ꝯsensus. Et si ꝯ h' fcm̄ nō fu
erit aliquo m̄ i genio fm̄ cū uenditōēs ꝯ pmutatōēs talē
sint casse ꝯ irrite ꝯ nulli ualoris ꝯ momti ꝯ p cassis ꝯ irritis
h'eant'. Et h' fiant ut aliq uenditio ul' alienatō ad ico
mod' Coīs si nō ualeat nec dāpnū. Et ū dz q' requirant'
priores artiū fuit additū in. M. CCLXXXIIJ. ind. vi. Et
qn̄ uenditores obligatōēs ꝯ pmutatōēs fiēt scribant' et
scribi d̄beāt p nōt artiū ꝯ p eū in libro Coīs pus d̄beat
1293 registrari. Et si pdcā Capit' facē ul' si facē dcīs nōt
neglexerit. C. libr. d. coī pus soluē tnat'. Et ista ptclā
1285 q̄ incip'. Et si pdcā. fuit addita i. M. CCLXXXV. ind. iij. Uo
lum' insup q' qn̄cūq3 debebit aliqd uendi p coī an q'
bāpniat' ꝯ uēdat' in ꝯsilio scribat' tot' modus ꝯ forā s; que
ꝯ quā uendi debebit ꝯ p tmod' dcīs modus ꝯ forā in ꝯsilio le
gat' ꝯ fm̄ dcm̄ modū bāpniat' ꝯ uēdat' ꝯ fiat ꝯtract' ue
1293 ditōis ꝯ tunc uēdat' ꝯtract' uenditōis i ꝯsilio ꝯ alr̄ nō fiat.
Et si alr̄ fieret nō ualeat ullo m̄. Et h'. C. ultim' fuit
fcō in. M. CCLXXXIIJ. ind. vi. de pena data p debiti

LVIII 58 Presenti caplō duxim' statuend' ꝯtrahendis.
q' d's rector Ciuit' pus' prioribz ul' priores p̄sen
tes ul' futuri seu alij offitiales quicūq3 ꝯdit' existāt ꝯ q̄
uis nōē nūcupent' nō p̄sint nō d̄beāt aliq m̄ itellectu l'
igenio hōis q' excogitari p̄sit ꝯtrahere nō ꝯtrahi facē a
liq' debitū mutuū ꝯ p̄stantiā ul' aliqd ei' aliud q' sit l'
itlligat' ul' intlligi p̄sit obligatū. Coē pus ul' ei' bona
ul' alia p nōie ip̄i' cois sm̄ expressa licētia maioris et
gnālis ꝯsilij Ciuit' in q̄ saltē sint. CC ꝯsiliarij ꝯ tūc p
cedat' si maiori pāti ꝯsilij uidebit' fcō ptito ad scruti
niū cū bussolis ꝯ pallottis. Et si ꝯ fieret ul' fcm̄ repiret'
ꝯ dat quilibz rector d' suo feudo salaio. CC. lib. d. Et q
1291 libz ꝯsil ꝯ offitial'. C. lib. Et h' caplm fuit additū i. M.
CCLXXXXI. ind. iiij. de aūe cois ꝯ suado.

59 Capit' tnat' manutenē aūe cois pus ꝯ tres ꝯ tnat'
precise solui facē a Cam' seu mass' Cois pus omibz
offitialibz Cois pus totū salariū q' recipe d̄bēt secūd'
debēt. Et tnat' fieri facē cuilibz eorū p totū tps sui
regiminis q' si Capit' nō fecerit tnatur d' suo soluē tps
sui syndicat' illam q̄ntitatē pecūie seu salarij quā sol
ui nō fecit. Et ille q debebit eū sydicare ꝯdēpnet eū i illa
q̄ntitate quā soluē nō fecerit. Et illā q̄ntitatē q' soluē
nō fecit tnat' soluē d' suo illi offitiali cui soluē nō fecerit.
Et si Cam' ul' mass' nō soluīt pecūiā seu salariū debē
tibz recipe a coī ad tminū quē Capit' ei d' derit soluē tnā
tur Coī pus p uice q̄libz. x. lib. d. Et h' caplm fuit pci
sū ita q' nō possit corrigi ul' mutari. Et ualeat tm̄ i offitia
libz q' i alijs qui salariū d̄bebūt recipe a coī. Illi tn̄ sa
lariū psoluet' nō opet' offitiū ꝯ datū nō p pāte tpīs quo
fuit offitiū opat' ꝯ nō p pāte tpīs q' defecit opari. Et si
offiū nō opabit' nullā solutio ꝯ fiat. Et ne sup dcō cap' qs i
LIX telligat' ēē offitial' Cois pus quō oriat'. Statuim' q' offiti
ales Cois pus intlligant' oēs illi q eligēt' seu p priores
artiū ul' sapiētes ul' ad breuia ul' alio m̄ qui hēbūt aliq'
offitiū ul' aliq' bayliā aliqd faciēdi ul' augēdi p coī pus.
Pretea q' offitiales cois q ab ipō coī salaria recipe te
nent' ꝯ recepūt quedā ꝯ lassā negligētia eis data offiti
a nō exercēt ut tenēt'. Mādam' q' nulli offitiali cois pus
cuicūq3 nōe cēseat' qui salariū a coī p d'dato offitio te
net' ordinatū d' salariū exsoluat' nō i fine duor mēsiū ul
timor sui offitij. Et q' pōt ꝯ priōēs artiū nulli offitiali
si faciant politiā nō in fine dcōr duor ultimor mēsiū
et pena p quolz eor. xxv. lib. d. Et si ꝯfieret politia nō
ualeat ipō iur'. Saluo q' nō intlligat' in pōt ꝯ Cap' ꝯ iud'
iustitie ... ꝯ ābasciatoribz nūtijs ꝯ spijs. Et h'.
1298 C. fuit addit' in. M. CCLXXXXVIIJ. ind. xj. Et Capit' te
neat' ꝯ d̄beat facē inquisit' ꝯ' oēs offitiales Cois pus
qui aliq' salariū recipe deberēt a coī nō eor offitiū bn̄
exercuerūt ꝯ tunc sm̄ q' debēt ꝯ tenēt' ex forma dcī stat'.
Et si Capit' fuit negligēs ad p̄dcā faciēda soluē d̄be
at d' suo salario. Coī pus. C. lib. d. Et iste ultim'. C. fuit
1285 addit'. in. M. CCLXXXV. ind. xiij.

LX 60 Capit' ꝯ ei' iud' fieri faciāt iustitiā ꝯ ratoēz oibz hoibz liti
gantibz corā quocūq3 offitiali Cois pus si q̄relā aliq'
ab aliq' m̄ h'uerit q' ei iustitia nō fuet' ꝯ age p̄sit offiti
ales ad ius ꝯ iustitiā faciendā. Et si aliqs iud' pōt
ul' alius iudex Cois pus ptq' ei erit denūtiat' a Capit' ul'
ei' iud' q' faciat ius ꝯ iustitiā ꝯ rōtā cā nō fecerit p uice q̄
libz nōe pene ꝯ bāpni. x. lib. d. Coī pus soluē tnat'. quā
penā ꝯfaciēti. Capit' auferat p coī q' si nō fecit tnatur
de suo soluē dcā penā. de q̄ iud' caplō. C. qui loq'bat' q'
Capit' ꝯ ei' iud' posset ꝯ d̄beāt sup grauatos exgrauare ꝯc.
1299 put in ipō. C. ꝯtinebat' fuit cassū in. M. CCLXXXXVIIJ. ind.
xij. die ultio sept.

LX Ordinam' statuētes q' si pōt pus ul' alr' d' sua fa

mala et societate alicuius de Civitate Pisana facerent aliquid contra
iura et statuta et leges et bonas consuetudines agentes
vel contempnantes Capitaneus et priores toto suo posse teneantur potestatem
vel aliquem de sua familia et societate reducere et reduci fa-
cere ad viam iustitie et tramitem veritatis et equitatis. Et
hoc fiat si Capitaneus non fecerit predicta. C. lib. den. de suo sala-
rio teneantur. ¶ Si vero Capitaneus predicta non fecerit priores an-
tiani illa facere et adimplere et fieri facere et adimpleri penitus
1284 teneantur. Et id quod est in isto capitulo fuit additum sub anno domini
Mcclxxxiiij. ind. xij. De concordia et diffinitione fa-
61 cienda inter discordantes de facto molendinorum.

Ad evitanda scandala et lites que sepe contingunt de facto
molendinorum radiorum et clusarum in quocumque loco
positarum statuimus et ordinamus quod si aliqua questio inter aliquos
cuiuscumque conditionis status et dignitatis exstiterit vertetur de facto ali-
cuius molendini radiorum vel clusarum quod Capitaneus per se vel
unum ex iudicibus suis ~~cum ipso convicinie noluerit~~ teneatur et debeat
investigare et invenire sicut melius eis vel alicui eorum vide-
bitur et brevius fieri poterit. Et lites et questiones diffinire infra
unum mensem postquam fuerit posita querimonia coram eo et quilibet
partium eius diffinitioni stare debeat pars autem contrafaciens ~~C.~~
lib. den. pro vice qualibet solvere teneatur. Et ultra quod per Capitaneum
LXI inhibeatur ad penam. C. sol. den. quod nullus macinet ad molen-
dinum illius ad molendinum qui diffinitioni Capitanei stare no-
luerit vel eius mandatis noluerit obedire. Et quod aliquis aliquod
laboritium non recipiat de ipso molendino ad faciendum seu
ipsum recipiat ad coptimum. Et de hoc Capitaneus faciat fieri
publicum banpnimentum et quicumque iverit ad dicta molendina
vel aliquod ipsorum post preceptum seu banpnimentum factum ex parte
domini Capitanei perdat bestiam et saumam et quilibet possit eam acci-
pere et habere sine pena. Et id quod continetur in isto capitulo fuit additum
1283 in Mcclxxxiij. ind. xj. ¶ Reinducantur et per Capitaneum vel
iudicem suum omnes cluse et radii molendinorum cuiuscumque re-
ducantur ad statum in quo erant iam sunt x anni et a x annis
citra. Et super premissis inquirat et inquirere debeat et de premissis
veritatem inveniat omni modo quo melius poterit. Et veritate com-
perta ad statum pristinum infra unum mensem reduci facere teneatur.
Et qui mandatis Capitanei in predictis noluerint obedire in x. lib.
den. debeat condempnari. Et quod dicitur de pena x lib. additum fuit
1283 ~~in Mcclxxxiij. ind. xj.~~ ¶ Si vero Capitaneus fuerit negli-
gens ad predicta teneatur de suo solvere C. lib. den. si Capitaneo
denuntiatum fuerit quod facere debeat supradicta. ¶ Et quia ex
ipsis molendinis clusis et aquis ipsorum ac radiis questiones
sepissime oriuntur ad oppinandam malitiam ordinamus quod nemo
extrahat nec extrahi faciat aquam solitam currere ad a-
liquod molendinum ubicumque in eius districtu sit situm de suo so-
lito cursu qui decurrit libere per loca consueta vel consuetum
ad ipsum molendinum nec cursum ipsius aque cum aliquo impediat.
Et qui contrafecerit vel fieri fecerit pro vice qualibet in C. lib. den. pu-
niatur et condempnetur. dummodo hoc non preiudicet alicui volenti

et possit in suo facere aliquod molendinum vel hedifitium in
aliqua sua re secundum formam dicti capituli. Dummodo non impediat cursum
aque alicuius molendini quod non vacat et decurrat ad ipsum mole-
dinum ut est actenus consuetum sub dicta pena. ¶ Et si aliquis non
subiectus iurisdictioni et Curie potestatis et Capitanei Communis Pisani
in civilibus et criminalibus contra predicta vel aliquod predictorum fecerit
potestas et Capitaneus et eorum offitiales teneantur consanguineos la-
pidos ipsorum non subiectorum qui stabunt et morabuntur in civitate
Comitatu et districtu Pisano in carcere poni facere et ad confine
mictere et ibi eos tenere ad eorum vel alterius eorum arbitrium
et voluntatem et aliter eos cogere ut aliud eorum iudicabitur convenire
aliquo capitulo non obstante. ¶ Preterea volumus eo quod dictum
est supra non obstante quod nulli liceat facere nec habere aliquam
clusam seu aliquod hedifitium vel aliquid aliud in aliquo flumine
Comitatus Pisani seu circa ipsum flumen per quam clusam seu he-
difitium levat seu tollat vel impediat cursus aque mo-
lendini alicuius aque molendini alii. Et qui contrafecerit seu fe-
cerit compellatur per dominum Capitaneum illam clusam vel hedifitium
tollere et destruere. Et de hoc possit Capitaneus inquirere pu-
vel sectam facere et contrafacientem punire et debeat condempnare
in C. lib. den. Et hoc locum habeat in causis et negotiis presen-
tibus et futuris. ¶ Salvo et reservato quod predicta non intelliga-
tur nec locum habeant in molendinis existentibus in flumine
nestoris et Capne que debent emi per Commune ut ordinatum 1298
est nec in molendinis que non macinant vel macinassent a
~~citra ab annis citra. Et predicta que in hiis duobus ultimis~~
~~C. continentur fuerunt addita in Mcclxxxviij. ind. xj.~~
~~die xxv. Aug. a dicta die in antea valitura.~~ ¶ Item sta-
tuimus et ordinamus quod si aliqua clusa alicuius molendini devastaretur
in capite seu deficeret in capite terrenum ubi dicta clusa con-
fuerit firmari et appodiari et non consueverit Capitaneus eius sub
substentari et ille vel illi quorum dicta clusa fuerit noluerint dictam
clusam reparare et Capitaneus dicte cluse reficere firmare et refir-
mare et infortiare ad substentationem dicte cluse possit terre-
no contra dicta clusa melius et forti ad substentationem dicte
cluse applicari potest ipsam clusam applicare ibidem ad-
iungere et adfirmare cuiuscumque terrenum fuerit et hoc ex ri-
gore presentis capituli liceat ei facere sic et modicis utili-
bus fuerit per dicta clusa firmanda et ordinanda. Et nullus
eas dicte possit impedire nec impediat pena et banpno C. lib.
den. applicandorum Communi Pisano. Et ~~utrumque~~ quod est ultra per ipsam fuerit
supervys ad petitionem petentis debeat eligere duos bonos
homines peronos illius contrate ubi clusa fuerit. Qui
prestito iuramento debeant extimare terrenum nocitum
pro dicte cluse et ipsum terrenum terminare et diffinire secundum
extimationem predictorum bonorum virorum compellantur illi vel
ille quorum fuerit dictum terrenum ipsum terrenum vendere cum
omnibus pactis in instrumento venditionum consuetis apponere
ei vel eis quorum fuerit dicta clusa facta extimatione
pretii dicti terreni per dictos bonos homines non habita relatione

one ad necessitate clause non (?) necessitate vel utilita
te inspecta sed secundum eorum extimationem professionum infra
contracta contentum. Et quod si negaret capitaneus dicte clause non fui
se tineno (?) ad quod peteret apodiare et fuisset apodiatum quod
potestas vel capitaneus vel eorum iudex quilibet eorum summarie sine li
belli oblatione litis contestatione et omni alia iuris sollempni
tate obmissa examinare testes datos per illum vel il
los quorum essent dictum molendinum vel molendina sive scrip
turam sive intentiones sive articulos sed examinatio fienda
ad potestatem vel capitaneum vel iudicem expectat et eius conmictum (?) inpre
diis. et si constaret esse dictam negationem non esse verum quod
tenantur expectedar (?) secundum formam statuti et capitaneus aliquo (?) omnio obsta
te. et hoc sit perfecti ... Et hoc dictis monetatur
executori mandare pena C. lib. den. de suo salario quo
tiens fuit requisitus. Et ab eo quod incipit. Item statuimus et ordinamus
quod si aliquis et cetera. Additum fuit sub M. CCCviij. ind. vj.
die primo octubris. De molendinis fiendis in flumi

62 ne Tiberis. XXVII

Ut molendinorum fertiore
copiam habeat Comune pusii (?) et ex ipsis molendinis
... honore et comodum consequatur statuimus quod Capit
tenatur (?) posse sine facere per Comuni pusii in flumine tiberis et mo
lendina in illa quantitate quod dicto Comuni utilior et honorabi
lior cognoscetur. Dum in locum seu loca et quod ipsa molendina
esse debeant et cuius qualitatis et modi et omnia circumstantia et que
cumque sunt per dictis molendinis fiendis necessaria utilia seu
quomodo opportuna. Ideo Capitaneus et priores qui tunc erunt cum illis sa
pientibus quos super hiis duxerint eligendos examinare tracta
re deliberare debeant prout viderint convenire. Quia

LXII examinatur tractatur et deliberatur dictis Capitaneus et priores per
totum mensem febr. vel prius facere tenantur cum sapientibus supra
dictis. Et quod ipse Capitaneus et priores cum predictis sapientibus
ordinaverint seu providerint faciendum in predictis et circa
predicta valeat et teneat et habeat auctoritatem huius
statuti perpetua firmitate. Et per potestatem et Capitaneum et Comune
pusii effectum debeat penitus demandari. Et hoc capitulum in
qualibet parte sui et quod ordinatum per ipsos Capitaneum et priores cum
dictis sapientibus super premissis extiterit ordinatum omni
modo sit precisum ita quod mutari corrigi non suspendi
ullo modo valeat per consilium aliquid vel arengam non prefor
matione rectorum aut quorum sapientum non aliquo alio mo
casu vel ingenio sive causa. Et si Capitaneus fuerit negligens
adimplere predicta seu si permiserit predicta corrigi mutari
vel suspendi quod predicta penitus compleantur ut supra est nar
ratum. v. lib. den. pene nomine Comuni pusii solvere compellatur in
qua pena tempore sue examinationis et syndicationis per syndicum

1286 Comunis pusii eius Comuni debeat penitus condempnari. Et hoc capitulum
fuit conditum sub anno domini M.CCLXXXVI. ind. viiij. De

dona non danda tempore contracti matrimonii. XXVII

63 Quando aliquis aliquam contraxerit matrimonium nemo
debeat dare uxori future aliquam mandam sui

domini. Et vir futurus non permittat nec consentiat quod aliquis ei consan
guineus vel amicus vel aliquis eius uxori future aliquam manciam sui
domini eo tempore quo matrimonium contrahet non ante vel postea. Et
uxor non recipiat per se vel aliam personam aliquam manciam sui do
mini sicut supra est expressum. Et qui contra predicta vel aliquod predictorum fe
cerit xxv. lib. den. nomine pene solvere tenantur. Ex parte non
uxoris ab ipsa uxore vel ab alio per ea non possint non debeant
sive aliquam pecuniam vel aliquod munimentum donare. Et qui contrafecerit
x. lib. den. nomine pene solvere teneatur. Ex parte non mariti
non possit non debeat sive aliquod cortignum donare non ab aliquo
vel aliquid dari debeat aliqua mancia sui domini contrafacientes
nomine pene v. lib. den. solvere compellantur. Tamen quando ma
ritus duxerit uxorem domum suam possit eius sue uxori mittere

LXIII pannos et alia dona consueta ut sibi placuerit et consanguinei
eius et amici possint si voluerint ei donare ea que noscun
tur ad nuptias pertinere et que consueverit in nuptiis elar
giri et possit ipse maritus et nuptias facere tunc si de sua pro
cessit voluntate. Et ut predicta omnia observentur
potestas et Capitaneus ad penam C. lib. den. per quolibet eorum teneantur
eligi facere certos custodes secretos scilicet duos in qualibet
porta. Comitatus et burgorum et eligantur in principio regiminis
Capitanei ad brevia in maiori consilio Comunis qui sit custod
super predictis et infrascriptis omnibus et singulis mulieribus capitulo contentis
et teneantur accusare omnes personas facientes contra predicta et
infrascripta in toto capitulo contenta pubblice vel secrete ut eis pla
cuerit sit secretum. et credatur sacramento dictorum duorum custod
et habeant pro eorum salario medietatem banni et pene que de
eorum consequetur ... in Comune. Et ... condempnat
quod fiet secundum formam huius capituli vel dicti ipsi syndici seu ...
granatores se nullatenus intromictant. Rogetur pro
terea dominus episcopus pusinus ut excomunicationem faciat ne aliquis
contra predicta vel aliquod predictorum faciat. et siquis contrafaciet suam
excomunicationem incurrat. Et predictum capitulum totaliter
in qualibet parte sui precise inviolabiliter ab hominibus debeat
observari. Et hoc capitulum totum de verbo ad verbum poni
debeat in statuto populi et Comunis. Et fiat unus syn
dicus per comuni qui iuret secundum animam potestatis et Capitanei et prio
rum et hominum comunis pusii hoc capitulum precise et inviola
biliter observare. Preterea potestas vel capitaneus non possit non
debeat ad consilium ponere de dicto capitulo mutando vel
minuendo vel auferendo in toto vel in parte. Et si contra
fecerit quilibet eorum l. lib. den. nomine pene solvere teneatur. et nichilominus
narratione eandem penam debeat substinere. Insuper ille in
cuius domo cortignum fiet v. lib. den. solvere compellatur.
Et hec omnia et singula tam in Civitate quam in Comitatu pusii
debeant observari. Et nulla mulier sive sit consan
guinea sive non alicuius mulieris maritate sive dare
debeat non presumat in domo parentum vel consanguine
orum vel aliorum scilicet in die sabbati vel in alia die quando ipsa
mulier maritata debet ire ad virum aliquam manciam si

ue donū n̄ ꝯ in die lune ul' alia die ꝑiḡ dcā mulr̄ mari tata uadat ad uir ul' sponsū suū ꝯ dare debeat aliq̄ mācia suā donū n̄ alio tp̄r mulr̄ ꝯfaciēs in aliq̄ p̄dcōr soluat ꝓ uice q̄lib; Cōi puℓ .x. lib. ḋ. Et eand' penā tñat ꝓ uice qualib; mulr̄ maritata q̄ accepit dona ul' mācias sup̄ dcās. ⸿ Pretea nolum' ut p̄dcā meli' obſuēt q' nulla mulr̄ audeat ul' p̄sumat īuitare aliq' mulierē excepte alie' alt̄i mulieribus suā maritate ul' cite suā excepte illor ul' aliar qui l' q̄ debēnt recipe dcāz maritatā suā citā q' uadat ad dcāz citā suā maritatā cū dcā ei aliquā mācia suā donū mulr̄ aut ꝯfaciēs ꝓ uice qual; .x. lib. ḋ. soluē tñat. Et dc̄i custodes secti debeāt accuare mulieres ꝯfaciētes ī p̄dcis ul' aliq̄ p̄dcōr ⁊ h̄eant medietatē bāpni ⁊ dat̄ur eis ut sup̄i' dc̄m̄. Et medietatē quel; alia p̄ ꝑ sit accuare ꝯfaciētes in p̄dcis ul' aliq̄ p̄dcōr ⁊ h̄eat medietatē bāpni. ⸿ Pretea ut p̄dcā meli' obſuēt uolum' q' pōt et Cap̄ ⁊ eor offitiales ⁊ quil; eor tñant toties q̄tiens uidebit eis ⁊ op' erit de omib' ⁊ singlis sup̄dcis ī dcō Caplō inq̄rē ⁊ inq̄sit faceē put eis placuīt n̄ obstāte aliquo cap̄ ī ꝯtrariū loqnte ⁊ maxie cap̄ q' loqt̄ de cētis reb' p̄se fieri inq̄sitio ⁊ aliis n̄ ꝯreptos culpabiles tñant ꝯdēpnare sc̄dm q' sup̄i' ꝯtinet. ⸿ Et tñat pōt ⁊ Cap̄ h' cap̄ legi face quol; mēse semel ī maiori ꝯsilio Cōit ⁊ ipm face bāpniri quol; die sabbi in scalis palatij cōis puℓ ut sit omib' manifestū. Et h' ultim' C. fuit addit' ⁊ cap̄l; mutatū in. m̊. cc. lxxxiij. ind. vi. **q' nulls dare debeat macia dicō eplām euangeliū ul' missaz.**

64 **Q**uando aliqs cl'ic' diceret ul' cātaret eplāz euang̃ ul' missā ul' q̄n ad aliq' ascēderet offīm ul' dignitatē ul' q̄n aliq̄ mulr̄ intraret aliq' monastiū ul' aliq' ordinē ul' q̄n ualeret ul' q̄n ascenderet ad aliq' offīm ul' dignitatē ul' alio tp̄r ul' aliis ꝑ ꝓ eis l' ad domū alie' ul' ad aliquē aliū locū extra ul' ad ecclāz nulla p̄ masculi ul' femina audeat ul' p̄sumat dare l' offerre seu deferre ei ul' alie' p̄dcōr aliq' faculā cereā ul' rē aureā siū dn. n̄ solū in ꝯiuī dn. cōr'miniat. Et q' ꝯfecit debeat soluē noīe pene ꝓ uice q̄lib;. l. lib. ḋ. Et si loc' ul' Ecc' in q̄ ul' q̄ fiet ul' recipent aliq̄ oblatōes ul' dona ꝯ formā puℓ

LXIIII capli h't ul' h̄rē debet aliq̄ elemosina a Cōi puℓino ex forma alie' statuti ipām elemosinā p̄dat ⁊ eā h̄rē n̄ debeat nullo m̊. Et sup p̄dcis ut meli' obſuēt eligant ⁊ Capit' eligi face tñat in q̄lib; par' Cōit ⁊ Burgor puℓ ꝑ Conestabiles parochiar q. ꝑ tp̄r erūt duos custodes sectos qui Custodes debeāt ne p̄dcā fiāt ꝯ formā h' capli sollicite custodire ⁊ denūtiare pōt ul' Cap ul' uni alie' eor siq̄ ul' siquos ꝯface potuīnt repire. Sup q̄ denūtiatōe eor sac̄mto crat ⁊ h̄eat ꝓ plena ꝓbatōe ⁊ tñat si noluīnt in secto h̄ant ip̄i Custodes medietatē bāpni ⁊ eo dēpnatōis eor quos denūtiauīnt seu accuauīnt de p̄dcā. Et sync' cōis puℓ nullam cognitōem h̄rē n̄ ualeat de ꝯdēpnatōib' que fiet de p̄dcis ul' aliq̄ p̄dcōr. Et si dc̄i custodes n̄ denūtiauīnt pōt ul' Cap̄ illos q̄s ꝯ p̄dcā ul' aliq' p̄dcōr inuenerit deliq̄ntes .xxv. lib. ḋ. cōi puℓ soluē tñat. ⸿ Et ut p̄dcā ꝯdēpnata ī caplō meli' obſuēt statuim' q' q̄n ali' noluīt mitte aliq' mulierē ad aliq' extra tñat illo p̄dce denūtiare pōt l' Cap̄ an q' eā mictat i extra ⁊ in q̄ die uult eā mitte. Et siqs ꝯfecit .xxv. lib. dn. noīe pene soluē tñat. Et q̄n ali' ducet l' mictat aliquā mulierē in aliq' extra p̄t secū duce .vi. hoīes ad pl'es. et .vi. mulieres ad pl'es. Et siqs ult dcm̄ nūz duce atte taūt hoīes l' mulieres ul' si pl'es hoīes l' mulierē' uēt cū dcā muliere qual; p̄dcōr q' uēt ult dcm̄ nūz ⁊ ille q' eos duce ꝯdēpnet' ꝓ quol; eor cōi puℓ. ī .xxv. lib. ḋ. Et pōt ul' Cap̄ ul' alt' eor tñat sēp q̄n aliq̄ mulr̄ mictēt in aliq' extra q̄n sciuīnt mitte d' sua familia ad locū seu ad extra in q̄ mulr̄ aliq̄ ingederet ad īquirend' uidend' ⁊ sciend' ne fiat ad ꝯ eā que in h' cap̄ ꝯtinet. Et si pōt ⁊ Cap̄ p̄dcā n̄ fecerīnt tñat qual; eor soluē cōi puℓ. C. lib. ḋ. ⁊ sili d' familia pōt ul' Cap̄ qui ibūt ad extra ad uidend' ⁊ īquirend' p̄dcā inuenīt aliq' facientē ꝯ p̄dcā ul' aliq' p̄dcōr debeant illū ul' illos ꝯfacientē pōt ul' Capit' denūtiare ⁊ pōt ul' Capit' illū ul' illos ꝯfaciētes in pena sup̄i' noiata ꝯdēpna re ⁊ medio d' p̄dcis oīb; ⁊ singlis in h' cap̄ ꝯtētis q'l; ee uale ad accuatō ⁊ h̄eat medietatē bāpni. Et h' oīa ⁊ singla ī h' cap̄ ꝯtēta h̄eant locū in Cōit ⁊ Cōit' puℓ. ⸿ Et insr̄ nolum' ut p̄dcā meli' obſuent q' pōt ⁊ Cap̄ ⁊ eor offitiale tñant' in cl'o iuramti face iurare ꝯsiliarios maioris ꝯsilij ⁊ ꝯsilij ꝑ ⁊ p'riores ⁊ rectores artiū tp̄r receptois ⁊ in ceptois eor offitij ad sc̄ā dei euāglia q' n̄ dabūt n̄ dari facient alie' dicō ul' alie' mulieri n̄ aliis ꝓ eis in aliq̄ loco faculas n̄ dn. n̄ aliqd ꝯ formā h' capli n̄ mictet pu ul' secrete īmo si sciuīnt aliq' psonā face ꝯ p̄sens cap̄ ip̄m denūtiabūt secrete dn̄o Cap̄ ul' pōt. ⁊ ita denūtiato sit secta. Et sup dcā denūtiatōe sic fcā pōt ⁊ Cap̄ tñat inq̄rē ⁊ ꝑcedere ⁊ punire reptos culpabiles ī pena sup̄i' denotata aliq̄ caplō ⁊ max' inq̄sit n̄o obstante. ⸿ Et insr̄ pōt ⁊ Cap̄ ⁊ eor uni d' p̄dcis omib' ꝯtētis in h' cap̄ inq̄sit face tñant ex eor offitio toties quoties op' erit n̄ obstāte caplo loq̄nti d' cētis reb; p̄se fi inq̄sit ⁊ d' aliis n̄ obstante aliq̄ cap̄ ꝑ ul' cōis. Et siq' repit ꝯfecisse ꝯdēpnet' eū in penis sup̄i' noiatis. Et si pōt ul' Cap̄ ad p̄dcā fuīnt negligētes .l. lib. ḋ. cōi puℓ soluē tñantur. Et d' ꝯdēpnatōib; fiēdis dcās decās ul' aliq̄ eor sync'. n̄ h̄eant cognitōez. Et h' capl; pōt ⁊ Cap̄ oī die sabbi faciat bāpni ut sit omib; manifestū. Et h' ultim' C. fuit addit' ⁊ caplm mutatū in. m̊. cc. lxxxiij. ind. vij. die xvj. julij. ⁊ dcā die ī arēa ualitur. **d' litt'is sigillandis**

65 **L**ittere q' mictūt' dcā ex p'te pōt q' ex p'te Capit' transmictūt' ⁊ sigillent' sigillo cōis et ipli puℓ. Et n̄ p'mo dēe litte uideant ⁊ legant' Coraz

1293

1294

pot. et Capit. et prioribus artium non debeant sigillari. Volu
mus insuper quod nullam licentiam ex parte comunis vel populi perusini mictat ad papam
vel cardinales imperatorem vel regem nisi proponatur in maiori consilio
Comunis. Et potestas et Capitaneus vel priores si intenderint contra predicta forma
quibus eorum in C. lib. d. Comuni perusii pro unaquaque vice qua contrafecerint. Et hec
ultima constitutio facta fuit in M. CC. LXXXXIIII. Ind. VII. die XXI. mensis 1294
aprilis die in anno nativitatis. De aduocatis dandis in questionibus

Qui ad pot. petentes

Q. libet qui habuerit questionem in curia perusii possit habere duos sapien
tes de melioribus Civitatis et Capitaneus sapientes dare petentibus teneatur
et cogere iudices ad patrocinandum et patrocinium prestandum non ob
stante si alicui parti fuisset consilium impertitum. Et si aduersa pars sapientem
noluerit vel tantum duos habere valeant quos habere voluerint et postulare.
Nullus autem iudex sine iusta et rationabili causa petentibus patrocinium pretio et convenienti salario prestare recuset
et utrum causa sit iusta vel iniusta et salarium sit iustum vel non iustum
per pot. vel Capit. debeat approbari et sic per eos vel aliquem eorum approbatum debeat observari. Et si advocatus mandatis pot. vel Cap.
noluerit obedire in X. lib. d. puniatur qualibet vice pro qualibet precepto eis per pot.
vel Cap. facto infra unum diem post appellationem factam ex officio pot. vel Cap.
debeant condempnari. Et nichilominus cogatur prestare patrocinium et dicta
libra condempnatoribus iudicibus comunis perusii se nullatenus intromictant
sed eis debent patrocinium dare quos officii necessitas eos excusat.
Et pot. et Cap. et eorum et aliis eorum offitiales vel alter eorum possint
debeant teneantur ad penam C. lib. d. per quamlibet eorum cogere iudices pa
trocinium prestare petentibus ut supra in capitulo continetur et eos detinere in
pallatio vel ad confines mictere et eos aliter cogere possint et debeant prout
viderint convenire nullo obstante capitulo precedente vel sequente et predicta
omnia ab eo loco qui incipit. Et pot. et Cap. infra fuerunt addita in M.
CCLXXXXVIII. Ind. XI. die XXV. Aug. actum die in anno nati 1298
vitatis. Volumus insuper quod in aliqua causa aliqua questione nullus iudex pot.
vel Cap. vel alius iudex seu offitialis Comunis perusii possit non debeat dare
vel eligere aliquem consulendum ultra duos iudices. Et si aduersus fecerit solvat
nomine pene pro unaquaque vice L. lib. d. dum tamen in questionibus C. lib. d. et ab inde
inferius non possit eligi nisi unus iudex tantum. Et si quod fuerit a XXV.
lib. d. usque ad quantitatem C. lib. d. supra quam eligatur aliquis iudex ad con
sulendum ipse consultor habere debeat pro salario consilii IIII. d. per libram
et non ultra et ipse possit non debeat exigere vel habere. Si vero quod fuerit
a C. lib. d. cuiuscumque summe et quantitatis existat et super ea eligatur
unus iudex vel plures pro quolibet iudex consultore II. lib. d. et non ultra ita quod
partes sive partes ad dandum maius salarium quam superadictum non debeant
nullatenus compelli nec etiam aggravari. Et si aliquis iudex pro aliqua consilio
ultra dictum salarium aliquid acceperit et de hoc fuerit posita querimonia
coram pot. vel Cap. vel eorum iudice pot. vel Cap. vel iudex restituere faciat quod
accepit ultra dictum salarium illi a quo acceperit. Et si pot. et Cap.
vel eorum iudex non fecerint restitui a dictis consultoribus totum illud
quod accepisset pro consiliis ultra salarium dictum. In sindicatu eorum con
dempnetur per sindicos qui habebunt eos sindicare in quadruplum quan
titatis illius quam dicti sapientes accepissent ultra dictum salarium
quod illud quod dicta salaria dictis consultoribus persolvissent. Et nichilominus

omni Comuni condempnetur pene nomine in C. lib. d. ~~Et hec que~~
~~constitutio fuit mutatum in M. CCLXXXX. Ind. III.~~ Et iudex pot. vel 1290
Cap. vel Comunis perusii qui questionem commiserit consulendum faciat vocari
et venire coram se iudicem unum vel plures quos eligit consultores et eis
presentibus debitum salarium supradictum ei notum fieri faciat et quod
teneat per consultorem seu consultoribus iam electis. Et postmodum ipse
iudex qui fecerit questionem precipiat iudici consultori uni vel pluribus quatenus
sub pena XXV. lib. d. exibere debeat consilium infra tertium diem postquam
electus fuit. Et iudex qui causam questionem suprarecepit sub eadem pena predicta
faciat observari. Ita tamen quod si quod erit inter Comune perusii vel aliquem
pro Comuni et aliquam personam. Comune nullum inde solvere teneatur. Et si quis
fuerit citatus XXV. lib. d. et ab inde inferius nullus iudex eligatur ad consu
lendum ab aliquo offitiali Comunis perusii vel a pot. vel Cap. vel eorum
iudice in diffinitiva nec in alia quacumque questione que fuerit inter partes ~~in~~
~~diffinitiva~~ sententiam sed ille iudex coram quo questio ventilabitur per se tamen
ipsam questionem debeat sine dubio terminare. Et si aduersus fecerit in
XXV. lib. d. pro unaquaque vice puniatur. ~~Et hec constitutio fuit correcta in M.~~
~~CCLXXXXV. Ind. VIII.~~ Et pot. et Cap. et eorum iudices et ceteri 1295
iudices et offitiales Comunis perusii omnia predicta faciant penitus observari.
Et teneantur predicta facere et firmare in principio eorum officii et observare dum
tamen iudex suspectus nullam partem habeat sed si ipse iudex habetur suspectus
non adiungi debeat alter iudex. Et iudex quem contraheret per pot. vel Cap.
seu adiungeret dicto iudici qui habetur suspectus salarium in dicta
forma habere debeat et non ultra. Et ubi quantitas questionis clara et de
terminata non esset quantum salarium dari debeat remaneat in
providentia iudicis eligentis. Et quod antequam aliquis iudex eligatur ad
consulendum super aliqua questione iudex seu offitialis coram quo questio ventila
retur debeat dictum ipsius iudicis salarium ordinare dum tamen dictam
formam non transeat nec excedat. Et si iudex vel iudices po
stea electus vel electi ad consulendum consulere recusaret XXV.
lib. d. nomine pene solvere teneatur. Insuper mandamus quod exgra
vator Comunis perusii et sindici qui erunt in Civitate perusii teneatur
omnes sententias quas fecerit legi facere et ferre in maiori consilio
Civitatis et non alibi et aliter legentur non valeant et pleclius nullatenus
habeant. Et notarii sindicorum seu examinatorum Comunis perusii
possit et debeat accipere pro qualibet sententia quam scriberet et exempla
tam manu propria restituere si sententia esset quantitatis C. lib. d.
ab inde supra X. s. d. et a C. lib. usque in L. V. s. d. et ab inde inferius II. s.
tantum. Et si contrafecerit puniatur pro qualibet vice in X. lib. d. et de predictis
et quolibet predictorum pot. vel Capit. possit inquirere prout vel sedere prout in
venerit expedire. Et si pot. vel Cap. a predicta omnia observanda
fuerint negligentes puniatur pro qualibet vice in L. lib. d. Et de condemp
nationibus fiendis predictis de causis sindici comunis perusii nullatenus
habere possint cognitionem et de predictis quibus esse valeat acta tota
et habeat merito scripti. Et nullus notarius qui scribet aliquod
consilium iudicis debeat nec possint habere pro scriptura ipsius consilii nisi
II. s. d. tantum. Et si quod super quo erit consultum esset quantitatis
C. lib. d. et ab inde supra et a C. lib. infra II. s. tantum et non plus. Et si quis notarius
contrafecerit puniatur in X. lib. d. Preterea nullus notarius de Ci
vitate et Comitatu perusii audeat et presumat facere aliquem

contractum cuiuscumque generis esse non possit in taberna aliquis uendiderit uinum in Ciuitate uel Burgis uel Comitatu Perusii uel aliquis in ipsa taberna contra morem uel in loco ubi ludus taxillorum fieret uel aliquo pretio datorum uel aliter eorum aliqui contrafecerit potestas et Capitaneus uel quilibet eorum debeat et teneatur illi uel illis qui contrafecerint auferre nomine pene pro qualibet uice pro Comuni x. lib. den. Et dicti potestas uel Capitaneus et quilibet eorum possint inquirere per se et suos offitiales possint tamen dicti notarii scribere et facere in predictis locis testamenta et ultimas uoluntates libere sine pena. Et hoc quod dicitur supra in presenti. C. uel Comitatu Perusii fuit additum in. M. CC.lxxxxiiii. ind. vii.

1294 Item uolumus quod reformatio rectorum firma debeat permanere ubi loquitur de hiis qui darent arras uel fauorem litigantibus contra emptores communantiarum Comitatus Perusii. Et hoc capitulum Capitaneus legi facere teneatur quolibet mense semel in maiori consilio Ciuitatis quod capitulum fuit remutatum et correctum in. M. CC.lxxxx. ind. iii.

1290 De pena castrorum et uillarum assignantium foculares eorum.

Cum in maiori consilio Ciuitatis electi fuerint duo offitiales pro porta ad reinueniendum omnes foculares Comitatus et districtus Perusii et ipsi offitiales fecerint eorum offitium et dicatur quod secundum formam dicti capituli uetitis quod loquitur de predictis non fuit facta assignatio focularium Comitatus Perusii. Statuimus et ordinamus quod syndici et massarii Castrorum et uillarum comitatus et districtus Perusii qui fuerint positi et electi ad assignandum foculares suorum castrorum et uillarum non assignauerint omnes foculares Castri uel uille et inscripti dederint uel fuerint debeant tamen ipsi quos foculares non assignauerint per eos perdere omnia sua bona que deueniant in Comune quorum medietas sit comunis et aliam habeat accusator. Saluo si focularis non assignatus uenit coram ipsis offitialibus et dixerit ... datur ab ipsis offitialibus et fecerit se scribi apud ipsis offitialibus non debeant pati aliquam penam. Sed tamen dictam penam patiantur syndici et massarii qui ipsum assignassent.

LXVII Et uolumus quod dicti offitiales qui fuerint electi ad predicta pro dictorum focularium pro quolibet notarii ad hoc positum offitium unum librum autenticum eorum manu scribi debeant et per tamen omnes dicti foculares omnium porte in uno libro comunis Perusii scribantur et autenticentur.

Et si aliquis dictorum offitialium commiserint fraudem in dicto offitio uel aliquid acceperit a Comuni uel ab aliquo alio pro ratione dicti offitii puniatur pro uice qualibet in. C. lib. den. et non possit deinde ad x. annos habere a Comuni Perusii aliquod offitium. Et ut possit predicta melius sciri. Capitaneus nomina offitialium predictorum teneatur facere registrum et scribi facere in statuto Perusii.

Preterea uolumus quod quicumque ab uno anno citra fecerit se et libram suam et suum foculare transmutari de aliquo castro uel uilla in aliud Castrum uel uillam uel fecerit in futurum teneatur et debeat soluere collectas et datas in illo Castro uel uilla in qua habitabat ad maiorem libram quam habuit uel habebit ita quod ubicumque soluerit soluat pro maiori libra sua habeat eam in Castro uel uilla ubi primo steterit sui ... uel ... non in statu. Saluo quod si uellet redire ad primum castrum uel uillam unde se fecit elleuari possit. Et hoc ultimum. C. ... quod in eo contineatur non habeat locum

in eo. Et Capitaneus de omnibus et singulis contentis in hoc capitulo teneatur inquirere et culpabiles punire. capitulo inquisitionis uel aliquo alio non obstante. cassando esse aliud capitulum et reformationem contrarium loquentem. Et hoc capitulum fuit additum et correctum in. M. CC. lxxxxv. ind. viii.

1295 Et ad tollendam dubitationem qualiter foculares debeant amodo transmutari. ordinamus quod quicumque uoluerit ulterius se et libram suam et suum foculare transmutari de aliquo castro uel uilla talis ordo et forma fuerit. uidelicet quod qui sic transmutari uoluerit uel aliquem transmutari fecerit uocare debeat et teneatur coram domino domino Capitaneo qui est et erit syndicum Comunis Perusii ad defendendum iura comunis et offerat suam petitionem transmutationis et si per habitationem perpetuam qua se transmutari petierit uel per aliam perpetuam transmutari petierit illam deinde transmutationis petitionis mentio fiet habere plures et maiores possessiones in loco ubi petierit transmutari petierit et ad maiorem libram tunc predictus iudex receptis probationibus dictis possit super transmutationis petitionem sic dominum foro cognoscendo faciendo sententiam promulgare et sic sententiatam perpetuam exstitit ita executioni mandetur que sententia et omnia acta predicte transmutationis necnon scribantur et scribi debeant per notarium domini Capitanei qui debet esse et stare ad discum cum iudice dicto Capitanei sententiam prius petenti. Idem notarius restituere teneatur sententiam aliqua pretio publicatam de qua scripturis michi possit perpetuo uel habere et super predictis dictus iudex et notarius ut supra dictum est eorum debeant et teneantur in aliis offitium exercere ad penam xxv. lib. den. pro quolibet eorum et si aliter fieret transmutatio non ualeat ipso iure et si contigit quod per ipsum iudicem fe-

1298 rat transmutationis sententia antequam transmutatio fiat in datum ipsa transmutationis sententia per priorem artium qui pro tempore erit et super eos ipsa sententia fuerit approbata extunc ipsa transmutatio fieri possit et non aliter. Et frater Bonicellus Vitelli notarius et Cancellarius comunis Perusii qui diu quod ipsas scribere consueuit transmutationem scribat sua manu dictas transmutationes. Et habeat de qualibet transmutatione tantum denarium unum Turonensem. et si plus acceperit per se uel alium soluat nomine pene. x. lib. den. et teneatur de predictis sacramento illi qui maiorem dederit quantitatem. ad quod offitium dictum frater Bonicellus presenti per unum annum a die xxiii. Augusti maneat. in. M. CC.lxxxxviii. ind. xi. ad unum annum aliquo alio capitulo precedente uel sequente non obstante et specialiter quod loquitur quod cuiuscumque offitialis duret offitium per vi. menses et quod dictum est in focularibus transmutationis de per singula intelligatur fiat et obseruetur in focularibus motis et dictis.

Et uolumus quod de omnibus et singulis in toto precedenti capitulo in principio cum in maiori consilio Comunis electi fuerint duo offitiales et cetera contentis. potestas uel Capitaneus et quilibet eorum et quibus eorum offitiales possint et debeant inquisitionem facere et punire qui contrauenissent et qualiter de predictis possit esse accusator non obstante aliquo capitulo statuti populi uel comunis precedente uel sequente et specialiter capitulo inquisitionum et non obstante capitulo quod loquitur qualiter potestas et Capitaneus possit et debeant punire et intelligere de malleficiis perpetratis uno mense ante introitum sui regiminis et offitii quod capitulum positum est sub. 12. qualiter

pot' ꝛ Capit' puniat' malla fcā uno mse an introit'
sui offitij ul' aliq alio modo. Et ea q̄ ꝯt' sup' i ꝑscrib'
duob'. c. fuerūt edita ꝛ fcā in. m. cc. lxxxviij. ind'
xj. die xxv. Aug. a dicta die i antea ualitur. ¶ Et q̄
scolares tā ꝑtextu dcī cap' quā aliorꝫ ꝛ aliquorꝫ alio
rū ordinamētorꝫ ul' medū ꝯbitū trāsmictāt cācellā
tur ꝛ abolent' ꝯ registro siū libro Cōis pus' in q sc̄p
ti sūt ex quib' dāpna plurima euenerūt. Cōi ꝛ ꝑplo pus'
ad eo intāta ordo ꝛ uolūtm' pemit' pemit' obsuari qd
nullā trāsmutatio scolariū fiat ñ fi ualeat ñ pos
sit hic ad duos ānos pr' uenturos ꝯpletos. Et ul
lo m ipi scolares ñ aliqs eorꝫ hic ad dcm tps ꝯplet
ualeat cācellari tolli mutari ul' aboleri p aliq̄ ꝑ
ꝯ libro siū registro i q scpti sunt. Sꝫ ipi scolares ita
stare ꝛ pmane ꝯbeāt hic ad tps ꝑdcm ꝯpletū put
nūc scpti sūt in libro siū registro ꝑdcō. Et si ꝯ ꝑdca
ul' aliq ꝑdcorꝫ ad fieret ipo iur' ñ ualeat. Et pre
dca oīa q̄ in h. c. ꝯt' fuerūt edita i m. cc. lxxxxviij.
ind. xij. die xxiiij. julij a dca die i antea usqꝫ ad duos
ānos uenturos ꝛ ꝯpletos ut dcm ē plenarie ualitu
ra. q̄ nōt trātur parte nom ꝛ ꝑnom ꝛ ꝑo

LXVIII

68 Cum ꝛ ꝑ parochya ipius auctē.
q̄ ꝑ ples ꝛ mlti tabelioēs ꝛ nōt Ciuit' ꝛ Coit'
pus' eod' ꝯ fili noē noient' ñ ponet' i eorꝫ cartis ꝛ
instrūis nom ꝛ ꝑnom eorꝫ ita q ex hoc dubitās qs
eorꝫ fecit exorit' ad talē dubitatōeꝫ tollendā. sta
tuim' ꝛ ordo q quilꝫ nōt tā ꝯ Ciuit' q̄ de Coitat' pus'
ꝯbeāt ꝛ tñant' ponē ꝛ scribē i instrūis q scrip̄int ꝛ re
stituūt auctētica nom suū ꝛ ꝑnom q ꝑnoē uocat'
ꝛ ꝯcessōt' ꝛ de q̄ porta ꝛ ꝑar' ē seu ꝯ quo Castro ul' uil
la Coitat' pus' ē. Et qui ꝯfecit soluat Cōi pus' pro
uice q̄libꝫ pene noē. x. lib. ꝯ. ꝛ ut ꝑdca meli' sciri
possit. Et Capit' h caplm oī mse publice bāpnum
faciat p trōbatoēs Cōis pus' ut sit oībꝫ maifesta.
Et h caplm fuit editū i anno dnī. m. cc. lxxxxv.
ind. viij. die vi. Aug. a dca die i antea ualitur.

LXVIIII

69 De offitialib' fiendis cū uendi instrā eptio
Cum necce fuit ꝑcollecta siū nū.
inuctita siū data pot' ꝛ Capit' ipiꝫ fi' faciat
in hūc modū. s. q faciat eligi p ꝯsiliū spale iiij bo
nos hoies p portā q̄lꝫ Ciuit' ad bria ꝛ duos bo
nos ex ciuitatos not' h m. s. ꝑ ꝯsiliarij uni' porte eli
gāt offitiales i alia portā. qui offitiales ꝯbeant
uidere ꝛ reiuenire instrā eptionū fcāꝛ ab hoīb'
sue porte. a xl. ānis sup' ꝯ fins uniēs ꝛ alijs ꝑsessi
onibꝫ Ciuit' Comit' ꝛ distict' pus' ꝛ alias ꝑsessiōes
ponē sm extimat' suū ꝑtiū instrumti eptionis ut ita
extimet' res q eptā fuit. ¶ Siqs uō instrā ñ rep
sentauit ꝛ ñ onderit cū effcū ꝯ ꝑdcis ꝑsessionibꝫ
ad tmīnū seu tminos spālr' aut gnālr' ordinatos
ipos quō careat ita q ꝯ instrūis ñ ostēsis nullū co
modū hic ꝑsit ñ debeat ñ ꝑsit ul' h̄redibꝫ aut hij
q h̄rent cā ab eo ul' h̄rerūt iuditio ꝑtēc ul' aliq
ad iucūlū ꝑstare. ¶ In alijs uō ꝑsessionib' ꝯ q̄b'
ñ appareret instrā eptionū possint dcī offitiales
ad extimatōeꝫ ꝯ similib' ad similia facienda ꝯpatio
ne ꝑtij h̄itu ꝑsessionū ꝯteriorātis ꝛ minoris
ꝛ maioris ualoris. ¶ Et si ꝯs ꝯmisit fraudē in
assignādo. s. q ñ assignaret sint ꝑsessiōes ñ assig
te ipo iur' Cōis pus'. ¶ Et siqs assignauit ñ assi
gnate h̄ant meō rei ñ adsignare ꝯsit secretū.
Et si ꝯs ꝑdcorꝫ offitialiū ꝯmisit fraudē i suo offō
soluat Cōi pus'. C. lib. ꝯ. Et si ꝯs dcam penā soluē
nō possꝫ forbāpniat' ꝛ forbāpnit' remaneat donec
soluit dcm bāpnū. ¶ Exapim' q si ꝯs nr' Ciuis ha
beret aliq ꝑpriū Castrū i Comitatu pus' ciuistan
tes ꝛ ꝑpiq̄niores in eiꝫ dcī castri examinatōeꝫ dcī
Castri facē ꝯbeant. ¶ Sup reb' uō mobilib' trāt'
pot' ꝛ Capit' in ꝑncipio sui regiminis bāpnū facē
p Ciuit' ꝛ Burgos q quilꝫ ꝯ Ciuit' ꝛ comitatu ad cētū
tmīnū adsignare ꝯbeāt pot' ꝛ Capit' oīa sua bona
mobilia ꝛ pecuniā suā dn' ꝛ nōīa ꝯbitorꝫ ꝯtractis do
minib' ꝯ quib' ꝑsessiōes ñ acceprūt ꝛ alijs q i statu
to ꝯtinet'. ¶ Et si ꝯs fraudē ꝯmisit ñ adsignādo
ꝑdcās res mobiles res q ñ assignabūt sit ipo iur'
Cōis pus'. ¶ Et si ꝯs ñ accepit accepte h̄ant
meō rei ñ adsignate ꝛ aliā meō ꝯueniat in doc.
Et accusatorē p pot' ꝛ Capit' in secto ꝯbeāt retinē.
Et siqs ꝯderit dotē alic' pr' formā libra uolum' q
diminuat' tātū ꝯ libra dotē datis quātū ē dos data
et dotat' libre accipientis dotē pret' pānos lecti et
alia ornamēta mulieris. ꝛ ꝯ ꝑdcis fiat unus liber
meōrialis in q quilꝫ scribi faciat do q ꝯ libra sua
diminuit i. m. s. q quicqꝫ nō fecit illa dos sic po
erit in libra sua debeāt ꝯputari. ¶ In mobilibꝫ
cāpsorꝫ tal' forma fuet. s. q ipā instrā debitori
onderē trāt' ꝛ simil' in libra ponē in alijs uō
fiat inqsitio p libros rationū ipoꝛ ꝯ suma suū so
tē Caplis q inuenit' in sotietate posita p istrā fcā
int' ꝯsortes mcatorꝫ seu int' fr̄s ꝛ ꝑdca inueniant'
p nūtiata mcatorꝫ tā aca mobile sotiorꝫ suorꝫ q
fructū qui socii h̄ent in memoria ꝛ pānos ꝛ q q̄
p dcos modos ul' altm̄ eorꝫ fuit inuentū aliq mē
catorē h̄re ul' posuisse in mcantiā illō h̄at ꝛ ꝑ ipi
in sua libra ponat'. Et h fcō oīa eorꝫ ꝯbita exigā
tur ꝛ exigē ꝑsint ꝛ si ñ fuint i libra posita ꝛ si ma
ioris q̄ntitatis inueniat' q sit suma posita in li
bra ipius ñ obstāte caplō ꝯdcō. q loq̄t' ꝯ libra
fi' facienda. Et quilꝫ ꝑdcorꝫ h̄at p suo salario. xx.
lib. ꝯ. ꝛ quilꝫ aliorꝫ offitialiū. xv. lib. ꝯ. ꝛ dcī offi

ʼtales ꝯnōt uadāt eoꝝ expens̄ sūi granamine eo
mit ⁊ ōīnse aplis offitiales huimodi eligant. ¶ Si
nō aliqs nr̄ ciuis h̄t aliqua bōa ex̄ Comit̄ pus̄ ꝯ ipa bo
na nō allibrāuīt. Cōe pus̄ ip̄a bōa ꝯ defende minīe tñat.
Et idē i forensib; n̄ h̄itantib; ī Ciuit̄ l' Burgis aut Co
mitat̄ pus̄ ōbeant obs̄uai. ¶ Quicūq; aūt h̄t aliq
bona in Castro pleb' ul' ei Cuīa ul' i Castro motonis q̄
allibāuīt ī Ciuit̄ pus̄ ⁊ ex̄ ipīs l' p ip̄is Collecta in ci
uitate pus̄ soluūt in eis Castris collectā p ip̄is bōis
nō tñat̄ soluē n̄ ꝗ ꝯpellat̄. ¶ Quicūq; nō Coītate
fis uenīt a V. ānis cit̄ ad h̄itand̄ in Ciuit̄ l' Burgis p p
illā h̄itatione meliō i Coītat̄ pus̄ collectas ⁊ datas
soluē tñat̄ ⁊ alia s̄uitia facē que alij Coītateses faci
ūt ⁊ redāt ad h̄itand̄ i Coītatu cū eoꝝ familijs p to
tū mense maij ⁊ iunij ⁊ si n̄ redirēt. pōt ⁊ Cap̄ tñatū
accipe ꝯfacietī p Cōi pus̄. C. s̄. ð. ¶ Et pōt ⁊ Capit̄
faciāt s̄ inqsit̄ p hoīes loci uñ sūt illi q uenerīt ad h̄i
tand̄ ī Ciuit̄ ul' Burgis a. V. ānis cit̄. ⁊ s̄tet ōb; attesta
tōi duoꝝ hōinū ꝺ eī loci. ¶ Et qn̄ fiet aliq̄ collecta sūi
data debeat s̄ s̄; librā nouā ⁊ n̄ aliō m̄ ⁊ libra ue ꝺ de
beat intari. ¶ Preteā Collecte sūi date q̄ fiūt i Cōi
tatu pus̄ ꝺ cōe Cōis sūi q̄ hoīes Coītat̄ collectas ul'
datas faciāt int' se quacūq; cā ⁊ quocūq; m̄ ip̄e col
lecte ⁊ date fiant p librā ⁊ nō aliō m̄ nō obstāte aliq̄
caplō ꝯstit̄ ul' ordinamēto f ꝺ ul' faciēdo ab hoīb; Cast̄
ul' uille ul' ab aliq̄ s̄pali p̄ Comit̄ p̄ꝺ ci. ¶ Et si ꝯsul'
ul' baylitores castroꝝ ul' uillaꝝ ul' quicūq; ali' q sapie
nt ad colligend̄ collectā sūi datā collectā alit̄ colli
gēt q̄ s̄m librā. pōt ⁊ Capit̄ ꝯfacietī nōe pene te
neant̄ accipe. C. s̄. ð. ¶ Salariū aūt pōt ⁊ Cap̄ p Co
mitateses talit̄ p solūat̄ s. q̄ diues soluat ꝺ ip̄o sala
rio s̄m q̄ h̄t ⁊ paup̄ s̄m q̄ h̄t soluē tñat̄ ⁊ distributō
fiat int̄ diuites ⁊ paupes p massarios Castri ⁊ uille q
ad illā distributōez faciēdā fuīnt ꝺputati ita q̄
diues usq; in. V. s̄. ⁊ paup̄ usq; xij. ð. ꝺ ip̄is salarijs
soluē tñat̄ ⁊ a xij. ð. usq; i. V. s̄. ⁊ a V. s̄. us; ī. xij. ð.
fiat distributio sup̄radc̄a ⁊ totiēs in s̄tributō redet̄
in Castro seu uilla ubi fuīt opōtunū q̄ totū ⁊ itegrū
salariū pōt ⁊ Cap̄ p solūat̄. Et oīs aliē date ⁊ col
lecte p librā fiant ⁊ colligant̄ ⁊ n̄ alit̄ sic sup̄' ē ex
p̄ssū aliq̄ caplō n̄ obstāte. ¶ S; si qs artifex aūc
q; artis sit uenīt ꝺ Coītatu ad s̄tand̄ i Ciuit̄ pusij
et h̄itand̄ cū tota sua familia ⁊ s̄tet ⁊ h̄itet p qnq̄
niū ⁊ plus ꝯtinue ī Ciuit̄ ul' Burgis sūi malitia col
lectā ⁊ datā i Coītatu nequaq̄ soluē tñat̄. Et h̄ cap̄
fuit cōrectū ⁊ mutatū in. M. CCC. VI. ind̄. iiij. die x
xviij. iun̄. ¶ S; si aliqs h̄t instrm̄ l' siniaꝝ l' refor
matione q̄ sit ciuis ul' q̄ pacie h̄eat ⁊ fuit iuict̄
h̄itare in Coītatu cū tota sua familia ul' maiori p te
ip̄ius collectā ⁊ datā cū suis uicinis ꝺ Coīt̄ soluē 1306
ꝯpellat̄. ⁊ tal' s̄niā ⁊ instrm̄ ⁊ reformatō p cassis ⁊ irriti
h̄ant̄. ¶ Libra aūt Coītat̄ talit̄ cōrigat̄ ⁊ tc̄ q̄ Capit̄
cogat ⁊ cogē tñat̄ ōs uniūsitates ⁊ hoīes cuiuslib; castri
et uille Coītat̄ pus̄ ad eligend̄ ī quolib; castro ⁊ qualib;
uilla duos massarios bonos ⁊ fideles atq; legales l' plēs
s̄m qualitatē loci qui h̄itis copijs libre Cast̄ l' uille
fc̄e p Cōe pus̄ ⁊ p̄stitō iurā ꝺ beāt ⁊ tñant̄ p totū
m̄sē ian̄ ⁊ febr̄ ⁊ quolib; alio tp̄e qn̄ hoīes oīs l' maioꝝ
pars eoꝝ aliē castri l' uille fuīnt ī ꝯcordia cōrigē ⁊ em
dare aptare ⁊ adiustare librā oīū hoīū Cast̄ l' uille
un̄ fuīnt bōa sua s̄iand̄ ita q̄ diues s̄m facultatē
sui pōderis ⁊ paupē s̄m sui pōderis facultatē p enit̄
scribant̄ in libra. Et eū uidīnt addend̄ addāt ⁊ ē uide
rint minuend̄ diminuāt. ⁊ ꝺ ōs aliā librā q̄ faciet ꝺ ci
massarij int̄ eos collectas ⁊ datas īponāt ⁊ s̄m ip̄as librā
collecte ⁊ date solui debeāt. Et ꝺ cī massarij ad ꝺ cm̄ timi
nū librā ōbeāt ꝯpleuisse seu ꝯpletā hr̄e aptatā ⁊ ad
iustatā ⁊ fc̄am. Et si ad ꝺ cm̄ t'minū n̄ ꝯpleuīt ut ē ꝺ cm̄
ul' fraudē ꝯmictēnt ī faciendo aptādo ul' cōrigēdo sol
uat quilib; eoꝝ qui ꝯfecāt Cōi pus̄. x. lib. ð. dū in s̄uma
libre eoꝝ ratā ⁊ s̄umā h̄at n̄ p̄sit minui sic in libris
cōis pus̄ ꝯt. ⁊ h̄. C. fuit cōrectū. i M. CC. lxxxiiij. ind̄. vij. 1294
¶ Statuim' ⁊ q̄ aliq̄ uniūsitas aliē cast̄ l' uille n̄ cogat̄
n̄ soluē tñat̄ aliq̄ collectā sūi datā p aliq̄ fodāri ul'
poderi motuo l' ōstructo. ⁊ hoīes illi' par' l' uniūsitati'
Castri l' uille in q̄ eēt libra illi' poderis l' fodāris mor
tui ul' ōstructi ad soluend̄ aliq̄ collectā sūi datā ꝺ cōe
ip̄ius fodāris l' poderis motui l' ōstructi aliquat̄ nō co
gant̄. ¶ Preteā uolum' q̄ si fiet collecta inuētita
sūi data p librā s̄ debeat ⁊ n̄ alit̄ tū in ext̄ libre inuēti
n̄ debeāt turres palatia sūi dom' n̄ ⁊ minū panis āma
equi p̄m delecto n̄ aliē massaritie Cōēs n̄ libri legalē
iudicū ⁊ notarioꝝ. ¶ Si nō s̄ debebit op' aliq̄ gn̄ale
p Cōe pus̄ illō op' diuidi ⁊ distribui ōbeāt int̄ pōtas
ita q̄ cuilib; porte det̄ pars opis s̄m q̄ capiet libra porte
et tūc quelib; pōta sortiat̄ partē suā int̄ parochias et
det cuilib; parochie partē opis s̄m librā faciat partē
suā. ¶ Libra uō cōis pus̄ cōrecta ī Ciuit̄ ⁊ Burgis
⁊ Comit̄ rata p maneat ita q̄ quotiēs collecta gn̄al'
ponet̄ p Ciuit̄ ⁊ Comit̄ distribuat̄ ⁊ colligat̄ p libraꝝ
et n̄ alit̄. ⁊ h̄ caplm̄ fuit p̄cisum. ¶ Iubem' insr̄ ⁊ uo
lum' aliq̄ eo q̄ ꝺ cm̄ ē sup̄' nō obstāte q̄ oīs dom' ꝺ
quib' p̄esiōēs recipiunt̄ seu soluūtur ōbeāt extimai
et poni in libra sic alia bōa īmobilia. ⁊ h̄ ualeāt ab ho
die in anēa. s. a xviij. die Aug̃ in anēa. sb. anno dn̄i. 1283
M. CC. lxxxiij. ind̄. xj. q̄ caplm̄ fuit q̄ ꝺ nouo ꝯditū 1306
in. M. CCC. VI. ind̄. iiij. die xxviij. iun̄. a ꝺ cā die ī 70
anēa ualitur. De libra ... fieda ⁊ corrigēda.
¶ Cum libra fc̄a i Ciuit̄ ⁊ Coītat̄ pus̄ p sapiētes q LXX
p Cōe pus̄ ad h̄ deputati fuerūt ī se ꝯtineat inl'tas

inequitates

7 1°

inequalitates 7 iniquitates 7 sit inlite p d Civit 7 Coitat
tā nūq grauate q nllo m psent satface collectas 7 da
tas ipo(n)etas p t(em)p(o)re futuro. Sz opoteret eos necessario rece
dere d Civit 7 Coitatu pns n p Coe pns libra sup dca
corrigeret 7 adiustaret stat q fiat 7 si debeat p Coe
pns corectio adequatio 7 adiustatio libre pdce. Et q
dns Capit tuat pponere b in osilio p 7 face 7 ordinare
7 eligi aliqos sapietes p quos pdca corectio 7 adiustato
libre fiat tā in Civit q in Comit pns. Et q Cap tuat
pcise cogere sapietes qui fuint ad b facieda electi. Ita q
penit corectione 7 adiustatione pdce libre faciāt p
ut melius 7 equalius fi potit. Et q nlla collecta psit
ipoi n exigi n pmo fca fuit 7 corectio 7 adiustato li
bre ut dcm e. Dū m 7 dci sapietes qui eligēt ad fa
ciendā 7 corrigendā dcaz librā neqant face no adiusta
re librā fuā. Sz alij sapietes eligant q debeat face
7 adiustare librā eoz. Et hec caplm totu fuit oditu
1290 in anno dni. M. CCLXXXX. ind. iij.

[71] Djcim 7 ordinam q ois trāsmutato libre fca oli p
Angliu iobis oxonci olim not artu sit firma 7 ra
ta n obstāte aliq mis sollepnitate ul citationu l ali
or obmissa. 7 pot 7 Cap 7 eoz iudices dbeat ofirmar.
Et q dcm e de Anglo iobis dce in michaele iobis mu
nci olim not artu 7 i not artu qui e ul p t(em)p(o)ra fuit d
beant obseruari 7 locu beat itrāsmutatoibz fcis 7 fca
endis.

[72] Cum sub spe collectaz q fiut in Comit
multi 7 multi coitateses 7 hitatores ptinu Coit
librā fuā fecerint i Civit cu ciuibz dictu 7 ordo q os
7 singli Comitateni q uenert ad hitand i Civit l bu
gis iā fuint. v. ān oplett 7 plus. v. ānis 7 p. v. ānos
otinuo siu malitia hitauert 7 hitabut cu tota sua
familia i Civit ul Bugis dbeat solue collectas 7 da
tas i Civit cu Civib 7 oia alia onera 7 fuitia 7 factoe
i Civit ul Bugis face debeant. Jt q os 7 singli co
mitateses qui uenert ad hitand in Civit l Bugis pu
sij. a. v. ānis cit debeat solue collectas 7 datas i Coit
ul locis un uenerut 7 in dcis locis dbeat face oia fuiti
a 7 honera 7 factiones q 7 qs faciut alij Comitateses n
obstant aliq caplo ppli ul cois seu aliq reformatoe qi
otrau loqret. Et no obstant q ais eet artifex seu i aliq
arte costrict. Et n obstant q ais hret librā suā int
libras Civiu in Civit ul bugis 7 n obstant aliq qstio
fnia lata p quē eet ab absolut a datis 7 collectis solue
dis in Comit seu adfaciedo fuitia 7 honera 7 factoes i
Coitatu. Jt q si aliq qo ul discordia ul otetio eet
seu nasceret int aliqos eo q aliqs ul aliq diceret hi
tasse in Civit ul Bugis p. v. ānos ul plus cu tota
sua familia siu malitia dns. Capit l ais ei uic dbeat
face uenire corā se conestablem ipius ul illi par Ci
uitatis ul Burg in q diceret hitasse seu hitare ille
de q quo eet seu discordia ul otetio cu duobz bonis
hoibz illius par p ipm conestablem eligedis. Et sil
le conestablis cu dcis duobz bonis hoibz dixint psito
iuramto q ille d q eet tal qo ul discordia ul otetio
siu sit bonus siu ples uiri qo sit hitasse i Civit l bu
gis p. v. ānos ul plus cu tota sua familia siu mali
tia ul si dixint q hitass a. v. ānis cit dco eoz dca
tur qualz alia mis sollepnitate penit pretermissa
7 dcm dci conestables 7 bonoz hoiu hat p snia iute lata
dco stet 7 ei uicl psit oppom ul obici 9 ipm nlla excepto
possit oppom ul obici. Et si ad 9 ipm dcm opponer seu
obicet nllatem obmictat. Jt q os hoies q hitāt i Co
mitatu sep debeāt solue collectas 7 datas i omitatu et
alia fuitia honera 7 factoes in Coiter face i locis u hitāt
Exceptis Civibz pusinus qui essēt seu uēt ad hitand in
Comitatu qui dbeat solue collectas 7 datas i Civitate
et alia fuitia 7 honera 7 factoes i Civit cu ciuib face
debeat. Exceptis magnatiorib comitibz catanijs mili
tibz 7 illis omibz qui d ple militu ex patna linea fuit
nati siu sint filij legitimi siu nāles 7 n legitime nati
qui ab oi honē collectaz datar 7 aliar quarulibz facto
nu prandar seu soluendar in Coitatu penit sit excepti
9z collectas 7 datas 7 honera 7 alias factones 7 fuiti
a solue 7 face dbeat in Civit du tamē cu ciuib pusinu
alij no os de Comit 7 districtu pns ad pstatione data
ru 7 collectar 7 alior fuitior factionu 7 obsequior in
Civit cu alijs coitatensibz face cogant n exercetu
eo q tenerent ul teneāt equos ul dicāt uelle tene
in futuz. Jt q quicq hitat i Comitatu i aliq loco
qui n sit i iurisdictoe seu tritorio alic castri ul uille d
beat 7 ctiat 7 opellat solue collectas 7 datas 7 alia fui
tia 7 honera 7 factoes face 7 cu illo castro seu uilla c
ppiquius hret n obstāte aliq caplo ppli ul cois l aliq
reformatoe q in otrau loqretur. Jt q os hoies l ma
netes ul uassalli alic eccle ul eccliar dbeat solue col
lectas 7 datas 7 alia fuitia 7 honera 7 factoes facere
in Coitatu pns cu coitatensib sic alij no coitateses.
Jt q os hoies 7 manetes seu uasalli alic ul aliquar
ciuiu l coitatensiu qr hoiu 7 manetu seu uasallo
ru bona no sut posita seu oputata i libra dnor suo
ru dbeant solue collectas 7 datas 7 alia fuitia 7 ho
nera 7 factoes debeāt face i Coitatu sic alij uei co
mitateses. Volum insr aliq cap no obstāte q os
nobiles q dnt se d ple militu ex patna linea q n ht
domu in Civit ul bugis ptineat hic ad. vi. mes p t(em)p(o)re uene
turos. emisse siu fraud otinue hre domu bonā 7 suffi
cientē i Civit ul Bugis pns ad h ut psint cita 7 gra
uari p eos 7 spālibz psonis ad dcām domu 7 sib no fe
cerint elapsis dcis. vi. mes. ex tuc p ueis comitatesib
hant 7 solue cogant 7 collectas 7 datas 7 alias factio
nes 7 fuitia in Coitatu face in locis u hitant aliquo
caplo n obstāte ul aliq alio. Et pdca in h. C. otepta

It ponat hic cap de coitatesibz ... lib qi ... 9 ...

f. 17v

1286 fuerūt ɔdita .m. cc. lxxxvi. ind. xiiij. die viiij.
aug. et eā die in antea ualitura. ℂ Pretea uolum̄
statuētes q̄ oēs nobiles supradci ⁊ oēs q̄ dnt se ē prole
militari ex patna linea q̄ n̄ hn̄t libra suā i Ciuit. ul'
burgis pist. tñant s; ad unū mīs p̄x̄ uētur face et
fecisse dbeāt libra suā in Ciuit. ul' burgis i illa porta
⁊ par. Ciuit. ⁊ burgor pist. ī noluint q̄ fiat p conesta
blem ⁊ aliqs bonos massaios illi par. p ipm conesta
blem eligēdos ab ipis p̄stito iuramēto d faciēdo ipam
libra ⁊ libras bona fid sin fraud. p ipis ⁊ p Coī pist. et
dcā libra sic fca dci nobiles ⁊ alij qui se dnt d ple mi
litari ex patna linea tñant oēs ⁊ singlās collectas et
datas ⁊ alias ipositōes ⁊ grauamina q̄ ⁊ q̄s soluerūt
ul' fecerūt ⁊ sbstinuert alij Ciues pistini a dco tpr
citra xx. anoz sm̄ dcaz eor libra quā facient ⁊ i futur
solue dbeāt ut alij pistini i Ciuit. pist. ⁊ ad h̄ p cap
cogant aliq cap ul' aliq alio q̄ poss; p se allegare in
ɔtrari nō obstāte. ⁊ si p̄dcam libra n̄ fecerint .i. dcm tps
et n̄ soluint dco Coī pist. oēs collectas ⁊ datas ipost
tas ⁊ solutas p alios Ciues pistinos ut dcm ē. a xx.
anis cit. ex tūc ēdci nobiles ⁊ alij qui se dicent d p
le militari p ueris comitatēsib' abeant ⁊ cogant sol
uē collectas ⁊ datas ⁊ alias factōes ⁊ s'uitia face
in Comit. ⁊ i locis u b̄itant aliq caplo ul' aliquo
alio nō obstāte. Et itelligant eē d ple militari
qui fuint nati d prole militāi ex patna linea usq;
in t'tiū gradū. Et si reuocaret in dubiū utrū fuit
d prole militāi usq; in t'tiū gradū ul' nō añ oia
debeāt p̄dca ple militari p ursū sufficiat ad p̄dca
pbatio publice fame ad p̄dca p plena. Ita q̄ p
batio publice fame ad p̄dca p plena pbatōe hat.
Et p̄dca m h; .c. ɔtepta q̄ incip. Pretea uolum̄.
1296 et c. fuerūt ɔdita .m. cc. lxxxvi. ind. ix. die
viiij. aug. et eā die i antea ualitura. ℂ Sup dco
quod cap dictum̄ addingend. q̄ si aliqs ex dcis nobilib;
et alijs q̄ dnt se d ple militāi ex patna linea hant
libra suā in Ciuit. ul' burgis pist. ⁊ n̄ emit domū .i. tpe
vi. mēsiū ut in sriori caplo ē expressū. ut ip̄e poss; eā
emere .i. tpe duor anoz. Et intim .i. tpe dcm p ue
nis Ciuib' hant. Et si domū hunt .i. dcm tps q̄ ul'
tus syndic ⁊ ulla uniūsitas alic castri ul' uille ubi
tal' nobil' ul' qui dicet se d prole militāi ex patna li
nea b̄itat eū poss; n̄ debeat i datis ⁊ collectis nec
alijs factionib; agrauare. ñ ⁊ ipone penā .c. lib. d.
p uice qual; qua ipi syndic ul' uniūsitas ɔfecīt Coī
pist. soluēdor. quia porta. pōst ⁊ Cap. ɔfaciētib' au
fere dbeāt s; d h; corā eis l' altū eor quēimoia ppone
tur s; dbeat tales nobiles ⁊ q̄ dnt se natos d ple uni
uēsitatū ut dcm ē datas ⁊ collectas solue i Ciuit. pist.
ab caplin sit p̄ssū ⁊ dbeat iuiolabil'r obs'uari n̄ obst.
aliq cap. l' statuto l' refōmatōe fco l' fiedo q̄ l' q̄ i ɔtrari
loq'ret ⁊ max ɔdco cap. u loq'. d tp̄r vi. mēsiū ⁊ alijs

q̄ in eod cap sit expssa exaūt q̄ ɔnt ⁊ p̄sen. C. fuer 1300
ɔdita ⁊ ordinata .i. m. ccc. ind. xiij. die xiiij. ian. a dca
die i antea tm̄ ualitura. ℂ Insup uolum̄ q̄ q̄cq; fuit
p̄tītis tpr'b' coitatēsis ⁊ soluit ipe l' ei p̄r l' aui col
lectas ⁊ datas p̄tītis tpr'b' i Comit. ⁊ fec se absolui
a datis ⁊ collectis i Comit. soluēdis ⁊ incepiat ad p̄sēs
b̄itare ɔtinuo cū sua famlia i Comit. l' i futur re
pieret b̄itare ɔtinue cū sua famlia i Comit. pist. co
gat ⁊ dbeat tal' solue collectas ⁊ datas ⁊ alias factōes
et s'uitia face i Comit. i loco u b̄itat l' b̄itabit ɔtinue
⁊ p uero coitatēsi hat n̄ obst. aliq l' aliqb' caplis stat.
ul' refōmat. i ɔtrari loq'ntib' n̄ obstāte aliq sūia lata
l' s'entia p q̄ ... absolut. a Coit. n̄ obstant. q̄ di
cet se pbasse b̄itasse i Ciuit. l' burgis p tp̄r. v. anoz
ul' plus n̄ obstat aliq alio q̄ poss; p se ⁊ suū fauorē
allegare ⁊ id q̄ ɔt i h; .C. q̄ incip. Insr uolum̄ stut. ɔdi
tū m. cc. lxxxvi. ind. ix. die ix aug. ⁊ ualeat a dca
die i antea. ℂ Pretea q̄ coitatēses p ipis relictis lab' 1296
ut uitare p̄sit factōes q̄s faciūt i Coitatu ad Ciuit.
ueniunt ad morād. ɔtro aliq alio cap. p dcetēte l' seq̄nte
n̄ obstāte p quecq; ubi loquat. q̄ q̄cq; uenit a v. anī
cit. ad stand ⁊ b̄itand i Ciuit. ut dcm ē ⁊ uoluit libra
suā face i aliq par. Ciuit. l' burgor pist. n̄ p̄sit eā face
n̄ ei fiat donec tps q̄nquenij ɔpleat. ⁊ si fiet n̄ ualeat
ipa libra ⁊ mlitet libra ei faciēs. in xxv. lib. d. p uice q̄l;
⁊ ɔpleto tpr v. anor si uoluit libra face i aliq par. ci
uitatis l' burgor pist. uacat ⁊ ire tñat tal' coitatēsi
corā uno dm̄ Cap. q̄ nūc ē ⁊ p tp̄r fuit qui ē ⁊ eit synd
ad dfendend iura Cois pist. ⁊ dicat i m fuit .s. d quo
Castr ul' uilla l' loco ɔmit. pist. ⁊ q̄ anto tp̄r b̄itauit i
Ciuit. l' burgis pist. in q̄ par. ul' loco. Et q̄ uult libraz
suā face in Comit. pist. ⁊ noiare debeat par. in q̄ li
bra face uoluit. Qui uo ad uitatē ueniend dbeat
atñat corā sua p̄sentia face ⁊ pare conestabiles. cū
iiij.or bonis hoib; fide dignis illi par. l' parochiar i q̄b'
uoe Coitatēn cū tota sua famlia dix b̄itasse. Et ⁊
synd. cū iiij.or bonis hoib; fid dignis illi Castr ul' uille co
mitat. pist. vn p ueniendo ad stand ⁊ b̄itand i Ciuit. ul'
burgis pist. dixit discedisse a qb' p̄stitis iuramētis uitate
diligent' exq'rati .s. ab ill' d Ciuit. si tal' Coitatēn b̄itau
i Ciuit. cū tota sua famlia s; formā stat. Et ab ill' si
mil'r d Comit. si ille Coitatēn b̄itaunt i Comit. ul' n̄ a q̄n
to tp̄r ⁊ q̄n ⁊ d alijs circūstanijs ut ei uidob' ɔuenire. Et si
ɔstabit eid iudici meli' eē pbatū p conestabiles. iiij.or bo
nos hoies illi par. l' parochiar Ciuit. q̄ p synd ⁊ iiij.or ma
ssarios Comit. fiat ei libra ⁊ si dbeat p notar. arcui dū
tū mēsint aliq ex ɔsulib' arcui. q̄ p̄dca registret i regi
stro Cois u sūt alie libre bonoz ⁊ psonar Ciuit. pist. per
s'e bonicelli vitelli notr. Et si ɔstab' eid iudici meli'
eē pbatū p synd. ⁊ iiij.or massarios Castr ul' uille tnc tal'
Coitatēn discef n̄ fiat ei libra s; heat p Comitatēsi
⁊ collectas ⁊ datas soluat i comit. ⁊ alias faciat facti

ones ut alii comitatenses. Et si contingit quod aliquis comitatensis fiat suppositus in dicta libra in Civitate, et postea facta libra quicumque reduxerit in Comitatu ad standum et steterit et stare reperietur per VI mensibus continue cum sua familia habitare intelligatur Comitatensis et collectas et datas solvat in Comitatu et alias faciat factiones ut veri Comitatenses non obstante dicta libra vel aliqua alio loco capitulo populi vel communis vel reformationis in contrarium loquentium. Et quod presens

1298 rubrica capitulum fuerit conditum millesimo CC LXXXXVIII indictione XI die XXVI Augusti a dicta die in antea valiturum. Volumus insuper et ordinamus ut finis litibus aliquis imponatur quod omnes et singule questiones datarum et collectarum et aliarum factionum diffiniantur et terminentur per unum diem Capitanei quod est et erit sindicus communis Perusii ad defendendum in communis Perusii infra unum mensem summarie sine porrectione libelli et litis contestatione et strepitu iudicii sub pena iudici contrafacienti XXV librarum denariorum. Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CC LXXXXVIII indictione XI et

1298 in dicto capitulo aliquid additum fuit in millesimo CCCVI indictione IIII die XVIII Iunii.

73 Quia multa pedagia colliguntur et colligi faciuntur sine compta per commune Perusii volumus quod nulli pedagium auferatur nec tollatur in illis quod auferent vel auferri faciet pedagium civibus et Comitatensibus Perusii ~~secundum formam reformationis in facto~~. Et volumus quod pedagium de Fossato cum non sit emptum emantur ab emptoribus communantiarum pro

1301 dicta secundum extimationem que fiet per illos bonos homines quos priores artium providebunt eligendos pro predictis. ~~Et hoc capitulum fuit factum in millesimo CCCI indictione XIIII.~~

74 Aliquis perusinus vel romanus pedagium ordinatum in statuto communis Perusii solvendo ~~pro pisalibus aliquibus perusinis~~ non solvat nec solvere debeat ullo modo et si quis pro pisalibus acceperit pedagium aliquod predictorum teneatur solvere pro pena quinquaginta libras.

75 Nulla represalia parabola vel licentia vel carta represalie alicui concedatur nec detur per potestatem vel Capitaneum et maiorem ultimo mense regiminis et Capitanei nec cum voluntate et consensu consilii populi Perusii. Volumus et iubemus quod potestas ultimo mense sui regiminis et Capitaneus ultimo mense sui regiminis et iudex iustitie seu exgravator XV diebus ultimis ultimi mensis sui offitii nullam sententiam contra commune Perusii ferre seu dare valeat ullo modo. Et si contrafacerent non valeat nec teneat dicta sententia in totum nec in aliqua parte sui et prolata et pronuntiata penitus habeatur et tamen prelapsis suis temporibus nulli liti causam cum ipso communi preiudicium esse. Sed post ipsorum tempus elapsum restaurato dicti temporis detur et fiat ad volentibus litigare. Et hoc capitulum fuit

1295 correctum in millesimo CC LXXXXV indictione VIII die IX Augusti. Volumus insuper quod si aliquis perusinus petierit coram Capitaneo et prioribus artium represalias sibi concedi per commune Perusii contra aliquam terram vel spetialem personam Capitaneus et priores teneantur eum audire ~~et omnia~~ sua iura et examinare et si invenerint eum legitimam iustam habere causam quod sit ei concedende represalie ~~secundum formam statuti~~ teneantur Capitaneus et priores ei dare et concedere licentiam repetendi et represalia concedere teneantur. Et si Capitaneus et priores predicta non fecerint quilibet perusinus L libras

1290 communi Perusii pro quolibet eorum solvere teneatur. Et hoc ultimum capitulum fuit conditum in millesimo CC LXXXX indictione III. Volumus tamen eo quod dictum est supra

quod non obstante quod nulla represalia vel licentia repetendi alicui concedatur nec concedi possit per potestatem vel Capitaneum vel aliquod consilium populi vel communis nisi prius omnia sua approbentur per priores artium et consules mercatorum et sine eorum licentia spetiali vel approbatione et licentia in qua sint ad minimum VIII ex prioribus artium et duo consules mercatorum dicta approbatio et licentia fiat et si contra dictam formam concederetur et daretur vel fieret non debeat nec valere. Et hoc capitulum fuit

1296 correctum in millesimo CC LXXXXVI indictione IX. Et teneatur Capitaneus dare nec facere nec fieri facere alicui aliquam politiam alicuius quantitatis pecunie quam debet recipere a communi ultimo mense sui regiminis et si daret et fieret non valeat ullo modo. Exceptis politiis salariis dicti Capitanei et domini exgravatoris seu iudicis iustitie et ambaxiatorum quos oportet dictos ambaxiatores ad locum aliquem destinare que sic valeat sine pena. Et predicta que in hoc ultimo capitulo continentur

1306 fuerunt condita in millesimo CCCVI indictione VI die VII iulii a dicta die in antea valitura. Dominus vero Capitaneus novus facere non debeat politias quas Capitaneus vetus obmisisset dare illis personis que illas habere debebant a communi. Et predicta in dicto capitulo contenta fuerunt condita et firmata.

76 Infra VIII dies post introitum sui regiminis Capitaneus bampniri faciat quod nemo aliquid represalie repetendi vel represalia concessa vigore sine sua licentia et mandato et si quis repeteret contra mandatum vel bampnimentum suum debeat communi Perusii solvere C libras denariorum.

77 Quicumque facit vel fecit aliquem contractum cum aliquo forense putans quod sit talis in contractu faciendo quod possit plenarie satisfieri quod si non fecit contra ipsum et nulla ei represalia concedatur. Contra represalie non debeat fieri nisi alicui concedatur non fuerit derobatus. Et capitulum non possit ad consilium de represalia concedenda seu quod alicui represalia concedatur non derobato. Et si Capitaneus miserit ad consilium de represalia concedenda seu represaliam concesserit ultra predictam formam C libras communi Perusii solvere teneatur aliquo capitulo huius capituli non obstante dummodo predicta locum non habeant in Senensibus et Fabrianensibus contra quos dari possit et concedi represalia per commune Perusii durante malitia eorum.

vel quocumque modo rebus privatus

78 Statuimus volumus et ordinamus quod Aliglensibus hominibus et Costacciaris Benegrate et quibuscumque eorum contra homines et communem Civitatis Fulginei et contra homines Castri Bictonii et contra commune et homines Civitatis Cesene et contra Guidonem comitem de Monte Feretro et contra eius suos familiares et subiectos unicuique sit habeant et quilibet eorum habeat auctoritate Perusii statuti licentiam et liberam potestatem capiendi et reprehendendi et detinendi de bonis et rebus predictorum communium et hominum singulorum de ipsis communibus et universitatibus eorundem et dicto Comitis de Monte Feretro et omnium et singulorum familiarium et subiectorum ipsius unicuique sit capiendi et detinendi eos et quemlibet eorum tam in rebus quam in ipsis personis ita quod quilibet eorum possit et alios possit capere et capi facere et detinere et detineri facere eos et eorum bona et petere et peti facere a possessoribus rerum et bonorum omnium predictorum communium eorum auctoritate Civitatis et Comitatus et districtus Perusii et eius competat predicta licentia et potestas et vigore huius capituli et per ipsum capitulum intelligatur ea esse concessa. Cum fuerint capti de mandato dicti Comitis et

Nulla represalia parabola vel licentia vel carta represalie alicui concedatur nec detur per potestatem vel capitaneum et maxime ultimo mense regiminis capitanei nec cum voluntate et consensu consilii populi Perusini. Volumus insuper quod si aliquis perusinus petierit coram capitaneo et prioribus artium represalias sibi concedi per commune Perusii contra aliquam terram vel spetialem personam capitaneus et priores teneantur eum audire. Et si aliquis perusinus fuit vel erit spoliatus rebus quas secum habet vel erit seu esset spoliatus seu privatus possessione rerum seu ipsius rebus quas habet vel possideret seu detineret in alia terra seu districtu potestas et capitaneus teneantur requirere dominum illius terre in qua seu cuius districtu erit aliquis spoliatus vel persone rerum seu ipsis rebus privatus ad petitionem spoliati seu persone rerum privati in qua requisitione notificet eidem de querela predicta et de petitione qua facit talis conquerens. Et quod placeat eis restitui et satisfieri facere tali conquerenti et quod alias provideret eidem de concessione represaliarum et toties quoties potestati et capitaneo videbitur expedire fiat requisitio et notificatio supradicta usque in tertiam notificationem seu requisitionem. Et facta predicta requisitione seu notificatione potestas et capitaneus teneantur et debeant recipere probationes de spoliatione seu possessionis privatione ab illo qui postulationem fecit coram eis. Et si invenerint probationes legitimas seu semiplenas [illegible] ... seu derobatus fuerit vel fuerit spoliatus ... camerariorum ... artium Civitatis Perusii in qua adunantia sufficiat presentia XXIIII camerariorum artium. Et inter ipsos camerarios et priores artium proponatur de predictis. Et si fuit obtentum ... camerariorum ... ad bussolas et palloctas quod dicte represalie concedantur tunc proponatur in consilio ... in quo intersint ... ~~fiat partitum ad bussolas et palloctas~~ et secundum quod per duas partes consilii vel maioris partis ipsius obtentum et reformatum fuit ita fiat et executioni mandetur per potestatem et capitaneum et priores artium. Et si potestas vel capitaneus aut priores artium in predictis fuerint negligentes aut predicta cum effectu non fuerint executi ... pro quolibet eorum ... represaliam.

Ergo nulli liceat colligere vel auferre pedagium aliquod vel aliud nomine pedagii vel guidagii sive transitus vel nomine securitatis vel alia aliquibus transeuntibus cum bestiis vel sine bestiis salmis vel sine salmis mercibus vel aliis rebus in Civitate vel Comitatu Perusii. Et si aliquis contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum puniatur pro vice qualibet in CC libris denariorum et restituat quilibet contrafaciens ablata et restituat et ... per potestatem et Capitaneum possit accusari ... cum promotore et sine promotore et si ... ad torturam. Cum modo predicta non intelligantur nec locum habeant in emptoribus fructuum passagii a communi Perusii ... in emptoribus fructuum clusis Perusii seu ... nec ... in emptoribus a communi Perusii fructuum navium fluminis ... deputatis per ipsos emptores —

fugati p Cunt' et Coit' fulm. Castru bezonoz et iciec te
teni i Cunt' cesene. Et pocta ipune face psit et petat eis
n obstantib aliqb unib l aliqb statutis cois et pp puf et spali
cap q loqt de citacois et reqrecois illis p 13 qas petit repsa
lia cu n inuemat q uelit potare licteas l abarata face in
locis pdcis et lib face psint ipi. Et qlz eoz don eis fuit
integ satfcm. d. iiij. floz auri q dati et soluti fuint dno co
miti l alij p eo. et d. xx. floz auri q s dno rudolpho d fulmo acce
pit eis i dca Cunt fulm et xxviij. lib. et xviij. s. d. rauenat
q s dederit custodib q custodiert eos et minutijs d. xl. lib. d. cort.
q s expederit i eundo et redeundo et alijs expesis q s fecerit occe
pdca et d. xvj. s. d. rauenat q s dederunt i iiij. pauib et pedicz
seu feriaz motonesi dompcelli dni Coitis et licetia et re
plexedi n psit in futuz seu potate n p aliq p n eis seu
alic eoz tolli l uetari quin capere et plexede et d tunc psint
ipune et si sdicent ul inhibet eisde l alic eoz tal ihibi
tio seu sdicto n ualeat n teneat ipo iur n ipaz obsuare
tnat n obl eis l alic eoz psit aliq pena ipom n grauaz
i seu n obstate aliq alio caplo l refomatoe alic et silij ql
que i quu loqretr

79 Ligat et fiat unu bonu lib de remtatia omi
nou cu eo q suplsit sup reb q replexedunt qb l alic eo
ru q cumq ad replexendu obeat illo assigre .j. tma die ad
pena xxv. lib. q s faciens solue tnat. Qm offitiales ee d
beat cu militib sui sotijs pot et Cap et ipas replesas face
baptmi q tiens eis et dnis militib uidebit zuenire et scis baptm
mitis ipe res u cetant pnisto et zucienti ptio p dnm lomitz
hoiez d mcatta et cptoci milites pot et Cap. dum tn illas res
n obeat zcede si uende illi q eas replexedisset seu replexendi
fecisset ul alic alij q ad ipz ualeat puenire et q n fiet bap
timita pdca ille q fecit replsalia ul alius p eo n mittit
et illo q hec d uedictoe dce psalie obeat s dcu et illeq
replexedisset illa qntitat i suo capitali zputare obeat et
expesis. Et obeat fi unu lib in q scribant oia q fient sup
fco psaliaz tu d assignatoe rez q d baptmitis et stablim
tis et uenditoib et d oib alijs q faciut ad dcm offitiu facie
du et exercendu. Et si alic eet l fuit zcessa licetia replexe
di et replexedit et cocede dce psalie coe puf ul spalis p q p
salia bret ul psalia facet traberet ad caria dni pp. te coe
puf n tnat n debeat face expesas lnis illi ul illis q pre
salia brent l replexedet n et aliqs alias expesas ei l eis
Coe puf face tnat. Et si ille q traberet ad caria do
pp. l cui occe Coe puf ad dcam cariaz trabet i ca sbrabet l
caz poet l coe puf poet. Et coe puf l syndi cois et depnae
t occe pdca te ille q psalia buit l bret occe cui fiet quo
i Curia supdca tnat res illas q s replexedisset l pecuria exei
accepta si uendite cent restitue illi q i supdca curia obti
net et tnat refice coi puf oia dapna et expesas q et q s sb
stinuit et passus fuit occe qoms eid exceptis expesis qo
rub et qb coe n bet puisiom. Pria 3 aliq bite psessioe
in districtu puf nec psalie zcedat. Si aut ille q buit
licetia replexedi pactu fecit cu aliq l aliq qntitate pe

cunie accepit l ad aliud cu assignuit offitialib sdcis cadat
iur suo et i supa l. lib. d. solue tnat et lib q fiet d negotijs s
dcis cadat iur suo .1. canna cois puf poni obeat p registr.

80 Si aliq tpz fiet aliq robaria alic pusino reqrat' cuni
tas et hoies illi terre i cui teritorio robaria fca eet l erit
ut sup ipa robaria obeat arbitros ordinare et de fr ipa ro
baria fiat arbitri p coe puf expesis cois puf put mai
zsiliu Cunt puf ordinabit dum tn n fiat arbitri cu senesib
p fco cois puf n p fco dnoz d mote urbano et d Gualfre
di & p spalib psonis arbitri n ualeat cu eisde. Et si qs
uoluit uenire ad Cunt puf ad litigand i Curia puf. occe ali
cui qoms psit uenire ad Cunt puf ad litigand et stare et
redire secure aliq psalia n obstate zcessa seu zcedenda.
ta noie suo q noie alic cois tam i agedo q defedendo.
Alic uo uenienti ad Cunt puf cu aliqb mercibz suis gra
scia siu ferro lino l canape sale scotano pellia castello gal
la motula l p similib cuicumq zditois res ipe l aliq eaz sint
auferri n obeat. occe psaliaz n et bestie i qb ipe res cent
i eundo stando l redeundo n et pecunia q d ipis reb uenditis
bret dum in pdca i senesib et fabrianesib n itelligat n uc
dicet s locu. Bestie aut cu bastu q zsuete sut deferre sa
unas n obeat occe psaliaz capi n accipi i eundo stando l et
redeundo. Ambasiatores q impotaria seu capitaria uret
aut rediret et peregrini aut romei et bestie et alie res eoz i eu
do redeundo l stando n obeat occe psaliaz i aliq grauari
et ipe res l aliq eaz eis l alic eoz nullat auferi. Et si
aliq Cuitas l tra uolunt face ius cuib l districtualib
puf. Coe puf faciat suis simili et fiat ordinata qlr fi
debeat ius eisd. Et nulls ciuis l habitator puf l ei distri
ctualat l faciat sotietate cu aliqb senesib l fabriane
sib n cu eisd l aliq eoz faciat aliqd sb spe mercatie n ipos
retineat l eoz discipulos i suis carnis ul aliq eaz retine
at n ducat eoz saumas siu mercatia siu pecunias n ad ali
ud d bois eoz p teritoriu seu districtu puf. et q zfecit pcat
saumas et bestias zducant i Coe. Et uis c. lib. d. pene
noie solue tnat. Et hz q dcm e d senesib et reb eoz itelliga
tur si coe senaz n fecit cu puf arbitros ut supi e expssu.
Et cap tnat et pot diligent inqsit face d pdcis. Pre
tea Cap ihibeat et baptmu faciat i pncipio sui regis q nulls se
nesis l fabrianes moza zitrahat i Cunt l districtu puf
dou cu coi puf i inimicitia ipa coia pmanebit. Possit
tn bri tractat inter coe puf et Coe senaz tnt spales p u
triusq cois a kl. jan. usq ad klo madij. et si it hs tps po
tit zcordia fi bri q d alias te sit et remaneat sic supi e
expssu. Dum in medio tpz s. a kl. jan. usq ad klo may qlz
ciuis et districtualis senaz psit ire stare et redire cu saumi
saluis et secure. ita q aneie aliquat offerat. Volumi tn
q si dcm cap i aliq discordaret ab ordinamentis arti cu ipi
ordinamentis arti obeat zcordare.

81 Statuim
q si uni ciues l coitates q hnt psessioes i alti

Si alijs de ciuibus ... pusi haberet ... et
uincat ... cap. ... in quibus libro ... q ...
ponatur hic

iurisdictione seu districtu compelleret ad datas vel collectas solvendas seu ad alias factiones faciendas in illa Civitate seu terra in cuius districtu seu iurisdictione essent dicte possessiones. quod potestas et Capitaneus teneantur compellere homines illius Civitatis vel terre qui habent possessiones in districtu pistorii ad solvendum datas vel collectas et ad faciendum alias factiones in Civitate pistorii et quod illa pecunia quam solvunt illi de alieno districtu seu iurisdictione qui habent possessiones in districtu pistorii detur et solvatur. Civibus et comitatensibus pistoriensibus usque in illam quantitatem in qua cogentur cives vel comitatenses pistorienses dare seu solvere dicte possessionum quas habent in aliena iurisdictione territorio vel districtu et sindicis castrorum et villarum comitatus pistorii in quibus essent terre et possessiones dictorum hominum aliene nostre districtus et iurisdictionis se curatatum teneantur ad requisitionem civis seu comitatensis pistoriensis gravati per eos aliarum civitatum vel terrarum assignare dictas terras et possessiones et casus laborare vel laborari facere expensis dictorum fructuum et colligere et fructus recolligere vel recolligi facere et recollectos dare dictis civibus seu comitatensibus pistoriensibus sic ut dicto modo gravatis usque ad satisfactionem condignam ipsorum gravaminum sub pena auferenda a Castro. C. lib. et a villa L. lib. den. et a sindico contrafaciente cuiuslibet castri vel ville per comune pistorii. xxv. lib. den. Dum tamen predicta fiant de licentia et auctoritate alicuius offitialis comunis pistorii. Salvo quod predicta intelligantur in illis dumtaxat civibus et comitatensibus pistoriensibus qui fuissent nati ipsi vel pater eorum in Civitate vel comitatu pistorii et in omnibus aliis habitantibus sicut in Comitatu vel districtu pistorii et solventibus collectas et datas pistorii et alias factiones facientibus in comitatensibus pistoriensibus. Et hoc C. fuit correctum in m. cclxxxxviij. ind. xj.

82

1298 Hoc addimus quod cives pistorienses dicte possessionum et ceterorum quas emerint cives et comitatenses pistorienses in aliis civitatibus castris atque extra districtum pistorii et in eorum districtu se negantur immiscere et non gravare ~~expensis~~ laboribus sumptibus et expensis statuimus et ordinamus presenti capitulo inviolabiliter valituro quod nullus civis comitatensis vel districtualis pistoriensis de cetero emat vel emi faciat in aliqua Civitate castro vel terra vel eorum districtu extra districtum Civitatis pistorii aliquas possessiones sive res vel ius aliquod de eis accipiat. Et si emerit vel ius aliquod de eis acceperit per se vel alium emat et accipiat suo risicho et fortuna. Comune autem pistorii dicte predicta nullatenus teneatur in aliquo vel ad contra dictos vel terras vel homines non erit exceptio forma vel ius acquisitum quod conservatorem iurium pistoriensium civis facere vel ordinare possit. Et si potestas et Capitaneus vel alter eorum vel priores antianorum aliquod proponent in aliquo consilio vel adunantia rectorum contra predicta vel absolutionem vel suspensionem huius capituli puniatur quilibet eorum in C. lib. den. et omnes possit et debeant sindicari et in sindicatu condempnari in pena supra nominata. Et si dicte predicta absolvent absolutio auctoritate presentis capituli nullius valoris et momenti existat et nichilominus de predictis quilibet sit reus presentis accusator. Et hoc C. fuit conditum in m. cclxxxxviij. ind. xj. die xvj. aug. et a dicta die in antea valitura.

1298

83 Cum in ~~aliqua parte~~ Civitatis Burgorum et Comitatus pistorii sint multe domus et possessiones libellarie aliquarum ecclesiarum que ad ipsas ecclesias pertinent iure emphyteotico statuimus quod potestas et Capitaneus temporibus eorum debeant tractare ~~...~~ cum rectoribus ipsarum ecclesiarum ut ipsas res emphyteoticas permittent cum possessoribus ipsarum vel alio titulo componat cum eis

ita quod dicte res per possessores iusto titulo et suo precio possideantur quam iure emphyteotico et si cum rectoribus ipsarum ecclesiarum vel aliquo eorum componere non possent ~~...~~ potestas et Capitaneus predicta ponere faciant ad maius consilium Civitatis et sicut quod ipsum consilium decreverit ita procedatur et fiat ~~Et hoc capitulum fuit conditum in m. cclxxxxvj. ind. ix.~~ 1296 84

Presenti capitulo duximus statuendum quod si aliquis vel collegium sive universitas sub pretextu alicuius contractus livellarii sive emphyteotici permissionis vel obligationis sua auctoritate intraverit vel occupaverit possessionem alicuius rei quam alius teneat et possideat potestas et Capitaneus comunis pistorii teneatur et debeat facere restitui possessionem summarie et de facto sine libelli oblatione tali expoliato et eum defendere in possessione donec cognitum fuerit de iure inter spoliantem et spoliatum ad penam .v. lib. den. in quibus tempore sui sindicatus per suum sindicatorem condempnari debeat comuni pistorii aliquo capitulo non obstante. Et si quis acceperit aliquam possessionem alicuius rei sine licentia potestatis vel Capitanei vel alicuius eorum iudicum puniatur in .v. lib. den. Et nichilominus possessionem rei accepte restituere cogatur cum effectu. Et si ad non subiecti Civitatis pistorii in civilibus et criminalibus acceperit aliquam possessionem contra dictam formam eum contumacia exposita fuerit coram dominis potestate vel Capitaneo comunis pistorii vel eorum offitialibus quod potestas et Capitaneus et quilibet eorum teneantur et debeat compellere ~~...~~ per omnes contumaces non subiecti ~~...~~ ad restitutionem rei et omnium fructuum quos percepit de re predicta. Et quod antequam ~~...~~ licentia detur per potestatem vel capitaneum vel aliquem eorum iudicibus eorum ~~...~~ Et si potestas vel Capitaneus aut eorum iudices fuerint negligentes in predictis et predicta non servaverit perdat de suo salario .v. lib. den. tempore sui sindicatus et denuntiat in Comune. Et hoc capitulum conditum fuit in m. CCCviij. ind. vj. tempore domini clementis pp. v. die po octubris et a dicta die in antea valitura. 1308 85

Rectores artium et quilibet persona arte presentis et debeat contribuere facere et esse facias et ipsas dicti rectores debeat portare cereum cum Capitaneo ad festum beatissime virginis mensis augusti et sancti Iacobi et quicumque dictorum rectorum non iverit cum dicto Capitaneo ad festivitates predictas solvat pro quolibet Comuni pistorii v. sol. den. Et Capitaneus contrafacientibus dictam penam exigere teneatur et omnes artifices populares ire debeant ad dictas festivitates cum cereis et candelis. Massarius vero comunis pistorii xxv. lib. den. dare debeat in cereis vel pro fratribus minoribus predicatoribus fratribus de sancto aug. canonicis et aliis fratribus religiosis dictas ecclesias Civitatis et Burgorum in faculis quas dant nobis artium et fiunt per pistorium et tubatoribus comunis in festivitatibus supradictis. Mercatores autem et campsores faciant de suo si faciant et oportet. et Capitaneus teneatur facere bapniri per tres dies ante dictas festivitates quod quilibet sit paratus ad celebrationem dictarum festivitatum sollempniter faciendam. Volumus insuper quod omnes alii de populo pistoriensi ire debeant ad dictas festivitates cum faculis et si quis non iverit puniatur pro quolibet in v. sol. Et est Calumnium fuit conditum in m. cclxxxxv. ind. viij. 1295 86

Bona omnia et res leprosorum hospitalis de colle et ipsius hospitalis que et quas iuste tenet potestas et Capitaneus in bono statu manutenere teneantur et conservare ad utilitatem ipsius loci et spetialiter quod datum est vel fuit eidem hospitali comunis pistorii pro parte ipsorum et de bonis comunis pistorii et vel eis ulterius accipere permittat et si invenerit aliquem leprosum in Civitate vel burgis ~~...~~

vel curatoribus in dicto medicorum quod potestas et Capitaneus ...

pot et Cap cum de Gant et brugis extre opellat' cogant eum
q ad dcm hospitale ire hat moratur. Recto at dci ho
spital' tal' lepsos missos ad ips p pot et Cap recipe
debeat i eod quiq p pot et Cap mictet. Et si dcs rector eos
nollet recipe pot et Cap ad receptoem faciend dcm rectorem
opelle teneant. Et si p pot et Cap h fi n fecit xxv. lib. d. marss
cois solue tenat' n tn aliqs lepsus i dco hospitali recipi
at q n sit de Gant l' Coit pus et dcs rector eum recipe n debeat ullo mo.
Si uo pot et Cap inuenit dcm hospitale occupasse l' occupa
ri fecisse de possessioib' cois ult' concess ei fcaz illo occupatu
retollat ips i coe remitte tenat'. Si at inuenit aliq ifi
rmu l' sanu exnte i dco hospitali q n sit ad mandatu et ado
bedietia dci rectoris et nollet ipius mandatis oib' obedire eu
de dco loco expelli face tenant'. Jt pot et Cap ptotu mes
maij i hospitali pdco i helemosinar' de familia ipi hospi
tal' q mag' ydoneu inuenire potuint eligi face tenat' ad uo
luntate rectoris et familie ipi' hospital' et simul cu priore ipius
hospital' helemosinas distribuat et debeat int' lepsos et sanos
put eis meli uidebit expedire q helemosinari et prior ratoem
administratois eoz offitij bis i anno redde tenant' i maiori consi
lio Gant et assigre oes itroit' et reddit' ipi hospital' et expesas
fcas ab eis. Et si uidebit pot et Cap consilio q bn administras
set pfimo hat' q fca fuint p eosd et alioqn in fiat sic fuit
p Cap et consiliu ordinatu. Nullus at leps' i dco hospitali hay
ba hat fr fuos l' ppe sit loco habitatoris lepsoz. Jt domo
de brugo pior nlla familia auctat retine et oes helemosine p
tet ad hospitale ptz n potet i domu sup' noiatu. Prior
at de bois et reb' hospital' n possit face aliq alienatoem n de
bois itratib' i dcm hospitale sin consesu et uolutate toti fa
milie hospital' et maiois consilij Gant pus si at contra fecerit xxx
sit ipo iur nlla et n tenat ullo m. Jt pot et Cap aliq lepsu
q n sit inchoatus pus i totu districtu pus stare aliquat' n
pmittat. Et nullu lepsu de Gant et coit' pus pmittat mo
rari i alio loco q i hospitali sup' noiato. Pullos l' porcos
seu alia alis leps' nutriat ad uendend. Si uero int' se liceat
cnlz eorud. Liceat tn lepsis stare i locis eoz s. i sco Casti
ano consino buchlice et ticiano x uictoe aliq n obstante.
Lepsi at et lepse i suo igssu debeat sua bona mitte i dco hospi
tali et bona ipoz lepsoz i hospitali pdco deueniat n sreet ex
eo filij masculi i q casu bona sua filijs remaneat n ille ul
illi alr disponerent. Si uo leps' l' lepsi hret bona coia ali
qua cu suis consaguineis illa bona dumtaxat et ps lepsi eoz bo
noz i hospitale ueniat eodem. Si uo leps' cu aliq bona di
mitte n hret ipa bona i dcm hospitale deueniat. Et liceat p
ora et ptico hospital' poss bonoz ipoz lepsoz sua auctre
ingrdi et eis uti et frui. Et h itligat' si fili ul' filij masculi ul' femine
n supeet sic supi e expssu. Omniaq at de bois lepsoz
ht ad imq l' i firmo' et eca dcatois l' q eiq alia eci aliena
tois fec l' leguti tam i ptito q i futo p ips lepsu l' lepsa
an ingssu i dco hospitali restitue tenat'. Et sil' dicam pt i
gssu et aliqs xxx p dcm lepsu fcs eet ipo iur ee debeat nulls.
Exceptum quod leps' l' lepsi dedisset l' reliquisset de suis bo

Licat tn aulula lep' et a lepsis dimitat aliq' bona sua int' fi
lios du tn hospitale etia no fraudet
nis filijs l' nepotib' ex filijs. Sz si hrent frez l' sororem reddita
parte fris l' sororis ps tota eoz i hospitale deueniat de eodem.
aliq contra fcs de parte sua fri l' sorori ab eo hospitali pdco ali
quat' n obstante q n ps sua i hospitale pdcm deueniat. Et pot
et Cap possidete et tenete ipa bona opellat i ostinetu a pre
statuend hospitali sup' noiato. Jt pot et Cap si faciat
inuetariu de bois oib' mobilib' et stabilib' dci hospital' et q q
ipi hospitali accsceet ul' ips q eiq' int' deueniret ad unu
ins' pty deuit l' deuenit ipos iuuetario face poi tenant'.
Jt dicim' n obstante eo q supi e expssu q si ad leps' l' le
prosi q intrabit dcm hospitale hebit unica filia femina ipa
filia debeat hre med bonoz patr pris et matris. Si uo duas
filias hebit ipe due hant dciaz pte. Si uo ples filias hebit
eqs potioib' pte hant fz nuiz psoaz et i coe. Lepsi atq
lepse comorantes i alijs hospitalib' q i hospitali de colle
fi ad timmu ddm ad hospitale de colle uenire uoluint et sta
re recipi debeat i eod. dm m oes res eoz qs hueat ad dcz
locu defferat eos ipi hospitali totalr pbitu. Jt domu
pdci hospital' posita i burgo sci pet' et bona et poss ipi hospi
tal' existetia circa Gant et burgos et spalr poss de li frunosa
jacomiu not p ipo hospitali. pot et Cap uech face tenat'
et de ptio exipis recipiendo emi faciat alias poss p como
do et utilitate hospital' sup' noiati et eius uenire de q b' ho
spitale dcm utilitate et comod assequatr. Jt pot et Cap
tenat' obsuare et faciat obsuari oes xxx concessioes s rire
fatatoes fcas machaeli b'nach de bruris a coi pus et sp' de
hospital' de colle de bois suis et obligatois l' concessiois
fce p dco hospitali. Et si q' instra apperet sit cassa et pot
et Cap ea cassari face debeat ita q n ualeat ullo m. Jt
fiat uni sind' p pot et Cap i maiori consilio Gant q noie cois
pus intrat et tute debeat et sciat totu hospital' debitu pdci
sr quib' usure sut ostitute et fce et eas debeat reduce ad q
minores usas potit. Et pot et Cap siml' cu priore dci hospi
tal' res hospital' q p aliq possidet debeat recupare n ob
stante aliq capl' osuit. Et si pot et Cap n fecerint pdca l' si ad
ea facienda fuint negligetes. xxv. lib. d. p q li eoz de suo
salario solue tenant'.

Donatia

Hedapna q sepe patit' coe pus circa po litias q dant orto
et uolunt et fuari q si contigit bona alic' malfactoris siue
malefcoz suu exbampnta et contepnati uendi i consilio l' alibi
p coi p condepnatoe soluenda sz forma stat' et aliqs uices
pmiti dari de be alic' l' aliqb' circa pmiss q fiet i ipis
bonis q ipas uices illi q emet ac stablibunt et concedet
ipa bona soluat et solue tenat' ac q opellat' hre de betu l' de
betib' de ptio i summa ptij p q ipa bona emet et s concedebit
et remanebit et stablibit tuta ipas uices qs soluit ut dcz
e hre debetib' illas qs hre debebit ipe circa pmiss ul'
pmiss q ul' qs fecit i ipis bois possit excoputare de dco
ptio residuu uo aucaly pcius s soluat et solue tenatr.
coi p ipis bois dum m malefcoz suu exbampnt' et contepna
tus l' exbampnat' et contepnat' bona cui uenderet ut dcz e

n psit rebapni n absolui n d oacerib sibi fuit relaxati
n soluit l soluat tot bapni i q eit ocepnat t pq bona sua
uendet sui remediu oputato ptio suor bonor uendit q
ouiat i coe malb pcis otracti solutio ceroputatis
ut dcz e n fote ptu bonor ei uenditor ut dcz e qamalb
remasit a supit sufficiat p sua ocepnatoe solueda sui
remedio ipi si remediu hunt. Silr si otigit aliq
alia bona comunatias sui res cois pus sui fruct sui red
dit ipor bonor comunatiar sui rer uendi p coi taliqs
uices pmti edui debe alic ul aliqb oce pmiss sui pro
missionu q fiet in ipis bois comunatijs sui reb fructib
sui redditib ipar qr ipas uice ille q emit ac stabili
bunt a redebunt ipa bona comunatie sui fruct ear soluat
a solue tnat ac a opellat hie debeti l debetib d ptior
suma ptij p q emet a s ocredebunt tremanebut esta
blibut ta ipas uices qs soluit e dem hie obeti ul d
betib qr illas p qs hie obebit oce pmiss q ul qs
fecit ipis comunatijs sui bois a reb cois l fructib eor
psit e exoputare d dco ptio residuu uo acris malb
csoluat asolue tnat coi pus. Et d pdcis malb ulti
nlla apolitia fi ualeat p priores artiu ul cap ul a
liu offitiale cois pus l aliq alia p qui ul ex q oblig
t coitas pus absolutoez aliq ul ad ad aliud faciedi
asi fiet n ualeat n tnat ipo iur a pruat ofacies puice
qualz i xxv lib. d. Et eptores eor supi isto pf cap
noiator ut dcm e p pot ul Capul eor l alti eor of
fitiales cogat ad solued ipas uices hie debetib
pnt aget de mstro ep isto ofess. ita qr pdcis nlla
exceptio psit oppoi n q opponat ofess.

Si aliq uenditio fuit oli fca ab aliq alic dere imo
bli cuiuqq qntit sit. ille q fec tale uenditoez n
psit pbare pmiss reuenditor ipi rei fca ab eod ep
tore ipi uenditori p testes n p pu instru. Sz siq
fecit d iceps aliq uenditoez n psit pbare reuendit
one eid e ul altei p eo fca n tm p publicu istrm
scrpt man illi not q scrpt istru uenditois an p ali
n not si not ille insit. Sz si not n ueit pbare psit
p istrm alti manfcm. Et siqs d iceps fecit aliq
uenditoez alic rei imobis alic clico illa uenditio n
ualeat n teneat n re quia clicus emet huit a pse
deit otinuo pse a n p aliu. ita qr as ea re n itlliga
tur nece clia psidere ab eo ipa anea q ipi rei uendite
fuit oditu istrm. Et h qr ot isto. c. fuit oditu sub
ano dn. m. cclxxxiiij. ind. xij.

1284

Presenti cap statuim qr pot a cap amb iustitie
ul as eor a eor familie l alic eor ipa spectat
si agat seu c eos agat ul ab eis petet ul petenta
he p quacq ca damnu n ponat ap mass cois n sol
ui obeat ullo m. ta p eos qr p illos q cam hent cu
eo a h ualeat ab hodie i ana s. a die. viij. iunij. m
m. ccc vij. ind. v.

1307

90

Item statuim a ord qr dns iudex
iustitie cois pus cu suis not a offitialib obeat sta
re otinuo oib dieb iuridicis a oredeud ratione iuol
ta sci becculam oib postulatib i pena a sb pea p qlib
uice. C lib. d. a ipe sui syndicat p uo syndicatore in
qrat a si repereit n stetisse ipz pruat a ocepnet in
pena pdca. Et d pdcis n psit absolui p aliq osiliu
Et moret a morai obeat otinue cu familia sua i
domib q oli fuert dni iacobi de maestri a nepotu.
Et q uolta sci becculam pdca fiat bona p dco mo
a suis not p schola fuod ei expes cois pus a d expe
sis fiat appodissa p not prior a h ualeat ab hodie
mane a s. a die xiiij. iunij. i m. ccc vij. ind. v.

1307 91

Djam ord qr nlla p
cuiuciq oditois existat a iiij. miliar int ue ci
uitate n int eos osines artiat l psumat tene ca
pras l bicos ul caprabicos sb pena p qlz capra
bico l caprabico. xl. s. d. Et edat de pdcis sacrm
to acutoris. Et qr pot a Cap ad petitione pete
tis a eor iudices tnant psacrmtu a pena. C lib. d.
face inqsit du m tenei psit i mote malbe a mote
Decio p tps q psit tenei. Et qr qualz a cois fini
b int psit inficie sin pena ipas capras l bicos
ul caprabicos q ecint a cois finib int aliq cap ul
aliq alio n obstate. Et h cap ualeat ex nc. s. a die
xiiij. iulij i ana sb. m. ccc vij. ind. v.

1307 92

Djam statuim a ord qr pot a Cap et
eor a cuilibz eor iudices a offitiales a alij iudice
a offitiales cois pus illis ius fuet lapcis i cuulib
causis postulatib ul agentib clicas a eccliastias p
sonis nec eor ul eor ecclar i pusina a sclari cuia
c ipos lapcos qr fuat lapcis i clicali cuia lapcis age
tib c clicos a psonas ecclasticas. Et h locu hat tm i
instris ofess qr i omib alijs eor uib cuulib aliq
statuto spali l gnali n obstate q quo ad eos locu
n itlligat hie. Et h cap ex nc p lege fuet. s. a die
xiij. iulij i ana sb m. ccc vij. ind. v.

1307 93

Medicor a marescalcor a frenaior q debet seu
debent salariu aliq hie a coi ul p plo pus ex
forma alic ordinamti seu refomatois oce alic me
diane opis ul magistery capli ordinamtia a refor
matoes cassam tollim a reuocam ita qr ulteri
eis ul alic eor n intlligat ee ocessu aliq salari
um n ocessa aliq salary petitio imunitas ul e
peptio vigore alicui statuti ordinamti seu refor
matois. Et siqua appolitia data e qr p ea n psint
exnuc aliqua solutoem pecunie ul alteri rei rea
pe a coi pusij ul ocessaio ipius cois. s. p eo tpre
quo n fuert eoi sz forma dcor statutor ordi

namitor l'reformationū. Et nōt politiar cōis in clō
mnamti trāt 7 obeat tēās appolitias siqua tata ē
cassare 7 anullare ē libris obitor cōis pus absq a
liq̄ solutōe facienda eis ul' alic eor p comissū cōis pus
ul' aliū nōē tāi cōis n obstant si ē tāis appolitys ul'
alicui car alius h̄ret ius cessū te q̄ q̄ntitate in to
tū ul' parte 7 alio quolz in s̄ruū apparēti. q̄ qd cap
fuit editū ēnouo i. m. ccc vij. ind. v. die viij. July
ex nūc. p lege fuet valitur 7 obs̄uatur.

1307

94 Item ratōe turpis questus

Usurarios 7 exactores 7 iniustiā 7 p̄i paup̄es ch̄pelletur
p̄ptm qui est 7 p̄sim m'cantū sim pcuratore ul' alig sub
noīe ul' cāe quarte usurpāde de h̄is 7 danda paup̄ibz
reliquint a fidelibz ih̄u xp̄i 7 dicit p iuris pitg 7 iuris
canonici 7 civile de h̄is que reliquint paup̄ibz ue t
detrahi alig p̄ctas. Statuim' 7 ord' q̄ Capit 7 p̄tores ar
p̄stet 7 qui erūt per tēp'a 7 tēsti debant hēe unum
ul' pl'es sapientes iuris canonici 7 civilis p singul'
p̄ctores qui sup hec tēne debant 7 siliū de iure tutū
7 si dixint q̄ de h̄is que reliquuntur paup̄ibz quarta
ul' alia p̄ctio nō debeat ēpo ul' debeat de iure illud fi
ciat et p̄nat ad pena. C. lib. ... ex cōi pus appli
canda ... eor debant ... examinatu eor de
si p̄ruissa nō facient 7 s̄uauer et h̄ C̄ fuit 7 ... m ccc xiiij
Kalem Ind. xij.

ponat hic capitulum novum de grata facta loco istius cassi

Suspendat

1314

95 Q̄ neccius p̄tatis.

Et Cap Cmt' pus q̄ sūt 7 p̄ tp̄z fuint n opoteat mt'
esse bāpnis seu bāpno q̄ dabiz alic l' aliqb' cāe alic
mallij l' delicti n p̄pea qui nōt n intfuint p̄sit pro
cessus l' sniā alic peti cassari tolli cācellari aboleri l'
anullari p uīd mstitie Cmt' pus l' aliū offitialem
dei cōis. dū m̄ appareat ē licētia bāpni in libris seu
libro cōis pus. 7 p̄dca ex nūc p lege fuent q̄ fuerit
edita. i m ccc vij. ind. v. die viij. July ex nūc ualitur.

1307

96 Cum intellū ciciat q̄ pōt 7 Cap cōis pus in fine
eor offitij nolētes grām facē aliquibz civibus
pusinis sniās 7 p̄cessus anullāt cau' cāe Cōe pusij
defraudat 7 deliquētes penā evadūt ordinamito a
ntes statuim' 7 ordinam' p̄senti statuto. q̄ pōt 7 Cap
Cmt' pus 7 eor iudices l' alt eor n p̄sit n debeat in
tellige l' audire aliq̄ qui peticiēt l' dicēt i futur quoni
q̄ modo noīe suo ul' altius aliquē. p̄cessū 7 dēpnat
exbāpnimitū ul' sniam fcām l' fcām seu q̄ qui l' que fi
eret in futur 7 aliquē p quoscūq offitiales cōis i
pus ē aliq mallo seu cāe alic mallij q̄ dicēt ēe co
missū iniq̄ ul' nllā ul' iniquū ul' nllm n sup eis co
gnoscē possit p̄se n p iudicē aliquē delegatū. Et
si cognoscēnt cognitio sit nllā ipō iure. Et p'natur
dn̄s l' iudex qui cognouit l' delegauit in. C. libr. d.
de suo salario de quib' exp̄sse syndicent' p syndicatores
cont' eos i quirat' p iudicē syndicatorē. Et p̄dca lo
cū hānt p̄ut snia lata fuit. 7 hoc valeat ex nunc. 7 adh

No. Capitaneus non posse cognoscere de nullitate vel iniquitate sententie vel banni.

nec ... p̄tstare p̄sit ipi ul' alt eor seu aliq eor offitial
aliq̄ sniā q̄ lata ... de aliq ... nō de
...

ex viij. July i anā. m ccc vij. ind. v. Et n
obstātibz ē tāis que dici nō possunt ē nllitate et
iniquitate snie s' eadē pena snie ut late sūt in
homicidys furtis 7 robbarys obeat 7 tenant' exe
cutoi mādare. Et ab eo q̄ incip. Et n obstātibus
sup dāis 7 c. fuit editū m. ccc viij. ind. vi. die
p'mo Octubr.

1308

97 Debet ut edificia aquar

Existetes in comitatu ul' districtu pusij nō deficiat cā
defectus diam' Statuentes q̄ si fori edificior ul' aō
eor uolūt edificiis facere aliq̄ melioratām necessa
riā ul' utile q̄ possint ipaz facere nō obstāte 7 dicatoe mi
noris partis 7 id q̄ expendit de fructibz ipor inde p̄sit
recapere 7 retinere dum mō si pars nō expedēs nō h̄et tātā
partem in fructibz edificior de quibz satisfiet expēdētibz. 7
sed m's q̄ ab inde in anā per p̄tatem 7 Capit 7 quēlibz aliu
offitialē cōis pus possit cogi reali 7 psr' diebz feriatis 7 nō
feriatis aliquo nō obstāte ad dandū parte sibi 7 tigēte sup
snā usq ad satisfactionē 7 sortis expēdentis. Statuim'
insr' 7 ord' q̄ si aliq̄ edificiū fuit extimatū 7 solutum
in totū ul' parte cā destruēdi 7 remouendi ipm edificiū
q̄ dein edificiū sic extimatū 7 solutū 7 divise 7 edificia ipi
debant radiatus tolli evelli 7 elevari et p̄tas 7 Capit ad per
petuis ad penā. C. lib. 7 defacto faciat elevari tolli 7 evel
li dum mō solutes de residuo p̄tij nō soluti fieri debant sin
q̄ extimatū est 7 p̄ debate 7 pas extimatores solue. Item
q̄ a molendino sc̄i Regini usq ad p̄tem metis Sbiani non
possit fieri aliq̄ edificiū clusa ul' edifitiū nec reaptari
per q̄ possēt cursus aque dci fluminis impediri. 7 si fiet qlibz
possit impune ipm edificiū clusā 7 edifitiū tollere 7 remouē
aliquo nō obstāte. Et hec cap fuit editum in anno m ccc xiiij.
Ind. xij. de mēse Augti.

1314

98 Item dni rectores

Tenantur in locis iurdicis p̄ti omnibz tenant' reddere ratōem 7 nō
cum aliquibz subditis occulte loqui. Statuim' 7 ord' q̄ nullus li
ceat accedere ad partes supiores palatior cōis pus in quibz
morant' p̄tas ul' Capit a quinq gradibz scalarū claustri in
terioris palatij p̄li sup 7 a quinq gradibz scalar' 7 mutare lobie
maioris palatij cōis 7 iuncte palatio canonice pus sup sub
pena xxv. lib. d. pro qualibz vice quā penā p̄tas 7 Capit 7 q̄
libet eor defacto a 7 facietibz exigere tenant'. Et p̄tas 7 Cap
nec ab eor ul' de eor ul' alicui eor offitialibz 7 familiaribz
nō permittat aliq̄ accede 7 dicta fora sub pena. C. lib. den
pro qualibet vice 7 intelligat' pmisisse eo ipo q̄ ab accessit
7 dictis foris 7 defacto nō acceptit dcam penā de quibz expresse
debant syndicari 7 tenant' reddere ratōem 7 quilibet sit inde accu
sator tā 7 accedentes quā pmictētes accede 7 s'dca p̄dca. Saluo
7 reservato q̄ p̄dca nō intelligat' in p̄sonibz artium ul' eor nec
ul' nuntio nec in Vexillifere ar' nec i p̄sonibz quibz liceat
tēpe 7 hora qua uoluint accedere ad dictas partes aliq̄ nō ob
stante nec a p̄dca locum hant nec intelligat' i Consulibz
mercator' n audientibz Cabij. nec i Camario Calzolarior' nec

Cum comitatensi ul' districtuali pus nec etia forensi qui steterit p tpo viij dies. Nec etia fratribus nec religiosis qui nō irent ad aliquē i firmum

Y a scendendi palli ... potestas Capit ... gradi...

// ul' in aliq alio offitiali forensi Cmt' pus

alius camerarius aliarum terrarum civitatis et burgorum Perusii.
Quibus sit licitum et cuilibet eorum accedere et ire ad dictas par-
tes superiores, scilicet cuilibet consuli auditori seu camerario
cum iiij^or hominibus sue terre ad minus et inde omnino possit impu-
ne ducere secum ad dictas partes superiores quibus de predictis quem
voluerit notarium sue terre et plures [illegible] iiij^or et quilibet
eorum accedere valeat cum camerario sue terre ut dictum est sine
pena. Et quod non intelligatur predicta in bauulis communis et in mi-
tis terrarum, quando per consules auditores seu camerarios per ali-
qua abreviata mictentur, nec in hiis qui ducent accusatores alicu-
ius condempnationis vel inquisitionis seu accuse pro qua debet in
palatio detineri et in hiis qui ducent accusatores brevium in con-
silio obtentorum, nec in hiis qui accedent ad consilia quando in ipsis
superioribus palatiis temporibus ipsa consilia congregarentur. Hec etiam
predicta intelligantur in medicis curantibus vel visitantibus aliquem
egrotum nec inferentibus medicinas tempore necessitatis, nec in
artificibus reparantibus tectum vel solaria vel aliquid aliud ne-
cessarium dictis palatiis vel operantibus aliquid necessarium
supradictis potestati capitaneo vel eorum offitialibus et familie sine
fraude. Et hec capitulum fuit conditum sub anno domini MCCC-
XIIII indictione XII ecclesia Romana pastore vacante de
mense augusti.

1314

99

Propter avaritiam et insolentias clericorum vel laycorum domino-
rum rerum emphyteoticarum contra emphyteotas et alios res emphyteo-
ticas vel alias possidentes exigentium et invadentium que
non licent et ipsos emphyteotas ipsis dominis eorum iustitias denegan-
tes, statuimus et ordinamus ad tollendas fraudes huiusmodi et
iacturas quod nulla persona ecclesiastica vel secularis audeat auctori-
tate propria invadere seu occupare per se vel alios possessionem alicuius
rei que dicetur emphyteotica vel diceretur pertinere eorum ecclesiis quam
cumque de causa nisi prius esset declaratum per iudicem competentem et per viam
iuris quod res debent redire iure libellario seu alio iure ad
clericos aut eorum ecclesias vel alias personas pertinet et possessores
possint eos impune resistere volentes dominum spoliare et cetera. Et
post hec capitulum presens sumatur nullo iuris ordine observato sta-
tim dominus fieret fictes eius vel alterius eorum per testes vel alio modo de
ipsa possessione reponat talem expulsum de possessione et redu-
cant et reduci faciant statim dictum per eiectum seu expulsam
de sua possessione in corporalem possessionem eiusdem rei et defendunt
inductum domini clerici et persone ecclesiastice seu alie persone dicentes ad se
pertinere rem de qua contenderet probent de iure ipsorum per viam iuris
coram iudice competenti quod res hereditaria sit eorum contra personas primitus
possidentes quecumque sit ille persona clerici vel layci prius possiden-
tes postea spoliate. Item statuimus et ordinamus quod contra personas seu
canonicus non solvit per biennium triennium vel decennium aut ultra pro re
emphyteotica res emphyteota non cadit sed teneatur emphyteota
solvere duplicem pensionem ad quod per potestatem vel capitaneum compellatur
emphyteota et dominus duplicatam recipere pensionem penitus tenuatur et teneatur
emphyteota seu conductor ostendere domino petenti instrumentum conductionis
seu rei libellarie omni anno ad dandum copiam domino si voluerit eidem
instrumentum conductionis ad penam C solidorum cuius medietas sit communis et alia habeat accu-
satorem. Et si dominus nollet recipere pensionem duplicatam et voluerit litigare
[illegible] dominus solvere totum decimum dicte cause et habeat solummodo s[illegible]
[illegible] pensionem et aliter nullatenus audiatur et premissa omnia
[illegible] potestas et capitaneus et eorum iudices et offitiales et alii iudices et
offitiales communis Perusii predicta tenuant [illegible] facere ac firmare
sub pena C librarum applicanda camere communis Perusii pro quolibet eorum
et facere de bonis salario eorundem in qua pena tempore eorum exa-
minationis debeant condempnari. Et pro exactum pertinet quod
petatur ponat dominus [illegible] homines ex parte potestatis et pretor ac ponat du-
os alios bonos homines ex parte emphyteoticarum qui extimet res pos-
sessiones libellarias et firmi extimatores faciendi per dictos bonos ho-
mines [illegible] fiat solutio de quibus extimatoribus emant posses-
siones que dentur in [illegible] rerum sint rei libellarie extimate et
dicte res libellarie extimate fiant et sint proprie et in isto ti-
tulo [illegible]antur. Et hec capitulum fuit conditum sub anno
domini MCCCXIIII indictione XII ecclesia Romana pastore va-
cante die ultimo mensis augusti.

1314

100

Quia inducimus scripturis quod deus celi et terre ad
regendum populum suum duas instituit in seculo di-
gnitates, scilicet auctoritatem sacram pontificis et regalem potestatem scilicet
spiritualem et temporalem que in qualibet civitate esse debet
ac quod residere non debet per remotas partes extius evagari
unum cum sint in terra plures quod dicitur quod dominus frater Franciscus
de Luca de ordine predicatorum per sedem apostolicam sit Perusinus
episcopus ordinatus nec venire voluit ad residendum in ecclesia
Perusina sponsa eius sed evagetur per mundum et crisma pueris
et alia ecclesiastica sacramenta et iustitia que sunt ab episcopis con-
ferenda in Perusio nullatenus conferantur et interim bona epi-
scopatus a laycis forensibus expendunt et in ecclesia communis Perusii sup-
[illegible] cum in Perusio custodia episcopatus Perusii pertinuit
ab antiquo et pertineat quando vacat nec debeat populus Perusinus
diu carere prelato qui ei spiritualia non ministret. Consi-
derantes quod episcopus qui non accedit ad suam ecclesiam ordinatus
sit excitandus de iure nec debet stipendia obtinere quia
ecclesie non deservit et nesciatur utrum iste episcopus vivat vel sit
defunctus. Statuimus et ordinamus quod priores artium populi
Perusii qui erunt de mense novembris ponant duos bonos homines
custodes in episcopatu Perusii qui percipiant omnes et singulos fruc-
tus redditus et proventus episcopatus Perusii predictos qui ad
sunt et futuros et ipsos conservent et conservent [illegible] mutilitatem
eiusdem episcopatus ut alii custodes [illegible] conser-
vent et eorum offitium duret donec dictus episcopus vel alius

eit p̄lit in ciuitate pus morans ad spūale offitiū.
pagendū. et unū not eligāt qui scribat omīs intro
itus et expensas qui ad man' eor̄ ꝑuēnerint hōiū qui gerint
puenire. Item qd custodes dei qui ponent in
Ospitali tn̄ant pure uic epi inuite necnō sim q d
cet eū et p tpm ɔgruā familiā retinendā de bōis Ospit'
ad hec auit ut p̄missa sci et iusta executōi debite
demandent Capit et potes cuī qui erūt p tp̄a uicho
uicarii tn̄ant p̄missa facere et fuare et cōplē et eisdē
offitialib dare cōpetunū auxiliū et fauorē et si ɔfe
ctum nō fecint quilib eor capit et pot cadant
in penā cui pus .V. lib. d. inq̄ tpr̄ ipor examina
tōis debeāt ɔdepnari et ab eis debeat exigi dcā
pena p cōi si nō fecint supdcā. Qui loci hōies et
nōt hant p quolib eor de bōis dci Ospit' .xxv. lib. d.
p quolib eor anō p eor salario. Et hec capitlm fuit
ɔditū sub anō dnī. ɱ.ccc.xiiij. Ind. xij. Ecc Roma
na pastore uacante die ult. augusti.

1314

c. 7.

101 Cum summū Regū munia ē iustitiā colere et publice
utilitati intēdē ne mall'a unciuq̄ claruerit rema
neant impunita. hoīm tam crescente malitia ad
iustitiā īpediendū frequēter opponit p malitiā in
iuditio excōis exceptio p̄pne in malliis ut iustitia
tollat impediat et opprimat. Ideoque uolētes huic
morbo adhibere et cōgruā medicinā. Statuim et
ordi quod si ɔtigerit dnīs pot ul' capit aud iudici
bz et offit eordem p ɔfessionē ptestes ul' iusta per
ɔtumatiā ul' pabas ptes iuris sm formā ius sta
tutor et ordi cōis et ppli pus aliquē ul' aliquos ul'
dict subiectos mall'a ɔmisisse ipi dm pot et capit
pcedat ad ɔdepnatiōē et executiōē mallefitij per
petrati iusta sua dente nō obstante aliqua excōis
exceptiōē que opponet ul' denūtiaret seu notifi
taret ɔ. pot seu capit aut eor offitiales ul' ɔ p̄
offensaz et leuam aut ɔt testes pdictos ul' receptos
in ea mallefitij seu etiā criminal' nec obmictat
pot ul' capit ad litis ɔtestatiōē pcedē aud ad alios
pcessus eius ppt excōis exceptiōē ppositā ɔ aliquē
pdictor et ualeat et teneat ɔdepnatio et exceptio q
fieret de criminalib et malliis an dcis. et quicūq dixit
allegauerit ul' pposuerit quecūq mō i iuditio siue
foro ul' ex iuditiū q huiusmodi iuditiū pcessus et ɔ
depnatio aud exceptio sup malliis et crimib fca et atti
tata nō ualeat aud ad effcū d'ur nō hēnt excō q
excōis exceptio ppositu seu notificata ɔ p̄sonas supi
nōiatas in ea mallefitij ul' criminali nō fuit ādm
issā pot ul' capit tale p̄s opponētē seu notificantes
mictat ad ɔfina ppinqua ul' remota p ut uidebi
tur micte et ipamque p. ɔdepnet in iij. lib. den. n
desiterit ad effcū ab huiusmodi exceptiōis ppositiōe noti
ficatiōe psecutiōe īpugnatiōē aud īpedimeto nō

c. 7.

Deno curada excepcione excom.

obstante aliq statuto ul' ordi cōis et ppli pus fcis et
faciendis que quatī ad p̄missa supi reuocarent
Et q iudex iustitie et alt quilibet aliud offit cōis
pus ɔ dcā except que dicet ul' allegaret fuisse
pposita notificata ul' allegata nō possit ɔdepnatiōē
ul' pcessū fcm ob et abitū ɔ opponente dicēte ul' alle
gate siue ipe pncipalis pposuerit siue aliud nomie
suo cassare ul' anullare s ea nō obstante dcā sua
et pcess debeat firmare ad pen. C. lib. den. Et hec
capitulū fuit ɔditū sub anno dm ɱillo ccc xiiij
Indict. xij. Ecc romana pastore uacante de mes
aug.

1314

102 Statuim q nullus forensis
emat ab aliquo ciue Comitatense ul' districtuali cōis pus aliq
rem stabile i ciuitate Comitatu ul' districtu pus q ɔsenti
mat pro re q emerit solue collectas et datas et alias factiones
cere cū uniuersitate castri ul' uille i cui districtu est posses
sio empta sm ɔpositū re soluebat ille qui uendidit eidē dcāz re
et in hec casu intelligat forensis q ille q nō habitat i ciuit
comitatu et districtu pus cū sua familia et nō soluet datas et col
lectas i ciuit comitatu et districtu pus et q sydicis et hoīb ipor locoru
ubi sitatū in cui districtu erit dca res possessio empta eor auct
liceat accipe fructus ipor reru de facto q sic uendentur usq ad
solutiōē integrā dcār collectar dū mō hec nō pudicet arti
ficib laboratorib quib licitū sit emere et uende cū forēsib rerum
eor artis i mobiles sine aliq ɔdictiōē. quod capl' fuit ɔditū
ɱccc.xiiij. Ind. xij. die ultio augusti.

pon at in cap. cui ne esse fiat

[illegible]

1314

103 Statuim et ordi q comunantie insule puluche cōis pus
ex nūc in futurum intelligāt et sint ɔcesse et adiudicate
ad fictum hoīb dcē insule q nō uendant in futurum pcōi
pus nec uenire debant nec intelligāt uenire i uenditiōē
insular aliar ul' aliar comunantiar ipi' cōis dū mō dci
hoīes et p dcē insule annati et sp i festo bti herculani de mē
marty dent et psentet cōi pusij duali ceterī pus pre
sentant una cuppā argēteā ualoris ad min' .xxv. lib. d. et
quinqginta lib. den. in dcā cuppa ad hec lep ut peta ɔ admin
ɔcessio dcār comunantiar ɔ dcō pus pertineat pleno
iure nec ob hec dci hoīes dcē insule aliq ius sibi ī ptendat
i comunantiis supdcīs q cap' fuit ɔditū i ɱccc.xiiij. Ind.
xij. die ult. augusti.

C. iij.

1314

104 Item ordi ad utilitatē hoīm porte s. angeli et ac s. au
gustini amor atum in uelut et ad utilitatē porte de uol
tulis q fiat unū calon bn̄ muratū ad arenā et calcinā et bo
nos lapides cū clausura lignaminis i bolagnio sub muro
factū p subsidentia e uie a porte pdca de uoltulis cū aqua q
puenmat de ciuit et burgo porte s. angeli dcm̄ murū
ueterē dissaluauit pt. q n ɔfinditur terrā murus dcūs
uetus a porta pdca possit minare ruinā et q dnīs iudex iu
stitie cōis pus psens tn̄at et debat eligē aucte sup dco
calone fieri faciendo unū bonū suprastite et unū nct q suprastite
et debeat dcm̄ calonē fieri facē et ēplei sm ɔsiliū et deliberatiōē

C. iiij.

lucrorum congregatorum depositio fratris petri de ordine minorum abinde
et eorum salario s. deinde superstes x lib. et C. s. et in anno alio
et fabricatores ipsi expendant de moneta communis [illegible]
tate. Centum lib. et quinquaginta den. statuit depositaria offitiales
communis [illegible] supplendo ipsiusque communis teneantur et debeant ad pet. dicti sup-
erstitis sine aliqua appellatione vel precepto fiendo eis dicto supersti-
ti dare et solvere cum effectu et fabrica dicti operis sub pena C. lib.
den. eis auferenda de facto residuum non quod expederet [illegible] de-
bebit pro constructione dicti operis solvat et solvere debeant comunitates ex
porte sancti angeli secundum inpositionem fiendam per dictum superstitem et ad
pet. suam quam quidem idem superstes possit exigere realiter et compellere ad solven-
dum et [illegible] et capit. dicto superstiti dent et prestent auxilium et consil.
et favorem ad suam petitionem pena C. lib. d. sibi contrafacienti de facto
auferenda non obstante aliquo capitulo ord. vel refor. in contrarium loquentibus 1314
~~quod capitulum fuit conditum [illegible] die ult. aug.~~
Item addimus quod predicta executione attendendi collecta fuisse imposita et exacta
a hominibus [illegible] episcopus [illegible] facta [illegible] statuentes per
iudicem domini capit. qui post executionem teneatur et debeat ex suo officio et ad petitionem
cuiuslibet [illegible] [illegible] exegisse et exegerunt
dictam collectam et investigare omnibus modis quibus poterit an exacta fuerit [illegible]
[illegible] compellere tales exactores et quemque dicta pecunia pervenit ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] compellere [illegible]~~
operis predicti et si dictus iudex fuerit negligens [illegible] puniatur [illegible]
ratore in C. lib. d.

[illegible] ad quemquam aliquid pecunia pervenit [illegible] et ut [illegible] pro

offitialis [illegible] volet [illegible] offitialis compellat

Incipit secundum capitulum quod loquitur de electione consiliariorum et officialium et eorum officio et de consiliariis eligendis et quantum duret eorum officium.

Statuendo hinc volumus librum consiliariorum titulum prosequentes sicut diximus inchoandum quod potestas et capitaneus qui pro tempore erunt debeant eligi et faciant pro toto mensem aprilis et pro toto mense octobris maioris civitatis Perusii consilium et capitaneum et rectores artium facere congregari in consilio eligantur .l. boni et ydonei homines .s. .x. de qualibet porta qui sint de consilio speciali communis Perusii. Et .c. boni homines .s. .xx. de qualibet porta qui sint de consilio generali dicti communis de melioribus et utilioribus civitatis. Que electio fiat hoc modo videlicet quod omnes consiliarii cuiuslibet porte per se vadant ad brevia; et brevia sint tot quot erunt consiliarii cuiuslibet porte. Et qualibet porta vadat per se. Et inter brevia cuiuslibet porte sint .xxx. brevia signata signo quod placuerit potestati et capitaneo .s. .x. pro consilio speciali et .xx. pro consilio generali. Et quicumque habuerit breve signatum eligat unum consiliarium et non plures bonum et ydoneum secundum formam capituli .i. scripti sive de consilio speciali sive generali prout continebitur in brevi signato quod habuerit. Et hoc facto et electione predicta facta supradicti consiliarii electi cum consilio potestatis et rectores artium eligant de dicta civitate .c. bonos homines et ydoneos de qualibet porta qui sint de dicto consilio communis. Et illi qui fuerint electi de consilio generali et speciali et de consilio .c. hominum quilibet portarum sint in ipso consilio per .vi. menses tantum. Et illi qui fuerint in electione non eligant se ipsos nec unus alterum in consilio speciali contrafacientes potestati et capitaneo .xxv. lib. den. pene nomine auferre teneantur. Et sic de .vi. mensibus in .vi. menses. Et ut dicta electio ipsorum consiliariorum celebretur et fiat et ipsam potestas et capitaneus presens et per sacramentum et in pena .c. lib. pro qualibet eorum si fecerit teneantur. ¶ Maior autem .xxv. annis de consilio speciali esse non possit. Et si eligeretur et electionem acceptaverit puniatur in .c. s. den. Et electio eius ipso iure non valeat sed sit nulla. Et statim eligatur alius loco sui. Et ille qui eum elegit .x. lib. den. solvere teneatur. ¶ Preterea nullus civis vel comitatinus Perusii possit de aliquo in aliquo consilio civitatis [eligi] nisi in consilio illius porte in qua repertus fuerit [habitare] habere libram suam. ¶ Nullus autem supradictum consilium eius dominus pro portarum pro brevibus capiendis falsitatem vel non [illegible] brevia dabuntur intrare audeat vel presumat et adinveniat non de [illegible] modo. Et qui contrafecerit ad brevia venit quod breve habuerit in officio aliquo eligendi et aliquem in officio eligerit sua electio valere non debeat nec [teneat] ipso iure. Sed statim sit cassa et alius eligatur loco illius. ¶ Consilium vero potestatis Perusii et rectores artium qui pro tempore erunt debeant et teneantur eligere pro toto mense decembris .c. consiliarios videlicet .xl. pro qualibet porta pro consilio potestatis Perusii. quorum in qualibet porta sint et eligantur .x. de consilio speciali et .xx. de consilio generali de melioribus et utilioribus quos viderint et cognoverint de civitate et burgis. Et hoc iurare debeant electores tempore electionis predicte quorum electio fiat ad brevia et sic debeant in hac forma videlicet quod in qualibet porta fiant et sint .xl. brevia signata. Et ille qui breve seu brevicolum signatum habuerit unum consiliarium eligat et

possit eligere et non plures sive de speciali sive de generali sive civitatis sive burgorum prout sortes sibi venerit eligendi. Et non aliter ullo modo. Et qui contrafecerit solvat et solvere cogatur pene nomine communi Perusii .x. lib. den. Et de predictis quilibet eum velit accusare et habeat medietatem banni. Quorum consiliariorum medietas ligatur inter civitatem et alia medietas [in burgis et de] burgis. Excepta porta Sancti Susanne in qua porta tres partes consiliariorum eligantur inter civitatem et decimum et quarta pars in burgo ipsius porte et habeat et habere debeat quilibet dictorum consiliariorum pro eligendorum tam spiritualiter quam generaliter consilii populi libram admimus .c. lib. scriptam in tabulas librarum hominum civitatis Perusii. Et si non habuerit libram ut dictum est et electionem receperit puniatur in .x. lib. den. Et eligens pena simili puniatur salvo si fuerint electores de se [illegible] .i. tres dies facta electione puniri non debeant ullo modo. Et de hoc pro capitaneum [illegible] ullo obstante capitulo vel .i. ad inventis plenius continetur. Et non quilibet possit esse accusator. Et hoc addito ab eo loco qui incipit. Et habeat et habere debeat quilibet dictorum consiliariorum et cetera .i. fuit facta et [illegible] .m.ccc.i. indictione .xiiii. die iulii valitura et cetera. Quibus consiliariis electis. capitaneus faciat congregari consiliarios de novo electos de consilio speciali. Et coram eis faciat legi omnes consiliarios de novo electos. Et postmodum a dicto consilio in qualibet porta eligi et adiungi faciat .x. consiliarios pro porta .s. .v. in civitate et .v. in burgo. in qualibet porta de melioribus hominibus [illegible]. Et dicti adiungendi sint tales quod illi de civitate habeant quilibet eorum libram suam ad minus .c. lib. den. Et illi de burgo ad minus .c. lib. den. Quod si non habeat ut dictum est et officium receperint capitaneus condempnet contrafacientes in .xxv. lib. den. et removeat ab officio et eos puniet pro capitaneum supradictum. Et consiliarii speciales consilii qui eos eligerint contra dictum formam condempnentur in .xxv. lib. den. Et capitaneus de predictis inquirere teneatur ullo obstante capitulo vel inquisitione et de predictis quilibet esse valeat accusator. Et dicti adiungendi consiliarii eligantur ad scruptinium et in ipso scruptinio scribantur nomina et prenomina [eligentium et electorum] electorum eorum qui eligentur ad hoc ut veritas perscrutetur et durent in consilio tamen .vi. menses et non plus. Et sic de .vi. mensibus in .vi. menses eligantur qui consiliarii omnes supradicti sint de consilio et pro consilio potestatis Perusii et capitaneus potestatis Perusii. Et preter dictos consiliarios electos et ulla additione hominum sint debeant dicto consilio speciali. Et quod dicti lector qui eligantur .c. consiliarii pro consilio potestatis .s. .xl. pro porta. Et .x. pro porta pro adiunctis fuit correctum .m.ccc.i. indictione .xiiii. die iulii valitura et cetera. ¶ Et ad hoc ut ipsi consiliarii speciales meliores et utiliores homines et secundum dictam formam eligantur adiunctos et pro adiunctis volumus quod antequam fiat electio ipsorum adiunctorum illi qui intrant de consilio speciali ad electionem predictam faciendam iurare debeant ad sancta dei evangelia et compellantur si noluerint electionem inter eos meliores et magis ydoneos et utiles pro communi eligere in adiunctos pro consiliarios supradictos. Et si aliter fieret electio non valeat ipso iure. ¶ Consiliarii autem artium qui fient et eligentur dicti adiuncti non debeant interesse sed in consilio placitatori in pena .xxv. lib. den. pro quolibet eorum de palatio in quo fient et eligentur dicti adiuncti discedere debeant. Et si contrafecerit in dicta pena capitaneus eos et quemlibet eorum teneatur et debeat condempnare et eos et quemlibet eorum predictis procede non obstante aliquo capitulo et inquisitione et possit ad hec

accusari de omnibus supradictis. Capitaneus autem vel aliquis ex suis sociis
vel iudex et in alio ex eius notariis debeat interesse et omnia in isto conten-
ta capitulo facere actendi et observari. Et ea que continentur in huius modo
bullatis que fuerunt condita m.cc.lxxxxviii. indictione xi. [C] Statuimus
1298 quod nullus possit esse consul vel rector artium nec esse aliquis artis
nec de aliquo consilio communis vel populi vel de alio consilio communis Perusii
si ipse vel pater eius non sunt nati Perusie vel burgis vel comitatu
Perusii. Et si eligerit contra dictam formam in aliquo consilio consul
sive rector sive camerarius et electionem receperit puniatur in x. lib.
den. Et electio facta de eo ipso iure sit nulla. Et eligens pena
simili puniatur et eligatur alius loco sui. Et de predictis et su-
pradictis omnibus teneatur capitaneus Perusii per sacramentum et sub pena .c.
lib. den. inquirere facere ex suo officio cum promotore et sine
promotore nullo obstante capitulo et maxime capitulo inquisitionis. Et nihilominus de
predictis quilibet valeat esse accusator. Et ea autem que continentur ipsis
1299 fuerunt condita m.cc.lxxxxix. indictione xii. [C] Et consiliarii qui eliguntur
et rectores ipsi capitanei temporibus quibus inde erunt congregari
esse utilia pro suo officio faciendo et honore augmento et bono
statu civitatis comitatus et totius communis Perusii et de omnibus de quibus sunt
ab eis petitum consilium ab ipso capitaneo et ab alio per suam vocem
bona fide sine fraude exilico teneantur. [C] Et capitaneus et consilia-
rii specialibus et generalibus et aliis predictis ... et rectoribus artium
debeat tractare et facere sicut officium ad civitatis et communis Perusii bonum
statum et commodum et augmentum. [C] Et dicti consiliarii omnes et rectores
consilio seu de consilio esse debeant per vi. menses tantum et per alios vi. menses
totidem eligantur eo modo ordine et forma quo et qui illi qui sunt de consilio
per primos vi. menses eliguntur. [C] Capitanei autem et eorum filii et
filii domicellorum iudices et notarii non recipiantur nec venire debeant
ad consilium predictum nec requirantur ad inventum ... capitanei
faciendum. [C] Ille autem qui elegit militem seu militis filium
aut filium domicelli iudicem vel notarium in consilio predicto solvat communi Perusii
pro pena nomine c. sol. den. et electio non valeat. [C] Volentes insuper et
volumus quod maius consilium civitatis Perusii eo tempore quo eligi debet
eligatur eo modo et forma quo et qua eligitur consilium predictum Perusii. Per
ta avocati consiliariorum dicti modo ille qui habuerit breve signatum
non possit eligere nisi unum consiliarium tantum. Salvo hoc in consilio non
erunt tot consiliarii qui veniant ad brevia quot erunt consili-
arii eligendi. Nam et elector eligere valeat unum et plures
consiliarios prout sibi sors venerit eligendi. Ita tamen quod in qualibet
porta eligantur in maiori consilio civitatis tot consiliarii quot
in statuto communis Perusii continentur. Ita tamen quod medietas ipsorum consiliariorum
eligatur in civitate et alia medietas in burgis. Salvo quod in porta
Susane ... eligantur tres preter ipsorum con-
siliariorum in burgo ipsius porte ... et si ille qui
habuit breve non elegit sui in civitate sive in burgo prout sors
sibi venerit eligendi solvat pro pena nomine communis Perusii x. lib. den.
Et totum hoc quod in isto ... intelligatur in consilio speciali et genera-
li communis Perusii et in ... pro porta consiliariis eligendis. [C] Et electio
facta contra dictam formam ipso iure non valeat. [C] Volumus insuper ad hoc
ut in maiori consilio civitatis Perusii ... intersint meliores homines

civitatis quod potestas et capitaneus facta et completa electione maioris consilii communis Perusii
teneantur congregare et congregari facere consilium speciale communis et populi Perusii
et coram eis faciant legi omnes consiliarios de novo electos pro
maiori consilio civitatis et faciant ad dictum consilium speciali addere et eligi
in qualibet porta x. consiliarios de maioribus et de maioribus et melioribus
civitatis vel de populo Perusii et alios vel de magistratibus et iudicibus dummodo
non ... de maiori consilio civitatis et burgorum Perusii.
Non intelligantur in magistratibus nec de magistratibus sed tamen de populo Perusii
et hec pars ab eo loco qui incipit dummodo non ... et c.
1298 fuit addita m.cc.lxxxxviii. indictione xi. Qui autem consiliarii medietas
eligantur in civitate et alia medietas in burgo in porta qualibet civitatis.
Salvo quod nullus de dictis adiungendis eligi valeat ...
nisi habeat librum suam ad minus c. lib. Et si aliquis contra dictam for-
mam eligerint eligentes condempnentur communi Perusii in xxv. lib. et electus si e-
lectionem receperit pena simili puniatur et privetur officio et de consilio
removeatur. Et potestas et capitaneus possint debeant et teneantur
de predictis inquirere nullo obstante capitulo et precipue capitulo inquisitionis et
culpabiles repertos puniantur ut supra dictum est. Et de predictis
quilibet valeat esse accusator. Nisi consiliarii eligendi pro adiunctis
eligant ad securitatem ut consiliarii adiungendi predicti eligantur.
[C] Et omnes dicti consiliarii tam maioris consilii quam adiuncti durent
et rectores consilii et in ipso esse debeant per vi. menses tantum et durante ipse
venerit consilium predictum Perusii et per alios vi. mensibus totidem eligantur
modo ordine et forma quo et qui illi qui fuerunt de consilio per primos
vi. mensis eliguntur. [C] Ut autem ipsi consiliarii consilii specialis communis et
magis ydoneos homines secundum supradictam formam eligant adiunctos et
pro adiunctis maioris consilii civitatis ordinamus quod antequam fiat electio
ipsorum adiunctorum illius qui interfuerit de consilio speciali ad faciendum
predictam electionem iurare debeat ad sancta dei evangelia eligere
homines meliores et magis ydoneos civitatis eligere adiunctos et pro
adiunctis consilio ut dictum est. Et si aliter fieret electio non va-
leat ipso iure. [C] Consules autem artium qui fuerint et eligentur dicti
adiuncti non debeant interesse per sacramentum et sub pena xxv. lib.
... debeant. Et si hoc fecerit contrafaciens in predicta pena per potestatem et
capitaneum condempnetur et de predictis possit inquiri non obstante a-
liquo capitulo predicto et precipue capitulo inquisitionis. Et de predictis possit quilibet
accusari de omnibus supradictis. Potestas autem et capitaneus vel alter eorum ex eorum
sociis sive iudex cum uno ex eorum notariis debeant interesse et omnia in isto
contenta capitulo facere actendi et observari. Que autem continentur huius
modi bullatis que fuerunt condita m.cc.lxxxxviii. indictione xi. [C] Qui autem 1298
consiliarii fuerint sint pariter fratres minores vel predicatores vel fratres
de sancto Augustino vel fratres sancti Benedicti vel fratres servorum sancte Marie et
non aliorum ordinum addandum brevia seu bussolos. Et quando dicti
fratres haberi non poterint habeantur pueri minores xii. annis addandum
brevia supradicta. [C] Preterea statuimus et volumus quod quicumque habeat aliquem
ordinem clericalem non possit eligi de consilio predicto vel communis nec in consulem vel rec-
torem vel camerarium artium nec possit esse nec eligi in aliquo officio communis
vel habere aliquod officium vel districtus Perusii vel communis vel districtus
Perusii. Ille autem qui eum eligeret contra dictam formam x. lib. den. communi Perusii pro pe-
na nomine solvere teneatur et pena simili qui contra dictam formam officium acceptaverit.

tent puniatur. eo statim privetur officio sibi dato et alter eligi debeat loco sui et deperdat quicquid ex eo possit. accessor salvo quod hoc non intelligatur [illegible]

nentur. Et hoc quod continetur in isto capitulo legatur in consilio [illegible] consiliarii fiunt et quando officiales sorte brevium eliguntur ut id quod in eo continetur sit omnibus manifestum et quilibet sibi caveat [illegible]

Statuimus insuper quod nullus possit nec debeat eligi consiliarius vel in consiliarium sive de consilio ullo modo in illa et de illa porta in qua tempore ipsius electionis non habitaverit [illegible] 1286 [illegible] Et ut sciat quilibet consiliarius et qui debeat ad consilia pertinent et ire ad brevia [illegible]

[illegible]

non fecerit et capitulum non fecit potestas et capitulum [illegible] solvere teneantur [illegible] in levem capitulum [illegible] observari aliquo alio capitulo non obstante quod capitulum [illegible] de novo conditum in pluribus et pluribus locis [illegible] millesimo ducentesimo octuagesimo octavo [illegible]

Rubrica quod nullus consiliarius consulat nisi super propositis 2
[illegible] et de pena contra facientis.

Nullus de consilio [illegible] sine capitulo [illegible] propositum ab ipso capitulo vel ab alio loco sui debeat in consilio aliquid consulere nisi super eo quod propositum fuit ab eodem. Et qui contra fecerit puniatur qualibet vice pene [illegible] potestas [illegible] vel banitus sive [illegible] v. sol. denariorum solvere teneatur. Et si quis [illegible] ad consulendum post [illegible] capitulum debeat solvere v. sol. denariorum. Preterea potestas et capitulum teneantur [illegible]

[illegible]

II

Ponatur hic capitulum [illegible]

26v

(1298)

quibus qui contrafecerit in .xxv. lib. bon. comuni puniatur. suo salario soluendum. Et postquam erunt in consilio et postquam alterum duorum consiliorum fuerit ad inmatum nullam propositam possit scribi facere ad penam supra nominatam. Et predictum capitulum fuit correctum et innouatum in aliquibus partibus. Anno .m.cc.lxxxviij. Ind. xj. Et quod dicitur de propositionibus faciendis in consiliis ordinamentis antiquis debeat concordare. Et hec particula ab eo loco qui incipit. Et quod dicitur de propositionibus faciendis etc. Fuit facta

(1301)

et addita. m.ccc.j. Ind. xiiij. Rubrica qualiter officiales possunt

3 Cum tractabitur de tinatione salariorum quod eorum electio fiat. electione alicuius officialis prius ubi salarium in consilio constituatur quam eius electio celebretur. Et salarium quod officiali libere in consilio statuetur eis absque diminutione aliqua persoluatur. Et si in aliquo potestas uel capitaneus uel aliquis eorum officialis cogerent aliquem seu massarius aliter ad aliquid persoluendum soluat. comuni puniatur de eorum salario .xxv. lib. bon. Sed salaria ordinata tam potestatis quam capitanei soluantur eo soluimento facto officialibus de anno communi sicut salaria in maiori consilio ciuitatis inebrius fuerint ordinata. Et quibus officialibus tantum obedire potestati et capitaneo et in aliquo eorum in quibus qui erunt et facta per utilitate comuni puniatur saluo in aliquo officio et saluis capitulis. Et saluo quod consilium tam populi quam comunis possit ordinare et facere quod uoluerint super hoc capitulo in ordinando et constituendo salarium officialium et quod per ipsa consilia ordinatum et stabilitum fuerit uel per aliquod ipsorum consiliorum sit firmum et quod supradictum est in aliquo non obstet. Et quibus officiales comunis possunt sorte breuium eligantur excepto quam in officiis notariorum et ~~bancelli quod sorte breuium ullatenus eligantur~~

4 Omnes et singuli Titulus officialium. officiales comunis possunt per maiori consilium ciuitatis ~~apud populum~~ sorte breuium eligantur et ipsi officiales omnes et singulos ad breuia et non aliter potestas et capitaneus eligi facere teneantur. Et aliter eligentibus electio non ualeat nec salarium habere debeant a comuni saluo sicut et eo quod in ipso capitulo continetur et omnibus aliis in quibus de aliquo officiali uel eius electione et officio fieret mentio. Breuia autem fiant hoc modo et ita debeant. scilicet tot fiant breuia quot erunt consiliarii cuiuslibet porte intra quae sint tot breuia signata litteris conuenientibus ad officium sed quo debebunt officiales eligi quot erunt officiales eligendi. Et postea quaelibet porta uadat per se ad breuia capienda quibus breuibus dandis sint parati fratres minores uel predicatores uel fratres sancti augustini uel cuiuslibet alterius religionis qui de uase seu de capello debeant extrahere breuia. Et fratres debeant dare breuia illis qui fuerint missi ad breuia capienda. Et qui fratres habere non poterunt habeant pueri minores .xij. annis qui dabunt breuia predicta. Et ille qui habebit breue signatum eligat officialem quem eligere habebit bonum et ydoneum et illa breuia recipiantur quam per fratres siue pueros dabuntur ante alia. Et per ea non enumerare possint consiliarios ad breuia minores sed mittere eos non possint ad breuia capienda. Sed notarii potestatis et capitanei uel alii eorum et familie ipsorum et alii eorum consiliarios ad capiendum breuia mittere teneantur. ~~Et si aliquis habuerit~~

breue eligendi ~~ind. comunis illum eligere debeat~~ qui in scolis studuerit .v. annis. Sed non electores plures electionarii qui unum officialem habent eligere. si maior pars eorum fuerint in concordia electio eorum ualeat de bat tenere predicti. aliter non obstet. Et neque qui fuerit in aliqua electione possit esse uel eligi in eo officio in quo habeat officialem. Et si aliter sic eligerentur uel clamarentur electio ualeat non debeat nec teneri sed ipso iure sit cassa et alius eligi debeat loco sui. Preterea uolumus firmiter obseruari quod pater non possit eligere filium nec filius patrem uel frater carnalis fratrem carnalem sed in eadem familia commorantem. ad aliquod officium comunis faciendum nec de aliquo consilio comunis uel populi uel de aliquo alio consilio. Et qui contrafecerit puniatur pro uice qualibet in .x. lib. bon. Et electus si electus receperit pena sibi puniatur. Et non electio facta contra dictam formam ipso iure sit nulla et eligatur alius et eligi debeat loco suo. Dicimus etiam et ordinamus quod quicumque habebit aliquod officium ~~comunis manu forte breuium eligatur~~ siue ex eo salarium habeat ~~siue salarium non habeat~~ non possit habere aliud officium ~~nullo modo uel eo tempore quo esset electus ad officium faciendum~~ si illud primum officium acceptabit. Sed uno suo officio sit contentus. Et si aliquis officialibus acceptauerit uel operaretur aliud officium ~~quod habere debeat ammittere illud ultimum officium~~ et soluere de suo comuni puniatur .x. lib. bon. Saluo quod ~~predicta~~ non intelligantur in hiis qui eligentur et haberent aliquod officium ~~comitatus et districtus puniatur et ex~~ muris ciuitatis et burgorum puniatur in quibus predictum capitulum locum non habeat ullo modo. Si uero aliquis eligeretur in duobus officiis uel in pluribus ~~sic~~ et officialis electus aliquod ipsorum officiorum non acceptauerit liceat ei acceptare ad eius receptionem unum ipsorum officiorum quod sibi magis libuerit ~~etc.~~ Volumus etiam quod si aliquis habuerit uel habuerit aliquod officium a comuni ~~talium in quibus~~ .vi. mensibus non ipso esse officio ni ipsum officium in ipsius .vi. mensibus habere ualeat ullo modo. Sed aliud officium habere ualeat et tenere exceptis officialibus supradictis quibus hoc capitulum negat prohibitum ... Et potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum officiales possint debeant et teneantur de omnibus et singulis contentis in hoc capitulo inquirere facere punire uel concta ad eorum et cuilibet eorum uoluntatem et ad petitionem cuiuslibet petentis. Et si aliquos contrafecisse inuenerint eum condempnare teneantur et debeant secundum formam presentis capituli non obstante aliquo capitulo precedente uel sequente sed capitulum et precipue capitulo in quibus inquisitio et sic quibus inquisitione sit ualeant. Et in hoc derogetur omnibus et singulis in presenti capitulo contentis quibus esse ualeat aliter. Debeant insuper potestas et capitaneus penes se in scriptis habere omnes officiales comunis puniatur ut melius utilitate officia aliorum puniatur et ualeant inuenire. Et si ad aliquod officium eligeretur ad quod esset insufficiens seu impotens mandetur de tali officiali inquisitio facere punire uel secreta sicut eis uel alicui eorum fuerit postulatum. Et si aliquis officialem inuenerint insufficientem seu impotentem ad ipsum officium exercendum in quo esset electus illum officialem ~~fic~~ debeant de officio remouere. non obstante si ille officialis extra officium uiuat. Et si aliquis officialis fuerit electus ad aliquod officium exercendum et illud officium noluerit acceptare ad ipsum recipiendum officium minime compellatur saluo quod si in talibus capitulis sicut locus negatur ut dicitur. Si uero aliquis electus fuerit ad aliquod officio eligit

III

deni ad x. anos omnibus electionibus preiueret. xxv. lib. d. pro pene solutione teneatur. Et ille qui dabit ... uel dari fecit similem penam dabant sustinere cum hospitio ... sit consilii et aliaz habeat ... tor. Et si aliquis elegit alium in aliquo officio in quo esse non possit ille qui esset electus de officio debeat removeri. Et elector qui eum elegisset alium eligere non ualeat. Sed ad portam de qua esset talis electarius illius officialis reuertatur electio.

De electione officialium et de eorum salario et pro quanto tempore. Rubrica.

5 Cum capitula statutorum populi mediolani ad breuia eligi debeant officiales stantia per case ... et in violabiliter obseruari hoc capitulum ad euellendum inuolucrum salariorum que solent officialibus de ... communis populi. quod officiales infrascripti eligantur per ... de eorum electionibus ad breuia fiendi an capitulis continetur populi et pro officiis infrascriptis et non pro aliquibus aliis officiis communis que ad breuia fieri et eligi debeant cum salariis prosoluantur de ... communis et quantitates salariorum infrascriptorum et de infrascriptis officiis de ... communis populi pro eis soluantur et durent tantum ... officio ut in

V

fine continebitur. et sint officiales infrascripti tantum qui eligi debeant ad breuia et habere salarium ... alii non officiales qui eligi debent ad breuia et non habere salarium ... eligantur ut in capitulis statutorum populi continetur. quanto officium durent ut infra continebitur. Et alii officiales qui non eligunt ad breuia habere debeant salarium ut de officiis et salariis ... continebitur populi. In primis eligantur ad breuia ... pro duo notarii ... populi uel burgorum qui sint ... ut in exordia ... et ... dantis ad nobis ... ut in capitulo statuit populi ... materia continetur et durent tantum ... p. vi. mensibus ... et habeat quilibet eorum pro suo salario ... vi. mensibus ... vii. lib. ... de ... contineri ... ad eorum officium faciendum et faciant scripturas ad dictum officium pertinentes ... sine alio salario.

~~... qui ... habere debeant ... eorum pro scripturis et ... lib. pro salario ... Eligantur officiales ... et ... eorum ... et durent ... per ... annum et habeant quilibet pro suo salario dicti officii ... xx. s. de quolibet anno.~~

Iudices communis populi eligantur p. vi. mensibus in ordine infrascripto ... a x. lib. s. et a x. lib. ... exordinarius communis qui ... eligantur p quibus ... vi. mensibus ... pro portis. Et habeat quilibet eorum ... pro suo salario x. lib. ... ultra ... communis ... officio ... eligantur ... p. vi. mensibus ... Iudicum ... pro portis. Et illa porta que habebit alterum ex dictis iudicibus non possit alium eorum habere donec omnes alie porte habuerint alterum ex dictis ~~...~~

1314 ~~...~~ ... autem ... officio ... non habeat aliud salarium nisi quod sibi concedit per formam capituli loquentis de officio officialium ... electo non ... fiat in maiori consilio ... ad breuia ... ipsorum vi. ... fiant v. breuia signata. Et illi qui habebunt breuia signata sint in electione ... qui habebit eligere. Et ... potuerint concordare ... si ... eorum concordabunt electio per eos fienda ualeat et teneat non obstante ... quinque. Ex quibus ... duo sint ... x. lib. ... et duo a x. lib. ... ~~... exordinarius ... aut ... appellationum ... et iudicem ... faciendarum~~ et nullus iudex eligatur in officiali nisi ... et de porta de qua erunt electionarii. Et si eligeretur de alia porta electio ipso iure sit nulla et pro officiali nullatenus habeatur.

Et predicti iudices ... xxx. ... sint ... ut ... pro ... iudicum ... uoluntate. Et habeat quilibet iudex ... lib. ... Iudex super causis ... notarius qui eligatur ad breuia ... in maiori consilio ... salarium non habeat ... salarium percipiat ... possit de ... percipiunt ... possint notarii qui eliguntur ... capitis ... tribus mensibus per ... ordinamentum ... Iudicat ... habeat ... eligatur ad breuia ... salarii non habeat ... de ... pene ... Iudices ... penam. C. lib. ... ad ius reddendum ... mutatum et correctum ... 1314

... Volumus et quod omnes iudices communis populi ... pro salario ... et pena ... soluere ... communis populi pro eorum decima ... que ... communis ... lib. ... parte ... testamento ... libello ... testatione. Iudex autem ... faciens soluat communis populi pene nomine xxv. lib. d. Et ... decimum non solutum ... de suo soluere ... Et ... debent soluendi sunt ... lxxxv. Ind. viii. die viii. aug. et ualeat a dicta die tantum. 1295

Et ... eorum possint debeant ... iudices ... et ... eorum ... facientes ... pena ... non obstante aliquo capitulo ... capitulo ... Et ... possit esse accusator. Ea autem que continentur ab eo loco qui incipit. Et ... capitulo ... fuerunt reddita addita ... Ind. xi. die. xxv. aug. a dicta die manata ualitura. 1298

Si ... decimum non fuerit solutum ... non ualeat ... non ... dabat uel daret ... decimum non soluisset ... Et nullus notarius ... non possit accipere decimum ... parte que ualeat ... pena ... scripta. Et ut iudices ... uolumus quod nullus iudex pena xxv. lib. d. possit nec debeat intelligere nec ... que ... coram eo ... et ... decimo soluto eidem ... ab eo loco qui incipit. ... decimum non fuit solutum ... Ind. xii. die. xvi. ... a dicta die tantum ualitura. 1299

¶ Et quicumque fuit vel fuerit in aliquibus .vi. mensibus iudex comunis Senensis pro aliquo dictorum .vi. officiorum vel notarius alicuius dictorum iudicum in sequentibus .vi. mensibus in aliquo dictorum .vi. officiorum vel notarius alicuius dictorum .vii. iudicum comunis Senensis. Et qui contra fecerit et officium receperit solvat pene nomine comuni Senensi .x. libras denariorum. Et nichilominus privetur officio et ex eo debeat removeri per potestatem vel capitaneum sine aliqua sollempnitate et alius eligi loco sui. ¶ Preterea volumus quod omnes iudices supradicti preter iudicem qui erit super officio comunis dividendo sint executores confessionum et instrumentorum confessionum quibus quantitas eorum exequi valeat non obstante. Similiter minoris summe executores faciant de maiori summa. Et similiter maioris summe executores faciant de minori non obstante quod hoc possit in dubium revocari, dum modo confessiones sint legitime et exequantur secundum formam statuti comunis Senensis. ¶ Ordinamus insuper et volumus firmiter observari quod omnes iudices comunis Senensis teneantur et debeant in titulo unumquemque in pena .xxv. librarum denariorum pro quolibet eorum procedere secundum actus agitatus coram suo predecessore secundum aliqua questione inter aliquos vertente sine porrectione alterius libelli porrigendi vel dandi secundum actus agitatus coram suo predecessore. Et hoc locum habeat in questionibus civilibus et criminalibus; aut non intelligatur nec locum habeat ullo modo. ¶ Iudices autem potestatis et capitanei et alii iudices comunis Senensis secundum iura reddendo electi teneantur peracta sine cavillationibus et dolo unicuique petentibus reddere et procedere post litem contestatam circa unum articulo ad instantiam petentium omni dilatione sublata. Et si coram eis fuerit secundum pro iudicii principalis vel cause per testes vel instrumentum parte ante examinationem sui officii sententiam promulgare sine aliquo consilio sapientis nisi a partibus petatur. ¶ Preterea si aliquis iudex fuerit electus ad consulendum super aliquo articulo alicuius cause vel super cognitione iudicii principalis tractatur ex facto post susceptum consilium infra .x. dies allegationes partium intendere diligenter et infra alios .x. dies citare partes si voluerint aliquid opponere vel monstrare et si partes non opposuerint teneantur infra alios .xx. dies consilium exhibere. Qui non fecerit in .x. libras denariorum comuni Senensi condempnetur et cogatur dare consilium et statuere ipso comuni sine premio confestim. Et que in dictis duobus capitulis continentur fuerunt confirmata in .m.cc.lxxxviii. indictione .xi. ¶ Super custodia fontium et guadatoriorum existentium circa civitatem Senarum non eligantur aliqui officiales et custodes aliquo capitulo non obstante. Sed volumus quod unus ex notariis potestatis habeat officium auctoritate huius capituli super omnibus fontibus existentibus prope civitatem Senarum prohibendi qui non intromittat se in alio officio nisi dicti continue et cotidie ire debeat ad videndum dictos fontes utrum mundi et nitidi conserventur et eos faciat aptari expensis comunis Senensis ut necesse fuerit purgando aut fiat per officiales supra scriptos. ¶ ~~Et super~~ Ut in fontibus non fiat turpitudo sed mundi serventur statuimus quod nulla persona audeat vel presumat facere vel retinere prope aliquem fontem prope civitatem Senarum prohibendi aliquam fossam sive trosciam vel lutum prope aliquem dictorum fontium per .c. passus. Et qui contra fecerit solvat pene nomine .l. libras denariorum. Et volumus quod supradictas vias et

dictus notarius teneatur legiones fontes invis et fenestras ut aquam deviant ripas fossas et troscias penitus destruere et destrui facere. ¶ Et quicumque habet vel habuerit arbores vel arbores fecerit in aliquo fonte comunis vel prope aliquem fontem ad duos passus infra tempus eis assignandum per potestatem et capitaneum vel eorum vel alterius eorum iudicem incidere et removere. Et qui contra fecerit solvat pene nomine pro qualibet arbore .c. solidos denariorum. Et nichilominus arborem vel arbores incidi faciat teneatur. ¶ Ordinamus insuper quod nullus tegularius et mattonarius calcinarius vel quilibet alius artifex alicuius artis et illi qui habent et tenent stufas vel aliquis pro eis vel alter eorum non audeant nec presumant aliquo modo nisi ad kalendas octubris tollere nec tolli facere causa faciendi vel operandi artem eorum aquam de aliquo fonte sito prope civitatem Senarum prohibendi. Et qui contra fecerit solvat comuni Senensi pro vice qualibet .c. solidos denariorum. Et de predictis quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Et nichilominus potestas et capitaneus de predictis teneantur facere inquisitionem et culpabiles repertos punire capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante. Et hoc fuit conditum in .m.cc.lxxxxiii. ¶ Preterea volumus quod potestas dictum suum notarium et capitaneus unum ex suis notariis mittant pro suis diebus mane et de sero et aliis horis ut expediens erit mittere quolibet de aliis eorum ad fontes existentes prope civitatem ad inquirendum et videndum et inveniendum si aliquis se balneat vel facit aliquam turpitudinem faciente et condempnet ille et illa qui sic fuerit inventus vel inventa facere pro vice qualibet in .xl. solidos denariorum. Et credatur dicto predicto relationi familie potestatis vel capitanei cum eis alter dictorum notariorum. Ita quod non oporteat aliam probationem haberi. Et si potestas non fecerit fieri predicta a dictis notariis et eorum non miserit continue ad dictos fontes ut dictum est, ille et capitaneus solvat quilibet eorum contrafaciens de suo salario in sindicatu comuni Senensi .c. libras denariorum. Et nichilominus de omnibus quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Et nichilominus potestas et capitaneus teneantur et debeant facere inquisitiones de omnibus et contra omnes qui facerent aliquam turpitudinem in aliquo fonte et repertos culpabiles condempnare in penis superius notatis aliquo capitulo non obstante et maxime capitulo loquenti de inquisitionibus et de condempnationibus fiendis de predictis vel de aliquo predictorum sindicus exgravator vel iudex iustitie comunis Senensis non habeant cognitionem. ~~Et hoc fuit [illegible] locis mutatis in .m.cc.lxxxxviii. indictione .xi.~~ ¶ Et volumus statuimus quod facta certa remuneratione quibus ipsorum officialium teneatur notarius potestatis pro fontibus quod vadat ad videndum ipsos fontes si sunt bene purgati nec ne. Et ipse notarius in pena .xxv. librarum denariorum ire debeat ad petitionem alterius dictorum officialium ad videndum ipsos fontes et reducere in publicam scripturam quales sunt fontes si sunt purgati et carefecerit vel in scriptis dare consilibus qui erunt pro tempore. Et si constabit per scripturam illius notarii ipsos fontes bene esse purgatos bene quidem; aliter condempnetur quilibet dictorum officialium contrafaciens pro vice qualibet in .xl. solidos denariorum et de predicto stetur solum dicte scripture. Ita quod non oporteat aliam haberi probationem. Et nichilominus fontes de suo purgare teneantur. Et de predictis contra dictos officiales et quemlibet eorum potestas et capitaneus teneantur facere inquisitionem et repertum culpabilem punire in pena superius notata non obstante aliquo capitulo et maxime inquisitionis. Et nichilominus quilibet de predicto possit esse accusator et habeat medietatem

1293

1294

1298

1298 bapni. Edita autem in hoc constitutum fuerunt condita .i. MCCLXXX viii. indictione .xi. die .xxv. augusti. Et dicta die in camera baliture. ¶ Potestas aut capitaneus vel alter eorum teneatur eorum officiales fontes qui sunt a medio intra civitatem et burgos Perusii faciant reaptari et purgari expensis custodum vel ville in cuius contrada sunt. Et si alter eorum fuerit negligens ad predicta solvat de suo salario .c. lib. d. Et potestates quorundam castrorum et villarum comitatus Perusii teneantur predicta similiter facere. Et si essent negligentes quilibet qui esset negligens solvat comuni Perusii nomine banni .x. lib. Et quilibet … et habeat medietatem banni. Et predicta fiant et fieri debeant ad … scripta die in camera … ad festum omnium sanctorum. Et … die … ut sint omnibus manifesta. Et si aliquis fons reparatione et mundatione indigeret in aliquo loco a medio extra … ne alium castri vel ville … quod … fons ille per homines castri vel ville qui dicto fonti propinquiores permanebunt. Et si homines castri vel ville predicta non fecerint … solvat castrum .l. lib. d. et villa .xxv. lib. d. comuni Perusii. Et non predicta … pena facere teneantur ac compellantur. ¶ Et si homines consueverunt … ad aliquem fontem publicum … vel causa ipsorum fontium et ipsi fontes … occupare per aliquem debeant per occupantem vel eum qui occupari fecit … exoccupari … per potestatem vel capitaneum vel alterum eorum … ordinato … pena .xxv. lib. d. Et potestas vel capitaneus eas exoccupari ad petitionem … facere teneantur sub pena .l. lib. de suo salario solvendo. Salvo quod hoc intelligatur … de illis fontibus ad quos homines publice consueverunt ire et qui publici fontes … sint temporibus preteritis et non in aliis. Et de illis fontibus ad quos homines publice consueverunt ire et qui publici fontes … sint temporibus preteritis et non aliter. Et de illis fontibus qui essent intra … ad quos non est consuetum publice ire temporibus retroactis. Et quod hoc statutum non preiudicet nec deroget statuto quod loquitur … per … Et que … superioribus

1298 duobus constitutum fuerunt sub predictis … condita et firmata … die in camera baliture. ¶ Predicta … honor et utilitas … volumus et ordinamus quod expensis comunis Perusii fiant duo vel tria lavatoria in quibus possit lavari lana et panni … et consules eligentur. Et ipsi homines … eligere teneantur. Et opus … per totum mensem novembris et decembris. Et si capitaneus et consules ad predicta facienda et … facienda fuerint negligentes … consulibus .xxv. lib. et capitaneus .l. comuni Perusii solvere teneatur … consulibus … pena .l. lib. capitaneus … die fuerunt condita et firmata … dicta die in camera baliture. ¶ Volumus insuper quod camerarius artis lane cum .x. bonis hominibus per ipsum camerarium eligendis quod … credidit meliores videat et examinet … et examinare et ordinare possit ubi et in quo meliores et utilius possint fieri lavatoria … super quo … ad

arbitrium

predicta lavatoria … sint … ordinati … et … capitaneus et consules … executionem debeant demandare. Et ad predicta facienda capitaneus Perusii … et … .xxv. lib. d. … bonos homines eligendos per eum cogere teneatur. Et hec constitutum fuerunt condita .i. MCCLXXXviii. indictione xi. ¶ Tres officiales unus bonus homo et unus notarius … unus notarius … eligantur per .vi. menses in maiori consilio civitatis ipsi regimini potestatis et per alios .vi. menses alii eligantur qui officium faciant secundum formam capituli loquitur de eorum officio et habeant quilibet eorum pro suo salario a comuni predictis .vi. mensibus .xx. s. De aliquo capitulo non obstante. Et constitutum fuerunt mutatum in MCCLXXXviii. et indictione .xi. ¶ Pro qualibet porta regali civitatis et burgorum ipsi regiminis capitanei … in maiori consilio civitatis unus bonus homo et legalis qui clavarius … continetur qui habeat dominium ipsius porte … qui debeat retinere claves sive porte … claudere et aperire … in alio. Et de hoc … plenius … et habeat illud salarium quod in ipso … continetur. Alie non posterle sive porticelle debeant … clause nec eas aliquis audeat aperire. Salvo si aliqua … possint homines illi porte … illud facere cum omnia dare debeant domino capitaneo bonos fideiussores … de ipsa portella bene custodiendo eorum expensis et alia faciendo … que … capitaneus et consulibus … ¶ Volumus … quod non obstante aliquo capitulo ordinamento vel reformatione … loquitur … causa eligatur tantum unus clavarius pro porta qualibet et duret in officio per .vi. menses … alii eligantur et habeat pro suo salario quilibet eorum a comuni .xx. s. d. et non ultra. Et quilibet ipsorum clavariorum pro porta … claudere et aperire debebit per … sonum campane … custodia civitatis de sero claudere teneatur et de mane … ipsa campana pulsabitur aperire teneatur et omnia alia facere que … de dicto officio loquitur plenius continetur. ¶ Et si quis predicta vel aliquid predictorum … eorum fecerit solvat … comuni Perusii .v. d. … et de predictis … ipsos clavarios possit … non obstante aliquo capitulo … potestas capitaneus vel alter eorum et eorum officiales … facere teneantur … Et si reperti erunt aliqui eorum culpabiles … pena … culpabiles debeat condempnare … condempnationis … Et … quibus sit … reddat suo sacramento … teste et habeat medietatem banni. Et hoc constitutum fuit correctum … denovo … MCCLXXXviii. indictione xi. ¶ Notarii super extraordinariis eligantur secundum … ad brevia in maiori consilio civitatis et duret tantum in officio per .vi. menses et per alios .vi. menses eligantur … notarii officium firmatur. Et habeat quilibet eorum notariorum pro remuneratione suorum … teneantur … lib. d. et …

1298

Et volumus quod quilibet notarius qui in hoc officio positus fuerit teneatur
restituere infra viii dies postquam sibi petitum fuerit instrumentum pignoris
et autenticum exbapnimentorum et rebapnimentorum quos
semper fiet et habeat pro restitutione exbapnimentorum si fuit
condempnatus in c lib. vel ab inde supra exbapnimentorum vel rebapni
mentorum ii s. bon. in minus. Si autem fuit a c lib. infra xii d. et non
plus non obstante si plures fuerint in uno exbapnimento in
strumento exbapnimenti vel rebapnimenti. Et si dictus notarius maiorem
quantitatem acceperit vel si predictum deperdat instrumentum solvat pro pena qualibet
vice comuni Bon. x lib. bon. et credatur sacramento illius qui ma
iorem quantitatem solverit. ¶ Super instrumentis admictendis eligatur
tantum unus officialis ad brevia prout inferius continetur et dure
ret in officio per vi menses qui faciat officium quod v officiales
facere debebant secundum formam dicti statuti. Et habeat pro suo sa
lario a comuni predicto vi mensibus x s. et pro aliis vi mensibus ad dictum
officium eodem salario alius eligatur. Et volumus quod albega
tores tam maiores quam minores habere debeant quartum et dimidium
quartum de ligno qui debeant adiustari et sigillari sigillo
comunis Bon. et eodem mensuris iustis et sigillatis vendant avenam
et ordeum illis qui hospitabuntur in domibus et quilibet vendat
et non ad aliam mensuram. Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet
xx s. bon. Et deperdat quilibet sit accusator et habeat medietatem bapni
et predicta duo quartum fuerint [illegible] mutata correcta.
¶ Item volumus quod contratenses et alii qui tenent inclusum cum
portandi bladum clusii ad civitatem teneantur dictum bladum
de clusio apportare et non alibi de et qui contrafecerit si fuit ca
strum c lib. bon. si fuerit villa l lib. bon. et si fuerit specialis persona x
lib. pro pena qualibet solvere comuni Bon. teneantur. Et si postea clusii
commiserit fraudem mittendo bladum comuni vel dando alibi de
quam de clusio debeant solvere comuni Bon. pro pena qualibet c lib. bon.
¶ Teneantur etiam predicti ea die vel sequenti qua contra
tenses vel alie persone pro eis venerint inclusum pro dicto blado eis
dare et mensurare seu mensurari facere bladum et si ipso termino
non fecerint teneantur solvere dictis contratensibus vel aliis qui
pro eis venerint pro quolibet somario pro vice qualibet x s. bon. qui dari de
debeant de eorum contratensium. Et capitaneus teneatur eis dictos de
narios facere adequari ... contra eo fuit porta quam omnia
deperdat. ¶ Preterea dicti contratenses vel alie persone non debeant dictum
bladum alicubi ponere nec dimittere nisi tantum ad domum vel re
ponere dictum bladum pro comuni et qui contrafecerit solvat pro pena
qualibet xx s. bon. Et de predictis omnibus volumus quod capitaneus pre
sens inquisitionem facere teneatur et repertos culpabiles condempnare secundum
quod superius continetur aliquo capitulo non obstante et in quo capitulo
inquisitionis. Et predictum capitulum bapnitum faciat qualibet die sabbati.
¶ Insuper volumus et cetera ad hoc ut inter contratenses non sit
questio quando bladum clusii inter eos dividatur debeant aportari
quod dictum bladum pro contratensibus ad portam ad civitatem Bon.
de clusio dividatur et ponatur inter contratenses inter divites et
pauperes sicut poterit et dividatur inter eos salarium potestatis et capitanei
pro forma statuti ipsius Bon. ¶ ~~Custodes ... ad quamlibet portam~~

Custodes ad quamlibet portam civitatis et burgorum consueta custodiri claudi capiam pro ponere [illegible]
eligatur [illegible] ad brevia [illegible]
eligatur de [illegible] eorum officio [illegible]
[illegible] eorum pro [illegible] salario [illegible]

consuetam custodiri pro habitatione custodia et deventu civitatis eligatur
ad brevia in maiori consilio civitatis. de massa unus quorum quilibet
habere debeat pro suo salario x s. bon. ¶ Consules artium qui pro tempore
fuerint teneantur debeant claves civitatis inter libros comunis in pretextibus
dictis faciant et dent copiam librorum et aptorum et scripturarum ip
sorum librorum ut ipsis videbitur notariis deputatis. ¶ Custo
des generalis eligantur singulis vi mensibus secundum quod inferius continetur et eorum officium
sit loquenti plenius continetur. ¶ Notarii artium eligantur singulis du
obus mensibus per consules artium ad salarium x lib. bon. ¶ Duo notarii
massarii eligantur in maiori consilio ad brevia per ... mensibus et
habeat quilibet eorum pro suo salario per ... mensibus ~~c s. bon.~~ ¶ Nuntii et
ministrales eligantur per consules artium singulis duobus mensibus et
habeat pro suo salario c s. bon. ¶ Duo custodes pro porta qualibet
civitatis singulis vi mensibus eligantur super pizicarolis ad salarium
xx s. bon. pro quolibet eorum. Et ipsi custodes valeant et possint ac
cusare pizicarolos et pizicarollas facientes contra formam statuti
et credatur sacramento duorum ex eis et habeant medietatem bapni accusationum
quas facient. Et hic complectitur conditus an. MCCLXXXXVIII. ind.
xii. ¶ Super expellendo leprosos de civitate et burgis eligantur
v boni homines scilicet unus de qualibet porta singulis vi mensibus quorum
quilibet pro suo salario xx s. bon. habeat a comuni. Et dicti officiales non
permittant aliquem intrare leprosum ultra civitatem a confinibus infrascrip
tis inter ... ab ecclesia sancte Lucie. ab ecclesia sancti Gualgani.
ab ecclesia sancti Laurentii. ab ecclesia sancti Angeli de Lubiano ab ecclesia
sancte Trinitatis inter illius civitatis et burgos Bon. Et si aliquem lep
rosum ad eos confines ... permiserit nullum salarium de
beat habere a comuni. ¶ Si non secrete vel aperte denuntiatum fuerit potestati
vel capitaneo quod aliquis sit leprosus potestas et capitaneus inquirere tenea
tur. Et inquisitio sit secreta. Et si aliquem leprosum per inquisitionem
invenerit eum de civitate et burgis penitus expellere teneantur.
Et de illo qui dicetur esse leprosus per potestatem et capitaneum consilium habeatur.
¶ Statuimus quod ... leprosi vivant de qualibet domo que stat in quolibet con
trata qua intratur burgos civitatis et prope portas ad ... domos
iuret quod non permittet aliquem leprosum burgum vel stratam ante do
mum suam intrare et ... custodiam ut dictum est
facere sicut alii supradicti custodes sub pena supra notata. ¶ Du
o officiales eligantur super cassationibus et cancellationibus condemp
nationum qui faciant officium secundum formam statuti loquentis de eorum e
lectione et officio. et durent in officio per vi menses et habeat quilibet
eorum pro suo salario per vi menses vii lib. x s. bon. ¶ Officiales
qui debent custodire libros et acta comunis eligantur per vi menses
qui habeant illud salarium et faciant illud officium sicut in capitulo lo
quenti de eorum officio continetur. ¶ Item eligantur officiales ad faciendum
affirmari pedaneas lanas et incidi arbores ... ipsarum.
secundum formam capituli ad locum debeat per ... cum illis personis que
consilio ... videbuntur ad faciendum secundum omnia supradicta et habeant
pro salario et mandato illud quod dicto consilio placebit. ¶ Et in
super volumus quod nulla persona audeat ulterius ... recipere nec fieri
facere nec solvere aliquid recipere de aliquo dictorum officiorum nisi tantum modo
illud salarium quod superius in hoc capitulo ordinatum quod cap...

1288 — No de bladi clusio [illegible]

Exponatur in cap. de clusio [illegible] in sexto lib.

Nota

[illegible] in capitulo [illegible]

1299 — lebbrosi

V

pervaleat omnibus aliis capitulis huic capitulo contrarijs non obstantibus.

Et qui contra fecerit impediendo vel aliqua fraude vel policiam vel solutionem recipiendo solvat pro pena nomine .c. libras denariorum pro qualibet vice.

Et capitaneus dominus potestas de predictis inquirere teneatur et repertos culpabiles punire in pena superius notata. Et ex gravatore sine modo ulterius de condempnatione fienda decisione nulla congregatione habere valeat nullo modo. Et hoc capitulum sic

1297 fuit conditum et de novo ordinatum .m.cc.lxxxxviij. indictione

1299 xj. Verum in eo alias additiones facte .m.cc.lxxxxix. indictione .xij. Et et

1300 qui loquitur de electione notariorum et arcium et sindicorum populi. conditum .m.ccc. indictione xiij. die .xij. iulii. a dicta die tantum valeat. Et iubemus inviolabiliter observari cum non liceat alicui officiales per communem vel per populum .m. comitatus vel communis populi eligi ad brevia vel alio modo sed aliquo officio vel baylia cuius officium sit perpetuum vel ultra vj. menses duraturum. et ad hoc ut de officiis que sunt concedenda plures possint salarium percipere et habere et sit servanda equalitas in ordinatione et datione officiorum inter omnes populi que nullo obstante statuto procedente vel sequente vel reformatione aliquis possit amodo eligi vel poni in aliquo officio vel baylia supstantaria vel in aliquo officio quo vis nomine censeatur per commune vel populum seu aliquo modo vel causa habere aliquod officium in quo ad brevia eligatur non eligatur cuius officium duret ultra vj. menses. sed finitis vj. mensibus sit remotus ab officio vel baylia seu supstantaria communis populi habere a communi populi vel nomine et occasione vel populi. in civitate vel communis populi et alius loco talis officialis pro tempore vj. mensium et consili salario eligatur. cuius officium tantum possit durare per vj. menses et non ultra. Et si aliter alias eligeretur vel pro maiori tempore in aliquo officio vel ad aliquod officium bayliam vel supstantariam esset deputatus vel positus per communem vel nomine communis populi non valeat ipso iure. Et nullus possit a communi vel alia persona salarium percipere nec habere. Et si officium non depositum fuerit finitis vj. mensibus puniatur eum dominus capitaneus in .l. libras denariorum pro qualibet vice communi populi solvendo et in depositus officij baylie vel supstantarie qui condempnatur sine ac ... ex solo officio suo. capitaneus faciat et auferat per communem salvo quod predicta non intelligantur nec locum habeant in bonicello vitelli cancellario communis quo ad officium cancellarie litterarum nec in iohanne custo notario et scriba reformationum communis et populi et quo ad officium reformationum communis populi vel rectorum artium civitatis et burgi populi. nec in iohanne benevenuti supstitutis camere baylie et pallacij novi quam ad dictam supstantariam. nec in doctoribus legum communis. nec in iacopello stantioli supstite conducti aque montis pagani nec in tubatoribus campanariis bayliatoribus communis in supstitibus bladi clusij. quorum iohannis benevenuti doctorum legum. iacopelli campanatorum. tubatorum baylitorum et supstitum bladi clusij officia durent per annum et ultra si ipsi ultra ad ordinabuntur de cetero de officiis eorum et per predictum capitaneum. Et in bonis inviolabiliter et fuit de novo conditum .m.cc.lxxxxviij.

1298 indictione xj. valiturum a die .xxv. augusti mandato. Et ad hoc ut quilibet volens aliquid postulare contra potestatem et capitaneum et suam familiam et sindicatorem possit secure uti de iure suo. iubemus quod nullus per se audeat associare potestatem et capitaneum. et suam familiam usque ad locum ubi stabit sindicator nisi tantum usque ad scalas volte domini bailani vel scalanij nisi tantum ad vocationem eorum. Et non inferre vincula abiciam qui aliquid petierit contra potestatem vel capitaneum vel suam familiam et qui contra fecerit si fuerit miles .x. libras et si fuerit pedes .c. solidos denariorum pro qualibet vice solvere communi populi teneantur. Et si aliquid per vellet conquisi de tanto potestate seu capitaneo vel sua familia non possit habere advocatum qui patrocinavit contra eos potestatem et capitaneum. Et in quibus eorum coguntur advocatos quod ille noluerit patrocinium prestare et dare ad petitionem petentis. Et si potestas vel capitaneus contra fecerit solvat communi populi nomine pene .xxv. libras. Et hoc dictum fuit conditum .m.cc.lxxxxiij.

1293 indictione vj. **De qualiter iudices communis populi prebeant consilium potestati.**

Iudices communis populi bona fide sine **et capitaneo communis populi.** fraude dare operam et consilium potestati et capitaneo ut serventur omnia statuta et ordinamenta communis et populi populi nec non ipsi iudices ea debeant observare et manutenere communem et singulas personas in concordia et bono statu. et non tractare contra nec de rebus communis furtum consentire. Et vero iuvamenta et cetera coram eis posita vel aliqui eorum de suscipere debeant nec in fraudem recusare sed eas inter .xl. dies a tempore litis contestate eas debeant diffinire secundum statuta et ordinamenta communis et populi. Et leges et consuetudines approbatas si partes steterint detractis diebus feriatis et feriis et dare operam atque concordiam inter partes. Et si aliquos testes in venerint eos facere detineri donec cautionem receperint ab eisdem. Ita quod potestas et capitaneus eos in eorum muneribus habere valeant quandocumque vellet. Et credentias eis impositam a potestate vel capitaneo nemini revelare debeant. acta causarum et dicta testium tenere secreta et nulli pandere donec fuerint publicata nisi potestati et capitaneo. vel eorum iudicibus super ipsis consilium postulaverint. Et consilia eis data tenere secreta et nulli pandere motu suo aut nisi tabellioni concedit per sua facenda nec petere nec peti facere consilium ab aliquo aliquibus audientibus ne aliqua persona inde aliquid scire possit ex eo quod consultum fuerit secretum teneat donec quod fuerit terminata. Et examinationem testium quibus consuio notarium debeat interesse. Et si testium vel iustitia falsa reciperet ipsa debeant detinere ac facere detineri. Et ad testem egritudine impeditum qui comparere non possit notarium deum suum mittere debeat recepturum. Et ipse notarius testem iurare faciat quod iuramentum valeat sic per se iudice fieret iuramentum. Et si testes egritudine impeditus fuerit recepit et coram iudice venire non poterit et ad illum vel illos testes recipiendos notarius modo ne debeat expensas petere vel petentium dum tamen dominus notarius vel recipiat pro scriptura facienda et nullum exenium recipiat sibi donum nec aliquos apportatum nec recipi faciat ab aliis loco suo. aliter non tamen modo quod notarii eorum salarius debeant stare contenti. Et non petere nec recipere ab aliqua persona durante tempore eorum officio. Et per aliquo huiusmodi consilio suspectos non petere ab aliqua persona litigantium coram eis sed si fuerint inter locutionem proferre debeant

VI

et cum voluerint possit consilium fidelis et legalis exhibere. Possint tamen dicti iudices a partibus petere et recipere suspectos contra alios predictos petere voluerint coram eis. ¶ Et iudices expensis partis perdentis dare debeant sapientem qui sapiens qui electus fuerit si non concordaverit cum parte vel partibus de salario sibi dando pro consilio per eum ferendo tunc iudex communis per eundem sapientem eligendus possit et debeat eius salarium determinare et concedere prout viderit convenire secundum laborem et negotii qualitatem. Et iudices eorum officii debeant superesse et facere omnia spectantia ad eorum officium absque aliqua salarii exactione. Iudex non contrafaciens x. libras denariorum nomine pene communi Pergami solvere teneatur. Et teneantur iudices dare iudicem cuilibet parti petenti iudicem coram eis super expensis. Qui super eo deliberare debeant dicti iudices partibus suspecti a partibus debeant removeri. Et hoc idem intelligatur et intelligi dicatur in omnibus et singulis officialibus communis Pergami, qui remotis suspectis iudicem dare debeant postulanti. Et si aliqua pars diceret se habere suspectos omnes iudices curie remaneat in arbitrio iudicis communis ad eligendum iudicem vel iudices de civitate quem vel quos eligere voluerit sive cum seu quorum consilio non valeat coram eo. ¶ Item ipsi iudices in curia malleficiorum non debeant advocare nec se intromittere nec contra commune Pergami advocare seu patrocinari allegationes facere nisi pro se vel pro persona sue familie detractis diebus feriatis in quibus iudices in malleficiis valeant advocare. Et si aliquis iudex contrafecerit a suo debeat officio removeri et in medietate sui salarii puniatur. De infra quantum tempus a sententia possit appellari et appellationes sint terminate.

Si quis ab aliqua sententia duxerit appellandum infra x. dies a tempore interposite appellationis decimum cause pro ipsa causa solvere teneatur et procedere in eadem. Et iudex communis cognoscere debeat super ipsam appellationem et eam recipere debeat si legitime cognoverit appellatum et ipsam causam diffinire et determinare infra xx. dies postquam a partibus de veritate dicenda iuratum fuerit coram eo alteram partem instante detractis diebus feriatis pro messibus et festivis vel per partes steterit quominus non procedatur secundum quod infra dictum spatium causa valeat terminari.

VII

Si vero appellans non solverit decimum nec pignus miserit infra x. dies superius nominatas et in causa non processerit extunc appellatio sua nulla et non admittatur. Et iudex appellationis sententiam a qua fuit appellatum infra xx. dies postquam fuerit requisitus sine aliquo decimo executioni debeat demandari vel per massarium seu canevarium communis quod decimum seu pignus recipere noluissent. Et iudex appellationis ipsam appellationem admittat si aliter eam fore cognoverit admittendam. ¶ Item massarius seu canevarius communis decimum appellatoris recipere teneatur si voluerit sibi dari. ¶ Et si aliquis in aliqua causa duabus vicibus appellaverit et etiam perdiderit in utraque vice pro se adversario suo decimum cause pro solvere teneatur. Et hoc locum habeat si decimum fuisset missum in prima causa alioquin decimum solvere nullatenus teneatur. Et iudex communis teneatur cogere illam partem que decimum non solvisset ad restituendum partem sibi contingentem absolvendum decimo soluto illi parti que decimum persolvisset et habeat solutionem et restitutionem. Iudex quod fieri facere teneatur statim cum coram eo fuerit postulatum. ¶ Salvo tamen primus quod per illum qui partem decimi sibi restitui petit decimum sit solutum. ¶ Iudex autem appellationis possit et debeat appellationis condempnare debitorem creditori in expensis ipsi creditori factis a creditore sive a quocumque alio agente nomine creditoris. ¶ Preterea volumus statuentes quod omnes iudices communis Pergami qui essent in officio iudicatus vel eorum necessitate tempore quo ius reddere et aliqui ambaxiati communis non valeant per (?). ¶ Statuimus insuper quod potestas et capitaneus vel alter eorum vel aliquis alius officialis communis Pergami non possit nec debeat procedere si aliqua sententia a qua vel quo fuerit appellatum pendente dicta appellatione. Ita tamen quod iudex appellationis teneatur et debeat cognoscere et determinare infra x dies post factam appellationem si dicta appellatio sit admittenda vel non. ¶ Insuper volumus statuentes quod ille qui appellabit et perdet sententiam appellationis teneatur satisfacere alteri parti omnes expensas quas fecisset in causa appellationis altera pars. De iuramento iudicum communis Pergami. 8

VIII

Nos iudices communis Pergami iuramus ad sancta dei evangelia corporaliter tactis officia ad que facienda eramus deputati bona fide sine fraude et observare quibus in suo officio omnia et singula que spectant seu spectare videntur ad ipsum officium secundum leges statuta et ordinamenta et iuxta formam statutorum et ordinamentorum que tangunt de ipso officio remoto odio amore pretio vel precibus aliorum. Salvo quod sedere non debeamus ad ius reddendum quando fiet maius consilium civitatis. Rubrica infra quantum tempus probari debeant exceptiones. 9

IX

Statuimus et ordinamus quod quicumque induceret vel opponeret et deduceret vel opponere voluerit in causa aliquas exceptiones dilatorias iudicii ante litis contestationem debeat ipsas probare et probatas habere infra tres dies. Et si ipsas non probaverit infra dictum tempus iudex vel assessor sub quo libellus fuerit porrectus coram eo a tribus diebus postea faciat super libello litem contestari et cogere debeat et teneatur partes ad litis contestationem perfaciendam. Et si non fecerit auferatur ei nomine banni per commune x. libras denariorum de suo salario. Et non debeant partes lite facta contestari. Et iudex cogat reum reficere omnes expensas actori et eum in ipsis expensis debeat condempnare. De qualiter habeant testes alterius iurisdictionis. 10

X

Si quis quod venialiter communis Pergami. Si quis oporteat aliquem petere inducere testes alterius iurisdictionis potestas et capitaneus seu iudex coram quo quod venialiter debeat suis literis significare et requirere rectorem illius terre qui peteret testium productionem ut cogat illos testes veritatis testimonium perhibere super intentionibus producendis. Et hoc intelligatur in civilibus causis et in criminalibus. Et ut dicta dictorum testium remittat eidem per fidelem notarium publicata ipsius sigilli munimine roborata. Et tunc litere destinantur potestati et capitaneo vel iudici communis debeat requirere partem adversam si velit esse vel mittere ad videndum iurare testes et opponere iura sua.

Et si contigerit appellari ab iudice appellationis [illegible]

11 Decem notarii comunis Perusii sorte brevium eligantur quorum duo sint cum quolibet iudice a x. lib. supra et duo sint cum quolibet iudice a x. lib. infra et ab inde inferius. Et duo sint cum iudice super causis extraordinariis. Et ex ipsis eligantur in qualibet porta duo notarii prodicti debeant et quibus eorum de illa porta de qua erunt eorum iudices cum quibus erunt ad officium deputati. Ita quod quilibet iudex suos notarios habeat de sua porta et non de alia qui salarium non habeant a comuni set solutores percipe... de scripturis secundum formam statuti. Unus vero notariorum qui ex consuo iudice scribat et scribere debeat omnia et singula acta causarum que agitata fuerint coram suo iudice et que ad suum officium pertinentia ita quod alius notarius non contingant scribenda. Alter vero notarius ipsius iudicis omnia acta predicta parti petenti vel partibus petentibus debeat exemplare. Cum dicto pretio restitutionis publicata inter bonos homines Perusii fuerint protestata notario non contrafacienti et non observanti predictum ut dictum est potestas et capitaneus xxv. lib. denariorum nomine pene tollere teneantur. Et
XI hoc capitulum fuit correctum et mutatum in mccc xiiij indictione xii. de mense augusti. Rubrica de electione notariorum
12 Notarii iudicum qui in suo iudicio comunis Perusii.
Nostros bona fide sine fraude dare operam auxilium et consilium potestati et capitaneo ad conservandum omnia capitula constituti Perusii et ipsi per se observare quibus in suo officio et manutenere comune Perusii et specialiter ipsius comunis in pace et concordia et bono statu et in bonis operibus nec aliquid tractare quod sit contra bonum statum comunis Perusii. Et de rebus comunis furtum non facere nec facienti consentire. Et si sciverint aliquem facere furtum quam citius poterint
XII manifestare potestati et capitaneo teneantur et omnes libellos relationes presentationes et interlocutiones precepta sententias et cetera acta causarum in quaternis scribere et ipsa publicare et successori restituere et omnes scripturas ad eorum officium pertinentes scribere et facere ut eas in fraudem recusare nec alteri committere. Set eas partibus petentibus sine pretio reddere publicatas et alias committere ad eorum officium spectantes. Et omnes credentias eis impositas a potestate et capitaneo iudice seu consilio retinere secreta attestationes et dicta testium secreta tenere donec fuerint publicata. Et contestes receperint ipsos de causa interrogare debeant iuxta formam interrogatoriorum partis adverse antequam partes discedant legere vulgariter dicta sua. Ita quod testes bene intelligere valeant. Et non debeant aliquid recipere vel salarium sibi concessum prestari contrafaciens non solvatur pro vice qualibet x. sol. den. Si vero aliquis temptaverit alicui ipsorum dare vel promittere vel salarium sibi concessum teneatur ille cui facta fuerit promissio in maiori consilio curie quam citius poterit publicare. Testes vero de civitate et districtu Perusii venire debeant ad civitatem Perusii cum... prohibitum testimonium ... expensis introducentis vel introducentium in ... spatia non ... Et teneantur notarii eos die quo testes coram eis fuerint assignati iurare facere et eos recipere quam citius poterunt teneantur ... partibus publicatos ... testium

tione possint recipere dicti notarii a quolibet parte ... et hoc non computetur in salario nec consalariis dictorum notariorum ... pro statuta ... Si autem notarius iudicis haberet suspectum ab aliqua partium vel suspectus esset evidenter possit iudex alium notarium testes committere et hec omnia et singula iurare iurare debeant ad sancta dei evangelia observare remoto odio amore timore pretio et precibus aliorum. Volumus et quod postquam interrogatorium fuit porrectum sive testibus quos iudex antequam testes recipiant debeant examinare ipsum interrogatorium ad esse ... quod sibi videbitur fore removendum de interrogatorio possit removere suo arbitrio et voluntate. Item quod in hoc desuper ... tione notarii illud dicatur et intelligatur de iudice. Rubrica 13
Nulli notario liceat notarii non debeant stare ad faciendum stare ad scribendum dum artem suam in palatio comunis nec in palatio et artem suam faciendo et exercendo in palatio comunis Perusii nec in palatio in morari dum capitulum ad penam x. lib. den. et quilibet possit eum accusare. In scalis palatii et ubi consueverunt absque
XIII pena stare possint. Dum tamen non sedeant inter discum alicuius iudicis vel debent notarii iudicum commorari nec inter discum alicuius officialis alii comunis Perusii. Et hoc intelligatur quantum ad ius reddendum cum ibi commorantur. Et iudices et alii officiales atque notarii ad eorum discos sede que ipsi sequuntur ad ius reddendum aliquem non permittat. Nisi tamen illos notarios qui fuerint ad officia deputati. Nec ipsi notarii committant aliquas scripturas nisi de pura voluntate contrafacientes tam officiales quam notarii qui sedent ad discum vel quam dictum est x. sol. den. pene nomine solvere teneantur. Cum lapis in medio comunis et alii cum habeat accusator. Et debeat potestas et capitaneus possint accusatores facere omnium ministrorum comprobare valeant pro ... Possint tamen notarii cum essent vocati vel ducti ab aliquo causa faciendi vel explicandi aliquas scripturas stare ad sedendum in palatiis supradictis.

14 Statutum est et ordinatum quod nullus dominus vel alius tam forensis quam civis clericus vel laycus cuiuscumque preheminentie sive status vel dignitatis existat subiectus vel non subiectus iurisdictioni comunis et populi Perusii vel eius familiaris portet vel portare debeat nec possit aliqua arma offendibilia vel defendibilia per civitatem comitatum vel districtum Perusii nec eiusdem pretextu alicuius capituli statuti vel ordinamenti ab hodie in antea sit concessa aliqua iurisdictio vel balia ipsa arma vel aliquod genus armorum portandi vel deferendi. Et ea omnia capitula statuta ordinamenta et reformationes que inde loquerentur ex nunc sint cassa irrita et totaliter revocata ipso iure. Dummodo predicta non intelligantur nec vendicent sibi locum in potestate capitaneo civitatis Perusii nec eorum notariis nec eorum familiaribus ipsis existentibus in officio preheminentis et confalonerio et ... et eius familiaribus quibus sit licitum omnia arma offendibilia et defendibilia portare sine pena. Et hoc capitulum fuit factum sub anno domini mcccxiiij. indictione xij. Ecclesia Romana pastore vacante de mense augusti.

1314

15 Dhec ut exbanniti timore pene
no ueniat in ciuitate comitatu seu districtu pus ni etiam
commorent meis. Statuim et ord q quicumq tm potas et
capit et eor offitiales et familiares ul aliqs eor ul alii
offitiales cois pus ul familiares eor ul alie eor ul qui
cumq alius tm ciuis comitatensis ul districtualis pus ul fo
rensis cepit aliqm legitime exbannitum ul condepnatum cois pusii
p homicidio ul p malefitio commisso mg alic ul pfurto
ul robaria et eu duxit et repsentauit in fortia cois pus
si ide exbannitus fuit exbannitus et condepnat p mallo
un ul ex quo debeat pdere pedem intotu ul in pte et ea
pdidit intotu ul in pte q hat et hre debeat de bonis
et are cois pus dcus capiens et infortia cois pus eu duces
quinquaginta lib d. et si cepit aliqm alium legitime exbannitum et
condepnatum cois pus p mallo in pecunia. C. lib. den
ul abinde sup q hat capiens supdcus et in fortia co
cois pus eu duces de bonis dci exbanniti capti. xxv. lib
d. et si fuit exbannitus et condepnat in minori qtitate
C. lib. q hat dcus capiens et infortia cois pus duces
eu de bonis capti supdci decem lib d. Et h intelligat
si dci exbanniti ul exbannitus capti ul capt sut ul fue
rint legitie exbanniti ul condepnati et no malus ullo
mo. q pecunie qtitate q hre debebut dci captores
de bonis capti pot et capit coram quo exbanniti psen
tatio fca fuit mandet ipi captori sumarie dari facere sin
libelli oblatie litis contestatione et sine strepitu et figura
iuditii. Quicumq aut indicauit pot ul capit
ul eor seu alii eor familie aliqm qui sit exbannit
et condepnat p mallo et ecce talis indicatoris contigat
huimoi exbannitum et condepnatum capi et in fortiam
cois pus peruenire. quartadecimam pte eius qtitatis
que peruenit in cōe ecce condepnationis de huimodi
exbannito fcē hre debeat et potas et capit ei dari
facere teneant de condepnat pcca q peruenit in cōe. Et
hec caplm fuit conditum sub ano dni. m ccc xiiii.
indict xii. ecca Roman pastore uacante de mse
augusti.

16 Statuim et ordinam q notar qui scribet testa
mta ul testamentum ul ultiam uoluntatem alicuius
recipiat et recipere possit solutionem infrascriptam et no alia
ullo mo. uidelicet si testm et ultima uoluntas fuit ualoris ul
quantitatis. CC. lib. ul abinde i. q hat x. s. d. et si a
CC. lib sup usq ad quingentas lib d. hat et suscipere pos
sit xx. s. d. et si a V c. lib sup usq ad mille lib hat et
suscipere possit tm xl. s. d. Et si a mille lib sup cuiuscumq
sume et qtitatis existeret testm ul ultia uoluntas xx
lib d tm mo et no plus hre et suscipere possit notar sari
tene ipm. et si notar contrafecerit ul plus accepit soluat
pene noie coi pus. l. lib d. et in eodem testamentum

et plus acceptum restituere teneat. et potas et capit ipos
notar ad pdca facienda cogere teneat. Et hec caplm fuit
fcm sub ano dni m ccc xiiii. Ind xii. ecca Romana
pastore uacante de mese augusti. 1314

17 Cum castri panicalis multa contia substinuit et adursa
tpe tirannus imperatoris et gentis sue ut in aliqbus reue
letur. Statuim et ord. q in ipo castro panicalis quolibet die martis t
sit et ee debeat mercatum omnium rerum uictualium et mercium necessa
riorum et q cuilibet liceat illuc accedere ad mercand. et q in dco
castro in festo beati angli de mse maii cu p castreses dci
loci honorifice celebret ad honore dci festi et utilitate et
comodum hominum dci castri. sep sit dco tpe generale mercatum et ad
mercatum qlibet de pdcis possit quilibet ire et redire cu mer
cantiis et rebus necessariis ad mercandum et etiam ad uendendum.
Et si que qstiones oriretur inter aliquos tpe mercati in curiis
cuilibet q potas et uicarii dci castri possit de ipis cognoscere
et eas sumarie terminare nullo obstante q in contrarium dicatur possit
et hec caplm ualeat ex nunc. et conditum fuit sub ano dni m
ccc xiiii. Ind xii. ecca Romana pastore uacante. de mense
augusti. 1314

18 Cum dicat q mons ynsule maioris lacus pus sit
tam sassosus et sterilis q p multo maiori pte nullum
affert fructum tam p sterilitate loci q etiam p eo q homies t
ipi insule qui sut apti et intendut ad piscandum in dco
lacu no possit pce laborare et cultiuare dci montis. Ad
utilitatem hominum dce ynsule et cois pus. Statuim et ord.
q dcus mons in futurum et ex nunc no uendat ni uendi
debeat p cōe pus ni possit uenire ul ueniat in uendicione
aliarum insularum comunantiarum dci lacus cois pus. si intel
ligat et sit aucte pscriptis eius dcus mons. concessus et adiu
dicatus ad fictum p cōe pus hoibus dce insule qui de ipo
monte possit eor pfectum facere et eor retia tendere et siccare
et alia ad eor arbitrium et uoluntatem. et q p ficto et censu dci
montis et comunantiarum ipi homies dce ynsule annuatim coi
pus dare debeat et repsentare in festo sci herculani x. lib
d. dum et qn repsentant alii census et fictus cois pus t
aliquo eius statuto ul reformatione in contrarium loquentibus no
obstantibus ullo mo. dum mo sep pctas. et dominium dci
montis et comunantiarum remaneat et sit cois pus. Et h
caplm fuit conditum sub ano dni m ccc xiiii. Ind xii. tpe
dce Roman pastore uacante de mse aug. 1314

19 Ordinam q quedam uia posita in districtu colog[ne]le
inter corgnole qua it ad trecinum aquedam fossato
quod e ppe et iuxta re pi et oddarii tonoli et hid riguti et
iuxta re hdum pucas sicud ipa uia a dco fossato ptendit
p directum recta linea usq ad re mentenoli bolgarelli dni
cetum et aptetur expensis et sumptibus illor ad quos spectat
utilitas et q emendatio dampnor et etiam p q directione
dca uia fieri debeat p ips hntes facere iuxta ipam uia in

dicto loco ad quos utilitas spectabit. et si qua scapula remanerent concedant illis quibus melius adiacebunt qui ipsum iustum extimationem emere compellant. que extimationes et concessiones fiant et fieri debeant per duos bonos homines per priores artium eligendos. que etiam extimationes et concessiones per ueris confessionibus habeantur. Et predicta etiam uicarius iustitie fieri facere teneatur ad petitionem cuilibet petentis, sub pena .c. lib. d. quod capitulum fuit factum sub anno domini .Mcccxiiij. Indict. xij. ecclesia Romana pastore uacante de mense aug.

1314

20 Cum castrum Montalti fuit et sit communis populi et multi uenerint et uenire intendant ad habitandum in dicto castro eiusque territorio et districtu pro ampliatione et augmento dicti castri et ut esse populum habitantes obligatos ad soluendum datias et collectas et alias factiones faciendas. statuimus et ordinamus quod liceat omnibus qui uenerunt seu uenirent ad habitandum in dicto castro qui non essent alie ciuitatis [ciues crossed out] pro secularibus diuitibus in aliquo loco ciuitatis pisane domos et hedifitia in territorio et districtu dicti castri foueas et macerias fouearum et massaritias dicti castri et terrenos que est ibidem communis pisani facere et construere et capere cassalina et ea tenere et possidere et habitare impune. dum modo semper predictas cassalinorum remaneant et sit communis pisani ut nunc est et quod soluant collectas et datias ut alii comitatenses communis pisani soluunt communi pisano. quod capitulum fuit editum sub anno domini .Mcccxiiij. Ind. xij. ecclesia Romana pastore uacante de mense aug.

1314

21 Ad uitandas rixas et contentiones que cotidie erant inter artes et artifices artium qui accedebant cum lumine in uigilia beatissime uirginis marie de mense aug. et in uigilia beati herculani ad processiones et ut rumor uel discordia inter dictos artifices non sit in futurum. Statuimus et ordinamus quod artes et artifices ipsarum artium infrascripto modo debeant cum lumine ad ipsas ecclesias accedere et ordinate ut inferius declaratur. et etiam qui uadunt similiter cum lumine ad ecclesiam beati cassiani et ecclesiam beati dominici de mense aug. sic accedere debeant et non aliter ullo modo. et quecumque ars modum infrascriptum et ordinem frangeret uel non post artem inferius ordinatam puniatur ars et camerarius ipsius artis in .C. lib. d. et de predictis potestas et capitaneus contra artem uel artes et contra camerarium inquirere teneantur. et eos culpabiles punire et condempnare in dicta pena. capitulo in quolibet non obstante. Et potestas et capitaneus et priores artium pena .x. lib. d. duobus diebus ante quam fieri debeant dicte processiones banniri facere teneantur in scalis palatii et in medio platee. et imponere fen et cum in diebus uigiliarum dictarum et nominare singulas artes et quolibet per se. uidelicet talis sit prima et talis secunda et talis tertia et quarta ut inferius continetur. et de hoc capitulo sindicentur et teneantur reddere rationem. Ordo quarum artium inferius est expressus. Videlicet quod primo in processionibus et luminariis supradictis post processionem religiosorum et fratrum et clericorum accedant domini potestas et capitaneus et uexillifer artium et domini priores artium et postmodum prima ars accedens sit ars notariorum et eius artifices. secunda ars sit ars cambii et eius artifices. Tertia ars sit ars calzolarie et eius artifices. Quarta ars sit ars sartorum et eius artifices. V. ars lane et eius artifices. VI. ars magistrorum lignaminis et lapidum. VII. ars macellariorum et eius artifices. VIII. ars fabrorum et eius artifices. VIIII. ars albergatorum et tabernariorum et pannicoculorum et eius artifices. Decima ars pannorum ueterum et ars ferrariorum et ars scutellariorum et eorum artifices. XI. ars pizzicarellorum. XII. ars piscium. XIII. ars pergamentorum (?). XIIII. ars barberiorum. et XV. ars tegulariorum. XVI. ars lauaterorum. et XVII. ars spetiarie. et postmodum subsequentur alie artes ordinate precedit aliquo capitulo uel reformatione modo aliquo non obstante. quod capitulum fuit factum. Sub anno domini .Mcccxiiij. Ind. xij. ecclesia Romana pastore uacante die ultima mensis aug.

22 Statuimus ad hoc ut fontes a medio miliari intus usus ciuitatis sint mundi atque nitidi et aque ipsorum quod priores artium teneantur cogi facere ministrum fratrum de penitentia ad eligendum pro qualibet porta unum de suis fratribus qui sint super remouendo faciendo fontibus supradictis quolibet pro sua porta et super ipsis aptandis et meliorandis expensis communis pisani. quas expensas facere possint de pecunia percipienda de blado communis pisani quas quantitates massarius communis teneatur mictere in introitibus et expensas ipsius communis que pecunia fuit in communi et quando non fiat expensis hominum ciuitatis seu comitatenses cuiuslibet porte faciant expensis sue porte. Et habeat quilibet dictorum fratrum unum notarium eligendum sorte breuium in maiori consilio ciuitatis. Qui notarius habeat pro quolibet eorum pro suo salario .c. s. d. et quilibet fratrum officialium dictorum x. lib. d. expensis hominum dicti comitatus. quod capitulum fuit editum sub anno domini .Mcccxiiij. Ind. xij. ecclesia Romana pastore uacante die ultima aug.

1314

23 Item ordinamus quod fiat unus fons expensis hominum et communis porte sancti petri in uia noua qua itur ad pontem nouum in plano tiberis in loco logioli. qui fiat expensis hominum dicti communis a dicto loco et qui transitum faciunt per ipsam uiam. Et Iudex iustitie futurus pro toto tempore sui offitii ipsum fontem pena .C. lib. d. fieri facere teneatur. Et hoc capitulum fuit firmatum sub anno domini .Mcccxiiij. Ind. xij. die ultima aug. ecclesia Romana pastore uacante.

1314

24 Item quod conueniatur per priores artium duobus mensibus antequam eius offitium inchoetur unus bonus expertus et exercitatus notarius forensis ad offitium dampnorum datorum a bruno miliari intus usus ciuitatis pro sex mensibus cuius offitium incipiat in kalendis maii proxime uenturi et duret de inde ad kalendas nouembris proxime subsequentes. Qui habeat pro suo salario et sue familie infrascripte .CCC. lib. d. et etiam partem omnium condempnationum quas deuenire faciet in dicto populo certam partem. qui habeat pro dicto offitio exercendo unum bonum et expertum notarium. VIII. famulos et unum equum et faciat offitium secundum formam ordinamentorum super hoc [illegible] notarium. et pro tempore a kalendis nouembris usque ad

kl'as maii nullus in dicto officio eligatur si sex mensibus et per
sex menses a kl'is maii usque ad kl'as novembris. Quod capitulum fuit
editum et firmatum sub anno domini MCCCXIIII. Ind. XII. die
ult. aug. ecclesia Romana pastore vacante.

1314 25 XXV

Cum in via qua itur et est ante fontem de pastina porte
sancti angeli multa turpia et horribilia committantur contra
mulieres que vadunt ad auriendum aquam de dicto fonte et alias
transeuntes per dictam viam propter obliquitatem et torturam dicte vie.
Statutum et ordinatum quod iudex iustitie communis perusii teneatur et
debeat ad petitionem cuiuscumque petentis et etiam potestas et capitaneum
sub pena dicto iud. CC. lib. et pro quolibet dictorum potestatis L. lib. den.
dictam viam facere dirigi et dirictari per rectum hospitalis porte sancte
susanne recta linea a cancellis dicti hospitalis ubi est
depicta figura maiestatis beatissime virginis marie et
usque ad dictum fontem de pastina ita quod dicta via per dictum rectum
ampla inveniatur et fiat ut est ampla via versus ante dictos cancellos
dicti hospitalis que via debeat fieri dirigi explanari et
imbreccari et afformari per homines villarum sancte lucie de ma
re rivi menentis capocavalli gappis montis prigini co
patole sive ribucce colli sancti xpofori marinignane et aliarum
villarum que consuetum fuerant per dictam viam ad sensum iud.
iustitie supradicti. Et quicumque dictus iud. iustitie non obe
dierit in quolibet preceptis fiendis penam dicte dicte vie
fiende vel aptande puniatur de facto in X lib. den. pro quolibet
precepto per dictum iudicem iustitie auferendis et summarie
sine strepitu et figura iuditii. Et dapnum dandum dicto
hospitali solvatur et solui et emendari debeat per homines huius
eorum res et possessiones in contrata ante dictam hospitalis ultra
usus monte malbe in hunc modum videlicet quod dominus potestas
et capitaneum teneantur et debeant sub dicta pena et ad petitionem pete
ntis eligere et vocare duos bonos homines layeos et unum
notarium ex gentibus per potestatem et capitaneum de illis qui habebunt facere
in contrata predicta qui teneantur et debeant dictum rectum dicti hospita
lis per quod dicta via mitti debebit iuste examinare et
extimare et ipsam quantitatem et extimam imponere et di
stribuere inter homines et personas habentes possessiones ante dictam hos
pitalis ultra usus monte malbe qui accedunt per ipsam viam
pro rata possessionis secundum valorem ipsius qui boni homines eam
possit concedere et adiudicare de scapulos et remansuris dicte
dicte vie et vias veteres illis personis quibus melius eis videbi
tur venire et eis pro dictis scapulis et remansuris imponere
illam quantitatem pecunie quam voluerint. Quam dominus potestas et capitaneum
dicti hospitalis extimationem per dictos officiales fiendam
teneantur acceptare et ille persone quibus imposita fuerit aliqua
quantitas pecunie tamen pro emendatione quam pro scapulis vie
vel remansuris predictis teneantur et constringantur ipsam quantitatem
solvere et dare cum effectu ac si sponte se obligassent et

promisissent ex instrumento confessionato que quantitas constat
in extimatione dicte rei. Et predicta etiam fiat et observentur
non obstante statuto posito perusii quod loquitur quod nulla via de
novo fieri valeat non tantum vie regales quod vicinales quia
comunis perusii et spetiales sed et cetera et non obstante c. et rubrica c. in
cipientis Volumus quod aliquo eo quod supra in toto isto capitulo con
tinetur. quod est in maleficiis Judicis iustitie quod loquitur quod nullum dap
num alicui fiat non debet in civitate vel burgis vel comitatu vel distri
ctu perusii occasione alicuius vie vel aptande vel mutande vel am
pliande vel alio modo aptande vel fiende nisi prius dapnum fie
ndum occasione dicte vie extimetur et de dicto dapno extimato fi
at et satisfactio dicti dapni et solutio illis quibus dictum dap
num daretur et cetera vel aliquo alio capitulo statuto vel reformatione in
contrarium loquentibus quibus omnibus presens capitulum derogari derogetur.
Cum fons de pastina quolibet duabus vicibus remundaretur et
remundari debeat expensis communis perusii. c. quod massarius communis perusii
de mense aprilis et de mense augusti teneatur dare pro qualibet vice alicui
vicino proximo dicti fontis usque in quantitate X sol. qui dic
tum fontem faciat remundari et sine aliqua apodissa vel p
recepto pena X lib. den. ~~Quod capitulum fuit factum sub MCCCXIIII.~~ 1314
~~Ind. XII. die ult. augusti.~~ De molendinariis potestas et capitaneum 26

Potestas et capitaneus in principio eorum officii inter *cetera teneatur vocare coram eis omnes molendina*
rios et rectores et quolibet eos iurare
faciant observare quod in hoc capitulo continetur.
Et rectoribus ita quod veniant coram eis et faciant eos iura
re facere et exercere bona fide sine fraude omnia et singula infra
scripta. videlicet quod qui molendinarii portaverint bladum ad mo
lendum recipiant ipsum bladum cum mensura et farinam cum eadem
mensura reddant bene mensuratam. scilicet unam mensuram pesolem
et calcatam et aliam mensuram pesolem. Et mensurent fa
rinam cum ea coram quo mensuraverint bladum. vel certo suo nun
~~tio. et aliter non audeant apportare nisi stetit pillum cuius fuit bla~~
~~dum. Et qui contrafecerit teneatur solvere communi perusii nomine banni XX s. den.~~ reintegrare dapnum
Et si molendinarii seu rectores noluerint bladum portare ille
qui noluerit bladum mittere ad molandum sommarium eis accip
ere valeat sine pena. Et molendinarii seu rectores ipsum
sommarium defendere non valeat ullo modo. Et si defenderint
teneantur solvere dictam penam. Et tractores autem non intromit
tant se ad portandum nisi habent pretium molandum. Et mo
lendinarii debeant dividi per portatas. Et tractores seu alii
pro portata bladi non accipiant nisi duos den. per salma.
Et si ultra acceperit teneatur illi cuius fuit bladum solvere duos s.
Et possint in molendinariis seu rectores et liceat eis accipere et habere de XX
cupis unam cupam tamen non plus ullo modo. Et qui contrafecerit solvat
pro vice qualibet XX s. den. Et credatur sacramento accusatoris. ~~Et habeat~~ credatur sacramento 29 reneas
~~de XX cupis unam de pena XX s. et credatur sacramento accu~~ 1299
~~toris fuit factum .... ind. XII~~. Et insuper nul
tinam mensura extra de civitate et non alibi. Et habeant ipsas adaptatas debeant seu
ipsas integras ramii vel ferri et dimidiam et tertiam ad pondum.

ita qd de fiali diss... ul separari no psit

tremogie. ul ad pedem molēdini ɔfixas cū una catena. et [illegible]
ł mēsura debeat sigillari signo coīs. s. signo grifonis. Et
massarius coīs hēat ex ipis mēsuris p coī adiustatā unam
cū qua aduistent et adeq̄ent ipse pdcē. ut aliqua fraus ɔmitti
ti nō possit. Et hoc idm intelligatur in oībz hītibz molēdina
siu sine macola. Et hēe debeant cū dat mēsuris unū corbi
cellum. qui uasis reteneat una emina. 7 q̄tor uasi faciant
unū corbē iusti coīs. 7 debeat signari a uasis dni capit ḡ
mēsuraz sigillature. no[?] dni capit debeat mitte et alii n̄
debeant sigillari. Et qui ɔ fecit soluat p uice qualibet coī pus.
xl. s. d. saluo qd nō p̄iudicet molendinis siccis. in sicutis non
hr̄ent ɔfixas ut dcm̄ est in eis. et ɔmolendina nō molent
ꝑ torrentis seu pluuie seu pleue sup habundantie. Ite
rectores oīe bladū eis datū debeant portare nō debeant
aliqd bladū refutare seu remitte. Et molēdinarii debeant
ipm mole. Et qui ɔ fecit xx. s. d. noīe pene p uice qlibz coī pus
solue teatur. Et si portauerint aliquis blad ul apportaretur
sit eoz quoniā integre reportauerint 7 restituerint fari
nam danti eis bladū ul deportanti. Et si ɔtrauenerit
ɔ pdcā facē ul nō fuaire pdcā. ul aliqd pdcoz ul aliq̄ fraude
ɔmitte portando reducendo ul inmolendo stando ul ac
cipiendo ult̄ q̄ deberet ul furfure limittendo ul farina
burfando ul farinam cambiando ul in trogando aliq̄ pr
tante blad ad molendinū q̄ blad hēat t̄nat solue quib ɔ
faciens coī pus p uice q̄lz xx. s. d. Et dāpnum patienti t̄nat
in quadruplū cui dare sca declaratōne ab eo qui dāpnū pas
sus est p iuramentū qd fecit de sequimento pot 7 capit eius de
claratōni credat. Et si nō restitueret ul nō reddiderit fa
rinā ul mēe ul uicenda acceperit aliquis dcm penā xx. s.
d. debeant sustinē sca declaratōne in dcām forā. ḡ si dubi
tatō fuit inter ptes qd fiat nō cedit iuramentū de sequimento
pot. ul capit stet iuramento dni rei si iurare noluit. Et
si iurare noluit stet iuramento famuli ul famule ipius. Et
cuiz alius faciant ipius. Et si ac pdcoz iurare no
luit det iuramentū molendinario ul rectori ut se defēdat
Et si se defende noluit p ɔfessis hēat. Si aut aliq̄s ɔmi
sit ɔ dcam forā custodiaz aliqs molendini. iii. lib. d. sol
uē teneat. Sint uis omes pdci nō fraudare id dno
molendini de pte sca fructuū ul multure. Sz eidē uel
cto suo initio integre ptem suaz debeant assignare. Ite
nullus molēdinarius debeat retiñe molendino porcos sue
scrophas. pullos. anseres. ul columbas. nec 7 uir molēdini
aliquo mō. Et qui ɔ fecit soluat noīe pene. xx. s. d. p uice
qualibz cui lapis med. sit coīs 7 aliam hēat accitor. Ite
illi qui st molēdinarii seu rectores sint 7 cē cogātur i statuto
tpr. Et si eoz offm facē renuerint. xl. s. d. p uice qlz ɔtra
ciens soluere teneat. Cui lapis med sit coīs 7 alia hēat
accitor. et eos possint accitē. Offitiales 7 qui erūt
sr hoc offō debeant et possint accipē 7 hēe p uno quoqz mo
lendino p sigillatura 7 signatura mēsuraz 7 cupaz anor dni

capit. si facienda. vi. d. 7 nō ult̄. de quibz. d. med sit coīs
et alia med sit dcoz offitialium. 7 dci offitiales alr as
signare mēsuras nō debeant signare nec signari facē
nisi sic sigillari fecit not. supdcis. Ite omēs supdci
offitiales iur debeant ad scā dei euāgelia facē bōa fide
sine fraude offm eoz et in eo fraude nō ɔmitte 7 oīa
statuta loq̄ntia de eoz officiis obseruare remoto o
dio amore timore p̄cio ul p̄cibz alicuius. 7 pot 7 capit oīa
supdca bāpnū abeis recipē p uictus teneat. Insup
capit mitte teatur unū de suis not duabz uicibz i
anno qñ sibi uidebit ad uidenda omnia molendina 7 mēsuras. Pre
nolum statuentes qd rectores pdci teneant die fide
iussores deportando farinaz ipi ul illis a quo ul a quibz
bladum acceperint et portauerint ad molēdinū et ob
seruandū et attendēd omnia que in sū dci capl̄o ɔtinent.
et ad hoc facienda p pot 7 capit ɔpellant. 28 De q̄litte hn

Quicūqz hēt molendinū tres molendinū oliuaz mo
p olius molendis dele ɔbant 7 q oleū redat de cor
beat 7 teneat mole bona be 7 q̄litt mēsuraz hāt bullatā
fide sn̄ fraude reddē p qualz corbe oliuaz unū metro
hui olei ad mēsuram coīs pus. quas mēsuras bullatas
7 molendis hēe teneant et debeant hēre. 7 hēe debeant
de quolz corbe. ii. d. et nō plus. Ite nolum qd pdci qui
hnt pdcā molendina teneant p uice solsaz. Et minores
tinee. et bingoz pus. et olim salse cū oleo puro 7 ipo oleo
nō possint nec audeant 7 iniscē uel aliq̄s sine eo. Ad
q nō morā p clocuiias intre teneant. ita q si mato
natis detinē nō ualeat ullo mō nec fontibz ualeat
p iudiciūz generare. Et si quis ɔ fecit soluat coī pus pro
uice qualz xl. s. noīe pene q penam pot 7 capit exigē
teneant. Ite nullus audeat pud facē unū innuo
capi pbli nec in platea ipius. 7 uia a becca. S. donati
usqz ecclam s andree. 7 qui ɔ fecit remouē debeat dcā
secem 7 soluē coī pus. xx. s. d.

29

Ut et cuctis tollat occasio ɔ aius delinquēdi pene
formidie īminēte. Statuim q quicūqz ɔmisit ma
lefitiū aliq̄ in ciuitate coītatu ul distctu pus in
duobz diebz ultis mēsis iulii 7 ab diebz p̄mis mēsis
aug 7 viii diebz an festū beati hēculani an klas mēs
matū ul in ipo festo ul viii diebz post ipm festū ul
in uigilia beate uirginis marie de mēse aug ul in ipo fe
sto ul in aliquo dcoz dierz puiat 7 puniri debeat p q̄
libet coīs pus offitialē dupla pena qua debēt pu
niri si aliis diebz ɔmicterēt malefitiū supdcm. sz formā
statuti. Et quicūqz offenderit qualitcūqz aliq̄ ro
meū in ciuitate coītatu ul distctu pus uenientē
ul stantē ul morantē ad indulgenciā scē m̄ de an
gelis ul de ipā indulgentia recedentē durāte tpe
ipius indulgentie 7 duobz diebz an 7 duobz post

XXIX

Ponatur in titulo ... an capitulo ...

Copia

30v

punia(tur) ea pena qua puniri debet si offenderet aliquem civem pusinum p(er) formam statuti p(otestatis) pus. et de p(re)dictis o(mn)ib(us) et singulis possit et debeat ex officio p(er) pot. et capit. inquiri cum p(ro)motore et sine p(ro)motore, cap(itulo) inquisitionum vel aliquo alio non obstante. Et h(oc) p(ro) utilitate et fama q(uod) malefactores p(ro)cedant ad terminum p(er)veniendo in aliam civitatem. Et in dieb(us) indulgentie que est apud eccl(esi)am s(an)c(t)e d(omi)ne de m(ense) augusti videlicet iiij diebus ante ipsam indulgentiam et duob(us) dieb(us) post cuilibet licitum sit impune vendere vinum cum vasis iustis non obstante si ipsa vasa non fuerint sigillata vel non haberet licentiam vendendi audiente pot. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno d(omi)ni m(illesimo) ccc xiiij ind. xij. eccl(esi)a Romana pastore vacante die ult(im)o aug.

1314 — xx bis

In vigilia festivitatis b(ea)ti herculani que est de mense martii et in die ipsius festivitatis nulli liceat ludere eques p(er) civitatem vel burgos pus. vel plateas vel stratas sub pena .L. lib. d(enariorum) sibi p(er) pot. et capit. auferenda de facto et inde inquirat(ur) ex officio p(er) pot. et capit. pena .C. lib. d. sine aliquo p(ro)motore, non obstante cap(itulo) de inquisitoribus cum multe. Et hoc capitulum fuit factum sub anno d(omi)ni m(illesimo) cccxiiij. Ind. xij. die ult(im)o aug.

1314 — xx ter

In die veneris s(an)c(t)i vel in nocte ipsius diei antecedente nulli p(er)sone liceat vendere vinum vel aliquam aperire tabernam causa vinum vendendi sub pena xxv. lib. d. que pena sibi de facto auferat(ur) et inde inquirat(ur) pus. ex officio p(er) pot. et capit. pena .C. lib. d. non obstante cap(itulo) inquisitionis q(uod) incip(it) cum multe inquisitiones. Et h(oc) cap(itulum) fuit conditum sub m(illesimo) ccc xiiij. ind. xij. die ult(im)o aug.

1314

30 Siquis de aliqua terra dict. noluit esse civis pus. habitando continue in civitate vel burgis vel districtu pusini et faciendo servitia que faciunt alii pusini qui habitant in civitate vel districtu pus. pot. vel capit. eum vel eos recipere teneantur et eos et eorum bona defendere ut alios pusinos dum tamen pot. et capit. nullum recipiant nec recipere possit sine maioris consilii volunt(ate). Et cum aliquis petierit esse seu fieri civis antequam recipiatur dicat ubi fuit et unde venit habitare ita quod in tali consilio p(ro)ponat(ur). Et ille qui se civem fieri postulabit p(re)stare debeat ydoneam cautionem de stando p(er)manendo et habitando in loco p(re)dicto quod duxerit assignandum et se scribi faciat in libro civium pus. a notario pot. Nemo tamen recipiatur in civem qui a duobus annis citra in civitate et comitatu pus. habitasset. Salvo tamen et reservato quod super hoc capitulo consilium ut sibi videbitur valeant p(ro)videre cum reformatio valeat non obstante. Et insuper ille vel illi qui recipientur in cives habere debeant in civitate comitatu et districtu pus. domum et terram et vineam sive formam in alio capitulo de hac materia facientem mentionem qui non emissent infra idem et ipsam domum terram et vineam non debeant vendere nec alienare nisi cum de hoc capitulo XXX

qu(ibus) ptenta. Et ille qui infra idem emisset aliquid de terra ista bona que assignavit emisse deveniant in comune et de hiis pot. et capit. inquisitionem facere seu fieri facere teneatur. Ille autem qui fiet civis in pusino seu loco ubi habitavit facere debeat libram suam et consilium continuum o(mn)es faciat alias factiones et alia p(ro) cive ut ille habeat. Et si p(re)dicta non fecit civitate pedagium solvere teneatur sicut civitatis beneficio non gaudet. Preterea volumus statuentes quod illi qui facti sunt vel fient cives vel comitatenses pus. de rebus et negotiis quas et que habuisset facere cum aliquo terra seu cum homine vel hominibus seu p(er)sonis alicuius terre ante tempus sue civitatis contra ipsas terras vel homines alicuius rep(re)salia seu p(ro)babe licentia concedatur. Et si concederetur valere non debeat nec tenere. Et ut sciatur nemini sit aliquid contra (con)ventionem vel iustitiam non valeat. pot. et capit. huius civitatis et istius capituli quolibet mense semel in maiori consilio legi facere teneatur.

Legatur qualibet ... istud capitulum de ...

Si aliquis ut habent ut
31 Si aliquis venerit vel miserit ad civitatem pus. p(ro) aliqua signoria pot. et capit. (a potestariam) faciant in maiori civitatis consilium (facere) consilii si danda est vel non. Et sicut ipsum consilium decreverit ita debeat observari. exceptis communitatibus et terris comitatus et districtus pus. quibus si potestarie dari debeant sorte brevium in consilio et non aliter ullo modo. Et si contigerit comune pus. (capitan...) in d(omi)num alicuius civitatis vel castri seu terre vel loci. Et de hoc fuerit aliquid p(ro)positum in alio consilio sine congregatione rectorum volumus quod nulla p(er)sona audeat vel p(re)sumat nec debeat aliquem ad vocem singulariter vel p(ro)babiliter vel p(er) scalam in d(omi)num nominare. Et qui contra fecerit puniatur p(ro) vice qualibet in .C. lib. d. Et de p(re)dictis pot. et capit. et quilibet eorum p(ro) se et eorum et cuilibet eorum officiales possint debeant et teneantur inquirere contra facientes vel facientes p(er) illos ut dictum est non obstante capitulo et maximo cap(itulo) inquisitionis. et in cetero de p(re)dictis quilibet possit esse et valeat accusator et capitulum in hoc casu continentur fuerunt conditi in m(illesimo) cc lxxxxviiij. Ind. xij. XXXI

1299

32 Ad hoc ut officia que per comune pus. dantur sorte brevium sint lucida et apta et ne in datione ipsorum brevium possit collusio aliqua excogitari. p(re)senti capitulo duximus statuendum quod omnia et singula brevia danda et que dantur institutum in aliquo consilio civitatis pus. debeant vinculo et capello et ex... et aperiri et publicari et dari p(er) religiosos qui sunt de ordine minorum vel p(re)dicatorum vel heremitarum et non p(er) aliquos alios et quod inde vel sociis pot. vel capit. non esse debeat ad intendendum et observari faciendum omnia supradicta. Et si ultra dictam formam fieret non valeat nec teneat et ipso iure sit nulla. Et quicquid ex hiis sequeretur nullius valoris existat statuto quod incipit omnes et singuli officiales etc. nec aliquo alio non obstante. Et hoc capitulum fuit conditum m(illesimo) ccc vij. Indict. vj. die xxiij mense septembr(is). XXXII

1307

De d(ominis) signoriis non dandis civibus recipiendis in 33
Si aliquis civis terris que sunt p(ro)pe pusinum p(er) .x. miliaria vel comitatus vel districtualis pus. eligeretur in potestatem capitaneum rectorem priorem d(omi)num vel ad aliquid aliud officium alicuius civitatis castri vel terre quod vel que (con)fines esset vel (con)finaret cum comitatu vel districtu XXXIII

(33) Nullus forensis recipiat in civem civitatis pus. ... [illegible]

Nullus forensis recipiat in civem civitatis pus. nisi prius recipiatur habuisset ... [illegible]

L° 2°

270 31

269

pus uolum(us) q(uo)d ip(su)m regimen (et) offi(tium) h(abe)re ul(e) recip(er)e no(n) possit n(isi) debite
ullo mo(do) nec (et) acceptare p(ro) se nec p(er) alium. (et) si (con)fecit . c. lib.
d. co(mun)i pus debeat (con)depnari. et n(on) cogat(ur) ad ip(su)m regim(en) ul(e)
offi(tium) respondend(um). Et si (con)tingit q(uo)d aliqua dicta(rum) ciuitatum
terrarum ul(e) (et) (que) (con)finis e(ss)ent ul(e) (con)firmaret (com)unis (et) distrit(us)
pus eligere potestate(m) ul(e) capit(aneum) ul(e) rectore(m) ul(e) p(ri)ore(m) ul(e) ad
aliq(uo)d regime(n) ul(e) offi(tium) eo(rum) de p(er)us illa potestaria capitanea
ria prioratus seu aliud offi(tium) ul(e) regim(en) ~~ul(e) eo de pus~~ ne
(con)ciat acceptari. Et pot(estas) (et) capit(aneus) ul(e) al(iu)s eo(rum) no(n) debeat
p(ro)pone(re) in aliquo (con)silio aliquid (con)tra p(re)dicta ul(e) aliq(uo)d p(re)dictor(um)
no(n) obstant(e) cap(itu)l(is) sup(ra)d(ic)tis nec aliq(uo)d intellig(er)e nec aliquid re
formare (con)tra aliq(ui)d q(uo)d (con)tineat(ur) in hoc capit(u)lo nec (con)tra aliq(ua)m p(ar)
tem ip(s)ius aliquo alio (con)trario no(n) obst(ante). Et si pot(estas) ul(e) capit(aneus)
(con)faceret debeat solue(re) ~~pene noie~~ co(mun)i pus. p(ro) (qu)olibet (et) qualibet . c.
lib. d. Et quicu(m)q(ue) ~~acceret~~ (con)tra aliq(ui)d in hoc capit(u)lo (con)tentu(m)
pena(m) sile(m) debeat sustine(re) saluo (et) res(er)uato q(uo)d p(re)dicta in hoc
capit(u)lo (con)te(n)ta locum no(n) h(ab)eant nec intelligant(ur) in ciuit(atibus)
uinetiar(um) et in eu(n)tropeleu(m) (et) in castro et (con)narii (et) in castro mo(n)
tis poliani. Et in sup(er) uolumus p(re)sens obs(er)uari q(uo)d nulli
ciuis (con)tratenus districtual(is) castellanus ul(e) in tingena ab
eu(n)s ciuit(atis) ul(e) t(er)re. que sit p(er) ~~ciuit. pus per . xl. miliaria~~
ul(e) intra d(i)c(t)os (con)fines possit ul(e) debeat eligi uocari ul(e) no(m)i(n)ari i(n) offo
~~in aliquo offo ciuit. pus. ul. potestate exgrauare exe~~
cutoris (con)demptionu(m) ul(e) in aliquo alio off(iti)o quocu(m)q(ue) no
mine censeat(ur). nec p(er) uos seu uos alios pot(estatem) capit(aneum) exgrauia
tores seu iudices ul(tim)e seu alterius alicu(iu)s offitial(is) ciuit(atis)
pus. nec in aliq(u)o officio ciuit(atis) pus eo(rum). Et qui (con)tra fecit uero
eide(m) (con)tra p(re)dicta ul(e) aliq(uo)d p(re)dictor(um) ille qui eu(m) no(m)i(n)auit uocauit
ul(e) elegit (con)tra p(re)dicta soluat . c. lib. d. p(ro) pot(estas) ul(e) capit(aneus) debeat
(con)depnari. Et ille qui acceptaret offi(tium) ul(e) ueniret (et) aliq(uo)
offitiali ul(tim)e p(ro)pt(er) q(uo)d sit d(i)c(t)u(m) no(n) possit offi(tium) suu(m) in ciuit(ate) pus.
exercere. Et si fecit no(n) ualeant nec teneant que p(er) ip(su)m fierent
in aliquo dicto(rum) offo(rum). ul(e) in aliquo alio ciuit(atis) pus p(er)co(n)t(ra).
Et pot(estas) (et) capit(aneus) ul(e) alt(er) eo(rum) (et) (con)siliares p(ri)ores ac ciuis no(n) debeant
p(ro)pone(re) in aliquo (con)silio aliquid (con)tra p(re)dicta ul(e) aliq(uo)d p(re)dictor(um). n(ec)
aliq(uo)d no(n) debeant p(ro)pone(re) in aliquo (con)silio aliquid (con)tra p(re)dicta. ul(e)
aliq(uo)d p(re)dictor(um). nec aliq(uo)d intellig(er)e. nec aliquid reformare (con)tra
aliq(uo)d q(uo)d (con)tineat(ur) in hoc cap(itu)lo nec (con)t(ra) aliq(ua)m p(ar)te(m) ip(s)ius. Et si
pot(estas) ul(e) capit(aneus) ul(e) (con)siliares (con)facerent debeant solue(re) de pus
pene noie p(ro) (qu)olibet qualibet (con)facient(i) . c. lib. d. Et quicu(m)q(ue)
(con)tionaret(ur) aliquid (con)tra p(re)dicta ul(e) aliq(uo)d p(re)dictor(um) pena(m) sile(m) debeat
sustine(re). Preterea uolum(us) q(uo)d si aliquis pus(inus) fuerit electus in ad aliq(uo)d regim(en) ul(e) offi(tium)
~~signoria potestaria ul. in aliquo alio offo~~ alicu(iu)s t(er)re no(n)
audeat ip(su)m recipere sine licentia maioris (con)silii ciuit(atis). et
qui (con)fecit soluat pene noie co(mun)i pus. V. lib. d. (et) si solue(re) n(on)
poterit et no(n) soluerit ponat(ur) in carcere (et) teneat(ur) p(ro)pt(er) d(ic)tu(m) exire
no(n) possit n(isi) soluerit d(i)c(t)a(m) penam. Et si (con)cessa sibi licentia
a (con)silio placuerit ei d(i)c(t)u(m) offi(tium) acceptare uos reformationu(m) co(mun)is
pus p(ro) ip(s)o co(mun)i teneantur recipere ab eo noie (et) uice co(mun)is pus
(et) bonu(m) (et) aliq(uo)s idoneos bonos (et) ydoneos fideiussores . xxv. lib. d.

ad minus de faciendo suu(m) offi(tium) b(e)n(e) (et) legalit(er) sine fraude. et
nullam fraudem in eo (con)mitte(re) p(ro)mittat (et) no(n) recip(er)e aliq(uo)d
ult(ra) salariu(m) sibi (con)cessu(m) de iure. (et) pot(estas) (et) capit(aneus) cogant eu(m)
dare fideiussores. Et si uos reformationu(m) co(mun)is pus d(i)c(t)os
fideiussores no(n) recep(er)it et scrips(er)it p(ro)missione(m) (con)fiet p(er) eu(m)
(et) d(i)c(t)os fideiussores in (con)t(ra) h(ab)uit licentia(m) a (con)silio ciuit(atis) pus
soluat pena(m) noie . x. lib. d. Et d(i)c(t)i fideiussores recipiant(ur)
in maiori (con)silio ciuit(atis). Insup(er) uolum(us) q(uo)d si d(i)c(t)us pusin(us) i(n)
d(i)c(t)o offo (con)mis(er)it aliq(ua)m falsitatem. ul(e) fraude(m) ul(e) furtu(m) ul(e) a
liquid h(ab)uit ult(ra) salariu(m) sibi (con)cessu(m) q(uo)d no(n) h(ab)uit de iure
Et de hoc fuerit porrecta (con)tumelia cora(m) pot(estate). ul(e) capit(aneo). pot(estas)
ul(e) capit(aneus) teneat(ur) in (con)t(ra) d(ic)tu(m) (con)tra d(i)c(t)u(m) pusinu(m) face(re) inquisitio
nem p(er) quoscu(m)q(ue) testes ei placuerit tam de illa t(er)ra ubi ste
terit in offo (con)t(ra) p(er) quoscu(m)q(ue) alios testes. ut sibi placebit
Et si rep(er)tus fuerit culpabilis puniat(ur) (et) (con)depnet(ur) co(mun)i pus
i(n) duplu(m) rei p(er) eu(m) accepte (et) h(ab)ite. Et illi co(mun)i ad cui(us) offi(tium)
steterit inrestitutione rei qua(m) h(ab)uiss(et) indebite ul(e) de qua
fraudem ul(e) furtu(m) fecisset. ul(e) illi sp(eci)ali p(er)sone a qua extor
sisset ul(e) h(ab)uisset. Item uolum(us) q(uo)d si ad h(ab)uiss(et) ul(e) recepiss(et)
in d(i)c(t)a t(er)ra ad cuius offi(tium) steterit ult(ra) suu(m) salariu(m) q(uo)d no(n) fuiss(et)
ei (con)cessu(m) p(er) illos qui h(ab)ent baylia(m) i(n) d(i)c(t)a t(er)ra ul(e) fuge(re)d(i)
intelligat(ur) ip(su)m furtu(m) et fraude(m) (con)misisse. Et de hoc
possit (con)tra eu(m) inquiri (et) puniri ut d(i)c(t)u(m) e(st) sup(ra). Preterea si d(i)c(t)us
pusinus rediret(ur) pusiu(m) finito suo offo ul(e) an(te) (con)pletum
t(em)pus in quo debuiss(et) sindicari ul(e) post sine absolutione
et restitutione ei fa(c)ta a co(mun)i ubi steterit in offo post (con)pletum
suu(m) regime(n) (et) offi(tium). pot(estas) (et) capit(aneus) cogant eu(m) redire ad
d(i)c(t)am t(er)ram ad standu(m) ad sindicatu(m) (et) ad faciend(um) se syn
dicari s(ecundu)m forma(m) stat(uti) illius t(er)re. Et uos talis pusinus qui sic
rediret (con)depnet(ur) co(mun)i pus . xxv. lib. d. Et id(em) dicim(us)
i(n) potestatibus ciuit(atis) uinceru(m). castri pleb(is) (et) castri Gualdi. 2 ott. 1308
Et uolum(us) q(uo)d nulla restitutio ul(e) absolutio ei facta ul(e) q(ue)
fiet ip(s)o exeunte in offo sibi p(ro)sit. (et) si sit cassa (et) nullius
ualoris (et) ip(s)a no(n) obstante cogat(ur) redire ad faciend(um)
se syndicari in illa t(er)ra. Et uos (con)depnet(ur). co(mun)i pus ut
sup(er)ius d(i)c(tu)m e(st). Preterea uolum(us) q(uo)d om(n)ia sup(ra)d(i)c(t)a legant(ur) ea
ei pus in (con)silio p(er) uos reformationu(m) an(te)q(uam) recipiat d(i)c(t)um
offi(tium) qui dabit fideiussores p(re)d(i)c(t)os. Et d(i)c(t)us pusinus te
neatur d(i)c(t)u(m) cap(itu)l(u)m et om(n)ia sup(ra)d(i)c(t)a secu(m) portare ad t(er)
ram ad q(ua)m seruitu(m) et offi(tium) uadit. Et om(n)ia legi facere
in illa t(er)ra in publica (con)tione (et) d(i)c(t)a p(er)d(i)c(t)a (et) om(n)ib(us) (et) singul(is)
pot(estas) (et) capit(aneus) (et) quilibet eo(rum) teneatur facere inquisitio(n)e(m)
et punire culpabiles ut d(i)c(tu)m e(st) no(n) obst(ante) aliquo cap(itu)lo
et max(ime) cap(itu)lo inquisitionu(m). ~~Et hoc cap. in toto fuit (con) dictu in ... ecclesiarum ... .vi.~~ 1293

Item uolum(us) ~~nolum~~ obs(er)uari q(uo)d nullus baylulus co(mun)is
pus. stare debeat nec fuiue aliquo mo(do) ul(e) cu(m) cure. pot(estas)
ul(e) capit(aneus) ul(e) exgrauatoris. ul(e) iud(icis). ul(tim)e. nisi tam(en) i(n) sep(ti)ma
na que debuit et electus (et) positus e(st) faciendo sine frau
de. Ita tam(en) q(uo)d priores baylulor(um) no(n) eligant aliq(ue)m baiulum

31

ad seruiendum aliarum artium seu officialibus prohibeantur nisi semel
donec munus baylitoris sit completum. nec aliquis baiulus ser-
uire audeat vel possit aliter quam sit dictum. Et si contra vel venire
tum fuit soluat prior baylitor contrafaciens pro uice qualibet .xx.
s. d. nomine pene communi pro uice. Et baylitor alter similiter contra-
dictum faciens soluat communi nomine pene .x. s. d. pro uice qualibet
manibus peruenit dicti capituli cos debeat mulctare et quibus ua-
leat esse accusator et habeat medietatem pene. et hic confirmatum fuit et correctum
xxxv. ind. iii. die .xx. mensis sept. [?] deinceps. Quale

1290 [34] Quando fient conestabiles et per quos conestabiles paro-
chiarum ciuitatis et burgorum. ph[?] ...
eligant ipsi conestabiles in maiori consilio ciuitatis. et hunc modum
... consiliarii ciuitatis parochie eligant conestabilem per suam
parochiam et fiat electio ad breuia et si aliqua parochia non erunt
consiliarii de illa parochia per consiliarios totius porte illa ...

[illegible]

capitanei uidelicet. nisi dicti tres precones. pulsatores campanarum
et furatores [?] in aliquo sine ... Et capitulum decem penam
a contrafaciente exigere teneatur. Et dicti precones ~~excepto~~ [illegible]
~~[illegible]~~ dum dantur ad breuia ... cuilibet porte
quibus eorum debeat fieri et in eadem bapunmeta pro to-
tum annum computata ipsorum salario ... capitanei omni
solutione que continetur in aliquo statuto communis vel ... vel
aliqua reformatione consilii olim facta ... precones
vel aliorum eorum aliquid solui debet. Et ...

[illegible] 1301

[illegible] 1298

[illegible] 1314

[illegible] 1290

[illegible] 1308

[illegible]

1293 et puniatur cui pro libris et delinquens incidat in bice qualibet in xx. sol. den. Et hic ultimus fuit factus. Millesimo cclxxxxiii. Ind. vi. die xxi. iulii. a decta die mensis balitur. ¶ Et teneantur omnes predicti pictores et quilibet eorum facere omnia et singula depinximenta et omnia precepta eis imposita et iniuncta a comuni vel alio pro eodem. Et teneantur facere depinximenta pro precio ita et taliter quod a bonis hominibus efficiantur. Audiantur et qui contra fecerit solvat pene nomine pro vice qualibet v. sol. den. Similiter autem nullus pictor de porta sancti angeli vel aliunde qui esset loco suo omnia depinximenta facere debeat in partibus Sancti Marci de Venetiis vel in loco ubi laboraverit. Si contra fecerit solvat dictam penam. Et hoc capitulum fuit factum in mccc. i. ind. xiiii.

1301 ¶ Debeant predicti pictores equites continue tenere equos et quos aliquis eorum non habuerit et tenuerit equum teneatur solvere pro vice qualibet nomine pene. c. sol. den. quam capitulum a contrafaciente predicto exigere teneatur. Et quilibet de predictis possit esse accusator et habeat medietatem banni. Et non capitulum in titulo invenietur et in pena .l. lib. den. omnes teneantur facere in quindecim diebus predicti pictores et scire si habent equos et tenent continuo vel non et mittere per imminentes homines ad inveniendum cuiuslibet pictoris. Et si dicti pictores qui debent tenere equos vicinos dantes per comunem. Capitulum contra invenire si predicti inveniat faciat et dicere invitatem. Et si invenerit dictos pictores vel aliquem eorum equum non habere et habuisse et continue non tenere et tenuisse condempnet eum vel eos in pena superius nominata pro vice qualibet. Et hoc capitulum fuit correctum in mcclxxxxvii. Ind. xi.

1297 ¶ Item predicti pictores equites nec aliquis eorum possint nec debeant ipsos equos nec aliquem eorum prestare nec capitulum nec aliquis alius pro eis acomodare dare nec advertitur dare nec alicui sine eorum. Et qui contra fecerit puniatur pro vice qualibet in c. sol. den. Et qui eis prestaverit penam similiter puniatur. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni. ¶ Et volumus quod massarius comunis publicus qui pro tempore fuerit debeat et teneatur satisfacere dictis pictoribus de salario eorum in primis .ii. bannis mensis postquam consignatam datam eis de pictoribus approbantem et ponentem. Item massarius ad dictos pictores de salario et vestimentis eorum. Et si massarius fuerit negligens in predictis perdat de suis bonis .c. lib. den. Et inde per capitulum condempnetur ad penam tamen cuiuslibet ullo omisso obstante quod homines apparuerit. Et quod dicitur de pictoribus idem intelligatur in custode leonis et leopardi. Et earum continentur in hoc capitulo qui incipit. Et volumus quod massarius comunis publicus

1302 et fuit conditum mccc. ii. Ind. xv. ¶ Teneantur omnes et omnes supradicti pictores recipere pro quolibet depinximento et relapinimento x. sol. et ab inde infra pro qualibet sol. ii. et a v. personis supra quotque erunt recipere possint tres sol. den. et non ultra. Et pro depinximento quod fecerit pictor pro aliquo testamento legato vel codicillo seu carta de tenimando possit accipere iii. sol. den. et non ultra. Et pro depinximento quod fecerit de re vel de rebus de mandato alicuius non venditam vel deliberatam vel vendentem vel guastam recipiat pro quolibet possit accipere iiii. den. et non ultra. Et pro quolibet alio depinximento quod fecerit vel si occurrerit quocumque modo habeat et possit accipere ab illo qui sibi fecerit usque iii. sol. den. et non ultra.

Et si preconi tantum pictori facere non transeunt quod si facere recusaverit vel ultra exigerent quam sit superius dictum solvat pro vice qualibet pro eo comuni contrafaciens comuni publico xl. sol. den. Et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni et credatur eius sacramento. Et hoc capitulum fuit nunciatum et correctum in mcclxxxxv. Ind. viii. ¶ Ut autem dicti pictores melius audiantur volumus quod omnia depinximenta que faciunt ipsi pictores vel alter eorum in scalis palacii comunis publici et precipue ex depinximentis et relapinimentis pro massariis et dohanis facere debeant et teneantur excepto platee usus comunis publici. Et si contra fecerint quilibet eorum contrafaciens in x. lib. den. pro vice qualibet puniatur. Et de predictis possit esse quilibet accusator. Et hoc capitulum fuit conditum millesimo cclxxxxviii. ind. xi. 1295

¶ Item pictores predicti depinximenta possint omnes indulgentias concessas et concedendas ecclesiis locis et personis religiosis et debeant accipere pro depinximento cuiuslibet indulgentie quod faciunt per civitatem Venetiarum ii. sol. den. solummodo et non plures. ¶ Item statuimus non sit terminatus sine ullo denario depinximentum debeant quos aliquis eorum sibi solum modo exercuit ... situs. ¶ Et quicumque pictorum iverit per comitatum pro facto comunis quandocumque extra civitatem debentur tenere equos v. sol. den. habeat pro suo viatico pro die qualibet et non ultra. Et aliquis aliorum qui deberet esse pictores pedites iverit per comitatum vii. sol. den. habeat pro suo viatico pro die qualibet et non ultra. Et si quis ultra receperit xx. sol. den. pene nomine solvere teneatur. ¶ Preterea volumus statuentes quod si aliquis pictor vel nuntius vel sonatores curiarum manifestaverit aliquam credentiam eis vel alicui eorum impositam consilio dimentitum ipsi vel alter eorum volumus quod ille vel illi qui manifestaverint solvat comuni publico pene nomine pro vice qualibet v. lib. den. Et non ab officio quod habet debeat penitus removeri et hoc capitulum fuit factum millesimo cclxxxxv. Ind. viii. Et si fuerit in aliquo 1295 alio loco ipsi vel alter eorum ubi esset aliqua ars congregata vel per eius et propalaverint sive manifestaverint credentiam eis per eosdem artifices vel alterum eorum impositam vel dixerint ad quod posset esse discordia inter artem puniatur quilibet eorum contrafaciens in xxv. den. et privetur officio et perdat quilibet sit accusator et credatur pro laudo duorum testium. Et hoc addito ab eo loco qui incipit et si fuerit in aliquo loco alio etc. fuit factum millesimo cclxxxxviii. Ind. xi. die xxv. augusti quo dicto die fuit balitum.

1298 ¶ Nullus autem pictor nec aliquis bannitus comunis publicus possit esse pannator vel sindicus alicuius universitatis vel curie seu ville sine alicuius speciali licentia. Et si quis contrafecerit x. lib. den. comunis publicus pene nomine solvere compellatur salvo et reservato in eo quod dictum est superius non obstante quod dicti pictores possint procuratores pro eorum fratribus sororibus uxoribus et nunciis et eis in eadem familia commorantibus vel altero eorum facere possint et contra et earum procuratores esse sine pena. Et hec particula ab eo loco qui incipit salvo reservato etc. fuit addita ipsi capitulo millesimo cclxxxxviii. Ind. xi. 1298

¶ Item nullus pictor possit emere de bonis ex depinximentis comunis nec tenere de illis qui essent a comuni et qui contrafecerit solvat pene nomine pro vice qualibet xxv. lib. den. ¶ Teneantur et pictores omnes bestias que auferentur vel bannarentur esse depinximente

ad petitionem petentis. Et quicumque invenit aliquam bestiam
aufugientem vel smarritam aliter domini priores eam debeant
assignare. Et ille pro tunc fuit assignata baptiste debeat
ut est dictum. et habeat pro baptimento iiii d. pro bestia baptizanda.
Et quod dicti precones comunis teneant tubas argenteas quas
habet comune pist. hii boni sunt et legales legales. volumus quod capitaneus
pist. cum consilio consilium antianorum officium cuius finiat primo ... non
...teneat et debeat recipere. a dictis preconibus preconeos
fideiussores ipsi tubis tenendis conservandis et restituendis comuni pist.
ad petitionem capitanei vel consilii antianorum. Et ne aliquis habeat materiam
faciendi sonari dictas tubas quociens sibi sonant eas pro libito vo-
luntatis volumus quod ipsas tubas argenteas non pulsent nec
sonare debeant sine licentia capitanei vel consilii antianorum sub pena x lib.
d. pro quolibet eorum contrafaciente et nichilominus quod pena potestas capitaneus et quilibet
eorum contrafacientem penitus exigere teneantur. Et de predictis eos
possit inquirere si eis libuerit in quinque ullo obstante capitulo precedente vel sequente
et maxime capitulo in quo sit. Et in predictis quilibet esse possit et vale-
at accusator et ea que sunt inde confirmata fuerunt . Anno m. ccc. i. Ind.
xiiii. Insuper volumus quod omnibus festis sollempnibus et mane in
platea et foro dicti precones debeant sonare tubas et facere sollemp-
nitatem et gaudium hominibus sub pena pro vice qualibet pro quolibet eorum xx s.
et hoc fuit factum anno m. cc. lxxxxvi. Ind. ix. Et hoc capitulum fuit mu-
tatum et correctum in dicto millesimo. ut autem ea que in supradictis capitulis
continentur melius observentur. ordinamus et volumus quod de omnibus et eo con-
tentis quilibet sit et esse possit accusator et habeat medietatem bapni.
Et nichilominus potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum iudices et eorum officiales de
omnibus et in supradicto capitulo contentis teneantur et debeant contra dictos precones
inquisitionem facere per se vel secreta ut eis vel eorum alicui libuerit et deprehen-
nare culpabiles pro vice qualibet in penis supradictis denotatis non
obstante aliquo capitulo et presertim capitulo in quo sit ea que in hoc capitulo continen-
tur fuerunt condita et hoc capitulum temporibus locis mutavit addi-
tionem factam m. cc. lxxxxviii. Ind. xi. et dictum tubatorem teneatur
et debeat observare omnia supradicta sub pena c s. d. et dividendo et sol-
vendum comuni pist. et ab eo quod incipit et quod dicti tubatores et c.
fuit conditum et ... Ind. vi. · De quali custodiatur
36 presenti capitulo ... sta pro ...
Pro tuendum quod custodes qui sunt positi ad custodiendum
portas civitatis et burgorum et ponentur in futurum debeant
custodire ... ... aliquis apportet ... ...
ac de contraprinatoribus ... invectorum per eos habeant medietatem bapni
~~...~~ pro audeat portare uvas vel de foris civi-
tate vel de quocumque loco et qui contrafecerit puniatur pro quolibet rasal-
lo uvarum in v s. d. Et si aliquis rasallus ... detulerit et si aliquis
quod super detulerit puniatur pro quolibet rasallo in x s. d. Et si
a decem rasallis uvarum supra detulerit puniatur pro quolibet rasallo
in x s. d. Et nichilominus cum ipsis uvis ad collum ad catenam debeat
ligari ad quam per horam stare debeat et coram ... Et quicumque
cum dictis uvis invectus fuerit de una porta in alia puniatur du-
plici pena supradicta. Dummodo quilibet de sua vinea vel de cap-
tum vel de laboratio ac eius familia famulus vel famula vel
de suo ... possit dictas uvas et ... deferre sine pena ...

rasallos uvarum dummodo iuret se apportasse de suo ut dictum est
Et familie potestatis et capitanei die noctuque vadat circando circa ci-
vitatem et burgos et ... pro dicto devieto uvarum sub
pena c lib. d. et de contraprinatoribus uvarum invectarum per eos habeant terciam
partem bapni quas devenire faciet in comune. Et relatori alicuius
vel alicuius de familiis ... et stare debeat et fides detur eius
relatori eorum vel alicui eorum. aliquo non obstante ~~...~~
~~...~~
manu valeatur. Et si familiares potestatis vel vel capitanei vel nota-
rii super dictis ... fecerit ... vel ... et
... dandi puniatur dominus familiaris ... in c. lib. d.
~~...~~
37
12 Cum a comunitate fabricatione monete civitatibus honor accrescat
et profectus reddundet ... et ... statuimus et ordinamus quod
moneta argentea grossa et ... moneta parva fabricetur et fiat in
civitate pist. et ... comune pist. ... quod ... ne
tum ... de mensibus novembris ... et capitanei et potestas et qui-
libet eorum teneantur et debeant ... ipsum mense novembris ... colloqu-
...tu cum ... de ordine fratrum de penitentia
et cum consiliis mercatorum auditoribus ... et cum aliis sapientibus
mercatoribus et campsoribus quos crediderint cognoscere de ordine et mo-
do monete fabricande. Et sicut ... per ipsos dominos
potestatem capitaneum ... et alios ... ordinabitur et deliberabitur ... debeat
fieri et effectui demandari aliquo non obstante et si potestas et capitaneus ad
predicta fuerint negligentes puniatur quilibet eorum ipso facto in v lib. d.
Et si priores puniantur quilibet eorum in c lib. d. que pena eis
de facto auferatur aliquo capitulo vel ordinamento in contrarium loquentibus non
obstantibus ullo modo. et hoc capitulum fuit conditum ... Ind. xi
de mense augusti.
38
Cum in civitate pist. ... homines dicte civitatis magis ... -
... sunt multe ... ... po-
testatis florenorum auri ad ... tollendam ... ...
in futurum statuimus et ordinamus quod auditores ... qui nunc sunt
et pro tempore erunt eligere et eligere debeant et teneantur duos cap-
sores quos viderint et crediderint aptiores qui teneantur et debeant ...
florenos tam in dando quam in recipiendo ponderare secundum iustum
et ... pondus per dictos auditores consules mercatorum ordina-
tum et illos quos ... esse bonos et iustos quilibet ... pro bo-
nis et iustis ... debeat et teneatur et nullus alius possit vel
debeat ipsos florenos ponderare. Et qui aliter ponderaret ipsos florenos
vel qui ponderatus per dictos campsores eligendos renueret solvat et solve-
re teneatur pene nomine pro vice qualibet c s. d. Et quod potestas et capitaneus
et quilibet eorum dictum capitulum ... teneatur observare
ad penam c lib. d. et quilibet de predictis possit esse accusator et habeat
medietatem bapni et credatur sacramento accusatoris cum uno teste. Et cap-
sores debeant ... florenum sic approbatum sub dicta pena que
pene de facto auferantur. Et quod nullus campsor ... mercator possit
tenere aliquod pondus florenorum ... supradictorum sic approbato
Que omnia ... ponetur ... Et qui aliud ...
tenuit puniatur ipso facto in c lib. d. Et de predictis omnibus ...

[illegible]

1314

1314

314

41 Statutum et ord. ad utilitatem — Quod aliquis consilium committere non possit alicui persone —

S ... ipsalium pro com. pis. quod nulla ... vel aliquis consilium possit committi tacite vel expresse seu quocumque alio modo per aliquem vel per officialem potestatis vel capitanei vel alicuius officialis vel iudicis com. pis. vel per aliquem alium officialem dicti com. ... alicui iudici vel advocato seu cuius pro quo qui non sit natus in civitate pisana vel districtu qui non sit scriptus in matricula iudicum com. pis. cum salario vel sine salario non possit dari aliquis consilium in iudicio pis. Et si aliquis officialis contrafecerit committendo ... [illegible] ... qualiter potestas

1304

42 Quoniam ... [illegible] — non habitantes et domos edificantes — [illegible] ... castro ...

[illegible]

1304 43

Stat. et ord. aliquibus non obstantibus — Quod videre iustitie officium facte ... electos ad brevia —

... iudices iustitie com. pis. et qui in eodem officio iudicatus iustitie adherent [illegible] teneantur et debeant ex eorum officio et sub pena ... ad petitionem cuiuscumque ... inquisitionem ... singulos qui fuerint ... electi in aliquo officio vel baylia pro com. pis. ad brevia ut non sit electus contra formam alicuius statuti vel reformationis vel ordinamenti ... adhuc ... durante tempore primi officii ... aliud officium ... nullius valeat unum officium ... primum officium tempore durante ... sorte brevium eligatur ... officium ... hoc non valeat seu possit ... in officiis ... hoc non valeat ullo modo et si aliquis vel aliquid invenirit fore electum vel electorem contra formam [illegible]

1304

44 P ... [illegible] ... — Quod dare collectas solvatur ... in villa et ... castro non habitantes cum eorum familiis —

[illegible]

factiones faciendas in duobus locis conveniant. Quod in quocumque
loco castro seu villa vel territorio vel districtu alicuius ci-
vitatis vel ville aliquis comitatensis habitaverit cum sua familia
ibi collectas et datas et alias factiones reales et personales faciat
et facere debeat et solvere cum suis vicinis non obstante quod liber sit vel
secularis sive repertus vel reperiretur scriptus seu scripte
in alio castro vel villa dummodo prius inde dominus capitaneus qui est
et erit syndicus communis Bononie debeat ipsum tamquam secularem et
libera facere et insimul et eleuari de castro vel villa. Et si
discesserit et redierit in castrum vel villam in habitavit ad petitionem
predicte et alias ad solvendum datas vel collectas vel factiones alias fa-
ciendas in castro vel villa quo iverit ad habitandum cogi non debe-
at ullo modo super predictis per dominum iudicem procedatur summarie sine
strepitu et figura iudicii libelli porrectione et litis contestatione
~~ne et [illegible] fuit conditum anno [illegible] indictione [illegible] die [illegible] iunii~~
~~[illegible] iulii venitur cassa habentur.~~ Et ad omnem ma-
teriam contentionis et scandali tollendam que orta fuit de eo de
castri Fossati et Cyonelus Gualterii bencivenii a cum li omne
datarum et collectarum et aliarum factionum [illegible] eius cuidus.
Gualtedi sit civis Bononie et habeat libram suam in civitate Bononie et ducit.
Cinelius habeat libram suam in civitate Bononie et solvit collectas et datas
et factiones fecit in dicta civitate sic alii cives. Et quia predicti co-
clus et Cinolus sunt ibi valde utiles [illegible] pro communi Bononie pro
custodia dicti castri et comunantiarum communis Bononie predictorum. Sta-
tuendo quod predicti Cyonolus Gualterii et Cinolus et eorum
filii non teneantur nec debeant solvere datas et collectas nec
alias factiones facere quascumque cum hominibus dicti castri sic
tantum cum civibus Bononie et quod solverent et facerent alii veri
cives Bononie et habitatores civitatis Bononie et quod occasione datarum et
collectarum et aliarum factionum realium et personalium vel pro-
veniendarum in dicto castro vel per homines ipsius castri non possint
gravari per eos castri predicti Fossati nec per aliquem nomine dicti communis
nec ab eis seu aliquo eorum predicte date et collecte peti possint
nomine universitatis predicte et nullus officialis communis Bononie debeat
et vel aliquis eorum filios gravare occasione dictarum datarum et colle-
ctarum et aliarum factionum nec audire aliquem seu aliquos querentes
ab eis seu aliquo eorum vel ab eorum filiis seu aliquo eorum no-
mine universitatis predicte non obstante aliquo statuto ordinamento seu reformatione
aliqua que in contrarium loquerentur et specialiter statuto generali vel contra
teneantur solvere datas et collectas quod incipit cum [illegible]
collectarum et nec aliquo alio quod possit in hunc dictum contrarium vel
allegari quod statutum ordinamentum reformatio quod ad presentem materiam
habeant per expressum et revocatur in totum ~~[illegible] fuit conditum anno [illegible]~~
~~indictione [illegible] die penultimo mensis iunii [illegible] iulii cassa habentur.~~

Ordinatione presentis capituli de pena incurrentium tale de pena[t]o
sanctimus quod cum contemptu presessore sua condemnatione
ti olim per Richardum Ganapani defensorem communis Bononie sive
te comdempnati et ligati fuerint, quod nulla persona aliquo conditionis exis-
tat audeat vel presumat aliquem condempnatum per eundem defensorem ipsis
condempnationes [illegible] pena rectificare decreto vel [illegible] fecit ipso

[illegible] debeat condempnari et puniri in c. lib. bon. communi Bononie. Inde potestas
capitaneus et eorum iudices et eorum officiales ex promotore et sine promotore
possint procedere teneantur inquirere et querimoniam facere capituli et constitutione
vel aliquo alio non obstante. Et si potestas vel capitaneus
ad predicta extiterint negligentes vel remissi in eorum syndicatu
puniantur in c. lib. bon. de eorum salario et perdant expresse de-
beant syndicari et examinari. Preterea dicimus et ordinamus quod nullus
notarius civitatis vel burgorum comitatus vel districtus Bononie vel a-
liunde non existens in matricula notariorum communis Bononie audeat vel pre-
sumat scribere aliquas reformationes aut provisiones vel partitum ali-
cuius arengi congregati consilii vel adunantie consilii vel expresse licentia
et consensu voluntate et deliberatione potestatis et capitanei et priorum ancianorum et
consilii populi Bononie et qui contrafecerit puniatur in c. lib. bon. quas si sol-
vere non poterit puniatur in amputatione dextre manus et sibi omnimode debeat
amputari et super hoc notarii incurrant penam et secrete capitaneus inquirant
vel aliquis alius non obstante dummodo in predictis non intelligantur notarii priores qui
de scribere reformationes reformationes ad eorum officium notarii reformationum reformationes
scribere pro forma ordinamenti et nullus qui ipsas reformationes exemplaret
vel copiaret et hoc capitulum fuit conditum anno millesimo tricentesimo indictione die
xx iunii ~~[illegible] iulii [illegible] cassa habentur.~~ 46 Inter qua

Statuimus duo ultimis tamen tempore arbitri debeant quia
deceant arbitri seu arbitratores diffinire.

Ex arbitres a partibus electi ad compositionem aliquam seu diffinitionem
amicabilem faciendam infra viii dies postquam eis fuerit iniunctum
causam debeant diffinire. Et si non concordaverint tercium parentem
qui debeant dominum eligere vel potestatem capitanei iudex et alii notarii illorum pro
capiant eis quemquid tercium concordet. Et si non concordaverit tercium eligere
teneantur. Si vero eligendo sine non fuerint concordes potestas et capitaneus
iudex vel notarius aliquis eorum tercium addant eis precipientes quod
de eorum addictione die post terminum eis datum diffiniant questionem.
Et si omnes non concordaverint saltem maior pars debeat concordare. Ita quod
in dato termino diffiniant questionem. Et ipse debeant firma
re servato tenoribus ordine compromissi. Et id quod per maiorem partem fuerit
fuerit inviolabiliter observetur. Et si non compromissum factum fuit
quod de iure cognoscere debeant infra viii dies postquam fuerit preceptum
a potestate vel capitaneo vel iudice vel notario aliquo eorum quod debeant dif-
finire diffinierint et minime venerint quod eorum infra terminum eis da-
tum vel prefixum secundum hoc modo habeant cognoscere quod vel diffinien-
te solvant per unicuique eis preceptum fuerit et preceptum non
pleverint pene nomine communi Bononie a preceptore de facto capitanei dictam penam potestati
Bononie exigere teneantur. Et ceteres autem quod partes recurrere voluerint
contra arbitrum potestatem et capitaneum iudicem vel notarium aliquem eorum competenti
veritatis testimonium probe. Et omnia laudata et diffinitiones ab aliquo
arbitrio vel arbitratoribus pronunciata vel laudata vel pronunciatas
vel laudatas vera et veritas firma et firmas potestas et capitaneus habere de-
beant et teneantur ea et eas executioni mandare si fuerit compromisso
expresse appellationis remedium et beneficium refutatum. Ido
bonis Statuentes ut arbitri vel arbitratores materiam progredi non habeant
quod si ipsi arbitri electi sunt arbitratores a partibus non laudaverint infra tempus
celebrati compromissi seu die ab inde in antea laudare seu ar-

[Marginal notes: left margin, beside lines 11–15 of the left column: "[illegible] in capitulo [illegible]" and "1304"; beside "Ordinatione": "[illegible] 45" and "1304"; right margin beside the end of the right column's first section: "1304"; beside the right column's fourth line from the end: "sine eligendi"]

~~et max laudum [illegible] per dominum bona cosa [illegible] capitaneus [illegible]~~
~~[illegible] seu rectore [illegible] ex una parte et [illegible] universitas~~
~~ville [illegible] ex alia [illegible] et [illegible] parte [illegible]~~
~~[illegible] ex una parte et [illegible] ex alia~~
~~[illegible] a promissis [illegible] pro [illegible]~~
~~[illegible] manu [illegible]~~
~~[illegible]~~

Eligi autem non possint aliqui in arbitros et arbitratores super aliqua re licet sint absentes [illegible] nisi fuerint presentes et eorum sententie si eligerint [illegible] non valeant ipso iure. Salvo et reservato quod potestas [illegible] non habeat in arbitrio [illegible]

bitri non valeant ullo modo et permissum sit ulli capitaneo penitus liceatur. **Qualiter observentur amicabiles et**

47 Et potestas et capitaneus iurati et firmas habeant **compositores. 23.**

Per tenorem faciant omnes amicabiles diffinitiones responsiones et omnia landa arbitratorum ecentur commisse faciende vel vel ecentur commissa facienda per partes ecentur diffinite vel terminate vel diffinita vel terminata. Et proprie faciant observari et teneri laudi et ordinatores consilii sive seu faciunt per dominum episcopum vel potestatem et capitaneum .x. lib. inter eos electos et laudi et ordinatio debeant observari et haberi rata et firma et executioni mandari contra ... singuli. Exceptis tamen ab dictis laudis et diffinitionibus factis inter minores vel inter maiores et minores et pupillos et minores auctoritate interveniente quod non teneant nec valeant. Si minores ea vel eas noluerint observare nisi minores vel interveniunt vel interveniente iuramento vel ex permissione laudi et eo fecerint observare. Et si interveniunt vel interveniunt illius iuramenti vigore diffinitiones et laudum perpetua gaudeant firmitate. Et hoc capitulum in presenti parte et futuro locum habeat in omnibus parte sui. **Qui habentes terram vel murum communem in meteriam ruinam reficiat ipsum et qualiter consors ipsum compellet ad restitutionem expensarum et qualiter possessio rei communis preiudicet non possidenti.**

48 Quicumque habet vel habuit terram communem cum aliquo et terram vel murum habebit aliquis communem vel fractum seu corruptum vel minantem ruinam per quod posset dampnum vel devastum et aliquis ex consortibus voluerit ipsam vel ipsum reficere et reaptare possit hoc facere sine alterius partis contradictione requisita prius altera parte. Ut si eo prius faciat reaptare et si alter noluerit potestas et capitaneus vel iudex compellant illum vel illos ad restitutionem suae partis expensarum factarum in reficere faciendam alteri consorti qui fecit vel reaptavit in dicto termino. Ac restitutionem potestas et capitaneus infra unum annum a tempore reaptationis facere teneantur. Et si ille restitutione non possit ex dicto numero vel termino aliquo modo vel utilitate tempore non valeat donec restituerit suam consorti sortem secundum expensis. Item dicimus quod si aliquis habuerit murum communem alicui ex consortibus et noluerit minuere vel minus facere possit illud facere sine contradictione alterius partis. Et nolens minuere non possit nec debeat inde habere aliquam utilitatem nec minuere nec minus facere nisi post ad extimationem duorum legalium magistrorum restituerit alii vel sibi erit restitutum de expensis. Item si quis ex consortibus huius vel habet possessiones vel terram dant vel mittit vel domo communi vel casalinis vel in terrasellis vel muris vel rebus aliis quibuscumque communiter talis possessio non preiudicet consorti vel consortibus vel alteri parti quin ipse possessione non erit vel erunt tamen vel fuissent ista vel usi de ea re. Nec ei obstet aliqua prescriptio longa vel longissima nec aliqua alia consuetudo habita ab aliquo ex consortibus quod aliquo modo possit opponi quin si petatur consors per potestatem et capitaneum compellatur consors possidens partem contingentem suo consorti tradere signare sine aliqua sollempnitate iuris et strepitu iudicii et consors non possidens teneatur compellendum ipsam rem terram per potestatem et capitaneum remittat non obstante [illegible] salvus sit ius vel eorum antecessores. Et si aliquis huius compositionis lignorum vel aliquid aliud in dictis rebus talis eorum in maioribus vel terrasellis potestas et capitaneus omnia faciant removeri et hoc locum habeat et teneat in presenti et preterito. Non intelligantur pertinere ad minores et moventibus. Si autem per non possidentem petentem a potestate et capitaneo vel iudice compellant possessorem vel possessores eius rei communis vel rerum communium quod sibi non possidenti faciat assignare quod ipsum possideat per se tamquam consorte et per sua parte consortiat se suo nomine possidere et quod possessionem eis dimittere et restituere permittat ad ipsum consortis petitionem potestas et capitaneus autem vel iudex eis vel eos ad hoc faciendum cogere teneantur. Postquam vel aliquem eorum fuit clarum de parte consortis non possidentis salvo contractu habito inter consortes. Si vero aliquis de consortibus vel eorum antecessores fecerit vel faciet pactum vel permissionem non vendendi partem suam dicte rei communi alii consorti si noluerit eam vendere et tamen qui non habuerit eam vendere debet illum consortem requirere per tres terminos quorum quilibet sit .x. dierum ut emat si voluerit illam. Et si ille emere noluerit postea possit elapsis dictis terminis eam rem vendere cui voluerit non obstante conventione inter eos vel eorum antecessores facta de non vendendo inter eos facienda. Et si continet contractum partium ipso iure non possit parte alterius illud. Si non continet pactum iuramentum non contineat. Et partium quod inde habuit parte debeat declarare. Item si consortes dimiserint murum communem posito in facere fenestras sacrarias et hostia et similia et terminare morellam ad suum arbitrium et voluntatem dominus non inde primarat aliquod et impedire vel aliquod aliud predictorum fenestras et hostia ipsa hostia et fenestras possit facere sine alterius contradictione quousque sibi fuerit integre satisfactum de expensis quas fecit in eodem. Item si aliquis ex consortibus habet vel habuit ius in re communi de muris et rebus aliis potestas et capitaneus teneantur eum cogere alii consorti vel consortibus dicere ipsis rei dare copiam ad petitionem illius qui duxit postulandam. Item quicumque tenent vel contra ut habet terram cumulatam vel quod minuerit ruinam seu minus domorum vicinorum potestas et capitaneus tenentur ipsum vel ipsos facere distruere ab illo ad illum vel quorum ecent si predicti potestas et capitaneus non faciunt sicut est lib. x. de eorum feudo per quolibet eorum cum predicti solvere teneantur. Item dicimus quod si aliquis habuerit molendinum seu sub ... communi et aliquis ex consortibus voluerit reficere vel reaptare seu meliorare possit illud facere sine alterius consortis vel consortium contradictione et potestas et capitaneus tenentur restitutionem facere tali consorti qui fecit expensas in aliquo predictorum a dicto consorte vel consortibus de fructibus eorundem. Item dicimus observari in puteis communibus. Scilicet quod si aliquis ex consortibus puteum renovaverit alii consortes ab aqua haurienda et usu facienda de ipso puteo debeat removeri donec alius consorte de suis expensis duxerit plenarie restaurandum. Et potestas et capitaneus eum restituere facere teneantur. **Qualiter potestas et capitaneus teneatur dare tenorem ad expediendum res et personas universitatum.** 49

Ubi vero universitate scilicet obligare communi plures vel in ipsis

sint recalcitrare non valeant ord. et reformat. per quibus debet
recipere aliquid ab aliquo pro parte universitatis vel obligatus pro eis
in preteritum vel in futurum sicut vel fuit ipsa universitas requisita vel
potestas vel sindicus aut vicarius quod conveniet obligatum pro eis
indempne aut solvat aut solvat premissa et nisi fecerit et ipsa
sa fuerit se poni ex labi in tempore. Et potestas et capitaneus et consules eorum
teneantur et debeant dare berrovarios et eorum familias
ad capiendum res et personas ipsius universitatis contumacium et
rebellium et eos cogere debeant pro posse realiter et personaliter universitatem
et particulares quousque creditori et obligato pro eis fuerit in
totum satisfactum. Et hoc ad voluntatem et requisitionem cre-
ditoris sub pena V. lib. den. Et hoc capitulum fuit conditum et ordinatum per
potestatem in MCCCIIII. ind. II. die XVIII. junii ab ... 1304
inveniuntur in alia ... Quod ius vel actio non accipiatur a forensibus vel civibus nec per curatorem nec sindicatus

50 Nullus civis vel comitatensis aut districtualis civitatis Pisarum audeat vel presumat recipere aliquid iure vel alio
titulo actionem ab aliquo forense vel cive qui non sit de iurisdictione
comitatus Pisarum contra aliquem civem vel comitatensem vel districtualem
vel alium de iurisdictione comitatus Pisarum nec aliquis procurator seu sindicatus
recipere ab eis ut quis forensis vel civis debet aliquid recipere a
predicta vel aliquo per se de civitate debeat in Pisana curia
sub ... de iurisdictione comitatus Pisarum litigare. Et si contra fiet
talis cessio procurationis et sindicatus non valeat nec teneat.

Volumus ... statuentes quod si aliquis habet vel habe-
bit aliquod ius contra aliquem civem vel comitatensem vel districtualem
comitatus Pisarum ab aliquo per se religiosa vel ab aliquo religioso seu cleri-
co qui non possent conveniri in curia seculari Pisana illa cessio seu
ius non valeat nec de ea vel eis audiatur in curia Pisana nisi ille
qui habuit ius cessum promittat et satisdet ei contra quem ius cessum
habet quod ille cedens stabit et respondebit sententie et ius defendat
de iure in curia Pisana ei contra quem ius cessum habet et ille cessiona-
rius et fideiussores promittant eidem procuratori solvere alias de ces-
sione non audiatur in aliqua curia Pisana nec dicta cessio valeat nec
ex dicta cessione aliquatenus compellat. Quod emendetur robaria

51 Dictum est quod si aliquis sive ... in districtu alicuius ville vel castri robaria facta esset et ... in districtu alicuius castri vel ville ... homines castri
vel ville in cuius districtu esset facta robaria eam emendare penitus
teneantur.

52 Domini Pero Sardo Casadi
pisciaiolo de civitate Pisarum per ... fuit accepta
una salma piscium et una bestia in qua dicti pisces deferebantur
et vendita cum dicta bestia per ipsum ... et est valde ... nostri
comuni Pisarum si pisces lacus ... non possent liberi ad civitatem
qualibet ... ad arbitrium vendito-
rum. Statutum et ordinatum quod pro ... possit et ei liceat
libere et impune ... capere et detinere ...
... usque ad satisfactionem condignam dictorum pi-
scium bestie et expensarum ... suo sacramento

non obstante capitulo vel ordinamento quod loquitur quod nulla represalia possit
alicui concedi ... aliquo alio quo in ... loquitur et ... pena
pena C. lib. den. ... eidem Perosado dare auxi-
lium consilium et favorem ad ... dicti Perosadi ... valeat ex
nunc. Quod fuit conditum in MCCCXIIII ind. XII. die ultimo ... 1314

53 Statuimus quod si quis
accepit pisces alicui contra voluntatem si fuerint valoris X sol.
vel ab inde supra usque in quantitatem XX sol. solvat pene nomine comuni
Pisarum L. lib. den. et si non fuerint valoris XX sol. vel ab inde supra
solvat C. lib. den. et si fuerint minoris valoris X sol. XXV lib.
den. solvat et non ... quod capitulum fuit conditum sub dicto
... 1314

LII. De officio iudicum curie Pisane. 53 bis

Statuimus
quod iudices comitatus Pisarum et debeant super confessionibus factis et fa-
ciendis et teneantur mittere pro debitoribus et eos ... ut veniant co-
ram eis ad confitendum vel negandum. Et si confitebuntur debitum precipiat
iudex vel per alios quos per eos habere voluerit et iudex precipiat
confitenti ut solvat debitum decem ad X dies vel alium terminum
sicut concordia fuerit inter partes. Et potestas et capitaneus et iudices teneantur
compellere principales et fideiussores ad solvendum in termino ad
voluntatem creditoris videlicet quod si voluerit debitores
vel fideiussores tenutam seu ei dare seu dari facere ita quod ei bene
satisfacere possit in de. Et data tenuta possit eam vendere vel alienare
infra decem ad mensem et super hoc debitore ... quam dabit tenu-
tam que vendere ipsi venditori nuper faciat consentire. Et si non
placuerit creditori facere stacium domum vel principali vel fi-
deiussoris vel alicui eorum vel capitaneus vel iudex id faciant fieri ad
voluntatem creditoris. Et si non placuerit creditori quod debitor
vel fideiussor stet in palatio comitatus Pisarum quousque sibi suam solutam
... potestas vel capitaneus vel iudex cogat debitorem vel fideiusso-
rem stare in dicto palatio quousque integre solverit creditori.
Et si debitor vel fideiussor non steterit in palatio vel exiverit de
palatio sine voluntate sui creditoris potestas et capitaneus et te-
neantur eum vel eos principales vel fideiussores ad voluntatem
creditoris facere ex bapnimento ... lib. den. et ipsum bapnimentum auferre
debeat pro eo. Et in super principales et fideiussores ad voluntatem
creditoris stare in palatio cogere teneantur. Et de confessi-
onibus factis et faciendis coram iudicibus comitatus Pisarum vel aliquo eorum
vel aliis quousque non ... aliqua exceptio nullo modo possit opponi
nisi de solutione vel absolutione vel termini prorogatione sub per istrumentum re-
futationis vel per istrumentum debiti cancellatum vel per istrumentum prorogationis
vel ... salvo capitulo quod dicit quod confessiones evanescant ta-
cituritate temporis ... quod quod hoc capitulum non debeat derogare.
Si tamen aliquis per contumaciam ex bapnimento vel ab alio modo
acciderit Pisis vel eius districtu se absentaverit vel absen-
taverit non perveniet ei capitulum loquens quod istrumenta confessio-
nes et fine evanescant taciturnitate temporis X annorum nec ab
quod aliud capitulum constitutum nec aliquod aliud quam integre sol-
vat creditoribus sic in suis instrumentis et confessionibus conti-

nente. ¶ Si autem debitor fuit confessus fideiussor negare
non possit. et si negaverit eius negotio nullatenus audiatur. ¶ Et
si dato termino competenti contra negotio factum fuerit inde ipsam
questionem cognoscere debeat et diffiniat inter partes. usque ad .xl. dies
sicut in capitulo quod incipit continetur diebus feriatis exceptis. Et si
fuit de iure convictus statim inde potestas aut capitaneus vel ipse
potestas et capitaneus compellant principalem aut fideiussorem ad totam so
lutionem faciendam a primo nuntio seu baylitore tantum pro
quocumque debito vel re cuiuscumque debiti nullo vadant preterea
et stent baylitores expensis debitoris vel fideiussoris. ¶ Item
de confessionibus tam factis quam faciendis nullum terminum exigatur
vel persolvatur. ¶ Et de debitis contentis a tempore potestatis domini Jacobi Ber
ni determinatum et de debitis contrahendis. Idem intelligatur ordo iuris
secundum tenorem instrumentorum secundum quod conventum est vel promissum iure partes
Et similiter fiat ius assidue de hereditatibus et possessionibus et de aliis
quibuslibet quod non sit expresse secundum formam iuris et statuti. ¶ Et res mo
biles vel stabiles pro debito habitas in tenutam possit eas ven
dere sine malitia et fraude. et insolutum recipere. ita tamen
quod pretium inde acceptum in sorte sibi creditor debeat computare
dummodo res stabiles per unum mensem et res mobiles per .xv. dies
creditor debeat retinere. ¶ Et ulla mulier pro aliquo debito sol
vendo stare in palatio compellatur. Salvis contra alias pro facto bo
norum creditori. ¶ Et tutores seu curatores cogantur stare
palatio communis per ius pro confessionibus factis ab ipsis tutoribus et cura
toribus pro aliquo pupillo vel pupillis adulto vel adultis vel an
tecessoribus ipsorum pupillorum seu adultorum si pupillus vel adultus
vel adulti inventi fuerint solvendo. Ita tamen quod modo quo eum vel
eos cogeret dare eis vel eis terminum competentem iure quo tutores seu
curatores possint vendere si adulti fuerint reperti non solvendo
tutores. de rebus ipsorum pupillorum vel adultorum. Sed si pupilli vel
adulti fuerint reperti non solvendo tutores seu curatores eorum non
cogantur pro pupillis vel adultis ad predictum nec detrimentum aliquod
patiantur. ¶ Et quod potestas et capitaneus precise teneantur notare .x. cre
ditores et .x. debitores convictos in dictis .l. [illegible] per potestatem et capitaneum
dare modum imponere super usuris et in ultimo debitore et sicut per eos
ordinatum fuerit sit firmum et valeat et debeat observari. ¶ Item si
creditor voluerit suam simplicem sortem contentus esse sine impedimen
to aliarum usurarum et emolumentorum potestas et capitaneus precise debitorem
compellere teneantur ad ipsam sortem simpliciter reddendam de dato
creditoris in numero aliqua monetarum prescriptione temporis non
obstante. Sed dilatorem temporis reddendi precium contineat [illegible]
¶ Et quod dictum est supra de principalibus primis conveniendis locum
sibi non vendicet in mallevatoribus. nam fideiussores qui malleverint fide
iusserint primis principalibus valeant conveniri. Et si princi
palis fuerit convictus fideiussor pro principali valeat conveniri. ¶
Volumus insuper quod hoc capitulum totum et qualibet parte sui secundum quod
tenetur executioni mandari in civitate et districtu Perusii. et in quolibet
castro plebis. ubi totaliter observetur. Et potestas et capitaneus teneantur
facere iurare potestatem eligendum pro potestaria castri plebis et [vicarium] dicti
castri ut hoc capitulum totum in castro plebis ubi totaliter observet

ipsum ibi [illegible] plene
faciat observari. ¶ [illegible]
dicam quod potestas et capitaneus

observare secundum tenorem et formam huius capituli cogere debeant debito
res. et hoc capitulum totum precedent ad civitatem plebis et ipsum obser
vent et faciant observari. Et quod observent et faciant observari
et illud in quibus apparebit aliquem promisisse facere confessionem
secundum capitulum supradictum. Et cogantur et cogere teneantur omnes nota
rios castri plebis ponere et scribere in contractibus instrumentis quod vel quod scripserint pro
missione faciendi confessionem coram iudice civitatis Perusii. et coram
iudice castri plebis. et illis qui in contractibus continebuntur vel conti
nentur. Et capitulum locum habeat in confessionibus iam factis et facien
dis in civitate et comitatu Perusii et eius districtu et in castro
plebis. ubi sicut dictum est plene debeat observari. ¶ Pupilli autem
et adulti non valeant in hoc constringi nec pro aliquo debito ex
[illegible]. Quod ultra iudicibus communis de confessionibus facienda habeat
¶ Iudices ad quacumque civitatis seu comitatu pro confessionibus. 222. 54
Apparuerit aliquem promisisse facere confessionem et non ante ipse contractus
et ipsa instrumenta pro confessionibus sit confessiones. Et ille qui confessio
nem facere promisit seu permisit ad nullas obiectiones excep
tionem vel probationem admittatur. preter in confessionibus non admit
tuntur. Et hoc locum habeat in contractibus initis factis et faciendis in ci
vitate et comitatu Perusii. et in contractibus initis alibi celebratis et
in celebrandis non obstante hunc capitulo aliqua ratione
consilii ordinamento facto vel faciendo. ¶ Et quod cuiuscumque civitatis
fuerit exceptis potestatis vel capitanei vel exceptis modo Perusii contumax re
ceptus in preceptum dictando in palatio communis Perusii et non venerit et
discedat sine expressa licentia sui creditoris. potestas et capitaneus tenea
tur eum condempnare pro iure qualibet in .x. lib. denariorum et ipsos potestas et capitaneus
teneantur ei auferre infra tertium diem post preceptum sibi factum
pro communi Perusii. non obstante concordia facta vel fienda inter creditores et
debitores sine libelli porrectione et litis contestatione salvo si debi
tor concordaverit cum creditore ante quam condempnationis fiat debitor
non debeat condempnari. et si condempnaretur ipsa condempnatio seu firma
non valeat nec teneat et nullum preiudicium generet de
bitori. ¶ Si autem debitor forensis vel domini civitatis fuerit et
non venerit termino sibi assignato potestas et capitaneus teneantur ca
pi facere debitorem a sua familia et baylitoribus communis Perusii
ad petitionem creditoris et teneantur ipsum facere custodiri per be
rrulos communis Perusii. donec creditori fuerit plenarie satisfactum
Et hoc locum habeat in omnibus a .xiiii. annis supra et filiis familias
minoribus vel affirmantibus pro domino se esse maiores .xxv. annis sal
vo et reservato eo quod dicitur in superiori capitulo de minoribus predictis
et filiis familiasque in totum debeat observari non pro Ubaldi aliqua re
derogetur. ¶ Et si dictus se sederet seu cessaret aut se absen
taret donec inter reddiderit in civitate Perusii et postea redierit vel
redierit ipse forensis. potestas et capitaneus teneantur ipsum capi fa
cere ad petitionem sui creditoris non obstante fervis inductis seu in
ducendis ex quacumque causa et hoc locum habeat in contractibus preteritis
presentibus et futuris in quibus aliquis promisisset facere confessi
onem aliquam non obstantibus aliquibus statutis seu capitulis in
statuto contentis. cum debitores ad solutionem faciendam
predictis compellantur a quibus capitulum [illegible] potestas et capitaneus [illegible] absoluti.

Marginal notes: de termino [illegible] — [illegible] — non potest [illegible] — [illegible] — non potest pupillus [illegible] detineri [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible]

Extra volumus statuentes quod si aliquis non subiectus iurisdictioni comunis pisani principaliter in civilibus vel criminalibus litigaret vel aliquid peteret ab aliquo pisano, vel conveniret vel aliquid non ageret contra aliquem pisanum vel conveniretur coram aliquo iudice vel officiali comunis pisani, quod talis non subiectus teneatur et debeat prius satisdare antequam audiatur et fideiussorem dare de civibus pisanis ad penam . C . librarum denariorum, et aliter talis non subiectus audiri non debeat, et officialis sive iudex coram quo talis causa fuerit sententiam teneatur et debeat talem non subiectum ad petitionem civis pisani cogere ad satisfaciendum prout [illegible] ad penam . C . librarum denariorum, quam penam comuni pisano solvere teneatur si contra fecerit. Et hec additio sub eo capitulo incipit Preterea volumus statuentes, [illegible] fuit facta in consilio [illegible] indictione vi, die xx [illegible] [illegible].

1308

55 Qualiter puniatur debitor negans debitum contra se confectam de confessione.

Quicumque negaverit vel infitiatus fuerit coram potestate et capitaneo aut iudicibus [illegible] seu publicum instrumentum probabile factum per se de aliquo debito pecuniario, solvat et solvere teneatur penam quartam partem [illegible] continentie illius instrumenti vel quibus fecit seu fecerit instrumentum aut suis heredibus; et instrumentum quod fecit non observare teneatur si non negaverit instrumentum, ab eo pena peti vel exigi nullatenus possit. Et potestas et capitaneus vel iudex coram quo [illegible] fuerit [illegible] deposita sorte solutionis faciant [illegible] [illegible] salvo tamen quod si creditori esse satisfactum de aliqua parte debiti et quod pena peti non possit nisi debitor negaverit [illegible] debiti quod [illegible] ad solvendum.

56 Si aliquis forensis — Qualiter fiat [illegible] forensibus contra pisanos.

[illegible] petierit quantitatem aliquam pisano vel ab eo promissione de solvenda sibi pecunia [illegible] eidem forensi si ius [illegible] pisano et [illegible] causa cognoscatur. Salvo quod si debitor non esset solvendo debitum eius non debeat comunis pisani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et hoc capitulum locum habeat [illegible] [illegible] qualiter

57 Si quis petierit aliquod debitum solutum — puniatur petens alicui debitum solutum.

de solutione appareat instrumentum [illegible] pecuniam quam petierit [illegible] debito comuni pisano pene nomine solvere teneatur. Et potestas et capitaneus [illegible] instrumentum [illegible] debiti vel absolutionis facte debitori a creditore [illegible] infra viii dies postquam ei vel alicui eorum fuerit petitum, [illegible] facere principali debitori pecuniam [illegible] dare vel solvere debeat vel [illegible]. Et si infra viii dies [illegible] [illegible] potestas et capitaneus [illegible] ipsum vel [illegible] comuni pisano in duplum eius quod in instrumento continebatur. Et illud idem per omnia observetur qui esset paratus solvere debitum vel partem debiti que remansit seu restat ad solvendum. Et hoc locum habeat in omnibus [illegible] [illegible] presenti [illegible].

58 Qualiter confessionum mandetur executioni per potestatem et capitaneum et iudices et alios iudices comunis pisani.

Ut confessiones instrumentorum continentes de confessione facienda melius et efficacius exequantur et ut finis litibus imponatur [illegible] statuendo quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum [illegible] iudices, nec non et alii iudices comunis pisani quibus pertinet [illegible] [illegible] pisani et quilibet eorum per se debeant et teneantur nullo alio [illegible] capitulo [illegible] vel secuti hoc capitulum confessiones et instrumenta quibus [illegible] de confessione facienda [illegible] sine libelli oblatione litis contestatione [illegible] ordine et sollempnitatibus [illegible] [illegible] obmissis ad voluntatem creditoris vel creditorum executioni mandare [illegible] quod si creditor noluerit suum debitorem [illegible] [illegible] donec sibi satisfecit [illegible] potestas vel capitanei seu iudices [illegible] vel alius [illegible] vel [illegible] [illegible] sine faciat debitorem [illegible] [illegible] quod veniat coram eis vel eo ad recipiendum preceptum [illegible] [illegible] qui si non venerit [illegible] [illegible] sine licentia sui creditoris vel si non fuerit in eo [illegible] inventus post [illegible] preceptum sibi [illegible] quod solum hoc casu sufficere volumus. Ac [illegible] edicto [illegible] [illegible] eundem debitorem [illegible] et [illegible] debiti et expensarum [illegible] vel faciat ex [illegible] [illegible] [illegible] qui fuerit de civitate vel burgis [illegible] [illegible] dies et illi qui non fuerint de civitate vel de burgis [illegible] [illegible] dies [illegible] veniat satisfacere creditori vel stare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] declarato.

Decernentes si debitor receptus fuerit stare [illegible] ipsum [illegible] esse in carcere comunis debeant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creditoris debitorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non valeat sine expressa licentia sui creditoris. Et [illegible] si creditor noluerit facere [illegible] domum sui debitoris [illegible] sibi [illegible] potestas vel capitaneus vel iudices [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] creditoris. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita quod sibi plenarie satisfaciat. Et predicta teneantur potestas et capitaneus et iudices [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debitorem [illegible] [illegible] vel [illegible] comunis pisani [illegible] sibi fuerit preceptum [illegible] [illegible] preceptum [illegible] [illegible] seu post quam fuerit ex [illegible] [illegible] [illegible] placuerit creditori. Et si potestas vel capitaneus vel iudices eorum vel alius eorum vel alii iudices [illegible] vel aliquis ex eis [illegible] omnia et singula [illegible] hoc capitulo [illegible] observanda [illegible] et executioni mandanda [illegible] creditoris fuerint negligentes, solvat quilibet eorum negligentium [illegible] [illegible] libras denariorum. Hoc autem capitulum fuit [illegible] [illegible] indictione [illegible]. Et volumus [illegible] ut [illegible] confessiones melius [illegible] et executioni mandentur quod ab executione confessionum [illegible] [illegible] [illegible] non possit appellari nec appellatio aliqua interposita ad aliquid [illegible]

ul' ad aliquos alios officiales. Et si aliquis contra fecerit appellan
do ul' appellatione aliqua interponendo puniatur in .L. libr. den. Et
ipso iure appellatio non ualeat. Et si iudex appellationi ul' aliquid a
liud intellexerit de ipsa appellatione puniatur in .C. lib. den. Et nichilominus
in ipsa curia [illegible] executionis cogat debitorem potestas satis
1301 facere creditori in contentis in libris fuerunt. Condit. in .m.ccci. Ind.
xiiii. ¶ Statuimus et ord. quod cuiuscumque filius familias steterit et habita
uerit per se separatim a patre per tempus .x. annorum non habendo nec
possidendo de bonis patris sui [illegible] sua familia libere possit co
ram potestate et capit. potestas se emancipari a patre. Et potestas et capit.
teneantur et quilibet eorum sub pena .c. lib. den. ad petitionem dicti filii sui
1304 eundem patrem compellere dictum suum filium emancipare et a patria
potestate relaxare. Ita ut possit libere contrahere et testari et alia
facere que liber homo potest aliquo capitulo non obstante. Et hoc fuit conditum
in .m.ccciiii. Ind. s[e]c[und]a die .xx. iunii a kal. iunii [illegible] tantum
ualitur. **Que exceptiones non possunt opponi contra instrumenta confessi**
59 Quod uolumus instrumenti **onum. xxx.**
ul' cartam factam ul' [illegible]
ul' receptionis facienda cuiusque pactionis contractus existat in quo
tinetur quod promissio facta fuit de confessione facienda habeat et
intelligatur pro confessione [illegible] confessio et omnibus habeat contra quan
tas in quibus promittitur de confessione facienda ul' [illegible]
~~nes p[illegible] non [illegible]~~ nulla exceptio possit opponi
de solutione ul' absolutione ul' termini prorogatione si hoc
per instrum. refutationis ul' per instrum. debiti cancellationem ul' per in
strum. prorogationis. ¶ Et si debitum steterit per .x. annos [illegible]
[illegible] non fuit petitum [illegible] iure
solute ul' aliquid [illegible] pro [illegible] solutum illud debitum peti
non possit. Dummodo hoc non pateat aliter [illegible] occasione
debiti ul' contumacie ul' ex[illegible] ul' alio modo se abse
ntauit [illegible]. ¶ Et ut predicta sint clariora [illegible]
declaramus quod [illegible] in quibus esset facta promissio cre
ditori de aliqua re soluenda ul' danda ad petitionem creditoris
incipiat tempus .x. annorum currere a die celebrati contractus ul'
instrumenti. ¶ Exceptis instrumentis dotalibus et omnibus aliis instrumentis factis super
dotibus ul' pecunia descendenti ex instrumento dotali [illegible] occasione
quocumque nomine nuncupentur ~~quibus nullum tempus currit nec currere~~
~~intelligatur~~ Et exceptis illis ul' illo qui [illegible] ul' [illegible] alio ul' pro alio
obligatus ul' obligatur [illegible] ul' cum [illegible] tempus prefixo et ultra
tempus seu temporis longitudo possit nec debeat currere nec
obesse. ¶ Et predicta [illegible] quod [illegible] incipit [illegible] predicta
fuerunt condita in .m.cclxxxvii. Ind. xv. die .xxix. aug. Item 1287
in anno dom. m.cc[illegible]. Ind. viii. die .ix. aug. fuit additum 1295
in [illegible] capitulo superiori [illegible] exceptis instrumentis dotalibus s. et
omnibus aliis instrumentis factis [illegible] dotalibus ul' pecunia descendenti
ex instrumento dotali ul' [illegible] occasione quocumque nomine nuncupentur. Et pre
dicta omnia et singula ualeant a dicto die [illegible] in antea [illegible] tempore
preterito et futuro. ¶ Si tamen aliquis adultus ul' adulta

fecisset actenus. siue ante tempus annorum domini m.cc.lxxx. 1280
aliquam cartam confessionis promissionis ul' obligationis cuiuscumque rei firmiter
plene ualeat aliquo capitulo quod adhuc in statuto communis ul' p[illegible]
fuit non obstante. ¶ Preterea uolumus quod ad [illegible] .x. annorum
facienda [illegible] debitores soluendo [illegible] sufficiant et
confessiones loco sine habeant ~~[illegible]~~
~~rem [illegible] .x. annorum.~~ ¶ Confessio ul' carta in qua appareat
promissio de confessione facienda facta ab [illegible] ul' ab illo cui
bona fuit interdicta ul' ab illo qui esset minor .xx. annis sine
licentia curatoris ul' a pupillo ul' a filio familias cuiuscumque
etatis existat non ualeat nec teneat si adultus fa
cere cartam ul' confessionem cum licentia curatoris si curatorem habet
ul' cum licentia [illegible] saltem duorum consanguineorum suorum magis
propinquorum si curatorem non habet et nisi filius familias [illegible]
expressa licentia patris. ¶ Si non confessio ul' carta facta ante
[illegible] .xx. annis ualeat et teneat exceptis filiis familias
qui si fecerint cartam ul' confessionem sine expressa licentia
patris non ualeat nec teneat nisi [illegible] filius familias fuit emanci
patus. Sed si fuit emancipatus ualeat et teneat ~~[illegible]~~
~~fuit [illegible]~~ m.cclxxxvii. Ind. xv. ¶ Si cum filius familias esset mer 1287
cator ul' negotiator ul' aliquod artificium [illegible] esset et bonis
[illegible] pro [illegible] pro [illegible] teneatur
intenens [illegible] adimplere et obseruare [illegible] promissiones
[illegible] quod [illegible] occasione artis [illegible] negotiator
seu artis sue. Et [illegible] quod [illegible] pater [illegible]
quod esset filius fa. et [illegible] filius [illegible] in una domo cum patre et
steterit ad unam mensam [illegible] pater compellatur pro filio [illegible] soluere
et satisfacere ~~[illegible] soluere satisfacere fuit additum in~~
~~m.cc[illegible]~~ [illegible] pater [illegible] filio quod promissionem 1288
ul' [illegible] non fecit ul' fecisse [illegible]. ¶ [illegible] confessio facta
a filiis fam. qui [illegible] ul' iure [illegible]
negotia [illegible] fam. ualeat debeat [illegible] si autem ali
quis [illegible] aliquam promissionem ul' cartam seu obligatio
nem [illegible] ~~[illegible]~~
~~ad [illegible]~~. ¶ Volumus nisi quod [illegible] obstante eo quod
supra [illegible] capitulo [illegible] nec aliquo alio iure quod si filius
fa. steterit [illegible] artem suam per se [illegible] .x. annorum non
habendo nec possidendo de bonis patris sui tal' filius fam. pos
sit et ualeat de bonis a [illegible] per eum [illegible] et omnia
has obligationes et [illegible] actus facere [illegible]
et hic. Et fuit conditum in m.cclxxxix. Ind. [illegible]. ¶ Si non credi 1289
tor siue ille cui facta esset promissio sine carta negauerit se
habere cartam ul' confessionem compellatur incontinenti sibi [illegible]
tem ul' capit. facere illam finis refutationis ex eo quod [illegible]
nere seu [illegible] dicere [illegible] seu confessione illi qui cartam
seu confessiones fecisset seu alii cui pro eo refutatione [illegible]
postulandam. Quod [illegible] in aliqua parte fuit correctum
et de eo aliquid sublatum [illegible] m.ccc.xiiii. Ind. xii. die ultimo 1314

[Marginal notes, left:] Secundo quod nolumus [illegible] ; ul' quatuorgia [illegible] ; ul' rescripto [illegible] ; [illegible]

[Marginal notes, right:] Non obstante si filius familias [illegible] ; familias [illegible] negotiator ; ipso iure sit nulla non obstante [illegible] Cap. [illegible] iudice tale instrum. [illegible] laten. [illegible]

[Notes at foot of page:] ul' promissio debiti quantitatis certe et liquide in quo continetur promissio de confessione facienda ul' [illegible] quatuorgia.
Et iudices [illegible] instrum. confessionato ul' confessione facta in iudicio libello non oblato ut [illegible] [illegible] et ab alio instrum. [illegible]
[illegible] ex uigore alicuius capituli ad petitionem creditoris [illegible] [illegible]
[illegible] sine libelli oblatione [illegible] et sine strepitu iudicii [illegible]
[illegible]
Item [illegible] si [illegible] auditores [illegible] nec [illegible] [illegible]
[illegible] 36

ul' filius familias

~~xxv. Ite.~~ Item si aliquis minor .xx. annis ul' aliqua mulier ~~in domo viri cum cocurat~~ fecit seu faciet aliquem aliquem contractum uel obligationem sine licentia patris ul' consanguineorum maiorum proxeorum et postea pater si patrem habet et si patrem non habet et consanguinei illius minoris ~~ul' illius mulieris~~ maiores proximi illi contractui ul' obligationi consensit ul' consenserint seu consentiet ul' consentient seu expressam licentiam dederint seu dabunt dictus contractus et obligatio plene ualeat et teneat ac si consensissent seu licentiam dedissent illi contractui ul' obligationi tempore celebrationis ipsius contractus ul' obligationis non obstante aliqua summa lata seu aliquo consilio dato hactenus contra predicta ul' aliquod predictorum non obstante aliquo alio quod contra predicta ul' aliquod predictorum posset obici ul' opponi et predicta que in libro .c. continentur qui incipit. Item

1287 contra si aliquis minor fuit condita a .m.cc.lxxxvii. ind. xv. die x. vi. augusti. et valeant a dicta die in antea et pro tempore preterito et futuro. Item statuimus et ordinatur quod si aliquis uidelicet

uel aliquis officialis communis potestas ul' capitaneus ~~ul' aliquis officialis communis~~ intellexerit aliquem de confessione debiti et teneatur soluere communi pro ipse pene nomine .c. lib. denariorum. saluo quod possit intelligi super exceptionibus que pro aliquo statuti capitulo concedunt. et quicumque aduocauerit seu allegauerit contra confessionem debiti et teneatur soluere .c. lib. d. Saluo quod possit aduocari et allegari super exceptionibus que pro aliquo statuti capitulo conceduntur. Item si quis in obligatione esset pro aliquo remaneat in

uel cartam prudentia potestas et capitanei et consilium qui erunt pro tempore teneantur de compelli de confessione seu de carta que pro communi Pisis facta esset et id quod continetur in istis duobus capitulis fuit conditum in

1283 anno domini .m.cc.lxxxiii. ind. xi. Item prestare uolumus ad tollendas fraudes et dolositates que sepissime committuntur quod quibus creditor possit debiti seu depositi ul' alterius obligationis iterum sumi et restitutionis fecerit ipsius debiti ul' depositi ul' alterius obligationis principale instrumentum reddere compellatur pro potestate ul' capitaneum et alios officiales communis Pisis suo debitori qui fuerit ul' depositario ul' a quo obligationem receperit et infra .viii. dies postquam sibi receptum fuerit dictum instrumentum principale; non restituerit suo debitori predicto extunc debeat condempnari communi Pisis pro potestate et capitaneum in duplum et quod ideo instrumento predicti continetur. Preterea ultimum

1286 fuit conditum .m.cc.lxxxvi. ind. xiiii. excepto in loco decimo dato ad restituendum istum predictum et decreta que fuit additum

1283 .m.cc.lxxxiii. ind. xi. Quod nullus alicui debitori non detur licentia recedendi ad status civitatis ul' comitatus sine uoluntate creditoris

Quoniam esse ius non iniquum et est dignum quod debitori ul' debitoribus alicuius ul' aliquorum ciuium et districtuum ciuitatis Pisis sine sui creditoris ul' creditorum uoluntate ciuitatis ul' comitatu ul' districtu Pisis detur aliqua licentia permanendi ul' recedendi propter presens capitulum obseruantium pretium ordinamus quod potestas pro aliquo consilium communis ul' potestas ul' capitanei ul' rectores artium pro aliquo officiali communis Pisis alicui debitori alicuius alicui creditori ul' dari licentia sine fructu ueniendi pro stando in ciuitate ul' burgis ul' districtu Pisis. sine licentia uoluntate sui ul' suorum omnium creditorum. nec bannum eum prorogari pro aliquod alicuius reformationis nec aliquo alicui ei ul' eis sit predictum

ul' obligationem quo mediante possint sine suorum creditorum licentia ac et uoluntate in ciuitate comitatu ul' districtu Pisis uenire et conuersari. Et si potestas ul' capitaneus ul' aliquis eorum ex officialibus ul' priores artium ul' alii ex eis ul' aliquis ~~alius~~ officialis communis Pisis contra supradictam formam licentiam aliquam alicui concesserit priuatum quilibet concedens licentiam .m. lib. d. et eadem pena ipso potestas et capitanei ul' alicui eorum ul' ex eorum familiis ul' priores artium priuati infra consilium de hoc pro aliquod posuerit in aliquo consilio communis ul' ipsius Pisis ul' sapientum ul' rectorum artium ul' contra predicta aliquid reformari permiserint. Et qui contra predicta in aliquo dictorum consiliorum arengauerit .l. lib. d. debeat condempnari et talis licentia data contra dictam formam non ualeat nec tenet ullo modo et de predictis possit quilibet accusator. Et potestas et capitaneus et alii eorum et eorum aliorum officiales de predictis penitus debeant sindicari et si repti fuerint contra fecisse condempnentur reperti contrafacientes in pena supranotata

1298 ~~hoc autem capitulum fuit conditum a .m.cc.lxxxxviii. ind. xi. die xxv. augusti a dicta die in antea valiturum.~~ Quod confessio recepta ob liberationem se pro aliquo. 61

Quicumque principaliter ul' fideiussorio nomine ul' alio quocumque modo obligauerit se pro aliquo alio ille pro quo se obligauerit debeat eum obligatum et suam bona et heredes conseruare tam de sorte quam de usuris et expensis et interesse. Et si pecuniam in mutuo accepit siue pro soluendo debito pro quo fuit obligatus siue alio modo siue fuit presens ille pro quo accepit siue non nichilominus ille cuius extat ul' pro quo soluta ul' in mutuo ul' alia causa accepta pecunia debeat talem obligatum et recipientem pecuniam et sua bona et heredes conseruare et condempnari conseruare tam de pecunia accepta quam de usuris pro ipsum debitum et quousque steterit in statu et de dampnis et dispendio quod incurrerit pro eo quod non stabat ul' steterit in palatio communis Pisis ul' alio modo et interesse et dampnum declaratum a patiente ul' patientibus ipsum suo simplici uerbo absque iuramento. Item specialiter contra pro uexatione a potestate ul' capitaneo et potestas et capitaneus faciant pati eum dampnum satisfacere ab illo pro quo facta fuit obligatio de omnibus supradictis. Et intelligatur esse fideiussor et sequitur pro alio obligasse eo ipso quod habet instrumentum promissionis confirmationis in dampnatis et eo ipso quod apparet seu apparebit in libris seu in libris communis Pisis quod fit ul' fuisset fideiussor alicuius ul' pro eo in aliquo promisisset tamen quod si dictus paratus ul' fuisset passus aliquod dampnum occasione alicuius promissionis ul' fideiussionis ul' obligationis facte ul' faciende communi Pisis ul' alii seu aliis pro eo ul' pro aliquo pro aliquo seu pro aliqua uniuersitate ille ul' illi pro quo ul' quibus fuisset ul' fuerit facta talis promissio ul' fideiussio ul' obligatio teneantur et debeant talem promissorem ul' fideiussorem ul' obligatum in dampnum conseruare de dampnis et expensis et interesse que et quas assignauerit sustinuisse ul' fecisse suo simplici iuramento in supradicta forma de supradictis. Item potestas et capitaneus et iudices eorum teneantur ad petitionem fideiussoris ul' obligati contra eum et quocumque modo pro alio compellere principales ul' principales ei de obligatione exhibere et recipere non obseruet tamen ante terminum quam infra terminum et post terminum ad uoluntatem et arbitrium fideiussoris et obligati. Item teneatur tamen

-/. non obstante si dicitur quod debitum non steterit obligator ul' aliquo alio

Inter ~~reptis~~ promissione et obligatione

[illegible] pro aliquo ille pro quo esset recepta promissio ul' obligatio [illegible] sibi facta sine aliqua [illegible] tali pro quo fuit facta receptio tractatur [illegible]

bligatus seu fideiussor denuntiare et predicere principali uel eius heredibus pro quo se obligauit ut exhibeat et soluet ipsum in depositione de obligatione seu fideiussione quam pro eo fecit. ¶ Et si creditor uel fideiussore compulsus fuit fideiussor requirat principalem seu illum pro quo se obligauit uel eius heredes uel successores ut soluat pecuniam uel rem aliam quam tenetur soluere creditori quod si facere noluerit potestas et capitaneus eum uel eos precise compellant ad soluendum integre creditori et ad capiendum uel detinendum eum uel eos si potuerint si inde ant toto posse et si non potuerint eum uel eos capere ipsum uel ipsos stant exbanniti ad uoluntatem fideiussoris seu prius obligati seu constituti et de banno exire non possit donec fideiussorem uel obligatum uel constitutum ab obligatione seu fideiussione conseruabit indempnem. ¶ Et si fideiussor uel principaliter obligatus posuit quamcumque monitam de illo uel de illis pro quo uel quibus se obligauit uel obligauit uel constituit seu constituit et appareat instrumentum quod se obligauit uel intercessit uel appareat instrumentum promissionis conseruationis de indempnitatis uel appareat scriptum in libro seu libris communis perusii. et aliquis pro aliquo fideiussit seu se obligauit potestas et capitaneus et quilibet eorum iudex et quilibet eorum et quilibet alius iudex communis perusii sine decimo et litis contestatione et sine iuramento calumpnie et libelli datione. sed tantum summarie quod de iure difinire et declarare teneantur et declaratione facta uel obstensio qualiter ille qui monitionem posuit fideiussit uel se principaliter obligauit debeat eum uel eos pro quo uel quibus se obligauit uel fideiussit compellere exhibendum et conseruandum dictum fideiussorem uel obligatum indempnem et eius heredes et ad soluendum integre creditori. Et si debitor uel debitores non soluerint uel cessauerint soluendo aut eius heredes potestas et capitaneus uel iudices debeant eum uel eos uel eius heredes capere uel capi facere si potuerint et si non potuerint eum uel eos capere faciant eum uel eos exbanniri et deinde sint fideiussoris uel obligati pro uoluntate seu heredis eius. ¶ Et si potestas et capitaneus uel aliquis iudex aliquis eorum predicta facere recusauerint et non fecerint quilibet eorum de suo feudo seu salario communi perusii .c. libras denariorum nomine pene soluere teneantur et in assatamentis communis perusii de eorum penam pro omni debito retineri. ¶ Et hoc statutum locum habeat tam in fideiussoribus obligatis factis et faciendis inter ciues comitatenses et districtuales communis perusii quam alios comitatenses seu inde districtuales ad que omnia et singula efficaciter complenda potestas et capitaneus et eorum iudices subdicta pena pro posse debeant studium et solicitudinem et operam efficacem.

62 Si unus uel plures tenentur qualiter debitores cogantur ad pluribus creditoribus uel re petitione creditorum etc.

colunt uel eorum heredibus potestas et capitaneus teneantur ei uel eis satisfacere et si non satisfaceret teneantur eum uel eos uel eorum heredes cogere ad uoluntatem creditoris uel recolte uel captionem pro se uel per exbanimentum uel per destructorium faciendam suarum rerum uel per dationem tenute datarum rerum et creditores predictas res sibi datas in tenutam possit uendere sub extimatione facta et promissa uel .xxv. dies a tempore date tenute et tanta faciendo exbapnimus pro tres ebdomadas postquam fecit res extimari ita tamen quod res plus offerenti dentur uel per alios modos conuenientes. et ita cogantur illum uel illos quorum res fuerunt uenditionem consentire et promittere defensionem et deuictiones

morentibus quibus ponitur. et presertim qui prior est tempore potior sit in iure. et potestas et capitaneus tales uenditiones ratas et firmas habeant et eas faciant obseruari. qualiter probari debeat debitum fore solutum etc. 63

Ad probandum debitum fore solutum a .xxx. libras denariorum usque ad .x. libras non minus quam tres testes sufficiant saluo quod si aliter contractu quod illud debeat obseruari.

Potestas et capitaneus teneantur qualiter potestas et capitaneus teneatur obseruare omnia predicta obseruare omnia ista legitime facta 64

sunt hinc uel legitime facta et in antea facienda et teneantur soluti facere restitui creditoribus summam pecunie quam in fine termini constituti siue sit liquidum debitum siue sit debitum ex quo pignus habeat creditor ad uoluntatem creditoris finito tempore instituti. ¶ Et si creditor finito tempore instituti pignus dimittet debitori ut suum recolligat pignus intra unum mensem a tempore dimissionis siue die instituta quod si facere neglexerit deinde potestas et capitaneus compellant debitorem ut pignus recolligat sine mora. et si ante finitum tempus instituti creditor noluerit sibi computare fructus in sortem cogant debitorem pignus recolligere ut dictum est. ¶ Et si aliquis aliqui ciui tenutario indecenter opponat contra aliquem notarium uel instrumentum uel scripturam per eum ordinatam quod si aliquis opposuerit aliquid contra aliquem notarium uel instrumentum uel scripturam per eum scriptam uel scripturam dicendo uel allegando uel opponendo quod non sit notarius ipse uel qui scripturam fecit uel instrumentum soluat nomine pene communi perusii .c. libras denariorum si talis notarius uel alius ostendit priuilegium ipsius notarii et de eo fidem fecit uel si fecit fidem quod talis notarius exercuit artem notarie per .v. annos et uero talis opposito dicto uel allegato non ualeat ipso iure. et si de predictis et predicti potestas et capitaneus et quilibet eorum et quilibet eorum officiales possint et debeant inquirere nullo obstante capitulo. et mare inquisitionum et uero de predictis quilibet possit esse accusator. et ea que ante dicto sunt fuerunt condita tempore ... 1299

qualiter instrumenta tabellionum habeant uim confessionis et executionem mandetur etc. 65

Omnia instrumenta dotalia habeant uim confessionis et executionem mandetur tamquam confessiones nulla obstante exceptione ... confessionibus. et hoc locum habeat in omnibus contractibus et instrumentis dotalibus tam factis quam faciendis. et presentibus presentibus et futuris. ¶ Et si quis de certo desponsauit uxorem et adduxit et dotem recepit. et contra uxorem ante mortem uiri decesserit sine liberis aliorum quam apud uirum remaneat tertia pars dotis recepte. Saluo quod si uxor maiorem quantitatem sue dotis in ultima uoluntate relinquere noluerit sit libera ei dimittere dotem uiro suo quam uoluerit ad dictam quantitatem. super predicta omnia et singula habeant locum in feminis maritatis et que de certo maritabuntur. ~~dummodo non intelligatur in illis feminis que fuerunt mortue antequam esset conditum id quod continetur in isto statuto conditum fuit anno domini .mcclxxvi. indictione .x. tempore domini ... die .xxiii. mensis septembris. et ubi dicit quod tertia pars dotis recepte apud uirum remaneat si uxor ante mortem uiri decesserit sine liberis ambo(rum) fuit mutatum. scilicet quod ubi dicit de tertia parte constituit dicere de tertia parte dotis et dictum mutatum sine addito ... fuit hoc anno domini .mcclxxvi. indictione .xiii. die .viii. augusti.~~ ¶ ~~Et ad omnem dubitationem materiam litigandi tollendam ne possit ...~~

37

Ad lites et contentiones tollendas et dirimendas et ne lites ex litibus oriantur statuimus quod in instrumentis dotalibus ad probandum dotes ... restituendas ... ponenda seu collocandam ... in causis pauperum ... procedatur summarie sine libelli porrectione et litis contestatione et sine figura et strepitu iudicii ... sic procedatur ...

statuto quod seu lis exorta ipsum statutum interpretari et declarare volentes decernimus statuentes quod si aliquis sponsaliciis seu matrimonium contraxerit seu contrahet in futurum et sponsam seu uxorem ad domum duxerit seu quod sponsus vel maritus ad domum sponse seu uxoris iverit ad standum et habitandum cum ea tempore seu spem dotis vel aliquid in pecunia vel alia rebus nomine dotis quocumque nomine receperit sine aliqua promissione de dote vel pecunia vel alia rebus nomine dotis receperit a dicta sponsa seu uxore et dicta sponsa seu uxor ante mortem sponsi vel mariti decesserit sine liberis amborum statuimus quod lex de tercia parte que remaneat penes virum et desquam tractavimus loquebatur locum habeat in omnibus feminis maritatis seu disponsatis ante tempus conditi statuti que essent ducte ad sponsos vel maritos suos vel cum eis similiter habitassent et inde sponsatis et desponsandis et maritatis et maritandis cuiuscumque etatis sint vel fuissent vel fuerint et habeat pro lege ut nemini dicens allegari possit et fuerit non solum in lectis iamiam venturis et iam lege ex ? ... die xviii septembris anno m.cc.lxxxx indictione iii. In quo die et anno dicta declaratio et interpretatio et addito que in hoc ultimo continentur facta fuit non tamen intelligatur nec locum habeat in mortuis ante ipsum statutum quod de quarta loquebatur et ea que in hoc ultimo continentur fuit condita et facta m.cc.lxxxx indictione iii die xviii septembris.

1290

66 Licet superius multa loquatur capitula quod represalie concedatur de represaliis concedendis tamen concedi debeant ordinamus et statuimus. Et si aliquis pisanus esset spoliatus rebus suis que secum haberet vel erit seu esset spoliatus seu privatus possessione rerum seu ipsis rebus que haberet in aliqua terra seu districtu potestas et capitaneus teneantur requirere comune illius terre in qua seu cuius districtu erit aliquis spoliatus vel possessione rerum seu ipsis rebus privatus ad petitionem spoliati seu possessione rerum privati totiens quotiens potestati et capitaneo videbitur expedire. Et facta predicta requisitione potestas et capitaneus teneantur et debeant recipere probationes de spoliatione seu possessionis privatione ab illo qui postulationem fecerit coram eis et in in venerit probationes legitimas tunc potestas et capitaneus si illa terra habere ipsius spoliatos concedere teneantur dummodo concessio spoliatorum sit [illegible]. Et privata fuerit et modo capitulis supra scriptis posita sub pena quod nulla represalia concedatur unquam nisi ante fuerit requisitum potestas et capitaneus aliter non concedatur. Represalias autem concessas et confirmatas reuendere non oporteat nec amplius confirmare debeant et ipse represalie ut concesse sunt rate et firme debeant permanere. Quod potestas et capitaneus teneantur dare opera

67 Potestas et capitaneus teneantur dare operam ut posse qualiter inter comunia et paupertates facta et fienda inter nos et vicinas civitates quod regimenta facta inter nos et vicinas civitates sub quibuscumque [illegible] et de ipsis concordia fuerint cuncti nostri cives et comitatenses ire stare et redire cum eorum rebus in illis comitatibus et sine aliquo impedimento valeant et secure. Quod

68 Potestas et capitaneus tenetur itinere expensis comunis pisani ambaxiatoribus detur ab ambaxiatore expensis petendo aliquid pisanis deceptum

terrestribus et recuperando aliquid cuius vel comitatenses pisani captum vel detentum ad recuperandum ipsum operam et sollicitudinem opportunam pro posse. Et ille pisanus qui esset captus vel detentus non restitueret potestas et capitaneus teneantur de personis et rebus hominum illius terre in qua captus et detentus esset aliquis pisanus detineri aut detinere facere ita quod ancere parcere ipsum pro fuerint detenti. Et de illis intelligatur qui allibrati essent in civitate vel comitatu vel districtu pisano in non malis quorum libra non appareret in libro comunis pisani assignata. Et petentibus non petentibus ambaxiatores vel litteras suis expensis potestas et capitaneus eos vel eas dare faciant et concedi. Dummodo prius sciant quid ire ambaxiatores et litteras postulantium. Et ambaxiatores sine licentia consilii alicuius non concedant. Litteras autem concedant petentibus prout eis videbitur expedire.

69 Decernimus et ordinamus quod contra servetur de peccunia ille qui se quod si aliquis fecerit vel obligaverit cum aliquo in aliquo redditu vel alienatione facit aliquid venditionem alicuius rei stabilis et alicubi se obligaverit seu obligabit seu venditionem fecerit vel faciet de eo vel sine eo. Et ille qui se taliter obligavit vel obligabit recepit seu recipiet promissionem seu instrumentum de conservatione et de peccunia a venditore vel ab alia persona que cum in de peccunia promisit conveniet ille qui recepit vel recipiet talem promissionem non teneatur conveniri vel cogi facere promissorem conservatorem in de peccunia reddendum seu faciendum se extrahi et exobligari a promissione quod venditor vel alia persona ei fecerit antequam moneat. Set quod de re vendita. Et postquam eis fuit mota questio de ipsa qui promisit eum de peccunia conservare teneatur statim lite mota in sollicite iudicium et de dampnis et expensis et interesse et in de peccunia debeat conservare ad aliam partem. Et hoc capitulum fuit conditum m.cc.lxxxvii indictione xv die xxix augusti et valeat a dicta die in antea vero pro tempore preterito et futuro.

1287

70 Si quis vendiderit aliquid quod ius laboratoris conservetur salvum in venditione terre quam aliquis haberet ad laborandum vel ad coptimandum ius laboratoris vel coptimatoris pro ipso anno in quo fiet venditio eidem laboratori vel coptimatori sit salvum et integre debeat reservari non obstante quod simul dicta venditionis non sit mentio quod ius laboratoris vel coptimatoris ipsi laboratori vel coptimatori reservetur quod ius tamen laborator vel coptimator habeat secundum fructibus terre vendite. Et si interea vendita non esset fructus set esset magese stat ius laboratoris vel coptimatoris secundum fructibus qui erunt in ipsa terra fructifere estatis nisi forte venderetur res vendita expresse contra ius laboratoris vel coptimatoris in quo casu non preiudicet laboratori vel coptimatori set preiudicet venditori. ~~Et hoc capitulum fuit correctum et mutatum m.cc.lxxxxviiii indictione xii.~~

1299

71 Si aliquis sit vel habuerit nostrum codicillos testamentum vel ultimam voluntatem qui teneatur testamentum vel testamentum vel aliquid ad ... ~~aliquid ad ... lib. sive mat... ad ... ~~ ... in secundum ~~potestati vel capitaneo~~ ... assignare aut ... ex eis extractis ~~potestas et capitaneus~~ pro altera parte mittatur. Et si ad illi scari dixerit vero non esse ~~possit se excusare et defendere quocumque modo~~

nullum vel testificare audiatur aliquis pro iudice ...

nobilis et potentes. Et post, incipiant facere bapnum quolibet die sabbati per omnes menses usque ad festum omnium sanctorum per canonicum et burgenses ut omnibus sit notum. Et ille qui habet vel habuit talem donationem vel testamentum non valeat nec teneat si ipsam vel ipsum non assignaverit ut dictum est. Et sic tamen, a tempore domini Lamberti Ghisleriorum citra donationes vel testamenta fuerunt omissa vel omissum seu insinuari prout donationis vel testamenti tempus predicta fuit requisita confessa per firmo habeatur. Et qui semel assignavit seu assignaverit instrumentum donationis vel testamenti et predicta fuit vel fuerit confessus vel contemptus ita ut nec est non teneatur amplius assignare, et si per predicta non venerit vel assignaverit debeat tamen in suis cognosci et salvum sit ius utriusque partis si quod habent. Et post, incipiant facere si virtute vel alibi et quo per istribi fuerat prodeuntes causas donationis vel testamenti contractus et assignationes que assignabuntur usque ad dictum tempus et sollempnitate modo et ordine supradicto. Salvo tamen quod qui habuit rem sibi donatam et tenuit vel in testamento relictam per tempus x annorum continue et sic habet et possidet, assignare nullatenus teneatur. Et cum autem dictum capitulum non sit bene clarum, sed implexum obscurum et ma[...] cum non declaret tempus assignandi, ordinamus ipsum declarantes quod quicumque habet vel habuerit instrumentum donationis generalis vel specialis vel testamenti vel codicillorum sive legati teneatur capitulo vel eius iudici qui erit sive cum suis curialibus vel alteri alii iudici posito loco suo assignare a kalendis maii usque ad festum omnium sanctorum per formam dicti capituli. Et hec declaratio facta fuit in mcclxxxxviii indictione xi. 1298

De testamentis et insinuandis in libro comunis ponendis.

72 Quando aliquis assignaverit aliquod testamentum vel donationem cum insinuandam suum forum statuti comunis per predicta, citet et inde eum citari faciat tunc. Et si per predicta venerit coram iudice et negaverit vel contradixerit insinuationi vel inde per inde cognoscatur. Et si per predicta citata non venerit coram iudice vel si venerit et se non defendit, ius tamen pro iudice debet ordinatur vel si non comparuerit, ius tamen ad opponendum testamento seu donationi teneatur iudex illud testamentum seu illas donationes quod vel que insinuari petet, pars sui insinuari facere et in libro comunis poni. Et de testamentis et donationibus que insinuantur seu insinuabuntur fiat et scribi debeat in uno libro quale porta contingeret quod aliquod testamentum seu donatio foret cassanda, iudex capituli in cognito de ipsa cassatione teneatur istam pronuntiare. Et ad scribendos dictos libros statuti bene per singulas portas ad scribendos istas insinuationes testamentorum et donationum omnia acta ad predicta eligantur in maiori consilio quinque [...] breviter. Notarius habeat de qualibet porta qui habeant scribere [...] plura porta insinuationes donationum et testamentorum et duret eorum officium per vi menses. Et ille qui fuit notarius in primis sex mensibus non possit esse in illo officio in sequentibus sex mensibus. Et dicti notarii habeant et accipiant pro eorum salario pro quolibet testamento vel donatione insinuanda et restituenda si donatio vel testamentum fuit duorum lib. vel ab inde supra xx sol. et non ultra et a cc lib. [...] pro quibus [...] teneant dicti notarii [...] insinuationes et omnes scripturas et acta [...]

[illegible]

restituere aut tenere illi cui fuerint intra octo dies habita solutione. Qui contra fecerit in aliquo predictorum pro quolibet capitulo in quo contrafecerit puniatur in xxv lib. [...] Item dicimus quod predicta omnia assignanda facienda penitus compellantur per iudicem domini capituli qui erit ad insinuationum officium deputatus sub dicta pena et hic. Et fuerunt mutatus in consilio mcclxxxxiiii indictione xii die ultimo augusti. Et electio dictorum notariorum fiat semper octo diebus antequam aliorum officiorum finiatur ad dictam electionem. Et fiat per dictum consilium. 1314

Quod legata et relicta ad pias causas habeantur loco confessionum. 73

Omnia legata relicta pauperibus et religiosis ad pias causas de quibus appareat instrumentum publicum vel testamentum ex eorum mandatum, sint confessiones et loco confessionum et omnibus habeantur. Preterea volumus statuentes quod omnia testamenta et legata et codicilli et donationes cuiuscumque preterita et futura postquam fuerint insinuata in libro comunis per suos executores mandentur tamquam confessiones et loco confessionum et omnibus habeantur. Et predictis locum habeant in preteritis presentibus et futuris. Item si quis fecit vel faciet plura testamenta de bonis et rebus suis diversis ordinantes quod ultimum testamentum ab eo factum prevaleat omnibus aliis et alia testamenta preter ultimum non valeant, non obstantibus aliquibus verbis positis seu scriptis in ipsis. Et predicta locum habeant in preteritis presentibus et futuris et etiam continentibus istis duobus que fuerunt condita in mcclxxxvii indictione xv die xxix a[...] excepto eo quod dicit supra [...] quod fuit additum in mcclxxxxiiii indictione vii. 1297 1299

Quod fiat ista de sponsalitiis. 74

Statuimus quod cum aliquis desponsaverit uxorem de sponsalibus fieri faciat publicum instrumentum ut ab alia petitum valeat non negari.

Quod nulla mulier dotata a patre vel a matre non possit venire ad hereditatem paternam.

Si qua mulier fuit vel erit dotata a patre vel matre vel fratre vel avo materno vel paterno aut alio, non possit venire nec debeat ad hereditatem vel successionem predictorum vel alicuius eorum dotantium quousque super vixerit aliquis filius masculus ex ipsa vel in ipsa hereditate vel successione ad eam devenire vellet. Item dicimus si qua mulier fuit vel erit dotata a fratre vel fratribus et aliquis illorum fratrum fuit mortuus sine filiis, alii fratres masculi succedant vel nepotes et predicte mulieres excludantur ab hereditate vel successione, salvo testamento et ultima voluntate predictorum. Et si aliquid datum mulieribus relinquetur observetur. Et salvo quod mulieres tempore necessitatis possint habere victum et vestitum in hereditate suorum pa[...] et matrimonii illius dotem suam quam habuerit confundo. Ille autem vel illi qui dotem dedit vel dederit vel heres eorum heredes non possint nec debeant dotem repetere donec [...] illa mulier dotata vel sui filii vivunt vel plures non petere possit ipsa a patre ipsi vel eius heredibus contingentem de bonis suorum predictorum. Item si de dote aliqua mulieris fuerit annualis vel obligaverit ipsius mulieris vel quomodocumque aliquis excepto patre faceret ipsi mulieri finem et refutationem seu pactum et vel suus filius vel ille cui dotem suam dimitteret quod ipsam dotem non repeteret nullum preiudicium ei faciat quin dotes possit repetere et habere. Et ipsa refutatio ipsi

[illegible]

mulieri vel suis filiis non possit aliquo capitulo non obstante. Sed si talis restitutio a se mulieri vel a parte eius facta fuerit valere debeat et tenere aliquo capitulo non obstante. ¶ Item si aliquis receperit aliquam promissionem dotis alicuius mulieris excepto patre sive non data fuerit illa mulier in nomine dotis sive non ... restitutione debeat ipsi mulieri. nec detentor talis nisi ipsi mulieri nec illi cui dimiserit vel vivens dare seu reddere teneatur obedire possit aliquo capitulo non obstante set illum vel illos talium dotis recipientem vel recipientes potestas et capitaneus compellant ipsi mulieri vel suis filiis vel cui dimiserit ut dictum est restitutionem. ¶ Item si quis vel si qua aliquam dotaverit mulierem in totum vel in parte de suis bonis propriis sive pecuniam dederit vel aliquas res et constiterit documento publico vel testibus fide dignis matrimonio dissoluto inter illam mulierem que dotata fuit et illum cui pro ea dotem dedit vel donationem fecerit sine filiis ex eis descendentibus dotem quam dedit libere possit repetere et sibi restitui debeat. Et qui receperit talem dotem ab aliquo dante de suis bonis propriis teneantur de restituendo sed tamen nolumus facere talium nec compellatur ipsi mulieri nec heredibus pro qua dos data est vel illa respondere de dicta dote. quod capitulum in negociis preteritis et presentibus et futuris locum habeat in qualibet parte sui aliquo capitulo non obstante. ¶ Salvo quod femine possint venire ad successionem parentum et fratrum et aliarum personarum ad quorum successionem devenire noscantur si heredes masculi non supersint remittendo dotes suas in hereditate. Et si mulieres dotate non sint ad successionem predictorum

76 debeant pervenire. Qualiter nullus audeat vel presumat desponsare aliquam filiam alicuius sine licentia 77

Nullus ~~aut vel~~ ~~constitutus~~ audeat vel presumat alicuius filiam vel patris neptem carnalem desponsare. vel in uxorem accipere sine sui patris licentia et consensu si patrem habuerit vel avum paternum. Si autem non habuerit vel matris licentia si autem non habuerit nec patrem vel avum maternum vel fratris seu fratrum carnalium. Et si habuerit tutorem vel curatorem non possit eam aliquis accipere sine tutoris vel curatoris licentia. ¶ Cum tutor vel curator ... et audiat non debuit illam alicui desponsari seu iurare vel alicui tradere vel concedere quando eam ducat seu accipiat in uxorem absque suorum fratrum carnalium licentia et consensu si non erit in etate .xiiii. annorum. Et si ad sponsandum vel aliquam predictorum venire presumpserit vel attemptabit si eam acceperit sine licentia patris vel sine licentia matris legitime et naturalis si pater non habuerit puniatur in .C. libris denariorum et si pater vel mater non habuerit ... acceperit sine licentia dictorum suorum consanguineorum vel alicuius eorum vel sine licentia tutoris vel curatoris puniatur in .M. libris denariorum nomine pene et ea in pristinum statum reducatur et potestas et capitaneus ab eo bonam securitatem accipiat et ydoneam quod illam fideliter custodiet et salvabit et viro vel sponso non tradet nisi fuerit de consensu ... si primus vir vel sponsus eam de iure habere debebit vel si ab ea debuit separari et desponsatio potestas et capitaneus ... ~~matrimonium contractum~~ ... Si tamen pater desponsanti filio non consenserit vel accipienti aliquam in uxorem pro filio ad penam solvendam nullatenus teneatur. ¶ Item si tutor vel curator pupillam vel adultam sine licentia matris ... pupille vel adulte alicui dederit in uxorem et aliquid promissum receperit seu eum recepisse apparuerit a viro cum matrimonium eam vel ab alio persona de dando sibi aliquam pecunie quantitate vel aliud vel si ad accipere seu accepisse occasione dicti matrimonii potestas et capitaneus dicti pecuniam vel promissam vel rem aliam dati vel promittenti restitui facere teneatur et insuper tantundem nomine pene a receptore pecunie seu alterius rei seu promisse ipso date vel promisse auferre penitus teneantur. ¶ Item nullus tutor vel curator titulo donationis vel alio titulo aliquid presumat habere vel recipere vel retinere de bonis pupille vel adulte in beneficium inde vel presumat accipere pro consensu quem facere ... Et si contra fecerit puniatur in .C. libris denariorum et quod acceperit reddere compellatur et hoc capitulum ... locum habeat in masculis et feminis. ¶ Item si quis sine tutoris vel curatoris auctoritate vel consensu pupillum vel pupillam adultum vel adultam se duxerit vel de domo matris ipsius vel tutoris vel curatoris ipsius pupilli vel pupille adulti vel adulte in eius preiudicium vel gravamine extraxerit per talem seductionem vel fraude solvat libras ... nomine pene et quicquid inde secutum fuerit pro infecto et inutili habeatur. ¶ Item si tutor vel curator alicuius pupilli vel pupille adulti vel adulte vel aliquis pro eis nomine eorum receperit aliquam contractum matrimonium seu dicta sponsalia aliquid extra fines et restitutionis vel confirmationis in dote publicatis vel aliquid pretium administrationis vel gestionis tutele vel cure ipsius pupilli vel pupille adulti vel adulte quam ipse gesserit vel geri fecerit talis contractus ipso iure sit nullus et quicquid secutum fuerit inde vel ob id processo et irrito habeatur. vel renuntiatione vel pro ne appositione vel promissione facta a pupillis vel adultis pupillabus vel adultabus obstante et non obstante aliqua confessione seu promissione confessionis que contineret in contractibus predictis et non tali tutor vel curator vel quicumque alius hoc fecerit ratione sue administrationis reddere compellatur a dicta tutela vel cura removeatur dicto aliquo contractu et pacto et consensu non obstante. ~~Et locum habeat quod in liberis quocumque in preterito et futuro.~~ ¶ Item si qua mulier excederet etatem .xvi. annorum et inveniret aliquam monasterium et rationem administrationis receperit et refutationem legitimam fecit a curatore vel curatore seu ab alio ipsa nec aliquis nec monasterium possit nec debeat rationem administrationis repetere nec ad rationem reddendam aliquem cogere. ¶ Volumus etiam quod quilibet mulier que excedit .xx. annorum possit se et sua cui placuerit maritare. non obstantibus hiis que in hoc capitulo continentur. ¶ Preterea volumus quod si aliquis vel aliqua qui vel que non esset in legitima etate ingrederetur aliquod monasterium sive religionem sine expresso consensu patris si patrem habuerit aut patrui si avum habuerit matris si matrem habuerit et non patrem. vel avi materni. vel fratris vel fratrum carnalium sive patruum vel tutoris quod singula eius bona devenire et devenire debeant ad illos vel ad illum qui de iure eidem succederet vel succederent ab intestato. Et hoc additio facta fuit in .M.CCC.VIII. indictione .vi. tempore domini Clementis pape .v. die .x. intrante octobris.

Statuimus quod nemo contractat cum male gerente fuit potestati vel capitaneo factum contra ... prodigis. 77

vel aliarum mulierum eorundem quod aliquis tractet sua negotia ... vel ab aliquo consanguineo vel amico illius qui in tali ... sua negotia ducere potestas et capitaneus vel iudex ...

Albo [illegible]

faciat per nemo contrahat cum eo. Inquisito prius et inuento si ille de quo facta est denuntiatio minus bene sua tractat negotia. Et si quis post huiusmodi denuntiationem predictam factam cum eo contraxit contractus ualere non debeat nec tenere. ¶ Et si aliquis fuerit prodigus in malefitiis suis facta sua. et ex eo fuerit porrecta querimonia coram potestate uel capitaneo ab aliquo suo consanguineo uel amico potestas et capitaneus teneantur

1293 et quibus eorum illum prodigum compellere ad sensum et uoluntatem illius sui consanguinei. uel amici. ut sua bene tractet et faciat negotia bene et a dissipatione suorum bonorum desistat et si non desisterit. et sua negotia bene non gesserit ut dicatur curatorem suarum administratorem et dettur curator bonis eius uel bonis et rebus. Qui iuret ad sancta dei euangelia curam ipsorum bonorum gerere et administrare bona fide sine fraude et inuentarium de suis bonis facere diligenter. ¶ Et si talis prodigus uendet postea seu alienauerit aliquid de bonis suis sine licentia sui curatoris non ualeat nec teneat ullo modo. ¶ Et quicumque mutuauerit postea aliquid illi prodigo .xxv. lib. den. nomine pene soluere teneatur. et perdat quicquid mutuauerit. et si talis prodigus occasione pecunie uel alterius rei pignus dedit fideiussorem seu res suas uel de rebus suis distraxit uendendo donando uel pignori obligando qui pignus seu fideiussorem accepit perdat ulterius pecuniam super dictam pecuniam et res datas ille qui emit uel donatarius seu pignori obligatam rem recepit rem emptam uel donatam uel pignori obligatum perdat et illi prodigo eam reddere et restituere compellatur. Et si de predictis esset facta denuntiatio potestati uel capitaneo et denuntianti placuit denuntiatorem esse secretum. potestas et capitaneus eum secretum tenere debeant et nomen eius pandere teneantur. ¶ Et potestas et capitaneus huiusmodi faciant quolibet die sabbati quod nullus ad penam .xxv. lib. den. cum prodigis contrahat uel mercetur. ¶ Volumus et quod omnibus hiis que continentur et scripta sunt in isto superiori capitulo non obstante eo quod dictum est supra in capitulo confessionum. et quod dicit potestas et capitaneus uel aliquis iudex communis

1283 pisani non debeant intelligere confessiones et confessiones dici non debeat aduocare. Et id quod continetur in isto capitulo fuit conditum sub anno domini .m.cc.lxxxiii. indictione .xii. ¶ Volumus tamen quod si aliquis temporibus preteritis et futuris fuit uel erit prodigus et postea redierit uel redibit ad beneficiendum et beneficiat facta sua et fecerit et fecit uel faciet aliquos contractus dicti contractus ualere debeant et tenere eo quod dictum est supra in hoc capitulo non obstante. Saluo quod intelligatur in contractibus et instrumentis per eum factis ab eo tempore citra quo incepit uel incipiet beneficiare facta sua. et non illis que fecisset uel

1293 faceret tempore quo erat uel erit prodigus. Et malefaciens facta sua. et hoc quod est in isto ultimo et fuit conditum in anno domini .m.cc.lxxxiii. indictione .xii.

P[illegible] 78 [illegible] Potestas et capitaneus per totum mensem quod potestas et capitaneus teneantur mai cum duobus bonis de mense maii uidere muros ciuitatis magistris et cum duobus bonis hominibus de qualibet porta omnes muros ciuitatis et burgorum debeant uidere. quibus muris si aliquos inuenerint refectione uel aptatione indigentes uel ruinam minantes apponi debeant in maiori consilio ciuitatis. Et illi predicti de aptatione omnium murorum portarum et postellarum et archonarum

P quali potestas et capitaneus teneantur ... mai uidere muros ciuitatis

totius ciuitatis et burgorum sicut quod dictum consilium decreuerit teneatur effectui mandare. ¶ Item per totum mensem maii et iunii debeant facere renouari et aptari murum ciuitatis qui est post ecclesiam sancti nicholai. porte sancte susanne. et murum in quo fuit olim domus. Iacobi uigilantis et rugionerii palmerii et murum et calcium de scalella parochie sancti martini de guasso. et omnes alios muros ciuitatis et burgorum predictis ruinam minantes et refectione seu reparatione aliqua indigentes. Dictum modo prius muniatur per omnes per quos dictum domus esset iuxta ipsos muros hoc modo uidelicet quod per ipsis reaptandis quibus qui habuerit domum iuxta murum expendat de suis bonis in reaptatione ipsius muri .xxv. lib. den. si tot den. in refectione dicti muri essent necessarii expendi. et totum superfluum de ipso muro explendo de auere communis fiat. Et antequam dicte .xxv. lib. expendantur in illo muro qui refectione seu reparatione indigeret. potestas et capitaneus coptumas faciant dictum murum. quo facto potestas et capitaneus debeant habere illum qui habet domum iuxta murum qui refici seu reaptari deberet et scire ab eo si uult expendere in ipso muro dictam quantitatem .xxv. lib. den. de suis denariis. quod si expendere nollet de suis denariis. ut possit aliquam utilitatem nec aliquod commodum de ipso et super ipso muro. Et potestas et capitaneus expensis communis pisani ipsum murum refici faciant seu reaptari. ¶ Item debeant reaptari facere et calcinari de duobus mensibus murum qui est iuxta ecclesiam sancti donati. porte sancti potentis. faciendo in eo unum calcium de bonis lapidibus et calce prout necesse fuerit ita quod ipse murus ulterius non minetur ruinam et faciant fieri culta et clauisfarcimentum nouum campi batalie prout ipsi muro fuerit oportunum de mense maii et iunii expensis communis pisani. Et potestas et capitaneus predicta facere teneantur per sacramentum. ¶ Et si dicta uel aliqua predictorum facere neglexerint .c. lib. eorum .c. lib. den. de suo salario communi pisani soluere teneantur. Et de predictis non possit peti absolutionem seu tenuitur per rogationem a consilio seu contione sed per sacramentum precise predicta facere et expleri teneantur in dictis duobus mensibus maii et iunii et omnes alios muros ciuitatis et burgorum inter coraria et calcia et clusas predictas et predictos muros fieri faciant in ea altitudine in qua sunt muri cum quibus coniungi debent. Item dicimus quod de mense augusti fieri faciant libras ab ecclesia sancti dichi circa clusas uel quomodo fieri poterunt expensis communis pisani et bono et commodo dicti loci. Saluo bandito. ¶ In super potestas et capitaneus nulli permittant aliquas foueas facere sine cauam. nec fodere iuxta muros ciuitatis et burgorum a .xl. pedibus infra ipsos muros ex aliqua parte ipsorum. ¶ Et si qui inuenerit foueam sine cauam ipsam repleri facere teneantur. Et ille cui preceptum fuerit quod re impleat illam foueam factam sine cauam si eam non impleuerit termino sibi dato per potestatem et capitaneum uel aliquem suorum officialium .c. sol. den. pene nomine pro qualibet uice soluere teneatur. Et nulli liceat mittere uel imitti facere in aliquem murum ciuitatis uel burgorum lignum aliquod uel berbecone excepto exteriori muri super aliquam domo que esset ibi. Et si posita essent faciant eleuari et remoueri. Item quod nullus ledat murum siue calcea ciuitatis burgorum seu campi batalie seu fontium seu aque ductus in dictis paganum nec aliquem murum communis nec audeat aliquis de ipsis murum tollere de platea uel foro communis nec aliquo loco uel opere communis aliquo la

¶ Et fiat [illegible] ... capitaneus [illegible] ... ad capitaneum [illegible] ... campi batalie ... [illegible] ... per potestatem et capitaneum [illegible] ... sub pena [illegible] ... pena [illegible] ... potestas et capitaneus [illegible] ... capitaneum [illegible] ... [illegible]

pedem seu aliquod lignum nec aliquid aliud tollere vel remo-
vere sine mandato potestatis et capitanei nec audeat tollere vel tolli fa-
cere de turbina vel aliquos lapides seu matones vel aliquid ali-
ud ... seu posita in quocumque loco pro pena. Et
si aliquis contra fecerit solvat comuni pro pena x. lib. den. Et illos lapides vel
... et quicquid aliud de ipsis locis acceptum fuerit seu
remotum accipiens vel removens in eis reponere compellatur. ¶ Item
quod nullus audeat claudere vel aliquo modo impedire fossa-
tum sed debeant esse libera et expedita omnia et singula circum
circa muros civitatis et burgorum ita quod sine impedimento aliquo
quicumque transire voluerit ire possit et redire. Et si aliquod esset im-
pedimentum vel ab detentum seu occupatum in ipsis pro quod esset
preiudicium civitatibus unde potestas et capitanei expediri et occupari fa-
cere teneantur. Et illi qui non fecerint infra ... eis dato ... sibi
preceptum fuit de expeditione et occupatione predicta solvat
comuni pro pena ... pene nomine c. s. den. et nihilominus predicta expedi-
re et occupare penitus compellatur. Et hec potestas et capitanei preci-
pi se facere teneantur. Excepto loco S. Firmani, loco S. Au-
gustini, S. Marie de Olmeto quibus locis hoc statutum non pre-
iudicet in aliqua parte sui. ¶ Item dicimus quod omnes habentes si-
ve murum civitatis et burgorum domos vel cassalina seu cas-
salinum qui murus sit devastatus seu ...
vult ipsum reficere vel recalcare vel meliorare eorum expensis
possint libere facere. Et si voluerint accipere de lapidibus qui in ea
ceciderunt de muro civitatis pro ipso muro reaptando possint
et si steterint in alieno terreno. Et quibus predictis possit sic facere
impune sine contradictione alicuius habentis terrenum ibi de dicto muro
reficiendo vel reaptando vel sine contradictione alicuius alterius.
¶ Item quod quicumque habet domum vel cassalinum vel suam rem iuxta murum
civitatis vel burgorum vel foris existentes extra civitatem et burgos pro pena non impedien-
do ... vel mediate ... domum et murum civitatis vel burgorum vel
cassalinum possit murare et edificare et comodum suum facere super ipso muro
sine contradictione alterius non obstante aliquo statuto aliter ... murare vel
aliquid tenentibus vel aliqua hactenus accepta lege consuetudine. Salvo et ple-
nius reservato quod in muro Civitatis super caput batalie
ab Ecclesia Sancti Donati de porta ... Petri usque ad Ecclesiam
Sancti Andree de porta ... nullus in muro Civitatis pos-
1314 sit murare nec aliquod edificium facere in eodem. Et hic ...
fuit mutatus in consilio. MCCCXIIII. ind. XII. die ultimo Au-
gusti ... notario ... ¶ Nullus ...
possit nec debeat facere aliquod ... vel ... ex
parte exteriori ... murus civitatis vel burgorum ubi domus
vel ... esset ... muros. Et qui contra fecerit solvat pe-
ne nomine comuni pro pena c. s. den. aliis non locis ... domus vel ... si
... muros si valeant et habeant sine pena ...
... facere ... murus ut sicut dictum est. ¶ Item quod omnes
persone habentes facere ... muros civitatis debeant
facere pectoralia eorum expensis per totum mensem maii
et iunii in ipso muro quod ... eorum tendit et capitanei et
neglexerint facere predicta ... vel capitanei primo
precepto solvant comuni pro pena ... qualibet ...
c. s. den. et nihilominus predicta facere compellatur. ¶ Item potestas et capitanei

quolibet mense duos ex suis notariis ad revidendum muros civitatis
et campi batalie mittere teneantur. Cui notario si quid contra
predicta fieri invenerint potestas et capitanei debeant assignare
Et tunc potestas et capitanei quod supra dictum est teneantur facere.
¶ Item ex muris civitatis que est iuxta domum olim Bonaventu-
re Donatelli et ecclesiam S. Marie de Valle possit murari ...
nam et ... ei ... sicut ... aque
civitatis que decurrit per ipsum murum et labitur in fossatum ...
et ... defectum clusarum que non ... fossato sicut consue-
vit esse et dampnum incurrit comuni pro pena ... lib. den. si non
fierent cluse predicte. ¶ Statuimus quod tres cluse fieri debeant
a ponte ... super expensis comunis pro ... muri ci-
vitatis et una ... ponte pro conservatione dicti pontis. Et potestas
... mense maii iunii et iulii predicta facere teneantur.
Et si ad predicta fieri facienda fuerint negligentes solvat quilibet
eorum de suo feudo et salario comuni pro pena c. lib. den. ¶ Volumus
insuper quod nemo accipiat vel removeat ... vel ...
... aliquid de opere laborerii conductus ... facto
et faciendo nec in eo dampnum dare presumat nec det qui con-
tra fecerit c. lib. den. comuni pro pena solvere teneatur. et ... c. lib. den.
solvere non poterit manus dextra ei ab brachio debeat detruncari
Quicumque autem dictum conductum ... devastaverit per quem cursus
aque impediretur ita quod venire non posset ... murum aut
devastando canelles vel canellum predicti pena sustineat ca-
pitale ita quod moriatur et syndici de predictis nullatenus se in-
tromictat vel intromictere possint nec audeant nec aliquid
... pro filio ... pena ... c. lib. den.
solvere teneatur ... xiiii ...
quolibet mense teneantur inquirere de predictis et inquisitionem facere ...
... et habeat ... c. lib. et alia medi-
etas comunis pro pena. ¶ Teneantur potestas et capitaneus ...
... quolibet mense cum duobus bonis hominibus pro ...
... homines pro tali ... Et si predicti potestas et capitanei fu-
erint negligentes ... c. lib. den. pro quolibet solvere
teneantur non obstante aliquo capitulo ... ¶ Item ...
fiat pectorale in porta ... undique in muro civitatis ...
tum. ... in porta expensis comunis ... in muro expensis ... ha-
bentium ibi domos a porta ... usque ad domum domini ... ¶ Item re-
ficiatur murus inter domum domini ... ortum ... Bona-
velli que sunt in parochia Sancti Nicolay de porta ... et fiat expen-
sis comunis. ¶ Volumus et ordinamus quod quicumque habet tenet vel possidet
per se vel alium ex muris burgorum ... teneatur et debeat expedire et oc-
cupare ... muros ... ita quod ...
statuti ... murus ... debeat laborare sub pena c. lib.
den. Et potestas et capitaneus teneatur et debeat ad petitionem cuiuscumque petentis
facere expediri et occupari sub dicta pena non obstante aliqua prescrip-
tione vel possessione temporis per aliquem habita de predictis. Et hic ... fuit factum
... MCCCXIIII. ind. XII. die ultimo Augusti. ¶ Item quod ... 1314
debeat ... portari in fossis comunis pro pena nec ... porta
civitatis vel burgorum per aliquam personam. Et qui contra fecerit x. s.
den. pro ... qualibet comuni pro pena solvere teneatur et ...
... illum qui contra fecerit ... terram ... elevare sub dicta pena quam
debeat solvere si non elevaverit post preceptum sibi factum. ¶
Item teneantur potestas et capitaneus inquirere et inquisitionem facere ...
officialibus per quattuor ... proximiores.

inventores cum turre promissores dictorum portuum et fovearum ut assignent prohicientem vel prohicientes dictam terram in dictis locis et si non assignaverint quilibet eorum comuni Pistorii x. s. d. solvere teneatur. ¶ Item quod potestas et capitaneus teneantur inducere facere a suis officialibus vel aliquo eorum circa muros civitatis burgorum Pistorii. Et si invenerint aliquam cavam sive foveam iuxta muros ut supra dictum est teneantur ipsam facere repleri et accipiant ab illo qui ipsam fecit sive in preterito sive in presenti tempore facta esset sive que fieret in futurum ita quod intelligatur ad tempus preteritum presens et futurum. Itaque quocumque tempore facta esset vel in futurum fieret repleri debeat ut dictum est. Et qui ipsa non repleverit termino sibi dato ab officialibus potestatis xxv. lib. d. comuni Pistorii nomine pene solvere teneantur. ¶ Iubemus insuper quod potestas et capitaneus faciant murari murum cum pilastris et tantum quod dictus murus equetur et esse debeat altitudine cum porticella in dicto campo ... et cum muro dicte porticelle altiori et hoc fiat in dicto muro et dicta porticella usque ad domos de burgo ... ¶ Item ad hoc ut coptima data per ... olim super ... aqueductus ... celerius et melius valeant percompleri. Dicimus statuentes quod potestas et capitaneus in maiori consilio civitatis sorte brevium eligi facere teneantur duos bonos homines et unum bonum notarium qui debeant rendere omnia coptima locata per dictum ... de muro faciendo cloache aqueductus predicti in ipsa coptima ab illis qui ea acceperunt et facere promiserunt faciant fieri et ... compleri prout promiserunt et facere tenentur. Qualiter requirantur ...

79 L[...]itadini. dies post — et quod non extrahatur grascia extra districtum

initium regiminis potestatis potestas et capitaneus teneantur facere requiri dominos molendinorum et dominos sive homines de ... habentes molendina in ... et eorum molendinarios ut veniant coram eis et debeant iurare ne cum eorum molendinis nec aliquo alio extra districtum Pistorii aliquam grasciam extrahant. Et nulli de civitate vel comitatu ... dabunt qui bladum portabit ad eorum molendina quod portetur ad aliquas partes ... possessionem ... et quod in districtu Pistorii reducatur et reportetur farina ex ipso blado. Et ... sive aliquo eorum non ... Et si ... invenerint contrafacientes potestas et capitaneus quantocius poterunt assignabunt et officialibus comunis Pistorii pro posse auxilium dabunt de observando totum illud quod super grascia studia facienda fuit ordinatum a consilio ... vel maiori consilio civitatis. Omnibus securitatibus ... cives et comitatenses Pistorii possint ire ad macinandum et eorum molendina quilibet sine pena. ¶ Ad molendina ... coram potestate et capitaneo et non consentiant ... nullus de civitate vel comitatu ad macinandum ire presumat. Et qui contrafecerit solvat comuni Pistorii pro vice qualibet c. s.

d. et perdat somarium atque salmam. Et eas secundum ... accipiant accusatores et ... comitatus Pistorii ... dicta pena. Quod nullus eorum ... ad molendina que ... aliquod bladum sine scripto quod dominus capitaneus faciat sibi dari et scripta dentur ... ; et cum inventum esset aliud scriptum solvat pene nomine xxv. lib. den. comuni Pistorii. ¶ Liceat tamen ... posse ire ad ... molendina et farinam reportare de blado quod detulerint impune. ¶ Postmodum liceat posse ire ad macinandum ad molendina ... sine scripto et farinam ex blado quod portaverint reducendo. Et siquis contrafecerit ... dictam penam. ¶ Item quod nullus de civitate audeat portare bladum et farinam nec aliquam grasciam extra districtum Pistorii nec ulli ... extrahendi extra districtum Pistorii dare vel vendere. Et siquis contrafecerit ... dictam penam. ¶ Et ... quod volt ... et ... ut custodes ... quibus alius ... et capitaneus debeant assignare et somarium et salmam accipere si potuerint et secum ducere coram eis. Et si non assignaverint solvant comuni Pistorii pro vice qualibet c. s. d. ¶ Et siquis de civitate et districtu Pistorii inventus fuerit ad vendendum bladum vel farinam extra districtum Pistorii x. lib. d. ... nisi inventum esset ... possessiones ex quibus ... fructus ... ibi illud quod vendidit. ¶ Et si aliquis ... possessiones ... ipsarum extrahendi ... ad ... potestatis et capitanei. Et ... officialibus comunis Pistorii ... solvat pro vice qualibet qui contrafecerit comuni Pistorii x. lib. d. ¶ In super potestas et capitaneus teneantur per totum mensem ... civitatibus et communitatibus que cum nostra civitate ... significare et eos ... quod nullus de eorum ... ad ... districtum Pistorii ... bladum vel farinam vel grasciam aliquam extrahendi. Et si venerint et inventi fuerint in aliquo loco nostri districtus auferetur ei somarium atque salma et non dimittetur donec solverit comuni Pistorii c. s. den. Et ... penas potestas et capitaneus integre tollere teneantur. Et omnium ... medietas sit comunis et aliam habeat accusator. Salvo quod hoc statutum non preiudicet ... bladum et farinam vel aliqua comestibilia deferentibus ad loca religiosa et ad religiosas personas si ... nobilitate maioris consilii ... Et salvis omnibus aliis ordinamentis que ... dominus capitaneus super ... grascie que firma sint et illibata debeant observari. Qualiter requirantur ... et quod non accipiatur

Potestas ... aliquod pedagium nec aliquid occasione transitus ... in ... sui regiminis facere vocari omnes et singulos ... et ... habentes ... in locis ... quod non tollant nec tolli faciant ab aliquibus ... vel comitatensibus aliquod pedagium nec aliquid ...

80 Qualiter requirantur ... quod non accipiatur aliquod pedagium ... aliquod occasione transitus

deat pisanis et comitatense tenere seu pulsare et retinere seu reparare teneantur. et cum [...] eis per ipsos tenitores volentes fuit postulatum cum rebus omnibus quas secum noluerint deportare. Et predicti tenitores seu naves [...] bona fide sine fraude facere teneantur. ¶ Preterea naves et alia navigia consueta debeant retinere et in locis consuetis stare faciant cum bonis funiculis prout melius fieri poterit et [...] facere compellantur. ¶ Forensibus non possint accipere pedagium s. si fuerit eques .ii. si fuerit pedes .i. d. et non plus. Exceptis comitatinis quibus pedagium non tollatur sed transeant seu passent prout cives alii pisani. Et si aliqua universitas seu singularis persona contra fecerit pene nomine comunis pisani .x. lib. d. solvere teneatur. ¶ Predictam quod predicti homines et alie universitates occasione navis non possint nec debeant cum ipsis navibus gravitiam ex districtu pisano extrahere vel portare extra vel portari facere et siquis contra fecerit teneatur comuni pisano puniri sub pena instituta ipsis contra legem de gravitia extrahenda de comitatu pisano et districtu non portanda. ¶ Preterea volumus quod potestas et capitaneus ex parte comunis pisani requirant et rogari faciant dictos homines [...] pontem [...] in flumine [...] fabricari fieri faciant et reaptari.

81 De castro plebis. (xxxi)

[S][...]ma ut ait Boetius non enim quod ante oculos situm est sufficiat intueri rerum exitum prudentia metitur et perpendens discrimina que occurrerunt in contrata pro tempore preterito dicte civitatis pisane multotiens dubitavit de castro plebis ad omnem suspicionem tollendam ut et ipsum castrum et homines ipsius sint stent et permaneant sub dominatione cura et guardia ipsius comunis pisani statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus et priores antianorum qui fuerint pro tempore futuro ad penam .C. lib. d. teneantur et debeant fieri facere construi et murare et edificare in castro plebis in loco convenientiori apto et fortiori ipsius castri intra girum vel in giro ipsius unam arcem et fortilitiam bene muratam et aptam ad defendendum cum introitibus et exitibus castri [...] ipsius castri [...] ipsius castri ad fabricationem ipsius fieri faciendam. Et si potestas capitaneus vel priores fuerint negligentes vel remissi [...] executor puniat quilibet eorum [...] examinatoris [...] pena. Et si potestas dicti castri non fecerint [...] m. lib. d. Et quicumque de dicto castro fabricationem dicte arcis contradixerit vel retardaverit palam vel secrete vel consilio vel [...] puniatur pro traditore comunis pisani et omnia eius bona deveniant in ipsum comune pisanum pleno iure quod opus [...] et perfectum fiat et fieri debeat expensis et sumptibus hominum castri plebis. Et quod [...] priores [...] ponatur et fiat in brevi [...] ad fabricam dicte arcis fieri faciendam cum salario [...] priores ordinando et fiat dicta fortilitia per fideles et sufficientes custodes [...] custodiatur die noctuque. Qui sint guelfi et fideles comunis ipsius pisani bona quorum et cuiuslibet eorum valeat ad minus .V. lib. d. que custodia fiat et fieri debeat expensis hominum dicti castri. Qui custodes [...] pisani [...] et reddendo comuni pisano dictam fortilitiam ad libitum comunis pisani. Item cum

pro comune pisano et sapientes homines bayliam et auctoritatem a comuni [...] fuit ordinatum et provisum quod nobiles viri Nocturus(?) et fratres filii domini Bretaconi de [...] et ipsorum et cuiuslibet eorum uxores et alius quacumque ius habentes in bonis infrascriptis tenentur parare et debeant vendere cum effectu omnia et singula bona domos possessiones et palatia que et quas habebant ipsi vel alios in castro plebis pro iusto et competenti pretio dicendo et declarando per duos bonos homines eligendos pro comuni castri plebis et per duos alios bonos homines eligendos per predictos filios domini Bretaconi et etiam per illos alios bonos homines quos nobilis comes dominus Philippus domini [...] et priores antianorum de quibus fit in dicto ordinamento mentio duxerit eligendos. Et dictam venditionem facere teneantur predicti venditores debentes in certum tempus in ipso ordinamento contentum ad hoc ut tantum ordinamentum executioni mandetur. Dicimus et ordinamus quod comune castri plebis et homines dicti castri parare compellantur et compelli debeant ad emendum pro comuni dicti castri dictas res et bona pro eo iusto pretio quod dixerint et declaraverint duo vel tres boni homines eligendi per predictos filios domini Bretaconis. Et unus vel duo boni homines eligendi pro comuni castri plebis pro parte sua. Et si ipsi vel maior pars ipsorum non essent in concordia quod dictus dominus et dicti priores possint tunc eligere et eligant tertium [...] per dominum capitaneum qui cum dictis bonis hominibus vel maiori parte vel altero ipsorum pretium dictarum rerum taxet et determinet. Et quod comune et homines dicti castri dent pretium in terminis declarandis per eos compellantur summarie et sine figura et strepitu iuditii [...] et solvere dictis filiis domini Bretaconis per dominum capitaneum qui nunc est et pro tempore fuerit comunis pisani. Et quod dominus capitaneus qui nunc est et pro tempore fuerit [...] sub pena .V. lib. d. predicta fieri facere teneatur ad requisitionem dominorum priorum antianorum et cuiuscumque alterius [...] petentis et predicta executioni mandare statuto vel ordinamento aliquo in contrarium loquente non obstante. ~~Quod capitulum fuit conditum mcccxiiii [...] xii die [...] aug.~~ 1314

82 (xxxv)

[C]um magister [...] legit et legere intendit ad audire volentibus summam magistri Orlandini [...] notarie et librum institutionum. et pro tempore preterito fuit salariatus [...] ut alii doctores que lectura eiusdem magistri [...] est valde utilis in civitate pisana Statuimus et ordinamus quod idem magister [...] ex nunc et deinceps sit et esse debeat [...] doctor [...] et legat audire volentibus et habeat [...] comunis pisani xxx lib. [...] sol [...] pro [...] bladis ipsius comunis de pretio dicti bladi [...] solutis ipsum [...] pisani teneatur [...] ut solvuntur salaria aliorum doctorum qui morantur in civitate pisana cum salario comunis. ~~Et hoc capitulum fuit [...]~~ 1314

[I]tem ordinamus quod priores et singuli sive [...] teneantur [...] iudices iustitie civitatis pisane [...] aliquem officialem electorum ad brevia [...] consilio civitatis [...] officium sive regimen [...] obtineat [...] comunis pisani [...] ~~Et hoc capitulum fuit~~ sub [...] mcccxiiii [...] xii die [...] aug. 82 bis

Ponatur in capitulo [...] iustitie

1296 1299

in. m.cc.lxxxxvii. Ind. x. uerum in anno domini m.cc.lxxxxviiii. Ind. xii. fuerunt in eo aliqua addita et declarata. Quod si quis prelati alicui aliquas possessiones et postea ipsas possederit contraxerit simul actus remaneat.

82-4 Presenti capitulo duximus statuendum ne pretextu ymaginario seu contractuum uel fraudulentorum malitia remaneat impunita. et aliqui boni homines civitatis et districtus Perusii sint suis iuribus defraudati. quod si aliquis de civitate uel comitatu Perusii fecit seu fecit uel faciet de cetero in futurum aliquas donationes venditiones translationes seu investituram seu concessionem uel aliam quamcumque alienationem sive contractum locationem sive ... et postea reperiatur aliquo tempore rem alienatam possidere uel fructus ex ea percipere quod dicta alienatio et dictus contractus intelligatur simulata et simulatus non obstantibus capitulis communis uel populi Perusii que loquuntur de insinuationibus et confessionibus faciendis. Et non obstante aliquo tempore sicut insinuatum in libris communis Perusii. Et aliud capitulum nullius sit valoris uel momenti. Et hoc capitulum robur habeat et firmitatem teneat capitulum precisum. Et tale capitulum precisum et generale precise debeat inviolabiliter observari et ad effectum mandari per potestatem et capitaneum. et eorum officiales et per officiales communis Perusii. et valeat in omnibus mallificiis et omnibus obligationibus qualitercumque factis ~~a xxv annis citra~~ et in omnibus alienationibus et possessionibus dictarum alienationum factis a dicto tempore citra et que de cetero fient in futurum. Et super dictum capitulum per supradictos potestatem et capitaneum et officiales communis Perusii in totum debeat observari et ad effectum mandari in omnibus et per omnia sub pena et in pena .c. lib. den. cortonensium pro quolibet dictorum potestatis et capitanei et aliorum officialium communis Perusii. quam penam si predicta non observaverint exigatur ab eis pro communi Perusii. Et in dicta .c. libras den. quilibet non observans debeat condempnari per illum cuius sindicatus fuerit consiliis curie qui pro tempore fuerint. Et contra premissa omnibus faciendis occasione predicta ~~sindici~~ communis Perusii coram quo fiet non valeant. nec possint modo aliquo sine eum uel pena .l. lib. den. pro quolibet conditum capitulum sub annis domini m.cc.lxxxiii. Ind. xi.

1283

Preterea uolumus ad declarationem dicti capituli et ad vitandum quod nec que super ipso possent oriri per ipsum capitulum et ea que in eo continentur non intelligantur nec locum habeant ~~in communitate libri Perusini nec in laboratoribus et coptimatoribus de civitate et de districtu Perusii~~ qui uendiderint ~~aliquam rem de qua venditione appareat publicum instrumentum~~ aliquam rem alicui de qua venditione appareat publicum instrumentum et soluto pretio uenditori sine intercessione alicuius capitulo uel sine interpositione alicuius mercatoris sive per instrumentum refutationis aliqua facta quam per illum venditoris. et ipsam rem venditam postea venditores ab emptore acceperint uel conduxerint illam accepere uel conduxerint ad coptimum uel ad laborerium uel ad pensionem ita quod ipsi laborerii coptimum predicti uel qui de eadem re vendita ut dictum est tenerent uel haberent. uel conduxerint ad coptimum uel ad laborerium uel ad pensionem non possint dicti venditores ~~uel donatores~~ ~~alleganto uel aliqui intendere se possidisse~~ dictam venditam de quo appareant superius scripta et non tenere

Non intelligatur in aliquo donationes uel alienationes fructuum

Et hoc capitulum locum habeat in venditoribus et donatoribus ... per stipendiariam inquisitionem ...

1297

83 Quod quando pulsatur campana ... Qualiter campano potestatis et capitanei uarie recedo.

Pullis diebus quibus ius reddi incipitur per Perusii sonabitur pulsari campanam que stat in turri palatii ad sonum cuius omnes officiales communis sede debeant ad ius reddendum et ibi diu sedeant donec alia uice dicta campana pulsabitur. et tunc dicti officiales se debeant elevare. Et quicumque officialis potestatis ad ius reddendum non sedit ad primum sonum campane et se non elevavit ad finem sonum campane potestatis et capitanei auferant ... ix. lib. den. pena nomine ... officialis ... Et parvus modus post nonam debeat observari. Et potestas et capitaneus debeant facere inquisitiones. Et si non invenerint eos sede super eorum banchis accipiant non sedenti seu illi qui fuerint non sedisse. Et si potestas et capitaneus ad predicta facienda fuerint negligentes de eorum salario communis Perusii .xxv. lib. den. solvere teneantur. Volumus tamen quod dictum est supra de elevando non obstante quod iudices communis Perusii et eorum notarii possint sedere ad ius reddendum post sonum dicte campane que pulsatur ad elevandum si eis et cuilibet eorum placuerit voluntate. Et totum mensem maii et iunii potestas et capitaneus teneantur apponere in maiori consilio civitatis de impositione equorum. Et quicquid decretum fuit per maius consilium effectui demandetur.

Lxxxii

Tempus maii et iunii

84 Nullus audeat uel presumat capere uel capi facere uel offendere uel offendi facere in civitate uel comitatu Perusii aliquas columbas domesticas uel alias alicuius. Et si quis contrafecerit solvat communi Perusii pro qualibet columba .x. sol. den. Et hoc intelligatur de captione columbarum que sunt sive creduntur tamen ... illius cuius fuisse uel fuerint columbe. Ita quod non oporteat eum probare aliter per testes quod dicte columbe fuisse uel fuerint sue. ... suo sacramento. saluo quod pro uno sacramento non possit aliquis condempnari ultra quantitatem .x. lib. den. Sit tamen licitum cuilibet capere columbas silvaticas et ... sine pena. ~~Et hoc capitulum factum fuit consilio ... anno domini m.cc.lxxxx. Ind. tertia.~~ Preterea uolumus quod non sit licitum alicui persone aucupari ad palumbas seu columbas cum pigellis. Et si aliquis contrafecerit puniatur pro quolibet in .c. sol. den. et quilibet possit esse accusator et credatur suo sacramento ... et habeat medietatem banni et alia medietas sit accusatoris. Et volumus quod non sit licitum alicui persone aucupari ad aviculum nec ad ... et qui contrafecerit puniatur pro qualibet vice in .c. sol. den. et quilibet possit esse accusator et credatur suo sacramento et ... et alia medietas sit accusatoris. Et insuper nullus debeat aucupari nec capere aliquam columbam cum pigellis nec ... circa ... turrim uel edificium exceptis columbis ...

Lxxxiii

Columbas

1290

61v

et qui contrafecerit puniatur et solvat nomine pene curie pusterle pro qualibet
columba .xx. solidos denariorum et quilibet possit esse accusator et credatur sacramento
accusatoris et illius cuius fuerit columba. Et etiam que contine-
tur in hoc statuto habeo qui in capitulo presenti est, ~~et fuerunt conditi~~
1299 ~~in MCCLXXXXVIIII. indictione xii. die xvi. iulii a dicta die manu-~~
~~valeat.~~ Preterea volumus quod nemo vendat nec vendere presumat
aliquam columbam de predictis que videntur capi vel offendi ut supra
dictum est contrafaciens tam piccicarellus quam alius quicumque puniatur pro
qualibet columba in x solidis denariorum et quilibet sit accusator et teneatur et cre-
datur sacramento accusatoris et habeat medietatem banni ~~et hoc fuit~~
1301 ~~conditum in MCCCI. indictione xiiii.~~ Dummodo de supradictis
et subscriptis de captione et offensione ipsarum columbarum nullus alius
admittatur ad accusandum nisi dominus tantum ipsarum columbarum vel filius vel ne-
pos carnalis ipsius domini et eorum sacramento vel alicui eorum credatur
dummodo talis filius vel nepos accusaret cum expressa licentia et
voluntate patris vel avi paterni domini dictarum columbarum et hoc fuit
1314 conditum et correctum in aliqua parte in MCCCXIIII. in-
dictione xii. die ultimo augusti. Item quod syndici castrorum et villarum massarie
et custodes eligendi pro custodia dampnorum datorum et dandorum per
comitatenses dictorum castrorum et villarum et quilibet eorum teneantur et
debeant denuntiare et assignare iudici et officialibus [causarum] quibus agetur
omnes et singulos qui ceperint vel offenderint quocumque modo colum-
bas alicuius et quodcumque et quantas et cuius et si non denuntiaverint
capientes vel offendentes quod teneantur emendare dampnum domino colu-
barum dummodo iuret dampnum sibi datum fore et secundum extimationem quam
faciet in sacramento contrapenetur ad emendationem dicti dampni aliquo
statuto speciali vel generali precedente vel sequente non obstante et
si aliquem vel aliquos de dampno predicto denuntiaverint vel assignaverint
puniatur denuntiatus vel assignatus et denuntiandus et assignandus
secundum formam statuti quod loquitur qualiter puniatur capiens columbas alte-
rius de dictis penis et capitaneus et eorum officiales tempore quo custodes re-
cipient a syndicis castrorum et villarum recipiant cautionem quod aliquem
columbe alicuius non capiant nec offendant et si offenderint vel
ceperint quod denuntiabunt captorem vel offensorem et contra denuntiandos
vel denuntiantes pro potestate et capitaneus et eorum officiales possit ex officio
inquiri cum promotore et sine promotore capitulo inquisitionum vel
aliquo alio contrarium loquente non obstante. ~~et hec additio facta et~~
1308 ~~fuit in MCCCVIII. indictione vi. die xv octubris.~~

85
Cum bertolus massoli porte sancti angeli et parrochie sancti christofori
qui habitat in porta filiorum becceneri fuit condempnatus et exba-
nitus ut contumax pro domino potestate de filius suppi de firmo olim
potestate communis pusterle licet iniuste ut dicitur eidem et reformamus quod capitaneus
possit et debeat ipsum bertolum exgravare si invenerit eum non
egisse condempnatum non culpabilem de hiis de quibus est condempnatus
non obstante contumacia que sit de medio sublata quod statutum
valeat ab hodie in antea et exime [plegere] fuerit et fuit firma-
tum in MCCCXIIII. indictione xii. die ultimo augusti.

86
Quod custodes castrorum et villarum debeant custodi-
re ne dampnificetur et emendari dampni
~~Bayliores~~
Statuimus quod custodes villarum quibus preficiuntur castrum et villam
in perpetuum ... ~~bayliores teneantur~~ facere duos custodes qui
debeant die noctuque custodire in eorum et pro eorum e-
rim ad hoc ut maleficia et dampna [illata] non possint
in aliquibus locis ~~fieri et dampna teneantur~~ fomenta
et inbrein ad quod invitabunt dicti baylitores secundum suo
sequuntur quod sic facere teneantur ordinamentum ..
capitulum specialiter. ~~Volumus insuper custodes quod si~~
alicui dampnum datum fuerit de die vel de nocte. Et nes-
ciens qui dampnum dedit aliquem dampnum susti-
tuerit custodes talis seu illius ubi dampnum dabitur teneantur
et debeant assignare illum vel illos qui dampnum
dederint. Et si non fecerint emendationem dampni de suo
facere teneantur. Et ipsi custodes die noctuque debeant
taliter custodire quod scire debeant dampna datores. Et
si dicti custodes assignaverint seu accusaverint aliquem
dampnum dedisse in re alterius dictorum custodum credi de-
beant iuramento. Sed qui custodes non assignabunt
dampnum datorem credatur iuramento patientis dampnum
de ipsius dampni extimatione. Et ipsum dampnum dicti
loci prius emendare ac solvere teneantur. Et iudi-
ces dampnorum datorum ~~...~~
illos quos dicti custodes assignaverint debeant condempnare.
Et ipsi custodes qui ipsi non assignaverint dampnum datores
patienti dampnum in emendatione dampni debeant condemp-
nare ab ipso patiente dampnum de dampni extimatione
prestito. ~~Et si aliquis dubitaverit ... vel ...~~
~~obscurum dicimus declarantes~~ quod si dicti custodes
~~accusabunt vel~~ denuntiabunt vel assignabunt aliquem
vel aliquos dedisse dampnum in rebus vel locis alicui-
us et interrogari debeat per iudicem vel suum notarium coram
quo erit quod dicti dampni de extimatione dicti dampni
contenta in libello facto contra dictos custodes. Et si dicti
custodes affirmabunt dictam extimationem et tantum fuisse
dictum dampnum quantum extimatum est in dicto libello. tunc
ille vel illi quem vel quos dicti custodes assignaverint
condempnentur per iudicem coram quo erit dictum quod sine
alia accusatione danda contra eum vel eos mercatione
dicti dampni illi qui dampnum passus est. Et sic prius
secundum formam statuti loquentis de dampnis datis quod capitulum
sic incipit dedit dampnum alicui etc. et depredatur dictis cus-
todibus credatur. Ita quod non oporteat illum qui dampnum pas-
sus est aliter probare prestet. Si autem dicti custodes assig-
naverint vel denuntiaverint aliquem vel aliquos dampnum dedis-
se. non tamen affirmaverint extimationem contentam in libello
dato contra eos dicti dampni et non esse tantum dampnum quantum extimatum
est positum esse in libello seu accusa. tunc ille qui dampnum

Poder

r. anno eodem ... xx. ... p. credat sacramento patientis dapnum

passus est probare debeat per testes summarie sine libelli oblatione et litis contestatione contra illum vel illos quos dicti custodes assignaverint. Et secundum extimationem et probationem quam faciet de dapno sibi dato condempnet ille vel illi qui fuissent assignati per dictos custodes secundum quod condempnare ille qui dedisset dapnum alicui secundum formam statuti sub-notati quod incipit Si quis dedit dapnum alicui etc. Et predicta omnia valeant a die xxiii. Iulii mansia curtae millesimo cclxx

1294. omnia xxiiii. ind. vii. quo anno et die predicta fuit condita et confirmata. Et si dicti custodes non assignabunt vel accusabunt aliquem dedisse dapnum contentum in libello seu accusatione dapni dati contra eos per aliquem tunc iudex quomodo faciat iurare illum qui dapnum passus est. Et si affirmaverit et dixerit suo sacramento se dapnum passum fuisse et recepisse sub custodia ipsorum custodum faciat eum dicere et affirmare suo sacramento extimationem dicti dapni. Et quantum fuit dapnum sibi datum sub custodia dictorum custodum secundum extimationem quam faciet suo sacramento dicti custodes condempnet illi qui dapnum passus. Item dicti custodes non possint nec debeant de aliquo dapno dato in rebus alicuius denuntiare nec assignare dominum rei nec aliquem de sua familia nec laboratores nec aliquem de familia laboratoris nec aliquem qui non sit de protectione et iurisdictione communis et carnis p... nec aliquem consanguineum illius cuius fuit dapnum vel laboratoris illius. Et si assignaverint vel denuntiaverint contra dictam formam non audiantur nec admittantur immo sit nullius valoris et momenti. Et dicti custodes qui contra dictam formam fecerint solvant et solvere teneantur et debeant pro pena quolibet et vice qualibet x. lib. d. dicto cui dapnum mediate sit comuni et alia accusatoris. Et quia castra et ville in fraude frequenter non faciunt nec assignant dictos custodes. Volumus quod quodlibet castrum et villa comitatus Pistorii et eorum sindici seu bayliatores teneantur pro toto mense ... maii facere et assignare iudici potestatis duos custodes supra notatos cum hac officium supra in hoc capitulo denotatum quod si non fecerint ut dictum est castrum c. lib. et villa c. s. d. comuni Pistorii solvere teneantur. Et nichilominus cogantur per iudicem potestatis positum super dapnis dandis ad faciendum et assignandum custodes predictos. Et hic quod fuit factum in millesimo cclxxxxv. ind. viii. Currat autem officium dictorum custodum per unum annum salvo quod illi qui erunt custodes tempore quorum data fuit alicui aliquod dapnum et quo denuntiati non fuerunt ipsis existentibus in officio vel fuerunt denuntiati et dapnum dantes predicti non denuntiaverunt et assignaverunt secundum formam statuti non obstante quod non sint in officio vel quod tempus eorum officii sit finitum possint accusari de ipso dapno dato et contra eos procedi secundum formam supradicti capituli usque ad unum mensem post finitum eorum officium ac si essent in officio. Et ipsi non obstante quod eorum officium sit finitum possint et debeant et teneantur usque ad unum mensem finito eorum officio omnia et singula facere teneantur et compleant secundum formam supra in presenti capitulo denotatam tam quo denuntiationem faciendam quam ad solutionem pene et emendationem dapni secundum formam supradictam. ac si contrafecerit et non servaverint formam dicti capituli ac si in dicto officio officio permanerent non obstante aliquo capitulo predicto vel loquente in capitulo. Et quod factum fuit in predictis et circa predicta contra eos qui fuerunt custodes ut dictum est et contra illos quos assignaverunt dapnum dedisse valeat et teneat et plenum sortiatur effectum ac si super existentibus in officio factum esset.

1299. Et ea que continentur in hoc capitulo fuerunt condita in millesimo cclxxxxviiii ind. xii. die xxii. Iunii et dicta die mansia valitura. Et volumus quod nullus denuntiatu possit nec debeat alius accusare de aliquo dapno dato si possit probare vel cum probatores testes et sic admittatur aliquo non aliquo capitulo non obstante. Item quod de capitulo dapnum insurgentes quod si alicui factum fuit sive datum dapnum de die vel de nocte in aliqua domo sive dominibus seu rebus in eisdem existentibus per ingressum sive fractionem domorum seu per asportationem rerum existentium in domibus existentibus in castris vel villis comitatus Pistorii. Et dictum dapnum non possit probari fore factum eis per testes et maxime cum ibi non fuerint nec possit sciri vel qui dapnum dedit seu res accepit seu asportavit ab illo qui dapnum passus fuit seu res fuerint accepte quod tunc syndicus sive syndici seu massarii vel custodes castri vel ville teneantur denuntiare sive assignare dapnum dantes vel res accipientes sive asportantes de domibus supradictis quod si non fecerint emendationem dapni et rerum acceptarum seu asportatarum facere teneantur patienti vel ei cui accepte fuerint res dicti syndici et massarii vel custodes castri seu castri quorum vel quarum syndici fuerint. Et si dictus syndicus seu syndici vel massarii vel custodes assignaverint seu accusaverint vel denuntiaverint aliquem dapnum dedisse vel res accepisse supradictas dictorum sindici seu sindicorum vel massarii credi debeat iuramento. Sed quando sindicus vel massarius non assignabit dapnum dantes seu res acceptas et asportatas de domibus supradictis credatur sacramento patientis dapnum de precio dapni et rerum acceptarum et asportatarum extimatione et facta dicta declaratione et extimatione dictam extimationem dicti syndici et massarii vel custodes et homines dicte ville solvere et dare teneantur dapnum passo cui res fuerint accepte et asportate de domibus supradictis. Dummodo illa sollempnitas requiratur et observetur. Et fiat ipsa declaratio contra sindicos vel massarios per agentibus et agentes contra eos sicut requiritur fit et observatur in denuntiatione que fit contra custodes predictos de dapnis datis in territoriis et pertinentiis eorum castrorum et villarum. Et hoc quod fuit factum a die ...

1301

~~Iudicium~~ ¶ Supradicto quidem capitulo addimus statuentes ad tollendas fraudes et dolositates que sepe committuntur per sindicos et baylitores castrorum et villarum comitatus predicti in eo quod non faciunt nec assignant custodes predictos coram domino iudice potestatis. Et ipsa causa qui dampna recipiunt in eorum territorio non possunt consequi de custodibus supradictis ex forma capituli prenarrati. Dicimus statuimus quod si aliquis vel aliqui recepit seu recipiet in futurum aliquod dampnum in territorio alicuius castri vel ville cuius custodes non fuerint assignati ut supra continetur nec reperiantur scripti in libro communis Parme quod tunc ille vel ipsa qui dampnum recepit seu recipiet possit ~~accusare et~~ denuntiare sindicum vel massarios ipsius castri vel ville. Et dicti sindicus et massarii et quilibet eorum teneantur denuntiare et assignare dampnum dantes vel eum dederunt vel dabunt in futurum. Et si non denuntiaverint dampna dantes vel qui dabunt ut dictum est de eorum proprio emendare teneantur ut tenentur custodes per dictum ex forma capituli prelibati et eo modo et forma et via procedatur contra dictos syndicos vel massarios et quemlibet eorum denuntiandos per eos vel aliquem eorum et tamquam agentibus et agentes tamquam procedit contra dictos custodes et procedi debet ex forma supradicti capituli. Et quelibet universitas castri et ville teneatur facere constituere et assignare coram iudice supradicto in principio regiminis potestatis cuiuslibet syndicum et massarios supradictos et quolibet alio tempore quo expedierit vel petierit et ad petitionem cuiuscumque sub pena contenta in capitulo supradicto quod loquitur de custodibus assignandis aliquo quod posset dici vel allegari in contrarium non obstante et inde quilibet esse possit et valeat accusator. Et hoc capitulum fuit conditum in maiori consilio anno quinta die xiii iulii ab ista die in antea valiturum.

87 Quicumque qui edificatos iuxta viam puplicam debeat per
Quellet de licentia.
[Q]uicumque iuxta viam publicam vel vicinalem vel aliam rem communis Parme edificare, teneatur requirere potestatem et capitaneum vel unum eorum vel iudicem vel notarium eorum vel alicuius ipsorum. Et potestas vel capitaneus teneatur mittere unum suorum iudicum vel notarium ad videndum locum ubi edificari debet. Et ille qui mittetur ad videndum locum predictum mensuret vel mensurari faciat rem privatam a re communis vel viam vicinalem vel publicam ubi edificare volenti et aliam securitatem portet potestati et capitaneo presentandam ut de re communis aliquis nequeat occupare. Et si quis requirere ut dictum est neglexerit, c solidos imperialium nomine pene communi Parme solvere teneatur et totum quod edificatum fuerit debeat removere.

88 Qui nullus pusillus possit puniri
[H]uius aliquis pusillus occasione alicuius maleficii dependendo facietis
[A]liquis pusillus occasione alicuius maleficii per se vel alium in persona alicuius pusilli qui sit vel non sit pusillus, nec domus sua licebat aliqua puniri occasione alicuius maleficii vel delicti vel quasi delicti nec aliquam cognitionem habere sanguinis nec occidere predictam aliquam capere vel capi facere. Et quicumque contra fecerit vel facere vel attemptaverit persolvat x libras imperialium nomine pene ...

<Pena ut in capitulo>

... nomine solvere teneatur. Et plus si in ea habebunt capitaneo et consulibus ... ~~... plebis non ...~~ ~~... sibi locatis.~~ Quod notarius qui fecerit instrumentum habeat notitiam testium.
89 [C]um notitia testium.
[C]um notarius scripserit instrumentum a x libris supra notitiam ~~...~~ testium habeat ~~vel duorum ad minus et~~ aliter ipsum facere non attendet. Et notarius cum scripserit instrumentum quantitatem predictam non breviatam sed extensis litteris scribere teneatur. ~~Nullus autem ... instrumentum imponat nisi presentibus partibus et de earum voluntate.~~
90 [I]n testamentis tenuitatem testium ponendorum in testamentis et codicillis et ultima voluntate.
[I]n testamentis ~~addatur~~ codicillis et omni ultima voluntate a c libris infra sufficiant tres boni et liberi homines. Et a c libris supra sufficiant v testes et ubi viri non essent sufficiant pro uno quoque viro due bone mulieres cives et ydonee mulieres. Et hoc debet intelligi qui possit condere testamentum.
91 Quod si aliquis reliquerit aliquid communi Parme.
[S]i testator aliquid notarius qui fecerit testamentum debeat notificare quod communi Parme relinquerit. Mox postquam obierit testator notarius denuntiare debeat potestati vel capitaneo vel alium pro communi de eo quod relictum fuerit communi. Et notarius debeat habere a communi pro qualibet libra ei relicta xii denarios. Et si notarius non assignaverit infra x dies post mortem testatoris xxv libras denariorum potestati et capitaneo teneantur ei auferre pene nomine pro communi. ¶ Item quilibet notarius teneatur infra viii dies post mortem testatoris cuiuslibet legatum ei factum ad opus fratres tutores predictos ... assignare. Et qui contra fecerit communi Parme solvere debeant dictam penam. Salvo quod predicta intelliguntur in legatis decimitate et non de contractu. Si quis decesserit ab intestato.
92 [S]tatuimus vel si quis intestato ei succedat civitas Parme.
[S]i quis decesserit ab intestato non habens filios vel consanguineos unum vel plures succedat ei vel eius ~~proximi~~ successione.
93 [N]ullus homo alicuius Qui nullus homo alicuius vicinus possit
unum civis vel comitatus vendere sua bona sine licentia domini.
[N]ullus homo alicuius civis vel comitatus habeat potestatem vendendi vel pignerandi vel alienandi bona sua sine sui domini licentia. Et si aliquis emerit sine licentia domini sui si sciverit eum esse hominem alterius vel ei domini fuit pretium et rem perdat et ad dominum debeant devenire. Et hoc locum habeat pro tempore preterito et futuro salvis vendicionibus et obligationibus factis ante tempus potestatis domini Rayneri Bulgarelli que firme debent permanere. De electione officia
94 [P]otestas et capitaneus libet super victualibus et depositio ipsorum teneantur etc.
[P]rebeant qui eligentur alii officiales communis Parme eligi facere in maiori consilio civitatis sorte brevium. Tres officiales scilicet unum bonum hominem unum marescallum et unum notarium qui sint super victualibus et durent eorum officium per vi menses et sic de vi mensibus in vi mensibus obligentur. Et habeat quilibet eorum pro suo salario a communi predicto vi mensibus xx solidos denariorum. Qui officiales teneantur et debeant facere bampnum per totam civitatem et burgos semel omni mense quod omnes habentes equos seu mulos cum dandi eos ad vecturam compareant coram eis cum ipsis equis et mulis et ...

1307

LXXXVI LXXXVII LXXXVIII LXXXVIIII LXXXX

viii. dies a tempore beneplaciti ad assignandum ipsis officialibus ipsos equos et mulos qui occasione dandi ad vecturam coram eis fuerint assignati et omnia signa et maculas et magagnas eorum et postea eos bona fide sine fraude debeant extimare. Ita quod illi quorum fuerint extimatores esse non valeant. ¶ Si non dicti equi vel muli morirentur vel magagnarentur ponentes conductorem ita quod non essent recipiendi a locatore illi quorum fuerint equi vel muli recipiant et habeant a conductore extimationem contentam in libro officialium predictorum et non aliam nullo modo non obstante extimatione seu venditione in fraude facta illi vel illis qui equos conduxerint per instrumentum seu per confessionem. Et non obstante si conductores renuntiabunt presenti capitulo constituti. Et utrum dicti equi vel muli sint recipiendi vel non per locatorem a conductore stetur sententia officialium predictorum. Et confessio seu instrumentum cuiuscumque conductoris esset a die restitutionis vel assignationis ultra nullius valoris seu momenti existat. Et ista restitutio et assignatio probari possit tantum per testes quam per instrumentum. Non non obstante aliquo instrumento seu confessionem seu aliquo capitulo constituti. ¶ Nullus et super officialium comunis pisani a xv. diebus in antea a die restitutionis seu reassignationis equi sive muli restituti seu reassignati aliquam intelligerent ullo modo occasione instrumenti seu confessionis tamen de equis et mulis qui in ex vectura non obstante aliquo capitulo seu capitulis constitutorum precedentibus et subsequentibus quibus omnibus per presens capitulum derogetur. ¶ Statuimus insuper quod quicumque equum seu mulum dedit seu locaverit ad vecturam pro vectura cuiuslibet diei duos solidos denariorum recipere valeant et non ultra non obstante aliqua promissione seu confessione qui recipiet de vectura sibi solvendi. Nec obstante aliquo capitulo constituti quod hoc capitulum precedat seu subsequatur. Et si quis pro vectura alicuius diei vel occasione vecture ultra receperit vel receperit quam dictum sit xx. solidos denariorum pro vice qualibet solvere teneantur. Et ad vecturam restituenda quod ultra iiii. solidos accepit per potestatem et capitaneum compellatur. ¶ Potestas et capitaneus et alii officiales comunis pisani locatores qui assignaverint dictis officialibus equos seu mulos predictos infra xv. dies a die restituti seu reassignati equi seu muli tam de vectura quam de extimatione contenta in libro officialium predictorum intelligere debeant et audire feriis et feriatis diebus non obstantibus ullo modo. ¶ Si quis autem post dictum forum equum seu mulum dedit seu locaverit ad vecturam seu vendiderit in fraudem occasione vecture et eundem equum seu mulum recepit seu receperit et post talem receptionem alicui dictum equum seu mulum dedit ad vecturam seu in fraude vendidit vel quocumque modo vecture seu pretii predicti officiales comunis pisani eum non intelligant neque audiant et eius sibi faciant reddi ipsis equos et mulos atque vecturis ullo modo. Et predictis confessionibus et instrumentis eius uti non debeant observare et alios quod cogere non debeant talibus locatoribus respondere. ¶ Et predictam dictum observari si clarebit per notarium qui fecit instrumentum seu in presentes tam de equis et mulis quam de vecturis. Et insuper solvat quilibet contrafaciens in predictis xx. libras denariorum nomine pene pro vice qualibet. Et potestas et capitaneus eum debeant condempnare de quibus condempnationibus sindici comunis pisani se vel eorum alter intromittant. Et si potestas et capitaneus Et si potestas et capitaneus ad dictam penam auferendam fuerit negligentes l. libras denariorum de eorum feudo et salario comunis pisani solvere teneantur. Et hoc capitulum valeat et teneat et plenam habeat firmitatem et locum habeat in omnibus comitatensibus districtualibus pisanis. Et etiam forensibus et valere intelligatur temporibus preteritis et futuris. ¶ Preterea volumus statuentes si potestas vel capitaneus vel alter eorum in servitium comunis pisani et eius tali qui fuerit missus moreretur aliquis equus quem duceret volumus quod talem equum qui moreretur ei pro eo comunis pisani dicti et dicti emendaret ex parte comunis pisani. Et potestas et capitaneus dictum equum mortuum ei faciant emendari non obstante si dictus equus non fuit assignatus vel extimatus. ¶ Qualiter exceptionem debet probari infra tres dies. 95

Licet hactenus conditum fuit statutum quo eunte reo fuit cautum quod quicumque conduceret et opponeret et inducere et opponere vellet in iudicio aliquas exceptiones dilatorias et declinatorias iudicii aut litis contestationem deberet ipsas probare et probatas habere infra tres dies. Et si ipsas non probaret infra dictum tempus iudex et assessor postquam libellus fuerit porrectus coram eo a tribus diebus postea faceret super libello litem contestari etc. Quia tamen in observatione predicti statuti se dicti iudices et accessores multi exibent negligenter nos periculosam illorum negligentiam nolentes in ista executione simpliciter acceptare cupientes ut maliciosis litium protractionibus occurratur quod sperant efficaciter provenire si predictum capitulum firmiter observatum. Et ut finis litibus aliquis imponatur ne fiant penitus immortales et ne partes ultra modum graventur laboribus et expensis presenti capitulo et firmiter duximus statuendum aliquo capitulo comunis vel populi non obstante quod si predicte exceptiones vel alique predictarum non fuerint porrecte coram iudice de eis cognituro quecumque ei vel ubi tamen seu producta vel proposita fuerit si non probata infra predictum tempus dierum hinc inde si debeat intra partes super libello proposito coram eo non obstante aliqua appellatione interposita vel interponenda seu petitione facta de sapiente expensis petentis seu quibuscumque commissione facta vel facienda pena iudici qui predictum non faceret observari imminente xxv. libras denariorum comunis pisani persolvenda et predictum vendicent sibi locum tam in litibus pendentibus sive causis quam incipiendis quod capitulum conditum fuit in anno domini mcclxxxvi. indictione viiii. ¶ Quod nullus debeat exire vineam. 96

Nemini quantum pro capitulo vel vinea alterius liceat exire de via publica vel vicinali et neque viam seu per campum vel vineam vel ortum vel arboretum alterius contrafacienti. Potestas et capitaneus vel iudex teneantur auferre nomine pene

Casso quod est in quarto libro.

Margin notes: v fuit [illegible] | omni die [illegible] | quando [illegible] | istud capitulum est. ulterius libro .c. xlij | Lxxxv | 1286 | [illegible] | Lxxxvi

pro inter quos · x l. ẞ. d. inspectu tamen per potestatem capitaneum conditio
ne respectu et loci et qualitate personarum. Et si aliquis
diceret se habere aliquod ius emendi per villam vineam seu rem
per quam aliquis alicuius ex eo conquereretur, iniuste ubi illud
debitum non valeat nec admittatur nisi ostenderit per publicum instrumentum
manu publica notarii factum se habere illud ius. Infamia vel rex
qui emendi se asserit ius habere. Si quis autem cavaverit aliquis
gripuum ita quod possit impedimentum. Item potestas et capitaneus te
neantur eum cogere ut ipsum suis expensis destruat. Et
neque de una persona pluribus iuribus conqueritur possit
quis dedisse. Et per uniaciorum inter conquerentem iuris faciat
iuramentum. Et non credatur alicui pro uno iuramento
nisi primo iuret. Si aliquis conqueri noluerit de illo de
quo primo querimoniam posuit, vel de aliquo quod post primam
querimoniam gripuum cavaverit seu cavari fecerit possit
conqueri et audiatur. Salvo quod si ille de quo primo factum fuerit querimonia
la sedam noluerit se defendere per iuramentum, sit ei licitum
hoc facere quod tamen nullum dampnum debeat sustinere. Si non
se defendere noluerit credatur iuramento accusatoris.

97 Statuimus et ordinamus

Sad hoc ut pie voluntates defunctorum plene executioni manden
tur, quod cum quidam aliquis pecunie quantitate promisisset fratri paulone
tunc de ordine fratrum minorum fidei commissi domini condam magi
stri condam domini petrucii pro medietate pro indiviso qua
rundam petiarum terre posite in vocabulo plani mercate ipse pos
sessor seu emptor compellatur facere per iudicem petitionem vel
per quo petitum fuit, ad petitionem dicti fratris pauli vel ius
habentis sub pena C. lib. d. dictam quantitatem solvere dicto fratri
paulo vel habenti ius seu cessionem vel iustam cessionem ab eo
nulla exceptione vel allegatione vel sapientis petitione vel
appellatione obstante. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII
Ind. XII. die ultimo augusti.

98 Statuimus et ordinamus *de pena vetitis unum vel ultra dimittere aliquo. Viii de proximis solectis.* Et
alio capitulo non obstante quod nullus tabernarius vel alia
persona cuiuscumque conditionis existat audeat vel presumat vi
de bino incantare vel ultra viii d. pro foliecta vel abundesta
pena. Et qui contra fecerit puniatur in x s. lib. d. Et contrafa
cientes inquirantur per presentem capitulo inquisitionem vel ab
quo alio non obstante. Et non pretium non intelligantur nec
locum habeant donec dicta civitas perusii permanebit quo
tempore civibus sit licitum vendere vinum quantum voluerit sine
pena. Et hoc capitulum fuit conditum MCCCXIIII. Ind. XII. die pe
nultimo mensis a libris vel venditum in mana valitum.
Et potestas et capitaneus teneantur facere inquisitionem qualibet
ebdomada contra vinum vendentes ultra dictam formam et
quilibet sit accusator et habeat medietatem banni probata accusatione
per duos testes legitimos. Et quod nullus vendens vinum possit tene
...

x. lib. d. Per quo auditus in terre volentium in tabernam
possit aliqualiter impediri, Et potestas possit inquirere
non obstantibus capitulis inquisitionum quod inciperit cum multe. Et hoc
capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. Ind. XII. die ultima
augusti 99 1314

Statuimus et ordinamus quod predictum scapulum vie posite in pertinentiis
ville sancti martini in colle cum ab heredibus domini guinalducii
domini savaronis et ab puccius accenecchini sit et esse debeat
exemptum dictorum itaque de ipso possit facere quicquid voluerit, sic
de ipsorum proprio et pro pretio dicti scapuli teneantur solvere extima
tionem faciendam per unum vel duos homines de porta eligendos
vel eligentes per ministrum ipsorum homines quod extimationem
solvere compellantur. Et quod ipsi homines sic eligendi possint
extimare omnes vias suspensas et scapulas et
remansuras et concedere illis personis quibus melius adia
cebunt et illi quibus concedent teneantur solvere extimati
pretium faciendas, ad quod compellantur per potestatem et capitaneum sicut si spon
te ad predicta se obligassent. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII
... augusti 100

Ut detur materia et occasio iudicibus et sapientibus civita
tis perusii ad consulendum super aliquo dubio per priores assump
tis subtiliter examinandi et plene deliberandi ad investiga
tionem veritatis. Et prioribus ipsis ex ipsorum consilio salubriter
succurratur, statuimus quod si priores artium civitatis et
burgorum perusii presentes vel futuri miserint aliquod fa
ctum vel dubium alicui sapienti vel sapientibus iuris et
civitatis perusii. Et ipsi sapientes ipsis prioribus arti
um fecerint vel dederint aliquod consilium ex quo in futurum
preiudicaretur vel aliquod preiudicium proveniret communi pe
rusii vel specialibus personis vel alio modo quocumque qua
de causa pro executione ipsius consilii quam priores arti
um fecerint aliquo tempore, ipsi priores condempnaren
tur per aliquem offitialem communis perusii vel aliquam penam
incurrerent, quod ipse vel ipsi sapientes qui ipsum consilium
tulerint vel tulerint tulisset vel tulissent teneantur
et debeant et cogantur per quemlibet offitialem communis perusii
reficere, reddere et restituere integre cum effectu ipsis
prioribus omne dampnum et interesse et omnes condempnationes
quam incurrisset vel incurreret seu incurrerit aliqua
de causa, tanquam si ad predicta se sponte obligassent. Et
intelligantur auctoritate presentis statuti se obligasse
ex instrumento confessionato. Et contra eos procedatur summarie
et de facto sine porrectione libelli et litis contestatione et
sine strepitu et figura iudicii et sine decimo et
vicesimo apud massarium communis perusii quemadmodum
ex instrumento confessionis omni iuris ordine et solempni
tate omissa et substantialibus in iudicii permissis.
Et quilibet filius familias inter ad consulendum
assumptus et minor xx annis qui pater se ad con
sulendum assumi intelligatur auctoritate presentis statuti
... maior xx annis et tamquam paterfamilias nec

ex aliqua preceptum continetur possit aliqualiter se iuvare, non obstantibus predictis vel aliquo predictorum aliquibus statutis ordinamentis vel reformationibus factis vel faciendis que in contrarium loquerentur quibus et cuilibet eorum quantum ad hec derogari volumus ac si de ipsis nominatim et specialiter fuisset in hoc statuto facta expressio. Et si potestas et capitaneus vel aliquis officialis comunis perusii ad predicta fuerint negligentes vel remissi puniantur in eorum sindicatu in mille libris denariorum. Et quod predicta omnia habeantur et observentur pro lege et statutis populi perusini. Et ponantur et scribantur in voluminibus statutorum populi de statutis in statutis. Et hoc capitulum fuit positum in statuto populi perusii auctoritate reformationis consilii populi perusini ut patet manu magistri tome notarii reformationum comunis et populi perusii sub anno domini MCCCX. indictione VIII. die XVIII. februarii. eadem die in mana valiturum tempore capitanie domini lambertini de gallutiis honorabilis capitanei populi perusii

1310

101 [illegible]

cy.

[illegible]

1307

C/102 [illegible] Ceccolum ventunelle per[illegible] Cutium petrutii Rainaldi. Andreutium Neole [illegible] Rinaldolum Baglonis. Antonium Benevenie. Paulutium Symonis Crescolum Lanarium. Baldolum Recoli et Venturellam [illegible] Sub anno domini MCCCXIIII de mense Julii et augusti [illegible] fuit ordinatum pro bono et pacifico statu civitatis perusii [illegible] civitatis perusii [illegible] discordia et pacem revocentur [illegible] a comuni perusii [illegible] in futurum [illegible]

cy.

1314

[illegible]

1314

Dutilitate et modo [illegible] 103

perusii [illegible] aliquis officialis comunis perusii possit vel debeat sub pena [illegible] pena CC. lib. denariorum pro vice qualibet qua contrafecerit. aliquem pontem vel clusam pro comune maius vel fontem aliquam ad [illegible] non aliter ullo modo stabilire nec concedere faciendo nisi primo per [illegible] de prima cum magistris quos secum ducere voluerit fieret [illegible] operis et declarato [illegible] fieri deberet opus predictum cuilibet cluse seu fontis fieri [illegible] et ad quos spectat utilitas predictorum vel alicuius eorum [illegible] deliberare et predictis permissis et factis postmodum procedat ad [illegible] et qui pro minori pretio opus se facturum obtulerit declarare [illegible] et usque ad [illegible] declarationem constructionis operis et perfectionis procedat et aliter gestum sic et processus non valeat ullo modo et nullus [illegible] licentia vel sine licentia permissa comunis nisi primo [illegible] forma [illegible] aliquos [illegible] possit nec debeat [illegible] vel molestare et qui contrafecerit puniatur vice qualibet in X lib. denariorum et [illegible] possit [illegible] quilibet [illegible] credatur eius iuramento cum [illegible] et [illegible] debeat [illegible] eius quod [illegible] ~~et hoc capitulum fuit [illegible] MCCCXIIII. ind. XII. die [illegible] aug.~~ 1314

104 Filium vel nepotem qui patrem vel avum paternum percusserit vel in futurum percusserit cum sanguinis effusione [illegible] paternus vel avus puniam. Qui pater vel avus non cogatur vel cogi possit per potestatem vel capitaneum vel aliquem officialem comunis perusii sub pena C. lib. denariorum. ad [illegible] filio vel nepoti aliqua alimenta nisi [illegible] pater vel avus [illegible] voluerit et quod de predictis iniuriis et percussionibus sufficiat [illegible] et fama. [illegible] tales filii vel nepotes possint cogi per potestatem et avum emancipari ad voluntatem patris vel avi paterni non obstante si filius vel nepos noluerit vel non consenserit se emancipari. et a [illegible] vel avi potestate relaxari et potestas et capitaneus tales emancipationes admictant ad [illegible] patris vel avi aliquo non obstante [illegible] C. lib. denariorum pro quolibet et realiter [illegible] cogant tales filios et nepotes tales emancipationes recipere. Et si talis filius vel nepos fuerit citatus ex parte potestatis vel capitanei semel et bis et peremptorie ut veniat ad recipiendum emancipationem et non venerit ~~quod pater vel avus possit eum emancipare absentem~~ [illegible] emancipato talis filius vel nepos [illegible] habeatur. Et hoc capitulum fuit [illegible] MCCCXIIII ind. XII. [illegible] aug.

1314

.cv.

105 Statuimus et ord. quod potestas Capit. vel eorum vel aliqui eorum offitiales vel alius offitialis cois. pus. nisi tantum de mense mau non possit nec debeat mictere bay livres vel aliquos alios nuntios per comitatum vel districtum pus. cum alicui aurtois faciende vel recolte tollende a syndicis castrorum vel villarum vel amolendinariis vel percustodibus vel grassia vel aliqua alia cane. Sed potestas et capit. de mense mau mictere teneant et possit qui sedeuss sedeant et scribi debeant per notarios potestatis et capit. ~~et non per notarios qui erunt impalatius vel ad bancas maleficiorum sorte brevium electorum~~ sub pena x lib. d. et quod per potestatem mictentur vel mictet unus tantum baiulus et possit et non plures sub pena offitiali qui plures mictet et baiulo qui accedet .xxv. lib. d. et quilibet possit baiulum contrafacientem accusare et credatur sacramento accusatoris. ~~Et hoc capitulum fuit~~ conditum in ~~MCCCXIIII Ind. xii~~ de mense aug.

.cvj.

106 Item statuimus et ord. quod potestas et capit. ad petitionem emptorum fructuum communantiarum cois. pus. vel alicuius castri vel ville teneantur mictere unum ex eorum militibus et de sua familia pena V. lib. d. ad cogendum debitores dictorum emptorum cum dictis communantiarum et ipsos cogere possit realiter et personaliter et vadat stet et persequent cum dictis debitoribus et eorum expensis impune quousque eisdem emptoribus erit plenius satisfactum. Qui si recusaret solvere possint dicti familiares insimul adiutorium quocumque et homines communantiarum cum statim habentium dictis communantiis qui cum si non obedirent possint eos punire et condempnare secundum formam statuti. ~~Quod statutum seu capitulum fuit factum in MCCCXIIII indict. xii de mense aug.~~

1314

.cvij.

107 De utilitate cois. pus. et singularum personarum mercantium inclusio pus. Statuimus et ord. quod inter lacum et clanes nullus marchio comes vel catanius vel de progenie nobilium vel catanorum possit vel debeat morari vel inhitare nec stare vel residere, et qui contrafecerit puniatur in .C. lib. d. Et potestas et capit. teneantur et debeant inquirere publice et secrete ex eorum offitio quolibet mense sub pena V. lib. d. et de predictis expresse syndicentur et teneantur reddere rationem. ¶ Item addimus ut ipsum clusium deveniat totum ad manus cois. pus. Statuimus quod potestas et capit. qui per tempora fuerint sub dicta pena teneantur et debeant cogere realiter et personaliter emptores fructuum clusii anno venturo ad solvendum et dandum illis personis qui suscipere debent aliquam quantitatem pecunie a dicto pus. pro pretio vel extimatione alicuius bubulantie seu terrarum vel aliarum possessionum extimatarum per cois. pus. positarum impertinentiis clusii et perticarum et etiam filiorum Princisci de Luviano et Andree de Magiolis et consortibus et id quod solverint possint dicti emptores se excomputare de summa quam

quod dare debebunt cui secundum valorem ipsius quam in tempore solutionis. et hec expresse ponatur in pactis venditionis fructuum clusii. et si potestas et capit. tempore quo dicti fructus vendentur non fecerint poni in dictis pactis puniatur in V. lib. den. et quod fiat solutio de predictis pretiis possessionum venditarum cum fructibus alius clusii pus. dummodo qui laboraverint ipsas terras vel laborari fecerint pro anno pro quo solute erunt habeat duas partes fructuum ut alii laboratores clusii perusini. ~~Quod capitulum fuit conditum in MCCCXIIII Indict. xii de mense aug.~~ 1314

.cviij.

108 Quicumque fecerit vel proiecerit aliquam inmunditiam vel turpitudinem in aliqua cisterna vel puteum vel fonte vel destruxerit aliquam brocham vel pectorale alicuius putei vel cisterne vel fontis intorum vel in parte puniatur in C. lib. den. et inde per potestatem vel capit. inquiratur capitulo inquisitionum non obstante et sufficiat probatio per publicam famam. et si potestas et capit. fuerint negligentes vel remissi quilibet eorum negligens puniatur in V. lib. d. Item quod nullus se balneet in aliquo fonte nec lavet pannos vel carnes vel olera et qui contrafecerit in fonte aque bone ad portandum adaunandum aquam puniatur in x lib. d. Si autem in fonte apto adbibendum animalia puniatur in C. s. et inde inquiratur capitulo inquisitionum non obstante et inde sit quilibet accusator et credatur sacramento accusatoris. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. Ind. xii. de mense aug.

1314

.cviiij.

109 Quicumque fecerit vel proiecerit aliquam inmunditiam vel turpitudinem in curia ~~nove ecclesie~~ alicuius ecclesie ~~beati herculani~~ de porta solis et Petri vel in cemiterio vel claustrum alicuius et palatii possessa puniatur in xl s. d. et credatur sacramento accusatoris. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. Ind. xii. de mense aug.~~ 1314

.cx.

110 Volumus ut platea cois. pus. mundetur et strate regales quod domini a quo qui erunt de mense ~~novembr.~~ pena .C. lib. seper omni anno de ipso mense stratam in consilio bannum facere et platea quod quicumque velit pro uno anno ipsam plateam purgare et palatia potestatis et capit. ~~domus filiorum domini benevenuti vel ad consilium sancti anestasii~~ veniat ad promictendum et illi stabiliatur qui pro minori pretio facere voluerit dummodo qualibet ebdomeda teneatur ipsam tergere et mundare seu mundari facere et fimum purgare et elevare seu elevari facere de dicta platea sub pena xl s. d. Quem quantitatem quem sibi concedetur solvatur eidem inter iiij. vices ~~per massarium cois. pus.~~ ~~massarius~~ singulis tribus mensibus pena x. lib. d. dare sibi quartam partem. ~~Et hoc capitulum fuit~~ conditum in MCCCXIIII. Ind. xii. de mense octubr. aut novembr. xx veniet in dicta valitura. 1314

additiones

1315

Aggiunta alli Statuti

Addi tiones
1315 - 1316
5 carte
45 - 49

In nomine domini amen. Infrascripta sunt capitula statuta et additiones statutorum populi perusini facta condita et ordinata ...

qui cum familia abradat et scindat omnia pertinentia ad artem lanarie et per nullum perusinum se abradi faciat sub dicta pena et quicumque perusinus eos abradet vel accedet ad radendum vel faciet aliquid ad ...

1315

legge Suntuaria

1315

additiones

1315

Aggiunta alli Statuti

1 In nomine domini amen. Infrascripta sunt capitula statuta et
additiones statutorum populi perusini facta condita et ordina
ta per statutarios positos et assumptos per dominos prioresar
tium fore reformatores consilii populi perusini. Sub anno domini
millesimo cccxv. indictione xiii. ecclesia romana pastore vacante
de mensibus iunii et augusti et postmodum approbata in con
silio populi perusini in quo fuerunt trecenti consiliarii
et ultra. Dictis millesimo et indictione die ultimo mensis augusti valitura
et firmatura a diebus in ipsis capitulis denotatis in antea ubi in ipsis
capitulis continetur. ubi autem non continetur in ipsis capitulis a kalendis
novembris in antea et deinceps donec fuerint immutata et scripta per
me Franciscum quondam Bartholomei Cumunati notarium
positum et assumptum per ipsum consilium populi perusini ut pro manu
Fanutii notarii reformationum communis et populi perusini tempore capi
tanie magnifici et potentis militis domini Bartholomei de Sala
de Bononia capitanei communis et populi perusini.

1 In primis statuimus et ordinamus quod domini priores qui erunt
pro tempore et quorum tractabus [illegible] priores capitaneus ca
pitanei sive iudices iustitie pena. L. librarum denariorum non possit
nec debeant vel presumant ipsi vel aliquis eorum modo aliquo sive
causa tempore sui officii nec post exitum officii eorum [illegible] vel ac
cedere pro tractando [illegible] potestate capitaneo vel iudice iustitie ad representan
dum eis electionem vel alicui eorum vel ad ipsum eligendum nec [illegible]
per eos vel aliquem eorum [illegible] aliquis eorum vel alicui eorum pater
vel filius vel frater carnalis gener vel socer vel consanguineus vel
que in tertio gradu [illegible]. Et si priores [illegible] contrafecerint puniantur per
potestatem et capitaneum in dicta pena et quilibet eorum [illegible] vicerint in. C.
librarum denariorum puniatur et depredetur ex offitio per potestatem et capitaneum inquira
tur et quilibet esse possit et valeat accusator et habeat medietatem. Quod capitulum
quod capitula fuerunt condita per statutarios communis perusini et postmodum appro
batum et confirmatum in consilio populi perusini in quo fuerunt iii.
consiliarii [illegible] indictione xiii. die ultimo augusti a kalendis nove
mbris proxime venturis in antea valiturum ut supra continetur.

2 Item statuimus et ordinamus quod potestas vel capitaneus vel iudex iustitie seu
aliquis eorum vel alicui eorum offitiales vel familiares vel aliquis
alius offitialis forensis communis perusini non possit vel debeat a civitate perusii
habere petere vel recipere capsas massaritias aliquas storeas sine pa
leas sub pena. C. librarum denariorum. Et si quis offitialis ipsius communis eis da
ret puniatur in dicta pena et quilibet inde sit accusator et inde inquira
tur. Et depredetur et [illegible] in presenti capitulo denotatis teneantur redde
re tempore syndicatus eorum et expresse eorum syndicatores eos debeant
syndicare et examinare et repertos culpabiles condempnare in pena pre
dicta. Item quod iudex iustitie vel eius offitiales et fami
liares dum morentur per comitatum quacumque de causa sub pena. C. librarum denariorum
non debeant petere vel exigere seu recipere aliquid pro victualibus
vel aliqua alia de causa ab aliqua persona set eorum vadant expensis et qui contrafe
cerit puniatur tempore syndicatus in dicta pena et quilibet possit eidem iudici
tempore syndicatus qui de commissis per familiam teneatur repetere sine pena.
Item ad hec ut potestas vel capitaneus vel eorum offitiales et familiares
non habeant conversationem cum civibus perusinis statuimus et ordinamus quod quilibet
potestas et quilibet capitaneus communis perusii sub pena. C. librarum denariorum de eorum
salario ducere teneantur inter aliam familiam unum barbitonsorem

qui eos et familiam abradat et faciat omnia pertinentia ad artem barbi
rie et per nullum perusinum se abradi faciat sub dicta pena et quicumque
perusinus eos abraderet vel accederet ad radendum vel faciendum aliquid ad eorum
artem pertinentem puniatur in. xxv. librarum denariorum et inde quilibet sit accusator et habeat
medietatem banni. Quod capitulum fuit conditum factum per dictos statutarios et approbatum
per eorum consilium sub dictis millesimo indictione et die a kalendis novembris proxime venturis
in antea valiturum.

3 Ad vitandas expensas inutiles que continue fiebant per ci
ves et comitatenses perusinos statuimus et ordinamus per presens capitulum im
perpetuum valiturum aliquo non obstante quod nulli mulieri cuiuscumque condic
tionis status dignitatis preheminentie vel magnitudinis existat civi
vel forensi comitatensi vel districtuali liceat ab hodierna die in antea por
tare seu deferre aliquas fregiaturas coronas [illegible]
vel aliquod [illegible] in pannis sive induimentis vel in capite de
argento perlis auro vel [illegible] valoris ultra quantitatem. C. solidorum denariorum
pro omnibus dictis arnesiis et fornimentis. Et que contrafecerit puniatur pro
vice qualibet in. xxv. librarum denariorum. Et nullus sartor vel aurifex vel ali
qua alia persona possit vel debeat sub dicta pena ipsas intrecciaturas coro
nas sive fregiaturas vel fornimenta facere vel laborare vel appli
care vel ponere sub dicta pena. Et de predictis quilibet esse valeat accusator et
habeat medietatem banni et credatur sacramento accusatoris cum uno teste. Dum
modo [illegible] non intelligatur in scaggialibus sive [illegible] ipsarum dominarum quibus
similiter possint portare ipsos [illegible] et scaggiales potentes quinque unciarum
de argento et non ab inde supra sub dicta pena. Preterea
statuimus et ordinamus quod ab hodierna die in antea nulli persone liceat tam civi quam
comitatensi vel districtuali perusii vel forensi mari sive femine dare vel
donare palam vel secrete tacite vel expresse per se vel alium aliquam pe
cuniam sive donum denarios fiaculam vel ceram vel aliam quamcumque rem alicui
clerico sive religioso vel mulieri religiose vel alicui mulieri dum se
mantaret vel [illegible] seu misset apud conventum vel dum intraret monaste
rium [illegible] dum clericus sive religiosus diceret vel canta
ret missam vel religionem ingrediretur. Et qui contrafecerit puniatur per potestatem
vel capitaneum in. C. librarum denariorum. Et de predictis omnibus et singulis in hoc capitulo
contentis potestas et capitaneus et eorum offitiales in pena. L. librarum denariorum eis au
ferenda tempore eorum syndicatus teneantur qualibet mense duabus vicibus ad
minus facere inquisitionem per portas et partes civitatis et burgorum pa
lam vel secrete ut eis videbitur ex eorum offitio cum promotore et sine
ad eorum voluntatem capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante. Et
nichilominus de predictis omnibus et singulis una vice in mense teneantur per plateam
et civitatem perusii fieri facere banniri. Et de omnibus dictis penis et bannis
potestas et capitaneus et eorum offitiales qui invenerint et puniverint supradicta
et condempnatores venerint et invenerint fecerint [illegible] habeant quartam partem
sine aliqua apodissa. Quod capitulum fuit factum per statutarios communis perusii et ap
probatum per consilium populi in quo fuerunt trecenti consiliarii et ultra [illegible]
xv. indictione xiii. die ultimo augusti valiturum a dicta die in antea.

4 Statuimus et ordinamus aliquo capitulo vel aliquo alio non obstante
quod nullus comitatensis vel de comitatu perusii possit vel debeat re
cipi in civem perusinum pretextu alicuius statuti populi perusini vel ordina
menti seu reformationis nec gaudere possit privilegio civium nec pro cive pe
rusino haberi debeat pretextu alicuius more seu habitationis quam fecis
set usque nunc seu faceret in futurum cum sua familia in civitate vel
burgis seu subburgis perusii set pro non comitatense habeatur et haberi debeat

a tractatu. Et nullus offitialis Communis pisani possit ipsum recipere vel ad
mictere ad libram nec eidem libram facere in Civitate pisana vel ad
citadinantiam aliquis set facta non valeat nec inter cognoscere diffini
re vel finare aliquo modo iure vel causa pena. C. lib. X. quam penam
ipso facto incurrat et depredari quilibet eum possit et valeat accusatore habente
medietatem banni. Dummodo predicti locum non habeant in illis comitatensibus
quibus esset lata sententia qui habitavissent in civitate secundum formam statuti
et ordinamenti Communis pisani. C Et quod nullus qui fuit Comitatensis pisanus
pro quo esset lata sententia ut dictum est possit vel debeat deinde ad decem
annos computandos a die dicte late sententie pena. C. lib. X. habere vel su
scipere vel eligi de consilio Communis populi vel sapientum vel rectorum nec
ad aliquod offitium vel beneficium in Civitate vel Burgis pisanis et si
eligeretur eius electio non valeat. C Salvum insuper et ordinamus quod omnes et sin
guli comitatenses qui actenus venerunt in pisis et dixerunt se stetis
se et habitavisse per tempus quinque annorum et preterea inceperunt seu
non placuerunt de dicta eorum habitatione continue secundum formam statutorum
cum tota eorum familia et ita pro eis esset lata sententia nec steterunt
secundum formam statuti continue cum tota eorum familia puniantur et qui
libet eorum in C. lib. X. et habeantur sint et intelligantur pro veris comi
tatensibus pisanis et solvere teneantur datias et collectas in comitatu pisano
non obstante aliqua sententia lata nec aliquo alio. Et quod potestas et
Capitaneus ad petitionem petentis teneantur pena C. lib. X. facere inqui
sitionem contra omnes et singulos qui sic venissent a X. annis citra seu
protulissent et si probabitur saltem per duos testes quod non stetisset continue
secundum formam statuti per tempus V. annorum vel infra dictum tempus ste
tisse per aliquod tempus in Comitatu puniantur in dicta pena non obstante
capitulo quo cavetur quod potestas et Capitaneus teneantur tantum et possint cogno
scere de maleficiis factis et commissis uno mense ante suum offitium
vel aliquo alio quod in contrarium loqueretur. Et nichilominus iudex domini
Capitanei qui est vel erit super dictis Communis pisani possit et debeat super
predictis intelligere et procedere ad petitionem et requisitionem cuiuscumque pro
summarie sine libelli oblatione litis contestatione et sine strepitu et
figura iudicii quod capitulum fuit factum per statutarios Communis pisani et
postmodum approbatum per consilium populi in quo fuerunt. CCC. consilia
rii et ultra in consilio celebrato. Ind. XIIII die ultimo Augusti ab ali[illegible]
novembris proxime venturi in manda valitur.

1315

5 Iudei quicumque sunt ex legem christianam
in eorum et de eorum iuribus et pecunia quam suscipere et recipere
debent per se vel alios in Civitate Comitatu et districtu pi
sano et in qualibet terra et loco subiecto Communi pisano infrascripto modo
et ordine debeant intelligi et ius consequi in eadem coram omni
bus offitialibus pisanis et dictorum locorum et terrarum et non alio modo vel
ordine sub pena et in pena. C. lib. den. ab offitiali auferenda
tempore sui sindicatus et nichilominus potestates et capitaneus et quilibet alius offitialis
de pisis seu dictorum locorum et terrarum et qui inde quilibet possit esse ac
cusator. Et quod ex nunc sit suspensa acceptatio et revocata omnis iuri
dictio potestas dictis offitialibus exequendi instrumenta ipsorum iudeorum
aliter vel alio modo quam in infrascriptis ordinamentis continetur et procedendi aliquibus
ad petitionem alicuius iudeorum quod aliquid aliud petat.

5 Videlicet quod ipsi Iudei qui sunt ex lege christiana tantum medietatem
possint petere infrascripto modo et ordine medietatis pecunie que continetur
in eorum instrumentis ita quod omnia instrumenta eorum presumantur et intelligantur
per quoslibet offitiales Communis pisani et dictorum locorum et terrarum esse et fuisse
de duplo et aliam medietatem nullatenus nec aliquo tempore possit petere
vel exigere nec aliquo iure vel causa.

Item quod ipsi Iudei et qui sunt ex legem christianam ipsam tantum me
dietatem possint petere et exigere. In sex annis videlicet primo an
no sextam partem. Secundo anno aliam sextam partem. Tertio anno
aliam sextam partem. quarto anno aliam sextam partem. quinto anno
aliam sextam partem. et sexto anno aliam sextam partem et primus annus
habeat initium et sumat in kalendis mensis martii proxime venturis. Dum
modo aliqua dictarum sextarum partium non possit peti vel exigi in ini
tio vel intra terminum nisi in fine anni et termini supradicti. Videlicet quod prima
sexta pars possit peti et exigi in fine primi termini et secunda in fine
secundi termini tertia in fine tertii quarta in fine quarti et quinta in
fine quinti et sexta in fine sexti et non alio modo vel ordine. Et us
que ad dictas kalendas mensis martii sint dicti Iudei prime executionis ipsorum
instrumentorum ex nunc ferie indicte et in omnibus dictis terminis hic ad
dictum terminum sex annorum nec ad petendum partes quantitatis
predictas ut supra dictum est in terminis supradictis non obstante statuto
populi pisani quo cavetur quod ferie non possint indici nisi cum voluntate
consilii generalis nec aliquo alio quod in contrarium loqueretur. Et quod si quis de
summa voluerit dicere aliquid solvisse dictis iudeis vel alicui eorum
et probaverit de dicta solutione per duos testes fide dignos volumus quod
ipsi Iudei debeant se discomputare de summa eorum aliquo non ob
stante. Statuimus et ordinamus quod ipsi Iudei vel aliquis eorum vel
Item aliquis pro eis vel eorum nomine non possit vel debeat modo
aliquo sive causa directe vel per obliquum petere vel exigere aliquam pe
cunie quantitatem ab aliquo fideiussore alicuius qui pro aliquo ex ipsis
iudeis vel alicui eorum esset obligatus vel astrictus ex vigore
alicuius instrumenti sive contractus confessionati. Dummodo principalis receptus fuit
solvendo vel eius bona inveniantur que sufficient per ipsum debitorem
sufficientia ad solutionem debiti quod petetur nec contra ipsi fideiussores
vel aliquis eorum possint petere quocumque modo iure vel causa a principali
vel eius heredibus ut ipsum extrahat et indempnem conservet ab obligatione
qua una cum eo fecit vel sine eo penes iudeos predictos vel aliquem
eorum vel aliquem pro eis vel eorum nomine nisi tantum in terminis supradictis. Videlicet
perfecto primo termino tantum de sexta parte et perfecto secundo termino de alia
sexta parte et sic usque ad perfectionem sexti termini et non alio modo.
Et semper intelligatur si idem fideiussor cogetur ipsam quantitatem
vel partem solvere iudeis predictis et non alio modo. Et intelligatur esse
fideiussor et se quis pro alio obligavisse quibuscumque habet instrumentum confessionis
vel [illegible] in eorum pluralitatis in quo appareat eundem promisisse fuisse de
[illegible] vado ipsum indempnem a promissione et obligatione predicta quam tenet
ipsis Iudeis. Et ea omnia et singula que supra dicta sunt in iude
is qui sunt ex fidem christi idem intelligatur et observetur et
fiat in omnibus et singulis qui ab ipsis Iudeis vel aliquo eorum vel
alio per eis habent ius cessum. Ita quod in ipsis qui ius cessum
ab eis habent intelligatur in omnibus et per omnia repetita aliquo
capitulo vel aliquo alio non obstante. C Et quod transacto dicto tempore
sex annorum et ipsis satisfactis de dicto eorum capitali secundum formam
dictorum ordinamentorum ipsi Iudei et quilibet eorum sint exclusi cassi et re
vocati auctoritate presentis legis ab omni citadantia beneficio et hono
re Civitatis Comitatus et districtus pisani et ab inde in antea intelli
gantur habeantur et tractentur pro forensibus et alienigenis contra pro
civibus vel comitatensibus seu districtualibus pisanis aliquo capitulo statuto vel forma
pactis promissionibus vel obligationibus initis et factis inter eos et commune pi
sanum non obstantibus ullo modo. C Sed volumus insuper et ordi
namus quod hec ut predicta et infrascripta mittantur executioni in
omnibus et singulis capitulis et contra ea non possit dici allegari op
poni vel excipi seu etiam replicari seu fieri quod nulli iudici vel

vel advocato seu iuris perito procuratori vel notario seu alii per licet
ac ipsos iudices vel aliquem eorum vel alium pro eis iuvare vel pro eo dicere vel
allegare excipere seu replicare vel procurare contra predicta ordinamenta
vel aliquod eorum seu in scriptis que loquitur contra iudices seu forenses vel alios
feneratores et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet pene nomine in .C. lib.
den. que pene per potestatem et capitaneum defacto auferatur et summarie sine
libelli oblatione vel porrectione aliqua contestatione vel inquiratur ad petitionem pe-
tentis per potestatem et capitaneum et unde quilibet esse possit et valeat accusator et
habeat medietatem banni. Et offitialis qui contra ea ordinamenta intelliget pena .C.
1313 lib. den. tempore sindicatus defacto ad petitionem petentis puniatur —
Item cum actenus fuit reformatum et ordinatum in MCCCXIII. die XX-
VIII. mensis decembris manu Ceccoli Jovagli notarii et approbatum in consilio
1314 MCCCXIIII die martis VIII mensis Januarii ut patet manu Angeli Gelfutii
notarii quod debita usuraria .C. lib. et ab inde supra exigi possint infra IIII or in
terminos scilicet in IIII or terminis tantum a uno aliter quorum quilibet terminus sit unius anni
Ita quod infra quemlibet primum terminum sive annum exigi et repeti possit quarta
pars debiti tam sortis quam usure sic pro rata temporis et sortis contingit
Et quod debita usuraria a .C. lib. infra exigi et repeti possint infra tres in
terminos scilicet in tribus terminis quorum quilibet terminus sit unius anni Ita quod infra
quemlibet primum terminum sive annum exigi et repeti possit tertia pars de-
biti tam sortis quam usure sic pro rata temporis et sortis contingit et quod de-
bita non usuraria exigi et repeti possint inter duas vices scilicet in duobus ter-
minis quorum quilibet sit trium mensium repetendo aut exigendo medietatem
debiti scilicet primis tribus mensibus et residuum scilicet secundis tribus mensibus Et mapi-
at primus terminus in kalendis martii proxime venturi etc. ut in ipsis ordinamentis ple-
narie continetur et propter allegationes et cavillationes iudicum et advocatorum dispensato-
rum exquiruntur et ita cotidie fiunt multi excessus et ad satisfactionem creditorum
per significationem dictionis seu dictionum in loquitur in ipsis vel ipsis ordina-
mentis. Ita quod scilicet quemlibet primum terminum etc. et hec sic a fuit ex mente
compositorum ipsorum ordinamentorum qui voluerunt et intellexerunt quod certum terminis
possit peti pars debiti ordinati et non alia. Statuimus et ordinamus quod ipsa ordi-
namenta et quodlibet eorum ubi tractatur quod in terminis ordinatis possit pe-
ti et exigi certa pars debiti in aliis terminis alia pars ut in ipsis ordinamentis con-
tinetur hoc modo per quemlibet offitialem communis Perusii et non alio modo pena
.C. lib. den. videlicet quod in termino quolibet primo sive anno finito inter
IIII or annos debita usuraria .C. lib. vel ab inde supra exigi et repeti possit
quarta pars debiti etc. a .C. lib. infra tamen in termino quolibet primo sive anno
finito inter tres annos possit repeti et exigi tertia pars Et quod debita non
usuraria exigi et repeti possint inter duas vices scilicet in duobus terminis
prout quod de aliis supradictis terminis dictum est Et quod pro significatione dictionis
huius scilicet que continetur in ipsis ordinamentis vel aliqua alia causa nulla per alio
modo possit gravari vel molestari nisi prout supra dictum est dummodo pre-
dicta vel aliquod eorum non obsint nec in aliquo offendant capitulo facto super
seu capitulis qualiter iudices eorum possint repetere et exigere pecuniam et mo-
netam nec in capitulo scripto quo ordine et modo forenses possint
exigere et repetere monetam et pecuniam eorum.
Forenses et advene et usurarii et qui non sunt oriundi de civitate
comitatu vel districtu Perusii qui prestiterunt eorum pecuniam in eorum et de
eorum pretiis et pecunia repetenda et exigenda scilicet scripto modo et ordine possit
et debeant gaudere et non alio modo et ordine Et si quis iudex vel offitia-
lis communis Perusii eosdem forenses aliter intelliget vel singulos debitores
aliter aggravaverit quam forma continetur in ordinamento scripto puniatur in
.C. lib. den. que pena auferatur a contrafaciente quolibet et a iniungatur
ex offitio potestati et capitanei Et per ex nunc sit adepta suspensa et revocata
omnis iurisdictio et potestas dictis offitialibus exequendi instrumentum ipsorum forensium
aliter vel alio modo quam in scriptis ordinamentis continetur et procedendi aliquem ad petitionem

alicuius forensis vel aliquorum aliorum persone. Videlicet quod ipsi forenses et
advene usurarii tantum modo possint petere et exigere scripto modo et or-
dine et ad scriptum terminum medietatem pecunie que continetur in eorum in-
strumentis Ita quod omnia instrumenta eorum presumantur et intelligantur per quemlibet of-
fitialem communis Perusii esse et fuisse de duplo et aliam medietatem nullatenus
nec aliquo tempore possit petere vel exigere modo aliquo sine causa dicto modo
predicto non intelligantur nec locum habeant in forensibus qui debent su-
scipere in perusio a civibus perusinis vel aliis de ineuntis vel prout ita
ex eorum nec in illis qui aliquam cartam seu promissionem rece-
pissent ab aliquo alicuius quantitatis pecunie de qua seu pro qua
responsum esset vel respondere debet ad medium in civitate — —
Qui forenses a decem octo mensibus proxime venturis in antea scilicet a
kalendis martii proxime venturis ad alias kalendas martii subsequentes
in antea possint coram quibuscumque offitialibus Perusinis petere et exigere
eorum capitale tantum scilicet medietatem quantitatis que continetur in instrumentis
seu cartis confessionalibus eorum dummodo non possit petere vel exigere
a fideiussoribus vel fideiussore qui pro aliquo eis esset obligatus
donec principalis reperiatur solvendo vel ei bona inveniantur sufficientia
ad debiti solutionem que per ipsum debitorem principalem possideantur Et
fideiussoribus non possit aliquis pro quibus essent obligati cogere ad ipsos cum fuerit
in expensis nisi transacto termino supradicto et non alio modo Et quicumque
voluit dicere vel opponere se aliquam quantitatem de summa solvisse et
probaverit sufficienter per ydoneos testes fide dignos vel alia legi-
tima probatione possit et debeat se de summa et quantitate quam eis vel alicui
eorum dare tenetur discomputare et quilibet iudex et offitialis
communis Perusii ipsum forensem discomputare facere teneatur Et predicta omnia
et singula que dicta sunt de iudicibus et de forensibus et declaratio super hiis
de dictis iusta valeant et teneant et observetur ex nunc scilicet a die
XXVI. mensis augusti manu Incontri Mecchi in MCCCXV. indictione XIII. que omnia facta
fuerunt dicta die per statutarios videlicet in unum congregatos numero XXXVII.
de eis XXXIIII. in concordia aliis III discordantibus et postmodum in dicto
consilio et in dicto die ultimo augusti approbata in consilio populi Perusini in quo
fuerunt IIII. consiliarii et ultra nullo discordante.

6
Presenti capitulo duximus statuendum quod ab hodie in antea in
futurum nemo audeat vel presumat emere vel emi facere vel per
se vel per alium directe vel per obliquum tacite vel expresse cum reve-
dendi et barilia eminas bigonces becti gellos carilos neque vinay
seu alias quascumque res captas ad indemniandum vel decipiendum rebus
et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in .C. lib. den. et unde defacto in-
quiratur et defacto puniatur omni solempnitate obmissa non obstante
capitulo inquisitionum vel aliquo alio quod in contrarium loquitur et unde de
predictis omnibus et singulis quilibet esse possit et valeat accusator et habeat medie-
1315 tatem banni quod capitulum fuit factum per predictos statutarios et approbatum in consilio
populi Perusini et dictis consilio et mense et diebus a kalendis novembris proxime ventu-
ris in antea valeat.
Item consulti 7
perusini contraxerint et contrahant cum forensibus et in terris ubi sunt de-
bitores perusini et iustitiam non inveniant et conveniens sit quod illud ius
reddatur perusinis super quibuscumque negotiis quod fit in civitate perusina
perusinis et forensibus Statuimus quod si ad perusinum est vel fuit aditus
alicuius forensis et hec ostenderit per publicum instrumentum et fuit requisitus per
ambaxatorem vel nuntium vel licteras ex parte communis Perusii dominus ille terre
de qua fuit talis forensis vel iudex quicumque illius questionis coram
quo questio vertitur et executio iustitie petetur ut tale iustitiam
exequatur et illud non fuit executus eo modo quo mandatum execu

Vel si aliquis civis perusinus fuerit aliquo tempore in aliquo loco non subiecto vel non supposito comuni perusii derobatus vel spoliatus rebus suis vel quas secum haberet vel possideret quocumque modo seu personis suis captivus factus vel quasi illius terre vel loci in qua vel quo vel cuius pertinentiis derobatus vel spoliatus fuisset dictus perusinus derobatus vel spoliatus rebus suis vel quas secum haberet tempore vel persona que vel

[illegible]

tem infra confessionem in civitate perusii ad petitionem forensium perusinus potestas et capitaneus et quilibet alius offitialis sive iudex comunis perusii possit et debeat ad penam .C. lib. den. facere sequestrum de bonis mobilibus illorum debitorum ut esset talio debitor forensis ad petitionem creditoris non usque ad quantitatem quam debet recipere dictus perusinus et stet in sequestro usque fuerit perusino de petitione satisfactum quod capitulum fuit conditum in consilio in predictis periodis et die ut supra et valiturum ab aliis novellis proxime venturis in antea. 1315

8

Quod dominus Caladennus petri de castro casaline

Cum gerere que fuit actenus inter comune perusii et suos sequaces ex una parte et comune tuderti ex parte altera multas suscepit gravitates et pericula tam in persona quam et in avere et nunc in dicto castro stare non possit propter inimicitias quas habet cum tudertinis et comitatensibus eiusdem comitatus dicti statutum et ordinatum quod idem Caladennus sit et intelligatur et habeatur pro cive perusino et tamquam perusinus civis et originarius tractetur et quod in dicto castro casaline nec in alio castro vel villa comitatus perusii non cogatur vel cogi possit ad solvendum aliquas datias vel collectas vel factiones alias faciendum per aliquem offitialem comunis perusii seu per aliquem sindicum vel offitialem alicuius castri vel ville aliquo capitulo constituto vel reformatione non obstantibus ullo modo quod in contrarium loquentur quod capitulum predictis statutarijs consilium factum fuit sub dictis consilio et indictione et die ab aliis novellis proxime venturis in antea valitur. 1315

9

Ingnius est quarius de madern suam cum quasselius quasi cum multo tempore laboraverint in futurum comunis perusii ad custodiam rerum dicti comunis que stant in domibus ipsius comunis nec inde ut dicatur habuit aliquod salarium a comuni dictum et ordinatum quod idem quasselius pro tempore futuro sit custos comunis perusii et custodiat ipsas res comunis ut fuit faciendum et habeat anuatim a comuni perusii .xxv. lib. den. qui denarii singulis annis sibi dentur per massarium comunis perusii et eidem fiat de ipsis apodixa predictorum ... ac quod capitulum fuit conditum et approbatum ut supra dictum est in dictis consilio et indictione et die ab dictis aliis novellis in antea venturis valitur. 1315

10

Item et ordinatum et statutum quod quilibet conventus fratrum religiosorum cuiuscumque ordinis et cuiuscumque religionis de civitate perusii teneantur et debeant quolibet die et qualibet hora de mane ... et associare dominos potestatem capitaneum et priores artium in quibuslibet omnibus et singulis processionibus fiendis per comune perusii et luminariis scilicet in luminaria processionis fiende de mense Januarii in festo beati constantii et in luminaria processionis fiende de mense februarii in festo beati herculani et in luminaria processionis fiende de mense augusti pro festivitatibus beate virginis et ad ... de mense madii et festo beati stephani pro matutino ad ecclesiam beati ... Et quicumque fratres predicti non conveniunt et adimpleverint cum effectu in eo anno quo predicta non observaverint a comuni perusii nulla elemosinam habere vel recipere debeant modo aliquo sine eo quod capitulum fuit factum in dictis consilio et indictione et die ab aliis novellis proxime venturis in antea valitur

11

Non liceat alicui forensi et qui non sit oriundus de civitate comitatu vel districtu perusii accipere nec inhabitare presumat vel aliud directe vel per aliquem tacite vel expresse aliquam cameram seu in apotheca in qua staret vel moraret ad suam artem exercendum aliquis perusinus civis vel comitatensis vel districtualis et pro expulsio et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in .C. lib. den. camera vim sibi de facto auferendam per quoslibet offitiales comunis perusii et nichilominus de predictis omnibus et singulis quilibet ... possit et valeat accusator et nichilominus in camera predicta vel apotheca in qua stetis

per aliquem perusinum de inde ad duos annos nullus forensis et qui non sit oriundus ut dictum est possit vel debeat stare vel morari modo aliquo sive eo sub dicta pena et similiter in contrafacientes procedatur et procedi possit et debeat ut dictum est et hoc capitulum fuit factum sub dictis consilio et indictione et die ab dictis aliis novellis proxime venturis in antea valitur. 1315

12

Cum Vitelius Johelli Angeli de Burgo sancti Fleorii cum sit multum pauper et egenus et non habeat unde possit alimentum nec in vita sua corporis providere statutum et ordinatum quod recipiatur et recipi possit et debeat per priorem hospitalis de colle in ipso hospitale in quo habeat sufficientem victum et vestitum pro substentatione sui corporis Et idem prior sub pena .xxv. lib. den. teneatur ipsum in eodem recipere in hospitali ad suam petitionem non obstante capitulo quo cavetur quod non possit quis recipi in hospitali predicto nisi certa forma servata nec aliquo alio quod in contrarium loquetur et quod potestas et capitaneus et priores artium teneantur ad petitionem ipsius vitelli teneatur ipsum cum effectu facere recipi in hospitali predicto et hoc valeat ex nunc quod capitulum fuit factum per sapientes positos ad correctionem statuti et subsequenter in consilio. 1315 Indictione xiii. die ultimo mensis augusti in consilio populi perusii approbatum in quo fuerunt trecenti consiliarii et ultra.

13

Statutum et ordinatum presenti capitulo immutabili valituro quod nullus Iudex sive medicus civis comitatensis vel districtualis perusii nec aliunde pretestu alicuius capituli statuti seu reformationis vel ordinamenti possit vel debeat a comuni perusii habere vel recipere aliquod salarium sive munus tamquam cuiuscumque advocationis lecture vel alia quacumque causa directe vel per aliquem tacite vel expresse nec eidem per consilium comunis perusii fieri aliqua solutio sive apodixa per aliquem notarium vel offitialem pena .C. lib. den. non obstante aliqua electione de eis facta vel aliquo capitulo ordinamento vel reformatione que in contrarium loquentur quibus omnibus per presens capitulum totaliter derogetur Dum in predictis non intelligatur nec locum habeant in doctoribus forensibus qui fuissent vel erunt electi sive eligentur in futurum ad legendum in quibuslibet facultatibus sive medicinalibus legalibus et gramaticalibus nec etiam in magistro matheo qui debet legere summam notarie et hoc capitulum fuit factum sub dictis consilio et indictione et die a dictis aliis novellis proxime venturis in antea valitur. 1315

14

Omnes et singule elemosine que actenus concesse fuerunt per illos qui baylium habebant locis religiosis et personis religiosis personalibus locorum maribus sive feminis nullum et ordinatum quod non obstante aliqua cassatione sive infirmatione facta per fratres de penitentia anno proxime preterito sint rate et firme et dari et solvi valeant et debeant per ipsos fratres de penitentia pena .L. lib. den. aliquo capitulo ordinamento vel reformatione non obstantibus ullo modo. et hoc capitulum fuit factum sub dictis consilio et indictione et die ab dictis aliis novellis proxime venturis in antea valitur 1315

15

Camerlengi qui sunt vel aliquo tempore fuerunt in offitio Baylie vel erunt in futurum non possint vel debeant modo aliquo sive eo eligi nominari vel nominari in offitio prioratus vel camerlengatus a die quo desierunt esse baylivi ad quinque annos nec etiam eligi in offitio rectorie a die quo desierunt esse baylivi possint vel debeant eligi vel nominari in offitio rectorie ad duos annos modo aliquo sive eo et qui contrafecerit tam eligens quam recipiens offitium predictum vel aliquis eorum puniatur in .xxv. lib. den. et nichilominus cassetur per Iudicem Justitie et potestatem et capitaneum ab offitio predicto et alius eligi debeat loco sui Et ordinatum quod nullus qui fuit nuntius presentis vel erit in futurum possit vel debeat eligi vel nominari in offitio prioratus vel camerlengatus sub dicta pena tam electoribus quam recipientibus offitia supradicta et alius debeat eligi loco sui et de predictis omnibus et singulis inquirat potestas et capitaneus capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante et hoc capitulum fuit factum et conditum

Et quicumque fuit detentus ... pro ... comunis perusii ... per aliquos offitiales comunis perusii ... non possit nec debeat ... eligi ... comunis perusii ... capitulum perusii

1315 sub dictis capitulo indictione et die allegnonensibus porte Sancte Susanne[?] mandata valitur

16 Cum in via nova quaritur de monte Tezzenum[?] ad villam Podii[?] et novam in plano aglam sit facta depicta figura beatissime virginis Marie que continue magna facit mirabilia in personis cecis claudis et infirmis qui accedunt ad ipsum locum. Statuimus et ordinamus ad hoc ut homines et mulieres[?] volentes accedere ad ipsum locum pluviali tempore habeant refugium et infirmi morari possint prout decet quod potestas comunis Perusii pena C. lib. den. singulis annis teneatur dare ad minus duos annos porte Sancte Susanne[?] pro fabrica xxv. lib. den. Item quas sunt C. lib. de quibus dicte fidecta teneatur fieri facere et fabricari unum horatorium et domum aptam ad honorem beatissime virginis cum ea de ipsis fuerit quod sibi faciat appodiatam. quod capitulum sub dictis anno et indictione et die fuit conditum et constructum allegnonensibus porte Sancte Susanne mandata valitur

1315 Item una clavicha[?]

17 In porta Sancti Angeli in burgo que habet initium in exitu vicinarum[?] larum que exeunt in via .J. domos Bartholutii Rubei et heredum Cono li Jacopelli et veniunt et progrediuntur a domibus filiorum Bengevene Pappoli et Bucchelli Jacobi et pellolli Buonfigli[?] et aliorum suorum manentium et per ficiatur usque ad exitum burgi Sancti Angeli expensis illorum qui habent facere ex utraque parte vie et illorum ad quos spectabit utilitas dicte clavichane et quod judex justitie comunis Perusii ad penam xxv. lib. teneatur fieri facere ad petitionem petentis et immittat et deveniat dicta clavicha a bez tu dictarum vinellarum per viam que est inter domos dicti Bartholutii et Lelli Fumagioli et per viam que est inter domos dicti Lelli et heredum Pantagel le Lardaioli usque ad viam publicam qua itur ad Sanctam Crucem[?] ciuitatis[?] per dictum burgum recta linea et postmodum dicta clavicha immittat et descendat per dictam viam publicam per quamdam plateolam que est infra domos Angeli de Cardigla no et heredum Martini et pellolli Peggioli[?] et Muscoli[?] et deveniat in in tersellis et ladronibus que sunt subtus dictarum plateolarum infra domos pello li Peggioli et Muscoli supradictorum et exeat ad aliam viam in canale quod est subtus dictas domos qua itur ad portam de Bigno non obstantibus aliquibus statutis ordinamentis vel reformationibus in contrarium loquentibus et non obstante quod non per terrenum alterius vel prope aliquem puteum vel cisternam alicuius vel aliquod aliud contingerit loqueret quibus omnibus et singulis per presens capitulum totaliter derogetur quod capitulum fuit factum dictis millesimo indictione et die allegnonensibus porte Sancti Angeli mandata valitur.

Item nobilis et magnificus miles

18 Dominus Bartholinus de Sala presens capud Perusii qui facit custodiri captivos et carceratos ipsius comunis et dictos cum suis pacibus[?] misericordiam captivorum ipsorum et specialiter Guidi de Assisio per condempnatorem ex mallo que dicitur factam de eo in ciuitate. Cl[?] x. lib. et Baldelli Camerinus[?] dicti fuis de eius et nunc habitat in comitatu Perusii in castro castilionis Egidii[?] condempnati pro maleficio in .C. lib. den. qui ibi indigentes detinentur ipsos per quosdam suos familiares deducunt ut arcet transmitt per ciuitatem et burgos Perusii ut petere elemosinam pro amore Jhesu Christi et sue matris virginis gloriose ut petere desedimo[?] et de eis carceribus liberati apud locum beati Francisci fratrum minorum eisdem custodibus familiaribus suis per quosdam fratres sive alios ipsi captivi fuerint accepti per dictum conductum ipsorum familiarum volens et ordinamus ad hoc ut idem dominus Capitaneus non portet penam de peccatis alienis quod idem dominus Capitaneus vel aliquis eius officialis vel familiaris de dictis captivis fuerit acceptis vel dicta causa nullo modo possit vel debeat syndicari gravari vel ingerari vel modo aliquo molestari tempore sui syndicatus vel alio quo alio tempore in aliquo sive cum per judices sive syndicatores suorum

ut aliud officiales modo aliquo suum cum hec capitulum fuit appositum conditum in contrarium indictione xiij die ultimo augusti dicta die mandata valitur.

19 Presenti capitulo duximus statuendum quod dominus Bonafessa miles curialis qui cum eius capitulo Perusii et fidelis et amator comunis et populi Perusii habeat et habere et similiter debeat tempore curialibus dominum tam potestatis quam capitanei ab ipsis dominis potestate et capitaneo pena .C. lib. den. unum par pannorum qui potestas et capitaneus qui fuerint in futurum in officio comunis Perusii eidem par unum pannorum dare teneatur sub dicta pena et inde debeant expresse syndicari. hoc capitulum fuit conditum sub dictis millesimo indictione et die dicta die mandata valitur.

20 Lorenzus autem in omnibus et singulis in castris tam in dando quam recipiendo debeat dari recipi et solvi pro xv. den. vel quam valetur

et erunt in tabulis capsorum et nullus liceat ipsum florenum dare vel recipere pro maiori quantitate pena xxv. lib. den. et inde sit quilibet accusator et habeat medietatem pene et nichilominus inquiratur et inquirit possit cum pro more et sine promotore per potestatem et capitaneum et quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem pene et hoc capitulum fuit conditum predictis millesimo indictione dicta die mandata valitur.

21 Presenti capitulo duximus statuendum

quod nullus qui non sit oriundus de civitate vel comitatu Perusii possit esse eligi vocari vel assumi in officio potestatis camerlengatus rectoris vel de aliquo consilio comunis vel populi vel in aliquo vel de aliquo officio comunis Perusii vel pro comuni Perusii nec ipsa officia vel aliquod eorum possit recipere similiter vel habere seu exercere modo aliquo sive causa et qui contra fecerit tam eligentes quam recipientes vel exercens dictum officium puniatur per dominum Capitaneum in .C. lib. den. et inde quilibet esse valeat accusator et promotor et de predictis omnibus et singulis Capitaneus ad petitionem petentis teneatur facere inquisitionem et inquisitorem vel aliquo alio non obstante. Dictum modo predicto non intelligatur nec locum habeat in illis qui stetisset et habitasset continue in civitate Perusii per tempus .xl. annorum et a .xl. annis circa continue quibus sit licitum recipere et habere quecumque officia in civitate et comitatu Perusii et ea exercere et in aliquo non puniantur ipsi nec electores ipsorum si eligerent in officiis supradictis vel aliquo comunis Perusii quod capitulum fuit conditum in consilio xv. indictione xiij. presentibus atque et ea apperitum per consilium populi Perusini in quo fuerunt Decem consiliarii et ultra die ultimo augusti valitur allegnonensibus porte Sancte Susanne mandata

22 Ad hoc ut extirpentur et malefactores non

moretur in clusio Perusino et raptores fructuum clusii et aliarum comunantiarum comunis Perusii que sunt in pertinentiis clusii et valiane et in contrata non molestetur in possessione earum comunantiarum nec in recollectione propter fructuum ipsarum comunantiarum. Statuimus et ordinamus quod potestas comunis Perusii tempore cuius regimen incipiet in kalendis Januarii et futurus Capitaneus tempore regimen cuius incipiet in kalendis mensis Julii vel ante ipsas kalendas teneantur semper et debeant ducere et continuo habere et tenere ultra et supra familiam et officiales et equos quam et quos habere et tenere debent ex forma statuti populi Perusii unum bonum probum et sufficientem virum in militem et setium[?] suum in clusio Perusino cum decem bonis famulis bene armatis et uno notario et duobus equis qui continue et singulariter debeant die noctuque morari et continuam residentiam facere in domibus comunis Perusii de Petrignano et dictam potestatem et Capitaneum habeant et habere debeant pro salario predicti militis notarii et familiae predictorum equorum pro sex mensibus Trecentas lib. den. sibi solvendas a comuni Perusii pro rata temporis preterea quod solvitur aliud salarium eorum ex forma statuti populi Perusii. Item potestas qui erit et intrabit officium de mense Januarii proximo mensibus usque die ad kalendas mensis Julii et Capitaneus qui intrabit officium de

Marginal notes: 1315 (beside chapters 16, 17, 19, 20, 21); xlvj; xlvij; xlviij; xlix; xxv
Fiat in capitulo de Capitaneo eligendo
in officio capitaneatus partis guelfe xxj
[illegible] de consilio autem generali esse possit si habuerint xxx annos et habitantes continue in civitate et contrade continue [illegible] in [illegible]
no[?] [illegible]

47v

mense Madii pro iiii or mensibus .s. a kalendis Iulii usque ad kalendas mensis No-
vembris et capitaneus qui intrabit de mense Novembris pro duobus mensibus
.s. usque ad kalendas mensis Ianuarii. Ad predictam penam incurrendam in ceteris
per eisdem. Et adicimus ut dicti milites et socii dicte potestatis
et capitanei eorum possint officium eorum et malefactores et exbannitos
capere et reprehendere et punire portantes arma et facientes aliquid contra formam
statuti et ne metu vel alia causa ducendi et faciendi relinquant.
Statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus civitatis Perusii pena C. lib. den. et
singuli homines dicti clusii Perusini ~~[illegible]~~
socii et officiales eorum teneantur et debeant pena C. lib. den. auferen-
da a quolibet castro XL. lib. den. auferenda a qualibet villa eidem
militi dare et prebere auxilium consilium et favorem prestare ad sua posse
ad hiis tenendum et possidendum pro communi Perusii dictas domos de Pe-
tregnano et ad capiendum furibus homines malefactores vel exbannitos
communis Perusii et eisdem militi et officialibus dicti socii communis Perusii et comunitate
teneantur parere et obedire et mandatis qui miles et officiales et
familiares teneantur et debeant favore et auxilium prebere et dare pro
castellionis Clusini quibus [illegible] et aliquid pro communi Perusii ut sunt libere possit
officium eorum. Hoc capitulum fuit factum in MCCCXV indictione xiii die ultimo decembris
et approbatum in consilio predicto Perusii in quo fuerunt CCC consiliarii et ultra
valiturum a kalendis novembris proxime venturis in antea.

1315 nec debeant dicti milites exercere iuris-
dictionem in questionibus cognoscendis vel
decidendis spectantibus et pertinentibus
ad iurisdictionem dicti potestatis nisi in maleficiis
aliis que non sunt ei specialiter concesse ut
commisse per leges municipales Ci-
vitatis Perusii sub pena C. libr.

23

Volentes ut notarii civitatis Perusii materiam habeant studendi
Statuimus et ordinamus quod quilibet notarius qui studuerit in legibus
per tempus iiii or vel quinque annorum possit officium quodlibet iudicatus
exercere et omnia que ad officium iudicis pertinent tam in consulendo quam
in iure reddendo postulando et in omnibus aliis faciendo possit facere
et explicare non obstante quod non reperiatur scriptus in matricula iudicum
civitatis Perusii et quod nullatenus per talem notarium gesta et agenda inva-
lidari valeant sed utrumque officium scilicet notariatus et iudicatus ut dictum est
possit libere operari et exercere apprehenditur notarius non possit dicto officio
iudicatus fraudari nec contra proveditores predicti officii iudi-
catus vel alicui eorum impediatur quominus exercere omne officium nota-
riatus tam in actis quam in specialibus sed utrumque valeat et possit exercere pro ut de
suo processerit libito non obstantibus aliquibus statutis ordinamentis seu re-
formationibus specialibus vel generalibus quocumque contradicentibus non obstantibus
vel aliquo alio quod posset contra dici vel opponi ullo modo. Hoc capitulum
fuit conditum factum et approbatum ut supra dictum est de dicto millesimo indictione die
a kalendis novembris proxime venturis in antea valiturum.

24 1315

Cum dignus sit operarius habere mercedem suam et dominus Ceciu-
te Vannes Massuti et Lellus Bertolam camerarii communis Perusii sint
multum pauperes et egeni et multum laboret in impulsacione camerariorum quam
in aliis operibus communis et intra quisitorie sapientium et aliis necessariis ipsius communis
non eorum possit salarium habere vel perpere a communi. Statuimus et ordinamus quod fratres depu-
tati qui presunt bladis ipsius communis teneantur et debeant ad petitionem dictorum
camerariorum pena C. lib. den. pro quolibet eorum dare et solvere et tra-
dere cum effectu singulis sex mensibus salarium eorum quod habere debebunt in
libro appodissarum communis scripto manu Angeli Gelfuti notarii de denariis
provenientibus ad eorum manus de dictis bladis vel de bladis predictis secundum valorem
quo venditur bladum predictum seu prius predictum Angelum cassatur appodissarum
eorum. Et hoc capitulum fuit conditum factum et approbatum ut supra dictum est in dicto
millesimo indictione et die a kalendis novembris proxime venturis in antea valiturum.

xxiiii

25

Nulli persone liceat in nativitate domini nostri Iesu Christi vel duobus
sequentibus diebus vel in Epyphania domini. vel in purificatione vel annuntia-
tione assumptione vel nativitate beate Marie vel in die Veneris sancta
vel in pascha resurrectionis dominice vel duobus sequentibus diebus vel in ascensi-
one domini vel in pascha pentecostes vel in festo omnium sanctorum per ci-
vitatem vel burgos Perusii someggiare vel traginum conducere sive defer-
re facere vel deferre. Et qui contrafecerit si salinas conduxerit pro qualibet
bestia a salma puniatur in xx sol. den. et pro quolibet tragino in xl.
sol. den. et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni et nichilominus potestas
et capitaneus et eorum officiales ex officio teneantur inquirere prout a statuto
capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante. Dum tamen predictum capitulum
non habeat locum in hiis qui conducerent tempore estatis bladum vel ortas pro
bestiis eorum in eundo in molendinum sive in eundo. Et hoc capitulum fuit
conditum et approbatum ut supra dictum est in dicto millesimo indictione et die a kalendis
novembris proxime venturis in antea valiturum.

26 1315

Cum quedam reformatio facta fuit cuius tenor talis est anno domini MCCCXV.
indictione xiii. tempore domini Conradi de Ancona tunc potestatis et capitanei civitatis Perusii
et tempore potestatis Amatutii Angeli et sociorum suorum et priorum predictorum capitanei et po-
testatis et aliquorum camerariorum et aliquorum sapientum auctoritate et potestate eis concessa a bladu-
natia camerariorum et rectorum artium civitatis Perusii cuius reformationis tenor talis
est. In nomine domini amen. Anno domini MCCCXV. indictione xiii. ecclesia romana pastore
vacante die xxvi mensis Madii. Inter alia ordinamenta facta tempore potestatis Amatutii
Angeli et sociorum et tempore domini Conradi de Ancona capitanei et potestatis Perusii reperitur
sic. In primis quidem predicti dominus potestas et capitaneus et priores artium camerarii et sapien-
tes etc. Item statuerunt ordinaverunt et deliberaverunt pro utilitate communis castri
plebis quod nullus audeat vel presumat proponere ordinare arengare tractare
vel operam dare directe vel per obliquum seu quocumque colore quod de avere
communis predicti concedatur detur alicui potestati dicti castri seu rectori ipsius castri
nec alii persone ultra eius salarium ordinatum prout antea. Et qui contrafecerit
vel operam dederit contra predicta vel aliquid predictorum puniatur in duplo illius quantitatis quam arrin-
gaverit vel portaverit quod redderet dicto potestati rectori dicti castri. Quam penam
potestas castri plebis auferat de facto. Et si dictus potestas negligens fuerit
ad dictam penam exigendam tamen communis retineat in fine sui officii C. lib.
den. de suo salario. Et quod capitaneus Perusii teneatur inquirere contra potestatem castri plebis
et consiliarios proponentes et arengantes et potestatem, reperitur culpabilem condemp-
net in quadruplo eius quod recepisset et proponentes et consulentes in duplo eius
quod concessissent vel donassent potestati predicto vel alii contra dictam formam. Et si predictus capitaneus
Perusii negligens fuerit in predictis condempnetur per sindicum qui sindicabit eundem
in C. lib. den. Et quod quilibet potestas castri plebis et eius officiales
et familiares sindicetur in castro plebis et stet ad sindicatum predictum in
dicto castro per iiii or dies post depositum eius officium. Et quod capitaneus Perusii
vel potestas si capitaneus communis Perusii tunc non haberet teneatur et debeat unum ex suis iudi-
cibus et suppetentem unum notarium mittere ad castrum plebis ad sindicandum
dictum et examinandum potestatem castri plebis. Et pro ipsum iudicem debeat sindicari
examinari iiii or diebus quibus iiii or diebus ibi stare debeat iudex et notarius
predicti teneantur et habeant a communi castri plebis sine aliis expensis vel do-
no recipiendo a communi dicti castri vel aliqua specialis persona decem lib. den. pro
suo salario et non ultra. Que omnia capitaneus vel potestas faciat iurare dictum
iudicem et notarium observare in presentia priorum. Et hoc capitulum ponatur in statuto
communis Perusii per notarium eorum et ceteros dicti statuti. Et salarium ultimi mensis
dicti potestatis remaneat apud commune castri usque ad sindicatum completum
Et quod potestas castri plebis et eius officiales et familiares stare in dicto
castro usque ad finem sindicatus et facere observare et complere quicquid
per dictum iudicem fuerit sententiatum sub pena mille lib. den. in quibus

Ponatur hic capitulum ordinamentorum [illegible] de custodia librorum [illegible] expedit plenarie appreca ponatur hic capitulum [illegible] notarius [illegible] eligatur [illegible] ad salario [illegible] 48

si confecerint puniatur et compellatur de factorum capituli [illegible] qui de refor[mationibus] appareat scripta manu [illegible] ubi [illegible] ordinamenti [illegible] refor[mationibus] continetur quod ipsa reformatio debeat poni in statuto [illegible] correctores dicti statuti et non fuit in eo posita anno preterlapso fuit [illegible] in ea nec fuit publicata nec patefacta [illegible] ut omnibus esset nota sic [illegible] requirit dicta reformatio set esset quasi clandestina [illegible] ordinamenti statutorum et reformationum ad hoc ut nullus [illegible] excusetur quod dicta reformatio [illegible] correctores statuti vel alterius eorum ponatur et scribatur in statuto [illegible] tempore tamen locum habeat et pro statuto [illegible] ponere [illegible] refor[mationem]. Et quia non [illegible] cum esset clandestina nec publicata nec [illegible] [illegible] ex ea [illegible] seu vigore dicte refor[mationis] [illegible] domini [illegible] dicti [illegible] qui dicerentur commisisse seu incidisse in eam [illegible] commisisse vel [illegible] ab hinc retro [illegible] refor[mationem] non possit de processu [illegible] [illegible]

1316 [illegible] xxiiij [illegible] xxiij [illegible] Junii.

27 [illegible] [illegible] statuum [illegible] [illegible] capitulum [illegible] statuti [illegible] salario [illegible] [illegible] et hec [illegible] fuit [illegible] in statuto [illegible] scripta manu [illegible] Jacobi [illegible]

1316 [illegible] xxiiij [illegible]

27 bis

Hec est copia quarumdam reformationum [illegible] in volumine statuti per me Franciscum [illegible] ad correctores statuti [illegible] volumine poni ordinata [illegible]

27 bis

1316 In dei nomine amen [illegible] xxiiij [illegible] Julii [illegible] consilio [illegible] qui [illegible] consilio [illegible] [illegible] in pleno consilio [illegible]

26 Item primo [illegible] officiales qui eligentur in maiori consilio ad [illegible] [illegible]

cancellata invenirent non cancellata [illegible] placet dicto consilio [illegible] officium pro [illegible] officialis [illegible] fratres de penna super custodia librorum armarii [illegible] officiales ad cassandum et cancellandum [illegible] [illegible] officiales [illegible] [illegible] armario [illegible] eligi debeat in maiori consilio [illegible] [illegible] officiales armarii [illegible] [illegible] officiales [illegible] [illegible] debet officiales qui eligentur vel eligi debent in maiori consilio [illegible] [illegible] [illegible]

29 Item [illegible] capitulum [illegible] statutorum [illegible] [illegible] et abominabile [illegible] [illegible] [illegible] officiales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] officiales [illegible]

30 Item quia [illegible] armariorum [illegible] placet dicto consilio [illegible] [illegible]

31 Item quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] placebit [illegible]

[illegible] officiales [illegible] fratrum

[illegible] pro cassatione [illegible]

non duplicentur [illegible]

48

terrarum inquirere pu(bli)ce vel secrete cum preconem vel sine cum illa de
predictis ee valeat accusator non obstante statuto loquenti in quibus casibus in quo
n(on) possit et in quibus non nec aliquo alio et quod predicti scribi debeant in
statuto predicti per Franciscum Bartholomei vel aliquem alium ydoneum notarium de
predictis statuti vel alios notarios deputandos ad conrectores predictorum -

Item Omnia clavarium petat civitatis prefatus etc. -

Cum vero omnibus omnibus dictis dominus capitaneus sanum sibi propositum supradicto prusino petit consilium exiben -

Bartholomeus Massutii unus ex dictis consiliariis surgens in dicto consilio ad
locum arengatorum consuetum arengando dixit et consuluit super omnibus et singulis
dictis propositis et qualibet earum quod dicte propositiones et qualibet earum et omnia
et singula in eis contenta procedant valeant et effectum sortiantur fiat et executioni
mandetur in omnibus et per omnia prout continetur ut in eisdem propositis et qua
libet earundem -

In cuius quidem summa et reformatione consilii facto et misso partito per dictum dominum capitaneum
super dictis propositis et qualibet earum descendendo ad levandum et sedendum per
palloctas consensu et voluntate dominorum priorum artium secundum formam
statutorum et cetera ... contentum presens ordinatum et reformatum fuit ... dictum consilium et Bartholomei consultoris
... dicit consuluit ut superius continetur et scriptum est per clxxxviii.
consiliarios quorum palloctas miserunt in bussola alba de sic non obstantibus
xxiii consiliariis quorum palloctas miserunt in bussola rubea de non

Ego Laurentius Andree de Florentia notarius et consilii reformationis ... prius ... et ... -

Priores artium tractaverunt fieri facere ... lavatoria ... expensis ...
... unum videlicet in contrata porsine subtus fontem novum
aliud in contrata fontium novorum existentium in valle iiii ... manu ...
... fontes et aliud in valle ... subtus fontem novum et aliud in contrata ...
... in ... quod est subtus fontem ... et super ... minister
... tractatur eligere iiii or fratres de penitentia qui presint super dicta la
vatoria fieri facienda. ... qualibet superiori et super fontibus ipsius porte existentibus
... civitatis ... pro medio anno ... unum aliud fratrem ... qui presit fontibus ipsius porte civitatis ... civitatis pro medio anno et ... fonti ... in qua tractatur fieri facere ... ipsius fontis
... ipsum fontem et ... post dictum fontem ...
dictum fontem super muro qui nunc est ... lapidibus calce
... ita ut imponuntur ... aqua que ... per ... ne possit ... in ipsum fontem et sint dicti fratres super ... ad ipsos fontes ...
Burgenses civitatis usque ad ipsos fontes ... et purgandos officiales
... facere possint et debeant de quacumque pecunia que reperitur ... officiales ... quacumque pecunia non obstante ...
pecunia ... debet. Et ... officiales ...
... pecunia tractaverunt ... officiales super dictis ... appellatione usque ad quantitatem sufficientem ... officiales ...
qualibet ... Et quod possint sibi eligere pro qualibet unum notarium cum
salario ... Et quod officiales dicti ... possint ...
... dictis officialibus ... sine aliqua ...
Et hic ... ex nunc ... xxv ... martii ... 1319
... eligere ... officiales acceptare ...

Lib. 3°

rimo hui ttij libri cap.lo de
cimus statuētū q. pōt et

alius offitialis cōis pus. qui sine īsula īcapite alīq
inuēit baylitoie ipm ī .x. ſ. c. cōdēpnare cō pus te
neāt. posset facē quilib3 offitialis sine accusatione de
nūtiatōe alicui seu ī aliquoꝝ. Et quilib3 bay. hēē debe
ar incconii & q. ipm habeat pōt. & capit quēl3 baylito

Terzo libro
16 carte
50-65

Lib. 3o

[P]rimo huius tertij libri capitulo de
cernimus statuendum quod potestas et
capitaneus teneantur uendere bayliam
baylitoribus comunis perusii. Et .i.
.xliij. lib. den. modo et ordine infrascripto
scilicet quod faciant bannum per totum
baylitores quicumque uult recipere bayliam ponit eam habere dando
comuni perusii .iij. lib. den. a kalendis maij preteritis uentur ad alias kalendas
maij subsequentes soluendo denarios den. in hunc modum scilicet medietatem
in primis .vj. mensibus soluere teneantur et reliquos in ultimis .vj.
mensibus. Potestas uero antequam recipiat baylitores teneantur
primitus habere. Quinque bonos homines scilicet unum de qualibet porta uni
quorum sit notarius qui debeat esse cum potestate uel eius notario ad iu
dicandum et cognoscendum baylitores et eorum fideiussores quando recipientur
ut boni et noti recipiantur dum tamen aliquis in bayliam recipere
non possit nisi habitet et habitauerit in ciuitate et burgis perusii cum
maiori parte sue familie .x. annis citra et nisi ad presens habi
taret et credi debeat sacramento duorum conuicinorum illius
loci seu parochie ubi habitaret ille qui bayliam recipere uellet,
Item baylitores comunis esse debeant .c.l. semper tamen soluendo quilibet
eorum comuni .iij. lib. den. Et si baylitores haberi non possent per totum mensem maij
abinde in antea remitti debeat ad manus consilii ciuitatis
et secundum quod ipsum consilium decreuerit ratum sit et firmum. Et
omnes ambaxiatas quas fecerint baylitores teneantur quantam diem referre
debeant coram iudice et quolibet offitiali qui eos misit.
Et si contrafecerit soluat quilibet eorum nomine pene comuni perusii .xx. sol.
den. Si quis autem ex baylitoribus moreretur infra tempus baylie
teneantur dictos den. soluere solum modo pro rata temporis. Et nullus
baylitor excuset occasione infirmitatis quin dictos .iij. lib. inte
gre soluere teneatur. Set alium bonum constituat loco sui
donec fuerit liberatus. Baylitores autem esse debeant per quamlibet
portam equali numero et sint inter omnes .c.l. ut dictum est saluo
capitulo infrascripto quod si aliqua porta esset ex qua non possent bayli
torum numerus adimpleri habeantur baylitores de alijs portis. Et quilibet
baylitor soluat comuni perusii pro baylia predicta quantitatem superius
nominatam. Volumus insuper quod hoc capitulum concordet cum sta
tuto populi.

2

~~Statuimus et ordinamus quod quilibet bay~~ [...] ~~debeat et te~~
neatur bonum et ydoneum fideiussorem ... lib. den. admininus
de faciendo eorum offitia bene et diligenter et obediendo potestati
et capitaneo ~~secundum formam statuti~~. Quorum baylitorum nomina et pro
nomina et locum unde fuerint, ~~potestas et capitaneus~~ scribi faci
ant in libro comunis perusii ut possint eos melius memorie
commendare. Item quilibet baylitor portare debeat infulam
rubeam cum griffe in capite omnibus diebus dominicis et festiuis
quod si aliter contrafaciens soluat pro uice qualibet .x. sol. et stetur
sacramento accusatoris. Et ~~potestas et capitaneus~~ et quilibet

alius offitialis comunis perusii qui sine infula in capite aliquem
inuenerit baylitorem ~~ipsum in .x. sol. den. condepnare comunis perusii te~~
~~neatur et possit facere quilibet offitialis sine accusatione et de~~
~~nuntiatione alicuius seu aliquorum. Et quilibet baylitor habere debe~~
~~at precomum et quod ipsum habeat potestas et capitaneus quilibet baylito~~
~~res cogere teneantur.~~ Et baylitores non faciant nec facere pos
sint aliquam accusationem de aliquo uel comitatense perusii de a
liqua re. Et si fecerint ipsi uel aliquis eorum talis accusatio
non ualeat nec admitti debeat nec esset iniuria ~~plus facta~~
seu illata alicui baylitori quam quod iniuria probare non possit
per alium baylitorem. Nullus insuper baylitor debeat accipere
pignus nisi baylitori uille uel castri ad quod iuit ~~de mandato~~
~~precepto comunis perusii~~. Et baulus qui contrafecerit penam .xx. sol. debeat
substinere. Et .xx. eorum non pauciores sint in qualibet ebdoma
da cum signum uenerit ad potestatem et capitaneum et eorum omnibus offiti
alibus et comunis perusii pro comuni eius fuerint in uentura et in illa furtia comunis
sine precio facere teneantur. Item quando bauli fuerint in exerci
tu nullo modo aliquis baulus pro aliqua ambaxiata comunis
aliquid habere debeat nec se subtrahere uel celare debeat. Et
aliquis predictorum baulorum occasione dictarum ambaxiatarum et furtiorum
aliquid excomputare non debeat uel compensare quin totam et in
tegram quantitatem sine aliqua diminutione soluere tene
antur. Et si aliquis eorum contra predicta fecerit uel aliquid predictorum per
uice qualibet potestas et capitaneus contrafacienti .xx. sol. den. auferant
pro comuni nec ad hanc causam fiat diminutio de denariis supradictis sal
uo dictis baulis quando ipsi uel alter eorum iuerint extra ciuitatem et co
mitatum perusii uel districtum pro facto comunis perusii habere debeant quilibet
baulus pro uice qualibet pro quolibet die pro eorum mercede
~~.duos~~ sol. den. Pignora que recipient baylitores pro eorum sa
larijs deponere debeant in domo alicuius conuicini pignera
ti que domus non distet a domo pignerati ultra tres do
mos tam in ciuitate et burgis quam in comitatu. Et quilibet bay
litor notum faciat illi cuius fuerit seu de cuius domo pignus seu
pignora accepit antequam ipse baylitor de contrata uel parochia
discedat apud quem conuicinum seu in qua domo pignus
est depositum quod accepit. Quod si baylitor non fecerit potestas
et capitaneus uel iudex seu alius offitialis qui baylitorem mi
serit teneatur ei accipere pene nomine pro uice qualibet defectu
.xx. sol. den. Quorum medietas sit comunis et aliam habeat accusa
tor et stetur sacramento ~~accusatoris~~. Et bauli permittant
stare pignus quod acceperint apud conuicinum per unum mensem.
Et si inter unum mensem ille cuius fuerit pignus non recollegit
licitum sit baylitori ipsum pignus accipere et portare sua
uoluntate et arbitrio sine pena. Item dicimus quod si bau
lus negauerit pignus per se acceptum quod aliquis dicat illi cum de
bebit restitui dicendo se dedisse pignus nec habuit aliter diffi
dendo soluat pene nomine .xl. sol. den. et credatur sacramento
accusatoris et nichilominus pignus restituere teneatur. Amba
xiatas quas fecerint baylitores referre debeant illi uel
illis a quo uel a quibus missi fuerint uno uel pluribus sic eis

responsum fuit ab illo vel ab illis quem vel quos fecit
in ambaxiatas. nil accedit vel minuendo et qui fecerint
vel responsum fuit. Qui vero contrafecerit. solvat pene nomine
xl. solidos. cum pene mediam sic comunis aliam habeat accusator.
Tam aliquam ambaxiatam quam baylitores fecerint pro massariis
seu certe massariorum vale non debeat nisi scriptum primo scriptum
appareat per publicum instrumentum. Si autem aliquis baylitor
missus fuerit pro dona accipienda vel facienda vel alia de causa
non debeat secum ducere aliquem alium baylitorem. Sed ipse solus
pro dona accipere teneatur. Et pro dona quam acceperit restituere non de-
beat illi a quo eam accepit nisi alii pro eo nisi ipsum aliter recommendat.
Sed ipsum pro dona dare et dare teneatur illi vel illis pro quo vel quibus ac-
cepit ipsam donam. vel nuntio eius. Contrafacienti potestas et capitanei aufe-
rant pene nomine pro vice qualibet v. solidos denariorum. quorum medietas sit comunis et
aliam habeat accusator. Item nullus baiulus recusare debeat
aliquam ambaxiatam vel ambaxiatas. sibi impositam vel impositas
a potestate vel capitaneo vel eorum vicario. vel ab aliquo offitiali comunis pusterle et
eas quilibet baiulus bona fide sine fraude facere teneatur
sicut ei vel eis fuerit iniunctum. Item si preceptum fuerit alicui
baylitori quod vadat expensis alicuius et ire seu ambaxiatam vel requisi-
tores facere recusaret pena v. solidos denariorum pro vice qualibet solvere tene-
atur. Baylitores autem pro eorum salariis recipere debeant pro ciuitate et
burgis denarios. et non ultra ab illo pro quo iverit. Et si creditor vel
solverit aliquid denariorum alicui baylitori certe requirendo suum debitorem vel ei
aliquid precipiendo eam debeat debitor ipsos denarios cum aliis legitimis
expensis creditori restituere teneatur. Pro comitatu autem et distric-
tu pusterle baylitor pro quibus ambaxiata et reclamo xii denarios recipere
possit et non ultra. Pro prima autem seu tenuta alicui danda vel faci-
enda habere debeat baylitor xii denarios et non ultra in aliquo vel ingenio. Et
qui contrafecerit solvat comuni pusterle pene nomine xx. solidos denariorum. Pro primo autem
iuragio seu precepto ire debeat baiulus expensis mittentis
Pro secundo vero et tertio sive pluribus ire debeat expensis illius seu
illorum adversarii vel quos iverit ad requirendum. Et si aliquis bau-
lus vocatus fuerit ab aliquo ut suum adversarium quemsemel vel plies
fuit requisitus vel citatus requirat seu citet eum requirere seu
citare debeat certe baiulus expensis illius adversarii. Et nul-
lus baiulus ipsas requisitiones seu citationes debeat recusa-
re facere. Contrafacienti vero potestas et capitaneus sive vicarius et quibus alius of-
fitialis quem mitteret seu mittere vellet. xx. solidos pene nomine
pro vice qualibet tollere teneatur et stetur sacramento accusatoris. Et quilibet
offitialis comunis pusterle valeat baylitorem contrafacientem condempnare et eum
cogere ad solvendum. Et quando consilium civitatis in palatio comunis fu-
erit congregatum nullus in ipso consilio possit vel debeat intrare
sed in pede scalarum dicti palatii debeat commorari ne aliquis fo-
rensis audire valeat quod in dicto consilio pertractatur. Item nul-
lus baiulus possit esse parator alicuius spitalis pro non sindicus
alicuius universitatis nec yconomus alicuius ecclesie vel collegii. contrafaci-
entes pro vice qualibet iii. libras denariorum. solvere teneatur. et talis parator
sindicus et yconomus non valeat nec teneat ullo modo.
Pro comitatu et districtu pusterle nullus baiulus accipere au-

deat vel presumat alicui pro aliquo debito bovem vel vaccam do-
mitam sappam vomerem nec aliquid quod ad laborerium pertineat
contrafacienti potestas et capitaneus auferant pro vice qualibet xx. solidos denariorum.
pro comuni salvo pro conservatore immunitatis alicuius qui esset pro aliquo
obligatus quod tunc pro dicta valeant accipi sine pena.
Cum baylitor vero iverit ad aliquem pignorandum ad lectum alicuius
mulieris accedere non attemptet. Et qui contrafecerit solvat pene
nomine v. solidos denariorum. et nullus baiulus alicui accipere debeat
pannos lecti nec dorsi nec caltiamenta alicuius. Et qui contrafecerit
solvat comuni pusterle pene nomine xx. solidos denariorum. et nichilominus pannos vel
caltiamenta pro eum accepta cum integritate restituere compella-
tur. Potestas et capitaneus et alii offitiales mittere possint
extra baylitoribus pro ambaxiatis in ea quantitate qua eis vi-
debitur et quibus eorum dum tamen nullus expensis baylitor ire de-
beat in comitatu pusterle certe massariorum cum aliquo seu aliquibus
offitialibus comunis nisi tamen semel in anno. Et qui contrafecerit pro vice
qualibet pene nomine x. solidos denariorum. solvere teneatur. Teneantur
omnes baylitores fieri pro civitate et cum pulsabitur campana pro iure
reddendo stati ad curiam venire debeant. contrafacientes v. solidos
denariorum. pro vice qualibet solvere teneatur. Volumus insuper quod ma-
sarii comunis debeant facere expensis comunis pusterle tot insulas de
scaleto vel de cendado quot erunt baylitores et unam dare
debeat cuilibet baylitori dum tamen quilibet baylitor predicto massario
solvere teneatur illam pecunie quantitatem quam ipse massarius pro ipsa
insula solvisse dixerit in quibus insulis et quibus cartis dictus massarius
duos grifos magnos fieri facere teneatur. scilicet ex qualibet parte insule
unum grifum. Qui grifi sit et esse debeat ita magni quod in
summitate insule caput habeat et in oro seu orlo insule pe-
des debeat retinere. Et nullus baiulus aliam insulam
portare debeat nisi tamen illam que sibi data fuerit a massario supradicto
Et ipsi baiuli et quilibet eorum dictas insulas in capite portare
debeant continuo singulis diebus tam diurnis et festivis quam
aliis et qui contrafecerit solvat pene nomine pro vice qualibet xx. solidos denariorum.
et accusatoris debeat credi iuramento. Item precipimus quod
quilibet baiulus qui iverit per comitatum certe massariorum habere debeat
pro qualibet ... tamen et non aliud comestione habere
non debeat nec aliquid aliud ullo modo. Et qui contrafecerit sol-
vat pene nomine xx. solidos denariorum. Quando alia de causa iverint possit
xii denarios tamen habere debeat ... et qui contrafecerit solvere debeat
penam dictam. Et si pro una ambaxiata seu tenuta danda
iverint plures baiuli quotcumque sit. xii denarios habere debeant
inter omnes et non plus. Et volumus et mandamus aliquo non obstan-
te quod quicumque baiulus iverit de mandato seu licentia
dominorum potestatis vel capitanei vel vicarii iustitie vel alicuius massarii vel
superstitis vel alicuius alterius offitialis comunis vel pro pusterle
ad aliquem locum ... non possit nec debeat habere aliquod sa-
larium maius salario contento pro forma capituli supradicti. Et
nullus de predictis offitialibus comunis pusterle maius sala-
rium concedere possit et si dicti offitiales maius salarium
concesserint puniantur in eorum sindicatu ... xxv. libras denariorum et

Ponatur hic capitulum novum super ... contra massarios
et baylitores

baiulus qui manus salarium accepit in x lib. den. debeat per potestatem et capitaneum et campanam communis defendi et compotus credatur sacramento accusatoris cum uno teste et hoc fuit in aliqua parte mutatum in MCCCIIII indictione secunda die xx mensis iunii. aliis minime valituris. Cum autem inveniat per civitatem et burgos ad dandum tenutam .ii. den. habere debeant baylitores. Item si aliquis baylitori fuerit iniunctum per potestatem vel capitaneum vel eorum seu alicui eorum offitiales vel offitialem vel palios iudices civitatis pistorii quod aliquem hominem debeant custodire et retinere sub eius custodia teneatur ipsum hominem et debeat custodire. Et habeat quilibet baiulus pro custodia pro die et nocte iii. sol. den. et non plus nec aliquid aliud habere possit nec comestionem habere possit nec debeat ullo modo. Et qui contrafecerit xx sol. den. nomine pene solvere teneatur. Item quod postquam debitor fuerit exbapnitus creditor possit ducere ad capiendum eum tot bayli tores quot placuerit creditori. Insuper nullus bay. pos sit esse de consilio civitatis pistorii nec ad brevia ire debeat sub pena xx sol. den. quam contrafaciens solvere teneatur et credatur iura mento accusatoris. Teneantur et bay. omnibus offitialibus communis pistorii obedire et si contrafecerit contrafaciens communi pistorii v sol. den. solvere teneatur. ~~Item volumus quod hoc capitulum baylitorum cum statu to populi debeat concordare.~~

3 Item quod iurare debeant omnes et singuli bay. parere et ho bedire mandatis potestatis et capitanei iudicum et offitia lium communis pistorii et facere offitium baylie et que ad dictum offitium pertinent facere et adimplere legaliter et bona fide sine frau de que in superiori capitulo continentur tam pro maiore quam pro mi nore remoto hodio amore pretio vel prece aliquorum. Et teneantur et debeant dicti bay. habere et portare guiglielmetum rubeum continue per civitatem et burgos et comitatum pistorii in capite pictum in quo sit et esse debeat arma populi pistorii in summitate guiglielmeti per civitatem et comitatum pistorii ita quod ab omnibus vi deatur ad penam xx sol. den. et quilibet possit esse accusator et habe at medietatem bapni et credatur sacramento accusatoris pro vice qualibet qua contrafecerit. Et ab eo quod incipit. Et teneantur et debeant et cetera. additum fuit sub MCCCVIII indictione vi die ... octubris.

1304

1308

4 Potestas et capitaneus bapniri facere teneantur bis quolibet mense et pro nuntiari de die sabbati per precones omnia et singula que continentur in capitulo statuti de offitio baylitorum et omnia que eorum offitio facere tenentur ut sit omnibus manifesta.

5 Capitaneus et eius iudex et notarius sit et esse debeat super bay. et eorum examinatores et correctores. Et teneatur intelligere omnes et singulas querelas que de ipsis bay. vel de aliquo ipsorum querimoniam deposuerit coram eis vel aliquo eorum. Item ad maiorem cautelam duo boni homines quorum unus sit notarius cum aliis offitialibus sorte brevium eligantur qui esse de beant super offitio baylitorum pro tota civitate qui debeant continue sedere ad ius reddendum conquerentibus et conqueri volentibus de eisdem sicut sedent alii offitiales ad ius reddendum et possit et debeant eos et quemlibet eorum de omnibus et singulis capitulis capitulis que continentur in superiori capitulo de offitio baylitorum condempnare secundum formam dictorum statutorum quemadmodum dominus potestas et capitaneus facere posset. Et habeant dicti offitiales pro eorum salario medietatem dictorum bapnorum que a dictis baylitoribus auferentur et alia medietas sit communis. Et si dicti offitiales committent fraudem in dicto offitio pro vice qualibet et quilibet eorum communi pistorii xxv lib. den. solvere teneatur.

[illegible]mnes baiuli communis pistorii capitaneo et eius familie et potestati servire debeant. Et capitaneus et eius familia possit eos mittere quocumque voluerint communiter et divisim sicut eis placuerit. Et ipsi baiuli teneantur capitaneo et eius familie pro facto communis pistorii in omnibus obedire et ipsis baiulis fiat ius per curiam pistorii sicut aliis pistoriensibus. Et nullus baiulus pro alio testificari valeat. Et nullus possit esse baiulus communis qui continuo non habitet cum sua familia in civitate vel burgis. Et si quis baiulus contra hanc formam esset .c. sol. nomine pene solvere teneatur et in perpetuum cassatus. Item duo baiuli de qualibet porta servire debeant qualibet ebdomada continuo a mane usque ad primum sonum campane que pulsatur de sero pro custodia civitatis. Et qui fuerit inventus contrafacere solvat pene nomine xx sol. den. Et potestas et capitaneus et eorum iudices quando ipsi vel alter eorum fecerint aliquem pro maleficio exbapnire vel in bapno communis pistorii ponere ipsum elapsis citationum terminis exbapnire faciat in scalis palatii communis pistorii vel in scalis palatii capitanei vel in platea communis pistorii et tali exbapnimento debeat esse presens notarius qui erit ad exbapnimentorum offitium deputatus. Et postea faciant eum exbapnire in parochia sive populo ubi esset parum de quo erit vel in qua habitare consuevit malefactor vel ipsius malefactoris exbapnitum vicinus seu populi de quo parere fieri valeat manifeste. Et hoc in civitate et burgis debeat observari. Et tale exbapnimentum ille preco qui ipsum fecerit referre debeat notario supradicto et ipsius relatio sufficiat. ita quod ipsi exbap nimento quod in parochia fiet dictum notarium non oporteat interesse quod exbapnimentum sive relationem exbapnimenti dictus notarius scri bere teneatur. Preterea quando aliquis baiulus communis pistorii faceret aliquam citationem in comitatu et districtu pistorii occasione maleficii ipse baiulus debeat citare illum contra quem agitur seu contra quem procedit ad domum suam vel in qua est solitus habitare si eum personaliter non invenerit requirendum et po stea ad ecclesiam sue parochie ita quod per aliquem referente ad aures requisiti dicta citatio valeat pervenire et ad dicta loca po stea baiulus referat se citasse et ut baiulus retu lerit notarius scribere teneatur. Si vero preco dictum exbapnimentum non fecerit cui mandabitur sicut ut supra est expressum communi pistorii penam l lib. den. solvere compellatur. Et si baiulus

nõ fecit citatões icõitatu p mallys ut supi ↄt̃ .x. lib.
d' penã debeat subſtinẽ. Et pot̃ ⁊ capit̃ p̃dcã fi facẽ de
beãt q' ſuie fecĩnt q ↄ̃fecit .l. lib. d. cõi puſ soluẽ pe
ne noĩe teneat̃. Et h' que ↄtinẽt i iſtis duob' parã
g̃fis a beo q' incipit ⁊ pot̃ ⁊ capit̃ ⁊ cor' ind' ⁊ c̃ ĩ fuit
ↄdita ualitura ab odie mañã .s. die m̃curij .xiiij. intr'
1286 aug' sub ↄ. ĩſcpto Et h' tẽtũ caplm fcm̃ fuit sic iacet
1286 i anñ dnĩ ↄ.cc.lxxxvj. indict̃ .xiiij.

7. Capit̃ ⁊ priores artiũ simul cũ uno bono ⁊ legali
hoĩe p qualibʒ paroch' ciuit̃ ⁊ bũgor' p dcõs p̃ores e
ligẽd teneant̃ p totũ m̃ſ maij. facẽ iq̃ſitões de baylus
cõis puſ ⁊ eos examinare ⁊ iuẽtẽ ⁊ illos quos inuẽbũt
utiles ⁊ sufficiẽtes fore approbare debeãt ⁊ illos quos
iuenerit i utiles ⁊ i ſufficiẽtes usq' ad nũm seu q̃titat'
.xx. baiulor' de offitio baylie cessare debeãt ⁊ q̃ remouere
et si capit ⁊ p̃ores p totũ m̃ſ maij p̃dcã ñ fecĩnt .l. lib. d.
p quolʒ cor' cõi puſ pene noĩe soluẽ teneat̃. Et nullus
illor' .xx. baiulor' q p eos cassabũt̃ ⁊ remouebũt̃ possit
ẽẽ baiulus usq' ad .x. ãnos ↄpletos. Alij uõ baiuli excep
tis dcĩs .xx. baiul' ẽẽ ualeãt baylitões. Nullus uõ de
cõitatu possit ẽẽ baiulus cõis puſ ñ baylie offiñ q'
ẽẽ ñ h'itauiſſ ↄtinuo cũ sua familia i ciuit̃ puſ p .ij.
ãnos ⁊ a duob' ãnis cit̃. Et siquis baiulus ↄ̃fecit pu
niat̃ i .xxv. lib. d. cõi puſ p soluẽd. Et nullus baiul'
1284 possit ẽẽ de ↄſilio ppl'i ul' cõis. Et h' caplm fuit c̃orec
tũ sub ãno dnĩ ↄ.cc.lxxxiiij. ind' .xij. Volum' i q's
dnĩ pot̃ ⁊ capit ⁊ cor' ⁊ cuilʒ cor' offitiales debeãt ⁊ pos
sit ↄſtrigẽ oẽs baiulos ad faciẽdũ si guiglielmeta ru
bea noua ⁊ de bono p̃ano cũ signo grifonis q̃ .s. qlibʒ
cor' suã portet ↄtinue dieb' p̃uatis ⁊ festiuis sub p̃ea
.x. s. d. p qualibʒ uice q̃ p̃ea de fcõ bay. p pot̃ ⁊ capit ⁊ cor'
offitiales ⁊ cuilʒ cor' auferat̃ ⁊ h'at medietatẽ ⁊ ẽ
dat̃ sacñito acãtoris. Pr̃ea uolum' q' oẽs dcĩ ba
iuli debeãt obedire dnõ pot̃ ⁊ capit ⁊ cor' ⁊ cuilʒ cor'
offitialibʒ ⁊ cetis offitialibʒ cõis puſ ⁊ ã p̃oribʒ ar̃.
et nõt cor' ⁊ si nõ obediuẽt pot̃ ⁊ capit teneãt̃ ip̃os
mittẽ i ceppis ⁊ i carcẽ cõis puſ ⁊ i feris de fcõ ⁊ i pa
latijs ↄſtrigẽ ⁊ penã ⁊ penas eis iponẽ usq' ad i quã
titatẽ .xx. s. d. ⁊ exequi sine porrectõe libelli ⁊ de fcõ
et stet relatõi alicui dcõr' offitialiũ. Et p̃dcã q̃ ↄtinẽt
i iſtis duob' .c. a beo q' icapit volum' ⁊ c̃ fuerũt
1289 o 1304 ↄdita indict̃. sa die .xx. iiij ⁊ kl'is iulij. licet ualit'.

8. Baiuli cõis puſ teneant̃ obedire pot̃ ⁊ capit
et cor' ⁊ cuilʒ cor' familie ind' ⁊ nõt ⁊ nullus
baiulus debeat facẽ aliquã ãbaxiatã sine lic̃ pot̃ l'
capit ul' cor' seu alicui cor' militis l' ind'. l' nõt ul' alic̃
cor' alior' iudicũ cõis puſ l' alior' offitialiũ cõis ⁊ q
ↄ̃fecit teneãt̃ soluẽ noĩe pene p uice q̃lʒ .xx. s. Et

Nullus baiulus faciat aliquã ãbaxiatã i cõitatu ul'
diſtctu puſ p mallo ul' occõe mallij nisi portauẽt for
mã ãbaxiate i ſcptis ſcptã p aliq̃' nõt pot̃ ul' capit ul'
p aliq̃' nõt qui ſcribẽt de licẽtia pot̃ l' capit l' alic̃ iudicis
ul' militis l' nõt cor' l' alicui cor'. Et qui ↄ̃fecit .xx. s. noĩe
pene soluẽ teneat̃ [et nõt mallor' cũ in ſcptis dare teneatur sub pena .c. lib. d.] ~~⁊ talis ãbaxiata ñ ualeat ñ credat̃~~
Et si occõe alicui castri ul' uille debebit req̃ri p̃mo ſynd
dat̃ de ciuitate l' bũgis illi castro l' uille p baiulũ req
ratur. Et quicũqʒ baiulus ↄ̃fecit .xx. s. d. p uice q̃libʒ
soluẽ teneat̃. Et si q's baiulus i sua ul' i suis ãbaxia
tis faciẽdis ul' i suo offõ aliquã falsitatẽ cõmiſit si
ue fraudẽ teneat̃ soluẽ p uice q̃libʒ pene noĩe .c. lib.
d. Et si .c. lib. soluẽ nõ potit pot̃ ul' capit ei linguã
faciat ãputãi ita q' de cetõ nõ loquat̃. Pr̃ea bay.
qñ recipiant̃ boni ⁊ idonei ⁊ teneant̃ dcĩ bay. ⁊ qlʒ cor'
dare fideiuſſ bonos ⁊ ydoneos de faciẽdo cor' offitia bñ
et diligẽt̃ de .c. lib. d. ad mĩni. Pr̃eteã baiuli cõis
oĩs illos quos pot̃ l' capit ul' aliq's de suis ind' mili
tibʒ ul' nõt ul' aliquo eor' dedeĩt custodiẽdos custodire
penit̃ teneant̃. Et si dcĩ baiuli l' aliq's eor' ad faciẽdũ
custodiã p̃dcõr' fuĩnt negligẽtes l' si sua negligẽtia
siue culpa illi q dati fuĩnt eis ad custodiẽdũ affugiĩt
de cor' custodia ⁊ potãti ul' capit ul' alijs de eor' l' alic̃
cor' familijs s̃ dcĩs eos ñ [reassignauit] ~~restituat~~ ad s̃ t̃minũ assig
tũ seu q̃ assignãd .i. .xxv. lib. d. debeãt p eor' quolʒ ↄdep
nãi. Si uõ aliquẽ p dolũ l' p fraudẽ l' p p̃tiũ aufugẽ
seu euadẽ p̃miſit si ille q aufugiẽt seu euaſit debẽt
puniri pena [corporali] ~~cet̃~~ pũiat̃ .i. .cc. lib. d. ⁊ si debẽt puniri pena
pecũiaria debeat [in tantum puniri in quantum debet puniri ille qui aufugerit] ~~i tãt puniri q̃ ↄ̃facẽt ille q aufugẽt ul'~~
~~euadẽt puniẽd~~. Et si aliq's baiulus h'et i custodiã
aliquẽ occẽ debiti alicui ⁊ ille debitor de sua custodia
aufugiẽt l' euaſit l' si baiulus aliq̃' alic̃ recõmĩdauit
ul' sup̃missionẽ de ↄſuatõe i dẽp̃uitatis recepit occẽ cui
illũ q's datus ẽẽt i custodia ñ custodiret cõpellat̃ i ↄti
nẽti soluẽ creditõi totã illã q̃ãtitatẽ pecũie q' debẽt
soluẽ qui affugẽt de custodia bay. ⁊ nulla p̃miſ
sio s̃ fcã ualere nõ debeat ñ tenẽ. Et si aliq's iud'x
nõt p̃uariat' ul' aliq̃' alia p' si fecit falsã citatõẽ l' rela
tõẽ p aliq̃' bay. pene noĩe soluẽ .c. s. d. cõi puſ teneat̃
Et sit exbãp̃nitus de ciuit̃ cõitatu ⁊ diſtctu puſ toto
tp̃r pot̃ l' capit i cui cuiã illa q̃stio agẽt̃. ⁊ ẽẽt i qua
quõe dcã citatõ l' relatõ falsa fuiſſe fcã in quolʒ appa
rẽt. Baiulus quoqʒ q p̃mã citatõẽ fecẽt i aliqua
quõe l' p̃cessũ teneat̃ alias citatões facẽ sup ip̃a que
ſtione l' p̃cessũ ad expẽſ ei ↄ̃ quẽ p̃cedit̃ si actor l' dñs
q̃ñonis ⁊ litis siue ind' q p̃erit ipi quõi ⁊ p̃cessũ
noluẽt ⁊ h' facẽ debeat ⁊ locũ h'eat tã in ciuit̃ q' ⁊ in
cõitatu siue diſtctu puſ. Et baiulus q p̃dcã facẽ re
cusaret .xl. s. d. p uice q̃lʒ soluẽ teneat̃. ⁊ credat̃
sacñito illius q dcãʒ citatões p̃uauit faciẽdã. Set

tn̄ si tēc̄ sc atatōes fierēt p aliū bay. n̄ io ād pcessus de
beat n̄o ualē s; p quēcq; fiāt talis pcessus debeat eē fir
mus. Et io q ȝt i istis duob' parāgfis ab eo q icipit. Et
si aliquis ioo a nōt a c. fuit ȝditū ualitur adic berus
1286 .xvi. mēs aug. Sb āno dni ͦ cclxxxvi. īdict. xiiii.

9 Nullus baiulus cōis pus possit accipe alicd̄ cōitat' p pi
gnore l' tenuta aut p da lanā agnā sappā l' uomerē n̄
ī tp̄e semītis boues n̄ ī tp̄e estatis falcē a q' fecit soluat
noīe pene .x. s. d. a h accatōis cōi debeat iuramto. Volu
mus insup q' pignora q̄ accepit bay. ul' d' cauit l' burgis pus
teneat eas die q̄ accepit reddē aut reasigne ū reposuit illi
ē acceperit a restitue illa uō q̄ acceperit ul' de cōitat' pus de
beāt ea restitue a reasignē eis q' accepit .ī. iii. die a q' ȝfe
cit debeat soluē noīe pene p uice qual; .xl. s. d. a cdat ō p dc̄s
iuramto illi ē dcā pignora accepit a id q' ȝt i h. c. fuit ȝditū
1285 ī. ͦ cclxxxv. īdict. xiii. die xi. aug. adcā die. Ptea manda
mus q' nullus baiulus cōis pus dbeat eē leno pōt l' capit
l' alic offit' l' de familia eor l' alic eor a n̄ dbeat ducē ad pala
tiū cōis l' ppli aliquā mulierē. Et illeq ȝfecit .ī .x. lb. d. p
uice q̄l; puniat a q'l; eū ualeat accusare a hāt med bāpni. Et
1287 id q' ȝtinet h ultimi parāgfus fuit ȝditū ī anno dni ͦ
cclxxxvii. ind. xv.

10 Statuimus a ordin. q' p cap q' Bindus Venture Vanes quon
dam Futii a Lellus Herculani sint pulsatores Capanarū q
Capanarū Cōis Perusii qui tnant a debeāt sonare ḟor. Ca
pituli ifscti. Qui ȝtinue stāe debeāt ppe palatiū pōt a cap
ita q' sep hēat a hre possit qn̄ necē fuit a si ȝfecint ȝfaci
ens soluat cōi pus p uice q'l; .xl. s. d. a pulsāe dbeāt cā
panas p s'uitio cōis ad oīa q̄ fiunt opotuna a sic a qn̄ a quo
pōt a capit ul' alt eor duxit ī ūgeō tā de die q̄ d nocte
Et debeāt p se a alios sic expediēs fuit ita pulsare a sonare
cāpanas a max cāpanā magnā pp ad oīa q̄ fiunt opotūa
et bn̄ a sufficiēt sit pulsate. ~~Et debeāt iacē itūri palatii pp~~
~~quamam cāpana pp ... lectū h debeāt a tenē~~. Et debe
āt pulsare cāpanā magnā de sero tb' uicib' retochis n̄ ȝ
putatis a n̄ ultiā uice ipar tur pulsatour q'l; sero dbeāt
a teneāt pulsaē cāpanā tm̄ q' hō ȝmode possit ire ab ecc
sci pet usq; ad ecc sci āgli et p dca cū retochis dni m remane
te ultio pulsatu stati faciāt .iii. retochos hendo spatiū int
quel; retochū tm̄ q' hō tā possit dicē pat n̄r. Et dbeat so
nare cāpanā de mane ī mattutio sci laurētii a si dca capa
nai ~~eligendi~~ p dca oīa a singlā n̄ fecint a n̄ obsuauerit a ad
impleuerit .xx. s. p q'l; uice soluē tnat. Et tnāt pulsare
cāpanas de die a de nocte cito a tarde sic capit ul' eis duxit ī
ūgedū a sic de ipi capit pcessit uolūtate. Et ȝ ocūq
cāpanas sonare debeāt p ut eis inūctū fuit p pōt l' capit
a ad oīa q̄ p eis ul' altin eor ȝ fuit pceptū. Et dci cāpa
narii ~~eligendi~~ hēat a hre debeāt a cōi p suo salario a merce
de de aue cōis tā p se q' p illis q cū eis fuerit ad pulsād

cāpanas quas ipi hre uoluint .xxx. lib. den. ~~... q̄libet eor ... cū unū caputiū d' filero ualoris ī q'b; caputiis cāpa~~
~~nar ī imagies q'l; eor hē debeat a p tal̄ ead h ut dcās cāpa~~
~~nar ī imagies q'l; uidē ualat capit ipās ī sūmitate capu~~
~~tior dcis pulsatōib' pōi facē teneat ut ab oīb' uidēi ualeāt~~
~~a ap sois alijs ȝgnoscāt quos a caputia capit eis a cuil;~~
~~eor dāi facē teneat.~~ Et si p dci cāpanarii ī dcis caputiis
dcās cāpanar īmagies n̄ portauerit a dcā caputia puniat
q'l; eor in .x. lib. d. a q'l; sit accatōr a hēat med bāpni. Et
iubem q' cāpanā minorē q̄ ē ītri palatii cōis dci pulsatōes
sonare debeāt qn̄ cuiē debet scdē ad uos recedē. Et qn̄ se
debet eleuare auire recedēdo a p bau. l' uid a ad alia ad q̄ fuit
deputata. Pretea uolum q' dci pulsatōes cāpanar tene
āt ad pet pōr ar si oēs l' vii. eor erūt ī ȝcordia sonaē q̄scūq
cāpanas eis īnictū fuit ab eis ad ȝsiliū l' adunātiā q̄ eis
placuit a si dci p ores n̄ erit ī ȝcordia a aliq ex porib' ar cū
ȝsulib' mcator auditorib' cābii cameano ecoiū a cū ma
iori pte alior cam ar noluint cāpanas pulsari a aliq' ȝ
siliū l' adunatiā fiē tc dci plsatōes cāpanar ad pet p dcor
teneant sonare illā l' illas cāpanas q̄ ab eis iniūctū fuit
ipis pulsatorib' q' si n̄ fecint .xx. s. p eor q'l; a uice q'l; sol
uē teneant. Insr uolum q' dci pulsatores l' alt eor
n̄ uadat ad bibēd n̄ bibē possit ī aliq taba l' loco ū uinū
uēdit a q ȝfecit soluat p uice q'l; cōi pus .x. s. d. a q'l; sit
inde accatōr a hēat med bāpni a cdat sacmto accusato
ris. a hoc .c. fuit mutatū a fcm ī ͦ cclxxxvi. īdict. viii.
1296 die viii. aug. a ualeat adcā die sanā. Et ad h ut ipi
pulsatōes cāpanar p s'uitō cōis a pp pus meli hēant ord.
q' uni ex p dcis plsatōib' ȝtinue stāe debāt a morē ī pallō
pp pus ad pēā .xx. s. p q'l; eor a uice q'l; q̄ p eos extitit ȝ
uētū. Et de p dcis q'l; eē ualat accatōr a hēat med bāpni
Et inclio ȝ ipōs pulsatōes cāpanar capit oī ebdomada
tnat a dbeat facē iqsitōes. Et de p dcis a q'l; p dcor reptos
culpabiles punire a ȝdēpnare sm formā supi nōiatā
n̄ obstāte aliquo aliq caplō cōis l' pp l' reformat q̄ ī h̄ur
loqret a max caplō iquisitōu sup q'b; a d q'b; īqsitōes
fi possūt n̄ aliquo alio ~~a q̄ ī h. c. ȝnt fuer ȝdita in~~
1297 ~~ͦ cclxxxxvi. īdict. x.~~ Et iuraulo iuramti. capit
tnat iqsitōes facē ȝ pulsatōes cāpanar sic ī pcedēti. c.
ȝt a tp̄e synd. capit syndicatōes eius faciāt int alias
poītōes poitōes ē si fec īqsitōes ȝ pulsatores p dcos a ȝ
dēpnaū eos eo q' n̄ steterit ȝtinue ī palatō ut ī supiori
.c. ȝt. Et si capit rept eit n̄ obsuasse notata ī p dcō
1298 .c. puniat a ȝdēpnet p synd. ei ī xxv. lb. p q'l; uice cui
ȝdēpnatois med sit cōis a alia illi q pet fecit ȝ capit
de p dcis. Et h ultim .c. fuit de nouo fcs ī ͦ cclxxxxviii.
ind. xi. Et uolum q' dci pulsatores cāpanar l' p
cones n̄ uadāt n̄ ire possit ad brevia ī aliq ȝsilio ullo
m. Et q ȝfecit eūdo puniat ȝ faciēs ī .c. s. d. a inclio elec
tio q̄ fiet p aliq' eor si breue hūit aliq' ī aliq eligēdi n̄

~~... p̄tes salario ... capitiū ... pecunie ... pulsatores ...~~

1314

ualeat ipso iure. et alius eligi debeat loco sui. electione prefata
non obstante. et hec rubrica fuit correctum in .m.cc.c. xiiij indictione .xij.
die ultimo augusti.

11 Pro ore autem potestatis mittere ambaxiatores nuntios et spias pro nego
tiis communis et populi pisani et eis secundum formam statuti satisfieri facere
tenetur. Et quia super salario ambaxiatorum et pro eorum electione et super recep
tione ambaxiate oportet frequenter consilium fatigari statuimus quod potestas et capitaneus elli
gant ambaxiatores et eos destinare pro negotiis communis pisani et alias ordinandis et pre
consilium et eos ambaxiatores facere et eis facere satisfieri secundum modum inscriptum dummodo aliquam
non fiat solutio nisi tantum pro diebus quibus extra pisas steterint. Preterea volumus
quod potestas et capitaneus cogant quoslibet ambaxiatores facere ambaxiatam ad
quam electi erunt faciendam nisi iuxta et legitimam excusationem ha
buerit apud potestatem et capitaneum approbatam. Volumus insuper quod
quilibet ambaxiatores ituri in aliquam ambaxiatam potestati debeant in
scriptis ambaxiatam quam facere debebunt exceptis ambaxiatis
fiendis ad curiam romanam et potestas et capitaneus et priores in pena
.c. lib. den. pro quolibet eorum teneantur ambaxiatoribus dare in scriptis am
baxiatam quam facere debebunt. Et dicti ambaxiatores teneantur non
dicere aliam ambaxiatam nisi illam quam in scriptis portabunt et teneantur
in scriptis reportare ambaxiatam et a loco ad quem iuerint quo
et qualiter eis responsum fuit [sic erit data fuit]. Dicimus insuper statuentes quod
potestas et capitaneus teneantur facere iurare ad sancta dei euangelia omnes
ambaxiatores ituros ad curiam romanam quod non intromittendo
se super aliquo negotio nisi tantum super facto et negotio communis pisani super
quo fuerint deputati et eis utile pro communi pisano uidebitur. Sa
larium autem ambaxiatorum hoc modo sit et esse debeat et non aliter ullo
modo aliquo. capitulo uel reformatione non obstante uidelicet quod quilibet ambaxiator
iturus ad curiam romanam uel ad curiam rome uel ad regem —
— ducat et ducere teneatur ad minus .iiij. equos et habeat pro
die quolibet in eundo stando et redeundo a communi. C. s. den. Si
autem iuerit ad aliud locum extra districtum pisanum et duxerit pro quolibet
eorum .iij. equos habeat ulli qui duxerit tres equos pro quolibet a communi
.lx. sol. den. pro die quolibet pro quolibet eorum. Si non duxerint duos equos et
habeat pro die quolibet quilibet ducens duos equos .xl. s. den. [uel minus .xx. s. den.] Volu
mus insuper quod quilibet ambaxiator teneatur die qua discedet
de ciuitate exire de districtu pisano et attingere terminum alterius terre
et in altius terre districtu hospitari. Qui si non fecerit ambaxiator
qui illa die hospitaretur in comitatu uel districtu pisano nichil habere
debeat a communi pro ambaxiata illius diei. Et quicumque iuerit pro communi
per comitatum pisanum cum duobus equis habeat pro die quolibet a communi .xx. s.
den. et si cum uno equo iuerit .x. s. pro die quolibet habeat et non plus
et si potestas et capitaneus et priores uel aliquis eorum proponeret uel proponi faceret
in aliquo consilio uel adunantia rectorum de dando ambaxiatoribus
maius salarium illo quo supra dictum est aut contra reformaret
quilibet eorum contrafaciens communi pisano .c. lib. den. soluere teneatur [et hoc]
capitulum fuit in pluribus locis mutatum et correctum in .m.cc.c. xiiij
indictione .xij. die ultimo augusti et continuat. Iuris tamen communis pisani gerentes
in officio iudicatus et eorum notariis tempore quo iuis redditur in aliqua
ambaxiata communis uel alterius pro non ualeat pro facta. Et si
iudices uel notarii dictam contrafecerint priuatur quilibet qui contrafecerit pro iudice quolibet

in .xxv. lib. den. Et potestas et capitaneus uel aliquis eorum dictos iudices
uel notarios dicto tempore quo ius redditur ad eundum in aliquam amba
xiatam mittere non debeat et eos cogere non debeat ullo modo.
Et hoc capitulum fuit conditum in .m.cc.lxxxx. indictione .iij. Preterea 1290
uolumus quod aliquis iudex miles notarius uel familiaris potestatis uel
capitanei non possit ire in aliquam ambaxiatam uel itinere extra comitatum
uel districtum pisanum nec habere debeat uel habere aliquod salarium uel mu
nus a communi pisano uel aliqua persona. Et quicumque contionatus fuerit dixerit uel
recordatus fuerit in aliquo consilio quod aliquis officialis uel fa
miliaris predictorum dominorum potestatis uel capitanei uadat et ire debeat
in aliquam ambaxiatam uel itinere extra comitatum uel districtum pisanum pu
niatur et multetur in .c. lib. den. pro quolibet uice pro capitaneo communi pisano
soluendorum. Et priores qui predicta proponerent uel proponi permitterent
in aliquo consilio communis uel populi uel credentia aliquorum sapientium
priuatur quilibet pro quolibet uice et contrafecerit in .c. lib. den. Non ergo
contra de condempnationibus et processibus quod fieret seu facta erit casus
predictis uel aliquo eorum possit cognosci nec cognitionem habere non se aliquatenus
intromittere. Teneatur autem potestas et capitaneus familiares eorum
per comitatum pisanum destinare pro malleficiis et nuntiando de armis
et aliis necessitatibus communi imminentibus quotiens opus fuerit
et uidebitur prioribus et non secundum formam statuti communis et populi et ordinis.
Loquitur de prioribus quibus de causis potestas et capitaneus debeant desti
nare familiares eorum uel aliquem eorum per comitatum pisanum. Et
isti duo ultimi .s. fuerunt conditi et de nouo facti in .m.c.c.
lxxxxij. uidelicet. — 1292

De custodia carcerum communis pisani

12 Statuimus et ordinamus quod dominus capitaneus toto tempore sui
regiminis teneatur et debeat custodire et custodiri facere
carceres communis pisani et carceratos et incarcerandos de mandato domini
potestatis uel capitanei uel cuiuscumque offitialis uel iudicis communis pisani detinere et
custodire et detineri et custodiri facere in dictis carceribus toto
tempore sui regiminis. Et ad custodiam dictorum carcerum et carceratorum
debeat deputare et ponere duos custodes et unum notarium
forenses qui non possint ad dictam custodiam et dictis cu
stodibus et captiuis et carceratis et dictis carceribus. Et
pro predictis omnibus habeat et habere debeat pro suo salario dictorum custo
dum et notarii quadringentas lib. den. ultra salarium sibi depu
tatum pro capitaneria. Item statuimus et ordinamus quod dicti notarii
et notarius cum presente uno ex iudicibus domini capitanei teneantur
et debeant scribere omnes captiuos carceratos et detentos
et causas quare detinentur et carcerati sunt duobus diebus
ante initium regiminis ipsius domini capitanei. Insuper dictus notarius
domini capitanei deputatus ad dictam custodiam et notarius antiquus

continuanter et debeat scribere omnes incarceratos et ponendos in
dictis carceribus et a quolibet incarcerato pro maleficio de novo
incarcerando in dictos carceres dictus notarius accipiat et percipere
possit ab eo xii denarios et a quolibet creditore ad cuius petitionem
debitor mitteretur in dictis carceribus xii denarios pro salario dicte scripture
et notarie recipere possit et scripturam relaxationis quando aliquis exi-
ret a dictis carceribus. ¶ Preterea volumus quod dictus notarius et
dicti custodes vel aliquis de familia dicti domini capitanei per se vel
alium non possit nec eis liceat aliquid recipere quocumque modo
a dictis incarceratis seu detentis vel ab aliquo eorum vel de bonis
eorum vel alicuius eorum vel ab alio pro eis vel aliquo eorum pena
imminente contrafacienti L librarum denariorum et in restitutione rei ablate in duplum
pro qualibet vice et de predictis omnibus possit dominus potestas et eius iudex
inquisitionem facere et de predictis et quolibet predictorum et unusquisque
quilibet possit accusare coram potestate predicto et eius iudice et intel-
ligatur legitimus accusator eo ipso quod accusationem porrexerit.
¶ Volumus insuper quod dictus notarius debeat continuanter scribere omnes
relaxandos et eximendos de carceribus supradictis et etiam eius ipsi
relaxationis et exceptionis. ¶ Item ordinamus et volumus penitus
observari quod familiares domini capitanei qui erunt deputati
ad carcerem custodiendum continuanter et debeant captivos existentes
in carceribus ex parte domini potestatis vel alterius offitialis communis Perusii de ipsis
carceribus ad petitionem talis offitialis et eius familie ~~ad de dictis carceribus~~ ex-
here et dare cum familiaribus dicti domini potestatis et ipsum coram aliis
offitialibus communis Perusii ducere ad postulationem talium offitialium vel aliorum
et ipsum de carcere relaxare si placuerit offitiali qui eum carce-
rari fecerit non ex parte alterius offitialis esset ibi recommendatus.
¶ Item quod si aliquis de dictis carceribus evaserit vel aufugerit si
erat ibi positus pro debito pecuniario continuanter capitaneus ipsi cre-
ditori solvere de suo ipsum debitum pro quo detinebatur in ipso
carcere et si fuisset detentus pro pena corporali sique erat
pena mortis solvat de suo V.C libras denariorum si pro alio membro vel a-
lia pena solvat ducentas libras denariorum et si pro pena pecuniaria solvere
continuanter eius dictam penam. ¶ Dicimus insuper statuentes quod pre-
dictus dominus capitaneus continuanter et debeat syndicari et examinari de
predictis supradictis omnibus et singulis si contrafactum fuerit in aliquo predictorum
debeat tempore sui syndicatus per syndicatores et examinatores
suos in penis predictis condempnari prout supra est expressum.
¶ Item ad hoc ut debitores a malefactoribus valeant secerni
statuimus quod in ista carcerem predictam in volta alia fiat expen-
sis communis Perusii unus alius carcer pro debitis et debitoribus deti-
nendis et in dictum carcerem omnes illi qui detinentur vel deti-
nebuntur pro debitis mictantur et a malefactoribus secernentur.
1309 Et hoc totum capitulum fuit conditum in MCCCVIIII indictione
vii die [illegible] kalendas Ianuarii [illegible] mandata valitura.
Et quia lege iubente afflictis non est maior afflictio
ullatenus inferenda presenti capitulo duximus statuendo
quod custodes illi qui erunt super custodia carceris deputa-
ti nichil auferant nec auferre possint captivis qui in
~~Et [illegible] pro malefitiis in carceribus pro quibus possent [illegible]~~

carceres communis Perusii detenti sunt vel detinebuntur imposterum qua-
cumque de causa per se vel alios vel per interitum vel precium vel helemosina
eis data aliquo modo vel ingenio vel aliquid habere vel percipere
seu etiam extorquere possint nec debeant ab aliquo captivorum
seu ab aliquo pro eis causa helemosine vel de ipsa helemosina
vel causa introitus seu exitus vel causa potestatis vel assessoris
vel causa custodie vel aliqua alia causa que dici posset vel ex-
cogitari. et quod non debeant aliquam potestatem vel assessorem facere vel
tenere vel aliquem qui possit prestare aliquo captivo vel [illegible]
tenere vel permictere ut aliquis ludat ad aliquem ludum taxillorum seu
alterius rei ad quem pecuniam perdere possit vel matellum vel alios
pannos vel aliquid aliud aliqua causa vel titulo ei tollere vel aufer-
re. ¶ Item quod quilibet custos utriusque carceris continuanter et de-
beat tam debitores quam etiam alios pro malefitiis detinendos
recipere et custodire sine eis precepto pro potestate vel capitaneo vel eorum
iudices et offitiales vel alios offitiales communis Perusii et si non
fecerint vel recusaverint continuanter et debeant nichilominus solvere et
dare communi et creditoribus quantitatem pro qua malefactores seu
debitores detineri debent. ¶ Et si alicui de dictis custo-
dibus fuerit aliquis captivus quem in aliquo loco duceret ac-
ceptus per violentiam sive non puniatur ille vel illi qui hoc
fecerit si captivus quem acceperit ~~pro malefitio pro quo debet pro-~~
~~pter vel membrum in V libras denariorum~~ et si debet solvere pro malefitio pro quo
detinetur ille acceptus pecuniam communi illam quantitatem communi acci-
piens solvere compellatur. et si pro debito detinetur captivus ac-
ceptus accipiens ad solutionem et satisfactionem debiti pro quo
teneretur captivus acceptus penitus compellatur. et de predictis quilibet
sit accusator et possit accusare et nichilominus potestas et capitaneus vel alter
eorum de predictis possit debeat et continuanter inquirere non obstante
aliquo capitulo maxime causa inquisitionum et contrafaciens puniatur
ut supra dictum est. ~~et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXXVIIII~~ 1299
~~indictione xii~~. ¶ Item quod dicti custodes non possint nec debeant
extrahere aliquem ex illis carceribus scilicet detentos pro malefitio sine
licentia dominorum potestatis vel capitanei et pro debitis sine licentia
suorum creditorum ad quorum petitionem de iure detineri debet.
Et qui contrafecerit ad solutionem dicti debiti pro quo teneretur ni-
chilominus compellatur. ¶ Item quod ipsi custodes utriusque car-
ceris debeant et continuanter qualibet die ducere unum captivum
de qualibet captivitate per terram ut possit petere helemosi-
nas et adhoc ut de ipsis tam ipse qui petierit quam et alii qui
detinentur vel captivi remanserint possint de ipsis helemosinis sub-
stentari. ¶ Item quod ipsi custodes non possint comedere vel bibere
cum aliquibus captivorum pro ipsis detentorum vel aliorum eorum.
¶ Item quod domini potestas et capitaneus et priores artium continuanter aptari facere
dictos carceres communis de hostiis et aliis rebus ad ipsos carceres ne-
cessariis ad sensum et voluntatem custodum expensis communis Perusii
itaque captivi qui detinebuntur possint per ipsos custodes sub
fida custodia detineri. ¶ Item quod quilibet captivus pro
debito detinendus in carcere vel alii debitores detinebuntur

Inquirat

Nota

debeat a tinant dare et solue massario cois pisis p qualib lib
p qua detinent vj d et no ult et dns no soluer quantitem
petitam ipi massario p ipos custodes debere nullatenus relayet
et si tpi custodes relayarent eum duplum quantitatis pdicte pro
qualib lib s. xij d massario cois pisis solue teneant. dum h lan
ces hnt de soluendo vj d p lib in illis debitoribus qui concor
daurint cum creditoribus infra x dies a die qua intruerint t
dam carcerem. Item q nullus custos possit alic debitori
qui p debito esset carcerit obligatus n debeat ferias seu spa
tes interere s de soluendo et de no discedendo eisde custo
dib prestat ydoneas cautiones s ipos alias in ipa carcere debe
ant fidelit et bn custodire. Item q pdca custodes teneant
et debeant suprascpta eum ordinamenta et capla in totum facere et
tenere attendere et obsuare et in aliquo p se ul alium no contrafacere
seu uenire immo in toto et in qualib pte sui debeat inuiolabi
lit obsuari. Et qui contrafecerit ul fraude comiserit in pdcis ul
aliquo pdcorum soluat et solue teneat coi pisis ultra penas supi
us in caplis denotatas p uice qualib xxv lib d p quolib eorum
custodum et de pdcis quilib possit et ee ualeat accusator et
hbt medietatem condepnatois. Et pot et capit et eorum iudices
et offitiales eorum possit et debeat contra ipos custodes tempe pu
et secrete pro de ipsorum possit arbitrio et uoluntate ad pet
cuiusq petentis. Et teneantur ex suo offitio quolib mense fa
cere inquisitiones pu et secreta una uice et plurib et si repirent
p pu famam ul p unum testem ipos custodes pdca capla no
suare ul fraudem facere in pdcis puniat in C solidis d. Si
uo at legitime ptanti fuerit in pdca pena xxv lib d et in aliis
penis in pdcis caplis supi denotatis p pot et capit et eorum
offitiales debeant condepnari. no obstantib statutis cois ul ppli
pisis ul aliis reformatoib factis ul faciendis in pdcis
ul contra pdca que in contrarium loquentur. Preterea uolumus
q si in aliquo aliquo capitulum statutorum cois ul ppli huic capitulo
ul ordinamento ul aliqui pti ipius aduersaret ul contradiceret ul
cum ipis no concordaret presens capitulum debeat obsuari et illa
capla seu capitulum in ea pte in qua contradicent debeat no ualere.
Insup Capit de consilio v. bonorum hominum s. unius p porta a potestate
eligendorum q domini potestas teneant extrahe et libere de carceribus cois
duos captiuos qui ibi detinent in die ueneris sci et duos
alios in festo natiuitatis dni nri ihu xpi et duos alios i
festo beati herculani de mense martii et h additio et duos alios
in festo bti herculani de mense martii fuit fca m cccxiiij
ind xij die ult mensis aug Ad honorem natiuitatis dni et
passiois sue. dum modo illi extrahant qui p minori pena deti
nent et no alii ullo modo. et detenti fuissent ante p vj menses
continuos q de carceribus liberent et relaxent sup dca de ca. ul
aliam eandem. Et nullus de carceribus dcis de cois relayet ul
extrahat qui sit condepnatus plus L lib d ul a L lib sup
aliqua de ca. Et qui contrafecerit relaxando ul consentiendo q
... ad C lib ... relaxaret
... relapsent ... cis ...

1314

relayet ul extrahat puniat in v c lib d coi pisis soluendas
p debitis aut nemo de carceribus relayet n extratum
n extrahi ul liberari possit ... pdca sine lic sui
ul suorum creditorum sub dca pena. Et hec additio at eo
loco ubi incipit et detenti fuissent et c. Et fuit de
nouo fca et ordinata in m cc nonagesimo nonage
simo octauo ind decima Valitura deinceps 1298

13

Item capit ... uiatu ... famulie pot et cap
si fuerit iudex l miles l notarius de nocte facere aperiri domos alicui
ubi uiderit seu sperauerit l suspicio esset q essent lusores taxillorum
seu bibitores seu p suspecte causa rimandi et inueniendi eos et alibi
n possit pdca rimari n eis denuntiatum esset p pu l secrete. Et quotiens
n apperuerint domum dcis guardie ... cum eis aliquo de familia
capit ut dcm est ad petitionem et uoluntatem ipsorum causa rimandi et inueniendi ut
dcm est soluat pene noie x lib d. et stetur de hijs dco famulie pot ut
capit s. militis l iudicis l notarii l dco custodum similes l iudicis l notarii ul
cap fuerit cum eis et alibi ... guardie non ualeant accusare et similit
cois d condepnatus quod faciet capit esse pdca contra ... n ua
leat. Et capit possit quando quo sibi uidebitur utile et ubi dicunt fa
ce pulsari campanam ppli tardius q pulset ad mattutinum
ad ecclesiam sci laurentii et citius si sibi uidebitur expedire. Et cu
stodes noctis teneantur bn custodire et facere alia q dca sunt
usq quo pulsabitur campana ppli de mane. Et null uadat p ciui
tate et burgos ante sonum campane supi noiate et q dicitur supi
pot fuit additum i m cc lxxxxviiij indict. xij. 1299

14

Item q datio sono campane et retrochis expletis in aurora
uel ad sonum campane ppli q pulsatur de mane acceptum l fu
tiue subtractum esset alic i aliq parte ciuitatis l burgorum emen
detur p custodes noctis illius ... custodire ca
nocte q esset aliquod acceptum l furtiue subtractum. Et capit
sup eo q dicerent furtiue ablatum esse puideat et in eius prudentia
remaneat ut ullo qd dicitur p mendatium n dicatur ut peius sciat
ueritas manifeste. Et sup emendatione dampni facienda taxatio
dco capit procedat de consilio duorum bonorum uirorum illius partis ubi furtum
fcm fuerit quando debebit aliquod emendari. Et custodes qui in
rabunt eorum offitium uiderint ... n intrare contra uniuersitatem n
dare dampnum in bonis aliquib aliquorum. Preterea uolumus q dci cu
stodes teneantur diligenter custodire in nocte natiuitatis dni et nocte
diei iouis sci et i nocte diei ueneris sce et sabbati sci et i nocte
dominus ... ita et talit q i aliquo dictorum noctium n fiat aliquod
dampnum i platea l foro cois l i aliis locis ciuitatis l burgorum
pisis i bancis campsorum l mercatorum l aliorum artificum et si fieret
debeant assignare et accusare illos qui dcm dampnum dabunt et faci
ent et si no assignarent et accusarent dcm dampnum de eorum bonis ipsos
emendare ac solue compellantur et id q dicitur i hoc c fuit additum
i m cc lxxxxv indictione viij. 1295

No. de carceratis relaxandis i festo natiuitatis et i die ueneris sci et i festo sci herculani

Et si aliquis ... ul soluere debet ... C lib d.

Et si plures essent detenti q caperent in carcere ... pene extimatur ... statuerunt ...
et si caperent in carcere ... extimatur
... sint extrahendi

15 Ubi contrata conveniet a burgorum pusterle a hoies cuius contrate debeat ita
custodire in eorum contratis a primo sono campane cois usque ad tertium
sonum a retochos completos quod in eorum contrata rixa non valeat ullum fieri. Et
si fieret capiant fures a asignent ipsum capitaneo a si non possent capere eum
dicant nomen eius a unde est eadem die vel sequenti sine malitia quod si non fecerint
homines contrate habitantes .xx. domibus magis propinquis domum in qua furtum
factum esset ab una parte vie a in .xx. ab alia parte vie dampnum pa
tienti debeant emendare taxatione domini capitanei precedente tamen ad hanc
emendationem non teneantur vidue orphani nec pupilli. Et predicti
homines ita debeant custodire in sua contrata quod nulla rixa fieri valeat
in eadem. a si rixa fieret rixantes capiant quos capitaneo debeant asignare.
a si eos capere non possent dicant eorum nomina sine malitia eadem die vel
sequenti capitaneo predicto quod si non fecerint solvant penam quam rixantes
solvere tenerentur. Sed ad eam solvendam non teneantur vidue orphani nec
pupilli.

16 Jaliter pro aliquo statuto cois vel populi pusterle
fuit concessum aliquid ad certum tempus a communi pusterle aut fuit ordina
tum per aliquod statutum quod aliquis habeat aliquam bayliam aliter tamen ad certum tempus
Et ille cui fuit aliquid concessum vel ordinatum vel aliqua baylia concessa habuit
illud vel illam ipsum statutum sit cassum a pro statuto nullatenus habeatur. Et de statutis
populi a cois debeat abolleri. Et illi quibus satisfactum est compellantur facere
fine a refutationem ex eo quod eis fuit concessum de baylia vel alio a communi
per capitaneum pusterle.

17 Jaliquis fecerit vel faciet aliquam obligationem apud aliquem pro aliquo clerico
a ille clericus ante tempus ipsius obligationis vel post dederit vel cessisset
iura vel actiones contra homines suos vel pro parte ipsorum aliter talis iuris cessio non prodesse
dicitur illi qui obligationem pro illo clerico fecisset sed ille cessionarius vel cessio
naria qualiscumque iura recepisset ab ipso clerico debeat eum qui se obligasset
ab ipso clerico indempnem conservare ab obligatione facta pro eo de illis bonis a
rebus de quibus iura a actiones recepisset ab ipso clerico. Et capitaneus tali
obligato petenti satisfacere faciat teneatur a eum indempnem faciat conser
vari de ipsis bonis a rebus usque in quantum quod dicta bona a res valerent ad
petitionem ipsius obligati non obstante aliquo statuto precedente vel sequente hoc c.
1287 ~~Et predicta valeant a die iij. sept. in anno domini m°cc°lxxxvij.~~ Vo
lumus in super firmiter statuentes quod capitaneus vel aliis iudex cois pusterle
debeat a teneantur istos vel istum conservatores indempnitatum facta a quocumque
clerico mandare executioni contra illum per vel illas personas qui recepisset iura vel actiones
contra bona cuiuscumque clerici qui se obligasset a istum conservatorem indempnitatis
fecisset ac si dicta instrumenta promissionis indempnitatis essent facta ab eis
dem personis qui iura vel actiones recepissent a clerico quocumque obligato.
Et proinde executioni mandet istam conservatorem indempnitatis contra dictas
personas qui iura recepissent sic mandat per iudicem cois pusterle instrumenta confes
sionum in quibus continetur de confessione facienda. Et statutum quod loquitur de exe
cutione confessionum locum habeat in predictis a in quibus parte sua a habeat locum
habeat in preteritis a futuris a causis pendentibus coram quocumque iudice appellatione
vel alio. ~~Et predicta quod~~ vultio ... continetur ~~fuerint condita in m°cc°llo~~
1292 ~~cclxxxxij. indictione~~ v. die xv. mensis junij ~~a dicta die in antea~~ valituri.

Insuper dicto c. duximus adiungendum quod potestas a capitaneus eorum pro tempore
a alii iudices cois pusterle debeant a teneantur istum vel instrumenta conservationis
indempnitatum facta a quocumque clerico mandare executioni contra illam personam vel illas
quibus tenerent vel possiderent pro se vel alium de bonis a rebus quod fuis
set cuiuscumque clerici qui se obligasset a istum conservatorem indempnitatis fecisset
vel quod ipse clericus tempore obligationis vel post possedisset ac si dicta instrumenta
promissionis a conservationis indempnitatis essent facta ab eisdem personis qui bona que fuis
set talis clerici possiderent vel detinerent ~~de bonis que fuissent clerici obli~~
gati ipsa instrumenta actiones facta contra ipsas personas que possiderent vel de
tinerent de bonis que fuissent clerici obligati sic mandaret per iudicem
cois pusterle instrumenta confessionum seu in quibus continetur de confessione
facienda a utrum habeat vel possideat de bonis que fuisset talis clerici
possit recipi probationes a testes summarie sine libelli porrectione
a litis contestatione a statutum quod loquitur de confessionibus locum habeat contra tales
possessores a ipsa instrumenta a statutum contra ipsum detemptores vel possessores
executioni mandet ac si ab eisdem detemptoribus a possessoribus qui fuisset
clerici ipsa instrumenta facta fuissent a illi qui vendidissent predictas res
que fuissent a alium clericorum a illi a quo se ad ipsarum confessiones obligasset
sed cogantur talibus possessoribus vel pretium rei vendite restituere vel
satisfacere eis de pecunia quam solverent ipsis obligatis pro clerico
pro ipsis bonis ab eo possessis a cogantur summarie sine libelli por
rectione a litis contestatione ad predicta. Et hoc c. locum habeat in pendentibus
presentis a futuris aliquo excepto statuto reformatione consiliorum non obstan
te a habeatur pro statuto a lege ut in voluntas allegari possit a fuerit
non solum a klis novembris proxime venturis in antea presentis c. a die xxiij.
iulij in antea in anno domini m°cc°lxxxxiiij. indictione vij. in qua die
a anno dictus ultimi c. hui statuti a id quod in eo continetur fuit decretum a

Presenti c. duximus statuendo. Cum multi firmatum 1294
cives pusterle ex eorum propria liberalitate se a bona ipsorum pro diversis
universitatibus a collegiis a non subiectis diversarum conditionum o
bligaverint a dampna a incommoda pro talibus obligationibus multa sub
stinuerint et pati possent quod minime conveniens non videtur consen
taneum esse dignioscatur quod potestas a capitaneus cois pusterle a quibus iudices pro
dictorum ad penam .x. lib. d. comp. pro quibus non a alii iudices cois pusterle
ad penam c. lib. d. comp. solvendorum ipsi communi ad petitionem cuiuscumque pete
tis vel obligati nunc vel in futurum pro aliquo collegio vel universitati
sive non subiecto vel quibus debeas recipere aliquid debet cuiuscumque conditionis
existant subiectus communi pusterle vel non sub subiectus principaliter vindicet
potestas a capitaneus cois predicti in civilibus a in criminalibus teneantur pre
dictis universitatem vel collegium seu non subiectum summarie sic procedit
contra speciales pro cuiuscumque generis confessionem vel si aliquo obstaculo vel impedimento contra
predictos procedere non possent potestas a capitaneus a iudices predicti a quibus ipsorum ad
petitionem illorum qui pro tali collegio vel universitate fuerint obligati vel
quibus debeas recipere debent teneantur a debeant procedere contra debitores cor
poratores personaliter laboratores collegium a universitatem vel
non subiectum cives pusterle in civilibus a in criminalibus compellere ad solven
dum quod ipsi debent tali collegio vel universitati illi vel illis qui pro tali
collegio vel universitate a non subiecto extitint obligati vel recipere
debent proinde ac si contra predictos debitores haberent instrumentum confessionis prin
cipaliter eis factum in quo debitores talium collegiorum vel universi
tatum a non subiectorum promisisset id quod collegio vel universitati a non
subiecto debet solvere predictis qui pro ipso collegio vel universitate a
non subiecto extitint obligati vel a quibus recipere debent a promissis

54v

confessionem facere coram iudice communis Perusii et super solvendi debitum colle-
gio vel universitati non dum tempus quod petitur venerit, compellatur predicta debi-
tores per instrumentum promissum et confessionem facere de solvendo predictum debitum il-
li vel illis qui pro tali collegio vel universitate fuerint obligati
vel recipere debent et petierint predicta de termino quo ipsi univer-
sitati vel collegio debet per inde ac si instrumentum confessionis haberet
contra ipsos et ille vel illi et vel quibus tales debitores fecerint predictas promissiones
vel obligationes vel solverint predicta debita teneantur facere finem et refutationem nomine
collegii vel universitatis vel non subiecti de predicto debito soluto vel pro-
misso dictis debitoribus et tales refutationes valeant et teneant et perpetuo
observentur per inde ac si facte essent per legitimos syndicos vel tabelliones non subiectis
qui recipere debent et pecunia fuit conversa in utilitatem universitatis
vel collegii vel non subiecti et sit in electione petentium alteram ex predictis
viis et remediis eligere et una via electa possit ad aliam recurrere
et nichilominus simul petere et procedere usque ad satisfactionem debiti nullo ob-
stante et teneatur potestas et capitaneus precise compellere ad petitionem predictorum illos
qui dicentur debitores predictorum collegii vel universitatis vel non subiecti
confiteri vel negare an sint debitores et in qua quantitate et si repertum fu-
erit in mandato contempnere communi Perusii in l. libras pro qualibet vice et nichilominus quan-
titatem debitam solvere compellatur ut supra dictum est et intelligatur esse pre ta-
li collegio vel universitati obligati vel ab eis recipere debere eo ipso
quod habent instrumentum confectum in recepimus vel promissum debiti a syndico
actore vel procuratore collegii vel universitatis vel prelato eorum qui sit vel fu-
erit tempore contractus qui consueverit utiliter facere facta sue universitatis vel
collegii habita summaria cognitione vel et qui habent alias probationes
legitimas saltem duorum testium summarie habita cognitione et in favo-
rem predictorum obligatorum locum habeant omnia statuta loquentia de fide
instrumentorum et de confessionibus per inde ac si predicti haberent instrumentum confectum et
confessionum legitime confectam et quod instrumentum confectorum quod habent
et alias probationes sic supra dictum est non possit opponi nisi exceptio
que opponuntur contra confessionem iudicis finis et refutationis prorogationis termini
instrumenti debiti cancellati nullitatis aut exceptio vel alia dila-
toria declinatoria vel perhemptoria nulla possit opponi et hoc capitulum
precise debeat observari non obstante aliquo capitulo statuti vel reformationis
vel ordinamentorum precedenti vel sequenti cuiuscumque tenoris existat
et si oporteret quod ex presenti mentio fieret de verbo ad verbum in presenti. Et
istud capitulum nullam recipiat interpretationem vel declarationem
per aliqua iura civilia vel canonica vel municipalia set ad littere-
ram observetur sicut verba sonant ex nunc valiturum et ab eo quod in capitulo
13 08 presenti capitulo diximus et est conditum fuit et additum in consillo
credentie in dicti VI die mensis octubris.

18 Volentes cum ad regimen et officium potestarie castri Plebis tempore pre-
senti existat oportunum de uno vel pluribus bono probo lega-
li et experienti et sufficienti viro ad dictum officium eligendo providere
super reconciliatione sublevatione exaltatione et augmentatione dicti
castri et de bono in melius per comune Perusii valeat provenire.
Statutum novum Quod uno mense antequam finiat tempus dicte potestatis castri Plebis in maiori consilio
civitatis et burgorum Perusii [illegible] pro qualibet porta dicte civitatis et burgorum
eiusdem ad brevia sint et esse debeant ea brevia signata ita

quod sint et esse debeant inter omnes XV electionarios et obvenientes [adtendentes]
brevia signata de electione predicta qui debeant et possint comuni-
ter et concorditer eligere et vocare in potestatem secundum formam statuti et ordinamenta comunis
Perusii unum ex civibus Perusii magis ydoneum et sufficientem
ad dictam potestariam et officium subscriptum per VI menses. Et si dicti
XV electionarii non essent concordes quod XII ex eis possint eligere
et vocare si extiterint concordes sine contradictione aliorum trium et dicta
electio valeat et teneat et habeat roboris firmitatem ac si concorditer
ab omnibus esset electus et si aliter dictam formam fieret dicta electio non
valeat ullo modo et sit cassa ipso iure salvo ordine supradicto
in potestatem dicti castri eligere teneantur et sic de sex mensibus in VI menses fiat
et procedatur. Et quod debeat esse dicte potestas et eligi per portas et illa
porta que habuerit dictam potestariam aliquis de dicta porta non possit
nec debeat eligi nec vocari in potestatem dicti castri donec in aliis dictarum
portarum omnes non fuerint electi et non habuerint dictam potestariam et
ipsis portis finitis ad primam portam que porta primo habuit dictam
potestariam dicta electio devolvatur et sic per ordinem de porta in por-
tam perpetue eligatur. Et sex mensibus sit et esse debeat unus potestas
de magnatibus alter de populo sit et esse debeat de populo Perusii.
Et quod predicti offitiales electi et quilibet eorum et qui in futurum e-
ligentur habeat et habere debeat et secum ducere unum bonum
iuris peritum iudicem et tres bonos et exercitatos notarios de
civitate Perusii unus quorum sit et esse debeat notarius ad malleficia et
ad reformationes consiliorum alter notarius sit et esse debeat super
dampnis datis et alter notarius sit et esse debeat super causis
civilibus et extraordinariis et custodia dicti castri et eius districtus secundum
quod per potestatem dicti castri extitit provisum. Et XX bonos et abi-
les ad arma portandum berroarios qui non sint ex bapnitis de civi-
tate et comitatu Perusii et quactuor equos et habeat et habere
debeat quilibet dictorum potestatum pro suo et dicte sue familie et officio
[illegible] et non plus per VI menses et teneatur et debeat
comune dicti castri dare dicto potestati solutionem dicti salarii quibus mensibus
pro rata temporis et pro rata quantitatis predicte. Et quod dicti potestas et qui-
libet eorum teneantur et debeant cum suis berroariis facere
fieri custodiam portarum dicti castri et clavium dictarum portarum
et ipsas claves apud se retinere et turris sive campanile
ecclesie sancti Gervasii de dicto castro et totam custodiam dicti ca-
stri et eius districtus prout et sicut eis videbitur faciendo.
Et quod supradicti electi et qui fuerint electi in futurum et quilibet
eorum teneantur et debeant antequam vadant vel accedant vel mit-
tant ad dictum castrum ad dictum officium exercendum coram capitaneo comunis
et populi Perusii recipere pro dicto comuni Perusii pro se et sua familia iu-
rare et obligationes et promissiones facere et dare sufficientes [decem]
sufficientes promissores et fideiussores de conservando et ma-
nutenendo dictum comune castri predicti in bono et pacifico
statu et de tenendo augmentando de bono et pacifico
statu in melius et de reasignando dicto comuni Perusii dictum
castrum comune et universitatem dicti castri et eius districtus et de
tenendo et augmentando iurisdictionem comunis et populi Perusii ad
penam M marcharum argenti et obligationem omnium eorum bonorum

Statuimus et ordinamus quod potestas Civitatis Nucerii qui in posterum eligetur
sit et esse debeat perusinus seu de perusio. Et eligatur in maiori consilio ad brevia
et sint et esse debeant XV electores de quibus ad minus XII debeant esse concordes.
Et duret in officio dicte potestarie per sex menses tantum et non ultra. Et sic de sex in sex menses
per unum mensem ante principium officii eligatur. Qui potestas habeat et habere debeat
a comuni Nucerii pro suo salario et ille ducentas libras denariorum perusinorum parvorum pro dicto tempore
sex mensium. Cum uno iudice tribus notariis XX berroariis et IIII equis. Quos offitiales
familiares et equos tenere et habere debeat potestas predictus continue in civitate Nucerii toto tempore
sui officii pro ipso officio exercendo. Et quod ultra dictum salarium a comuni Nucerii vel spetialibus personis dicte civitatis
[illegible] nichil lucrari vel percipere debeat.

¶ Et quod continue per ipsum potestatem et eius iudices et familiam in causis civilibus et criminalibus in dicto castro ius reddi debeat, et nullus ius ibi debeat per ipsum potestatem eius iudices et familiam pisanus qui sit in civitate pisana per potestatem vel capitaneum vel eorum vel alicuius eorum seu dicti communis pisani officiales, secundum formam statutorum et ordinamentorum communis et populi pisani, ad penam C librarum denariorum pro quolibet contrafaciente; in qua per capitaneum populi pisani debeat condempnari. Et quod in dicto castro non sit nec esse possit ferie nisi que ad reverentiam et ad honorem dei; et quod in dicto castro et eius districtu non sint ferie nec dies feriati nisi pro tanto tempore quanto commune pisanum in civitate inducit ferias tempore messium et estatis et tempore vindemiarum et non plus, et tempore earum festivitatum, videlicet in festo beate virginis de mense septembris et sancti gervasii et cetera. Quorum sit et esse debeant dies feriati pro quibus dictarum festivitatum VIII diebus et non plus, et pluries in dicto non possit; et si in dicto contra fieret, cassum sit et irritum et non debeat observari, ad dictam penam. Et dictus potestas eius iudex et familia qui pro tempore fuerint ipsum ius teneantur et debeat facere omnibus pisanis qui sint in civitate pisana pro officiis communis pisani et civitatis pisane ad dictam penam. ¶ Et quod pro communi dicti castri non possit esse nec fieri aliquis officialis nec eligi in dicto castro qui possit impedire vel denegare seu minuere officium dicte potestatis nec dictum potestatem vel eius familiam; nec possit nec debeat esse in dicto castro officiales qui vocentur defensores seu vocari debeant loco eorum priores et qui conduntur ante eligantur in dicto castro officiales prout consuetum eligunt in civitate ab aliquo civitatis predicte et non dicantur nec nominati nec vocari nec dici valeat de parte guelfa vel gebelinorum nisi fideles sancte matris ecclesie. Et quod non possit dictum commune facere aliqua statuta sine licentia et voluntate communis et populi civitatis pisane, et si facerent contra dictam formam sint ipso iure cassa et irrita. Et dictus potestas iudex et familia inquirere et inquisitionem facere super omnibus et singulis maleficiis de quibus potestas et capitaneus et quilibet officialis communis pisani possit inquirere ex forma statutorum et ordinamentorum communis et populi pisani, non obstante aliquo statuto dicti castri vel ordinamento. Et teneantur et debeant punire et condempnare omnes et singulos arma portantes et deferentes per dictum castrum eiusque districtum contra formam statutorum et ordinamentorum communis et populi pisani in illis penis in quibus per potestatem et capitaneum ex forma dictorum statutorum condempnantur et puniuntur portantes et arma deferentes contra formam statutorum communis pisani in civitate et eius comitatu. ¶ Insuper statuimus et ordinamus quod cum multi exbanditi communis et populi pisani pro variis et diversis maleficiis et delictis refugium habeant in castro predicto, quod dictum commune nec aliqua specialis persona de dicto castro nec eius districtu vel alia persona de dicto castro vel eius districtu non debeant receptare nec retinere aliquem exbanditum communis pisani; et quod potestas teneatur et debeat capere et capi facere ad instantiam communis pisani sub fida custodia ducere et duci facere omnes et singulos exbanditos et condempnatos communis pisani in dicto castro vel eius districtu commorantes ad penam C librarum denariorum pro quolibet. Et quod exbanditi communis pisani habeantur pro exbanditis in castro plebis et exbanditi et condempnati dicti castri habeantur pro exbanditis et condempnatis de civitate et comitatu pisano, excepto refutato remedio appellationis ad commune pisanum devoluto et devolvendo. Et quod per potestatem vel capitaneum pisanum possit debeat et teneatur inquisitiones facere cum promotore vel sine promotore tam contra dictum potestatem quam contra dictum commune dicti castri vel aliam personam de predictis et quolibet predictorum et punire et condempnare dicto communi pisano in pena secundum formam dictorum statutorum aliquo capitulo statuti vel ordinamenti non obstante. ¶ Teneatur etiam dictus potestas et eius iudex et familia examinare et examinari facere omnes et singulas de dicto castro et eius districtu ad manus eius pervenientes rationes et homines communis castri predicti a X annis citra et ante ipsorum examinatas teneatur et debeat facere pervenire in dictum castrum quas quicumque habet vel detinet communis castri predicti teneatur emenda statuentes per ipsum potestatem reassignare infra dictum tempus. Et talis ad manus eius pervenerit computum rationes communis dicti castri et aliquis teneret dicto communi reddere et reassignare, quod faciat et teneatur reassignare reddi et restitui facere dicto communi et in restitutionem quantitatis debite dicto communi et in quadruplum dicte quantitatis debite et restituende dicto communi teneatur et debeat condempnari. ¶ Et cum propter guerrarum discrimina multa bona et possessiones communis castri predicti sit occupata et apprehensa, teneatur et debeat dictus potestas reinvenire possessiones res et bona communis dicti castri et cogere et compellere quaslibet speciales personas habentes vel detinentes de dictis rebus et possessionibus dicti castri ut restituant et reddant totum id quod communi predicto debetur et possessiones ipsarum rerum dimittere debeant exoccupatam dicto communi ad dictam penam. Et dictus ordo fuerit et si ad finem quod dicitur in proximiori capitulo sive paragrafo quod incipit ad hoc ut teneatur etiam dictus potestas et cetera. ¶ Insuper ut nullus habeat materiam aliquam materiam offendendi alicui de dicto castro vel aliam personam statuimus et ordinamus quod si aliquis forensis de comitatu et districtu pisano et castri predicti offenderit aliquem de dicto castro, dictus potestas teneatur et debeat eum condempnare in illa pena qua puniretur forensis offendens in civitate pisana aliquem civem pisanum secundum formam statutorum et ordinamentorum dicti communis. Et si forensis vel aliquis de dicto castro offenderet potestatem vel eius iudices notarios et familiam dicti castri, debeat talis offendens in illa pena condempnari et puniri ac parte tenetur qua puniretur offendens potestatem vel capitaneum civitatis pisane vel aliquem ex eorum familia secundum formam statutorum et ordinamentorum civitatis predicte. Et si aliquis de dicto castro offenderet aliquem pisanum puniatur ea pena qua puniretur pisanus offendens pisanum per potestatem vel capitaneum dicte civitatis. ¶ Preterea volumus statuentes quod nullus civis pisanus vel comitatensis qui solvat seu solverit in futurum datia et collectas in civitate vel comitatu pisano habens vel habiturus in futurum possessiones et bona in dicto castro vel eius districtu possit cogi nec gravari ad solvendum datas et collectas vel alia servitia vel onera seu factiones seu aliquod aliud faciendum per potestatem iudicem vel officialem dicti castri vel aliam personam pro communi et universitate dicti castri ad penam C librarum denariorum pro quolibet et qualibet vice. ¶ Prefati decreto duximus statuendo cupientes nostrum studium reparationis et circa ipsam reparationem castri plebis de bono in melius augmentare, ne malitia remaneat impunita, que consueverunt terrarum et locorum statum pacificum perturbare, quod si contigat in castro plebis vel eius districtu tempore regiminis domini Philippi de Bisana et ... libera

tu demõte melmo fitor pot dcı castri p uno ãno
px uēturo si ul' ɔmicti aliq homicidiū robariā furtū
falsitate pditiōe, pcussiōes cū qua mēbrū mutilatū l' debi
litatū fuīt l' fcaz ī facie ex qua signū l' cicatx cui dcēt sit ppe
tuo remāsux l' remāsura Et corruptões mulieris vio
lētã Et pdcã pot pcessit ɔ malefactores pdcor mallor
ɛ eos sn̄abit ɛ ɔdēpnauerit q2 talib; ɔdēpnat; siue sn̄ıgs
ɛ pcessib; n̄ ualeat applaī Et si interposita fuīt applatio
n̄ ualeat n̄ teneat ipō iure p tpe pdcī uni ãni ɛ re
giminis pdcor Et q n̄ obstãte tali applat; pdcã pot p
sit ɛ debeat pcedē a tali applat; pdcã pot possit ɛ de
beat pcedē ad executi dcor ɔdēpnat; ī ãre ɛ p̄ sicut
ī dcīs ɔdēpnati; ɔtinebit. Et q capit cois puł dcas
applat; nullatenī admittat ul ad ipm applantes hēat
recursū (saluo ɛ reservato oī honore ɛ salua ɛ reservata
oī iurisdict; coī puł ī applat; ī oīb; aliis mallis tpr
pdcor pot Et saluo ɛ reservato oī honore ɛ salua ɛ re
servata oī iurisdict; coī puł ī applat; sup dcīs male
fitiis Et oīb; aliis finito dcō ãno sup applat; castri
plebis gn̄alit ɛ spālit sicē abliīc retro cōe puł ɔsueuit
hr̄e ī dcō castro. Que oiā uigore ɛ statui f3
formã caplor cois puł ad dcm tpr ī ãnā debeāt pmanē
sicut sup̄ ē distinctū aliquo nō obstãte pdcō caplō.
Ille aūt q eīt pot cast plebs hat cognitões ɔ causis
ɛ mallis put ī q̄n̄ tr̄e caplis ɔtinet. Saluo ɛ reserua
to q pot ɛ capit ɛ cōe puł possit sempr ipa capla
corrigē ɛ mutare sicē ɛ q̄n eis uidebit expedire. Sal
uo ēt ɛ reservato q applatões hoīu dcı castri ad puł
curiā reuitãt ɛ p ipaz curiā cognosci debeāt ac eī tmi
nari. Et uolum̄ q capit puł sit iudex caz applatonū
hoīu castri plebs ɛ asīna capit puł qᵉ feret ī causis
ɛ sup cāis applat; hoīu cast plebs n̄ ualeat applaī
pterea uolumus firmit statuētes q ī castro plebis
n̄ poss n̄ debeāt eligi aliqs offitial' ɔregimī seu offz
pot cast plebis ī aliq ualeat alıqn̄ ipedire quo
minus idē pot ualeāt facē ɔsilia ɛ ad aliaq; ad offm ɛ re
gim̄ potatie spectēt sicē de sua pcessit uolūtate n̄
obstãte aliquo caplō l' ord q p hoies l' cōe dcı cast
ul' p aliquos alios de dcō castro decetō fuīt ordi
natū. Et uolum̄ q si aliqs puł fuīt īuētus
ī castro plebs cū aliqb; armis p aliq offitialē cast
plebis n̄ puniat tanq̄ forēsis s3 puniat tanq̄ puniret
p ipis armis aliqs castelani dcı cast ɛ ītelligat de
ciuib; comitatēsib; ɛ distrituaib; puł n̄ obstãte aliq
cap cast plebs. Insup uolum̄ q si pot dcı ca
stri n̄ obediuīt pceptis dnōr pot ɛ capit cois
puł ɛ ī oīb; ɛ p oiā soluat ɛ soluē teneat p uice
qlb; pene noīe coī puł. C. lib. d. ɛ plus ɛ mīn ar
bitō pdcor pot ɛ capit. Et si pot cast plebis
n̄ facēt legi litteras ī ɔsilio dcı cast qs pot l' capit

cois puł excepte ipī cois trāsmittēt. ī. ɛtiã dicē post
representat fcaz ex ipis litt̄is pot ɛ capit cois puł pot
dcı cast ī. xxv. lib. d. debāt ɔdēpnāē de q ɔdēpnatōe
synd' se nullatenī itromittāt. Pretea uolumus
q pot cast pfati ɛ offitiales ipī cast pusinis petēti
b; ī dcō castro faciãt sūpmaīe iustitie ɔplemītū et
tale ius fiat ī dcō castro ciuib; puł quale sit ī ciuit
puł ciuib; puł p pot l' capit l' offitiales alios puł
ƒm for stat; p ɛ cois. Et si pot ipī cast ɛ offitiales
oīb; puł ī dcō castro litigātib; petētib; ius n̄ facerēt
sūmaīe iustitie ɔplemītū s3 q sit ī ciuit puł ad petēt
ciuiz puł petētis pot ɛ capit cois puł si q̄rimoniã
ɔ pdcīs fuīt pposita corã eis l' aliquo eor ɔ p aliquē
p ipf debeat dcm cōe cast plebs ɛ hoies dcı cast ɔdēp
nāē coī puł p uice qlb; ī. C. lib. d. de qua ɔdēpnatōe
synd' se intromittē n̄ ualeat ullo m°. Dicimus
insup statuētes q pot cast plebs ɛ offitiales ipī cast
ɔsiliū ɛ cōe dcı castri l' alt eor n̄ audeãt n̄ psumãt
dãē l' ɔcedē repsalias alic castellano cast plebs n̄ aliq
p sine expssa lic pot l' capit ɛ p̄ori ar ciuit puł
ɛ si ɔ facēnt ipī l' alt eor tal' repsalia n̄ ualeat n̄ te
neat ullo m° ɛ nichilō cōe dcı cast p uice qlb3 q ɔ fcm
fuīt ɔdēpnet coī puł p pot l' capit ī. C. lib. d. Et
id q ɔt īsto ultīo caplō fuit fcm ī m°cc°lxxx. ind
ctia. Et pot cast plebs debeat cogē cū effcū cōe ɛ
dcı cast h caplz īstat; cast plebs ponē ɛ ipm faciat
obsuāī n̄ obstãte aliq statuti caplō dcı cast huic
caplō repugnāte l' ɔdicēte ɛ oia caplã ɔtra cassēt et
irritēt ɛ p null' ɛ hēant ɛ eos ɔ facietes l' dicētes l' are
gātes a pena īposita ad dcīs caplis absoluãt. Et cōe
cast plebis debeat cassare cē caplm q eēt ɔtri huic
caplō l' ei poss ī aliq derogare. Volum̄ ī sup q
pot cast plebs finito suo offō debeat ī castro plebs
syndicãī ɛ reddē ratōez ī dcō castro ciuiz postulãti
ɛ ibi morāī post exitū sui offitii ad reddēd ratōez
administrat; sui offitii ciuiz postulãti. iiii. diebus
n̄ obstãte aliq absolutōe l' refutatōe q ɔ fict ɛ si ɛ
dcs pot cast plebs ibi n̄ stetit. iiii. dieb; ad faciēdū
se syndicãī ɛ ad reddēdū ratōez ciuib3 ut dcm ē. C. lib. d.
coī puł soluē teneat ɛ nichilō p pot l' capit cogatū
stare ɛ redire ad dcm castrū ut dcm ē Et h ultimū c.
fuit ɔditus ī. m°cc°lxxxiii. ind. xi. die xxii. iulii 1283
ad dcā die ī ãnā ualitur. Et qdq fuit ab incepcōe
ãnor dnı m°cc°lxxx. cit l' eīt deinceps pot cast plebs 1280
una uice n̄ possit eē pot ipius castri usq3 ad decen
nii p ɔpletū ɛ capit ɔputād a tpe finis offitii tr̄at tpr recepti offitii dcē pot
facē inqsitōez ɔ pdcīs. Et si aliq̄ īuenīt ɔ fecisse
ɔdēpnet eū coī puł ī. C. lib. d. ɛ nichilō eū debeat
a dcō offitiō remouē. Et h ultimū c. fuit edit ī m°cc
c°lxxxx. ind. iii. Et h capl fuit mutatū ī loqt 1290

de salario et quantitate capitaneus non valeat appellari fuit conditum et similiter
tis aliis locis mutatum et correctum in MCCLXXXXIIII. indictione VII-
1294 Teneatur et debeat potestas castri predicti omnia et singula capitula et alia ordinamenta depositi
missis vel aliquo predictorum facientia mentionem potestati registrum facere et scribi
de verbo ad verbum instatuto et volumine statutorum et ordinamentorum comunis dicti castri ad penam
C. lib. den. et quod comune dicti castri teneatur observare predicta. Et potestas dicti
castri tunc intrans debeat iurare ad dicta statuta et non ad alia tantum pro
de observando et tenendo omnia et singula supradicta. Et quod potestas vel capitaneus perusii or
et qui officiales comunis perusii tunc intrantes debeant dare dicto potestati eiusque familie
auxilium subsidium et favorem ad dictum officium exercendum. Et quod de predictis omnibus
et singulis vel aliquo predictorum potestas vel capitaneus et eorum vel alicuius eorum iudex et quilibet
eorum tunc intrantes debeant inquisitionem facere contra predictos potestatem iudicem et comune castri predicti
et quemlibet aliam personam cum promotione et sine promotione et punire et condempnari in
penis supra contentis in capitulis statutorum supradictis aliquo capitulo statutorum in aliquo loco
1308 non obstante et hoc sit pensatum et ab eo quod in capitulo tunc [illegible]
additum fuit et mutatum in MCCCVIII. indictione VI. die XXVIII. sept.

19 Potestas castri canarie sorte brevium in maiori consilio eligatur per
potestas ut consuetum est et duret eius officium per VI. menses et incipiat
in kalendis maii et habeat pro suo salario et suique notarii quem in hic debet retinere
per VI. menses supradictis a comuni dicti castri C. lib. den. Volumus tamen quod antequam
dictus modus fuerit capitaneus habeat sapientes iuris comunis perusii et vi-
deant pacta facta inter comune perusii et comune canarie et secundum modum
dicti potestas potest fieri sine preiudicio comunis perusii fiat ut dictum est a-
lias fiat ut continetur in pactis predictis et hoc capitulum fuit conditum in millesimo 1294
CCLXXXXIIII. indictione VII.

20 Potestas castri gualdi eligatur ad brevia in maiori consilio civitatis
per potestatem ut consuetum est dum modo eligatur de magnatibus iudex vel
notarius et de populo perusii ut eligentibus placuerit et dictam potestatem eius pla-
cuit abhinc capituli principium fuit correctum in MCCLXXXXVIII. in- 1299
dictione XII. Volumus insuper quod ad faciendum se syndicari post con-
tum et completum tempus sui regiminis et officii dictus potestas dicti castri debeat
morari cum suis officialibus in castro gualdi ad reddendum rationem per se
et sua familia et officialibus tot diebus quot continetur in statuto castri supradicto
nominati. Et si receptum fuit aliquid huiusmodi vel extorsit ultra suum sala-
rium puniatur capitaneus pena que in statuto castri gualdi noscatur continentur non ob-
stante aliqua absolutione vel refutatione ei facta et si dictus potestas dicti castri
gualdi non steterit in castro gualdi ad rationem reddendam sui offi-
tii completo suo officio tot diebus quot in statuto dicti castri continetur capitaneus
condempnet eum comuni perusii in C. lib. den. et nichilominus ad predicta cogatur
ut supra continetur. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXXIII. indictione VI. 1293
die XXII. iulii adempta die in anno valituro et aliquantum mutato facta
ut supra continetur in MCCLXXXXIIII. indictione VII. Et quod potestas fuit 1294
potestas castri canarie anno MCCLXXXXIIII. et potestas castri gualdi 1294
anno MCCLXXXXIII. et exinde deinceps una vice potestatis alicuius dictarum 1293
terrarum non possit esse potestas alicuius dictarum terrarum usque ad decennium completum.
Et potestas et capitaneus teneantur tempore recepti officii dictarum potestatum facere in-
quisitionem de predictis et si aliquem invenerit contrafecisse condempnet
eum in XXV. lib. den. et nichilominus eum debeat a dicto officio removere
et alium eligi facere loco sui. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCI. 1301
indictione XIIII.

21 In maiori consilio civitatis sorte brevium capitaneus faciat eligi
potestas castri castilionis clusini et totius clusii perusini hoc modo videlicet
quod faciat fieri in quibus potestas et breve signatum et illi qui habuerint bre-
via signata sint in electione dicti potestatis et si eos poterit concordare
bonum quod alias fi. VIII. eorum erunt in concordia eidem quod predicti flet

valere debeat et tenere non obstantibus contradictione. quantum et brevibus datis capitaneus
ponat eos in uno loco secreto ita quod nemo cum eis loqui audeat nisi
possit quod diu fuerint in concordia Et qui cum eis loqueretur contra dictam formam capitaneus
auferat ei pene nomine pro comuni XXV. lib. den. Duret autem officium potestatis predicti
per VI. menses cuius officium sumat initium in kalendis martii et aliud sequentis in
kalendis sept. et eligatur uno mense ante quam incipiat suum officium. Et debeat
secum ducere et continuo tenere duos bonos et sufficientes notarios et debeat hic
et tenere continuo in clusio duos equos suo risico et fortuna et habeat pro suo
salario et suorum notariorum ab hominibus clusii CCC lib. den. per VI. menses supradictos. Et habeat
cognitionem de causis que movebuntur camerario vel parochie clusii pro negotiis et
curentibus in clusio sicut habent potestas et capitaneus perusii habeat cognitionem de omnibus rebus
in clusio excepto de malleficiis que ad comune perusii debeant devenire. Et moretur
in clusio dictus potestas XV. diebus de quolibet mense et notarii et iudicii predicti in continuo
commoretur primus quorum notariorum debeat stare ad castrum vaiane et alter ad
castrum castilionis pro vicariis et notarii ipsius potestatis et alibi per clusium ut ipsi
potestati videbitur expedire. Et si dictus potestas non steterit in clusio XV. diebus
continuo de quolibet mense et si non retinuerit continuo in clusio duos equos et
continuo duos notarios condempnetur comuni perusii pro vice qualibet et pro quolibet predictorum
in quo contrafecerit in X. lib. den. et teneatur de predictis inquirere contra eum quotiens eum
debit et repertum culpabilem in aliquo predictorum condempnare in dicta pena capitulo
inquisitionum vel aliquo non obstante. Et volumus quod potestas predictus
eligatur de illa porta ut eligentibus placuerit. Et quod fuit 1280
potestas castri castilionis et totius clusii abinceps annorum domini MCCLXXX.
erit vel deinceps erit una vice non possit postea esse potestas castri castilionis
omnis usque ad decennium completum. Et potestas teneatur de predictis facere inqui-
sitionem tempore electionis et receptionis officii ipsius potestatis. Et si aliquem inve-
nerit contrafecisse in XXV. lib. den. eum debeat condempnare et nichilominus eum de-
beat a dicto officio removere. Et volumus quod dictus potestas finito suo re-
gimine et officio ad XX. dies de administratione regiminis officii de-
1299 beat per comune perusii syndicari. Et si infra dictum spatium XX. dierum
non fuit ei aliquid postulatum non possit postea syndicari. Preterea
volumus quod dictus potestas clusii in fine sui officii teneatur dimittere et assi-
gnare suo successori duas tangias et duas caceptas scilicet unam
tangiam et unam caceptam in castro castilionis et unam tangiam et unam
caceptam in castro vaiane. Et volumus quod potestas et capitaneus dari
faciant potestati clusii unum sigillum comunis ad armam comunis perusii et mensuras
vini et molendinorum et alias mensuras bladi et omnes iustas et si-
gillatas ad armam comunis perusii ad quod idem potestas clusii teneatur facere ad-
iustari mensuras omnes cum quibus vendit vinum tabernariorum et aliorum qui
vinum vendunt per totum clusium et similiter ad dictas mensuras et sigillum faciat
1293 adiustari omnes mensuras molendinorum et cum quibus venditur vinum et bladum
quod sunt per totum clusium ita quod homines clusii occasionibus predictis vel aliqua earum
non cogantur venire perusium vel ad curiam perusii et ab hac occasionibus predictis vel
1294 aliqua predictarum non debeant mitti nuntii in clusium nec per totum clusium. Et potestas
1293 et capitaneus et eorum officiales et dominium dampnorum datorum vel alii officia-
les comunis perusii vel alter eorum non debeant mittere aliquos baiulos nec aliquas
licteras in clusium aliqua occasione predictorum. Et si aliquis baiulus occasionibus dictis vel
aliqua earum iverit in clusium solvat comuni perusii pene nomine pro vice qualibet
XX. sol. den. et reddat illud quod acceperit ille qui acceperit occasione predicta.
1301 Et potestas clusii et sui notarii per eos vel alium vel alter eorum dictis occasionibus vel
alterius earum nichil accipiat vel accipi faciat ab aliquo in clusio habitante
et si contrafecerint solvere debeant comuni perusii scilicet ille qui contrafecerit comuni perusii pe-
ne nomine pro vice qualibet XXV. lib. den. et de predictis omnibus et singulis in huiusmodi
capitulis contentis quibus esse valeat accusator et habeat medietatem banni et ea quidem
capitulo continetur fuerit condita in MCCLXXX. die sept. et valeat a dicta
1290 die in antea. Preterea volumus quod in castilione clusii fiat qualibet anno

per homines villarum clusure ductores et portitores .xxv. domi de bonis lapidibus
muratc ad arenam et calcinam que domi esse debeant coperte de tobolis et tegu
lis et non de scandula nec in dicto castro pro aliqua scandula retineatur. Volumus in
super quod palatium inceptum in castro Valiane fieri et compleri debeat perfice et mu
rari de bonis lapidibus calce et arena et algari super muro qui est .xxv. pe
dibus ad pedem communis perusii et debeant mlari et fiant pectorales necnon super dicto
muro et aliud fornimentum deffensionis et aliis in aliis locis fiat ut necesse
fuerit et debeat matonari ad altum et ad terram et fiant in ferre et vectes et cla
ves in dicto palatio et predicta expensis hominum habitantium in clusio et toti et pro clusii
matonibus tobolis et tegulis faciendis pro dicto palatio tantum habere homines clusure li possint
gnamina necessaria de silvis clusure et pro operatoribus dicti palatii absque alio sala
rio vel conductore alicui. Et potestas clusure qui erit pro vi. mensibus pro vice et ei vicarius
qui stabit ad Valianam predicta fieri facere teneantur et si fuerint negligentes ad
predicta fieri facienda et non observabit et adimplebit dictus potestas que dicta sunt supra de
domibus que fieri debent in castilione super casalinis terminatis datis et conces
sis per potestatem clusure presentem et cum clusure hominibus de clusure vel terminandis casalinis
predictis et que dicta sunt de palatio Valiane faciendo et complendo capitaneus condempnet
debet dictum potestatem in .c. lib. den. communi perusii. Et exgravator de tali condempna
tione non habeat cognitionem. Et si capitaneus non condempnabit potestatem clusii si non
observabit et faciet fieri predicta ipse capitaneus debeat penam .cc. lib. den. de suo
salario communi perusii solvere teneatur. Et volumus quod homines clusii et laborato
res et habitantes in clusura ultimus non graventur de aliquo laborerio opere seu
silamine alicuius operis alicuius maioris quam sit ab eo tempore sed tantum de andanalla vel
usus civitatis perusii undis pano presenti cum super dictorum honere. Et nullus
offitialis communis perusii eos gravare vel aliquis eorum possit vel debeat al
lo in vel honerare et de predictis laboreriis maioris et a predictis laboreriis
et gravaminibus sint absoluti et libati toto dicto tempore Et eaque omnia in istis
tribus ultimis .s. fuerunt facta et correcta in mcclxxxxii. die .xv. iunii et vale
at a dicta die in antea excepto in loquitur de matonato fiendo in palato
Valiane et deferris vectibus et clavibus dicti palatii quod fuit conditum in
mcclxxxxii. ind. vi. Volumus etiam quod homines clusure in clusura et labo
rantes et laborantes facientes de terreno et laboreriis clusure undecumque sint
et undecumque habitent vel morentur exceptis civibus perusii debeant et teneantur
solvere partem expensarum operis palatii Valiane ordinati fieri et levari
et algari super muro et hedifitio quod nunc est .xxv. pedibus ad pedem communis
perusii capiet pro suis potentibus et pro rata suorum potentium de expensis
operum dicti palatii et de omnibus aliis expensis et operibus que imposita et imposite
erunt et imponentur sive per commune perusii vel homines clusure facerent per se vel aut esset de
eorum conductoris et cause dicte expensis et opera fuerint vel fierent et hoc quod est
in hultio .s. fuit factum in mcclxxxxii. ind. v. die xviii. augusti et
valeat a dicta die in antea. Et volumus quod in turre grossa arcis ca
stilionis clusii semper esse debeant pro custodia ipsius turris duo boni homines
de populo perusii qui eligantur per priores artium et per consules mercatorum quibus pro con
silio ipsi salarium concedatur. quod salarium solvant illi qui emerint fruc
tus clusure et dicti duo boni homines sint de numero .x. custodum ad quibus
emptores fructuum clusure debent custodire dictam arcem et predicti duo
boni homines semper debeant esse forniti pro eorum necessitatibus per unum
mensem. Fiat insuper et fieri debeat expensis communis perusii duo alemanni
de bonis lapidibus ad arenam et calcinam a porticella castri casti
lionis usque ad lacum et predicta capitaneus perficere fieri facere teneatur. Et
si capitaneus fuerit negligens ad predicta fieri facienda solvat de suo sa
lario communi perusii .c. lib. den. Et quia clusura perusii et communis perusii ca
mera specialis volumus quod capitaneus et priores teneantur habere certos sapientes
quot et quales ei videbitur cum quibus videant tractent et ordinent de
actatione clusure supradicta et maxime ipsius in quacumque parte eis videbitur et
sic per eos fuerit ordinatum executioni debeat demandari. Infra

volumus quod capitaneus perusii presens teneatur omni anno mittere in examine
opere et actatione castri castilionis et arcis ipsius castri. Item omnes gi
degino clusure et super predictis consilium per vices videbitur eligatur unum
superstitem utilem et legalem. Preterea volumus quod potestas clusure vel eius
vicarius claves portarum dicti castri continue debeat retinere et dictas
portas continue de sero faciat claudi et de mane aperiri salvo
quod aperiri faciat de nocte quando necesse fuerit parochiis clusure perusii
et dictas claves nullus alius debeat retinere. Et homines
castri Valiane non cogantur facere domos in castro castilionis set
cogantur eas facere in castro Valiane pro eo quod eis debent imponi pro
domibus fiendis in castro castilionis secundum formam capituli supradicti et in dicto
in hultio .s. et valeat a die .xxi. iulii in antea in mcclxxxxiiii.
Et capitaneus perusii teneatur murari facere super grippa et dicta grippa ca
stri Valiane et facere fieri ibi pontem levatorium Et predicta fiant quam me
lius fieri poterunt et capitaneus teneatur dominum iam proponere in consilio pro qualibet
et quibus expensis predictum opus fiat et sicut dictum consilium decreverit ita
debeant per capitaneum et commune perusii observari. Et predicta omnia que continentur in hiis
iiii. ultimis .s. et quod dictum est supra de salario potestatis predicte fuerunt condita in
mcclxxxxiiii. ind. vii. Et hoc capitulum quod totum fuit mutatum et
correctum ut supra est in dicto anno.

Capitaneus et priores artium in maiori consilio civitatis sorte
brevium teneantur tantum facere potestatem castro montonis qui habeat pro suo
salario vi. mensibus xl. lib. den. a communi dicti castri et debeat in ita predicta hic vi
de civitate vel burgis perusii et non aliunde et pro aliis sex mensibus alius eli
gatur modo in scripto. Item teneantur et debeat tantum facere potestates et
eligi in dicto maiori consilio civitatis perusii de mense octubris vel sorte bre
vium et secundum in scripta forma omnibus et singulis castris et villis comitatus
et districtus perusii que sunt a quinquaginta focularibus supra vel de .l.
focularibus quorum offitium omnium predictorum sumat initium in kalendis novembris
proximo venturis et duret per sex menses et pro aliis sex mensibus de mense aprilis
secundum eundem modum alii eligantur et sic de sex mensibus in sex menses ad
electionem predictorum procedatur et habeat quilibet dictorum potestatum pro suo sala
rio a castro vel villa ad cuius offitium erit electus tres sol. den. pro quo
libet foculari. Et castrum et universitas .c. focularium et ab inde supra
possit sibi eligere et acquirere vicarium ad morandum in dicto castro vel
villa quem voluerint de civitate vel burgis perusii qui sit notarius tantum.
Que potestarie omnium et singularum terrarum predictarum dividantur singulis vel
sex mensibus per portas Ita quod quelibet porta sit equalis in habendo
dictas potestates pro quibus potestatibus eligendis et qualibet earum in
porta in sors venerit eligendi fiant quinque brevia signata et ille
qui habebit breve signatum statim habito brevi debeat nominare illum
quem eligere voluerit et postea nomina electorum ponantur in uno capello et
ille cuius nomen primo de capello extrahetur sit potestas illius terre ad cuius
regimen fuerit electus. et si primus renuntiaret vel esse non posset sit
secundus et sic usque ad quintum si secundus tertius vel quartus esse non posset vel
renuntiaret dumtamen modo habitet ad unum annum in castro casciani eli
gi non possit. Et ille qui erit potestas castri casecastalde cum
colle migii. Et ille qui erit potestas castri fossati et castri sigilli
cum iurisdictionibus suis teneatur stare in dictis terris iiii. diebus conti
nuis de qualibet mense et possit cognoscere et intelligere de quibus
a .c. sol. infra et non ultra et habeat cognitionem de dampnis que
dant in terris homines dictarum terrarum inter eos. Nullus tamen possit
sit esse potestas castri marsciani qui habeat possessiones in districtu
dicti castri. Teneatur et capitaneus facere removeri homines de
casacastalda undecumque sint et habere eorum quali ad commune perusii
preteritum redditum et debeat mittere pro iiii. massariis dicti castri et sa
pere ab eis qui et quot homines dicti castri discesserint a dicto castro

videlicet si universitas ad cuius potestaria quis fuit electus fuerit
.c. focularia et ab inde supra [illegible] .cc. et minus .cc. usque
in .c. habeat dictus electus [illegible] pro quolibet foculari dicti castri
vel ville. [illegible]

[1280] et ubi sunt ut utilitas predictorum melius valeat reperiri. Preterea capitaneus teneatur removere omnes illos qui habent ad emptionem ad faciendum aliquid de castro Cascecastalde et illud emptionem quod factum non est faciat adimpleri. Et teneatur removere omnes homines et manentes communis Pistorii de Cascecastalda et res et bona eorum et ipsi res et bona reducere et removere debeat in eodem. Et quicumque fuerit ab incepto annorum domini MCCLXXX citra vel erit de maioribus potestatis vel dominorum vel alicuius eorum una vice non possit esse potestas ipsius terre usque ad quinquennium completum. Preterea volumus quod potestas et capitaneus vel eorum offitiales ~~vel domini dapnorum datorum~~ non debeant nec possint mittere aliquem vel aliquos baiulos vel licteras ad castrum Fossati vel ad castrum Sigilli vel Cascecastalde vel Collis Mari vel ad castrum Podii Sancti Herculani ut veniat ad civitatem Pistorii ad faciendum sigillari capras et mensuras molendinorum et mensuras tabernatorum et vini vendentium. Et baiulus qui iret ad aliquod dictorum castrorum contra predicta vel aliqua eorum XX solidorum denariorum pro vice qualibet communi Pistorii solvere teneatur et reddat quicquid acceperit contra predicta. Sed potestates dictorum castrorum teneantur ad mensuras communis Pistorii eis dandas a communi Pistorii quas potestas et capitaneus eis dari facere teneatur adiustari mensuras molendinorum et omnium tabernatorum et vini vendentium, scilicet quilibet eorum in suo castro ad cuius regimen erit electus. Dummodo pro dicta adiustatura facienda nichil accipere debeat nec accipi faciat per eos vel alium. Et si contra fecerint contrafaciens XXV libras denariorum communi Pistorii pro vice qualibet solvere teneatur. Et de predictis omnibus unusquisque contra eos quilibet esse possit accusator et habeat medietatem banni et valeat ab hodie in antea, scilicet a die XVIII septembris in antea anno MCCLXXXX. Et hoc capitulum fuit mutatum et de novo conditum in pluribus locis in dicto [anno]. Et fuit etiam correctum et mutatum et de novo factum dictum capitulum a dicto paragrafo qui incipit "Et ille qui erit potestas castri Cascecastalde" supra sub MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti, aliis non obstantibus, et ex nunc in antea valeat. [1290] [1290]

et consiliarios eorum fuit mansi et custodes. 1314

23 [D]e hominibus et personis qui habent eorum possessiones

in contrata rivi de Quintii propter maximam inundationem aquarum que decurrit per dictum rivum per viam qua itur versus castrum dictum rivum accedere non possunt. Statuimus et ordinamus quod iudex iustitie communis Pistorii ad petitionem cuiuslibet teneatur et debeat unam viam inveniri facere per terram secundum quod supra dictum versus dictum rivum, alius dictam cerbiam [?] strata seu via publica que venit de Colomata usque ad terram Finoli presbiteri Ranerii ~~et hec fiat de voluntate patronis dicte terre~~ que via sit et esse debeat ampla tres sexes ipsius viae. Ecce pedibus ad petram communis Pistorii et quod propter dampnum datum in dicta possessione dicte terre dictus iudex teneatur possit et debeat concedere et adiudicare dicte terre levatum vel dictum rivum et viam veterem predictam et hoc facere teneatur dictus iudex ad petitionem petentis [defectu] sub pena C librarum denariorum. Et predicta fieri debeant per homines villarum Sancti Sebastiani, Gualtralle, Fontane [et] Clogiane, [Bagnatorii, Colomaire] non obstante capitulo quod nulla via de novo fieri valeat nisi tantum vie regales et alio quod ingenium loquitur. ~~Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.~~ 1314

De officialium electione et propter arbitrium supra eorum dividendo

24 Potestas et capitaneus duos bonos homines et legales eligi facere teneatur unus quorum sit iudex alter notarius ~~et alius layeus qui non sit iudex nec notarius~~. Et ipsorum offitialium electio fiat ad brevia sicut iudicum communis Pistorii qui dividant proprietates ita quod hec porta sit equalis in hiis ad aliquem ex dictis offitiis dummodo porta que habebit aliquem ex dictis offitialibus in XI mensibus illum offitialem eundem in sequentibus VI mensibus habere non possit. Cui sunt super officio communi dividendo qui teneantur facere diffinitiones inter consortes et germanos de terris vineis silvis domibus turribus casalinis et aliis possessionibus que solo continentur. Et de omnibus aliis rebus mobilibus et immobilibus. Et si aliquis petierit diffinitionem seu divisionem alicuius rei in qua sit unusquisque de re sua teneatur dividere et difinire eam et dare unicuique partem suam assignatam vel de re sua prout inspecta semper melioratione utriusque partis et ipsa omnia facere teneantur inter unum mensem postquam receperit querimoniam. Dicti autem offitiales habere debeant pro eorum salario pro unaquaque divisione in civitate et burgis facienda a qualibet parte XII denarios et si super una re petitio facta erit. Et si de pluribus rebus in una hereditate contentis vel uno podere vel similibus facta divisio erit tantumdem habere debeant et non ultra. Sed si petitum erit divisionem seu diffinitionem fieri super pluribus rebus in una hereditate vel podere contentis vel similibus et res quas peteret dividi et diffiniri valebunt plus C librarum denariorum a qualibet parte V solidos accipiant et non plus. Et dicti offitiales dictas salarias petere sint contenti nec aliquid occasione eorum offitii petere vel recipere debeant ultra salaria supradicta nec per aliquem ingenium modum. Sed expensas habere valeant a partibus convictis non tamen dicta salaria recipiant nisi prius a partibus fuerit litis contestatio celebrata. Iurent insuper omnes divisiones et diffinitiones facere diffinire et dividere inter tempus supra nominatum remoto hodio amore timore precio vel precibus et spirituali lucro vel dampno suo vel alterius recusantium ante vel ultra salarium aliquid extorquendi X solidorum denariorum nomine pene potestas et capitaneus tollere teneantur. Et divisiones et diffinitiones que fient facte sunt per offitiales super hoc officio positos potestas et capitaneus ratas et firmas habere debeant et ipsas faciant plenarie observari. Volumus insuper quod si aliqua res fuerit individua vel que sine lexione comode dividi non possit et dividi petierit per dictos offitiales dividi debeat ad pecuniam inter partes sicut ipsis offitialibus videbitur expedire ~~et si minor frater venerit ad divisionem frater minor possit petere divisionem si de bonis communibus si maior male gesserit non obstante aliqua exceptione que opponi posset per fratrem maiorem~~.

25 De evitandis fraudibus et dolositatibus que committebant per divisores mensuratores et offitiales qui accedebant ad guastum faciendum in comitatu Pistorii et districtu et etiam in civitate et burgis.

Statuimus et ordinamus quod pro tempore futuro ad guastum aliquod faciendum in comitatu vel districtu Pistorii pro homicidio vel aliquo alio malleficio pro quo guastum fieri debet vel destructio bonorum alicuius [seu] nullus civis vel comitatensis Pistorii nisi modo syndicus vel notarius divisorum vel qui erit super offitio communi dividundo vel aliquis mensurator accedere possit vel debeat nisi infrascripto modo et ordine. Videlicet quod tamen familiares potestatis vel capitanei qui ipsum guastum facere debebunt ire possint ad ipsam destructionem faciendam et si dicti familiares aliquid duxerint contra formam presentis capituli puniatur dominus familiarum in syndicatu summarie pro vice qualibet in C libris denariorum. Dummodo predicta non intelligantur in baiulis et preconibus qui tunc accederent pro executione predicta. Qui familiares potestatis et capitanei vadant et non teneantur eorum expensis nec de dicta civitate vel alia terra a communi castri vel ville alicuius vel ab aliqua alia persona possint aliquid recipere vel recipi facere comedere vel potare sub dicta pena mille librarum denariorum que pena per syndicatores eorum auferatur ab eis de facto non obstante aliqua refutatione eis facta vel

Castrum [illegible] — xl lb.
Castrum Pupiliani [?] — xxx lb.
Castrum Montis Saviani [?] — xxx lb.
Castrum Cascecastalde cum castro Collis Teneri [?] — xl lb.
Castrum Fossati — l lb.
Castrum [illegible] Albarum [?] — xxx lb.
Castrum Sigilli — xl lb.
Castrum Cavinelle [?] [illegible] — xl lb.
Castrum [illegible] — xxx lb.
Castrum Fracte filiorum Uberti — xl lb.
Castrum Montoris [?] — xl lb.
Castrum Cozaviani [?] — xl lb.
Castrum [illegible] filiorum [illegible] — xxx lb.
Castrum Pilegium [?] — xxx lb.
Castrum Agelli [?] — xl lb.
Castrum Montis Fontigiani [?] — xxx lb.
Castrum Montis Colognole [?] [et] plani [illegible] — xxx lb.
Villa Insule Pulvensis [?] — xxx lb.
Villa Insule [illegible] — xxx lb.
Castrum Pimolarii [?] — xl lb.

[illegible marginal annotation, several lines: … syndicus … officium syndicatus … publicatoris … notarium … syndicus … ipsa guasta … speciales personas]

fienda. s; tm̄ mō cū eis accedere debeat. frater paulus burgoli me
suratoꝛ et not de ordine fratrum pnie qui sit syndicus cōis pus
ad uidendum guasta que fient et ad recipiendū pecuniaꝫ et ad di
uidendum et soluendum inter ceteros pus et speciales ꝑs. Qui debeat inte
rese lectu inter lecta militi dn̄i capitis quꝫ circa lecta debeat
p cōi et guastū fieri facere bn̄ et legali. ut debet et tenetur sꝫm for
statuti pp pus. Qui magister paulus syndicus habeat et debeat acci
pere p̄tium guasti uendendi p cōi pus ex eis reddituum a guasto
n̄ tn̄ā die recedere et dare massario dn̄i mō dedime. plus salario pdic
qualibꝫ sine alia apodissa. x. s. d. statim. et si sub guasto nō
reperiret aliquis qui sufficienter promictat in dicto guasto dictus ma
gister paulus possit et teneatur ipsum guastum extimare ut uiderit con
uenire et assignare et assignari facere syndico castri uel uille in cu
iurisdictione est et de syndico p militem et offitiales pot et capit
cogantur solue tantum quantitatem ac si sponte se obligasset summa
ne sic cogeret ex instrumento confessionato. Qui magister paulus realit
et plur cogat dictum offitium facere et exercere et similiter diuisiones et dif
finitiones et uendictiones fiendas de guastis inter cōe et burgis pus
p ipsum magistrum paulum fiant et fieri debeant et nō p aliū ullo mō sub
dicta pena. nō obstante huic cap° aliq. conc. alic. fca de dictis diui
sionibꝫ ul aliqꝫ refri. statuto ul ord. [illegible] qbꝫ oībꝫ p p̄sens cap
totalr derogetur. post mortem uero dicti fris paulli fris de pnia teneant
ponere et eligere bonum et legalem in suum loco suc. Et hoc cap° fuit firm
an. m°ccc xiiij. ind. xij. die ult. ag.

Cum iure diuino et humano scriptum sit
quod quis iuris in alterum statuit ipse eodem iure uti debeat et ibi eadem
mensura qua mensi fueritis remetietur uobis. Et pus in causis ciuilibus et cri
mina le tractetur in aliis ciuitatibus castris et locis. Ordinamus et ordinamus quod forenses sub
in causis ciuilibus ullo iure uis fiat et eodem iure tractetur apusinis et ab offi
pus cum istis qui ab eorum sic tractantur [illegible] in dictum p̄sium [illegible] ctiaq
ciuit et loco de qua ul quo est ille forensis qui petit in pus esse apus
ratorꝫ. Et locum habeat in preteritis processibus et futuris et tempore plege. fuit
et. f. fuit conditum sub m°ccc [illegible] indict. xv.

26 Cum nōt quando sit electus ad offitium
aliquis de cōi possit n̄ debeat stare ad banca aliena cuiꝫ super causis
ciuilibus ul criminalibus ad scribendum aliquas scripturas in acta dn̄i
iudicis stabulit ad banca aduuia predicta. Et qui contrafecerit soluat uice qualibꝫ
c. s. d. Et in casibus p pot ul capit cognoscit et scripturas que ee ualeant ac
cusatore et habeat in eodem dn̄i presentibus quod dicat facientio accusatoris cum uno teste.
Et eadem scripturas possit in quibus p pot et capit cap° in quolibꝫ non obstante.
Et si capitur ul ei offitialis aliqꝫ pmiserit stare pdat. c. lib. d. [illegible]
aut capit fuit conditum et firmatum sub anno dn̄i m°ccc [illegible] ind. xv.

27 Olim quod non obstante cap° ul ord. quod pot et capit et eorum quilibet et eorum
ciuibus familie eorum ciuitatis maior sue iustitie ciuit pus syn
dicetur p homines ciuit pus ut erat consuetum. s. p unum iudicem unum sy
dicum et unum nōt qui eligatur in maiori consilio ciuit et habeat quilibet eorum p
suo salario. xl. s. d. Et hoc capitulum fuit conditum in m°ccc iiij ind. xv.

28 Cum in comitatu et districtu pus a. x. annis ac sit facta plura castra
et cotidie fiunt et quilibet castrum et uniuersitas teneatur emendare dap
na et mallam denuntiare ad hoc ut lites cessent super predictis et iustitie
eis teritorium et districtum ordinatum. Ordinamus quod ōibus castris factis ul in
ceptis fiat in comitatu pus iurisdictio et teritorium ordinetur et detur
sꝫm magnitudinem et qualitatem ipsius castri et diuidatur et terminetur
inter ipsum et alias uniuersitates non obstante si dicatur quod totum fuerit al
terius castri ul uille et hoc fiat p duos bonos homines et unum nōt pro
qualibet porta sorte breuium eligendos. Et ad hoc ut ipsa castra augm̄

teꝫ qui quilibet domum in teritorio ipsius castri teneatur domum facere inter
muros et girum et facere et soluere datas et factiones cum quibus castrum
fecit ul inceptum fuit ul quod ordinabitur quod fiat p cōe pus soluat cōi pus
datas et collectas et ipse seruiat et non cum alio castro ul uilla et
[illegible] fuit conditum in m°ccc iiij ind. xv. 29

[illegible] consules mercatorum auditores et alii [illegible] et alii camerarii et rectores artificum
Priores artium et rectores generaliter et singulariter [illegible]
[illegible] cum eorum fortis se ualeant congregare ubi uoluerint nec
possit eis prohiberi p pot ul cap ul p aliquem de ipsorum familiis qui se
p bono statu ciuit et cōis pus congregabunt. Et si pot ul cap
contradiceret quod non se congregaret ad eorum uoluntatem soluat quilibet eorum p
qualibet contradictione et p qualibet uice de suo proprio c. lib. Et prouisiones
cōis bannitorum teneantur eis bannimenta que eis imposita fuerint p priores ar.
ul rectores. 30

Rectores ar. ciuitatis et burgorum pus cum eorum artibus
et ipsi soli sine artibus possit se congregare quando uoluerint ad tractandum
et ordinandum pacem et tranquillitatem et bonum statum ciuitatis et cōis pus.
Et pot et cap hoc inhibere non possit eis ad penam c. lib. d. eorum sala
rio et qui contrafecerit soluere teneatur. 31

Quicquid ordinatum est seu ordinabitur p priores camararios et rectores ar.
ul artifices [illegible] festum [illegible] quod post ipsum festum [illegible]
statuta [illegible] eorum coniunctus ar. et quod etiam de ōibus ordinamentis
et statutis factis et faciendis p bono statu ciuit pus sit firmum et ratum.
Et pot et cap teneatur ea obseruare et conseruare illesa et ipsis nul
la exceptio obiici possit p pot ul cap ul aliquem aliam personam. Et qui
contrafecerit soluat et soluere teneatur cōi pus. V. lib. d. Quicquid autem
ordinabitur ul fiet ul reformabitur p priores [illegible] ar. intelligatur
ordinari et fieri et reformari p bono statu ciuit pus. Et hoc cap
uult [illegible] fuit conditum sub annis dn̄i m°cclxxxiiij. ind. xij.
Et nulla ars faciat nec facere possit aliquam coniurationem ul or
dinamentum ul promissionem nisi primo approbarentur et approbata essent
p priores et rectores ul p alios quibus ipsi commiserint. Et qui
contrafecerit soluat p uice qualibet pene nomine. xxv. lib. d. Et or
dinamenta et coniurationes et promissiones facta contra eorum formam facta
sit cassa et uana et nullius ualoris et p cassis et uanis contine
hantur 32

Cum sit utile ciuit pus et hominibus specialibus habere copiam medico
statuimus quod magister [illegible] qui alio nomine dicitur pollarini
medicus ossium fractorum habeatur p medico cōis pus qui pro cōe pus
et tamquam originarius ciuis tractetur et tractari debeat et priuilegio
ciuium gaudeat et gaudere debeat et quod nihil ciuit subeat tamquam
alii ciues originarii ciuit predicte et quod in ciuit pus seu in aliquo
castro ul uilla dicti cōis collectas ul datas seu factiones reales
ul personales soluere non facere debeat nec subire aliqua honera realia ul
personalia seu mixta seu alia quecumque [illegible] ipsarum collectarum data
rum seu factionum realium ul personalium [illegible] sit immunis et totali
absolutus et quod offitiales cōis pus [illegible] predicti ul alter ipsorum
ipsum grauare non possint nec aliquem grauamen inferre nec aliquo sine ca.
Et si aliquis syndicus alicuius castri ul uille ul quicumque alia persona eundem magistrum
angelum grauauerit ul lederit ul bonis suis aliquod dampnum inferret seu in
ferri faceret causa alicuius collecte ul date facti realis ul personalis puniatur
uice qualibet in c. lib. d. et ne hoc pot ul cap teneatur eundem magistrum an
gelum eius dampna omnia que pateretur occasione predicta resarciri facere.
Decernentes quod predictum ord sit firmum et robur habeat firmitatis
aliquo statuto non obstante seu ord facto ul faciendo seu refor
specialiter seu generaliter in contrarium loquentibus quod sit exclusa seu abrogata et quod
sint nulla. Et hoc cap fuit conditum et [illegible] m°ccc iiij ind. ij
die xx iunii [illegible] iulii uero mana ualituro.

R. si aliquis q fiat ẽ uis q rectores ad
34 petitioẽ ipsius uadãt ad pot. et capita alios offi. et uicẽ. hostiã da

Capitaneus et priores et rectores artiũ uniuersarum tñeãt dãt
requirẽ et requiri facere om̃s artifices ciuitatis p̃uisi
quos conuenientes uidebiũt de aliqua arte ut quibus de sua ã
te constringat se cum aliis in legalitate sue artis et faciat
et promittat id quod ordinatũ ẽ inartibus eorum inea
p̃titulis uniuersarũ artiũ et siquis contradixerit et hoc facẽ
noluerit. capit et rectores notificẽt ipm̃ ul' ipos aliis rectori
bus et rectores p̃dicta aliis artificibus faciant manifesta
iniũ habentes ut cum ipo ul' ipis nõ debeant mercari ul' aliq' r
opus facere nec uendẽ nec emere cũ eo donec redierit
ad p̃cepta cap. et rectorum ¶ Et nullus artifex ciuitatis
cuiuscũq; artis sit grauetur nec ab eo aliquid exigatur de a
liquibus expensis quas facient artifices ciuitatis tam
occasiõe luminariũ quam aliarũ expensarum faciẽdarum ab ã
tificibus supradictis ¶ Et siquis prior siue rector alicuius
artis mitteret p comitatũ al' ad aliquẽ pingnorãdũ occẽ
p̃dicta soluat et soluere teneatur pene noĩe xl. s. d. et pĩ
gnus acceptũ penitus teneatur. Et si baylitor iuerit ad pĩ
gnorandũ xl. s. d. ~~penitus teneatur~~ ¶ Et quilibet artifex
possit facere suam artem in quacũq; parte ciuitatis et
burgorũ ẽ placuit nõ obstante aliquo capitulo constitut'
saluo q iurare sub s. rectoribus teneatr. et facẽ ea que fa
ciũt alii hoĩes sue artis et que incorrigantis sue artis
35 continetur. R. q si possit hr̃e recursũ ad d. capita cõsule artiũ

Siquis magnus ul' p̃uus ciuis seu forẽsis x nõ hr̃et
uis inciuiã p̃rsona rectores si requisiti fuerint debeãt
ire cum ipo cũ potestatez. et capit. et uid' et nõt seu mass
seu camerariuz et rogare eos ut faciant illi uis et debeant
dare opam qualit' ille p̃uus ul' magnus ciuis x aut forẽ
sis manuteneatur in sua iustitia et suo iure. Omnibus recto
ribus hostiã clausa nõ debeant retineri quando uenẽt pro
adiutorio alicuius s3 potius detur eis ingressus sicut x
de sua processit uoluntate ¶ Et si ipi offitiales ul' aliquis
eorũ uis obsuare nollet priores artiũ possint cgregare
rectores et cum eis ire corã dictis offitialibus et rogare eos
facere q uis petẽti ul' petẽtibus faciant et aliis de pplo
possint ducere secum si de sua processit uoluntate ¶ Et q
unus rector solus tñ ire nõ debeat ad palatiũ potestatis
ul' capit post pulsatoẽ tintinabuli q pulsatur pro ratoe
redeũdi postquã eleuatur curie redeũdo tam de mane
quã post nonam sub pẽa quam potãs ul' capit ctrafaci
36 enti dixerit imponenda R. q si p̃sit hr̃e recursũ ad d. capita cõsu

Si aliqui rectores alicuius artis adgrauent aliquẽ sue lẽ ãti
artis ultra capitulũ constituti possit recurrere ad ag
grauatus ad capit et priores artium adquẽ ul' quos r
noluerit et ipi corrigere debeãt illũ qui agrauare debeat
abstinẽ et ipm̃ grauamĩ amplius nõ inferre ¶ Et si aliq'
aggrauaret aliquẽ artificẽ contra formã corrigũti
sue artis. capit et priores teneantur et debeant ipm̃ agg'
uatũ exgrauari facere et grauantẽ induplũ si nõ cessaret
agrauamine condẽpnaẽ R. banuli nõ possit nrã ti adca
37 mãs artificiu3 pro debitis illoru3 quorũ sint camere.

Dicimus et ordinam' q si aliquis mercator ul' artifex ha
buit aliquã camerã ad p̃sionẽ ab aliqua p̃soã q r
banuli cõis pro debitis illi cui ẽẽt dcã camera ad camaz
ẽ dcãm quã dcũs artifex ab eo ad pensioẽm hr̃et mimẽ
debeãt accedẽ nec ire nec mitti occẽ debitorũ illi ul' illo
rũ cui ul' quorũ ẽẽt dcã camera. Et h intelligat' si ille
cuius dcã camera fuit hr̃uit plures domos ul' alia bõa ad q ul'
quas creditor possit recurrẽ pro suis d. habendis. Qui ct
ctrafecerit soluat pene noĩe cõi p̃ns. xl. s. d. ~~Et hec~~
~~capitulum fuit cditũ In anno dñi. Millo cclxxxi. Indic~~
~~tõe nona~~ ¶ Insup nulla domi in qua habitaret aliquis
curialis seu aliquis sequẽs curiã dñi pp. possit occẽ x
aliqua discarcari ul' extra hostia trahi dum romana
curiã p̃ns permanebit et nullus uid' cõis p̃ns mittat
bay. aliquẽ ad dcãs domos cã discarcãdi ul' hostia ex
hendi et nullus bay. ad tales domos ire debeat ad dis
carcandũ ul' hostia extrahendũ. Et siquis uid' ul' banul'
fecerit ctra p̃dicta ul' aliq' p̃dictor debeat soluẽ pro uice
qualib3 xl. s. nõ obstãte p̃dictis aliquo capitulo pp̃li ul'
cõis possit tñ creditor illi cui ẽẽt dcã domus in qua curi
alis aliquis habitaret accipe et hr̃e pẽsioẽ domus sui
debitoris. quã pensioẽm capit p̃debitori dari facẽ tñeãt
et ipãm pẽsioẽm in sorte creditor ẽ debeat cputare. Et
~~hoc q continetur in isto c. ualeat ab hac die in antea. f. a~~
~~die xxiiij. augusti. in antea. sub anno dñi. Millo cclxxxiiij~~
~~indictione. xij~~ R. q pori ar. dẽt aux' et cõsiliũ oib' mercatoib' et aliis p̃nis p suo
38

Priores artiu3 teneãt dare auxiliũ et consiliũ mercato aut recta
ribus omnibus aliis p̃nis cũ requisiti fuerint ab eis p̃dicto.
de adrecuperandu3 sua3 et donere ut ueniant eos an curiaz
romanã. cõis p̃ns ut fuerint eorũ iura et iustitia et sen
tire et ratioẽs librorum eorum legitimũ fecẽ ut melius x
poterit et uiderit faciendũ ¶ Preterea uolumus q qui
cũq3 mercator ul' aliis artifex hr̃uit. l' recepit. l' hr̃uit. l' re
cepit ab aliq' aliquẽ librũ. l' aliquaz rẽ in depositu3 ul'
recomendigiã ipãm rẽ seu libru3 restituẽ teneat' ei. a q'
ipãm rẽ seu librũ mõ p̃dcõ accepit. ul' eius her'. Et
capit cogẽ teneat' illum ul' illos qui ipãm rẽ ul' li
brũ mõ p̃dcõ accepit. l' accepit restituẽ ei ul' eis a quo
ul' a quibus hr̃uit. l' habuerit. l' eius hredib3 q si nõ fe
cerit teneatur capit. illũ condẽpnare. In c. libr. d.
Et nichilominũ ipm̃ ul' ipos cogere ad restitutoẽm ipĩ
libri seu aliarũ rer' ẽ datur. p̃dcõ mõ. si eide capiti
liq'bit legittima testiũ probatoẽ ul' p cõfessioẽm ul'
alio mõ legittiõ ~~capitulum fuit cõditũ. In Millo cclxxxv~~
~~indictione xiij. die xvij. aug.~~ ad dcã die in antea ualitur.
39 R. q. rect. ar. et cõ d pplo tñeãt obsuaẽ xj. capla p̃tsa ad libraad
pẽa cfacient.

1290

Rectores artium et universitas artium teneantur observare suprapossita .xj. capitula precisa et dare studium cum effectu quod libet anno qualiter ponatur in capitulo statuti. Et propter quod quando collecta fit fiat per libram sub pena .c. librarum denariorum. Et rec tores artium et omnes de populo ad hoc teneantur contrafacienti capitulum auferat dictam penam. Rubrica quod priores faciant observari canna

40 nam pisanam et libram lucensem et non fiant pensae nisi ad pondus ad pensam ...

Priores et rectores artium teneantur observare et observari facere. Et mis... sotijs bona fide sine fraude in pisanam cannam pisanam et libram lucensem in bono statu et hic et in anno reducere omnes cannas et libras mercatorum ad iustitiam eas et mercatores habere debeant unum marcum lucensem et cansores alium per communi pro campione. Et omnes alij marci adiustentur et sit et esse debeant equaliter iusti cum predictis et priores teneantur adiustare cannas et libras et pensas omnibus artificibus quibus necesse erit. Et omnes pense debeant esse de ferro vel bronzo vel metallo et non de alio. Et si priores artium ad predicta fuerint negligentes solvat quilibet .x. solidos. Et si priores invenerint aliquem habentem cannam pisanam et libram lucensem maiorem vel minorem quantitatis .vij. unciarum ad pondus lucanum teneantur ei auferre nomine banni .xxv. librarum promotae qualibus. et plus si eis videbitur. Et postquam priores adiustaverint cannas et pensas et libras pensa et libra observetur in omnibus rebus que venduntur ad pondus. Lardaioli macellatores speciales et venditores olei et venditores acie et venditores cuiuslibet alterius rei que pertinet ad pondus debeant habere pensam et libram iustam ut superius continetur et ad dictam pensam et libram vendant. sub pena .c. solidorum denariorum. Et si capitulum fuerit negligens si facere ut dictum est et non requisierit eos .xxv. libras denariorum debeat substinere et sint pense et libre signate signo griffis. Tam a .l. libris supra possit ponere cum stratera ~~et statera mercantie semper sit salva et ei non preiudicet supradicta. Et nemo valeat ponderare ad aliam strateram quam cum stratera mercantie et qui contrafecerit penam .xxv. librarum denariorum debeat substinere. Salvo quod non preiudicet macellatoribus et strate eorum quantum in eius. et vendendo pro eorum arte tantum et quod dictum est de pena .xxv. librarum denariorum et salvo quod non preiudicet macellatoribus et cetera. Fuit additum in .mcclxxxviij. Indictione .xj.~~ Volumus insuper statuentes quod omnes vendentes aliquas res ad pondus a .l. libris inferius teneantur ipsas carnes et alias res que vendentur ad pondus vendere et ponderare tantummodo cum bilancijs et marco lucano et non cum statera aliquo modo aliquo sine causa et qui contrafecerit puniatur pro quolibet et qualibet vice in .c. solidis denariorum et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni et nihilominus sine solutione capitulum teneat dare sub pena c. librarum de predictis. Tamen macellatoribus quam aliis vendentibus precaveatur ad ponendum pondus iustum communis et marcum lucanum et bilantias et teneatur quolibet mense eos cercare et scire et inquirere si vendunt carnes et alias res cum bilantijs et marco iusto lucano nec ne et si invenerit eos vel aliquem eorum non vendere ut superius continetur capitulum condempnet ut dictum est pro qualibet vice in .c. solidis denariorum. Faciat insuper dictus capitulum adiustari omnia pondera omnibus vendentibus aliquam rem ad pondus et omnes mensuras omnibus vendentibus aliquam rem ad mensuram ita quod quilibet vendat cum iusto pondere et iusta mensura communis pisani. Et nullus audeat postmodum vendere nisi ad dictum pondus iustum et ad dictam mensuram iustam communis pisani sub dicta pena. Et de predictis omnibus et singulis quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni. ~~Et predicta que continetur in hijs duobus ultimis~~ paragraphis fuerunt ordinata in .mcclxxx. Indictione .iij.

41 Rubrica quod media canna cassetur et canna laci non procedatur.

Media canna cum qua mensurant pannum cassetur et nemo audeat mensurare cum eadem salvo quod cum ipsa possit mensurari quando romana curia moraretur pisis et salvo passetto cum quo mensurant stamegne sicut est signatum in ecclesia sancti laurentij et mensuram per cannam laca predicti non debeat ad penam .xl. solidorum denariorum quam predictus solvere teneatur. Rubrica quando et quotiens capitulum et homines de populo se debeant congregare.

42 Capitulum et homines de populo qui sunt et erunt pro tempore et a potentibus in esse teneantur se congregare et esse .iiij. vicibus in anno videlicet semel in albis pascatis epiphanie secunda in albis pascatis resurrectionis tertia in quarta die ante festum sancte marie de augusto quarto in festo omnium sanctorum vel ante vel postea sicut capitulum videbitur expedire. Ad tractationem faciendam et congedum et correctionem faciendum de artibus et de operibus artificum et de aliis que fuerint ad utilitatem et bonum statutum communis pisani et universarum artium et totius populi pisani. Ita quod in ipsa adunatia nullus possit dicere vel opponere aliquid ultra illud quod propositum fuit per eum capitulum aut priores ante tamen vel palam mandato capituli vel priorum predictorum. Et si aliquis dixerit vel opposuerit contra formam predictam .c. libras denariorum communi pisano solvere teneatur et predictam penam capitulum auferat pro communi quam penam ille qui solvere non poterit in perpetuo banno communis pisani ponatur. Et sindici de predictis condempnationibus se intromittere non valeant. Et si se intromitteret .c. libras denariorum communi pisano solvere teneatur. Et hoc capitulum in qualibet adunantia capitulum legi faciat presentibus artium ut sit omnibus manifestum. Rubrica quod omnia ordinamenta facta et facienda pro artibus et populo conserventur.

43 Omnia ordinamenta facta et facienda pro artibus et universitate artium populi pisani seu prioribus vel rectoribus tam artium quam in congregatione artium pisani maneant et teneantur in bono statu et illesa per potestatem et capitulum observentur. Et potestas et capitulum manutenere ea teneantur et et observare et si aliqua ars fecerit vel ordinaverit aliquod ordinamentum

q̃ sit otra cõe pns̃ pcam ꝯtetã in cõngrĩtie i cõngri
ĩtie artiũ soluere teneatur. ⁊ si aliqua spãlis p̃. hec
fecerit. xx. libr. d̃. soluẽ compellat. R. q̃ duret soci
etas artium et quanto renouetur.

44 Societas artiũ duret ⁊ ordinamẽta ⁊ cõngrĩtti
artiũ durare debeant. hĩc ad .iij. ãnos cõpletos
⁊ singlis ãnis p priores debeãt renouari ⁊ refirmari ⁊
⁊ cõngri sicut eis uidebr̃ faciẽdũ. et potestas ⁊ capit̃ r
ea obs̃uet ⁊ faciãt obs̃uari. ⁊ ñ dicit dentibus ãnos
solebat dicẽ ad. x. annos. dcã tñ mutatio. fcã fuit sb
anno dñi. ꝰ millᵒ ccᵒ lxxxvj. indictõe. viiij. R. de

45 syndico ordinato p ꝯsiliũ ĩdeptis n cõsiles ⁊ rectores.
Stat unus syndicus in cõggatõe artiũ qui pmit
tat priores et quĩlibet eorũ ⁊ rectores ueteres t
Incepnes consuetãe. ab omĩ pcã dapno et expẽsis ag
grauamẽ q̃ uł quas substinebũt. uł substinẽ possent
acõi uł alia psõa aĩꝰ eor. ⁊ deffensioẽ uñis spã
liũ psõarũ qui uniãe debeat. in aũa omnĩ pcãtꝰ
sñare. ⁊ debeat obligare bona eorum ⁊ uniuẽsita
tis artium pdcãrũ. R. q̃ quod hoĩes artiũ sint ĩ

46 unitate gñaliter et spetialiter.
Homines uniũsarũ artiũ debeãt ẽẽ ⁊ sint ĩ uni
tate spãlr̃ ⁊ gñalr̃ ⁊ teneantur ĩ se ĩuicẽ
⁊ cõsulere et mãutenẽ in bono statu ⁊ legalitate t
⁊ qualibet ars faciãt suũ op̃ ⁊ laboriũ sm q̃ dis
positũ ⁊ ordinatũ est. in ordinamẽtis artiũ gñalib
⁊ spãlibus sub pẽa. x. s. pro quolibet ⁊ quãlibet uice
dũ tñ ordinamẽta pdcã nõ sit cont̃ cõe pus̃. nec
si eẽt contra cõe pus̃ nõ debeat obs̃uari. Rubrica

47 q̃ rectores uadãt corpor ⁊ capitt cũ artificib et t
alijs psõnis q̃ dicãtur ẽ iniuriã iferri.
Si quis fecerit iniuriã uñ alicui uł aliquib alic
uius artis. l' qui inctꝰ artibus eẽt astrict̃ et illi
uł ille cui. l' quibus eẽt facta in qũ peteret. l' peteret
a prioribus ~~et rectorib~~ artiũ auxiliũ l' iuuamẽ. p
ores ~~et rectores~~ debeant ire et uadãt ad potestatẽ t
⁊ capit̃ ut ipsũ. l' ipsos possint deffendẽ ⁊ iuuare pẽ
se ⁊ hoĩes cunctarũ artiũ. Ita q̃ cõfinet ⁊ admittet
in sua iustitia ⁊ ĩ ratõe. et dcẽ faciãt de omnibus
popularib ⁊ omnibus pus̃. et si potõs ⁊ capit̃ ~~uel rec~~
~~tores~~ circa hoc fuerit negligẽtes. de suo. xxv. libr. d̃.
cõi pus̃ soluere teneatur. R. si aliquis artifex in

48 uenirẽ ĩ falsitate qualiter puniatur.
Quicũq de pplo pus̃ de artibus inuẽiret ĩ ali
qua falsitate. l' proditione ~~~~ uł fraude q̃ ⁊ f
eẽt. contra cõe pus̃. l' cõtra ordinamẽta. artiũ. l' cont̃
bonorẽ ~~~~ artiũ ĩ cõmisisset. l' tractasset eã uł fi
faciendo ~~~~ capit̃ ~~~~
~~~~ capit̃ ipsũ uł ipsos possit ⁊ debeat u
punire in reb ⁊ ĩ psõis. Et si aliqua ars. fecerit
uł seminauit. ꝯ̃gamã. uł discordiã. int̃ alias
artes hoĩes dcẽ artis. c. libr. d̃. soluẽ teneatur ⁊ si ñ ẽẽ
fuit puniatur in psõa arbitrio artiũ priorũ ⁊ rectorũ, ~~et~~
~~hec capitulũ fuit mutatũ. In anno dñi. ꝰ millᵒ ccᵒ lxxxvj~~
~~indictõe. viiij.~~ Rubrica q̃ artifex nolle obedire t

49 sue rectori qualiter puniatur.
Si aliquis de artibus. l' qui exercetur aliquã artẽ p
facẽt opari nollet stare ⁊ iurare ac pmittere
⁊ obedire mãdatis sue artis ⁊ rectoribus sue artis
in legalitate ⁊ bono statu sue artis ut artifices recto
res illius artis ipsũ uł ipsos alijs rectorib ⁊ capit̃
uniũsarũ artiũ. Ita q̃ capit̃ et rectores pcipiãt ei uł eis
ut cũ illo uł illis nõ debeãt mercari nec uẽdẽ uł emẽ ñ cũ
eis aliq̃ opus opari nec cũ eo uł eis in aliquo partici
pare. donec redierit ad pcepta. capit̃ ⁊ rector sue artis
et insup ei capit̃ tollere debeat. pene noĩe. x. libr. d̃.
cõi pus̃ pẽsoluẽdas. nõ obstãte omib ⁊ singlis statũs
si illa ars ⁊ cõngrĩtta ipsius de qua nõ eẽt ille obedi
re ⁊ promittẽ ⁊ iurare nollet. ut supius est expssũ
nõ eẽt approbata p priores artiũ uł alios qui ad
artiũ cõngrĩtta ẽẽ deberẽt. Et totũ hoc q̃ ot̃ i isto
caplo ualeat. exnũc. s. a. xxiij. die augusti in anno
sub anno dñi. ꝰ millᵒ ccᵒ lxxxiij. indictõe. xj. ⁊ hoc ca
pitulũ fuit corectũ. sicut iacet modo. R. q̃ ã

50 tifex cuius artis possit ire ad aliam artem.
Si aliquis artifex uoluit ad aliquã artẽ pcedi pᵒ
sit illud face ⁊ illã artẽ debeat opari. bñ ⁊ lega
litẽ ⁊ debeat obedire suis rectorib et ĩ aplius cõngrĩ
tor sue artis plenius ẽt. Et si quis nõ iurauit. uł
iurare noluit pro qualibet uice. teneat soluẽ. v. s.
Et si quis fuit inuitus semel uiasse iurare ampli
nõ cogatur. Et si quis de nouo fecerit aliquã artẽ uł
discere uoluit nõ teneat aliquid dare rectoribus t
sue artis p intratura ñ ẽ ẽã discendi ñ tñ magro
cum quo ad discendũ aliquis moraretũ. R. q̃ ar

51 tifex ĩ artis sue ⁊ custodis res acomodata l' aliene.
Si alicui de artibus fuit aliq̃ res accomodata. uł cũ
aliter ad manũ eius puenerit. que res eẽt alicui ar
tificis qui sit astrictus teneatur ipsam rẽ retinẽ et
saluare et reddẽ eã illi cui fuit postq̃ clarũ fuit eẽt
suam siñ eẽt ĩ alia cã. cõe cui eam retinẽ debet. Et
si quis ot̃ fecerit ipsam rẽ emẽdare de suo illi cui fuit t
teneat. et insup rectores tractatur ei aufere. bapni no
mẽ. v. s. d̃. Et si tacia lane destinata reddetur
penes aliquẽ hoĩes artis lãis lanaiolorũ. recipe uãre
ad actiam ĩ dcãm. R. d̃ artificib cõmorãdis in

52 platea cõis in die sabbati.
Cum Nicolarij pus̃ ciuitatis ⁊ burgorũ ⁊ omẽs arti
fices infra scrip̃. cũ eorũ artibus. sm infra scrip
tũ modũ die sabbati in platea cõis morẽtur ⁊ ua
leant et morari in locis cõsuetis. dũ mõ ita ⁊ taliter
se abstringant q̃ fonti de plathea impedimẽtũ nõ fa

[illegible]

[illegible]
~~~~

mitte capit omi ebdomada ... de foro ... q(ui) h(abent) ...

dant ullo modo. ¶ Proccançantes stent et stare possint ab
angulo carnie canonice que est in cantone in capite platee usque
ad ecclesiam sancti Laurentii non in pedicto gradus ecclesie sancti
Laurentii et dicte in quibus venditores lini et pullos debeant
permanere. ¶ Coçarii stent in plathea comunis prope a calço
laiçrius ad tintam filiorum Libriacti et usque ad gradus fontis
supius nominati ¶ Sartores stent et stare possint cum uno
filario bancarum tantum a cantone inferiori tincte filiorum Libria
cti usque ad cantonem carnie inferioris filiorum Libriacti et consor
tum dummodo inter carnias et bancas non debeat una via
¶ Coçarii non de taschis, calderarii et pectenerii, ferrarii
et clavarii stent in platea comunis a calçolariis usque ad tintam
filiorum Libriacti et usque ad gradus fontis supius nominatos
¶ Venditores panni lini stent et stare possint in plathea et
comunis iuxta seu filarium sartorum quantum protendit per longitudinem
dictum filarium bancarum sartorum et per amplum usque palatium
capitis prout commodius fieri poterit et de eorum ¶ Salaroli non
stent in platea vel foro comunis, sed stent in via super murum capi ba
talie. Et hoc capitulum fuit factum. In millesimo cclxxxv. Indictione
viii. ¶ Pannaroli autem et panncole civitatis et comitatus
stent in platea comunis prope ad pedes venditorum venditum panni
lini. ¶ Pannarii qui vendunt pannum lanei stent et stare debe
ant in plathea in loco ubi ad presens morantur. Et hic paragra
phus fuit mutatus. In millesimo cclxxxx. ¶ Illi autem qui
1290 operantur arte pannorum veterum stent et stare debeant in
dicta plathea cum carnias eorum dummodo habeant ipsi artifices
unum filarium discorum amplorum tribus semessis. Ante quod
filarium sit una via ampla sex pedibus et illi qui habent
carnias in plathea habeant unum filarium discorum ab alia par
te dicte vie quod filarium sit amplum a plus tribus semessis
¶ Scarsarii non stent in platea vel foro comunis prope. Et
stent et stare in plathea sancti in campo batalie cum eorum sancti
Andree et non alibi et qui contrafecerit solvat pene nomine
pro vice qualibet xx solidos denariorum et quilibet sit accusator et habeat
1295 medietatem banni. Et hic paragraphus fuit factus. In millesimo
cclxxxv. Indictione viii. ¶ Piççicarolli et piççica
relle, camangiaoli et camangiaiole non stent in plathea
vel foro comunis sed stent et stare debeant in via super murum capi
batalie. ¶ Illi et ille qui vendunt et citrusam et bambacillos
et alias laboraturas non stent nec stare debeant in plathea vel
foro comunis prope aliqua die nisi in die sabbati nec alia et
qui contrafecerit solvat pro vice qualibet xl solidos denariorum et quilibet
sit accusator et habeat medietatem banni ¶ Similiter illi qui
vendunt cepas aleum et alia agrumina vel aliquod genus
pannorum vel oleris non stent in platea vel foro comunis prope ali
qua die sed cepe aleum et alia agrumina teneantur ad vendendum
dummodo in via super murum capi batalie a scalella porte sancti
Petri usque ad ecclesiam sancti Donati et qui contrafecerit solvat
pro vice xl solidos denariorum et quilibet sit accusator et habeat medie
tatem banni. Et nichilominus potestas et capitaneus teneantur

mittere omni ebdomoda de eorum familia in plateam et forum
supradicta omnia in hoc capitulo contenta servantur et contrafaci
entes in dicta pena punire debeant per eos. Et predicta omnia et
stepta in his tribus ultimis ... ab eo qui ... pignandi
inferius valeat adiec. viii augusti in anno. In millesimo cclxxxx 1295
quinto. indictione viii. quo anno et die predicta fuerunt
edicta et firmata. ¶ Çabatarii stent in plathea in lo
co consueto dummodo stent usque puteum a gradibus fontis
extra. ¶ Venditores scutellarum catinorum et scifforum
qui habent carnias iuxta plateam non possint tenere scutellas
scifos et scifos et alias suas numeratas in platea comunis
sed illi qui non habent carnias possint stare in plathea cum
illos qui habent carnias et possint habere bancas amplas
quinque semessis et longas quinque pedibus dummodo nulla
societas plus una bancha habere valeat ullo modo ¶ Gec
carii non possint stare in plathea comunis ubi sunt consueti
¶ Bladum non vendale stent in plathea in loco consueto sicut sta
re actenus consueverunt. Quicumque autem contra predicta fecerit et ea
non observaverint v solidos denariorum pro vice qualibet solvere tene
antur ¶ Nulla autem mulier cuiuscumque condicionis sit possit
stare nec debeat per plateam comunis vel mercatum vel pisci
ariam vel per locum vel in loco ubi vendunt poma vel olera cum rocha
vel filare possit in aliquo predictorum locorum et qui contrafecerit
puniatur pro vice qualibet in xx solidos denariorum. Similiter non debe
ant filare super pane pomis vel olere sub dicta pena et quilibet
sit accusator et habeat medietatem banni et dicta ro
cha possit per quemlibet frangi sine pena et id quod continetur
in hoc ultimo capitulo fuit mutatum et correctum. In millesimo cclxxxx 1295
v. Indictione viii. die viii. aug. a dicta die in antea
valiturum. **Rubrica quod nullus operetur arte fumum sellarii asi** 53
norum vel equorum vel pellium vel lane in platea vel foro comunis

Nullus possit operari arte fumum et sellarii asinorum
in platea vel foro comunis. Et capitaneus artifices ipsarum
artium de dictis locis expelli facere teneatur et de predictis et
contra predictos capitaneus teneatur facere inquisitionem et si aliquem
invenerit contrafacere In x libr. eum debeat condempnare et
et condempnationem exigere et eam auferre debeat pro comuni. dum
modo predicta que in hoc capitulo continentur non intelligantur in plathea
nec in via que sunt post ecclesiam sancti Laurentii ubi sunt modo
artifices dicti ... ab hostio dicte ecclesie ubi portatur
...tum retro usque portam solis ¶ Ita quod liceat et sine pena
artifices dicte artis possint stare ad faciendum artem
suam in dicta platea et via ut modo moratur. Et potestas
et capitaneus vel alter eorum non possit contra predicta aliquem processum
facere vel contra dictos artifices si starent vel stetissent ad
faciendum dictam artem in dicta plathea et via post dictam
ecclesiam sancti Lau[ren]tii ubi modo moratur. Et predicta va
leant ab hodie in antea scilicet a die vigesimo septimo septe
bris in antea. In millesimo cclxxxx. in quo die hoc capitulum 1290
fuit mutatum et correctum. ¶ Ista volumine aliquo alio

capitulo precedente vel sequente vel alio ordinamento non obstante quod nullus
sellarius audeat vel possit tenere ante domum suam vel cameram
sellas asinorum nisi tantam quantum portet et capiet una sella et qui
contrafecerit puniatur in x libr. den. Et fuit editum in
consilio generali […] indictione xiiii. Item quod nullus pellipartius non aliquis alius
possit battere pelles in camera vel extra cameram. Et nullus sel
larius possit battere seu carminare bambacium in camera seu extra
cameram. Et nullus lanaiolus possit battere seu cami
nare lanam in camera vel extra cameram suam in foro communis Perusii circa
bucum ecclesie maioris de mercato inferius nec prope forum, et cetera
passus. Et qui contrafecerit debeat solvere pro vice qualibet
xl sol. den. et quilibet valeat accusare et habeat medietatem
banni accusator. Item volumus et iubemus quod in camera alicuius
pillaparii que sit in platea vel foro communis Perusii vel prope pla
team vel forum non in aliqua domo que sit prope aliquam de dictis
cameris non retineatur vel habeatur mollsa aliquo modo,
et qui contrafecerit puniatur pro qualibet vice in c sol.
den. cum Perusii persolverit et quilibet valeat esse accusator et
habeat medietatem condempnationis et pene. Item volumus
quod nulla persona audeat comburere vel comburi facere fecem in ci
vitate burgis comitatu vel districtu Perusii nec aliqua
parte ipsorum. Et qui contrafecerit puniatur pro vice qua
libet in […] libr. den. Et de predictis quilibet valeat esse accusator
et habeat medietatem banni. […]

1292

Rubrica qualiter carnes et porchette et lingua et bilba non vendantur in platea et foro.

In platea vel foro communis Perusii […]
[…]
[…] nemo debeat
stare ad vendendum carnes vel porcellas nec teneat […]
vel lanam vel […] preter quam de lana […]
sabbati et qui contrafecerit […] nomine pene pro vice
qualibet solvere teneatur. Et nullus debeat habere herbam
vel paleam vel lignam in platea vel foro communis Perusii. Et qui
contrafecerit pro vice qualibet xx sol. pene nomine solvere te
neatur. Possit tamen quilibet vendere res predictas post vol
tam sancti Laurentii et platea communis que est ante domum
olim Guitarelli domini Iohannis et fratrum suorum et ab hostio
ecclesie sancti Laurentii retro usque retro domum Guitarelli et
ab ecclesia sancti Donati super murum campi batalie usque ad sca
lellas de campo batalie stare valeant sine pena. Item
volumus quod nulla persona in via seu strata qua itur
ad macellum que est iuxta domum domini Secoli et olim domini
Conguitonis Rannuccini debeat vel audeat ammovere do
morum foris facere nec tenere nec proicere aliquam turpitu
dinem nec immunditiam nec aliquam rem nec lavare
aliquas carnes vel pisces nec ventres vel sectura vel inte
stina bestiarum nec ignem facere nec aliquid aliud quod
sit turpe nec aliquid tenere vel habere vel facere in dicta via quod
impediat decursum usque ad aliam viam que est ante murum campi
batalie sit et esse debeat expedita et netta circa usque ad ce
llam. Similiter in via que est post domum domini Secoli que intrat
inter stratam et per quam itur supra domum suam plateam que est
post ecclesiam ecclesie maioris de foro nulla persona ammovere dome
rum foris faciat turpitudinem nec teneat nec lavet carnes
vel pisces vel ventres vel intestina bestiarum nec ignem faci
at nec aliquid aliud […] Qui autem contrafecerit in predictis
vel aliquo predictorum in aliqua dictarum viarum penam […]
[…] Item dicimus
quod nullus porchettarius et qui vendere sunt soliti porchettam
stent nec stare debeant ad vendendum porchettas in dicta via seu
strata qua itur ad macellum. Et qui contrafecerit penam xx sol.
den. pro vice qualibet solvere teneatur. Et potestas et capitaneus
qui nunc sunt et pro tempore fuerint teneantur et debeant omni
mense inquisitionem facere de predictis et quolibet predictorum. Et si
quem invenerint culpabilem in predictis vel aliquo predictorum ipsi vel
alter eorum eum condempnet in pena superius nominata. Insuper
volumus quod in predicta via que est inter domum domini Secoli et domum
domini Conguitonis Rannuccini usque ad murum campi batalie vel in
aliqua domo contigua dicte vie nulla persona audeat fa
cere nec laborare sebum nec aliquid laborerium sebi. Et qui
contrafecerit x libr. den. pro vice qualibet communi Perusii solvere teneatur
et quilibet de predictis sit accusator et habeat medietatem pene. Et
iudices dominorum de predictis debeant potestatis et capitanei et quilibet
eorum inquirere et culpabiles punire capitulo inquisitionum
vel aliquo alio non obstante. […]
[…]
[…] et valeat a tempore dicte […]. Et nullus ma

1294

cellator vel alius possit habere aliquam domum in qua faci
at aliquam turpitudinem vel possit excarnare vel decoriare
bestias vel sanguinem seu fecem habere vel facere coquinam vel aliquam
turpitudinem in via publica vel aliquod stabulum habere nec
retinere aliquam bestiam nec vendere pelles ab ecclesia sancti
Donati usque ad ecclesiam sancte Lucie usque ad plateam et si quis
contrafecerit solvat nomine pene et banni pro qualibet vice x libr.
den. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem
banni. Nec possit predicta vel aliquid predictorum facere in via
que est iuxta domum macellatorum et pisciaiolorum. Et omnes il
li qui detinent et allocaverint domos macellatoribus
constringantur ad recipiendum domos aptas macellatori
bus et recipere solutionem pro tempore preterito et nihilominus constringantur
ad recipiendum pretium. […]

1282

[…] Preterea volumus quod speciales
et facientes artem specierie possint cameras habere et tenere et
suam artem facere iuxta plateam vel forum ut voluerint. Ita tamen
quod ipsi speciales et de predictis artibus aliquis possit nec
debeat piccare aliquid extra in platea sive foro communis
Perusii. Et si quis contrafecerit puniatur pro vice qualibet in
x libr. et quilibet possit accusare et habeat medietatem

1301

bapni. ¶ Item nulli artifici sit licitum habere neque tenere ali
quam bancham vel aliquid aliud ferias armarie domor
forie, quod possit impedimentum aliquod dare viis regalibus
et dicte passus prope plateam vel forum comunis. Et si quis contra
fecerit puniatur in xx. solidis denariorum. ¶ Et nemini liceat vendere
herbam vel paleam neque lingna in platea comunis a certo do
morum filiorum domini Johannis de Coppolis recta linea eundo
tendens ecclesie sancti Laurentij quem est ante carceres Symonis fa
bri. Dummodo non preiudicet si in platea in qua fuerit
domum et bursie que est empta pro comuni non esset aptata et
~~ideo quod continetur in istis tribus ultimis paragrafis fuit co~~
rectum sub anno domini MCCLXXXV. Indictione xiij.

1285 ¶ Volumus etiam quod nullus possit tenere bestias ad vende
dum scilicet porcos, boves nec alias bestias die veneris
nec in die sabbati in platea ante ecclesiam sancti Laurentij et
domos filiorum domini Johannis de Coppolis. Nec aliquis de
beat stare die sabbati in volta ecclesie sancti Laurentij in fine
eiusdem platee ad vendendum oleum minutatim vel alio modo.
Et qui contrafecerit solvat pene nomine pro vice quali
bet xl. solidos denariorum. ¶ Item omnes illi qui portaverint paleas vel
herbas advenientes per portam sancti Petri debeant illas ven
dere super murum campi Bataglie ad scalella usque ad da
ti desuper murum, et qui contrafecerit solvat pro vice
qualibet quinque solidos denariorum et perdat herbas et paleas quas
portaverit ad vendendum ad alium locum. ¶ Item nullus pos
sit in via que est super murum campi Bataglie habere nec tenere
aliquam bancham vel deschum ferri. Et ita habeat et tene
at quod elevetur et elevari debeat omni sero. Et qui contra
fecerit solvat quotiens pene nomine xx. solidos denariorum. Et ut pre
dicta melius observentur et fiant, duo ordinatores qui super
muram predicta desuper murum et super aliis viis decimitatem
Perusii. Et ut immunditie vel turpitudines non fiant in dictis
viis, eligantur quinque offitiales per annum per potestatem et
qui habeant pro eorum salario soldos quolibet eorum a comuni Perusij
c. solidos denariorum. Et dicti offitiales debeant super esse et intente esse necto
trahant. Et illi quos predicti offitiales omnes vel alter
eorum acusaverint facere vel fecisse contra predicta vel ali
quod predictorum debeant per potestatem et capitaneum in dictam pe[nam]
penitus condempnari. Et stetur de predictis sacramento de
dictorum offitialium et cuiuslibet eorum. Et hoc capitulum
fuit correctum et immutatum sub anno domini MCC

1286 LXXXVI. Indictione xiiij. Rubrica qualiter priores
manutenear porte sancti Angeli et quod faciat et sedeat in
ad vias reddendum et de decimis accipiendum et de assessore

55 Consules et notario brivio et qualiter mercatores vadant ad eorum curiam

Priores mercatorum civitatis Perusii teneantur in
per omnia bona fide sine fraude manutenere in bono
statu res et bona hospitalis porte sancti Angeli sicut continetur
in capitulo constituti. Et quolibet mense priores omnes vel duo
ipsorum admoneri teneantur ire ad dictum hospitale et visi
tare ipsum et inquirere de vita familiari. Et dare eis
consilium et auxilium prout viderint expedire et qualiter
cum honore vivere possit. Et dare debeant paupe
ribus ipsius hospitalis unam amphoram olei de parte in
troituum mercantie quas tempore eorum offitij perceperint et
et habebunt. ¶ Et quicumque fuerit prior dicti hospitalis de
beat ibi habitare ibi continue. Et omni anno debeat
reddere rationem consulibus mercatorum. Et si prior erit in
ventus bonus in dicto prioratu debeat confirmari. Et si
non inveniretur bonus debeat expelli et a dicto offitio remo
veri. Et omnia bona que obtulit hospitali perpetuo debeant
remanere. Et hoc fiat ad consensum consulum mercatorum. Et
consules possint mittere et habere quos voluerint ad eorum
voluntatem. ¶ Et quicumque est receptus vel recipietur in hos
pitali predicto non possit cogi per potestatem vel capitaneum vel aliquem
offitialem comunis Perusii ad mutilandum vel puniendum aliquem
qui corporali pena existeret puniendus. Mercatorum consules
debeant facere rationem cuilibet omnibus mercatoribus et omni
bus qui deposuerint querimoniam coram eis de facto mercantie
in rebus mobilibus secundum quod antecessores eorum antecessores fa
cere consueverunt. Et debeant questiones diffinire infra decem
dies postquam facta fuerit litis contestatio coram eis nisi per partes stete
rit procedere non volentes. ¶ Item volumus accipiendis
et salarijs et habere et in brevio assessore et notario
et in omnibus factis mercantie facere possint secundum quod umquam
eorum antecessores melius facere consueverunt. Et omnibus
de sua arte de hiis que pertinent ad eorum artem rationem facere
teneantur. ¶ Dicti consules possint accipere pro decreto pro libra
qualibet a decem libris infra iiij. denarios et a decem libris supra
ij. denarios pro qualibet libra quantacumque fuerit quantitas.
Et teneantur fieri facere pagamenta de debitis infra x. dies
postquam ratiocinia tam a forensibus quam a civibus Perusii.
Et teneantur facere creditoribus bona pignora que va
leant bis tantum petitos si per ea tantum petita non solverit.
Et quod dictum est in mercantia in omnibus aliis artibus intelli
cet et locum. ¶ Consules suprascripti teneantur tenere curiam
in platea comunis et in curia sancti Herculani seu sancti Laurentij
vel sancti Severi. Ita quod in unaquaque ebdomoda ad mi
nus duobus diebus retineant rationem in locis supra nomi
natis. Et debeant fieri facere pagamenta dummodo non de
beant ante tenere curiam in platea comunis nec alibi in die
nativitatis domini et in festo omnium sanctorum et in pasca
resurrectionis et in pascate pentecostes. Et in festivita
tibus sancte Marie et in die dominico et in festivitatibus
apostolorum. Et quod fiet comunis Perusii exceptis generalis.
¶ Et nullus mercator forensis possit vel poterit de
beat querimoniam ad aliam curiam quam ad curiam merca
torum Perusii quam de facto mercantie si haberet aliquid facere
cum aliquo mercatore perusino. Et qui contra fecerit con
sules teneantur precipere omnibus quod non faciant cum eo aliquid

mercatia. Sed si forensis mercator habuerit questionem cum aliquo mercatore et piççicarellis super muris campi batalie statuimus
vel alio defectu mercantie sit in eius arbitrio ire ad curiam mercatorum vel ad curiam ...
populi. Et hoc notorium fiat hospitibus ut de hiis mercato
res forenses reddere valeant certiores. R. de bancis et
tendis habendis ante camerario.

In platea et foro comunis populi nullus possit habere ten
dam depinctam. Et si aliquis eam habet capitaneus teneatur
eam facere removeri et quicumque eam non removerit postquam capitaneus
preceperit vel preceptum fecerit vel ipsam remotam vel elevatam de
cetero reposuerit teneatur solvere pro nomine pene qualibet vice .x. libras.
Banca non possit habere quilibet de quinque somesiis et non
ultra. Tendam non de panno quilibet possit habere quantum
bancha protenditur. Et ultra bancam quinque somessis. Dum tamen
banca sit apodiata parieti camere. Et siquis contra hec fe
cerit bancam vel tendam de panno tenet .xx. solidorum pene nomine pro
vice qualibet solvere teneatur. Volumus insuper quod mercato
res camsores sartores ac artifices civitatis populi
ac beccharii et tabernarii habentes camaras in platea vel foro comunis possint impune
nullo alio statuto vel ordinamento obstante pro comodo
artium eorum bancas discos cum incimoliis eorum habere et
retinere ante camaras eorum et in platea et foro comunis nec a
causis predictis seu aliqua earum possit procedi per aliquem
cuiuscumque potestatem vel capitaneum vel comunis populi contra aliquam personam in
dampnum vel gravamen eorum. Et si processum vel nominatio
narum sive punitionum fieret ipso iure sit cassa et cas
se et nullius valoris. Et eximus processus et non rite facta
habeantur. Et si aliquis processus vel nominationes vel inventiones
facte vel facta fuerint per curiam aliquam seu offitialem comunis populi contra
aliquam personam causis predictis vel aliqua earum sint nullius
valoris. Ita quod ulterius non possit procedi contra aliquem alium
quam dominum sit. Et procedere processus. nulli sint et debeant
non valere. Et ne vigore presentis capituli aliquis casum
tenendo cadat in decetero. Platea vel forum comunis impedietur.
Volumus quod priores artium et consules mercatantie et auditores
cambii debeant talibus impedimentis et occupationibus super
esse et de ipsis et super predictis diffinire et ordinare et redu
cere facere ut eis videbitur et ipsorum diffinitionibus et ordina
tionibus et preceptis penitus pareant. Et qui contra fecerint puni
antur pro nomine pene qualibet ipsa supplicie contempta de quibus
de relatione dictorum consilii et auditorum qui pro tempore
fuerint stetur absque aliqua alia probatione non obstan
te aliquo alio statuto vel ordinamento huic capitulo
obviante. Et de dicto capitulo in hoc isti nobis ultimus paragraphus
fuit conditus in consilio .ccl.xxxxi. Indictione .iiii. die
.xx. mensis septembris valiturum ultimis. Volumus tamen quod hoc
capitulum precedat et non debeat observari romana civitas
populi permanente. Rubrica quod loca supra muri
campi batalie vendantur pro comuni.

Hoc quod comune populi habeat utilitatem de locis in qui
bus morantur et morari debent piççicarelli

lo vicarius faciat vendi pro comuni adiudicanda plus
offerenti in maiori civitatis consilio. Omnia loca que
sunt in via que est super muri campi batalie a sallicata porte
sancti petri usque ad domum Nicoluccii benue
tine in qua via morari debeant ex parte campi batalie
muri campi batalie a medietate vie predicte usque mu
rum dicti campi. Omnes piççicarelli et piççicarelle et cama
graioli et camagraiole et porchettarii. Dummodo nullus
predictorum morari debeat in dicta via a medietate vie
usque domos spalium predictarum ad penam pro vice qualibet
.xx. solidorum a contrafaciente pro comuni populi auferenda et quilibet
possit accusare et habeat medietatem banni. Et in
super nulla spalis predictus cui esset aliqua domus que esset iux
ta dictam viam audeat accipere aliquam pensionem ab aliquo
pro eo quod stetit vel morem quam facit in dicta via vel ante res
quas ibi teneret. Et alia predicta non cum tacit. Ille predictus que
emit ad dicta loca et socii sui et qui contrafecerit solvat
pro nomine qualibet comuni populi .c. solidorum. Et quilibet sit accusa
tor et habeat medietatem banni. Item volumus quod con
mutateles et alii qui non sunt piççicarelli et cama
graioli nec non et famuli et famule hominum de populi
possit stare sine aliqua pecunia solvenda aliam spa
lis predictus nec emptoribus dictorum locorum in dicta via a medieta
te dicte vie usque domos spalium predictarum dummodo non
impediant ingressus et egressus domorum. Et vendendo
poma et olera et alia victualia ut eis placuerit et nulla
predicta possit prohibere stare nec aliquid eis accipere debeat
et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet .c. solidorum et quilibet
sit accusator et habeat medietatem banni. Dummodo necessarii
non debeant aliquid solvere emptoribus dictorum locorum. Nisi
more quam faciunt et faciet in platea ante ecclesiam sancti an
dree eis concessa. Et hoc capitulum fuit conditum in consilio
.ccl.xxxxv. Indictione .viii. die .viii. augusti et valeat
a dicta die in antea. Rubrica quod consules mercatorum
faciant mercatoribus ut legaliter scribant in earum libris.

Consules mercatorum teneantur per sacramentum precipere omni
bus mercatoribus in publica adunantia ut lega
liter in eorum libris rationes et conventiones scribant. Et cum merca
tori fuerit solutum totam scripturam de libro faciat ex
banni que inde haberet. Et faciat ita mercato
res quod eorum discipuli sint firmi cum eis per sacramentum
ut legaliter conventiones et res eorum bene custodiant. Et con
sules teneantur constringere per sacramentum magistrum cum quo
stant ad hoc petitio faciendum. Et omnia que locuntur
in mercatoribus in campsoribus sibi locis debeat includere
Si autem aliquis non mercator sive campsor commiserit aliquam
falsitatem in sua arte seu in aliquo offitio dicte artis
a comuni populi pro mercatore seu campsore decetero nullatenus

1291

1295

58

57

habeantur. quolibet alio statuto seu alio capitulo loquente
contra committentes falsitatem semper in suo robore permanente. Et
hoc quod continetur in isto paragrapho. fuit correctum sub anno domini
1284 Millesimo cc lxxxiiij. Inditione xij. Volumus insuper quod illius
statuti. populi pisani nolumus aliquid quod sit contra ordina
menta artium seu contra aliquorum ordinamentorum modo aliquo
reperitur ipsum contrarium sit pro nullo. et ad consonantiam eorum
ordinamentorum perit reducatur. vel si aliqua statuta po
puli pisani contradicerent. stet ordinamentis artium. vel ab ordi
namentis artium in aliquo discordaret ordinamentis artium
1296 stetur et ordinamenta artium debeant in omnibus prevalere. Et
hoc capitulum fuit aptatus et correctus in Millesimo cc lxxxxvj. Indic
tione nona. De quibus campsores restituere pecuniam compellantur.

59 Si aliquis campsor cuiuscumque etatis sit accepit pecuniam
in mutuo vel in deposito. vel in accomodatum. de quo de
posito. vel accomodato appareat confessio. vel instrumentum ille camp
sor ~~ille campsor~~ compellatur personaliter et realiter ad ~~utilitatem~~ voluntatem
~~eius creditoris~~. pro solutione ipsi creditori facienda. per potestatem
vel capitaneum. vel per aliquem iudicem comunis pisani ~~comunis pisani~~. coram
quo petitio fiet. et compellatur ad solutionem illius mu
tui. vel depositi faciendam per ut in ipso instrumento continetur. non obstante
quod ille campsor sit minoris etatis. xxv. annorum. vel quod ad
celebrationem ipsius contractus non fuisset duo consanguinei
illius campsoris. vel aliqua alia exceptione vel opposi
tione. vel que per aliquod statutum comunis. vel populi. vel alio modo in
contrarium obici possit. Et hoc capitulum valeat in negotiis
preteritis presentis et futuris. et ipsum potestas et capitaneus
aliquo non obstante capitulo precise debeat observare.
mercator vel aliquis artifex
Volumus insuper statuentes quod si aliquis campsor aliquam
politiam fecerit sua manu de denariis. quos teneretur red
dere cum mutuum vel depositum. vel aliam cum talis politia per
confessionem peritus habeatur. et in confessione debeat op
time. Ita quod pro non scripto confessionis peritus habeat
et tanquam instrumentum confessionis executioni debeat efficaciter
per quemlibet offitialem comunis pisani demandari. Et hoc quod hoc
1286 ultimo capitulum continetur. correctum fuit sub anno domini. Millesimo cc
lxxxvj. Inditione. xiiij. Presenti statuimus. quod illud
idem intelligatur de politiis mercatorum. et cuiuslibet alterius
artificis ordinatos quod si aliquis mercator. vel aliquis
alius artifex cuiuscumque artis. aliquam politiam fecerit et
scripserit sua manu. de denariis. quos aliquis reddere tene
teneretur. cum mutuum. vel depositum vel alia quacumque causa
talis politia executioni mandetur. tanquam confessio et
loco confessionis in omnibus et per omnia habeat. Et hoc quod hoc
1287 ultimo capitulo continetur fuit correctum. in Millesimo cc lxxxvij.
Inditione. quinta decima. De quibus artifices respondeant sub
cuius campsore et qualiter ad ponderis expendantur.

Artifices obligantur sub rectoribus campsorum et
eis teneant obedire. et si repertum fuerit committere fra
udem in eorum preceptibus puniantur in xxv. libris denariorum. et

et argenti quod eis dabitur reddere. et rectores camp
sorum faciant sagiri. et si non reddiderit. ipsum in xxv.
libris qualibet contrafaciens puniatur. Teneantur insuper et
auditores campsorum in principio sui offitii. facere
iurare artifices. ut ipsi non laborent argenti quod mi
noris lege quam sterlini. et in continenti cum aliquis et
aurifex fecerit seu receperit. aliquod opus ad facien
dum. debeat illud opus singnare guisis ut ab
omnibus cognoscatur. et quicumque aurifex fecerit contra predicta
x. libris denariorum. pene nomine solvere teneatur. et id quod continetur
in isto capitulo fuit correctum in anno domini. Millesimo cc lxxxiiij
1284 Inditione. xij. De monetis expendendis. in civitate pisana. 61

Moneta pisana ~~et cortonensis. et alie monete~~ 4 et grossa que ponderis
grosse. currere et expendi possit. et debeant in
civitate et comitatu et districtu pisano et ipsam monetam
~~sibi et recte fuerint~~. nemo debeant refutare ~~et pro~~ sub pena mo xx. libr. 4
nete. per mercatores. nec per campsores nec per aliquem
ninerum. vel puerum eorum. nec per aliquem alium nostri distri
ctus. et nostre iurisdictionis debeant tractari. et ille qui con
tra dictas monetas per aliquem causam. tractaverit. x. solidorum.
nomine pene. pro monete qualibet. solvere teneatur. cuius banni
sit medietas dei accusatoris. De tabernariis ne
vendant vinum post tertium sonum campane. 62

Nullus tabernarius vendat alicui de civitate et
pisana. vel burgis vinum in domo sua. post tertium et
sonum campane. nec post tertium sonum aliquos bibentes
retineat in eadem. nec aliquis post tertium sonum
audeat bibere in dicta domo. nec stare ad bibendum
in eadem. post tertium sonum. Et qui contrafecerit solvat xij
pro vice qualibet. tam tabernarius. quam ille qui biberit
vel steterit ad bibendum post tertium sonum. et pro qualibet
eorum. xx. solidorum denariorum. Et debeant custodes noctis valeant ac
curare. et de eorum custodum eorum debeant et eorum non
debeant. sicut particeps. et volumus quod accusatores predictam
in maiorem penam. punire non possit. aliquo capitulo non
obstante. Et quilibet possit vendere vinum cuilibet et
~~et quilibet possit~~ bibere et stare ad bibendum impune usque
ad tertium sonum campane impune. aliquo capitulo non
1293 obstante. ~~et hoc paragraphus fuit correctus. in Millesimo cc lxxxx~~
~~iij. Inditione~~ vj. Preterea tamen et illi qui hospita
tur in domo tabernarii. possit bibere in domo taber
narii et comedere sine pena post tertium sonum predictum.
Et tabernarii tunc eis possit dare comedere. et bibere
sine pena. Et nullus possit vendere vinum ad sau
mam alicui venditori vini. nec aliquis venditor
possit vinum vendere. nisi primo venditor et emptor ve
nerit coram potestate vel eius iudice deputato super
offitio tabernariorum. et iurent ad sancta dei evangelia et
quantitatem assingnare vini venditi. et fecerit ratione
per ipsius potestatis. ille emptor vini possit revendere

illud vinum ad minutum et debeat lucrari quinque solidos pro
qualibet sauma et non ultra. Et si non assingnaverit ven-
ditam vini coram domino iudice et quia accipiat ab empto-
re, solvat .x. libras denariorum communi pisarum nomine pene et tantum empto-
ri quia venditor ad ipsam penam. Modo similiter teneatur.
Et nullus possit vendere vinum nisi ad mensuratam et vasa
sigillata sigillo comunis pisarum aceptum et bracium Et decetera.
Et qui contrafecerit solvat nomine pene .xl. solidos denariorum et quili-
bet possit esse accusator cum uno teste et habeat medietatem
banni. Et iudex potestatis una cum illo bono homine qui
eligetur esse ad faciendum sigillari vasa tabernariorum et
vinum vendentium possint et debeant recercare .I. vice qua-
libet septimana tabernarios si vendunt vinum secundum formam
statutorum. Et hoc capitulum ut scriptus est fuit mutatus in
MCCLXXXXIII. Quicumque non habent vinum de sua vi-
nea possit ipsum vendere et vendi facere libere per aliquem
de sua familia vel aliquem alium, dum modo non sit tabernarius.
Et qui contrafecerit solvat nomine pene pro vice qualibet .C. solidos
denariorum. Et hoc intelligatur in civitate et burgis. Totum vero quod
est in isto capitulo et istud capitulum precisum debeat ob-
servari remota omni pisarum prudente. Et hoc capitulum fuit edi-
tus in anno domini MCCLXXXIIII indictione XII. 1284
Et quilibet hospitator tabernarius seu vinum vendens
in comitatu et districtu pisarum debeat retinere continuo fe-
nestra clausa et omnia extra atque feramenta equorum pertinen-
tia et vendere debeat civibus petenti pro convenio pretio. Et
contrafecerit et non retinuerit ut supra dictum est puniat pro
vice qualibet in .xl. solidos denariorum. Et ut predicta sint omnibus mani-
festa potestas et capitaneus faciat omni die sabbati iuxta
lo palatium comunis pisarum per preconem comunis predicta bap-
niri facere teneatur. Verum totum hoc quod supra in hoc
capitulo est contentum potestas annui et rectores legi facere ac
proponere teneantur si dicti rectores in predictis et videretur
esse aliquid corrigendum seu ordinandum et sic de his
rectores decreverint statuendum de mandato debeat obser-
vari. Preterea Volumus et iubemus quod cuilibet
sit licitum emere vinum in comitatu et districtu pisarum et
portare seu portari facere pisas sine pena. Volumus
Insuper quod quilibet valeat portare et portari facere
vinum extra districtum pisarum in comitatu et districtu pisarum
communitatis pisarum sine pena aliquo capitulo non obstante.
Preterea Volumus statuentes quod quando aliquis taber-
narius vel alia persona quecumque vendet vinum unius vege-
tis cum vino alterius modo aliquo sine causa et qui contra
fecerit solvat pro vice qualibet .xl. solidos denariorum. Et nullus
audeat in amphora vel alio vase quo vinum vendit
ad minutum nisi in vegete et quando petitum ei vinum vel
ad minutum semper debeat per ipse vino auctor vel
et ipsum auferat de vegete in qua est ipsum vinum sub
dicta pena pro vice qualibet contrafacientibus aufere-
dam. Insuper volumus quod nullus audeat tenere

cum ipsa vegete vel vegetes vinum vel vinum quod vendit
ad minutum aliquod storium vel pannum vel aliud appa-
ramentum, ita quod quilibet videat [liceat] vinum unde auratum
vinum et ne possit miscere vel aliam fraudem committi sub
dicta pena a contrafaciente pro vice qualibet auferen-
da et de predictis omnibus in his duobus ultimis paragra-
phis contemptis quilibet sit accusator et habeat medieta-
tem banni. Preterea volumus quod quando familia potestatis
vel capitanei ibit ad cercandum et inquirendum contra vinum venden-
tes secum deferant pictictum medium et folietam
et si invenerint aliqua [quod] hinc [habent] vasa cum quibus vinum ven-
deret non sigillata vel hinc vasa destructa debeant mensu-
rare et scire si dicta vasa sint iusta vel non et si fuerint
iusta non debeat condempnare ob hoc quia non erant sigilla-
ta vel quia habeant sigilla destructa. Si autem iniusta
vasa predicta non essent iusta cum vasis iustis comunis pisarum
contempneri quilibet cuius iniusta fuerit talia vasa non
iusta in .xl. solidos denariorum pro vice qualibet. Et predicta omnia
que in his tribus paragraphis ultimis continentur vale-
ant ab hodie in antea et ad diem [octavum] septembris in antea
In annis domini MCCLXXXX indictione III inquo anno indictione
et die predicta fuerunt edita et firmata. Et hoc capitulum
fuit mutatum In eodem consilio. Preterea nulla meretrix
sive putana que publice teneat bordellum possit
esse adventicius vinum in domo alicuius qui deceret vel ve-
dideret et qui steterit adventicius solvat pene nomine 1290
.xxv. libras denariorum. Et quod [officiales] domini potestatis qui expe-
talentur et pictictarellis teneatur et debeat ad
penam .C. librarum denariorum de suo salario adiustari facere
omnes et singulas mensuras que adiustari debent per
formam statuti. Et quod debeat sigillari medium
pictictum et folietam sigillo plumbeo ad imaginem
griffonis et signentur et sigillentur, ita et taliter
quod non possit dictum sigillum elevari nec contrafieri et
cuius iniusta fuerint dicta vasa secundum dictam formam non si- Officium
gillata per potestatem vel capitaneum vel officiales ipsorum vel alicuius
eorum puniatur in .III. libras denariorum pro quolibet vase et
et pro vice qualibet et quod si debeat et eligi unus of-
ficialis ad dictum offitium gerendum qui debeat esse
super dictis vasis sigillandis et debeat eligi pro
sex mensibus in consilio maiori et habeat pro suo salario
quinque libras denariorum et mensem, teneatur facere fieri sig-
gillum cum quo possit et debeat sigillari dicta vasa
et necnon ad alia vasa vinum ad minutum vendere sub-
debeat ad dictam penam. Et ille vel illi qui habent
dicta vasa sigillata et licentia vinum vendendi ab
aliquo non possit impediri nec contra eum ordinamen-
ta aliqua possit fieri. Et potestas teneatur facere banniri
per civitatem omnia predicta et quod per potestatem et iudices
debeat observari ad penam .C. librarum denariorum aliquo non
obstante et ab eo quod incipit et quod iudex domini potestatis

Tabnarii et albegatores et receptatores pena simili puniuntur

1308 et c. aditum fuit. Sub anno domini. Millo ccc viii. In dictione sexta. die secundo octubris. De ordinamentis tabanariorum et albegatorum et lucretum in domibus eorum et aliorum vinum vendentium

Nemo ludat in aliqua domo vel taberna fiat vel albegaria exercatur. vel in aliquo domo. vel loco ubi vinum vendatur vel alio loco ad aliquem ludum tassillorum vel ad aliquem alium ludum sine .x. sol. sine sine ex quo sine uno vel eius pecunia peti possit sine non possit. Et qui contrafecerit pro vice qualibet sine fuit ludens in .c. sol. den. debeat condempnari. Salvo et reservato quod ad ludum quemlibet aleam vel scacchorum possit quilibet in taberna et extra tabernam et in domo et extra domum ludere sine pena. Tamen ludentes quod illius cuius erit domus vel taberna. Et hoc capitulum fuit in ipsa parte prius correctum. in millo ccc primo in dictione .xiiii. Teneantur et tabernarii dicte capitis et albegatores ydoneam fideiussionem quod nullus ludet ad aliquem predictorum ludorum in dicta taberna et albegaria vel in domo ut dictum est. Et de predictis observandis et de solvendo pena supius notata. Et qui noluerit dare fideiussionem vel ipsam non dederit non possit nec debeat tabernam nec albegariam facere nec aliqua de eis exercere. Et siquis non dato fideiussione. tabernam vel albegariam exercuit vel fecerit exercere .xx. sol. den. pro vice qualibet solvere teneatur. Et intelligatur ludus factus si invenietur res parata ad ludendum secundum formam statuti. Et de hiis credatur familie potestatis vel capitis pro duabus partibus fide dignis personis super illud eorum firmamentum iuramento. Et si aliquod maleficium commissum fuerit in aliqua taberna vel albegaria tabernarius vel albegator teneatur denumptiare commissum maleficium potestati vel capiti ea die vel sequenti qua maleficium fuit perpetratum. Et qui hoc non fecerit in .xxv. lib. den. pro vice qualibet puniatur. Salvo quod id quod continetur in hoc paragrafo intelligatur tantum in illis qui fuerint recepti et iurati in arte tabernariorum et albegatorum et non in aliis ullo modo. Et volumus quod facta denumptiatione predicta potestas vel capitaneus vel iudex eius coram quo facta erit denumptiatio teneatur per modum inquisitionis procedere de illo maleficio denumptiato et denumptiatum et punire secundum formam statuti capitulo inquisitionum non obstante. Et hic paragraphus fuit additus In millo ccc lxxxiiii. indictione vii. Et potestas et capitaneus teneatur semel in mense et toties quoties eis videbitur expedire et inquiri facere si predicta servantur ut pena exigi valeat a quo fuerit exigenda. dummodo in camiuis non lectis esset. nullus in tractatione valeat. Ibi debeat nec intretur nisi prout inferius continetur. Et tamen locum non intrent nec claustrum si domus claustrum habuerit

1301 ut ludus taxillorum non fiat non sit valeat in extra. Salvo et reservato quod miles sive sotius potestatis vel capitis vel eorum vel alterius eorum. in codem sotiatus cum aliquo de eorum notariis possit rimari et intrare ubicumque et in quocumque loco. tam in cameris quam in aliis locis. ubi dicet vel suspicio habetur quod fiet vel tenetur ludus taxillorum nisi alter eorum non assotiati ut dictum est. nemo possit accedere nec ire in cameras contradictis non lectus esset prout in statuto supius continetur. Teneantur et rectores tabernariorum et albegatorum satisdare personis dictarum artium de observando ea que in statuto proxime continentur et et in continentiis eorum. et ipsi dicti artifices observaret et quicumque nollet observare predicta et nollet rectores non valeant postea operari dictas artes. vel aliqua earum. Et si reperietur eum vel facere operari per eam compertam supius debeat substinere. Et rectores predicti per eos ad penam aliquam minime teneantur. Precio mandamus quod potestas et capitaneus et priores qui pro tempore erunt debeant vinum examinare et ordinare per quatuor pretio quilibet tabernariis et quilibet alius venditor vini exceptis illis qui vinum vendiderint seu vendi fecerint de eorum vineis precium vini dare debeant pro certis temporibus anni. Et sicut per ipsos potestas capitaneus et priores artium in predictis et circa predicta extiterit ordinatum. per dictos tabernarios et venditores vini debeat observari. Et si contrafecerit puniatur pro qualibet vice. in .xx. sol. den. et quilibet possit denumptiare et credatur denumptiatori. iuramento cum uno teste. et habeat medietatem banni. Et cuilibet habenti vinum de sua vinea sit licitum vendere ad suum arbitrium et voluntatem. dummodo vendat ad mensuram sigillatam. ut supius est narratum sub dicta pena. Et semper. exceptis nullam habeat contrarium aliquo capitulo loquente in contrarium non obstante. Et potestas et capitaneus qui fuerit modo. et qui pro tempore fuerint teneantur ipsi vel alter eorum inquirere publice. vel secrete de predictis et quolibet predictorum per ut eis toties quoties placuerit videbitur expedire et necesse erit et valeant et teneantur quicquid per eos vel alterum eorum factum fuerit in predictis et quolibet predictorum. De qualiter piççicarelli et camangiaroli non possint stare in platea et ubi stare debeant

1294 Nullus piççicarellus. vel piççicarella camangiaiolus vel camagiala possit nec debeat stare ad vendendum olus nec poma in platea vel foro communis perusii ad penam .xx. sol. den. pro vice qualibet. Et pullaroli possint stare in platea vel foro communis perusii qui vendiderint pullos et alia volatilia et que ad ipsorum artem noscuntur pertinere tenenda. Dummodo stent in locis consuetis per eorum arte exercenda et sine bancis et tectis quas in dictis locis tenere non debeant nec habere. et in predictis locis stare debeant ut dictum est aliquo capitulo non obstante. sine aliquo

1295

pesie solui actenus ordinamenta q̃ coĩ pus̃. v̓ alti r
ccc̃ locor͛ dictor͛. dari v̓ solui nõ debeat ullo mõ et
h̃ capitlm̃ fuit scriptũ et mutatũ ĩ millõ ccõ lxxxv
Indictõe. xiij. ~ Pr̃ea volum͛ firmit̃ statuendo qđ
nullus pullaiolus p se nec p se nec p aliũ ĩ platea
coĩs pus̃ nec p totã ciuitat̃ et burgos possit eme
nec emi facere pullos nec aliqua alia aĩalia nisi
ad horã none et siquis contrafecerit puniat̃ p quali
bet vice in. xx. s. d. Et simlit̃ nullus eor͛ ĩ aliq̃
hora possit eme nec emi fac̃e pullos nec aliqua
alia aĩalia ĩ comitatu pus̃ ppe ciuitate cpusq̃
ad tria miliaria sub dcã pẽa et de pdcis quilib͛
ẽe valeat accusator et hãt medietate bãpni et
stet sacrmto accusatoris Et nullus pullaiolus vl
piczicarellus v̓ piczicarella p se n̄ debeat nec de
beat eme columbas colu q̃ vetãtur capi p statuta
ppli nec eã retiñe ĩ platea nec alibi ad vendendu͛
et siquis contrafecerit puniatur p qualib͛ vice ĩ xx.
s. d. et quilibet ẽe valeat accusator et hãt medi
etate bãpni. De qualit̃ piczicarolli et tabnarij pos
sint eme ficus et poma et olera

Piczicarelli et piczicarelle tabnarij et tabna
rie possit eme ficus et poma quecũq͛ et o
lera ĩ ciuitate vl burgis. vl ppe vineas et cãgna
bonũ de pus̃ aliq̃ contrario statuto nõ obstãte.
De qualit̃ piczicarolli vendere uuas amigdolã
nuces v̓ nuces assingnet venditores eis.

Siquis piczicarellus v̓ piczicarella. hũit r
uuas amigdolas uinchãs nuc es uiridis
ad vendendũ piczicarelli et piczicarelle cogãtũ p
potestã v̓ capit dice v̓itate aquo emerit et si
piczicarellus v̓ piczicarella nõ assingnauit et si
opt̃it v̓itate de emptõe xx. s. d. pene noĩe
p vice qualibet solue tñat. Et hoc locũ nõ hãt
ĩ emtibus a forensib͛. Itam a forensib͛ eme psõe
fructus et uuas eme ĩpune valeant. Dũ ante
horã noñe nõ emãt. Et hoc sit ĩ prouidentia dñi
capit. Ita q͛ ipsi fruct͛ nõ sint pcepti de bois
ciuiũ et comitatẽsiu pusine ciuitat͛. Insup r
volum͛ q͛ ad hoc ut sit melior munita deui
ctualibus et piczicarelli et piczicarelle melius
valeãt custodire et pena et timõ ĩcitiat eis
q͛ potestas et capit ĩ pncipio regiminis potãs
forte breuiũ ĩ maiori cõsilio ciuitat͛. eligi
fac̃e tñatur duos bonos custodes p porta q͛
libet qui debeat custodire sup omĩb͛ uictua
lib͛ et quos inuenerit fac̃e cõtra formã statuti
possit et debeat accusare et credat eis et sacmto
duorũ ex dcis custodib͛ et hãt medietate bãp
nor͛ illorum quos accusauerint. De qualit̃ puniat̃

vendentes uuas a kalẽdis iunij usq͛ ad festũ omniũ scõr͛. 67

Siquis inuentus fuit ĩ ciuitat͛ et burgis vendere
uuas et aliis locis a kãlis iunij usq͛ ad festũ
omniũ scõr͛ũ teneat͛ solue p qualib͛ vice c
s. d. exceptis uuis clinacib͛ de quib͛ bãpnis
medietas sit coĩs et alia hãt accusator. De q̃lit̃
puniatur deferẽs uuas v̓ alios fruct͛ de re alterius 68

Siquis inuent͛ fuit deferre uuas v̓ alios fruct͛
v̓ palos vinearũ nocturno tp̃r vl alij seu ali
ut ligna v̓ ẽe de die qui n̄ hũit possessiões ĩ illa
cõtra. pot et capit tenẽatũ cõpelle illũ ad dicẽdũ
quo eas res hũit et si inuenerit eũ nõ hũisse de
suo aut deuolũtate illius cui fuit locus. v̓ res
pot v̓ capit si fuit de die xl. s. d. si de nocte
c. s. d. pene noĩe ei tñatur auferre cui bãpni
medietas sit coĩs et alia accusatoris. De q̃lit̃ null͛
tabnarius v̓ piczicarellus emat comestibilia cãde
uendendi ĩ ciuitate v̓ burgis et q̃n liceat eis eme alibi uẽdi. 69

Nullus tabnarius v̓ tabna. v̓ piczicarellus v̓
piczicarella emat aliqua comestibilia cã
reuendendi v̓ ĩ ciuitate v̓ burgis nec ĩ cõmitatu r
pus̃ de die v̓ de nocte cõ forma supdcor͛ caplor͛
v̓ alicuĩ eor͛. Et hac matia loqñtiũ nec audeat
stare ĩ aliq̃ strata ĩ ciuitate v̓ ex ciuitate ad
emendũ aliqua uictualia. Nec aliqua alia psõa
ĩ ciuitate et burgis cã reuendendi eme possit r
alibi nõ possit ex ciuitate et comitatu vẽdere
vellet. Tabnarij nõ possit eme carnes et res
alias comestibilias cã reuendendi ĩ eor͛ hospitijs
Dũ mõ eas coctas reuende tñatur cõfacientes pot
et capit auferat p vice q̃lib͛. a. piczicarellos r
et tabnarios. xx. s. d. cui bãpni medietas sit r
coĩs et alia hãt accusator et credat iuramento ac
cusatoris saluo q͛ p videat ĩ prouidentia dñi ca
pitan͛ cũ romana curia pmanẽdit pus̃. Cui
liber uõ p̃ liceat ĩ locis determinatis sui cõditõe
alicuius vẽdere pane põi et olera. Et siquis cõ
dicẽt aliquid vendita tñantũ solue. xx. s. d. cui
bãpni medietas sit coĩs et alia accusatore r
Nulla ĩ sup femina q̃ steterit ad vendendũ pdca v̓ ali
q͛ pdcor͛ siue alia comestibilia debeat retiñe
colũ seu rechim cã filandi et nõ debeat retiñe
cãusã neq͛ puerũ pãnũ nec puellã Et si fecerit
nuit soluat p vice qualibet. xx. s. d. et quili
b͛ ẽe valeat accusator cui pene medietas sit r
coĩs et alia accusatore et stetur iuramento accusatoris
Statuim͛ ĩsup q͛ nullus piczicarellus v̓ piczica
rella v̓ aliqs alius audeat eme pullos de r
gallina puenientes p dictos castr͛ caçatias siue
venatores nec alia uictualia ca seu ova põi

l' olera nec aliqua alia comestibilia ligna civilis
nec iuncos cum revendendi a mane tempestive usque ad hora
nona et si quis contrafecerit puniatur pro quolibet xx. s. d.
Et insuper quod emit vendiat in comune et cum possit quilibet ac
cusare cuius bapni medietas sit comunis et alia accusato
ris et stetur iuramento accusatoris. Statuimus et quod
nullus tabernarius vel tabernaria aliqua alia que vendes
vinum seu aliqua alia comestibilia nec alia qualibet
nec etiam alia persona possit vel audea ganeas vel latrones nec
alium malefactorem in domo sua vel in ea aliquo modo
retinere postquam sciunt eos vel eas. Ita esse nec aliquam
rem raptam vel furtivam recipiat scienter nec aliquem
ruffianum vel ruffiana audeat ganeas conducere vel ab
ducere aliqua parte civitatis. nec etiam retinere contrafacienti et
potestas et capitaneus auferat pro vice qualibet xl. s. d. cuius
medietas sit et alia habeat accusator. Et domini domorum cum
in quibus predicta fieret dapnum aliquod suum propterea nulla
tenus patiatur.

70 *Rubrica qualiter funarii et funarie coquant et*
panem et quod accipiant et de pena contrafacientium.

Funarii et funarie debeant bene studiose coquere
panem et pro cottura panum de xx. panibus habeant
et accipiant unum panem et non plures ~~et accipiant panes~~
~~et non denarios aliquos nisi fuit de voluntate~~ illius
cuius ~~d. dare vellet et panem non accipiat ad suam lectam~~
~~sed compensabile et panem in furnum mittant sine malitia~~
~~et fraude ita quod unus non cogat alium nec admittere apli~~
~~cetur~~ contrafacientes pro vice qualibet xx. s. d. solvere te
neatur. Cuius bapni medietas sit comunis et alia habeat
accusator. Et ille vel illa cuius fuit panis accusare teneant
et debeat furnarium vel funariam qui vel que contrafecerit contra predicta
vel aliquid predictorum. Et credatur sacramento illius cuius panis
fuit et similiter volumus credatur iuramento famuli vel
famule illius cuius fuit panis et cuiuslibet alterius eius
familiaris. Et potestas et capitaneus contra furnarios vel furnarias
et panem coquentes inquirere perfectius teneantur secreto vel
aperte sicut eis placuerit et quotiens aliquem contrafacientem in
venerit totiens eum in xx. s. denariorum debeat condempnare.
Et furnarii et furnarie non sentiat famulis seu
famulabus dominorum et dominarum quod furtive auferant vel
fraudolenter tractent panem dominorum suorum et dominarum suarum
vel pastam auferant vel farinam seu aliquod dapnum faciat
in domibus suis et nec ipse famule dapnum suorum
dominorum faciat et dominarum. Item quod quilibet furnarius vel
furnaria possit retinere in suis domibus et alienis lin
gua sine pena. Et quod non mittat falsam olmariam in
clibanum et quod non renumptiet panem coquere alicui
postquam aliquis inceperit coquere panem ad suum furnum
et eo tempore quo coquerit panem ex eius persona seu
duxerit sine fraude et si quis contrafecerit potestas et capitaneus
auferat ei pene nomine xx. s. d. et credatur iuramento

accusatoris. Et potestas et capitaneus faciat iurare funarios
et xiiii. supradicta ut predicta omnia debeat observare. Et
contra dictos furnarios et furnarias potestas et capitaneus inquirant
et inquisitionem faciat per parrochias civitatis. utrum
si observatur per eos omnia que dicta sunt supra et si
quem eorum in venctus fuit vel in venta contrafacere puniatur
in pena supra nominata. *Rubrica de furnariis qui*
non coquant panem.

71 Omnes furnarii et furnarie teneantur posse coquere
diligenter bona fide sine fraude cuilibet volenti
panem coqui facere ad suum furnum et nulli debeat
renumptiare panem coquere ad penam xl. s. d. et
et quicumque fuit furnarius a v. annis citra et
panem coxerit et furnum tenuerit cogatur per potestas et
per capitaneus furnum tenere et panem coquere cuilibet et qui
que contrafecerit solvat pene nomine comuni pro quolibet xl. s. d.
et nichilominus furnum tenere et panem coquere teneatur.
Insuper furnarii teneantur accipere ab illis quibus
panem coxerit de viginti panibus unum panem tantum et
non plus et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet
comuni pro quolibet xl. s. d. Et de predictis omnibus quilibet
esse valeat accusator et habeat medietatem bapni et ni
chilominus potestas et capitaneus teneantur eos recitare
et requirere et contra eos inquirere duabus vicibus in mense quoli
bet si predicta per eos servatur et repertos culpabiles
condempnare secundum formam predictam. Et hoc capitulum fuit
factum et conditum in mccclxxxxvi. indictione viiii.
die viiii. augusti et ea die in arengo valiturum aliquo
alio capitulo non obstante. Preterea volumus quod dicti
fornarii et fornarie possint debeant et teneantur
non obstante aliquo capitulo vel ordinamento comunis vel
populi vel rectorum vel artium vel aliquo ordinamento et
rectorum fornariorum facto vel faciendo coquere et scaglia
ta focaccias tortas et fiadones et omnia que sub
testo coquitur sub pena xx. s. d. pro vice qua
libet qua contrafecerint et stetur de predictis sacramento
domini cuius erit aliquod predictorum sive famuli vel
famule eius. dummodo ipsi furnarii et furnarie pro
sit et voluerint accipere solutionem pagamenti pro co
ctura alterius predictorum rerum pro rata panis quem co
querent. Et ea que continentur in hoc paragrapho fuerunt
condita in capitulo mcclxxxxviii. indictione xi. *Rubrica pro*
quanto pretio actaminatores actaminare debent farine et de contrafacientibus. 72

Actaminatores seu stamignatores attam*i*nare
neant seu stamignare teneantur corbem farine
quam attaminabunt vel stamignabunt ad duas
stamegnas pro iiii. d. quos possit accipere pro
quolibet corbe ab illis personis que faciet actaminare
vel stamignare ipsam farinam ad duas stamineas
Et ab illis a quibus ad unam stameniam faciente ac

Iugrat' p parochias
Lxx
Lxxi
Lxxii
1296
1298

et actamınaı̃ farına pro qualibz corbe possit acci
pe · viii · d · et nlt accipe nõ p̃sumat · ɔ̃facıẽtı t
pot et capit · auferat pro uice qualibz pene no
mıe · x · s · d · Et pot et capit tn̄ant denı̃s ma
ñ mıttẽ p omnibus actamınatorıbz · et facıãt eıs
ıurıẽ obsuare p̃teã sub dã peã · Et pot et capıt
et sue famılıe · ul alıcıus eoꝝ semel ı mẽs facıat
ınquisitõez ɔ̃ dõs actamınatões et si alıquẽ ı ue
nerıt nõ obsuaẽ p̃teã eũ cõꝑ cõdẽpnare debeat ı
pena supius notata · **De qualiter panicoculi et panicocule faciẽt panem · et p̃ quãto lucrẽt · et d̃ pena ɔ̃faciẽtiũ**

73 **P**anicoculi et panicocule qui l q̃ panem fecerint
ad uendendũ ı cıuıtate pius aut ɔmıttatu
pius faciãt panem ad põdus · ıta q lucrarı debeãt
de quolibz corbe · ii · s · d · et nõ nlt · Et cũ ıpm ven
derınt ad uendendu coptũ debeãt detinere ¶ Ualor
aũt panis ueal · s · utrũ panis sit faciendus pro
uno · d · l duobz · remaneãt ı prouıncıa potestatis et
capit · Siquis aũt ɔ̃fecerit ı aliquo p̃dcõꝝ puniat
ı xx · s · d · et ꝑdat panem · Et cũ inuenirĩt sequntu
ueret pot p̃teã omnıa obsuare ¶ Jt panicoculi et pa
nicocule seu alıq eꝝu alıj quı panem facıunt ad ue
dendũ nõ possıt nec debeãt bıne de gñe coĩs ꝑ ece
nec ꝑ alıũ cũ uendendı · ul facıendı panem cũ uende
dı · Et quı cõtrafecıt soluat pro uıce qualıbet ꝑ
corbe quolıbet coĩ pıus xx · s · d · et quılıbz eẽ ua
leat accusator · et hãt medıetatẽ banpnı et accusato
rıs cedı debeat in tempto ¶ Solum ı supra statuentes
q sı alıquıs panıcoculus · l panıcocula ı uenıtus l ı
uenta fuerıt ad uendendũ panem mınorıs ponderıs q̃
eẽ debebıt · et panes mınorıs ponderıs · ı uento coĩ
pıus · vij · d · Sı nõ ı uentı fuerıt · xx · supius et t
plures panes · xx · panes mınorıs ponderıs tenatur
soluẽ coĩ pıus pene noĩe xx · s · d · et ꝑdat panes
ꝑ ut supius ɔtınetur · saluo q p̃teã ñ habeat locũ ı
fornarijs ecce panis · quẽ uendunt nısı ıpı furnarij
eẽnt panicoculi ·

74 **U**nus ul duo fratres de penıtencıa ꝑ capıtaneũ elıgatũ
quı emat unũ corbez grani calurısij et unũ co
be grani grossi · et cũ cõsılıo unıus legalıs fuına
rij cıuıtatıs · et unıus panıcoculı · ıpm granũ faciãt
macınaı ~~et barattarı seu~~ actamınaı et ı pastaı
et quoqui secũ · sm q eẽat melıus sı posset et
subtılıus · et omnı cautela uıdeãt ad quã pensam
panıs fı possıt sm ualorẽ et ꝑtıũ granı tuẽ cure
tıs · Ita tñ q facıentes panem uenale possınt lucrarı
de qualıbz corbe granı · v · s · et sustıuere tn̄ et nõ ul
tra et quılıbz uolẽs facẽ panem teneatũ et de
beat facẽ ıpm bñ coctũ et stagıonatũ ad pensã
quı ꝑ ıpos fratres fuerıt ordınatam ·

Homines et unıuersıtates artıs tegulaıoꝝ et mato 75
naıoꝝ teneantur facẽ eoꝝ artẽ · bñ et legalıtẽ · dũ
~~mõ ıntellıgatur q homınes dcẽ artıs~~ et omnes et sıngulı de dcã arte
beãt et teneantur facẽ matões tõbulos et tegulas et
planellas et secdas et formas quas mõ hñt sıngulı
et ferratas et ad quas artẽ eoꝝ · et tõbulos tegulas
~~et matões et planellas fecerẽ hoc ãno · et q forme~~
eoꝝ et secde tollant p̃ coĩ · ~~ad hoc ut delıquentes punı~~
~~antur sı ɔ̃fecerint~~ · et quı de dcã arte ɔ̃fecerıt tenendo
alıas secdas et formas mınores · ~~l quas nũc tenẽt et~~
~~cũ quıbz operantur artẽ eoꝝ~~ punıant ꝑ uıce qualıbz
ı xx · s · d · Et de p̃dcĩs camı · dcẽ artıs et quı ꝑ tpr fuıt
possıt ınquırẽ et culpabıles cõdepnaẽ ı peã p̃dcã ꝑ
qualıbz uıce quaꝝ cõdepnatõıꝝ quas facıẽt cam
medıetas sıt camıe et rectorı dcẽ artıs · et alıa me
dıetas dcẽ artıs · et nıchıl homını de p̃dcĩs quılıbz eẽ
ualeat accusator · et hãt medıetatẽ banpnı alıquo r
alıo nõ obstante ¶ Jtẽ omnıa ordınamẽta dcẽ artıs
approbata et cõfırmata ı mıllo cc lxxx vııj · ındıctıõe
x̃j · ꝑ p̃ores quı tũc fuerũt · et alıos bonos homınes · quos
ad p̃dcã cõfırmata · hãnt fırma ꝑmaneãt ı forma
p̃dcã · Et ıpı artıfıces tegularũ · et matonũ nulla
alıa ordınamẽta ex nouo · possıt facẽ · et sı faceret ñ
ualeãt · ñ approbentur sm formã statutı · s soluat
coĩ pıus ꝑ qualıbet uıce qua ɔtrafecerıt · xxv · lıbr ·
quã peãm ɔ̃facıẽs quılıbet soluẽ tenatur · noĩe
pene · Et de p̃dcĩs pot et capıt ınquısıtõez facẽ
ɔ̃ eos teneãtur · quolıbz ãno · et quılıbz possıt eẽ
accusator de qua pena medıetas sıt coĩs · et alıa hãt
accusator ¶ Jtẽ quılıbz de arte p̃dcã debeat et tenãt facẽ
quolıbet ãno · ul facẽ fı · iij · fornaces tegularuꝫ
et latıꝫ matonũ et tubuloꝝ · et plures sıcut eı placu
erıt · ad secdas p̃dcãs ñ matões et tegulas possınt
cauare nec fraudẽ cõmıttẽ · ı p̃dıctıs · Et sı alıqs
ɔ̃fecerıt soluat coĩ pıus · noĩe pene · xxv · lıbr · d · r
Et ı quılıbz possıt eẽ accusator · et hãt medıetatẽ banp
nı et alıa medıetas deueneãt ı coĩ ·

¶ Et ınsup p̃ores ~~artıũ~~ debeant reuıdẽ omnıa ordı
namẽta · et ~~statuta~~ [aggregata] homınũ dcẽ artıs · et ea corrıgere
et emendaẽ sıcut eıs uıdebıtur expedıre ¶ Possıt et
homınes dcẽ artıs · uendẽ mılıarıũ matonũ fcõꝫ ad
dcãm formã · usqz · iiij · lıbr · d · tñ · et nõ plus et
cẽtonarıũ tegularũ · et tubuloꝝ fcõꝝ et fcãꝝ sm
modũ et formã · p̃dcãꝫ possıt uendẽ · xl · s · d · [et nõ plus] et sı
quıs cõtrafecerıt · ı p̃dıctıs l alıquo p̃dcõꝝ · punıat
ꝑ uıce qualıbz · ı xxv · lıbr · d · et quılıbz possıt accusaẽ
et stetur sacramẽto accusatorıs · cũ uno teste et hãt ba
nı medıetatẽ hãt accusator · Et p̃dcã locũ hãt ı
matonarijs · et tegularijs quı artẽ eoꝝ scıũt solıtı
operare et operarı facẽ ab uno mılıarıo ıntus ı usqz a

1298

civitatis. Teneatur eciam potestas et capitaneum cogere omnes matto-
narios et tegularios qui olim ipsam artem facere consueverunt
ad faciendum eorum artem. Ita et taliter quod quilibet matto-
narius et tegularius faciat in anno quolibet iii fornaces
de tegularum et mattonorum et tubulorum ut perfectius
est bene coctorum et coctarum. Quod si non fecerit puniatur
quilibet contrafaciens pro qualibet vice in xxv libr. par. et
quilibet possit accusare et credatur sacramento accusatoris
cum uno teste et habeat medietatem banni. Et similiter
teneantur facere omnes tegularii et mattonarii de con-
tinuatu stantes longe a civitate plus uno mi-
liario mattones et tegulas et tubulos et ad secandum
et forum supradictus denotatum. Dum modo possint vendere
mattones et tegulas et tubulos ad eorum pretio, et
ad eorum arbitrium et voluntatem. Et si quis contrafecerit in
predictis vel aliquo predictorum puniatur pro qualibet vice
in viginti quinque libr. par. et quilibet possit accusare et
habeat medietatem banni et credatur sacramento accu-
satoris cum uno teste. Preterea teneatur cogere homines
qui olim consueverunt facere artem calcine et qui con-
sueverunt habere arenam ad faciendum civitatem ad facien-
dum eorum artem sicut ab antiquo facere sunt consueti. Et si
quis eis vel alteri eorum non hobedierint puniatur qui-
libet inhobediens pro qualibet vice in xxv libr. par.
Teneantur insuper calcinarioli et quilibet vendens cal-
cinam dare corbem calcine cuilibet volenti emere pro
quattuor sol. par. tantum portata domi et non plus et
renaioli et quilibet vendens arenam teneatur dare cor-
bem arene emere volenti pro xviii den. tantum. Et si quis
puniatur pro vice qualibet in x sol. par. pro quolibet cor-
be vel arene vel calcine vendite ultra pretium memora-
tum. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem ban-
ni et credatur sacramento accusatoris. Et de predictis et quo-
libet predictorum potestas vel capitaneus possit et debeat inquirere pu-
nire et secare ad eorum arbitrium et voluntatem. Et de contrapu-
nationibus que fient per iudices iusticie [illegible] de causis [struck: [illegible]] prius et
cognitorem habeant. Hec nequeant ullo modo. Et ut pre-
dicta liqueant omnibus manifeste, [struck: capitaneus] banniri faciat
per loca omnia consueta dum modo remaneat in potes-
tate capitanei et priorum qui pro tempore erunt. Si vero mattona-
rii potuerunt facere vel coquere iii fornaces ut dictum
est vel plus aut minus et utrum dare debeant mili-
arium mattonum et centonarium tegularum pro maiori
tantum pro minori pretio quam dictum est supra. Nolumus
insuper quod quicumque emit calcinam cum revenderit [struck: [illegible]
[illegible]] circa debeat et teneat dare corbem
calcine pro tribus libr. par. et plus accipere non debeat et
quicumque contrafecerit solvat pene nomine l libr. par. et
predicta valeant a die kalendarum sept. in antea in millesimo

[struck: [illegible]] cc lxxxvii. Item quod nullus [struck: [illegible] die in antea] debeat vel
emere calcinam causa revendendi. Et si quis contrafecerit solvat pe-
ne nomine xxv libr. par. Et nemo [struck: [illegible] die in antea cal-
[illegible] sept. in antea] debeat facere aliquam domum de cal-
cina vel de mattonis seu tegulis. Et si quis contrafecerit et
solvat nomine pene xxv libr. par. Et de predictis et quoli-
bet predictorum quilibet esse valeat accusator et habeat me-
dietatem banni. Et potestas [struck: vel iudex maleficiorum] [above: et capitaneus et eorum officiales] teneatur et
debeat facere inquisitionem de omnibus que in hoc capitulo continentur
et si aliquem invenerit delinquentem eum in quantitate predicta de-
debeat condempnare. Et si potestas [struck: vel iudex maleficiorum] [above: et capitaneus et eorum officiales] predicta fa-
cere fuerint negligentes debeant solvere communi pisano il-
lam penam quam delinquens solvere teneretur. Et si non
dempnificatum fuerit [struck: capitaneus] aliquis facere contra aliquod vel ali-
quod eorum que in hoc capitulo continentur [above: potestas et capitaneus et sui officiales] [struck: capitaneus] [struck: vel iudex
[illegible]] contra dempnificatum teneatur facere in-
quisitionem et si aliquem invenerit delinquentem eum condemp-
nare debeant in pena supradicta notata. Et si capitaneus fuerit
negligens ad dandum penam [above: [illegible]] communi pisano debeat solvere penam
quam delinquens solvere teneretur. Statuimus insuper
quod capitaneus teneatur [struck: [illegible]] facere illum qui perierit ad inatas
eius civitatis et burgorum faciendum aptum et matto-
nari mattones opportunos pro ipsis muris aptandis et
et mattonandis et ipsis mattonaris destructis redi-
ficandis. Dicimus insuper statuentes quod nullus tego-
larius et mattonarius et calcinaiolus et quilibet
alius artifex cuiuscumque artis et alii qui habent et reti-
nent stufas vel aliquis de parte eis vel alteri eorum si ter-
ret plurimas ab kalendis maii usque ad kalendas oc-
tubris tollere nec tollere facere causa faciendi vel expandit
ante eorum aliquam de aliquo fonte qui sit prope
civitatem pisanam per medium miliare. Et qui fece-
rit solvat communi pisano pro vice qualibet c sol. Et de
predictis quilibet sit accusator et habeat medietatem ban-
ni et nichilominus potestas vel capitaneus de predictis teneatur fa-
cere inquisitionem et culpabiles repertos punire ca-
pitulo inquisitionum vel aliquo alio non obstante.
Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo cc lxxxxiii. et
indictione vii. Hoc autem capitulum fuit in aliquibus
locis mutatum in millesimo ducentesimo nonagesi-
mo octavo indictione xi.

Potestas et capitaneus teneantur omnes mensuras
communis pisani facere teneri et observari ea iusta
perpetuitate, sicut [struck: anno preterito] nunc consueto et
mensure per commune habeantur [struck: et [illegible]] et de p
quibus consilium ordinabit. Ille autem qui mensure
erunt ad eas debeat retinere in camera communis in
qua stare sunt solite. Et omnes mensure sunt aequales

1297
1291
1298
76

[illegible]

cu mensuris et emine debeat ee ferate. It qui
aliquis emit mensuras acoi seu fructus et reddit
caristie pcise debeant bre omi die sabbati. x. e
minas contrafacies. xx. s. d. pro unice qualibz
solue tnatur. cuius bapni medietas sit accusato
ris et alia sit coie. Si uo aliquis inventus fu
erit ul retine aliqua mensura maiore l minore
qua ... noie pene. solue tnat
Et pot et capit eum tanq falsariu debeat condep
nare i maiori osilio et ipius banni medietas
sit coie et aliam hat accusator. Ite statuimus
q ad pdca facieda custodieda et obsnada u
nu bonu hoiem de equalibz porta. unius quo
ru sit noti. pot et capit i pncipio regiminis
pot sorte brevium eligi facere teneat ad salariu
q consiliu ordinabit. Qui officiales pdcas m
suras omi mense debeat revidere. ne i ipis fraus
aliqua comittat. Et si dci officiales aliquem o
faciete invenerit pot et capit ofaciete. eidz
pnam debeat condepnare et ei auferat p coi t
Ite statuimus q saumia vini distribuat i tri
bus barilibz que tria barilia p una saumia in
duorum barilium hatur mensura. duorum barilium
dicta manete. Ita q duo barilia mag in ad
mensura coie p una saumia debeat oputari
Volumus insup q pot et capit d aere coie pus
faciat fi una emina una dimidia emina t
et tertiu et quartu et unu barile dimidiu et tertiu
et quartu et sit terminus. Que mensure sit et ee debeant
campioes et pro campioibz habeatur ad quas
mensuras omes alie mensure sit equales cu campi
onibz pbitatis et dci campioes debeat optime
custodiri et deponi i tuto penes illu que pot
et capit diverit eligendu. cu e prioribz artium
qui dcas mensuras custodire et osuare debeat
p coi. Iubemus insup statuetes q eptores
mensurarum solitores accipe debeat p ipis mensu
ris i buc modu et ulterius accipe no apttetet t
mo aliquo sine cu videlicet accipe possint
pro quolibet cbe blavi mensurandi .i. d. tm
et pro quolibz pari barilium .ij. d. tm. et pro
mensura emine salis .i. d. tm. et aliqua alia
dona accipe no debeant nec possint nullo in
genio sive cu coie. cu no pus p mensuratore
facieda de blado ipius tam i accipiedo ipm t
bladu q et uededo eptoribus mensurarum t
pstatis solue debeat .x. lib. d. et no plus. Et
ipi emptores plures accipe no debeat n pbit

tam coi mensuratore blavi ipius cois i accipiedo t
ipm bladum et i uededo pro coi ipm qua spalibz
psois que ipas mensuras ab eis accepint i nisi sic
sinpius extat plenarie terminatu et pot et capit
dcos mensurarum eptores. cogat ipas mensuras dare
toties quoties fuit oportunu tam coi pus quam
spalibus psois prosanio et ptio supradco.

77 Omis arenarij qui renaioli dicuntur cu arena
uendent teneatur et debeat ipam uende et mensu
rare seu mensurari face ad emina cois pus sigil
lata et emina accipiat ab illis qui mensuras hnt
seu hebunt p coi qua mensuratores debeat face si t
uendiderit quatuordecim arene et a quatuordecim o
et iure debeat renaioli centonariu arene pro .iiij.
lib. d. et plus no debeat accipe l accipi facere
pot et capit auferat pro unice qualibz pene noie
xl. s. d. Illi aut qui arenam emunt ad dcam
mensuram emere tnantur alit emere no psumant
usz ad quatuordecim. Et qualitcuqz fiat uendictoes
sive i grossum sive minutati. eptores mensurarum cois
de centonario hre debeat .ij. s. et si minor quati
tas centonarij fuit solido p rata fi debeat qua
titatis. Omia aut q dca sut de renaiolis ten
de uenditae facieda ad mensura cois sigillata q de
soluendo eptoribus mensurarum cois .ij. s. d. p ce
tonario i telligatur i uendentibz calcina. Ita q in
telligatur p singula repetita. Si aut renaioli t
seu uendetes calcina ad alia mensura uendiderint
q ad mensura cois pdcam. xl. s. d. pro unice quali
bet noie pene solue tnatur. cuius medietas t
sit cois et alia hat accusator.

78 Cattarellus olei sit et ee debeat eiusde ca
pacitatis et magnitudis. p ut fuit ano p
... et mensura medij cattarelli
que dicitur mezolinus distribuat i sex p
tibz. Ita q sit una mensura que sit octava pars t
mezolini et xvi pars catarelli et copesetur
Ita et taliter q pre cietarellus seu uenditor v. s
lucretur de quolibz catarello. Et si aliquis ofe
cerit solvat pene noie xl. s. d. cuius banni t
medietas sit coie et alia hat accusator. Et pot et
capit teneantur et comitatur. et districtu pus t
oleu et sebu extre seu extrai no pmittatur
Pdca potius et capit omis uolentes uende oleum
et costringe debeat uende ad podus et no alit nullo
mo. Et emtes ad podus emere teneatur. alii mo
uendetes de quolibz catarello olei v. s. ... lucri
debeat et no ultra. Et siquis alit uende. ul t

cine adietaunt quam ad pondus debeat solvere pro vice qualibet xl. s. d. cuius banni medietas sit communis et aliam habeat accusator et iuramento communi debeat accusator totius sui vendatur oleum ingrossum sive ad minutum sive [illegible] potestas et capitaneus et capitaneus teneatur constringere omnes [illegible] tenentes et vendentes volentes oleum ~~tam masculos quam fe~~minas ad iurandum facere observare et adimplere omnia et singula que in presenti capitulo continentur. Et super omnibus predictis potestas et capitaneus teneatur facere inquisitionem quolibet mense. Et quos vel quas invenerit contrafacere vel venire debeat condempnare ac eis auferat penam banni predicti. Et si potestas et capitaneus facere neglexerit teneatur communi pisano pro vice qualibet l. libr. de suo [salario] soluere teneatur.

79 Quanto minutatim venditur pannus lini vendatur ad mensuram brachii sancti laurentii de singulis. Item statuimus quod parsecti sint equales et singuli sit canna pisana undique et quicumque contra alter retinuerit et habuerit pro vice qualibet xx. s. d. communi pisano solvere teneatur. Quicumque autem contrafecerit seu fieri fecerit ulterius de banno vel dato pannum ad mensuram debeat de mensura signata in campanili sancti laurentii in ipso ulterius facere mutationem et si dicta mutatio non fieret intelligatur ulterius a capitulo et venditor ad decem mensuram penitus celebrari et qui contrafecerit solvere debeat decem predictam cuius medietas sit communis et aliam habeat accusator.

80 Volumus et ordinamus quod non obstante capitulo statuti pisani quod loquitur de actoribus faciendis in causis malloram ubi dicitur quod nullus baiulus faciat aliquam ambaxiatam in comitatu vel districtu pisano pro mallo nisi portaverit formam ambaxiate inscriptam. Quod ex quo apparebit seu apparuerit licentia data baiulo in scriptis ut dictum est et actum et relatio ipsius baiuli actitis teneat et valeat et maneat non obstante quod non appareat vel non retulerit ipsum portasse formam ipsius actoris vel ambaxiate in scriptis vel in scriptis actusse. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCVIII. indictione VII. die penultima ianuarii ab ipsa die mandatum valeat.

81 Marescalci communis pisani sint et esse debeant pro sex mensibus futuris Michael sypnois et Vagnolus Galiadori et habeat quilibet eorum pro suo salario a communi C. s. d. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCVIII. indictione VII. die penultima ianuarii ab ipsa die mandatum valeat.

82 Presenti capitulo duximus statuendum quod quicumque debet dare communi pisano aliquam quantitatem pecunie pro aliqua domo vel camera vel loco communis eidem concesso per beuegnatem bicholi notarium et syndicum communis ad faciendum solvendum et ad solvendum et satisfaciendum dicto communi debeat compelli per iudicem domini capitanei qui est et erit syndicus communis infra xv. dies a die tenute presentis eidem facte per ipsum beuegnatem et si dictus iudex esset negligens in predictis puniatur in xxv. lib. d. et de hoc expresse syndicus et maneat reddere rationem. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCVIII. indictione VII. die penultima ianuarii ab ipsa die mandatum valitur. 1309

82 Ordinamus quod Bonaventura sit campanella communis qui debeat diebus festivis et horis debitis sonare ut debet et quod fuit provisores mallorum et durent toto anno futuro et habeat pro remuneratione sui laboris a communi C. s. d. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCVIII. die [illegible] a dicta die mandatum valeat ad unum annum completum. .Lxxxij.

83 Statuimus et ordinamus quod omnibus et singulis personis dentur elemosine pro communi pisano que aliis elemosine dantur quibus concessum est aliquid pro helemosina per priores statutarios communis pisani de mense augusti MCCCXIIII ut patet manu ser Bartholomei Cimmmati notarii ad eorum statutum. Et magister frater paulus Angeli qui scribit et scribere debet dictas elemosinas teneatur scribere [illegible] ipsas personas et non aliquas personas que habere debent elemosinas a communi pisano sub pena l. lib. den. et eisdem dare apodixas nominatim facere ut facit de aliis et aliquo non obstante. Et fratres de penitentia quicumque aliquis qui taret dictas elemosinas pro communi teneantur expedire ut aliis personis eo tempore sub dicta pena et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. indictione XI. die ultimo augusti. 1314

84 In festo sancti Antonini volumus et ordinamus quod nulla persona civitatis vel burgorum pisanorum debeat facere aliquod laborerium artificialium vel emere aut vendere vel emere dicto festo. Et qui contrafecerit puniatur ipso facto in xx. s. d. et quilibet sic inde accusare possit et accusator habeat medietatem banni. Et predicta ad petitionem illorum teneantur bannum facere supradicta per preconem communis pisani et nichilominus inquirere teneantur ex officio. [illegible] non intelligatur in macellatoribus [illegible]. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. indictione XIII. die ultimo augusti et approbatum in consilio [illegible] et senatus et ultra valeat [illegible] et vendere mandata. 1314

85 Ferrea seu tabulata que incipit a via quartiere de platea communis pisani [illegible] ad macellum et ad pisanam [illegible] domus domini [illegible] et extenditur ante domum filiorum Angeli Simbaldi et ante domus que dicta fuerunt paulucci Angeli et nunc sunt filiorum [illegible] ranaldi usque ad [illegible] [illegible] nullus per [illegible] aliquo dicto sit liceat aliquo domum ex [illegible] vel tenere ignem vel aquam vel aliquod impedimentum aptum ad [illegible] vel faciendum ignem. Et qui contrafecerit puniatur in xl. s. d. [illegible] et quilibet inde sit accusator et accusator [illegible] cum uno teste. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. indictione XIII. die ultimo augusti et approbatum in consilio [illegible] et senatus et ultra valeat [illegible] 1315

L° 4

p̄ d. q

189

66
188

Quarto libro
Carte 43
66-108

Certio huius voluminis libro maleficiorum
titulum ponentes principaliter decrevimus
ordinandum. quod cum omnia iura clamet
quod malitiis et fraudibus liguntur
[obviandum] ... obviand. Ideo statuimus et ordinamus quod si aliqua
accusatio porrecta fuerit coram pot. vel capit. civit. perus. vel
eorum offitialibus de aliquo crimine vel delicto contra aliquem
perus. forensem vel alium quemcumque. predicti pot. capit. et eorum
offitiales ipsum accusatorem recipere debeant a porrigente et
statim antequam porrigens de palatio a bancha recedat iu
rare faciant super accusatione predicta quod vera sunt que in ipsa ac
cusatione continentur et ipsum sacramentum loco litis contestationis
habeatur et ipsum poni faciant et ponant in actis et libris com.
perus. et super ipsa accusatione procedere debeant contra accusatum vel
accusatos ad citationes bannum et notificationem, bannum re
ceptionem testium et condepnationem vel absolutionem et ad
alia que occurrerint facienda secundum formam statutorum et
ordinamentorum et reformationum civitatis perus. non obstante absentia
accusatoris et super ipsis accusationibus recipere possint omnes
testes quos accusator dederit in accusatione tantum
tempore date accusationis inscriptis et non alios et processus
qui fiet valeat et teneat ac si lis contestata esset inter
partes et totus processus factus esset presentibus partibus dum in
accusator solvat pro prima citatione et reus pro sua et tantum ac
cusatores autem in citationibus dampnorum datorum et illorum qui non
venerint ad recipiendum preceptum de stando in palatio ad petitionem
suorum creditoris vel vel limitis non dimictantur nec in actis ponantur nisi post conte
stationem litis et iuramentum calumpnie secundum partes partes et
ut moris est et hec in contentientibus in contumacibus autem do
nec fuerit elapsa contumacia accusati. Et ad hoc ut
omnis suspitio cesset statim cum fuerit porrecta accusatio notarius
malleficiorum illi parte cui fuerit porrecta accusatio debeat ipsam
accusationem examinare et absculture cum copia ipsius ac
cusationis que remanere debeat penes ipsum accusatorem
et facta dicta examinatione debeat in ipsa copia remane
re penes eum accusatorem ponere signum suum et suam sub
scriptionem in qua affirmet ita esse in originali remanere
penes eum sicut est in ipsa copia. Et tenantur predicti
pot. et capit. et eorum offitiales super ipsis accusationibus

procedere ad instantiam accusatoris si accusator voluerit si vero non
adherit vel accusator noluerit possint et teneantur super ipsis accusationibus
et deliciis in ipsis accusationibus contentis procedere ut dictum est
et ferre sententiam condepnatoriam vel absolutoriam infra duos menses
continuos computandos a die porrecte accusationis ad penam
V. lib. d. Et quod prorogatio dictorum duorum mensium fieri non possit
per aliquod consilium vel adunantiam vel aliquos offitiales comunis
perus. et si prorogatio fieret non valeat ipso iure et potestates antiqui
qui pro tempore fuerint teneantur in principio eorum offitii quod dabitur
successores ipsi et eorum successores promictere expresse et
iurare nunquam proponere vel consentire quod proponatur de prorogatione
dicti termini in aliquo consilio vel adunantia sub pena et ad
penam V. lib. d. pro quolibet que pena per syndicos ipsorum de
facto auferri debeat et de predictis a quolibet accusari possit.
Et quod offitiales potestatis et capit. in eorum sunt negli
gentes circa expeditionem malleficiorum ad hoc ut ipsi ma
teriam habeant processus ipsorum expediendi. dicimus et ordinamus quod
in die veneris qualibet sit ferie in malleficiis et nullus processus
sive maleficiorum ea die fieri possit sed debeat et teneantur
iudices potestatis et capit. in dictis diebus veneris semper stare in
eorum palatiis ex parte inferiori vel vero redeunt ad au
diendum allegationes facientes in ipsis causis malleficiorum
et intendere circa examinationem et expeditionem ipsorum
processuum ad penam C. lib. d. Et ut de omnis suspitio
et malignitas cesset ordinamus quod postquam libri restituti fuerint
per pot. et capit. et eorum offitiales qui pro tempore fuerint suc
cessoribus non possint in causis malleficiorum aliquos processus facere
et si facerent non valeat ipso iure. quod firmum sit pro illos
qui libros restituissent post ipsorum librorum restitutionem
factam. ...

2

Cum in statuto populi perusini contineatur quod potestas et capitaneus
liber eorum et cuiuslibet eorum offitiales possint et teneantur punire
et intelligere ... unde ... perpetratis ...
... ante introitum eorum et cuiuslibet eorum regiminis et offitii et ipsa
facere ... si quemcumque ... recepturi ab initio
... patiente ... de ipsis condepnationem et absolutionem
facere prout iustum fuerit secundum formam statuti sive non esset punita
... quibusdam ... exceptuatis et ... alius ...
...factis et perpetratis ante introitum potestatis introitus eorum of
fitii punitos facere non possint nec intelligi ut in ipso capitulo ple
nius continetur. Et multi dicuntur assectasse Imperatorem
et gentem suam et eis dedisse auxilium consilium et favorem et
venisse cum eis in civitatem perus. ad ipsam dissipandum et bu
rendum et destruendum in quibus nulla sustinuerunt penam ...
gravamen. Ad hoc ut in futurum aliquis transeat in exemplum,
statuimus et ordinamus quod predicta omnia et singula que in ipso continentur
capitulo non intelligatur nec locum habent in illis qui predicti assectaverunt

1314

Imperatore vel gentem suam vel eis dederit auxilium consilium vel favorem vel venerit cum eis in comitatum vel per comitatum et districtum Perusii ad ipsum dissipandum comburendum vel offendendum in qualicumque gentem civitatis vel comitatus Perusii in personis vel rebus vel quocumque alio modo quilibet eorum potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuiuslibet eorum iudices et offitiales qui erunt per tempora non obstante aliquo capitulo vel rubrica in eo inserta vel aliquo alio quod in contrarium loquetur ad petitionem cuiuslibet denumptiantis vel dicentis teneantur et debeant sub pena quingentarum librarum denariorum inquirere et procedere et cum promotore et sine promotore et cuilibet competat accusatio et veritate invenia et habita publica voce et fama ipsos condempnare et punire secundum formam ordinamentorum et reformationum loquentium de materia supradicta non obstante capitulo inquisitionis quod incipit Cum multe inquisitiones vel aliquibus rubricis in ipso capitulo contentis. Addimus insuper dicentes hic capitulo quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuiuslibet eorum offitiales possint teneantur et debeant de quolibet maleficio sanguinolento commisso tam de die procedere et inquirere et inquisitionem facere et habita probatione de ipsis culpabiles punire et condempnare secundum formam statuti non obstante capitulo loquente de quibus maleficiis possit fieri inquisitio quod incipit Cum multe vel aliquo alio quod in contrarium loquetur. Quod capitulum fuit conditum in millesimo CCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Statutum et ordinatum ad tollendas robarias et iniquas extorsiones que fiunt in comitatu Perusii quod quilibet syndicus et massarius castrorum et villarum comitatus Perusii et districtus teneantur et debeant omnes et singulas robarias fiendas in comitatu et districtu Perusii et furta et captiones et detentiones liberorum hominum vel mulierum ... patris vel matris ipsa maleficia committentes et eos receptatores vel eis dantes victualia et adiutorium vel favorem denumptiare potestati vel capitaneo vel eorum offitialibus infra quartum diem postquam fuerint commissa sub pena syndicis et massariis castrorum et villarum centum librarum denariorum et comune ... inquirat capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante et quilibet sit inde accusator. Et potestas et capitaneus et eorum offitiales pena C librarum denariorum predicta bis puniri facere teneantur quotiens ... Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Ponatur hic duo capitula

Quoniam ex batalia que fit in platea comunis Perusii videtur quodammodo civitas deformari statutum est quod nulli liceat in dicta platea intrare cum armis aptis ad ludum armatorum nec in ea dare batalliam in aliqua cum armis vel sine armis vel lapides proicere vel prechia facere et quicumque contrafecerit pro vice qualibet puniatur in L libris denariorum. Et de predictis potestas et capitaneus possint et teneantur ex offitio inquirere pena C librarum denariorum capitulo inquisitionis quod incipit Cum multe non obstante et de predictis quilibet esse possit et debeat accusator. Nec in capitulo batalie aut de eius ludis et batalia impune fieri possit non obstante capitulo aliquo statuto vel reformatione in contrarium loquentibus. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Quoniam est inhonestum verecundiam facere mulieribus statutum est quod quicumque masculus fecerit alicui mulieri bone conditionis et fame cadere de capite vel acceperit ... vel velectum vel pannum quod in capite deportaret puniatur pro vice qualibet in XXV libris denariorum. Et si mulier mulieri in XXV libris denariorum dummodo predicta non intelligantur in filiabus simul morantibus dum inter se predicta fecerint. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Quicumque proiecerit vel rotolaverit lapidem vel aliam rem aptam ad nocendum in domum vel super domum alicuius ~~de civitate vel comitatu vel districtu~~ Perusii puniatur pro quolibet lapide vel alia re qualibet vice qualibet si fuerit de die X libris denariorum et si de nocte in viginti quinque libris denariorum. Et si ex dicta proiectione aliquis offenderetur puniatur ac si eum percussisset cum armis in aliqua de quibus statutis regalibus civitatis et burgorum Perusii et de predictis potestas debeat inquiri per potestatem et capitaneum et eorum et cuiuslibet eorum offitiales capitulo inquisitionis quod incipit Cum multe vel aliquo alio non obstante. Et non obstante quod maior vel minor quicumque proiecerit in domo illorum de arte piscium seu macellatorum predicta committentibus esset minor pena ordinata. Quod capitulum fuit conditum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Prope nonam ecclesiam Beati Herculani de porta Sancti Petri vel aliam ecclesiam civitatis vel burgorum Perusii nulla meretrix vel puctana vel lavatrix capitum debeat stare vel morari ad decem domos longe ad dictas ecclesias et nulla persona debeat eis dare vel locare domum ad habitandum in dictis locis. Et qui contrafecerit tam meretrix quam lavatrix capitum quam dans eis domum ad habitandum puniatur in L libris denariorum. Et de predictis omnibus et singulis per potestatem et capitaneum et quemlibet eorum offitialem inquiratur non obstante capitulo inquisitionis et quilibet esse possit accusator. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo augusti.

Presenti capitulo duximus statuendum quod quicumque proiecerit vel posuit stercus fecem vel aliam turpitudinem vel putredinem in platea comunis Perusii vel in aliqua via comunis puniatur pro vice qualibet in XXV libris denariorum. Et potestas et capitaneus et eorum iudices qualibet septimana teneantur per civitatem et burgos inquirere cum promotore et sine eorum offitio et habita fama duorum testium contrafacientes debeant

cōdēpnare nō obstante capl'o q loquitur de quibus mallius possit fieri inquisitio 2 de quib; non quod incipit cum multe ul' aliq̄ alio in ɔtrariū loquēte. Et hoc cap' fuit ɔditum in MCCCXIIII. Ind' xii. die ult° augti.

1314

9 Nulli persone liceat stare ad uidendum deum in uolta ul' gradib; uolte sc̄i laurentij nec ante ipsos gradus 2 uoltā sub pena pro uice qualibet .xl. s. Et qlibet possit eē accusator 2 habeat med' banni 2 credat sacramento accusatoris Set stare debeant dc̄i uenditores deci an domos magri Thebaldi media de anno post ecc'am sc̄i laurentij. Et hoc cap' fuit ɔditum i MCCCXIIII. Ind' xii. die ult° augti.

1314

10 Preterea ordinādū q si qs accusauit aliq̄ ul' accusare uoluit de aliq̄ mallo uadat 2 ire possit ad accusād' corā pot' ul' capit' ul' eoz ul' aliis eoz officialib; cū iiij. suis ɔsanguineis ul' amicis 2 tribus aduocatis de iure ad plus 2 cū pluribus nō accedat. Et quos ducere uoluit in scriptis apportet potestati ul' capitan°. corā quo uoluit qrimoniam ponē Contrafaciens nō soluat pro uice qualibet pene noīe .xxv. libras denarioz Et quicūq; iuerit 2 eū associauerit ultra dcm̄ modū debeat soluē pene noīe .C. solid' deñ. Et ille q se excusauit ul' defendit eūd' modū sub dcā pena debeat obseruare Et si aliqs cū excusante uel defendente iuerit ultra dcām formā .C. solid' pene noīe soluē teneat Et q dcm̄ ē supra i accusantib; ul' se defendentib; 2 i eos associantib; ul' cū eis euntib; idē p singla itelligatur 2 locū hēant tā quo ad punitionē qm̄ ad oīa alia supdicta i porrigentib; ul' dantibus aliquā īquisitōnē ul' se ab aliqua īquisitōe defendētib; ul' excusantib; 2 i euntib; cū eis ul' aliq° eozdem Et hec additio ab eo loco qui incipit 2 q dcm̄ ē sup' i accusatorib; 2c. fuit ɔdita i MCCLXXXXVIII Indict' xi.

1298 Et postq̄m potas ul' capit' ul' aliqs de eoz societate p̄cepit seu p̄cipi fecit p pretonē q aliqs ul' aliqui i singulari ul' plurali numero se debeat sepāre de eozū palatiis ul' aliquo eoz ul' de scal' alic' ipsoz palatioz ul' de platea ul' de foro cōis puf' Et ille ul' illi cui uel quib; p̄ceptū fuit se nō sepauerit fcā prius una monitōne ul' uno p̄cepto soluat q se nō sepaūit de palatiis p̄dcis ul' aliq° eoz p ut p̄ceptū erit pene noīe p uice qualib; .x. libr' deñ. Et qui se nō sepaūit d' scalis ul' de platea ul' de foro sic iniūctū fuit soluat p uice qualib; pene noīe .C. solid' deñ. Et si aliqs iuerit pro aliq̄ causa cū plibus ultra .iiij. 2 nō sepauerit se de dcis locis ul' aliq° eoz d' q̄ p̄ceptū ei fuit soluat pene noīe pro qualib; uice .C. solid' deñ. Et si aliquis p° fm̄ p̄ceptū erit ɔtrar' 2 se nō sepauerit ut ē dcm̄ possit extrafinari queadm̄ maleficiū cōmisisset Si nō aliquis hūit odiū capitale et uellet maiorē societatē remaneat i prouidētia pot' ul' capit'. Si quis aūt offendit accusatū de aliq° mallo dū iret ul' staret corā pot' ul' capit' ul' dū ab eis ul' aliq° eoz domū suā rediret occōne sue defensionis faciend' soluat 2 soluē teneat offensor duplicē penā quā debet soluē si aliū offēdēt de illo mallo fm̄ illd' maleficiū qd' faceret ul' pateret. Preterea uolum' q si fuit aliqui ul' aliquib; p̄ceptū p potēm ul' capit' ul' p aliquē ex eoz sotiis ul' p aliquē p̄conē cōis puf' mādato p̄dcoz pot' 2 capit' ul' alicui' eoz se debeat sepāre de eoz palatiis ul' aliquo eoz ul' de scalis alicui' ipsoz palatioz ul' de platea ul' de foro cōis puf' Et ille ul' illi cui ul' qb; p̄ceptū fuit se nō sepauerit fcā prius una monitōne ul' uno p̄cepto si fuit miles comes ul' marchio siūe de prole militari ul' cōitis ul' marchiōis soluat 2 soluē debeat p cōi puf' pene noīe pro uice qualib; .C. libr' deñ. Si nō fuit de p° soluat 2 soluē debeat cōi puf' pene noīe pro uice qualib; .x. libr' d'. Et pot' 2 capit' 2 quilib; eoz possit teneat 2 debeat a ɔfaciente dcām penā auferre p cōi d' fcō om̄i sollēpnitate iur' 2 ordis iudiciario obmissis Si nō aliqs ul' aliqui p° p̄ceptū fcm̄ iuerit ad aliqd' dcoz palatioz alia de cā si fuit miles comes uel marchio ul' de p̄le militari ul' marchiōis ul' cōitis soluat noīe pene cōi puf' p uice qualib; .L. libr' deñ. Si nō fuit de p°lo soluat p uice qualib; .C. s. d'. Quam penā pot' 2 capit' 2 quilib; eoz de fcō auferre debeat p cōi Et si pot' ul' capit' fuit negligēs i p̄dcis ul' aliquo p̄dcoz .C. libr' deñ noīe pene cōi puf' de suo salario soluē debeat cū effcū. Et de quib; ɔdēpnat' uel aliqui eoz iud' iusticie ɔgnitōnē aliquā nō hēat ullo mō. Et ab eo q incipit p̄terea uolum' q si fuit 2c. fuit additū 2 ɔditū i MCCCVIII. Ind' vi. die iiij. octubr'. 1308

Volum' insup statuentes q i oib; malliis i quib; p statutū p° aliqua pena īferetur q magnatib; scilic; militib; 2 cuil; de p̄le militari cōitib; marchionib; et oib; de p̄le ipsoz ul' alic' eoz ipsa mallia cōmittētes ul' ɔmitti facientes ɔ p°lares ul' aliquē de p°lo quadruplicē penā iferat Et pot' 2 cap' 2 eoz quilib; 2 eoz iud' 2 offiales et oms offiales cōis puf' iurisdictōnē hntes p̄dcos magnates 2 quēlib; ipsoz offēdentē ul' offendi facientem aliquē p°larem i quadruplū ei' pene q i statutis ponitur p malliis que ɔmittēnt teneant 2 debeant ɔdēpnare Et ab eis exigē p cōi Et si qd' esset ambiguū ul' obscuriū i presenti statuto relinquat' uolum' q iudices 2 nos qui nō sum' de prole militari p p°larib; hēantur. Et q ad p°bationem q aliqs de prole militari comes ul' marchio siūe de p̄le ipsoz ul' alic' eoz ɔmitti fecerit p aliquē siui familiarē ul' aliq̄ aliū aliqd' mallium ɔ aliq̄ de p°lo sufficiat 2 sufficē debeat pub̄ca fama 2 hēat' pro plena 2 legitima p°bone Et q pot' 2 capit' 2 quilib; eoz et q̄libet eoz iud' 2 offiales possint debeant 2 teneant īquirē 2 iqsitōz facē cū promotore 2 siñ promotore de oib; 2 singlis malliis cōmittendis p dcos magnates ul' aliquē eoz ɔt' aliquē de p°lo nō obstante aliquo capl'o p̄cedente ul' sequente 2 maxīe capl'o inquisitōis. Et insuper uolum' q ad p°band' q tal' offendens sit offendi faciens aliquē de p°lo sit de prole militari ul' q sit marchio ul' comes ul' de eoz prole sufficiat fama pub̄ca q pro plena 2 legitima p°bone hēat' aliq° capl'o i ɔtrariū loqte nō obstante Et h capl'm ab eo q incip Volum' insup statuentes 2c. fuit ɔditū i MCCCVIII. Ind' vi. die iiij. octubr'. 1308

Qualit' accusatores ul' denuntiatores inquisitionē [illegible] puniant' si denuntiationem ul' accusationem ul' inquisitionem non prosequant'.

Qui coram potestate vel capit(ane)o vel aliquo iud(ice) eorundem
aliquem de aliq(uo) malleficio accusaverit vel denuntiaverit
vel contra aliquem inquisitionem dedit vel porrexerit, si accu
sationem vel denuntiationem vel inquisitionem usque ad
latam sententiam condempnationis non fuerit prosecutus in
xx. solid. den. pene nomine puniatur. Et si accusave
rit vel denuntiaverit vel inquisitionem dederit et non probaverit
mallefitium vel per testes vel per confessionem, accusator vel denun
tiator vel contra quem inquisitionem dedit, debeat solvere
xx. solid. et reficere omnes expensas accusato vel denunti
ato vel illi contra quem inquisitionem dedit quas fecisset et fece
rit occasione huius questionis, dum tamen remaneat in prudentia
pot(estatis) vel cap(itanei) si accusatio vel denuntiatio vel inquisitio
fuit vel erit calumpniosa. Et si pot(estas) vel cap(itaneus) viderit accu
sationem vel denuntiationem vel inquisitionem non calumpniose
fore factam, tunc accusator vel denuntiator vel inquisitionis
promotor licet non probaverit ad penam solvendam vel re
fectionem expensarum aliquatenus non cogatur. Et hoc intelli
gatur si in accusatione aliquis accusaverit unum vel plures quia
semper debeat et teneatur solvere tantum penam xx. sol. supra
nominatam, non obstante si in una accusatione fuerit plures
accusati. Et si plures fuerint accusantes in una accu
satione tamen ~~inter omnes accusantes~~ dictam penam xx. solid.
solvere teneatur. Et predicta omnia sibi in dante inquisitio
nem vel porrigente locum habeant et observentur. Et hoc quicquid
sit in hoc capitulo de inquisitionibus et etiam dante vel promo
vente in eo fuit additum in MCCLXXXXVIII. Ind. XI.

Vi aliquis intulerit violentiam

Ad loca religiosa vel iniuriam vel violentiam irrogaverit personis religiosis
puniatur dupla pena qua puniri debet si aliis personis violentiam infert
vel iniuriam irrogaret. Et hoc non intelligatur in hominibus habitibus becheroz
qui vocantur conversi dummodo loca religiosa et persone religio
se intelligantur illa et ille de quibus in superiori capitulo mentionem
faciente de insultu facto est mentio manifeste. Et istud capitulum
quod incipit dummodo fuit condita sub anno domini millesimo ducen
tesimo nonagesimo quinto. Indict. VIII.

Infrascriptum et quomodo et de quibus malefitiis fiant inquisitiones publice et de quibus secrete et de quibus non. R.

Quum multe inquisitiones dentur ad vindictam alterius non
ab illis qui receperunt offensas in quibus multe fraudes
sepissime committuntur, volumus statuentes quod pot(estas) et cap(itaneus)
et quilibet eorum et officiales ipsorum et cuiuslibet eorum teneantur et debe
ant vinculo iuramenti non recipere aliquam inquisitionem alicu
ius nec alicui facere nec super ipsa procedere modo aliquo sine
causa nisi dictam inquisitionem daret vel porrigeret
ille qui recepit iniuriam vel pater eius vel avus vel filius
vel frater carnalis vel aliquis alius de familia illius qui dic
tam iniuriam recepit, vel nisi daretur vel denuntiaretur
per sindicum vel sindicos massarium vel massarios alicuius
castri vel ville de illis malleficiis que committerentur in territo
rio vel districtu ~~eorum~~ ipsorum castrorum vel villarum que per formam
statutorum debent denuntiari per ipsos sindicos et massarios. Exce
pto homicidio quod possit per quemlibet denuntiari et ad peti
tionem cuiuslibet pot(estas) et cap(itaneus) et quilibet eorum et cuiuslibet eorum officiales pos
sint de homicidio inquirere et procedere et punire. Et si pot(estas) vel cap(itaneus)
vel eorum vel alterius eorum officiales contrafecerint in predictis vel aliquo
predictorum quilibet contrafaciens in C libr. den. comuni Perusii debeat
condempnari et ab eo exigi dicta pena. Item de et eodem quod qui
cumque daret vel porrigeret aliquam inquisitionem publicam vel se
cretam contra aliquam personam de aliquo malleficio vel delicto quod diceretur

(excepto in casu homicidii)

esse commissum et illud malleficium vel delictum non fuit commissum per
aliquem vel non apparebit esse commissum ab aliquo sic denuntia
to vel promoto vel alio quocumque, ille qui dictam inquisitionem
dedit vel porrexerit puniatur et condempnetur in illa pena qua
puniri et condempnari debet ille qui tale malleficium commisisset.
Et ut sciatur quis fuit ille qui inquisitionem vel inquisitiones dat vel
porrigit, volumus quod pot(estas) et cap(itaneus) et quilibet eorum et eorum et cuiuslibet
eorum officiales faciant poni in inquisitionibus nomen illius qui dictam
inquisitionem daret vel porrigeret et de qua porta et parochia et sindicatu
quo castro vel villa comitatus vel districtus Perusii est, ad hoc quod plena
notitia eius qui dedit inquisitionem vel porrexerit habeatur, aliter
ipsas inquisitiones non recipiant ullo modo ad penam superius deno
tatam. Volumus insuper quod pot(estas) et cap(itaneus) et eorum et cuiuslibet
eorum officiales possint inquisitiones facere publicam et secretam ad eorum
et cuiuslibet eorum voluntatem de malleficiis infrascriptis, videlicet de diebus
malleficiis occasione quorum debet et possit aliquis tormentari secundum formam
statutorum ipsius Perusii, de quolibet furto et contra illos qui facerent aliquid
contra bonum et pacificum statum vel contra honorem comunis vel ipsius Perusii
~~vel contra Perusii~~. Et contra illos qui occupavissent vel detinuissent
vel occuparent vel detinerent aliquid de bonis vel communantiis
vel rebus aliis quibuscumque comunis Perusii, vel aliquam viam vel caminum
alicuius fontis vel de aliis bonis et rebus quibuscumque comunis Perusii.
Et ubi dicitur superius de quolibet furto intelligatur de furtis
fiendis a die xxv. mensis ianuarii currentibus annis domini MCCLXXXIII
Ind. XI in quo die et anno dicta additio facta fuit in presenti capitulo.
Item possit et debeat inquiri si non fuerit accusator de omnibus per
cussionibus sanguinolentis que fierent in platea comunis et in pa
latiis pot(estatis) et cap(itanei) et eorum gradibus. Et in ecclesia sancti Laurentii et in
voltis existentibus circa ipsam ecclesiam et in gradibus cum promoto
re et sine promotore. Que quidem additio ab eo loco qui incipit
Item possit et debeat inquiri et fuit condita sub annis domini
MCCCVI. Ind. IIII. die xviii. mensis ianuarii a dicta die in antea valitura.
Preterea iubemus et volumus quod pot(estas) et cap(itaneus) et quilibet eorum et
eorum et cuiuslibet eorum officiales valeant facere inquisitionem publicam tantum
et non secretam contra lusores ~~et contra illos qui facerent vel tene~~
~~rent ludum vel biscazam~~. Et contra illos qui venderent in nundinis contra
formam ordinamentorum vel statutorum ipsius Perusii. Et contra illos qui extraherent vel
extra facerent grasciam vel aliqua victualia extra districtum
Perusii. Et valeant et possint et debeant ire per civitatem
et burgos et comitatum Perusii, parvis ~~et~~ circadis seu ad circadas et in
quirendum illos qui arma portarent contra formam statutorum ipsius Perusii vel ordinamentorum
civitatis Perusii. Et illos quos invenerint arma portare contra dictam
formam valeant condempnare. Et relationi alicuius de fami
lia eorum vel alicuius eorum cum fuerit cum eis aliquis miles iudex vel
notarius pot(estatis) vel cap(itanei) credi et stari debeat et fides dari eius et re
lationi eorum. Et contra illos qui emerent victualia ante nonam.
Et de aliis rebus pro quibus vel de quibus promissum est per sta
tuta familie pot(estatis) vel cap(itanei) ire per terram cercando et inquirendo
in quibus omnibus et singulis casibus predictis et quolibet predictorum ire va
leant et inquirere publice non tamen secrete. De aliis autem
et paluis inquisitionem publicam vel secretam facere non possint nec
debeant ullo modo aliquo ~~alio capitulo~~ non obstante. Et predicta
omnia et singula ab eo loco ubi incipit hoc capitulum cum multe in
quisitiones etc. usque ibi excepto in casu de quolibet furto. Et ex
cepto si quis incipit Item possit et debeat inquiri etc. fuerit
condita in MCCLXXXIII Ind. XI die III septembris ab ipsa die in antea
donec mutata vel correcta extiterint valitura. Preterea
quod non decet nec est consonum rationi quod aliquis de uno eodemque deli
cto in duabus curiis aggravetur, ordinamus et volumus penitus obser
vari quod si capitaneus Perusii vel aliquis eius officialis fecerit vel faceret a
liquam inquisitionem contra aliquam personam de aliquo malleficio vel delicto

(et quod nullus in casu ...)

et illud malleficium vel delictum cui stabit in curia capitanei esse factum vel probatione testium vel per confessionem factam per illum contra quem inquisitum est seu inquiretur in curia capitanei potestas vel aliquis eius officialis non possit nec debeat postea facere aliquam inquisitionem contra aliquam aliam personam de ipso malleficio vel delicto quod constaret in curia capitanei esse factum et commissum vel per testes vel per confessionem illius contra quem fuisset vel fuerit inquisitum in curia capitanei ut dictum est. Et si potestas vel aliquis eius officialis contrafaceret talis inquisitio et condempnatio que inde sequeretur non valeat nec teneat sed ipso iure sit cassa. ¶ Item si potestas vel aliquis eius officialis fecit vel faceret aliquam inquisitionem de aliquo malleficio vel delicto contra aliquam personam et illud malleficium constabit vel delictum in curia potestatis esse factum vel per probationem testium vel per confessionem factam per illum contra quem inquisitum est seu inquiretur in curia potestatis capitaneus vel aliquis eius officialis non possit nec debeat postea facere aliquam inquisitionem contra aliquam personam aliam de ipso malleficio vel delicto quod constaret in curia potestatis esse factum vel commissum vel per testes vel per confessionem illius contra quem fuisset vel fuerit inquisitum in curia potestatis ut dictum est. ¶ Et si capitaneus vel aliquis eius officialis contrafaceret talis inquisitio et condempnatio que inde sequeretur non valeat nec teneat sed ipso iure sit cassa. Et ea que continentur in hiis duobus ultimis capitulis valeant a die viii septembris in antea in anno domini MCCLXXXVII indictione xv. ¶ Dicimus et quod unumquodque et in quaque curia potestatis 1287 vel capitanei incipietur cognosci de aliquo malleficio vel delicto vel per accusationem vel denuntiationem vel inquisitionem in illa curia debeat compleri et finiri. Et potestas et sui officiales in illis et de illis malleficiis que fuerint incepta in curia capitanei per quam fuerint incepta in curia capitanei non debeat se intromittere ullo modo nec per accusationem denuntiationem vel inquisitionem. Et capitaneus et sui officiales in illis et de illis malleficiis que fuerint incepta in curia potestatis primum fuerint incepta in curia potestatis non debeant se intromittere ullo modo nec per accusationem vel denuntiationem vel inquisitionem. Et si potestas vel capitaneus vel eorum vel alicuius eorum officiales contrafecerint contrafaciens vel contrafacientes in L libris denariorum de suo salario compulsus condempnetur pro vice qualibet qua contrafecerit. Et ea que in hoc statuto continentur fuerunt condita in MCCLXXXVII indictione xv die viii septembris 1287 ab ipsa die in antea valitura. In quibus malleficiis et dictum fuit eodem dicto capitulo eodem. ¶ Insuper volumus quod super inquisitionibus denuntiationibus vel accusationibus per solam citationem sit preventa iurisdictio potestatis vel capitanei et quod accusans vel promotor in dicta inquisitione vel accusatione non possit habere recursum ad alterum predictorum vel eius officiales sed potestas et capitaneus coram quo ultimo evenerit accusator vel promotor teneatur remitti ad potestatem vel capitaneum vel eius officiales coram quo vel quibus dicta accusatio facta fuit super malleficio de quo inquiritur vel accusatur non obstante contestatione facta super dicta accusatione coram eo coram quo ... lite contestata ... et nihilominus talis accusator vel promotor priuatur per potestatem et capitaneum et eorum officiales si contra predicta fecerint in L libris denariorum pro vice qualibet. Et hec additio ab eo loco qui incipit insuper volumus et cetera fuit facta in MCCCVIII indictione vi die iii octubris. 1308 Qualiter potestas et capitaneus puniant malleficia facta uno mense ante introitum temporis cuiuslibet eorum officii. Rubrica

Statuimus quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuilibet eorum officiales possint teneantur et debeant punire et intelligere malleficia et de malleficiis factis et perpetratis tribus mensibus ante introitum eorum et cuiuslibet eorum regiminis et officii et ipsa facere emendari 1295 et punire si querimoniam inde receperit ab iniuriam patiente. Et de ipsis condempnationes et absolutiones facere prout iustum fuerit secundum formam statutorum si non essent punita et emendata non obstante aliquo capitulo precedente vel sequente in contrarium loquente. ¶ Exceptis furtis et falsis ... factis a x annis citra de quibus cognitionem habeant et possint et debeant se intromittere et intelligere prout iustum fuerit puniri facere. Et hoc capitulum fuit factum in MCCLXXXXV indictione viii die viii augusti et a dicta die in antea valiturum. ¶ Et in exceptis robariis et homicidiis de quibus per statutum infertur pena capitis sine remedio peccunie factis a x annis citra de quibus possit inquiri et debeat non obstante quod iam sit inquisitum. Et hec additio ab eo quod incipit et in exceptis robariis et homicidiis et cetera fuit facta in MCCCVIII indictione vi die vii octubris. 1308 ¶ De aliis autem malleficiis factis et perpetratis ante ... introitus eorum officii punitionem facere non possint nec intelligere salvis supradictis in presenti capitulo exceptatis. Et salvo sequenti capitulo quod loquitur qualiter potestas et capitaneus possint facere condempnationes de malleficiis commissis et inceptis tempore suorum predecessorum. Et hec additio ab eo loco qui incipit de aliis autem malleficiis et cetera fuit facta in MCCCI indictione xiiii. 1301 Qualiter potestas et capitaneus possint facere condempnationes de malleficiis commissis et inceptis tempore suorum predecessorum. 15

Potestas et capitaneus et quilibet eorum possit et teneatur super accusatoribus factis et malleficiis commissis tempore suorum predecessorum condempnationes facere quas debuissent fecisse et obmisissent facere tempore suorum predecessorum si per eos non fuerint facta de ipsis secundum formam statutorum et supplere et facere possint quicquid in predictis per predictos suos predecessores fuerit pretermissum. Dum modo predicti quod de eis tam de malleficiis et accusatoribus commissis tempore dictorum potestatis et capitanei veterum intelligantur posse cognosci et condempnari per futuros potestatem et capitaneum solum de illis que coram dictis potestate et capitaneo preteritis et veteribus essent incepta cognosci et in quibus predicti eorum predecessores incepissent procedere et non in aliis ullo modo que non essent incepta coram eis. ¶ Salvo capitulo eodem quod loquitur quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuilibet eorum officiales possint teneantur et debeant punire et intelligere malleficia et de malleficiis factis et perpetratis uno mense ante introitum eorum regiminis et officii. 16 Si aliquis de testibus inducendis in malleficiis. Rubrica

Si aliquis super aliquo malleficio testes producere voluerit possit inducere x testes quos voluerit et inde habere mallevationem. Et super uno malleficio non possit ... producere plures x. Si vero testes inducere voluerit super aliquo malleficio ultra x pro quolibet teste quem induxerit antequam iuret dicte communitatem ii solidos denariorum cui prius solvere teneatur. Et hoc locum habeat tam ad defensionem quam alio quocumque modo testes inducant super aliquo malleficio. Et hec additio ab eo loco qui incipit et hoc locum habeat et cetera fuit facta et posita in presenti statuto in MCCCI indictione xiiii. 1301 ¶ Et potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuilibet eorum iudices possit et debeant cogere accusatorem dare testes super accusa datos vel receptos super inquisitione seu denuntiatione. Et possint recipere testes super accusatione et inquisitione

[illegible marginal notes]

1308 mallo(rum) quos sciuerit scire ueritatem de mallo uel malliis commissis nõ obstante si p(ro)motor inquisitionis ul' denũtiator ul' accusator mallii nõ dedit ipos testes. Et hec additio ab eo q(uo)d incipit Et q(uod) potestas et capitaneus et quilibet eorum etc. fuit condita MCCCVIII. indictione VI. die IIII. octubr(is). qualiter testes qui non uenerint

17 ad testificandum puniantur rubrica

Quia sepe testes conducãt ul' citant(ur) ex off(ici)o curie sup(er) aliquo mallo ul' delicto ul' alia quacumque re sin(e) ca(usa) ul' p(er) alios officiales co(mmun)is p(er)us(ini) inclinati p(re)cib(us) ul' p(re)cio amore ul' timore nõ ueniũt ad p(er)hibend(um) testimoniũ ueritatis ideo uolum(us) i(n) p(er)petuũ obs(er)uari q(uo)d ad opprimendam malitiam malig(norum) q(uod) si aliq(ui)s testis fuerit requisitus siue citatus ex p(ar)te pot(estatis) ul' capit(anei) ul' alicui(us) iud(icis) alt(er)ius eorum q(uod) ueniat cor(am) eis ul' aliquo eorum ad p(er)hibend(um) testimoniũ siue testificand(um) sup(er) aliq(uo) hõicidio sup(er) quo sit p(ro)inquisit(us) siue accusat(us) ul' denũtiator p(ro)cedat(ur) et citatus fuerit duab(us) uicib(us) siue p(er)son(aliter) siue ad domũ sue habitat(i)onis siue ũ habitare (con)sueuit et nõ (com)paruerit t(er)minis assignatis possit et debeat exbanniri i(n) X. libr(is) den(ariorum) in quo banno si p(er)stiterit et cũtt(er)it i(n) dicis X. libr(is) den(ariorum) debeat condempnari et totiens i(n) dictis X libr(is) possit et debeat (con)dẽpnari occ(asi)õne p(re)dicte testificat(i)õnis quotiens sup(er) p(re)dictis citatus et requisitus fuerit et p(re)dicto mod(o) exbannit(us) et nõ uenerit ut sup(er)ius dictũ ẽ. Et nichilo(minus) cogat(ur) testimonii p(er)hibere. Sup(er) aliis aut(em) quibuscumque p(ro)cessio(n)ib(us) et malliis si nõ (com)paruerit ad testificand(um) ut dictũ ẽ fuerit modo et forma sup(ra)scripta i(n) C. solid(is) d(enariorum) pro uice qualib(et) debeat (con)dẽpnari Et nichilo(minus) cogat(ur) testimoniũ p(er)ibe(re) ut ẽ sup(er)ius ẽ declaratũ. Si aut(em) citat(us) et requisitus fuerit ex p(ar)te potest(atis) l' capit(anei) ul' alicui(us) iud(icis) alt(er)ius eor(um) ul' alic(uius) iud(icis) et offitial(is) co(mmun)is p(er)us(ini) q(uod) ueniat ad testificand(um) sup(er) aliis quibuscumque ca(usi)s et negotiis et p(re)d(ic)to mod(o) exbãpnitus et nõ uenerit ut ẽ dictũ possit et debeat in C s(olidis) den(ariorum) pro uice qualib(et) (con)dempnari p(er) potestatem siue capit(aneum) p(er)us(inum) et de p(re)dictis o(mn)ib(us) quib(us) possit ẽẽ accusator Et nichilo(minus) p(er) inquisit(ionem) (contra) eos p(ro)cedi possit nõ obstãte aliq(uo) cap(itulo) et maxĩe capitulo incipienti et sup(er) quib(us) fieri possunt. Presens aut(em) cap(itu)l(u)m fuit (con)ditũ i(n) MCCLXXXVIII. Ind(ictione) XI. die XX aug(usti) a dicta die i(n)ante ualiturũ.

1298

18 Ordinam(us) ~~aliquo capitulo ul' (con)t(ra)rio nõ obstante p(re)cedente ul' seq(ue)nte~~ q(uod) i(n) processib(us) aliquib(us) malliorum ~~u(e)l i(n) refacto (?) nisi aliquib(us)~~ nõ possit opponi excepto eo q(uod) nõ appareat i(n) eis ul' aliquo eor(um) locus et testes ul' locus ul' testes. Et si opponet(ur) oppositio nõ ualeat n(ec) teneat ullo mõ. Et hoc cap(itu)l(u)m fuit (con)ditũ i(n) MCCCI. Ind(ictione) XIIII. qualiter p(ro)cedat(ur) (contra) illum qui contumax habet(ur) p(ro) (con)fesso et possit (con)dẽpnari

1301 Si (contra) aliquẽ (?) ... ul' inquisitiõne p(ro)cedat(ur) ul' denũtiat(ur) l' inquisitor occ(asi)õne alic(uius) mallii p(ro)cedat(ur) et citatus i(n) p(er)s(ona) l' ad domũ sue habitat(i)õnis ul' ũ habitare (con)sueuit et nõ (com)paruerit si fuerit de ciuit(ate) l' burgis exspectet(ur) p(er) duos dies et ei duor(um) dier(um) (com)parendi t(er)min(us) assignet(ur). Et si nõ fuerit de ciuit(ate) et burgis exspectet(ur) p(er) tres dies et triũ dier(um) habeat t(er)min(um) (com)parendi die citat(i)õnis i(n) p(re)dictis minime (com)putato. Et si i(n) p(re)dicto t(er)m(in)o nõ (com)paruerit iterũ citet(ur) i(n) p(er)s(ona) ul' ad domũ sue habitat(i)õis ul' ũ habitare (con)sueuit ~~et~~ p(er) aliud t(er)min(um) t(em)p(or)e ut dicitur ẽ exspectat(us) et habeat t(er)m(inum) (com)parendi die citat(i)õis sibi nõ (com)putato. Et si i(n) illo t(er)m(in)o nõ (com)paruerit possit et debeat exbannir(i) i(n) quo bãpno illi qui fuerit de ciuit(ate) ul' burgis det(ur) t(er)min(us) (com)parendi triũ dier(um) et illi qui nõ fuerit de ciuit(ate)

ul' burgis det(ur) t(er)minus (com)parendi VIII. dier(um) die dati bãpni minime (com)putato i(n) q(uo) bãpno si p(er)stiterit uerus (con)tumax i(n) o(mn)ib(us) habeatur et tanq(uam) (contra) uer(um) (con)tumacẽ procedi possit nõ obstante q(uod) p(er)hemptoriũ ul' tres citat(i)õnes loco p(er)ẽptorii minime int(er)cesserint taliq(ue) (con)tumax pro legittĩe (con)fesso i(n) iuditio habeatur. Et p(ro)p(ter)ea ac si ore p(ro)prio legittie (con)fessus fuisset mallium ualeat (con)dẽpnari. Et exbãpnimentũ ul' (con)dẽpnatio f(ac)ta de tali a(c) (contra) talẽ (con)tumacẽ ualeat et teneat et habeat roboris firmitatem n(on) p(ro)p(ter) obmissiũ ul' nõ s(er)uatũ ordĩem ul' sollẽpnitatẽ iuris ul' iuditii q(uo)d q(ui) exbãpnitus ul' (con)dẽpnat(us) p(ro) (con)tumatiã sit filius familias ul' minor ul' filius famil(ias) et minor n(ec) mo(do) aliq(uo) qui possit dici ul' excogitari ualeat uitiari. Sed hiis nõ obstantib(us) executioni penit(us) demãdet(ur) Et nõ obstãte q(uod) quis nõ fuerit p(rese)ns et citatus ad s(ente)n(ti)am q(ua)n(do) i(n)geret(ur) pena sanguinis et nõ obstãtib(us) aliquib(us) aliis dũ mõ de mallo (con)st(et) p(er) legittiam (con)tumatiam s(ecundu)m f(or)mam statuti seu p(er) testes ul' i(n)str(ument)a aut (con)fessionẽ seu alio gñ(er)e probat(i)õnis (con)cesso. Et si aliq(uo) ex p(re)dictis gen(er)ib(us) ul' sp(eci)eb(us) p(ro)bandi nõ (con)stitit de mallo (con)dẽpnatiõ ip(s)o iur(e) sit nulla. Et i(n) malliis habeat(ur) qualib(et) p(ro) (con)tumace si legittime citatus fuerit et ip(s)e eũd(em) p(er) l(itter)as nõ (com)paruerit. Et h(oc) q(uod) (con)t(inetur) i(n) isto ultio c(apitulo) fuit ~~(con)ditũ~~ i(n) anno ~~d(omi)ni~~

1284 MCCLXXXIIII. Ind(ictione) XII. Et i(n)sup(er) uolum(us) aliq(uo) nõ obstãte ne malliorum p(ro)cessus ca(usa) p(ro)pt(er) defectus aliq(ue)m in eis occ(ur)rentis p(er) aliquẽ iudicẽ uitient(ur) q(uod) si aliq(ui)s fuerit citat(us) occ(asi)õe alic(uius) mallii p(er) aliquẽ baylitorẽ co(mmun)is p(er)us(ini) et citat(i)õnis licẽtia apparea(n)t data p(er) not(arium) iudicis baylitori ualeat et teneat ac si eẽt data p(er) iudicẽ. Et si relatio f(ac)ta p(er) baiuliũ fuerit f(ac)ta et relata cor(am) not(ario) ualeat et tũat ac si eẽt f(ac)ta et relata cor(am) iudice. Et si bãpniũ datũ fuerit (contra) aliquẽ et de aliq(uo) occ(asi)õe alic(uius) mallii p(er) aliquẽ p(re)conẽ co(mmun)is p(er)us(ini) et licẽtia data eid(em) p(re)coni de ip(s)o bãpno dãdo nõ appareat i(n) sc(ri)ptis et citat(i)õnes rite et legittime appareant eẽ f(ac)te (contra) eũ cui datũ ẽ d(i)c(tu)m bãpniũ ualeat et teneat nõ obstãte q(uod) licẽtia n(on) appareret de ip(s)o bãpno data ip(s)i p(re)coni n(on) p(ro)p(ter) p(re)dicta ul' aliq(uo) p(re)dictorum i(n) h(oc) ultio c(apitulo) (con)tẽta processit possit dici nõ ualere cor(am) aliq(uo) offitiali co(mmun)is p(er)us(ini) s(ed) aliquo nõ obstãte p(re)dicta ualere debeant et tenere. Et p(re)dicta o(mn)ia (con)tẽta i(n) h(oc) ultio c(apitulo) fuer(unt) (con)dita i(n) MCCLXXXIIII. Ind(ictione) XII. die XII. iul(ii) a dicta die i(n)antea ualitura. Preterea uolum(us) statuentes q(uod) iud(ices) d(omi)nor(um) pot(estatis) et capit(anei) et eor(um) not(arii) qui p(re)sunt sup(er) ca(usi)s malliorum teneant(ur) et debeant uicissim uitari. Et ad penã C. libr(arum) den(ariorum) p(er) quolib(et) notificante in sc(ri)ptis p(er) aliquẽ ex baylitorib(us) co(mmun)is p(er)us(ini) cuilibet qui fuerit exbãpnitus pro aliquo mallo q(uan)do bãpni dat(ur) et ex p(ar)te cui(us) pot(estatis) ul' capit(anei) dat(ur) et quadecũ et q(ua)ntitas bãpni h(oc) mõ q(uod) si ille qui fuerit exbãpnitus pro aliquo mallo fuerit de ciuit(ate) ul' burgis p(er)us(inis) dictus iud(ex) cor(am) quo fuerit f(ac)tũ et not(arius) ei(us) qui sc(ri)psit citat(i)õnes teneat(ur) et debeat ad penã p(re)dictam ea die qua bãpniũ dat(ur) ul' seq(ue)nti dictam notificat(i)õnem face(re) tali exbãpnito i(n) p(er)s(ona) (ul' ad domum ...) sue habitat(i)õnis nõ h(abe)r(e)t notificare sin(e) ... et i(n) p(er)s(ona) p(re)sb(yter)o siue capellano siue par(ochie). Si uõ talis exbãpnitus fuerit de comitatu ul' districtu p(er)us(ino) t(e)n(e)ant(ur) eid(em) dictam notificat(i)õnem face(re) ut dictũ ẽ i(n)f(ra) t(er)tiam diem p(ost) bãpniũ datũ et p(re)dictam notificat(i)õnem dicus not(arius) malliorum scribere debeat in actis ita q(uod) semp(er) rep(er)iat(ur) et ab eo q(uod) incipit. Preterea uolum(us) statuentes et c(etera) fuit (con)ditũ i(n) MCCCVIII. Ind(ictione) VI. die IIII. octubr(is). qualiter ... seu (con)dẽpnatio non facta non ualeat uitiari. 20

1294

1308

Nulla (con)dempnatio ~~nõ~~ facta ... q(uod) fiet de cetero ualeat uitiari ex eo q(uod) (con)dẽpnatus nõ fuerit citatus ad audiend(um) s(ente)n(ti)am nec ex eo q(uod) (con)dẽpnat(us) sit filius famil(ias) ul' minor ul' filius famil(ias) et minor ...

[illegible marginal notes]

Et hiis non obstantib(us) condempnatio debeat executioni modis omnibus demandari. xxiij. Quod pot(estas) et capit(aneus) dent operam q(uod) mallia puniant(ur).

21 Potestas et capitaneus debeant et teneantur dare operam cum effectu quod omnia mallia que committerentur toto tempore eorum et cuiuslibet eorum regiminis puniantur. Quod pot(estas) non cap(itaneus) petat non peti faciat aliquid pro puniendo.

22 Potestas et cap(itaneus) vel alter eorum vel aliquis de familia eorum vel alterius eorum seu aliquis pro eis vel aliquo eorum vel aliquo de eorum vel alterius eorum familia non petat nec peti faciat nec recipiat aliquod arbitrium sive arbitria sive ubium sive licentiam sive maniam seu aliquam viam seu aliquem modum puniendi aliquam personam vel aliquod mallium vel aliqua mallia ad suam voluntatem vel ultra formam statuti pist(oriensis) nec de aliquibus aliis rebus puniendis ad suam voluntatem arbitrii vel licentia recipere possint. Sed ipsi pot(estas) et cap(itaneus) et eorum iudices et eorum officiales et familiares mallia puniant et ius civibus faciant et ad ipsa punienda procedant secundum formam statuti pist(oriensis). Salvo quod quod hoc non preiudicet illis rebus que sunt determinate per aliquod statutum quod per statutum arbitrio potestatis et capitanei puniri possint. Et si aliquis esset inventus vel fuerit in proditione civitatis et comunis pist(oriensis) vel quod predictam tractaret vel inventus fuerit facere mallia abominabilia vel detestabilia ut puta de destructione comunis et populi pist(oriensis) vel de destructione artium vel in eorum preiudicium vel inventus fuerit facere abominabile homicidium pot(estas) vel capitaneus contra talem vel tales delinquentem vel delinquentes in predictis vel aliquo predictorum possit procedere ultra formam statuti et penam addere malefactoribus. Et hoc cum prioribus et rectoribus artium et eo in consilio et voluntate ipsorum. Et sic per eos et dictum consilium delibatum et decretum fuerit de procedendo contra talem delinquentem vel malefactorem. Ita pot(estas) et capitaneus vel alter eorum contra eum procedere teneantur et aliter procedere non presumant. Et si potestas vel cap(itaneus) vel aliquis de alterius eorum familia vel aliquis pro eis vel altero eorum attemptaverint petere aliquod arbitrium mallia vel contra alias puniendi ad suam voluntatem exceptis determinatis per statutum puniat(ur) pro vice qualibet et solvere teneatur comuni pist(oriensi) pene nomine [illegible] libr(arum) den(ariorum). In quam sindicus comunis qui habebit sindicare pot(estatem) vel capit(aneum) condempnare comuni pist(oriensi) teneatur. Et massarius seu camerarius comunis pre(dic)tus ipsam penam de salario pot(estatis) vel capit(anei) contrafacientis pro comuni debeat retinere si non fuerit eis solutum. Et si solutum fuerit eis vel alteri eorum pot(estas) vel cap(itaneus) contrafaciens comuni pist(oriensi) de bonis suis solvere teneatur. Et ipsi sindici dictam penam possit exigere pro comuni a fideiussoribus qui pro potestate vel cap(itaneo) fideiusserint vel fideiubebunt. Et sindici qui sindicabunt pot(estatem) vel capit(aneum) non possint de hiis eos absolvere. Et ipsi pot(estas) et capit(aneus) vel alter eorum possit absolvi ab aliquo consilio contractione seu contione vel in planito. Et si quis potestati vel cap(itaneo) vel alicui de familia alterius eorum daret arbitrium vel eum absolveret in .l. libr(is) den(ariorum) pro vice qualibet puniatur. Quas comuni penitus solvere teneatur. Et si aliquod daretur arbitrium ultra dictam formam non valeat. Et condempnatio vel condempnationes que arbitrio fieret non valeant ullo modo. Item statuimus et ordinamus quod sindicatores et iudices comunis pist(oriensis) qui sindicabunt in futurum dominos potestatem capit(aneum) iudicem iustitie vel dominum defensorem eligantur in maiori consilio sorte brevium et habeat quilibet eorum pro suo salario .C. s(olidos) d(enariorum). Et hoc statutum fuit conditum et statutum positum in MCCCiiii. ind(ictione) ii. die p(ri)ma Ianuarii cum septa additione a dicta die mane. Et quod dictum est in sindicatoribus et iudicibus id per singula intelligatur in noto eorum. Et hec additio

1304

in dicto millo fuit facta de novo. Qualiter puniantur mallia de quibus non esset pena determinata per statuta puniantur ad consilium maius civitatis.

23 Quia forte non est omnibus mallius que possent accidere pena per presens statutum limitata ordinamus quod si aliqua mallia apparerent vel apparuerint vel noviterent que puniri deberent vel possent vel de quibus non essent pene determinate per statuta potestas vel capit(aneus) vel eorum vel alterius eorum iudices debeant ipsa mallia nominare et scribi facere in consilio speciali et generali comunis pist(oriensis). Et sic consilium decreverit penam esse aufendam et esse maleficium puniendum ita fiat punitio et ultra nullatenus procedatur. Volumus insuper quod pot(estas) et capit(aneus) pro consilio habendo in mallius civitatis pist(oriensis) mittere non debeant ullo modo. Preterea volumus quod capit(aneus) populi generali per tempore teneatur et debeat in consilio generali consulere et consulendo dicere quod sibi melius et utilius videbitur pro comuni pist(oriensi). Et potestas teneatur et debeat mittere per totum quod placuit prioribus artium et paupere omnibus de populo quod sedeant et stent ad placitum et dictum dominum capit(aneum) ad penam .C. libr(arum) den(ariorum). Et ipsam penam possit et debeat contrafacienti auferre pro comuni de facto aliqua iuris sollempnitate. Et id quod continetur ab eo loco quod incipit preterea volumus quod cap(itaneus) populi et cetera fuit conditum in MCCCviii. die iii. octubris ind(ictione) vi.

1308

24 De illis qui debent poni ad terrefines et qualiter procedatur contra eos.

Potestas et cap(itaneus) possint ponere et mittere ad terrefines omnes illos qui commiserint aliquod mallium vel fecerint rissam seu mescla(m) ex districtu pist(oriensi) et ibi eos ad eorum voluntatem facere commorari. Et quicumque non iverit et steterit ad terrefines sicut preceptum ei fuerit pro quolibet die et qualibet vice in .C. libr(arum) den(ariorum) condempnetur salvo quod remaneat in providentia potestatis vel capitanei ponere homines ad terrefines longe et prope secundum delictum committendum habito semper respectu ad personam committentem mallium quod ad mallium commissum vel committendum. Et quod sit vel non ad terrefines debeat demandari. Et si pot(estas) vel capit(aneus) non terrefinaverint secundum formam huius capituli committentem mallium solvat quilibet eorum de suo salario comuni pist(oriensi) pro vice qualibet pene nomine .l. libr(arum) den(ariorum). Contra quos malefactores procedatur ad torturam.

25 Si aliquis vel aliqua interfecerit sive occiderit aliquem vel aliquam vel percusserit in facie ita quod sanguis exiverit et cicatrix seu signum sit remansurum aut alicui membrum debilitaverit vel mutilaverit alicui manum vel pedem vel digitum manus vel pedis vel aurem vel nasum vel aliud membrum vel cecaverit sive destruxerit alicui oculum et predictum mallium non probaret testibus pot(estas) et capit(aneus) et quilibet eorum possit et debeant inquisitionem facere per homines et mulieres contrate et porte et ligiam et portam ubi fuerit commissum et perpetratum mallium supradictum et malius. Et si constabit eis vel alteri eorum per publicam famam vel per aliqua inditia manifesta dictum mallium fore commissum per aliquem qui fecerit vel si fecerit pot(estas) et cap(itaneus) et quilibet eorum possint et teneantur et debeant illum de quo fama publica fuerit vel inditia dictum mallium commisisse vel committi fecisse ponere in tormentis ita quod veritas inveniri possit de mallio perpetrato. Et pot(estas) et capit(aneus) et quilibet eorum teneantur ponere in tormentis maiores et minores equaliter prout fama aliquem tetigerit possint et teneantur illum de quo esset fama publica vel inditia manifesta precesserint quod esset publicus vel famosus latro vel falsus testis seu ali(us) vel robator strate vel qui percusserit aliquem de nocte si de percussione sanguis exiverit vel qui fecisset insultum ad loca religiosa vel fregit ipsa loca vel quod corrupit virginem contra suam voluntatem vel quod cognoverit aliq(uam)

Et de pena proditorum civitatis pist(oriensis) vel mutare volentes statutum [illegible]

22 bis Quicumque ... volueri(n)t ... vel civitate pist(oriensi) vel mutari fecerit vel mutare voluerit statutum presentem nunc ... civitatis pist(oriensis) ... pena capitis puniatur ... publicata. ... Et si ... ab alio offenderetur, vel ... proditoris modo offenderit duplici pena puniatur, qua puniri deberet, si tale mallium non proditorie commisisset. Et ... gratalem(?) proditorie sufficiat probatio publice fame, ut ad questiones procedi possit.

religiosam contra suam voluntatem (vel vi altius contra suam
voluntatem vel contra voluntatem mariti et hec additio contra volu-
tatem mariti fuit facta et posita in statuto in mcclxxxxviii. 1298
Ind. xi. vel qui fecerit si aliquod predictorum delictorum (vel qui cog-
noverit aliquam aliam mulierem contra suam voluntatem salvo quod hec que di-
de qualibet alia muliere) non habeat locum in meretricibus ruf-
fianis et mulieribus retinentibus meretrices vel mulie-
res male conditionis et fame non obstante si habuerint virum.
vel que sic retinerent et si revocaretur in dubium quod non
sit meretrix vel ruffiana vel mulier retinens meretrices
vel mulieres male conditionis non obstante quod habeat suffi-
ciat probatio que requiritur in capitulo quod loquitur de pena
retinentium meretrices. Et hec additio ab eo loco qui incipit
vel aliquam aliam mulierem etc. fuit facta in mcclxxxxix. 1299
Ind. xii. die xxii. iul. et dicta die lata valitura. Voli-
mus insuper eo quod dictum est supra non obstante quod pot.
et capitaneus et quilibet eorum possit et teneatur de omni furto et con-
quibuslibet furibus inquirere. Et si constabit ei vel alteri eorum per
publicam famam vel per aliqua inditia manifesta aliquem
furtum commisisse vel fecisse aliquem de xxv. libris vel abinde
supra seu de rebus valentibus xxv. libras vel abinde supra potestas
et capitaneus teneantur ponere in tormentis pro inveniendo verita-
tem negotii. Sed a xxv. libris inferius non debeant
aliquem tormentare nisi in tormentis poneret nisi esset pu-
blicus famosus latro vel fur (et sic sint publici vel famo-
sus latro vel fur eum tormentare valeant ut in statuto
supra continetur) dum in predicta que continentur in presenti capitulo quod
de omni furto et contra quoslibet fures possit inquiri et quod de
furto xxv. librarum vel abinde supra possit procedi ad tormenta
precedentibus inditiis vel fama intelligatur de furtis
fiendis ex nunc scilicet a die xxv. iul. mane currentibus anni
domini mcclxxxxiii. ind. vi. in quo anno mense et die condi- 1293
ta fuerunt et facta ea que in hoc ultimo capitulo continentur. Possint
insuper tormentare illum de quo esset fama publica vel inditia
manifesta precesserint quod fecissent vel dedissent dam-
pnum alicui de nocte a x. libris supra. Et possit torme-
tare famulum fuerit vel famulum vel hominem alte-
rius si percusserit vel offenderit vel iniuriam fecerit alicui
de civitate comitatu vel districtu perusii de mandato domini sui
seu voluntate eius prout in capitulo quod incipit ad e-
vitanda scandala quod loquitur de dicta materia continetur.
Et quando aliquis predictorum tormentabitur pot. vel capitaneus
cogat et cogere teneatur per se offensum vel aliquem
sui consanguineum magis propinquum qui debeat esse
presens. Et si potestas vel capitaneus contra fecerit puniatur in c. li-
bris denariorum. Et si dictus offensus vel eius consanguineus non
fuerit presens ad videndum dictum malefactorem tormentari
postquam sibi fuerit preceptum per pot. vel cap. vel ex parte al-
terius eorum quod debeat esse presens in l. libris denariorum puniatur.
Salvo quod non intelligatur si offensus fuerit forensis
ita quod forensem vel eius consanguineum non oporteat in-
teresse. Et si pot. vel capitaneus neglexerint tormenta-
re vel non tormentaverint predictos tam maiores
quam minores equaliter de quibus fama publica fuerit
solvat quilibet eorum negligens et contrafaciens pene no-
mine communi perusii de suo salario c. libras denariorum. Et sin-
dicus communis perusii qui eos sindicabit eos in quantitate pre-
dicta debeat condempnare si contra fecerint communi predicta. Et ista
particula que incipit et iudices etc. fuit mutata in
mcclxxxxiiii. ind. vii. 1294 Et si aliquis percusserit ali-
quem in facie ita quod pro illa percussione possit fieri

forma huius capituli tormentari et percussus habet in facie tantum unam
percussionem seu unum vulnus pro illa percussione seu vulnere
illo unus tantum valeat tormentari. Et si plures percussiones seu
plura vulnera in facie habet tot habet tot homines valeat torme-
tari quot erunt vulnera et non plures. Et ne aliquis de per-
sonis inscriptis contra veritatem valeat tormentari volumus quod
pot. vel capitaneus non aliquis eorum vel aliquis de iudicibus vel aliquis eorum fa-
miliaris nec aliquis alius nomine eorum vel alicuius eorum non possint
nec debeant tormentare seu tormentari facere aliquem qui per-
cusserit seu percussisse fecerit aliquem in facie vel aliquem qui alicui
membrum debilitaverit nisi ei vel alteri eorum constiterit quod ex per-
cussione facta in facie signum seu cicatrix evidens esset perpetuo in
facie remansura vel quod membrum esset vel remaneret perpetuo
debilitatum. 1299 Volumus et quod pro percussione facta in facie de
qua signum vel cicatrix evidens sit perpetuo in facie remansura
et de membro debilitato quod remaneat perpetuo debilitatum
nullus civis vel comitatensis vel districtualis perusii possit tor-
mentari nisi primo elapsus fuerit unus mensis postquam inculpa-
tus de maleficio venerit in fortiam communis perusii ita quod bene possit
sciri utrum signum vel cicatrix evidens sit perpetuo in facie rema-
sura necne. Et utrum membrum remaneat perpetuo debilitatum necne.
Cum vero dictus inculpatus de maleficio infra dictum mensem
non debeat detineri in palatio nisi in vinculis si dare volu-
erit et dederit bonum et ydoneum fideiussorem de representando
personam ipsius et de solvenda condempnatione. Et si dictus fide-
iussor dictum inculpatum de maleficio non representaverit in termino
ei dando dictus inculpatus de maleficio habeatur ex tunc pro confes-
so et possit et debeat per pot. vel capitaneum condempnari. Et
valeat quod in hoc capitulo continetur a die xiii. septembris lata in anno domini
mcclxxxviii. Ind. xv. Et alius autem et pro aliis
maleficiis ultra predicta superius in hoc capitulo denotata nullus 1288
perusinus vel comitatensis vel districtualis communis perusii valeat tor-
mentari. Et si pot. vel capitaneus vel eorum vel alterius eorum
officiales tormentarent aliquem perusinum comitatensem vel districtu-
alem communis perusii de aliquo vel pro aliquo maleficio nisi predictis supe-
rius in hoc capitulo denotatis puniatur et condempnetur pro vice qualibet
communi perusii in c. libris denariorum. Et illum quem tormentaret nullus dic-
ta forma condempnet in quantitate in qua condempnaret eum tempore
confessionis quam dictus tormentatus fecit. Et sindicus sine
iudices qui habebunt eos sindicare condempnent eos in predictis
penis. Et si predicti sindicus vel iudex hec non fecerint de suo dictam
penam solvere compellantur. Volumus et quod si aliquis civis com-
itatensis vel districtualis communis perusii committeret aliquod maleficium contra
predicta contra aliquem forensem non possit tormentari si committeret
contra aliquem perusinum silicet in casu tormentari valeat tamquam si dictum
maleficium contra perusinum aliquis commisisset. Et hoc capitulum fuit conditum et
mutatum in anno domini mcclxxxviii. Ind. xv. Et alique addi- 1287
tiones et mutationes in eo facte in mcclxxxxiiii. Ind. vii. 1294
Preterea post dictum aliquem vel aliquos tormentaverint sua auctoritate pu-
niatur in v.c libris denariorum. Et de predictis possit inquiri nullo obstan-
te capitulo et maxime capitulo inquisitionis. Et melius idem possit esse quam
attemptare. Et hic fuit conditum in mcclxxxxviii. Ind. xii. 1299

Qualiter pot. non possit aliquem tormentare sine licentia capitis

Potestas communis perusii non possit aliquem nec quibusdam exceptis
tormentare nec in vinculis ponere aliquem sine licentia et consensu
capitum perusii nisi esset publicus latro et famosus vel falsarius vel robator stra-
te. Et si pot. vel predictorum forensium aliquem tormentaret seu tormenta-
ri faceret c. libras denariorum de suo salario communi perusii pene nomine pro vice
qualibet solvere teneatur. Et sindici qui sindicabunt potestatem condemp-
nent eum si contrafecerit in predicta. Et si dicti sindici hec non fecerint
de suo dictam quantitatem solvere compellantur. ~~hoc capitulum fuit mutatum et~~

Si non esset facta expressa defensio legitime et tantum teste mandato ... non esset prohibita.

1287 extractu i anno d̄ m̄cc lxxxviij. ind. xv. q̣ pot et cap̣ nu
27 nemine i pallo faciant detineri quibusdā exceptis

Potestas ul' cap̄ n̄ poss n̄ aliqs d'eoꝝ ul' alt'ius eoꝝ familia
aliquē cogē n̄ detinē ul' deti m̄ facē i pallo coīs ul' p̄p̄
n̄, pro mallo c̄ occōe debēt aliqs tenmitari, s; fideiussores ac
cipe d'beat de rep̄sētādo p̄' a d'iudicato soluēdo Et si fidei
ussores nō rep̄sentauint illū, p̄q fideiubiit, eis datū l' dā
du p̄ pot ul' cap̄ ille, p̄q fideiubebit heat, p cōfesso Et poss p
pot ul' cap̄ ɔdēpnari Et si pot ul' cap̄ ul' aliqs de eoꝝ famili
a fecit ɔ p̄dca quil; ɔfacēt d' suo debeat solue. C. lib.
Et ad declaratione a roboratio; h' capli addimus statuentes q'
si p pot a cap̄ ul' altium eoꝝ d' ul' p iudices sui iudicē eoꝝ ul'
alic' eoꝝ dabit t'mi' alicui uni ul' plib; fideiussori seu
fideiussoribus alic' uni' ul' plur̄ ɔ q procedēt occōe alicui'
mallij ut ī. viij. dies illū, p q fideiuss' debeat p̄sētare co
ram ipo p̄nte ul' cap̄ ul' iud' eoꝝ ul' alic' eoꝝ et si dcis fide
iussor ipm̄ p̄ncipale ī dcm̄ t'm nō rep̄sētauit s'm tenorē
t'mini d dati ul' q dabit ul' s'm s'c'm p̄cepti q'd fiet occōe
p̄dca ex tc id p̄ncipal' pro ɔtumacia a pro uero ɔfesso i oib;
heat' a possit dcm̄ legittie ɔdēpnari nllo obstāte q' d p̄o
ss; obici ul' oppōi i aliq̄ sit cā Et id qd' i h. c. ɔt uale dle
at a perpetuo obs'uari a die. xv. aug' i ant̄ c'rentib; ānis
1286 d m̄cc lxxxviij. ind. xiiij. predcm̄ qd' cap̄ sub dco millo ē
ɔfirmatū. qualit' pot' a cap̄. teneant' dare auxiliū ɔsili
28 ū l' fauorē illi ul' illis c' ul' qb; eet fca molestia l' fi' ueller

Ad h. ut unusqsq' hat materiā honeste uiuēdi a alios nō
ledēdi q' d p̄cepta legis. ɔtuit a ord' q' si aliqs q̄ n̄ eet te
mirdone coīs pus offēdēt aliq̄ q eēt d' Ciuit' l' burgis l' coīt'
ul' districtu pus ul' aliq̄ de sua familia ī p̄' ul' reb; iniuriando
ul' p'cutiendo ul' res suas auferēdo p ui ul' sn̄ iur cog'tōe
pot a cap̄ a eoꝝ cuil; eoꝝ ind' si q̄ri monia m̄ recepint tenat'
tali offenso dare auxiliū cōsiliū a fauorē sn̄ p'missis a
ipm̄ a res suas defēdē a i possessione reꝝ ablataꝝ p ui ul'
sine iur cog'tiōe ipm̄ reponē a repositū defendē atq; tu
eri a iniuria s illati a dāpni eid' illati i suis reb; facē ple
ni' emēdari Et si pot ul' cap̄ ad h' faciend' fuit negligē
soluat d' suo salario c' lib' den' Et mass' coīs dcā; penā d'
suo salario retinē debeat, p coī. Et h' loca heant a hre de
beant et obs'uēt a execuciōm mandēt nllo alio stat' ul' or
dinamto p̄cedēte l' seqte h' cap̄' obstāte p pot' a cap̄ p̄sen
tes a futuros sub pena p̄dca. Et ista p'ticula q' incipit a hec
loca heant fuit fca a addita in p̄s cap̄ i m̄cc lxxxvij. ind.
1292 xv. die. vii. iun. a dca die ianā ualitura. Et si aliquis
d' iur'dōe coīs eet cū offensore p̄dco a opē auxiliū ul' cōsi
liū ei dedit soluat de suo. cc. lib' den'. Et si nō hret. cc. li
b' den'. soluat C. lib' quas si soluē nō potit pot' ul' cap̄
pedē dextrū ei faciat amputari al' dextram Et si ille q eēt
cū p̄dco offēsore nō hiit libra i Ciuit' l' burgis ul' coīt' ul' dis
trictu pus a dedit offensori auxiliū ul' ɔsiliū ut dcm̄ ē pot
ul' cap̄ ei āputari faciat pedē dextrū saluo a res'uato q' si
id' offēsor ul' pat' ei' fuit nat' i Ciuit' ul' coīt' pus nō obstā
te q' nō heat libra ut dcm̄ ē penā pedis euadat dūm sol
uat penā pecuniariā sup'i' i p̄cedēti, p̄s. c. denotatā descēdē
do si nō potit plus soluē usq; ad q̄ntitatē. C. lib' den'. ut in
ipo. c. ɔt. qt. C. lib' si soluē nō potit ul' nō soluit d' nichil o
pes dext' debeat āputari. Et id q' ī ab eo loco incip' saluo

a res'uato a c' ī fuit ɔditū i m̄cc lxxxviij. ind. xij. die
ultio sept' a dca die i anā ualitur. Itē si qs n̄ subiec
tus p̄ncipalit' i Ciuilib; a criminalib; iur'dictōi a cimie pot
a cap̄ coīs pus accepit p se l' alui l' noīe suo ul' alt'ius p
ui l' sn̄ iur cog'tōe alic' Ciui' l' coītatēsi l' districtuali pus
aliq̄ rē seu p̄ssessionē alic' rei et ipaꝝ rē a p̄ssessionē ipi ius
nō restituit sic cū pot' l' cap̄ p̄cepit dō' pot ul' cap̄ tenat'
iuēire laboratores l' coptiuatores illi' nō subiecti q talia
facēt l' fecisst seu reꝝ d' qb; dcis nō subiect' p'aper ul'
hret fructus a ipis laboratorib; a coptiuatorib; tenat' p̄ca
pe ut d' bois a reb; p̄dcās illi' n̄ subiecti de qb; fruct' poss
p'ape l' hrē nō debeant amplius laborare Et si quis p' p̄cep
tū d s'cm̄ de dcās bois a reb; laborabit debeat soluē pe
1287 ne noīe coī pus, p uice q̄l; C. lib'. Et h' qd' isto. c. ɔt fuit
ɔditū i m̄cc lxxxvij. ind. xv. qualit' puniat' q, p'misit
29 ul' dedit aliqd poti l' cap̄. uel alicui officiali ult'
salarium sibi concessum a facientes trameçaria

Si quis attēptauit poti ul' cap̄ ul' alicui eoꝝ l' alic' eoꝝ
offiali ul' salariū suis ul' iudici iustitie a maiori coīs
pus l' iudici iustitie l' maiori ul' alic' offiali coīs pus a
liqd p'mitte siue dare ult' salariū d' cōcessū soluat a soluē
teneat' coī pus pro uice q'l; pene noīe. C. lib' den'. Et si
dcām penā soluē nō potit pot' ul' cap̄ ei linguā faciat ā
putari Et si capi nō potit exbāpniat' i pena sup'i' nota
ta Et de p̄dcis oib; a singlis a q ɔtētis i isto. c. pot' a cap̄
a q̄uil; eoꝝ a eoꝝ a cuil; eoꝝ offiales p̄sit ig'tur facē nō ob
stāte aliq̄ caplo a maxīe cap̄ in q'o a reptu ul' reptos cul
pabiles ɔdempnare i penis i p̄s cap̄ denotatis. Et si ab
quis aur' fuit facē aliq̄ trameçariā ul' truffamātā ad
h ut aliqs alic' p̄dcoꝝ daret aliqd ul', p'mitteret cū alicui'
rei faciēde qoicq; fuit q talē trameçariā ul' truffamē
tū facēt siue fuit t'ragam's sn̄ fecesis Et ɔstabit ul'
de eo erit p̄u' firmati quadrupli rei date l', p'misse cū sue
t'meçarie ul' truffamātie coī pus, p uice q̄l; ɔdēpnet.
Si uō aliqs alicui p̄dcoꝝ aliqd dedit ul' dabit ul' dari fe
cit ul', p'misit ul', p'mitti fecit poss' finito offico ei
cui dedit ul' dari fecit ul', p'misit ul', p'mitti fecit Et
q'illi cui, p aliquo p̄dcoꝝ aliqd p'misit ut d restituat re
petē sine pena Et si pot' a cap̄ ul' alt' eoꝝ neglexe
rit tollē dcām penā a bāpnū coī pus de suo salario q
lib; eoꝝ negligens a ɔfaciens pene noīe. C. lib' soluē
teneat. h' aūt cap̄ ut oib; patefiat legi debeat q'lib;
m'se semel i maiori ɔsilio ciuit' q' fuit correctū a mu
tatū i m̄cc lxxxviij. ind. xij. die xx. iul a dca die
i anā ualitur nec i eo fuet aliq addones fce i m̄ccc.
1301 ind. xiiij. Et d' eo aliqd fuit sublatū i m̄ccc iii. ind' s'a.
qualit' puniatur qui exheret ex cōitatu a q' eā
30 sementum facēt a de electione custod' 7 grasc.

Nemo ex cōitatu ul' districtu pus extrahat ul' extrhi
faciat aliq bladi ul' m̄ grasciam ul' uictualia seu
comestibilia ul' porcos ul' alias bestias comestibiles
a qui ɔfecāt si eit ciuis ul' cōitatēsis ul' districtualis
pus soluat pene noīe p qualib; uice L. lib'. d. a si eit
forensis puniat' in C. lib'. d. Ordinamtū aut s'ca sup' s'co
grascie sp'ar manu s'cripta nec obs'uetur a ii eet uanetis
in statutū a ipā eoꝝ ipā ordinamtū debunt obs'uari dūmō
quisq; p facto grascie nō puniat' pena p'sli s; pena pecuniaria ...

1314 in presenti statuto vel in ipsius ordinamentis sunt contrarie capitulo pres
mutatur ... Pisces tam ami
gdola ... non intelligantur in grascia nec in computentur. De
his autem qui ducerent vel portarent in modica quantitate ce
... panem vel pastum unius bestie vel duarum in
prudentia capitaneorum et priorum artium remaneat utrum contra intelligantur
vel non. Et intelligatur quibus ducens seu portans blada vel alia
victualia vel comestibilia ire et facere contra intelligantur et ea extrahe
re extra districtum et comitatum et de comitatu et districtu Pistorii qui
invente fuerint ultra terram que propinquior est confinio comitatus vel di
strictus Pistorii. Et si directo non esset aliqua terra habitabilis iuxta
confinium per miliare hic intelligatur ire et facere contra intelligantur
nisi ille inventus esset in via publica qua itur de Civitate ad terram de
qua esset ille inventus vel nisi iret ad molendina cum licentia
sibi data. Quicumque autem duxerit vel ducere voluerit animalia ad
Civitatem Pistorii antequam intret Civitatem Pistorii sufficiat illud denuntio
capitaneo de cuius licentia possit illa animalia ducere ad Civitatem
Pistorii ibi tenere ea ad vendendum per tres dies dumtaxat
salvo quod predicta non intelligantur de bobus vaccis domitis nec
in armentitiis qui ducuntur de Apulia. Si tamen ille cuius fuerint
dicta animalia non poterit ea vendere capitaneus largiatur ei licentiam
illa ducendi extra districtum Pistorii. Scilicet illa que vendi non poterunt
per eundem. Et predicta capitaneus bannum mitti faciat per preconem salvo
et reservato quod quicumque forensis duxit in Civitatem seu districtum
Pistorii aliquas bestias exceptis predictis scilicet bobus vaccis
domitis armentitiis qui ducerent de Apulia non possit
nec debeat extrahere ipsas bestias extra districtum Pistorii non po
de quibus dicta vel bestiarum quas duxisset Pistorium vel in eius dis
trictum vendat in Civitate Pistorii unam bestiam. Si quis vero vel si qui
inventus vel inventi fuerit vel fuerint facere seu trahere seu tenere
aliquis qui extrahet grasciam extra comitatum vel districtum Pistorii quilibet
contrafaciens contrafaciens condempnetur in C libris denariorum. Et de condempnatis que
fieret occasione grascie sindici non possint cognoscere ullo modo.
Ut autem grascia valeat melius custodiri Capitaneus in maiori con
silio Civitatis in principio sui regiminis X custodes per portam qualibet
Civitatis scilicet V cum equis et V sine equis eligi facere teneatur qui custo
des habeant pro quolibet die quo steterint et medietatem lucrati fu
erint ad custodiam grascie faciendam. Si fuerint eques
V solidos denariorum. Et si pedes fuerint III solidos denariorum et habeant medietatem
bannorum et rerum quas acceperint. Nullus tamen fuisset a V annis
proxime elapsis citra ad officium grascie faciende possit hoc anno esse
custos vel ad custodiam grascie faciendam aliqualiter officialis. Et ista p 1286
ticula huius statuti fuit mutata ut scripta est cum solet dicere a tribus
annis citra sub annis domini MCCLXXXVI Indictione XIIII. Et si duo
custodes vel III affirmabunt eorum iuramento aliquem vel aliquos
invenisse ducentem grasciam contra formam huius statuti credatur eis. Et
custodes electi vel alii qui ibunt pro custodia grascie facienda
illos quos invenerint cum grascia capere teneantur et ducere coram capitaneo
et eius familia. Et si inventos per eos ducere non potuerint occasione
violentie que inferretur ipsis custodibus per aliquos qui non permit
terent eos ducere. Et dicti custodes firmaverint eorum iu
ramento cum duobus testibus legittimis illius contrate vel loci sic ut
per eos dictum est accidisse puniatur violentia et presumptio que per homines
non recipiat ... et credatur eis cum dictam probationem contra
illos quos grasciam dicerent extraxisse et contra illos quos dicerent
eis violentiam intulisse et illi qui per eos ut dictum est dicerent
violentiam intulisse puniantur sicut illi qui extrahunt grasciam extra comi
tatum Pistorii puniuntur. Cum autem dubitaretur de confinibus vel
locis ubi inventi fuerint grasciam extrahentes volumus quod unus bonus
homo per capitaneum et priores mittatur et mitti debeat ad videndum
predictum locum que predicta videat et de predictis relationem faciat coram

capitaneo et prioribus et antianis. Volumus quod nullus ... vel
capitaneus sua auctoritate possit nec debeat ullam vel licentiam extrahendi
grasciam aliquam impertiri. Si autem aliquis custodum grascie inven
tus fuerit facere dum consentiret seu pateret grasciam duci contra
formam huius capituli vel alio modo fraudem committeret contra sui officii vel contra
formam sui officii in C libris denariorum communi Pistorii solvendorum per capitaneum debeat
condempnari et penitus ab officio removeri. Si autem aliquis preter
custodes grascie ire voluerit ad ipsam grascie custodiam faciendam
possit ad eam pergere dummodo tamen antequam vadat ad ipsam custodiam va
dat coram capitaneo et prioribus et faciat se scribi et iuret in ipsa custodia frau
dem non committere neque dolum. Et si fraudem commiserit puniatur que
admodum custodes grascie facientes contra eorum officium puniuntur. Nullus
tamen possit ire ad ipsam custodiam aliquis qui a V annis proxime elapsis
citra ivisset ad custodiam grascie faciendam. Verum autem de a V an
nis citra similiter fuit mutatum sub dicto millesimo. Et contra tales euntes 1286
ad ipsam custodiam ultra decem formam capitaneus inquirere teneatur. Et
si aliquem invenerit delinquentem ei X libras denariorum pene nomine aufe 1284
rat pro communi. Et id quod isto statuto continetur fuit conditum in MCCLXXXIIII Indictione
XII. Preterea volumus quod capitaneus et priores consiliarii si videant aliam
mutationem temporis advenire et necessitas sive casus quod novitate
locus sit super custodiam grascie faciendam quod ipsi possint mit
tere pro dicta custodia facienda equester et pedester prout eis
placuerit. Et quod ipsi fecerint plenam obtineant firmitatem
Ita tamen quod nullus possit accedere ad dictam custodiam nisi ipsi aliquem
mittere qui ad dictam custodiam ivissent a V annis citra proxime
elapsis ut supius est narratum. Et id quod isto statuto continetur 1286
fuit conditum in MCCLXXXVI Indictione XIIII. Et quando domini priores
duxerint dominus potestas et capitaneus quod mittant de eorum familia in comita
tu Pistorii pro custodia grascie mittere teneantur et habeat et habere de
beat familia eorum qui iverit domini pro qualibet equo quod duxerit usque in tres
equos et pro quolibet die a communi X solidos denariorum Sed si plures duxerint non
habeat salarium aliquod a communi pro illis equis quos duxerit ultra tres
nisi tantum sicut supius dictum est habeat insuper medietatem bannorum
et lucri quod lucrata fuerint et deveniet in communi in communi dicta causa. Et hoc statutum
fuit conditum in MCCCI Indictione XIIII. Statuimus insuper quod quicumque 1301
forensis laborabit terras alicuius posita in comitatu seu districtu Pistorii non
possit vel debeat portare nec portari facere fructus illius rei extra
comitatum Pistorii. Et si quis contrafecerit L libras denariorum pene nomine solvere teneatur
Communi nisi predicta in forensibus qui laborabunt in clusio Pistorii non vendiderit
de loci. Et ea que continentur in isto ultimo statuto et capitulo suprascripto fuerunt condi
ta et correcta sub annis domini MCCLXXXVII Indictione XV. Tamen in principio ubi 1287
loquitur de pena porcorum et aliarum bestiarum comestibilium fuit condi 1290
tum in MCCLXXXX Indictione III. Qualiter puniatur qui fecerit gub
S tatutum et ordinamus quod nullus faciat nationem bladi vini vel olei. 31
... vel si faciat vel presumat ... vel gubernationem bladi vi
num vel olei in aliqua parte Civitatis comitatus vel districtus in fraudem
cum confundendi vel retinendi vel vendendi vel mercantiam faciendi ultra
quantitatem necessariam sibi et familie sue pro victualibus. Et qui contra
fecerit si fuerint singulis pro C libris denariorum puniatur et si fuerit u
niversitas alicuius castri vel ville puniatur in D libris denariorum
Et hec additio ab eo loco et si fuerint universitas et cetera fuit
facta in MCCCIIII Indictione II. Quicumque vero emerit ultra decem 1304
salmas vini causa revendendi usque ad festum omnium sanctorum
L libras denariorum communi Pistorii solvere compellatur. Et de predictis omnibus et sin
gulis ... quilibet possit esse accusator et teneatur
in secreto si voluerit et habeat medietatem bannorum ...
... potestas et capitaneus et quilibet eorum vinculo iuramenti teneatur
... omni mense et totiens quotiens expedierit
facere inquisitionem tam per parrochias Civitatis et burgorum quam per
alia loca inveniendi et cetera si ille qui tale dampnum seu gubernationem

fecisse dicet' seu denuntiaret nō obstante aliq° cap° et maxie cap° qd' loqt' de ctis reb; posse fi' inqsitōr; a de aliis nō. Et si quē l' si q's repent' ɔ̄ facientē ul' ɔ̄ faciētes illū ul' illos debeant ɔ̄dēpnare; fōr' supius denotatā. Et si pot' l' cap° ad p̄dcā facieda fiūt negligētes coī pus. C. lib. den. pene noīe negligēs de suo salario solue' teneat' pena supius denotata. Et h' cap' fuit correctū i .m.cc.lxxxviii. ind' .vii. Et aliqd in eo additū i m.cc.lxxxxviii. ind' .xii. quali cap. recipiat fideiussore a vitamita a castris a villis a ma-

32 gnatib; pro custodia uictualium.

Presentis capli ordīatōe sancim' q' recipiat' p cap' ul' ei' offitiales vitamita a qb; lib; castris a villis coītat' pus et coītib; de marciano a marchioib; a coītib; Clune a coīt' a di-stri' pus a a ab aliis magīatib; d' ɔfinib; ul' circa ɔfinia per manent' q' p̄cabūt a facient ita q' ptes sui tritoriū l' distric-tus nllē portabit n' ducet ul' duci ul' portari faciet blad' ul' uictualia seu comestiblia ɔ̄ fōr' statū. Et recipiat cautionē optimā de p̄dcīs a castr' d' .C. lib. a a villa .L. lib. d. ita q' qlib; ɔ̄ faciente, p q̄lib; uice i q̄ñ p̄dcā possit a debeat ɔdēpnari coī pus. Et ipsa; ɔdēpnatōz, p coī exigēt a exigi facie a ɔ̄ faciēte ul' ɔ̄ facientib; teneat'. de custodib;

33 Itē quolibet grascie faciendis p cast'a villas coītat'.

Castro a q̄lib; villa coīt' a districti pus potātes seu ɔsules eor tenean' a facē debeāt custodes d' melioib; legalioib; p̄ oīb; i por locor q custodes trant' a debeant d' die noctuq; cu-stodire p eor introduone a guardiā ne blad' seu uictualia aut comestiblia deferāt' ex coītatū ul' distrct' pus sub pēa a bāpno p q° cast° C. lib. d'. a p q̄l; villa .L. lib. d. quā penā pot' ul' cap° auferat ɔ̄ faciētib; p̄dcā

34 Quicūq; fecat insultū ɔ̄ aliq' in platea ul' foro coīs pus' l' in palatio coīs pus ul' ppli ul' in domib; in qb; morant' dns pot' ul' dns Capit' ul' dni p'ores artiū ul' iudex iustitie ul' i Cōitu pus a Baddino abeo loco qui incipit ul' dni priores artiū rei. fuit fca i m.ccc.xiiii. Ind' .xii. die ult' aug. ul' in aliqua cet' existente ppe ipam plateā ul' forū coīs pus ul' coīa iudicib; coīs pus in locis ubi redduēt ius ul' in aliqua quaq; stratar re-galiū Ciuitatis ul' burgor pus ul' in aliquo rebucco alicui' uie exeūtis ad plateā ul' forū coīs pus ul' ad aliq' v' stratar regaliū porticū ppe ipam plateā ul' for' ul' aliq' ea'r' v' stratar' regaliū ad .xx. passus ul' in macello ul' in piscaria ul' in uia q' it ad macellū et ad piscariā, ut domos d. uenanti et p. ugtois iannam l' i uia q' e sup muz cāpi battalie ab ecc'a sca donata ubi ad domū mezluci brauentē l' i aliq' ecclia q' eet i platea ul' foro coīs i q° moraret' aliqs mca-to l' capō l' artifex si fiūt cū armis in .C. lib. si sin armis i .L. lib. pro uice qlib; puniat'. In aliis uō locis quibuscumq; Ciuit' a burgor cū armis i .L. lib. d'. si sin armis i .xx. lib. d'. pro uice qualib; puniat'. Si uō insultū fecit i coīt' l' districtu pus cū armis i .xxv. lib. si sin armis i .xii. lib. a .x. s. d'. p uice quali; puniat'. Si autē aliqs fecit insultū cont' p̄tē ul' cap' ul' aliq' inilite seu socio iud' ul' not' eor d' ul' alic' eor si fiūt cū armis in .C. lib. si sin armis i .L. lib. d'. puniat'. Et si de nocte insul-tus fcūs fiūt pena dbeat duplicari. Quicūq; uō insultū fecit d' nocte ad domū alic' ɔ̄ aliquē sui sit sua, ppa siu nō dū in ea habitet a moret' i ea i Ciuit' coītat' ul' districtu pus ul' ad claus' ul' uineā ortū ul' clusurā ul' ad aliā quācūq; re

alic' si fiūt cū armis i .C. lib. den. si sin armis i .L. lib. d'. Et si de die cū armis i .L. lib. d'. si sin armis i .xxv. lib. d'. p uice qual; puniat'. Et si dcs faciens isultū ad domū l' camaz claustrū l' uineā l' ortū ul' clausurā ul' ad aliā qācūq; rez alic' tē intret dcām domū l' claust' l' uineā ortū ul' clusurā ul' aliā quācūq; re alic' ul' ɔ̄ uoluit p̄dcōr puniat' tūc, p dcō isultu si fiūt cū ar-mis de nocte i .CC. lib. d'. si sin armis i .C. lib. d'. pro uice quali; puniat'. Et si fiūt de die cū armis i .C. lib. d'. si sine armis i .L. lib. d'. puniat' pro introitu uō puniat' ut i cap° loqtr de introitu oī. Et h' c'. fuit correct' a i eo aliq' addictōes fcē i m.cc.lxxxxviii. ind' .xii. die .xx. aug'. a dcā die i an̄a ua-litur'. Si quis uō fecit isultū ad loca religiosa de nocte cū armis puniat' i .CC. lib. Si sin armis i .C. lib. Et si de di-e cū armis i .C. lib. d'. si sine armis i .L. lib. d'. puniatur. Loca aūt religiosa itelligim' h'. s. oīa loca oīm monialiū a oīa loca. fr̄m minor a p̄dicator a fr̄m s. aug' a mon' scī petri a fr̄m scē m. a scī bn̄dcī a fr̄m scī spiritu scī a fr̄m scē m. de carmino a scī beuenatis a monachor d' iohis montis etn̄ a nō alia loca h' uō c. fuit mutat' a i eo aliq' additōes fcē i m.cc.lxxxxviii. Ind' .xii. die .xvi. aug'. a dcā die i an̄a ualitur'. Si quis uō fecit isultū et fenti simul' i aliq' de isultu a fenti ualeat ɔdēpnari p ut pene ac malla distictā s' p capla statut'. Volu-m' insup q' si aliquis fiūt p'cussus ab aliquo a ille qui fiūt p'cuss' a illi qui cū eo p'cussi eent ul' aliq' eor ul' quicūq; alius post tātam p'cussiōem cucurrēt ul' iret post ipm maleficiō cū ca-piendi eū ul' si eū caperent cū ducendi i forcia coīs ul' si cum i forciā coīs ducēt dū in eū nō p'cutiat cū effusiōe sāguīs n' p'ssit ob h' q' post eū iuisset l' cucurrisset l' q' eū cepisset l' q' eū i forciā coīs duxisset l' q' eū p'cussisset sin sāguīs effusiōe accusari n' puniri in aliq' l' ca. h' c. fuit fcē i m.cc.lxxxxiiii. Ind' .vii. die .xxiii. Julii a dcā die i an̄a ualuit. Et h' c. qui tam fuit mutatū aditū ɔ̄ tenētū a q' te nouo aditū. i m.cc.lxxxxv. ind' .viii. fuerit at in eo fc. additōes fcē. Et i dic' l' qq; ali' cū effusiōe sāguis et ul' q eū p'cussisset sine sāguis effusiōe in m.ccc.xiiii. ind' .xii. die ult' aug'.

35 Quia sepe malla ɔmictētes fugiūt ad loca religiosa ut euadē possit iuditū ultiois cū ipis q̄nz diu cū ɔmeiat'. Ordinam' q' si q's ɔmisit aliq' mallm a aufuget' ad a-liquē locū religiosū uirr' a te aliqs iret ad tm locū cū ca-piendi ipm maleficiō l' si eū capet a duceti i forciā coīs l' si eū in forciā coīs ducēt dū in eū nō p'cutiat nō p'sit dici ipm fecisse isul-tū ad loca religiosa n' p'sit ob h' accusari ul' ee puniri aliq' rōne. Et uolum' insup q' hostia p'or locor a cault; eor apiant a ap-periri dbeant fcūlis pot' a cap° ul' alicui' eor a ɔsāgnineis offēsi ad capiend' ipm maleficiōrem a si nō apirent eis ul' alti eor possint intrē ipm locū i q' d'ret ee talē maleficiōr ad capiend' eū a ipm possit cape a ducē i forciā coīs pus sin pena dū in eū nō p'cutiant. Et ob id nō possit de isultu l' introitu accusari l' puniri in aliquo sic cū aliq' cap° nō obstā-te. Quod aut ɔtinet h' cap° fuer' ɔdita i m.cc.lxxxxviii. ind' .xii. die .xx. aug' ab ipā die i an̄a ualitura. quali puma

36 Quicūq; fregit uel rūpens alicui hostia domus. alicui hostia dom' puniat' a puniri dbeat sic puniret a puniri debēt ille q fecit isultū ad domū alic' ɔ̄ aliq' fm

1295 ...ma capli sup(ra)di(cti) q(ui) loquit(ur) de insultu (et) de hac maña. Et quicumq(ue) fugaret aliq(uem) seu iret post eu(m) fugiendo seu exeundo eunde(m) puniat(ur) sicut puniret(ur) p(ro) insultu f(a)c(t)o p(er) eu(m). Et hec caplin fuit co(n)ditu(m) in mccclxxxv. ind(ictione) viij. die viij aug(usti) (et) a(c)ta die maña ualeat.

37 Siquis intrau(er)it domu(m) alic(uius) siue sit sua p(ro)p(ri)a siue no(n) in q(u)a h(ab)itet in ciuitate ul(tra) districtu p(er)us(ini) p(er) uiolenciam ul(tra) (contra) uoluntate(m) illi(us) qui h(ab)itaret i(n) ea cu(m) armis in centu(m) lib(ris), si sine armis in l. lib(ris) p(ro) uice qualib(et) puniat(ur). Et si fuit de nocte pena debeat duplicari. Et h(oc) caplin fuit co(n)ditu(m) in mccclxxxv. ind(ictione) viij. die vij aug(usti). (et) ualeat i(n) malleficiis co(m)mittendis a(c)ta die maña. Saluo q(uod) h(oc) caplin no(n) intelligat(ur) in p(re)iu(dicium) clusij (et) c(apitulum) in libro co(n)tenti de clusij (et) hus q(ui) facerent cu(m) h(ab)itantib(us) i(n) clusio (secundu)m q(uod) facere sunt (con)sueti.

38 Via dom(us) uniuscuiusq(ue) tutissimu(m) refugiu(m) e(ss)e debet et dicitur, (con)uolum(us) penit(us) obuiari q(uod) quicumq(ue) intrauerit domu(m) alicui(us) p(er) uiolentiam ul(tra) (contra) uoluntate(m) illi(us) qui h(ab)itaret i(n) d(i)c(t)a domo siue sit p(ro)p(ri)a siue no(n) in ciuitate ciuitatis ul(tra) districtu p(er)us(ini) et eunde(m) ul(tra) aliq(uem) de sua familia in d(i)c(t)a domo interfecerit capite puniat(ur) ita q(uod) moriat(ur). Et si eunde(m) ul(tra) aliq(uem) de sua familia i(n) d(i)c(t)a domo p(er)cusserit ita q(uod) de p(er)cussione sanguis exiuit ei man(us) dextra debeat amputari. Et si alit(er) offenderit puniat(ur) quadrupla pena qua puniret(ur) si alibi eu(m) offendisset aliq(uo) cap(itulo) no(n) obstante. Hec aute(m) caplin fuit co(n)ditu(m) in mccclxxxv. ind(ictione) viij. die viij aug(usti) a(c)ta die maña ualit. 1295 Et q(uod) dom(us) e(st) in offensione f(a)c(t)a in domo ut sup(ra) d(icitu)r ite(m) p(er) singula intelligat(ur) in alia q(ua)cumq(ue) re interfici ul(tra) p(er)cussi ita q(uod) interficiens aliq(uem) ul(tra) p(er)cutiens i(n) aliq(ua) re interfici l(icet) p(er)cussi p(er) singula puniat(ur) ut in domo interficiens ul(tra) p(er)cutiens aliq(uem) puniret(ur) (et) puniri debet (secundu)m modu(m) (et) forma(m) p(re)d(i)c(t)am. Et h(oc) additio abeo l(ec)to qui incip(it) Et q(uod) dom(us) e(st) in offensione f(a)c(t)a in domo (et)c(etera) fuit f(a)c(t)a (et) instituta addita in mccc(i). ind(ictione) xiiij. 1301 Preterea uolum(us) q(uod) o(mn)ia ei bona destruant(ur) (et) deuastari debeat cu(m) ip(s)is destruens (et) deuastam deuenia(n)t in co(mmun)e (et) co(mmun)i p(er)us(ini) publicet(ur). Et h(ec) additio ab eo q(ui) incipit Pret(er)ea uolum(us) q(uod) o(mn)ia ei bona (et)c(etera) f(a)c(t)a fuit in mcccviij. ind(ictione) vij. die iiij. octub(ris). 1308 Volum(us) ins(upe)r adiu(n)gentes q(uod) q(ui)cumq(ue) offenderit l(icet) p(er)cusserit ul(tra) interfecerit aliq(uem) i(n) domo t(e)n(en)s i(n) aliq(ua) sua ciuitate p(ro)p(ri)a l(icet) (con)ducta i(n) qua staret ad quando (et) c(etera) sua licet i(n) ea no(n) h(ab)itaret q(uod) puniat(ur) reali (et) p(er)sonali sic puniret(ur) si ip(s)u(m) offendisset i(n) domo sua i(n) qua h(ab)itaret (secundu)m for(mam) p(rese)ntis capli. Et q(uod) de omnib(us) (et) singlis (con)tentis in hoc caplo p(rese)ntis quod incip(it) q(uod) dom(us) uniuscuiusq(ue) tutissimu(m) refugiu(m) e(ss)e debet (et)c(etera). (et) pot(esta)s (et) capit(aneus) (et) quilib(et) eo(rum) (et) eo(rum) iudices (et) officiales possint debeat (et) teneant(ur) inquire(re) cu(m) p(ro)motore (et) sine (et) ex eo(rum) officio. (et) ei ua (con)tra (qui) uenerit i(n)ueniatur i(n)uenire (et) h(ab)ita p(er) u(n)um teste(m) ul(tra) uno teste ul(tra) indicio (et) fama possit (et) teneant(ur) (contra) malefactores p(ro)cedere ad condempnationem (et) questiones ut eis uidebit(ur) (con)uenire p(ro) inueniendo malli ueritate(m). no(n) obstante caplo inquisitionu(m) q(uod) loquit(ur) q(uod) de certis reb(us) possit inquiri (et) de certis no(n) (et) cap(itulo) de terminis n(ec) aliquo alio q(uod) (contra)rium loqueret(ur). Et hec additio ab eo l(ec)to qui incip(it) uolum(us) insup(er) (et)c(etera) fuit f(a)c(t)a in mcccxiiij. ind(ictione) xij. die ult(imo) aug(usti). 1311

39 De tollenda ambiguitate uiar(um) regaliu(m) (et) platee dicim(us) (et) ordinam(us) q(uod) uia regal(is) intelligat(ur) in porta s(an)c(t)i petri a porta que e(st) sub(tus) abb(at)ia(m) s(an)c(t)i petri usq(ue) ad forum co(mmun)is p(er)us(ini) ueniendo p(er) porta(m) ciuit(atis) q(ue) uocat(ur) porta s(an)c(t)i petri. In porta eburnea intelligat(ur) uia regal(is) a porta s(an)c(t)i p(ro)speri usq(ue) ad foru(m) co(mmun)is p(er)us(ini). In porta s(an)c(t)e susanne intelligat(ur) uia regal(is) a porta s(an)c(t)i andree usq(ue) ad foru(m) co(mmun)is. In porta s(an)c(t)i angeli intelligat(ur) uia regalis a porta que e(st) ult(ra) ecc(lesi)a(m) s(an)c(t)i angeli usq(ue) ad platea(m) co(mmun)is. In porta solis intelligat(ur) uia regalis a fonte nouo usq(ue) ad platea(m) co(mmun)is ueniendo p(er) porta(m) s(an)c(t)i symeonis a porta ciuitatis q(ue) uocat(ur) porta solis. ~~Et hec caplin fuit co(n)ditu(m) in mcccxxxv. ind(ictione) viij.~~ Platea u(er)o (et) foru(m) co(mmun)is p(er)us(ini) intelligat(ur) (con)sistat ad omnib(us) ... 1295 ... p(er) platea(m) ante ecc(lesi)a(m) s(an)c(t)i laurentii. ~~Et h(oc) ult(imu)m fuit (con)ditu(m) in mccc ... die viij aug(usti) (et)~~ ~~ualeat ex nunc.~~

Culpatus d(e) mallo si fuit (con)tumax (con)dempne(tur) p(ro) (con)tumacia i(n) iiij. p(ar)te pe(ne). 40

Videt(ur) o(mn)ib(us) mat(er)ia (et) occasio (con)p(re)hendi (et) se p(ro)ut potius defendendi (et) (con)tumaces de sua (con)tumacia puniri no(n) reportet. P(rese)nti cap(itul)o ordinam(us) q(uod) si aliq(ui)s fuerit de aliq(uo) mallo accusatus l(icet) (contra) eu(m) fuit ex officio curie p(er) inquisit(ionis) processu(m) (et) fuit sollepnit(er) citat(us) (secundu)m for(mam) stat(utorum) p(er)us(ini) q(uod) ueniat (et) compareat cor(am) curia siue iudice ad se defendend(um) ul(tra) excusand(um) ab hiis de quib(us) fuit accusatus ul(tra) de q(ui)b(us) inquisitio (contra) eum fiet (et) no(n) uenerit si pot(est) i(n)f(ra) t(er)m(inu)m (con)tenta citatione sui citationib(us) (et) t(er)m(in)is s(ibi) datis (et) mandatis p(er) pot(estatem) ul(tra) cap(itaneum) ul(tra) eo(rum) ul(tra) alt(eru)m eo(rum) iud(icem) (con)tumax fiat ult(ra) pena(m) i(m)ponenda(m) pro mallo de q(uo) fuit accusatus ul(tra) de quo fuit (contra) eu(m) p(er) inquisit(ionis) p(ro)cessu(m) (con)dempnet(ur) p(ro) (con)temptu iudicis (et) sua (con)tumacia (et) inobedientia i(n) quarta p(ar)te q(ua)ntitatis i(n) qua (con)dempnand(us) e(ss)e(t) p(ro) mallo cui(us) occ(asi)one citat(us) extitit co(mmun)i p(er)us(ini) p(er)soluend(a). Quali(ter) puniant(ur) offendentes aliq(uem) post preceptu(m) sibi factum de no(n) offendendo et de securitatibus prestandis a forensibus perusinis. 41

Ordinam(us) q(uod) si pot(esta)s ul(tra) cap(itaneus) ul(tra) alt(er) eo(rum) i(m)ponent alicui aliqua(m) pena(m) q(uod) ille c(ui) erit p(re)c(ept)a i(m)posita aliq(uem) no(n) offendat faciat ip(s)am penam i(n) p(re)ceptu(m) scribi. Et si aliq(ui)s cadet i(n) d(i)c(t)am pena(m) eu(m) (con)dempnare teneant(ur) (et) (con)dempnatio(n)e exigere p(ro) co(mmun)i. Et d(e) h(oc) sindicat(us) no(n) cognoscat ullo m(od)o. Suspecta semp(er) p(er) pot(estatem) (et) cap(itaneum) qualitate p(er)sonar(um) et negotij. Et semp(er) sit in eo(rum) prouidentia de condempnatione (et) q(ua)ntitate (con)tenta i(n) ip(s)o p(re)cepto accipienda p(ro) co(mmun)i ul(tra) n(on) p(ro)ut q(ua)ntitas offensionis eis uidebit(ur) et delicti. Volum(us) p(re)terea statuentes q(uod) si aliq(ui)s p(er)usin(us) pro euidenti ca(usa) (et) q(ui) h(ab)eret de aliq(uo) forense euidente(m) (et) apparente(m) suspicionem peteret ab eod(em) forense de quo euidente(m) suspicione(m) h(ab)eret securitate(m) (et) fideiussore(m) q(uod) ille forensis no(n) offenderet eu(m). (et) ille p(er)usin(us) q(uod) tale(m) securitate(m) (et) fideiussore(m) peteret uellet p(ri)mo dare illi forensi a quo peteret securitate(m) de no(n) offendo eu(m) t(un)c ille forensis a quo petita fuit d(i)c(t)a securitas (et) fideiussor teneat(ur) ad petit(ionem) illi(us) p(er)us(ini) petent(is) securitate(m) (et) fideiussore(m) dare de no(n) offendendo eu(m). Et pot(esta)s (et) cap(itaneus) ul(tra) alt(er) eo(rum) forensem a quo p(re)d(i)c(t)a petita fuerit (secundu)m forma(m) p(rese)ntis capli coge(re) teneant(ur) (et) ip(s)am cautione(m) (et) fideiussore(m) dare. q(ui) forensis si d(i)c(t)am fideiussore(m) no(n) dedit ut d(i)c(tu)m e(st) d(i)c(tu)m pot(esta)s ul(tra) capit(aneus) teneat(ur) eu(m) expelle(re) de ciuit(ate) (et) co(mitatu) p(er)us(ini) (et) ip(su)m redire toto t(em)p(o)re sui regiminis no(n) p(er)mittat. De pena illi(us) q(ui) no(n) obediuerit potestati ul(tra) capit(aneo) ul(tra) aliis eo(rum) officialibus. 42

Ille qui no(n) obediuit pot(estati) ul(tra) cap(itaneo) (et) eo(rum) seu alic(ui) eo(rum) mi(li)ti iud(ici) ul(tra) not(ario) i(n) p(re)ceptis q(ue) fieret occ(asio)ne sui offitij q(ua)cumq(ue) m(od)o (et) ea pena x s(olidorum) d(enariorum) pro uice qual(ibet) debeat sustinere. qua(m) pena(m) capit(aneus) auferat p(ro) co(mmun)i (et) n(ichil)o(minus) ip(s)a p(re)cepta ualeant (et) debeat effec(tui) demandari. Si aut(em) p(re)ceptu(m) f(a)c(tu)m fuit ill(is) q(ui) facerent ul(tra) face(re) uellent rixam tumultu(m) ca(usa) sedandi ip(s)am rixam ul(tra) tumultu(m) que l(icet) q(ue) fiet in ciuit(ate) ul(tra) burgis ille q(ui) no(n) obediuit usq(ue) c. ~~xxv~~ lib(ris) d(enariorum) pro uice q(ua)l(ibet) ~~debeat~~ possit (con)dempnari. Si no(n) rixa ul(tra) tumultus erit co(ram) pot(estate) ul(tra) capit(aneo) pot(esta)s ul(tra) cap(itaneus) poss(it) pena(m) i(m)pone(re) (et) accipe(re) c. lib(ras) d(enariorum). Et i(n)obedienti pot(esta)s ul(tra) cap(itaneus) illa(m) pena(m) auferat pro co(mmun)i (et) i(n) o(mn)ib(us) p(re)d(i)c(t)is p(re)ceptis no(n) ualeat si scriptu(m) no(n) fuit (et) do(n)ec scriptu(m) no(n) fuerit p(er) not(arium) pot(estatis) ul(tra) cap(itanei). Et de p(re)d(i)c(t)is penis ~~sindicat(us)~~ n(on) h(ab)eat cogn(itionem). ~~H(oc) a(utem) cap(itulum) fuit correctu(m) (et) mutatu(m) sub a(n)nis d(omi)ni mcclxxxvi. ind(ictione) xiiij.~~ 1314 1286 Qualit(er) puniat(ur) qui alicui dixerit iniuriam cor(am) pot(estate) ul(tra) cap(itaneo) ul(tra) eorum iudicibus. 43

Siquis dixerit alicui iniuria(m) cor(am) pot(estate) (et) cap(itaneo) ul(tra) alt(er)o eo(rum) l(icet) eo(rum) ul(tra) alt(er)ius eo(rum) iudice ul(tra) in d(i)c(t)is co(mmun)is p(er)us(ini) q(uod) e(ss)et iniuri(osu)s ul(tra) minaret(ur) eu(m) offendere c. s(olidorum) d(enariorum) pene noie solue(re) teneat(ur). qua(m) pot(esta)s ul(tra) cap(itaneus) ei auferre debeat (et) teneant(ur) pro co(mmun)i (et) pot(esta)s

7. Capitaneus et iudex eorum quo vel quibus talia devenerint ea scribi faciant. Et de
ipsis potestas vel capitaneus condempnationem faciat cum aliis condempnatis est pro facto
et. Et illi scripture facte de predictis stari debeat ita quod aliqua probatio
nullatenus admittatur. Et semper sit in providentia potestatis et capitanei
ipsa qualitate personarum et dignitate. *Qualiter puniatur committens fraudem*
44 *vel falsitatem in suo officio. 22.*

Si aliquis habuit aliquod officium comunis populi vel comunis vel alicuius porte vel parochie vel alicuius
administratore et inventus fuerit defraudare de avere comunis vel sue porte
vel parochie vel comitatus vel fraudem facere vel fecisse, et probatum fuerit, seu in-
ventus fuerit fecisse aliquam falsitatem in eius potestas vel capitaneus vel alter eorum te-
neatur eum vel eos de eo quod occasione sui officii furtive abstulit in maio-
ri consilio civitatis punire. Et preterea auferat ei penam nomine C librarum.
Et iste illum suo officio privare debeat et alium substituere loco sui.
45 *Quod nemo possit inducere suos homines in testes in aliqua causa.*

Nemo possit inducere suos homines in testes in aliqua causa contra aliquem
in causa punitiva nec alibi cum aliquibus personis, nec suos permanentes familiares
vel familiares, et qui contrafecerit solvat pene nomine L librarum, et testimonium
illius vel illorum non valeat, sed penitus irritetur, nec possit testificari
super eo ex quo de aliquo utilitatis pertineret. Preterea volumus quod nulla
universitas alicuius castri vel ville comitatus vel districtus puniri possit nec debeat in-
ducere in testes homines illius universitatis quam habet causam vel questionem cum comunis
puniri vel cum aliqua speciali persona, nec ipsi testes admittantur pro ipsa universita-
te nec admitti valeant ullo modo. Et id intelligatur a loci habitantibus a-
liquam specialem personam causam habet cum comunis puniri vel cum aliquo alio. Et illa causa
spectaret ad utilitatem universitatis de qua vult producere testes
quod de ipsa universitate ad quam utilitas cause posset spectare nullo
debeat nec possit produci in teste nec admitti valeat ullo modo. Et quia
non videtur licitum nec honestum quod mulieres accedant ad pallatium potestatis
vel capitanei causa testimonium perhibendi presentialiter coram iudicibus, ordinamus quod nul-
la mulier cuiuscumque ordinis existat, pro aliqua testificatione facienda
ad pallatium sive domos comunis puniri sive ad hospitium domini potestatis vel
capitanei vel alicuius eorum venire vel tenere nullatenus compellatur. Sed cum aliqua mulier
producetur in teste, ipsa mulier venire debeat ad ecclesiam Sancti Laurentii vel ad ec-
clesiam Sancti Senensis prope plateam comunis puniri vel ad ecclesiam propinquiorem domui
mulieris. Et potestas et capitaneus et eorum iudices teneantur mittere notarium suum ad
petitionem cuius ad aliquam dictarum ecclesiarum prout requisiti fuerint ad
faciendum iurare ipsarum mulierum et sumendum testimonium recipiendum. Et in
aliqua ipsarum ecclesiarum iurare debeat et suum testimonium facere presente notario
potestatis vel capitanei vel alio notario commissario sint receptio testium quo-
niam super quo in teste ipsa mulier producetur. Dictum mulieris iuramentum quod presta-
bit et faciet mulier producta in teste super aliqua questione inquisitionis accusationis
vel denuntiationis seu alio modo quacumque coram aliquo dictorum notariorum valeat et teneat
et habeat vim perpetuam firmitatem ac si presente iudice potestatis vel capitanei
vel processum iudice prestaret dicti iudicis absentia non obstante, nec pro-
cessus dicte questionis vel cause possit aliqualiter vitiari ex eo quod ipsa mulier
in ecclesia iuravit vel suum testificatum perhibuit et iuramentum prestitit
iudice non presente. Et ista additio facta fuit condita in MCCLXXXVI. 1286
Indictione XIIII die decembris in ipsa die ianua tullit. Fuit tamen alia
additio facta in loco de eo quod nulla mulier producta in teste in ec- 1290
clesia et ... Et quia in hiis que continentur in proximo precedenti statuto
preterea quod non videtur licitum ... mulieres accedere ad testificandum ... volumus quod puniatur
ex nunc quilibet officialis in XXV libris ... Et ea que in ipsis continentur
fuerunt condita in MCCCI. Indictione XIIII. *Qualiter testes nominentur*
in libellis maleficiorum vel in alia carta. 23.

1301

46 Quilibet accusator, promotor seu denuntiator debeat in libello
accusationis seu denuntiationis maleficiorum plures testes denominare et in
ipso libello seu alia carta dare nomina testium quos in maleficio intendit
producere, in presentia alicuius tamen intelligatur et non in aliis alias, ... valeat
in dictis maleficiis quod in ... 1307
in presentia alicuius fuit correctum in MCCCVII ... die XIIII iulii ab
ipsa die ianua ... Dictum modo predicta intelligantur in malleficiis de-
nuntiatis vel denuntiandis per sindicos et massarios castrorum vel villarum
et tabernarios vel albergatores super quibus possint produci et examinari
tamen testes dati per sindicos vel massarios, tabernarios vel alber-
gatores quod quilibet per ... alios et in ex officio. Et hec additio ab eo
loco qui incipit dictum modo etc. fuit facta in MCCCIIII. Indictione ... Si vero 1304
aliquis reacusatus fuerit aliquem quod accusaret vel denuntiaret tunc
debeat ipsum reaccusare vel denuntiare antequam ipse accusatus discedat
de curia. Et aliter non audiatur nec aliquis de sua familia
nec aliquis qui eius pertineret vel sua suasu accusaret vel denuntiaret. Et si
reaccusatus probaverit plures passiones seu iniurias contra illum a
quo accusatus est et passiones seu vulnera non erunt iurate
et apparentia non puniatur primo accusator nisi ob hoc possit di-
ci reaccusatus non esse verum quod probatum est contra eum. Iudex vero maleficiorum
diligenter inquirat et secrete sub conscientia per ... pullos de ... vel
in maleficiis fuit factum. Et ut moleste vel vexationes erunt ut bene
sciant et bene invenire valeat veritatem. Et si inquisito cum pro-
batione accusator quam accusator fecisset puniatur ... accusatus. Et si
non reperiret ... puniatur.

Statuimus quod si serviens vel famulus vel scutifer alicuius recepit precium domino
cum quo steterit vel eum dimiserit sine sua voluntate quando ei serviat termino
ipso quo ei serviret primus XL solidorum nomine pene comunis puniri solvere teneatur et precium
servitii quod precium domino debeat reduplicare nec steterit pro domino et potestas et capitaneus
et quilibet eorum predictum fieri facere teneantur et etiam observari. Et quod tamen et in
famulis etiam in famulabus statutum observandum. Si quis autem scienter
retinuerit vel receperit serviente scutiferum vel famulum vel famulam
alicuius sine voluntate primi domini donec expleverit precium et servitium promissum
sui ipsi primo domino XX solidorum nomine pene comunis puniri solvere teneatur et eum vel
eam non debeat retinere.

Si colonus vel laborator alicuius meteret vel trituraret vel bladum
ad aream conduceret vel vineam vindemiaret in requisito
domino rei potestas et capitaneus et quilibet eorum teneatur auferre ei pene nomine
et ... pro vice qualibet decem libras denariorum. Et quod dictum de decem libris fuit
mutatum in MCCCIIII. Indictione ... die XX iunii ... valet 1304
... manda valeat.

Infra VIII dies post publicationem possit testes de falso redarguere et
alium in causa redarguere non valeat quod locum habeat in prima causa
et. Volumus insuper quod iudex qui petit quod omnia accusatione quod fiet de ac-
cusatore testium qui de falso redargueret et accusaret cum ipso
teneatur et debeat ipsum accusatorem et questionem de falso tractare et insuper ipsa senten-
tia prout iustum fuerit et unum mense ... super ipsa
accusatione testium de falso. Et si dicta quo non terminaret infra dictum ter- 1286
minum et cetero in causa predicti debeat sed potestas causa sit quia et ... producti
fuerint dicti testes accusati de falso in ipsa, ipsa causa debeat ulterius 1290
... dicto termino in causa tamen non obstante accusatione predicti dictorum testium. Et si te-
stes autem producti super filiatione ... matrimonio de
falso redargui non possit ullo modo. *Quod testes ... possit redargui*
Testes de hominicidio recepti *recepti ...*
de falso non possit redargui nec reprobari salvo ...
et testes qui inducerent vel daret per aliquam ... quod ...

offensa · l' p rumore ꝯsanguinei l' ppinqui occasi l' offensi ul'
pt ꝗ testes ꝗ recipient ex offo p pot · et cap seu eoꝝ offiales
l' aliq eoꝝ ꝗ aliq p accatã seu d'nũtiatã l' ꝗ quã iqsitũ fiunt
poss libe d' fis redigi · et i reptui sui eoꝝ testificatõe flitã
te dixint aliq capitlo nõ obstãte · Et hĩ capl̃ fuit mutatũ et cor
rectũ i mcc lxxx · Ind' iiii · De modo imponẽdo ut false

51 Ut nũ p'eres cũ illis sapiẽtib; qr̃ hẽe testificatões tollãt
uoluimt d' qbzaiqz ꝯdoib; tẽrẽt et modũ et fõã iponat ut
false testificatiões tollãt et ũitas iueniat et sciat Et qlit ma
lĩa q ꝯmitẽt̃ sueniãt ĩpũita nõ remaneat et quo possit meli'
inueniri · Et qualit ꝯ flos testes, pcedat fm q ordinauerit p pot
et cap debeat obseruari · Et ut mallã flaz accãt' st flis testi
b; et aliis flitatib; et iniqs exactõib; extirpẽt et radicit' tollãt
i totũ pene fcem die imnẽte · Uolum' q nullus d' ceto po
ssit l' debeat aliq l' aliq d' pductõe flãꝝ testiũ seu q flm di
xit l' fecit testimoniũ l' aliã flitatẽ ꝯmiserit seu iniustã
exactõnẽ et defraudatõꝝ fecit et iniq et flãm coꝝ aliq offiali
cois pus accãre ul' ꝗmoiaz facte ꝗ nõ ẽ l' p tpe fuit in
fictum n pus deposiũt ap mass cõis pus · xxv · libz · d' · et pt
mod' legittime satisdedit q n probauit legitie accãtõ l' ꝗri
moiam fcãm p ipm d' ꝯ dcis d'lictis l' caus l' aliq ipaꝝ q
i pdcis · xxv · libz · d' · d'beat ꝯdẽpnari cõi pus et ioib; dãpnis et
expen et itẽ accãto ꝯdendis sactõ accãti l' ꝯuẽti al' p hõe
ꝯuni' testis aduise pti quã d' pdcis l' aliq pdcõꝝ audiuit
ul' de ipã ꝗrimoniã d'tulit · Et si pot ul' cap ul' alt offialis
cõis pus q nũc ẽ l' q p tpe fuit i pdcis ul' aliq pdcõꝝ audi
uit pdcã fõã nõ suata puiat q lz audiẽs et ꝯfaciẽs cõi pus
i · xxv · libz · d' · Et ab ipo p sind' cõis pus q ipm sindicauit exi
gatur Et pcess' fcs p eũ p dcã forma n suata ipo iur nulli'
sit ualoris Et d' pdcis ꝯdẽpnat' sindici iudex iustitie cõis pus cogi scẽ n
ualeat ullo m · n tolli ualeat p dcã fõã p aliq refetõꝝ ꝯsiliũ ci
uit' pus fcã l' faciẽnda l' alio m l' alio r cap fcõ ul' faciẽda Et
ualeat ex nũc · s · a die · xxvii · intrãte aug' sub mcclxxxiii · Ind'
xi · tpe dñi martini p' · iiii · Et id q ꝯt i isto · ꝯ · fuit ꝯditũ in
mcclxxxiii · Cũ ia uolum' mallis obuiare ord' et si aliqs
fm fõã pdcã fuit ꝯdẽpnat' i expẽn · aliq nõ possit ab hi
ꝯdẽpnatõne appllãre n recurrũ aliq hẽe ad aliq iudicẽ ul' of
fiale cõis pus l' aliũ dcã cã Et si appllãuit appllõ ipo iur nõ
ualeat et h'eat̃ et sit pro' pro nõ fcã Et iud' q ipaz sniã
ꝯdẽpnatõis tulit sub pena et i pena · C · libz · d' · faciat et fuce
teneat satisfi ipas expen ei cui debebit fm fõã h' ꝯdẽpna
tõis infra · viii · dies postqm ꝯdẽpnatõꝝ tulit de pdcis ad pre
dcã ꝯdẽpnatũ effectualit ꝯpescendo n obstãte q possit ꝯnũ
oppõi ul' i allegari · Et pdcã q ilh' fuerũt uolum' penit'
obseruari q fuer' ꝯditi i mcclxxxviii · Ind' xii · die · xxi
intrã · Et dcã die iam ualitura · Qualit puniat' fuiens aliau'

52 si offendent aliquem et de punitione dnorum
Ad euitãda scãdala q uilqsqz hãt maiã familiarẽs paci
ficos retinẽdi statut' q qaiqz hõ sautis l' fuẽs alic' offẽde
rit aliq l' iniuriã aliq fecit alic' d' Ciuit' l' cõit' l' districtu pus
d' mand' dñi sui seu ꝯ uoluntate ei' pot' et capit' ul' alt' eoꝝ tuiat
dño malefcõris illi' accipe ꝗ duplicẽ penã quã ẽẽt illa q d'bẽt
exigi fm fõã statu' et ord' ex illo et pro mallo et dcõ malefcõri
truncari faciat manũ dextrã · Si nõ ille q eũ les' n potũ
alit pbare ẽẽ fcm mallm d' mand' dñi · pot' et cap ul' alt eoꝝ
tuiat talẽ d'ngrẽ seu i accatũ ponẽ itormitẽr seml' et plies
itu q tũ d' rei iuem' · Et si malefcõr dcm mallm et iniuriã
confitebitr d' uolũtate d'ni pperitẽ atqz mandato tal' malefcõr et dñs q
mãdauit · uoluit tale mallm fore ꝯmissũ puiat' fm mod' et
fõãm pdcãꝝ · Si uõ tal' malefcõr aufugit ita q capi nõ possit et
offensus uoluit hre dñm suspcũ ff fecisse eo q ipe huit c dño
uba iuiosa l' ꝯdnẽ aliq l' inimicitiã l' mine intuener' int eos
tũc ipã fuga ꝯ dñm psiũat tale mallm ff fecisse et tũc i duplã
ꝗntitatẽ oĩo puiat ut dcm ẽ · Si nõ negabit ipm ẽẽ fuientem
sautifer l' hõiem si duo testes dixint eũ ẽẽ sautiferũ l' fuẽtẽ
l' hõiem ul' fuiente tal' p bo sufficiat Et plus ab ipis testib;
de cã scie nõ ꝗrat · Et hĩ capl' pot' et cap legi faciant i maio
re cõsilio semel · Cũia ꝯdẽ caplm iplenisqz nimis uidetur
arduũ ord' eo q ꝯtinẽ supius nõ obstãte declarãtes et intp
tãtes caplm ꝯdcm q filii ciuiũ siue cõitatẽ suã l' districtualiũ
pus legittimi ul' nõ legittimi l' n legitie nati q cũ aliq suo
ꝯsanguineo usqz i ꝗrtũ gradũ morarẽtur nõ itlligant sautifi
seu famili doni cũ ipis eoꝝ ꝯsãguineis usqz i quintũ gradũ ut dcm ẽ
morabiut' n plit puiant ut famuli fm fõã ꝯdcã capli si pu
niãt p delictis p eos ꝯmittendis ipis sic morantib; i pectinãtia
uenit tñ fm qualitatẽ delicti et fõã stat · ꝯ intelligãt ꝯsã
guinei tã ex pte patis q ex pte matis aptinẽtes intro gradu.
Et ad pbatiõn q dñs tal' malefcõris ficti facit sufficiat pba
tio publice fame que p plena pbatione habeat · Et ꝗ pdcis
omib; et singlis et etiã ꝯtentis in psenti caplo petãs a capitan'
et quilib; eoꝝ offitiales teneant et tenant inquirẽ pũe et secrete
ut eis uidebit ꝯuenire ad petitiõn cuilib; psone renũtians
sub pena qngentaꝝ lib d' · nõ obstãte cap inquisitionũ quod
incipit cũ multe ul' aliquo alio inꝯtrum legte · et prima
rum ul' loquit de quarto gradu et adoino fcã ab eo loco qui
incipit et intelligant ꝯsanguinei · i · fuit fcã sub ãno dñi
mcccxiiii · Ind' xii · die ultõ augusti ·

53 Um sine ꝯbustione fcẽs res tine t' ic pinoꝝ et aliaꝝ rer
fieri nõ possit statuim' q nõ obstãte cap statuto ul' refor
matiõni loqntib; quilib; sit licitũ ipam facẽ ꝯburẽ et ꝯburi
facẽ impune in ciuit' et cõit' pus · hĩ caplm fuit ꝯditũ in
mcccxiiii · Indict' xii · die ult' aug' ·

54 Qualit' laborator qui negauit ul' intuertit pos
Si aliqs sessionem alicui' rei dño a q ꝯduxit puiatur.
laborator alicui' rei seu ꝯductor ificiat' fuit seu ituitent
possessionẽ dño a q ꝯduxit l' ad laboritiũ huit pot ul' capit'
tuint ei aufẽre pene noie · C · libz · d' · et ipm ad restitutõꝝ pses
siõis et pprietatis ꝯpescẽ teneant · Et si aliqs laborator
alic' rei negauit dño pprietatẽ ul' psessionẽ rei quã huit ad
laboritiũ puiat i · C · libz · d' · Et si laborator alic' rei quã la
borauit ꝯfitebit illã rẽ possidere seu laborare p alto qm p dño
rei sui p o possessore ul' pro eo a quo huit laboritiũ sn licẽtiã
dñi rei ul' pmi possessoris sn pcepto pot et cap penã · C · libz · d'
debeat sustinẽ et dño rei l' pmo possori ul' ei q dedit rẽ ad la
boritiũ possonẽ restitui facẽ teneat et faciat satisfi dño
rei q rẽ ul' res locauit dãpna et expen q i qst huisse et fecis
se suo iuramẽto mõstrabit Et illa tal' possessio nõ piudicet
dño rei quo ad pprietatẽ l' psessionẽ · Et si laborator dcm penã
soluẽ nõ ualebit pot ul' cap ul' alt eoꝝ ei manũ dextrã fa
ciat detrũcari et eũ ad restitutõꝝ psessiõis oĩo ꝯpellat et h' loci
hẽat i pt ptito et fitũ · Ptea si laborator pbaret se possedi
sse rẽ quã huisset ad laboritiũ p aliqd' tpc tal' pbatio n ua
leat et dño rei sine laboratori nõ piudicet ullo m · Et hĩ caplm fuit correct

1299 ti i anno Domini m.cc.lxxxxviiii. Indictione xii. qualiter puniatur qui de sua terra aliquid
proiecerit seu cadere fecit et non elevavit termino sibi dato.
55 Quicumque de sua terra vel vinea aliquid in vineam vel terram alterius
que esset subtus illam terram vel vineam, proiecerit vel proici fecerit vel im
fecit vel immicti fecerit seu cadere fecerit illud tollere et removere ad viii.
dies post preceptum sibi factum dicere teneatur. Et si non elevaverit solvat
comuni pro pena. C solidos et nichilominus debeat elevare. Item nulli liceat ponere
vel tenere vel poni facere in suo grippo contra rem alicuius marrones sive la
pides, prope signe grippi ad iii. pedes sub pena x. librarum denariorum et ipsos
debeat elevare. Et insuper presumatur dominum fecisse poni et ipsum
qui sit accusator habeat medietatem banni. Et hec additio ab ipsa cartul-
sunt facta in anno Domini m.ccc.iiii. Indictione ii. qualiter terrenum comunis existens in pertine
1304 tiis alicuius castri vel ville debeant laborari et de parte fructuum re
56 ddenda et de pena non laboratum et de pena que dicentis alicui quod terrenum comunis non laboret.
Si comune pisanum habuit aliquod terrenum in pertinentiis alicuius castri vel ville
comitatus et districtus pisani quod consueverint laborari homines ipsius castri
vel ville in cuius pertinentiis erit ipsum laborare teneantur, pro comuni pi-
sano seu pro illis qui ipsum habent a comuni. Et debeant reddere partem fruc-
tuum de quo de ipso terreno posito viii. ipsum. Et si homines castri vel ville
in cuius pertinentiis erit illud terrenum castri vel ville non laboraverint
si a comuni pisano seu ex parte comunis potestatis vel capitanei seu ab illo vel illis
qui ipsum habuerint a comuni de laborando ipsum terrenum fuerint requisiti
sive protestatum fuerit per aliquem predictorum sindico seu vicario seu potestati
illius castri vel ville in cuius pertinentiis erit dictum terrenum quod ipsum ter-
renum ut dictum est debeant laborare et partem fructuum reddere ut dictum
est quod si non fecerint puniatur castrum vel villa in cuius pertinentiis erit dic-
tum terrenum in l. libris denariorum comuni pisano et nichilominus partem fructuum comuni pi-
sano vel illi qui ipsum terrenum habent a comuni reddere teneantur ac si ipsum
terrenum laboratum fuisset. Et stetur solummodo proborum quod terrenum
predictum non fuit laboratum si sodium fuerit receptum. Et si ali
quis alicui laboratori vel alii contradiceret vel quicumque mandaret quod ipsum ter
renum comunis non laboraret pena simili puniatur. Et nichilominus potestas et capitaneus
ipsum terrenum teneantur facere laborari. Si aliquod castrum vel vil
la alicui laboratori vel alii contradiceret quod ipsum terrenum comunis seu de
ipso terreno non laboraret vel si statuerit vel ordinaverit aliquid vel facerent inter
se de non laborando castrum l. libras et villa xxv. libras denariorum comuni pisano
pene nomine solvere teneatur. Et ordo vel firmum sit ipso iure nulli valoris. Et
nichilominus dictum penam et expensas et interesse comuni pisano seu illi vel illis qui ipsum ter-
renum habent a comuni satisfacere teneantur ad extimationem duorum bonorum homi-
num alterius castri vel ville quod vel qui starent propinquius dicto terreno
ab eis prestito iuramento de faciendo bona fide sine fraude. Si autem ter-
renum comunis fuerit in pertinentiis alicuius castri vel ville alicuius domini vel dominorum et
dominus illius castri vel ville ausus fuerit contradicere alicui laboratori vel alicui per
quod non laboraret terrenum predictum pena simili puniatur. Et dampna et expen-
1299 tiam teneatur reficere modo et ordine supradicto. Et in hoc capitulo fuerunt aliqua additio facta in
anno Domini m.cc.lxxxxviiii. Indictione xii. qualiter terre vel vinee existentes in pertine-
57 tiis alicuius castri vel ville debeant laborari et de parte fructuum reddenda.
Si quis habet vel habuit terrenum vel vineam in pertinentiis alicuius castri vel ville
alicuius domini vel dominorum aut alicuius castri vel ville comitatus vel districtus pisani que terra
seu vinea consueverint laborari per homines illius castri vel ville in cuius pertine-
tiis esset, homines ipsius castri et ville debeant et teneantur dictam terram vel vineam
bene et legaliter tempore laborare et colere et manutenere et nullam fraudem seu ca-
pam committere in laborando et reddere domino rei partem fructuum ipsius terre vel
vinee quam hactenus reddi consuevit vel quam reddit de aliis terris vel vineis
similibus ipsarum terrarum vel vinearum et secundum extimationem fructuum existentium

ipsarum rerum. Et si homines castri vel ville predicti non fecerint teneantur satis-
facere domino rei dampna et interesse ad extimationem duorum hominum de vicinis pisanis
quos potestas et capitaneus elegerit et non extimatorum fructuum ipsarum terrarum et vinearum quas
non laboraret domino rei solvere debeat ad dictam hominum predictorum. Si autem homines
castri vel ville ipsarum terram vel vineam laborare recusaverint seu neglexerint
vel fraudem in laborando commiserint domini illius terre vel vinee, protestari debeat
hominibus qui propinquius habitaret iuxta rem ipsam quod ipsam terram vel vineam debeant la-
borare vel si protestatum fuerit per eum sindico seu vicario seu potestati illius castri
vel ville in cuius pertinentiis erit dicta terra vel vinea quod eam ut dictum est debeant
laborare et si contrafecerint potestas et capitaneus teneantur hominibus dicti castri in cuius pertinentiis
esset dicta terra vel vinea l. libras denariorum auferre pene nomine pro comuni. Et si
fuerit villa hominibus dicte ville xxv. libras denariorum. Et nichilominus castrum vel villa damp-
na et interesse domino rei reficere teneatur. Et potestas et capitaneus eis reficere facere
teneantur ad petitionem illius cuius fuerit terra vel vinea. Et nichilominus ipsos homines
castri vel ville constringere teneantur ad laborandum ipsam terram vel vineam et ad re
ddendum partem fructuum et ad faciendum et observandum omnia et singula supradicta. Si autem
dominus castri vel ville preceperit seu inhibuerit suis hominibus vel aliis hominibus
dicti castri vel ville quod non laboraret ipsam terram vel vineam teneatur solvere pe-
ne nomine comuni pisano l. libras denariorum. Et si eius fuerint vel famuli vel familiaris
inhibuerit eandem penam solvere teneatur et dominus talem fuerint et famulum
non debeat penes se retinere et si retinuerit penam substineat supradictam. Et si
ille cuius fuerit dicta terra vel vinea non possit probare de prohibitione vel precepto
facto quod homines illius castri vel ville non laboraret ipsam terram vel vineam
pro maiore domini castri pro testes sufficiat probatio per publicam famam. Et de hiis
quos in supradictis duobus capitulis continetur potestas et capitaneus et quilibet eorum ex eorum officio inquirere
teneantur veritatem invenire et compellere debeant delinquentes. Et in hoc
capitulo fuit aliqua additio facta in anno Domini m.cc.lxxxxviiii. Indictione xii. Preterea ad
cohercendam maliciam iniquorum ordinamus quod nemo per suam magnitudinem sive vim
fraudem vel odio aut aliqua quacumque causa debeat dare operam aut occasione[m]
propter quam terra vinea aut quevis possessio cuiuscumque inculta vel non laborata
remaneat in totum aut in parte sui comminando laboratoribus aut coptu-
matoribus aut eos in iudicium adducendo hoc faciant palam vel occulte
per se aut per alios aut quocumque alio modo et ordine predicta ausu et potestas
et capitaneus et quilibet eorum possit et debeat penam C libras denariorum de predictis inquirere et quos vel
quem culpabiles invenerint et sit per solam famam puniatur in C libras denariorum comuni
pisano. Ulli cuius esset res et possessio que remansit inculta vel non laborata in
totum aut in parte in dampnorum et interesse emendatione et restitutione valeat adeo ep-
nare a de hac condempnatione non capitaneus vel iudex iustitie seu iustitie
aut aliquis officialis debitor nec possit se intromittere. Et insuper volumus
quod si incontinenti pisano esset aliqua res aut possessio quam homines castri vel ville
seu loci nollet laborare propter metum minas alicuius aut aliam quamlibet
causam statim potestas seu capitaneus teneatur et debeat pena C librarum denariorum cogere castri
villa loci aut spetialis persone ex permissis castri villa et loco quem eam rem aut
possessionem solent aut plures laborare aut colere consueverint ad labo-
randum et colendum predictam rem aut possessionem et ad reddendum et portandum partem
fructuum illi cuius fuerit dicta res aut possessio. Et si castrum villa
aut spetialis persona quam dominus rei ad laborandum elegerit noluerit aut neglexe-
rit obedire teneatur potestas seu capitaneus auferre pene nomine a castro
C libras a villa l. libras et a spetiali persona xxv. libras. Et nichilominus personam
et rem laborari et coli et fructus reddi et apportari facere teneantur
de qua condempnatione iudex iustitie aut aliquis officialis se intromittere non
valeat et dampna patienti et fructus quos perdiderit de re non laborata com-
1301 dare ad dictam duorum hominum eligendorum per homines cuius fuerit possessio. Et
hoc ultimum capitulum pro eo quod capitulum predictum fuit compositum in anno Domini m.ccc.i. Indictione
xiiii. qualiter terre hominum alterius districtus in nostro existentes non laborentur. 58

Si quis de civit. et districtu pis. habet terram vel vineam in alieno districtu seu iurisdictione alicuius et comune seu homines illius districtu seu iurisdictionis esset dictam terram vel vineam prohibent ipsam terram vel vineam laborari pot. et cap. teneatur prohibere hominibus castri et ville comitatus et districtus pis. ne aliquis de illo districtu castri seu iurisdictione per commune seu homines esset prohibitum laborari ut dictum est habentes terram vel vineam quod ipsam nequaquam debeant laborare. Et hoc pot. et cap. et quilibet eorum teneatur facere si fuerit postulatum. **Qualiter puniatur laborator qui vendidit rem quam habuit ad laboritium**

Ne laboratores rei vel rerum alicuius materiam habeant excogitandi vel operandi neqitiam ordinamus quod si laborator rei alicuius vendiderit rem quam habet ad laborandum sua auctoritate puniatur et condempnetur pro vice qualibet in C. libr. den. com. pis. solvendis. Et si revocaretur in dubium quod laborator rem venditam non haberet ad laboritium sufficiat si constiterit per instrumentum laboritii contractum manu notarii vel si probatum fuerit laboratorem tenuisse rem venditam ad laboritium per eos cuius fuerit res vendita. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in MCC~~ ~~LXXXVIII. Ind. XII.~~ **Qualiter puniatur vendens rem pluribus pro**

1299

60 Insidiarum cupientes bachum siniri extendere et fraudis **via** auctores evitari volumus ac ordinamus quod si aliquis vendiderit aliquam rem alicui vel ius aliquod de ea alicui cessit una vice et post ipsam venditionem vel cessionem iterum ipsam rem alii vel aliis vendidit vel ius de ea cessit uni vel pluribus solvere teneatur et compellatur com. pis. pene nomine pro vice qualibet C libr. den. Et nichilominus ad defensionem rei vendite teneatur secundum formam iuris. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in MCC~~ ~~LXXXXVIII~~ **Qualiter puniatur cedens iura alicui de aliqua re post litem motam. Rubrica** 1299

61 Si aliquis litem seu questionem habet cum aliquo de aliqua re et aliquo pendente lite seu questione mota de dicta re dictam rem vendidit vel donaverit vel alienaverit vel de ea ius vel actionem dedit vel cessit alicui ~~non~~ ~~subito~~ ~~[illegible]~~ ~~tamen~~ pot. et cap. ~~com. pis.~~ puniat in C libr. den. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in MCC~~ 1297
~~LXXXXVIII Ind. XII~~ Et ad tollendam dubitationem quando lis mota intelligatur volumus quod qualitercumque fuerit citatus actor rei vel eum possessor intelligatur lis seu questio mota. Et si predicto modo ipsam rem vendidit vel donaverit vel alienaverit vel ex ea ius vel actionem dedit vel cessit alicui ~~non subito ut dictum est~~ teneatur in omnibus et ad omnia ac si eam possideret non obstante aliquo alio capitulo vel aliquo alio quod possit in contrarium allegari. ~~Et autem quod in hoc capitulo continetur fuerit conditum in MCC~~ ~~LXXXXVIII. Ind. XII. die XIII. iul.~~ ab ipsa die in antea valiturum. 1299
Habentes arbores super re alterius debeant eas incidere

62 Habentibus arbores pendentes **et de pena contrafacientium. Rubrica** super terreno vel vinea vel alia quacumque re alicuius pot. vel cap. ad instantiam alicuius eorum si querimonia inde venerit teneatur precise precipere quod arborem vel arbores pendentem vel pendentes super terreno vel vinea vel re alia alicuius incidat [illegible] dictum ad VIII. dies post preceptum sibi factum. Quod si ille non fecerit pot. vel cap. teneatur ei auferre pene nomine pro vice qualibet C. s. den. Et nichilominus illam arborem vel arbores incidi facere teneatur. Si vero ille super cuius terreno vel re arbor pendet querimoniam de illo cuius arbor erit non fecerit possit de illa parte arboris que pendet super suo terreno vel vinea fructus colligere et habere sine pena et contradictione aliqua. ~~Et hoc additum vel aliqua que circa re alicuius~~ ~~fuit factum per cap. positum in MCCC. Ind. XIII. die VIII. iul.~~ ab 1300
~~ipsa die in antea valiturum.~~ **Qualiter vendantur arbores existentes in re alterius**

63 Si quis habet arborem vel arbores in re alicuius et ille in cuius re arbor fuerit vel arbores voluerit eam vel eas emere pot. vel cap. vel aliquis ex iudicibus alicuius eorum illum cuius fuerit arbor sive arbores ad vendendum compellat. Et si ille cuius fuerint arbores sive arbor eam vel eas vendere noluerit pot. et cap. vel alter eorum vel aliquis ex iudicibus alicuius eorum illum in cuius re arbor vel arbores extiterit teneantur compellere ad emendum. Et si venditor et emptor de pretio non potuerunt concordari duo boni homines eligantur scilicet a qualibet parte unus

ad extimationem arboris vel arborum faciendam qui iurare debeant dictam extimationem facere sine fraude. Et iurare penitus compellantur. Et si partes fuerint concordes quod dicti homines iurare non debeant ad iurandum aliquatenus non cogantur. Et secundum extimationem quam fecerint sive cum iuramento sive sine iuramento emptio vel venditio arboris vel arborum celebretur. **Qualiter puniatur contradicens alicui volenti hedificare in suo. Rubrica** 64

Nemini liceat contradicere alicui volenti edificare in suo sine iniusta et irrationabili causa. Contradicenti vero pot. et cap. vel alter eorum L. libr. den. nomine pene auferant pro vice. Si vero alicui fuerit contradictum quod non hedificaret et voluerit dare et dederit fideiussorem de opere diminuendo si apparuerit eum iniuste hedificasse incontinenti dato fideiussore pot. vel cap. et offitiales communis dent sibi licentiam hedificandi non obstante contradictione et prohibitione facta utrique parti iure salvo et pleniter reservato. **Qualiter volens aliquod opus in suo facere debeat satisdare de dampno inferendo et de pena contra facientis. Rubrica** 65

Quia iuri consonum esse putamus quod nemo in re sua talia faciat propter que suo vicino dampna eveniant ordinamus quod si aliquis fecerit seu facere voluerit aliquod muralium vel aliud continuum vel opus in re sua iuxta domum vel rem aliam sui vicini propter quod dubitaret dominus vel rem aliam sui vicini posse minari ruinam vel cadere in totum vel in parte teneatur ad petitionem sui vicini petentis promittere et ydonee satisdare ad terminum quem pot. vel capitaneus vel aliquis ex iudicibus eorum assignabit eidem quod si occasione predicti muralii continuationis sive operis quod faciet et facere voluerit domus sui vicini vel res alia sui vicini minabitur ruinam vel ceciderit in totum vel in parte dampnum 1299
quod inde secutum fuerit de suo emendabit eidem. Quod si non fecerit ad terminum sibi ut dictum est prefixum. Et postquam dictum continuum muralium vel opus fecerit vel fieri fecerit et domus sive murus vel res alia quecumque dicti sui vicini minabitur ruinam vel ceciderit in totum vel in parte C. libr. den. com. pis. pene nomine solvere teneatur. Et nichilominus dampnum quod inde vel occasione predicta contigerit evenire ei evenire per pot. vel cap. vel aliquem ex eorum vel alicuius eorum iudicibus emendare cogatur. ~~Hoc autem capitulum fuit conditum in MCCLXXXXVIII.~~ 1297
~~Ind. XI. die XV. iul.~~ ab ipsa die in antea valiturum. **Qualiter impedientes plateam vel stratam vel alia loca occasione muralium extraeant** 66

Si aliquis occasione alicuius rei vel rerum quasi in aliquo loco ponet occasione muralii **pre**dicti vel aliquid se habere predicat sive quacumque occasione muralii plateam vel stratam vel aliquam aliam plateam vel viam aliquam vel vias impediverint infra VIII. dies post completum muralium illud ex quo platea vel strata vel platea aliqua alia vel via esset impedita debeat removere. Et qui contra fecerit C sol. den. pene nomine solvere teneatur. Cuius bannum et pene medietas sit communis et alia habeat accusator. Et occasione detentionis talis rei nullo modo sibi ius 1299
aliquod acquiratur. **Qualiter puniatur qui posuerit vel retinuerit lignamen in via que est sub volta palatii communis et sancti Laurentii infra certos fines nisi certo tempore.** 67

Via que est sub volta palatii communis pisani et canonice sancti Laurentii et ipsa volta que nimis lignamine impeditur ex quo possit transeuntibus periculum generari volumus quod nulla persona deinceps sub ipsa volta nec in via qua itur per ipsam voltam ad ecclesiam sancti Martini de Guazolongo a domo domini Ugutionis domini Baldinetti usque ad plateam communis nec in via qua itur per ipsam voltam ad ecclesiam sancti Georgii a domo domini Bocantis domini Bonaiuncte usque ad plateam nec in via qua itur per ipsam voltam a domo Benvenuti Bartoli ab ipsa domo Benvenuti usque ad ipsam plateam communis audeat ponere nec retinere vel poni vel retineri facere aliquod lignamen causa vendendi vel aliqua alia causa. Et qui contra fecerit solvat 1300
pene nomine pro vice qualibet ~~XL sol.~~ Et perdat lignamen quod devenerit in communi 3
et pro ipso communi vendatur. Et de predictis sit et possit esse quilibet accusator et habeat medietatem banni. Et nichilominus pot. vel cap. inquisito si debeat quilibet de predictis. Et si invenerint aliquem predicta facere vel fecisse contra predicta eum in dicta quantitate debeant condempnare et amissione dicti lignaminis compellatur et communi faciat devenire et pro ipso communi vendi. Et nichilominus ipsi pot. vel cap. per sacramentum et in pena L. libr. den. pro quolibet eorum teneantur mittere aliquos de familiis eorum ad dicta loca qualibet ebdomada ad videndum et inquirendum si ibi retinetur lignamen. Et si ibi invenerint aliquod lignamen teneantur ipsum accipi facere et vendi pro communi et nichilominus condempnare et esse in pena supradicta

ta pro mce qualz. Et relatoni dce familie stet et credat i p dcis.

Pretea uolum⁹ licitu ee cuilz sine pena si inuenit aliq hgi m idcis locis ul' aliquo eoz ipm accipe et hre siu deuastare et deuastari face nullo obstante cap° qd in ōtrariu loqret. saluo q in die sabbi tm possit ibi p quelibet hgnam teneri sine sua pena et no ultra. h auctem cap° fuit oditu i m°cc lxxxxviij. ind.
xi. die xxv. a dca die i antea ualituz.

1298

De malla no remanant

Ipunita statuim⁹ q qcuqz pcussit aliquem cu falcone. cultello macca ferrea ul' ligna aut gacone ul' bastone seu stella secaccello acepta falcella. manaia plubacia lapide ul' aliq alio ferro in platea ul' foro cois pus ul' in aliq uia exeunte id ipaz platea ul' foz. l' i aliq rebucco alic uie exeuntis ad ipaz platea ul' foz cois ppe ipaz platea ul' foz ad. xx. pass. ita q passus sit quinqz pedu ad pede cois pus designatu i campanil sci lau. Et hec additio ab eo loco q incip ul' in aliq uico etc. fuit fca i m°ccc. ind. xiij. die. xiij julij a dca die i antea ual' ad sindicatu. ul' in ecctu pusij ul' in domibz ubi morat dni potestas ul' dnus iudex iustic cois pus. Et hec additio ab eo loco q incip ul' i ecctu pusioe etc. fuit fca i m°ccc xiiij. ind. xij die ult' aug. ul' in aliq ecta existenti prope ipaz platea ul' foz cois pus ul' in porticibz ul' scanis ipaz ecte ul' in strata q it ad macellu et ad piscaria que est int domos dni uegdi et domos dni dni guittonis ul' in ipsa piscaria ul' macello ul' in uia q uadit ad ecctam qe de mcato post domu dni uegdi. s. a uia q it ad macellu et ad piscaria usqz ad ipaz ecctam sce o ul' in alta uia q sit ex utraqz parte ipaz ecte s. s. a platea siu mcato cois usqz ad uia q uadit sup muru campi batalie ul' in macello nouo. Et hec additio ab eo loco q incip ul' i uia que uadit ad ecctam sce o de mcato etc. fuit fca et apposita posita i m°cc lxxxxviiij. ind. xij. ul' in palatio cois ul' pp ul' in scalis ul' porticibus sive logiis alteri ipoz palatioz ul' in domibz ubi morant dni potestas ul' dnus capitanei ul' i eoz porticibz. Et sanguis exiuit soluat pene noie p qlibet pcussione. Quadringentas. lib. d. et si sanguis no exiuit. Du centas lib. d. Si autem pcussit in aliq ecta ul' i platea an aliqua eccam ul' in muro campi batalie. ul' in uia iuxta ipm muru ab ecca sci donati de porta sci petri usqz ad ecctam sce lucie de porta sol. Et qd dr usqz ad ecctam sce lucie fuit correctu et additum i statuto i m°ccc i. ind. xiiij. die xviij mar. et ualeat extunc in antea. Et hec additio ab ecta sci donati usqz ad domu mcoluti bonauete.

1300

1314

1299

1301

Ul' i aliqua v. stratau regaliu ciuitatis ul' burgoz pus. ul' i aliq uia exeunte ad aliqua quinqz stratau regaliu pdictar. ul' i rebucco alic uie exeuntis ad aliqua ipaz quinqz stratau regal' ppe aliqua dcaz v. stratau regaliu ad. xx. pass. ita q passus q lz sit v. pedu ad pede cois pus designatu i campanili sci lau rentij. Et hec additio ab eo loco q incipit ul' i aliq uia exeunte ad aliq v. stratau regal' etc. fuit fca et apposita i pnti cap° i m°ccc. ind. xiij. die xiij. iul' a dca die i antea ualitura et obser uanda. Ul' i uia q it ad ecctam sci francisci fratru minoz de pus s. a platea cois usqz ad ipam ecctam fratru eundo p uia q e ante ecctam sce m de uiridario et exit an domu olim iacomini carena cani usqz ad ipam eccam. Ul' i rebucco uiaz q exeunt ad ipaz uia ppe ea ad. x. pass. s. a platea cois usqz ad ipam ecctam sci fran cisci. Ul' i uia q incipit a strata regali porte sce susanne a domo cecoli et nepotu existen in calce et uadit recte ad eccam sce m de ualle et exit ad domu filioz brunscoli et ad ecctam sci bartholomi et exit ad stratam regale porte heburnee. Ul' i rebucco quo it de strata pontis burgi sci petri p directu ad ecctam sci dominici. Ul' i uia qua it ad ecctam noua bti herculani q fit iuxta portam sci petri. s. ab ipa ecta usqz ad ecctam sci donati de porta sci petri eundo p porta q uocatur porta berarda usqz ad dcam ecctam.

1300

1298

Sci donati. ul' in uia cois q e cois int porta eburneam et portam sci petri. uidelz a platea cois usqz ad porta ecce sce iuliane. Ul' in uia qua it ad porta de uoltulis de porta s. angeli usqz ad domu raneri michael. Ul' i uia noua q uenit ab ecta sci florentij usqz ad ecctam sci andree. Et ab ipa ecta sci andree usqz ad plateam cois. Et hec additio ab eo q incipit ul' i uia q it ad ecctam noua sci herculani etc. fuit fca et addita i statuto i m°ccc i. ind. xiiij. die xviij mar. et ua leant extunc. Ul' i campo batalie et sanguis exiuit soluat pene noie p qualz pcussione. CC. lib. d. Et si sanguis no exi uit. C. lib. d. In alijs no locis ciuitatis et burgoz pusij et comitatus et districtus pus si sanguis exiuit soluat p qlz pcussi one. C. lib. den. Et si sanguis no exiuit. l. lib. den. Si autem aliqs pcussit aliq cu rebz aptis ad nocendu no supius determinatis ul' inferius determinandis p capitla in platea ul' fo ro cois pus ul' i aliq alioz locoz otentoz i pncipio pntis capli et sanguis exiuit puniat i c lib. den. Si uero sanguis no exiuit i l. lib. d. Si autem pcussit in aliq ecta ul' i aliq alioz locoz otentoz in s. supius i h caplo qui incip. Si autem pcussit i aliq ecta etc. et sanguis exierit puniat in l. lib. Et si sanguis no exiuit i xxv lib. d. In alijs no locis ciuitatis et burgoz et comitatus pus si sanguis exiuit puniat in xxv lib. d. et si sanguis no exiuit i xv. lib. den.

Et si pcussio fieret i facie ul' in gula. sine cu aliq gne armoz supius noiatoz. siue cu rebz aptis ad nocendum no supius determinatis ul' inferius determinandis p capitla. et sanguis exiuit et ex pcussione fca seu q fiet i facie ul' i gula signu seu cicatrix cet euidens ppetuo remansura. Et pcussio fca fuit in platea ul' foro cois pus ul' i aliq alioz locoz otentoz in pn° pntis capli i qbz omittenti homicidiu dz amputari caput p forma statuti pp pus soluat pro qlz pcussione d. lib. den. quam penam si no soluit i termino sibi dato dum ei manus dextra debeat amputari. Et nichilominus stare debeat i carcere cois donec soluit dctam penam. Et si signu seu cicatrix euidens no remansit et de pcussione sanguis exiuit soluat pene noie p qualz pcussione ccc. lib. d. Et si dctam penam solue no potit soluat quantu plus potit ul' i c lib. Et si c. lib. solue no potit ei manus dextra debeat amputari. Et nichilominus sit et ee debeat exbannitus cois pus p x annos. Et si sanguis de pcussione no exiuit soluat cc. lib. den. Si no pcussit i aliqua ecta ul' i muro campi bata lie ul' i aliq alioz locoz otentoz i pn° s. h' capli q. incip. Si autem pcussit i aliqua ecta etc. et ex pcussione sanguis exiuit et cicatrix seu signu euidens ppetuo remansit i facie ul' in gula soluat pene noie pro qualz pcussione c. lib. d. et si dctam penam solue no potit manus ei de beat amputari. Et si ex pcussione fca in facie ul' i gula signu seu cicatrix euidens no remansit et ex pcussione sanguis exiuit soluat cc. lib. d. Si no pcussio facta fuit i alijs locis ciuitatis qm cois pus. et ex pcussione sanguis exiuit et cicatrix seu signu euidens ppetuo i facie l' in gula remansit soluat p qlz pcussione c. lib. den. quam penam si solue no potit amputet ei manus dextra. Et si signu seu cicatrix euidens no remansit et ex pcussione sanguis exi uit soluat c. lib. Et si sanguis no exiuit l. lib. d. Et h cap° totu fuit mutatu i m°ccc xxv. ind. viij. die. viij. aug. et ualeat i antea a dca die i antea omittendis. Si uo aliquis no subiectus iurisdictioni principaliter cois pus pcuteret

1301

1295

aliquem pro[hibitum] civem vel comitatense seu districtualem communis Pistorii et ille
percussus percuterit illum non subiectum esse potestati et capitaneo communis Pistorii illa hora sol-
vat tantum nomine pene communi Pistorii x libras denariorum. Et si illa hora qua ille non subiectus esse
potestati et capitaneo communis Pistorii percuterit aliquem vel offenderet ille percussus vel offensus non
possit facere vindictam ipse ille percussus vel offensus tamen tempus vindictam
1296 faceret vel si faceret puniatur in x libras denariorum dumtaxat ~~et hoc fuit innovatum tem-~~
~~pore...~~ Si aliquis percusserit aliquem qui non sit principaliter subie-
ctus iurisdictioni et esse potestati et capitaneo communis Pistorii in civilibus et criminalibus in facie
et ex percussione signum seu cicatrix eiusdem remanserit solvat C libras denariorum. Et si
signum seu cicatrix eiusdem non remanserit et ex percussione sanguis exiverit solvat
L libras denariorum. Et si ex percussione sanguis non exiverit solvat xxv libras denariorum. Si non percus-
serit in alia parte corporis et sanguis exiverit puniatur in xxv libras denariorum. Et si sanguis non
exiverit x libras. Et hoc intelligatur itaque maiori pena alicuius infra non possit extra
alicuius loca in quale nullum fecerit commissum in talibus in nullis pena
non valeat duplicari extra aliquo ullo modo. Et minor pena et in aliud alio ca-
pitulo illos qui tale offenderint illa minor pena debat integrari ~~et talia mo-~~
~~re~~ pena perfecta non debat integrari. Et si aliquis offenderit vel delictum vel iniuriam
fecerit contra dominum non subiectum esse potestati et capitaneo communis Pistorii puniatur in medietate pene qua
puniri deberet si contra Pistorium aliquem fecisset aliquod capitulum precedens vel contra hoc capitulum non
obstante. Quicumque autem vulneraverit vel interfecerit aliquem civem vel comitatensem
vel districtualem communis Pistorii et fuerit talis condempnatus qui non pareat vel parere possit pe-
nam ex tali et tali delicto secundum formam statuti Pistorii vel sit talis qui non sit prin-
cipaliter subiectus iurisdictioni et esse potestati et capitaneo communis Pistorii in civilibus et criminalibus
si consanguineus vel affinis offensi vel interfecti offenderit vel percusserit predicta qui-
cumque vel interfecerit talem malefactorem puniatur in x libras et in maiori pena non pu-
niri possit. Volumus et iubemus quod nullus debeat condempnari per potestatem vel capitaneum
vel eorum seu alicuius eorum officiales de signo vel cicatrice facie vel membro debilita-
to si non fuerit continuum signum et in primo elapsus fuerit unus mensis computandus
de totum cum adiecta eis dabitur banni iam et vel quod non erit continuatus
computandus adiecta venerit in sententia communis Pistorii ~~Pistorii iam~~ si non post primum
elapso dicto mense fuerit per medicos vel etiam signum vel cicatricem sit perpetuo
in facie remansura vel remanserit et tunc membrum remaneat perpetuo
debilitatum vel non. Et si potestas vel capitaneus vel alius eorum seu aliquis eorum officiales
condempnaret aliquem ultra dictam formam in L libras denariorum communi Pistorii solvat et
pro vice qualibet condempnet. Et predicta valere debeant ab hodie iam
et a die xi septembris iam in anno MCCLXXXVII indictione xv. Et in processibus incho-
atis in quibus vel de quibus non est facta condempnatio. Et predicta que in hoc
capitulo sunt fuerunt condita in predicto millesimo et die. Totum autem presens capitulum fuit
innovatum et correctum in anno MCCLXXXXV indictione viii. Verba fuerunt ideo aliqua ad-
dita et hec sibi annexa supra in presenti capitulo de contentis. **Qualiter puniatur**
... fuit percussus vel percussit ... ... illius percussionis

Quicumque fuerit vel erit percussus vel offensus ab aliquo in pace et post
ille percussus vel offensus percusserit vel offenderit vel percuti vel offendi
fecerit patrem vel filium illius qui percussisset eum ~~vel offendisset et ex parte pa-~~
~~tris~~ vel fratrem carnalem vel consobrinum vel nepotem illius qui eum percussisset
~~vel offendisset~~ et ex parte patris quam ex parte ~~matris~~ solvat et solvere
teneatur quadruplicem penam quam solveret si offenderet illum qui eum percussisset
~~vel offendisset~~. Et hoc intelligatur si ille qui fuerit percussus non percussisset
illum qui percuterit vel offenderet. Quam penam si solvere non poterit vel non
solverit tunc non de... si pervenerit in fortiam communis Pistorii dextra ma-
nus dextra debeat amputari. Et si non pervenerit in fortiam
communis Pistorii perpetuali banno ponatur et sit perpetuo exbannitus.
1294 Hoc autem capitulum fuit correctum et mutatum et ideo aliqua addita est
fuit in anno MCCLXXXXIIII indictione vii die xv augusti a dicta die in antea valituri.
Qualiter puniatur ille qui percusserit aliquem cum coreggia.

Ille qui percusserit aliquem cum coreggia in corpore vel in facie et
de percussione sanguis exiverit puniatur pro qualibet percussione in L

libras denariorum. Et si sanguis non exiverit puniatur pro qualibet percussione
in xxv libras denariorum. Si non percusserit in alia parte corporis puniatur in
x libras pro qualibet percussione. Si autem percussio fieret in pla-
tea vel foro communis Pistorii vel in aliquo alio loco in quo pro homi-
cidio imponitur pena capitis secundum formam statuti puniatur
quadruplici pena illa qua supra continetur. Si non percussio
fieret in aliqua de quinque stratis regalibus vel in aliquo alio lo-
co contento supra in capitulo quod incipit ut malla non remaneant impu-
nita in primo fine dicti capituli quod incipit. Si autem percusserit in aliquo dicto-
rum puniatur in duplici pena illa que supra continetur. Dummodo
illi qui suos famulos vel famulas et magistri qui suos discipulos
cum coreggia percusserint ad penam aliquam nullatenus teneantur.
1295 Et de percussione facta cum coreggia cum sanguis exiverit sindici
non habeant cognitionem. Et id quod in isto fine continetur fuit conditum sub an-
nis domini MCCLXXXXV indictione viii die viii augusti valiturum a dicta die
iam in antea. **Qualiter puniatur qui proiecerit lapidem** 71
Si quis proiecerit vel **cuppam terre vel ferram et percusserit**
cuppam terre vel ferram vel aliam rem aptam ad nocendum et percusse-
rit aliquam personam puniatur in xl solidos. Si non proiecerit et non percusserit
puniatur in xx solidos. Si non proiecerit lapidem causa percutiendi et non
1290 percusserit puniatur in xl solidos. Et hoc capitulum fuit correctum in anno MCCLXXXX
indictione iii. **De pena percutientis aliquem cum manu vel pugno.**
Si quis ~~in civitate vel burgis~~ percusserit aliquem cum manu seu palma
vel cum pugno in facie vel in vultu et sanguis exiverit puni- 72
atur pro qualibet percussione in L libras denariorum. Si non sanguis
non exiverit puniatur pro qualibet percussione in xxv libras denariorum. Et
compellatur recipiat alapam vel pugnum sine sanguinis exive-
rit sive non in eodem loco ubi dedit et totiens quotiens dederit.
Si autem percussio facta fuerit in comitatu puniatur in medietate
dictorum bannorum pro qualibet percussione et recipiat alapam vel pu-
gnum totiens quotiens dedit ut dictum est. Si non percusserit in alia
parte corporis et sanguis exiverit puniatur pro qualibet percussio-
ne in xxv libras denariorum. Et si sanguis non exiverit puniatur pro qualibet
percussione in x libras denariorum. Si autem fuerit in comitatu puniatur in me-
dietate dictorum bannorum. Et de predictis sindici cognitionem non habeant.
Si autem percussio facta fuerit in platea vel foro communis vel in aliquo aliorum
locorum in quibus pro homicidio est pena capitis secundum formam statuti
in facie vel in vultu et sanguis exiverit solvat pro qualibet percussione
1298 ~~quadruplicem penam~~ CC libras denariorum. Et si sanguis non exiverit
~~...~~ C libras denariorum. Et recipiat alapam vel pugnum ut dictum est. Et si per-
cussio facta fuerit in alia parte corporis et sanguis exiverit puni-
atur in ~~...~~ L libras denariorum. Et si sanguis non exiverit in xxv libras denariorum.
Si non percussio facta fuerit in aliqua quinque stratarum regalium vel in aliquo
aliorum locorum contentorum in primo capituli quod incipit ut malla non
remaneant impunita et cetera. Quando incipit. Si autem percusserit in aliquo
~~eorum~~ dictorum in facie vel in vultu et sanguis exiverit puniatur ~~duplici pe-~~
~~na~~ C libras denariorum. Et si sanguis non exiverit in ~~...~~ L libras denariorum. Et
recipiat alapam vel pugnum ut dictum est. Et si percusserit in alia parte corporis
et sanguis exiverit puniatur in ~~...~~ libras. Et si sanguis non exiverit ~~...~~
Et ne super dicto capitulo aliquid quod oriatur volumus quod qualitercumque quis percusserit ali-
quem in quacumque loco cum manu sive palma sive pugno in facie vel in vultu
sive sanguis exiverit sive non recipiat alapam vel pugnum sive percussionem factam
cum manu ut dictum est. Et ea que continentur in hoc fine et ea que dicta sunt de percussione fa-
cta cum manu in eo quod est sive sanguis exierit sive non fuerunt condita et presens capitulum po-
sita et addita in anno MCCLXXXXVIII indictione xii die xii ... a dicta die iam
valituri. Alia vero que prius continebat capitulum fuerunt mutata vel in
presenti anno MCCLXXXXV indictione viii die ... augusti valituri et tunc.

pena dilaniantis aliquem in vultum vel pannos

73 Si quis dilaniauit alicui vultum cum manibus in civi-
tate vel burgis et sanguis exiuit puniatur in L
lib. d. Et si sanguis non exiuit puniatur in [illegible] lib.
si fuit in platea vel foro communis populi vel in aliqua alio-
rum locorum in quibus pro homicidio est pena capitis sm
formam statuti populi puniatur si sanguis exiuit in CC
lib. et si sanguis non exiuit in C lib. d. Et si fu-
erit in aliqua de v stratis regalibus vel aliqua aliorum lo-
corum exceptorum in pº c. cap. quod incipit ut malla non re-
maneat impunita etc. q. c. incipit si autem percussit in ali-
qua etc. etc. Et sanguis exiuit puniatur in xl lib. d. Et
si sanguis non exiuit puniatur in xx lib. denariorum. Et si
quis dilaniauit alicui pannos cum manibus in platea
vel foro communis populi vel in aliqua aliorum locorum in quibus
est pro homicidio pena capitis puniatur in C lib. d. Et si
non fuerit in aliqua v stratarum regalium vel in aliqua alio-
rum locorum exceptorum in c. cap. quod incipit ut malla non
remaneat impunita etc. q. c. incipit si autem percussit in ali-
qua etc. puniatur in xx lib. denar. Si autem fuit in alio lo-
co per ciuitatem et burgos puniatur in x lib. d. Si autem
predicta fuerint in comitatu vel districtu populi puniatur simul
tum dilaniauit et sanguis exiuit in x lib. denar. et si
sanguis non exiuit in C s. denar. Et si vestes dilania-
uerit in xx s. Et hoc cap. fuit mutatum in MCCLXXX
[illegible] indictione viii die viii augusti. q. c. fuit correctum in MCC
[illegible] indictione xii [illegible]

Qualiter puniatur ille qui cepit aliquem per capillos et ille qui aliquem calce percussit vel cum genu

74 Si quis in ciuitate vel burgis cepit aliquem per capillos
pro quibus captionibus puniatur et condempnetur in xxv lib. d.
Si autem fuit in platea vel foro communis populi vel in aliqua
aliorum locorum in quibus imponitur pro homicidio pena capitis secundum
formam statuti populi puniatur pro vice qualibet et qualibet
captione in C lib. denar. Et si aliquis aliquem intrauerit
ad terram deduxerit, proiecerit vel prostrauerit vel ad terram vel per terram
traxerit vel trainauerit in aliqua predictorum locorum s. in plate-
a vel foro vel aliqua aliorum locorum in quibus imponitur pena capi-
tis pro homicidio ut dictum est secundum formam statuti puniatur
pro vice qualibet in CC lib. d. Si autem fuit in aliqua
de v stratis regalibus vel in aliqua aliorum locorum excepto-
rum in pº c. capituli quod incipit ut malla non remaneat im-
punita etc. q. c. incipit si autem percussit in aliqua etc. etc.
si ceperit aliquem per capillos puniatur pro qualibet captione in
L lib. d. Si autem aliquem deduxerit vel prostrauerit vel proiecerit
in terram vel per terram traxerit vel trainauerit in aliqua predicto-
rum locorum puniatur in L lib. denar. In aliis uero
locis ciuitatis et burgorum populi puniatur pro qualibet proiectione
et pro qualibet tractione siue prostratione vel trainatione in xxv
lib. d. Et si aliquis aliquem calce vel genu percusserit puniatur pro
[illegible] Et si percussit cum genu in-
iuriose puniatur sicut calce percussit. Et hoc c. fuit additum in
MCCLXXXX indictione viii die viii augusti et valeat a dicta
die in antea. Si autem predicta vel aliqua predictorum fuerint in

1295

coit puniatur in C s. d. Et hoc cap. fuit correctum in [illegible]
[illegible] indictione xii die [illegible] augusti

Qualiter puniatur capiens aliquem per pannos siue per capitale 75

Statuimus et ordinamus quod si aliquis in ciuitate vel burgis iniuriose ceperit a-
liquem per pannos vel per capitale pannorum puniatur pro vice qua-
libet in x lib. d. Et si fuerit in comitatu puniatur pro vice qua-
libet in C s. d. Et hoc additum fuit sub MCCCVIII indictione
vi die viii octubris.

1308

Qualiter puniatur dans spatactam vel spi- 76
Pro spatacta vel sputa in uita alicui
iniuriose facta ille qui spatactam seu sputam dederit punia-
tur et condempnetur si fuit in ciuitate vel burgis in x lib.
d. Et hoc cap. fuit correptum in MCCCXIIII indictione xii.

1314

Qualiter puniatur qui fecerit aliquem cadere in terram sic quod sanguis exierit

77 Statuimus et ordinamus quod quicumque fecerit
aliquem cadere in terram vel in aliqua alio loco vel dederit spatactam
vel sputum alicui et ex casu vel sputa seu spatacta percussit caput
vel faciem vel frontem in terram vel ad murum vel ad aliquid aliud
vel super lapidem vel super aliquid aliud ita quod sanguis exiuit de capite
vel facie vel fronte ipsius puniatur pro vice qualibet si sanguis exiuit
in C lib. d. et si sanguis non exiuit in xxv lib. d. Et si ex dicta
percussione signum vel cicatrix eidem esset perpetuo remansura in fa-
cie vel fronte ipsius siue gula puniatur pro vice qualibet in CC lib.
Et hoc cap. fuit correctum et mutatum MCCCXIIII indictione xii
die [illegible] mensis augusti.

1314

78 Quicumque aliquas immunditias et offendentes iniurias transire vel detes-
[illegible] quocumque miserit stercus vel aliam turpitudinem in aliquem
aut proiecerit stercus vel aliam turpitudinem in faciem alicui ita quod in facie detur pa-
[illegible] soluat pene nomine comuni populi pro vice qualibet C lib. d. et si proiecerit ei
in alia parte corporis vel personae ita quod faciat ei detrimentum in aliqua parte
personae sui corporis soluat pene nomine pro vice qualibet L lib. d.
Et si proiecerit et non percussit nec fecerit ei detrimentum in
aliqua parte persone puniatur pro vice qualibet pene no-
mine in [illegible] Et hoc cap. fuit [illegible]

1293

Quicumque iniuriose fecerit deportari [illegible] alicui decapitatorem [illegible]
Qualiter puniatur qui iniuriose [illegible]

79 Quicumque cadere fecerit de capite vel iniuriose acceperit alicui de capite
caputeum vel guillelmetum vel biretum vel galerum vel infulam
vel mitram puniatur pro vice qualibet in xxv lib. Et quicumque fe-
cerit alicui cadere dentem de ore puniatur pro qualibet dente in C lib.
denar. Et quicumque clauserit iniuriose cum manibus
oculos alicui puniatur pro vice qualibet in xxv lib. d. Il-
le autem qui iniuriose expuerit in faciem alicui L s. d. pro vice
qualibet comuni populi soluere teneatur. Et quicumque iniuriose
ceperit aliquem per nasum et sanguis exiuit ex captione soluat
pro vice qualibet C lib. d. Et si sanguis non exiuit ex cap-
tione soluat pro vice qualibet xxv lib. d. soluere teneatur.
Et hoc cap. fuit conditum in MCCLXXXXV indictione viii die viii
augusti et valeat a dicta die in antea.

1295

Qualiter puniatur qui semel percussit vel inolicauit vel aliam sibimet fecerit 80

Quia decet leges ad oppressionem
malignorum [illegible]
litia ordinare, et ut pene formidine eorum malitia co-
erceatur per presens cap. ordinamus et uolumus inuiolabiliter obseruari, quod

ex ppria et ut alii tractantur

Si aliqs tante fraudis extitit q semetipm pcussit ul' morsicauerit i aliq parte p l' fecerit o sanguine exire l' dilaniauit uultu ul' pannos ul' aliq alia pcussione siue iniuria e met fecit siue cu effusioe sanguinis siue no puiat codepnetu i illa pea q puin n codepnari debet ille q tale malefim comisiss ul' q de tali eet maleficio accusat ul' denutiat l' p inqsitioe pcessu nullo obstante cap pcedete ul' sequete

1298 cap fuit editu p's cap. i m.cc.lxxxxviij. ind. xj. i die. xx. aug. ab ipa die in antea ualiturum.

De pena debilitatis alic mbru ul' studiose truncatis.

Quicuq debilitauit alic manu ul' pede ul' aliud mbru puiat i. ccc lib. d. et si dcas ccc. lib. denar solue n potuit ul' n soluit detruncet ei manu dext saluo eo q dcm e supi de mebro debilitato in caplo loquenti de pcussioibus. et q dcm supi de pena. ccc. lib. fuit factu

1300 i. m.ccc. ind. xiij. die. xiij. ul' ualiturum a dca die i antea. Et qcuq truncauit ul' truncari fecerit alic aliq mbru puiat in. cc. lib. d. quam pena si solue no potuit detruncet ei sile mbru q trucauit ul' truncari fecit. Illi uo q pro aliq mbro alic truncauit sile mbru mbro detruncato debeat detruncari et illud p pecunia redimi n ualeat ul lo mo. Et de pdcis sindici cognitione n habeat ul lo mo. Et hoc caplm fuit correptu i. m.cc.lxxxvij. i

1287 dictoe. xv. uerum i eo fuit aliq addito et mutato

1300 fcm i. m.ccc. ind. xiij. ut supi cont. Et q supi i p's caplo n instatuto fit mentio de pea debilitatis ul' mutilantis alic digitu man ul' pedis ord ad omg ambiguitate tollenda q qcuq amputauit alic digitu man ul' pedis puiat p qlib digito manus ul' pedis mutilato in. cc. lib. d. Si uo debilitauerit alic aliq digitu man ul' pedis puiat p qlib digito debilitato i. c. lib. den. Et ille q amputauit ul' debilitauit alic digitum pro amputatore ul' debilitatore digiti copnet et no pro amputatore ul' debilitatore man ul' pedis in totu set pro ipo digito debilitato ul' mutilato aliq no obstate et hec addito ab eo loco u incipit et ille et ubi dicit upp

1314 .f. de pena. cc. lib. et de pena. c. lib. fuit conditu i m.ccc.xiiij. ind. xij. die ultio aug. Verum tn p bono statu ciuitatis pusi q qcuq amputauit alic nasu ul' manu a brachyo i totu ul' pe de i totu acuit seu gamba ul' destruxerit ul' excauit alic oculu aut mutilauit labiu seu labia puiat tamq homicida n spat e alia pea et si mile pena sustineant si fecerit. Et fuit conditu i m.cc.lxxxxiij. ind. vj.

1293 Presentis qualit puniatur q fecerit homicidiu pmulgatoe capli duximus

Statuendu q qcuq p' collegiu seu uniusitas ciuitatis ul' coit ul' distict pus fecit homicidiu excepto ad sui defensione et excepto i locis i qb e pea p'l puiat mo et ordie i scripto uidelicet q si homicida comisit homicidiu de die debeat solue noie pene m. lib. q

Et si m. lib. solue no potuit soluat et solue debeat q plus potuit usq in. ccc. lib. denar. Si at homicidiu comisit de nocte soluat et solue debat coi pus pene noie m. lib. d. solue no potuit soluat q plus potuit usq i. iiij. lib. d. qua pena si no soluit ut dcm e. Et homicida eet ul' ueniret i fortia coie dato e termino ad soluendu elapso termino capite puiat ita q moriatur saluo et reseruato q si soluerit c. lib. d. si homicidiu comissu fuit de die et. ccc. lib. d. si comissu fuit de nocte pena euadat capitis homicida. Et manu dextra debeat detruncari et ulta pena predcam expellat homicida ex ciuitate et comitatu et districtu pus ut inferius cont. Si aut homicida soluit. cc. lib. p homicidio comisso

Et si soluit expellat homicida de ciuitate et comitatu et districtu pus p homicidio comisso de die p. v. annos et p homicidio comisso de nocte p x. annos. Et qu dict de nocte p. x. annos fuit correctu et mutatu i m.cc.lx

1298 xxxviij. ind. xj. Hoc addito q si homicida n habet tn de suo q possit solue dcam pena debeat pdere capud. Si uero homicida n uenerit l' n eet i fortia coie pus ponat i banno i ea qntitate q debet solue p homicidio de q banno tolli n possit n exbi doon soluit dcm bannu semp statuti remedio reseruato. Et banno soluto nichilominus debat stare ex ciuitate comitatu et districtu pus si homicidiu comissu eet de die p. v. annos et de nocte p x. annos, at p'r late sue coputados q. Et fuit mutat et correct sub mulcto. Et ne coe pus in solutoibus faciendis p homicidas ulterius deludatur ord q pot et capite ul' al' corp. ad e manu puenerit alic homicidy punito facienda tenear et debat iuramento diliget inqrere nullo obstate caplo et maxie caplo inqsitionu si contigerit q homicida p comisso homicidio soluat bannu sm forma capli fcti si soluerit de suo l' no. Et si n repiet de suo solue ut e dcm e capud penitus faciat amputari ita q penitus moriatur. Et q si de suo solue potuit totu bannu sui n si potuit totu sine remedio solue cogat eu solue ut dcm e. Et si no potuit solue totu soluat ad minus de suo totu remediu ut dcm e. Et ita fiat soluto sb pea supi notata. q sui totu bannu sine remedio exsoluatur. Coi id q solui debebit totu deueniat i coe sine aliq diminutioe et sine aliqbus tunc solutio ul' dandis alic occasione uenditionis bonorum alic homicide ul' aliq alio aliq cae et sine pto q habet de bois gua sti homicide. Et si potas ul' capit pdca n fecerit et obseruauerit. c. lib. denar qlib eo q contra fecerit de suo salario solue p tunc qlib eoru qui contra fecerit de suo salario solue p tunc qlib q contra fecerit teneat. Hoc at e fuit

1288 conditum i m.cc.lxxxviij. ind. xj. die. xx. aug. a dca die i antea ualiturum. Ut at comitatinis fienu competes i ponat ord. q si aliqs comitatenses siue distictuali pus occiderit ul' interfecerit aliq de Ciuitate ul' burgis

pus in qualibet loco saluo i locis i qb; e pena capitis soluat duplicē penā qꝫ soluē deberet si aliū comitatēsē itfe cent ul' occiderit fm for capli feci qꝫ pena si nō solue rit immo ꝯdato capite puiat' ita qꝫ moriat'. Qui ꝯ itelligat' ꝯ ill' ciuib; pusinis q fuer' ꝯ st' nati ipi ul' patres eoꝝ i ciuit' ul' bugis pus' ꝯ faciūt factio nes ut alij ciues pus' ꝯ hnt libra ipi ul' patres eoꝝ i ciuitate ul' bugis pus'. l' si dicat libra, libra h'ād tal' noiando patrē hered' it' qs heredes sit h'ēs ta lis ciuis offēsus. Et h' c. fuit ꝯditū dno, cccc. et rō ꝯ dne a dcā die i añā ualiturū. Et pōt l' capit' ult' forcias pcās domos ꝯ turres hoicide fundit' et radicitus faciat discacari ꝯ uineas ꝯ arbores et oīa alia sua boā q h'et i ciuitate comitat' ꝯ distc tu pus' q solo ꝯtii facē debeat penit' deuastari qꝫ d uastatorē ꝯ discatorē, defensores hoicide n ualeat ꝯ fesare. Et qꝫ aliq turis de ciuitate ꝯ bugis pu sij occōe alicui homicidij ꝯmissi p illū cui fuit tu ne n posit n debeat in aliq diruī n discacari. s; d be at ipa turis uendi siml' cū alijs boīs dcī hoiade ꝯ h' additio facta fuit, a ꝯdito. cccc.viij. ind. vj. die. viij. mēs octubr. Si at' hoicida hūit domū eoꝝ cū ali quo p̄te hoicide excepta supiori, ꝯ tuis ꝯ domū ab uno latē faciat affigi quā acacumē destrui facē tñat'. Et si hoicida hūit murū eoꝝ cū aliq ꝯ sors uoluerit emere p̄te sua illā p̄te dcō ꝯsorti uel di faciat ad extimat' duoꝝ q ecint sup coī diuidi do ꝯ aliaꝝ p qbꝫ pot ul' capit' duxit ꝯmittēdū quā extimatorē faciat p̄sinte potate ul' capit' p̄st' ta sup h' ꝯ cautēe ꝯ alit nō ualat pō pcā. Boā si qde ꝯ res hoicide n debeat laborari n palatia siue domi dcā ꝯ cā destructe rehedificari dōn bāniu erit solutū s; icl'ta ꝯbanic remanē saluo qꝫ p̄q illa boā ꝯres ex uedita p coī ualat laborari ꝯ ille q alr ipa ꝯres laboraret, xxv. lib. n pene soluē tñat' ꝯ qꝫ d; supi de palatijs ꝯ domib; n redificādis fiut addi tū istat' i. ꝯ. cccc. ind. xiij. si pomod' aliq tp hoi cida bapnū soluit ꝯ fuer' recepti i ꝯdepnat' seu bā no nō debeat ꝯputari. Ille aut qui homicidiū fece rit i ꝯtineti cū erit i forcia Coīs oīa sua boā mollia et imollia siue hat p iusta siue nō potati ul' capit' si ne fraude ꝯbeat affigre ut de ipis deuastatio fi' pst'a mote hoicida. Et potās ꝯ Capit' h' si facē teneatū. Et si aliqs eoꝝ ꝯ do h' faciend' fuerit negligēs solua de suo salario. Coī pus'. C. lib. Et nō aliqs frau dē ꝯmisit i defendēdo boā alic hoicide ꝯ liquid fue rit teneat' soluē tātū qꝫtū ualeret quā fraudule ter defenderit. Et qcūqꝫ talē fraudē maifestauit ipāꝫ qꝫ pbauit h'eat medietatē illi' rei q fuit assi gta. Quicūqꝫ at' si fecerit homicidiū duplicē penāꝫ debat' sustinē quā ꝯbet soluē hoicida. Et ille q hactenū fecit homicidiū de q fuit exbanit' ul' ꝯdēp natus si homicidiū itm fecit l' si fecerit duplicē penā de bat sustinē quā debet soluē hoicida dū nō istādo ul tra, v. annos ex ciuitate comitatū ꝯ districtū pus' n fuē supi dcm e, aliqs nō debeat ꝯdepnari. Et n dicat ꝯ. v. anis ꝯfueuit dicē de x. s; fuit mutatū ꝯ corec tū in dcō mccc. Ille aut qui homicidiū p̄to fe cerit l' p̄ alic. p. ꝯ redimere n ualeat p aliq bap no seu pena solueda, s; si capi potit ei potās ul' capit' caput faciat āputari. Cū at' aliqs accusat' fue rit de homicidio l' ꝯ eū fuit p inqsitorē, ꝯfessiūꝫ i ꝯtine ti ꝯ pcesse ꝯfiteri debeat ul' negare. Et si ꝯfitet' dēt qꝫ fec illud ad suā defēsionē, potās ul' Capit' ant' qꝫ p̄cinctat eū a se discedē cogat ipm affigre ul' de nuptiare illos testes qs induce uoluit ad pbadū qꝫ illud fecisse ad suā defensionē. Et si postea alios te stes uelit inducē illi testes nullat' admittat'. Et si uelit addere i negatione dicēdo ego n feci n credo me fe cisse tn si apparet dico me fecisse ad meā defensio nē tale dcm p nullo habeat, s; cū p̄cese pot ul' Capit' ut' fecerit ul' nō fecerit faciat respōdē. Boā at' q fuisset alicui homicida possidet' tpe hoicidij ppetrati ꝯ uastari ꝯbeat ut supi e narratū n obstātē aliq emācipatōe ul' do natiōe ul' ꝯcessiōe quā homicida fecisset añ malū ppe tratū. De pena at' dcē qꝫtitatis pecunie q auferet' ab hoicida due p̄tes deueniat i coē ꝯ tertia pō defuncti h'e dib; pbeat' exceptis lapidib; domoꝝ ꝯ turrium occo ho micidij ꝯstructoꝝ qs h'et homicida i ciuit' l' bugis q ad capū batalie debeat deportari ꝯ ipsos i ipi capi muro capit' murari facē qꝫ citi potit tenat'. saluo ꝯ re suato qꝫ pot ꝯ Capit' possit dcōs lapides facē depō tari ad pallꝫ Coīs ꝯ pp pus' ꝯ facē eos murari i dcis pa latijs ꝯ qlib; ipoꝝ toties qties fuit oportunū ul' i alio ope ul' laboreio ut ipis potati ꝯ Capit' uidebit' Et si ꝯferrint puiarit ipi potās ꝯ Capit' ul' alt' eoꝝ ꝯ facies. i C. lib. tenat'. Coī pus'. Et h' addicto abeo loco q i capit ul' alio ope l' laboreio ꝯc, j. fuit fca i m. cccc. ind. xiiij. die vj. ul' a dcā die i añā ualitura. Lapi des uō domoꝝ ꝯ turriū qs h'et hoicida i comitatu uen datū p coī ꝯ p̄tiū qꝫ acapiet ex ei i mpo capi ba talie peit' expectat. Et pōt ꝯ capit' p̄ea ad penā. l. lib. ꝯ. p qlib; faciat obſuari. Et capit' teneat' murari facē j unū mēse ꝯ si eēt negligēs debeat puiri i xxv lib tenat'. Int' si aliqs itfecit aliqꝫ p̄ c ex testo ul' ab itestato succedet ab ea successiōe tanqꝫ ꝯ ab ea peit' sit exclus' ul' penāꝫ homicide duplicē debat' sustinē. It' si aliqs erit pcussus seu uulnat' ꝯ ex pcussiōe seu uulnē moriret' nēo aliā p̄ ualat accusare quā illāꝫ qꝫ q in ea fuit ꝯ eā qꝫ mortuus ꝯstituerit accusassꝫ ul' ꝯdenūciass' de uulnē de q mortuus eēt, ꝯ ille qalij accusaret seu accauit nullat' audiat', ꝯ uolūꝫ qꝫ sibi p m a inqsitiōis ex officio p pōt ꝯ capit' ul' eoꝝ iudice n posit pcedi ꝯ aliā p̄ n solū ꝯ illāꝫ ul' illas qꝫ ul' qs

[margin: Duplicat'] [margin: 1308] [margin: 1301] [margin: 1301] [margin: Duplicat'] [margin: ul ab aliquo pro homicidio perpetrato]

aliqua accusationem vel non denuptiaverit

quinfect̃ erit a t͞ q mortuus extitit accas̃ vl' denũtiã
set de vulnẽ ex q mortuus eet. Et h̃ addito h' capl'o q̃
i cap̃ ꝯtoliũ fuit addita ꝯ scripta. ı̃ ꝯ cclxxxxiiij, ind. 1294
vij. Et si pcuss̃ seu vulnãt vl' offens̃ ex pcussiõe
vulnẽ seu offẽsa moriret̃ ⁊ añ q mortuus extite
rit nõ fecit aliq̃ vl' aliqs de pcussiõe vulnẽ l' offẽ
sa ex q̃ mortuus extiterit ⁊ añ morte suã de pximi
res ꝯsanguinei qb̃ pmictit̃ p formã statuti ⁊ qli
bet eoꝝ possit licite ⁊ sit eis pmissũ accusare vl' de
nutiare q̃ vl' q̃s voluit de tali hõicidio, ⁊ de auxi
lio ⁊ favore dato vl' pstito hõicid' vl' hõicidis, e a
die mortis pcussi seu vulnẽati vl' offẽsi ad .x. diẽ
tũc pxĩe sbseq̃tes tm̃ ⁊ ñ postea ullo mõ q accat̃
vl' denũt̃ porrigẽ corã curia ⁊ psequi trãnt̃ dũmo
una accaz vl' una denũt̃ dũ taxat faciat. Et fiat
et si possit de tali hõicidio ⁊ de auxiliatorib; ⁊ fauo
re pstantib; hõicide vl' hõicidis si plures fuerint ⁊ ñ
ples. Et si ples accatões vl' denuptiatiões fieret p
sãtos ꝯsanguineos occisi vl' aliq̃ eoꝝ causis õtãis
ñ debeat ñ possit pcedi ñ tm̃ s͞ p una accatõe l' denu
tiatõe q fecint ⁊ porrexint corã curia a die mortis
pcussi vulnãti l' offensi ad .x. dies vt dictũ ẽ ñ audi
ri debeat aliq denũtiãtes vl' accatores ĩ. dcm̃ tps ñ po
stea ñ poss͞ ꝯ aliq̃ aliũ pcedi q valeat p'textu tal' ac
cusatiõis vl' accatiõnũ de hõicidio de q̃ dcm̃ ẽ supi
ñ sic supi dcm̃ ẽ. Dũ mõ. Curia pot. l' capit̃ vl' aliq̃
alia curia cõis pus̃ post dcos .x. dies vl' postea si ac
cusa vl' denũtiatõ facta eit ⁊ porecta p ꝯsanguĩe
neos occisi ut dcm̃ ẽ q̃ psequi teneant̃ si voluerit
ñ possit pcedẽ ꝯ aliq̃ p' dcos pdca p inqsitõẽ vl' ali
mõ, Et si pcederet ñ valeat ipo iure pcess̃. Et
post .x. dies elapsos a die mortis pcussi vl' vulneãti
vl' offẽsi si nõ fuit fca aliq̃ acca vl' denũtiatõ p ꝯsan
guineos pp̃inqõ occisi ut dcm̃ ẽ porecta ⁊ psecuta ⁊
posit p modũ inqsitõis s͞ tali hõicidio pcedi p curi
as perusinas, vl' altã earũ s͞ fcm̃ stat. Et si p dcis oĩ
b; ⁊ singlis ut pdi pcedi debeat ⁊ possit ⁊ ñ alr ullo m
Et si alr vl' ꝯ pcedet̃ ipo iur pcess̃ debeat ñ vals. Et q
dca sunt s͞r ips̃. c. valeat ⁊ obsuet̃ ĩ pib; hõicidioꝝ vl' ho
micidioꝝ pcedẽtib; ⁊ futuris q fuer̃ edicta ĩ ãn ꝯ cclxxxx
ix. ind. xij die mñs aug. Dcm̃ ĩ ãn ꝯ ccc. j. ind. xiiij ĩ loq̃ s͞r 1299 1301
ꝯ .x. dieb; fuit correctũ cũ solet dicẽ de .xv. dieb;. Ille
autẽ q̃ ꝯmisit hõicidiũ ĩ aliq̃ .v. stataꝝ regaliũ vl' in
aliq̃ alioꝝ locoꝝ noiatoꝝ ⁊ exp̃ssoꝝ ĩ caplo s͞rioꝝ q̃ ĩ
cap̃. si autẽ pcussẽit ĩ aliqua ecclia de pena duplicẽ q̃ si fa
cẽt ĩ alijs locis solũẽ teneat. ab. c. fuit mutatũ ĩ ãn ꝯ
cclxxxvj. ind. viiij. Quicũqz at tractauit l' ordiã 1286
uerit cũ ĩsultore vl' aggssore vl' hõicidij petrãtõe de
hõicidio faciẽdo. vl' homicidã receptauit ĩ domo
post hõicidiũ ꝯmissũ. vl' cũ assotiauit pesate p ho
micidio faciẽdo. l' ei dedrit auxĩ ad hõicidiũ faciendũ.
vl' homicidã euadẽ fecerit. vl' capi ĩbibuerit. sic hõici

da ĩ oib; puniat̃. Quicũqz at aliq̃ hõicidã exbãni
tũ q in platea l' foro cõis pus̃ ꝯmisiss̃ hõicidiũ
cepit ⁊ eũ ĩ maib; potãtis vl' capit̃ misit, cc. lib. d' a cõi
hre debat. Sz si hõicida q capet̃ fecis̃ hõicidiũ
alibi q̃ ĩ platea vl' foro ⁊ bãpnũ ñ solviss͞. L. lib.
d'. hre debat ⁊ dca peccunia d' bonis dci hõicide trahat̃
et soluat̃ si boa extiterit. ⁊ si nõ extiterit d' bois cõis
pus̃ ĩteg̃ psoluat̃. Et q dcm̃ ẽ d' hõicidis exbãi
tis q bãpnũ ñ solvisset locũ heat in robbatorib; stã
taꝝ ⁊ ĩ falsarijs ⁊ ĩ furib; pũ ⁊ famosis. Dicim̃ et
ord' ⁊ volum̃ ĩviolabilit̃ obsuai q ñ obstãte eo q dcm̃
ẽ supi si qs ĩtfecerit vl' ĩtfici fecit aliq̃ q ñ sit pncipa
lit̃ s͞bieci̇̃ uniṫsitati ⁊ ciuĩe pot ⁊ capit̃ cõis pus̃ ĩ ciui
lib; ⁊ crimnalib; debat timoie pene soluẽ. CC. lib. d'.
⁊ ad aliã penã realẽ vl' psõlẽ nullat̃ teneat̃ ñ boa sua de
strui debeat ⁊ ad morãd' ex ciuitate coitatũ vl' distric
tũ pus̃ p aliq tps minimẽ ꝯpellat̃ aliq̃ caplo pcede
te vl' sequẽte h' cap̃l ñ obstãte. Et ad tollẽdã via
calupniosaꝝ accatioĩz q sepe fiebãt occe ptis ꝯdep
natioĩz hñte ab hredib; defũctoꝝ p̃sẽti cap̃ duxi
mus adiũgẽd' q hredes aliẽ occisi ñ posit ñ debeat
hre pãtẽ bãpni seu ꝯdepnatõis aliẽ qui eet l' eit p
hõicidio l' causa homicidij ꝯdepnat̃ ñ dũ taxat illi
q pcusserit ⁊ hõicidiũ fecit man' ppa ⁊ altius minimẽ
hre poss͞ ñ debeat ullo m. Et h' capl' valẽ debeat
a p̃s die veñis .vj. mñs setẽb; ĩ ãnã ĩ ãno dñi. ꝯ
cclxxxvj. ind. xv. ⁊ valeãt p totũ tps regiminis dñ
Guilimi rubei capit̃ cõis ⁊ pp̃ pusinũ, pxĩe iã elap
si saluo q ñ ĩtelligat̃ ĩ ill' q solutõẽ vl' polizã re
cepit. Voluz ĩsup q famulie seu familiares po
testatis ⁊ capit̃ ciuit̃ pus̃ ea hñte q̃ hinde q s͞r et
erit p ppia si occiderit vl' offẽderet ĩ ulti capit̃ pu
sinis ipi ⁊ qlib; eoꝝ perinẽ hñt. Et valẽ ĩtelligat
toto tpꝛ p̃s. Capit̃ ⁊ potatis ⁊ ab hodie ĩ ãnã. s. a die
veñis .vj. setẽb; ĩ ãnã s͞b ꝯ ⁊ ĩ dcõ p̃dci. Pretea 1286
si qs laborauit vl' repret̃ laborãẽ aliq̃ trã vl' vine
ã seu aliq̃ possessiõẽ q fuit aliẽ hõicide q possio nõ
eet vendita p cõe pus̃ sine syndicũ legitimũ more
solito ꝯstitutũ ñ obstãte si laborass͞. p .j. ãnũ vl'
plures puniat̃ ĩ .C. lib. d'. cõi pus̃ psolvẽd'. Et id ĩtelli
gat̃ ⁊ locũ hat si dca possessio p cõe pus̃ l' syndicũ fo
ret vendita ⁊ eaz aliqs laboraret ꝯ emetis vl' emẽ
tũ voluntatẽ. Et h̃ q ꝯnt ĩ istis .iiij. c. ab eo q ĩ cap̃ ⁊
ad tollendã viaz ⁊c inferius fuerũt edita s͞b ãnis dñ
ꝯ cclxxxvj. ind. xiiij. Statuĩ ĩ s͞r q si aliqs famili
aris vl' d' familia potatis vl' capit̃ ut puta soci l'
iud' vl' not' l' domicellus famul' l' scutife vl' beruari
us vl' aliqs ali' de familia potatis vl' capit̃ ĩtfice
ret vl' vulneraret aliq̃ pusinũ puniat̃ tanq̃ perusinũ
cũ remedio statuti. Et potas p suis socijs iudicib;
not' domicell' famul' scutifẽis beruarijs ⁊ quibuslib;
alijs de sua familia. Et capit̃ p suis debeat soluere

pena Coi pus iq aliqs pecor fuit ocepnat cu remedio
statuti. Salvo si peruenerit aliq i mesla l rumore l cmu
cata l executu ad pen ul bapnu nullat tnat. Preterea
volum q aliq politia n possit dari alic d pte ocepnati
ome otigetis hredib defucti d hoie homicide don
pea seu ocepnato n devenit i Coe et n fuit soluta ma
sario p coi. Et si capit ul suu not ul aliqs ali ofecit
soluat Coi pus noie pene. xxv. libr. d. Et politia fca
seu fienda d dcaz fom no ualeat n tnat et sit cassa ipo
iure oz postq bapnu fuit solutu, Coi soluat hredib
defucti ita pe pene qntitatis pdce q auferet ab hom
cida sm q supi i caplo ot. Et h cap fuit correctu et mu
tatu i aliq pte. Et ea q ont in hijs duob ultimis
1287 c, fuerunt edita i anno d. m cc lxxxvij. ind. xv. Et
insr volum q si aliqs no subiect pncipalr i civilib
et criminalib iurisdci et cuie potatis et capit. Cois pe
rusij pcusserit ul interfecerit aliq perusinu et occe pdca no
luerit stare et n stetit cohertioi et puntoi potatis et ca
pitanei et cuie perusine sm q stat alij perusini si aliqs
eu post modu offenderit debat tm noie pene soluere
Coi pus. x. libr. n obstate si postmodu uxore accepi
set salvo et reservato q si tal n subiect vellet venire ad
precepta potatis et capit. Cois pus q eet p tpre et sol
vere pena Coi p illo maleficio q omisisset sm form statuti
sz q stat alij perusini dcm capl i eo locu no hat ullo
modo Et pdca oia que ont i hoc i loco fuerunt edic
1284 ta i m cc lxxxiiij. ind. vij die. xxiij. ianua dca die ianua
valitura fuit tri h. c mutatu u loqr d pea, x. lib. i m cc
1296 lxxxxvj. ind. viiij. Volum insup statuentes q
si statuentes q si potas ul capit ul alt eor dederit
tulerit ul qcq mo pmulgaverit aliq sniaz ul ocepna
cioez o aliq et post lata et pmulgata sniaz dicet ul
pponet ipaz sniaz et ocepnatoez fuisse fcaz lata pea
o ius ul p errore et i ipo dco et ppoitoe psistet puniat
et puniri debeat tpr sui syndicat i illa pea et qntitate
q fuit ocempnat ille o q dixit se o ius et p errorez
sniaz pmulgasse. Et teneat et debeat potas et capit
et qlib eor madare executoi oms et singlas snias
et ocepnatoes p eos ul aliq eor datas fcas latas
et pmulgatas qcq m o qcq psoas ipsoz et reb p
ut ipe ocepnatoes iacet sive iacerent et late eet ul fuis
set de ulbo ad ulbu. Et si qs eor ofecerit puniat tpr sui
syndicat p syndicatore Cois pus ea pea q puniri de
beret ille o q talis executo ocepnatiois fieri debet, u
Salvo q i punitoe et executoe plus n o puceet n hret
penes se malefactore. Et h addito ab eo q icap. Volu
1308 m insr statuentes et c. fuit fca i m ccc viij. ind. vj.
die. viij. octubr. Preterea volu statuet q si pot
ul capit ul eor ul alius iudices pcederet o aliq
p occe alic malefij ul delicti et aliq mortuo licita pe
ceptu ul nuptij mitteret ul venirent potati l capit
ul suo iudici q pcedere o illu ex pte alic Civita

tas ul tre ul dni i q ul i q ul p qs otineret dicetu al
legaret l nararet ul peteret q ille o que pcedit n e
de foro l iurisdcoe dcoz potatis ul capit ul cuie pus
hnt et i telligat pdce mortuo licite pcepti ul nutij
ac si ille o que pcedit ore ppo pdca dixisset ul allegasset
ul narasset q ipis licitis mortuis et pceptis otineret
et dce licite mortes ul pcepta l nutij et c. p q mictere
ret scbi et registrari debeat i libro cois p not pot l
1296 capit ul p not atiu q p tpr fuit. Et pdca i h ultio c
1305 otenta locu hant i ptitis pcedetib et futuris. Et pdca i
h ultio. c. ocepta fuerunt edita i m cc lxxxx vj. ind.
viiij. die. ij. aug. venizin anno dni. m ccc v. indict
iij die penultima iunij fuit aliq additio et mutatio
fca h aut capl fuit correctu i plib locis et i eo aliq ad
1298 ditioes fce, i m cc lxxxxviij. ind. xj. die. xx. aug. a dca
die ianua valiturii. Huic quid caplo duxi ad
iugend q si aliqs no subiect pncipalr i civilib et c
minalib iurisdcoi et cuie potatis et capit. Cois pu
sij pcusserit seu pcutiet interfecit seu interficiet aliq perusinu
et occe pdca noluit stare cohertioi et punitoi pot et ca
pitanei et cuie pusine sm q stant alij Perusini si a
liqs qcuq eu postmod offendit ul offenderit qcq
mo sive occidit sive occiderit solvat tm pene noie. c.
x. lib. d. Et ad alia pena reale ul psle nullat tnat,
nec boa sua destrui debant Et ad morad ex civita
te comitatu et districtu pus p aliq tpre minime opellat.
Et h intelligat cu i originarijs perusinis q i forensib
et locu hat i qlib et o qlib declinate. Et i illo p q lic
tere ul pceptu ul nutij ecent trasmisse et appareret o
trasmissioe ex pte alic dni, Civitatis tre ul loci licte
ecent trasmisse et appareret d trasmissioe man not. pot
ul capit ul not atiu. Et intelligat tal n subiect offe
disse et pcussisse qp plea pbatoe hat eo ipo q i actis
Cois pus appareret aliq fuisse accitu ul denutiatu
ul o eu fuisse iqsitu p Curiaz ul i cuia potatis l Ca
pitanei ipm declinasse l p eo licitas trasmissas fu
isse ut o dcm e ita q alia pbatio nullat reqrat. Et
pot et capit pdca ta i ptitis pcedetib q in futuris
cais debeat obsuare. Et si aliqs fuit negliges i pdcis
ul ea n obsuaret put lictera iacet, l maiore pena
iferet offensori l occisori pdci n subiecti puiat, i. v.
libr. d. de suo salario p suu sindicatoie. Et ocepna
tio q fieret ult dcaz form nulla sit ipo ipo iure et oia
statuta ul ordinamta spalia obviatia ul odicetia
i pdcis sint cassa inita et nullius valoris. Et pdca q i hoc
ultio. c. ont. fuerunt edita i m ccc v. ind. iij. die ul
timo iunij.

1305 83

Presenti cap duxi
statuend cu platea et foru Cois pus et alia loca
iscpta sint et ee debeat cuilib hoi camera spal q qcq
fecerit homicidiu seu aliq interfecit tractavit seu ordina
nerit i platea ul foro Cois pus ul aliq eet existeti

ppe ipsaz plateam ul' foz cois pus ul' i pptiab3 ul' stanc ipaz. Et ul' in
strata q'e ad beccaria3 seu macellu3 ad pescaria3 ul' i ipa piscaria ul'
macello q strata uadit et est int' domos d' uegeli et dn' d'm Sgrutoris ta
nucani ul' i palato ubi morat' dns pot' ul' i palato ubi morat' capit' seu
i eo3 pptiab3 ul' i capitu pus ul' in domib3 ubi morat' dni priores
ar' ul' dns iud' iustitie cois pus et capi poss't. pena q' ul' capt' ei capd' facia
at ita q' penit' moriat' et bona sua oia deueniat i Coe et sic ca
putiu' pi no poterit oia sua bona deueniant i coe et extipnat' ipsa supi noat
no obstatib3 aliq'o cap' ul' cap' constitutoz ul' reformati q' i ptri loq'ret'
Quo in hoc q' c' i hoc c' no itelligat' i illis q' 9mictent hoicidium i illo
q no eet pncipali subiect' iurisdict' et aue pot et capit cois pus s3 qui
9micteret hoicidium i eo puiat' sic in supiori capl'o 9tinetur.
Et ubi loquitur supra ul' in capitu perusij ul' in domibus
ubi morant' dni priores artium ul' dns iudex iustitie cois
perusii fuit 9ditu' i m°cc°xiij. ind' xij. die ultio augusti.

1314 Jt' uolum' q' cuilib3 sit licitu' cape malefactores
q malefitia 9mitteret in locis supi noiatis. c. malefi
cia. Et bapniat' q'lib3 die sabbi. Et q tale male
factore caperet ul' cepit hat' et hre debeat de aire
cois. xxv. lib. d. Et si capt' i dca captioe offederet
de ipi capietis puitoe remaneat i puidetia seu
puisioe dnoz potatis et Capit' no obstatib3 aliq'b3
capitul' i 9trium loq'tib3. Et h' cap fuit correptum sb
1294 anis d°. m°cc°lxxxxiiij. ind' vij. Preterea uolum'
q' si q's forest' ul' manumudol ul' scutifer ul' fureus
alic' offederet aliq' pusinu' ul' coitatese l' districtua
le pusinu' i aliq' p'dcoz locoz q' offes possit talez
offensore offende sin pena. Et id q' 9t' i isto ultio. c.
1285 fuit 9ditu' sb anno d°. m°cc°lxxxv. ind'. xiij. Volu'
isti statuetes q' q'cu3 offederet aliq' i platea ul' foro
cois pus p q' offesioe passus fuit se exbanitu siue im
bano cois pus poni et 9depnari et postmodu' ipo existe
te i bapno dca occoe uenit i ciuitate ul' coit ul' distr'
tu pus puiat' et 9depnet' coi p q'lib3 reufioe q' faciat
i ciuitate coit' l' districtu pus, i. c. lib. d. Et q'cu3 tale
exbanitu' ul' 9depnatu' Cois pus receptauit pena si
mili puiat'. Et sit licitu' cuilib3 sin pena talem exbapni
tu' ul' 9depnatu' posse cape et repsitare i fortia Cois
pus et hat p dca captioe et repsitatioe medietate
dci bapni et pene q' solue tenet' dcs exbanit' ul' 9depn'
tus p dca reufioe. Et pot' et Capit' et eoz iudices et
lib3 eoz possit de p'dcis et q'lib3 eoz i q're pu' l' secc
te aliq' statuto pcedete ul' seqte. h' cap n' obstate. Et
de 9depnatoib3 q' fiet occoe p'dca syndici seu exgua
tori l' iud' iustitie Cois pus nulla hat n' hre possit co
1296 gnitoe3. Et h' c. q' icip' et uolu' inft' et oia q' i eo 9nt'
fuer' 9dita i. m°cclxxxxvj. ind' ix. die xj. aug' et
ualeat i malitiis a dca die i ana 9mitedis.

84 Quia 9mictetib3 aliq' *Qualit' puiat' q 9omisit*
hoicidiu3 ul' aliq' aliud *malit' i aliq' domo ul' ca*
malitiu' i platea l' foro Cois *mora 9tigua platee ul'*
pus ul' i aliq'. v. strataz de *foro cois et q'b3 d'a alii loci*
galiu' ul' i aliq' alio loco i q' e pena duplicata ul' pl'
p statutoz fo'r sint pene limitate uolu' et ord'. ad
obuiand' malitiis q' q'cu3 fecit ul' 9misit aliq' hoi
cidiu3 l' aliq' aliud malitiu' i aliq' domo ul' camera
9tigua et 9iuncta dce platee ul' foro ul' alic' d' v. sta
tio regalib3 ul' alic' loco in q' pena duplicat' l' e pena
pl' fm fo'r statuti soluat simile3 pena3 et bapnu' et eade
pena patiat' siue pecuniaria siue psle sic si 9misisset
hoicidiu' ul' malit' i alto dcoz supi s3 fo'r stat'
et ord' pp pus. Et h' cap fuit 9ditu' i m°cclxxxxviij.
ind' xj. die xxij aug' a dca die i ana ualiturum.

Ne magtes habent *Qualit' puniat' magtes offend'*
matiaz offededi *des hoies de pplo pusij et q*
hoies hoies de pp pusino *itelligatur pplares.* 85
Statuim' ordinates aliq' caplo n'
obstate q' si aliqs machio comes ul' catanu' l'
miles ul' aliqs q sit nat' de psle militari ex patna
linea itfecit ul' itfici fecit aliq' d' pp pusino iudi
ce ul' notariu' q n' sit nat' de psle militari ex pat'
na linea i Ciuit' coit' ul' districtu pus, Saluo i locis i q'b3
e pena capitis puiat' q'druplici pena q' puiret aliq'
pplaris itficies ul' itfici facies aliq' pplare fm fo'r
statuti qua pena de suo solue teneat'. Et si ea de suo
n' soluit timino d' dato refutato d' remedio statuti
fm forma3 statuti capite puiat' ita q' moriatur
et alia patiat' fm forma statuti facietiu' d' hoi
cidio mitioez. Et si alr offederit ul' offesa fecerit
ul' aliud delictu' ul' iniuria3 fecerit l' si fecit d' aliq'
ex p'dcis pplarib3 puiat' q'druplica pena q' puiret aliq'
pplaris offedes ul' iniuria3 facies alic' pplari. Et d'
dcos magtes possit i q'ri et ad tortura3 pcedi i casib3 i
q'b3 pmictit' i q'sitio et tortura fm fo'r statuti Cois
et ppli pus. Et intelligat' ee ciuium de pp pus. q'
q' e ul' ee 9sueuit ul' ee pot de 9silio pp et iudices
et not' q n' fuer' nati d' psle militari ex patna linea
et oes alie p. d' Ciuitate et coitatu pusij q' sut subiec
te i tpali iurisdictoe potati Cois pus, i ciuilib3
et criminalib3 q n' sit 9ites machioes catanij ul' mili
tes ul' nati d' psle militari ex patna linea. Et si ali
qs de pplo pusino ca de Ciuit' ul' coitatu ul' districtu pu
sij sciet' assotiauit aliq' magte ad aliq' hoicidiu' fa
ciedu' i locis i q'b3 e pena capitis capite puiat' ita q'
moriat'. In aliis u' locis ta ciuitatis q' coitat' pus
si scient' assotiauit aliq' magte ad hoicidiu' faciend'
soluat q'druplice pena3 sic mag's q malit' ppetraret l'
ppetrari faceret. Et ipa3 pena3 de suo popularis assoti
ans magte ad p'dca solue teneat', q' si puenit i fortia
cois pus et n' soluit de suo timino d' assignato refuta
to d' remedio 9stitut' capite puiat' ita q' moriat'.
Et si tal' pplaris n' puenit i fortia Cois pus cogna
ti pcut' mag's assotiat' p dco pplari solue' dca3 pe
na. H' aut' capl'z fuit mutatu' et i eo aliq' addictioes
fce i. m°cclxxxxviij. ind' xj. Si no aliqs d' pp.
1298

[illegible]

ut p̄diat̄ assotiauit aliq̄ magn̄te ad aliq̄ aliud o malleficiū
soluā q̄druplicē penā sic magn̄s q̄ malleficiū pp̄etrā ul' faciet pp̄etrari.
a si tal' pp̄ius nō puenit i s̄otiā cōis pus' agat maḡ assotiat̄ peā
solūe d̄tā penā. Et si reniceret indubiū utrū magn̄s offe
dens ul' offendi faciens ut cōtinetur sup̄ius in dc̄o p̄senti Ca
p̄lo fuit de magnatib; talr̄ pbari nō p̄sset sufficiat pbatiō publi
ce fame q̄ fuit de magnatib;. Ita q̄ pbatio publice fame ad
p̄dc̄a plena pbatiō hāt. [...] Et fuerit c̄dita i [...] Ind. xiiii.
die. vi. Iul' [...] die [...] Ind. xii [...] aug.
fuer' addit' in pena fac̄e ul' leḡ de q̄druplica peā | ꝺ pena for

Siquis forēsis i̅ficeret ul' cc̄ ficien tis hōicidiū
pcussit seu uulnāuit aliq̄ ul' feritam [...]
pus. Comitatēse ul' districtuale 1301

81 pus' i Ciuit' coit' ul' districtu pus' cū ferr̄o maça lin 1314
gno ul' alia re apta ad nocēdū i facie l' i gula ita
q̄ sangs exiuit q̄ cicatx seu sig̃ euidēs pp̄etuo re
masit l' mēbrū mutilauit ul' debilitauit alic̄ Ciuī
ul' coitatēsi ul' districtuali pus', Capite puiat̄ ita q̄
moriat̄. Et si ali offenderit aliq̄ Ciuē Coitatēse
ul' districtualē pus', puiat̄ s̄m mallē q̄ fecit q̄druplici peā q̄ puiret̄ pusinū q̄ facet̄ ꝯ aliū pusinū.
Et si concordia fieret it' d̄cos forēses q̄ pusinos q̄lli
i iuriys de q̄b; si pōt concordia s̄m for' stat'. Soluīt
q̄ d̄cus forēsis q̄ fecerit cōcordiā cū pusino n̄ obst'
cōcordia debeat soluē Coi pus' p̄ mallō q̄ comisit
ꝯ pus' tm̄ q̄tū soluēt pus' q̄ d̄cm mallē comisit ꝯ
aliū pus' s; for' stat' si cōcordia it' d̄cos pus' fca n̄
eēt aliq̄ cap̄ n̄ obstante. Et h' capl̄m fuit mutatū
1295 et correptū i anno d̄n. m̄cclxxxxv. Ind. viii. die
viii. aug'. a dc̄a die i ant' ualiturū. Ut at̄ fore
ses se ualeāt meli' ab inferēdis iniuris p̄cauē, ord'
q̄ si aliq̄s assotiauit aliq̄ de Ciuitate. Coit' ul' distr̄
tu pus' ad aliq̄ hōicidiū faciēdū q̄ capi potit Capi
te puiat̄ ita q̄ moriat̄. Et si ad pcussiōes facie i fa
ciēdū ut sig̃ remasit ul' ad mēbrū debilitādum
ul' mutilādū ul' cecādū oculū nasū aurē bābā l' ali
q̄ aliorū mēbrorū de q̄b; fit mētio in statuto q̄ capi
potit ꝯ manū dext' a brachio debeat āputari. Et si as
sociauit ad comittedū aliq̄ aliud mallē soluat q̄
duplicē peāz q̄ soluē debet q̄ mallē comisit s̄m for'
1298 statut' pp̄ pus'. Et ea q̄ cōtinetur i h' c. fuerit addita i
mallō cclxxxxviii. Ind. xi. Forēses at̄ intelliga
tur eē q̄ n̄ steterit seu h'itauerit i Ciuit' ul' burgis pe
rusy ul' mēs Coit' p̄ t̄ps, x, ānorū cōtinue q̄ n̄ fecerit
it' d̄cm t̄ps s̄uitia q̄ alias factiōes cū hōib; pusinis.
Et ad p̄dc̄a pbāda n̄ possint i duci n̄ debeat ā q̄ te
stes n̄ credibiles illi pat' ꝯ duxirint h'itasset cū xii
melioribus hōib; d̄ce pat' ul' cast' ul' uille n̄ diuīnt se
h'itasset q̄ d̄cos testes q̄ c̄dat̄ n̄ aliq̄ aliorū. Dū in p̄de
d̄cis bn̄ficiis frui n̄ possit seu tifei seu fuiētes aliq̄ pusinorū. Et ea q̄ cōtinet' in h' ultimo c. fuer' addita
s̄b āno d̄n. m̄cclxxxi. Ind. ix. Et ne s' d̄co caplō
1281

q̄o seu lix oriat̄. ꝯ, declarātes q̄ q̄cq̄ forēsis fuit recepti i
Ciuē pusinū auct' maioris cōsily Ciuitatis ul' cōsily pp̄
pus' seu p̄ ip̄m maī cōsiliū pp̄ Ciuitatis pus'. a x. ānis
cit' l' recipiet̄ i futurū p̄ aliq̄ d̄cōr cōsiliorū cōbuit libraz
suā i Ciuitate ul' burgis pus' q̄ hūit domū ferā q̄ diē
am i Ciuitate l' districtu pus' q̄s n̄ emisit i fraudē tal'
forēsis p̄ Ciue pus' hāt̄ q̄ tenet ut Ciuis q̄ gaudat̄ p̄
uilegio Ciuiū pusinorū ac si h'itasset in Ciuit' pus' p̄
t̄ps, x, ānorū cōtinue q̄ ac si fecisset oīa q̄ p̄ forēses uolēt̄
fi' ciues fi' debeat̄ p̄ formā alic' capli pp̄ n̄ obstante al'
q̄b; caplis ul' reformatiōib; Cōis q̄ pp̄ ul' aliq̄b; ali'
i cōtrū loq̄tib;. Et p̄dc̄a q̄ in h' ultio c. cōtinet' ex n̄c p̄o
statuto hāt̄ q̄ fuet̄ dū m̄ fiat in lib' p̄ not' ātū q̄ h'
brū not' ātū face teneāt. Et q̄lib; d̄cōrū forēsiū teneat̄
corā d̄co not' cōparete q̄ face se scribi in d̄co lib' q̄ suos
fideiussores q̄ domū t̄raz q̄ uineā q̄s hebit q̄ n̄ ꝯ poite
et cōfirma ipaz q̄ d̄ce domū t̄re q̄ uinee sic scripta sit q̄ eē
debeāt pp̄etuo olligate, Coi pus' ita q̄ tali q̄ p̄ d̄ci fi
deiussores eas n̄ possit d̄ceto uēdē ul' alieāre n̄ per
mallō q̄ p̄ eos comietet' uātēp̄ soluēdo bāpno Coi p̄te
rusy si alia bōa n̄ haberet ex q̄b; posset soluē bāpnū
d̄cā bōa uendē ualeāt q̄ n̄ ali' ullo mō, Et ali' uendi
tū ul' alienatū uēditō q̄ aliatō n̄ ualeāt. s; d̄cā bōa sint
et eē debeat Coi pus'. Et p̄dc̄a oīa q̄ i h' ultiō pag̃pho
cōtinet' ex n̄c p̄ fiat̄ q̄ lege hāt̄ q̄ fuerit q̄ fuer' c̄dita i
m̄cclxxxxiii. Ind. vi. die. vi. iuly. Volumi' i s' q̄ 1293
q̄cq̄ forēsis interfecit in Ciuit' q̄ burgis pus' aliq̄ pus'
Ciuē ul' coitatēse l' districtualē q̄ eēt exbāpnitꝯ Capi
te puiat̄ ita q̄ moriat̄ aliq̄ cap̄ p̄cedēte l' seq̄te n̄ ob
stante, Et maxie n̄ obstāte caplō q̄ cauet q̄ q̄lib; ipu
ne offēdē ualeat exbāpnitos, Et id q̄ cōtinet' i isto. c.
1287 fuit c̄ditū. i m̄cclxxxvii. Ind. xv. Ite eo q̄ d̄cm est
s̄pi' n̄ obst'. ord', q̄ fily pusinorū Ciuiū siū legitimi
siue n̄ legiti q̄ n̄ legitiē nati n̄o intelligat̄ forēses si
cōstabit p̄ famā p̄ū ipos fuisse filios āc pus' Ciuis le
gimos, q̄ p̄ eos q̄ appareat libra talū filiorū scripta i lib'
Cōis pus' q̄ appeat q̄ fuerit ul' fuiat̄. Coi ut aly pus'
n̄ obstāte talib; filys locus i q̄ fuerit nati siū in Ciuit'
et districtu pus', ul' alib; i q̄cq̄ loco dū m̄ tales fily in
1298 Ciuit' ul' burgis l' coit' pus' h'itet q̄ moret'. Et hec. c. fuit
mutatū i. m̄cclxxxxviii. Ind. xi. Et q̄ n̄ nr̄i cōue
niēs q̄ hōies n̄re iurisdictiōis q̄ t̄rar nob' s̄bmissar q̄ s̄b
mittēdar p̄ forēsib; hānt' stat' q̄ hōies cast' plebi
n̄ itelligat̄ forēses nec p̄ forēsib; hānt' s; hānt' q̄ tractēt'
et puiant' p̄ Comitatēsib; p̄ eos ut aly comitatēses pus',
Et q̄ d̄cm ē de hōib; cast' pleb' id ꝯ hōib; cast' Canaie
et cast' Gualdi Gomaregy, Saxifrati s̄bmissis Coi
pus', q̄ in alys hōib; aliorū locorū s̄bmittēdis Coi pus',
p̄ singl'a, q̄ intelligāt q̄ locū hānt dū m̄ pus' districtua
les q̄ coitatēses Cōis pus' n̄ hāt ab eis p̄ forēsib; ul'
ab alt' eorū, S; p̄ castellanos si ad comissiū fuit p̄ eos [...]
i alt' d̄corū locorū. Et sile capl'm i eorū statutis hēe debe

[illegible]

ant rtene ꝛ de bys p caput regratu q file i eoꝝ statuti
cap pone debeat, Et si n posuint ꝛ buerit ꝛ obsuaue
rint ex nc p ut ex tc, ea q in h c ɔtinet uolu ee cassa
ettiirita ꝛ nulli ualous, saluo q hoib cast pleb ipi
cassatio n piudicet na eos p dca poit uolum obs
uare n obstate aliq cap dci cast. Et ea q ɔtinetu
in h c fuer oditta sb dco m. Ind, h cap fuit ɔreptu
i plib locis ꝛ ieo aliq additoes fce in pdis m ꝛ Ind.

Dillos puni a sbditis de pena cois castri plebis
Dni ggrium ee cesere ꝛ ei potis si puniret aliq p
nulla q posset [illegible] ... usum ul aliquē contra
[illegible] ... deseru ɔmutere
Coe cast plebi [illegible] ... nec aliq mallu i casto pleb
ad ali offitial ipi cast [illegible] ... ul sit offin attbuti
nec [illegible] ... pus ul cast plebi ul
[illegible] ... aliq ciuaz ul com
[illegible] ... aliq malloꝝ
in cast pleb ul ei distctu [illegible] ...
[illegible] ... cast pleb ꝛ ptetis
ipi cast [illegible] ... tale mallo ɔmictete [illegible] ...
[illegible] ...
ul Capit ciuit pus ad [illegible] ...
datio u legit ad [illegible] ... Ind. xij. ꝛ ipe 1314
pot ul Capit cu tal malefactoris psitatio fca
erit de ipo mallo cogscē posit Et ipm punire ma
fitiu ꝛ pattatore scdm for stat ꝑ pus. Et si Coe ca
st pleb l pot ipi castri l aliqs alius offitial quis
noie nucupet ɔsenit puiēdo ul ɔdepnādo talē
ciuē ul coitatese mallū ɔmittete ut supi dictu est
ipl in bro ɔdepnet Coe cast pleb. Coi pus noie pene
i x. lib. d. Et si pot ipi cast. i c. lib. d. Et si pecunia
ipm ciuē l Coitatesē mallū ɔmitete i deo cast ul
ei distctu ut dem ē ɔ puniuerit l ɔdepnauit ɔdep
net ipm Coe cast pleb. Coi pus pene noie i. v. lib.
d. ꝛ pot ipi cast. v. lib. d. ꝛ ipas penas ꝛ bāna tam
Coe cast pleb p ficiu q ipi cast potas si ɔsenit sol
uat ꝛ solue ɔpellātu Coi pus pene noie ut dem ē
Et nichō ɔdepnatio inde fca p ipm Castru ul ipi
potatē ul offitiale ɔ deaz for n ualat ipo iure,
Et si aliqs receperit dem malefactore familie. pot
cast pleb, ul alys ducetib eu ad Coe pus ul ad po
testate ul Cap ipi Cois, soluat pene noie v. lib. d.
Et Coe cast pleb. v. lib. d. Et de pdcis oib ꝛ sigli
i toto ps caplo ɔteptis pot ꝛ Capit ꝛ qlib eoꝝ et
eoꝝ ꝛ cuilib eoꝝ offitiales possit inqsit face pu
et secta daz cu pmotore q sin pmotore Et culpa
biles reptos punire sic supi dem ē, caplo iqsitio
nu ꝛ si qlb si posuit ul aliq alio pcedete ul seqte
h cap n obstate, Et nichō de pdcis oib ꝛ singlis i
toto ps caplo ɔteptis qlib ee poss ꝛ ualat accu
sator. h quide capl fuit editu i m cc lxxx xviij
Ind. xij. die xx iul. ab ipa die i ant ualituru et

1299

obsuatum Qualit pcedatur ɔ forenses n oha
Quia forēses n bitatores bitates ciuitatis ꝛ coi
ɔ ciuitatis coitat ul distct stritus pus ꝛ qlit tēat
pus si ɔmicteret aliq mallū siue dapnu i Ciuitate 88
coitatu ul distctu pus n posset comode psi siue do
mi citat ꝛ regni p eoꝝ defensioib faciēdis ut aut ipi
forēses ɔqueri n ualant ullo m n alt p eas p psus. c.
ordinam ꝛ uolum obsuai q si ɔtigerit q aliqs fores
n bitas ꝛ moras i ciuitate coitatu ul distctu pus ɔ
misit ul fecerit aliq mallū ul dapnu i Ciuitate coit
ul distctu pus de q fuit accat ul cu p i qsitoez pcess
po q ɔ eu pcedat iqsitio si debat ꝛ fiat p cauas pu
sinas cora qua cogito pueniut de pdcis de pu uoce et
fama q mallū siue dapnu sit ɔmissu, Et bitatio
ce ꝛ fama reqrat i ɔtineti, Coe illi tre de q fuit talis
forēsis accusat ul ɔ eu p iqsitoez pcedet p licēas Coi
pus ɔtinetes i t alia q dcs fores eoꝝ tiigena coraz
pusina Cuia de tali crime accusat l ɔ eu p iqsitoez
pcedit q faciat ei notu q a die psitatiois licērarū
ad viij. dies se ueiat defensur. q ei in ipis licēis psen
tatoe fca viij. dieꝝ tmin assigtu ꝛ ipe licēe ꝑ a cita
tioē hant q licēe mictat ex pesis illi q accatoez fecerit
si uoluit si noluit q mictāt sius expēs. Cuia si ipa ac
cusatoe n pcedat, Si at p iqsito ex offito. Cuie pcede
tu mictat expēs. Cois pus du m tra reqrēda occep
dca distet tm a coitatu pus p xl. miliaria ꝛ n ult, Et si
plus distaret n requirit s citet fores uoce pconia ut
i reformatoe scipta p Iohez tuscu not ɔtinet. Et bayu
lus q portabit ipas licēas defeat respōsioez si h potest
terit alias repsentatoez licēaꝝ autēticā ut de pre
dcis litas psciat. Et si n poss hre aliq not quei
sciet ipaz psitatoez referat cu sacramto. Cuie quia
ipas licēas psitiuit. Et sufficiat dca relato i pdcis
Et si dcs tal forēsis uenit ad dem tmin ad se defe
dedu bn quid alias citet p alteru ex pconib. Cois pu
sij p sa ꝛ tia dilatoe ꝛ pheptorie i scal palatij Cois
et ꝑ alta uoce ꝛ i medio platee ꝛ i pede fori ꝛ detu
ei tmin alioꝝ viij. dieꝝ ɔparēdi ꝛ si i dco tmino n
ɔparuerit poss ꝛ debeat ex bāni ꝛ i dco bapno. alio
ru viij. dieꝝ ē ad defēdedu det tmin ɔparēdi i quo
bapno si pteneit poss ad ɔdepnatoez pcedi ut fuit
pcedēdu, h aut capl fuit editu, i m cc lxxxx viij. ꝛ
Ind. xj. die xxij. aug a dca die i ant pcetis caplis
ul reformatioib de hac i ant loqtib ualituru,

1298

De pena. manumudoli barattery ul uagabudi in
terficientis aliq ciue coitatesem ul distrectuale.
Qvēq manumudol 227 89
Qui ul barattus l uagabud itfecerit aliq ciue coi
tatese ul distāle pus i ciuit coit ul distctu pusij
et capi poterit capite puiat ita q moriat, Et si a
liq de pdcis pcusserit ita q d pcussioe sangs exeat
illi pcutieti pot l cap si capi potit manu dextra fa

Si autem dca reqrenda [illegible] distaret a comitatu Pus. ultra xl miliaria [illegible] citet talis forensis [illegible] ... [illegible]

aat detrincari, Contra at ite inferrent ul' percussit it se ipsum nummundoli in Ciuit coit l' districtu pus' puniat ea pena q puniret aliq pus' inficiens ul' offendens aliu pusinu ul' i peccunia l' p s3 for statut. Ille at qui si fecit homicidi u seu percussiones p aliq taliu pdcoz puniat duplici pena q debet solue si aliqs pusini q fecisset homicidiu ul' pcus sione3 aliq intulisset. ~~Et h capl3 fuit conceptu c qr teno re editu i m cc lxxxviij. ind. xj. die. xvij. aug. ab ipa die i ana ualiturii~~ qualit puniat q ite ferit ul' q

Siquis iferent aliq i percusserit aliq pro. 22. 90 Ciuitate coit ul' districtu pus pro capite puniatu ita q moriat. Et omia boa q repe fuit hre i ciuitate ul' coitat pus deueniat & doueire debeat i Coe. ~~Et h E fuit ceptu i m cccviij. ind. vj. die. ix. octubr.~~

Et si aliq percusserit pro ita q de percussione sangs exat. pot ul' Cap illi percutieti manu dextra faciat amputari. Et ille q pro fecerit si p aliq homicidiu seu percussione puniat duplici pena q debet solue aliqs pusini q facet homicidiu seu percussione alic. Volum insr q q cuiq3 si fecerit ab aliq p aliq malli3 soluat coi pus silez pena & bapnu q debet solue & pati debet ille q de m mall3 omisisset. Saluo q h n p iudicet alijs capitulis in qb e pena determinata 9 illos q facet si aliq malli ut puta homicidiu l' aliq q eet determina tu p aliq capl m pp ul' cois. Et h caplm fuit editu i m cc lxxxxiiij. ind. vij. de pena exbanniti facietis hom

Si aliqs exbannit p ma nicidiu ul' facietis ferita 91 lesitio fecit homicidiu pot & Capit seu alicui 22 alt coz eiu si capi potit caput faciat amputari ita q penit moriat. Si at aliq percusserit & de percussione sa3 guis exiuerit. pot ul' Capit manu dextra ei faciat amputari du m de s exbannit e manu possit redime p C. lib. d. Et ipis C. libris solutis detruncatioe man' debeat p nit redime libari saluis alijs penis qs pati de buit seu debuisset ul' deberet ex for alic capli pp ul' coi p mallo omisso seu omittendo. Et pdca ualeat ab hodie in ana. s. a die uenis. xxiiij aug i ana. Et hec intelligant 9 leci & in 9dempnatis pitis pedentibus & futuris. Et dem capl3 fuit conceptu & mutatu sb a nis d. m cc lxxxv. ind. xiij. die pdca. qualr puniat q

Presenti decreto duxi offenderit aliq exbannitu l' 92 statuendu q nemo audeat condenatu q eet i fortia ul' psumat offendere aliq malefactore coe. 22 du ducet p familia pot ul' Capit ul' p homies castr ul' Ville seu alterius loci ul' baylitores. cois pu si infortia Cois & siqs offenderet puniat duplici pena q puniri deberet si aliu offenderet q n eet exbannit de il lo mallo ul' sm illud malli q facet ul' patraret n obstante aliq exbannimento de eo fco. Et si aliq offenderit aliq forese q assotiaret aliq exbannitu3 Cois ul' 9dempnatu ul' malefactore qui foret uel let defendere tale exbannitu ul' 9dempnatu ul' malefac

tore ul' q ei daret auxiliu ul' fauore ad pena3 aliq minime teneat. Et pdca omia locu hant ab hodie in ana. s. a die matis. xxj mes aug i ana cui tib anuis. d. m cc lxxxv. ind. xij. sb q 9 cultto h capl3 fuit editu qualit possit capi malefactores & qd habeat

Ut mallia 9mittentes euade no possit cator. 22 93 udictu ultois ord p capl i iuolabilit ualituro ordinatu sit cuilib capere homicidas stratar robbatores et fures & alios percusores cu armis & eos i fortia pota tis ul' Capit cois pus duce & bant & hre debeat ille qui cepit aliq homicida ul' q homicidiu 9misit uel robbatore stratar ul' fure, & in fortia Cois duxit de bonis alterius pdcoz q cepit si capt p p n debebit & ult pena qua solue debebit Coi. l. libr. d. & eos pot ul' Capit ult ipa3 pena & qtitate bapni q debebit soluere. Coi de bois alterius dcoz malefactor capien ti ul' capietib solui faciat. Et si no soluit dcas. l. lib. d. tm no e assignado stet i carceribus. cois don soluit cah exh n poss mo aliq fine ca n obstate aliq caplo pp. ul' cois pcedete ul' seqte h capl. Et cepit & i fortia cois duxit aliq aliu percusore cu armis hat & hre de beat de bois ipi percussoris ult pena & bapnu q & qd debebit solue Coi. xxv. libr. d. Quos capieti l' capieti b pot ul' Cap solui faciat ut dem e. Et si n soluit tm no e dato stet i carcerib cois deqb nulla ca th poss don soluit dcas. xxv. libr. d. Et aliqs 9misit aliq ex pdcis mallijs & p pdce debet & pderet, capt tu p aliq & duceret i fortia cois pdci hat captores auere Cois peccunia3 supi noiata aliq alio caplo pcedete ul' seqte h capl3 n obstate. Et h capl3 fuit ~~editu i m cc lxxxviij. ind. xj. die. xx. aug a dca die in ana ualiturii~~ qualit 9denari si no soluerit

Si aliqs fuerit 9dempnat coz 9dempn q eor bona sit p aliq mallo & n soluit 9dempnat cois & uedatur p coi. 94 in q fuit 9dempnat Capit debeat & teneat boa sua fac ere 9 filio banni. Et si apparuit aliqs q uelit eam emere p iusto 9uenieti pro q uideat dno Capit faciat Capit ei uenditoez de dcis bois aliqn faciat sy dic p coi q accipiat i 9tineti tenuta & possessioe3 dcor bonor & 9dempnator. Et ipa boa ex nc fit Cois pusij saluo q si dcs 9dempnat soluit postea 9dempnatoez de eo fca3 reddat ei dca boa. Et si dcus syndic fraude ul' cul pa 9misit in suo offo faciedo. C. libr. d. coi pus soluere teneat. ~~Et h capl3 fuit editu sb anis d. m cc lxxxj. ind. ix.~~ de pena proicietis i domo pisculor ul' ma

Quicq3 notumo tpr celator ul' alior pusinor 95 piecerit i domo illor & qlit puniat facietes turpitudine de arte piscii seu macellor l' alic alti bois de Ciuitat et burgis ul' coitatu pusij p qlib lapide noie pene. x. libr. Coi pus solue teneat. Et si fuit de die. C. s. p qlib lapide solue teneat. Et u dic ul' coitatu pus fuit ~~additu i m cc lxxxiiij. ind. vij.~~ de q bapno medic

tas sit cois et alia medietatē habeat accusator. Et qicuq̄
disconficauit etraginauit seu reluticauerit vel abstulerit
bāccaȝ aliq̄ᵃ aliq̄ᵒʳ piscinoʳ de die ul' de nocte soluat et sol
uē tnat̄ p uice q̄lib; .x. libr̄ abaca reficē tnat̄. Et dc̄i bāp
ni medietas sit accusatoris et alia medietas sit cois.
Et qicuq̄ de die ul' de nocte fecerit aliq̄ᵃ turpitudineȝ
i domo p̄dc̄oʳ seu bācas ul' mercatoʳ ul' alioʳ piscinoʳ
soluat et soluē tnat̄ p uice q̄lib; .c. s. d. Omat̄
i dc̄a domo illoʳ de arte piscium usq̄ ad plateā se foʳ
cois ul' inuia p̄u circa plateā et foʳ cois ul' i. v. stā
tis regalib; seu aliq̄ eaʳ aliq̄ᵃ turpitudineȝ fecerit sol
uat pene noie Coi pus. .xl. s. Et nec audeat p
icē aliq̄ turpitudinē ul' inmunditiaȝ in domib; illo
rū de arte piscium et macelloʳ seu aliq̄ eaʳ de die
ul' de nocte siqs nō ōfecit soluat noie pene p uice
q̄lib; .C. s. quoʳ medietas sit cois et alia medietas
sit accantis. Et qcuq̄ fecit p̄dc̄a ul' aliq̄ p̄dc̄oʳ i noc
te festi omiū scōʳ ul' natiuitatis dn̄i ul' diei ueneris
sci puatū duplici pena. Et syndici cois de p̄dc̄is n̄
possit se intromittere. Et qcuq̄ exalto ul' q̄cuq̄ mō
pcicient aliq̄ᵃ turpitudineȝ de die ul' de nocte sup uia
et inuia a domo piscatoʳ usq̄ ad plateā seu foʳ
Cois et in platea seu foro Cois a muris domoʳ ex p
uice q̄lib; Coi pus. .x. lib. d. soluē tnat̄. Et capitaneus
tnat̄ iqrere m̄s quolib; de p̄dc̄is. Et in p̄dc̄a uia a
muris domoʳ ex poste n̄ debeat retinē aliq̄ bācā
n̄ aliqd aliqd aliud tenē ul' facē p ut i sp̄ioʳ capitulo
q i cip' in platea et c. ot. Et qcuq̄ aliq̄ᵃ turpitudi
nē fecit i uia ul' muro ciuit̄ pus q̄ int̄ murū ē sic ca
po batalie. et i uia q̄ ē iusta murū dcm ab ecc̄e sci an
dree usq̄ ad ecc̄e sci donati .xl. s. d. noie pene p uice
q̄lib; soluē soluē teneat̄ et cedat̄ sacramento accusatoris.
Et medietate bāpni habeat accusator. Qcuq̄
pcicit ul' aliq̄ᵃ turpitudinē in miserit in uia q̄ uadit
ā murū capi batayle ab ecc̄e sci andree usq̄ ad i
ecc̄aȝ sci donati pciendo terrā ul' olera fetida ul' ali
q̄ aliā turpitudinē faciendo custodes uidelȝ unū p p̄o
ta sci pet. et aliud p porta sol' q̄n alii offitiales ciuitatis
eligunt qui debeat ō facientes accusare et habeāt medium
bāpnoʳ p q̄lib; eoʳ et Coi pus p eoʳ salario .xx. s. d.
Et post q Cap illi qui accusati fuerint nō debeat i iunge
q dcm terrā ul' aliā turpitudinē debeat eleuare. Et
si p̄dc̄i custodes n̄ fecerint eoʳ offm sc̄m formā statuti et
n̄ denūtiauit ō facientes soluat q̄lib; eoʳ Coi pus
p q̄lib; uice .xx. s. et q̄lib; eoʳ ualeat accusare et hāt
medietate bāpni. Pretea piscarelli et piscicarel
le qui et q̄ stat ā murū capi batalye et in dc̄a uia
tnat̄ q̄lib; die sabbati mundare ul' mundari facē ex suis
pens uiā q̄ ē ā murū capi batalie s. ab ecc̄a sci a
ndree usq̄ ad domū olim ragacanes et turpitudineȝ
uie pice debeat i capo p̄dc̄o sb' motone dc̄i capi
q si n̄ fecerit puant p q̄lib; uice et q̄lib; eoʳ .de ff. .x. s. ff.

Et tnant̄ et macellatores de nocte tenē clausū macel
lū ita q nec de nocte intrare ualeat i eodē post p'mū
sonū campane q̄ pulsant̄ de sero et facē unā portā in
sta domū dn̄i uegoli q claudat̄ ut dcm ē cū aliis
portis cū bonis seris. Et debeat fi unū pectorale
sup murū Ciuit̄ de porta sol' ad domū dom Getilutii
usq̄ ad domū bredii olim cōpoli gerardini expens
habituȝ domos ā dcm murū q pectorale debeat eē al
tū trib; pedib; ad pedē cois oputato illo pectorale
q n̄c ē. Et p̄ dcm Capit̄ fi facē teneat̄ p se. Et si
Capit̄ ad p̄dc̄a facienda fuerit negligens .x. lib. den
Coi soluē de suo salario tnat̄ et qcuq̄ piecerit ul' robo
lauerit in domū aliē de die ul' de nocte puat̄ p̄o
uice q̄lib; et q̄lib; lapide .iii. xl. s. d. et stet sacra
to accusatoris. Et q capu batalie q̄ sic p sup
noiat̄ multa reparatione indiget et aptatu volum
q in oī unus fiscalis homo et legal' eligat̄ p coē i
pus qui tnat̄ oia q̄ uiderit utilia ad aptatoēȝ ca
pi p̄dc̄i et maxie faciat fi in ore clocane q̄ ē intra
ciuit̄ int̄ domū macellaʳ et piscatoʳ una bonā
magnā et spatiosā clocanā q̄ incipiat i uia iux̄ dcaȝ
clocanā seu fenestra que ē ibi in dc̄a clocana fienda
sit ad mi undiq̄ ampla .iii. pedib; ad pedē Cois
pus Et fiat ita cana seu cupa q sit ad mi' sbtus
terreno capi batalie cupa .ii. pedib; ad dcm pedē. et
fiat ita q exeat in medio capi p̄dc̄i. ita q aq̄ i mediū
capi exeat et uolum q oēs fenestre un' decurrit aq̄
q̄ sup i muro capi batalie recludant̄ et aptet ita
uia q̄ ē ā murū capi p̄dc̄i q tota aq̄ decurrat in
dcaȝ clocanā fiendā int̄ domos macellatoʳ et pisci
aroloʳ et n̄ aliunde. Et uolū q dc̄a uia ā murū
capi batalie a domib; filioʳ dn̄i senſi de glucto
usq̄ ad macellū debeāt ampliari et a domib; macel
latoʳ usq̄ ad casellaȝ de pota ā pet' l' in q fiant
ā murū capi ex parte exterioʳ sup capoarē sic fi
fuerit ex pte porte ā pet' an domū ugutionis pin
nuciani et amplieē dc̄a uia ut amplia fuit ex pte
porte ā pet ut dcm ē. Et debeat et dn̄s supstans
facē scalā et applanari p hoīes cois porte ā pet
et porte sol' in do tone et tā inotonis q̄ ē ex pte por
te sci pet i capo batalie et q̄ ē ex pte sol' et faciat fi sca
lellā ex pte porte sol' ut hoīes possit descēdē et ascē
dē et ire et redire cū bestiis et sine bestiis in dcm capu
sic ē in pede capi batalie. ut tā q̄ ducat̄ ab aq̄
discurrere q̄n pluit retetoēȝ hāt in dc̄o capo ut i
ipe capus acius explanet et nullus et nullus post ex
planatoēȝ dc̄e tre et dc̄oʳ motonū audeat n' debeat
pice terrā ul' turpitudineȝ i planellū ex parte supi
oʳ dc̄i capi. et possit pice ampa seu planello dc̄i
capi i fiūs. et ō facient soluat p uice q̄lib; .xl. s. d. et ce
dat̄ sacramto dc̄i supstatis ō eē et singlos q̄s accu
re seu denūtiare uoluit. Item eligat dc̄i

T grat quolibet mise

Hugonis ...

Alie sacramento testium

io ciuitatis non de muro qui est contra ipsum murum prope domum nec
tectum domus non in casalinum aliud est domus seu casalinum super
ipsum murum ciuitatis aquam turpem lapides immunditiam vel aliquid
turpe et Et qui contrafecerit soluat comuni pisano pene nomine pro vice
qualibet xl solidos denariorum et credatur sacramento illi cuius fuerit domus casa
linum vel quod proiectum fuerit extitisse super ipsum murum
ciuitatis et super comuni pisano de obseruatione quod fiet coram potestate
cognitus non habeat ullo modo. Et si recius suprascriptus predicti non
fecerit contra mandauerit, quem nullum salarium percipere de
beat nec habere immo pene nomine comuni pisano v libras soluere com
pellatur. Et contra scalella contra murum ciuitatis que sit debent ex
parte porte sol et deus muri siccus contra clocana que est
in muro ciuitatis et dextre placito in contra murum ad expensas
comunis pisani sit debeat compleri. Et hoc capitulum quod totum fuit mu
tatum et correctum. m. cc. lxxxxv. indictione viii. die augusti a
1295 dicta die in antea ualiturum. Volumus et quod dicta via que
sit super murum capitulum batalie sic debeat esse expedita ab ecclesia sancti
donati usque ad ecclesiam sancti andree. Et nullus debeat habere
aliquod bancum in ea ante eius domorum foras ut istud ca
ita intelligatur esse debeat usque ad domum nicolucii
bonauenture. Et hoc ultimum capitulum fuit additum in m. cc.
1292 lxxxxii. indictione vi. Et nulla persona audeat facere vel ponere
aliquas turpitudines prope ecclesiam sancti andree de porta sol
iudicato capo vel in via que est iuxta dictam ecclesiam utrumque ad
xx passus ad passum. Comuni et qui contrafecerit soluat pro
vice qualibet v libras denariorum et quilibet esse possit accusator et habeat
medietatem banni. Et insuper nulla persona audeat excoriare
vel occidere vel ponere aliquam bestiam in capo plagie. Et preterea
iter in butinali iuxta murum ruptum in fine que est ex parte de por
te sancti petri. Et qui contrafecerit soluat pro vice qualibet v libras
et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Et predicta
omnia que continentur in hiis duobus ultimis capitulis fuerunt
1291 facta in m. cc. lxxxxi. viii. die viii. augusti a dicta die in
antea ualiturum. De pena capientis vel offendentis aliquem

hominem et de pena capientis aliquem liberum hominem

Nulli domino sit licitum
capere seu capi facere
aliquem suum hominem in ciuitate et districtu pisano.
vel offendere in persona nec uitam accipere seu membrum aliquod
debilitare vel aliquid contra cuius sanguinis hic est cogito et
punito sanguinis spectet ad potestatem et capitaneum. Comuni pisano
saluo quod domini possint eorum homines capere si reperirent fui
se absentatos et se absentasse et hoc cum licentia potestatis
vel capitanei. Et qui contrafecerit, cc libras denariorum nomine pene soluere
teneatur. Et si aliquis dominus aliquem suum hominem caperet cum licen
tia potestatis vel capitanei eum mittere debeat in manus potestatis
vel capitanei et de eius cognoscat inter eos per curiam pisanam
Possit tamen dictus dominus capere eorum homines suos si homines
aliquem excessum fecerint contra eos vel eorum bona de quo debe
rent portare penam et potestatem et capitaneum presentare, dummodo
domini captore nullum malum vel detrimentum eis inferat
in persona tamen dominus contra eos quod de bonis et rebus hominum
eorum possit uti sicut est solitum. Et de illis absentibus ita

legittimus dominos uti posse rebus eorum et eos posse capere et
si contra eos excessum fecerint ut est dictum de quibus domini fuerint
in possessione sunt iure proprietario vel personam debita. Et
si tales domini suum hominem quem ceperint seu capi fecerint non
representauerit potestati vel capitaneo ut dictum est ea die vel sequenti
quo cepit vel capi fecerint soluat talis dominus pro qualibet vice et
die quo contrafecerit. cc. libras denariorum. Preterea quicumque ceperit
vel capi fecerit in ciuitate vel burgis vel comitatu vel distric
tu pisano aliquem liberum hominem, ducentas libras denariorum nomine pene
soluere teneatur. Si autem in territorio alicuius castri vel uille
aliquis ceperit homines illius castri vel uille in cuius territorio aliquis
captus esset teneatur infra tertiam diem post captionem factam dicto potestati
vel capitaneo renuntiare quod si non fecerint penam v. libras debeat
substinere. Preterea quicumque cepit aliquem vel aliquam
contra voluntatem vel transmisit in aliquem locum pro ui puniatur in v. libras
denariorum et de predictis per potestatem vel capitaneum vel eorum et curialibus eorum
offitiales possit inquiri nullo obstante capitulo et maxime
capitulo inquisitionum et inhibitionum de predictis quilibet possit
esse accusator saluo et reseruato quod predicta non intelligantur nec
locum habeant in meretricibus et aliis mulieribus male conditionis
et in furibus siue latronibus et aliis malefactoribus quos aliquis caperet que detinet uilem quod sic
fuit conditum in m. cc. lxxxxviii. indictione xii. die xxi. julii
1299 a dicta die in antea ualiturum. Si renuntiatum vel sim
pliciter expositum seu dictum fuerit potestati vel capitaneo ciuitatis
pisane vel maiorum iudici alicui eorum a dicto comuni quod aliquis detine
at seu faciat detineri aliquam liberam personam contra suam uoluntatem
maiorem xii annis vel minorem xii annis contra uoluntatem patris
vel matris si patrem vel matrem habuit et repertus fuerit culpabi
lis de predictis salua pro purum firma siue uictime vel uictimae
illius pro quod diceretur esse detenta potestas vel capitaneus seu uicarius eius
ut predictum renuntiatum vel expositum seu dictum fuerit tale sic repertum
culpabilem de predictis punire debeat ut homicidam et eque
si homicidium commisisset nisi infra quintam diem a publicatione testium
mandato dictorum potestatis vel capitanei seu iudicii coram quo de predictis
questio seu lis fuerit uentilata talis malefactor personam quam diceretur
esse detentam representauerit qua representata prefatus dominus potestas
vel capitaneus siue iudex coram quo fuit dicta questio siue lis restituat
eam pristine libertati et patri vel matri si patrem vel matrem habuit et
dictum aliquod non obstante et de predictis possit vel debeat inquiri
per dictos dominos potestatem et capitaneum et eorum iudices maleficiorum et curialibus eorum
per se et secrete ad petitionem curialibus petentis et quia talia mala com
mittentes et committi facientes in predictis et cognoscendo
quod etiam impuniendo locum habent et reperiuntur obstinentur omnia sta
tuta et ordinamenta loquentia de homicidiis et committentibus homicidium
et de testibus receptis et recipiendis super homicidio non ob
stantibus aliquibus statutis et ordinamentis et reformationibus specialibus vel genera
libus que in contrarium loquerentur et maxime statuto quod loquitur de inquisitionibus
quod uincet vel impediat processus fiendus contra predicta eorum in
inquisitione fienda locis ubi diceretur esse detentam et non esset
appositus cum talia fiant ut plurimum in occulto et de contra pena
tionibus et processibus qui fient de predictis de aliis statuitur dominus potestas
et capitaneus et eorum iudices et etiam iudex justitie et quilibet alius
offitialis comunis pisani quocumque nomine censeatur contra eum non

hant ullo mo nec de ipis possint se mo aliquo imi
sce. Et si talis malefactor eet p aliquo malefitio
exbanitus capite puniat itaq moriat. et pena leccu
hant abhodie mana aliquo no obstante. et hic c. fuit
facta in mccc vj. Ind iiij. die xvij Junij.

Vpientes obuiare malitiis et eis resistere reme
dus oportunis presenti ord cap q siquis ul siq
dederit alicui uenenu siue resigar siue argentum
uiuu comedere ul potare ul in aure ul aures ul in
os alicui imisit ul sibi uenenosa dederit potione et
puniat si ille cui datu ul imissu fuit aliq pacto mo
riret si fuit masculus capite et si mulier igne cremet
itaq penitus moriat. et si offensus no moriret pu
niat offendens in CC v. lib. d quas si no soluet i tmi
e tandem de medio puniat itaq moriat. et hec cap
fuit mutatu a beo loco ubi maxp si fuit masculus et
i mcccxiiij. Ind xij.

98 T omibz sint notorie punitiones que fiet de furib
et furtis comissis et que comiterent in futuru. Sta
tuimus et ordinam q a tpre futuro qn contigerit q ali
quis latro ul fur ul robator: statute debeat suspendi p
gulam et in furcis pssite coruos ide malefactor debeat
suspendi in contra ubi comisit malefitiu uidelicet in
comitatu illi parte ubi malefitium comisit ubi pot ul cap
et eorum offitialibz uidebit couenire et no in alio loco sub
pena C lib d. dnis supdictis qui ipos malefactores t
suspendi facient alit nisi sicud supius dictum e. et hec
caplm fuit conditu in mcccxiiij. Ind xij. die ult aug.

99 Vicaiqz e ul fuit condepnatus p furto et e ul erit
platu q e ul fuit pu[cus] latro potas ul capit
tneat ei dare et assignare tminu p unu mense ut sol
uat sua condepnatione de qua e condepnatus et si dam
sua condepnatione soluere no potuit pot ul capit ei ma
nu dextra a pede faciat detruncari. et hec locu hat in c
depnatis in pterito tpre et ubi loquit in condepnatis impterito
tpre fuit coditu in mcccxiiij Ind xij. et si potas et ca
pitaneus hec facere fuint negligentes soluat quilibet
eor de suo salario coi pus C lib.

100 Agentem ul comittente furtu i ciuitate ul burg
ul in toto comitatu ul districtu pus potas et capit
tneat punire sm forma statuti itaq bene sit punit
Et si latro fuit inuentus ad frangend domu ul domo
et fuit pus latro et fecit furtu a x lib sup furcas sus
pendat itaq moriat. Si aut fecit furtu x lib ul ab in
infra potas et capit manu et pede tneant sibi facere
detruncari et hec caplm fuit correctu et mutatu et in eo
pene grauate in mcccxiiij Ind xij. Statuimus
in sup statuentes q quicqz receptauit fures ul fu
ra robatores ul robarias eadem pena puniat qua
medu puniut et puniri debet fures et robatores p for
statutor ord et reformat cois et pp pus si scient fures
ul furta robatores ul robarias receptauit. et hic c. fuit
coditu mcccxiiij. Ind xij. die ult aug.

101 T si aliquis latro fecit furtu i ciuit aut comitatu
aut districtu pus a x annis at potas et capit p
sit et tneat eu punire ac si fecisset tpre sui regiminis et eu
de ciuit et coit et districtu pus expellat n eu toto tpre sui
regiminis redire pmictat.

102 Vicaiqz fu peruenit in forma cois pus et fuit
pu[cus] et famosus fur et fuit furat x lib ul ult ul
re ul res ualentes x lib ul ult siue i una uice siue
plibz furcas suspendat itaq penit moriat. Si aut t
fuit furat min x lib ul re ul res min ualoris x lib ei
pes et man debeat apputari. Si uo aliqs qui no fuit pu
et famosus lat et fur fuit furatus usq in l lib ul ab
inde sup ul abinde i ul re ul res ualois l lib ul abinde
sup ul abinde i puiat coi pus in quadruplu rei furtiue
accepte et in restitutione rei accepte furtiue illi cui res fuisset
accepta. Si uo no ueniit ul no eet i forcia cois pus ex
banniat et condepnet i pena supi noiata dumo de furtis fris
pit mat fiat canali ul pro canali ul auunculo ul auo qui
no diuisit null possit accusare n tm ille c fcm fuit furtum
n de ipis furtis sic fris consangneis supdictis possit inqri n
procedi p pot ul capit ul aliq offitiale cois pus n ad pet
illi cui fcm fuit furtu. et abeo loco u maxp dumo et c.
dm caplm fuit i plibz locis mutatu et fuate pene in mcc
cc xiiij. Ind xij. die ultio aug. Si uo fuit furat
xx s ul abin i ul re ul res ualoit xx s ul minoris
ualois puiat itaq bene sit puit abrito pot ul capit in
forma codicate p sene et e qualitate. Si uo aliqs lat
ul fur qui furaret in domu intuerit alic et ille cui fcm
eet furtu denuntiauit alii cui eet dcu dom in qua i trassz
q ipm fure ul latne capere dicam q ipm capiat ul ca
pi facere tneat et captu tneat quousqz familia pot ul cap
uet p eo ul ipm ducat i forma pot ul cap. q si no fecit
soluat pene noie coi pus xxv lib d. et q c misso ult
c. fuit coditu sub anno dni mcclxxxij. Ind x. et hec
caplm fuit correctu et mutatu ut supi scriptu e. in mc
cclxxxvij. Ind xv.

103 Vicaiqz fecit furtu de nocte ul furari uoluit i domo
alic si ille cui dom fuit ul ei famul ul ali qui sta
ret in ipa domo illu fure interfecit ad pena aliq mi
nime teneat.

104 Siquis inuenit aliq ad frangend domu sua
in qua hitaret siue sit pa siue no ul in ipa domo de
die ul de nocte ad furand ul cognoscend uxore ul filia
ul nepte ul cognata ul aliq sua consangnea ul famu
lare cu eo in domo manete et tuc cu offenderit ul in
terfecit ad pena aliq minime tneat. et in hoc caplo fuer
additiones fce in mcccxiiij. Ind xij. die ult augusti.

105 Vicaqz furtiue mutilauit seu euacuauit alicui bursa
ul gibyrne puiat in l lib. q pena si solue no potit
ei man dext debeat apputari. Et quicqz defenderit aliq qui
euacuass ul apputasset alic bursa ul gibyrone quomin du
cet in forma cois pus puniat noie pene in xxv lib d. et q
c. fuit mutat mcclxxxv. Ind xiij.

Sigs petet ab aliquo debitum psolutu de quo plurie appareat
iustu pud respectu psolut pecunia q petet a te trib eius de suo cois
pus pene noie plure tratur

1306

1314

1314

1314

1314

1314

1282

1287

1314

1295

13 e del 1285

Quatus

106 Si in aliq̄ castro l' villa Coit' pus l' t̄por' tritorio fieret aliq̄ robbaria hoies castri ul' uille cape debeāt ⁊ affligere Robbatores potāti ul' Capit' pusino. Et si eos cape n̄ potint du3 mō eos suo posse psequāt sine malitia dicāt noīa robbatorū. Alias soluat castr' l' uilla si fuīt C. focularu, et abinde, xxv. lib. d. si abinde īf. soluat prata focularū ⁊ emēdet dāpnū patienti taxatōe fcā p pot' l' Capit' ul' ei iudicem ⁊ iuram̄to p̄stito derobati, du3 tm̄ liq̄do pbatū fuīt robbariā fuis se omissā in dcīs locis, Tn̄ hō remaneat ī puidētia pot' l' Capit' de illo q dixit se derobatū q̄ p fraude ul' n̄ dati ū h n̄ dicat. Et sindici de p̄dcīs cog̃tōes hīc n̄ ualeat ullo mō. Et si n̄ cogsceñt pena .l. lib quilib3 eoz debeāt sustinere.

107 **Qualiter iuetus ad frāgedū domū ul' camerā puiat.**

Si qs inuēt' fuīt ad frāgēdū domū ul' camerā 223. alie' pot' l' Capit' eū suspēdi in furcis facē teneāt, ita q̄ pēit' mouat. Et si pbatū fuīt aliq̄ iue ad frāgēdū domū ul' camerā alie' possint, pot' l' Capit' eū eoz arbitrō ɔdēpnare.

Qualiter puiat castrū ul' uilla ī quib3 fcm̄ fuerit.

Si qs fuīt occis' maliq̄ homicidiū si nō cepit ol homicidā castro ul' uilla coit' ⁊ districtu' pus hoies illi' cast' ul' uille n̄ fcm̄ fuīt malli3 homicidij ul' homicidiū tenāt capere

108 homicidā, ul' homicidas ⁊ ducē ⁊ dare pot' ul' Capit' l' eoz in' q̄ si nō fecint castrū ul' villa si fuīt C. focularioz ul' maioris nūi, Coi pus. C. lib. d. soluē tenāt, Si nō fuīt minoris nūi. C. focularū Coi pus. l. lib. d. soluē teneāt. Si āt in ptinētijs alie' cast' ul' uille dcm̄ malli3 fuīt ppetratū hoies ipī' cast' ul' uille q̄ q̄ sciuīt ɔcurrere teneāt et dare operā studiū ⁊ fauorē ad capiend' hoicidā ul' hoicidas q̄ si nō fecint ⁊ castrū ul' Villa huīt, a. C. focularib3. ō pot' ⁊ capit' auferāt ei pene noīe, C. lib. d. Si nō huīt. C. focularios ⁊ abinde īfius. l. lib. d. Si āt hoies castroz ul' Villaz ipōs malefcōres cape n̄ poterūt. n̄ eos fraudulēt' dimisīt ad penā statutā minime tenāt. De ferītis āt fcīs in locis p̄dcīs, pot' ⁊ cap. possit bāpnū tollē p Coi pus Castro l' Ville ad eoz ābitu3 du3 m̄ nō excedāt penā supi' noīatā. Et si aliq̄ malli3 fcm̄ fuerit in Ciuit' ul' districtu pus tenāt hoies uicinātie ul' ɔtrate l' par' seu cast' ul' Ville ɔcurrere ad rumorē ⁊ dare opa3 boā fide ad adiuuād' offensos. Et ad Capiend' malefactores q̄ si n̄ fecerint eos puire pot' ⁊ Capit' eorū arbitō tenāt. Et si malefactores capi n̄ poterūt p dcōs hoies dum̄ fraude n̄ omittāt ad penā statutā nullatenū teneat.

109 **De pena capietis ul' custodiū dātis alie' qs receperit ul' malefcōra ul' eū ī domo retinetis.**

Si qs receperit ul' latitauit, ul' sbsidiū, l' auxiliū aliq̄ p̄stitit alie' malefactori, ul' defendet aliq̄ malefcōrē ul' fact' ī domo retinuerit l' alibi, in Ciuit' l' burgis ul' Coit' pus. ul' scienter asociauit ad offendēd' tenāt sbstinē ⁊ soluē silē3 penā et penā ⁊ bānū. Cois pus q̄ ul' q̄ ipē malefcōr sbstinē et soluē tenēat ex foā alie' statuti l' reformati ɔsilij ul' rectori. Et sindici de p̄dcīs cog̃tōes n̄ habeāt n̄ hīc ualeant ullo mō. Et p̄dcm̄ C, ex nc ualeat debeat ac ex ...

~~... ɔfirmatu q̄ fuit mutatū ⁊ correctū sb anno dn̄i mcclxxxvj Ind. xiiij die xxi mēs aug. ⁊ q̄ dcē supi' ī p̄nte capitul' aux' fuit additu ī mcclxxxx. Ind. iiij.~~

1290

Si nō alicui ... aliq̄ ... q̄ ad alio offenderit ... duplici pena puiat' qua puiri debet ... n̄o p̄dcīone ɔmisisset ... ⁊ sufficiat ... ut ad ... possit.

~~Si coitate se ghonesti uiuāt ⁊ ab illicitis se abstineat ordo q̄ si ad Coitatensis sui districtual' pus assotiauit aliq̄ pusinū ul' forensem ad offendendū aliq̄ pusinū soluat duplicē penā q̄ debet soluē ille pusin' ul' forensis quē assotiauit ut dcm̄ ē h̄c Capitulo fuit ɔditum ī mcclxxxxviij Ind. xi. Et si aliquis Comitatensis eūdem pusinū quocūq3 mō ul' qualitēq3 offenderit in p̄sone insultando siue alio mō puiat' duplica pena qua debet puiri pusin' offendēs aliū pusinū.~~ 110

1298

~~Hoc cap' fuit ɔditu in ... mcccxiiij Ind. xij. die ... Augusti.~~

1314

111 **De pena aufercie.**

Si aliqs abstulit ul' aliq̄ p familijs pt' l' capit' l' auferri fecerit familie baylitoribus cois ul' custodes pot' ⁊ Capit' l' alie' de falia alie' eoz aliq̄s noctis. p' ɔ eoz uolunt' puiat' ~~in. CC. lib. d.~~ Et si abstulit ul' auferri fecerit baylijs Cois pus ul' alie' eoz aliq̄ q̄ ocepit madato pot' l' capit' ul' alie' iud' l' not' eoz puniatū in. C. lib. Si nō fuīt uniūsitas alie' cast' si acceperit familie pot' ul' Capit' puiat' in. CCC lib. Si uero bayul' Cois i. CC. lib, Si āt fuīt uniūsitas alie' ul' ... Et si accepit familie potatis ul' Capit' ~~puiat' in CC. lib. Si uō baylijs Cois i. C. lib.~~ Et si aliqs accepit aliq̄ custodib3 noctis ō suu3 uolunt' p' tuū sonū Ca3 pane q̄ cepit puiat' in xxv. lib. Et si aliqs accepit aliq̄ q ducēt in man' potatis l' Capit' alie' custodi grascie ul' aliu' q̄ eū ducēt ad coē pus. puiat' i. C. lib. Coi pus psoluēdis.

112 **De pena castroz ⁊ villaz q̄ assignaret dātes ul' asignates ī custodia eoz syndō.**

Si p' familiā pot' l' Cap. **pot' capit' ⁊ quē retineret** ul' alie' eoz p aliq̄ t̄poz seu alie' **exbaditos ⁊ qualiter offedi ualeat exbaditi** t̄poz alie' syndico l' ɔsul l' baylitori alie' uniūsitatis alie' cast' ul' uille, duob3 massarijs cast' l' uille p̄sentib3 aliqs erit dat' ul' ⁊ affigē ut illū pot' l' Capit' repsentēt, Et ille syndicē ul' ɔsul baylitor alie' cast' ul' Ville illū ō datū ul' affigtū n̄ tradiderit ī fortiā pot' ul' capit' ad t̄m, q̄ ō p aliq̄ fuīt affigē si ille q̄ dat' ul' affigē fuīt, capt' fuīt, p aliq̄ mallō ex q̄ penā corporalē sustinē debēt Coē illi' cast' in CC. lib ⁊ coē uille in C. lib. Coi pus debeat ɔdēpnari. Si uō ī pena pecuniaria puiri debet ille dat' ul' affigē Coē illiu' cast' ul' uille in ea q̄ntitate q̄ ille dat' ul' affigē puniēdus eēt ul' ɔdēpnād' Coi pus debeat ɔdēpnari. Du3 mō ɔstet legittie ō dcā Et h intelligat' si p aliq̄ baylitorē Cois pus ex pte pot' ⁊ Capit' fuīt inuictū ut dcm̄ captū detineāt. Et de p̄dcīs ō castra et villas pot' ⁊ Capit' ⁊ quib3 eoz tenāt' inq̄sitā face de oīb3 ⁊ singlis ɔscptis ī p̄s capto, Et culpabiles reptos puire s3 fōā q̄ supi' ɔt ī aliq̄ alio. ~~Et id q̄ ɔt ī isto. C. fuit additū ī. mcclxxxxiij. Ind. vj.~~

1293

Itē si aliqs de magnatib3 in Coit'. receptaret aliq̄ exbānitū Coīs pus p mallō ⁊ denūtiatū erit ei q̄ talē exbānitū p̄sentet ī manib3 potatis l' Capit' ~~tenāt' ipm̄ exbanitū p̄sentare in fortiā potatis ul' Capit' tune l' tertiam die post statū, dem̄ ptatis ... si nō fecit. Quinq̄gintā lib.~~

noie pene coi pus solue opellat. Et si i aliq castro ul'
villa Coitat pusii a distictu aliqs exbanit Cois pu
sii p mallo receptaret a denuntiatu fuit hoib castri
ul' ville ul' sindico alic cast ul' ville, ut tale exbani
tu debeat psintare in fortia pot l' Capit. j. itia dies
p fcaz denut q si no fecerit si fuit castru puiat in
C. lib. d. Et si fuerit villa puiat in .l. lib. d. Et pdci
denut possit pbai ee fca p istrm pu ul' salte p duos
testes. Et ea q otinet in istis duob ultis C. fuerit
1285 odita sb anno dni. m. cc. lxxxv. ind. xiii. Voluz
etia q si i aliq cast ul' coit a distictu pus recepta
ret ul' retineret aliqs exbanit, cois pus p mallo
q hoies illi casti ul' ville debeat sub stine silez pea
pecuniaria a Coi pus solue q ipe exbapnit subsi
ne ac solue tenet. Et id q in h. c. ot fuit odita sb
1286 anis dni m. cc. lxxxvi. ind. xiiii. die xx. mis aug. q
ab ipa die i ana debat ofuai. Et insra ad h ut
exbapnitor p mallis a scelib sius temitates
et iuolentie opescat, p bono statu a pacifico Civit
coit distict pus. sti. a ordi. atq decernim h ordina
mto ipetuu valituro, q si qs fuit ul' fuit legie
exbapnit. Cois pus a legie odepnat p pot ul'
Capit Cois pus ul' eor familias q n sit legie
rebanit ul' ab solut occe alic homicidii ul' pacis
rupte, pdois, robarie strate, falsitatis, l' q pe
ui cognuit aliq uigine maritata ul' alia mulie
re hoie odecois, ul' q mbru alic debilitauit seu me
bru mutilauit, l' peussit aliq i facie un sig ul'
cicatx remasura sit, a q aliq peussit apesate in
aliq pte corporis, ita q e magnu ul' nue fecit et
mlt sanguis exiuit, ul' alic domu de nocte fegre
rit seu locu aliq religiosu ca intradi dca domu
ul' locu relosu a fuit i ad accipiedu l' aliq car
nalit cognoscedu, l' aliq offededu i p. l' q aliqd furt
fuit a famos a pu fu fuit, l' q fuit exbanit a odep
nat ex tali crie un pea igerit corporal, sz for sta
tuti pp pus, ul' q pdca delicta ul' aliq pdcor fi fe
cerit seu tetauit, l' ordinauit facieda tpr dcor delic
tor ul' alic eor ppetratoz ul' ppetradoz dedisset
auxiliu osil ul' fauore tal sic exbanit a odepnatus
psit nec aqcunq i puitie, offecti reali a psli. Et osf
fedes pdcos a aliq ex pdcis i reb ul' i psnis ad pena
aliq nullat ciat. Et pot a Capit ul' alt ipor q p
tpr fuit nullu sit offedetib tales exbanitos a odep
natos occe dce offensionis eis psit isere grauami
Et omis odepnato qpcess fca a fcis p pot a Capit
ul' aliq ex suis familiis o pdcos offedetes tales
exbanitos a odepnatos occe pdcar offensionu ul' alic eor ipo iu
re nulli sit valoris a pcassis a irritis haant a esse ie
sit ipo iure i utiles a inanes. In aliis at legie
exbanitis a odepnatis Cois a pp pus p malefitiis
ista pea debeat imuniai. videlicet q offededs aliq

ex pdcis occidedo, ul' mbru mutilado l' debilitado puiat in
meor pene q sustine debet si n eet exbanit sz for statuti pp
pus. si alr offecerit q scdm e dcos exbanitos odepna
tos i psis l' reb pati n debat aliq pena a Coi. Et intelli
gat qlib legitie exbanit a odepnat in exbapitis te
poribus retactis quiuet fuit exbanit a odepnat licz cita
tiones n appareat, ul' salte d e p exbapnimitu cu citati
oib legitiis reptu fuit. It ordinam a statuim p psets
ordinamto ipetuu valituro. q pot a Capit q p tpr
fuint a qlib ipor tenat uiclo iuramti exbanitaz
qlib odepnac p triniu bapni elapsu in ipsis dilic
tor timatis in stati pp pus. Juniu misc et si aliqs p
dcor pdcos neglexerit odepnare i dcm tpe puiatu
m. cc. lib. d. sui salarii a pdcis a osilio eis a pp ab
solut qprogat timm n ualeat ipetire. Et si i pdca
fuit n ualeat ullo m. It oparetib uo a n otria
cib pcepiz statuetr. q pot a Capit tnant uiclo iu
ramti odepnatoes a absolutoes malefitior face
i tepu glimitatu p sor cap pxim quatr lib statuti psitis
atradc ito ab coleco qtap. j. tepus limitatu ic. j. fuit fca
dni m cccxiiii. ind. xii. die ult aug. Et si ad pdcoz ne 1314
glexerit odepnare ul' absolue j. pdcm tpe puiat Coi
pus p sindicu l' iuxt q debit eu sindicare p iuce qlib
in C lib. d. Et voluz q pot a Cap ul' al t eor a porcai
tu n debeat ppere n ppoi face d pogatioe l' suspe
sioe dci capli in aliq osilio Cois ul' pp l' rectoratu
Et q ofecit soluat coi pus p iuce qlib C lib. Et arc
gais ul' osultor o pdca pea sili puiat. Et ea q otinet
in h. c. fuerit odita in m cc lxxxxv. ind. viii. It 1295
ordi a pp ordinamto stat q not pot a Cap q nic st
et p tpr fuerit ad malla deputati sue citatoes e
lib exbapnit i libris actor Civit tnat a debeat
uiclo iuramti exbapnit licentia cuilibet scde a cam exbap
niti pcluste su a longu sic in libris exbanitor deb
iace a pnci usz ad finc. Et de pdcis citatiob a exbap
nitis face unu libru a in fine qolz tum mis dcm
libru osiliib atiuz q p tpr fuint in gnali osilio assi
gte. Et si aliqs pdcor not pdca neglexerit, l' ad ea
pdcis, p qlib caplo puiat. i C. lib. Et d pdcis debe
ant sindicari a absolui n valeat de pdcis ul' aliq p
dcor p osiliu pp ul' Cois. Et aut q dca st supi itelli
gat de exbapnitis a odepnatis p crimib a mallis n
at de exbanitis p debitis l' ca debitor. h caplz sic
1296 manet fuit oditu i anno dni m cc lxxxxvi ind
1298 x die xxi aug. Et h capl fuit corretu i. m cc lx
xxxviii. ind. xi. die xxv. aug. ab ipa die i ana
bitura. Qd pot a capit n faciat aliq exbanir.

Non faciat pot a Capit aliq ultra forma statuti
exbanir l' odepnai ult qtitate pene malefitii e
occasioe exbanner l' odepnaret. Et q ab debano ta
bit ca qi fuit in bapno poit expmat. Et si foret
ae exbanit ul' odepnat ult for stati odepnatio et

Quartus

In eo quod plus esset exbanniti vel condempnati quam debet

exbanniri non valeat set peius intret. De electione notarii super ex
V
T illi qui exbanniet scalantur de eorum bannimentis et de eorum salario
negociis transfire non valeat in preiudicio et de restitutione scrip
durarum statuimus quod potestas et capitaneus in maiori consilio civitatis
114 Civitatis sorte brevium eligi facere teneantur unum bonum notarium de
qualibet porta qui notarii salarium non habeant a comuni set tres denarios
exbannimento et tres denarios pro rebannimento cuilibet habere debeant ab
illo vel illis qui exbanniti vel rebanniti fuerint faciant ab eisdem
quilibet dictorum notariorum scribat exbannimenta et rebannimenta hominum sue
porte in quaternis seu libro comunis Perusii. Ita quod omnia exbannimenta et omnes
bries exbanniti in scripturam publicam reducantur et scribantur infra tria dies
post bannum elapsum in quaternis exbannitorum salvo quod si aliquis ad
dictorum notariorum non esset in civitate non posset tunc alii notarii qui
erunt ad hoc officium de aliis portis scribere valeant exbannitos illius
porte de qua esset notarius supradictus qui non esset presens et valeat et teneat ac
si scriberetur per notarium sue porte. Et dicti notarii debeant et relatores
relationes facere de exbannimentis vel exbannitis quicumque scripserit pro
maleficiis exemplare de libris comunis Perusii in quibus dicte relationes et ex
positione ipsorum inpede exbannitorum illius qui scripserit itaque dicte relationes
tres celari negantur vel mutari. Dicti autem notarii qui exbannitos
quos scripserit qui rebanniti non erunt ad .xv. dies post finitum eorum of
ficium comuni Perusii restituere ac reddere teneantur. Et quod notarii supradicti
sedeant modum in solutionibus percipiendis de exbannimentis et rebannimentis
et scripturis occurrentibus in officiis supradictis ordinamus quod si aliquis notarius acceperit so
lutionem vel pagamentum ab aliquo pro dictis scripturis quod fecit contra dicta officia vel ultra
solutionem quod sibi capere potest et debet secundum formam statuti perdat inde officium et pu
niatur per potestatem et capitaneum et quemlibet officialem comunis Perusii in .x. libras denariorum de facto
sine aufensione unde quilibet esse possit accusator et dabitur sibi medietas et qui vult
acceperit cum neccessaria restituere compellatur. Quilibet notarius sub pena .C. librarum denariorum
ea die vel sequenti qua bannum currerit vel curret teneantur restituere dicta ban
na quorumcumque sint et erunt penes eum et dicti notarii se per et capitaneum sub pena
C. librarum denariorum debeant et teneantur inquirere per et scire de predictis et quilibet predictorum
in quaternis vel aliquo alio non obstante. Et persequantur qui fecit
peccatorem et deponere per dictos notarios fuit die teneantur parti reddere
et restituere sub pena .C. librarum denariorum et ad hec arguantur per quemlibet officialem comunis
Perusii. Hec additio ab eo latio quia maior et quod notarii dicti et fuit facta
Millesimo .ccc.xiiii. inditione .xii. die ultimo augusti. 1314
115 Potestas et capitaneus teneantur facere bannum quod quicumque notarius habuit aliquod
officium a comuni super exbannitis scribendis cum quaternis exbanni
torum coram potestate et capitaneo debeat comparere et si ad notarius singulos quaternos exban
nitorum non restituerit comuni eum restituere compellat et exbanniti transs
scribi faciant a notariis supradictis ...nolato. Et si notarius qui singulos quaternos
exbannitorum non restituerit comuni et non restituerit ad terminum prepre
fixum accipiat cuilibet eorum pene nomine per comunem .x. libras denariorum. Sed
dictorum notarius invenerit fuisse sbratrassisse aliquem exbannimentum vel effec
tu desingularis quaternis solvat bannum quod solvere debeat exbannitus subtractus.
Capitaneus vero cuilibet notario qui singulos quaternos exbannitorum comuni assignavit et re
stituerit dari faciat pro quaternis quos assignaverit et restituerit de avere
comunis Perusii tres libras denariorum si semel fuit in officio si autem pluries fuit in
officio per anno quolibet tres libras denariorum faciat sibi dari.
116 Potestas et capitaneus non debeant aliquem facere exbanniri
vel condempnari ultra quantitatem pene maleficii cuius causa exbanniri
debeat vel condempnaretur et si ad ultra quantitatem pene maleficii exbannitus

vel condempnatus fuerit de eius exbannimentum et condempnatio dicatur non valere. Cum
autem aliquis exbannitus de banno tenetur eo quod fuit in banno post expirat
Et quicumque est vel fuit exbannitus pro aliquo debito cum voluerit cum suis creditoribus
concordare possit et debeat rebanniri dando et solvendo comuni pro libra qualibet .xii. denarios ex
ea quantitate in qua fuit positus in banno comunis Perusii. Hec intelligatur preterea in rebap
nimentum an quod sit debito condempnatus. Item dicimus quod illi qui fuerint pro maleficio
exbanniti possint rebanniri et rebanniantur cum utilitate maioris consi
lii civitatis dummodo solvant bannum in quo fuerint exbanniti cum reme
dio statuti quod remedium reperietur. Proditores tamen illi
qui falsitatem commiserint scienter non debeant rebanniri.
Datum
117 Ordinamus quod si aliquis fuerit exbannitus pro aliquo maleficio pro quo bona de
linquentis destrui debeant secundum formam alicuius statuti comunis Perusii quicumque
qui voluerit dicere se esse consortem ipsius delinquentis et exbanniti vel aliquod
ius habere in rebus habitis et possessis seu detentis per eum qui ex tali
maleficio fuit in banno positus possit et teneatur ostendere et docere de
parte quam dixerit se habere in dictis bonis et de iure quod dixit se habere
in eis infra terminum octo dierum computandorum a die dati banni
in quo potestas et capitaneus teneantur et debeant fieri facere destructionem
bonorum talis exbanniti ab eorum percursoribus possessorum et detentorum infra ter
tiam diem postquam fuit de tali maleficio condempnatus nec pos
sit destructio bonorum plus retardari et ille qui diceret se esse
socium vel aliud ius habere in bonis predictis exbanniti possessionis vel habi
tis non teneatur de iure suo infra spatium .viii. dierum predictorum non alia tere
...predictum publicum bannimentum. Quando aliquis fuerit exbannitus
et condempnatus pro alio maleficio pro quo bona destructa sint non de
berent et non solverit condempnationem infra tres dies a die facte
condempnationis teneatur et debeat potestas et capitaneus vendere pro comuni
bona talis condempnati infra .viii. dies a die lata sententie computandos
dies si emptor potuerit inveniri. Si vero non invenerit emptorem
per syndicum comunis Perusii apprehensa tenuta et possessio bono
rum ipsorum pro comuni Perusii teneantur et fructus ex eis percipiat
ita quod talis malefactor nullum comodum ex ipsis bonis pos
sit recipere vel habere. Et si potestas et capitaneus fuerint negligen
tes ad predicta facienda et expedienda solvat quilibet eorum
comuni Perusii de suo salario .C. libras denariorum. Et massarius comunis Pe
rusii de suo salario dictam penam debeat retinere. Et syn
dicus de predictis cognitor non habeat non se intromittat
C libras comuni Perusii solvere teneatur. Capitaneus cum suis iudicibus
Q
uando fient condempnationes maleficiorum et notarius esse debeat
pro potestate potestas et suis iudicibus et capitaneus cum potestate cum fiet et
vel aliquis ex suis iudicibus et eis intersit de maleficiorum potestatis
ad examinandum processus ipsorum maleficiorum. Et nullus de civi
tate Perusii cum eis debeat interesse nec consulere super ipsis. Sed ipse
potestas et suis iudicibus condempnationes et absolutiones maleficiorum
et dampnorum datorum complere facere teneantur infra terminum in statutis
118 ~~postquam fuit iuratum deveniente dicenda a parte (...)~~
~~postquam fuerint extimata per (...) in extimatam non possit~~
~~prorogari vel prorogari non usque ad kalendas (...) subsequentes post~~
~~ipsum (...) non valeat (...) a syndicis seu a (...)~~
~~natore revocari dummodo in possessio in malleficiis civitatis~~
Perusii non mutatur. Quas condempnationes sit debeat in maiori
consilio civitatis et potestas et suis iudicibus teneantur dari facere a suo
notario. Capitaneus vel suo iudice vel notario infra .xv. dies corpori
a omnibus condempnationibus postquam petitum erit. Quod si potestas non fecerit
l. libras denariorum comuni Perusii de suo salario pro ... quilibet solvere
teneatur. ~~Iubemus et statuimus quod omni anno tempore extimam~~

tiois & sinidicat. pot. & Capit examinaret & iudicatur.
et examinari & iudicari debeat condempnatores pot. & capit
cum copia & libro condempnationum priorum potestatum. & si que condep
natio fuit sibi scripta vel remota debeat rescribi & remitti
intra ipsas condempnationes. & si que condempnatio inveniretur abo
lita sive scripta remota vel cancellata. et reperiretur & sciretur
ille qui fecerit puniatur ~~in mo. Si condempnatio. Comuni pus~~
~~debeat condempnari.~~ Si autem erit condemp. ... c. lib. & abi
de inferius. c. lib. comuni ~~pus~~ solvere teneatur. Volumus
insuper & statuentes quod notarii malleficiorum pot. debeat dare co
piam ~~de~~ condempnationum notarii domini Capitanei ~~secundum tenorem sta~~
~~tuti ss.~~ Insuper iubemus quod quando fiet condempnatores. po
testatis. Et Capit aliqua potestates in consilio facere non
possit nec debeat ullo modo. qualiter de condempnationibus

De condempnationibus ~~tres~~ fiat tres libri.
bros, pot. & Capit. fieri facere teneatur quorum unum habeat
119 pot. alium Capit. tertium consules ... Et cum fiet solutio
ipsarum condempnationum scribatur ipsa solutio in ipsis ~~tribus~~ libris
et condempnatio cancelletur. ~~Qualiter notarii malleficiorum pot.~~
~~& capit. exhibeat copiam condempnationum fiendarum~~

Et aliquis fraus in condempnationibus potest ~~~~ ...
committi non possit sic, ordinantes quod unus
120 ex notariis pot. qui fuerit ad discum malleficiorum cum uno ad m
alleficia deputando & unus ex notariis Capit. fuerit ad disci
cum malleficiorum iudice ad officium deputatus quando pot. vel cap.
fecerit condempnationes debeat scribere & teneatur omnes condempnationes
antequam legatur in consilio ~~& alius notarius secundus predictorum~~ notarius
ad malleficia deputatus debeat & teneatur scribere copiam ipsarum
condempnationum, Et cum pot. vel Capit. voluerit in consilio
legi facere condempnationes debeat dare copiam ipsarum condep
nationum consulibus antianorum. Et priores ipsorum copiam per notarium
antianorum faciat asscultari cum notariis pot. & Capit. in consilio
predicto. Et finito consilio ipsarum copiam condempnationum po
res portare debeat secundum dictum & alie condempnationes penes
pot. vel Capit. debeant remanere. Teneatur & priores anti
non copiam condempnationum & condempnationibus pot. dare
notariis Capit. qui fuerit cum iudice Capit. ad exigendum
condempnationes, ut eas exempletur & ipsis condempnationum
exemplatis priores eas recipiant, & ipsas penes se
debeat retinere. Preterea priores veteres condempnatio
nes seu copiam earum quas habent & habuerint & habebunt
teneantur novis prioribus tenentur infra viii dies post fini
tum eorum officium & Capit. ... eos ad resignandum. Et de
ipsis per notarium antianorum ordinetur & fiat unus liber ligatus & aptatus
et per comune qui bene debeat conservari. Et dictus liber condep
nationum reponatur in archivo quod est apud fratres predicatores
clausus cum archivi per priores antianorum teneantur. Volumus
etiam quod notarius antianorum qui erit per tempore teneatur & debeat finitis pri
mis vi mensibus regiminis Capit. scilicet ille notarius antianorum
qui erit finitis dictis mensibus teneatur & debeat scribere & exem
plare in uno libro omnes condempnationes factas per ipsum
Capit. in ipsis vi mensibus. Et si hoc non fecerit teneatur solvere

nomine pene, xxv. lib. den. Et ille qui erit notarius antianorum finitis
ultimis vi mensibus regiminis. Capit. teneatur & debeat scribere
et exemplare omnes condempnationes factas per ipsum Capit. in ulti
mis vi mensibus sui regiminis quod si non fecerit. xxv. lib. den. solvere
teneatur & debeat transcribere & exemplare omnes condempnati
ones factas per pot. den. solvere teneatur ... factas per pot.
in ultimis vi mensibus sui regiminis Et si hoc non fecerit predicta pena
puniatur. Priorem vero antianorum qui erunt in ultimis duobus mensibus re
giminis Capit. teneatur & debeat videre omnes condempnationes
factas per Capit. toto tempore sui regiminis, Et condempnationes non
solutas faciat exemplari quasi de novo. Capit. debeant
affigere & eas novus Capit. exequi & exigere teneatur.
Et omnes condempnationes solutas de omnibus libris Comunis faci
at cancellari. ut de condempnationibus nullus postmodum
aggravetur, Et si consules predicta non fecerint penam xxv. lib.
debeat sustinere. Et id quod dictum est supra de condempnationibus scri
bendis et exemplandis per notarium antianorum intelligimus de condempna
tionibus non solutis, Insuper notarius pot. teneatur & debeat
dare domino, Capit. & consulibus antianorum copiam omnium condempnationum quas
fecerit. pot. quod si non fecerit, xxv. lib. den. nomine pene solvere
teneatur. Item insuper statuentes quod pot. & Capit. postquam
liquidum erit eis seu alteri eorum de malleficiis de quibus agitur
coram eis seu altero eorum ante platearum condempnatos teneantur
compellere condempnatos vel suos fideiussores deponere
pecuniam vel pignora penes massarium Comunis pisani valentia
pecunie summam in qua quis debeat condempnari. Et tale deposi
tum durent donec fiet absolutio in premissis casibus per syn
dicos vel exequtorem seu iudicem iustitie Comunis pisani vel so
lutio condempnationis. Preterea volumus quod Capit. viii
diebus ante kalendas ianuarii eligi facere teneatur ad brevia in maio
ri consilio Comunis duos bonos & legales viros quorum unus de
beat esse notarius. Qui offitiales taliter eligantur videlicet
quod fiant v brevia scilicet unum in qualibet porta & illi qui habuerunt
brevia signata eligant dictos offitiales & si si potiunt omnes
sint concordes, et si omnes non erunt concordes electio, iiii. eo
rum qui erunt concordes valeat & teneat contradictione alterius non obstante
et quicumque erit in dicto officio uno anno in sequenti anno esse non
possit, Et illa porta que habebit aliquem dictorum offici
alium illum offitialem habere non possit donec omnes alie porte
habebunt illud officium & illum offitialem, Ita quod omnes por
te sint equales Et finitis omnibus portis in dicto dictos of
fitiales per dictos vel aliquem eorum, Et sic de porta in portam
deveniat illud officium senatus, Qui offitiales tempore condep
nationum solutionis fiende per condempnatos vel alios pro
eis massario Comunis pisani debeat ad esse una cum iudice
executore condempnationum et massarius. Et cancellatio
condempnationum & etiam solutiones quas cancellationes condempnationum so
lutarum debeant dicti notarii scribere & redigere in publicum, alite
rita cancellatio condempnationis vel solutio habeatur in irrita &
inanis quorum officium durent per vi mensibus & incipiet in kalendis
ianuarii. Et per alios vi mensibus totidem eligantur & habeant & habere
debeant quilibet dictorum duorum virorum pro suo salario . a. comuni

p dcis vj mis. vii. lib. et x. s. d. et copiā libri cōdēp|
natiōn pendētiū corā syndicis ul' exgrauatorē dbe
ant penes se retinē. Expēsis boī hoīes. Et eoz officio
finito dbeat exibē copiā l' ipa ōriginalia infra viii. d. eoz q fecerint ipoz
futuris successoribz in offo s.dco. ¶ Si p volumen qd
qn fiet solutū aliq̄ cōdēpnat ul' si cōdēpnat fuit p snīe
tētiā legitīe absolut ipa cōdēpnat de oībz libris
cōdēpnat debeat cācellari s. tā de libro copiaz car
te cōdēpnat q ē ~~apud mass~~ [in armario] coīs pus. Jta q not
~~dci iud' executi~~ et not ad ~~et not mass~~ ipaz cōdēpnat
cācellare debeat videlz q not dci iud' pdcaz cōdēp
natōez cācellare debeat de libro penes ipm iud' exi
stēti. Et ~~not mass~~ [sive armario] de libro ipaz copiaz ~~q habebit dcus~~ armari
~~mass. Et not ad de lib copiaz p fore bitu~~ cancella
re penit teneat. Jta et tali q pstq cōdēpnat suā cōdēp
natōez soluit, l' pq fuit legitīe p snīaz absolut cā dce
cōdēptiōis n possit n debeat ultius molestari. Et q c.
1286 cōtinet fuit cōditū sb Mº cclxxxvj. ind. xiiij. die mar
tis. xx. msis aug... ualiturū ... cap fuit mu
1287 tatū et correptū sb āno dn. Mº cclxxxvij. ind. xv.

121 Ut nemo in ciuit pus **exbanniti et cōdēpnati coīs**
... obsuata ē iustitia **pus rebanniatur et p eo q**
cōprat cap exbannitoz et cōdēpnatoz **ta quātitate.**
in j sēptū modū duxim congēdū statuēt q pcēp p
ātis tpibz usqz m. s. usqz ad tpe q ps cap cōdit et fir
matū fuit exbānit et cōdēpnat l. exbānit l' cōdēpnat p malle
cī exbānimtū. et cōdēpnat l' exbānimtū l' cōdēpnat fui
set. a. c. lib. q tacqz fuiss exbānimti et cōdēpnatiōis
pot et capit p. c. lib. d coī pus. soluēd cū faciat rebāp
niri et ille q dcas. c. lib. soluit a cōdēpnatōe et exbāni
to fcā de eo sit ppetu absolut. ¶ Si tū aliqs occōe gsac
ul' dcco falcast sp̄otoni ensis ul' alic alti gnīs āmoz
fuiss cōdēpnat et exbānit l' cōdēpnat ul' exbānit. pot et
Capit eū p. c. s. coī pus soluend facia rebāpniri. Et il
le q soluit dcāz peccuniaz ab exbāpnimto et cōdēpnati
one fcīs de eo pleni absolut. saluo q illū q fuiss cō
dēpnat ul' exbānit occōe portatiōis loricc l' pācerie
p. xl. s. Et illū q fuiss q fuiss cōdēpnat l' exbāpnitū oc
casiōe p̄otatiōis plenaie p. xx. s. soluend coī pus et
pot et Capit absolui et rebāpni facē teneat. Tn captiuj
in cācē coīs pus pmanētes qui occōe portatiōis ar
moz cōdēpnati fuēi absqz solutōe aliq rebāpniati et ab
soluāt. Et pot et Capit eos de cācib facīat relaxaī
q facē tñant. ¶ Illi at qui alijs malls fuissēt ex
bāpniti et cōdēpnati l' exbāpniti l' cōdēpni si pbata fuerit
malla ul' cōfessa et fuēi cōdēpnatiōes l' exbānimta l' cō
dēpnatio ul' exbānimtū. a. c. lib. infius p mety fūe cō
dēpnatiōis ul' exbānimti soluēda coī pus absolui
debeat et rebāpniri. ¶ Si at malls n eet pbatū n
cōfessū n pp cōtumaciā solū fuiss as cōdēpnat l' exbāp
nit et cōdēpnat si fuit cōtumacia uā et fuit cōdēpnatō
ul' exbāpnimtū. c. lib. d. a. c. lib. ifius ipa cōdēpna

tio ul' exbāpnimtū ad mety cōdēpnat ul' exbāpni
mti reducat et si fuit cōdēpnat a. c. lib. s. ad. c. lib.
dent exbāpnimtū seu cōdēpnat reducat. ¶ Excep
tis pditoribz et ill q hoīcidiū fecisset et falsarijs et
fuībz publicis et famosis qui nullatn audiat n uale
ant rebāpniri. et i qbz h cap i aliq pte sui locū nchat
uedicare et i eis n ualat aliq auxiliū pstare. ¶ Si
alijs aut mallūs plibz et fr exbānitis et cōdēpnatis
ppetus noluz q tali pcedat. Videlz q v. boi hoīes
s. un de qlz p̄ota uni quoz sit iud' et ali not sorte
uni eligant et de ipis mallijs et exbāpnitis et cōdēp
natis cogit hēant et eoz intelligat ...ncs. Et si aliq i
uenit q fuiss exbāpnit et cōdēpn ul' exbanit l' cōdēp
de uir ille cōdēpnat ul' exbāpnit fuiss tali peaz q cōti
nebat istatut q eat tpz mallij pperti solue tñatur;
saluo q h n intelligat i illis q i ipis cōdēpnati fuis
set au et exbāpniti. ¶ Si uo aliq iuēit exbānitū
et cōdēpnatū ul' exbāpnitū q n fuiss cōdēpnat l' ex
bāpnit de uir ille q tali cōdēpnat l' exbāpnit fuiss
ab ipis officialibz peit absoluat et ab ipoz officialiū
snīa n ualeat appellari. ¶ Dci at officiales hant p
eoz salarijs ab ill q petēz fecer... corā eis d libra
p libra q lz. vj. d. qn ult et ipis salarijs sit cōtēpti et
plus petē ul' recipe n audeat n debeat ullomō. ¶ Et
Durēt aut ipoz offin p. vj. mis. circa tpe cōplemti of
ficij pdcoz loco eoz cotid p alijs vj. mis eligat mō
et ordie s. dco. ¶ Et ut aliqs ptestu h capli n delīqt
d. q h capl̄m intelligat in exbāpnitis et cōdēpnatis
q fuissent exbānti et cōdēpnati l' exbāpniti l' cōdēpt
tpibz pdcis usz ad tpe ordinatiōis ps capli q fuit
cōdit et ordit sb āno dn. Mº cclxxvj. ind. iiij. tpz dn
Johis pp. xxj. die. vj. intrāt mis nouebr i exbāpnij
aut l' cōdēpnat i futurū a. tpz cōdict et ord ps capli 1276
i aīa itelligi n ualeat, n aliqd extedat. **de pena me**
Nulla meretrix debat **retricū et lenoz moratiū** 122
stae n retine bordellū **i ciuit ul' burgis.**
in Ciuit pus a portis Ciuit int. et nulla
p audeat eis l' alii p eis l' eaz dare locare l' cōcedere
aliq domū i q moretur et q cōfecit soluat p quaqz
coī pus. l. lib. d. Et ruffian q tpāe retiret pena sibi
priuat. Et pdcis qbz ualeat ee accusator et habāt
medy bāpnij, possit tn dce meretrices morai n uolu
erit ee portas Ciuit pus sin pea tā ipoz q illoz
q eis domos locaret ~~dum stet et retineāt sz fcr. isep~~
~~ti capli et h cap fuit i aliq pte mutat i Mº cclxxx~~
~~ind. xij~~ **q meretrices nō morētur intra ciuit et de**
Quia uidet sordidū **pena eaz et eoz qui eas retinerēt** 1299
~~et i ciuit meretrices retinē bordelli i ciuit pus~~ 123
~~ord q nulla meretx debat stare n retinē bordelli i ciuit~~
~~pus a portis ... Ciuit i pea. l. lib. d. Et nlla p eis~~
~~ul' alti eis ul' eaz debeat cōcedē aliq domū i q moie~~
~~tū sb dca pea. Et q nulli pe liceat tenē ul' receptare~~

ganeas seu meretrices l' mulieres male conditionis in aliqua domo
sua propria ul' conducta l' quecumque alio modo per eam possessa l' habita in
civitate pisana a portis civitatis infra nec prope aliquod ecclesie civitatis
l' burgorum pisanorum per xx. domos nec prope aliquod monasterium per
xx. passus. Et contrafecit de retinendo l' receptando talem ul' ta
les mulieres supra nominatas puniatur pro vice qualibet in l. lib. d.
Et potestas quilibet sit et esse possit accusator Et nomine potestatis et
Capitanei salvo eorum de potestatis et quilibet potestatum teneatur inquisitionem
facere per se l' secretam ad petitionem et petentis non obstante aliquo ca
pitulo contrario capitulo constituti. Sit tamen civibus licitum sine pena
stare morari et retinere quibus volunt potestatis in quibuscumque burgis
civitatis pisane a muris turibus (?) extra dummodo non stent prope aliquam
ecclesiam seu aliquod monasterium ut dictum est. Et hoc addictum ab eo lo
co qui incipit. Sit tamen, fuit factum in MCCCiiij. indictione ij. Et ad
probandum quod aliquis per se talem ul' tales mulieres teneret et recep
taret ut dictum est. Et quod aliqua mulier sit meretrix l' ganea l' male
conditionis sufficiat publica fama unius viri fide digni l' duorum
testium de visu et plena probatione habentium. Et de condempna
tionibus que fient potestatis de eius ul' aliorum earum iure iustitie Co
munis pisani non Capitaneus qui pro tempore erit l' aliquis alius in modo
exigendi cassandi l' annullandi cognitionem non habeat ullo
modo. Et si potestas et Capitaneus ul' alter eorum fuerit negligens ad
faciendum predicta puniatur quilibet eorum qui negligens fuerit in C. lib.
d. Communi pisano possint tamen dicte meretrices morari ut voluerint
extra portas burgorum pisanorum modo predicto sine pena reparare que illo
rum que eis domos locaverit. Hoc autem capitulum fuit correptum et mu
tatum in MCCCi. indictione xiiij. quod nemo hospitetur latro

Nemo de civitate pisana ul' burgis nes seu rufiano et
sit ausus et mittat amplius seu potius homines male fame
burgorum in hospitium aliquod latrones ruffianos l' aliquos
qui sint male fame non et insanos venientes extra civitatem qui
sint de civitate ul' burgis. Contra vero facienti potestas et Capitaneus au
ferat pro quolibet vice pene nomine x. lib. Et quilibet possit
accusare Et medietatem banni habeat accusator. qualiter puniatur

Quicumque seduxerit aliquam religiosam manentem qui seduxerit
tem in aliquo monasterio seu de monasterio aliquam religio
extraxerit aut operam prebuerit quod extrahatur de monasterio sam ul' eo de
ne penam sustineat duplicatam quam violatores monasterio transit
monasteriorum solvere tenerentur. Et potestas et Capitaneus ex eorum
officio possint facere inquisitiones facti accusationem esse malis tamen san
guinis extraret aliquid statuti capitulo non obstante. Et syndici
et de potestatis se intromittere non valeant ullo modo. qualiter puniatur

Nullus audeat ul' facientes turpitudinem prope mo
presumat facere aliquam nasterium sancte marie de virgine. Z
turpitudinem prope monasterium seu locum monialium sancte marie
de virginibus ad xxv. pedes. Et siquis contrafecit solvat pene
nomine pro vice qualibet xx. s. d. Et quilibet valeat esse accusa
tor et habeat medietatem banni. Et hoc capitulum fuit conditum in
anno domini MCCLxxxxvj. indictione x. de pena corrumpentium

Quicumque corrumpit virginem ul' feminam religi virginem l' re
osam ul' maritatam per violentiam puniatur ligiosa l' nu
ptam in C. lib. et de hoc concordia fieri non possit. Salvo tamen
si ille qui corrumpit non habuerit uxorem et corrupta virum non
habuerit quod possit ad pacem devenire et concordiam sine pena. Et qui
alias mulieres corrumpit per violentiam in xxv. lib. d.
puniatur. Si tamen fuerit fantolascia ul' alia mulier vilis
conditionis illam corrumpens fuerit puniatur corrumpens in x. lib.
Et de predictis syndici cognitionem non habeant ullo modo. Et redactum
de pena C. lib. fuit additum in MCCCxiiij. indictione xij.

1314

Ille qui locavit domum qualiter puniatur qui intraverit locum re
giosa intravit eam cognoscendi aliquam ligiosam aliquam
monialem l' professam et eam carnaliter cognoverit puniatur in V. lib.
denariorum hoc non intelligatur in famulabus monialium ul' et professa
rum. de pena cognoscentis uxorem alterius ul' eam re 128

Quicumque carnaliter cognoverit tinentis contra voluntatem mariti.
uxorem alterius ul' eam acceperit ul' fecit detineri contra vo
luntatem mariti solvat Communi pisano pene nomine CC. lib. d.
Et quicumque in domo sua uxorem alterius receptaverit l' ap
se retinuerit contra voluntatem mariti declarato prius quod sit u
xor eius qualia dicte penam similem patiatur. Liceat tamen
patri et matri et consanguineis illius mulieris uxoris alterius usque
in tertium gradum eam in domo retinere et recipere sine pena. Et
de predictis potestatis cognitio non spectet ad syndicum et ex eis syndicos
non cognoscatur. Additum de pena CC. lib. fuit additum in MCCCxiiij. indictione xij.

1314

Siquis uxore vivente amasiam et simul uxorem et ama
dimisit et siam retinuerit et illam que dimisit virum
amasiam retinuit contenuerit amasiam. Z. 129
potestas et Capitaneus auferat ei pene nomine x. lib. d. et amasie
auferat C. s. d. Et si amasia solvere non poterit dictam pe
nam eam ad pedem capanilis sancti laurentii usque ad pedem fo
ri faciant fustigari. Et siquis simul retinuerit uxorem et
amasiam perdat x. lib. d. quas potestas et Capitaneus ei auferre tenea
tur et amasie auferat C. s. d. Item siqua mulier dimisit
virum suum et retinuerit amasium perdat pene nomine x. lib.
d. et amasius perdere debeat C. s. d. Et siqua mulier retinuerit vi
rum et amasium perdat x. lib. d. quas potestas et Capitaneus ei auferat
pro Communi. Et illi amasio C. s. d. quibus predictis medietas sit Communis et
aliam habeat accusator. Item si aliquis simul retinuerit uxorem et
amasiam et aliquis consanguineus retinentis uxorem et ama
siam voluerit denuntiare potestas et Capitaneus teneatur eum audire.
et teneatur illam amasiam illius sui consanguinei de civitate et
comitatu ad instantiam pisani expellere et ei sibi auferat nomine
pene x. lib. d. qualiter puniatur qui retinuerit uxorem per ali 130

Quicumque retinuerit quod tempus non et postea negaverit eam esse suam uxorem
tinuerit u et mulier que retinuerit uxorem et postea negaverit
xorem per aliquod tempus in domo et postea negavit suum virum esse
illam esse suam uxorem in civitate pisana et probatum fuerit matri
monium per testes l' instrumentum. potestas et Capitaneus auferat ei pe
ne nomine l. lib. d. Et si predictam penam auferre non poterit au
ferat ei plus quam poterit usque in x. lib. Si vero non poterit
solvere dictas x. lib. eum faciat exbanniri. Item qui duas
uxores recepit non a papa per sententiam fuit absolutus l. lib. d.
Communi pisano solvere teneatur. Item si mulier retinuerit virum suum
per aliquod tempus et postea negaverit illum esse suum virum si eius
pisani probatum fuerit matrimonium per testes ul' per instrumentum. Potestas et
Capitaneus ei pene nomine l. lib. d. Et si eidem dictam penam au
ferre non poterit auferat ei quod plus poterit usque in x. lib.
d. Et si x. lib. d. solvere non poterit eam faciat exbanniri
Item mulier que duos viros recepit non a papa per sententiam fuit
fuit absoluta l. lib. d. Communi pisano solvere teneatur. 131
Si uxor

Salva cum aliquo commisit adulterium
ul' fornicationem voluntarie tota ei
dos sit perditio sui viri et ad restitutionem ipsius dotis
vir illi et eius heredes nullo tempore compellatur Et vir illius
mulieris ad prestandum seu dandum ei alimenta aliqua non
cogatur. Si vero uxor talis adulterium seu forni

[illegible]

[illegible]

1304

1314

1301

124

125

126

1296

127

1314

catioẽ ꝯmittẽs ꝯ dote sꝯ hũit ꝗ hũit aliq̃ alia boña illa bo
na in suũ uirũ debeat deueñire quum eẽ debeat sicẽ sũt alia
sua boña. De pena uiri retinentis amasiã in domo detinentis

132 Si maritꝰ alic' mulieris amasiam uel uxorem.
stã in domo sua [illegible] pũ retinuerit ꝗ cũ ea adulteriũ ſeu
fornicatioẽ ꝯmiserit et ipsã coram uxore ppa eiecerit puniã
tur in l. libr. d. si fama pũ fuit de p̃dictis. Et potestas cap.
et quilibet eorum ꝗ eorum iudices de illis q amasias retinue-
rint et uxorem dimiserint uel eiecerint pũ uel secrete posſit ꝗ de
beat quilibet inq̃sit faceẽ ꝯ illos qui talia ꝯmittere
attemptauerint p q̃s par ciuitatis ꝗ burgorum ꝗ q̃s inuenerit eos
faceẽ debeat ꝯdempnare i pena p̃dicta. P̃terea uolumꝰ
q potestas ꝗ capitꝰ ꝗ eorum ꝗ cuilibet eorum iudices ꝗ officiales t
tenant et teneat ex eorum officio ꝗ etiã ad petitionem petentis sub t
pena c. lib. d. facẽ inq̃sitionẽ p ptãs ꝗ pũ ciuitatis ꝗ burgorum
puſ quolibet mense ꝯtra ꝯ omnes ꝗ singulas mulieres que maritum
alicuiꝰ retinuerint sine q uel q̃s maritus alic' retinuerit in domo
sua pũ uel priuate ꝗ si aliq̃ inuenerit ꝯtra eam fore aliq̃ ma
ritũ alicuiꝰ retinẽ uel q aliquis retineat ut dictũ ẽ ipsã
debeat stati faceẽ fustigarĩ p ciuitatẽ ꝗ burgos puſ ꝗ ipsã
de ciuitate ꝗ districtu debeat expellẽ p tres annos ꝗ ꝯtra
p̃dictas mulieres sufficiat pũ uox ꝗ fama ꝗ si nõ stetent
ad preceptum petentis ptãs ꝗ capitꝰ ipsam inmeri sta
ciant in carcere cois puſ in qua uno anno debeat ꝯmorari. ꝗ
hoc caplm fuit ꝯditũ in m°ccc°iiij. Ind. ij. die xxiij. iu
nij ualitũ alĩ pulũ de p̃xiõ manu.

133 Christiana que induceret suo fr̃e aliqua uxorẽ alicuiꝰ uel alia mulier
uel ope q uxor alicuiꝰ filia siue soror ꝯmitteret adul
terium uel fornicatiõem eleuatis seu alatis pannis ananti
ꝗ capite tonso p ciuitatẽ ꝗ burgos debeat fustigari. ꝗ hoc
caplm sub p̃dicto millo cẽrecentũ extat ꝗ mutatũ ꝗ h adiũ
que dicit filia siue soror fuit f̃ta in m°cc°lxxxxviij. Ind. xij.

1299

134 Quoniã inter alia peccata solutẽ matrimonii ingens re
putat peccatũ ꝗ scelus ẽ pessimũ deludẽ mulieres ꝗ nu
ptiũ facẽ sub specie copule maritalis p̃ter cap̃li ordiñatẽ t
sanctiõ adultes ꝗ scandala euitanda q siq̃s hũit uxorẽ
ꝗ ꝯstante matrimonio aliq̃ aliã mulierẽ in uxorẽ acceperit
seu desponsauerit inat coi puſ soluẽ c lib. ꝗ potestas ꝗ capitẽ
uel alter eorum eũ ꝯdempnare teneat ꝗ accipẽ dictam penã. Et
siqua mulierẽ uirũ hũit ꝗ matrimoniũ ꝯstãte aliũ uirũ ac
cepit pena simili puniatur.

Quicumque sponsus spuriꝰ latenus medie
tatẽ ꝗ qui est sue artis hũit usũ in domo alicuiꝰ uel
135 aliquorum ꝗ fecerit aliq̃ scelus cũ aliqua muliere existente
in domo dicta sup puniatur ꝗ ꝯdempnet coi puſ in [illegible] lib. d.
ꝗ hoc caplm fuit ꝯditũ m°cc°lxxxxviij. Ind. xij.

Accidẽs frequẽtes tn̄sire uolentes impunes occasiõe q
quicumque fregerit carcerem cois puſ puniatur ꝗ ꝯdempnet
136 coi puſ in v. lib. d. p uice q̃lib; n̄ audiat n̄ audiri p̃sit
p iudice iustitie de aliq̃ questione q̃ hret p q̃ eẽt in
carcere missus n̄ qui de ipso carcere aufugerit ꝗ sup p̃dictis
posſit inquiri nullo obstante cap̃ꝰ contrario hec. P̃terea
uolumꝰ q p aliq̃ cautam potestas uel cap̃ p̃dicti nõ posſit ꝯtra

aliquẽ qui eẽt detentus in carcere cois ad aliq̃ exbannimentum
uel ꝯdempnatẽm q uel que ualeat in si recti ci ꝯ que p̃cedit
terminũ ꝗ licentia ꝯparendi exp̃cellos carceris illũ ꝯ que p̃cedit
ducat tuta fiducia coram ciuib p̃cedente ꝯ eũ ꝗ que ꝯtra in
h caplm ualeant a die xxj. iulij. in m°cc°lxxxxviij. Indictione
xij. in quo anno hoc caplm fuit f̃cm. 1299

137 Si aliquis malefame aliquẽ
p uiolentiã robauerit si est in uia pũ uel alibi extra uiam
ꝗ res robata ualuerit c. s. uel ult̃ furcis suspendatur ita q mo
riatur. Et si nõ fuerit malefame ꝗ res robata fuerit mino
ris ualoris c s puniatur robator in c lib. d. ꝗ in restitutione rei
accepte uel ablate ipsi derobato ꝯdempnet. Et si nõ fuerit
malefame ꝗ aliq̃ p uiolentiã robauerit in uia pũ uel alibi extra
uiã ꝗ res robata ualuerit c s uel ult̃ puniatur robator in c lib.
ꝗ in restitutione rei accepte uel derobate ipsi derobato ꝯdempnet
ꝗ hoc ꝯ fuit ꝯditus in m°cc°lxxxxiij. Ind. vj. ꝗ hoc caplm
fuit correctũ ꝗ in eo additũ ubicumque loquitur uel alibi extra uiam
ꝗ de eo aliqd sublatũ in m°ccc°xiiij. Ind. xij. die [illegible]

1293

1314

138 Si castrũ uel uilla aut aliq̃ sp̃alis p̃sona receptauerit uel re
tinuerit aliq̃ exbannitũ p mallo uel manumĩdoliũ uel
assassinũ uel malefactorẽ uel aliũ qui pũ crimẽ ꝯmisisset
uel eis dederit ꝯsiliũ potestas ꝗ capitꝰ teneant eis auferre si
fuerit castrũ cc lib. ꝗ si fuerit uilla c lib. d. si fuerit miles
l lib. ꝗ si fuerit pedes xxv lib. d. p uice qualibet ꝗ hoc in
telligatur post ꝯdempnationẽ factam de p̃dictis uel aliquo p̃dictorum
ꝗ dictas penas ꝗ bannũ auferre potestas ꝗ capitꝰ teneant q ꝗ
medietas sit cois ꝗ alia hũit accusator ꝗ potestas ꝗ capitꝰ h
bannũ faciat ꝗ teneant de receptatoribus exbannitos ꝗ alios
p̃dictos uel aliq̃ eorum ꝯtra oẽs que in h caplo ꝯtinentur inq̃rẽ
quotiens expedierit ꝗ si quẽ ꝯtra p̃dicta uel aliq̃ p̃dictorum fecisse
uel facẽ inuenerit ipm uel ipsos in p̃dictis sup̃dictis t
debeat ꝯdempnare ꝗ ꝯdempnationẽ exigẽ p̃cise ꝗ si quis
sciuerit retinere uel receptauerit aliq̃ p̃dictorum potestas ꝗ cap
debeat assignare. Dũ modo p̃dicta nõ intelligantur in re
ceptatoribus exbannitis p instinctu rei aliẽ ꝯ dũ uelũt
uel p carpino dato n̄ i receptatoribus exbannitos q nõ uiuis
set ad recipiend p̃ceptũ destando in palatio a p̃cto
sui cardinis ꝗ h. [illegible] qui incipit dũ
mo ꝗ ꝯ. fuit f̃cm m°ccc°xiiij. Ind. xij. Volu
mus insup ad tollendã omnẽ ambiguitatẽ ꝗ materiã
receptandi exbannitos q nemo posſit n̄ debeat aliq̃
exbannitũ ut p̃dicatur sup̃ receptare uel retinẽ nec
pater n̄ mater n̄ uxor n̄ soror n̄ aliqua alia p̃sona ad penã
p uice qualibet sup̃ denotatã. ꝗ posſit de p̃dictis eẽ
quilibet accusator ꝗ nichilominꝰ de p̃dictis posſit inq̃sitio
fieri ut sup̃ ꝯtra nullo obstante cap̃ꝰ p̃cedente uel se
quente ꝯ trayre cap̃ inq̃sitionum. ꝗ ea que ꝯtinent
in hoc ꝯ fuerit ꝯditũ in m°ccc°ij. Ind. xiiij.

1314

1301

139 Licet de receptatoribus exbannitorum in multis fiat mentio
cap̃ls statutorum tñ p̃sens cap̃ inuiolabili ꝯseruaturo
ordinat multi exbannitũ cois puſ p mallo se de ciuitate
puſ nõ discedant set absq̃ cois hoĩbus receprent
ꝗ tuerunt ad hoc ut ipsi exbanniti nõ hãt receptatores

1304

1299

Et si aliquis esset deceptus [illegible]

de pena castri vel ville de ... apite famulus ...

In civitatem pus. quod si aliquis castri vel ville receptaverit aliquem exbannitum communis pus. pro homicidio commisso tempore quo in dicto castro vel villa habitabit vel moraretur homines dicti castri vel ville ipsum exbannitum non ceperit vel in fortia communis pus. non representaverint, quod castrum et homines ipsi nomine homines dicti castri teneantur solvere nomine pene communi pus. CC. lib. den. et villa et homines ipsi nomine hominum dicte ville C. lib. den. et intelligatur receptator esse si exbannitus in ... habitare cum sua famil. in dicto castro vel villa vel in terra aliqua quocumque modo ... vel palam ... probari per ... testibus ydoneis. Et si famul. predictus vel ... cepit in fortia communis pus. ... aliquem exbannitum communis pus. ... aliquem castri ... et ... ipsi castro ... CC. lib. den. ... famil. illi ... habeat ... C. lib. ... cepit ... in aliqua villa ... ipsi ville ... C. lib. den. ... familia illi ... cepit habeat L. lib. den. ... teneatur ... Et si homines vel pars aliqua castri vel aliquo ... receperit tale maleficorum exbannitum captum ... castro ... commissi ipsi ... C. lib. den. ... communis pus. ... ille qui cepit vel ceperit ... habeat C. lib. Et si homines vel pars alicuius ville receperit ... ipsi ville homines ... commissi ipsi ... C. lib. den. ... communis pus. ... ille qui ceperit vel ceperit habeat L. lib. Et si homines vel pars alicuius castri vel ville receperit aliquem exbannitum qui ceperit ... penam ... homines ... ipsi castri vel ville ... exbannitum ... abeis exigatur ... ille qui ceperit habeat L. lib. den. ... castrorum et villarum ... meliorem ... in millesimo ... die XV. augusti ... Et quia non videtur ... exbannitum communis pus. ... castri plebis ... exbannitum communis pus. ... in castro plebis vel ei districtu sub pena ... castri ... similiter eorum exbannitum ... communis pus. ... exbannitum castri plebis ... nullo ... in hoc capitulo ... exbannitum ... capituli ... exbannitum castri plebis fuit ... indictione XIIII.

1301

Quod exbanniti pro debito non stent in comitatu pus.

Quia in multis capitulis de pena castrorum et villarum eorum retinentium statuta ... quod communis solum fit ... de exbannitis pro maleficio ... exbannitis pro debitis ... efficaciter observari cum exbannitis communis pus. pro debitis stent et habitent ... in comitatu pus. ... creditores ... eorum debitis sint fraudati et lesi ... ~~... exbanniti pre~~ stetit vel habitaverit in aliquo castro seu villa seu in eius pertinentiis seu districtu alicuius castri vel ville comitatus vel districtus pus. quod precipiat syndico seu consuli vicario illius castri vel ville ... dicti ... pertinentiis seu districtu talis exbannitus steterit et habitaverit ex parte potestatis et capitanei vel alicuius ex iudicibus eorum vel alterius ... communis pus. ... habeat licentiam ... sigillata sigillo communis pus. ... quod talem exbannitum ... coram illo officiali communis pus. ... mandato ... preceptum ... sindico consuli vel vicario ... non fecit ... et post ... preceptum ... sindico consuli vel vicario ... exbannitus stetit et habitaverit ... villa vel ei pertinentiis seu districtu ... sindic. consul. et vicarii ... preceptum fuit ... usitas castri vel ville ... oblato libello ... non obstante aliquo capitulo constituti communis ... dare et solvere et satisfacere creditori exbanniti ... quibus ... Et ad ... exbannitus ... post dictum preceptum sindico consuli vel vicario castri vel ville ... steterit vel habitaverit in ipso castro vel villa vel eius pertinentiis cum vel districtu tali modo et forma fuerit ... quod coram illo officiali ... mandato ... preceptum ... offeratur per creditorem huiusmodi exbanniti ... ad probandum ... oblatis ... sindic. consul. seu vicarii ipsius castri vel ville ... copia ... sit super ipsas facere interrogatorium si voluerit. Et post ea ... recipiantur et examinentur testes quos ipse creditor producere voluerit nulla alia sollempnitate iuris vel ordinis iudiciarii observata seu requisita. Si autem predicti sindic. consul. seu vicarius ... non comparuerit vel interrogatorium facere noluerit recipiantur testes quos creditor producere voluerit ipsi syndici consulis vel vicarii absentia non obstante. Et per duos testes fide dignos probatum fuerit huiusmodi exbannitum stetisse vel habitasse post dictum preceptum sindico consuli vel vicario ipso castro vel villa vel ei pertinentiis cum vel districtu ipsius castri vel ville ... plena et legitima probatio procedatur contra ipsum sindicum consulem vel vicarium et commune et universitatem ipsius castri vel ville ad petitionem ipsius creditoris ... non obstantibus feriis et diebus feriatis. Et si predictis et singulis procedi possit quod ad receptionem testium et ad omnia alia diebus feriatis vel non. ~~Et ... ad ... Et si ... omnibus ... sunt facta in MCCLXXXVIII indictione XII die XXIIII iulii a ... in ... Valturni ... fuit institutum ... in MCCLXXXVIII indictione XI.~~ De pellibus et coriis siccandis et

1299

Quod homines pelles et coria retinentibus non ponendis ad siccandum que extendunt et ponunt in quibus dat locis et de pena eorum facientium.

ad siccandum de mense ... in civitate pus. ~~...~~

1298

... per capitulum presens observatur ... quod nulla audeat vel presumat ... civitatis ... extendere vel ponere vel tenere ad siccandum pelles sive coria bestiarum recentia sive sicca pilosa sive recentes sive siccas pilosas ... solvat et solvere teneatur nomine pene communi pus. pro qualibet pelle sive corio ... et de predictis quilibet possit esse accusator et habeat medietatem banni. Et nichilominus potestas et capitaneus et eorum vel alterius eorum officiales inquisitio fieri possit cum promotore et sine promotore non obstante aliquo capitulo ... non obstante. Et inquisitio ... ~~... inquisitione non habeat ullo modo non obstante capitulo ... de officio iudicis iustitie superdicto.~~ Et si potestas et capitaneus ad predicta fuerint negligentes quilibet eorum negligens debeat condempnari tempore sindicatus et iudex qui vel eos syndicabit in L lib. den. ... Communi predicto dum tamen predicta non intelligantur in pellibus et coriis ... calzolariorum. ~~Quod quidem capitulum fuit ... in millesimo quinquagesimo sexagesimo septuagesimo octuagesimo nonagesimo octavo. indictione undecima die vigesimo quinto augusti. a dicta die in antea valiturum.~~

? 1250 - 1298

Incipit hic capitulum de ... Ad ...

Correctum

presena

Ponatur hic cap. de corruptis in fine [illegible] ordinamenta [illegible] [illegible] manu [illegible] ... It. ponatur hic capitulum ... [illegible]

142 Rubrica qualiter puniantur facientes mortuum militem et de duplerijs faciendis et uestibus non mutandis pro mortuo.

Presenti capitulo inuiolabiliter obseruaturo sancimus quod nemo de cetero aliquem mortuum audeat accingere seu accingi facere cingulo militari uel aliquem equum apud aliquam ecclesiam dimittere cuiuscumque religionis gaudeat dignitate. Huius autem constitutionis temerarios in C. libris den. puniri quolibet puniri iubemus. Set si quis faciens tanta uidebitur inopia laborare soluere debeat nequeat dictam penam potestas et Capitaneus eum in dicta quantitate faciat exbanniri. Item nemini liceat uolumus facere fieri pro aliquo tumulando nisi unum duplerium cere tantum ponderis vi. lib. salvo quod si dominus esset uel eius maritus seu capellanus interfuerit sepulture nam tunc quilibet duo dupleria eiusdem ponderis habere ualeat sine pena. Nullus insuper pilos in barba pro aliquo mortuo ultra quam solitus est portare presumat uel capillos de capite sibi extrahere uel faciem uel uestem dilaniare. guillemetum uel infulam uel caputium uel birrectum de capite sibi extrahere nec uestes mutare non obstante quod fuerit mortuus consanguineus uel affinis coniunctus uel coniunctus aliqua linea parentele ascendente uel collaterali. Et si quis contra dicta uel aliquod predictorum uenire presumpserit soluat pro uice qualibet l. lib. saluo quod uxoribus pro maritis liceat habere uestes lugubres et portare. Preterea iubemus quod nullum cadauer cuiuscumque sexus etatis seu dignitatis existat seu discopertum uel indutum deportetur ad ecclesiam aliquam seu ad sepulturam et si fuerit contrauentum ille qui habitabit domum de qua cadauer exibit teneatur soluere pene nomine x. lib. den. Et potestas et Capitaneus dictam penam penitus exigere teneantur. Item nulla mulier postquam cadauer ad ecclesiam fuerit deportatum ad sepulturam ire debeat post cadauer nisi tantum clerici et persone religiose et illi qui mortuum deportabunt. Et si quis contra fecerit soluat pene nomine x. lib. quorum medietas sit communis et alia medietas accusatoris et quilibet esse accusator ualeat. Item potestas et Capitaneus unum de suis notariis mittere teneantur ad ecclesiam sancti laurentij et ad monasterium sancti petri cotidie quando ad ipsa loca cadauera deportantur ad sepeliendum ad uidendum et scribendum illos qui fecerint contra predicta uel aliquod predictorum. Item nulla mulier audeat ascendere scalas prope campanile sancti laurentij ullo modo dum aliquod cadauer in dicta ecclesia permanebit. Et si qua mulier contra fecerit xx. sol. soluere teneatur quorum medietas sit communis et alia medietas accusatoris. Item cum aliquis mortuus fuerit in ecclesia supradicta sacerdotes ad cadauer ad ipsam ecclesiam perfectum stare debeant de super in choro canonicorum. et si in dicto choro stare recusauerint aliquis eorum candelas et denarios habere non debeat ullo modo. Et si aliquis ex parte defuncti uel aliquis ad ipsum dandum deputatus dare alicui clerico qui non stare in dicto choro ubi altare consistit denarios uel candelas soluat pro uice qualibet x. lib. den. cuius banni medietas sit communis et alia medietas accusatoris et esse possit quilibet accusator. Item quod dictum est de ecclesia sancti laurentij illud intelligatur de ecclesia sancti petri et de omnibus alijs ecclesiis Ciuitatis et burgorum. Statuentes insuper et firmantes et precise uolumus obseruari quod potestas et Capitaneus per totum mensem maij et iunij x. bonas culcitras de zendato fieri facere teneantur et emi faciant x. celones bonos et pulcros quas culcitras et quos celones boni homines portarum qui ipsas habent et qui positi et electi fuerint ad hoc debeant retinere et ali quam dictarum culcitrarum uel aliquem dictorum celonum nemini prestare debeant nisi pro necessitatibus defunctorum. nam cum aliquis obierit dicti boni homines teneantur prestare petenti culcitram uel celonem prout requiret facultas dicti defuncti. ut tamen ea uel eo portentur ad ecclesiam ad sepulturam cooperta corpora mortuorum. Tamen quod dicti boni homines uel aliquis eorum prestabit culcitram aliqui uel celonem scribat uel scribi faciat nomen et pronomen accipi entis et de qua porta et parrochia fuerit ut in repetitione ipsi dicti boni homines non fallantur. Item autem qui a dictis bonis hominibus in aliquo eorum culcitram uel celonem recipiet pro necessitatibus mortuorum ut est dictum suo expedito negotio culcitram seu celonem dictis bonis hominibus reportare debeant uel remittere quam primum poterit et obtulerit se facultas. Et redibitionem culcitre seu celonis factam dicti boni homines scripturam factam de prestantia ipsius destruere uel cancellare facere teneantur ne aliquis error inde uenire possit uel de restitutione facta possit ad indubium reuocari. Item iubemus firmiter ordinantes quod nemo post mortem alicuius defuncti uel defuncte mittat nec mittere debeat ad domum heredum alicuius defuncti et de qua defunctus exiuit enxenium aliquod uel presentem. Et quicumque fecerit soluat pro uice qualibet nomine pene C. sol. den.

143 Rubrica qualiter puniantur mulieres euntes ad ecclesiam post baram uel ante alicuius persone mortue. C. xlv.

Ordinatione presentis capituli duximus statuendum quod nulla mulier presumat ire post uel ante baram alicuius hominis mortui quando defertur ad ecclesiam sepeliendi dictum mortuum. Set si fuerit femina mortua possint ire usque in sex mulieres tantum cum eam sepeliendi ad ecclesiam ante baram uel post baram. et que contra fecerit puniatur pro qualibet uice in C. sol. den. Preterea postquam mulieres iuerint semel ad domum defuncti uel defuncte ad ipsam domum redire per eam non queat ullo modo. Set possint coniuncte cum mortuo uel mortua usque in quartum gradum uel uxore mortui uel marito mortue redire et stare ualeant sine pena. Et si qua mulier rediret uel reuerteretur ultra dictam formam puniatur pro uice qualibet in C. sol. den. Teneatur et potestas et Capitaneus mittere unum de suis notarijs ad omnes ecclesias cum campane audiuntur de palatijs eorum. qui notarij debeant uidere si aliqua mulier uadunt ad ecclesiam ante baram defuncti uel post contra formam superius denotatam. Et si quam uel si quas reperierit contra facere ipsam uel ipsas scribere debeat. et potestati uel capitaneo in scriptis referre. Set quod scripturam potestas uel Capitaneus debeat condempnare in supradicta pena. Nec non eligantur in qualibet parrochia Ciuitatis et burgorum duo custodes secreti qui debeant omnes mulieres facientes contra predicta uel aliquod predictorum potestati uel Capitaneo denuntiare quorum denuntiationi credatur et habeant medietatem banni denuntiationis per eos facte. Et de predictis potestas uel Capitaneus possit inquirere per se et secrete prout uiderit expedire. que omnia ualeant et teneant ab hodierna die in antea. scilicet a die lune xxvi. augusti in antea. Et si potestas et Capitaneus uenientes fuerint negligentes uel predicta non fecerint soluat quilibet qui negligens fuerit l. lib. den. et de eo condempnatio fiet et actoribus predictis uel aliquis eorum syndici communis prius se intromittere nequeant ullo modo. quod statutum fuit conditum in M. CC. lxxxv. Ind. xiij. Volumus insuper quod de cetero alicuius defuncti uel defuncte pro dicto defuncto uel defuncta qui portabitur ad sepeliendum non debeat exire nec fieri nisi unum doplerium cere tantum ponderis vi. lib. saluo quod si dominus esset uel filius uel maritus interfuerit sepulture. nam tunc duo dupleria eiusdem ponderis sint vi. lib. pro quolibet fieri ualeant et teneri sine pena. et qui contra fecerit x. lib. den. communi prius soluere teneatur. non tamen uolumus quod capitulum presens et capitulum supradictum loquens de dicta materia intelligatur in dupleriis que portent et portari facient ad cadauera artes societates et fraternitates. Set tamen intelligatur in dupleriis que fierent ab illa domo defuncti uel defuncte. Et id quod continetur in isto ultimo capitulo fuit conditum in M. CC. lxxxxiij. Ind. vi. die xx. mensis Iunij. et ualeat a die presenti in antea. contrario tempore presenti constituto. Preterea quod turpe est et enorme mortuos affligi et lacerare monentum cum nec corporibus proficiant ad salutem set obsint uiuentibus eos facientibus pro defunctis. ordinamus et uolumus obseruari quod nulla persona cuiuscumque conditionis et status existat de cetero audeat uel presumat facere ex domo alicuius defuncti ex aliquo defuncto uel cum eo aliquo corruptum gridum uel nec clamore uel tempore quo corpus defuncti uel aliqua moueretur uel portabitur ad ecclesiam uel aliquo alio tempore in domo uel re alicuius defuncti. Et quelibet que contra fecerit puniatur pro uice qualibet in xl. lib. den. Et nulla mulier uxor alicuius uel alia pro aliquo defuncto de cetero induatur uestibus corruptis uel lugubribus sine nigris extra domum ...

in presentia bonorum existentium ad lectum pro corrupto. Et qui contra fecerit puniatur pro vice qualibet in .xxv. lib. den. Et maior domus in qua fiet corruptum cum pluribus tenetur et appellatur dictam penam solvere pro illo de domo in qua corruptum erit. Et si in ipsa domo in qua corruptum fiet non erit aliquis homo masculus domina que se induerit vel induetur de sua dote vel suis bonis dictam penam solvere constringatur. Et ille qui induerit aliquam mulierem ex dictis vestibus puniatur pro vice qualibet in .x. lib. den. Et si defunctus esset de aliqua arte vel societate de qua erit venerit ad cadaver defuncti post dictam horam aliquem planctum clamorem vel corruptum [illegible] fecerit inventor consules inventorum sive rectores inventorum vel alii eorum denuntiare illos de sua arte. Et si de aliqua alia arte contra illi artis de qua fuerit illos de sua arte. Et si de aliqua societate bannalis illi societatis de qua erit illos de sua societate potestati vel capitaneo sub pena .x. lib. pro quolibet eorum. Et ut predicta melius observentur potestas et capitaneus in eorum introitu non obstantibus aliquibus capitulis precedentibus vel sequentibus eligi facere tenentur per totum mensem novembris proxime venturi per quamlibet partem Civitatis unum custodem cum officio duraturo per .vj. menses, et post alios .vj. menses per quamlibet partem alium eligant qui denuntient facientes contra predicta vel aliquid predictorum potestati vel capitaneo vel alterius eorum officiali [illegible] [illegible] ... et habeat medietatem condempnationum [illegible] ... acceptare cogatur [illegible] potestas et capitaneus vel alter eorum teneantur [illegible] qualibet ebdomada de predictis inquisitionem facere per [illegible] partes Civitatis et burgorum Pisane. Et si quis [illegible] ... Et [illegible] sic supra expressum et non obstante aliquo capitulo [illegible] ... Et [illegible] potestas et capitaneus vel alter eorum teneantur [illegible] ... [illegible] audierit ... [illegible] ... Et si [illegible] per aliquem vel aliquos contra predicta [illegible] ... pena [illegible] ... et si potestas et capitaneus [illegible] ... negligentes [illegible] puniantur qualibet in C. lib. den. in syndicatu per syndicos sive iudices [illegible] ... et de predictis [illegible] ... [illegible] .m.cc.lxxxviij. ind. xj. die [illegible] ... [illegible] observatum.

1298 [M]agis [illegible] ... rebell. vel exequia aliquis fecerit contra potestatem vel [illegible] aliquem de eorum familia vel contra aliquem [illegible] ... [illegible] puniatur C. lib. den. [illegible] ... [illegible] ... C. lib. [illegible] ... [illegible] ... substinuit [illegible] ... [illegible].

1?? [C]um aliquis percusserit aliquem in faciendo de sanguine dampnum sine ferro lapide sive maça [illegible] non ad penam aliquam minime teneatur [illegible] ... invenisse in faciendo sibi dampnum [illegible] ... fuit datum sibi. Ille vero qui dampnum fecit si percusserit [illegible] ... [illegible] ... Si autem ille qui percusserit substinere dampnum [illegible] ... cum armis vel alio modo [illegible] ... potestas et capitaneus teneantur ei auferre duplicem penam [illegible] ... dignitate ac qualitate ac etate [illegible] percussionibus supradictis.

1?? [S]i quis invenerit aliquem facientem sibi dampnum in bonis suis et ei acceperit ferrum bestiam vel [illegible] aliam rem mobilem ad penam nullatenus teneatur. [illegible] illi qui dixit in faciendo sibi dampnum aliquem invenisse [illegible] possit quolibet qui invenerit tam bestias grossas quam minutas [illegible] sibi dampnum.

[illegible] ... [illegible] cum [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... vel [illegible] ... [illegible] nullatenus [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... nec [illegible] ... [illegible] ... [illegible].

[D]omus vigiorum marcida radicitus amputetur et scandala seditionum nequissima eius [illegible] tenetur per quas urbes Civitates et oppida sepissime conquassantur. Cum [illegible] nullus [illegible] voracitas aliena ut sui patitur referentes. Dicimus quod nullus [illegible] subiectus in nostre Civitatis et districtus seu aliquis alius qui non sit [illegible] Civitatis et iurisdictioni. Et teneatur potestas et capitaneus communis Pisani [illegible] ... [illegible] audeat vel presumat [illegible] ... [illegible] possessionem alicuius nostre iurisdictionis [illegible] ... [illegible] immobilium [illegible] ... [illegible] potestate et capitaneo [illegible] ... vel eorum officialibus Communis Pisani ... expressa licentia [illegible] ... Et si quis [illegible] fecerit vel duxerit faciendum puniatur [illegible] ... qualibet C. lib. den. [illegible] ... possessionem seu tenutam reddere et restituere teneatur ei cui accepta fuit modo predicto. Et potestas et capitaneus et predicti officiales communis Pisani faciant predicta firmiter observari et eos [illegible] ... possessionibus defendere teneantur ita quod nulla molestia vel [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... non obstante aliquo quod loquitur [illegible] ... et non obstante [illegible] ... canonico et de foro competenti [illegible] ... et non obstante [illegible] ... de [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum sub annis domini .M.cc.lxxxvij. ind. x. [illegible] ... subiectus potestas et capitaneus communis Pisani [illegible] ... domini .M.cc.lxxxvij. ind. xv. Preterea volumus [illegible] ... statuentes quod nullus de Civitate Comitatu vel districtu Pisani [illegible] ... vel aliqua universitas alicuius castri vel ville faciat nec facere audeat vel presumat aliquam cavalcatam vel congregationem gentium in aliqua parte Comitatus et districtus Pisani causa offendendi iniuriam vel molestiam alicui [illegible] seu alicui universitati alicuius castri vel ville cum armis vel causa apprehendendi aliquam tenutam vel possessionem alicuius rei per violentiam vel alio modo [illegible] ... Et qui contra fecerit si fuerit [illegible] comes [illegible] vel universitas alicuius castri puniatur in [illegible] lib. den. Et si fuerit [illegible] vel universitas alicuius ville puniatur in C. lib. den. Et de predictis potestas et capitaneus possit inquirere publice vel secrete sicut eis vel alteri eorum videbitur expedire et punire delinquentes [illegible] ... Et si quis negligens fuerit [illegible] ... de suo salario [illegible] ... condempnationibus que fient [illegible] ... aliquam [illegible] non valeant ullo modo. Et [illegible] ... [illegible] anno domini .M.cc.lxxxvj. ind. xiiij. Preterea [illegible] ... [illegible] ... Et si blada seu fructus alicuius possessionis fuerint [illegible] ... [illegible].

[illegible]

Penat hic cedula de [illegible] [illegible] q est ut me [illegible]

1285 in isto . c . fuerit dicta sub m cc lxxxv ind . xiiii

148 Statutum est si aliquis fuerit accusatus . de appropriatione tenute vel possessionis rei aliene sive de incisione vel de dampno dato in aliqua re aliena negabit possessionem rei vel rem esse accusatoris puniatur pro vice qualibet . in . xi . lib . d . Et nichilominus negatio ipso iure sit nulla . Dummodo constet et probet possessorem per accusatorem . et rem esse accusatoris pro istrum . et alios testes . et quod ei de fructibus dicte rei sit responsum et respondeat vel saltem per tres rem esse suam et quod ei de fructibus sit responsum et respondeatur ipsi rei in eius accusato [illegible].

Rubrica qualiter puniatur qui dederit dampnum in aliqua tenuta data per iustitiam

149 Si quis dederit vel dedit dampnum in aliqua tenuta que esset alicui pro iustitia data per curiam pro qua appareat instrumentum vel missio in tenutam . potestas et capitaneus teneantur facere emendari dampnum illi vel illis cui vel quibus esset data tenuta . dummodo ille cui esset satisfactum teneatur excomputare fructus in sortem et in expensis de tracto tempore guerre. Rubrica puniatur qui acceperit tenutam sua auctoritate de bonis alicuius alicui morientis.

150 Si quis sua auctoritate acceperit tenutam vel possessionem alicuius morientis ei dimissis . qui hoc faciens perdat . xxv . lib . d . et insuper tenutam quam accepit restituere teneatur. Et hoc locum habeat in rebus mobilibus et immobilibus sese quod morientibus [illegible] restitutio. Rubrica qualiter puniatur conquerens de aliquo cum faciendi ei precepta de terminum.

151 Si quis fuerit cum de aliquo querimoniam posuerit cum ei precepto de terminum faciendi ei precepto de terminum . et non fuerit eum prosecutus . et precepit retraxerit perdat de suo . x . lib . d . et de terminum et expensas restituat ei de quo fuit conquestus . [illegible] Et hoc intelligatur quod de terminum facere precepto et precepto de retrahere et si super causa non invenit de terminum litem non fuerit contestatus infra unum mensem post missionem de termini nisi impediente per ferias litis contestatio vel exceptiones ab adversario supposita contestare. Rubrica qualiter pax et concordia facta observetur et ruptores eorum

152 Si omnem pacem atque concordiam osculo pacis datam vel firmatam puniatur. facienda in aliquos de civitate et districtu pistorie . potestas et capitaneus faciant perpetuo observari . Et si quis vel aliquos frangente vel frangentes pacem invenerint eum vel eos in perpetuo bapno ponat . et ipso iure sit perpetuo forbapniti de quo aliqua causa non possit rebapniri seu aliquo modo trahi . et bona eius radicatus destruatur . et que de destructione remanserint Communi pistorie publicentur. ¶ Si non alienaverit aliqua fraudulentia ex bonis eius fecerit qui pacem fregit vel frangi fecerit in totum vel in parte vel contractu alibi fecerit a tempore pacis fracte et talis alienatio et contractus penitus sit inanis et nullius valoris . Et nichilominus ipsa bona destruatur et publicentur et dentur ut est supra declaratum. Et si quis offenderit rumpentes pacem in persona vel rebus a Communi pistorie penam nullam patiatur. ¶ Et si qua concordia cum illo fieret qui pacem de ipsa pace fracta vel rupta [illegible] . d . post pacem factam non valeat nec teneat [illegible] et hoc [illegible] seu in quacumque parte rumpit aliquis pacem unum appareat [illegible] seu confessio coram iudice seu potestate vel capitaneo. ¶ Preterea quod omnes paces [illegible] facte et facientur tempore potestarie domini thomasii olim potestatis et domini pacis [illegible] olim capitanei populi pistorie et [illegible] anno redigantur in uno libro [illegible] omnibus habeat locum [illegible] statutum [illegible] fuit [illegible] in [illegible] . Et hoc capitulum sit precisum et immutabile ita quod non possit mutari nec ledi nec minui nec variari per statutum [illegible] nec [illegible] vel [illegible] vel aliquo modo . Immo potestas et capitaneus teneantur ipsum precise totaliter [illegible] facere [illegible] statuto in statuto posito nec obstat huic capitulo aliquod statutum. Rubrica qualiter potestas et capitaneus faciant observari paces et concordias.

153 Potestas et capitaneus teneantur omnes paces et concordias factas hactenus inter homines civitatis et districtus pistorie de maleficiis . et etiam maleficiorum et alia qualibet ratas et firmas habere et eas facere inviolabiliter observari . Et filii potestas et capitaneus teneantur inquirere omnes homines civitatis et districtus pistorie qui habent ad invicem discordias . et dare consilium auxilium et favorem et augmentum studium et operam efficacem . qualiter ad concordiam reducantur. non tamen possit discordantes cogere nisi de eorum processerit voluntate. Rubrica qualiter puniatur malefactor non valens solvere

154 Item statuimus et ordinamus quod si malefactor solvere penam statuti non possit in qua fuerit condempnatus . potestas et capitaneus auferant ei quod plus poterit et manum dexteram ei faciat detruncari. Et si hoc non poterit ipsum faciant exbapniri . in predicto bapno de civitate et comitatu et districtu pistorie et redire non valeat nisi prius solverit dictam penam. Et malefactori pena nullatenus remittatur excepto si quis fecerit ad sui defensionem. De vulneribus autem factis potestas et capitaneus penam ut dictum est accipere teneantur. Si maninmundolus . i . forensis qui venerit aliunde fecerit maleficium homini potestas et capitaneus ut supra in alio capitulo continetur . et capiunt faciant detruncari ita quod mortem. Et hoc locum habeat in hiis qui sunt maiores . xiiii . annis . minores autem . xiiii . annis teneantur. Si non aliquis aliquod ex predictis commiserit quod non possit solvere dictam . et capitaneus eum exbapnitum facere teneatur de civitate et comitatu et districtu pistorie nec eum possit facere rebapniri nec ei parabolam concedere redeundi nisi primo solverit dictam penam. Si finis vel concordia esset facta de aliqua iniuria a patre vel filio et frater et filius ipsam concordiam fecisset vel quicumque alius fecerit sine concordia seu pace de iniuriis . et contra ipsam venerit . potestas et capitaneus teneantur ei auferre duplicem penam. Excepto si meretrix vel meretrix ganea vel ioculatrix fantonus et fantolastra verberet a predictis et pro aliqua iniuria quam ei vel eis fecisset vel dixerit verberantes non teneantur sine sanguinis exierit sive non . dummodo non fiat percussio cum ferro lapide sive maça. Et de hiis ipsi qualiter [illegible] potestas et capitaneus. Et de fantonis et fantolastris intelligatur si admiserit vel dominabus suis verberet . vel a filiis vel familiaribus illorum et illarum cum quibus ad facienda servitia moraret. Rubrica qualiter maleficia commissa inter consanguineos non puniantur et qualiter puniantur filii inefficienter [illegible].

155 [illegible]

156 [illegible] sciet falsitatem a [illegible] de iure dicte vel [illegible] non vult retaliati [illegible] potestas et capitaneus pena nomine . l . lib . d . tollere teneantur . et corpus bona sua omnia publicare. Et si ille non potuerit solvere dictam penam potestas et capitaneus manum dexteram faciat ei detruncari. Rubrica qualiter possint ignorari illi inter quos discordia vel batalia apparet et qualiter de civitate et comitatu valeat expelli.

157 Si aliqua discordia vel batalia inter aliquos fit potestas et capitaneus si eos pignorare voluerint habeant potestatem eos pignorandi pro pace observanda . [illegible] . lib . d . Et possint potestas et capitaneus eos ex

1314

Summa [illegible] in [illegible] lxxx [illegible] alique [illegible]

Si ille [illegible] non intelligatur [illegible] nisi [illegible] in [illegible] malefactis

Si [illegible] manere [illegible] in [illegible] pistorie [illegible]

pelle d' Coit ad suā nolūt. s. illos qui fecerūt rixā. Et
locū hāt, p tp̄z ꝑs pͦtito ꝯstitutōs. Et sēp ī ꝑpuidētia pot͂ ꝯ
Capit sit de cogendo eos ut ex Ciuit ꝯ Coit pus ꝯ de pign͂
rādo eos. i v. lib. d. īn ꝑ̄ta ꝙlit facltate ꝯ ꝯdictōē eoꝝ ita,
tñ q̄ leco pecūie accipiēde possit dare pignora. s. aurū ꝯ ar-
gētū pānū ꝯ alie res mobles sic ānxātibꝫ fuūt assigte.
Pigra q̄ recipiet pot ꝯ Capit ꝯ mass. ad ꝯtuaz diē ꝑ as blas
restituē d'beāt si nō inuenerit culpā p q̄ ipi d'beāt retinere.
Et si pot ꝯ Capit ipa pignora nō restituerit ut ē dcm̄ cē dup
nū q̄ id hr̄et illo l' illi c l' ꝯz eēnt p ꝯ pignora restituē teāntur
in. xxv. lib. d. nōē pene p uice q̄lꝫ Coi pus soluē teāt, p quoꝝ
eoꝝ d' q̄ sindici Coīs pus possit ꝯ debeāt cognoscē ꝯ eos cōdēp
nare. ꝯ eis pēāz ꝯ bāpnū aufeāntꝫ p Coī. R. ca. q̄r puātū no
158 cētes aliq̄ ad aliquā ciuītaz quā ad Ciuītaz pusinā.
Emō de Ciuit ꝯ Coit pus audeat uetare aliq̄ Ciuē l' cōi
tatēsē pus ad aliā Ciuītaz q̄ ad ciuītaz pus, p aliq̄ cū mo
ta l' moñeda nec audeat dare l' ꝯcedē ut si alicui ad hr̄ uetent q̄
facīēti. pot ꝯ Capit auferāt p ene nōie. l. lib. d. Et si dcāz pēāz
soluē nō potūt auferāt ei q̄tū plus poterūt. Et ist ipz ī def
fcū dcē pecūie faciāt forbānī. Et īnst cogāt eū āpli nō p ro
cē ad aliā Ciuītaz. Qz pēāz si pot ꝯ Capit auferē negl̄exint d' suo
eadē pēāz soluē teneat. Itē si a's ī potes ad soluēd' dcāz pēāz
uetaūet aliq̄ Ciuē ul' Coitatēsē pus ad aliā ciuītaz. Et aliqs
Ciuis Coitatēs, pus daret ei auxiliū ul' fauorē s dcāz penā.
l. lib. d. debet sostinē. Itē not q̄ sciet scripsit citatē ꝙ q̄ iās
(ciuitaz) citatētū ad aliā soluē Ciuaz d'bat s dcāz penā. Nō tñ teāt
not q̄ scripsit citatē, qñ clicus uetaūet aliq̄ ad ciuītaz pus.
Excipimus clicos l' laycos ī cāus matōialibꝫ ꝯ usurariz
excedētū sūmā d'bitā p statutū duoꝝ. d. de lib̄ra ꝯ fructuum
peceptoꝝ ul' dcām sūmā ꝯ de possiōībꝫ q̄ fuissent pignorī
obligate. Itē si a's in sua ultīa uolūtate iuxit usuras
restitui ul' recoltā seu cautēz ꝑstitēt dn̄o epo l' sacdoti
eccē sue par. sui fribꝫ de restitūēdis usuris. ꝯ aliqs eu de
bebūt ipe ul' se restitui nolūit, ꝯ qui possit ipas usurās in curiā
dn̄i Epi repetē. ꝯ de p'dcis corā eo agē. Et ueō audeat fu
cē aliq̄ ꝯctū ultiā ꝯ sui consensu maioris ꝯsilij. Ciuit.
159 R. q̄ uali puīat q̄ traxit potatez ul' Capit l' cōe pus ul' ali
quā p̄s ad aliquaz ciuītaz ex districtū pusij.
I aliq̄ p̄ d' Ciuit ul' districtu pus l' aliq̄d hns posstes ꝯ
res in Ciuit l' Coit ul' districtū pus trxit pse l' aliū ī ciuā
cēssiūz ꝯ formā idulgentiaꝝ ꝯcessaꝝ seu puilegioꝝ ꝯcessoꝝ
Coi pus a sūmis pōtificibꝫ ī aliq̄ ciuītaz ex districtū pus aliq̄
p̄z pot l' Capit teneat ei auferre l' auferri facē p ene nōie. C. li
b. d. Et ist iponit (pecūie) d'bat re d' qua aliē mouit q̄uē. Et si q̄s a'c
ius cessit d' aliq̄ re ecclē cui trahet aliq̄ ex districtū pus ad aliq̄
ciuītaz puīat ī. CC. lib. d. ꝯ oēs res possēs cū oīa q̄ eius hr̄et
ille q̄ traxit aliq̄ ex districtū pus nī ... cedet alie rei ecclē e
ad aliq̄ ciuītaz aliqs trahet ī Ciuit Coitatu l' districtu pus pot
ꝯ Capit dcū facē teāt illi exītus fuit ex districtū pus ad
aliq̄ Ciuītaz. Et eū ī possēe ipoꝝ boꝝ ... reꝝ defēdē teāntur
q̄ q̄z nō trxit potatē l' Capit ul' cōe pus ad aliq̄ ciuītaz ex dist
tū pus q̄ iustitiā pūt oīa sua bōa ꝯ eadē ueniant ī comūe. ꝯ ei
hr̄edes sit ī ppetuū exbāpniti. d' Ciuit ꝯ Coitatu ꝯ districtu pus
Et h̄ cap sit pcisū ita q̄ corrigi nalāt nī muttarī. Et si pot l' cap
posuerint ad ꝯsiliū q̄ dcāz cap absoluat q̄lꝫ eoꝝ. x. lib. d. soluē
teātū. Et tnd' q̄ arēgauit. ꝯ duxit ꝯsilēd'. ꝯ de p'dcis sidici n
cognoscāt. Statuim' ī q̄ si a's exiret iur dictēz Cois pe
rus ... ad aliq̄ ciuītaz ecclē q̄ tuq̄ p Sindicū Cois pus
expēs ipi Cois plenīe d'fēdat. Itē si a's ul' aliq̄ nī subiectus
ul' nō subiecti pncipali ī ciuilibꝫ ꝯ crīmalibꝫ iur dictōī ꝯ
Ciuē pot ꝯ Capit Cois pus trxit aliq̄ aliq̄ ecclē ad aliā ciuītaz

q̄ ad ciuītaz pus (potatis) pot ꝯ Capit l' alioꝝ offitialiū Cois pus pot ꝯ Capit
debeāt ꝯ teāntꝫ mittē ad eccl'as q̄ uoluūnt seu ponē ī ꝯpedibꝫ
ꝯ tenē q̄ uoluūnt ꝯ sacrāeos quos uoluūnt illis ul' illoꝝ nō sub
iecti ul' nō subiectoꝝ expentis ul' exhentiū aliq̄ l' aliaz ciuītaz. Et si li-
cogāt laboratores illis ul' illoꝝ subiectoꝝ seu de ipis bōis ulti' non
debeāt laborare. Et si aliq̄s ul' aliq̄ p̄dcōꝝ nō subiectoꝝ qui trxit. uel
traxiint aliq̄ ad aliq̄ ciuītaz ut dcm̄ ē deberet hr̄e aliquā elemo
sinā l' aliqd p' elemosinā a Coi pus p forma statutoꝝ pus locptis de
dcā materiā illā elemosinaz pdere debeat l' debeāt. ꝯ ip̄az a Coi
pus aplius nō hr̄e. Et si pot ꝯ capit p̄dcā q̄ in h̄ capło ꝯtinet
nō fecit. ꝯ ad hec faciēd' fuūt negligētes. quilꝫ eoꝝ Coi pus sol
uē debeat nōie pene. C. lib. d. Et id q̄ ꝯtinetū in hijs duobꝫ ul
tis. ꝯ. fuit. ꝯdictū. Anno dn̄i. M. CC. lxxvij. Ind. xv. die sept' adcā
die mañia ualituꝝ. fuit tñ hic ultim̄ ꝯ mutatū ꝯ correctus 1287
de nouo ꝯditus ī aliq̄ pte in. M. CC. lxxx. Ind. iij. R. ca. q̄lit p 160 1290
cedat ꝯ Ciuitates potatē l' Capit ul' alios pusiōs ꝯ ꝯ laboratores
Vm pusioꝝ maliciā ꝯ ppīuit ī planū terraꝝ castrū ꝯ ciuitatē fuceī.
ꝯ minoꝝ iustitia pessidat ī totū faciēdo q̄da fraudulosos
ꝯ machiatos ꝯctus ī nō subiectos iur dictōī Coi pus ut subiec
tos Cois pus uocent ꝯ ad aliā ciuītaz p̄t q̄ ad ciuītaz pus ut eoꝝ ma
licijs obuiet ꝑ capło ī ppetuo īuiolabilr ualituro p̄ seīe decēni
statuēd' q̄ si q̄s nō subiectus iur dictōī Cois pus aliqs ꝯ ꝯ qua cūq̄
cā ciuilꝫ ul' crīnali p̄dcāz aliq̄ cū citauit requisiuit. l' saltem traxit
appellauit p uim ēa solā citatēz aliq̄ subiectū iur dictōī Cois
pus ad aliq̄ Ciuītaz q̄ ad ciuītaz dn̄oꝝ pot ꝯ Capit ꝯ alioꝝ offi
cialiū ꝯ alioꝝ officialiū Cois pus q̄ eligūt p ꝯsiliū Cois pus
ꝯ ꝯ pus l' citauit ex aliq̄ cā pot ul' Capit ul' aliq̄ officialē ēlꝫ p
dcōꝝ corā aliquo iudice nī tm̄ corā officialibꝫ Cois pus. nisi p
cessiū q̄ p̄dcōs ul' aliq̄ p̄dcōꝝ fecit nī talis citatis ul' uocacis. l' pro
cessiū faciēs q̄ aliq̄ suppositū iur dictōī Cois pus siu pot uel
Capit ul' aliq̄ ex offitialibꝫ suis. ul' aliō eoꝝ ī publico ꝯ genali
ꝯsilio uenit. ꝯ. tdiui. l' saltē ī ꝯsilio ppli. ꝯ cū effectu remisit
ꝯ cassauit dcm̄ pcessū suū renūtiauit dcās Citatiōibꝫ ꝯ re
quisitōībꝫ fcīs de p̄dcās ꝯ quoꝝ p̄dcōꝝ q̄ oēs laboratores ꝯ
īq̄linī ꝯ Coloni ul' alij quocūq̄ nōie censeant statēs sui labo
rātes ul' hītātes de possēsiōībꝫ domibꝫ ꝯ rebꝫ eoꝝ pōitis ꝯ sitis
ī Ciuit pus ꝯ districtu pus p̄ ēse ꝯpellauit ad restitutiēz ēlꝫ dāp
ni ꝯ expēdatiōīs in iurie q̄ dcās uocatus uoluūt dicē ꝯ extiāē
ꝑ suo iuramēto. Et p q̄lꝫ offitialē cuīē pus ꝯpellat tāq̄ d' uiro
ꝯfessiōīs. Et in dcōs p potatē ꝯ Capit q̄ p tp̄z fuūt quilꝫ p̄dcōꝝ
laboratoꝝ cū quilmoꝝ ꝯ alioꝝ stantiū. l' hītātiū ī possiōībꝫ ul' re
bus p̄dcōꝝ ul' alicui eoꝝ ꝯdēpnāri d'beat p quoꝝ caplo. ꝯ qualibꝫ
uice. ī. x. lib. ꝯ si q̄ fuerint ꝯdēpnati dcās ꝯdēpnati oēs ꝯ uisatio
de negetū sic exbāpniti Cois pus p malio ꝯ enormi d'licto.
ita q̄ p̄s sit a quacūq̄ ipūe offendi. Et dcm̄ caplm sit pcisū in q̄lꝫ
sui pte ita q̄ nō possit corrigi tolli l' mutari p ad statutū. ul' p
aliā reformatēz ꝯsilioꝝ sui rector. s3 sic lutū iacet sī cōtico in
illeū rōto ī ppetuū debeāt īuiolabilr ob suāi. ꝯ exnc d' annoī
annū intelligat cē positū ꝯ exōiatū ī capitulaī ꝑ pus. Et si capit.
ul' pot p̄dcm̄ caplꝫ nō obsuauit integralr. cū effcū ī q̄lꝫ singl̄e q̄
libꝫ nī obsuās puīat puīas, p q̄lꝫ uice. ī. C. lib. d. Coi pus d' suo
salario. Et ab ipo nō obsuāte p Sindicū Cois pus de suo salario
tp̄z sui syndicatus exigatū. Et Syndicus tenēat nī obsuante
ī p dcā quātat' ꝯdēpnare. Et si nō ꝯdēpnauit eū puīat q̄lꝫ
sindicoꝝ. m. C. lib. d. et tāq̄ exbāpniti donec soluerint p̄dcāz
q̄titē pecūie possit īpune a quacūq̄ p̄ offendi. Et d' p̄dcīs
ꝯ q̄lꝫ p̄dcōꝝ nī p̄sit absolui p aliq̄ statutū l' aliq̄ reformatēz ꝯsilioꝝ
Cois ꝯ pus siu ꝯ gratēz rectoꝝ l' ꝯ pallamēti. Et sca fuūt ab
soluto ipo iur nulli sit ualoris. Et ualeāt ī ꝑ finibꝫ p̄cedētibus
ptēitas ꝯstitutiōīs. ꝯ ex nc. Et teneatū Capit. q̄lꝫ die sabbi ut
sciat legi facē p unū not expīus ꝯ pū bāpnū in scal' pallatij

Hec cap. (?) de distictione noctis aptet ut. capit. in libro correctionum ad signum R.

pnum ex habitatoribus Cois pus. Et si aliquis alr ex ciuitate pus. quoniam aliquis posuit de aliquo pus cuius Coit ul districtus pus iudi qua eu ciuili l criminali accedere noluit et litigare coram curia pus. tertiam diem post citationem impune possit redire. et eum sine tenuetis coram Curia pus sm forma iuris ciuil et criminali. et statut pp pus pscript tpus aliquo non obstante. Et hoc capitulum fuit additum statutis dm. m. cclxxxiij. Ind. xi. **Rca qualiter puniatur malla facta de nocte.**

161 Omnibus tollatur ecco et annis delicti pene formidie inm nocte. ord. q faciendi l sic faciendi aliq mallium de nocte penam duplicem quam si facerent in die pot et capit tollere teneantur. Saluo et reseruato q penam duplicem non auferant nec auferre possint portantibus arma de nocte p portatione l delatione ipsorum armorum de nocte pena ipsorum armorum ualeat duplicari. Et ea que continetur ad ... qui incip. Saluo et reseruato etc. et. fuerunt addita et posita in stat. m. cc. Ind. xiij. die. xiij. Julij. **Rca de distinctione noctis.**

162 Noib et singulis mallijs et casibus in simpli sit mensio de nocte in capitulis statutorum pp et cois nox intelligatur post primum sonum campane que pulsatur de sero p custodia ciuitatis ... adauroram diei sequentis. **Rca qualiter re infacantes alicui iniuriam puniatur.**

Vicumque re infacauit alicui l preiudicium ul percussionem factam in facie Vnum signum remansit ul iniuriam aliam plenam illatam l illatam ipsi ei re infacatio facta est. ul ipsius uxoris ul uiri ul alicuius sanguinei l. coniuncti usque tertium gradum puniatur si l preiudicium re infacauit l percussione faciei si signum remansit p qualibet re infacatione in. l. lib. d. ast aliam iniuriam plene re infacauit p qualibet re infacatione q dicetur puniatur in xxv lib d. Et si aliquis re infacauit alicui iniuriam uni pax cet facta soluat pene noie et banni coi pus c. lib. d. si ex pace constat confessio coram iudice l instrum l scriptura facta in libro cois q tractus e de pace et confectus pacis l aliud instrum alias facta. ~~et dicit l aliud instrum al facta ... de pena c. lib. fuer addita ... Ind. xij.~~ 1314 Si non tamen penam soluere non potest pot et cap. eum in tota ciuitate faciat ex banni et ex banni non ualeat donec soluerit totam penam et si ... mallium factum non fuit ... acusatus suo iuramento se ualeat excusare. ... de aliis non minus potestas et capit re infacanti xl lib d noie pene tollere teneantur ... aliis illo dannoso ul minatorio soluat pene noie x lib d.

E omnibus mallius ex quibus facta fuit concordia infra octo dies post ~~factam accusationem~~ pot et capit. non alter eorum ul aliquis de eorum ul alii eorum familia non debeat facere punitionem. Exceptis ho micidio falsitate, pace fracta, de percussione facta in facie ex qua signum l cicatrix in facie remaneat, de membro debilitato et debilitate facto et de percussione facta cum ensis stochecti siue guadeleccii. quo prodicione de quibus concordia fieri non ualeat ullo modo p quam bannum seu penam possit euitare ... ipsam penam et bannum pot et cap et quilibet eorum exigere teneatur non obstante concordia inter facta ~~... mallius exceptis ad penam l lib d intelligere non debeat ...~~ In eo aut q dr supra de concordia facienda infra viij dies intelligimus qui contumax fuit accusatus itaque ~~infra octo dies~~ de pecis coram curia se non comparuit defensurus. qui aut contumax non fuit ~~...~~ intelligimus ~~... Et quia plene ... de inquisitionibus ... uolumus q oia et~~ singla que in hoc capitulo continentur et que dicta sunt de accusationibus locum habeant et obseruentur in inquisitionibus et si procedatur p uiam inquisitionis eo modo si processum ille contra quem processum fuit contumax non fuit intelligimus octo dies a die iuramenti et responsionis inquisitionis. et hoc fuit factum ... m. cclxxxviiij. Ind. xij.

1299

[illegible] concordia ... ... fiat ... in statuto ... non ... libertatur a pena / de ea non obstante procedatur ad ... in uenerandum mallius ... sanguinolentum ... tam ex ea instantia / quam ex alia / sicut placuit officiali qui de crimine cognoscit / et possit procedere ad condepnationem delinquentis in quantitate eius quantitatibus in qua condepnari debuisset si concordia facta non fuisset. ... [illegible] ...

Defena ad prendentis tenuta sua auctoritate

165 Si quis in animam furoris audaciam peruenit ut sua auctoritate aliquem eiciat de tenuta et possessione alicuius rei ul ipsam possessionem alicui auferat laborante seu laborari faciendo ul fructus percipiendo ul ex ipsa re aliquid accipiendo i hoc in uicinia ducatus eius pus potestas et capit auferat ei pene noie decem lib d quotiens uiolentiam commisit ul fecerit. penam autem legis non substineat aliter et insuper eiecto de tenuta et possessione potestas et capit faciat restitui et dapnum ac iniuriam emendari. non tamen teneatur ad dictam penam ille qui tenutam abstulerit de rebus suis sue laboratori. salue tamen contra laboratores hito ut ecc.

R. qualiter iudex ul notarius infirmatus p rectores priuetur ab offitio iudicatus et notariatus.

166 Otarium infirmatum p rectores iudicum et notarium condepnatum de falso ab offitio notarie et aduocationis priuamus itaque p condepnationem de eo factam notarie offitium non ualeat exercere. Scripture aut ei auferri debeant et pot et capit eas deponi faciat penes ydoneos iudices et notarios ut in eis nulla falsitas committatur. Et ea que pdicta sunt de notariis in eis locum habeant in iudicibus et aduocatis si repti fuerint in aliqua falsitate et intelligatur in oibus capitulis oia repetita. **Rca qualiter notarius ciuitatis non intromittat se in offo mallorum** 167 potestatis et capit

Nullus notarius ~~ciuitatis et comitatus~~ possit se ... intromittere in offo mallorum nec relatore nec repsitutione se ... necessitatis ut puta infirmitatis l absentie necessarie. Et si aliter fiet ... ualeat in malle. Ad rixas tamen et rumores pot et capit mittere ualeant iudicem ... quem uoluerint et scripturas quas talis notarius fecerit assignare debeat ... notario mallorum. Et quod factum fuerit p notarium qui missus fuerit ... ac si factum esset p notarium tamen pot quam cap. Et notarius capit possit scribere accusationes denuntiationes et inquisitiones et facere et scripturas maleficiorum et oia alia p ut facere possunt notarii pot et ualeant et teneant et eandem habeant firmitatem. **Rca qualiter puniatur condepnatus conueniens ad aliam curiam quam ad curiam pus.**

168 Ondepnatus ul in futurum condepnandus p aliquo maleficio q fecerit si depositus fuerit querimoniam ad aliam curiam quam ad curiam pus ul aliis p eo v. lib. d. pene noie pus soluere teneatur. Et si soluere non potuerit dictam penam oia bona que habuit coi pus publicentur. Et insuper perpetuo banno de quo exire non ualeat nisi soluerit dictam penam. Et si aliquis ei dederit auxilium consilium ul fauorem quod ille uadit ad aliam curiam quam ad curiam pus eandem penam debeat sustinere. Et si pot et capit eum ul eos non condepnauerit dictam penam de eorum salario coi pus soluere teneantur. **Rca qualiter puniatur mulier que concubuerit cum aliquo leproso.**

169 Mulierem iacentem cum aliquo le proso pro eo q cum suo marito pot et capit postquam sciuerint p totam ciuitatem et burgos faciant fustigari et nasum de facie truncari. et insuper eam expellat de ciuitate et comitatu pus. et non permittant eam toto tempore eorum regiminis re intrare. **Rca qualiter puniatur ganea**

170 Nulla ganea audeat stare prope lo cum religiosum. ad penam xl s. quam penam ... potestas et capitaneus contra facienti teneatur exigere pro ...

1299

CLxxi.

1299

171 Rubrica qualiter macellatores non accipiant cameram in extrema capi
ullus macellator possit nec debeat batalie cuiusquam aldi ecclesias.
accipere nec habere aliquam cameram iuxta vias que est prope murum com
pi batalie ab ecclesia sancti donati usque ad ecclesiam sancti andree. nec
prope aliquam dictarum ecclesiarum. ad .xxx. domos in qua camera occidat
vel scanet aliquam bestiam. Et siquis in aliqua camera existente in locis pre
dictis vel in aliquo predictorum occiderit vel scanaverit aliquam bestiam .x.
lib. den. pene nomine communis perusii pro qualibet vice solvere teneatur. Et
de predictis et super predictis potestas et capitaneus et quilibet eorum possit et debeat
inquirere cum promotore et sine promotore non obstante aliquo
capitulo et specialiter capitulo inquisitionum. Et in choris de predictis quilibet possit
esse accusator et denuntiator et habeat medietatem banni dicti. Et hoc capitulum
fuit correctum et mutatum in .MCCLXXXVIIII. indictione .xii. Rubrica

172 qualiter puniantur macellatores ementes carnes morticinas
et infirmantes eas et non observantes hoc capitulum.

Nullus macellator vendat vel emat causa revendendi in civi
tate vel burgis aliquas carnes morticinas ~~que mortue sunt~~
~~a morte et cado die et penultima illarum breviter habeat~~. Et nullus
de ipsis carnibus portet seu ducat in muris burgorum intus nec
fines civitatis perusii. Et siquis fecerit contra predicta vel aliquod predictorum debeat sol
vere nomine pene pro qualibet vice .C. lib. den. quorum medietatem habeat accusator
et esse valeat quilibet accusator. Item nullus inflet vel inflari fa
ciat. nec permittat quod aliquis inflet vel inflari faciat nec permittat
vel flatum immittat seu sebum vel aliquid aliquam bestiam quam aliquis
occiderit seu occidi fecerit causa revendendi. Et nullus aliquas car
nes ... aliqua pellicia seu alia debeat cooperire. Sed quilibet
carnes sic de venalia sint sine aliqua coopertura ferre debeat ad
vendendum. Et siquis fecerit contra predicta vel aliquod predictorum .xl. sol. den. pene nomine
pro qualibet vice communi perusii per potestatem et capitaneum et quemlibet eorum solvere compellatur.

CLxxi.

Item nullus macellator nec aliquis alius a kalendis maii usque ad festum omnium
sanctorum emat aliquam porcam vel scrofam vivam vel mortuam causa re
vendendi in dictis mensibus existentibus a kalendis maii usque festum omnium
sanctorum. Et siquis macellabit seu vendet ... carnes scrofinas
seu de ipsis minutatim vel alio modo in dictis mensibus pro quolibet solvat
communi perusii nomine pene .xl. sol. den. Et nichilominus potestas et capitaneus scrofam
seu carnes ipsi accipere faciat et teneatur accipere pro communi. Suellam
tamen vel porchettam assatam sine pena quilibet vendere possit. Item
potestas et capitaneus de mense maii in principio regiminis potestatis teneatur
facere venire coram se omnes rectores macellatorum et omnes macel
latores et macellum facientes coram quibus hoc capitulum totum legi
faciat et ipsi lecto eos omnes iurare compellat omnia et singula que in hoc
capitulo plenius observent et faciant observari. Item statuimus quod
macellatores carnes scrofinas a porcinis teneantur separatas
nec simul mistas. Itaque a volentibus emere una caro cognoscatur ab alia
et aliquis decipi non valeat nec falli. Et siquis contra fecerit solvat pro
qualibet vice communi perusii .C. sol. den. et ipse carnes scrofine in communi perusii debeant
devenire. Et si aliquis macellator non dixerit carnes quas habet
esse illius bestie de qua sint seu vendiderit carnes scrofinas pro
porcinis carnibus vel carnes seu carnes montonis vel pecudis
pro carnibus castrati seu quascumque alias carnes dixerit esse alterius
bestie quam sint .C. sol. den. pro qualibet vice qualibet solvere teneatur. Et secundum in
ventum illius qui carnes emerit seu habuerit ab illo macellatore
dante seu vendente cum banno medietatis sit communis et alia medietas esse
debeat accusantis. Statuimus quod si aliquis macellator emerit
aliquem porcum vel scrofam qui vel que appareat granosus vel
granosa. carnes illius porci vel scrofe vendi non debeant
sed potestas et capitaneus illum vel illos cuius vel quorum fuerit
porcus vel scrofa compellat restituere pretium macellato
ri incontinenti et macellator porcum vel scrofam ven
ditori ... incontinenti restituere teneatur.

Et qui macellaverit porcum vel scrofam granosam
... communi perusii solvere teneatur.

Et carnes scrofine ... tenentur.

... bestias que non ferro sed morbo perirent vel cad...

CLxxi.

173 Insuper statuentes quod potestas et capitaneus presentes et venturi inquirere et inquiri
~~facere~~ ~~cum~~ ~~suis~~ ~~offitialibus~~ de omnibus hiis et de alia omnia que in hoc capitulo continentur quo
ciens eis videbitur expedire ut nulla fraus in predictis committatur et inveni
faciant in macello ... fide a suis offitialibus vel aliquo eorundem.
Et si a dictorum offitialium aliquem macellatorem contra predicta vel aliquod predictorum
invenerit delinquentem condempnare secundum modum et formam delicti prout in capitulo
supra est expressum. Volumus insuper quod nullus macellator vel aliquis
vendat vel vendere debeat carnes bufulorum a kalendis maii usque ad festum
omnium sanctorum. a festo tamen omnium sanctorum in antea possit eas quilibet vendere sine
pena dummodo ipsas carnes quilibet vendens teneatur et debeat signare
ita et tenere et vendere eas quod bene ab aliis carnibus cognoscantur. Et qui
contra fecerit in aliquo predictorum penam supra in dicto capitulo contentam debeat sustinere.

quod recurrum fiat quolibet die quo macellum fiat per in... et fiunt ...

Rubrica qualiter puniantur castrum vel villa faciens ordinamentum vel
si aliquid tolluntur et vel fecerint prohibitionem de grascia communis perusii non 173
portandi.

Iam dictorum si castrum vel villa de comitatu vel districtu perusii faceret vel ordinaret cum scriptura vel sine scriptura
tacite vel expresse aliquod ordinamentum vel prohiberet aliquod comitare.
Vel exbanniret pro aliquo debito. Vel diceret alicui quod non veniret
cum grascia vel blado vel mercato ad civitatem perusii. Vel compelleret aliquem
quod non veniret ad curiam perusii ad ponendum coram querimoniam de quocumque
gravamine. vel signum aliquod imponeret alicui castro vel villa CLxxiii.
vel si ordinarent quod castrum vel villa vel rectores ipsorum cognosce
rent vel intelligerent de aliquo que ... Vel si facerent aliquam
interdictionem ignis vel aque vel conversationis ... Vel laborerii
terrarum. potestas et capitaneus teneatur tali castro vel ville auferre pene
nomine et laborerii banni .v. lib. den. et filii et rectori ipsius castri
vel ville .C. lib. den. si querimonia inde fuerit coram ipsis porrecta. Si
autem predicta non possent inquiri vel de hiis veritas inveniri preter
... potestas et capitaneus teneantur et debeant .iiii. vel .vi. homines ipsius loci ... ... (pecuniam ...)
minate inveniendi ... Et si scriteitur aliquid sine
aliquid de predictis per eorum confessiones dictorum per eos tenentur auferre.
Exceptis hominibus castri plebis. Et ... ad hoc ca
pitulum non cogantur nisi ad illud tamen de grascia blade et mercato
veniendo ad civitatem perusii. Et nulla universitas castri vel ville
possit facere aliquam conspirationem vel coniurationem aliquam in scriptis vel sine
scriptis de bannis ... communi faciendis, pena vel questione
contra aliquam universitatem vel aliquem singularem ... universitate habet cum
aliquo cive perusii sub pena que supra continetur. Et si generale compromissum
factum fuerit per homines alicuius terre in aliquem vel aliquos de civibus quibus
intelligatur esse factum in fraudem communis perusii et non valeat ullo modo.

... hoc non intelligatur si ... questione ... non ...

174 Ubicumque commiserit vel commiteret
aliquod ... per quod bona sua vendita fuerint vel venda
tur quod omnia bona que possederit et tenuerit ... tempore com CLxxiiii.
missi ... intelligatur ve
nisse in venditione ... de dictis bonis ... tene
re debeant non obstante ... vel alienatione aliqua facta per
eum vel eius patrem ... quod ... 1314
... debitorum ... ut te
neatur ... secundum formam ordinamentorum ... vel statutorum
... capitulorum fuit conditum in
... .MCCCXIIII. indictione .xii. die ultimo augusti

175 Siquis inventus
fuerit post tertium sonum campane ... CLxxv.
capitaneus vel eorum seu alterius eorum familiares.

suum per custodes noctis antequam ipsa campana pulsetur de mane in matutino si fuerit miles vel filius militis puniatur in lx s. si fuerit pedes in xx s. non tamen credatur uni custodi quod aliquem accusaret. Ille autem qui inventus fuerit post tertium sonum campane si fideiussorem dederit de pena solvenda et de respondendo cum potestati vel capitaneo ad palatium potestatis vel capitanei non ducatur. Tamen quando aliquis iret pro medico vel infirmo vel alio casu fortuito vel alia evidenti necessitate que appareret hominibus illis quando aliquis esset bone fame et bone conditionis de qua fama et conditione credatur dicto [...] de pena [...] non solvendo vel non in providentia potestatis et capitanei debeat remanere inspecta persona et negotii qualitate. Volumus tamen quod si aliquis fuerit inventus post tertium sonum campane [...] artium vel maior pars ipsorum veniat coram potestate vel capitaneo affirmantes in concordia dictum inventum esse bone conditionis et bone fame et eis non inventi debere condempnari [...] talis inventus non debeant condempnari [...] per potestatem vel capitaneum vel eorum familiam [...] condempnatio valere non debeat nec tenere. [...] fuit con ditus in M. CC. lxxx. Ind. viii. 1290 Furnarii vero et famuli eorum qui irent ad recipiendum panem [...] que panem portaret ad furnum vel de furno panem reportaret domum suam per se et sua familia in furno coctus esset. Et stamminatores qui vadunt ad stamminandum ire possint ad certam horam et si forent inventi penam solvere minime teneantur. Ille vero qui fuerit inventus post tertium sonum campane in civitate vel burgis prope domum suam ad tres domos et ille qui palam ignem portaverit si fuerit bone conditionis et fame ad penam solvendam aliquatenus non cogatur.

Rubrica qualiter puniatur ille qui mutavit sibi nomen.

Unicuique mutaverit sibi nomen in aliqua scriptura solvat C. libras. Et quicumque fecerit se scribi in fraude de aliqua parte de qua non esset vel in qua non habitasset a x annis citra et tale dampnum appareret per scripturam penam similem patiatur. Et si quis mutaverit sibi nomen in aliquo contractu sive instrumento vel testificatione seu ultima voluntate suum faciendo fieri contractum vel testificationem vel ultimam voluntatem penam supradicte debeat sustinere. Et hoc capitulum fuit conditum anno domini M. CC. [...] additio facta in M. CC. lxxxxviiii. Ind. xii. 1287 1299

Rubrica de pena portantium arma vetita ad offensionem et alia arma.

Unicuique detulerit stocchetum sive guadrelectum cum cinta aut sine cinta puniatur et condempnetur communi Pistorii pro unoquoque predictorum armorum in L. lib. den. Et quicumque detulerit cultellum acutum maliciose privatum puniatur quolibet in xxv. lib. den. Et quicumque detulerit spontonum magnum cum cinta tabolatium vel braciuola guantum ferri vel quodcumque aliud genus armorum in x. lib. den. Et si in tabulato sive braciuola esset confixum sive constructum aliquod ferrum acutum vel taglente puniatur et condempnetur tale tabulatum vel braciuolam portans puniatur quolibet in C. lib. den. Et arma predicta supra in hoc capitulo contenta et quorumlibet ea portante auferantur et deveniant in commune et pro ipso communi vendantur. [...] stocchetto et guadrelecto et de cultello et de pena ipsorum fuit correctum et mutatum in M. CC. lxxxxviiii. Ind. xii. die [...] iulii a data die in antea valiturum. Et [...] tabulatio vel braciuola in quo vel qua sit confixum vel constructum aliquod ferrum acutum vel taglente et de pena ipsorum fuit factum in dicto M. et die valiturum a data die in antea. 1299 Et si quis portaverit bastonem grossum maliciose teneatur solvere pene nomine communi Pistorii C. s. den. et hoc fuit correct[um]

idem [...] et indictione et die valiturum a data die in antea salvo quod si custodes fuerit sit maliciosum vel non remaneat in providentia [potestatis] capitanei dum modo non intelligatur in illis baculis quadiunt post bestias. Ille vero qui maliciose lapidem portaverit puniatur in xx s. Securicellum vero falcella vel falcinum vel manarese [...] quo ad delatorem inter arma nullatenus comprehendantur sine cultelli [...] apti ad lavandum scardandum vel aptandum [...] Illi qui tenerent in loco reclusio Pistorii possit ire de Pistorio ad locum reclusum et redeundo de reclusio vel loco predicto reclusio. 1314 Et illi qui ibunt de civitate in comitatum vel de comitatu venerit in civitatem possint portare sine pena ensem vel spontonem magnum cum cinta et planella tabulatum vel braciuolam pavesenam et grogerium eundo et redeundo. Si tamen aliquis inventus fuerit cum predictis armis vel aliquo predictorum in aliqua taberna vel loco vel domo ubi vinum venderetur qui diceret se ire in comitatum vel se redire de comitatu quod taberna vel locus non esset et inventus fuerit esset in civitate vel burgis hic non intelligatur ire in comitatum nec redire de comitatu hic condempnetur et puniatur pro predictis armis secundum formam huius capituli. Et hoc fuit conditum in M. CC. lxxxi. Ind. viiii. 1281 Similiter homines euntes de castro ad castrum vel de villa ad castrum vel de villa ad villam possint portare sine pena ensem et spontonem magnum cum cinta eundo et redeundo. Predicta homines eundo ad suam terram vel vineam eundo et redeundo possint portare sine pena securicellum et falcinum et falcellam vel aliquod eorum. Salvo quod illi qui haberent licentiam portandi arma ad defensionem portare securicellum vel falcinum vel falcellam non valeant ullo modo. [...] fuit conditum in M. CC. lxxx. vii. Ind. xv. 1287 Et si aliquis vellet ire seu iret extra comitatum seu districtum Pistorii in alterius districtu veniret ad civitatem Pistorii vel per comitatum vel districtum possit portare licite sine pena omnia arma supra denotata. Salvo quod non possit portare stocchettum sive guadrelectum. Et de stocchetto vel guadrelecto remaneant [...] capitanei. Et hoc additum ab eo loco qui incipit et de stocchetto etc. fuit factum in M. CCC. iii. Ind. i. die xxvi. iul. a data die in antea valiturum. 1303 Dum modo ille qui sic fuerit inventus ire vel redire si voluerit facere aliquam defensionem debeat probare quod tunc quando fuit inventus volebat ire vel ibat extra comitatum Pistorii vel redibat secundum formam predictam. Et sic testes quos ad suam defensionem dare voluerit debeant testificari aliter non valeat eius probatio vel defensio. Et hoc additum ab eo loco qui incipit Dum modo ille qui sic fuerit inventus etc. fuit factum in M. CC. lxxxx [...] Ind. xv. die xv. [...] iul. a data die in antea valiturum. 1299 Similiter possit portare omnia arma predicta quicumque ibit in clusinum Pistorii vel ad montem de gualandrum vel ad castrum novum vel ad curiam castri novi vel ad castrum montonis vel ad castrum casacastalde vel in eius curiam vel ad castrum fossati vel in eius curiam vel terram sigilli vel in eius curiam. Castrum plebis vel si rediret de dictis locis vel aliquo eorum. Et ad probandum quod aliquis vadat extra comitatum vel districtum Pistorii vel de alterius veniat districtu ad civitatem Pistorii vel in eius comitatum vel districtum vel quod vadat [...] ad castrum novum vel in eius curiam vel ad castrum montonis vel ad castrum casacastalde vel in eius curiam vel ad castrum fossati vel in eius curiam vel ad terram sigilli vel ad eius curiam vel ad castrum plebis vel quod redeat de ipsis locis vel aliquo eorum sufficiat probatio duorum testium. Quam probationem ille cum arma invenientur facere debeat infra viii. dies post inventionem armorum secundum formam. Et debeat nominare testes per quos vult hoc

pbare si fuit interrogatus pciuaz seu offitiales cuic q arma
inuenirent alr testes noiare nullaten teneat. De clamb
portadis ul no portadis. et de pena tollenda ul no, pipis cla
uib; inpudentia dni Capit debeat remanere. Custodes
uo Carceris Cois pus possit portare arma ad defensionem
p Cuius et districtuz pus arma no ad defensione possit portare du
taxat iux carcez Cois pdcm. Preterea ille qui portabit pt dcaz
forma sin licentia Capit panceriaz ul grogeriaz siui corsectu. siui
stiuales ferri. ul planellaz puiatu, pipsa panceria. ul corsecto in
iij. lib. d, p grogeria. in. xl. s. pro planella. in. xl. s. et arma pdca.
s. panceria. ul planella. ul grogeria q alicui fuerint inuenta non
pdantu. nec uendi debeat icce. sz illi ee debeat cui fuerint inuenta.
stiuales uo. et oia alia arma sup dca pt planella et panceriaz. et gro
gena pdant et deueniant in Coe. et p ipso Coi vendantur. Et hoc c.
fuit correctus et mutatus in M. CC lxxxxviij. Ind. xi. die
xxx. aug. dca die mane valiturus et subsequitu q grogeria non
pdatur. d pena. xx. s. fuit correctus. i. M. CCC iij. Ind. j. die. xxj.
Julij. a dca die mane valiturus. Volum insup q portantes arma
fm formaz pr capli portent et portare debeant et teneant capellum
in capite ul ad collu posteius palam. et sialit inuenti erunt cu ar
mis puiant et condepnent, p uice qualz Coi pus, p quoz genere armo
ru eis inuetor fm forma pr capli et statuti. et pdat arma que
deueniant in Coe ut e supra declaratu. Saluo q panceria ul
corsectus. et planella no pdant ut supius dcm e. Forenses
uo ex comitatu pus ul districtu uenientes ul euntes cu armis
si inuenirent cu armis si inuenirent sine capello ut s dcm e recep
tis p baitoriis q uadat ul ueniant l uenire uellet utru sit conte p
nadi. ul no, p eo q no hnt capellu remaneat inpunitione r
cuie iuenientis et consiliu artiu tuc existentiu. Ea aut q cce
tinetur in hijs duobus c. fuer codita. in. M. CC lxxxxviiij. ind.
d. xij. die. xxj. Jul. ab ipa die mane valitura. Volum tu q
ille qui portauit occulte de die ul de nocte planella utru
sit condepnandus, p ipa planella ul no remaneat i puisione d
pot ul dni Capit. et eo siliu artium qui ptpr fuerint i sffreta
p portantis equalitate et modo portadi. Et volum ut tol
latur oibus materia cuntentio arma portandi formidine pe
ne q pot et Capit. et quilz eoz teant et debeant quolz die et qlz
nocte mitte eoz et quilz eoz famulia per ciuitate et burgos pus
ad cercand et inuenienda arma portantes. Et si q fecit puiatur
quilz eoz q faciet in C. lib. d, p uice qualz no obstante aliquo
caplo ul parte el precedete ul seqte hunc. c. in quinz loqr ul
aliquo alio ul usu. Et si inuenerint aliq cu armis ul aliq
gne armoz. et ipa arma ul aliq ex eis ceperint ul tibin fece
rit ipi. ul aliqs ipoz puiat et codepnet d famulia q faciens
p quolz gene armoz. et uice qlz. in. l. lib. d. et familiaris el
ul offitial q facies ul facietes, p quolz eoz et uice qualz et qlz
gne armoz in. xxv. lib. d. Et repcdis cedatur credet sacram
to illius e fuint arma cu duobus testibus. Et ea oia q ccc
tinetur in hoc c. fuit codita. i. M. CCC i. Ind. xiiij. die.
xxviij. et valeant ex tunc. Volum insup q eligatur p ceri
siles artiu. quos secu hre nolumus q ungenti ho
mies videlz. C. p qlz porta qui portare debeat coriune
panceria. et planella. Sz quado pdci hoies ex tunc ex p te
dni capit per capana l preconem alios nutios requisiti q ua
dant cora dno Capit. tuc possit et debeat ire et uenire
ad dnm Capit cu omnib armis que noluerit deporta
re. et quicuq no iuerit ul traxerit ad dnm Capit cum
predci hoies fuerint requisiti ut e supius plibatu debeat

soluere noie pene, p uice qualz. x. lib. si fuit presens et armis
incauit ul n alia iusta excusatione huit. Volum cu eo q su
pius dcm e no obstante nec aliquo alio caplo ul reformatione
q euc dni Jacobi persillium pp egritudinez q patit i capite pos
sit portare planella licite sine pena. et h c. fuit conditus. in. M.
CC lxxxxviij. Ind. xi. die. xxx. augusti. a dca die mane valitura.
Preterea uolum eo q dcm e supius in pr. ul q dcetu i aliquo ca
pitulo pcedete ul seqte q contatenses. et illi qui staret i comitatu
possit libe sine pena incedo post robatores ul malefactores et
capiendi eos. Et inducendo eos in fortia Cois pus. Et ire
deundo domu sua portare quecuq arma voluerint. n obid pos
sit accusari nec puniri. Et hoc c. fuit conditus. i. M. CC lxxxxviij. 178
Ind. xi. Rca qui condepnentur illi quibus arma erunt inuenta.
Potas et Capit debeat et teneantur oms illos quos inuenerit
p se ul aliquos d familiis eoz l alicui eoz dumo adinue
tore armoz sit miles ul d s iud. ul not. pot ul Capit arma po
tare ultra forma i pxio supiori. Caplo denotata. i. xv. dies.
postq arma fuerint inuenta i maiori Ciuitis consilio condepnare. Et si
pot et Capit ad pdca facienda fuerint negligentes. xxv. lib. d. de suo
salario, p quolz eoz solue tenentur. Et sindici ul exgrauator
Cois pus d condepnationibus fiendis cce armor cognitore hre
no debeat ullo modo. Et hoc caplm fuit mutatu et correctu
ut supra c. sb anno dni. M. CC lxxxxviij. Ind. xv. Rca d pe
Vicuiq dederit arma captiuus na dantis arma captis
Cois pus ul alicui eoz in hois carcere pmaneti cu Cois. 179
euadendi ul alia qualz puiatur. in. l. lib. d q pena aufeat
pro Coi. Capit potatis. puniatur
Nullus forensis portet aliq arma i ciuitate p qlibet uice q quolibet genere 180
armoz tam q puiunt p usum auces Et albergatores et eoz hospites ul
famulie eoz teneantur et debeant forensibz uenientibz et hospitati uolentibz
i eoz domibz q deponat arma et si no deponent puiatur quilibz q9 fe
cit pena q debet puiri forensis q portaret arma dumo pdca no intelligat
i albergatoribz uenientibz pus ingrantibz et dquet i[illegible]. c. fuit conditus
sub anno dni. M. CC lxxxv. Ind. xiij. Et hoc cap fuit correctu et muta
tu in consilio [illegible]. Ind. duodecima. Rca d pena non
pmittentis se rimari et iuriaz inferentis ul dicentis familie
vicuiq no pmisit se rimari pro pot ul Capitanei. 181
armis a famulia pot ul Capit. ul ea cce dixerit aliquaz
iniuriam familie pot ul Capit de amputando mebru ul offe
tendo in ps. xxv. lib. d. p uice qualz solue teneatur. Et si alia
iniuria ueboz dixerit. x. lib. d. solue teneatur. Et cedatur mi
liti ul iud. ul not qui eet cu familia alteri eoz. Et
de adpenis se no possit intromitte ullo mo. Diuit
aliqs aufugit qui familia pot ul Capit uellet cape
pro armis et aufugerent itaq capi no possit pp fugam
ipsius eodem modo puniatur. ac si arma ad se feret
essent reperta eade. Et qui familiares potatis ul Ca
pit accesserint rimando pro armis per plateam et foro Cois
Perusij et uiderint aliques ul aliquem intrare post bancas ul in
Cameris ul existentes post bancas ul in cameris circa plateam
pdcaz cum dcis armis ul aliquibz armoz generibz teneant
et debeant in dcas Cameras intrare et post dcas Bancas et re q ca
re pro dcis armis. et si inuenerit eis aliquid genus armoz pu
niant fm forma statuti. Set si stantes in dcis Cameris no haberent
arma offendibilia no puniantur p armis defendibilibz dum

sub pena. C. lib. d

1314

Dummodo aliquis in sua domo uel loco uel Camera in qua moratur ad
sua artem exercendam si sibi inuenta fuerint aliqua arma offen-
dibilia uel defendibilia non puniatur nec puniri possit. ~~Et declaratur ipsorum~~
~~armorum [illegible] [illegible] ab eo loco qui incipit [illegible]~~
~~familiares [illegible] uel Capitanei [illegible] fuit [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] die ultimo augusti.~~

182 Rubrica qualiter licentia detur illi qui uoluerit portare
arma et qualiter forma licentie portandi arma concedatur.

Capitaneus presens officium cuius et regimen incipiet in kalendis maii in principio
sui regiminis faciat per bannum per Ciuitatem et burgos publice ita
quod esse ualeat omnibus manifestum quod quicumque uult licentiam portandi
arma ad suam defensionem ad certum terminum coram ipso Capitaneo ac-
cedere debeat. Et si quis uenerit ad licentiam postulandum arma
portandi debeat scribi per notarium domini Capitanei. Et illi qui dictam licentiam
postulabunt non cogantur nec debeant dicere coram ipso nec assignare
causam nec illos cum quibus habent inimicitiam. et quare cetere uult arma
portare. Dum modo illi qui arma portandi licentiam postulabunt
et uoluerint antequam eis licentia concedatur assignent et assignare debeant
ad minus duos bonos fideiussores quos dare uoluerint et dicti fide-
iussores sint tales quod eorum bona bene ualeant .V. libr. den. Et quod pro-
bentur et approbari debeant per approbatores fideiussorum illorum qui portan-
di arma licentiam postulabunt. Et ipsi approbatores uidelicet duo pro
qualibet porta eligantur et eligi debeant ad breuia in maiori consilio.
Ciuitatis. quorum officium duret per [illegible] aliquo statuto non obstan-
te et cogantur dictum officium facere ac et acceptare. et habeat quilibet eorum pro
suo salario a Comuni pro toto dicto tempore .iij. lib. den. et nichil aliud percipere de-
beat uel habere qui approbatores scilicet quilibet eorum duo pro sua porta debeat
et teneatur approbare omnes fideiussores illorum qui portandi arma
licentiam uoluerunt. Ita quod dicti fideiussores sint sufficien-
tes in habendo et faciendo et soluendo omnia que continentur in presen-
ti capitulo. Et si dicti fideiussores approbati non erunt sufficientes
ad ea omnia que dicta presens capitulum ipsi approbatores teneantur
de eorum bonis soluere ea que tenerentur fideiussores illorum qui ar-
ma portandi licentiam postulabunt per eos approbari secundum formam
prefatis capituli. Et ad predicta dicti approbatores penitus com-
pellantur. Et approbatione et predictis peractis possit postmodum
petenti licentiam portandi arma concedi que licentia ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ualeat toto anno ~~[illegible]~~ nouemb. faciat a suo notario
renouari et refici apud illas nonas illis qui habent repererentur licen-
tiam portandi arma a Capitaneo cuius officium incepit in kalendis maii
suo predecessore. Et illi qui habuerunt licentiam a predicto
capitaneo ipsas apodixias faciant renouari. ut uere
sciatur quis uult portare arma. et qui non. Dum modo aliter
cauere portantes arma non teneantur. ipsi secundum Capitaneum ubi
sicut superius scriptum est. Et de Capitaneo in capitaneo obseruetur.
Saluo et reseruato quod si erit aliquis qui non habeat licentiam
arma portandi ad defensionem a Capitaneo cuius officium incipiet
in kalendis maii et uoluerit licentiam et concessionem Capitaneus qui
pro tempore fuerit possit ei dare et concedere licentiam arma
portandi ad defensionem receptis fideiussoribus ab eo ut sup-
rius in hoc capitulo continetur et secundum modum et formam
presenti capitulo supra denotatam. nec ob id uolens licen-
tiam cogatur uel debeat causam dicere quare uult licen-
tiam arma portandi sicut supra dictum est que licentia ualeat
toto tempore illius Capitanei cuius officium incipiet in kalendis maii.
Et fideiussores qui dabuntur ab illis qui portandi arma li-
centiam postulabunt dari debeant de .V. lib. den. ad minus qui pro-
mittant et promittere debeant quod ille pro quo fideiubebunt non offen-
det aliquam personam ~~cum armis~~. Et si offenderet quod soluet penam in ferien-
denotatam quam si soluere non possit ipsi fideiussores de suo ipsam
penam in solidum soluere teneantur. et eam soluere promittant. Et si
illi qui acceperint licentiam portandi arma non erunt suf-
ficientes ad penam soluendam si commiserint aliquod maleficium. licet
non fuerint sufficientes fideiussores eorum pro eis ipsam soluere
compellantur. Ille autem qui habebit licentiam portandi arma
si aliquem offenderit teneatur soluere duplicem penam quam deberet
soluere ex forma alicuius statuti presentis publici uel reformationis
consilii. si portandi licentiam non haberet. Licentia portandi arma
alicui fuienti alterius nec alicui cuius libra in libris Comunis pisani
non reperiretur nullatenus concedatur. Et si concederetur
talis licentia non ualeat ullo modo. Set ille fuiens alterius. Et
ille cuius libra in libris Comunis pisani non reperiretur si foret inuentus
cum aliquibus armis puniatur de ipsis et pro ipsis armis armis non
obstante sibi concessa licentia portandi arma ei uel eis uel alicui
eorum dicte. Saluo et reseruato quod quicumque uoluerit pro aliquo suo fa-
miliari uel aliqua persona licentiam portandi arma ad defensio-
nem de armis defensibilibus de quibus mentio fit in statuto dicti
Capitanei teneatur et debeat licentiam petentibus et uolentibus
dare receptis fideiussoribus et seruata in omnibus forma presentis capituli. Preterea
autem que in hoc capitulo continentur Capitaneus teneatur facere in illis
viij. diebus quibus steterit in Ciuitate pisana ante initium sui regiminis
et viij. diebus postquam incepit officium seu regimen et postea cum
inmineret. Preterea quicumque habebit licentiam portandi arma
non possit renuntiare dictam licentiam donec non peruenerit ad pacem
uel concordiam cum inimico uel inimicis. Set dictam licentiam re-
nuntiet non ualeat nec teneat renuntiatio supra dicta. Set si aliquis
offenderit puniatur ac si habuerit licentiam defendendi arma re-
nuntiatione predicta in aliquo non obstante. Set postquam pacem
fecerit cum inimico suo uel inimicis suis possit extunc post pa-
cem factam ad eius uoluntatem ~~[illegible]~~ renuntiare licentiam supradictam. Dum
modo clare et legitime notum esse faciat domino Capitaneo uel eius iudici
quod pacem fecerit sicut dicetur. Et facta de hoc plena fide domino Capitaneo
uel suo iudici dicta renuntiatio licencie date arma portandi
recipi debeat et ualere a tempore dicte renuntiationis facte in antea. Ille qui
sic renuntiauit. et eius fideiussores a penis et bapnis et impositis
ab omnibus et singulis promissionibus et absolutionibus factis et quibus
possent esse aliqualiter obligati occasione licentie portandi arma
sibi concesse sint penitus absoluti. ~~[illegible] et fuit in-~~
~~tatum et correctum et de nouo conditum [illegible] M. CC. LXXXX. in-~~
~~dictione iij.~~ Rubrica de pena illius qui habet licentiam portandi arma si a do-
mo sue habitationis discesserint ultra tres domos. 183

Quicumque habet licentiam portandi arma post tertium
sonum campane que pulsatur de sero pro custodia Ciuitatis
non debeat ire per Ciuitatem possit tamen stare et ire ad tres domos
prope domum sue habitationis. et si inuenietur post dictum sonum ultra
tres domos longe a domo sue habitationis. in .x. lib. puniatur quilibet
puniatus. ~~Et ubi dicit post tertium sonum soldebat dicere post sonum~~
~~que mutatio et additio fuit facta in M. CC. LXXXXVIIJ. Indictione xj. die vj.~~
~~augusti ab ipsa die in antea.~~ Rubrica de pena potestatis et Capitanei dantis licentiam 184

Potestas et Capitaneus non possit alicui portandi arma ultra formam
[illegible] dare licentiam portandi arma ultra formam statuti.
statutorum. Et si contrafecerit puniatur per quolibet eorum pro uice qualibet in .C.
lib. den. ~~Et Capitaneus copiam licentiarum dandarum consilibus artium~~
~~per eos dari facere teneantur.~~ Et si [illegible] casus uenerit quo uideatur
Capitaneo debere dare alicui licentiam portandi arma ad defensio-
nem. Capitaneus possit de uoluntate consilii concedere illi cui expedierit
habere licentiam arma portandi receptis fideiussoribus ab eo ut in
suo superiori capitulo continetur.

1290

Clxxxiiij.

1298

Clxxxiiij

185 Si ille qui habuit licentiam portandi arma ad defensionem, portavit aliqua arma vel aliquod genus armorum ad offensionem, privatur pro qualibet genere armorum sibi licentiatorum. Similiter pena qua punitur ille qui non habuerit licentiam portandi, pro illis autem armis de quibus habuerit licentiam portandi minime privatur aliquo modo non obstante contrahens fit de illis quos defendit

~~... ... ...~~ Et si aliquis contra fecerit duplicatam penam quam deberet solvere ex forma alicuius statuti Communis vel potestatis ordinamentorum vel reformationis consiliorum solvere teneatur. Et sic fiat notum comitatensibus et eorum syndicis et baylitoribus et bapniatur per comitatum et burgos ut sit omnibus manifestum. Et predicta valeant ita quod predictis ordinamentis derogari non possit per aliquod statutum Communis vel per reformationis consiliorum. Et capitaneus iurare observare predicta penitus teneatur. Et syndicus Communis Pisani de predictis se aliquo modo non possit intromittere. Et si se intromitteret libellum vel petitionem reciperet solvat quilibet eorum .l. libras denariorum. Illi autem cui conceditur licentiam portandi arma ad defensionem secundum formam statuti concedatur licentia de planella panceria collare seu gorgeria cistinalibus ferri et non de aliis armis. Et nec alia arma portare debeat sub pena que in statuto nostro scitur contineri.

186 Qualiter quilibet possit accusare arma portantes.

186 Quia frequenter revocatum in dubium utrum omnibus competeret arma portantes accusare ad tollendam dictam ambiguitatem duximus statuendum quod quilibet possit denuntiare et accusare illos qui arma portarent contra formam statutorum et ordinamentorum Communis civitatis Pisane et cuilibet competat accusatio et denuntiatio secundum dictam aliquo capitulo vel aliquo alio quod possit opponi in contrarium non obstante. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in M.CC.lxxxxiii. indictione vii. die xviii. Julii ad dicta die in antea valiturum.~~ 187 Qualiter per comitatum non portentur certa nec exbapniti recipiantur.

187 Cum in comitatu et districtu Communis recipiantur Pisani tam certa delationes et portationes armorum quam etiam receptiones et receptatores exbapnitorum Communis Pisani plurimum offendatum. Ad tollendam ... omnibus deliciis ut quilibet per comitatum et districtum Communis Pisani valeat secure conmeare, sancimus statuentes quod nullus de civitate comitatu sive districtu Pisano audeat portare lanceam spedum trasferire balistam seu arcum cum sagiptis ferratis manariam nec guadralectum nec stoccum cum cinta aut sine cinta nec stando nec eundo de uno loco ad aliud per comitatum nec de comitatu in civitatem nec eundo extra districtum Pisanum nec aliquo alio loco. Et qui contra fecerit privatur pro vice qualibet pro stocchetto seu guadralecto cum cinta aut sine cinta in .l. libras denariorum et pro quolibet alio genere armorum in hoc capitulo predictorum in quolibet in .x. libras denariorum privatur per potestatem vel capitaneum Pisanum et eorum officiales. ~~Et hoc capitulum fuit mutatum et correptum ubi loquitur de stocchetto et guadralecto ... ... M.CC.lxxxx viiii. indictione xii. die xx. Junii et valeat a dicta die in antea.~~ In fortia tamen non aliorum generum armorum prout in statuto aliquo in contrarium loquente non obstante. Et si aliqui forenses intraverint comitatum seu districtum Communis Pisani cum dictis armis vel aliquo eorum vel ipsa arma vel aliquo eorum vel ipsa arma vel aliquod eorum per comitatum seu districtum Pisanum portaverint homines castri vel ville per quod vel quam transiverint cum dictis armis denuntient eis prohibitum esse talia arma portare per comitatum et districtum Pisanum tam forensibus quam civibus et districtualibus Communis Pisani. Et quod in ipso castro vel villa talia arma deponant. Et si facta sibi notificatione per dicta arma non deposuerit sed portaret, et inventus fuerit dicta arma portare privatur pena predicta .x. librarum denariorum. Et si homines castri vel ville non denuntiaret seu notificaret ipsi forensi ut predictum est privatur universitas castri vel ville in .x. libras denariorum non obstante quod dicerent universitati non deliquisse vel se dicerent ignorasse statuto aliquo non obstante non obstante quod alibi predicta in contrarium loqueretur. Et volumus quod quilibet possit accusare contrafacientes et non servantes ordinamenta predicta. Et habeat accusator quartam partem quantitatis condempnationis que esse sue accusationis pervenit in Commune aliquo statuto in contrarium loquente non obstante. Preterea volumus quod quilibet consul syndicus vel baylitor vel quolibet alio nomine qui preesset universitati castri vel ville nocturnum possit et teneatur procedere contra omnes et singulos de universitate ipsi castri vel ville arma portantes quecumque prohibita per statutum Communis civitatis Pisane cum accusatore et sine accusatore et ei auferre arma que secundum statutum deberent auferri et in Commune deduci et pro quolibet armorum genere auferre portanti .xx. solidos denariorum de qua pecunie quantitate tres partes deveniant in Commune castri vel ville et quarta pars applicetur consuli ... syndico seu baylitori et accusatori. Et si cum accusatore processerint sine accusatore ipsi consuli seu syndico ipsa quarta pars totaliter applicetur. Et nichilominus syndicus castrorum et villarum seu rectores qui preerunt ipsi universitati castri vel ville quocumque nomine censerentur vel vicarii eius sive vicariatus officium exercerent in castro vel villa morantes teneantur potestati vel capitaneo Pisano infra .x. dies denuntiare tales arma portantes et arma que eis abstulerint consignare potestati vel capitaneo seu eorum vel alicui eorum iudici. Et potestas et capitaneus post talem denuntiationem secundum formam possint et teneantur contra tales arma portantes inquirere et eos inventos culpabiles condempnare in eo quod plus debuissent condempnari secundum formam statuti ad expensis solum in eo de quantitate condempnationis predicte .xx. solidorum denariorum eis ablatis per consulem seu syndicum vel per alium officialem castri vel ville. Et si predicti officiales castrorum et villarum predicta non fecerint privantur ea pena qua puniri deberent tales arma portantes aliquo statuto vel ordinamento seu reformatione loquentibus in contrarium non obstante. Et insuper addimus ut exbapniti et condempnati pro delictis et aliis agminibus non habentes etatem et facultatem in comitatu et districtu Pisano conmorari. Volentes quod quicumque ceperit vel indicaverit potestati vel capitaneo vel eorum vel alterius eorum familie aliquem qui sit exbapnitus et condempnatus pro maleficio et effectualiter capture vel indicationis contingat hic exbapnitum et condempnatum capi et in fortiam Communis pervenire quod talis captor decimam et indicator quartam pecunie partem que pervenit in Commune ex condempnationis dicti exbapniti et condempnati recipere debeant. Et potestas et capitaneus de ipsa quantitate ex qua soluta fuerit Communi ipsi capienti vel indicanti solui facere teneatur dictam partem. Et si non talis captus et ductus in fortiam Communis Pisani vel indicatus quod veniret in fortiam Communis Pisani esset condempnatus in persona vel membro nec esset casus in quo per pecuniam redimi possit tunc talis capiens vel indicans pro eo de condempnato qui possit per se debet .l. libras denariorum. Pro eo vero qui deberet amittere membrum .xxv. libras denariorum. Quas debeat de avere Communis Pisani quas pecunie quantitates potestas et capitaneus infra .x. dies post diem postquam talis captus in fortiam Communis Pisani pervenerit dari facere teneatur. Et si aut aliquis exbapnitus et condempnatus condempnatione pecuniaria tamen pervenerit in Commune et condempnationem de eo factam non solverit stet et detineatur in carcere Communis Pisani integre solverit condempnationem de eo factam. Nec ob condempnationem pecuniariam tamen possit in persona vel membro puniri per aliquos officiales Communis Pisani statuto vel ordinamento aut reformatione que loqueretur in contrarium non obstante. Et insuper volumus quod potestas et capitaneus presentes

famulie potatis uel capit aliqua ratione contra eorum uoluntate puniatur in ea pena pecunia qua pati debebat talis ablatus uel fugatus ex ea causa qua captus erat. Si autem debet puniri plus si ad mortem uel inciri dextrum [...] uel perditione puniatur in [...] libr. den. Si uero in alia pena personali simili pena puniatur auferens uel infugans. Et si abstulit bailitis com. pist. aliquem captum mandato potatis uel capit. uel alicui iudicis sotii uel notarii eorum puniatur in xiij libr. den. si fuerit talis captus ex ea causa ex qua perdere debeat per[...]. Si uero in pena pecunia simile pena solue[...]. Si uero fuerit ablatus aliquis capt. de custodibus noctis uel infugatus pro tali forum capare puniat in xx libr. den. Et si aliquis auferet uel infugaret aliquem ab [...] custodum [...] uel [...] p. q. cum ducet ad cor. pist. puniatur in centum libr. den.

res actitutum et quibus eorum teneantur sigilis missis mittere aliquos de familiaribus suis equites et pedites in comitatu et districtu pist. ad inquirendum et perquirendum per annos in exeundis et exbannitis et capiendis et in fortiam com. pist. reducendis. Et de inuentis per eos arma portare credatur relationi eorum uel duorum ex eis. Dum modo minuentur uel sit miles iudex uel notarius secundum formam statuti. Item uolumus quod predicta ordinamenta de exbannitis et condempnatis preteritis temporibus quam in hiis quos exbanniri et condempnari contigerit in futurum. Item quod presens statutum com. pist. et presentem castro plebis et ei potati sit reseruati et concessa iurisdictio in mallis statutis quod predicta omnia et singula ordinamenta de armis loquentia tamquam ad consules et rectores castrorum et uillarum quam et quo ad inquisitionem faciendam per filia capit. super gremiis in castro pleb. et eius districtu non uenditur secundum legem. Item uolumus quod si aliquis exbannitus et condempnatus com. pist. pro maleficio habitauerit pro[...] in aliquo castro uel uilla ~~post publicationem et notificationem que fiet de presentibus ordinamentis~~ sindici castrorum et uillarum comitatus et districtus pist. teneantur uniuersitas castri uel uille in quo uel qua habitauerit capere hominem exbannitum et condempnatum et in fortia com. pist. ducere. Et si predicta non fecerint puniatur uniuersitas castri uel uille secundum formam statuti ~~receptus aliquis~~ exbannitis. Nec excusetur uniuersitas castri uel uille a predicta pena eo quod dicent uniuersitatem non deliquisse uel ignorasse talem fuisse exbannitum et condempnatum eo tempore quo commisit maleficium pro quo fuit exbannitus et condempnatus. habitabat in ipso castro uel uilla non obstante aliquo statuto uel ordinamento com. uel [...] pist. quin contrarium loquentium. Ad hec ut nullus pretextu ignorantie excuset. Capit. predicta ordinamenta scribi facere teneatur in uolumine statutorum. Et ea faciat sigilis mensibus publice per preconem com. in scalis palatii com. pist. bapniri et publicari non obstante aliquo statuto uel ordinamento com. et [...] pist. quod in contrarium loqueretur. Volumus insuper quod nullus beruarius uel familiaris uel aliqua alia persona pro eis uel eorum nomine potestatis uel capit. euntes per comitatum pist. armorum cum bapnitorum et condempnatorum uel alia ratione possit nec debeat aliquid accipere uel extorquere ab aliquo syndico uel aliqua alia persona ratione uel causa inuentionis et captionis uel inuentionis armorum aliquid percipere uel habere. Et si qui fecerint puniatur contrafaciens in quadruplum rei accepte cum restitutione. Preterea dominus capit. possit de consensu consilii antianorum concedere licentiam postulantibus qui uoluerint portandi arma de quibus licentia peteretur qui postulantes ire extra comitatum uel districtum pist. uel redire de alieno comitatu impune non obstante capitulo supradicto. nec aliquo alio quod capitulum non obstet licentiis datis. Item uolumus quod supradicta capitula uel aliquid eorum non uendicent sibi locum in parrochianis clusii nec lacus nec in finibus eorum quibus sit licitum in ponte portare et iure arma que uoluerint per clusium et lacum et circa lacum. Et in eundo stando uel redeundo de clusio ad ciuitatem uel a lacu ad ciuitatem et de lacu ad clusium. Dum modo nulli cuiusque conditionis sit liceat portare stochectum uel guadrellettum cum cinta aut sine cinta ad penam in statuto [...] denotatam. liceat tamen uolentibus portare balistam sine arcum cum pulca lignea sine uerrecta portare et balistare cum eis. Sed non cum sagipta ferrata maliciosa impune non obstante capitulo supra scripto quod loquitur de predictis. Et nulli baylitori liceat possit accusare uel renuntiare sicut dictores uel [...] contra predicta capitula uel aliquid predictorum. Et non obseruantes ordinamenta predicta non obstante quod dictum est supra. quod quis possit accusare quod capitulum non intelligatur in locum habeat baylitoribus. Et [...] res non pergentes pro ciuitate uel comitatum seu districtum pist.

portantes aliquod genus armorum uolentes de [...] quibus [...] presentibus et hospitantes in ciuitate uel comitatu seu districtu pist. possint impune portare quecumque genera supra scriptorum armorum dum modo uiuunt et credeat absque malitia et fraude et eciam non offendendi aliquem non obstante capitulo supra scripto loquente de predictis. Volumus quod syndici castrorum et uillarum et quilibet eorum teneantur familiaribus potestatis et capit. et cuilibet eorum dare et prestare auxilium subsidium et fauorem ad gerendum offitium eorum et cuiuslibet eorum et ad accipiendum arma portantibus et ad exbapnitos uel condempnatos capiendos et captos reducendum in fortia com. pist. Et non impedire offitium eorum uel alterius eorum. uel eis impedientibus opponere. Et captos detentos in custodia uel ductos per predictos familiares uel alterum eorum assignare potestati uel capit. uel cui preceptum fiet ad penam quam talis captus pecuniariam soluere debet com. Et si penam personalem sustinere debet ad penam [...] lib. den. Aufferens uel in fugam mictens uel auferri faciens captum aliquem conducentem in fortiam com. uel duci debentem puniatur ~~in pena pecuniaria qua soluere debet captus predictus. Et si debet predictus plusquam soluere debeat com. pist. [...] lib. den.~~ Et quicumque fuerit requisitus per aliquem ex familiaribus potestatis uel capit. ad predicta uel aliquod predictorum et non prestiterit iuxta suum posse puniatur et puniri possit per potestatem uel capit. uel eorum officiales uel alterius eorum in xxv lib. den. si fuerit specialis persona. Si fuerit syndicus alicuius castri uel uille in centum lib. den. ~~Insuper uolumus quod quicumque ex forma alicuius statuti uel ordinamenti uel reformationis debet stare extra ciuitatem seu districtum com. pist. per aliquod tempus et non steterit ciuitatem fuit in ciuitate uel districtu pist. puniatur per potestatem uel capitaneum uel alterum eorum [...] lib. den.~~ Et uolumus quod de supra scriptis omnibus et quolibet predictorum capitulo potestas et capit. et quilibet eorum et officiales eorum et cuiuslibet eorum possint facere inquisitionem publicam uel secretam ut eis placuerit de inueniendis de contrafacientibus uel uenientibus contra ordinamenta predicta uel alter eorum eorum iudicio. Et ueritate comperta punire et condempnare in penis et bapnis supra denotatis. Et de processibus seu condempnationibus que fierent supra scriptis de causis uel aliqua earum exgrauator ~~com. pist. uel aliquis alius exgrauator com.~~ pist. uel aliquis alius iudex non possit cognoscere hunc exgrauandi uel annullandi eas ad penam C lib. den. com. pist. de suo salario soluendis massario com. pist. ~~et alter expressim toti et omnia dicta ordinamenta supra uiriliter toto capitulo [...] fuerunt [...] fecerunt in [...] [...] cccxxvi ind. v. [...] capitulo aliquo correpto et mutatus est [...] fuerit in [...] ccc[...] ind. [...]~~

188 Quicumque fregerit alicui aliquod membrum uel costam corporis uel pectus uel aliud quodque sine effusione sanguinis puniatur in [...] lib. den. ~~ad dictam penam [...] lib. fuit [...] ind. xij.~~ Et quicumque monstrauerit aliquid per que monstrum sanguinis exiuit puniatur ~~puniatur qualibet in xxv lib. den. Et si sanguis non exiuit puniatur in x lib. [...] anno domini mcccxxxij ind. [...]~~ 1319

Quod [...] resciditur uel [...] 1293

Quod consules uel rectores castrorum et uillarum debeant assignare

189 Statuimus ne malleficia in comitatu pist. commissa ualeant occultari. ut non remaneant impunita. quod sindici uel aliqui uel aliquis ex massariis castrorum et uillarum com. pist. homicidia et percussiones sanguinolentas factas et sanguinolentas in eorum castris uel uillis uel pertinentiis uel territoriis ipsorum castrorum et uillarum tenea[n]tur denuntiare et assignare potestati uel capit. uel eorum iudicio. uel quarta die postquam fuerint commissa. quod si non fecerint castrum l lib. et uilla xxv lib. puniatur quam soluere teneatur. Et si non denuntiauerint dicti sindici uel massarii uel aliqui eorum malefica supra dicta uel alterum eorum coram aliquo ex curiis potestatis uel capitanei et posuerit in denuntiatione aliquos testes per illos qui sciuerit ueritatem negotii. Et per testes quos posuerint in denuntiatione non inuentum. Et probabitur maleficium et postea inuentum uel probatum fuit

Statuimus insuper quod omnes illi qui fuerint ~~[...]~~ relegati pro aliquo maleficio quod commisisset ex quo malleficio per formam statuti deberet stare extra ciuitatem et comitatum pist. uel ad standum extra ciuitatem comitatum et districtum pist. debet dapnari, et non iuerit ad standum uel iuerit et redierit ad ciuitatem uel comitatum pist. soluat et soluere debeat pro qualibet die qua reperti fuerint in ciuitate uel comitatu pist. L libr. den. com. pist. ~~et nichilominus tempus quod stare debeat relegatus debeat duplicari~~ sine licentia potatis uel capit.

Item dicimus statuentes quod si aliquis exbanniretur et condempnatur uel etiam relegatus fuit accusatus uel inquisitus et uoluerit uenire ad mandata potatis et capit. et eorum iudices teneantur dare licentiam et securitatem illi qui pro eo petet. Dum in talis petens debeat promittere et satisdare quod talis accusatus uel inquisitus durante tempore dicte licentie et securitatis aliquem non offendet et si offenderet pro eo condempnationem soluet. ita tamen quod licentia et securitas non detur nisi pro otto diebus tantum. Et si aliquis accusationem uel inquisitionem porrexit eam non probauit puniatur in xxv libr. den. que sibi de facto auferantur. Et si aliquis predictorum exbanniorum uel relegatorum uellet aliquem accusare [...] suam iniuriam possit per procuratorem [...] ad accusandum [...] [...] pena sue relegationis.

·/· Et si fuerit syndicus sive massarius alicuius ville m. xxv. lib. d.

1299

1304

p alios testes pruatum syndicus sive massarius qui denuntiaverit fecit de suo
proprio si fuerit syndicus sive massarius alicuius castri m. l. lib. d. Et de predictis
potestas vel capitaneus et predicti syndici castra vel villas non observaverit dictum
capitulum teneatur inquirere et culpabiles punire ut dictum est alio capitulo et
maxime capitulo inquisitionis non obstante. Et hoc capitulum fuit correctum
m. cc. lxxxxviii. ind. xii. Et volumus quod adiutandus quando
sunt capitulo predicto oriri posset quod quilibet qui receperit iniuriam quam aliquis syn
dicus vel massarius denuntiaverit possint acusare et denuntiare. et testes si
acusatore sint denuntiatore iudice. et si ei certe predicat et quod probatum est
per testes dandos per offensum vel iniuriam valeat et teneant aliquo quod
fit dicti vel allegari in contrarium non obstante. et sic addito ab eo loco qui incipit
et michi ad iuvandus etc. que fuit facta m. ccc. iiii. ind. ii. die.
xxv. iunii. a kal. iul. venturi in antea valitura. Rubrica de pena precetis
de muris Civitatis in rebus altatiis.

190 Cum multi habentes domos ortos claustra et cassalina circa muros
iniuriam maximam patiantur in eo videlicet quod transeuntes et habitantes fa
cere super dictos muros proiciunt lapides terram et turpitudinem de dictis muris
in domibus claustris ortis et cassalinis dictorum hominum habitantium facere
circa dictos muros statuimus quod nulla persona audeat vel presumat proicere aliquam tur
pitudinem terram vel lapides de dictis muris seu alio loco in dictis domi
bus ortis et cassalinis. Et qui contrafecerit solvat comuni perusii pene nomine pro qua
libet vice. xl. s. d. Et teneatur de predictis iuramento accusatoris. Et quilibet
possit accusare contrafacientes et habeat medietatem banni. Et ut maiores habeant
materiam suos filios et familiares corrigendi. volumus quod maiores
teneantur solvere dictam penam pro minoribus delinquentibus in predictis vel aliquo
predictorum. ~~Et potestas et capitaneus predicta publice bapniri facere teneantur quolibet~~
~~ebdomada per Civitatem et burgos. ad hoc ut predicta sint omnibus manifesta.~~
Et non potestas et capitaneus et quilibet eorum teneantur et debeant de omnibus et singulis su
pradictis inquirere curiositate in veniendo sicut melius poterunt. et contrafacientes
condempnare in pena supra nominata. non obstante aliquo capitulo. et maxime
capitulo inquisitionis. ~~et sic addito ab eo loco qui incipit Et michi potestas et~~
~~capitaneus etc. fuit facta et addita ipsum capitulo m. ccc. ind. xiii. die.~~
~~viii. aprilis. ad dictam diem in antea valitura.~~ Insuper volumus quod nulla
persona audeat balistare nec sagittare sagittam vel veretam ferratam
in Civitate vel burgis. vel extra vel prope Civitatem vel burgos vel domos. ad x
x. passus prope domos. et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in xl. s. d. Et
de predictis quilibet sit accusator. et habeat medietatem banni. Salvo quod predicta non in
telligantur in illis qui balistaret extra civitatem et burgos cum pulgatali
vel non ferrata. ~~Et hoc capitulum fuit conditum m. cc. lxxxx~~
~~ind. viii.~~ Rubrica quod nullus sagittaret et pallottaret in Civitate et burgis.

191 Nullus audeat vel debeat sagiptare pallectare pro mantum.
Vel balistare in Civitate et burgis. Et contrafacienti potestas et capitaneus
teneantur punire qualibet nomine pene. xl. s. d. Cuius banni medietas sit comunis
et alia habeat accusator. ~~Et potestas et capitaneus unum bonum hominem per quamlibet partem ci~~
~~vitatis eligi facere teneantur secrete qui sint custodes secreti et debeant~~
~~custodire. Fiat et debeant delinquentes quos invenerint~~
facere accusare quilibet pro sua parte. et habeant medietatem banni. Item
potestas et capitaneus teneantur mittere de eorum familiis ad scrutandum et inveniendum
si aliquis in Civitate vel burgis sagiptaret pallectaret et balistaret vel por
taret per Civitatem vel burgos. s. palletterium vel balistam potestas vel capitaneus
vel alter eorum condempnet eos pro vice qualibet in pena supra nominata et dictum
palletterium et auferant et deveniant in comune nichilominus teneantur ad dictam penam
ille et predicta vel aliquod predictorum invenerit extra Civitatem vel burgos. Rubrica de pena
imponenda forensi si offenderit forensem et de hiis qui debent fieri pro forensibus.

192 Statutum quod pena sit imponenda quando forensis offenderit Cives.
forenses et in Civitate vel districtu perusii. statuimus quod si aliquis forensis
offenderit alium forensem in Civitate Comitatu vel districtu perusii puniatur et con
dempnetur Comuni perusii in ea pena qua puniretur aliquis perusinus offe
dens alium perusinum secundum formam statuti aliquo capitulo non obstante. ~~Et hoc~~

1293

~~capitulum fuit conditum m. cc. lxxxxiii. ind. vi.~~ Volumus insuper quod quando
cumque fuerit receptus et factus civis perusinus ad x. annos. et cum causa ma
ioris consilii vel consilii populi vel per populum maioris consilium populi recipietur vel fiet
in futurum. et non habet domum terram vel vineam in Civitate Comitatu vel districtu
perusii vel si habet et non assignaverit eas. et faciat scribi ad notarium de quo tenetur ille
qui fuerit factus Civis ut dictum est ad dictum tempus cum hic ad duos menses per nectum
comparere coram notario et facere se scribi et suos fideiussores in registro
Comunis perusii et libram suam et domum et terram et vineam suam quas non emisset
in fraude. quod domus terra et vinea sit forte in Civitate vel Comitatu vel districtu
perusii. Et ad minus si fuerit de populo sint tales quod valeant ad minus. cc. lib. Si
autem fuerit de magnatibus sint tales quod ad minus valeant m. lib. Salvo quod intel
ligatur pro familia tota que simul staret et non pro singularibus personis. Ita quod si
tota familia staret et esset domus terra et vineas valoris. cc. lib.
si fuerit de populo et m. lib. si fuerit de magnatibus sufficiat et intelliga
tur esse satisfactum statuto presenti. Et qui fiet in futurum predicta facere
teneatur ad notarium de in adiunctum tempus. Et qui hoc non fecerit elapso dicto
tempore ex tunc dictus talis factus Civis ut dictum est pro Cive perusino nulla
tenus habeatur. sed perforensi penitus habeatur aliquo beneficio et citadinancia et
concessa et data non obstante que ex tunc sit cassa et nullius valoris. Et ut pre
dicta omnibus pateat manifeste capitaneus teneatur predicta per bapnum facere per
tribatores Comunis ut sit omnibus manifesta. Et volumus quod predicta domus
terre et vinee scripte et assignate debeant esse perpetuo Comuni perusii obligate ita
quod nullus eas vendere vel alienare de cetero possit nisi maleficio quod per predictos
factos Cives committeretur. Ita tunc si alia bona haberent, pro dicto vendito bapno Comuni
possint vendi et alienari. Et si aliter venderet vel alienaret venditio et aliena
tio non valeant. sed dicta bona esse debeant Comunis perusii. cum predicta omnia que continentur
in hoc ultimo capitulo qui incipit Volumus insuper etc. fuerit correcta et mutata
in m. cc. lxxxxv. ind. viii. die viiii. aug. ad dictam diem in antea valitura.
aliquo capitulo loquente non obstante. Rubrica quod fiat inquisitio de malleficiis
denuntiatis per talenarios vel syndicos castri vel ville. 193

Et omni malleficio vel delicto quod denuntiaretur per talenarios vel albe
gatores aut predictos vel massarios alicuius castri vel ville secundum formam
statuti vel assignaretur potestas et capitaneus vel alter eorum teneantur quod denuntiatum inquirere
de malleficio assignato vel denuntiato et culpabiles reptum punire secundum formam
statuti capitulo inquisitionum vel aliquo alio non obstante. ~~Et hoc capitulum~~
~~fuit conditum m. cc. lxxxxiii. ind. vi.~~ Rubrica qualiter pena sit quadrupla
in malleficiis commissis in locis denominatis et quibus diebus sit feriatum. 194

Quicumque commiserit aliquod malleficiorum excepto homicidio propter quod puniatur ut su
perius in Capitulis loquentibus de homicidio commisso in platea vel foro Comunis perusii vel in
aliquo aliorum locorum in quibus de homicidio est pena capitis solvat quadruplicatam penam
quam solvere debet secundum formam statuti de malleficio quod commisit si alibi quam in aliquo locorum.
stratarum regalium vel in aliquo alio loco contento in capitulo loquenti de percussionibus quod incipit. Ut
malleficia non remaneant impunita in potestate. etc. quod incipit Si autem percusserit in aliquo. etc. ac
dictum malleficium commisisset. Si autem dictum malleficiorum commiserit in aliquo locorum vel aliquo
quorumque stratarum regalium vel in aliquo alio loco contento in dicto statuti posito in capitulo
loquenti de percussionibus quod incipit massarius si autem percusserit in aliquo locorum puniatur du
plicata pena quam debet puniri pro dicto malleficio si alibi dictum malleficiorum commisisset secundum formam
statuti. Salvo quod predicta non intelligantur in capitulis in quibus exprimitur platea et forum
et strate regales et alia loca specialia in quibus fiat punitio de malleficiis
ut superius in capitulis sunt expressa. In aliis malleficiis in quibus non exprimitur ad loca
specialia sed generaliter loquitur capitulorum fiat punitio secundum quod superius in hoc capitulo est expressum.
~~expressum. hoc capitulum fuit mutatum et correctum in m. cc. lxxxxv. ind. viii. die~~
~~viii. augusti. valeat ad dictam diem in antea.~~ Preterea si aliquis fuerit
~~accusatus aut per bannum aut per preconem aut in curiam aut in bapno~~
~~comunis alicuius malleficii et dies termini comparendi in quo debet in die feriata~~
~~volumus quod sequenti die non feriata debeat comparere et sit ei terminus compa~~
~~rendi et idem quod in isto ultimo capitulo fuit conditum m. cc. lxxxxiiii. ind.~~
~~vii. die xxiii. iulii. valeat ad dictam diem in antea.~~ Et ut sciatur etc.

1293

1295

1294

Ponatur hic capitulum de duplicatione penarum facta et hortulanis et aliarum ... per alios quod ... et curiae tollatur ... [illegible]

Feri. Statuimus quod dies sint feriati videlicet die feriati in quibus nullus sit in omnibus diebus dominicis festo natalis domini et festo s. stephani et natalis et festo s. iohis euangeliste et festo sanctorum innocentium [illegible] in epyphania domini in conversione sancti pauli apli in purificatione sancte marie in annuntiatione sancte marie in assumptione sancte marie et nativitate sancte marie in cathedra sancti petri in omnibus festivitatibus omnium apostolorum et omnium euangelistarum in festo sancti herculani [illegible] in festo sancti laurentii in festo s. [illegible] in festo omnium sanctorum [illegible] augustini [illegible] tota septimana usque ad octavam pasce resurrectionis [illegible] [illegible]

1296

sci petri ad vincula in [illegible] in festo omnium [illegible] sci martini epi confessoris in festivitatibus sancte crucis in festo sancti angeli [illegible] in festo s. benedicti in festo s. marci [illegible] in festo beate lucie et in festo beati constantii epi [illegible] in die quadragesime [illegible] et duobus diebus indulgentie [illegible] beati [illegible] stephani [illegible] additio ab [illegible] in festo beate lucie [illegible] Et [illegible]

1314

mallis non sit ferie in aliquibus aliis diebus non festis aliquo [illegible] re vel capitulo non obstante ~~ita quod omnes processus qui fient in aliqua alia die valere debeant et tenere nec possit dici coram iudice potestate~~ vel aliquo alio officiali non valere pro die feriata aliquo modo vel ca.

~~Fuit autem istud capitulum [illegible] in festo sancti herculani [illegible] sancti laurentii [illegible] pentecostes et diebus septimane~~ diebus [illegible] M. CC. LXXXVII.

1307

Inventis vero Civitatis volumus quod sint ferie in omnibus diebus predictis in quibus sunt ferie in vallibus et in festo sancti constantii epi perusini. In festo s. margarite. In festo s. caterine. In festo s. nicolai epi. In festo s. lucie. In festo s. silvestri. In festo sancti blasii cum omnibus aliis festis in quibus secundum bonam consuetudinem perusinam Comune non laboraret. et in omnibus aliis diebus in quibus inducentur ferie a consilio potestatis vel comunis perusii cum omnibus diebus veneris pro domini passione cum nolumus quod aliis temporibus et diebus et causis Civilibus non sint ferie sed ius reddatur in Civitate perusii. Et predicta que continentur in his duobus ultimis capitulis fuerunt facta M. CC. LXXXXIIII. Indictione vii. 1294
die xxi. Iulii ad dicta die in antea valitura. Et hoc capitulum totum fuit factum in dicto millesimo. 1294

Rubrica quod nullus recipiat aliquem in suo servitio exbannitum assisii non perusii.

195 Statuimus et ordinamus quod nulla persona Civitatis vel districtus perusii presumat emere vel alterius cuiusque generis contractu recipere sive vinum vel aceti aut aliquid recipere ab aliquo forense sive ab aliqua persona que non sit originaliter de Civitate perusii vel districtu sive ab aliquo qui non sit continuus et longevus habitator Civitatis vel districtus saltem spatio x. annorum ante dictum tempus quod aliqua persona Civitatis assisii vel eius districtus fecerit ipsum esse assisii. Et qui contra fecerit solvat pene nomine quilibet pro vice qualibet C. lib. den. Et contractus huiusmodi ipso iure sit nullius momenti censendus. Et predicto et vano reputato habitum existimetur. Volumus insuper quod potestas et Capitaneus Civitatis perusii teneantur habere per exbannitis Comunis perusii omnes illos qui per male factores reperirentur exbanniti Comunis assisii. Et nemini huiusmodi exbannitum Comunis assisii in aliquo audire vel eidem aliquod auxilium dare adiutorium vel favorem. Et si contra fecerint ipsi vel alter eorum solvant Comuni perusii de suo salario duplum illius quantitatis in qua dictus exbannitus esset exbannitus vel condepnatus. Et nulla persona singularis Civitatis vel districtus perusii audeat vel presumat huiusmodi exbannitum vel exbannitos Civitatis assisii receptare scienter in domo sua propria vel conducta vel eidem aliquod auxilium vel adiutorium dare. Et qui contra fecerit solvat Comuni perusii pene nomine pro vice qualibet duplum illius quantitatis in qua dictus exbannitus — vel exbannitus vel condepnati vel condepnatus quod statutum potestas et Capitaneus faciat predicari publice

per precones [illegible] Et hoc intelligatur in exbannitis et condepnatis [illegible] a die veniente [illegible] M. CC. LXXXI. Ind. VIII. [illegible] 1281
[illegible] 1314
[illegible] 1286
[illegible] Et quod si quis civis comitatensis vel districtualis perusii pro aliquo assisinate fecerit obligationem aliquam vel contractum caveat quilibet obligans et si fecerit se obligent suo risico et fortuna nam Comune perusii ad aliquam obligationem seu defensionem obligatos huiusmodi nulla causa vel ingenio vult tenere [illegible] 1296?

Rubrica qualiter puniantur intrantes vineas capulum vel clausuram vel campum alterius et qualiter canes teneantur ligati.

Nulla persona intret nec intrare debeat ortum vineam campum vel clausuram vel campum alterius vel aliam quamcumque rem alicuius sine licentia domini rei aut det ibi dampnum vel vastum. Et qui contra fecerit si erit de die xl. s. den. Et si erit de nocte C. s. den. nomine pene solvere teneatur si erit in deposita querimonia et hoc iuramento accusatoris credatur. Preterea cacatores et aucellatores per totum annum non possint nec debeant intrare bona alterius a duobus miliariis prope Civitatem ad penam C. s. pro qualibet vice. Et de contentu depredationis sacramento domini rei vel laboratoris. Et dominus capitaneus possit inquirere aliquo capitulo statuti loquente ignorantia non obstante. Et si dominus rei vel laborator aliquem predictis in supradictis bonis invenerit et non denuntiaverit Capitaneo illum qui invenerit et fuerit manifestum domino Capitaneo xl. s. den. solvere teneatur. Preterea canes in comitatu teneantur ligati a medietate mensis augusti usque ad kalendas octubris. Et si ille cuius fuerit canis canem ligatum non tenuerit ut dictum est puniatur pro qualibet vice in xx s. den. et credatur sacramento accusatoris. Et potestas et Capitaneus ad dampna extimanda arbitrium habeant puniendi dampna dantes a x. lib. infra. a kalendis Iulii usque ad festum omnium sanctorum. Et si quis penam solvere non poterit debeat fustigari. Possit insuper potestas et Capitaneus inquirere contra omnes dampna dantes. Et si aliquis vel aliquo invenerit ipsi vel alter eorum dampnum alicui in suis rebus dare de die vel de nocte per publicam famam vel aliam probationem possit dicta potestas et Capitaneus vel alter eorum ipsum vel ipsos dapnum dapnantes trofinare et Civitate et districtu perusii per unum mensem. Et capitaneus teneatur facere inquisitionem de male iuratis et cacatoribus et ab eis accipiat fideiussores quod a predictis se debeant abstinere quod non faciant aliqua que sit contra formam capitulorum potestatis vel Comunis perusii. Insuper quicumque iuraverit contra aliquem de dapno dato illis quod iuratum est non possit iurare de dicto contra illum qui iuravit super eo de illo mense nisi monstraret potestati vel capitaneo locum in quo dicit dapnum sibi datum esse vel probaret per duos testes ad minus dapnum datum esse per illum. Et aliter ad iuramentum nullatenus admittatur. Domini vero Comitatenses vel districtuales perusii ad iuramentum contra aliquem de Civitate vel burgis perusii de dapno eis dato modo aliquo non admittantur. Sed liceat ipsis comitatensibus vel districtualibus perusii dapnum eis vel alicui eorum datum in bonis vel rebus eorum per aliquem de Civitate vel burgis posse probare per testes. Et nulla persona de Civitate Comitatu vel districtu perusii audeat vel presumat ire nec intrare intra campum alterius cum eundi ad aliquem fontem

vel alium. Et qui contra fecerit puniatur pro qualibet vice in xl. s. d. et credatur
sacramento domini rei. Et nullus de comitatu vel districtu Pisarum
possit inviare contra aliquem Pisanum de introitu vel dampno dato. Et
possit probare per testes ut supra dictum est. Et si homines de comitatu vel
comitatu dicentur vel pretenderint se ius aque habere in aliqua re ali-
cui civitatis Pisarum cum eundi aliquo fonte vel ad aliud locum non pos-
sint probare id ius vel viam vel auditum habere debere per antiquum Pisarum nisi
tantum pro publicum instrumentum et non per aliquam aliam probationem. Et si quis
inveniret pisanam rem alienam ultra dictam formam puniatur pro qualibet
vice in xl. s. d. et stetur sacramento actoris. Et de condep-
nationibus que fierent pretextu de causis vel aliquarum earum sindici com-
Pisarum cognitionem aliquis habere non possit ullo modo. Et Capitaneus teneatur
dictum capitulum omnibus mensibus in consilio legi facere ac bapniri per civitatem et
esse debeat omnibus mensibus. Volumus etiam quod nullus possit de in-
troitu aliquem accusare nisi dominus rei tantum. Ita quod procuratores
vel sindicos unum vel plures non possit nec debeat aliquis
accusari. Et quod nullus possit aliquem de introitu accusare nisi in una mense
duabus mensibus in mense et de uno mense tantum et non de pluribus
mensibus. Et unum de una familia tantum et non plures. Et accusator
non possit ponere nisi unum hominem ex pro quolibet homine quem accusare vo-
luerit una accusatione. Et unum intromittere facere teneatur. Et qui
contra fecerit penam xl. s. d. debeat sustinere. Et ex predictis formam nul-
lus audiatur accusans nec super ipsa accusatione aliter dicta forma
sit aliquatenus procedendum. Sed ipsa accusatio et processus qui fieret non servata
ta forma predicta nulla et nullius penitus habeat. Et quicumque
emerit vel acceperit ad coptimum de rebus communis Pisarum possit
accusare et inquirere sicut dominus rei sue et admittatur eius accusa-
tio in forma supra posita non obstante prescriptione temporis que in
contrarium obiectetur vel posset opponi. Et hec additio tota absque
incipit quod nullus possit de introitu etc. fuit firma
valitura ab hodie in antea hodie Veneris xi. septembris
1296 anni domini M.CCLXXXXVI. Indictione viiii. Preterea volumus
statuentes quod nullus possit de dampno dato coram officialibus
dampnorum datorum minorum aliquem accusare vel querimoniam facere
vel ponere nisi tantum ille cuius res fuerit et verus dominus rei et ve-
rus coptimator et verus laborator. Ita quod procuratores vel
sindicos aliarum non possit contra aliquos coram officialibus
dampnorum datorum minorum supra nominatis. Et si contra factum vel
aliquis accusatus accusator vel querimonia non valeat nec teneat.
Et processus qui fiet super ipsa querimonia vel accusatione sibi
debeat non valere. Sed a dictis officialibus nullatenus admittatur.
Et in una accusatione vel querimonia non possit aliquis ponere
coram dictis officialibus plures quatuor hominibus. Sed a. iiii. s.
in uno libello et usque in quatuor homines possit accusare
et querimoniam facere. Et si plures poneret in uno libello quam
iiii. nullatenus audiatur nec admittatur ab officialibus
supradictis. Et nichilominus processus qui fieret non servata dicta forma
debeat non valere. Dummodo predicta intelligantur in omnibus viduarum
et pupillorum et feminarum in quibus eorum tutores et curatores
et pro feminis mariti et propinquiores consanguinei valeant
accusare et querimoniam facere coram officialibus nominatis. Et id quod
1290 continetur in isto ultimo capitulo fuit conditum sub anno domini M.CCLXXXX.
Indictione iii. Item volumus et ordinamus quod omnis accusatio de introitu
et accusator introitus possit determinari per duos vel iii. bonos homines
Civitatis Pisarum qui dixerint et providerint quod accusatio sit calump-
niosa nullo modo probetur vel capitaneus vel eorum officiales possit super
ipsa accusatione vel accusatoribus procedi pro sub pena L. lib. d. sibi
sit eorum punitioni tenendi exceptionibus fraudulentis
factis ubi homines accusarent per reptores de introitu in rebus predictis ...
et neditis super quibus dictis eorum pro unioni eidem libertati stari debeat
confides adhibitis dicta pena aliquo capitulo vel aliquo alio non
obstante. Et hoc capitulum fuit conditum anno M.CCLXXXXIII. Indictione prima die 1303
xx. Iunii alias pulsata veneris in antea valiturum. Rubrica quod nemo 197
retineat capras prope Civitatem ad duo miliaria et de pena.

Nulla persona nec macellator nec alia persona audeat vel presumat re-
tinere capras vel biccos vel capras biccos in Civitate vel
burgis Pisarum nec prope civitatem vel burgos Pisarum ad iiii. miliaria
nisi a duobus miliaribus intus dicte Civitatis. Et qui contra fecerit
solvat pro unaquaque et qualibet dictarum bestiarum communi Pisarum x. s. d. Et si
dampnum dederit cum eis pro qualibet earum solvere debeat dictam penam. Et
quilibet de predictis possit esse accusator et habeat medietatem bapni et credatur sacra-
mento accusatoris. Et aliquis predictam inveniret aliquas dictarum bestiarum
facientes sibi dampnum in suis sepibus vel aliis suis rebus sine
bonis sive a duobus miliaribus intus Civitatis vel alibi ubicumque pos-
sit impune dictas bestias interficere. Et ob hoc nullam penam pati de-
beat interficiens dictas bestias modo aliquo talium eum. Et si noluerit
eas interficere sit licitum ei dictas bestias facientes sibi dampnum capere
et capi facere et eas tenere quousque ille cuius erunt dicte bestie solverit
illi qui dampnum passus fuerit et eius heredi v. s. d. pro qualibet bestia quam
habet et ceperit vel capi fecisset. Et aliter eas reddere minime
teneatur aliquo capitulo non obstante. Et de predictis sit quilibet in-
terficiens vel capiens ipsas bestias interfecisse dictis finibus vel credatur
interficientis vel capientis sacramento. Et de omnibus intelligatur capitulo
contemptis. Volumus tamen quod macellatores a duobus miliaribus
foris et extra Civitatem per duo miliaria ad minus dictas bestias tenere
valeant impune causa macellandi. Et volumus quod aliis mensibus nisi
ad festum omnium sanctorum possit ducere et duci facere in Civitatem Pisarum
x. solas capras pro quolibet macellatore pro die causa occidendi et
macellandi et non aliter ullo modo sub dicta pena. Dummodo omnes
dictas bestias quas ducerent vel duci facerent debeant occidere
et macellare vel remittere eas in comitatu a duobus miliaribus
extra Civitatem. Et si hoc non facerent et miserint eas ad pascu-
randum a duobus miliaribus intus prope Civitatem penam sustineant 1295
supradictam. Et hoc capitulum totum fuit conditum anno M.CCLXXXXV.
Indictione viii. die viiii augusti ad dictum diem in antea valiturum. Rubrica
de pena macellatoris vel alius pro eo tenentes vel habentis 198
cameram in certis locis.

Nullus macellator sive alius
pro eo possit vel debeat habere vel tenere aliquam domum sine
cameram causa retinendi vel occidendi sive excoriandi aliquas
bestias que sit in aliqua v. stratarum regalium Civitatis vel burgorum Clxxxxviii.
Pisarum nec stratam seu viam qua itur ab ecclesia sancti Andree ad
ecclesiam sancti Florentii nec prope aliquam dictarum v. stratarum nec pro-
pe dictam viam qua itur ad sanctum Florentium nec prope aliquam ecclesiam
ad tres domos propinquiores dictarum earum ut dictum est ad tres domos appo-
situs burgorum intus dicte Civitatis. Et qui contra fecerit solvat pene
nomine Communi Pisarum x. libr. d. Et quilibet sit accusator de predictis. Et
nichilominus ipsam Civitatem stare non possit. Sed cum reliquiis compellatur.
Et nichilominus potestas vel capitaneus qui de delictis tempore manifeste tenetur. Et reptores
cum publicis punire in pena supra nominata statuto vel ordina-
mento aliquo non obstante. Et hoc capitulum fuit conditum anno M. 1296
CCLXXXXVI. Indictione viiii. die viiii augusti ad dictum diem in antea
valiturum. Rubrica quod nullus audeat incuparii seu in 199
cellare in quibusdam locis.

Nullus audeat vel presumat in- Clxxxxviiii.
cupari seu incellare ad ragnam vel ad paterias in mu-
nera ecclesie sancti Egidii ex parte que est prope locum sororum de sancta Ca[...]
nec iuxta ruinam ex predicto parte lectite nec in via que va-
dit inter predictas res usque ad dictum locum nec clausura que inclusa
iuxta terram Rainerii Michaelis de Fucieti potestas auferat.

et auferre teneatur pro qualibet vice quolibet .xx. solidos. Et quod habeat retia que venerat in concione custodes sacramento accusatoris et tenere debeat in secreto. Et denuntiatum non fuerit capitaneus teneatur facere inquisitionem et alia bapnum pro forma et ubicumque scilicet agnitis ut quibus se valeant custodire.

Rubrica de qualiis non capiendis nisi certo tempore.

200 [deleted] posit non debeat capere qualias ab aliis appellatis usque ad medium mensis augusti. Et si quis contra fecerit pro qualibet .x. libras cuius bapni medietas sit comunis et alia habeat accusator. Et nulli piczicarolo vel piczicarelle vel pullaiolo sit licitum ipsas qualias ab aliquo emere vel emi facere nec eas retinere causa vendendi sub dicta pena et quilibet valeat eos accusare et habeat medietatem bapni. [deleted]

Rubrica qualiter puniatur qui votum fecerit ad corpus vel ad alia membra. Sanctissime Virginis Marie.

201 Voniam corpus sanctissimum receptionis nostri Ihesu Christi et sue matris sanctissime Virginis Marie nostre debet ab omnibus cum omni reverentia et honore venerari et non inviolari nec ore polluto neque iniquo. Ordinamus quod quicumque votum fecerit vel iniqua et inconvenientia nominaverit faciendo votum ad corpus vel ad alia membra vel sanguinem domini nostri Ihesu Christi vel sue matris virginis gloriose solvat et solvere teneatur comuni Pistorii pro qualibet vice quolibet .C. solidos. Et quilibet eum valeat accusare. cuius pene medietas sit comunis et aliam habeat accusator. Et de condempnationibus que fient occasione predicta syndicus comunis Pistorii se intromittere non debeat ullo modo. Et capitaneus debeat inquirere quolibet mense quinque vicibus et invenientes ut est dictum et relinquentes debeat condempnare. Non tamen volumus de predictis credi iuramento accusatoris in solidum sed credi volumus dicto duorum testium ad minus fide dignorum et non aliter iuramento accusatoris est credendum. Et hoc capitulum fuit correctum et innovatum in .M. CCLXXXV. indictione .viiii.

Rubrica de pena ordinantis civitatis discordiam vel tumultum et nota quod ex his quecumque esset invictus facere vel ea scripsit et istum.

202 Faceret vel conspiraret vel tractatum vel adunationem vel congregationem causa creandi vel sciandi tumultum vel rumorem vel discordiam vel contentionem in civitate Pistorii vel in honore domini capitanei et sue societatis vel contra bonum et pacificum statum civitatis Pistorii. Capitaneus teneatur illum punire tamquam homicidam et qui homicidium commisisset. Et syndicus comunis Pistorii de condempnationibus faciendis ea certo non possit se intromittere nec aliquam cognitionem habere. Et de his fiat inquisitio per capitaneum totiens quotiens opus erit. Et capitaneus inde habere possit vel secreta. Et si aliquis notarius civitatis inventus fuerit scribere iuramentum vel dictam rem vel scripsit dictum iuramentum. Capitaneus ei manum dextram faciat amputari. Et quicumque fecerit adunationem rumore vel gridum malo modo solvat nomine bapni pro vice qualibet .C. libras denariorum quos si solvere non poterit ei manus dextra debeat amputari. Et quicumque tetigerit capitaneum malo modo vel eius iudicem aut militem percusserit vel tangere percutere percusserit vel attemptaverit seu spatassaverit iniuriose vel malo modo perdat totum suum et deveniat in comune. Et quicumque malo modo tetigerit conestabiles armatorum aut contra eos vel aliquam eorum malo modo fecerit rumorem solvat pene nomine .C. libras denariorum quos si solvere non poterit ei manus dextra debeat amputari. Et capitaneus eam faciat detruncari. Et si capi non poterit fiat in perpetuo bapno comunis Pistorii. Et syndicus seu ullo modo valeat intromittere de predictis. Et quicumque dixerit verbum iniuriosum vel grave quod capitaneus vel eius iudex vel notarius predicti vice solvat et solvere debeat .C. libras. Et contra iniuriam dixerit vel rumorem fecerit capitaneus vel aliquis suorum officialium post finitum suum officium dum erit in civitate et comitatu Pistorii puniatur sicut puniretur si capitaneus si capitaneus esset in officio seu regimine comunis Pistorii. Et predicta locum habeant in potestate et officialibus et familiaribus. Et si aliquis de familia potestatis vel capitanei percuteret aliquem Pistoriensem puniatur tamquam Pistoriensis. Salvo quod si percuteret aliquem in meschia vel rixore vel cavalcata vel exercitu ad penam vel bapnum nullatenus teneatur. Cum non sit conveniens nec iustum quod qui sit iudex iniurie et fieret quod si aliquis officialis iniuria fieret per aliquem Pistoriensem potestate vel capitaneo et iudicibus militibus notariis vel aliis suis officialibus vel familiaribus ipse potestas vel aliquis de suis iudicibus vel officialibus illum Pistoriensem occasione non valeant non debeant punire nec gravare. Sed capitaneus debeat illum Pistoriensem punire de malo quod commisit contra formam statuti et ordinamentorum comunis et populi Pistorii. Et si fieret contra capitaneum vel aliquem ex suis officialibus vel familiaribus capitaneus non debeat illum Pistoriensem occasione predicta punire nec gravare sed potestas debeat illum Pistoriensem sic delinquentem contra capitaneum vel aliquem suorum officialium vel familiarium punire de malo vel iniuria quod vel quam commisit secundum formam statutorum et ordinamentorum comunis et populi Pistorii. Et si aliter fieret processus non valeat ullo modo. Et nichilominus potestas vel capitaneus contrafaciens pro qualibet vice .C. libras denariorum comuni Pistorii debeat condempnari. Et si potestas vel aliquis de suis officialibus vel familiaribus occideret vel percuteret aliquem Pistoriensem preter formam eius concessam per statuta, capitaneus ingrediatur ad petitionem offensi vel consanguineorum procedere contra offensorem et eum punire secundum formam statutorum et ordinamentorum comunis et populi Pistorii. Et si capitaneus vel aliquis de suis officialibus et familiaribus occideret vel percuteret aliquem Pistoriensem ultra formam et preter formam eius concessam super predicta statuta potestas teneatur ad petitionem offensi vel suorum consanguineorum ingredi procedere contra offensorem et eum punire secundum formam statutorum et ordinamentorum comunis et populi Pistorii, in .C. libras denariorum comuni Pistorii pro qualibet puniatur. Et quod continetur in istis duobus ultimis capitulis fuit condita in .M. CCLXXXXIII. indictione .vi. Ordinamus insuper quod dominus potestas observari aliquo alio capitulo vel ordinamento procedente vel sequente in huius loquente vel aliquo alio quamvis non obstante quod si aliquis familiaris vel de familia potestatis vel capitanei seu iudicis vel militis vel iudicis maioris offenderit aliquem Pistoriensem vel comitatinum preter formam eius concessam quocumque modo puniatur si pervenerit in fortiam comunis Pistorii, sicut puniretur Pistoriensis offendens alium Pistoriensem. Et si non pervenerit in fortiam comunis Pistorii dominus talis familiaris solvat penam pecuniariam pro eo. Si vero talis familiaris commiserit homicidium vel aliquid aliud malleficium vel ex quo deberet perdere caput vel membrum vel membro puniri secundum formam statuti. Et pervenerit in fortiam comunis Pistorii de tali familiari puniendi pro tali maleficio non faciatur pena pecuniaria. Sed solvere debeat et teneatur dominus dicti familiaris pro malleficio ex quo dictus suus familiaris deberet perdere caput et capite puniri si dictum malleficium commissum fuerit de die .iii. libras denariorum. Et si commissum fuerit de nocte .viii. libras denariorum. Et pro maleficio ex quo deberet in aliquo membro puniri si commissum fuerit de die .CC. libras et de nocte .iiii. libras denariorum. Et predicta que continentur ipso capitulo fuerunt condita in .M. CCC. indictione .xiii. die .xiii. ad eam die inantea valitura. Et nullus aliquam iuram facere audeat non iuratam et iuramentum prestitum capitaneo. Et aliam iuram fecerit .l. libras incurrat quas capitaneus auferat pro comuni.

Rubrica si tumor vel discordia esset inter aliquos quod omnes de populo vadant ad dominum capitaneum et defensam contra facientium.

203 Quando rumor vel discordia inter aliquos de Pistorio vel eius comitatu modo aliquo orireretur quod absit quilibet de populo Pistorii qui fecit iuramentum sequi capitaneum et quilibet alius de populo teneatur ire ad hospitium capitanei vel ad locum ubi erit cum armis sine preconizatione dicti vel personali citatione. Et quod ibi potuerit bona fide sine fraude. Et a dicto capitaneo vel sua familia se non debeat separare sine ipsius licentia et mandato et sequi debeant capitaneum sicut sibi videbitur pro bono statu et pacifico civitatis. Et ire non debeat ad domum alicuius magnatis nec alterius persone tempore rumoris contra formam

1295
1293
1300
CCII
CCIII

ul' sin armis cu capiedi parte ul' arma p aliq q facienti teat
Capit auferre noie pene banpni .xxv. libr. d. q pena si solue
no potit auferre ei qntu plus potit. et residuo eu faciat ex
204 bapnu. Rca d' statuto aucto q maledictos filios.

Tam leges et iura i[n]sequit q maledictos et filios diabolica
suggestione ductos patrem ul' matre nequit uberiates
ac et erubescant ipos eor parentu castigatores existere. Et
cu filius patris opponi minime se quiz onde debeat. Sz poti⁹
pa cum filii patre necesse habit divino et uali iure dictante
sepe ei p patris et mris a filiis sea et honesta debet ac et retinu.
Statuimus ut filior d' cetero coleneatu iuueniles colores
q nullus tam nequ existat q patre ul' matre mo aliquo iniuriare l'
eide iniuria inferre psumat. Et quicumq filior q facere
fuit ausus d' quo simplici et nudo ubo patris l' mris cedit ter
annis ex Ciuit et districtu pus p pot l' Capit debeat exula
re aut p quinquenniu incarcere cu compedibz sit d'teptus. Et
alterius p dcor factu sit in ipudentia pot l' Capit filiis terz
p fidis inferre. Et pot et Capit qualitate p[er]sonaru q sistent
in p[re]dcis. et extunc tam crudelis filius ab ois et hereditate pit
na puet. Bona uo eum talium filior sic delinqntu
castresia et qsi castrensia aduenticia et p[ro]fecticia ul' de quibz p
petas filiis ptinet mito tales filii pdant et p[er]petuo pleno
iur ad patrez d'ueniant ita q de eis possit libere testari. et
alienationes facere sic d' aliis suis bonis. Si aut contigerit
aliquo tpr patrez ul' matrez tam idignu filiu heredem istituere
l' ei aliqd quecumq titulo legare ab eo tamq indigno au
feratur. Et Coi pus applicetur exclusa prorsus dicti sex
et p[ro]prie potatis. nec venia patris ul' mris in aliquo fili
js mecoratis neqt p[re]ueniendo p[ro]cedere ualeat. Et tria
et sigla fuada et executori mandandi p[er]cisse spali uinculo in
randi. pot et Capit teant. Et teneatur dnior sinaz sup[er]
ul' mat noluit p[ro]mulgare. Et de p[re]dcis tenentur face
inqsitionem singulis mesibz. Et teneatur pt Capitlm legi face
i pleno et gnali q[on]silio Ciuit. Et si pot et Capit p[re]dca no
facient. et no obseruauerint .xxv. lib. d. d' suo salario p quolz
eor solue teant. Sz si filius q[ue]. plibatu tpe ne[que] ffem
tauit in patrez ul' matre. et p[er] l' mr cu maxima instantia fi
lio petierit indulgen patna pietate q[ue]motis. pot et capit
possit venia impartiri. Et q in sint ul' pmitianerint in p li
uolutate parentu tolle p[ro]prio iudicio q totu inprudentia
pot et Capit debeat remanere. Rca de pena deferentiu litte
205 ras alienas ptiu et scortu facientis ad uicuinse cette et ex p
Nunctius deferre litteras alienas ptium de regis caroli.
ul' esse ptis sine licentia pot et capit et co silii gnalis
Cois pus q uidentur fore in p[re]iudicitum cois pus. C. lib.
d. Coi pus solue teant. Et qui miserit deas litras d' bau
piuu in ipis ita q moriatur. Et si aliquis dixerit l' scorta
fecerit alie q[ue]msano esse r[om]ane et cois pus q ptes regis
karoli sine licentia p dcor dcam pena solue teneantur
et d' peius abanpnis q contigerit publis. iiij. Capitulis s[e]c
206 noui p[ri]mis syndici Cois pus cognoscere. ul' se intro
mittere no ualeant nullo mo. Rca qli manifestas edentia

Redentia sponta apot et Capit uenio puniatur.
I[n] p[ro]missionibz rectoribz seu aliquo eor debeat ab illo cui i
ponetur retineri tamquam i ponenti ul' i ponentibus placuit. Et q
q fecit si erit rector soluat noie pene .xxv. libras d. h[abi]
to respectu ad qualitatem delicti. Si uo fuit alia p pena silez

puniatu. Et hec capitlm sicut iacet fuit mutatu s[e]c[un]d[u]m d[ictu]m
o. ccc. xxvij. Ind. viij. Rca qli inetus facte q statu Cois pus
207 Potestas ul' Capit ul' alt eor in et tenentes insuetu familium
uenerit aliq faciente seu ordinate q ab sit ali puniatur.
quid q[ue]mdeatu ee q pacificu statu Ciuit pus. Et habit in aliq
indiciu pot et capit possit illu intorminis seu berleria. ita qd
bu inuctiatu d'lictu. sini sit forensis sini terrigenus no obstante
aliquo caplo q[ue]tr. Et nullus Ciuis pus audeat ul' psit
tenere seu forensem nec aliqua familia insueta sini lic pot l'
Capit. et si q forese inuenit stare cu tali dno pot et capit
possit eu ponere in tormentis sini berleria. Ita q inuenatu assi
atu p ipsm q si aliq de eu cu dcd domino q moratu. Et qcumq
1296 repertus fuit q face in aliquo p dcor Coi pus puniatur in p[re]dcz
contentaz inordinantias artiu. Et h addito ab eo lectio ul'
1304 dicit puniatu in pena q[ue] temptu in ordinantias artiu fuit fcu. i
o. ccc. iiij. Ind. ija. Rca q nullus audeat ire ad terras rebel
208 l[ium] aliquis ex magistibz ul' aliquis uiri fini les ecclie.
stra suspitio hatu inuetus fuit p pot l' Capit quadit
ul' iuit ad ptes regni ul' aliqua Ciuitatez tuscie siue m[er]cadene
sini licentia pot ul' Capit et q silii gnalis Cois pus cetefa
ciendi colloquiu siu p[ar]lamentu. et ipa terra esset q ecclia
ul' rebellis Ecclie. soluat Coi pus noie pene. CC. libr. d.
dum tu hic no intelligatur de aliquo negotiatore qui iret
in in negotiationez aliqua nec de aliquo artifice qui esse
p gereret sue artis. Rca q nullus appellans sit ul' iuret in ali
209 qua pte Gelfor ul' Gibellinor. et nemo fecit se ipas ptes
nominet et q nullus not inde faciat ultim et quali psi
tu capitanei puniantu.

Nullus de p[o]p[u]lo Ciuit et burgor pus audeat ul' possit in
rare ul' ee d' aliqua pte gelfor l' gibellinor ul' aliq
q[on]gregatione ul' q[on]spiratione q sit q[ue] honore et bonu statu Ciuit
et ppli pus. Et si aliquis q fecit soluat noie pene et banp
ni. C. lib. d. p[ro] uice qualz. Et pot et capit dcam pena te
neatur auferre q facienti. Et debe capit ingre teatu.
Rca q capit et eius familiares et pot et eius offitiales no
210 retineant pte corradini seu ubti pelauigini.

Capit et eius iud' et not et alii sui officiales. Et potes
et eius iud' et not et alii sui officiales no retineant
aliq pte corradini seu ubti pelauigini et suor sequati
um. Et sint et esse debeant de pte et uolutate Ecclie rome
in Ciuitate et burgis Cois pus. Et si quis eor contra
fecerit pdat suu salariu et suu offitiu. Et nullus eor
audeat recipe aliqua peccunie quantitat ne aliquid aliud
a Coi pus. ul' ab aliquo alio dno. uel psona retinente
parte corradini in Ciuit pus esse ptis corradini. ul'
ubti pelauigini. Et qui contra fecerit p dat suu offi
tiu et suu salariu et nichil esse sui salarii hre d'beat.
Et syndicus Cois pus. Et q siles et rectores artium
si noluerint ul' maior p[ar]s ipor accusare et querelam
face d' hiis possit de eis de quolibz eor. si de hec esset
fama pu. et hec possit face sine pena. et q p[re]dcos
ul' aliquod p dcor pot et Capit ul' officiales eor seu
alterius eor ipos ul' aliquem eor grauare q[on]dempnare
seu punire no possit nec eis molestia uel grauamen
inferre. ul' si de inuisores accipe. ul' facere ipos sua
mandata iurare et coibz p dcis ul' aliqua eor.

211 [C]um a Cois pisi inuenian̄t ⁊ nō ualeant
alic̄ fraudib; ul' occultationib; decipere statuim̄
~~endo statuī~~ q' si aliquis ꝑpt̄ homicidiū ul' aliud mal
fm̄ est ul' erit exbāni aud cōdēpn̄ si fuīt de Ciuit̄
ul' burgis hoīes siue p̄at omia sua bona stabilia
Ciuit̄ ul' burgoꝝ ⁊ que circa ciuitat̄ ⁊ burgos exi
stunt q̄ nō de aliq̄ ul' de aliq̄ plebanā potestati
ul' Capit̄ integre debeant assignare ad tminū q̄
eis pot' ⁊ Capit̄ duxerint assignandū. Et qui ɔt̄
fecerit. xxv. lib. d. noīe pene solue̅ teneat. ⁊ insuper
solue̅ tm̄ Coī q̄m ualebūt res que peū nō fuerint
assignate. Bona uō ipi' que fuīnt in Cōitatu
pisī p hoīes cast' ul' uille inquo ul' qua seu cui'
districtu fuīnt pot' ⁊ Capit' integre debeant assi
gnari ad tminū qui p pot' ul' Capit' eis fuīt as
signat'. Et qui ɔtfecerit puniat in. xxv. lib. d.
⁊ tm̄ Coī q̄m ualebūt res nō assignate solue̅ cō
pellant'. Si aūt exbānit' ul' ɔdēpnatus erit
de Cōitatu hoīes illi' cast' ul' uille in fuīt tñant'
bona sua que fuīnt in sua uilla ul' Castro totalit'
assignare. ⁊ omīa alia bona que sciuerit ēē sua
in tmino eis p pot' ⁊ Capit' ordinato ɔficientes
xxv. lib. d. Coī solue̅ tñant' ⁊ etiā ɔpellant'. ⁊ tm̄
ultra solue̅ q̄m ualebūt res quas nō duxerint as
signādas. Volum' insup ordināt̄es q' si a'ls
postq̄ aliq̄ malliū ɔmisit. bona sua in totū ul'
pte uendēēt donaret ul' alienaret ul' obligaret seu
q̄cūq; ɔctū cuiq; gn̄is facēt bonoꝝ suoꝝ ul' cui' cā
dcā bona dici possent alienata seu aliq̄lr' obligata
talis uenditō donatō alienatō obligatō ⁊ ɔctus
nulli' sit ualoris ⁊ p nullo penit' hītur. Et per pot'
⁊ Capt' ⁊ coꝝ iudices ul' altm̄ coꝝ totalit' sit cas
sand'. Preterea siquis repiat' possidēē ul' detinēē
seu aliquo mō hr̄e aliq̄ bona ⁊ res siū de bonis et
reb; alicui' exbāniti seu ɔdēpnati Cois pis' ⁊ nō
ostenderit in tmino ei dato p pot' ⁊ Capit'. ul' iud'
alic' coꝝ p publicū instrumētū de uīr q' se hr̄e di
ceret in eisd' si dcā bona ⁊ res hūit ul' tenuīt. siue
possederit a. v. ānis citra. talis possō ul' tenuta
nō ualeat ullo mō. nec ē ēē possit in aliq̄ pfectura.
⁊ obli' Coī pisi nullū pīudicium gn̄et. s; bona ⁊ res
sic retente hīte ul' possesse p syndicū Cois pis' ul' p
iud' qui ēīt sup executōē ɔdēpnatōū Cois pis' pro
ipo Coī debeāt remuciū accipi ⁊ teneri. Ita q' in
dcīn Cōē pleno iur' pueniāt. dcā possōne. v. annoꝝ
p ullū hīta nō obst'. Et si a'ls emit bona ⁊ res. siue
de bonis ⁊ reb; q̄ fuīnt alicui' exbāniti seu ɔdēpnati
Cois pis' ab ipo Coī siū a' syndico dcī Cois q̄ aliqs
hāt teneat ul' possideat. ul' hūit tenūit ⁊ possederit
a. v. ānis cit' nec iūr ipe possessor hāt publicū instru
mentū ut supi' ē narratū ipā possō ul' detentō ut
dcīn ē nulli' effect' ualāt nec ualoris. s; ipe emptor
p pot' ⁊ Capit' ul' iud' alicui' coꝝ nec tenutā ⁊ pos
sessionē ipoꝝ bonoꝝ ⁊ reꝝ efficaciter mitti possit de
beāt ⁊ teneri nō obstāte possōne q̄ alt' hūit in dcis
bonis exstūc q' ipā possō extiterit q̄ncūq;. nec dcō
~~reo~~ tali emptori aliq̄ pīudicium gn̄et. Fiat
ī unus syndic' p Coī pis' qui p ipo Coī tenutā et
possōnē accipiat de bonis illoꝝ exbānitoꝝ qui
eēnt p mallō ɔdēpnati quoꝝ bona uendi nō po
tuīt p Coī. ~~Et ea omīa q̄ ɔtinēt in pōdō. iiij. c.~~
Ultimus fuerūt ɔdita ualitura a die lun. viij. sept.
māna sub annis dn̄i. M CC lxxxxv. Ind. viij.

212 **R' de scalis nō ponēdis ad turres.**

Nullus ponat nec poni pmittat aliq̄s scalas
ul' aliq̄ ꝑparatoriū quo posset ascendi ī aliq̄
turrim ciuit' ul' burgoꝝ pis' aī depositōē reꝝ suaꝝ
supi'. Et h' remaneat ī puidētia Capit'. Et si a'ls a
tmino ē dato in āna p uocē pconū ul' alit' īuēt' fu
erit scalas ul' scalonē apodiatas hr̄e ad turrī ul'
aliud ꝑparatoriū fecisse ul' hr̄e aptū ad ascendēdū
turrī puniat' p qualibet uice in. l. lib. d. Et de pocis
iudex iustitie se nullaten' intromittat. **R' qualit' fi**

213 **lius famil's qui ɔmisit malum puniat'. Rca.**

[S]i filius familias fecerit
ul' ɔmisit mallm̄ aliq' pat' teneat' p filio pena
⁊ bānū usq; in eā q̄ntitatē q̄ ɔtigit ipi filio de bonis patē
nis dimidendo omīa sua bona int' ipm̄ ⁊ filiū ul' filios
ita q' medietas omīū bonoꝝ sit patris. ⁊ alia medie
tas omīū filioꝝ. ~~Et de pocis iudex iustitie cognitōē~~
~~hr̄e nō ualeat ullo modo.~~ **R' qualit' bona exbānitoꝝ**

214 Ubicūq; ē ul' fuīt exbānit' **Cōis habeant' et**
ul' ɔdēpnat' occōē homicidij ul' alti' **uendantur.**
mallij. si. ī. unū mēsem a tpr̄ late sine seu ɔdemp
natōnis fcē nō soluīt ɔdēpnat' que de ipo fiet. ul'
q̄ntitatē in exbānimīto fcō dcō ɔtēptā oīa ei' bona sint
ipo iur. Cois pis'. Et in ipm̄ Cōē pleno ⁊ recto iur' de
beant deuenire. Et post dcā bona erūt Cois pis' in
pōdō sciat' p pot' ⁊ Capit' que ⁊ q̄lia fuīt bona predcā.
⁊ q̄ntitas ipoꝝ ⁊ ubi fuīt posita ⁊ ɔfinia eoꝝ. Et siqua
debita deberēt recipi in eisdē. ⁊ postmod' bona predcā
p Cōē pis' pticulari' uendāt' usq; in eā q̄ntitatē de q̄ Coī
pis' p solutiō ɔdēpnatōnis pdcē. ul' q̄ntitatis ī exbāni
mīto ɔtēptē erit pleni' satisfactū. S; qū ɔti
gerit q' p exbānitū ul' ɔdēpnatū. ul' eius herede
ɔdēpnatō sit soluta ul' q̄ntitas q̄ in exbānimīto ul'
ɔdēpnatōē ɔtineret' de pcio rei ul' reꝝ uenditaꝝ ex
bāniti ul' ɔdēpnati q̄ puenisset ī Cōē. pot' ⁊ Capit'
tñant' oīs alias res ipi' ɔdēpnati ul' exbāniti
tpr̄ solutōnis illi exbānito ul' ɔdēpnato ul' eius
hēdi integriter restituē tñant'. Dū mō fruct' q̄ eēnt
pcepti medio tpr̄ de fructib; bonoꝝ exbāniti ul'
ɔdēpnati ī solutōē seu satisfatōne ɔdēpnatōis non de

1295 CCXV (205) CCXVI

leant ꝯputari. Et ant̃q̃ uendito bonoꝝ ebãp
niti ul' ꝯdẽpnati fiat. debeat bãpnũ pũ p ciuit'
ꝛ burgos q' qcũq; d; aliqd recip̃e in illis bonis
ul' ius h't aliq' in eis ꝯ uen iat corã pot' ul' Capit'.
.J. x. dies ad ostendendũ iura sua. Et siqs ostẽ
derit legitime in ill' bõis aliq' ius hr̃e illud ius
s' debeat obs'uari. Sz si ad in ip̃is bõis in
fraude assignauit seu dixit aliq' ius hr̃e. ul' in
eis aliqd recip̃e debere. debeat solu'e Cõi pu'. C.
lib. d. Et si .J. dies .x. dies alios nõ uenit
ad assignãd sua iura post bãpnimtũ seu mãda
tũ f'cm extũc nullaten' audiat'. Et ip̃a bona sit
Cõis pu' sic sup' ẽ exp̃ssum. Debeat ẽ scbi
oĩa bona exbãpnitoꝝ. ꝛ ꝯfinia ip̃oꝝ bonoꝝ exbãp
nitoꝝ ꝛ malloꝝ. Et pot' ꝛ Capit' tñant' face' reqri
ꝯsanguineos dcõꝝ malefcõꝝ ad assignãd oĩa
debita illi' malefactoris ul' malefcõꝝ. ꝛ ip̃os face'
iurare de dcã assignatõe facienda. Et hoc c. ul
timi fuit ꝯditus sub ãnis dñi. M. CC lxxxxij. [1292]
ind. v. **R' de bonis exbapnitoꝝ inueniendis. Rca.**

[215] T[?]ma Cõis pu' ꝛ s'paliũ
p'sonaꝝ nequeat p'di nec aliq' occultari. vo
lum' ꝛ ordinam' q' de m'se Jan. ꝛ p totũ ip̃m m'se;
Capit' eligi face' tñat' unũ bonũ hoĩez supsti
tẽ ꝛ unũ bonũ ꝛ legalẽ not' qui hãnt custodiẽ
libros ꝛ acta ꝛ sc'pturas Cõis pu' ꝛ s'paliũ paꝝ
q' sũt ꝛ ẽẽ debẽt in camã ꝛ custodia dcĩ Cõis
ꝛ de ip̃o m'se Capit' ꝛ ꝯsules requirãt ꝛ accipiãt
p Cõi unã camerã in loco q' uiderit aptiorẽ in [1287]
qua dci lib' ꝛ acta ꝛ sc'pturas Cõis reponi debeãt
ꝛ teni. Et si dcs Capit' ꝛ ꝯsules dcãm supstitis et
not' dcãm inuentiõez ꝛ acceptõne camẽ de dicto
m'se fi nõ fecerit ite Capit'. l. lib. d. ꝛ quilibz dcõꝝ
ꝯsulũ ar. q' tũc erit. xxv. lib. d. Cõi pu'. soluere
teneant'. Qui boni' hõ supstes ꝛ not' debeãt ẽẽ in
dcõ offõ p unũ annũ ꝛ dcĩn ip̃oꝝ offõ in dca camã
ꝛ ad custodiã ip̃oꝝ libroꝝ ꝛ sc'pturaꝝ ꝯtinuo debeãt
p'manẽ. Qui boni' hõ supstes, p suo salario. x. lib. d.
Et not', p suo salio ꝛ in icede. xv. lib. d. a Cõi pu' de.
d. dcĩ Cõis p'pere debeãt ꝛ hr̃e ꝛ ip̃m salim' Capit'
ei dari face' tñat'. Et q' a cõe pu' ul' aliq' sp'al' p'sõa
uoluit copiã aliquaꝝ sc'pturaꝝ q' fuint penes p'e
dictos supstite ꝛ not'. It' not' debeat ꝛ tñat' dare
copiã suis manibz cuilibet postulãti sine p'cio
aliq' ul' m'cede q' ip̃e not' p'dcã nõ fecerit ul' si ad
recepit, p aliq' sc'ptura cui' copiã dabit ul' faciet
de p'dcis ult' sup'dcm salim, p qualibet uice. x. lib.
d. Cõi pu' solue' tñat'. Et dce sc'pture nõ debeant
manu alicui' alt' not' exẽplari nec uideri fi exa
minari sin p'sentia supst' ꝛ not' sup'dci p aliquaz
p' fi fraus nec dolus ꝯmitti ualeãt ullo mõ. Et si
dcs supstes ul' not'. ul' qcũq; ali' fraudẽ l' f'lsitatem

ꝯmitte' in dcis libris ꝛ sc'ptūis ul' aliq' cap. in. C.
lib. d. pene noĩe Cõi pu' debeat ꝯdẽpnari. Teneat'
insup dcs not' face' q'dã registrũ in q' oĩa fuitia
ꝛ di'fuitia q' fuũt Cõi pu' suis manibz sc'be' teneat'.
Et Capit' ꝛ ꝯsules oĩa ꝛ singla in p'senti cap' denota
ta sub pena eis sup'ũ in posita effcũ debeãt mãcipa
re. h' aũt cap' sic manet fuit correctũ ꝛ mutatũz
in ãnis dñi. M CC lxxx viij. Jnd'. ij. videlz q' ubi [1289]
dicit de supstite q' hr̃e debeat p suo salio. x. lib. ꝯsu
euit dice' xxv. lib. d. ꝯsueuit dice' de. xxx. lib. **Rca** [216]
d' pẽa f'lsificãtis acta l' i'str'a mãu p'li not' scripta.

Vicũq; f'lsificauit aliq' i'str'm ul' acta manu
not' sc'pta ĩ p'iudiciũ alic' abolendo ul' subt'
hendo ad ul' ũitatẽ inmutãdo ex i'stro ul' actis. ĩ. l.
lib. d. pene noĩe puniat'. Et not' q' dcãm falsitatẽ
ꝯmisit ulli' in p'p' officiũ hr̃e ualeat a cõi perusi.
Volum' ĩsup statuẽtes q' qcũq; fecit ul' fi fecerit
aliq' f'lm i'str'm a. x. ãnis citra possit puniri ꝛ ꝯdẽpnari
sic si fecisset ul' fieri fecisset t'p' pot' ꝛ Capit' corã q'
ul' qbz denũtiatũ fuit nõ obstãte cap' q' dic' q' pot'
ꝛ Capit' possint solũ ꝯgnosce' ꝛ i'tellere ꝛ ꝯdẽpnare de
malliis ꝯmissis t'p' officij ip̃oꝝ p'decessoꝝ ul' aliq'
alio cap'. It' q' qcũq; cãcellauit ul' dilaniauerit
ul' furat' fuit rogões ul' p'tocolla ul' i'str'a alic' not'
ul' sc'pturas ul' libros cõis pu' ul' accepit p'uim
i'str'a pũ de manibz alic' debeat solue' pene noĩe. C.
lib. ꝛ si. C. lib. solue' nõ potuit ei man' dex' debeat
ãputari. Et ea q' ꝯtin' ĩ istis duobz ultimis. c.
fuerũt ꝯdit' in ãnis dñi. M CC lxxxvij. Jnd'. xv. [1287]
Q[?] quis extini **Rca de pena exterminantis**
nauit seu t'miniũ remouit existentẽ ĩ ĩuis' [217]
fũ, p diffinitõe ꝛ t'minatõe reꝝ uicinoꝝ. xxv. lib.
d., p q'libz t'mino solue' tñat' ꝛ ĩ suo loco t'mini repo
nat'. Et nullo audeat ul' p'sumat extminare
seu t'minos ex'lere q' ẽẽnt int' rẽ seu cõmunantias
cõis pu' ꝛ res sp'aliũ p'sonaꝝ. Et q' ꝯtrafecerit
. C. lib. Cõi pu' noĩe pene solue' teneat'. Et id qd
ĩ ultĩo cap' ꝯt' fuit ꝯditũ in ãnis dñi. M. CC lxxx. [1286]
vj. Jnd'. xiiij. Et ut de p'dcis oĩbz ꝛ singlis possit in
q'sitõ fi nullo obst' cap' ꝛ mãx cap' inq'sit'. ꝛ ĩ q'libet
de p'dcis possit ac ualeat ẽẽ accãtor. ꝛ h' p'ticlã ꝛ ad
ditõ ab eo loco q' incipit ꝛ de p'dcis oĩbz ꝛ singlis
ꝛc. J. fuit fcã in. M. CCC j. Jnd'. xiiij. ꝛ additi ĩ p'senti [1301]
stat'. Et q' t'mini sũt ꝯs'uatores pacis stat'
ꝛ ordinam' q' nullo hõo face' int' gruppũ alt' expte
ĩferiori ne t'mini cadãt ul' grupp' minet' minã possit
se appinquare t'mino ul' t'minis sũi gruppo cũ aliq'
forma ul' foꝝ aliq' fi face' ad unũ pedẽ ut dcm est
fiat ꝛ fi possit tm̃ caua seu cupa duobz pedibz ꝛ nõ
ult'. Et q' ꝯtrafecerit ul' fi fecit puniat', p uice q'libet
ĩ. xxv. lib. d. Et de p'dcis pot' ꝛ Capit' ꝛ q'libet eoꝝ ꝛ
cuilibz eoꝝ iudices ꝛ officiales possit debeat ꝛ tñant'

iudicio iurantium de predictis et super eis et eorum acceptatione ad petitionem cuiuslibet pro facere inquisitionem per se et secreta et de veritatibus predictis voluntate et faciente quolibet puniat et condempnare in pena superius denotata non obstante aliquo capitulo et maxime capitulo posito sub rubrica de quibus malleficiis possit fieri inquisitio et de quibus non. Et iudicio de predictis omnibus et singulis quibuslibet esse possit et debeat accusator. Ea autem que in hoc continentur fuerunt condita in MCCLXXXXVIIII. Indictione XII.

1299

218 Rubrica de pena expendentis scienter falsam monetam et de pena

Siquis facientis falsam et facientis falsam monetam.

scienter vel fraudulenter falsam monetam a v. s. supra pro minutis expenderit in L lib. den. debeat condempnari quam penam si solvere non poterit ei manus dextera debeat amputari. Statuimus insuper quod siquis fecerit vel si fecerit falsam monetam comburatur ita quod moriatur et omnia sua bona comuni pusi publicentur et ipsi remaneant pusini. Et in quo est cum dicto. C. fuit conditum in anno domini MCCLXXXVII. Indictione XV.

1287

Rubrica qualiter batallia non fiat in campo batallie nec alibi et de pena contra facientium.

219

Pro batallia dampnum et incommoda contingere frequenter statuimus ordinantes quod in platea vel foro comunis pusi vel in campo batallie vel super murum ipsius campi vel in aliqua parte civitatis vel burgorum vel in comitatu nulla batallia seu plurium fiat. Et qui contrafecerint solvat et solvere teneatur si fuerint armati pro quolibet C. lib. den. et si fuerint inermis L. lib. den. solvere teneantur. Et potestas et capitaneus contrafacientes teneantur condempnare in penis superius nominatis. Et potestas et capitaneus mittant per baylitores societatum et eos moneant eisque precipiant quod observent omnia supradicta et ab illis de suis societatibus faciant observari. Et super hiis cavere debeant baylitores societatum ydonee. Et siquis predictorum contrafecerit vel fuerit in grege vel fuerit non solvendo societas de qua fuerit repertus armatus pro veritate et fama per se et super predictam penam solvere teneatur et ad solvendum dictam penam per potestatem vel capitaneum compellatur rescriptione vel statuto aliquo non obstante. Et potestas et capitaneus teneantur quolibet die dominico mittere suam familiam ad campum batallie et invenerit si plurium vel batallia fit in campo batallie parvulos quos parvos vel magnos et condempnare debeant delinquentes in pena superius nominata. Possit et teneatur et capitaneus inquisitionem facere per se et secreta quotienscumque ei videbitur contra omnes batalliam facientes sicut in isto dicto capitulo continetur. Et contra illos qui promittent aliquem armari in domo sua causa faciendi dictam batalliam et etiam contra illos qui aliquem arma apta prestarent. Et siquis vel siquis invenerint contrafacere possit et debeat eum vel eos mittere ad confines longe tempore sicut eis videbitur. Volumus tamen quod dictum capitulum pendeat et sit suspensum romana curia pusis permanente. Et hoc C. fuit factum in MCCLXXXXIIII. Indictione VII.

1294

220 Rubrica qualiter puniatur qui luderent ad taxillos.

Siquis luserit ad taxillos non luderet ad tabulas vel scaccos si fuerit in domo vel hospitio vel claustro vel in quacumque parte puniatur pene nomine pro qualibet vice in C. s. den. Et hoc capitulum sicut iacet fuit inno-

tatum et correctum in anno domini MCCLXXXV. Indictione XIIII. Et volumus quod tamen ludentes penam supra contemptam debeant sustinere et non aliqui qui starent ad videndum ludum et hoc particula ab eo loco qui incipit et volumus quod tamen ludentes et cetera fuit facta et addita in statuto in MCCCI. Indictione XIIII.

1285

1301

Rubrica de pena tractantis vel ordinantis aliquid contra honorem

221 Et honorem et statum civitatis pusi et statutum comunis pusis.

Securius liberius et pacifice more solito conservet nec decrescere valeat sed amplius potius et accrescat in honore et reverentia dei omnipotentis et sinceram devotionem sancte romane ecclesie presenti capitulo duximus statuendum quod nullus audeat ordinare facere committere nec in attemptare dicto non facto per se vel secrete tacite vel expresse directe vel oblique non principali non per consequentiam aliquid ad quod sit vel appareat esse contra pacem et tranquillitatem civitatis pusis non contra honorem et statum predictum civitatis eiusdem seu in derogationem vel diminutionem pacis et tranquillitatis et honoris et status et dignitatis ipsius. Siquis autem contra predicta vel aliquid predictorum fecerit vel commiserit seu facere vel committere attemptaverit seu facienti committenti et attemptanti opere consilium vel auxilium prebuerit dicto vel facto per se vel secrete tacite vel expresse seu contrafacienti committenti et attemptanti non restiterit pro posse suo potestas et capitaneus civitatis pusis et quilibet eorum possit pro tali malleficio procedere contra eum cum accusatore et sine accusatore ex eorum officio et ipsum si eis videbitur possit personaliter detinere et detineri facere ac etiam ad confines mittere prout eis videbitur. Et si eum culpabilem fore de predictis vel aliquo predictorum invenerint possit eum punire et condempnare comuni pusis in ea pecunie quantitate que ipsis videbitur pro tali malleficio imponenda usque in quantitatem V. lib. den. considerata persona delinquentis et qualitate delicti. Et ipsam condempnationem tamen autem in tertiam diem vel quartam potius exigere et ponere in comuni. Et utrum malleficium quod reperiretur esse commissum sit et illud debeat esse contra pacem et tranquillitatem civitatis pusis vel contra honorem et statum civitatis eiusdem vel in derogationem vel diminutionem ipsorum vel aliter eorum vel contra aliquid de supradictis stetur interpretationi et intellectui dominorum potestatis et capitanei et eorum interpretatio et intellectus puritate et veritatis declaratione habeat et ex rigore presentis statuti debeat observari. Si autem potestas vel capitaneus vel alter eorum in predictis vel circa predicta fuerint negligentes amittat ille qui fuerit negligens ipso facto de suo salario CC. lib. den. quas massarius comunis pusis ei non solvat sed apud se de suo salario retineat pro comuni. Et nichilominus in dicta quantitate condempnetur per syndicos comunis pusis tempore syndicationis sui officii et rationis reddende. Et de condempnationibus et processibus que et quibus fient pro predictis vel occasione predictorum seu aliter eorum syndici comunis pusis se nullatenus intromittant ad penam L. lib. den. pro quolibet syndicorum in quam penam incidat ipso facto si se de huiusmodi condempnationibus et processibus intromiserit et potestas et capitaneus ipsam penam exigere teneantur nec in possint ab huiusmodi condempnationibus et processibus appellari seu in supplicari. Sed confestim invenire censeat iudicata ita quod non possit appellatione nec supplicatione suspendi quod presens

cap̄ p̄stitus ār nūtiet̄ ⁊ declaret pot̄ ⁊ capit̄ ī. viij. dies post introitū regis eorū. ~~Et h̄ cap̄ fuit oditū sub ānno dn̄i. MCClxxxj. Ind. viiij.~~ R. de pena n̄ subiector

222 Tat̄ q̄ aliq̄ p̄ morās ul' cōmorās in ciuit̄ puſ burgis ul' comit̄ pſe i ipa domo ul' alie na cōducta ī q̄ moret̄ ul' stet pſuetū ul' famuli an cū aliq̄ p̄ sclari ul' ecclesiā ecūq; stat̄ ul' co dit̄ existat subiecta ul' nō subiecta iurīdit̄ cōis puſ nō audeat ul' p̄sumat portare pſe ul' in ēpo sitū p̄ aliq̄ arma ofensibilia ul' defensibilia per ciuit̄ ul' coit̄ puſ q̄licūq; mō ⁊ rōne ul' cā sub p̄ textu alic̄ bn̄ficij q̄ allegari possit exp̄ sin̄ licen tia sp̄ali capit̄ puſ. ⁊ si aliās inuēt̄ fuit ōfacē pu niat̄ ⁊ puniri debeat q̄lib; p̄ q̄lib; uice ī uenis con tēptis istat̄ p̄ puſ. Et si ōtigit aliq̄ p̄ nō subiec tā iurīdit̄ cōis oppone aliq̄ defensionē ulr̄ l' alr̄ q̄ faceret q̄lib; subiect̄ iurīdit̄ cōis puſ reali' et p̄sli'. ita q̄ possit reali' ⁊ p̄sli' offend impune. Et h̄ locū hānt a die ultia aug̃ ī āna ī. MCCxxxxj. Ind iiij. Et p̄cessus q̄ fiet ō eū ul' eos uale debeant ⁊ effcm̄ mādari p̄ coi. aliq̄ cap̄ nō obst̄ ī ōrarii lo q̄nte. Dū mō p̄s cap̄ nō obsit ref̄ortori f̄ce infa uore alic̄ h̄ntis licētiā portādi aliq̄ arma. Et h̄ cap̄ fuit ōditū ī eodē. an. R. q̄l' ōdēpnati n̄ ualeāt

223 Tmallā ī ciuit̄ puſ appellare ⁊ q̄l' appellatōes n̄ ualeāt. meli' ⁊ efficati' puniāt̄ ⁊ punitōes q̄ fiet ſo tiant̄ effcm̄ ⁊ oib; auferat̄ occo ⁊ aīus deliq̄ di ſta tuim̄ q̄ si q̄s fuit. p pot̄ ul' capit̄ cōis puſ l' altim eoz p aliq̄ mallō ōdēpnat̄ q̄cūq; pena fuit ei p̄ h̄oi siuā; ul' ōdēpnat̄ ī posita nō possit ab ipa ōdēpnat̄ ⁊ siuā appllāre n̄ appllātōe; aliq̄ intēpone. Et si appllāuerit nō teneat appllō nec sortiat̄ appllāōis effcm̄ s; hātur p̄ ītn̄ p nō f̄ca nec possit p̄textu appllōis executō ō dēpnat̄ ⁊ sīue retārdari ex q̄ ōtumax fuit p̄fesso ⁊ le gitīo p̄bāt p̄uicto h̄ātur ita q̄ nūq̄ audiat̄ appel lās. Saluo ⁊ exp̄sse resuato q̄ offcm̄ exgūatoris se u uicl̄ iust̄ cōis puſ ī ōo ītegrū illibatūq; p̄maneat n̄ ipi offo ⁊ iurīdit̄ ād p p̄s cap̄ minuat̄ nec eid̄ ali q̄t derōget̄. Et h̄ cap̄ fuit ōditū ī. MCClxxxj. Ind viiij. Et ut dīc̄ offcm̄ exgūatoris seu iudic̄ iust̄ so lebat dicē offcm̄ sindicoz. s; fuit mutatū ī. MCCl xxxxvj. Ind. viiij. R. q̄l' puniāt̄ cōmictēs malim ex

224 Tat̄ q̄ si ās p q̄ sanguis nō obstāte ōcordia. cussit aliq̄ ita q̄ de p̄cussiōe sāguis exeat q̄ uis ōcordia fiat ī tp̄s. viij. dieꝝ istat̄ ōtēptū nō tm̄ oīo libet̄ a pena. S; nō obst̄ ōcordia ōdēpnet̄ coi puſ ī q̄rta pte illi' ōdēpnat̄ ul' q̄ nūq̄ ōdēpnari debuiss; si ōcordia f̄ca nō fuiss;. Teneāt̄ ī pot̄ ⁊ capit̄ et eoz uicl̄ p̄cedē ōōiq̄ eto ⁊ punie ō de ipo mallō nō obst̄ ōcordia f̄ca. Et h̄ cap̄ fuit ōditū sub ānis dn̄i MCClxxxxj. Ind. iiij. R. de pena syndicoz intelli

225 Tsynd' cōis ōstatuū p̄ gentiū ō fortā statuta, nō itellāt q̄ q̄cūq; seu q̄b; cūq; caplis stat̄ p̄ let̄ intō q̄ synd' nō intellāt ul' nō cog̃scāt l' cog̃ tōe; nō hānt ul' se intimitte nō possit de hijs que ōtinēt ī ipis caplis ul' de ōdēpnat̄ q̄ fiet occōe illoꝝ caploꝝ ul' alic̄ eoꝝ itellere nō possit ⁊ nullā; iū ōg̃ tōe; hānt. Et si synd' de ipis ⁊ sup ipis ōdēpnat̄ in tellēnt seu ōg̃scēnt soluāt ⁊ soluē teneāt̄ p uice q̄ libet p quolib; eoꝝ. l. lib. d. quā penā capit̄ exigē teneāt̄. Et h̄ cap̄ sic manet q̄ solū de stat̄ p̄ solebat facē mētōnē fuit mutatū sub anno dn̄i. MCCl xxxvj. Ind. xiiij. q̄ cap̄ uale debeat ex n̄c. s. a die xij. mens̄ aug̃ ī māna sub eo. supdco. R. q̄l' puniat̄ fa

226 J q̄s ul' mulus occidens dn̄m suum. fuiēs ul' scutifer alic̄ occidit ul' interfecit ul' uulnāuit. ul' p̄cussit dn̄m suū cū q̄ moraret̄ si de uulnē sangs exiuit si capi potit̄ capite puniat̄. Si aūt capi nō potit̄ ponat̄ ī p̄ bāpo cōis puſ ⁊ oīa ei' bōa cōi puſ p̄ūnt ⁊ remaneat̄ p̄ p̄ūta. R. q̄l' a castris remittāt̄ q̄stiōes appllātionū ad curia puſ

227 Tvollib; castrū nō ⁊ de pena ōt̄ facient̄. subiectū alic̄ dn̄o h̄nti uassallos ī eo l' h̄nti do miniū cast̄ q̄ eet de coit̄ ul' distict̄ puſ ul' staēt sb̄ p̄tectōe ipi' cōis puſ debeāt oēs q̄ones appllōnum ⁊ ipas appllātōes remitte ad curiā puſ. Et si q̄d castrū ul' uilla facet̄ aliq̄ cap̄ ō p̄dicta soluat p uice q̄lib; coi puſ. l. lib. d. ⁊ illo cap̄ uti nō possit ⁊ ipm̄ cap̄ nō ualeat ⁊ penit̄ sit īane. Et si bāpnū aliq̄ eet ī positū l' pena ul' p̄ceptū aliq̄ fcm̄ alic̄ de ipo castro ab ipo castro l' ab aliq̄ officiali ipi' cast̄ q̄ nō appllāret ad curiā puſ ul' q̄ appllātōe; in puſ curiā nō sequat̄ tale bāpnū ⁊ talis pena ⁊ id q̄ in ipo niet̄ cā precepti ab ipo cast̄ coi puſ p̄soluat̄. Et pot̄ ⁊ capit̄ teneāt̄ ⁊ debeāt illū q̄ ē ul' erit ī aliq̄ ipoꝝ castroꝝ dn̄s ul' pot̄ ul' ōsul baylitoꝝ ul' aliq̄ official' q̄cūq; nōie cēseāt̄ elect' f̄ca electōe an̄ q̄ ipe elect' ad regim̄ seu offcm̄ pficiscāt̄ facē corā sua p̄sētia ōpare ipm̄ ādōiano p̄enit̄ ōpellētes q̄ si āls de ipo cast̄ ad cui' regim̄ ul' offm̄ uadit ad puſ curiā ap pllāuit eū aliq̄ ī aliq̄ nō g̃uabit ⁊ eū g̃uari in aliq̄ nō p̄mittet. Et si ill' appllāns appllātōe; p̄sequat̄ in curiā puſ q̄ nō g̃uabit eūd' n̄ g̃uari p̄mittet occōe p̄dca toto tp̄e sui regis ul' officij s; ipm̄ i naūe ⁊ p̄ uir̄ suā potentiā defēdebit. R. q̄l' forēs exiti p pte

228 Vlli exitoꝝ ō tīns eoꝝ n̄ debānt puſ ōmorari. seu exbāpnitoꝝ p pte de eoꝝ tīns ⁊ nulli alioꝝ fo rēsiū uniciq; sit liceat uenire ad h̄itand' seu stand' ī ciuit̄ ⁊ burgis ⁊ coit̄ seu distict̄ puſ n̄ ī aliq̄ morā ōtrahere sine exp̄ssa licētia cōis puſ ōfacientī pot̄ et capit̄ auferāt pene nōie. C. lib. d. Et si. C. lib. soluē nō poss; eidē p̄cedē aciuīe faciāt āputari. Et nichō eū ul' eos de ciuit̄ ⁊ comit̄ ⁊ dist̄ puſ expelle teneāt̄. Sup q̄b; oīb; pot̄ ⁊ capit̄ omi mēse īq̄sit̄ facere teneāt̄. Et si ad p̄dca facienda fuint negligētes q̄lib; eoꝝ de suo salio coi puſ soluē teneant̄. CC lib. d.

Quatus

qd massariy de eor salio retineat p coi. Volu
mus insup q oia singla q ulli cap contur sep sit
remaneat ipsu dni capit consulu ar rector
ar consily pp ita q sit p cos reforttu erit illa
reforto debeat obsuari suo robore sit plenarie
ualitura R. qlr nullus an murr sue dom ul came
229 re i foro ul platea Cois debat retinere baca ult
qt f. v. semissor z de pea cotra facientum.

Nulli liceat i platea
ul foro cois hre ul retine an murr domus
ul came l turris sue ul alti mq staret aliq banca
ult qtitate v. semissor ad semissu cois. Et
nllis i capite bake q heret i platea ul foro cois
ad pparatu ul aliq obstaclm ul de assidib gti
cys l camorcanis nec i panos malitose pontos.
Et siqs hret pot z capit faciat remoueri z re
poni no pmittat toto tpr eor officy tales clu
dendas dcis bacis n in undis oium scor z si aliqs
tpr ipar nudiar uoluit face fi bacis aliq opi
mtu illd face ualeat z sili alys tprib dum mo
ipm faciat ita altu q no ipediat cursu militu
ul eqr nec ipediat it transeutib eqtib. Et illi
q hueru dcas bacas nllm faciat aptametu
pp mai spatiu fori capiat l platee aliq baca
q v. semissor spatiu ut dcm e. Et q cofecit. xx. s
d pene noie solue tnat. R. qlr i platea ul foro

Nullus cois porci z boues trabes z assides z qdm alie res
230 debeat ul psumat i platea ul foro cois l uol hri n dbat.
ta palaty cois pus retine porcos ul sciofas ul bo
ues ul uaccas ul trabes ul assides ul decorretes ul
lapides l matones arena ul calcina ca uendendi
n alio aliq mo. Sz boues z uacce z porci z scrofe ue
dant z uendi debeat i capo batallie. Et si pot et
Capit ul ads de ipor ul alie eor famulus uideat
dcas res ul aliq ear i locis pdcis ul aliq eor stati
pici face tnant z de ipis locis face remoueri. sal
uo q qcuq uoluit murare possit ibi pone lapi
des z matones arena z calce z ligna z alia ad murr
necessaria z etiam de fudamtis extracta qusq mu
rauit. Du mo oia pdca an festu oium scor de
ipis locis qcuq huit debat remoue z deinde fe
sto z i repone no psumat aliq pdcor. Et post q
ads suu opus cpleuit stati pdca de ipis locis de
beat remoue. Et si pot z capit pdca no fecerint
xxv. lib. d. solue tnat. R. qlr hntes domos ul cametas
231 Nulli hnti domu ul i platea l foro cois n uedat l donet
camiam i platea ul foro cois ul iux ipar ul locu an ipai
ipr liceat locu cape ul desci pone ca donadi l ue cametas.
dendi alie domu an domu sua ul camiaz nec pse
descu ul bacu malitose tene adh ut alie p ante
ipar domu ul camiaz stare no possit. Et ille qui
domu pdcam ul camiam pdcam alie uoleti domu

cupe ante ipar ul ad i pone cdice no psumat. Et
q cofecit c pdca ul aliq pdcor, p uice qlib. coi
pus. x. lib. d. solue teneat. Si ads aut p aliq
loco q capet an ipas domos ul camias ul aliq ear
ul aliq re q i retinet pciu aliq soluet ul pmittet
alie, xl. s. d. p uice qlib solue tnat. R. qlr. pot. z cap.
hnt ratas z firmas alienatioes factas z faciendas
de bois malefactor z qualit expense fiat ill qb eet
232 Potestas z capit mota quom ex
tnant hre ratas z firmas z alteri teru faciat
os alienatoes fcas z q fiet in futur a syndo ul syndi
cis cois pus de bois z reb malefactor z ipas corupi
z ledi aliquat no pmittat. Et si ads facet qoes emp
torib ipor bonor seu rer ul eor hredib cogat illu
ul illos ab ea qone recede z aplius no pcede inceptu.
Et siqs pcedert pot z capit tnant eu cdepnare. in
xxv. lib. d. z ipar cdepnat exige p coi. Et si pot et
capit adh fuint negligetes. l. lib. p qlib eor coi
pus solue tnant. Insup pot z capit tnant facere
eptorib ipor bonor z rer de bois z pecunia cois pus
os expensas necias i qoe z q occoe qois fient. Ita q
eptores pdci dapnu aliq nllat patiant. R. qli nullus
233 debeat suspendi i monte pecorario.
Jcirco z ordinam q cu hoies motis pecorary et
max illi boni hoies q r e dcs mons patiant sini
iusta ca ob p brau z grauam lesione in ips z reb z clusis
z uineis ipor existetib in dco mote occoe illor qui
i dco mote suspendunt z turpe z i honestu sit talia int
clusuras z uineas bonor hoium ciuit pus si. pot et
capit nec ads ipor ul alie eor famulia uid ul not l
ads alius debeat n patiat eor sacramento ul pmittant
ul iubeat aliqb baiul seu alie p in dco mote aliquas
furcas face seu pmittat l patiat l iubeat q i ipo mote
ads suspendat. Et aliq furce stet ul fiat p aliq officia
le seu baiulu cois pus ul aliqs alias p aliq statuto
cois ul pp pus fco ul faciendo qn ps stat sancto sna
tnat robur firmitate. R. qlr puiat offendes leo
234 Leone q ht z tenet nem Cois perusii.
coe pus uoletes illesu ab oib custodiri z me le
dentes eud transeant sin pena. Statuim z ordinam q si ads ipm le
one qcuq mo occiderit puniat z cdepnet coi pus
si puenerit i fortia dci cois. M. lib. d. Et si no pue
nerit i fortia dci cois exbapniat z cdepnet in pena
supi noiata. Et si alr eu offenderit z ex offesa sanguis
exiuit puniat z cdepnet coi pus i. C. lib. d. Et de
pdcis z q lib pdcor p pot z capit z eor z c lib eor
offitiales possit nllo alio obst cap pcedete ul seqte
h cap z max cap i q sit pcedi. Et nichil q lib ee psit
z ualeat accator. h aut cap fuit cdit i. M cc lxxx
viiij. Ind. xij. 1299 R. qlr remoui debent pfella z uolte
Potestas z Capit super uias existetes ul existetia.
tnant face eleuari z remoueri os uoltas et 235

pſella q̄ ſtat ſup .v. uias pu͡bli q̄ uenit a portis ciuit̄ et burgor̄ et itat̄ i plateā ul' foṝ cōis pub̄ ꝰ uolta ul' pſellū diſtaret a tra ſup uia .xv. pedib' ad pede cōis pub̄ et q̄lib3 pſellū q̄ eēt i foro l' platea cōis ſi nō diſtaret a tra .xx. pedib' ad dēm pede oīo faciāt eleuari ac ī remoūi. ~~Et pōca de m̄ſe mag fi debeāt.~~ Et ſi qs nō eleuauit et remouit t'mīo ſ dato .x. lib. d'. cōi pub̄ ſolue' tnāt. et pōca ni'chō debeat remoue'. Et pōt et capit ni'chō faciāt remoūi. It q̄cūq3 hūit face' ex utraq3 pte uie ſeu uiar̄ pu͡blicar̄ ul' uicinaliū libe' poſſit uoltā ul' pſellū face' ſup uiā. Dū mō ipa uolta ul' pſellū p .xv. pedes diſtet a tra ad pede' ſupi' nōiatū. ſ. in uiis pu͡blicis. In uicinalib3 aūt p .x. pedes. ſ ſi uno ſemiſſe ul' uno pede mīn' a tra diſtarit q̄ dēm ſit nllā penā ad patiat̄ obh3 uolta ul' pſellū nō debeat remoūi. It ſi ad hūit face' uīx uiā pu͡blicā ul' uicinale' poſſit pſellū face' et berbecos i mitte' et hec uſq3 ad medietate' uie et nō ult' ꝰ facet d' uoluntate illi' ul' illor̄ q hēt face' ex alia pte uie. Et q̄tiēs alit' qs occupauit ult' medietat̄ uie totiēs pōt et capit faciāt remoūi. Et ſi qs ꝯfecit dēm penā .x. lib' debeat ſubſtine'. It uolum' ſtat' qd' pōt et capit tnant̄ face' remoūi et eleūi oīa q̄ ſūt ſup foṝ cōis pub̄ i pede dēi fori a rebucco domus andree gualfredutij i ſteri q̄ it ad capū batallie circū circa fonte' ſcm̄ i pede dēi fori et ibi oī pſella oīa q̄ ſr' ēcū ēca dēm fonte' a dēo rebūco i ſteri eleuari faciāt ꝯmuūs domor̄ eēr̄ p totū m̄ſ mag. ſ cā extimatē de ipis p .v. bōs hoīes eligēdos p pōt et capit et ꝯſules a' p ut eis uidebi faciendā.

It dicim' et ꝯfirmam' q nll's a dēo rebucco i ſteri et ēcū ēca dēm fonte' ab hodie i āna q̄ die pſ' addito fuit firmata nec face' poſſit ꝰ debeat ullo m̄o aliq̄ pſellū nec ad debeat hēe ꝰ tene' ꝯmuūs domor̄ eē ēcū ēca dēm fonte'. Et ſi ad ꝯface' attēptauit pōt et capit illd' penitus faciāt remoūi. Et ea q̄ i hijs duob3 ultis. C. ꝯtiīr fuerūt ꝯdita et firmata ſb' ānis dnī. MCC lxxx. Ind. xxj. m̄ſ nouēbr. *R. q̄lr pſellū et gron daria minat' l' minātia ruinā recaptēt et d' pēn ꝯ facientū*

1280

236 Ipſellū ul' gr̄odana tector̄ eēt q l' q̄ mina ret' ruinā ſup foro ul' platea cōis ul' ſup aliq̄ uia pōt et capit ipm̄ et ipam̄ tnant̄ face' re aptari. Et ille q nō reaptauit t'mīo ſ dato .x. lib d'. cōi pub̄ ſolue' tnat̄ cui' bāpnu medg ſit cōis et aliā hat accatorr. *R. q̄lr q̄ offendit aliq̄ puſinū l' aliq̄ d' ſua familia i aliq̄ offiō puiat'.*

237 I ad de aliqua ciuit' ul' caſtro q ul' q eēt ſuppoſita ul' ſuppoſitū cōi pub̄ ~~ul' debet accipe et hēe poteſtate l' dnī a cōi pub̄ ul' de ciuib3 pub̄ [illegible]~~ aut de aliquo ~~caſt' coit' ul' diſtr' pub̄~~ offēderet potatē ſeu dnī illi' ciuit' ul' caſt' q dabi' ei p cōe pub̄ ul' ei uicg l' nōt ipis exiſtētib3 i offō dētē ul' i ſynd'. Et eide' pōt l' ſuū uicg' l' nōt initfecit capite puniat' ita qd' mouat'. Si aūt aliq̄ eor̄ pcuſſit et de pcuſſione ſuā ſang's exiuit ſui nō man' dex' pcutiēti debeat āputari. Et ſi hēi nō potit i dēā pena debeat ex bāpnū et oīa ſua bōa deueniāt i cōe pub̄. Si aūt interfecit ul' alit' offēderit aliq̄ domicellū beruariū ul' famuliare' dēi pōt puiat' ſic puniret p maiō q ꝯmiſit ad pub̄ offēdēs aliq̄ puſinū ſ'm forā ſtat'. ~~Et h' cap' fuit ꝯdit' i. m. CC lxxxv. Ind. viij.~~ *R. q̄lr feſtū et octaua ſcī*

1295

238 Deuitādā oēz peſte' *ſtephani cuſtodiat'.* et dēm aliq̄ nociuā q̄ gradō gnālr applicat' d' ꝯtord' q feſtiuitas et octa bīſſimi pthomris ſcī ſtephi de natali ab oīb3 hoīb3 et p̄s tā marib3 q̄ mulierib3 de ciuit' et coit' pub̄ cū omi reuerentia cuſtodiat'. Ita q ab oīb3 opib3 et laborijs abſtineāt uniuſi. Et pōt et capit .xv. dieb3 an' pdēm feſtū q̄lib3 die ſabbi pu͡blice bāpnū faciāt ne ad ieceat i eodē i ponēdo penā et bāpnū. C. ſ. ēlib3 delinqūti et ꝯfacienti. Quā penam pōt et capit ul' alt' eor̄ p cōi exige' tnant̄ a ꝯfaciētib' et q̄lib3 poſſit accaſare et hēat med'. Et ni'chō p pōt et capit roget' dnūs eps q an' pdēm tps .xv. dier̄ ſibi placeat p ſuos nūtios et līas expēſis cōis pub̄ ſinglis eccliis ciuit' et coit' pub̄ notificare q̄d' ſub pena excōis pdēi clici uniuſos ſuos par' debeāt admone' q ſe abſtineāt a pdēis opib3 et laborijs uniuſis i dēis dieb3 feſtiuitatis et octe dēi ſcī ſtephi de natali. Et q' dies et octa ſit feriata ad honore' dī et ipi' mris gloſi. *R. q̄lr procedat' ꝯ ſodomitas.*

239 In noīe dnī am̄ ad honore' et reuerentiā dei et btē ꝯ. ūgis mats ei' et ad ꝯſuātiā ſtat' et pacis ciuit' pub̄ ſtat' q' dnūs pōt et capit et q̄lib3 eor̄ tnant̄ et debeant p ſe q̄lib3 m̄ſ ſui regiīs face' p parrochias ciuit' et burgor̄ i q̄ſit' ſectā q̄cūq3 uoluit et oī ordie' et ſollepnitate iuris et i q̄ſit' ob muſſis ꝯ oēs et ſinglos ſodomitas et iuētos culpabiles punire q̄lib3 i. CC. lib. d'. et etiā ipm̄ relegare p ānū extr' ciuit' et coit' et diſtr' pub̄. Et ſi ꝯ aliq̄ fuit pbatū nō plene ſ3 p ſolā famā et idicia alia nō facienta plenā pbatōe3 ſ3 ad min' ſemiplenā tal' diffamat' ul' q talib3 i dicijs arguet' ſeu tāgit' debeat relegari p .vj. m̄ſ ꝯtinuos extr' ciuit' coit' et diſtr' pub̄. Et i ſup nōia teſtiū recipiēdor̄ ſup i q̄ſit' hōi nec ſcibant' ꝰ alit' extant'. Caueat tn̄ et prudent' attēdat i q̄ſitor ne inimicos teſtes recipiat q de iur' cōi a teſtimonio repellent' de q̄b3 utrū ſit inimici ul' potit eē iudiciū et litigiū tāq pbat' interrogare et ſuā ꝯſcientiā ꝯcclite i forare. Et pōca tnat̄ face' et exequtoni mādare et i uiolabilr obſuare pōt et capit ſub pena .m. lib. d'. nc' ſuās pdēa pōt et capit et q̄lib3 eor̄ debeat ꝯ depari p iudicē et officiales q eūt ad eos examinād' et ſynd'. Alioqn ſi nō ꝯdepnauīt eos ut dēm ē. ipe uicg et offitiales et q̄lib3 eor̄ ꝯdepetur i

CC. lib. d. Nec iudex iustitie nec aliquis alius officialis comunis vel pro pus de predictis [?] vel aliquam causam habeat iudicandi vel cognitionem aliquo ullo modo. Si eius accepta omnino in talibus omnis iuridicto cognitio in predictis et circa predicta. Et hoc statutum habeat locum ex nunc videlicet die xiiij. iulii firmum validum et observatur deinceps. **Rubrica qualiter nullus captivus sine licentia**

Potestas et Capitanei consilii de carceribus extrahatur.

nullum captivum de carcere comunis extrahat nec extrahi faciat nisi primo quare fuerit captus in consilio exprimatur et quare de carcere extrahatur et hoc statutum locum habeat in illis tantum qui pro malleficio tenerentur et non in aliis ullo modo. Et si potestas vel capitaneus fecerit aliquem mitti in carcerem comunis causa alicuius malleficii inculpatum vel infamatum vel alia de causa debeat in continenti postquam eum misit vel mitti fecit inquirere de fama et culpa ipsius intra unum mensem postquam in carcerem missus erit. Et si eum invenerit culpabilem contra eum procedat de iure secundum quod poterit. Si autem non invenerit eum culpabilem intra unum mensem statim eum postea de carcere extrahere et extrahi facere teneantur quod si non fecerit de suo salario xxv. lib. d. [-tur-] pene nomine quilibet eorum comuni pisarum solvere teneatur. Potestas nec Capitaneus nec aliqua persona pisana nec aliquis alius possit extrahere nec extrahi facere de carcere nec in relapsum aliquem qui esset in bapno nec de libris comunis aliquem facere cancellari qui esset positus in bapno pro furto, homicidio, robaria, incendio seu aliquo mallefitio nisi de voluntate maioris consilii civitatis. Et quod predicta non intelligantur nec locum habeant in illis carceratis qui essent absoluti per potestatem vel capitaneum vel absolverentur per iudicem iustitie in cassando vel anullando. Dum tamen qui separato alicuius detempti anullaret per iudicem iustitie detenti seu carcerati primo satisfecerit ydonee in causa regestionis in Curia potestatis vel Capitanei et hoc locum habeat in pendentibus [futuris] dummodo dicti detempti vel carcerati si teneantur pro aliqua alia causa vel delicto non extrahantur nisi primo satisfecerint. Item possit extrahi sine consilio illi qui occasione alicuius mallefitii venerint ad mandata dominorum potestatis et Capitanei et ponerentur in carcere et de ipso mallefitio non essent reperti culpabiles et essent absoluti [non locum habeat] [illi] quorum sententie vel processus anullarentur per potestatem vel capitaneum et illi quorum sententie et processus anullarentur per iudicem iustitie vel per potestatem vel capitaneum vel cassarentur per iudicem iustitie seu anullate et cassate sunt in preteritum possint et debeant per potestatem vel capitaneum qui eos fecerunt ex bapno et eorum successores rebapniri sine alia reformatione consilii presentis legis auctoritate quod quidem additio facta fuit ab eo loco qui incipit et quod predicta non intelligantur etc. in MCCCVI. indictione iiij. die xxviij. iunij. a dicta die in antea valitura. **Rubrica de pena capientis vel offendentis aliquem suum hominem et de pena cuilibet domino sit [permissum] capientis aliquem liberum hominem.**

1306

Nulli domino sit licitum capere seu capi facere aliquem suum hominem in civitate et districtu pisarum vel eum offendere ipsum nisi in vita accipere seu membrum seu aliquod membrum debilitare nec aliquam cognitionem sanguinis habere. Sed punitio et cognitio sanguinis spectat ad potestatem et capitaneum comunis pisarum salvo quod domini possint eorum homines capere si reperirent ipsos esse absentes et se absentasse et hoc cum licentia potestatis vel capitanei et qui contrafecerit CC. lib. d. nomine pene solvere teneatur. Et si aliquis dominus aliquem suum hominem ceperit cum licentia potestatis vel capitanei eum mittere debeat in manus potestatis vel capitanei et tunc de iure cognoscatur inter eos per Curias pisarum. Possint tamen dicti domini capere eos homines super homines aliquem excessum fecerint contra eos vel eorum bona, de quo debeat portare penam et potestas et capitaneus presentare. Dum modo domini in captione nullum malum vel detrimentum eis inferant nisi resisterent. Tamen omnibus suprascriptis quod de bonis et rebus hominum eorum possint ut sic sint soluti. Et de illis absentibus intelligimus dominos uti posse rebus eorum et eos posse capere si contra eos excessum fecerint ut est dictum de quibus domini fuerint in possessione fructuum pro honorantia vel pro furtiva debita. Et si tales domini suum hominem quem ceperint seu capi fecerint non representaverint potestati vel capitaneo ut dictum est eadem die vel sequenti qua ceperint vel capi fecerint solvat talis dominus pro qualibet vice die qua contrafecerit CC. lib. d. Preterea quicumque ceperit vel capi fecerit in civitate vel burgis vel comitatu vel districtu pisarum aliquem liberum hominem C. lib. d. nomine pene comuni pisarum solvere teneatur. Si autem in territorio alicuius castri vel ville in cuius territorio aliquis captus esset teneantur infra tertiam diem post captionem factam domino potestati vel capitaneo denuptiare quod si non fecerint penam C. lib. debeant substinere. Preterea quicumque ceperit aliquem vel aliquam et introduxerit et miserit in aliquem locum perpetuum puniatur in C. lib. d. Et de predictis possit potestas vel capitaneus vel eorum et cuilibet eorum offitiales possit inquirere nullo obstante capitulo et maxime capitulo inquisitionis et nullo de predictis quilibet possit esse accusator salvo et reservato quod predicta intelligantur nec locum habeant in meretricibus et aliis mulieribus male conditionis et in furibus sive latronibus. Et ea que continentur in hoc capitulo fuerunt condita in MCCLXXXXVIIII. indictione xij. die xx. [?] iulij a dicta die in antea valitura. Si denuptiatum vel simpliciter expositum seu dictum fuerit potestati vel capitaneo civitatis pisarum vel malefitiorum iudici alicui eorum dicti comunis quod aliquis detineat seu faciat detineri aliquem libarum personam contra suam voluntatem maiorem xiiij. annis vel minorem xiiij. annis contra voluntatem patris vel matris si patrem vel matrem habuerit et reptus fuerit culpabilis de predictis saltim per publicam famam sive inveniatur vel inveniatur illi persona quam diceret esse detenta potestas vel capitaneus seu iudex cui ut predicitur denuntiatum vel expositum seu dictum fuerit talem sic repertum culpabilem de predictis punire debeat ut homicidam et tamquam si homicidium commisisset nisi in quinta die a publicatione testium inveniendi dictis potestati vel capitaneo seu iudici coram quo de predictis questio sive lis fuerit ventilata talis malefactor personam que diceretur esse detenta representaverit que representata prefatis dominis potestati vel capitaneo sive iudici coram quo

1299

Cassum quod infra loco presentium est in presenti statuto in iiij libro

mota fuit dc̄a q̄stio siue lix restituat eā p̄stine libe
tati ꝛ pat̄ ul' mat̄ si patrie ul' matrie h̄uit ꝯdictōe ali
q̄ nō obstāte. Et de p̄dc̄is possit ꝛ debeat ī q̄n p p̄
dc̄os dn̄os pot̄ ꝛ Capit̄ ꝛ eoꝝ ud malloꝝ ꝛ cuil̄ libet
eoꝝ pū ul' secte ad petitōē cuiliƀ petetis. Et ꝯtra
talia mallia ꝯmittētes ꝛ ꝯmitti faciētes tā ī p̄cedētes
ꝛ cognoscēdo q̄ ꝛ ī inpunitēdo locū hāīt ꝛ penit̄ obser
uent̄ oīa statuta ꝛ ordinamīta loq̄ntia ð homici
dijs ꝯmittētiƀ homicidiū ꝛ dete̅stiƀ receptis ꝛ
recipiētiƀ sup homicidio nō obstātiƀ aliqƀ stat̄
ꝛ ordinamītis ꝛ reformatiōiƀ spaliƀ ul' gn̄aliƀ q̄
ī ꝯrīu loquēnt. ꝛ maxīe statuto q̄ loquit̄ de īq̄sit̄
n̄ uiciet̄ ul' īpediat̄ p̄cessus fiend' occōe p̄dc̄a eo q̄
ī inq̄sit̄ fienda locus n̄ dicet̄ ēē detēta p̄ n̄ ēēt ap
positus cū talia fiāt ut plurimū in occulto. Et de
de ꝯdēpnatōiƀ ꝛ p̄cessiƀ qui fiēt p̄dc̄is de causis p̄
fati dc̄i pot̄ ꝛ Capitn̄ ꝛ coꝝ iudices ꝛ ī iudex iustitie
ꝛ qliƀ alī offitial' cōis p̄us q̄cūq̄ noīe cēsēat cog
tonē nō hāt ullo mō nec de ip̄is possit se modo
aliq̄ īmiscēē. Et si tal' malefactor ēēt p aliquo
mallo exbāpnit̄ capite puniat̄ ita q̄ moriatur.
Et p̄dc̄a locū hāīt ab hodie ī anā aliq̄ nō obstāt̄.
Et hec. c̄. fuit fc̄s ī. M.CCC.vj. Jnd. iiij. die xviij.
iunij. R. Q̄lr̄ ūsatoriū ul' necessāriū existētia ēēa
1306

241 Cīmi sit licitū ī suo t̄reno ul' alt̄ puteū ul' cistn̄ā
face nec hr̄e nec tenēr aliq ne debeat remoueri.
cessāriū ul' ūsatoriū ul' aliq̄ turpitudinē īmitte
ul' p̄hcē ul' hr̄e ul' retinē p̄pe aliq̄ puteū ul' cist
nā quocūq̄ tp̄e fc̄ū cū p̄p necessāriū ul' ūsatoriū
aqua deuastari posset ꝛ puteus ul' cistna poss̄ re
cipe lesionē. Et siquis ꝯfecit tn̄at̄ soluē noīe
pene p̄ uice q̄liƀ. x. lib. ð. ꝛ nichil' necessāriū ul'
ūsatoriū ul' turpitudinē tollē debeat ul' ꝛ remo
uē. Et si aliq̄ ūsatoriū ul' aliq̄ intcassille cloca
na ul' turpitudo hactenī ꝯsueuit decurrere p aliq̄
locū ul' uix aliq̄ locū ū sit puteus ul' cistna p̄pe
ip̄m puteū ul' cistnā ad.tēs passus. Eo dēm ūsato
riū intcassille clocana ul' turpitudo p locū p̄dc̄m
decurrere nō possit nec cursū hr̄e. Si talis cursus
intcaselle ꝛ clocane debeāt recludi ad petitōnem
illī q̄ hūit puteū ul' cistnā ꝛ remoiū. Et de p̄dc̄is
sūmarie cognoscat̄ ꝛ q nō obediūit pot̄ ul' capit̄
ī p̄dc̄is l' eoꝝ iudiciƀ seu alic̄ eoꝝ corā quo erit
q̄stio. J. t̄minū eid. viij. dieꝝ assignād' p illū iud
corā qui fuit p̄posita q̄rimonia soluat p quolibet
p̄cepto ꝛ ī obediētia. x. lib. ð. ꝛ nichil' obediue ꝯpel
lat̄. Et h̄ cap̄ fuit ꝯditū ī. M.CCC.vj. Jnd. iiij. die
xxviij. iunij. ad dc̄a die ī anā ualitura. R. Q̄lr̄ ī ar
242 tiƀ sit ꝯtinuū studiū ī Ciuitate p̄usij ꝛ q̄lr̄ scolares gau
1306

Cīt studioꝝ in Ciuit̄ p̄us deāt quibusdā p̄uilegijs.
sepi īchoata p̄ncipia laudabilē mediū opti
mūq̄ finē recipiāt. Et ut p̄ scīssimū sūmū pontifice

ꝛ suos uenerabiles fr̄es dn̄os Cardinales ad petitō
nē cōis p̄us ꝯcessio studij gn̄alis executōi mādet̄
facilius. dignū ꝛ necessāriū ēē dignoscit̄ q̄ ī eadē
Ciuit̄ p̄us doctoꝝ ꝛ magiōꝝ q mōriƀ fama ꝛ sciā
alios antecedāt copia nō desit ymo sufficiēs nūs
hāt̄ ad h̄ ut cōē p̄us ꝛ dc̄a Ciuit̄ dc̄is ūtutiƀ aug
mītet̄ qƀ mūd' illuminat̄ ꝛ sit āt dignū q̄ ideō
doctores ꝛ magri nec nō singli scolares ꝛ eoꝝ fuuto
res ad studiū ad p̄dc̄a Ciuit̄ uenietes ꝛ ibī ꝯmora
tes fauorabilit̄ aliqƀ ꝯdignis p̄rogatiuis ꝛ p̄ui
legijs foueant̄. Igit̄ p̄ores artiū una cū sapietiƀ
quos secū hūerūt ꝛ hr̄e uoluerūt sup correctōe dc̄i
statuti auctorit̄ ꝛ potestate eis ꝯcessa a ꝯsilio p̄pli
sup correctōe stat̄ ꝛ auctē eis ꝯcessa ab adunantia
gn̄ali artiū ꝛ artificū Ciuit̄ ꝛ burgoꝝ p̄us statuerūt
ꝛ ordinauerūt hoc statuto ī p̄petuū ualituro q̄ ī Ciuit̄
p̄us sit studiū ꝯtinuū ꝛ p̄ceuet̄ p cōē p̄us q̄ p̄uilegia
studij gn̄alis p̄dc̄e Ciuit̄ a sūmo pontifice ꝯcedāt
ī iure Canonico ꝛ Ciuili ꝛ ī qualiƀ alia facultate.
Et q̄ sine copia doctoꝝ ꝛ magiōꝝ studiū ēē nō
potest. sint ꝛ ēē debeāt ꝯtinue ad legend' in dicta
Ciuit̄ p̄us iiij. doctores ī iure Ciuili duo doctores
ī iure Canonico un' magr̄ ī medicinaliƀ unus
magr̄ ī logicaliƀ ꝛ un' magr̄ ī gramaticaliƀ q oēs
sint ī suis sciētijs ꝛ facultatiƀ ꝯuētati ꝛ q̄ de nūo
sup sc̄ptoꝝ doctoꝝ hāīt ad p̄sens ad minū tres doc
tores duo in iure Canonico quoꝝ un' legat decre
tū ꝛ alius decretales. ꝛ un' ī iure Ciuili q ueniāt
ad legend' ad p̄dc̄a Ciuit̄ p̄us ꝛ ꝯtinue legant
ī eadē p ut scolares ꝛ ip̄oꝝ rectores ibidē studētes
duxint ordinād'. Et p̄dc̄i tres doctores sīt oēs foren
ses ꝛ sīt ꝛ ēē debeat de doctoriƀ forēsiƀ iā electis
p scolares ꝛ rectores ip̄oꝝ scolariū ꝛ eoꝝ sapientes
una cū p̄oriƀ artiū tp̄e p̄orat̄ p̄utij ranerij ꝛ atonij
benciuēnis ꝛ suoꝝ sotōꝝ electōe apparere dicitur
manu gērelutij t̄ūc not̄ dc̄oꝝ p̄oꝝ. Et si de dc̄is
doctoriƀ forēsiƀ iā electis nō possit h̄ri dc̄s nūs
tiuī doctoꝝ suppleat̄ ꝛ hātur aliūde dū mō oēs semp
sint forēses ꝛ fiat elcō p rectores scolariū ꝛ sapi
ētes scolariū cū. vij. ad minū p̄oriƀ artiū q̄ trium
doctoꝝ q̄liƀ hāt p suo salio de auē Cōis p̄us oī āno
ꝛ anuati. Cl. florenos auri. ꝛ si nō posset h̄ri p dc̄o
salio deut̄ ꝛ dari possint usq̄ ī. CC. florenos p q̄liƀ
doctore ꝛ q̄liƀ āno. ꝛ possint eligi p̄dc̄i doctores p
triƀ ānis nō obstāte reformatōe fc̄a tp̄e p̄orat̄ ni
colutij boneuētur̄ massoli boncōtis ꝛ ranerij clara
rij ꝛ sotoꝝ ut p̄ꝫ manu mathi bonagurr̄ not̄. Ceccoli
cummnati not̄ ul' alti cuicūq̄ not̄ in q̄ ꝯtineri dr̄
uit̄ cetera q̄ h̄ mō. uideliꝫ q̄ rectores scolariū una
cū sapiētiƀ scolariū q̄s ip̄i elegerīt ut dēm ē et
p̄oriƀ sup̄dc̄is debeāt īq̄rere ꝛ examinare si ē aliq̄
doctor ītra deq̄ rectores ꝛ scolares cū uolūtate

pro vel .vii. eorum essent contenti et si essent habeant salarium .l. floren. auri et alii duo sint forenses etc. nec aliqua alia que reformatio quod ad predictam clausulam que de doctore tingena loquitur sit correcta. Et quod ex predicta clausula sive particula secutum est sit cassum irritum et nullius valoris. Cum melius per forenses doctores quam per cives studium et lectura conservetur et contineatur et satis sit nunc unum doctorem esse civem ad salarium Communis Perusii silicet dominum Franciscum Oddutii quem pro doctore priores dicti et sapientes volunt et approbant cum salario ordinato ex predicta reformatione.

Et quod fiat in consilio maiori unus bonus et legalis syndicus pro Communi Perusii qui vadat per predictis doctoribus ad illas civitates et loca unde predicti doctores iam electi sunt. Et hec faciant et executioni mandent et mandari et declarent futuri priores ad petitionem et requisitionem rectorum scolarium et ipsorum scolarium.

Et quod scolaribus qui sunt et qui pro tempore erunt in civitate Perusii sit licitum universitatem constituere et sibi rectores eligere qui rectores habeant illud officium et illam potestatem quam habent rectores in studiis generalibus. Et quod idem scolares in dicta civitate Perusii forenses dumtaxat in civilibus causis habeant tres iudices ad eorum electionem secundum quod continetur in aliis habita super hoc etc.

Et quod doctores actu regentes in civitate Perusii et scolares eiusdem universitatis in dicta civitate studentes eorumque familie habeant easdem immunitates et privilegia et dum ibunt ad studium morabuntur quo ad contractus et delicta.

Preterea si scolares venientes ad studium ad dictam civitatem Perusii vel recedentes de eadem et eorum familie si derobarentur in dicta civitate vel comitatu vel districtu Perusii omnia eis dampna illata Commune Perusii faciat emendari.

Insuper constituatur et fiat unus bonus syndicus vel plures pro Commune Perusii in consilio maiori boni et legales ad petendum et impetrandum a summo pontifice et a dominis Cardinalibus et maxime ab illis quibus ad petitionem ambaxiatorum communis Perusii negotium totum super petitione privilegiorum studii generalis a summo pontifice est commissum quod petitio Communis Perusii circa concessionem dictorum privilegiorum et eorum que ex ipso studio dependent executioni mandetur et generaliter ad petendum et impetrandum omnia que ad studium generale sunt necessaria et opportuna et ad faciendum et promittendum omnes conventiones et pacta que in presenti statuto continentur et alia et alias que videbuntur facienda pro dicto studio et dictis privilegiis predictis dominis Cardinalibus quibus dictum negotium est commissum.

Volumus et statuentes quod dominus potestas et dominus capitaneus et alii officiales eiusdem Communis Perusii teneantur et debeant in principio sui officii iurare conservare et manutenere studium in civitate Perusii et presens statutum sicut alia statuta populi Perusii. Rubrica. Quod aliquis non possit

Unum eius sit [illegible] corrigere statuta sine licentia consilii corrigere et mutare ac etiam interpretari cum est condere.

Dicimus statuentes quod omnia et singula statuta ordinamenta seu reformationes per quibus vel aliquo predictorum aliquis non civitatis comitatus vel districtus Perusii habet seu habere posset vel pretenderet habere aliquam licentiam specialem corrigendi mutandi vel interpretandi per se aliquod statutum ordinamentum seu reformationem dicta licentia auctoritas seu baylia quam habet in predictis vel aliquo predictorum non valeat nec teneat nec ob eam possit correctionem mutationem seu interpretationem de predictis statutis ordinamentis seu reformationibus vel aliquo ipsorum facere. Sed dicta statuta ordinamenta seu reformationes per quibus vel a quo habet licentiam supradictam auctoritatem seu bayliam decernimus et censemus esse cassa et irrita et nullius valoris in totum. Salvo et reservato quod quando aliquis non civis Perusii fuerit electus ad scribendum in futurum statutum populi Perusii secundum formam statuti quod incipit, Capitaneus Perusii pro renovatione statuti populi facienda quarta die intrante mense iunii etc. possit statutum scribere secundum formam dicti statuti et voluntatem statuentium. Et hoc capitulum fuit de novo factum in .MCCCVI. indictione .iiii. die .xxvii. iunii. deinceps firmiter valiturum. Rubrica. de pena capientis vel offendentis aliquem suum hominem et de pena capientis aliquem liberum hominem. 1306

Nulli domino sit licitum capere seu capi facere aliquem suum hominem in civitate et districtu Perusii vel eum offendere in persona nec vitam accipere seu membrum seu aliquod membrum debilitare nec aliquam cognitionem sanguinis habere. Sed punitio et cognitio sanguinis spectet ad potestatem et Capitaneum communis Perusii. Salvo quod domini possint eorum homines capere si reperientur fuisse absentes et se absentasse et hoc cum licentia potestatis vel capitanei. Et qui contra fecerint .CC. librarum denariorum nomine pene solvere teneantur. Et si aliquis dominus aliquem suum hominem ceperit cum licentia potestatis vel capitanei eum mittere debeat in manibus potestatis vel capitanei et tunc de iure cognoscatur inter eos per curiam Perusii. Possint tamen dicti domini capere eorum homines si ipsi homines aliquem excessum fecerint contra eos vel eorum bona de quo debeant portare penam et potestati et capitaneo presentare. Dum modo domini incarceratis nullum malum vel detrimentum eis inferant in persona reservet tamen dominis supradictis quod de bonis et rebus hominum eorum possint uti sicut sunt soliti. Et de vel absentibus intelligimus dominos uti posse rebus eorum et eos posse capere etiam si contra eos excessum fecerint ut est dictum de quibus domini fuerint in possessione servitiorum per homagium vel per servitia debita. Et si tales domini suum hominem quem ceperint seu capi fecerint non representaverint potestati vel capitaneo ut dictum est ea die vel sequenti qua ceperint vel capi fecerint solvat talis dominus pro quolibet vice die quo contra fecerit .CC. librarum denariorum.

Preterea quicumque ceperit vel capi fecerit in civitate vel burgis vel comitatu vel districtu Perusii aliquem liberum hominem .V. librarum denariorum nomine pene solvere teneatur. Si autem in territorio alicuius castri vel ville in cuius territorio aliquis captus esset teneatur infra tertiam diem post captionem factam domino potestati vel capitaneo denuntiare quod si non fecerit penam .V. librarum debeat substinere. Preterea quicumque

[illegible]

[illegible]

cepit aliq ul' aliq̃ ⁊ intrauxit l' inmisit in aliq̃
locū p uim. puniat in. v. lib. d'. Et de p̃dcis p pot
ul' capit ul' eor ⁊ cuilib; eor officiales possit in
qri nllo obstāte caplo. ⁊ marie cap inqsit. Et
nichō de p̃dcis qlib; possit ēē accator. S alios ⁊
reſuato q p̃ dca nō intelligant nec locū hāit
in meretricib; ⁊ alijs mulierib; male ɔdictōis et
in furib; siue latrib;. Et ea q̃ ɔtinent' i h. ç. fuert
1299 ɔdita ī m. cc. lxxxviij. Ind. xij. die xxj. julij a
dca die man̄a ualitura. Si denūtiatū ul' simpli
expositū seu dcm fuit. pot ul' capit ciuit' pus ul'
mallor iudici aliē eor ⁊ dci cōis q aliqs detine
at seu faciat detineri aliq̃ libām p̃ ɔt' suā uo
lūtate maiorē. xij. ānis ul' minore. xij. annis
ɔt' uolūtate patr ul' matr si patre ul' matre
hūit ⁊ reptus fuit culpabil' de p̃dcis saltim p
pu famā sue iuene ul' iuene illi p̃ que di
ceret' ēē detenta. pot ul' capit seu iudex cui ut
p̃tinet denūtiatū ul' expositū seu dcm fuit tale
sic reptū culpabilē de p̃dcis punire debeat ut
homicidā ⁊ tanq̃ si homicidiū ɔmisisset nisi īfra
quītā diē a publicatōe testiū iuiandā dcis pot
ul' capit seu iudici corā quo de p̃dcis q̃stio seu
lix fuit uētilata tal' malefactor p̃ q̃ diceret' ēē
detenta repsentauit q̃ repsentata p̃fatus dns
pot ul' capit siue iudex corā quo fuit dca q̃
siue lix restituat eā pristine libtati ⁊ patri ul'
matr si patre ul' matre hūit ɔdictōe aliq̃ nō ob
stante. Et de p̃dcis possit ⁊ debeat inqri p p̃dcos
dns pot ⁊ capit ⁊ eor iudices mallor ⁊ cuilib;
eor pu ⁊ secte ad petitōe cuilib; petentis. Et ɔt'
talia malla ɔmittētes ⁊ ɔmicti facientes tā ī
pcedēdo ⁊ cognoscendo q̃ ī inpuniendo locū
hāit ⁊ penit' obſuent' oīa statuta ⁊ ordinamē
ta loq̃ntia de homicidijs ⁊ ɔmictentib; homicidi
um ⁊ de testib; receptis ⁊ recipiendis sup homici
dio. nō obstātib; aliq b; statutis ⁊ ordinamētis
⁊ reformatōib; sp̄alib; ul' gn̄alib; q in ɔtriū loque
rent' ⁊ marie statuto q loq̃t' de inqsit'. Nec in
ueit ul' spectiat ɔpressio fiend' occōe p̄dca eo q
ī inqsit' fienda locus ubi diceret' ēē detēta p̃
nō ēē apposit' cū talia fiāt ut plurimū ī occul
to. Et de ɔtepnatōib; ⁊ pcessib; q fiet p̄dcis de
causis. p̃fati dnī pot ⁊ capit ⁊ eor iudices et
q̃ iudex iustitie ⁊ qlib; alius offitial' cōis pus
q̄cūq; nōie censeat' cogtōe nō hāit ullo mō.
nec de ipis possit sermo aliq̃ īmisceri. Et si tal'
malefactor eēt p aliq̃ mallo exbapitus capite
puniat' ita q moriat'. Et p̃dca locū hāit ab ho
die ī anā aliq̃ nō obstante. Et hic. ç. fuit fcō
1306 in. m. ccc. vj. Inditōne quarta die xvij. junij.

R. q̄li statuta ipli ualeāt ⁊ seruent'. 244
Omnū p̃ores artiū nūo noue una cū sapi
entib; qs secū habuerūt ⁊ hre uoluerunt
sup correctōe statuti auctē ⁊ potāte eis ɔcessa
a ɔsilio ipli sup correctōe statuti ⁊ auctē eis ɔcessa
ab adunatia gn̄ali artiū ordinauerūt ⁊ uoluer'
⁊ statuerūt q oīa statuta ⁊ additōnes statutor
q̃ de nouo fca sūt ⁊ fcē ī h uolumine. s. sub. m. ccc.
sexto jnd. iiij. tp̄r dnī Clemtis pp̄ quīti die. xx
vij. xxviij. ⁊ xxviiij. iunij. ul' ī alīo ipor dierū. 1306
ualeāt ⁊ teneāt ex nūc ⁊ hāit uim ⁊ auctē statu
tor reformatōnū ⁊ ordinamētor fcor ⁊ fcāz a ɔsilio
ipli ⁊ ab adunātia artiū ⁊ artificū gn̄ali ⁊ ex p̃dca
auctē eis ɔcessa ⁊ a sup̃dcis dieb; ī anā. s. a die. xx.
vij. xxviij. ⁊ xxviiij. junij iqb; dca statuta ⁊ addi
tōnes fuerūt fcē ⁊ fca p statutis reformat' ⁊ legib; ob
ſuent'. q qdē statutū fcm fuit sb. m. ccc. vj. jnd
iiij. die. xxviij. iunij. It' ordinauerūt ex uigore ⁊
baylia p̃dca eis ɔcessa ab adunātia gn̄ali q oīa
statuta q̃ scpta sūt ⁊ scbent' ī uolumine statutor
q ē ul' erit ap pot ul' capit ul' ī alīo ipor scpta ⁊
scbenda ualeāt ⁊ teneāt ⁊ p statutis hāint' nō ob
stante q nō eēt fcm trīū uolum ⁊ nō eēnt scpta
ī trib; uoluminib; de qb; fit mētō ī reformatōe olim
fca tp̄r p̃orat' angelutij simbaldi ⁊ socior scripta
manu maffei andree not. ⁊ sufficiāt duo uolūa.
⁊ nō obstante aliq̃ statuto ordinamēto seu reformat'
sp̄ali ul' gn̄ali pcedent' ul' seq̄nte q ul' q̃ in ɔtriū
loq̄uent' q statutū p̃dcm totū fuit ɔditū sb. m.
ccc. vj. jnd. iiij. die. xxviij. iunij. R. qualit'
unita ī t' Cōe pusij ⁊ Cōe nuceri ponant' in
vm nouit' Cōe statuto ipli ipli.
nuceri sit submissū ad plenā iurisdictōe
Cōi pus ut pate manu maximi not. ⁊ qdā lauda
⁊ arbitrā ⁊ sinē fuīnt lata int' p̃dca Cōia p dnm
hericū de beradutijs de luca olim potāte Cōis
pus ⁊ qdā int' ciues ⁊ ɔmitatēses dce tre nuceri
⁊ quedā simul' arbitrā ⁊ sinē int' q̃sdā sp̄ales ps
Cōis pus ⁊ Cōe nucerie fuīnt lata ⁊ late p
eunde ⁊ mlti pusini sint creditores dci cōis
nuceri ul' comitatēsiū sine aliq̃ ... ipius Ciuitatis ⁊ equm sit q dca lauda sinē ⁊
īstra obſuent' ⁊ executōi mādent' ⁊ ppetuā fir
mitate optineāt. Et ne possit dca lauda ⁊ sinē
mō aliq̃ occultari ſz ut oīb; pateāt statuim' ⁊ or
dinam' q p̃dca lauda submissiōes ⁊ decisiōes fcē
int' p̃dca Cōia ⁊ ciues ⁊ comitatēses dce Ciuitat'
nuceri ponant' ī statuto ipli p not' deputatū
ad scbendū statutū. Et oms sinē p dcm dnm her
ricū ⁊ oīa īstra credita q̃ apparet fca ⁊ ɔcta int'
aliqs pusinos ex una pte ⁊ aliq̃ ul' aliqs sindici

dēc Ciuit' nucerij ul' comitatēs sui ul' aliq̃r uillaȝ
seu alic' ul' aliq̃r uniuersitatū ipi' Ciuit' nucerij ma
nu cuicūq; nō apparieret p dn̄os pōt ul' capit ul'
alios offitiales Cōis pus' ad petitōēm illoȝ q̃r īteret
cū effcu executōi mādet cōt dem Cōe nucerij ⁊ hōies
singlares dcāȝ uniūsitatū si uniūsitates appar
rent p syndicū obligate nō obstāte si dicat q̃ in p
cessu dcāȝ sniaȝ ⁊ pcessuū nō sint substantialia ul'
ordo iuris suat'. q̃ q̃dē caplm cōditū fuit sub ānis
1306 dn̄i. ṁ.CCC.vj. ind. iiij. die xxviij. iunij ⁊ a dicta
die inantea ualiturū. R̄ q̃lr pcedat' ad mutationē
Via de mutatiōne alicui' uie.
248 Cuȝ mlta loquant' capla statutoȝ uolētes
ipoȝ repugnātiā uiuiū caplm luculare p̄senti
caplō duxim' statuend' q̃ si q̃ uia ī cōitatu pus' eēt
destructa ul' destruaret' ⁊ pcessit de uolūtate ui
cinoȝ ibi ūhitantiū ul' maioris ptis ipoȝ cū uo
lūtate ⁊ adsensu iudicis iustitie possit ad petitōēm
cuiūcūq; petētis dcā uia mutari ⁊ paliū locū mic
ti ⁊ poni si placuīt illi p cui' rem dcā uia fuīt in
micteda sine cōdictōe cuiq̃ ⁊ illut t̄renū ut ēīt
ul' fuit uia antiq̃ reddat' ⁊ assignet' illi p cuius
locū uia noua micteret'. sēp cū auctē ⁊ uolūtate
iudicis iustitie cōis ⁊ ppli pus'. Et hoc caplm fuit
1306 denouo cōditū in. ṁ.CCC.vj. ind. iiij. die xxviij.
iunij. deinceps firmit' ualit'. R̄ de pena offende
247 Vbi hoc ut Cōe pus' ī mag ntium ad uocatos.
libtate cōsistat ⁊ ut minores nō oppmātur
a maioribȝ ⁊ timore potētie nō pueniēt aduocatis.
⁊ ut pplares litigātes cū potētioribȝ libēti aduo
catos ⁊ cōsultores īueniāt. statuim' ⁊ ordiāmus
q̃ si aliq̃s offendit ul' offendi fecit aliq̃ aduo
catū ul' cōsultorē ul' iudicantē occōe alic' aduo
catōis sue ul' cōsilij qua aliq̃s iud' de pusio fecis
set ul' dedisst ul' daret ul' facēt cōt offensorē ul'
offendi facietē duplici pena puniat' p pōt capit
⁊ cei offitiales qua puniri debēt si aliq̃ de pplō pus'
offendisst. Et cōt talē offendentē ⁊ offendi facien
tē possit ⁊ debeat iqri pūī ⁊ secēte. Et itlligat' ex
cā aduocatōis cōsilij ⁊ sniē fecisse ⁊ si fecisse ma
leficia supdcā siquo tpr iud' offens' fecit ul'
tulit faciet ul' feret aliq̃ aduocatōē cōsiliū ul'
sniaȝ ante offensiōēm pdcām. Et pdca oīa ⁊ singlā
ex nūc ab hodie inantea, plege fuent' ⁊ hānt locū
in ptentis pendentibȝ ⁊ futuris. Et pdca itelli
gant' ī iudicibȝ ⁊ aduocatis ī matrcula iudicū
Ciuit' scptis. Et hoc caplm fuit cōditū ī ṁ.CCC
1306 vj. ind. iiij. die xxviij. iunij. ⁊ a dcā die inantea
firmit' obsuatur. R̄ q̃lr fiat quoddam hospi
247 Ad honorē ⁊ reuerentiā dulcissime talem.
ūginis marie cui' intuitu fidelis pace uigēt mūdi
alios ītegritas cōsuat'. sci dignant' uiccere ibim xpm
cui' ymago ūginis spetōse ē ex porta scē susanne
qua mediāte ipa dignissima ūgo miracla gran
dia sine nūo cotidie porrigit ī subiectis. statuim'
⁊ ordinam' ⁊ p̄senti statuto firmam' ī uiolabiliter
ualituro. Vt fiat ⁊ fi debeat ī loco q magis ydo
neus ⁊ cōdecēs uidēbit' p andrutiū scptū pre dcāȝ
figurā ut ē uidebit' cōuenire q̃dā hospitale ī quo
recipiant' paupes ⁊ egeni q̃ fiat ex pēsis oblatio
nū q̃ occurēt ⁊ offerent' ī loco pdcō ī honorē yma
ginis supdcē. ad q̃ faciend' ⁊ fi faciend' andrutiū
baronis de porta scē susanne ī supstitē eligim' ⁊ uo
cam'. cui' hospitalis patronus ītelligat' ⁊ sit Cōe
pus' ita q̃ alterius iurisdictōi ⁊ ptectōi nullatenus
ītelligat' ēē subiectū. Preterea uolum' ⁊ iubem'
q̃ pōt ⁊ capit ⁊ dn̄i priores artiū ⁊ ceti offitiales ⁊
Cōis pus' ī uiclo iuramti ⁊ pena .C. lib. d. p q̃libet
tenant' ⁊ debeāt dcō andrutio supstiti dare ⁊ p̄senta
re auxiliū, posse ut dcūs andruti' manuteneatur
⁊ sit ī possessiōe supstātarie aptatōis ⁊ pfectōnis
hospital' pdci ⁊ q̃ p aliū ī pdcis nullaten' moleste
tur q̃ min' ipe andruti' colligat ⁊ ad ei' man' puē
niāt offertoria ⁊ oblatiōes oēs q̃ ibi euenīe cōtigēt
⁊ de ipis pficiat' ⁊ fiat magisteriū supdcm. hoc aūt
1305 caplm fuit fcm ī ṁ.CCC.v. ind. iij. die penultio
iunij ⁊ a dcā die inantea ualiturū. R̄ q̃lr pōt ⁊ cap
mistū ul' domū minātē ruinā faciāt reaptari. 249
Volētes futuris casibȝ pruidē q̃ prudentissimū
reputat'. dicim' ⁊ p̄senti statuto firmam' q̃ si
qua dom' ul' paries minaret' ruinā ⁊ dubitaretur
ne dom' uicini ledat' ex tali ruina q̃ fcā denūtia
tōe ul' notificatōe pōt ul' capit ul' alic' ex suis in
diebȝ p illū q timēt ruinā pdcām debeat dcs offi
tialis mictē magistos unū ul' plēs ad locū ⁊ si dixit
dcām domū ul' parietē ēē ruinosā ul' eā timeri ruinā
ī cōtinēti faciāt eā dirui ita q̃ uicin' ul' dom' uicini
timētis ruinā nec ul' rebȝ nullā possit lesionē pati.
Et si ille cui' ēēt dom' ul' paries ul' possessor ipi'
nollet obedire puniat' p quolibȝ pcepto ī .x. lib.
q̃s a cōfaciēte de facto auferat p Cōi ⁊ nichil' ipm
opus demoliri tēnat' expens' dn̄i dom' ul' parietis
ul' possessoris ⁊ relatō dcōȝ magistoȝ stātur p plēā
platōe ⁊ in pdcis sumarie pcedat' sine libelli ob
latōe ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij diebȝ feriatis
⁊ nō feriatis. Et si aliq̃ dom' mur' ul' paries mi
nata seu minat' ē ruinā sup domū ul' re alterius
ul' sit apodiat' ad parietē dom' alic' p ruinā q̃ te
neat' ad petitōēm illi' q̃ sua dixit īterēē ire ul' mic
tē unū ex notarijs suis ad locū ⁊ si inuenīt pdcā

ueru ee tenatur stati face eleuari abillo cui eet
paries dom' ul' murus q minat' eet ruinā. Et si
J. t'minū ḋ assignatū p iudicē nō eleuaūt tē
iud' q dcm preceptū fecit tenat' ⁊ debeat ḋ auferre
.x. lib. d'. noīe pene de fcō, p cōi pis' sine aliqua
cōdepnat' ⁊ nichō cū cōpellē eleuare ⁊ in p̄dcis sūb-
procedat ut sup' dcm ē omi appellatōe ⁊ sapientis
petitōe cessante ⁊ nō ostante si appellaret ul' sapiēs
peteret. ~~Et hoc caplm fuit cōdit' i m ccc vi. Ind'~~
~~iiij. die xxviij. Junij.~~

250 Jtem ⁊ statuim' q' si dcm ul' notificatū fuit pot'
ul' capit' seu alicui execut' iudicib' q' aliqs īp-
diu̅it ul' īpediri fecit seu īpeditū detinuit aliquē
locū p quē aliquę uīe castelle solite sint cursum
h̄re ul' h̄re debent deuiie. q' ille iud' cui dcm l' de-
nūtiatū fuit tenat' ad petitōe dicētis ul' denūtiā-
tis ire ad locū ⁊ si inueniit ueru ee tenat' dcm locū
⁊ cursū facē expediri ⁊ exgōbrari abillo q ōcupasset
ul' īpedisset seu ōcupatū ul' īpeditū detinēt ⁊ si ille
cui p̄ceptū fuit .J. t'tia die nō exoccupauit siue
expedierit extūc iud' p̄dcs de fcō sine aliq cōdepnat'
auferat ei .x. lib. d'. p cōi pis', p quolib; p̄cepto et
nichō cū cogat ul' cōpellat exoccupare ul' expedire
locū p̄dcm. Et in p̄dictis sūmarie pcedat sine li-
belli oblatōe ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij et
appellatōe aliq nō obstāte nec aliq alio. ~~Et hoc~~
~~caplm fuit fcm i m ccc vi. Ind. iiij. die~~ iiij.

251 De tollendis cōtentōes q̄ de iactijs molēdinor
⁊ clus' ipor plūmū oriunt'. Statuim' q' si aliqs
subiect' ul' nō subiect' iurisdictōi Cōis pis' fecit
ul' faciet aliq clusaz ul' apparatū ī aliq riuo for-
ma fossato ul' flumine q̄ p̄stet īpedimtū l' pre-
staret occōe restagnatōis ul' alia q̄lib; cā alicui
molēdino supiori ul' t'is uijs l' reb' alijs q' potās
⁊ capit' stati audita q̄rela ul' lamētela tenatur
mittē iudicē ul' not' ad locū ⁊ si inueniit dcaz no-
uitatē ee fcāz de fcō ipaz faciat ī cōtinēti remoue-
toties quotiēs ipm op' de fcō fcm fuiit nō obstā-
te petitōe sapiētis appellatōe ⁊ dieb' feriatis ul'
aliq alio q' ī cōtrariū allegaret sub pena .C. lib. d'. ~~Et~~
~~hoc caplm fuit fcm in m ccc vi. Ind. iiij. die. iiij.~~

252 Cum graue sit fidē fallere
Dicim' statuētes q' si qs recepit seu recepit
aliq iuā ad faciendū ul' reparand' ī coptinuū ab
aliq uniūsitate castri ul' uille ⁊ dcā fecit ul' fecit
ita q' plari possit testib' ul' istro Et offitial' Cōis
pis' posit' sup hijs fuiit cōtent' ⁊ approbauit seu ap-
probauit ipm op' b̄n fcm q' a sindico dcē uniūsitatis

ī cōtinēti debeat absolui coptumator p̄dcs ⁊ sup
hijs cogat' p pot' ⁊ Capit' ad penā .C. lib. d'. ~~Et hoc~~
~~caplm fuit cōditū in m ccc vi. Ind. iiij. die~~ iiii.

253 Volum' ordinātes q'
dn̄s iudex iustitie Ciuit' pis' tenat' ⁊ debeat se
de cōtinue cū suis notarijs ad ius reddendū oīb'
postulatib' ⁊ alijs ī uolta sci herculani ubi sedere
iudices iustitie sūt hactenꝰ cōsueti ul' ī palatō pot'
ul' capit' oīb' ⁊ singlis dieb' ⁊ horis iuridicis. qd'
~~caplm ī m ccc vi. Ind. iiij. die xxviij. iunij. fuit fcz~~
~~a die p̄ma setebr' inantea ualiturū.~~

254 Cum ī statuto ppli pis'
cōtineant' q' cōfessiōes ⁊ īstrumta ī qb' cōt' pro-
missio de cōfessiōe facienda ⁊ īstrumta dotiū mā-
dent' executōi p offitiales Ciuit' pis' sine libelli ob-
latōe litis cōtestatōe ⁊ strepitu iudicij ⁊ sine decīo
iniuctēdo ap̄ massariū Cōis. Et mlti obligati trās-
ferāt possessiōes ⁊ bona cor ī aliū ⁊ q̄nq; recedunt
ut euitēt satisfatōes debitas ⁊ grauēt ptes sup-
tib' ⁊ iupēsis. Et sic cū ēditores cor uolūt satisfa-
tōez petē oportet eos ēditores q̄nq; offerre libellū
cō dcōs obligatos ul' possessores ul' detētores dcor
bonor ⁊ rer obligatar p satisfatōib' sup̄dcis. a posi-
tōe ⁊ solutōe decimi releuent'. Dicim' ⁊ statuim'
q' in cāis litib' ⁊ cōtrouūsijs q̄ fiūnt corā quocūq;
offitiali Cōis pis' p executōe dcar cōfessionū et
īstror dotiū testamtor legator ul' codicillor in-
sinuator ul' alior instror hītiū uim cōfessionū
ul' alijs litib' cāis ⁊ cōtrouūsijs descendētib' a p're-
dcis ul' a quolib; p̄dcor sine recta uia agatur cō
dcōs obligatos ul' agat' ypotecaria cō possessores
ul' detētores bonor ⁊ rer obligatar p satisfatōib'
sup̄dcis siue q̄litcūq; agat' ad satisfactōes pre-
dcās ul' p p̄dcis satisfactōib' faciēdis ⁊ cō q̄scūq;
ap̄ massariū Cōis pis' ul' aliū p Cōi decimū nō
soluat' nec solui debeat aliq mō ul' cā nō obstāte
statuto ppli pis' q' loqt' q' dcs iud' Cōis pis' tenant'
p sacramtū in pena .xxv. lib. d'. facē solui massario
Cōis p Cōi decima quo nūq eēnt corā eis ante
q' fiat cōtestatō litis a ptib' sup libello ⁊c. ⁊ nō ob-
stāte aliq alio statuto ordinamto seu reformatōe
q̄ in cōtrariū loquēt' que q'ū ad p̄missa sint cassa ⁊
abrogata in totū q' caplm fuit cōditū in m ccc
vi. Ind. iiij. die xxviij. iunij a dcā die inantea ua-
liturū ⁊ obsuaturū.

255 Personas paupes ⁊ egenas qb' fauor mltipli-
cibet' diuino ⁊ huāli iure dictāte ut cōdecēs
ēē censuim' qb' dcā ymo mltis laborib' ⁊ ī expensis

releuare uolētes p̄senti caplo duxim̄ statuēdū q̄ in causis ⁊ litib̄ ciuilib̄ q̄rimonie pupillo⁊ ⁊ pupillar⁊ ⁊ uidua⁊ ⁊ pauperum procedatur summarie sine libelli porrectione litis contestatione decima īmiss sione ⁊ sine figura ⁊ strepitu iudicij. Et hoc caplm̄ fuit conditū in MCCCVI. Ind. iiij. die xxviij. iunij a dc̄a die in antea ualiturum.

1306

256

Cum ratione guerre q̄

Cōe pus ad p̄sens hēt cū suis emulis tu dertinis. hoīes coīt pus in p̄sonis ⁊ reb̄ nō modicū aggrauent idcirco statuim̄ ⁊ ordina mus q̄ reformationes que locunt de dn̄atoib̄ ⁊ potestarijs dandis p Cōe pus castris ⁊ uill totius comitatus pus suspendant durante guerre quā hēt Cōe pus cū tudertinis ⁊ do nec de ipā guerra ⁊ discordia fc̄a fuit inter p̄dc̄a Cōia plena pax ⁊ concordia. Exceptis po testarijs ⁊ dn̄atioīb̄ que dant p Cōe perusi quibusdā castris put in statuto noīatim decla rant. Saluo q̄ durante dc̄a suspensione aliqd castrū ul aliq̄ uilla nō debeat nec possit aliq̄ potātē ul aliquē aliū dn̄m ul rectorē ul si alio noīe censeat qui hēat iurisdictionē eligē ul uocare de ciuitate pus sub pena. C. lib. d. ⁊ nichilo ip̄a uocato ⁊ electo ip̄o iure sit nulla. possint tn̄ eligē ⁊ uocare potātē syndicū ul rectorē ul aliū offitialē de se ip̄is ⁊ talis of fitialis possit eligere not ⁊ uicariū undecū q̄ꝫ. q̄ caplm̄ conditū fuit in MCCCVI. Ind. iiij. die xxviij. iunij ualiturū ab hodie in antea.

1306

257

Cum via

capla plurima statuto⁊ solū de potātē et capit in casis ciuilib̄ faciūt mentionē ut ip̄o⁊ contrarietas ⁊ obscuritas lucidet. statuim̄ ⁊ ordina mus q̄ statuta q̄ in ciuilib̄ causis locunt simplr̄ de potātē ⁊ capit illa intelligantur de iudicib̄ dn̄o⁊ potātis ⁊ capit ⁊ cuilib̄ eo⁊ ⁊ ualeāt ⁊ teneant fc̄a ⁊ q̄ fierent per eos ul aliquē eo⁊ ac si fierēt p potātē l capit nō obstāte si statuta p̄dc̄a ul aliq̄ ip̄o⁊ tan tū de potātē ⁊ capit ul ip̄o⁊ alto faciat men tionē. ~~Et hoc caplm̄ fuit fc̄m in MCCCVI. Ind. iiij. die xxviij. iunij a dc̄a die in antea ua liturū.~~

1306

258 Egem uolētes

legib̄ concordare ⁊ exbānitū ⁊ condēpnatū accipe legitime exbānitū ac ī condēpnatū ut iuris examen approbat ⁊ confirmat p̄senti cap̄ inēuū ualituro sancim̄ q̄ oīa statuta ⁊ capla statuto⁊ ipli pus q̄ locunt de capietib̄ exbān nitos ⁊ condēpnatos ⁊ eos ducētib̄ ī fortiā Cōis ⁊ ipli pus quantā soluto⁊ denario⁊ ⁊ q̄lē hēre debeāt siue ab exbānitis ⁊ condēpnatis seu a Cōi pus p captura dc̄o⁊ exbānito⁊ ⁊ condēpnato⁊ ⁊ ductione q̄ faciet ul fecerūt de eisdē loquant intelligant ⁊ intelligi dicim̄ interp̄retam̄ ac ī declaram̄ q̄ locū hēant ī illis tantū q̄ ēēnt ul erūt in futurū legitime exbānniti ⁊ condēpnati Cōis pus ⁊ nō in alijs ullo mō. nā capiens et ī fortiā Cōis ducēs aliq̄ legitime exbānitū ⁊ condēpnatū Cōis p quo salariū aliq̄ hēre debēt sēm formā statuti hēat ⁊ hēre debeat quātitatē quā hēre dꝫ sēm formā statuti ipli pus ⁊ nō alit ullo mō n̄ ı̄ sic supi dcm̄ ē. Et hoc caplm̄ fuit fac tū in MCCCVI. Ind. iiij. die xxviij. iunij ex nūc ualiturū.

1306

259

fficiales qui q̄nq̄ q̄dā crassa ⁊ supina ne gligentia offitia nō exercēt ymo ī ut plu rimū int̄ nr̄m inimici p̄ui nō morant dignū ēē censemus stipendia ⁊ mercedes que ⁊ q̄s de publico suscipiūt. nō hēre. statuentes ⁊ ordināntes q̄ caplm̄ seu pars capli cui uigore magr̄ iu gnicinellus debitonus medic ossiū fractorū hēre deberet a Cōi salariū aliq̄ ul mercedē cassa mus ⁊ cassum ēē uolum̄ in futurū ita q̄ ulte rius uigore alicui statuti ō de pīū salariū aliq̄ nō acquirat. Et q̄ dcm̄ ē ī magrō iugnicinello idē in magrō paulo de spello ⁊ magrō mateo medicis ītelligant p ordinē repetita. dc̄o quidē caplo in alijs excepto q̄ in magrō tebaldo de q̄ īferius dicet. ī suo robore p̄manente. Insup uolum̄ ⁊ iubem̄ q̄. ꝗ. ille qui loquit q̄ magr tebaldus de areto medicus fisicus si steterit ⁊ stare uoluit ī ciuit pus ad suā artē exercendā ⁊ legerit audire uolētib̄ medicinā hēat ī āno certū salariū a Cōi ⁊c. ut in dc̄o. ꝗ. continet sit īefficax ⁊ suspēsus quousq̄ dc̄s magr tebaldus fuit absens a Ciuit pus ⁊ uigore ip̄i. ꝗ. nllm̄ possit salariū percipe nec hēre ip̄e nec alius p eo. s a die qua reuersus fuit in antea ad Ciuit pus dcm̄. ꝗ. ⁊ id q̄ in eo continet ualē uolum̄ ac ī obseruari. Et hoc caplm̄ fuit conditū ī MCCCVI. Ind. iiij. die xxvij. iunij. ex nūc ualiturū.

1306

uide capitula lj in libro quarto libro lxxxiiij q lxxx

260

Catum ꝯ ordinam̄ p utilitate cōis pus
ꝯ ut lites ꝯ cōtentōes ꝯ discessiōes in
posterū de facularib; ꝯ occōe facularum
cōitatus ꝯ distctus pus occultati ꝯ qui nō
repiunt̄ scpti in libꝭ cōis pus reinuenia
tur ꝯ suat̄ cōi in posterū cōi pus cum
oportet. Et uniūsitates castroꝝ ꝯ uillaꝝ
p facularib; de pditis mortuis ꝯ destruc
tis nō grauent̄ q sup reinueniēdis focu
larib; cōitatus ꝯ distctus pus hoc modo
ꝯ ordine pcedat̄. videlicet q eligat̄ unꝰ
bonus hō ꝯ unus bon̄ not̄ p qualib; porta
ciuit̄ p priores artiū ad salariū p p̄sentes
priores ordinādū. Et tales boni hōies ꝯ
notarij sic electi quilib; p sua portā ua
dant ꝯ ut tiant̄ p totū cōitatū porte ī
qua ꝯ p qua electi fuūnt. Et in quolibet
castro ꝯ uilla faciat̄ adunari arengam ꝯ
ī ea legat dcs not̄ statutū infrascptum
de lectura faciat publicū instrm̄. ad h̄
ut nullus p̄testu ignorātie excuset̄. Et
cogat eos in dcā arenga ꝯ adunātia facē
ꝯ creare syndicū de hōib; cuilib; cast̄ et
uille sue porte q hāt spale mādatū ab
uniūsitate sui cast̄ ul' uille aparentium
mandatis ipoꝝ officialiū ꝯ cōis pus oc
casione assignatōis focularoꝝ ipi' cast̄
ul' uille unde fuūnt ꝯ ad iurandū mādata oī
um sue uniūsitatis ꝯ ad assignādū ꝯ pro
mictēdū q assignabit oīa focularia sui
cast̄ ul' uille unde fuūt. Et qlib; syndicuꝭ
cuilib; cast̄ cū .iiij. massarijs de melioꝛib;
ꝯ legaliorib; sui cast̄ duo quoꝝ ēē debeat
de ditiorib; ꝯ alij de medioc̄rib;. Et qlib; sy
dicus cuilibet uille cū duob; massarijs
de melioꝛib; ꝯ ditiorib; sue uille. Qui syn
dici ꝯ massarij p̄stitis iuramētis tiantur
ꝯ debeāt assignare ꝯ ī scptis dare not̄ ꝯ of
ficialib; sup̄dcis om̄s ꝯ singlōs foculares
cast̄ ul' uille unde fuūnt ꝯ ī ōs q soluerīt
datas ꝯ collectas cū eis a .x. ānis citra
si cū eis hītarēt. Et q de ipis focularib;
fiat un' liber p qlib; dcōꝝ not̄ sue porte eli
gend' ut dcm̄ ē. Qui libri dent̄ iacobo fili
putij not̄ q de dcis libꝭ ꝯ focularib; faciat
duos libros unus quoꝝ sit penes massariū
cōis pus ꝯ alius sit penes ipm̄ not̄ sm̄ qs

libros ꝯ ab illis qui repient̄ in dcis libris fiat
exactō collectaꝝ dataꝝ ꝯ tributaꝝ alioꝝ ꝯ fac
tonū in posterū p cōi. Et nlls possit tolli can
cellari transmutari ul' aboleri de dcis libris
hinc ad .v. ānos. quā assignatōnē ꝯ libros. p̄dci
boni hōies ꝯ not̄ eligendi faciat̄ ꝯ pficiant
a die electōnis p unū mensem. Et ad p̄dca fa
cienda ꝯ exequēda potās ꝯ capit̄ ꝯ eoꝝ offitia
les in pncipio eoꝝ regiminū necnō priores ātiū
qui p tp̄r fuūnt p̄stent ꝯ dent auxiliū ꝯsiliū
ꝯ fauorē sm̄ uolūtatem offitialiū eligen
doꝝ ad eoꝝ ꝯ cuiuslib; eoꝝ reqsitonē ad penā
.C. lib. p quolib; eoꝝ de eoꝝ salario cōi pus
soluendoꝝ. ¶ Et si syndici ꝯ massarij cast̄
ul' uille nō assignauīnt eoꝝ foculares ꝯ fo
cularia om̄s puniant̄ ꝯ ꝯdēpnent̄ cōi pus
p pot̄ ꝯ capit̄ ul' alterū eoꝝ .s. syndicus et
massarij cast̄ ī .C. lib. p quolib; ꝯ synd' ꝯ mass
uille ī .L. lib. p quolibet. Et ꝯ eos posset et
debeat inqri cū pmotore ꝯ sine pmotore ꝯ
ꝯdēpnari possint delinquētes in dcis penis
caplō de inqsit̄ ꝯ q incipit cū mlte ul' aliq
alio nō obstante ꝯ nō obstante transcursu
tpūs si nō ēēt fca assignatō tp̄r regiminis
potātis ul' capit̄ ita q qlib; potās ꝯ capit̄ p
sentes ꝯ futuri possint cognoscē ñ de malleijs
ꝯmissis tp̄r eoꝝ officij ul' uno m̄se ante ul'
alio nō obstante. Et q nichō possint a qlib;
accūari syndici ꝯ massarij obmictētes et ne
gligentes p̄dca ꝯ in dcis penis tā p accusaꝝ
q p iqsitoꝝ ꝯdēpnari. ¶ Et intelligātur om̄s
de familia ꝯ domo assignati si pat' familias l' ma
ior dom' ēēt assignatus ꝯ scptus nō obstante
si om̄s de eadē domo ꝯ de eadē familia ñ ēēnt
assignati ꝯ scpti. Et nō possint dci sydici ꝯ
massarij pretestu ignorātie ul' quia dolū sci
ent̄ nō ꝯmiserint ul' alia causa excusari si ōs
eoꝝ foculares sm̄ formā p̄sentis legis non
assignauerīt si aliq obmiserint assignare si
talē ōmissum ꝯstiterit tp̄r assignatōis ī suo
castro ul' uilla ul' eoꝝ ptinētijs ꝯ districtu habi
tasse. ¶ Et si ꝯtigerit ipos syndicos ꝯ mas
sarios aliquos de eoꝝ uniūsitatib; ōmictere
ꝯ nō assignare q quilib; q ēēt ōmissus ꝯ nō
assignat' possit ꝯ debeat uenire ad ipm̄ iaco
bū not̄ ꝯ offitialē predcm̄ ꝯ facē se scbi int̄
alios hōies ꝯ foculares cast̄ ul' uille unde
ēēt deinde ad .xv. dies auctē p̄sentis capli

quod si non fecerit habeatur et tractetur talis qui non esset assignatus vel scriptus in catastis civilibus et communalibus pro forense et non subiecto. Et nichilominus in castro vel villa unde fuerint solvere compellantur. Et quod omnia ipsorum bona ipso facto deveniant in Commune et Communi Pist(orii) publicentur. Et Communi Pist(orii) applicata intelligantur et bona talium possint et debeant vendi per Commune Pist(orii) tamquam alia bona exbannitorum et condempnatorum Communis Pist(orii) qui eorum condempnationes non solverunt i. infra mensem. Et quod omnia statuta loquentia de bonis exbannitorum et condempnatorum in emendis et vendendis pro Communi locum habeant et expressa intelligantur in predictis ad postulationem cuiuscumque et omni inse(?) bannum debeant in maiori consilio civitatis Pist(orii) et plebis offerenti dentur. Insuper dicimus quod omnes comitatenses qui venerunt a V. annis citra ad habitandum ad civitatem Pist(orii) et etiam omnes illi qui soliti sunt temporibus retroactis esse comitatenses et qui aliquo tempore solverunt datas et collectas in comitatu cum comitatensibus et habitant in comitatu assignentur pro focularibus et sive fuerint assignati vel non sive fuerint scripti vel non in comitatu et pro comitatensibus solvant in eo castro vel villa in qua fuerint scripti et qui non fuerint scripti in eo castro vel villa in qua vel cuius territorio civitatis seu districtu habitaret. Et si in villa reperientur habitare vel scripti in eo loco in quo habent domum et maiorem partem suarum fortunarum solvant datas et collectas et alia honera subeant reformatione aliqua facta speciali vel immunitate sententia vel processu vel aliquo alio non obstante salvo quod presens statutum non preiudicet illis personis que habent aliquam sententiam factorum latam inter se et syndicum alicuius castri vel ville seu aliarum universitatis comitatus et districtus Pist(orii) que sententia in eorum remaneat firmitate.

Et quia multi comitatenses transtulerunt se a V. annis citra ad habitandum de loco ad locum et in uno castro vel villa habent domum et maiorem partem suarum fortunarum et in alio solum domum vel aliquid modicum et ut faciant se a datis et collectis exhonerari vel ut minus solvant se transferunt et transtulerunt de uno loco ad alium quod illi tales qui fuerunt iam sunt V. anni et a V. annis citra de aliquo castro vel villa assignentur et solvant in eo loco unde fuerunt si ibidem habent maiorem partem suarum fortunarum non obstante si a V. annis citra se transtulit ad habitandum in aliquo castro vel villa et ibidem libram fecit vel habitavit vel solvit et aliqua sententia fecerit et non obstante aliqua sententia vel processu statuto reformationibus vel aliquo alio non obstante. Non tamen intelligantur predicta in illis de aliquibus villis qui ivissent ad habitandum in aliquo castro ordinato fieri per Commune Pist(orii) qui ibidem assignentur et solvant. Insuper ordinamus quod omnes illi qui habitaverunt in comitatu a V. annis citra et omnes illi qui habitabunt in futurum assignentur pro focularibus et habeantur pro comitatensibus sive fuerint assignati sive non. Et solvant datas et collectas in comitatu et locis ubi habitaverunt seu habitaverint, exceptis clericis comitibus marchionibus cattaneis militibus et veris et originariis civibus et descendentibus ex eis per lineam masculinam qui non assignentur nec scribantur. Et quod exceptis clericis sive fuerint assignati sive non solvant in civitate in locis quibus sunt adlibrati et solverunt datas et collectas et alias factiones fecerunt in civitate iam sunt XX anni et ab eo tempore citra. Et intelligantur veri et originarii cives et nobiles si numquam solverunt in comitatu et a XX annis citra et per ipsum tempus libram habuerunt in civitate et omnes datas et collectas et factiones fecerunt cum civibus et quas fecerunt et solverunt alii cives Pist(orii). Et ipsi nobiles vere non ficte domum habent in civitate Pist(orii) secundum formam statutorum alias pro comitatensibus habebantur immunitate alicuius concessa processu sententia reformatione speciali vel generali statuto vel alio non obstante. Non tamen teneantur assignare viduas et pauperes qui et que non habent domum vel casalinum vel capannam propriam nec aliquam rem immobilem vel mobilia usque in quantitatem XXV librarum denariorum. Nec autem forensem qui nichil immobile habet in comitatu Pist(orii). Preterea omnes illi intelligantur comitatenses et in comitatu habitare exceptis clericis nobilibus et omnibus suprascriptis qui habitant a confinibus et declaratione confinium Civitatis a comitatu videlicet ab ecclesia sancti Constantii que iuxta monasterium sancti Petri versus comitatum Pist(orii) et mittit ad palatium Ugolini Bonafidantie(?) et a dicto palatio ad ecclesiam sancte Marie de monte Lucido. Et a dicta ecclesia ad ecclesiam sancti Benedicti veteris. Et a dicta ecclesia ad fontem de Voltulis et a dicto fonte ad domos olim Frangepanis que sunt filiorum Boccagni(?) et Baldoli Suppolini(?) et a dictis domibus ad ecclesiam sancti Prandeni(?) fratrum et a dicta ecclesia ad fontem novum et a dicto fonte versus terram que condam fuit Stefanelli Boniohannis et mittit per directum ad viam que est inter terram filiorum Bonigratie et terram filii Michaelis Boniohannis et filii Nicoluti. Et a dicto loco ad locum qui vocatur Sancta Anna. Et a dicto loco tendit ad ecclesiam sancti Constantii ita quod sit de uno loco ad alium recta linea. Et omnes habitantes i. dictas confines versus

Civitatis intelligantur et sint et habitantes habitare in burgis seu suburgiis Civitatis Perusii. Alii vero habitantes ab inde foris usque comitatum intelligantur habitare in comitatu et pro comitatensibus habeantur exceptis dictis nobilibus et aliis exceptuatis in capitulis supradictis. In super dictam statuentes quod si contigerit aliquem focularem in eodem loco vel diversis locis assignari, in uno loco dumtaxat, videlicet in eo loco ubi esset assignatus secundum formam supradictam, et de alio loco per notarium supradictum qui debet scribere registrum dictorum focularium possit libere cancellari ut se videbitur quem unus et nullus alius cancellet vel transmutet deinde ad quinquennium.

Et dicti boni homines et notarii habeant et habere debeant quilibet eorum pro suo salario pro die quolibet cum uno equo pro quolibet .xv. s. d. Et nichil ab aliqua universitate vel ab aliquo de dicta universitate vel alio dante nomine dicte universitatis possint vel debeant recipere vel habere. Et si contrafacerent puniatur quilibet eorum contrafaciens pena .C. lib. d. Et contra delinquentes et non assignantes assignandos et contra illos qui non fecerint se scribi si non fuerint assignati per syndicos et massarios antedictos dominus potestas et capitaneus et eorum curie et quilibet eorum possit teneatur et debeat inquirere cum promotore et sine de predictis omnibus et singulis possit esse quilibet accusator. Et quod perfecta assignatione predicta in registris predictis date et collecte que imponentur et alie factiones fiant secundum assignationem et registrum predictum. Et aliis assignationibus antecedentibus sint et esse intelligantur totaliter revocata.

Item potestas et capitaneus et eorum offitiales cogant et cogere debeant et teneantur omnes comitatenses assignandos secundum formam statuti ad solvendas datas et collectas eis impositas et imponendas et alias factiones faciendum summarie sine libelli oblatione et litis contestatione et sine strepitu et figura iudicii. Et teneantur defendere territorium iurisdictionem et districtum cuiuslibet castri et ville et maxime existentes in confinio comitatus et districtus Perusii et quantum pertinebat iurisdictio et territorium cuiuslibet castri et ville et super hiis possint et debeant recipi testes per potestatem et capitaneum et eorum officiales summarie sine libelli oblatione et litis contestatione et figura iudicii. Et hoc capitulum fuit conditum in M CCC VI. ind. iiii. die xxvii. iunii.

Ponatur post capitulum [illegible] post capitulum [illegible] potestatis et capitanei
CCLXI
261
1306

Item statuimus et ordinamus quod syndici et offitiales qui erunt ad syndicandum et examinandum potestatem vel capitaneum vel alios officiales Communis Perusii et eorum vel alicuius eorum familiares seu iudices milites notarios domicellos seu berruarios non possit nec debeat aliquis nisi expresse nec tacite confiteri vel asseverare vel ponere aliquid per quod dictus potestas capitaneus vel alius officialis vel aliquis predictorum possit in aliquo relevari vel iuvari. Nec talis syndicus super hoc debeat interrogari et si confiteretur vel asseveraret vel poneret vel super hoc interrogaretur talis confessio asseveratio et positio et interrogatio sit ipso iure nulla et pro non facta in omnibus habeatur. Possit tamen dictus syndicus interrogari et negare et confiteri ut ei videbitur de numero equorum et de ipsis equis et de numero iudicum et de ipsis iudicibus et de numero militum et de ipsis militibus et de numero notariorum et de ipsis notariis et de numero domicellorum et berruariorum et familiarum quos in offitio habere debuit potestas et capitaneus vel alius officialis utrum eos habuerit in offitio sicut debuerit habere vel non habuerit. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in M CCC VIII. ind. VI.~~

262 1308

Item quod hec ut silve et lignamina existentia in Clusio Perusino in totum non vastentur et incidantur dicimus et ordinamus quod nullus de terra Cortonii nec eius districtu nec de terra Montis Politiani et eius districtus nec de Civitate Clusina et eius districtus nec de Castro Plebis et eius districtus nec de Castro Paciano nec eius districtus nec de Castro Panicalis nec eius districtus nec etiam de Castro Montis Alcini et eius districtus audeat vel presumat ire in Clusium Perusii infra lacum Perusinum et Clanes ad incidendum arborem nec arbores silvarum existentium in Clusio Perusii nec aliquam arborem seu arbores fructiferas nec infructiferas existentes in Clusio Perusii. Et qui contrafecerit si fuerit forensis puniatur in .L. lib. d. Si fuerit civis vel comitatensis Perusii in .C. sol. d. pro quolibet vice et quilibet valeat et possit de predictis accusare et habeat et habere debeat medietatem banni dummodo quod legitime faciat probationem scilicet forum iuramentum pertinens vel duos testes ydoneos fide dignos. Et de predictis omnibus per potestatem vel capitaneum vel eius iudicem sine promotore valeat et teneantur inquirere. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in M CCC VIII. die xii. mensis octubris.~~

263-264 1308 CCLXII

Item statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat proicere aliquam turpitudinem vel aliquid inmundum vel letamen vel aliud quod possit impedire viam vel partem que est ab angulo domini heredum Anglutii in Marfagiis usque ad viam pili Cagnii ad penam .x. lib. d. Et potestas Perusii teneatur et debeat infra predictum facere expediri et exoccupari et quod ad dumbus potis sancti Petri usque ad fontem pili Cagnii nullus possit nec ponere debeat letamen. Sed si quis contrafecerit puniatur in .xxv. lib. d. et quod dictam penam dictus iudex possit de facto exigere sine aliqua sollempnitate iuris. Et quod teneatur dominus iudex facere viam a dictis duabus potis sancti Petri usque ad fontem pili Cagnii secundum quod utilius visum fuerit communi et pertinet cuicumque petenti ad penam .C. lib. d. de suo salario. Et hoc capitulum fuit conditum in M CCC [illegible] die xii.

Item statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat proicere vel facere aliquam turpitudinem vel letamen vel terram vel aliud inmundum a porta de voltule ponte sancti Angeli usque ad angulum inferiorem domus Symonelli Beneventi et a porta que est vel porta sancti Angeli usque ad locum Armiorum. Et in vico quod est per burgum sancti Angeli a domo Ragnarelli [illegible] usque ad ecclesiam fratrum sancti Augustini et quod contrafecerit puniatur in .x. lib. d. et nichilominus dictum inmundum debeat elevare et de predictis offitialis super viis teneatur inquirere cum promotore vel sine promotore et punire et condempnare secundum formam dicti capituli et aliorum ordinamentorum Communis Perusii aliquo non obstante. ~~Et quod dominus iudex ad dictam penam teneatur et debeat actari et actari facere ita quod quilibet possit transire et ire ad dictum fontem ab hominibus ville Sancti Stefani et Piscille ad dictam penam. Preterea volumus quod offitialis viarum supra dictus teneatur et debeat facere removeri et aplanari forum quod est in contrata Albaneti a capo sive terra Cicoli Cinagle quod laborat Cinolus Nycolutii et Cola Michaelis usque ad capud domini Tomassii expensis hominum de contrata ad quos spectat utilitas prout melius et utilius fieri poterit. Et hoc capitulum conditum fuit in M CCC VIII. ind. vi. die xii. mensis octubris.~~

1308 CCLXIII

et removeri fonte Sanctissime que est iuxta Beneventum [illegible] quam quod viam ad dictam fontem actari facere

Carneru

Infrascripta .xxj.
cap. ideo sunt cassa
quia omnia dicta capitula
includuntur et reperiuntur
in quatuor precedenti de
...

Qualiter forenses etiam pro parte terris eorum non debeant pus commorari.

Nulli exitor seu exbampni-
tor pro parte terris eor et nulli aliorum forensium
unicuique sint liceat venire ad habitandum. seu stan-
260 bis dum in capitale et burgis et comitatu seu districtu
pus nec in aliqua mora contrahere sine expressa licentia comunis
pus. contra facienti pot et capi. auferat pene nomine C. lib.
den. Et si C. lib. solvere non posset eius pede dextro
faciant amputari. Et nichilominus eum vel eos de civitate
et comitatu et districtu pus expellere teneantur. Super
quibus omnibus pot et capit. omni mense inquisitionem facere te-
neantur. et si ad predicta facienda fuerint negligentes quilibet
eorum de suo salario comuni pus solvere teneantur. C. lib. den.
quos massarius de eorum salariis retineant pro comuni. Vo-
lumus insuper quod omnia et singula que in hoc capitulo continentur sit
et remaneat in pristino statu capit. et priorum artium et re-
torum artium et consilii populi ita quod sive per eos reformatum
est illa reformatio debeat observari et in suo robore sit
plenarie valitura. Qualiter nullus ante murum sive
domus vel camere vel foro vel platea comunis debeat
retinere bancum ultra quatuor .v. semissorum .iiij. .iiij.

Nulli liceat in platea vel foro comunis habere vel retinere
ante murum domus vel camere vel turris vel alterius in qua
stanet aliquid bancum ultra quatuor .v. semissorum ad
semissum comunis. Et nullus in capite banci quod habet in pla-
tea vel foro comunis habeat aliquod sparatum vel aliquod obstaculum de
261 bis assidibus gratiatis vel camorzenis vel et panos mali-
tiose positos. Et siquis habet pot et capit. removeri
et elevari et reponi non permittat toto tempore eorum of-
ficii tales claudendas de bancis vel immunditias omni serve.
Et si aliquis tempore ipsarum nundinarum voluerit facere super
bancis aliquod opertum illud facere valeat et similiter aliis tem-
poribus dummodo ipse faciat ita altum quod non impediat cursum
militum vel equorum nec impediat transeuntibus equitibus.
Et illi qui habuerint de dictis bancis nullum faciat aptam
tam post quod maius spacium fori capiat vel platee aliquod
bancum quam .v. semissorum spacium ut dictum est. Et qui contrafecerit
.xx. sol. pene nomine solvere teneatur. Qualiter prohibentur
proiicientes fimum vel alias immunditias iuxta puteum

Nullus circa puteum de platea vel circa scala de plateas.
vel volta palatii vel sub terris voltis palatii audeat
262 bis vel presumat proicere fimum vel letamen nec aliquas her-
bas vel immunditias nec intestina proicere bestiarum vel aliquam
bestiam interficere nec carnes facere vel macellare nec
audeat retinere aliquas carnes morticinas vel fetidas
nec circa ipsos fontes comunis novos in platea et foro comunis
existentes. Et siquis contrafecerit nomine pene .xx. sol. pro
vice qualibet solvere teneatur. Salvo quod vendentes vasa.
et olera si retulerint paleas sine malitia cum sine ipsis
comode commorari non possit ad eos dicta pena minime
teneantur.

263 bis Nullus debeat vel presumat
in platea vel foro comunis vel volta palatii comunis pus
retinere porcos vel scrofas boves vel vaccas vel
trabes vel assides vel decorrentes vel lapides vel matones
arenam vel calcinam causa vendendi nec aliquo alio modo.
Sed boves et vacce porci et scrofe vendantur et vendi de-
beant semper in batallie. Et si potestas et capit. vel aliquis de
ipsorum vel alicuius eorum familiis invenerit dictas res vel aliquam
earum in locis predictis vel aliquo eorum statim prout facere teneantur
et de ipsis locis penitus removeri. Salvo quod qui
cumque voluerit murare possit ibi ponere et retinere
lapides et matones arenam et calcem ligna et alia in-
ad murum necessaria et ibi dimittere donec extincta quousque
murum fuerit. dummodo omnia predicta ante festum omnium sanctorum de
ipsis locis quilibet habuerit debeat removere et durante
ipso festo et ibi reponere non presumat aliquod predictorum.
Et postquam aliquis suum opus compleverit statim predicta
de ipsis locis debeat removere. Et si pot et capit pre-
dicta omnia non fecerint et si fecerint .xxv. lib. den. nomine pe-
ne solvere teneantur.

Nulli habenti domum vel cameram in platea vel foro comunis 264
vel iuxta ipsam vel ipsum liceat locum capere vel discum po-
nere causa vendendi vel vetendi alicui ante suam
domum vel cameram. nec per se discum vel bancum malitiose
tenere ad hoc ut alie persone ante ipsam domum vel cameram
stare non possint ille qui domum vel cameram predictam habet
alicui volenti locum capere ante ipsam vel aliquid imponere con-
tradicere non presumat. Et qui contrafecerit contra predicta vel aliquod pre-
dictorum pro vice qualibet comuni pus .x. lib. den. solvere
teneatur. Si autem aliquis pro aliquo loco quod capit
ante ipsas domos vel cameras vel aliquam earum pro aliqua re
vel retinet pretium aliquod solverit vel promiserit alicui .xl.
sol. den. pro vice qualibet solvere teneatur.

Potestas et capit. teneantur habere ratas et firmas et 265
alii recturi faciant omnes alienationes atque vendi-
tiones factas a sindicis institutis a sindico vel sin-
dicis comunis pus de bonis et rebus malefactorum et ipsas in
corrumpi vel ledi aliquatenus non permittant. Et si aliquis
faceret questionem emptoribus ipsorum bonorum seu rerum vel eorum heredi-
bus cogant illum vel illos ad eam questionem recedere et amplius
non procedere in eodem. Et siquis procedere potestas et capit
teneantur eum condempnare in .xxv. lib. den. et ipsas con-
dempnationes exigere pro comuni. Et si potestas et capit. ad
hoc fuerint negligentes .l. lib. den. pro quolibet eorum com-
muni pus solvere teneantur. Insuper potestas et capit. in
teneantur facere emptoribus ipsorum bonorum et rerum de bonis
et pecunia comunis pus omnes expensas necessarias in quo-
et quando cadere quandonis fiet ita quod emptores predicti dam-
num aliquod nullatenus patiantur.

Dicimus et decernimus quod cum homines montis pectorarii 266
et marie illi boni homines quorum est dictus mons
patiantur sine iusta causa obprobrium et gravem
lesionem in predictis arboribus clusuris et vineis ipsorum exi-
stentibus in dicto monte causa illorum qui in dicto monte veniunt
perduntur tempore et inhonestum sit talia ut clusuras
et vineas bonorum hominum civitatis pus sic quod potestas
et capit. vel aliquis ipsorum vel alicuius eorum familia videns
vel noscens vel aliquis alius debeat non patiatur eorum facta

nito vel permittat vel iubeat aliquis baiulus seu alic-
persone in dicto monte aliquas fullcias facere seu permittat
vel patiatur vel iubeat quod in ipso monte aliquis susped[at]
et quod in aliquam fullice stet vel fiat per aliquem officialem seu
baiulum communis pis[toriensis] vel aliquas alias personas non obstan-
te aliquo statuto populi pistoriensis facto vel faciendo quod presenti
statuto sancto suam teneat roborus firmitatem.

267 Potestas et capitaneus
teneantur facere elevari
et removeri omnes voltas et prosella que
stant super vias publicas que veniunt a por-
tis civitatis et burgorum et mittunt in plateam vel forum
communis pistoriensis si volta vel prosellum distaret a ter-
ra .xv. pedibus ad pedem communis pistoriensis. Et quilibet
prosellum quod venit in foro vel platea communis si non di-
staret a terra .xx. pedibus ad dictum pedem omnino faci-
ant elevari et removeri. Et predicta de mense
mar[tii] fieri debeant. Et siquis non elevaverit et
removerit in termino sibi dato .x. lib. den. communi pistoriensi
solvere teneatur. Et predicta nichilominus debeant remo-
veri. ¶ Et potestas et capitaneus nichilominus faciant
removeri. ¶ Item quicumque habuerit facere ex utr[aque]
parte vie seu viarum publicarum vel vicinalium
libere possit voltam vel prosellum facere super viam. Dum-
modo ipsa volta vel prosellum per .xv. pedes distet
a terra ad pedem supra nominatum. scilicet in viis publi-
cis et vicinalibus autem per .x. pedes. ¶ Sed si uno
semisse vel uno pede minus a terra distaverit di-
straverit quod dictum est nullam penam aliquis patiatur
et ob hoc volta vel prosellum non debeat removeri. ¶ Item
siquis habuerit facere viam publicam vel vicinalem
libere possit prosellum facere et bechetones inmit-
tere et habere usque ad medietatem vie et non ultra
nisi faceret de voluntate illius vel illorum qui habet facere
ex alia parte vie. Et quociens aliter quis occu-
paverit ultra medietatem vie totiens potestas
et capitaneus faciat removeri. Et siquis contrafecerit
decem penam .x. lib. den. debeat substinere. ¶ Pre-
terea volumus statuentes quod potestas et capitaneus
teneantur facere removeri. Et elevari omnia pro-
fella que sunt super forum communis pistoriensis in pede del foro
a rebucto domini andree gualfredutii inferius
qua itur ad campum battaglie et usque ad fontem novum
in pede fori et omnia prosella omnia que sunt circa dictum fon-
tem a dicto rebucto inferius elevari faciant
a muris domorum extra per totum mense maii secundum
extimatione de ipsis per .v. bonos homines eligen-
dos per potestatem et capitaneum et priores artium pistoriensium et eos in-
debite facienda. ¶ Item dicimus et firmamus quod nullus a
dicto rebucto inferius et circumcirca dictum fontem ab ho-
die in antea qua die presens additio fuit firmata faciat
nec facere possit nec debeat ullo modo ullo modo aliquod
prosellum nec aliquid debeat habere nec retinere a mu-
ris domorum extra circumcirca dictum fontem. Et si aliquis
facere attemptaverit potestas et capitaneus illud penitus faciant
removeri. ¶ Et ea que in hiis duobus ultimis capitulis
continentur fuerunt condita et firmata sub annis domini .m.cc.lx-
xx. die .xxi. mensis novembris.

268 Si prosellum vel gronda[ri]a tectorum esset quod vel que
minaretur ruinam et esset super foro vel platea
communis. Et super aliqua via potestas et capitaneus ipsum vel
ipsam teneantur facere reaptari et ille qui non reap-
taverit in termino sibi dato .x. lib. den. communi pistoriensi solvere
teneatur cum bapnum inde sit communis et alia habeat actatio.

269 Si aliquis de aliqua civitate
vel castro quod vel quod esset supposita
vel suppositum communi pistoriensi vel debet accipere
et habere potestatem vel dominum a communi pistoriensi aut de civibus
pistoriensibus per actum aut de aliquo castro comitatus vel distric-
tus pistoriensis offenderet potestatem seu dominum illius civitatis vel castri
quem dabit ei per commune pistoriensi vel eius iudicem vel notarium ipsis existenti-
bus in officio dicte terre vel in sindicatu et dicte potestatis vel sui
iudicis vel notarii interfecerit capite puniatur ita quod moriatur.
Si autem aliquem eorum percusserit et de percussione sanguis exi-
verit sibi iudicio manus dextera percutienti debeat et
amputari. Et si habere non poterit in dictam penam debeat
ex bapniri et omnia eius bona devolvantur in commune pistoriensi.
Si autem interfecerit vel aliter offenderit aliquem domi-
cellum beruarium vel familiarem dicte potestatis punire totiens
sic puniretur per malleficio quod commiserit aliquis pistoriensis
offendens alium pistoriensem secundum formam statuti. Et hoc ca-
pitulum fuit conditum in .m.cc.lxxxv. indictione .xiii. die
viii aug. at dicta die mania valitura.

270 Ad evitandam omnem pestem
et omnem aquam nocivam que gratio generaliter appel-
latur. Dicimus et ordinamus quod festivitas et octava beatis-
simi prothomartiris sancti stephani de natali ab
omnibus hominibus et personis tam maribus quam mulieribus de
civitate et comitatu pistoriensi cum omni reverentia custo-
diatur. Ita quod ab omnibus operibus et laboreriis abstine-
ant universi. Et potestas et capitaneus .xv. diebus ante pre-
dictum festum quolibet die sabbati publice bapnum
faciat ne aliquis incidat medium in ponendo predictum
et bapnum .c. sol. den. cuilibet delinquenti et facienti.

Marginal notes: cclxvii — no(ta) de (pr)osella ut in voltas — 1280 — cclxviii — cclxviiii — 1285 — cclxx

Qua pena pot. et capit. vel alt. eor. p coi teneatur ad faciendu; et quilib; possit accusare et hab; medietate bapni. Et inclio p potes et capit. rogetur tis epe q; cum pocetu infra .xv. dies sibi placeat per suos nuntios vel suis expensis pub. cois pub. singulos clericos civit. et comitatus pub. notificare. qd sub pena excoicacois pdci clerici universos suos pochanos debeat admonere q; se abstineant a pdcis opib; et laboreriis universis in dcis diebus festivitatis. et octave dei sci stefani dnatali. Et q; dies et octava dte festivitatis sit feriata ad honore dei et ipi matris gloriosi.

271 In noie dni amen

statut ad honore et reverentia dei et bte marie virginis matris ei et ad conservationem statut et pacis civit pub. q; dns potes et capit. et quilib; eor. teneatur et debeat pcise qlib; mense sui regiminis facere p pochias civitatis et burgor. inquisitore secreta quocumq; voluerit et oi ordine et sollepnitate iur. et inquisitois omissis cu os et singlos sodomitas et inventos culpabiles punire et condempnare in .CC. lib. den. et ad ipi; relegare p annum extra civitate et comitatu et districtu pub. Et si aliq; fuerit pbatu no plene s; p sola fama vel pindicia alia no sufficientia plena pbatoe; s; ad minus semi plena. tal. diffamat. q; talib; inditiis arguetur seu tangit debeat relegari p .v. menses minimos extra civitate comitatu et districtu pub. Et insup noia testiu recipientor sup inquisitoe huiusmodi nec scribant nec alicui edantur. Caveat tn et prudent attendat inquisitor ne inimicos testes recipiat q; de iur. com atte stimonio repelleret et q; qb; utili sit minima vel no potuit. ex. iudicium et litiguu tamq; puentus interrogare et eam et scilz occulte informare. Et pdci teneatur facere et executioi mandare et inviolabili observare potes et capit. sub pena .ccx. lib. den. de suo salario p quolib; eor. iq; nulle. lib. den. no servas pdca potes et capit. et quilib; eor debat condempnare p iud. et officiales q; erunt ad eos examinandu et syndi alio q; si no condempnaverit eos ut dcm est ipe iud. et officiales et quilib; eor condempnet .i. CC. lib. den. Nec iudex unus nec aliqs alius officialis cois vel ppli pub. de pdcis condempnat vel aliq; cavillati uti doce; vel cogitare aliq; nullo modo. s; eis adepta oio intelligat ois vir dicto et cogitatio in pdcis et circa pdca. Et h statutu habeat locu ex nunc die .xiiii. iulii firmu.

272 Sup offo dapnor datorum

.a.v. s. Statutus est et moledinarys ostituantur et eligantur ad breuia sic alii officiales cois pub. .v. boni hoies. s. unus de qualib; porta et unus no. civit. pub. et durare eor offm alclis mai pxie ventaris ad .vi. mens. completos. Et p alios .vi. mensibus .xv. dieb; antq; eor offm finiatur iu eode offo. siat et eligantur .v. alii boni hoies. s. unus de qualib; porta et unus no. canis in eo ordine sup dcs. Et si dicti officiales boni et legaliter eor offm no fecerint et in eod fraude comitter ta no i assignato et dato pte cor q; et i scribendo potes et capit. eos de dcs offo expellere teneat. et eor arbitrio punire et loco eor. totte ordinare. Et teneantur dci officiales in consilio cum massario vedere rem et assignare totu id q; ad eos vel aliq; eor pvenerit occasione dci offitii quocumq; modo et quacumq; ca. et medietate assignare p se ipis debeant retinere. Et dci officiales seu aliqs eor. p cor tatu ut no debeat occasione dci offitii. s; baylitores tn ne centur debeat p spas de quib; querimonias recepint. Ite dcon dni dapnor dator. stare debeant contenti signature ministrar. por. dilor pni tor. p pmis .vi. mensib; et pdci de ea mitte non debeat ad molendina

273 Si probatum fuerit

dapnu datum esse p duos testes ille qui dapnu dedit vel dedit si dapnu fuit. a .v. s. inferius dapnu patienti in triplu debeat emendare et tantundem noie pene ipis officialibus et coi pub. solvere teneatur. Si vero no pbaretur ut dcm est stetur iuramento illi q; dapnu passus est. ita q; maior domi iurare debeat. et si maior domi iurare noluerit tunc accusatus defendat se suo iuramento. Qui aut stabitur iuramento maioris domi extimator ita dapnu quantu qn extimavit a .v. s. inferius et tantude dci officiales p se et coi ab accusato seu ab illo qui dapnu dedit vel dedit auferre teneat. Si vero aliqs de plib; psois conqueret et noluerit pbare ptestes et maior domus noluerit iurare ut dcm est teneat p quolib; accusato unu facere iuramentu. s; si accusator noluerit iurare cum oms illos de quib; conquerit no teneatur s; possit iurare cu quos voluerit et cu omnis vel contra patte. Et si maior domi voluerit se excusare pp senectute q; ita sit senex q; no iuret sequentis potatis ad iuradu non cogatur s; alius maior domi q; fuerit in domo iuret si iurare voluerit. Reus aut vel rei q; vel quos iuratu fuerit no possit eunde qui iuraverit accusare nec sr eu iurare de iur ad unu mense no ptoit ipm mense. Volumus insup q; si laborator colonus seu familiaris seu famulus seu famula seu alia quecumq; psona alicui dni seu aliquor

datorum si fuerit maior .xxv. annis et invenerit aliquem vel aliquos dampnum facientem vel facientes possit iurare esse cum illo vel eos et admicti debeat ad iuramentum ab officialibus dampnorum datorum et pro illius iuramento condempnetur ille contra quem iuratum esset sic condempnaretur pro iuramento illius cuius res esset in qua dampnum datum esset et condempnatio valere debeat et tenere et exigi debeat nec valeat revocari in aliquo suo casu.

274 Recipiens ius et actiones de dampno dato ab aliquo vel aliquibus nullatenus audiatur. Sed tamen ille cuius res fuerit audiatur. Et audiantur tutores pupillorum et curatores adultorum et laboratores et coloni et famuli et famule et familiares sui audiantur. Illud vero tamen audiatur non intelligatur tempore feriarum estatis et vindemie sed dicti officiales tali tempore conquiescant non tamen intelligatur aliquem conquerentem ita tamen quod in molendinariis non sit fere. Et si contra fieret quilibet eorum communiter puniatur pro vice qualibet .xx. solidorum denariorum pene nomine solvere teneatur.

275 Officiales dampnorum datorum pro eorum arbitrium inspicere debeat diligenter utrum sit dandum eis iuramentum aut ei defensori. Et hec debeant observare remoto odio amore pretio vel precibus sive spirituali lucro vel dampno non obstante aliquo capitulo constituti, salvo eo quod superius dictum est de bestiis. Et dicti officiales omnes condempnationes et absolutiones eorum offitii in consilio quando alie condempnationes fuerint facere teneantur. Et lectis condempnationibus dampnorum datorum teneantur dare maxime in consilio firmam et contingit coram antequam consilium separetur ne comune decipiatur. Et hec facere penitus teneatur. Volumus insuper quod quilibet de civitate seu comitatu puniatur fuerit ab aliquo accusatus coram dampno-

rum datorum quod ipse sciat illum vel illos sibi qui ei contra dictum dampnum dedisset vel dedisset dominus dicti dampnorum datorum .a. .v. solidorum inferius constituti debeat illum facere iurare dicti domini dampnorum datorum possit et debeat ipsum condempnare quemadmodum condempnaret illum vel illos sed quo vel quibus iuratum esset coram eis. Si non iuraverit et assignaverit aliquem vel aliquos dampnum dedisse dicti domini dampnorum datorum illum vel illos debeant condempnare prout dampnum dantes .a. v. solidorum inferius condempnaret.

276 Quicumque dampnum dabit alicui cum aliqua bestia in vinea, orto vel bladis cum aliis arboribus vel sepibus vel ipsas bestias immiserit potestas et capitanei teneantur ei auferre pene nomine pro vice qualibet et pro qualibet bestia de die .v. solidos et de nocte .x. solidos. Exceptis pecudibus de quibus solvat pro vice qualibet pro una quaque pecude .vi. denarios de die et de nocte .xii. denarios et pro uno quoque pullo gallinatio seu ansere pro vice qualibet .xii. denarios. Et hec credatur iuramento domini rei seu laboratoris ipsius seu alicuius familiaris eiusdem. ~~Et hoc capitulum fuit correctum sub .MCClxxxviiii. ind. xii.~~ 1299 Et si quis miserit equum ad stratam vel iumentum qui vel quod dampnum faceret sicut de die pro vice qualibet .xl. solidos. Et sicut de nocte .C. solidos denariorum pro vice qualibet solvere teneatur et dampnum patienti in duplum emendare teneatur ~~.a. .xxv. solidorum inferius sit liquidum fuit~~. Et si aliquis vicinus alicui vel alius invenerit aliquem mittentem vel dampnum dantem in bonis vicini vel alterius assignare teneatur potestati et capitaneo vel domino rei. Et potestas et capitaneus faciat bapniri publice quolibet mense semel de die sabbati quod vicinus vel aliquis alius invenerit aliquem dare dampnum vel rem alicuius ita pro iuramento nomine intratum et dampnum

Quatus

dampnum sibi vel domino rei debeat assignare. Statuimus quod si aliquis denumptiabit seu accusabit aliquem de aliquo castro vel villa de dampno dato in cuius districtu non habuerit terram vel vineam vel aliquid laborerium solvat pro vice qualibet pene nomine .C. s. de.

277 Si quis dederit dampnum alicui iniuriose de die vel de nocte comburendo ei domum vel domos et paleas vel metas bladi molendinum sive gualcheriam lignamen coadunatum vel scindendo domum aut incidendo vineam seu vineas seu arbores fructiferas .s. olivas malos ficos. nuces cerasos vel alias arbores fructiferas necnon infructiferas .s. populos salices. albanos quercus ulmos escullos. vel quascumque alias arbores in singulis vel in pluribus vel interficiendo vel vulnerando bestias que non necessarie ad ... seu faciendo furtum de blado in area vel meta seu campo seu dando dampnum in ortis sepibus et similibus. Et dampnum fuerit a .C. s. supra potestas et capitaneus teneatur malefactori auferre pene nomine .l. lib. d. et dampnum patienti teneantur in quadruplum facere emendari. Si vero dampnum fuerit a .C. s. inferius usque in .xx. s. potestas et capitaneus auferat ei pene nomine .x. lib. d. et emendet dampnum patienti. Et si solvere non poterit dictas .x. lib. d. auferat ei quod plus potuerit et super hoc debeat in captivitate donec solverit dictum dampnum. Et si dampnum fuerit a .xx. s. inferius usque .v. s. auferat ei pene nomine .C. s. d. Et dampnum emendari faciat patienti. Et si dampnum fuerit a .v. s. inferius usque in .xii. d. auferat ei pene nomine .v. s. Et si malefactor solvere non poterit dictam penam potestas et capitaneus eum ligari faciat ad catenam ad quam quamdiu eis placuerit faciat commorari postquam fuerit eis liquidum se fecisse. Et si probatum non fuerit testibus vel sua voce convictus defendat se suo sacramento. Et si adversarius dixerit quod sit pravus et quantitas fuerit a .v. s. supra se defendat suum sacramentum. Et si facere noluerit pro confesso habeatur. Et dampnum a malefactore in quadruplum potestas et capitaneus patienti dampnum emendari facere teneantur. Si quantitas fuerit a .xx. s. inferius. Si vero aliquis de civitate nostra aut de nostro districtu dederit auxilium consilium vel favorem aut refugium talibus hominibus sustineat eandem penam quam malefactor sustinere debet.

Et quicumque invenerit dicta maleficia vel dampna dari teneatur prohibere ut non fiant et ipsos malefactores capiant si capere poterunt in dampnum faciendo. Si vero dampna patienti non potuerint emendari a malefactoribus et dampnum datum fuerit ab uno miliari intus usque ad civitatem et non fuerit in aliquo plebeio. Et fuerit a .v. s. supra comune seu massarius comunis dampnum patienti de avere comunis ei dare teneatur si habuerit unde valeat eis satisfacere. Et intelligatur miliarium sicut in inferiori capitulo continetur in porta qualibet civitatis ita tamen quod quantitas dampni declaretur per tres bonos et ydoneos viros in dampnum datum et eorum iuramento. Et dicatur ea que dixerint esse scita et visa. Sed si comune seu massarius non habuerit unde satisfaciat de potestas et capitaneus vel iudex teneatur ei vel eis qui dampnum sustinuisset a capitaneo et solidare et emendare et accedere in hunc modum .s. quod faciat patienti dampnum a .v. s. supra usque in ... super comune prius de quantitate ipsius dampni. Et comune prius ipsum dampnum ei vel eis emendare ac solvere teneatur secundum concessionem factam quod primum pecunia fuerit in comuni. Sed a .v. s. inferius emendetur dampnum patienti suo iuramento ab hominibus castri vel ville in cuius pertinentiis datum fuerit. Si fuerit datum in pertinentiis castri vel ville quod vel que in aliquo plebeio non existit. Si vero dampnum alicui datum in aliquibus bonis a .xx. s. inferius usque in .x. s. sufficiat probatio unius testis tamen et qui dampnum dedit contempnetur. Volumus insuper quod potestas et capitaneus quilibet de eorum seu alicuius eorum familiis de maleficiis dampnorum datorum seu de dampnis datis de nocte seu tempore noctis et que de nocte dicerentur data penitus inquirere teneantur. Et si de aliquo erit publica fama quod dampnum de nocte fecisset illum valeat tormentare pro inveniendo negotii veritate. Salvo quod intelligatur si dampnum fuerit a .x. lib. supra et a .x. lib. inferius non debeat tormentari non intormentetis poena nullo modo. Item volumus quod concordia non valeat de dampnis sicut de aliis malleficiis.

278 Infra scripta sunt miliaria designata que mensurata fuerunt per massarium centurie electum et positum ad faciendum mensurationem miliarii per priores de voluntate

maioris consilii civitatis prius et fuit designa-
tum et mensuratum miliarium. MCCLXXV. passu-
um per quolibet miliari incipiendo a portis
burgorum et exitu versus comitatum civitatis pre-
dicte mensuratio fuit facta tempore domini Alberigi de
Ençola potestatis et domini Pelegrini de Grimal-
dis capitanei comunis et populi prius servitio domini.
MCCLXXII. in die s. t[em]p[o]r[e] domini g. s. x.

1272

279 Incepta fuit mensuratio
miliariis per massarium centuriarie sancti Stephani
qui mensuravit miliarium in porta solis
incipiendo ab angulo domus bona mente domini
iuxta portam qua itur ad sanctum Benegnatem
et protendit et vadit miliarium usque ad an-
gulum vinee Aldrebrandini usque dicti et an-
tonii Tornabeni mediante via et ab Ugo-
linus de porta. Item mensuravit mila-
rium in tertia porta incipiendo a porta qua itur
ad sanctum Benedictum et protendit et vadit mili-
arium ab ea porta usque ad capud corrigii domus
Carrettenutte qui stat iuxta vineam magistri
Gentilis et de super retinet Iacobus Buccoli.

280 In porta sancte Susanne massarius predictus mi-
liarium mensuravit in qua porta incipit mi-
liarium a porta que stat iuxta mussiolam et prote-
ndit et vadit usque ad turrim.

281 Predictus massarius mensuravit
miliarium in porta sancti angeli in qua porta
incipit miliarium a porta burgi sancti angeli et
portam et protendit et vadit usque ad angulum turris
que est in capite domini elemosine Benedictoli in quo-
dam tributo. Item incipit miliare in
tertia porta ad domum Venerssoli que stat ante
portam de Voltulis et protendit et vadit usque
ad trivium viarum que vadit ad gorgam sancti Ioffini et
est prope vineam Iacobi de ria et alio latere re-
deo tesalue de sancto Silvano et alio iuxta Gui-
donis de tesalue.

282 In porta sancti Petri mensuravit miliarium des

massarius sancti Petri miliarium incipit a porta que
stat iuxta sanctum Petrum in fine maronerum et protendit
et vadit per viam que vadit ad montem de Cornu usque
ad campum qui olim fuit domini Petri Iohannis Aldrovandini
et rem domini alta pasche et rem de tesalue de Buci-
de burgo porte sancti Petri. Item incipit miliare
in tertia porta a portis burgi inter quas est via qua
itur ad sanctam Trinitatem et protendit et vadit mi-
liarium usque ad rem ecclesie sancte Marie montis Lucidi:
super arture filii Miliani. Item per viam que vadit
versus Marscianum protendit miliarium et vadit
usque ad rem filii Guidonis Riccardi de Beculani.

283 In porta Cerbunea mensuravit
miliarium massarius predictus et incepit miliari-
um mensurare ad portam qua itur ad locum fratrum
sancte Marie et prope locum dictarum sanctarum ad quam portam
incipit miliarium et protendit et vadit usque ad angu-
lum vinee Stephanelli domini Iohannis Vineri accetan-
tis et accapite rem hospitalis porte sancte Susanne
et ab latere vinea Iohannis.

284 Siquis interfecerit vel vulneraverit porcum vel scro-
fam, capram vel uti in vinea orto vel segete
vel in aliquo suo dampno ad penam nullatenus teneatur
dummodo invenerit eum vel eos in suo dampno incidisse.
Statutum quod emendatio dampni debeat fieri per libram
et fiat sicut alia que per comune fit per libram imponitur
sed statutum novum de libra et collecta factum capitulo
cum presentibus suo robore permanente. Quandocumque
querelam posuerit contra castrum vel villam vel comunitate de
dampno sibi dato et illis dampnum sibi fecit
emendari a predictis vel aliquo predictorum et appareat
aliquo tempore eum fecisse vel fieri fecisse vel passum esse fieri vel fito-
res vel mandatores scivisse debeat inhibitum
quia querelam deposuerit duplum ipsius rei seu pecunie
quam percepisse vel ex eo quod sibi satisfactum esset resti-
tuere. Et quod pronuntiatum fuit sit ipso iure
cassum. Et nihilominus ei potestas accipit teneatur au-
ferre pene nomine C. lib. d. Illud idem intelli-
gatur et intelligetur in quolibet alio homine qui fecisset seu
faceret vel fieri faceret ac fieret dampnum in aliquibus hominibus
et locis predictis vel aliquo eorumdem. Et hic locum habeat
in presenti et sequenti capitulo quod incipit si dampnum

datum fuit in aliquo pleberio et c. et sil. hoc caplm hat locum in quocumque statuto de hac materia dr seu tractatur. Collegia aut alic eccie ul eccliarum rectores nec eciam alie psone, que alic curie ul iurisdictioni sunt subiecte sicut ne psine ul subesse debent noluimus responde emolumto et comodo hus capli ul statuti minime gaudeant nec ipm emolumentum et comodum sentiat nec locum habeat in eisdem

Si dampnu datu fuit in aliquo pleberio. a. v. f. s. tunc pot et capit faciant emi dari dapnu pacienti ab hoibz de plebeio in quo dapnu datu fuit. Quantitate sep dapni declarata p tres bonos et ydoneos hoies electos p dnm capit et pores arti um duo quor ee debeant de ciuit. p us. et de illa porta in q dapnu datu eet. alt uo ee debeat de comitatu et de illa contrata in q dapnu datu eet. Et si ipi tres de extimatioe in concordia n fuint extimationi duor credi debat ab eis iuramto pstito corpali. Sz si dapnu datu fuit alicui de ciuitate seu burgis p us. a. v. f. s. in rebz existentibz in comitatu p comitates illd dapnu datu extimari dbeat p duos homines de ciuit q electi erut p capit et pores et ptos no obstante huic caplo alio caplo q loquit de tis dapnis. pstito iuramto d declarate dapni ab illo qui dapnu passus e. hoies aut plebeij emendent dapna. a. v. f. inferi emendent dapna hoies castri l ville ubi dapnu datum eet declarato sep dapno p iuramtu illi qui dixit dapnu sustinuisse. Si uo hoies plebeij uoluint concordare cu paciente dapnu possint hoc facere no obstante si una villa l due contradiceret. Sz si una ps plebeij uellet concordare cu paciente dapnu a conflictu dapnu no pjudicet alti parti q possit se defendere. Si uo locus eet in confinibz ubi dapnu datu eet ul ubicumque eet in toto uno districtu et no eet in aliquo plebeio tunc plebeiu q ppinquius eet illi loco illud emdare teneatur n tn teneat hoies plebeij emendare dapnu pacienti occoe ignis missi in stipulam. Sz tn ille emendet q ignem misit in stipulam. ~~Sz tn ille emendet q ignem misit in stipulam.~~ Si uo baylitores castror et villar voluint aliqd oppone contra pacientem dapnu q dapnu emdare no debeat n satisfacere possit opponere ~~quocumque modo se defendere uoluint. Et si legitime pbauint testibus l alio mo qd emdare ac satisfacere non dbeat ad emdatoem minime teneant.~~ Et si uoluint baylitores hre aliqm psonam suspectam q fecisset illd dapnu liceat eis pbare de stibz. De domibz aut combustis in aliquo castro ul villa si fuint tres ul pauciores dom hoies plebeij dapnu emdare tenentur. Si uo dom combuste fuint ultra tres ~~nec~~ ille ~~tres~~ n alie q fuit ultra tres aliquaten emendentur. Et si equs missus ad pastum l iumentu d nocte interficeret nec ille n illd a plebeio dbebat aliquatns emdari. Sz ad emdatoem solus teneri debeat interfector. Quolibz plebeium comitatus et districtus p us. tenatur et debat uniciuq hoies plebeij uoluint semp in kalis maij facere syndicum gnalem p toto plebeio defendendo contra omnes qui uolent aliqd petere contra ipz plebeium no obstante aliq caplo constitutum. Ite si aliq l aliq dom combureret in ciuitate et burgis cui l quarum occone dom alie dena ~~stenderentur~~ l destruerent in totu l i parte ne igis possit ultra combusto pcede sz extiguen leuius ualeat dapnu ipar domor destructar pacienti l pacientibz dapnu a coi p us. integre dbat emdari in ea quatitate in qua duo boni hoies et legales ipaz l ipas duint extimandas. Qui extimatores eligant p u. ... etiam qd est qd dei dapni quibz hoibz faciat domos extimari bona fide sine fraude ...

104v

1298

diantibus uiraminis. Et si inde accitor in aliquo castro uel burgis ipsius seu in aliqua uilla comitatus pisanorum dampnum emiserit accitoris illius castri uel uille modo et ordine supradicto. Preterea nolumus quod quelibet uille in plebeio debeat esse propinquior plebeio. Insuper modo potestas et capitaneus qui erit super offitio dampnorum datorum a. v. s. et minus deputatus debeat. et teneatur eligere v. bonos homines et legales, scilicet unum de quolibet porta qui debeat esse cum ipso modo a. x. suo nomine. ad uidendum dampnum datum quod dicetur plus extimatum fuisse quam debuisset extimari et uiso ab eis si eis uidebitur rescindenda extimatio pro facta ipsarum extimatorum possint rescindere et eam reducere ad illam extimationem quam conuenientes uidebitur pertinere. Tamen a. v. bonis hominibus predictis prestito iuramento de dicta extimatione rescindenda et facienda bene ac legaliter remoto odio amore pretio uel precibus alicuius. Et rescissio et extimatio quam fecerint rata et firma debeat permanere. ~~Preterea dicimus~~ statuentes quod si aliquis de nocte currerit seu iuerit ad ignem qui domum alicuius uel aliquid comburerit uel comburi diceretur et tunc lesus fuerit uel offensus offensor debeat condempnari in quadruplum quantitatis in qua puniri deberet et condempnari secundum formam statuti illius criminis uel malleficii. Et si de die fuerit dampnum puniatur in quadruplum quam deberet puniri qui daret illud dampnum nisi restitueret dampnum datum infra tertiam diem.

286

Statuimus quod nemo

Semat uel emere debeat seu emere audeat uel presumat trabes uel asseres seu alia ligna et ~~neque~~ uasa terrea cum inuentoribus sub pena xl. s. den. quam qui faciens contra pisanis soluere teneatur. cuius bapni medietas sit comunis et aliam habeat accusator. et accusatoris iuramento credatur. Et nichilominus potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum officiales post fuerint debeant et teneantur de predictis inquisitionem facere toties quoties eis uidebitur uel denuntiatum erit et sic faciendo puniri ut dictum est non obstante aliquo capitulo et specialiter capitulo inquisitionum ~~ab addito ab eo loco qui incipit. Et nichilominus etc.~~

Possint tamen quilibet emere ulmeta et salceta et alia arboreta sine pena

facta et posita in presenti capitulo in MCCLXXXXVIII. ind. xii. possint tamen quilibet ulmeta salceta et alia arboreta emere sine pena

287

Volta palatii comunis pisani potestas et capitaneus non permittant per aliquas res aliquibus impediri. Et si quis eam impediuerit ~~postquam preceptum fuerit uel bapnitum quod ipsam nemo debeat impedire~~ pro uice qualibet impediens xl. s. den. nomine pene comunis pisani soluere teneatur. Et ipsam uoltam nichilominus debeat expedire dum modo hoc capitulum statuto populi superiori largiri ~~debeat~~ materia non preiudicet.

287 bis

Nemini liceat exire terram publicam uel uicinalem et ire per uiam seu per campum uel uineam uel ortum uel arboretum alterius contrafacienti potestas et capitaneus uel uterque teneantur auferre nomine pene pro uice qualibet xl. s. den. in spectatum per potestatem et capitaneum considerata qualitate temporis et loci et qualitate personarum. Et si aliquis dicerit se habere aliquod ius eundi per illam uiam seu rem per quam aliquis aliter ex eo conquereret iuisse uel ire illud dictum non ualeat nec admittatur nisi ostenderet per publicum instrumentum manu publica notarii factum se habere illud ius in ipsa uia uel re per quam eundi se asserit ius habere. Siquis autem cauauerit uel cauari fecerit aliquod griptum quod prestet impedimentum iure potestas et capitaneus teneantur eum cogere ut ipsum suis expensis reficiat. Et nemo de una uel pluribus uiis communibus quatur possit conquerendo de diuersis et per unamquamque conquerens unum faciat iuramentum et non credatur alicui pro uno iuramento nisi pro una uice. Sed si aliquis conquerendo noluerit de illo de quo post querimoniam posuit uel de alio quod post primam querimoniam griptum cauauit seu cauari fecit possit conqueri et audiatur. Saluo quod si ille de quo posita fuerit querela se uoluerit se defendere per iuramentum sit ei licitum hoc facere et in nullum dampnum debeat substinere si non se defendere noluerit credatur iuramento accusatoris. Cum multe terre et uinee sint que non habent uias et ad quas non potest iri nisi per res circumstantes duximus statuendum aliquo capitulo precedente uel sequente non obstante quod quicumque habet uel possidet terram uel uineam ad quam non potest iri nisi per res alienas quod ipse et quilibet de sua familia et cum laboratore de re et quilibet de sua familia [illegible]

[illegible]

Quatus

288 Nullus laborator pur sine civitatis vel eius distri-
ctu in alieno districtu audeat laborare n(isi) terr(am)
suam p(ro)p(ri)am laboraret, (contra) facienti potestas (et) capitaneus au-
ferat pene nomine .x. lib.

289 Siquis habuerit vel habebit murum vel edificium vel aliquid
i(n)positum sup(er) re altius ultra t(er)minum vel tenentem
q(ui) no(n) habet de iure vel hostenderet habere debere de
iure testibus vel instru(mento) post preceptum ei factum ad .v-
iij. dies debeat elevare et amplius no(n) tenere. (Contra)
facienti potestas (et) capitaneus nomine pene .xl. s. den. pro
vice qualibet teneatur auferre et p(ro) precepto quo-
libet faciendo. Et videre vel not. pot. vel capit.
ad locum litis vel q(ue)stionis cum uno magistro accedere
debeat ad videndum ipsam litem vel q(ue)stionem (et) relationi
et dicto illorum qui ad videndum litem vel q(ue)stionem acces-
serint credi debeat (et) sic ipsi retulerint de elevati-
one facienda vel no(n) debeat observari. et hoc
locum habeat i(n) q(ue)stionibus pendentibus p(re)teritis (et) futuris.
Et volumus q(uod) a preceptis fiendis sup(er) dicta cau-
sa possit appellari vel appellatio aliqua interponi
n(isi) recursus haberi ad aliquem officialem co(mmun)is Pis(e).
Et hoc additum ab eo loco q(ui) incipit. Et vo-
lumus q(uod) a preceptis (et) c(etera) fuit factum (et) positum i(n)
statuto p(re)senti a. MCCLXXXVIIII. ind. xij.
die .xviij. sept(embris) ab ipsa die in antea valitura.

1289 (ma l'Ind. 12ª è del 1299)

290 Siquis habet vel habuerit murum p(ro)p(r)ium q(uod) undi-
q(ue) videri no(n) possit potestas (et) capitaneus te-
neantur mittere ad videndum illum murum u-
num de suis not. quocies fuerit postulatum.
Et si ille not. videbit illum murum i(m)peditum ab alio
de aliq(ua) vel i(n) aliq(ua) p(ar)te sui ipsum faciat expe-
diri decem ad .xv. dies q(uod) si ille cui precep-
tum fuerit no(n) fecerit ad t(er)minum sibi datum p(er)
dictum not. teneatur solvere p(ro) vice qualibet et
p(ro) quolibet precepto pene nomine .xl. s. d.
et credatur dicto dicti not. referentis (et) oporteat
probatorem aliam no(n) haberi. Et potestas (et) capitaneus dictam
penam exigere teneatur. Item si relatum
fuerit p(er) dictum not. dictis pot. (et) capit. vel alteri
eorum q(uod) i(n) tali muro undiq(ue) videri non
possit q(uod) ibi de iure i(n) dicto muro p(ro)p(ri)o no(n) sit
aliq(uod) lignum vel aliq(uod) aliud i(m)positum statim talis
not. teneatur (et) debeat i(n) actis co(mmun)is Pis(e) et
i(n) scriptis p(re)dicta redigere. Et nichilominus tali qui
habuerit re(m) suam iux(ta) p(re)dictum murum p(ro)p(r)ium p(re)cipiat
p(re)dictus not. (et) p(re)cipere teneatur ad penam (et) banni p(rim)i
.x. lib. d(en). q(uod) ab i(n)de i(n) antea aliq(ui)d no(n) mittat
vel i(m)mitti faciat i(n) dicto muro n(isi) ille i(n) dicto
muro mo(n)stravit (et) ostenderit se ius habere.
Et si aliq(ui)d apparerit p(ost)ea i(m)missum e(ss)e (con)-
dempnetur p(ro) quolibet ligno vel lapide vel i(m)-
posito i(n) q(uan)titate p(re)dicta q(ue) debeat exigi p(er)
dictum p(ot). potestas (et) capitaneus. Et si aliquis
i(m)miserit seu i(m)mitti fecerit seu retinet ali-
q(uod) lignum vel lapidem vel aliquid aliud i(n)
aliquo suo muro p(ro)p(ri)o sup(er) aliq(ua) domo
alie(na) sui (con)vicini seu sup(er) aliq(uo) casalino
vel noitamito potestas (et) capitaneus vel alter eorum
teneatur mittere unum de suis not. quo-
ties ab eis vel altero eorum vel eorum iudicibus
fuerit postulatum. Et si talis not. retulerit
aliq(ui)d p(re)dictorum i(n)venisse p(re)dicta scribat i(n) actis
co(mmun)is Pis(e) (et) p(re)cipiat (et) p(re)cipere debeat d(ictus)
not. tali (contra)facienti vel h(ab)enti p(re)dicta vel aliq(uod)
p(re)dictorum sup(er) re altius ut decem (et) q(ui)nque
ad .xv. dies p(re)dicta debeat removere
tollere (et) elevare ad penam .x. lib. p(ro) q(ua)libet
vice. Et si i(n) dicto t(er)mino no(n) elevave-
rit seu removerit i(n) dicta quantitate pro
vice q(ua)libet tal(is) i(n)obediens (et) d(e)linquens de-
beat (con)dempnari p(ro) quolibet lapide seu li-
gno q(uod) (con)tra retinuerit (et) habuerit p(ost) precep-
tum sibi factum de elevando (et) q(uod) no(n) debeat

retinē. Et capit̄ dcāȝ penā p̄ coīˀ exigē
teneat. Et nichoˀ p̄tcā debeat ele
uare. Et uolumus q͂ a p̄ceptis que
fierent sup̄ dcīs de caīs ul̄ aliqua eaȝ
in toto p̄senti caplo ↄtentaȝ non
possit appllari nec appllatio aliq͂
in t̄poī nec recursus h̄ri ad aliq͂
officialē cōis p̄us. ꝛ hac additio ab
eo loco qui incipit uolumˀ q͂d
a p̄ceptis. ꝛc. ꝗ. fuit fc̄a ꝛ poīta ī
1299 statuto p̄ d̄. ī. M.CCLxxxxviij. ī.
dic̄. xij. die. xvij. sept̄. ab ipa die
in antā ualitura.

291 Item statuimˀ ꝛ ordinamˀ q͂ oīs
fructus redditus ꝛ puentus q͂ p̄ro
t̄p̄e erūt. ī potesti c̄p̄to p̄ cōe p̄us
et de pecunia ip̄ius cōis posito ī
uilla sc̄e elene ꝛ ī potesti posit̄
ī p̄tinentis castri fossati q͂ cōe ↄ
p̄us. emit p̄ monasterio sc̄i b̄ndcī
de p̄us quolib; anno. deueniat et
deuenire debeat ad monasteriū ca
pitulū ꝛ ↄuentū sc̄i b̄ndcī de p̄us.
et nō ad aliud. Mon̄. Capl'ȝ suū cō
uentū. Et q͂ dcā potestia ul̄ fructˀ
redditus ꝛ puentus ip̄oȝ nō possit̄
nec debeat p̄ aliq͂ uendi pigno
rari nec mō aliquo l' ingenio
alienari. l' ī aliquo īpediri p̄ q͂
ip̄i fructus redditus ꝛ puentus nō
deueniāt ad dcīm locuȝ caplm et
ↄuentuȝ de p̄us. ꝛ si de dcīs potest
bus fructus puentib; ꝛ redditibuˀ
ip̄oȝ aliqua p̄mutatio siu̅ alie
natio fiet quocūq; mō fiet non
ualeat nec teneat ullo mō s; et
sit ip̄o iure nulla. P̄terea uolumˀ
statuētes q͂ hoīes ꝛ uniuersitas ca
stri fossati teneātur ꝛ debeat ad
penā. C. lib. d̄. uniuersitas. ꝛ x. lib. d̄.
p̄ quolib; hoīe sp̄ali dare ꝛ p̄stare
dcīs filiis sc̄i b̄ndcī de p̄us auxiliū
ↄsiliū ꝛ fauorē ita ꝛ tali͂ q͂ dcī ↄ
fructus redditus ꝛ puentus poī
tis deueniant ꝛ deuenire debeant
ad capl'ȝ ꝛ ↄuentū sc̄i b̄ndcī de
p̄us. Et h̄ capl'ȝ fuit fc̄m ꝛ conditum
in. M.CCCviij. indictiōe. vj. die. xvij.
octubris. 1308

292 Item statut̄. ꝛ ordt̄. q͂ dn̄s Capit̄ et
p̄ores artiū p̄s̄ ueniunt uinculo
p̄stiti iuramti ꝛ ad penā. L. lib. d̄. p̄
quolib; p̄ore. et. C. lib. d̄. de salario.
dn̄i capit̄ teneāt ꝛ debeāt p̄ uirib;
suis posse facē p̄fici ꝛ ↄpleri. dare o
p̄am ꝛ opē. ad faciend̄ p̄fici ꝛ ↄple
ri de auere cōis p̄us eccāȝ sc̄i feuen
tioni ꝛ domos ip̄ius eccē. ꝛ p̄mutati
onē ip̄ius eccē noue cū eccā ueteri
ꝛ domib; ip̄ius facē p̄ut decet s̄m
formā p̄uilegii ↄcessi circa p̄dcā ita
q͂ dcā eccā uetus ꝛ domˀ penitˀ t̄p̄e
coȝ p̄oratus deueniāt ad cōe p̄us.
P̄terea uolumus statuētes q͂ fc̄a
et celebrata p̄mutatiōe p̄dcē eccē.
fr̄es de penitētia q͂ sūt offitiales s̄
blado cōis p̄us cogantur ꝛ cogi de
beāt p̄ capit̄ ꝛ p̄ores facē actari dcāȝ
eccāȝ ueterē ꝛ domos ip̄ī. ꝛ ip̄aȝ eccāȝ
et domos ī unā domū p̄ cōi p̄us
reduci facē ita q͂ a solo citato suū uol
ta ip̄ius eccē sup̄ bladū cōis p̄us p̄
sit ↄmode repom. ꝛ ab inde ꝗ̄ tene
atur s̄ facē camenis ꝛ apothecas p̄
cōi p̄ut eis melius ꝛ utilius p̄ip̄o ui
uidebit ↄuenire. teneat̄ ꝛ dcī fr̄es d̄
penitētia eleuari facē scalas ꝛ gradˀ
scalaȝ consistētes cū ip̄aȝ eccāȝ ꝛ circū
circa ip̄am eccāȝ ueterē. Et adh; ut
dcm̄ opus p̄ ip̄os fr̄es ualeat melius
et citius fi' ꝛ executoī demādari uolumus
ueteri q͂ ip̄i fr̄es de penitētia possit̄
et debeat uēdē ꝛ uēdi facē d' grano
cōis p̄us usq; ī quantitate sufficiētē ad ip̄m
opus p̄ficiendū. Et h̄ capl'ȝ fuit ↄditū
ī. M.CCCviij. indict. vj. die. xvij. octub;. 1308

293 P̄terea volumˀ
statuētes q͂ fr̄es de penitētia q͂ s̄t
sup̄ blado cōis teneāt ꝛ debeāt facere
fi' ꝛ actari domū cōis p̄us ī qua habitit
uidex cōis p̄us sup̄ uijs ꝛ totum

1308

cassalinum quod est prope ipsam domum a via qua vadit ad domos filiorum domini Elimosine usque ad viam qua itur ad sanctam Mariam de Vinealio, contiguam facere cum alia et cassalinum quod dicta domus cum ipso cassalinum simul continuum perhibedat et fiat. fiat una domus pro communi populi in cuius domus crypta debeat reconi bladum communis populi. prout consilio melius et utilius pro communi videbitur convenire tam pro conservatione bladi communis quam etiam pro habitatione offitialium communis populi. Et possit et debeat dominus fratres de penitentia vendere et vendi facere de blado communis populi in ea quantitate que eis videbitur convenire ad dictum opus sic faciendum et perficiendum et complendum. Et hoc capitulum fuit factum sub anno MCCCVIII. indictione VI. die XVII. octubris.
1308

294 Addimus ut murum civitatis et burgorum populi melius et utilius valeat in bono statu manutenere et servare, presenti capitulo duximus statuendum quod Capitaneus et priores populi ad petitionem cuiuscumque petentis, ad penam XXV. lib. den. pro quolibet, teneantur facere reactari de avere communis populi omnes muros tam civitatis quam burgorum ubicumque fuerit necessarium et oportunum. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno MCCCVIII. indictione VI. die XVII. octubris.
ccclxxxviii
1308

295 Statuimus et ordinamus quod nullus caldararius vel planellarius aut fabri audeat vel presumat conducere aliquam domum ad pensionem causa eorum artis exercende prope aliquas scolas doctorum communis populi in iure canonico vel civili vel prope ad aliquod palatium potestatis capitanei vel iudicum iustitie communis populi. nec ipsam artem facere vel exercere in ipsis domibus ad pensionem conductis per dictas domos prope ipsas scolas et palatia, ad penam XXV. lib. den. pro quolibet. Et hoc capitulum conditum
[marginal additions: ...sibi de suo ...ferendo ... potestatem et capitaneum ... offitiales. ... petentis ... suo motu.]
ccclxxxvi
[illegible]

fuit sub anno MCCCVIII. indictione VI. die XVII. octubris.

296 Addimus ut malitia non remaneat impunita presenti capitulo duximus statuendum quod siquis fuerit in palatio potestatis vel capitanei aut in carceribus communis populi detentus pro aliquo maleficio vel occasione alicuius maleficii et talis detentus post ipsam detentionem affugerit vel aliquo modo se absentaverit. quod talis detentus statim facta discessione et absentatione habeatur et haberi debeat pro confesso de illo maleficio pro quo fuit detentus. et habeatur illa discessio et absentatio ac si dictus detentus confessus fuisset maleficium commisisse. Et hoc capitulum factum fuit sub anno MCCCVIII. indictione VI. die XVII. octubris.
ccclxxxvi

1308

297 Statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat redemptionare vel accattare aliquos homines vel notarios qui hoc anno de mense septembris proxime preterito et de presenti mense octubris intraverunt vel ascenderunt palatium super ipsis populi occasione accattationis et correctionis ordinum statutorum communis et ipsius populi, ad penam C. lib. den. et nichilominus talis accattatio redemptionatio sive inquisitio non valeat neque teneat in ullo modo. Et si potestas vel capitaneus vel eorum offitiales procederet contra aliquem de predictis super predictis perdat nomine pene tempore sui syndicatus de suo salario XX. lib. den. quam penam dominus exequatur in eos. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno MCCCVIII. indictione VI. die XVII. octubris.
ccclxxxvi
1308

298 Addimus ut domus populi in Elimosina que sunt destitudavi non valeat presenti capitulo duximus statuendum quod capitaneus communis et ipsius populi et priores qui pro tempore erunt et eorum notarii teneantur et debeant in titulo proximo
cccl[xxxviii]

1308

facere sive apodissas ipsarum elemosinarum. omnibus locis monasteriis et spiritualibus personis et aliis que apparebunt scripte in libro magistri pauli buccioli. notarii de fratribus de penitentia. et non aliter ad penam .C. lib. d. de suo salario. Et hoc capitulum fuit conditum in .m°.ccc°viij. indictione vj. die xvij. octubris.

299 Statuimus et ordinamus quod pro qualibet porta burgorum pistorii que consuevit claudi et firmari conveniens eligatur et eligi debeat ad brevia in maiori consilio civitatis pistorii. unus portonarius qui habitet et moretur iuxta ipsam portam. per quattuor domos et non ultra qui teneatur et debeat claudere ipsam portam quolibet sero et de mane ad signum diei aperire. ad penam .x. sol. d. pro qualibet vice qua ipsam non clauserit et habeant et habere debeat a comuni pro suo salario per vj. mensibus .xl. sol. d. Et si quis contra formam electus fuerit talis electio non valeat ullo modo nec salarium a comuni habere debeat aliquo modo. Et dicti penam .x. sol. d. potestas et capitaneus. et contrafacienti de facto auferre debeat pro comuni sine aliqua condempnatione. et de predictis credatur et stetur relationi familie potestatis vel capitanei aut duorum ex familiaris ipsorum et cuiuslibet eorum. Et hoc capitulum fuit factum in .m°.ccc°viij. indictione vj. die xvij. octubris.

1308

300 Statuimus et ordinamus quod nulla universitas vel comunantia alicuius castri vel ville comitatus et districtus pistorii audeat vel presumat facere vocare nec eligere vel habere aliquem civem pistorii in potestatem ~~consulem sindicum~~ vel rectorem in tali universitati pro comuni pistorii. daret. Et qui contrafecerit si fuerit castrum penam .CC. lib. d. et si fuerit villa penam .C. lib. d. debeat substinere. Et de predictis potestas et capitaneus possit et debeat inquirere cum promotore et sine promotore. ~~Et hoc capitulum fuit factum in .m°.ccc°viij. indictione vj. die xvij. octubris.~~

1308

301 Cum homines civitatis et burgorum pistorii condempnatorum et collectarum impositarum pro comuni pistorii sint et fuerint temporibus retroactis non modicum aggravati presenti capitulo duximus statuendum quod murum lapideum et opus murali quod fieri debebat iuxta ripam ecclesie sancte marie de oliveto et iuxta ipsam ecclesiam. ex parte horti pocharum sancte marie de oliveto et sancti saturni. pro sustentatione ecclesie predicte et platee ipsius ut in reformatione inde facta plenius continetur. suspendatur et intelligatur ipsum opus suspensum et reformatio inde facta suspensa. usque ad tempus quo comuni pistorii dictam suspensionem placuerit revocare preterea volumus quod superstites electi ad dictum opus fieri faciendum medio tempore abstineant et abstinere debeant in dicto opere. aliquid facere vel fieri aut exerceri facere. Et ad penam .C. lib. d. pro quolibet quicumque de facto si contrafecerit per potestatem et capitaneum debeat exigi cum effectu cum accusatore et sine accusatore. Nulli autem liceat contra hoc capitulum statuti aliquid dicere contradicere apponere vel allegare quominus dictum capitulum suspensionis valeat. ad penam .C. lib. d. pro qualibet vice qua diceret vel allegaret vel aliquid opponeret contra capitulum supradictum. et potestas et capitaneus possit et debeat de predictis inquirere et inquisitionem facere cum promotore et sine promotore non obstante capitulo inquisitionis vel aliquo alio in contrarium loquente. et hoc capitulum fuit conditum in .m°.ccc°viij. indictione vj. die xvij. octubris et ab hodie in antea valiturum. Qualiter magnates et iudices non possint sedere vel ire nec associare

302 Statuimus et ordinamus. aliquem civem ad se excusandum quod potestas nec capitaneus comunis et populi pistorii vel eorum vel alicuius eorum iudices vel officiales possint nec debeant ad penam .C. lib. d. de eorum salario recipere in fideiussorem aut expromissorem. aliquem militem. comitem. cattaneum sive cattaneum. nec etiam aliquem de prole militari. cattaneorum comitis vel cattanei. nec etiam aliquem iudicem pro alio mallio seu etiam pro aliquo qui aliquem malleum commiserit sive cocie alicuius mallii. Et predicti milites. comites cattanei. capitanei. et aliqui de prole militari. comitis. cattaneorum. capitanei. sive iudices non possint nec debeant. pro aliquo fideiubere nec promissionem vel fideiussionem. aliquid facere in curia comunis pistorii. pro aliquo. accusato denumptiato vel inquisito de aliquo mallio. sive cocie alicuius mallii. ad penam .C. lib. d. quam penam potestas et capitaneus et quilibet ipsorum tali contrafacienti pro comuni auferre teneatur de facto. omni sollempnitate et iuris ordine non servato. Preterea volumus quod nullus miles comes cattaneus capitaneus. sive iudex nec etiam aliquis de prole militari. comitis cattanei vel capitanei audeat vel presumat associare aliquem malefactorem vel culpatum de aliquo mallio tempore quo iverit ad representandum se coram potestate vel capitaneo vel eorum iudicibus. aut alicuius eorum. nisi etiam dumtaxat eidem malefactori cum ipsius mallii. ad penam .C. lib. d. pro qualibet vice quam penam potestas et capitaneus et ipsorum quilibet contrafacienti de facto auferre teneatur sine aliqua sollempnitate iuris. et de venire etiam in comuni. Salvo quod advocatus vel advocati ipsius malefactoris possit cum associare sine pena. Et de predictis et predictorum quolibet quilibet possit esse accusator. et habeat quartam partem banni. Et volumus insuper quod potestas nec capitaneus nec etiam eorum vel alicuius eorum iudices nec officiales audeat vel presumat toto tempore eorum et cuiuslibet ipsorum regiminis mittere pro aliquo milite. comite. cattaneo vel capitaneo. nec etiam pro aliquo de prole predictorum. ut veniant ad loquendum eis ad cameras eorum aut quod ascendat aliquis dictorum palatiorum superius in domibus ubi dicti potestas et capitaneus cum eorum familiis habitant publice vel secrete modo aliquo vel ingenio. ad penam .C. lib. d. de eorum salario pro quolibet eorum in qua pena quilibet contrafaciens tempore sui sindicatus comunis pistorii debeat condempnari. ~~Et hoc capitulum predictum fuit conditum et factum in .m°.ccc°viij. indictione vj. die viij. mensis octubris.~~

1308

Statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat offendere vel offendi facere. dicto vel facto ~~[illegible]~~ ~~[illegible] districtum pistorii vel alio quocumque loco.~~ aliquem qui esset vel fuisset vel qui in futurum esset ad aliquod officium comunis pistorii tempore cuius essent vel fuisset facta condita. correcta vel mutata aliqua ~~ordinamenta~~ [statuta vel] pro statu ~~[illegible]~~ comunis pistorii et pro ipso comuni et aliquem qui consuluerit vel arenguaverit dixerit in aliquo consilio vel adunantia comunis pistorii utilitatem et bonum statum comunis et populi pistorii. Et qui contrafecerit puniatur talis offendens. quadruplicato pena qua puniri deberet per formam statuti si alium pistorium offendisset vel eidem iniuriam intulisset. Et ad probandum offen

sio͂is fc͂e ul' illate ꝺc͂ ł fc͂o i͂quocu͂q; loco. alicui ~~q̄ eet ul'~~
~~fuiſſ; ł i͂futuꝛ; eet aꝺ aliq͂ offi͂m co͂is pus͂ ł alicui qui~~
~~ꝯsuluit ł aꝛ͂eg͂ato~~ ꝺixeꝛit ~~utilitate͂ ꝯ statu͂ co͂is pus͂;~~
~~et ee͂ ꝺc͂i offitij ł aꝛe͂gaꝛe~~ sufficiat publica fama
et habeat͂ ꝓ plena ꝯ legittima ꝓbatio͂e. Et potas
et capit͂ ꝯ q̄ꝛ eoꝛ͂ quilibz possit ꝯ ꝺebeat coꝛ͂ offc͂s i͂q͂re
et i͂quisitoc͂z fac͂e publice ꝯ secrete cu͂ ~~ꝓmotore ꝯ si͂n~~
~~ꝓmotoꝛe~~ ꝯ culpabile͂ repe͂tu͂ i͂ ꝺc͂a pena puni͂re ꝯ ꝯꝺe͂p
nare. capl'o i͂q͂sitionu͂ nec aliquo alio i͂ ꝯu͂ loque͂te
no͂ obstante. ~~Et h͂ capl'z fuit ꝯꝺitu͂ sub. m. CCC. viij.~~
~~inꝺict. vj. ꝺie viij. octub͂.~~

1308

A ꝺ repme͂ꝺa͂ malitia͂ falsitatu͂
304 statuim' ꝯ oꝛꝺinam' q͂ si aliq͂s fecerit ł fi͂ fe
cerit aliq͂ i͂strm͂ falsu͂ ł aliq͂ scriptura͂ publica͂ ex
quo ł quia aliq͂s ꝺa͂pnu͂ sub stinuit q͂ ille tal' fa-
ciens ꝯ fieri faciens ultra pena͂ i͂statut͂ ꝯtenta͂ pecunia͂
ria͂ ul' ꝓ sꝺa͂le teneat͂ refice͂ om͂e ꝺa͂pnu͂ q͂ passus
fuiss; ex tali i͂strm͂ ł scptura͂. Et ꝺonec sat͂ fecerit
patie͂ti ꝺa͂pnu͂ ꝓ ꝺn͂s potat͂. ꝯ capit͂. teneat͂ ꝓpetuo
ca͂ceratus. C ꝓreterea uolum' q͂ si aliq͂s. miles co-
mes machio ul' cathanius ł natus ꝺe ꝓle mili
tari ex parte ul' lineca fecerit fieri aliq͂ i͂strm͂ falsum
ł aliq͂ scriptura͂. puniat͂ ꝺuplici pena qua puniri ꝺe-
bet ꝓ forma͂ statuti. h͂c ꝺixim' statue͂ꝺu͂ q͂ quicu͂q;
accusau͂it ł ꝺenu͂ptiau͂it aliq͂ not. ꝺe falso aut i͂q͂ri
fecerit ꝯ eu͂ ꝺe falsitate ꝯ tale͂ accusatoe͂z ꝺenu͂ptiati
one͂ sui i͂q͂sitoc͂z no͂ ꝓbau͂it. q͂ potas ꝯ capit͂ tenea͂
tur eu͂ ꝯpelle͂ ult͂ pena͂ i͂ statuto ꝯte͂ta͂ restituere
ꝺe fc͂o ꝺc͂o accusato om͂s expe͂sas quas passus fuit.
Et quicu͂q; scie͂ter ꝓ ꝺuxerit aliq͂ i͂strm͂ falsu͂ ꝯ ali
qua͂ soluat co͂i pus͂ no͂ie pene. ~~C lib. ꝺ.~~ Et uolum'
statue͂tes q͂ quicu͂q; falsificau͂it. a. x. a͂nis citra
aliq͂ i͂strm͂ sui acta publica manu publici not. scp
ta i͂ ꝓiuꝺiciu͂ alicui' abole͂ꝺo aꝺꝺe͂ꝺo ł ꝯ͂trahe͂ꝺo ł
ueritate͂ mutaꝺo ł scribe͂ꝺo i͂ rogatoib; seu ꝓtocol
lis alteri' signu͂ ł l͂raz ꝯ faciendo ul' nom͂ suu͂
loco alterius aut nom͂ alteri' loco sui no͂is scribe͂ꝺo. ei
manus ꝺextra ab brachio ꝺebeat taliter amputari. Et q͂
cu͂q; au͂t ca͂cellau͂it. ł uilamau͂it ł furtiu͂s fuit i͂
rogatoe͂s ul' ꝓtocolla ul' i͂strm͂ alicui' not. ł scptura͂s
ł libros co͂is pus͂. pena͂ D. lib. ꝺ. co͂i pus͂ solue͂
teneat͂ si ꝺc͂az pena͂ solue͂ no͂ potuit q͂ potas ꝯca
pitaneus ~~ip͂m i͂ ꝓpetuo ca͂cere faciat ꝺetineri~~. si
no͂ ꝓ iniu͂ accepit ꝓ ꝺc͂as scp͂turas ~~accepit~~ puniat͂
ꝓ pot. ꝯ capit͂ co͂i pus͂. i͂. C. lib. ꝺ. et ꝺc͂as scpt
te͂se͂ ꝯpellat͂. Et potas ꝯ capit͂ possit ꝯ ꝺebeat
ꝺe ꝓ ꝺc͂is ꝯ quolibz ꝓ ꝺc͂oꝛ i͂q͂re͂ ꝯ i͂q͂sitoe͂z fac͂e
cu͂ ꝓmotoꝛe ꝯ si͂n ꝓmotoꝛe capl'o i͂q͂sitionu͂ ul'
aliquo alio i͂ ꝯu͂ loque͂te no͂ obsta͂te. ~~Et h͂ capl'z~~
~~fuit ꝯꝺitu͂ i͂ m. CCC. viij. inꝺict. vj. ꝺie. octub͂.~~

1308

S tatuim' ꝯ oꝛꝺinam'
q͂ not. ꝺn͂oꝛ potatis ꝯ capit͂ ꝓ ti͂ maliꝫs.
teneat͂ ꝯ ꝺebeat͂ uinculo ꝺebiti iuramenti ꝯ aꝺ pena͂
305 . C. s. ꝺ. ꝓ quolibz uice. scribe͂ i͂ ꝯmissioib; citatio
nu͂ malloꝛ oi͂a no͂ia ꝯ ꝓ no͂ia accusatoꝛ ꝯ tepoꝛ
ip͂is accusatoib; expecificate ꝯ ill' ꝺc͂e obs͂uate͂
ꝺebeat͂ i͂ relatoib; ꝯ ꝯmissioib; ba͂pnoꝛ. Et
si i͂ ꝓ ꝺc͂is accusatoib; ꝯmissioib; ꝯ ba͂pnis repiet͂ aliq͂
rasura ł mutatio nomi͂ni sui ꝓ no͂ium. q͂ tal' accusatoꝛ
ꝓsumat͂ tale͂ rasura͂ ꝯ mutatoe͂z no͂is sui ꝓ no͂is fe-
cisset seu fieri fecisset ꝯ puniat͂ ꝓ potate͂ ł capit͂. i͂
. xxv. lib. ꝺ. ꝓ quolibz uice. Et si i͂ una eaꝺe͂ accu
satio͂e plures accusau͂it. possit ꝺc͂s accusatoꝛ ꝺe ꝯscia
iuꝺicis malloꝛ ul' not. an͂ litis ꝯtestatoe͂z eleua
re ꝺe ip͂a accusatione q͂ ul' quos noluit. ~~Et h͂ capl'z~~
~~fuit fc͂m ꝯ ꝯꝺitu͂ i͂ m. CCC. viij. i͂ꝺict. vj. ꝺie.~~
~~xviij. octub͂.~~

1308

306 S tatuim' ꝯ oꝛꝺinam' q͂ si aliq͂s accusau͂it ali
que͂ ꝺe aliquo maleficio ꝯ ip͂m citari fecerit
sup͂ ip͂a ł ip͂is accusatoib;. q͂ tal' accusatoꝛ teneat͂
et ꝺebeat͂ ꝯ ꝺati t͂mini ip͂i accusato aꝺ accipie͂
ꝺu͂ copia͂ accusatois ꝺare ꝯ ꝺari fac͂e eiꝺe͂ copia͂
oi͂um accusationu͂ quas ee͂ eu͂ fecisss; sup͂ qb; si eu͂ citari
fecisset ꝯ si q͂ accusatoe͂z ꝺc͂s accusatoꝛ penes se tene
ret ꝯ eiꝺe͂ accusato copia͂ no͂ exhibuit. q͂ sup͂ ip͂a
accusatioe͂ ꝓceꝺi no͂ possit nec ꝺebeat ꝓ pote
state͂ ł capit͂. ł eoꝛ officiał nec aliq͂ eoꝛ ꝯ si q͂
ꝓcessu͂ fecerit sup͂ ip͂a accusatoe͂z ꝯ ꝺc͂az forma͂
tal' ꝓcessus sit ꝯ ee͂ ꝺebeat ip͂o iure nullius et
ꝓ nullo ꝓ tinus habeat͂. Et si q͂ ꝺa͂pnu͂ tal' ac
cusatus sustinuit teneat͂ potas ꝯ capit͂ uin
culo iuramenti eiꝺe͂ accusato ab eoꝺe͂ accusatore re
stitui fac͂e cu͂ effc͂u. ~~Et h͂ capl'z fuit ꝯꝺitu͂ ꝯ fc͂m~~
~~i͂ m. CCC. viij. inꝺict. vj. ꝺie. xviij. octub͂.~~ Quoꝺ

nemo ꝓsumat ꝓ ycere aliq͂a͂ tu͂pituꝺinez sup͂
307 S tatuim' ꝯ oꝛꝺinam' muꝛ ciuit͂ a poꝛta
q͂ nemo auꝺeat ul' sc͂i petri usq; aꝺ eccl͂iam
ꝓsumat ꝓ yce͂ t͂ra͂. paleas sc͂i he͂culani noua͂.
i͂ mu͂ꝺitias nec aliq͂ꝺ aliuꝺ nec fac͂e aliq͂ tu͂pitu
ꝺine͂ sup͂ muꝛ ciuitatis pus͂. silicz a poꝛta sc͂i
sc͂i petri ciuitatis pus͂ usq; aꝺ eccl͂az noua͂ sc͂i
he͂culani ꝯ q͂ ꝯ fecit puniant͂ ꝓ uice qualibz i͂. C.
s. ꝺ. ꝯ pat͂ teneat͂ ꝓ filio. fiat͂ maioꝛ ꝓ minoꝛe
re fc͂e. ꝯ ꝺc͂i maioꝛ ꝺom' ꝓ minoꝛe ꝺc͂az ꝯꝺe͂pna
toe͂z solue͂ co͂i ꝓ ꝺc͂o. ꝯ q͂ potas ꝯ capit͂ ꝯ qlibz
eoꝛ ꝯ eoꝛ iuꝺices teneat͂ aꝺ ꝺc͂m locu͂ acceꝺe͂ ꝯ
i͂q͂sitoe͂z fac͂e cu͂ ꝓmotoꝛe ł si͂n ꝓmotoꝛe. Et q͂ꝺ
nemo. auꝺeat ł ꝓsumat ꝓ yce͂ sup͂ muros ue
teres ciuitatis t͂ra͂m mu͂ꝺitiaz palea͂. nec aliquiꝺ
aliuꝺ aꝺ ꝺc͂az pena͂. ꝯ q͂ potas ꝯ capit͂ ꝯ qlibet
eoꝛ teneat͂ i͂q͂sitoe͂z fac͂e ꝓut supius ꝯtinet͂
ꝯ culpabile͂ repe͂tu͂ puni͂re ꝯ ꝯꝺe͂pnare s; forma͂
ꝺc͂i capl'i aliquo ~~statuto~~ ꝯ capl'o i͂ ꝯu͂ loque͂te et
maxie͂ capl'o i͂q͂sitionu͂ no͂ obsta͂te. ~~Et h͂ capl'm~~
~~fuit ꝯꝺitu͂ i͂. m. CCC. viij. inꝺict. vj. ꝺie. xviij.~~
~~octub͂.~~ Quoꝺ nemo possit ꝺeriuare aq͂ ꝺe uia

ex buꝛgu͂m poꝛte hebunee a poꝛta ꝺicti r
308 S tatuim' ꝯ oꝛꝺinam' buꝛgi. ꝯ c͂c͂.
q͂ nemo auꝺeat ł ꝓsumat ꝺeriuare aq͂
ꝺe uia ex buꝛgu͂ poꝛte hebu͂nee a poꝛta ꝺc͂i buꝛ-
gi q͂ uocat͂ poꝛta sc͂i ꝓ ſpi u͂s; aꝺ re͂ fomayri ł
guiꝺoꝛ q͂ nu͂c e͂ ꝺn͂i nicolay ꝺe seruis. ꝯ si q͂s
ꝺeriuaret taliter q͂ no͂ eluat libe͂ ꝓ ꝺc͂az uiam.
soluat co͂i pus͂ ꝓ uice qualibz no͂ie pene. x. lib.
ꝺn. ꝯ ꝺe ꝓ ꝺc͂is possit i͂q͂ri ꝓ pot ł capit͂. ꝯ ꝺc͂

iudicis capitulo inquisitionum nec aliquo alio in quo loquitur.
~~Et hoc capitulum fuit conditum et factum in millesimo CCCviii. indict.~~ 1308
~~vi. die xviii. octubr.~~ non obstante

309 Presenti capitulo duximus statuendum quod custodes carceris
carceris comunis perusii qui pro tempore erunt vel aliquis per se
non possit nec debeat modo aliquo vel ingenio accipere vel
extorquere aut promissionem aliquam recipere per directum
vel per obliquum ab aliquo carcerato sive incarcerato detento
vel ab aliquo alio pro eo vel eius nomine publice vel secrete
aliquam pecunie quantitatem vel aliquid aliud ad penam
quinquaginta lib. den. pro qualibet vice. Et potestas
et capitaneus et quilibet eorum possit et debeat de predictis
et quolibet predictorum eorum offitio inquirere et inquisitionem
facere cum promotore et sine promotore et culpabiles
repertos in dicta pena punire. capitulo quod loquitur cum milite in
quisitorum datum ad vindictam etc. nec aliquo alio
in quo loquitur non obstante. Et volumus quod ad pro
bationem omnium predictorum sufficiat et sufficere debeat publica
vox et fama. que pro plena et legiptima probatione habeatur.
Et quicumque est vel erit in futurum custos carceris comunis
perusii non possit nec debeat ad dictum offitium esse
finito custodie usque ad v. annos proxime completos.
Et qui contra fecerit puniatur per potestatem vel capitaneum in l. lib.
den. et nichilominus a dicta custodia per potestatem vel capitaneum de
beat penitus removeri. Preterea volumus
quod quicumque erit in futurum custos carceris comunis perusii
aut inceptus ipsi ad offitium potestatis artium esse
non possit nec debeat affine sui offitii usque in
ad unum annum completum. Et si quis offitium potestatis
contra dictam formam acceptaverit puniatur per potestatem vel
capitaneum comunis perusii in C. lib. den. Et nichilominus a dicto
offitio penitus excludatur. Et iudex iustitie
comunis perusii teneatur et debeat vinculo iuramenti
et ad penam C. lib. den. de suo salario inquisitionem suo
offitio facere contra contrafacientes et eos culpabiles rep
tos a dicto offitio similiter removere. Et quicumque fuerit
deceptus in aliquo palatiorum comunis perusii vel
in carcere comunis perusii recommendatus per potestatem vel
capitaneum vel eorum aut alicui eorum officiales pro ali
quo maleficio vel iniuria quod vel que diceretur contulisse vel
inferri fecisse in personam alicuius vel deceptatus vel
accusatus fuerit aut si cum inquireretur de aliquo maleficio
non possit nec debeat esse potestas artium civitatis
perusii quousque de ipso maleficio sive iniuria fuerit
condepnatus vel absolutus aut totaliter a carcere
comunis secundum formam statutorum comunis relapsatus et
~~predicta locum habeant in preteritis presentibus~~ preteri
tis et futuris. ~~Et hoc capitulum fuit conditum~~

in millesimo CCCviii. indict. vi. die xviii. octubr. ex nunc valituro.

310 Presenti capitulo duximus statuendum quod quicumque civis
vel comitatensis perusii cuicumque condictionis existat si fu
erit offensus ab aliquo in personam vel rebus quod talis offen
sor puniatur secundum formam statutorum et ordinamentorum comunis perusii. nec
talis offensus reputetur aliquam occasione civili vel crimi
nali declinasse iurisdictionem comunis predicti.

311 Statuimus et ordinamus
quod quicumque fuit fancellus alicuius massarii comunis
perusii a duobus annis citra non possit esse ipse nec aliquis
de sua domo ad dictum offitium hinc ad x. annos proxime
completos et qui contra fecerit puniatur in x. lib. den. ~~Et hoc capitulum~~
~~fuit factum et conditum in millesimo CCCviii. indict. vi. die x~~
~~vi. octubr.~~

312 Ad hoc ut captivum pro
debitis et malefactoribus valeat segregari
presenti capitulo duximus statuendum quod capitaneus ipsi et
priores artium perusii teneantur et debeant per se
vinculo iuramenti et ad penam C. lib. den. de salario
domini capitanei et l. lib. den. pro quolibet priore facere ac
tari voltam carceris bataiche que est iuxta aliam voltam ubi
captivum comunis sunt detenti. ita et taliter quod exbapniti
et pro debitis separatim ponantur possint et valeant omnino
detineri. Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC
viii. indict. vi. die xviii. octubr.

313 Statuimus et
ordinamus quod si aliquis qui sit
vel fuerit exbannitus et condepnatus comunis perusii pro
homicidio facto vel robaria in perpetuo banno de quo
banno non possit exire sive redimere a dicto comuni
perusii pro pecunia secundum formam statutorum et ordinamentorum comunis perusii.
Et talis exbannitus offenderit aliquem de civitate
vel comitatu perusii et cuilibet qui esset exbannitus
vel condepnatus sive fuerit unus vel plures quacumque
occasione in pecunia in quacumque quantitate sit licitum
et possit supradictum exbannitum offendentem offendere
in persona et rebus. Et etiam talem exbannitum occidere vel
eum ducere in fortiam comunis perusii. quod talis exbannitus in
pecunia quacumque occasione exhabeatur et exinde debeat
de bapno in quo esset pro comune perusii. Et officiales
comunis perusii qui pro tempore erunt teneantur et debeant
ipsum rebapnitum facere. ~~Et hoc capitulum fuit conditum et~~
~~factum in millesimo CCCviii. indict. vi. die xviii. octubr.~~ 1308

Statuimus et ordinamus
quod si aliqua persona locus vel univer
sitas offenderit aliquam terram vel terras universitates
vel loca recommendatas et recommendatum comuni et populo perusii

Quatus

quod faciunt honorem et reverentiam et accessum dominis comuni et alia servitia secundum pacta et conventiones facta et factas inter comune Perusii et dictas universitates et loca et syndicos ipsarum, quod tales offendentes dicta loca et universitates habeantur pro exbannitis comunis Perusii et capitaneus et priores artium et ipsum comune teneantur et debeant defendere manutenere et conservare in suis iuribus dictas universitates et loca taliter immediata, ut supra dictum est, et predictis universitatibus et locis dare auxilium consilium et favorem, et si in predictis omnibus et singulis predicti capitaneus et priores fuerint negligentes et ea plene non servaverint, condempnetur capitaneus in V[c] libris denariorum et quilibet dictorum priorum in C libris denariorum. Et hoc capitulum conditum fuit in MCCCVIII, indictione VI, die XXVI septembris.

1308

315 Statuimus et ordinamus quod si aliquis comitatensis vel districtualis civitatis Perusii commiserit vel committi fecerit in quacumque parte vel loco aliquod maleficium contra aliquem civem Perusii vel si offenderit aut offendi fecerit aliquem Perusinum, puniatur et puniri debeat per potestatem vel capitaneum dupplici pena qua per formam statuti puniri debet, si offendisset aliquem comitatensem vel districtualem civitatis Perusii. Et hoc capitulum fuit factum et conditum in MCCCVIII, indictione VI, die VIII mensis octubris.

1308

316 Et quia multi sunt notarii qui acta restitutionum instrumentorum bannorum [illegible] presenti capitulo duximus statuendum, quod quilibet notarius de civitate et comitatu Perusii teneatur et debeat reddere et restituere omnia instrumenta sibi petita per quemcumque ad quem spectaverint dicta instrumenta in publicam formam a die facte petitionis et recepte solutionis pro ipso instrumento suo pro ipsis instrumentis faciendis ad unum mensem completum, ad penam XXV librarum denariorum. Et hoc capitulum fuit factum in MCCCVIII, indictione VI, die VIII mensis octubris.

1308

317 Statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus vel aliquis alius officialis comunis Perusii non possit nec debeat ponere vel poni facere aliquem malefactorem ad tormentum vel questiones extra palatia comunis et capitanei Perusii vel ad fenestras ipsorum palatiorum, et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in C libris denariorum de suo salario. Et hoc capitulum fuit factum et conditum in MCCCVIII, indictione VI, die VIII mensis octubris.

318 1308

Si testis falsum reddiderit testimonium aut pretium aut aliquid aliud pro testimonio faciendo receperit aut quocumque modo falsum reddiderit testimonium, et probatum fuerit, [in processu vel causa vel actis] pedes et capite [illegible] librarum denariorum pene nomine pro comuni Perusii ei tollantur, et si dictam penam solvere non poterit manum aliquam sibi faciat amputari ita quod de cetero non loquatur. Ille autem qui testes [falsos scienter] induxerit vel pretium dederit seu promiserit dictam penam [illegible] librarum [illegible] pedes vel capite accipere teneatur, quam si tollere non poterit manum dexteram ei faciat detruncari.

et perdat ipse nichilominus questiones et de condempnationibus que fient secundum formam presentis capituli iudex iustitie nec iudex super [illegible] nec aliquis officialis comunis Perusii quocumque nomine censeatur possit habere compositionem ullo modo. Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] in consilio MCCCVIII, indictione VI, die [illegible] octubris, ab ipsa die mane valiturum et quolibet anno duabus vicibus de die sabbati [illegible] capitulum publice legi faciat ut sit omnibus manifestum. Volumus insuper quod si quis de falso vel crimine falsitatis condempnatus fuerit ad testificandum nullatenus admittatur et eius testificatio debeat non valere. Item quicumque baiulus fecerit falsam citationem et qui relationem vel falsam relationem, puniatur qualibet vice in C libris denariorum.

319 1309

Notarius qui scienter falsum fecerit vel scripserit instrumentum quingentas libras denariorum solvere debeat et pedes et capite dictam penam ab eo exigi mandamus. Set si notarius eam solvere non possit, manum dexteram et linguam sibi faciat amputari. Ille autem qui falsum fieri fecerit instrumentum vel opposuerit falsum instrumentum scienter, si fuerit miles vel de prole militum comitis vel marchionis usque in quartum gradum ex paterna linea, mille libras denariorum, et si fuerit pedes vel popularis V[c] libras solvere teneatur sine diminutione et remedio aliquo, quam penam si solvere non poterit, pedes et capite [et eorum officiales], manum et linguam sibi faciat amputari. Si autem aliquis fieri fecerit aliquod vel aliquod instrumentum quod reperiretur esse falsum et illud instrumentum esset factum sine conscientia notarii, ille quidem qui instrumentum fieri fecit preter penam et ultra penam quam debet solvere et pati sive falsitatis et pro sua falsitate secundum formam statuti teneatur et debeat pati et solvere illam penam quam pati debet et solvere notarius qui scienter seu studiose falsum fecerit instrumentum. Si autem aliquis adhuc fuerit condempnatus de aliqua falsitate vel testificatione falsi vel inductione falsitatis, commisit iterum falsitatem, in quadruplum condempnetur nec [illegible] debeant [illegible] de predictis [illegible] capitulum [illegible] capit. Preterea volumus quod quicumque ostenderit aliquod instrumentum de falso antequam [illegible] tale instrumentum fore falsum solvat pro vice qualibet nomine pene [illegible] libras denariorum. Et de predictis omnibus et singulis in hoc capitulo contentis iudex iustitie [illegible] vel aliquis alius officialis comunis Perusii quocumque nomine nuncupetur non possit habere compositionem vel se intromictere ullo modo. Et hoc capitulum fuit conditum [illegible] die [illegible] octubris ab ipsa die mane valiturum.

1309

319 bis

Item ad capitulum quod loquitur de falsitatibus quod incipit [illegible] falsitatum [illegible] statuimus et ordinamus quod si aliquis fecerit vel fieri fecerit aliquod instrumentum falsum ac in eo lecto in [illegible] die. Et quicumque scienter produxerit aliquod instrumentum falsum et aliquid solvat comuni Perusii nomine pene C libras denariorum ac quod sit pena V[c] libras denariorum ita quod in V[c] libras puniatur quicumque scienter produxerit aliquod instrumentum falsum et aliquid. Item ubi loquitur quicumque autem cancellaverit vel dilaniaverit vel fuerit [illegible] vel protocolla vel instrumenta aliquid notarii vel [illegible] vel libros comunis Perusii penam V[c] libras denariorum comuni Perusii solvere teneatur a[d] [illegible] die; si dictam penam solvere non poterit quod pedes et capite in perpetuo carcere faciat detineri ac dicatur quod [illegible] manus dextera debeat amputari, ita quod sibi manus dextera amputetur si dictam penam V[c] librarum solvere non poterit. Et quod de predictis omnibus et singulis contentis in dicto capitulo potestas vel iudex iustitie vel iudex super [illegible] nec aliquis non possit compositionem habere. Et hoc capitulum fuit conditum ut supra a dicta die mane valiturum.

1309

320 Anciani volentes aliqualem inferre penam presentem nequitatibus legem quod quicumque tante iniquitatis et superbie extiterit quod deum nostrum dominum redemptorem vel eius beate matris virginis gloriosam maledixerit vel blasphemaverit quocumque puniatur et puniri debeat per potestatem et capitaneum in C libras denariorum. Et quicumque maledixerit vel blasphemaverit aliquem vel aliquem ex sanctis suis puniatur in XXV libras denariorum. Et de predictis omnibus et singulis quilibet esse valeat accusator, et habeat medietatem banni de condempnationibus fiendis, dictas de causis vel aliquo earum iudex iustitie vel aliquis alius comunis Perusii quocumque nomine censeatur non possit habere compositionem. Et si potestas vel capitaneus ad predicta esset negligens vel remissus puniatur tempore sui syndicatus in C libras denariorum. [Et hoc capitulum fuit conditum]

pro custode justitie

1309

[illegible] ... die [illegible] abinde die [illegible]. Et quicumque fecerit [illegible] gravi [illegible] vel [illegible] sive ... [illegible] ... puniatur ... lib. [illegible] ... consules ... [illegible] ... [illegible]

321 — Statutum novum aliquis ... vel aliquo alio non obstante quod nulla persona sit vel debeat ponere vel proicere vel ponni vel ... facere [illegible] vel [illegible] vel aliquam inmunditiam vel aliquam turpitudinem facere vel fieri facere in via qua itur ad [illegible] ... ab burgo ... burgi ... usque ad castellum di [illegible] ... et quilibet possit esse accusator et teneatur [illegible] accusatoris et habeat medietatem banni [illegible] ... die in antea valeat.

1309

322 — Presenti capitulo duximus statuendum quod nulli persone cuiuscumque conditionis existat liceat in stratis regalibus civitatis vel burgorum [illegible] vel aliqua ... sanguinare aliquam bestiam sub pena et banno ... lib. ... et de hoc inquiratur ex officio per potestatem et capitaneum [illegible] quilibet esse possit et valeat accusator et habeat medietatem banni et hec capitula fuit [illegible] ... die ... valeat.

1309

323 — In nomine domini amen. Humani generis redemptor Christe filius dei in terris in humana natura quam assumpturus erat horrendum detestabile peccatum [illegible] ubi sexus perdit locum suum et venus mutatur in aliam formam ferre desiit incarnari in beatam virginem Mariam teste beato Augustino. Decet ergo civitatibus et communitatibus [illegible] et locorum et hominibus ipsarum providere [illegible] quo [illegible] peccatum hoc est sodomiticum censetur quod ne fiat committentibus et facientibus penam timidam a iure [illegible] ordinare ut illi [illegible] ... non [illegible] pene formidine [illegible]. Statutum novum [illegible] capitulo [illegible] quod in civitate vel comitatu [illegible] nulla persona [illegible] reperiatur committere aut committere audeat vel presumat vel facere in civitate vel comitatu [illegible] nec committenti et facienti [illegible] peccatum sodomiticum [illegible] et si quis repertus fuit [illegible] igne et cremetur ita quod moriatur. Et quod domini potestas et capitaneus et quilibet eorum teneatur [illegible] per [illegible] ... fiat per [illegible] ... Et si reperiatur aliquis diffamatus [illegible] per sex testes qui dicant et testificantur de fama [illegible] ... domini potestas et capitaneus et quilibet eorum ex suo officio procedere et procedere debeat ad torturam [illegible] ... si [illegible] non fuit [illegible] ... pena ut dictum est puniatur. Et si [illegible] ... et si potestas vel capitaneus fuit negligens [illegible] ... lib. ... per [illegible] ...

Item [illegible] statuto [illegible] de [illegible] armorum quod nulla persona de civitate et comitatu [illegible] aut aliunde audeat vel presumat portare aut deferre per civitatem nec comitatum [illegible] vel palatia communis aut [illegible] aliqua arma seu aliquod genus armorum planellam nec aliqua alia defensibilia aut offendibilia [illegible] ... cum licentia et satisdatione [illegible] vel [illegible] statuti [illegible] ... arma ad defensionem possit aut portare planellam tamen ille qui portare voluit cum licentia domini capitanei [illegible] debeat idem dominus capitaneus omnibus petentibus eam portare velle [illegible] recepta [illegible] satisdatione legiptima .xxv. lib. ... [illegible] ... planellam [illegible] ... pena [illegible] ... Item quicumque portaverit [illegible] ...

[illegible]

1309

324

1314

1309

1309

1ᵘˢ 5ᵘˢ

ibi mulieribus penis contentis in statutis cōis et ipsi
pris. Preterea volumus quod nemo inferat aliquā
iniuriā vel violentiā alicui mulieri eunti vel rede
unti cum mineria de ipsis fontibus vel aliquo predictorum. Et
si quis contrafecerit puniatur duplici pena quia puniri

ab aqua auferenda / ... aqua

Quinto libro
8 carte
109 - 116

1° 5°

Quarto huius voluminis libro de laborerijs Regis et comunis titulum preponentes sic dicimus in eo addere hec quidem capitulo ornatu fontium principaliter decorantes ~~sit diuinitus~~ mclerandum ut fontes de platea et foro comunis perusii muniantur quod fiatur presentis capituli ordinatione sanccimus quod circa gradus uel iuxta gradus circumdantes fontium predictorum .v. uel .vi. pucelli seu uasa lapidea fiant et esse debeant sine in quibus auctores aquarum dictis fontibus uel aliquo predictorum aquam ad ipsos fontes accedant ~~urceos~~ anforas et quelibet alia uasa et maxime fontem ipsorum alterare teneantur. Et si aliquis de ~~dictis~~ fontibus uel aliquem eorum aliam aquam asportauerit .v. solidos denariorum pro uice qualibet soluere teneatur cuius pene medium sit comunis et aliam habeat accusator. Et fiant etiam per quolibet fonte predictorum .xiij. uasa enea stagnata que legentur et apponantur aquelibus ipsorum fontium cum catenis ferreis cum quibus aqua possit cerbi et auriri cum bibendi et uasa implendi et quicumque ipsa uasa uel aliquod ipsorum leserit puniatur in .c. solidis et uasa reficere teneatur. Et siquis ea uel aliquod ipsorum abstulerit puniatur in .x. libris et uasa de suo debeant edificare. Fiant quod quam fieri poterunt circa ipsos fontes et quelibet eorum uno brachio longe et gradum inferiori pro conseruatione et munitione ipsorum fontium ~~gerere~~ seu ferrata seu grataos ferree alte tribus pedibus uel plus si magis et sufficienti ipsorum fontium uidebitur expedire in quibus grecis seu gratibus fiant .v. porte cum hostijs ferreis et clauibus que custodiantur claudantur et aperiantur sicut decens fuerit et opportunum. Et nulla persona audeat uel presumat ad ipsos fontes uel aliquem ipsorum uel ingressibus ipsorum uel aliquam ipsorum facere rixam seu meschantiam uel uerba iniuriosa alicui dicere uel iniuriam facere uel maleficium ibi committere. Et si aliquis contrafecerit puniatur duplici pena quam puniretur si alibi rixam uel meschiam faceret uel uerba iniuriosa diceret uel iniuriam faceret uel maleficium committeret secundum maleficij qualitatem. Et nemo de nocte ad ipsos fontes ~~accedat~~ audeat uel aliquem eorum ire cum uase ad auriendum aquam quam mulieres uadunt de nocte aquam aurire de ipsis fontibus uel aliquem eorum. Mulieres que ueniunt se ad ipsos fontes uel aliquem eorum uel ingressibus ipsorum uel alicui eorum seu circa ipsos uel aliquem ipsorum nullam rixam seu mescham facere debeant et qui contrafecerit pro qualibet uice pene nomine soluere teneatur saluis et obseruatis

ipsis mulieribus penis contentis in statutis comunis et populi perusii. Preterea uolumus quod nemo inferat aliquam iniuriam uel uiolentiam alicui mulieri eunti uel redeunti ~~aurienda~~ de ipsis fontibus uel aliquo ipsorum. Et siquis contrafecerit puniatur duplici pena quam puniri deberet per formam alicuius capituli populi uel comunis perusii si alio tempore dictam iniuriam uel uiolentiam perpetraret. Et nulla persona alicui mulieri uel alicui eunti uel ire uolenti pro aqua aurienda ad ipsos fontes uel aliquem ipsorum impedimentum prestare debeat ullo modo. Et nullus audeat uel presumat accedere ad ipsos fontes uel aliquem ipsorum cum barili pro aqua aurienda nec cum barili pro aqua aurienda ~~nec cum barili aqua aurire~~ nec in ipsos fontes nec in aliquem ipsorum mittere bariles nec aliquod aliud uas oleatum uel mustatum uel aliud uas turpe et qui contrafecerit teneatur soluere pro uice qualibet c. solidos. Et nullus ducat uel mittat equum uel iumentum uel asinum ~~uel~~ aliquam alia aliam bestiam a gradibus intus usque fontes uel aliquem ipsorum. Et qui contrafecerit c. solidos denariorum pene nomine pro uice qualibet soluere teneatur. Et nemo ire debeant ad ipsos fontes uel aliquem ipsorum causa portandi aquam cum aliqua bestia et qui contrafecerit teneatur soluere pro qualibet uice c. solidos. Et nemo possit uel debeat de ipsis fontibus uel aliquo eorum extrahere aquam causa intridendi calcinam uel muralia faciendi uel occasione calcinariorum coriorum uel cartarum uel molsarum uel occasione tintorie uel pistrinj seu uel pro dotamine lauandis. Et qui contrafecerit .xx. solidos denariorum pro uice qualibet soluere teneatur. Et nemo ~~debeat~~ audeat uel presumat extrahere aquam de ipsis fontibus uel aliquo ipsorum cum aliqua inpagatoria set tantum cum manu sine inpagatoria et qui contrafecerit soluat pro uice qualibet .v. solidos quorum medium sit comunis et aliam habeat accusator. Iubemus insuper ut nullus audeat uel presumat dictos fontes uel aliquem ipsorum ingredi nec in eis uel aliquo ipsorum se balneare nec pedes uel crura uel caput abluere uel cum pedibus super pectorale ascendentes uel uultum uel manus in ipsis uel aliquo eorum lauare. Et qui contrafecerit si fontem ingressus fuerit uel in eo se balneauerit puniatur in .l. libris denariorum pro qualibet uice ~~in .xxv. libris~~. Et si ascenderit super pectorale uel in pectorali fontis cum pedibus pro qualibet uice in .x. libris puniatur. Et si uultum uel manus in fonte abluerit in .x. solidos denariorum pro qualibet uice puniatur. Si uero aliquis in ipsos fontes uel aliquem ipsorum proiecerit aliquod animal uel pullum uel auem uel corium mortuum uel fetidum puniatur in c. libris denariorum. Si uero proiecerit in ipsos uel aliquem ipsorum lutum uel letamen uel paleam uel erbam uel lapidem uel panum aliquem in ipsis uel aliquo ipsorum miserit uel alias turpitudines fecerit in .c. libris denariorum pro uice qualibet

puniatur. Si uero animal uel pullum aut uinum proiecerit
in .xxv. libr. den. puniatur. Si uero proiecerit lutum uel fima
uel aliquam turpitudinem uel pectorale uel imagines ipsorum
fontium uel aliquis eorum soluat et soluere teneatur pro qualibet
.x. libr. Et si aliquis proiecerit in ipsos fontes uel aliquis
ipsorum lapidem uel ferrum uel lignum uel aliam rem et ruperit aliquem
de lapidibus uel aliquam imaginum sculptarum in ipsis fonti
bus uel aliquid ipsorum uel aliquam canelam uel columpna uel capti
um .in .C. libr. den. pene nomine puniatur. Et si dictam penam sol
uere non possit et capi poterit ei manus dextera debeat am
putari. Si uero capi non poterit exbanniatur de ciuitate
et comitatu in .C. libr. Et rectores non ualeant donec soluerit
de banno et michilominus totum dampnum debeant emendare.
Nullus quoque proiciat uel proici faciat in ipsos fontes uel
aliquem ipsorum uel circa eos uel aliquem ipsorum in gradibus uel ag
gradibus intus carnem uel piscem. Et qui contrafecerit si proiecerit
in fontem puniatur pro qualibet uice in .xxv. libr. den. si uero
circa fontem in gradibus uel agradibus intus in .xx. libr.
pro qualibet puniatur. Et nemo similiter facere debeant
aliquam turpitudinem in gradibus ipsorum fontium uel alicuius
eorum uel circa ipsos gradus ad tres passus uel aliquid turpe
uel fendum proicere et tangere uel eggerere. Et qui contrafecerit
puniatur pro qualibet uice in .x. libr. Et qui soluere non poterit
dictam penam per totam plateam debeat fustigari. Aquatari
gole autem que portant aquam pretio conuendunt de aqua de ipsis
fontibus et quolibet eorum dare tres amphoras pro uno denario tenea
tur et non minus. Et qui contrafecerit .v. s. den. pro qualibet sol
uere teneatur. Et hoc illius cui portatur aqua electi debeat uina
mento. Et in predictis penis et bannis supradictis in hoc capitulo
denotatis potestas et capitanei et quilibet eorum delinquentes te
neatur et debeant condempnare et capitanei condempnatos exigere de
beant pro comuni. Et ut unus quisque habeat filios pacificos
et quilibet pater familias nullum moueat filium de predictis et quolibet
predictorum uolumus quod si aliquis filius familias commiserit supradicta
delicta uel aliquid predictorum pater pro filio penam soluere teneatur si filius de
suo soluere non ualeat in supradictam in predictis et quolibet predictorum
qualitate negotii et conditione delicti et persone et etate filiorum quod
per in prouincia potestas et capitanei debeant remanere. Si autem filii
qui supradicta delicta uel aliquid ipsorum commiserit fuerit emancipati
si simul cum patre habitauerit pater pro filio soluere teneatur si a filio
pena exigi non ualeret. Si autem in locis supradictis in hoc capitulo
nominatis uel aliquo eorum aliquid maleficium commissum fuerit de quo
non esset pena determinata uel per statutum populi uel comunis potestas uel
capitanei possit inquirere de similibus ad similia procedere teneatur
inspecta semper qualitate personarum et negotii qualitate. Eli
gantur insuper .v. uel .x. boni homines et ydonei qui debeant
super esse cum superstite et uno bono magistro eligendo ad in
ueniendum et examinandum et inueniri et de inueniri fa
ciendum omnes et singulas aquas et uenas aquarum que possint
duci ad cisternas aquaductus et omnia meliorantia que ad uti

litatem fontium uidebuntur et necessaria et utilia erunt. Et quicquid per ipsos
ordinatum et factum fuerit in predictis ratum et firmum sit ac si factum esset per ma
ius consilium ciuitatis dummodo predicta fiant de potestatis et capitanei et priorum
artium uoluntate. Volumus insuper et iubemus quod nemo accipiat
uel remoueat diruat et uastet aliquid de opere laborerii aqueduc
tus montis pagani seu uel facieto. Et aliquis non det nec dare
presumat dampnum et non rumpat nec rumpere debeat canellos aque
ductus nec aliquid eorum nec spiracula aperire ad cisternam usque
ad fontem de platea nec aliquid impedimentum prestet uel lesionem
aliquam faciat in aqueductum et canellos. Et qui contrafecerit .C.
libr. den. pene nomine soluere teneatur quam non ualenti soluere
capitaneus detruncari faciat manum dexteram a brachio separandam.
Et quicumque dictum aqueductum deuastauerit ita quod cursus aque
impediatur ita quod aqua uenire non possit s. diuincto in ex
in aliqua parte aut deuastando canellos in aliqua parte
penam capitalem ita quod moriatur debeat substinere. Et uolu
mus quod pater pro filio si filius esset .xiiii. annorum ad minus dictam
penam .C. libr. soluere teneatur. Si autem mulier fuerit que
aliquid canellorum spiraculum aperuerit per totam plateam et forum comu
nis debeant fustigari. Si uero aliquis in opere aquaductus
ad cisternam usque ad caput uenarum aliquam fecerit lesionem
in .xxv. libr. den. pro qualibet condempnetur. Et quilibet possit accusa
re in omnibus supradictis et medium banni habeat accusator. Et de
predictis omnibus et singulis potestas et capitanei et quilibet eorum sedere inquirere
capitulo comunis et populi in aliquo non obstante. Et si aliquem in
uenerint delinquentem contra formam predictam eum condempnare te
neatur in quantitatibus supradictis et de condempnationibus que fient
de causis uel aliqua predictarum sanctia cognoscere non possit
nec debeant ullo modo. Teneantur et potestas et capitanei
dictum opus aqueductus totum reuidere quolibet mense cum duo
bus bonis hominibus de qualibet porta dummodo predicti boni homines
pro tali uisione non habeant aliquid. Et si potestas et capitanei ad re
uidendum dictum opus sicut dictum est et ad omnia alia supradicta facien
dum fuerint negligentes teneatur quilibet eorum soluere comuni pro suo de
suo salario .C. libr. Iubemus insuper quod nullus sunari
sellarius nec pellipparius audeat uel presumat stare nec ali
quam cameram habere nec aliquam predictarum artium facere nec si facere
modo foro comunis populi archibucco seu mane de mercato infe
rius ad penam .x. libr. pro quolibet. Preterea uolumus quod fieri
debeant unus canellus de publico et debeant inueniri omnis
uene que inueniri poterunt et mitti in predicto canello fieto.
Et non debeant dari nec solui aliqua pensio neque extimatio
aliqua alicui pro eo quod res uadit dicta clocaria debeat eam per esse
populi de ante comunis populi iure proprio et palorum impetuum ab illis
personis quarum est dictum fictum cum quadam uasseu seminata ita
quod comode ad dictam clocariam ui possit sine extimatione fiat
per ranucolum angeli et puragellum bonauenture qui consueue
runt poni ad extimandum predictum fictum et sine dicta extima
tione fictam per eos debeat fieri uenditio sanctias comunis supulam
ti, pro ipso comuni et capitanei dictam uenditionem et uenditores prorsus

II

fieri faciet teneatur et cogat eos quorum est dictum fictum faciendi dictas
redditiones proportionaliter quo dicti extimatores fecerint et secundum dictam
extimationem. Capitaneus autem procurator faciat fieri policiam solu-
tionis que debebunt habere a comuni occasione predicta et solvetur a
massario comunis Pistorii de avere dicti comunis. Et id quod continetur in hoc
1294 ultimo capitulo fuit conditum m.cclxxxxiiii. ind. vii. die x
xiiii. Iul. a dicta die inantea valiturum. Et fuit mutatum
1295 m.cclxxxxv. ind. viii. ¶ Teneatur insuper capitaneus redi-
re omnes scripturas habitas et receptas per sire Bellegnatem
a quibuscumque personis debentibus seu qui promiserunt facere
aliquid seu mutare in cloacam predicte aque conductus
quacumque de causa. Quibus scripturis habitis et receptis
capitaneus memoratus teneatur cogere omnes personas que
promiserunt facere de mutari cloacam supradictam ita et taliter
quod durante tempore sui officii faciant et perficiant sicut promi-
serunt. Et si capitaneus in predictis que in hoc capitulo continentur fuerit ne-
gligens vel non fecerit ut superius continetur perdat de suo sa-
lario .c. libr. den. Et sindici comunis Pistorii tempore sue examina-
tionis si negligens fuerit debeant condempnare. ¶ Et quia sa-
mile potestas et capitaneus et domini episcopi qui habent claves fontium de
platea committunt multa illicita et inhonesta dicimus
statuimus quod potestas et capitaneus vel alter eorum vel aliquis de fami-
lia episcopi non possint nec debeant habere nec tenere clavem vel
claves alicuius fontium de platea vel foro comunis nec aliquis
sue causa nec alia persona nisi dumtaxat custodes ipsorum
fontium. Et si potestas vel capitaneus vel aliquis de eorum familia
claves dictorum fontium retinuerit vel dari fecerit vel permiserit
quod dantur familie episcopi quilibet eorum puniatur et condempnetur
comuni Pistorii pro qualibet vice per sindicos qui eos sindicabunt
in .xxv. libr. den. Et nullus de familia potestatis vel alicuius
eorum audeat ascendere pectorales cum pedibus alicuius fon-
tium predictorum ad penam pro qualibet vice et quolibet contrafaciente .x.
libr. den. in qua pena contrafacientes debeat condempnari comuni
Pistorii per sindicos supradictos qui eos sindicabunt. ¶ Et ad
hoc ut mulieres non habeant materiam tota die standi in pla-
tea comunis vel foro statuimus quod custodes fontium predictorum
teneantur aperire portas que sunt circa ipsos fontes ab hora ve-
spertina mane usque ad sonum prime campane comunis que
pulsatur de sero pro custodia civitatis permittat autem ac-
cipere de aliquo dictorum fontium et nulla alia hora alicui
dent de dicta aqua. Sed omnibus aliis horis de die et nocte
dictas ianuas et ostia clausa retineant et nulla mulier
audeat se invenire in plateam vel forum pro aqua dictorum fon-
tium aliqua hora post iii sonitum vesperorum usque ad sonum
prime campane comunis. Et si aliquis dictorum custodum fecerit
aliquid contra dictam formam .xl. s. den. pro qualibet vice solvere teneatur.
Et si aliqua mulier venerit pro aqua predicta ubi prout su-
prius dictum est solvat pro qualibet vice comuni Pistorii .v. s. Et id
quod continetur in hiis duobus ultimis capitulis fuit conditum et
1290 firmatum in m.cclxxxx. ind. tertia. ¶ Volumus insuper quod capitaneus

et priores artium teneantur per sacramentum et sub pena .xxv. libr.
den. pro quolibet eorum ire ad aqueductum montis Pacani cum duo-
bus sapientibus pro porta et cum illis magistris quos voluerint
et videre et ordinare quo modo aquaque est ad primam
cisternam veniat Pistorium et super predicta mittere et componere in con-
silio populi quod si debeant super predictis. Et sicut dictum consi-
lium decreverit ita debeant effectui demandare. ¶ Et similiter
debitur capitaneus et prioribus et superstiti operis aqueductus
predicti et illis magistris quos habere voluerint fiat et si videbi-
tur una alia cisterna supra cisternam que ultra fuit
constituta ut possit in civitate maior aque abundantia
pervenire. ¶ Preterea ut maiorem aque copiam habere ci-
vitas Pistorii et priores artium presentes teneantur et sub pena .xxv. libr.
den. pro quolibet eorum teneantur mittere duos vel tres magistros
bonos et legales cum quibus esse debeant [blank] magistri
de ordine fratrum minorum si haberi poterit ad examinandum
et inveniendum aquam de Caneto et dotibus unde si potest
venire Pistorium vel prope per cloacam et non per cancellos. Et si
facta per eos examinatione viderint cognoverint dixerint et
ordinaverint quod ipsa aqua venire et duci possit ad
civitatem vel prope per cloacam et priores artium infra viii
dies presentes predicta debeant proponere in consilio rectorum
artium. Et quod debeant procedi et qualiter ut ipsa aqua
ad civitatem vel prope deduci possit. Et si predicti priores pre-
dicta non fecerint quilibet eorum solvere debeat dictam penam.
Et de predictis absolvi non possit in aliquo sil causa. Et
predicta omnia ab eo loco qui incipit volumus etc. in-
fra fuerunt condita in m.cclxxxxviii. ind. xi. ¶ Pre- 1298
terea cum dicatur pluries verum esse quod in porta Sancti Angeli sive
in porta Solis sint alique cisterne de quibus quam quibus
esse Pistorii potest utilitatem recipere ad honorem dei. quod
capitaneus Pistorii cum consilio priorum artium presentium et in
pena .v. libr. den. pro capitaneo et pro quolibet priore .c. libr.
eligat .v. bonos et ydoneos homines. s. unum pro porta
qualibet civitatis qui boni homines una cum prioribus
artium videant et examinent si est vel inveniatur aliqua
cisterna vel aliqua dictarum portarum que possit comode
aptari et ex qua possit comode venire aqua in platea
comunis vel etiam si possit in aliqua dictarum partium si aliqua
cisterna ex qua possit aqua venire in platea ut su-
prius dictum est. Et secundum quod viderint et ordinaverint
et distribuerint et firmaverint fore faciendum de de-
cem do domum vel domos vel res alias quascumque ali-
cui que staret supra aliqua vel aliquibus cisternis
vel in quibus staret aliqua cisterne ex predictis quod de
omnibus aliis opportunis esse predicta ita executioni man-
detur et solvetur pretium quod ordinaverint esse predicta quam
esse Pistorii et massarius ipsius comunis de pecunia et avere comunis
prestari. Et predicta omnia que in hoc capitulo continentur fuerunt con-
dita in m.cclxxxxviiii. ind. xii. die xxii. Iulii a dicta 1299

¶ Et ad maiorem habundantiam aque habendam in civitate vel burgis Pistorii dicimus statuimus quod in qualibet porta civitatis fiat et fieri debeat una cisterna [illegible]

110v

dic mania ualitura. Et ne eos populi dicte custodie predictorum fontium minus graventur sumptibus et expensis et ne ipsi
cives consilium dictum cum ultius fatigentur. Volumus
quod forensis bonsegnoris custos leonis comunis perusii sit
pro comuni perusii custos fontium de platea et foro comunis ipsius
et habeat et habere debeat quolibet anno pro ipsam custodiam
faciendam a comuni perusii de pecunia ipsius comunis .xij. libras denariorum
pro quo salario teneantur ipsos fontes bene et sollicite cu-
stodire et eos sumptibus et expensis teneatur purgare tergere et
mundare ad minus quolibet mense semel plus sicud
prioribus artium videbitur expedire. Et ea que continen-
1289 tur in capitulo fuerunt condita in m.cc.lxxxviiij. indictione .xij. Pre-
terea volumus quod potestas et capitaneus et priores artium civitatis perusii
et quolibet eorum teneantur et debeant observare et observari fa-
cere reformationem factam in consilio populi perusii sub tempore mauri se-
romani notarii alias reformationes comunis perusii que loquitur de ci-
mine et castari aqueductus. comunis perusii. Et ipsam teneantur
et debeant executioni mandare de mense novembris et decembris
proxime venturis. Et quod priores artium qui fuerint de dictis mensibus
teneantur et debeant dare et dari facere illam quantitatem pec-
unie que continetur in dicta reformatione pro comune et actore dicti aque-
ductus ad penam .c. librarum denariorum. quam penam comuni perusii solvere
teneantur si predictam executionem non mandaverint cum effectu. Et
quod grotos dragoni magister dicti operis qui fecit et laboravit in
dicto opere debeat habere claves domorum que sunt ultra ecclesiam
sancti angeli foris portam in quibus domibus possit dictum opus
facere et recondere que sibi videbuntur et placuerint. Et quod fenaminta
comunis existentia in dictis domibus et melius recipere debeat vel
habere a comuni pro custodia ipsarum domorum. tempore quo opus habuerit et habere
debeat a comuni pro custodia ipsarum domorum ab hodie anima quolibet
anno .c. solidos denariorum tantum et non ultra. Si autem noluerit custodire dictas
domos pro dicto salario teneatur ad custodiendum Symonello
domini rustichini sine aliquo salario. Et hoc capitulum ab eo quod in
capite predicta volumus quod potestas capitaneus et priores artium
1308 etc. fuit additum in m.ccc.viij. indictione .vj. die prima octubris.

Capitaneus teneatur facere recaptari
et reparari et refici unum fontem
2 in qualibet porta civitatis. scilicet illum fontem quem
consiliarii cuiuslibet porte in sua porta duxerint ordinandum. Et quod
domini capitaneus de mense aprilis sequentis ante predicta super pallio comunis cetera
II ordinari facere teneatur in quibus extendatur pro refectione dictorum
fontium et operibus necessariis de avere comunis .m. librarum denariorum videlicet
in quolibet fonte .cc. librarum denariorum. Et potestas et capitaneus teneantur predicta exe-
cutioni mandare quinque debitum exercitu priores consilia
nos super aptationibus reparationibus refectionibus et necessitatibus
dictarum fontium. Et si capitaneus fuerit negligens ad predicta fieri
facienda et executioni mandanda solvat de suo salario comuni
perusii .c. libras denariorum. quos massarius retinere debeat pro comuni si predictus capitaneus
fuerit contrafactum. Et volumus quod fons plantarose
sit ille fons qui recaptari debeat et refici pro porta

sancti petri in quo expendantur dicte .cc. librae. de avere comunis perusii si non
poterit pro minori pretio pro complendo. Et istud capitulum usque huc fu-
it mutatum et de novo conditum. in m.cc.lxxxxij. Et de hiis 1292
faciendis capitaneus absolvi non debeat ullo modo per consilium vel
alio modo. Et si solveretur talis absolutio non valeat ullo modo
sed penitus sit inanis. Et hoc capitulum non obstet novis fontibus
faciendis qui fieri debent secundum formam capituli constituti. Sed illud
capitulum quod loquitur de novis fontibus faciendis effectum debeat con-
sequi. Et teneatur dictus capitaneus facere murari et aptari de
bonis lapidibus arena et calcina balneum quod est in pertinentiis
montis alti expensis hominum dicte contrate. Et ad hoc faciendum eligatur
unus superstans pro toto mense ianuarii ad dictum balneum fieri
faciendum et habeat de suo salario ab hominibus dicte contrate tres libras denariorum.
Et superstans qui fuerit electus ad dictum balneum si fuerit ne-
gligens et non fieri fecerit solvat comuni perusii nomine pene .x. libras
denariorum. Volumus insuper quod ad omnia et singula in hoc capitulo contenta
ut supra fuit notata ad que tenetur et facere et facere
debet capitaneus ad hoc eadem sint facienda et sub eadem pena predicta
potestas comunis perusii similiter teneatur que additio fuit facta
que valere debeat a die .xxvj. mensis augusti inantea sub anno
domini m.cc.lxxxvj. indictione .xiij. 1286

De emise mari
Potestas et capitaneus teneatur facere congregari maius consilium civitatis 3
perusii in quo proponatur et tractetur [ut] in civitate perusii possit esse ma-
ior habundantia aquarum et qualiter reinveniatur et meliorentur
veteres fontes et fiant novi et putei [circa] circa civitatem. Et quicquid
quod per ipsum consilium dictum fuerit et ordinatum. Potestas et capitaneus
teneantur observare et [effectui] demandare. debeant etiam recludere se-
mel [in] dictos fontes civitatis et extra civitatem et eloca-
nas ipsorum et manutenere et facere aptari ipsos fontes et elocanas
III ipsorum sicut necesse fuerit. Volumus etiam quod potestas et capitaneus domini
se mari debeant et teneantur facere mittere per custode vel guar-
diano fratrum minorum de perusio et priore fratrum predicatorum de perusio
ut dent eis illos fratres qui melius cognoscant qualiter civitas
perusii possit habere maiorem habundantiam aquarum secundum quorum
consilium in predictis procedatur. Et specialiter debeant videre
aquam de monte pagano cum aliis magistris quos potestas et
capitaneus cum prioribus artium eligere voluerint et si dicti fratres et ma-
gistri invenerint quod dicta aqua de monte pagano perusium
venire possit dicti potestas et capitaneus debeant et teneantur secundum
consilium predictorum procedere super dicto opere fieri faciendo. Et si potestas
et predicta fieri facienda fuerint negligentes .V.c. libras denariorum quolibet
eorum negligens de suo salario comuni perusii solvere teneatur.

Capitaneus teneatur
4 compleri facere ad expensis comunis perusii
fontem [bonigiani] porte heburnee et fontem sancti galgani porte sancte
IIII susanne et fontem de pastina porte sancti angeli. Et predicta omnia supra
nominata capitaneus fieri faciat et procurare. Item teneatur fieri facere et comple-
ri expensis comunis perusii unum fontem in porta solis ubi melius
et utilius fieri poterit et hominibus dicte porte videbitur convenire et

III

Et fiat similiter reaptari expensis cois fontis sci petri. et fuit sic corr̃u sub dc̃o modo et iure. Quod iudex sup uiis tñatur et debeat face eleuari tr̃a q̃ est iux platea et incima fontis uegii et fontis bonughani et explanari et explanari facere ab hoibz castror̃ et uillar̃ port̃ lebuntice sic ei uidebitur. Et faciat explanari et actari acciis hoibz uiã acciis fontibz usq̃ ad ecc̃am sc̃i iacobi p ut melius fi pot ad penã .xxv. lib. d. de suo salario. Et addeo q̃ incipit q̃ iudex sup uiis etc. addictũ fuit in occcclxxxviii. mo. vi. die io. ecctus. 1308

Quia uie ad utilitatẽ et comodũ ptinet singlor̃ ipãs illesas manutenegi uolentes ordinamus et facie uolumus obsuari. Quod iudices sup dc̃a cois pisi tñar et debeant oẽs uias ciuitatis et burgor̃ pisi et publicas et uicinales et etiã totius comitatus ubi necc̃e fuerit ab hoibz et psonis cont̃ te face repari et reaptari ubi e͞ent deuastate sine malitia. Et occupatas et impeditas face exoccupari et expediri ab occupante ul' impediente quã sup fuit sub tus fiam intra .viii. postquã aliã et iudicibz pot ul' capit fuerit denũtiatum. siñ pponat quis noie suo ul' noie cois pisi. Et ipsi iudices potestatis et capit et quibz eor̃ cognosce debeant oẽs questiões occupatois oĩuz uiar tã publicar̃ q̃ uicinaliũ si occupate aut suppresse fuerint ab aliquo ul' ab aliqbz psonis tam in ciuit' ul' burgis quã in comitatu districtu pisi sũma sine decimo libelli porrectiõe et sine strepitu et figura iudicii et cuilibet eor̃ et iudici iustitie sup dc̃o soluat p uice qualibz .x. lib. den. quor̃ medietas sit cois et aliã hãt accusator cũ diffinitiões et terminatiões pot et capit ita tas habeant et faciant obsuari. Quicũq̃ nõ accepit ad coptimũ aliquã uiã adaptandã et nõ obsuauit q̃ pmis quadruplũ quãtitatis accepte p ipõ coptimo faciẽdo coi pisi soluere teneatur et coptimũ p cõple et h intelligatur ap̃tita et futura. Et t̃minos ipãr̃ uiar̃ qui fuerint copti et suppsi ab aliquo cũ sepibz arboribz ul' aliis rebz tñatur ipẽ iudex iustitie discopiri face ab occupante intra .viii. dies postq̃ ei fuerit denũtiatum. Via aut̃ que fuit ca a burno maiori iuxta usus ciuitat' quã ab uno maiori eẽ uicinaliq̃z pte in comitatus et districtus sẽ tñar et debeant iudẽ iudex teneri face bonas et amplas sic melius si potit et stat ita et face tñatur. q̃ quelibz uia pisi sit et eẽ debet ampla ad minus .x. pedibz et uia uicinalis .viii. pedibz ad pedẽ cois pisi. Saluo q̃ si aliqua ipãr̃ uiar̃ ẽ maior et amplior debeat remanẽ. Et ipãs uias et qualibz ear̃ ipẽ iudex iustitie cois pisi qui erit p tpã sic t̃minet ul' t̃minari faciat et sit tam tpa sui offitii et ex suo offõ quã et ad petitiõez petentis nõ obstante aliqua poñe ul' defẽtiõez quã aliquis hũisset de eis ul' aliqua ear̃. dũ in p̃dcã nõ intelligatur nec locũ habeat iuxta nouus fcis cõmissis p eẽ pisi q̃ remaneat ut fcẽ sũt et intelligantur. q̃ sit uia publica p quã pisi itur et in pot p quẽcũq̃ et ubi ẽ ciuitas. Si nõ iudex iustitie nõ fecit ul' si fecit p̃dcã ut sup̃ius dcm̃ ẽ soluat pene noie coi pisi de suo salario .c. lib. d. hinc p̃ntẽ capto nullo alio capto ul' ordinamto obstante. Et p̃dcã iudẽ iudex sub dcã pena face tñatur cõstringẽdo hoies et psonas hñtes face iux ipãs uias et qualibz ear̃ q̃ ipãs explanet et aptẽt ita q̃ nullũ impedimẽtũ remaneat in ipis uiis ul' aliqua ear̃ ad minus intus usus uiã cuiusq̃z pte. Si nõ ille ul' illi cui ul' quibz p̃ceptũ erit p dcm̃ iudicẽ q̃ dcãs uias explanet et aptent si nõ aptauerit ul' aptauerint t̃mino ei ul' eis p̃fixo soluat quilibz eor̃ pene noie .x. lib. d. Et nichilhoi dcãs uiã aptare tñantur et cogantur ut dcm̃ ẽ. Et si sup dcãs penis et bãnis pot et capit et quilibz eor̃ tã ipm̃ iudicẽ quã spales ul' spales psonas cõdẽpnare teneantur si extitit in aliq̃ cõtẽm et cõdẽpnatõez exigẽ pro coi. Et siquas uiã iudẽ iudex inuenerit occupatas sepibz ul' arboribz ul' aliis rebz ab occupantez ul' tenẽtez faciat expediri quilibz de suo latẽ postquã aliciu fuerit iniunctũ. Et siquis intra .viii. dies nõ obsuauerit p̃cepta dcĩ iudicis soluat pro uice qualibz .x. lib. d. et quor̃ medietas sit cois et aliã hãt accusator. No. pena .x. libr. q̃ nõ splanaret et nõ aptaret uias. No. pena.

Et si quis hũit rẽ suã iux uiã possit cedẽ uiã libaz psuã rẽ et at ab aliis dimittẽ ad suã uoluptatez sui cõdictõe uicinor̃ dũ modo mittatur et fiat ad modũ et equalitatez p̃ie uie sui stante. Et sit similis par et equa tali modo q̃ nõ p̃stet incomodũ aliquibz cõuicinis hñtibz sui tatẽ. Et alit̃ mutari nõ possit n̄ de uoluptate oĩuz uicinor̃ qui cõsueti sũt hẽre iter p ipãm uiã. Contrafacientez pot et capit tñatur cõpellere oibz suis sũptibz et expẽsis istatũ pristinũ reducẽ. Et h locũ hãt in p̃terito et futuro. Et intelligatur h tam de uiis cõe ciuitat' q̃ in ciuit' et ext' ciuit' dũ modo intra ciuitatẽ et in ciuitate mutatio uie fiat de uoluntate cõuicinor̃ et iudicis potestatis qui p̃erit uiis. Que uie possint mutari in ciuitatẽ put cõuicinis et dcõ iudici uidebitur melius et pulcrius expedire. h quidẽ cap fuit correctũ et mutatũ et i plibz locis de nouo cõditũ in occcclxxxviii. Ind. xii. 1299

Et siquis hũit rẽ suã iux uiã possit cedere uiã libaz p suã rẽ et mittere aliũdẽ ad suã uoluptatẽ si fuerit de uoluptatẽ oĩum uicinor̃ dũ modo mittatur et fiat ad uoluptatez et modũ et equalitatez p̃me uie sui stante et sit simil' pãrã et eq̃tali modo q̃ nõ p̃stet incomodũ aliquibz uicinis hñtibz finitates. Et alit̃ mutari nõ possit n̄ de uoluptatẽ oĩuz uicinor̃ qui cõsueti sũt hẽre ac ire p ipãz uiam. Contrafacientẽ pot et capit tñat cõpellere oibz suis sũptibz et expẽsis in statũ pristinũ reducẽ. Et h locũ hãt in p̃terito et in futuro. Et h intelligatur tam de uiis cõe ciuit' quã in ciuitate et extra ciuitatẽ mutatio uie fiat de uoluptate uicinor̃ nõ obstante aliquo statut' ul' ord' in oĩuz loquẽtez dũ modo p p̃dcã nõ possit occupari ul' ĩpediri aliqua uia cois ul' uicinal'. Et si occupata repitur pot et capit tñat ipãz exoccupari face ad penã .c. lib. d. Et hic .c. fuit cõditũ in occcclxxxii. Ind. xv. 1302

Sup dcõ cap addidimus statuẽtes q̃ q̃cũq̃

p̄ imp̄tius mutauit aliquā uiā publicā ul' uicinalē ꝛ ad .x. annis citra sine licentia ꝯsensu ꝛ uoluptate oīum manoꝛ qui ꝯsueti erint hīc iter p̄ ipsam uiā tnār̄ ꝯstringant̄ p̄ pot' ul' capit' ul' coꝛ ul' alicuī coꝛ iudices seu iudice illam uiā oīb; suis expensis in suū locū reducē et ipā; meād amplitudinē manutenē nō cauatā ul' occupatā ut erāt actenus ꝯsueta nō obstante aliqua ꝯcessioē fcā cīoē p iudicē iustitie ul' maioꝛē ul' aliū offitialē cois puſ Et si pot' ul' capit' h' nō fi fecit ad petitioē petentis sine libelli poꝛrectioē ꝛ litis ꝯtestatioē ꝛ sine strepitu et figura iudicij ul' si ipē ꝯfaciēs nō obediret puniatur ꝛ quil; eoꝛ .m. ē. lib. d.

1304 ~~Et h' c. ab eo loco qui incipit supradco cap' ꝛ c. i. fuit fcs in millo. cccuij. ind. sa. die ~~ ~~xxuiii. ianu. a. lis ubi p̄ retur manā ualitur.~~ Quod dns iudex tnatur ꝛ debeat uiculo iuramti. ad penā .c. lib. d. de suo salario ad petit' cuiuscūq; petētis explanari et actari facē uiā que uadit ad carpā q incip' a domo monti iacobi ꝛ uadit ad eccīā sce marie port' sce susane us; ad pedē mun eccle scī bn̄dicti de carpa. ab hoīb; uillaꝛ et castroꝛ districtus port' sce susane put ꝛ sicut sibi uidebitur faciendū. Et tnātur ꝛ debeat expēsis cois puſ muri Ciuitatis qui ē ām domos q̄ ꝯd fuerit dni conualdi Brune qui est equal' tre dcē uie ꝛ q' debeat bānū facē dcm̄ muꝛ altū ꝛ amplū sic ē alit' murus et cū uno pectorali acto ad stanodū ꝛ demorandū; et cū bonis lapidib; calce ꝛ arena ꝛ ille q̄ p̄mmonī ꝓtio fecit illi tnātur ꝛ debeat ꝛ faciat stabiliri. Et priores artiū qui nunc sūt p tpē fuint tnāt ad dcā; penā facē illi cui stabilitus fuit dcs murus fieri facē apodixā de illa quātitate p qua fuit eid' stabilitus ꝛ mas' tnāt ad dcām penā sibi dare illā quātitatē pecunie qua sibi fuit fcā apodixa ꝛ si iudex fuit negligēs debeat sub pena .c. lib. d. de suo salario ꝯdēpnari ꝛ q' nulla p' debeat facē turpitudinē ī una q̄ uenit a domo berardutij rubei porte hebūr usq; ad domū filij aie nec ꝯponnitur facē in dcā uia. ad penā .xxv. lib. d. ꝛ dcs iudex possit īquirē ad dcā; penā; Et q' tnātur matonari facē expēsis uicinoꝛ hītiū domos ꝛ possessioēs iux' uiā que ē iux' ecclā; scē marie noue ꝛ iuxta monastiū scī blomē ad dcām penā;

Jt tnātur ꝛ debeat dcs ~~iudex~~ ad penā .l. lib. d. de suo salario fi facē uiā inclusio p'sino ad pet' cuiuscūq; petētis ad spedalichū usq; ad portā uille ualiani ab hoīb; uniūsitatib; uillaꝛ ꝛ castroꝛ districtus puſ q̄ sit ambla ꝛ larga sicut ē uiā noua q uadit de Ciuit' puſ ad lacū ꝛ minij debeat ī melius plani fi potit ꝛ q' tnātur dari facē hoīb; uniūsit' dcāꝛ uillaꝛ p'tē aste ꝯtingētē; p'rata focularioꝛ ipāꝛ uniūsitat' dcē uie ad faciēd' adtand' explanādū; ꝛ afoꝛmādū; ī ꝛecādū; ponte sīli pontes ī necē fuīt faciend' ītrcā uia faciend'. Et dcs iudex possit ꝛ tnātur cogē et cōstringē eos ꝛ singlās uniūsitates p'dcās ꝛ eos gūare realit' ꝛ p'sonalit' put ꝛ sicut ad expeditioē; p'missoꝛ uidebitur ꝯuenire. Et q' tnātur ꝛ debeāt ad dcā penā ꝛ ꝯdēpnare et ꝯdēpnatōes facere ꝛ exigere tam uniūsitates q̄ spāles p̄s ipāꝛ uniūsitatū qui ul' que nō obedirēt mādatis ipīus ~~ipīus iudicis~~ ul' nocē ipīus sm̄ formā statut' dcī cois puſ. ul' nō facerent dcā; uiā put s' dcm̄ nullis penis ꝛ quātitatib; penes sm̄ formā statut' ꝛ ord' cois ꝛ ipsi puſ ꝛ exactoē; facē de p'dcis ad dcā; penā. Et si dcs ~~iudex~~ esset negligēs ī p'dcis tnātur iud' qui sindicabit eiuād' iud' ꝯdēpnari cōi puſ. ~~Et hec sit p'sta;~~ Tnātur dcs ~~iudex~~ facē matonari ꝛ actari ꝛ expediri fontes qui sūt de pastina iux' ī dnāꝛ scā fraciasci ꝛ iux' domos p'i petri de solio p illos quib; eid' iudici uidebitur ad penā .xxv. lib. d.

Et q' dcs ~~iudex~~ tnāt ꝛ debeat facere actari fontē qui est ī ptinētijs ne ꝛ iux' ī hered' ia copelli dnic petr ab hoīb; uille p'ulucioni uille casole et casamāce ad dcām penā. ~~Item~~ tnāt dcs ~~iudex~~ tnāt facē fieri quēdā muꝛ ēe porte sce marie noue quatur ad foueū nouū iux' foueū ita q' trāseuntes per uias nō possint uidere turpitudinē q̄ fit in dcō foueo expēsis cois puſ ꝛ dcs ~~iudex~~ tnātur facē bānuri dcm̄ muꝛ ꝛ qui p'mmoni p'tio fecit illi debeat stabulire. Et priores artiū; tnātur facē apodixas illi cui fuit stabilitus dcs murus ad dcā penā. ꝛ ꝯrar' cois tnāt solue dcō dn̄i ad penā .xxv. lib. d. de suo salario ꝛ q' tnāt facē fieri et de pingi duas maiestates beate ūginis una sit intus ꝛ alia de foris portā p'dcāꝛ. ꝛ mas' tnāt dare dn̄i p'dcis ad penā p'dcāꝛ. P'terea uolumus stat' q' dcs ~~iudex~~ sup' uijs tnāt ꝛ debeat facē matonari uiā ēe duas portas porte scī petri a dcis duab; portis usq; ad canēs hoc modo. videl; expēs' cois faciat matonari p medium me sic debet p formā stat' ꝛ expēsis uicinoꝛ a latib; sm̄ q' debēt ꝛ tnātur p formā statuti ꝛ debeāt ūos ꝯuicinos ꝯstrigere ut p'dca faciat. Et quil; mas' tpē sui offitij tnātur dare de auere cois puſ .xxv. lib. d. p dcō opē faciēdo ꝛ priores artiū; tnātur facē apodixā; ad penā .x. lib. d. ꝛ dcs ~~iudex~~ ꝛ priores tnānt obs'uare ꝛ obs'uari facē. ad penā .xxv. lib. d. Insup' tnātur ꝛ debeat expēsis cois fi facē muꝛ Ciuit' existē iux' hospitale p. scī angli ꝛ q' priores artiū qui p tpē fuint tnānt ꝛ debeāt dare operā et studiū; ꝛ p'dcā exequātur. ad penā .l. lib. d. ꝛ tnānt facē fi apodixas p expensis faciēdis ꝛ oīb; sup'dcis et nunc debeat obs'uari. ~~Et ab eo q' incip' q' dcs iudex ꝛ c. ordinā fuit in. mccc uiij. ind. vi. die p'o iulij et nunc uacat ꝛ c.~~ 1308

VI Siquis hēt ul' hūit ul' hīe debet uiā p'ue; aliauī ꝛ ille cui ~~res~~ fuit noluit ꝯcede andiuī siue uiā patiū locū; p q̄ ē ē sibi minus ī comodū siue

[illegible]

daṗnu𝔷 possit ei accidē suā fraude. Et si ille qui deberet
hr̃e viā ul' andituz p illu𝔷 locū non inuenit eundo paluū
locū soluat de suo. xl. s. d.

Si aliquis hr̃it viā intrā
rē alicui p quā debeāt 7 sic ↄsuetus ire ad suā rē 7 ille
cui fuit res siue possessio ab utraq𝔷 pte si uoluīt trāz
traxerīt de dc̃o loco 7 mittē paluū locu𝔷 ubi sit sibi mi
nus incomodu𝔷 suū daṗnu𝔷 possit ipa𝔷 mutare tollē
et remouē 7 mittē aliūde p rē suā arbitrio duo𝔷 hoī
VII nū quo𝔷 unus eligatur p illū qui viā mutare uoluīt
et alt' p illu𝔷 qui debet hr̃e viā p̃dcā𝔷. Et si duo admi
tatōē faciēda𝔷 7 assīnāda𝔷 electi nō eēnt ī ↄcordia. capit
aliū addat et illud in quo ul' de quo fuīt ↄcordās
capit faciat obsuari 7 ↄfacienti 7 nō obsuanti. capit
auferat pene noīe. x. lib. dū modo via que reddi tū
sit equalis uie que accipitur 7 similis 7 eiusdē eē de
beant quātitatis.

Ut ḷe publice existētes
sup foueis ↄsistētib𝔷 a porta p quā itur ad scām iuliană
et exeūtib𝔷 7 uenientib𝔷 ad viā pb̄r burgi scī petri 7 ad fō
tē nouū nui ppli ñ occupētur uł apphēdātur nec ifō
ser p aliquā psona𝔷 nō obstante huic caplō aliq̃ cap
fcō ul' faciendo ppli uel cōis. Et si potestas ul' capit
ul' aliquis co𝔷 pmittet q de dc̃e fouee seu fosse occupa
VIII rentur ul' apphēderētur pĕat de co𝔷 salario. c. lib𝔷. Et
de hys absolutiōē petere nō possint nec eis absolutio
ↄcedi ualeant ullo modo. Et p̃dcā locū hr̃nt ī oīb𝔷 foue
is siue fossis burgo𝔷 pus dū modo id nō piudicet reli
giosis 7 spālib𝔷 psonis quib𝔷 ↄcessu𝔷 ē e eis aliquis a
cōi. Sup quib𝔷 ↄcessionib𝔷 oīb𝔷 reuocētis ponatur
duo boni hoīes unus quo𝔷 sit not̃. Et hr̃nt p eo𝔷
salario. xx. s. p co𝔷 quol𝔷 a cōi. ṫnatur insup pot
et capit ex offitio sine libello 7 strepitu iudicij 7 iuris
solēpnitate expedire 7 occupare facē foueas cōis pus
circū circa burgos 7 ciuitatē pus ab illis qui occupaue
runt seu impedierīt de ipis foueis seu aliqua ear sic
p eē pus olim missa fuerit. ~~Et id q continet in isto~~
~~ultiō. c. fuit ↄditū~~ sub ao cc lxxxv. ind. xiij.

Nemini liceat
deriuare aquā de via pūr ad porta hebruitea usq𝔷
ad fontē scī prospi 7 a beatē portā usq𝔷 ad eccā𝔷 scī ia
IX cobi a domo filio𝔷 iacobi bonasigne p viā nouā usq𝔷
ad fontē uegij ↄfacienti pot 7 capit auferat pnice q̃
libet. x. lib𝔷.

Nulli liceat īpedire in ciuitate ul' burgis cursu𝔷 a
licui' aque qui' lib̃e decurrat p loca ↄsueta sic ē acte
X nus ↄsuetu𝔷. Et qui ↄfecerit soluat p uice qual𝔷. c. s. et
qual𝔷 possit eē accusator 7 accusanti hr̃ni medietas pre
beatur.

In siquacūq𝔷 pte comitatus 7 districtus pus aliq' fluīi

seu fossatū p̃stare seu p̃stabit aut p̃stitit ip̃ecluti
tū ul' daṗnū alicui uie pūr ita q ipediret ul' ipedi
ri possi𝔷 nimiā habundātia aqua𝔷 ul' occō alicui' cluse
studiose fc̃e ul' arbo𝔷 existētiu𝔷 ī dc̃o flumē seu fossatū
alicui' impetu misitu𝔷 iter seu auditus euntiū 7 redeū
tiū p illā viā que occōib𝔷 p̃dcīs ul' aliquo eo𝔷 ipe
diretur ul' ipediri posi𝔷 seu daṗnūdaret ul' dedit
ab uno āno citi aut dabit ipostez alicui pusino ul'
comitatēsi ul' ī bonis alicui' pus' ciuis ul' comitatēsis
illud ipeclusitu𝔷 7 occū𝔷 nocuū q p̃stat p̃stitit seu p̃
stabit ipeclusitu𝔷 seu daṗnu𝔷 uie ul' spāli psone p
XI hoīes comitatus qui ↄsueti sūt ire 7 redire p illa𝔷
viā tollat 7 talit ap̃tet q flumē seu fossatū p lec
tū suū decurrat p ut melius decurrē ↄsueuit ita q
de inceps nullū p̃stet ipeclusitu𝔷. Et id fiat expēsis
hoīu𝔷 de ↄtrata. Pdcā mādamus firmit statuē
tes q oīa molendina 7 eo𝔷 cluse que sūt ī fluīb𝔷 cay
ne 7 nestoris a molēdinis dnī saraceni 7 ↄsortū p
sitis uinp tinētis castri manani usq𝔷 ad pontē pōi
tū 7 inde flumē nestoris ip tinētis castri mōtis ubia
ni et ipā molendina dnī saraceni nicole 7 ↄsortium
emīdebant 7 emātur p cōi pus 7 p̃tio 7 expēsis qb𝔷
spectat utilitas p totū mēse maij quib𝔷 ēptis d ipis
fluīb𝔷 7 formis debeāt remouēda tolli. Et sup p̃dcīs
p dnm capit 7 priores artiu𝔷 eligātur. iiij. extima
tores boni 7 ydonei 7 unus not̃ quo𝔷 extimatioī
nō eēt ↄtentus. Nullus pōā de ciuitate ul' comita
tu ul' aliunde audeat ul' p̃sumat ire ad macinādū
bladu𝔷 ad molendina illius ul' illo𝔷 qui extimati
oni p̃dco𝔷 nolēt eē ↄtenti. Et qui ↄfecit puniatur
p qual𝔷 uice. xl. s. d. 7 pdat bestiā 7 saumā qua𝔷
portabit ad macinādu𝔷 7 quil𝔷 eē ualeat accusator
et hr̃at mediu𝔷 bāni. Et si capit p̃dcā ñ faciendo
fuīt negligēs soluat cōi pus pene noīe. x. lib𝔷. dn̄i.
Et nulli liceat in dc̃is fluīb𝔷 nec alto eo𝔷. ī. dc̃os
ↄfines seu t'minos edificare seu edificari facere
aliquid opus ul' laboreriu𝔷 sub dcā pena. x. lib𝔷. dn̄i.
Et ea que ↄtinet̃ in istis duob𝔷 ultīs. c. fuit ↄ
dita sub ano dnī. cc lxxxv. ind. xiij.

Quia offiīi potestatis
Uel capit requiruntur unius
7 fontib𝔷 7 alijs laborerijs fiendis aptādis 7 repan
dis 7 frequentius aliqn̄ potestatis quā capit' uigo
XII ruli petitur ipredictis p̃senti caplō statuimi'
ordināntes q potās 7 eius offitiales uiāt possint
et debeant facē 7 fi' facē g suū offitiū exercē 7 oī
b𝔷 7 singlis causib𝔷 7 meatib𝔷 loquentib𝔷 de vijs fō
tib𝔷 7 laborerijs fiendis aptādis 7 occupandis et
reparandis que capit face debet ↄforma alicui' ca
pl' ↄstituti ita q ipē pot cōis pus 7 eius offitiale.

possint et debeant sic ipse capitaneus facere de predictis ubicumque dictum capitulum singulariter nominatur non obstante quod illud capitulum seu pars eius solum de capitaneo faciat mentionem. ~~Et hoc capitulum conditum fuit sub anno domini .M.CC.lxxxvi.~~

1286

XIII

13 Nullus possit ponere nec poni facere

nec fossam per litamine colligendo facere nec fieri facere in aliqua via prope civitatem Pistorii ad medium miliare. Et qui contrafecerit teneatur solvere pro vice qualibet .xx. solidos et quilibet valeant accusare et medietatem banni habeat accusator. Et quicumque fecerit foveam in via que vadit ad sanctum Benedictum sine fine vel litamen posuerit vel poni faceret solvat et solvere teneatur communi Pistorii ille qui in ipso fecerit litamen. Imposuerit vel proiecerit muris publicis. Et ipsum litamen facere permanere teneatur solvere decem penam. ~~Et hoc additio huius capituli quod incipit. Et qui contrafecerit fuit condita sub anno domini .M.CC.lxxxii. Indictione .x.~~

1282

14 Ut potestas et capitaneus

et alii Pistorienses de aqua putei de platea communis Pistorii copiam et habundantiam habere valeant et eam aurire seu auriri facere absque labore continui gravitate statuimus et ordinamus quod capitaneus Pistoriensis postquam presens statutum clausum est de mense Ianuarii fecisse et firmiter teneatur facere fieri et apponi ad puteum de platea duos caldariolos bonos grossos convenienter ferreos vel ereos et unam catenam ferream convenientem prout videbitur convenire ita et longam quod cum ea et caldariolis supradictis commode auriatur aqua de puteo supradicto et faciat fieri capitaneus ante dictus ad dictum puteum unum circulum ligni bonum et sufficientem in cum colo(n)pnis que magis provenire ac utilius videbitur ita quod quilibet pro suis comodis et necessitatibus aquam de dicto puteo aurire possit et auriri facere prout ei fuerit opportunum. Nulli tamen aquatrangole seu aqua vendentes licere nolumus de inceps aquam aurire de puteo prelibato per se vel alios ullo modo et ille qui contrafecerit .xx. solidos denariorum pro vice qualibet solvere teneatur. Et credatur iuramento accusatoris et quilibet valeat accusare. Et in eodem mulier contrafaciens a dicto puteo depellatur hoc capitulum erat in statuto communis.

15 Nullus barberius

seu alia persona audeat vel presumat retinere vel habere in via que vadit subtus voltam palatii communis Pistorii aliquam perticam vel lanceam vel bancam ultra mensuram unius pedis nec retinere ibi bancam vel rotam vel edificium rote pertransitum nec sanguinare in ea nec sanguinem habere vel tenere aliquo modo extra cameras nec etiam in via ab ipsa volta usque ad domum olim domini elemosine. Et qui contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum teneatur solvere pro vice qualibet .C. solidos denariorum. Et quilibet valeant accusare. Cuius banni medietas sit communis et aliam habeat accusator. Et potestas et capitaneus de predictis et super predictis teneatur inquirere per se vel per iudices de ipsorum expressa voluntate.

XV

16 Ad honorem et statum et comodum

Statuimus [illegible] ordinamus quod nullus macellator vel alia persona audeat facere vel [illegible] aliquam turpitudinem vel [illegible] loco [illegible] domos communis Pistorii edificatas [illegible]

civitatis et comitatus Pistorii murari et aptari debeant universa castra comitatus Pistorii videlicet illa que in confinis districtus Pistorii commorantur scilicet castrum Castillionis filiorum Fusci, castrum Plagarum, castrum de Galchis et castrum Panicalis. Et alia que aptari debent et murari et quacumque porta ipsorum vel alicuius eorum videbitur opportunum excepto communantiam dictorum castrorum vendicatam seu que vendideret. Item intelligatur in castro Pagarum et omnibus aliis castris comitatus Pistorii. Et homines universitates hominum qui tempore guerre et seditionis ad ipsam castra recursum soliti sunt habere scilicet habuerint teneantur et debeant adiuvare homines ipsorum castrorum ad ipsam aptationem muralium faciendam pro parte cuilibet contingente sine [illegible] — fecula num ita quod homines ipsorum castrorum et illi qui ad ipsa castra recurrunt secure valeant permanere. Et potestas et capitaneus predicta observari faciant et non ad implendum aliquo statuto communis vel populi non obstante nec aliqua reformatione consilii vel rectorum sive ordinamento aliquo quod in contrarium loqueretur. Et si potestas et capitaneus hoc facere neglexerint et de facto exequi quam primum eis fuerit postulatum teneatur solvere quilibet eorum .C. libras denariorum communi Pistorii. Preterea volumus firmiter et precise statuentes quod capitaneus pro tempore mense

XVI

Ianuarii vel Februarii eligi per priores artium facere teneatur .V. bonos homines scilicet unum per portam qui cum ipso capitaneo predicto tempore ire debeant ad montem Bolongnam qui est prope monasterium montis Benlis in confinio inter comitatum communis Pistorii et communis Bononie et ibi cum dictis hominibus bonis videre examinare et deliberare in qua parte et quo et quali conditione fieri possint unum castrum novum in loco predicto et sic ipsi capitaneus et boni homines deliberaverint et designaverint fieri debere dictum castrum, ita ipse capitaneus ad effectum perducere teneatur.

17 Eligantur boni homines

Anno quolibet qui sit cum domino capitaneo et prioribus. Qui homines sciantur et inveniantur cum dominis terrarum montis Grossi de predicto monte tractantes de ipso emendo ipsum montem pro communi Pistorii ut bene ematur aliquam eligantur secundum extimatores qui extiment ipsum montem et ipsam extimationem in scriptis reducant. Et pro ipsa exspectant homines dicti montis vendentes ipsum communi Pistorii et tempore ipsius capitaneus incipiatur fieri castrum in dicto monte in nomine Ihesu Christi. Et predicta omnia fiant expensis communis Pistorii et expensis hominum totius comitatus porte sancte Susanne. Et capitaneus teneatur facere compleri ipsum castrum tempore sui regiminis et si non fecerit puniatur pena .CC. librarum denariorum de suo salario communi Pistorii persolvenda. Et presens capitaneus et priores possint eligere unum superstitem qui incipiat fieri facere dictum castrum tempore dicti capitanei. Qui superstes habeat de suo salario a communi Pistorii .xxv. libras denariorum et unus notarius eligatur per capitaneum et priores qui sit cum dicto superstite ad faciendum dum fit dictum opus. Et habeat a communi Pistorii .xv. libras denariorum. Dum modo in dicto castro fiendo non possit ire ad habitandum aliquis de castro novo vel eius curia. Et si aliqua ecclesia habet terras in dicto monte ematur per commune Pistorii tantumdem terre et alibi quod valeat illud quod valet terra dicte ecclesie posita in dicto monte secundum extimationem faciendam per extimatores a predictis electos a dicta terra empta

XVII

V

1285 detur ipsi ecclesie pro cambio sit quam habet in dicto monte. Quod capitulum fuit correctum et mutatum sub anno domini .m.cc.lxxxv. indictione .xiii.

18 Capitulum tractatur fasc[icul]

XVIII Quod homines de pleno iniquo e podiu[m]
legum iniquo podio homines sui patrimonii castrum fecerunt adire quisitores hominum dicte ville seu dicti castri ad inimandum et facien dum foucas suas fossas circum circa ipsum castrum sic fuerit oportu num. Et capitaneus negligens non debeant aprocam.

19 Capitulum tractatur eligi facere
XIX ad brevia in consilio maiori civitatis ... ultimo iulii .iii.
bonos homines duo quorum tractatur tribus vicibus inqualibet septimana
mundare et purgare de omnibus immunditiis plateam comunis puteus
et voltam palatiorum comunis et populi et ipsa palatia et alia loca consueta
ad domo Arcebucco domini Vegoli inferius tribus vicibus inqualibet
septima et quotiens cumque fecerint puniatur quilibet eorum .iii. .xx.
s. den. Et habeat pro suo salario pro quolibet tantum quantum consilium populi ordi
1292 nabit. Et hoc capitulum fuit conditum in .m.cc.lxxxxii. indictione .v.

20 Quicumque habet vel habuerit cum aliquo (De clocanis privagiis et ...)
Inter casellas comunes in civitate vel burgis in quibus inter casellis
aliquis ex consortibus habeat privagia seu usatoria que impedimentum
seu dampnum inferant consorti et ille consors de hoc posuerit quere
moniam coram potestate vel capitaneo vel eorum iudicibus vel altero eorum
de consors qui habuerit dicta privagia seu usatoria tractatur ipsa
in clocanam que sit (vincte) in via comunis ubi comodius immitti poterit. Et hoc
tractatur facere comunibus expensis scilicet suis et alterius consortis qui dictam
querimoniam poneret vel dampnum seu impedimentum aliquod substineret.
Et si consors cui preceptum erit quod faciat predicta non fecerit in termino
ei dato aut assignato per potestatem vel capitaneum vel eorum vel alterius eorum
XX iudice solvat comuni puteus pene nomine .x. libr. d. Et predicta locum
habeant in privagiis et usatoriis que sunt inter vias publicas
aut vicinales. Volumus insuper quod ubicumque aliqua clo
canas est incepta vicinam debeat eam accipere et conducere extra
muros civitatis et burgorum dummodo clocane non debeant appro
pinquari platea comunis puteus. Item quicumque habet inter casella
cum aliquo suo vicino quibus inter casella usus non fuerit non
possit nec debeat in eis (facere) aliquam turpitudinem que preter in
pedimentum alicui suo vicino. Et qui contrafecerit puniatur pro
vice qualibet esse possit et accusator. Et habeat medietatem banni
Et ea que continentur in istis duobus ultimis .s. fuerint condita .m.
1285 .cc.lxxxv. indictione .xiii. Preterea volumus quod omnes inter casel
le et clocane que descendant et exeunt et descendunt et exire possunt
in campum pro tali debeant mitti et descendant per quemcumque locum melius
et comodius exire et descendere poterunt. aliquo capitulo loquente
in contrarium non obstante. Et insuper volumus statuentes
quod capitaneus cogere debeat omnes habentes inter casellas et clocanas prope
platea comunis puteus et circa ipsam plateam vel forum murari facere
bonis lapidibus calce et arena ipsas inter casellas et clocanas
scilicet qualibet parte a suo latere et pro sua parte ~~tantum in altum quantum~~
~~necesse fuerit~~ ita et taliter quod putredo ab aliquo
videri non possit nec fetor sentiri in dicta platea vel foro nec
immunditie vel turpitudo exire in ipsam plateam vel forum et illo
~~de dicimus observari et si in omnibus aliis inter casellis et cloca~~
~~nis civitatis et burgorum puteus~~ ita et taliter quod in nulla parte ci
vitatis vel burgorum putredo et turpitudo et immunditie ipsarum
inter casellarum et clocanarum ab aliquo videri possit per aliquam viam
civitatis vel burgorum. Et licet capitaneus per se tractatur predicta fieri
facere ad petitionem cuiuslibet petentis expensis partium habentium facere
in ipsis inter casellis et clocanis. Et insuper dicimus sta
tuentes quod quicumque habet vel habuerit aliquod privagium vel foramen
in muro domus sue in civitate vel burgis puteus vel inter
casellas vel clocanas a quibus vel aliquo predictorum exeat vel
decurrat turpitudo vel putredo aliam (in aliquam) viam publicam vel vicinalem
vel in cassellinum vel trenum alterius tractatur dicta privagia
assia et foramina clocanas et inter casellas ita aptare et
aptari facere murare vel claudere quod turpitudo non exeat
nec decurrat in aliquam viam predictarum seu trenum vel casellinum
alterius nec videri possit per aliquam viam ad penam .x. libr.
den. quam contrafaciens solvere comuni puteus tractatur. Et predicta omnia que
in istis tribus .s. continentur fuerint condita in .m.cc.lxxxxii. indictione .v. die
xvii. iunii a dicta die in antea valitura.

21 Potestas et capitaneus faciant fieri per se clocanas
ubicumque necesse fuerit ita quod turpitu
do civitatis et burgorum exeat extra civitatem
et burgos. Et eas fieri faciant hoc modo videlicet quod quilibet
habens facere quantum caput suum trenum sive domus medie
tatem a suo latere. Et ille qui habet facere ab alia parte vie tractatur
facere aliam medietatem sive sit ecclesia sive sit specialis persona.
Et muretur ipse clocane ad bonam arenam et calcinam et sequen
tes viciam ipsam clocanam facere tractantur quo usque du
catur extra muros civitatis et burgorum ubi propinquius
XXI conduci poterunt ita tamen quod non ducatur super domum vel do
mum vel castrum vel cassalinum vel rem alicuius. Sed aliunde ubi
aptius et utilius et cum minori dampno et gravamine conduci
poterunt. Et omnes inter caselle et privagia seu usatoria facta
et que aliquis vellet facere de novo mitti debeant
per clocanas memoratas ita quod exeis nullus fetor resul
tet in muris seu stratis foro seu platea. Et illi de quorum
domibus exeunt dicta privagia seu usatoria faciant de eo
rum expensis clocanarum arbitrio potestatis et capitanei seu illorum qui
preerunt ipsi offitio faciendo. Et quicumque in prefixo sibi ter
mino non fecerit clocanam solvere debeat pro vice qualibet
.x. libr. den. et nichilominus facere tractatur.

22 Nemo presumere debeat
XXII nec audeat in inter casellas seu ladrones aliquam bruttu
ram vel aliquam aliquid (aliam) cursum clocane seu vie seu casellarum
preter impedimentum nec ipsis inter casellis contra vero facienti.
potestas et capitaneus auferat pro vice qualibet .xl. s. d. cuius banni
medietas sit comunis et aliam habeat accusator. Et stetur iuramento
eo accusatoris. Et potestas et capitaneus precipiat dominis domorum quod
per se nec per suos familiares in aliquibus inter casellis bruttu

[Marginal notes in a later hand, right margin: "... casellis ... fiunt ... ad reclaudendum ..."; "vel fenestra ... vel ab eo processit ..."; "immitti ... vel ab eo processit"; 1292; "Et quod officiales ... pro tertia parte ... sub pena ... sicut foramina ... facere removere ... non exeat ... putredo ... figura iudicis ... sufficiat ... officialis predicta"]

[Marginal notes in a later hand at the foot of the page: [illegible]]

cia proicere non presumat ad penam superius notatam. Et te-
neatur potestas et capitaneus remouari facere omnes intercasellas ciui-
tatis et burgorum .x. pedibus altam ita quod ex ipsis intercasellis
aliqua turpitudo non possit decurrere in uias publicas uel ui-
cinales nec ipsa turpitudo uideri possit ab aliquo trans-
seunte. ¶ Si uero habet aliquis in muro seu domibus aliquod
priuagium seu uersatorium seu inter casellas suum spiraculum
uel foramen de quibus exeat turpitudo in uias publicas
uel uicinales siue sint matonate siue non et siue sit ibi
fons seu incepte clocane siue non potestas et capitaneus illa uel
illas recludi facere teneantur et precipere illi qui habet priuagia
uel uersatoria spiracula uel foramina quod ipsis uti non debeat
sed recludantur ne illa turpitudinem inmittant sic per clocas
quod amodo uideatur seu uideri possit. Et hoc potestas et capitaneus
facere si faciant ad .viii. dies postquam fuerit eis denuntia-
tum. Quod si non fecerint potestas et capitaneus auferatur pro quolibet quali pene
nomine .c. s. Et nichilominus reducere teneatur. Et si potestas et
capitaneus predicta fieri facienda fuerint negligentes perdant
lib. .d. communi pisano de suo salario soluere teneatur.

De priuagiis uersatoriis
intercasellis et clocanis cum iudicum officium
spectat ne questio oriatur statuimus aliquo capitulo
non obstante quod iudex potestatis qui est deputatus super tabernis
et pigicantellis sint auctoritate presentis capituli iudex
omnium questionum que erunt de priuagiis uersatoriis intercasel-
lis et clocanis de ciuitate et burgis pisanis. Et teneatur
omnia capitula statuti communis et breuis pisani loquentia de ipsis pri-
uagiis uersatoriis intercasellis et clocanis si faciendis
claudendis aptandis et remouendis et purgandis
prout in ipsis capitulis continetur obseruare et questiones
que erunt de ipsis uel ipsorum occasione intelligere diffinire
sine libelli oblatione et strepitu iudicii et assertis et pro-
cessibus pro tempore iuris [illegible] nulla parte ualeat appella-
re. Sed non obstante appellatione procedat dictus iudex super
predictis et ipsorum occasione ut de iure sibi uidebitur procedendo
secundum formam statuti communis et breuis pisani loquentis de predictis. Et hoc
capitulum fuit factum in MCCLXXXXV indictione .viii. die .viiii. au-
gusti ante diem mane ualiturum. ¶ Item teneatur dictus iudex
et ad eius spectet offitium quod intercasellas ciuitatis et
burgorum pisanorum facere remouere et purgari ubicumque
necesse fuerit expensis illorum qui habent priuagia uersus
intercasellas et facere eas postmodum murari ad altitudinem
ad dictos ita quod ex eis nullus fetor resultet in aliquibus
uiis publicis uel uicinalibus ciuitatis uel burgorum.
¶ Preterea teneatur facere fieri ubicumque necesse fuerit in ciuitate
et burgis pisanis tam in uiis publicis quam uicinalibus
clocanas ita quod turpitudo ciuitatis et burgorum exeat
et decurrat per ipsas clocanas et facere eas mitti per uiam
uel quecumque locum melius et breuius et citius poterit

XXIII

1295

nit mitti et duci extra muros ciuitatis et burgorum dum tamen non
mittatur per claustrum fratrum uel domum aliorum. Sed tamen per
uias. Saluo quod si esset aliqua uia que non haberet exitum et in ea
essent intercaselle seu landrones per quas esset concursus aque
de aliqua uia publica uel uicinali decurrente per spatium .x. annorum
quod non obstante quod uia predicta non haberet exitum ad petitionem petentis
inmittere et retinere dicta clocana in dictis intercasellis uel la-
drombus aliquo capitulo uel aliquo alio non obstante et absoluto
eo ubi dicit saluo quod si esset etc. fuit factum et additum in MCCCIIII
indictione .ii. die .xx. iunii et kalendis iunii [illegible] mane ualiturum.
Et saluo quod non mittatur nec fiant nec sint in aliquo
loco quo faciat preiudicium puteis aliquibus existentibus in ciuitate
uel burgorum pisanorum ita quod aqua ipsorum ledatur et turpitudinem
non recipiat de predictis et maxime aqua putei existentis in [illegible]
solis iuxta domum Corradi [illegible] et predicta omnia fiant
ad expensis illorum ad quos spectabat uel spectat utilitas
predictorum aliquo capitulo non obstante. ¶ Et quicumque habet do-
mos suas ab utraque parte aliquarum intercasellarum et ipsis me-
diantibus intercasellis ab una parte suae domus et aliam suam do-
mum ita quod possit ire et redire de una sua domo ad aliam
suam domum per dictum pontem dum tamen dictum pontem et [illegible]
prosellum et bertones inmittere [illegible]
faciat et aptet ita quod distet altitudine super dictis intercasellis .x. pe-
dibus ad minus communis pisani dum tamen per dictum pontem prosellum et ber-
tones nullum preiudicium generetur suis uicinis et consortibus
qui habent facere in dictis intercasellis ita quod intercaselle habeant
liberum cursum suum et predicta omnia ualere debeat ab hodie mane
s. a die .viiii. augusti mane in MCCLXXXXV indictione .viii. in quo
anno et die dictum capitulum fuit conditum et firmatum. ¶ Item uolu-
mus quod si aliqua clocacina exit [illegible] ci-
uitatis uel burgorum pisanorum [illegible]
teneatur facere coperiri et ita aptari quod turpitudo ipsius non
uideatur per uiam [illegible] portas uel aliquem [illegible].
¶ Preterea uolumus quod nulla persona audeat uel presumat cursum alicui
clocane uel intercasellarum impedire nec [illegible] mutare
de suo antiquo et solito cursu quod ibi decurrit per loca con-
sueta. Et qui contra fecerit soluat pro quolibet uice quali pene nomine .x.
lib. den. Et de predictis quibus [illegible] ualeat et habeat medietatem
banni. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXXV indictione .viii. ¶ Pre-
terea uolumus et ordinamus quod dictus iudex potestatis [illegible]
positus ad [illegible] sit super omnibus dampnis [illegible]
[illegible] ciuitatis et in ciuitate et super remundandis et [illegible]
priuatas plateas communis et plateas existentes in ciuitate et [illegible]
uias [illegible] burgis et comitatu. Et si aliquis aliquam uiam
occupauerit teneatur facere reduci et exoccupari secundum formam statuti
communis pisani et super matonatis fiendis in ciuitate et burgis pisanis
secundum formam statuti communis et super fontibus remundandis et ut in
eis non fiat [illegible] contra formam statuti et possit [illegible]
arbitrari et procedere contra dampnum dantes [illegible]

1304

1295

minus et contra eos procedatur et secundum inquisitionem procedatur et sic eis de credatur et pla
cebit capitulo inquisitionum vel aliquo alio non obstante. Debeat
insuper et teneatur ad eorum spectet officia aptari et meliorari
facere clocanas ubicumque facte sunt et non sunt bene aptate et bene cur
rentes ita quod habeant liberum cursum suum. Et si facere ubicumque necesse
se fuerit in civitate et burgis Perusii tam in viis publicis quam vicinalibus
clocanas ita quod turpitudo civitatis et burgorum expellatur et tur
rat per ipsas clocanas et faciat eas mitti per vias per quascumque
locum melius et brevius immitti poterunt extra muros civitatis
et burgorum et hoc ad petitionem petentis sine porrectione libelli et litis con
testatione sub pena .L. librarum denariorum de suo salario. Teneatur si facere et
immitti facere ad effectum pervenientes qui debuerint facere vias
seu viam. Et quilibet faciat suo latere quantum accipit suum tenimentum
clocana tam bonam et amplam ut convenientes sint magnis fore in
debeant suis expensis quousque conducatur extra muros civitatis et
burgorum dummodo non conducatur per domum vel tenimentum alterius secundum
formam alicuius statuti ipsius Perusii seu alicuius reformationis vel ordinamenti
propter aliquem puteum vel cisternam. Salvo et reservato quod si esset aliqua via
publica seu vicinalis que non haberet exitum in dicta via petente pallique
clocana sit et in ea esset aliqua clocana antiqua seu alveum
intercaselle seu ladrones per quam seu per quos aqua defluere et de
currere possit a platea communis Perusii pallique via de qua fieret mentio no
minatim et singulariter per formam alicuius statuti ipsius Perusii vel communis.
Dicimus et ordinamus quod dominus iudex potestatis et capitaneus et quilibet eorum sub pe
na .L. librarum denariorum sine porrectione libelli et litis contestatione ad petitionem pete
ntis de facto dictam clocanam immitti facere teneatur. Et stringendo ma
nos ad sic faciendum dictam clocanam et modo quo dictum est supra con
tinetur in dictam clocanam vetere non obstante quod veniret per tenimentum alterius
nec propter aliquem puteum vel cisternam vel aliquo alio non obstante.
Et si dicti iudices ad faciendum sic predicta essent negligentes vel remissi
incidant penam quinquaginta librarum denariorum debeant de facto communi Perusii contemp
nari tempore eorum sindicatus aliquo quod possit dici vel allegari in contrarium non
obstante. Et quicumque eis non obedierit in preceptis factis per pre
dictos officiales super predictis occasionibus puniatur pro vice qualibet .L. solidorum
denariorum salvo quod non possit aliquem condempnare et eorum arbitrium usque ad
.XL. solidorum pro vice qualibet si aliquem invenerint dampnum dare vel quod contra
procedat pactionem vel requisitionem modo aliquo extendendo. Sed ad .XL.
solidos ut sibi videbitur. Et de predictis iudex iustitie non habeat
cognitionem. Et hoc capitulum fuit statutum presenti potestatis anno Domini MCCCXIIII indic
tione.

24 Capitulum civitatis Perusii teneatur pro posse suo XXIIII
defendere et manutenere et salvare et fortiam guardare omnia castra turris et villas
et universitates et villas et communitates civitatis et comitatus Perusii
bona fide sine fraude de ad totum id quod ad honorem et laudem et bonum
statum civitatis et comitatus Perusii spectet et noscitur pertinere.

25 Quicumque voluerint facere vel
murare vel murari facere aliquod castrum
sive sit universitas alicuius castri vel ville vel aliqua specialis persona
de civitate vel comitatu vel districtu Perusii illud facere suis expen
sis ita quod nullum castrum seu villa comitatus illius partis in qua
castrum fieret teneatur ad aliquas expensas et nulla collecta colligi
possit ad .XIII. hominibus comitatus occasione predicta. Et hoc sic purpue in
telligatur in castro nove .s. quod aliquod castrum seu villa seu homines
comitatus illius porte in qua est ipsum castrum ad aliquas
expensas aliquas non teneatur. Salvo quod specificatur illud capitulum
.X. pedium quod continetur in statuto communis quod capitulum est de dena
riis collectis ita quod aliqua collecta a prioribus aliquatenus
non ponatur. Et generaliter habeat locum in omnibus aliis castris
et villis comitatus Perusii. Salvo in castro Grifonis. Pre
terea quilibet universitas castri seu ville comitatus Perusii possit suo XXV
velle se reducere ad fortilitiam et castrum facere et murare sine contra
dictione alicuius dummodo fiat expensis illorum qui talia voluerint facere
vel erigere. Et potestas et capitaneus teneantur eis dare suprastantes si vo
luerint eorum expensis pro predictis operibus faciendis et eis teneantur favo
rem et auxilium exhibere. Et in quocumque territorio esset aliquod so
dum et in eo essent lapides illi qui voluerint facere castrum possint
accipere lapides de ipso sodo sine contradictione alicuius pro sue libito vo
luptatis.

Capitulum teneatur cogere homines nove ad consensum et 26
voluntatem suprastantis ipsius castri ad terminum quem ipse
suprastans ordinaverit ad faciendum domos in castro nove et
ad inveniendum ad habitandum in dicto castro sicut ipse suprastans
preceperit. Et quicumque predictorum hominum dictam domum non fecerit XXVI
et habitandum non venerit cum sua familia in dicto castro sicut ei
preceperit capitaneus teneatur ei auferre nomine pene .XXV. librarum denariorum.
Et domini castri nove suprastantes de eorum officio compellantur red
dere rationem. Teneatur et capitaneus omnia coptima castri nove si qua
facta non sunt et generaliter omnia alia copta facere et coptumatori
bus perpleri. Et quelibet universitas et quelibet singulares
personas que promiserunt ire ad habitandum ad castrum nove vel ad
aliud castrum unde esset facta promissio debeant domum facere et
ire ad habitandum ut promiserunt. Et ad hoc eos capitaneus cogere teneantur
sine promissionem factam. Et qui contrafecerit solvat pene nomine
.X. librarum denariorum salvas semper deliberatione et provisione consilii generalis.

27 Nulla venditio vel alie
natio fieri possit per aliquam personam que
aliquid habuerit in castro Fossati de aliqua domo vel casalin
o vel aliquo tereno quod ibi aliquis aliquis habet vel habebit alicui per
quo coptumo non habitet in castro Fossati sine expressa licen
tia potestatis et capitanei et consilii communis et ipsius Perusii. Et si aliquod XXVII
acquisitum fuerit extitit huc usque per aliquem qui non sit ca
stellanus et continuus habitator castri Fossati de aliquo do
mo loco vel tereno existenti intra muros et munitiones dicti ca
stri aliquo titulo acquisitum rescindatur et cassetur et totum
et ipsum potestas et capitaneus perfecte cassare et rescindere teneantur. Pre
terea homines castri Fossati et habitatores ipsius et eclesie libere
habeant et possideant sine alicuius contradictione omnes eorum terras et vineas
salvo si aliquis habitantium in dicto castro vel districtu ipsius
vel aliqua alia parte de civitate vel comitatu vel districtu Perusii
vel unicumque emisset sive ab omnibus ipsius castri aliquod post

lauodũ frañ mĩr acč p'uſ ⁊ cōĉ eugubii p cōĉ cōĉ caſtelli qui
talis ẽptio ñ p'iudicet coĩ p'uſ qm̃ poſſeſſioẽs ⁊ res ẽpte ab
eis deueniat ĩ cōĉ ⁊ ip̃as res ẽptas p coĩ recipe ⁊ poſſi
dẽe ĩ coĩ mittere tãquã alias poſſeſſioẽs Capit̃ tñat̃. ¶ Ter
renũ uõ ⁊ res quas h̃ebant Iohs magri buffi ⁊ Gonolin'
gualterocli ⁊ dnã margarita de quibꝫ fuit eis p'miſſũ
ſic pater manu angli not̃ deueniat in coĩ. Et capit̃ cũ
prioribꝫ ⁊ rectoribꝫ artiũ uidere ⁊ examinare debeant
iura p'dcõꝝ ẽptoꝝ ⁊ iura cõis ſic eos inueniĩt ius h̃re
ita faciat obſuari. ¶ Et hoĩes ⁊ h̃itatores caſtri foſſa
ti ⁊ diſtrictus ipĩus debeant ⁊ t̃ractantur ſicut cõis p'uſ
ſic alia caſtra ⁊ hoĩes comitatus. ¶ Preterea terrinã ac
ceptã p angelm Iohãnis de uicano ſcitrãꝫ cõis p'uſ
de fins ⁊ poſſeſſioĩbꝫ caſtri foſſati ſit firma ⁊ p coĩ h̃ĩ de
beat ⁊ teneri ſaluo cĩ iure cõis ſi quod plus h̃ẽ ĩtẽdis
domis ultra terrinã p'dcãꝫ ⁊ ſaluo iure ciuilꝫ ſpãlis p ſcẽ
h̃ĩtis uĩs iuribꝫ ⁊ poſſeſſioĩbꝫ ſup̃ dcĩs. ¶ Inſup capit̃
tñatur cogẽ ⁊ cogat oẽs h̃itantes iurediccẽ caſtri foſſa
ti ⁊ quelꝫ coꝝ p ſe facẽ unã domũ in dcõ caſtro ĩquo uenĩ
fluminꝫ ⁊ res alias ducat ⁊ ponat. Et quicũqꝫ p'dcõꝝ do
mũ nõ fecĩt ſꝫ q ei p'ceptũ fuĩt p poſt dcĩ caſtri potãs
ipĩ caſtri facẽ domũ expẽſis illius qui domũ nõ fecĩt ul'
fuĩt inobediẽs ad eam faciẽdũ. Et ſup tali domo ſeu do
mibꝫ faciẽd ſtare debeant potãs ipĩus caſtri expẽſis nõ
faciẽtis domũ ul' inobediẽtis facẽ ul' facẽ recuſantis. Et
ſi potãs dcĩ caſtri ad faciẽdũ p'dcã negligẽs fuĩt ſoluat
noĩe pene .l. lib. dn̄i. Et ſi capit̃ fuĩt negligẽs ad ea fi'
faciẽda tãtũde coĩ de ſuo ſoluẽ tñat̃. Et hꝫ capl'ꝫ ſit pre
ciſũ.

XXVIII H Omnes ⁊ uniuſitas caſtri foſſati
⁊ caſtilionis ciuſini caſtri caſacaſtalde ⁊ oĩuꝫ alioꝝ caſtꝛ
que ſuĩt cõis p'uſ uenire debeãt ad ciuitat̃ p'uſ ul' mit
tẽ legitimũ ſcẽcũ ad ciuitat̃ p'uſ quolꝫ ãno p potate l'
rectore h̃ĩto ⁊ ipĩn coĩ p'uſ pete tñant. Et cõĉ p'uſ dete
ant dare ipĩus caſtris potatẽ p'orẽ ul' rectorẽ ſi placue
rit maiori ↄſilio ciuitatis. ⁊ ſtant barſulos ĩ maiori ↄſi
lio ⁊ alij potãs ul' prior ul' rector dari nõ ualiãt ullo m̃.

XXIX I llos qui olim fuĩt
dnĩ de foſſato ul' coꝝ filios
ul' h̃edes añ quã cõĉ p'uſ ipĩn caſtrũ
et eius curiã acquirẽt ul' h̃ẽt in ipõ caſtro ul' burgis d certo
ñ debeãt aliquis receptare. Et qui ↄfecĩt in .xxv. lib. dn̄i.
p'uice qualꝫ puniatur. Et ipĩ dnĩ ſi h̃itauĩnt ĩ caſtro p'dcõ
ul' burgis pena ſimili puniatur quoꝝ ſuĩt hꝫ noĩa ĩſcẽpta. Ja
copinus ugo. Iũtinus dnĩ Raneri. Dnĩs henricus fauarõni.
Raneriũs dnĩ tenẽdini. Quibꝫ nullus ↄſiliũ auxiliũ uel
fauore debeant ĩpẽri. Et quĩ ↄfecĩt pene noĩe .l. lib. d. coĩ
p'uſ ſoluẽ tñatur. ¶ Volumus inſup ⁊ ↄtrat̃ gualtẽle'
et rogẽtur p p'tes cõis p'uſ ut de coꝝ tra ⁊ diſtrictu extũ
ñ faciat dnĩ fauaronũ olim de foſſato inimicũ cõis p'uſ.

¶ Et ſit uacũ ciuilꝫ ipĩn in pſona ⁊ rebꝫ offendere ſiñ pena ⁊ ea q
ↄtinetur in iſto uol. f. fueĩt ↄdita ſub año dnĩ. M.CC.lxxxv. 1285
Ind. xiij.

D iffinitoẽs caſtri caſacaſtalde ita ſunt ⁊ talẽ 30
h̃ãtur ⁊ intelligãtur uidꝫ a ſpõ late pons uui ſacci ⁊ mittit
ad ſcm̃ de p'uſis ⁊ trait ad cãtũgni ⁊ trait recta linea ad mõtẽ
luciaũ ita q mons dcõs remaneat ĩſus dcĩn caſtrũ ⁊ trait p
fractã recte ad ſcm̃ martinũ de ferro ⁊ uadit ad petrã ſcẽptaꝫ
et trait recte lineã ad ſcãm maria de buffis ⁊ uenit ad plebeꝫ XXX
de ſcalano ⁊ trait ad foſatũ agelli ⁊ uadit ad planũ de ſanolis
et uadit ad domũ filij clare ⁊ mittit ad domũ filioꝝ alb̃ertie
et trabit ad colleꝫ orti ⁊ uadit ad planũ pãtin ⁊ trait ad mã
cãdulij ⁊ aſtrata carduliĩ ⁊ accẽa mittit ad ecc' ſcĩ martini foꝛ
menij et trabit ad pontẽ uui ſcĩ ita cũ q iſta ↄfinia p ſinij'
h̃ãtur ſi de h̃ĩs apparebit publicũ inſtrũtuꝫ nõ appareret
Et ſi inſtrũtuꝫ nõ apparẽt capit̃ tñatur facẽ ſi' tunc actẽꝫ
p'dcãꝫ ⁊ diffiniri facẽ dcõs fines p illos de ciuit̃ p'uſ q ſciãt
qui h̃ãt notitiã de ↄfiĩa.

A licui p'uſino qui ſit 31
ul' nõ ſit p'uſine iuriſdcõnis nõ liceat aliq̃ p'umie occẽ aliquũ'
maleficij ul' delicti ul' qĩ maleficij ul' qĩ delicti nec aliquã cogni
tiõẽ ſanguinis h̃re nec occõꝫ p'dcãꝫ aliquã cape ul' capi facẽ. Et XXXI
qui ↄfecĩt ul' facẽ ul' atentare p'ſup̃ſit .v. lib. d. pene noĩe ſol
uẽ tñatur ⁊ plus ſi uidebitur capitaneo ⁊ p'oribꝫ artiũ p'uſ
dũ modo p'dcã in caſtro plebis nõ uẽdicẽt ſibi locũ.

C um dnĩ Raneriũs 32
andreas ⁊ auulteronus filij olim dnĩ andree
et iacobi extitĩnt dei ⁊ romane ecc' ac cõis p'uſ p'ditõ. p'ditõre'
et iam cõis p'uſ ceperit ad uſano dando ⁊ ſummitẽdo ĩ manĩ
bꝫ inimicoꝝ dei ⁊ cõis p'uſ mõtẽ gualãdorũ poſitũ ĩ comitat'
p'uſ ⁊ diſtrictu ipĩus fortitũ ⁊ aptatuꝫ cũ fulmito ⁊ cũ arme'
cõis p'uſ qui magis erat necẽm coĩ p'dcõ uolẽtes ⁊ deſidrãte'
coĩ p'uſ p'ſtare que poſſẽt oĩa nocumẽta. Et citati fueĩt p dnĩn
ranaldũ ranaldoli paulũ acbi ⁊ paltonerũ de fracta ãba
xiatores cõis p'uſ ut ad coĩ p'uſ accederẽt ipĩus cõis man
data penitus ĩpleturi. Et ĩ p'ceptũ fuĩt auulterono p'dcõ in
ſpãli ↄſilio cõis p'uſ q oẽs eoꝝ dnãs ⁊ pueros mitterẽt ad p' XXXII
tẽſiũ moraturos ⁊ de hoc ipĩ oẽs fuĩnt plibꝫ uicĩs uicibꝫ
⁊ nũtijs requiſiti ⁊ citati q unus quiſqꝫ eoꝝ p'uſiũ uenĩt
ſub pena ⁊ bãno q eis p cõĉ p'uſ uellet auferri ⁊ uenire ac
mittẽ dnãs ⁊ pueros eoꝝ penitus ↄtẽp̃ſiũt. Et caſtrũ p'e
dcĩn dcĩs dnĩs. Ranaldo de paulo ⁊ paltonerio p coĩ p'uſ po
ſtulantibꝫ reſtituere denegaũt ſꝫ eis de caſtro lapides p'o
iecerũt. Nos iulãtius petri iulantij p'uſ potãs ⁊ arbitrio
nob ↄmiſſo in ↄſilio ſpãli ⁊ gnãli. ⁊ c. uocatoꝝ p portaꝫ
et rectoꝝ artiũ ⁊ baiiutoꝝ ſotietatũ ⁊ burgoꝝ ĩ palatio coĩ'
p'uſ cãpanarũ ſonitu ⁊ uoce p'conia more ſolito ↄgregato
die ueniĩs .xv. exẽt' inſ maij ⁊ tenore capli ↄſtituti loqnti'
de proditoribꝫ puniẽdis p'dcõs dnĩn Raneriũ andreã et a
uulteronũ ĩ bãno p p'etuo cõis p'uſ ponimus ⁊ diſtrictus

Et bona eorum et civium eorum publicamus in comuni. Et morte Gualan-
drum cum ad manus comunis Perusii pervenerit vel spetialis persone pracedi-
albertule et sextam partem seu illam partem quam habent in montale
re et illam partem quam habet in montalere. et illam partem quam ha-
bent in castro Sancti Egidii et Opignani cum omnibus suis turribus et cambus
suis et domibus et omnia alia bona eorum tam mobilia quam stabi-
lia et iura et actiones et familias atque furtia. Et quod comune pe-
rusii possit prestare franchisitatem hominibus eorum et eorum contra qua-
libet impetitionem defendere teneatur et quod domus eorum et turres de-
scarcari debeant et nemo lapides illos ad aliquem locum
deportare presumat. Sed volumus et precipimus quod de lapidi-
bus illis fiat murus civitatis de sancto petro et alibi ubi
fuerit opportunum. ¶ Siquis autem predictis vel aliquem predictorum
offenderit ad penam nullatenus teneatur. Et si potuerit capi
ipsi vel aliquis eorum amputetur eis et civibus eorum caput
et capita ita quod penitus moriatur. Et precipimus et ordi-
namus atque statuimus quod nemo cum predictis loquatur vel
eis licteras dirigat vel tractatum faciat vel ordinamentum
cum eisdem publicum vel privatum vel eis vel alicui eorum auxilium
aliquod exhibeat vel favorem vel eorum sive bona alicui eorum defen-
dat. Siquis autem contra venire presumpserit maneat atque per sen-
tentiam nostrorum successorum arbitrio puniatur.

33 Cum domini Bucarellus domini
Farulfi et Benevenutus de Burto milites filiorum
domini Andree se ad inimicorum partes transtulerint sic proditio-
res et iam nobis ceperint adversari. Nos Milancius Petrumi-
lantii predictos ponimus eos in banno perpetuo Civitatis et comi-
tatus Perusii de quo numquam exire possint alicuius auctoritate vel con-
silio nec aliquo parlamento. Et si capi potuerint capitali
sententie supponantur et in comuni bona eorum omnia publicentur. Quare
omnia statuta et ordinamenta potestas et capitaneus qui pro tempore fuerint
et quilibet eorum de anno in annum in libro statutorum poni faciant
et omnia plenius observare. ac facere observari et predicta remitti
non possint vel aliquod predictorum in aliquo consilio vel in parlamento.
XXXIII Et predicta omnia lecta et publicata et firmata fuerunt in ipso parla-
mento ab hominibus parlamenti die dominico .xiii. exeunte mense maii
campanarum sonitu vocatorum preconum in platea comunis more solito con-
gregato sub anno domini .MCCXLVII. indictione .V. tempore domini Innocentii
1247 pape .IIII. coram domino Thomagnino Mannecarpo potestate Asisii.
Vguitione de Montevibiano. Ranaldo Bartoli. Vgone-
masca. Anchine Leodefende. Oli Petri Poli. Bastitione pe-
tri. Petro Egidii. Deotesalve Massane. Orlandino et Amato
re nottariis et aliis de parlamento. Andreas Negozoli pu-
blicus predictorum comunis Perusii tactis libris sacrosanctis euangeliis corporaliter
iuravit mandato potestatis predicti et omnium hominum de parlamento presentium
iuramentum quod omnia et singula supradicta firma et rata perpetuo
firmabuntur et in toto vel in parte nullatenus alidentur.
¶ Preterea siquis attentaverit seu presumpserit dicere in consilio vel
parlamento vel alio loco quod dicta capitula debeant removeri vel ab-
solvi in toto vel in parte. potestas et capitaneus teneantur illum contrafacientem in

v. librarum condempnare quod si facere neglexerint in .v. librarum pro
quolibet eorum per sindicum comunis comuni Perusii condempnentur de suo sa-
lario solvendis. Et potestas et capitaneus sequentes si recupera-
ta non esset condempnatio eam recuperare penitus teneantur.
Et si non recuperaverint incidant dictam penam. Et hoc capitulum fuit
factum et ponatur in medio .xi. capitulorum statutorum precisorum. Et
si potestas et capitaneus vel aliquis eorum proponerent petentem vel
proponi permitterent vel permitterent quod per aliquem proponerent
in consilio vel parlamento quod dicta capitula in tanto vel parte leve-
rentur vel mutarentur predictam penam .v. librarum de suo feudo
comuni Perusii solvere teneatur. Et sindici de predictis intelligere
non debeant et se intromittere non valeant ullo modo. Et
siquis non posset solvere dictam penam cum sub predicta facere ac-
ceptaret pro dicte debeant manum dextram. Et cum potestas et
capitaneus ei facere amputari. Et hoc capitulum ponatur de statuto
in statutum. Et potestas et capitaneus poni facere teneantur. Et si
si aliquod capitulum huic capitulo vel banno in aliquo derogga-
ret illud sit cassum et nullius valoris. Et semper hoc capitulum
robur hanc firmitatis et in tantum sit precisum. Insuper
volumus et statuimus quod supradictum capitulum in quolibet parte
sui habeat locum in omnibus contra filios quem ad modum contra patres
proditores et in banno similiter dicti filii debeant permanere.

34 In nomine domini amen
presentis capituli ordinatores firmamus auctore
consilii nemine discrepante in quo convocati fuerunt consules
mercatorum et balitores burgorum. Et capitanei parrochia-
rum. Et ipsum capitulum approbatum fuit per consilium generales comu-
nis et populi secundum quod apparet per reformatores utriusque consilii. scilicet
perpetuum de scopis necnon quod Nicola filius domini Russi- XXXIIII
ni sit comunis Perusii perpetuo exbannitus de Civitate et distric-
tus Perusii tamquam homicida proditorum et rebellis et quod omnia
eius bona fuerint comuni Perusii perpetuo publicata et quod legi-
time probatum fuit. Sed eum quod ipse cum comitiva accepta intra-
fecit ante domum suam nobilem virum dominum Petrum Iohannis Odde
nardum amatorem dei et ecclesie romane populi et comunis Perusii
que domus debet esse civibus tutissimum refugium de quo
banno exire non possit toto tempore vite sue per alicuius consilii
vel parlamenti publica vel privata et domus eius et turre-
fuous diruatur unice et totum suum congruum incidant
et radicatus destruantur et omnes lapides eius turris et
domorum in campo plumbi deferantur et perpetuo dimitte debeant
permanere. Et si aliquo tempore ad manus comunis pervenerit potestas
et capitaneus qui pro tempore fuerint predicte sibi caput faciant amputa-
ri ita quod penitus moriatur. Et potestas et capitaneus teneantur
mittere ad omnes civitates et communantias cum comuni Perusii con-
finentes expensis comunis Perusii solempnes ambaxiatores ut
dent operam auxilium cum effectu quod dictus Nicola in similibus
non puniatur in eorum amore comunis Perusii. Et quod de dictis
Civitatibus et locis et districtibus eorum expellatur. Et quod nul-
lus debeat attemptare vel presumere dicere in consilio vel pa-

lamento uel alio loco quod dictum capitulum seu statutum uel ordinamentum, pro tertia parte et si scriptum est in toto uel in parte sui ledatur uel minuatur sub pena .C. lib. den. pro uice qualibet quam penam si soluere non poterit ei manus dextra debeat amputari.

Et si potestas uel capitaneus uel aliquis de eorum famulis propo-nerit in consilio uel palatio uel alio loco quod dictum statutum uel ordinamentum debeat legi minui uel mutari in toto uel in parte .C. lib. den. nomine pene soluere teneatur. Et nichilominus capitulum istud permaneat firmitate. Et camerarius communis perusii de suo salario dictam penam teneat retinere. Et potestas sententiam cognoscere non debeat ullo modo. Et si intelli-geret uel se intromitteret libellum seu petitionem recipe-ret quilibet eorum pene nomine .CC. lib. den. communi perusii soluere tenea-tur. Et hoc capitulum seu statutum uel ordinamentum potestas et capitaneus in statuto populi et communis perusii facere teneantur et de statuto ad annum singulis instatuatur. Et si aliquod statutum uel capitulum uel ordinamentum inueniatur capitulo in aliquo derogaret sit cassum et irritum et nullius ualoris uel momenti. Et hoc capitulum semper robur obtineat firmitatis et precisum sit precisum et ponatur in fine aliorum statutorum precisorum. Et habeat eam-dem uirtutem firmitatis omnia super dicta quod ad modum eiusdem facta eo tempore quo fuit statuta populi uel communis. Et si potestas et capitaneus non receperint additionatibus dictam penam seu con-dempnationem de eis fiat de suo salario soluere teneantur.

Siquis autem pro dicto nicola offenderit ad penam nulla-tenus teneatur. Et nemo cum predicto nicola loquatur uel ei licteras dirigat uel aliquid tractamentum faciat uel eidem publicum uel priuatum uel ei exhibeat aliquod con-silium uel fauorem. Et siquis contrafecerit .C. lib. den. pro uice qualibet in communi perusii condempnetur. Et si quod statutum tangeret potestatem uel capitaneum uel eius familiam et condempnatores sint penitus absoluti. Et sindicus communis debeat si qui permittant potestatem et capitaneum nomine communis perusii et pro ipso communi quod obligent bona communis usque ad summam .CC. marcharum argenti ad uo-luntatem domini ubertini de turre iudicis si fuerit plus uel minus misso malo uel in aliquo alio ab hominibus de-tro uel faceret aliquid inanam ipsum et totam suam familiam condempnare conseruant expensis communis perusii ita quod capitaneus uel eius familia uel aliquis eorum occasione aliqua non pos-sit pati dampnum aliquod uel iacturam. Et sindicus communis eos debeat defendere in qualibet curia tam ecclesiastica quam ciuili seu secularis sub pena predicta. Et omnia ista in congrega-tione populi debeat confirmari.

Congregata adunantia populi ad congregationem nobilis uiri domini Grafeconi de luni-sinis capitanei et populi communis ad sonum campanarum et tubarum in platea communis ut est moris et certa que legi fecit in dicta con-gregatione seu adunantia fecit legi statutum et ordinamen-tum factum contra dictum nicolam pro morte et occasione mortis nobilis uiri domini petri Johannis adiouandini. Quo statuto lec-to propter fuit capitaneus et consilium petiit si placeret eis statuere

et ordinare prout quod scriptum est et lectum fuit et quod in toto tamen sit firmum et robur et obtineat firmitatis. Reformata dicta aduna-tia per capitaneum supradictum placuit omnibus quod dictum statutum et ordina-mentum sit firmum et ratum et in perpetuum ualeat et teneat sicut quod lectum et scriptum fuit et plenam habeat firmitatem coram andrea leo-nardo et orlandino eius filio et manetto preconibus communis perusii anglo Johannis notario.

Preterea notumus quod statutum seu capitulum quod loquitur quod dominus Rufpidus aliquibus penis sub iaceat sic dictus nicola cassetur et sit cassum et inquantumque per-te capituli loquitur contra eum occasione mortis predicti domini petri ac quia adiungentes et nichilominus adiungendo quod prefatus dominus rufpidus accarcerum communis liberetur et relaxatur. Et capitaneus uenturus pos-sit et debeat ipsum extrahere et absoluere de carceribus communis perusii sicut quod consilium reformauit. Et ipse dominus Rufpidus possit perusii commorari sicut in reformatione consilii populi. De hac facta manu thomassii notarii continetur. 35

Quoniam faciolus
Quanenus de montone. | baugamus familiaris
Symon lacosi | plebis de montone.
Bernagonus domini leagarij | orlandolus Johannis.
Johannes uilani. | fabius marcoli
Bartus orgoli. | Vguittonellus resuate.
Johannes Gratiani. | bonauentura bonamite fab
Petrus boneze. | longarius domini gentilis
Deotesalue | bucarellus d. bernardini XXXV
Gerardinus benardi. | Rusticellus lete
Pelegrinus guidoli. | tractauerint et ordinauerint

et opem auxilium et consilium prebuerint dederint pro te castrum mon-tonis et ipsum castrum pro te noluerint et tradere in manibus bonum de castello inimicorum et rebellium ecclesie romane et communis perusii et ipsum castrum communis perusii auferre et amicos et fideles ecclesie romane et communis perusii eicere de dicto castro et in mortis di-scrimine submittere nocte diei ueneris quarto Julii precedentis die sabbati sequentis cum illis de castello inimi-cis romane ecclesie et communis perusii quos intromiserunt in dictum castrum et ceperunt clamare in dicto castro dicentes moriantur mo-nachi latrones nostra est terra et auxilium dederunt ad mittendum dictos inimicos per domum faciolii in dicto castro et dictus facio-lus intromisit. Et dominus forte bracchius de montone amator ecclesie. Et communis perusii exiuisset de domo sua ad defen-sionem dicte terre fecerit insultum contra eum dicentes latro tu es mortuus moriatur latro terra mea est. Et fecerit et cepit statim cum dicto fortebracchio et domino Jouanello domini rai-naldi tunc potestate montonis et aliis fidelibus ecclesie et communis perusii qui currerunt ad defensionem dicti castri nec per eos stetit quo minus perderent dictum castrum et traderent in manibus inimicorum predictorum bonum qui uenerant ad dictum castrum accipiendum. Et fuit usque ad portam burgi dicti castri et defensoribus in dictis portis perussent nec per eos stetit quo minus dictum castrum perderent et peruenerent

VIII

in manibus proditorum et inimicorum et rebellium et divina potentia faciente et bonitate et auxilio et fide potestatis et vicarii et aliorum fidelium
communis pistorii tantum tunc potuerit. Et ob hanc causam fuerint plures et
plures per banitos communis pistorii requisiti quod venirent ad precepta domini
magaioni militis capitanei et ad precepta capitanei supradicti vel ve
nirent ad se defendendum et venire contempserint et fuerint in precepto bam-
no positi die mercurii .viiii. intrante iulio et ad diem veniendi venirent
non ad precepta. Capitanei et non venerint. Sed tamquam contumaces fue
runt condempnati publica proditores et condempnare pravi voluere
runt antequam venirent. Nos Gerardus de tripolis. Capitaneus populi
pistorii cum licentia nobis concessa secundum formam reformationis consiliorum pre-

dictos fatiolum	Peregrinum
Symonem	baligianum.
Bernagonum	Martolum
Johannem Viliani	Cambium
Johannem Gratiani	Ugutioncellum
bracam	bonaventuram
petrum	longanum.
deotesalve	bucarellum
Certadinum	Rusticellum in banno communis pistorii condempnamus

et bona eorum tam mobilia quam stabilia tota et actiones communi pistorii
publicamus et domus eorum et turres debeant discarcari. Et
siquis predictos vel aliquem eorum offenderit ad penam nullatenus
teneatur. Et si poterint capi vel aliquis eorum capitaneus debeat
amputari ita quod morti debeat subiacere. Et siquis dictum
faciolum proditorem interfecerint debeant habere de bonis communis .C. flore
nos auri. Et siquis eum vivum in fortia communis pistorii miserit .CC.
florenos auri habere debeat a communi. Et capitaneus facere illi vel illis qui
predicta fecerint dictam quantitatem dari facere teneatur. Quod si non fa
ceret capitaneus dictas quantitates de suo solvere teneatur. Et si aliquis
dictum faciolum in domo sua receptaverit vel ei auxilium vel consilium
dederit .C. librarum denariorum solvere teneatur. Et hoc omnia valere debeant contra heredes
dicti facioli et eius descendentes qui admodum valent contra faciolum
supradictum nominatum. Et hoc contra dictos .C. valeant et teneant ab hodie
mane. Lata die septimo intrante mense, sub anno domini .MCCLXXX. indictione
.viii. et pro statuto in omnibus habeatur. Et nemo cum predictis vel
aliquo predictorum loquatur vel eis licteras dirigat vel aliquid de
tractatu vel ordinamentum faciat cum eisdem publicum vel privatum
vel eis seu alteri eorum auxilium aliquod habeat vel favorem vel bona
eorum defendat. Siquis autem contra predicta venire presumpserit, et ma
xime ac pro ista mittere qui successerit arbitrio puniatur de quo bam
no nunquam exire possit. Aliqua vel aliquorum consilio aut in planim
to. Que omnia statuta et planita et omnia et singula supradicta potestas
et capitaneus presentes et qui pro tempore fuerint quolibet pro tempore suo de anno
in annum. Hoc capitulum in libro statutorum communis et populi ponere facere te
neantur. Et potestas et capitaneus iurare debeant hoc capitulum observare
et omnia que in eo continentur et facere observari. Et predicta remitti non
possint vel aliquid predictorum aliquorum consilio vel in palamento. Et
si aliquis presumpserit vel acceptaverit dicere in consilio vel pala
mento vel alio loco quod predictum capitulum debeat removeri vel absolvi

in toto vel parte. Potestas et capitaneus teneantur quemlibet contrafacientem condempnare
in .C. librarum denariorum. Et si predicta facere neglexerint sindicus communis te
neatur condempnare potestatem et capitaneum in .C. librarum denariorum. Et communi pistorii de
suo salario persolvendis. Et si potestas vel capitaneus proponent in con
silio vel planimto vel proponi permiserit quod dictum capitulum in toto vel
in parte deleretur vel mutaretur, dictorum pena .C. librarum de suo se
do solvere teneantur. Et sindicus communis de talibus condempnationibus
se nullatenus intromittat. Siquis vero non possit sol
vere dictam penam in quantitate predicta debeat condempnare. Et
hoc capitulum sit precisum et ponatur in statuto populi et communis et po
natur in initio aliorum .xi. capitulorum precisorum tempore quo statutum communis
pistorii ordinatur. Et si aliquid statutum ordinamentum vel re
formatio consiliorum contradicet huic capitulo et banno sit cassum
et vanum et istud debeat observari et plenum robur obti
neat firmitatis. Et ubique hoc capitulum loquitur in predictis
hominibus suprascriptis et contra eos intelligatur et locum habeat in filiis
eorum.

Pro honore et utilitate loci beati angeli porte sancti angeli
et pro utilitate publica hominum burgi comitatus et civitatis
eiusdem porte. Hoc presenti statuto dicimus ordinandum
quod fiat et fieri debeat quedam via de novo que habet initium iuxta
ecclesiam sancti fortunati dicte porte et domum novam domini Bernam
suppolini et dirigatur per cassalina ipsius domini Bernam usque
ad murum civitatis ad locum ubi vocatur porticella. Et dicta — XXXVI
porticella debeat ampliari ad modum latitudinis vie
fiende et post introitum civitatis dicta via debeat dirigi
per cassalina olim Ranerii armerii iuxta domum olim Ranu
cii gogoli et per cassalina heredum olim Ranerii Guidonis usque
ad claustrum filiorum olim domini bartholomei iacobi ivoi
ane. Et dirigatur ad viam qua itur in monte porte solis
et vadit ad platea communis pistorii. Et si murus vel angulus
alicuius domus vel clastri prestaret impedimentum dicte vie
debeat emi communi extimatione habita diligenti examinatione
damprum et utilitatis expensis hominum comitatus dicte por
te et burgi et civitatis illorum dumtaxat de civitate
eiusdem porte ad quod spectat utilitas et aliorum hominum porte
solis ante domum quorum dicta via dirigetur. Expensis quorum
debeant dicta via emi aptari ampliari et explanari secundum
deliberationem maiorum quorum consilio dicti opus fiet. Que via
debeant matonari expensis hominum habentium domos iuxta
ipsam viam secundum formam et modum statuti loquentis de viis
matonandis quo cavetur quod certa pars fieri debeat per commune et
certa pars per habitores ante quorum domos vie debeant matonari
que omnia et singula facere teneantur capitaneus vinculo iuramenti
et sub pena .CC. librarum denariorum de suo salario fieri facere et compleri
per totum mensis Januarii Februarii et Martii. Non possit petere licen
tiam in consilio nec proponere de prorogatione vel absolutione dicti
operis. Et predicta omnia fieri facienda et complenda eligantur
per priores secundum sancti angeli .viii. superstantes et unus notarius cum sa
lario .x. librarum denariorum pro quolibet ipsorum quod salarium habere non debeant

1285

a comuni iudicio ex pacto et non ante. Quod statutum fuit conditum sub anno domini. MCCLXXXV. Indictione XIII.

[illegible] tempore quo moriunt homines [illegible] magnus clamor et luctus [illegible] forma statuti et ordinamenti communis et [illegible] officiales communis Perusii in observantia [illegible] statuti sunt negligentes statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat tempore quo aliquis morietur vel sepellietur vel ante sepulturam vel post facere luctum vel ploratum cum ululatione vel clamore non audeat aliquis se capud excopire nec capillos extrahere nec faciem excoriare pena .C. lib. d. cortonensium pro qualibet vice. Item statuimus et ordinamus quod nulla mulier vel alia tempore quo se induet de nigro vel vestimenta vidualia suscipiet pro aliquo defuncto debeat exire nec stare ad suscipiendum vestimenta extra domum pena .C. lib. d. Item statuimus et ordinamus quod nullus debeat remanere in domo de qua defunctus exhibetur postquam cadaver exhibetur de domo et portabitur ad sepulturam nec redire ad domum predictam nisi sit soror carnalis defuncti vel frater filius vel filia nepos vel neptis carnalis defuncti pater vel mater ad penam .C. lib. d. Item statuimus et ordinamus quod nulla mulier debeat portare extra domum pannos alterratos et cinturam nec portare pannos discapatos ante pectus nec in manicis pena .C. lib. d. pro qualibet vice cuilibet contrafacienti imminente salvo quod predicta que continentur in hoc capitulo et superiora que dicta sunt de discopertura capitis non habeant locum in uxoribus defunctorum tempore quo maritus morietur. Item ordinamus et statuimus quod nulla persona audeat nec presumat tempore quo moriuntur homines et sepeliuntur se induere de nigro nec vestimenta vidualia parare pro aliquo defuncto nisi tantum uxor defuncti pena cuilibet imminente .C. lib. d. Item statuimus et ordinamus quod nullum cadaver cuiuscumque sexus etatis seu dignitatis existat discopertum vel indutum deportetur ad ecclesiam aliquam seu ad sepulturam set deportetur et deportari debeat coopertum cum cultra seu celone vel alio panno lane et si fuerit contrafactum tam ille qui habitabit domum de qua cadaver exibit quam quilibet deportans cadaver teneatur solvere pene nomine .C. lib. d. Item quod potestas et Capitaneus et eorum et cuiuslibet eorum officiales possint teneantur et debeant super predictis et quolibet predictorum contrafacientes inquirere punire et facere cum promotore et sine et per viam accusationis procedere et habeat officialis qui condempnaverit aliquem vel aliquos de predictis tertiam partem quantitatis condempnationis que deveniet in commune et quilibet possit esse accusator et habeat medietatem quantitatis que deveniet in commune et si supradicti officiales fuerint negligentes inquirendo condempnando predictas

exigendo puniantur pro qualibet vice per eorum syndicatum in .C. lib. d. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini MCCCXIII Indictione XI. die XXI. mensis Augusti a dicta die in antea valiturum. 1313

Statuimus et ordinamus quod potestas et Capitaneus Communis Perusii et eorum et cuiuslibet eorum officiales non audeant nec presumant ire ad aliquod cadaver quod portaretur ad ecclesiam sepulturam nec ad ecclesiam [illegible] aliquis sepeliretur tempore sepulture [illegible] salvo [illegible] si aliquis de officialibus vel familiaribus ipsorum vel alicui eorum moreretur [illegible] sine pena. Nullus qui deputatus fuerit pro artem Communis Perusii audeat vel presumat officio prioratus [illegible] portare vel deferre aliquod corpus humanum mortuum [illegible] ecclesiam nec de domo [illegible] exire [illegible] cuiuscumque conditionis status dignitatis [illegible] existat. [illegible]

[illegible]

1318 (Ref. 17, c. 134v.)

[illegible]

1319

[illegible]

1°6

I

civit et burgor ad x. pedes ad pedes; cois pur. Et
[illegible] solu at et solue tnatur pene noie pro

Sesto libro
15 carte
117 - 131

II

III

1298

[illegible]

1°6

I

Sexto capitulo libro de laboreriis primitus pertractantes sic ordinamus incendium.

Omnia laboreria que fieri debent per formam alicuius statuti comunis uel populi pisani in Ciuitate uel burgis exceptis matonatis fieri debeant expensis comunis pisani. ¶ Et quando aliqua uia matonatur uel matonabitur quilibet faciat de matonato unam canalem ex parte sua et siquid remansit in aliqua uia per comune pisanum debeat matonari. ¶ ~~Item debeat matonari a sca. in noua. usque ad~~ sanctum fortunatum ~~Et generaliter~~

Ciuitatis et burgorum que matonate non sunt expensis hominum habentium domos iuxta ipsas uias. Ita quod quilibet faciat de ipso matonato per amplium unam canalem a latere suo et siquid remansit in aliqua uia per comune pisanum debeat matonari ~~dum modo Comune pisanum expensis ipsius faciat come deferri matones et mas explanare et soluat salaria magistrorum sicut est actenus consuetum~~. ¶ Et ubicumque uia aliqua esset matonata ab uno latere. ~~Capitaneus~~ cogat illum qui habet facere ex alia parte uie facere a suo latere matonari. ~~Quod si non fecit post preceptum sibi factum per cap uel eius nuntium infra .viij. dies. x. libr. d. pro uice qualibet soluere teneatur~~ et quilibet esse ualeat accusator et habeat medietatem banni. Et si aliqua ecclesia uel persona ecclesiastica habet facere iuxta aliquam uiam que expedit matonari si habet domos in quibus habeat uel recipiat pensionem pensionarii cogantur de pretio pensionum dictarum domorum facere matonari partem contingentem de dicto matonato dicte ecclesie uel persone ecclesiastice. secundum modum superius denotatum et de pretio quod soluet fiat eis finis in curia pisana contra illos qui deberet soluere pensionem predictam. Ita quod ipsi non soluat de suo. Et super matonatis si facientis non eligantur aliqui officiales set iudices iustitie faciat fieri matonatos. et uias faciat matonari secundum quod in suo capitulo est. Et secundum formam capitulum supradicti. Et hoc ultimus. s. fuit conditus in anno domini. Millo cc lxxxxiiij. Ind. vij.

Nemo debeat laborare nec laborari facere nec aliquid hedificare uel hedificium aliquod facere uel fieri facere nec aliquid aliud facere prope muros ciuitatis et burgorum pisani ex parte exteriori ipsorum murorum ciuitatis et burgorum ad x. pedes ad pedes comunis pisani. Et qui contrafecerit soluat et soluere teneatur pene nomine pro uice qualibet. xxv. libr. d. et quicquid ibi hedificauit uel fecerit sub eadem pena pro uice qualibet in presenti de termino debeat remouere et amplius non facere nec habere sub eadem pena pro uice qualibet. Et potestas et capitaneus precise teneantur et debeant ad penam. C. libr. d. pro quolibet eorum predicta facere obseruari et etiam remoueri ad petitionem petentis. ¶ Et de predictis bis in anno inquisitionem facere ex eorum offitio palam uel secreta ut eis uel eorum alteri uidebitur et punire sub dicta pena debeant delinquentes non obstante aliquo capitulo precedente uel sequente quod loqueretur in contrarium. per quecumque uerba. et maxime capitulo inquisitionum. Et nichilominus de predictis quilibet possit esse et sit accusator et habeat medietatem banni. et de condempnationibus que fient. predictis de cursis uel alteri eorum iudex iustitie comunis pisani nec aliquis alius offitialis contrafacientibus non habeant ullum sub dicta pena. Et hoc capitulum fuit conditum et mutatum. in Millo cc lxxxxviij. Ind. xj. ¶ Precipimus quod nemo laboret prope muros capi batalie ad decem pedes ad penam superius denotatam et de predictis omnibus quilibet esse ualeat accusator et habeat medietatem banni. R. de expeditione et exoccupatione uiarum.

Licet de expeditione et exoccupatione uiarum multa loquantur capitula tamen hoc capitulo inmolabiliter ualituro quod fiunt nolumus obseruari. ~~offitiales~~ faciat et si facere teneantur exoccupari et expediri supra terram et subtus terram omnes uias ciuitatis et burgorum. et contatus ab illis qui impediuerunt seu occupauerunt eas seu ab illis qui eas detinent impeditas uel etiam occupatas. et quicumque non expediunt seu exoccupauerunt uiam uel uias ad terminum quem ~~potestas uel capitaneus~~ assignabit eidem C. lib. d. comunis pisani nomine pene soluere teneatur. ~~Et potestas et capitaneus teneantur exigere dictam penam.~~ Et nichilominus uiam uel uias expediri et exoccupari facere teneantur. Et ~~sindici~~ comunis pisani de condempnationibus que fient ~~secundum formam huius statuti~~ cognitionem non habeant ullo modo.

Cum emptores fructuum aque lacus comunis pisani ac de lacosciam quantitatem postarum et locorum existentium circha et intra lacum predictum consueuerent deferre et consignare in platea comunis pisani causa uendendi. et uenditerint omni die temporis quadragesimalis .xx. saumas piscium. s. emptores. decem. et lacosciani decem. ex quibus propter paruitatem saumarum et quantum

Vj. [illegible] capt piscium [illegible] conmunitatis [illegible] sub pena [illegible] ad ciuitatem pus [illegible] conmunitate [illegible] alique aliud [illegible] non [illegible]

ifra medii lacui p sedia distribuere qlibet conmunitatis [illegible] diuidat [illegible] medii lacui

[illegible] lacosciani [illegible] sub pena [illegible]

multiplicatioe; no bene satisfit uoluntatibus singlor statuimus et ord. ut maiore piscium habundatia; hat ciuitas pusina et in ea morantes qd tam emptores fructuu aquelacus cois prefati qua etia lacosciani pci dferat siue deferri face tenantur in platea cois pus et csingnet et cosingnare debeat. et uende omi die tpr quadragesimali. Tertia saumas piscium dci lacus silicet dci eptores. .xv. et lacosciani. .xv. ponderis adminus p sauma qualib. iiij. libr. et ponderato de ipis fieri debeat et scribi debeat pcta p notm [illegible] Et qui ctrafecit in pdcis et quolib pdctor puniatur [illegible] capt pro qualib sauma et uice qualib in .x. lib [illegible]. et nichonus pisceon delatos et csignatos scdm dcam forma deferre csingnare ac uendere cpellat. ~~Et pcta ualant et obseruent ex nunc in lacoscianis et ipa uentura quadragesima et no in eptoribus. ipor fructuu prebntis ann abin no mana ualeat et obseruent. lacoscianis et eptoribus ipor fructuu ut supius dcm est. hat caplm fuit cditu. in M°cc°lxxxxviiij. Ind duodecima.~~

1299

Item statuer et ord q oes piscatores lacus pus ~~possit~~ debeat ctinat remfrascare melius quod si potit lacu cois pus semp in capite ul in pncipio ducor anor. ~~Et tenantur et debeat dcm lacu rei frascare hoc ano de mese may peuentur.~~ ad pena .c. libr. d. Et quod nullus piscator audeat ul presumat cape ul capi face aliqua brugla lascarr siue tincarr ul anguillar ad pena .l. libr. d. pro qualib uice. et qulib possit tales ctrafacientes accusare et hat medietat bampni. Et quicuq fuit reptus portare bruglas aduendedu. soluat pene noie p qualib uice et qualib sauma .x. libr. d. et nichominus pdat somaria et sauma et deueniat in coe. Et qulib possit tales ctrafacientes accusare et hat medietate bapni. Et potas. et capitan possit et debeat de pdcis iquire et inquisitioe face cu pmotore et sin promotore. et reptos culpabiles in dcis penis punire et condempnare caplo loquete d inquisitionibus ul aliquo alio no obstant.

~~Item statuer et ord q lacosciani et piscatores aque lacus cois pus nec debant face ordinare ul cdere aliqua ordinamta nec face ul hre aliquem sindicu gnalem ul aliquam aliam psonam qui peet eis quocuq noie ceseat nisi daretur per coe pus. ad pena .c. libr. dn. pro qualib uice et nichonus ordinamta fca tpribus retroactis et que fieret pro tpr no ualeant nec teneat set sint cassa irrita ipo iure. Et quicuq noto scribet ul scbere psumeret talia ordinamenta puniatur per pot ul capitan in pena pdca. Et pot et capitan possit et debeant inquire cu pmotore et sine pmotore caplo inquisit ul aliquo alio no obstante.~~

Preterea statuimus et ord q aliqua uniuersitas ul comunantia existes infra lacu ul ex lacum cois pus nec etia aliqua alia spialis psona no audeat ul psumat deuastare nec deuastari face modo aliquo ul ingenio tucios bacaria l retia nec aliquod genus actu ad piscandu et pisces capiend nec frascas existe infra lacum ul ex lacu pus asportare nec asportari face nec incide nec incidi face seu cburi alicui uniuersitatis ul comunantie ul spetialium psor ad pena .cc. libr. d. p qualibet uniuersitate ctrafaciente. et ad pena .c. libr. d. pro qualib spiali psona. Et nichominus ad emedationes dampni p pot et cap et eor offitialium ul alicui eor penitus cpellant. Et ipor in qulib possit et debat de pdcis inquire et inquisitioe face pre et secrete cu pmotore et sine promotore et culpables reptos punire et condempnare in dcis penis caplo inquisit no obstante.

~~Item statuimus et ord q nullus audeat uel presumat piscari ul piscari face in aqua lacus cois pus ad aliq artem adqua tinche possit capi a kl maij usq ad festu sancti angli de mese septbr. ad pena .l. lib. d. p qualib uice. Et qlib possit ctrafacientes accusare et heat med bampni.~~

~~Item statuer et ordinauer et ord adhoc ut coe pus no decipiat a lacoscianis ul parochianis debentib apotare pisces tpr quadragesimali ad ciuit pus. quod p coe pus ponatur et eligatur unus bonus et legalis ho qui sit de fratribus d pnia cu uno not que deus bonus ho secu hre et eligere uoluit qui teneat et dbeat. omis saumas piscium transmictedas p lacoscianos et parochianos toto tpr quadragesimali ponderare et ponderari face et in scptis reduce tam quatitate saumar qua etiam pondus ipar saumar. Et q nupti~~

sub pena .x. lib. [illegible] Item ordinamus [illegible] qlibet anno emptores fructuum aque lacus cois pus [illegible] sub pena [illegible] sub dca pena

Dū mo [illegible] ul eptor q aliqs [illegible] pisces [illegible] nullus [illegible]

Et quod nulli ipsi ul' familia dnor potatis et capit' cois pusij ul' familia por artium ul' tributatores ul' campanarij ul' aliquis alius qui uis ul' custodes seu aliquis eor qui eligerentur no possit nec debeat ul' presumat aliquos pisces ab aliquo lacosciano ul' uenditore pa rochianor et p parochian accipe ul' atq face nec hre pce ul' secrete ad pena .xx. libr. d. pro uice qualibet et quilibet possit ee accusator et hat medietate bampni. Item statut et ord quod la cosciani et parochiani no possit nec debeat pisces tpr quadragesimali coptumare nec coptumari face imo debeat pisces eis ipositos et iponendos illis quibus iposti fuer pisces apo tare et uende in ciuit pus in loco ubi fuerit p coe pus ordinatu. Et ille seu illi aporta bunt dictos pisces adueniendo et qui dictos pi sces uendet de una die de in ad .viij. dies adueniendo pisces in dicto loco stare no possit ullo modo. Illi aut quibus imposit fuer pisces ad uendend et deferend p dicto tpe quadragesie plus uesit et uice debeat aut filij ul' fre canales. Et hoc tm intelligat i piscatoribus. Illi enim qui stabunt ad uenendu dictos pisces teneat et debeat dictos pisces uende an non ut existit ordinatu die qlibet et dictos pi sces infrande alicui no uende n dare. Et q otrafecerit in precio et preceptor quolibet puiat p potates et cap pus et eor offitiales pro uice qualibet otrafaciens in .C. libr. d. Et p de precio possit inquire pce et secrete et cu pmotore et sine pmotore. Et nichonus quilibet possit accusator ee. et hat med bampni. Saluis et reseruatis pactis et ochett omnibus unitis et appositis int coe pus et ep tores presentes fructum aque lacus pus. que statuta ord et capitula eisij eptoribus et parochianis et eor iuribus no pindicet. Et ab eo quod. Item statuet et ord quod omes piscatores lacus pus possit debeat et te neantur refrescare. et c. fuit additu in .M. CCC.viij. Ind sexta tpr dni clemetis pp. V. die .... mse septbr. 1308

Statutum ordinates quod nouitates muere dirufficos fimaticos dissiticos tabulaticos mensuraticos et pilastraticos fce ordinate et geste et fimate d uinibus freno rebus pomibus et comunatus cois pus in clusio pusino ul' albi tpr olim dni Iuhani d giuttoli Capitan' cois ex offi libus artium et sapientes hoies ad hec electos et ostimatos p coi auribus et rebus ac freno singulis pnar ut diruficos fimmatos diffitucos et pilast ticos pce acte et ordiate fuit et patet manu bonicelli not nale debeat pretio et tene et fmit rate et fime et defendant et manuenant et o fuentur fm dnus potati et capit et offitialibus cois pus ut debiturimus. Et capitm presens et alia omnia infrascripta pro statutis et ordinamentis auri et ipsi debeat obsuari pretio et rata et illesa absq diminutione aliq et qui ausu temerario ul' ppo suo motu aptetauit dco ul' fco face ul' fi face d dengasse. Precor seu alicui eor remouendo de struendo scarcando ul' remouendo scarcan seu dstm faciendo ul' aliquid inpudimu cois pus ul' rer precor trenor ul' pomum pro coi apphensiu tenutar et apilastrar aut in otemptu precor ul' alicui eor seu cois pus puiatur et multet otrafaciens pro qualibet uice in qlibet in .xx. libr. d. coi pus psoluendor et in emitatioe seu satis factione dampni ul' rei. Et ne in hijs iura cois depereant. Capitan cois pus qui pro tpr fuit possit et debeat ad suu libitu inquisitioe face et si face d. d. dicto cois oibus et singulis pcam et sectas et procede suo offitio p quacuq uia d uidebitur et etiam p uiam tormtor pro ueritate a otrafaciett executi et effectualit et otempnationes si quas faciet exige absq otradictione alicui stat ord. ul' reformationis ofilior ipsi cois ul' rector ar. seu obstant q in hac pte sit in oibus absoluta et suspensa. Et quilibet ee ualat accusator et habat med otepnat et pene saluis et reseruatis adiuto quod uiria singular pr quelibent int ofines seu stationes apphensas et fcas p coi scdm refo mationes ofilior obstient n eis obsit cap otri.

Et quod unus syndicus ostituat et fiat pcoi qui tuatur et debeat p coi et uice et noie cois cois pus statucos diffiocos et pilastraticos fcos per dnm dnum Iuhanu capitan ofules et bos hoies qui cu dco capit ut pat manu bonicelli pcoi de precio assignare. et recomendare ne in ipso seu aliquo ipor fiat nouitas in otempta cois pus destructio remotio ul' occupatio syn dicis et alijs pnis propriis ostis castror locor seu uillaris uidebitur expedire ut eas debeat ipsi dici et ofiles et uniuersitates cast mille et loci et hoies et bitatores eor ofuare manutenere

---

posit iam

Et ad hoc ut omnia ....

[illegible]

.... aliter ....

.... in toto ....

.... aliud ....

custodire et defendere quilibet pro ordine et singula ut
per sindicum comunis predicti recomendatio consignatio et cu
stodia imponetur et perpetuetur in eo statu et forma
in quo fiet consignatio et acte et geste ac ordinate
fuerint. Et quicumque sindicus offitialis universitas vel locus
permisit aliquid acceptum vel si interrogatorem dimi
nutionem vel occupationem terminationum pilastrationum
vel alicuius rei comunis dande consignande vel recomendate eis
vel alicui eorum per sindicum comunis predicti pro comuni aut si aliqua
novitatis innovaret vel fieret per aliquem in dampnum preiu
dicium gravatorem vel contemptum rerum predictarum terminationum diffinitionum
vel pilastrationum terrenorum clusii vel comunis predicti puniatur.
et nichilominus sindicus vel persona vel universitas contra rerum ~~[illegible]~~ facta
erit vel fuisset ~~vel~~ consignatio supradicta in. m. sol. libr.
d. comuni predicti persolvendorum. Insuper restitutione rei
destructe vel occupate seu remote de statu proprio et
quilibet esse valeat accusator et habeat medium pene et multe
et bampni. Preterea si sindicus vel persona vel aliquis pro aliqua
universitate pro loco accusavit vel denuntiavit aliquem
qui destruxisset vel scavasset pilastras vel terminos consignatos
vel recomendatos seu datos ei in custodiam seu loco
aut universitati pro quo vel quibus se opponet et accusam
vel denuntiationem faceret vel qui novitatem aliquam fa
ceret vel fecisset seu intulisset destruendo anichilando in
trando in preiudicium comunis predicti laborando vel occupando vel
quid aliud faciendo vel si destrui vel innovari aliquid
faciendo ~~vel promictendo~~ in potestatis in preiudicium comunis contra
tali accusa et denuntia audiat et admictat defe
nsiones eorum. et puniant culpabiles quilibet in penis
supradictis denotatis. Et volumus quod sindicus et universitates
qui vel que gravaret causas potestatis enarrandas a personis et
multis potestatis denuntiavit commissores et perpetratores
vel commicti facientes scelera supradicta vel aliquem eorum et
faciat plenam fidem absque fraude et malitia nota
fuisse pro denuntiatorem commissum maleficium seu scelus.
Et quod tunc comunis predicti sindicus ordinet et constituat qui habeat
a scriptis speciale mandatum et qui debeat terrenum
locare et coptumare quecumque voluit nomine comunis predicti.
exceptis exbapitis comunis predicti et eciam laborantibus
terrenum possessionis et res comunis predicti in clusio. Et nulla alia
persona de laboreriis seu terris comunis predicti audeat vel possit
laborare vel habere in clusio seu aliis rebus comunis predicti.
nisi de mandato et locutione dicti sindici comunis non de
aliquo terreno seu laboritio comunis se valeat intromictere ullo
modo. Et quod intra confines terminationes pilastrationes
seu diffinitiones factas per dominum capitaneum et sapientes ut
patet manu bonicelli notarii vel alterius notarii. quicumque
laboraret vel laborari faceret in aliquo terreno culto vel inculto
~~seu laboraret vel de aliquo comunis predicti~~ in clusio vel concluserit
[illegible]

aliquod laboritium alicui posito et substituto per sindicum
comunis ~~ut dictum est~~ puniatur et condempnetur in. C. libr. d.
~~[illegible]~~ predicti persolvendorum et de huius credatur relationi
dicti sindici vel duorum ex parochianis clusii pro tempore existe
ntibus absque alia probatione. Volumus etiam quod ~~dictus~~
sindicus comunis debeat possit recipere personas forenses ad habita
ndum in clusium ut sibi videbitur et eis locare de terris
comunis ad laborandum et insuper dare et consignare eisdem
venientibus ad standum causa laborandi de terreno et labori
tiis comunis in clusio pro domo area cassalino et orto
in quantitate unius staioli terre de terreno comunis libere et li
center de quo nil comuni predicti seu alteri persona tenatur seu de
beant reddere. proviso quod nulli nobili potenti seu clerico vel
habenti privilegium ecclesiastice persone. aut alteri persone pro eis vel alicui
eorum per sindicum comunis de terreno seu possessionibus in clusio
laboritium aliquod concedatur vel alicui cortonensi si concedet
vel locaretur concessio seu locatio non teneat ullomodo.
~~que ex dictis~~ personis laboritium aliquod de potestatis acciperet vel
in fraudem accipi faceret puniatur de tali fraude in. C.
libr. d. comuni predicti persolvendorum. Preterea sindicus comunis
qui ordinabitur pro comuni ad locandum laboritia et terrenum
comunis predicti in clusio teneatur precise intercetera pertinentia
ad suum offitium locare bonis et convenientibus laboratoribus
qui sint ex omni suspitione nobilitatis et potentie nec
familiis eorum vel alicui eorum terras et possessiones comunis predicti
de clusio et etiam de novo super apprehensas et iocte redu
ctas tempore d. Iuliani cum capitaneo consules et sapientes
et illas que apprehense erant et detinebantur et occu
pate erant indebite tam per ecclesias et ecclesiasticas personas
nobiles tam per alias personas cuiuscumque conditionis existeret
ultra vel aliter quam de iure debuit in clusio comunis predicti
dummodo non possit nec debeat locari nisi unam bubul
carum terreni et possessionum de clusio per personam quam per manibus
locatoris et comutatoris laboratur. Teneatur sindicus
memoratus pro comuni quantocius fieri potuit silvas et
nemores totius clusii comunis predicti terminare et apilastrari
facere. ita et taliter quod distinguntur arebus singularum
personarum et quod inter terminos et pilastras constituendos
per sindicum memoratum nullus audeat ultra vel laborare
incidere levare rancare vel aliquid aliud laboritium
facere vel si facere. et maxime cortonenses absque mandato cum
licentia vel sine licentia parochianorum vel alterius. Et qui
contrafecit puniatur pro qualibet vice in. C. lib. d. comuni
predicti persolvendorum. Et qui non solvit infra terminum constituendum
per dominum capitaneum condempnationem de eo factam in manus
~~mutiletur et~~ detruncetur abrachio de quibus terre contrate
denunt et certificent et notificent per litteras d. cap.
ne persone eorum in penis potestatis incidant vel incurrant et
locum habeant pro bonis dumtaxat certificatione facta de predictis

de qua cituitatione pateat scriptum instrumentum. Et quod
sindicus comunis Perusii qui ordinabitur pro comuni ad locandum
laboritia clusii Perusii levare facere et plantare dare conce
dere et locare tres staiolos terre de terreno comunis sitis
terrenum voluerit vel minus pro vineis plantandis et facien
dis de quibus nil reddere comuni nec alteri pro tempore teneatur usque ad
tres annos completos a die locationis in antea. Et a dicto
termino in antea reddere comuni vel sindico ad hoc ordinato
pro comuni quolibet anno quolibet pro dicta locatione et coptuatione
.xx. solidos denariorum teneantur pro quolibet staiolo vinearum predictarum et
dictus sindicus se locet ydonee de dictis vineis plantandis
et ponendis a locatoribus. Et terminum posuit et planta
verit termino ordinato quilibet puniatur et condempnetur
pro vice qualibet in .xxv. libris denariorum comuni Perusii persolvendis.
Volumus quod ultimus possit locari ad laborandum terrenum
quod est affitata usque laci qui vadit ad castilionem clusii
usque ad terminum prisce set stare debeat sodum pro pasci
tura bestiarum. Et qui laboraverit inter dictos confines
vel laboritium aliter fecerit quod sit dictum puniatur et condempnetur
pro vice qualibet in . C. libris denariorum comuni Perusii persolvendorum.
Et quod potestas castilionis clusini et clusii teneatur
et debeat facere expensis hominum castilionis et spe
dalichum et . S. fatuchum aptari et bene refici et operari
facere portam pusinam castilionis et pons arcis dicti ca
stilionis de mensibus ianuarii et febr. proxime venturis. Et
ultimus mercatum fiat et fieri debeat in clusio in die et
loco quo ordinabitur per homines clusii. Et quod strata re
galis que venit ad torre reducatur et ducatur et fiat
prope castilionem clusinum de dictis mensibus et tempore simili modo du
rum pusinum quolibet anno ultimus castilionem fiat et fieri
debeat per homines clusii dictiores et potentiores. xxv.
domnus bone et ydonee. Capitaneus Perusii qui pro tempore fuerit
predicta sic facere teneatur. Quicumque scilicet vel impe
dimentum prestabit in aliquo laboritio aliter pro terminum
coptumum laboritium vel locatorum de terreno clusii locatorum
pro sindicum comunis condempnetur et puniatur in C. libris denariorum comuni
Perusii persolvendorum pro qualibet vice de quibus scilicet vel
impedimento quod fiet aliter in laboritio concesso in clusio
comunis Perusii pro sindicum comunis creditur et stetur dicto et rela
tioni coptuatoris et pro impedite vel gravate in labo
ritio vel duorum exparrochianorum clusii pro tempore existentibus.
Volumus insuper pro utilitate clusii Perusii quod tesa
verius debet manuteneri in bono statu quecumque est de
stricta seu repleta debeat amplari et remundari
Et capitaneus faciat fieri expensis hominum de contrata et
per homines supradictos. ~~Et hoc capitulum ultimus fuit scriptus~~
~~m cc lxxxxiii indictione vi~~. Volumus quod facere capitaneus
comunis et ipsi Perusii inter cetera que facere teneatur tempore sue ca
pitanarie . de mense aprilis vel maii proficisci affotiatus vel

1293

pro se de ipso Perusii et illo nomine qui confines actum pro tempore exi
stentes duxerint eligendos in clusii teneatur ad reinvenien
dum recuperandum et examinandum terrenum totius clusii possessio
bulbucarias silvas nemora et res comunis Perusii quas dictum
comune habet in toto clusio et confines et diffinitiones a
pilastrationes factas et que fieri et esse debent pro comuni Perusii
circum circa dictum terrenum et res comunis Perusii sicut fuit et ma
neret incorrupte et in eo statu et conditione in quo
posite et ordinate et facte fuerunt et esse debent cuiusque preceptorum
fuerint fieri et facte fuerint mandato domini Iuliani de ugolib
oli capitanei et voluntate aliorum sapientum hominum quorum eo
fuerit in clusii quam alie facte quecumque et quod esse debet in
dicto clusio scripture per boncellum intelligi notarii vel alios quos
cumque notarii vel quod non appareat scripture negatorum remo
torum destructiones vel diminutiones . aliquorum vel destructa
debeat capitaneus reduci facere reducere in statum rerum predictarum vel
alicuius predictorum in continenti et procedere contra culpabiles et con
tradictores rerum predictarum vel alicuius earum secundum legem contra
per capitula presentia vel sequentia in statuto possit et debeat . capitaneus
inquisitionem facere et inquisitiones predictorum vel predictas secta vel sectas non
obstante libuit et ut constabit de utilitate negotiorum predictorum
possit punire et multare secundum formam statuti presentis vel
aliorum qui loquntur de materia pene et delicti commissi si
prascriptis de eius vel inscriptis in presenti statuto et etiam
teneatur Capitaneus pro suo posse omni exceptione remota facere
conservare tempore sue capitanarie terminationes et fines bono statum.
Et ut facte fuerunt et fieri debent in perennes et perpetuum. Et
manutenere terrenum et rerum predicti et predictarum in comune Perusii per
suas arbitrium. Et si fuerit negligens capitaneus in predictis vel
aliis quod cavetur in presenti statuto vel quod dicit in eo exequi
facere et sic facere. C. libras denariorum de suo salario comuni Perusii sol
vere teneatur pro qualibet vice in qualibet capitulo non observato. et
habeat capitaneus pro suo salario de avere comunis Perusii qualibet die
qua ibit in clusium . tres . libras denariorum . quolibet pro quibus ibit cum eo
in clusium et ad pedatas lacus pro die qualibet . xx. solidos denariorum.
Volumus et iubemus quod nulla persona cuiuscumque vel cuiuscumque
conditionis sit et existat audeat possit vel presumat
tollere vel accipere vel tolli vel accipi facere aliquod pe
dagium sive passamentum tollomeum vel aliquod aliud quod
nomine nuncupetur nomine passagii datii gabelle vel
tollamenti aliter per statum laborantium vel moratium de terris vel
laboritiis comunis Perusii in clusio et in pertinentiis clusii non etiam
alicui per transientibus per clusium cum sarmenis vel sine sarmenis
seu aliorum salvis semper passagiis et pedagiis contra ordina
tis per comune Perusii et iuribus ipsorum. Et qui contrafecerit puniatur
et condempnetur pro qualibet vice in . C. libris denariorum comuni Perusii
applicandorum et credatur et stetur dicto et relationi cuiuscumque
cum probatione vocis et fame tantum. Et quod ultimus qualibet
anno emptores fructuum terreni et possessionum clusii

tenatur pcise expēsis eoꝝ si face unā domū in clus que sit coīs si uolunt de bonis lapidib; ul' matonibus copta tegul' et de bona arena et calce murata. longā .xv. pedib; ad pedē coīs et alta .xv. pedib; 7 totidē ampla. Et h capit qui sunt coīs et ipsi pus si facere tenatur et cofre opelle ad pdca. Et si sunt negligētes .C. lib. d. coī pus solue tenant in qb; dno cap coste debat absq; sollēpnitate aliq cōdēpnae. Et in ano pseti domus p parochianos emptores fructuū clusij expēs eoꝝ debeat si de bonis lapidib; siue matōib; 7 calce 7 arena copta tegul' et tubol' in podio qd puēit in coē ps podiū de Uallano que domus sit loga .xl. pedib; et ampla .xv. pedes et alta .xv. pedes ad pede coīs. Et capit pdcaꝝ domū a parochianis qb; uēdet fruct' clus si face tenat. Et qd p utilitate bladi qd recolligitur in clus p coī in uilla Casamaioris fiat una dom' expensis hoīuꝝ dce uille et uille Portus Filippi 7 uille Gregialle et p hoies dcaꝝ uillaꝝ in qua reponi debat blad coīs quā domū pdci hoies faciat et si faciat cōplen de lapidib; mattōis et calcina longitudis .xl. pedū et latitudis .xxv. pedū et altitudis i cantōib; ped .xx. ad pedeꝝ coīs p totū meseꝝ maij pxe uētur 7 solutā. Et fiat una dom' eodē m° 7 forma 7 infra dcm tpe et p pdca cū eisdē altitudis latitudis 7 longitudis in uilla Capax p hoies dce uille et expēsis eoꝝ. Et fiat una dom' de eodē m° 7 forma 7 ad pdcm tpe et p dca cū eisdē in uilla Clenti p hoies dce uille et p hoies laboratores clusij de Cast' Pancal' et expēsis eoꝝ. Et fiat una domus de eodeꝝ modo in uilla Lauiani et .i. deꝝ tpe 7 pdca dom' sit longitudis .xxx. pedū et latitudis .xv. ped et altitudis .xv. pedū p hoies dce uille et eoꝝ expēsis. Et capit pcise deas domos in dcis locis et uill'. et .i. dcm tpe si face tenatur. Et si capit fuit negligēs ad pdcas domos si facietas ē ordiatas in pseti statuto solue tenatur p coī mass' coīs pus de suo salario .C. lib. d. Et qd nullus hitator seu lbator terre clus coīs pus possit nec dbat hre nec possidē de treno coīs pro feno hndo ult tres stiplos. Et at h tenatu syndic coīs scrutari et tueri se uitate. Et si iuenit aliq̄ ctrafacietē ul' aliq̄ pz hre ultra ul' abt pfit dbeat et tenatur ei auferre laboritū 7 alij ut sup inuēbit ꝯcede psce et insup in .x. lib. d. cōdēpnet coī pus psoluēd. Nec etiā possit aliqua psona laborae in clus pus ult unā bubulcaria tre ad peaꝝ .C. lib. d. Et quā parochiani 7 emptores fructuū clus accipunt ab hitatorib' clus et laborib; posset nouiī i clus plus .v. s. d. carri

seni nō obsuātes capla statuti ipsi qd dictat ipsos nec debet plus accipe q̄ .v. s. d. p carro ad peam .x. libr. d. pro quolib; carro dicētes qd ē i stromo uēdictiois nō opposita pdca gnalit comi pus eū uēdidisse etiā a pte coīs suo tūn. Cōtra tum qd qui ht istiꝝ uēdictōis fructuū clus tenat expsse puire in eo qd dci ēptores et eoꝝ sotij n accipiat a laboratorib; terre clusij ult .v. s. d. pro quolib; carro. Et si n oppo nēt 7 intelligat ee oppositū ita qd nulla exceptoe ul' allegatioe q̄ si posset dci emptores et eoꝝ sotij nō possit accipe nec hre plus .v. s. d. p quolib; carro feni a pdcis laboratorib; et hitatorib; clusij sub peā .x. lib. d. p quolib; carro q̄m alio cap loquti ō dca matia ctinet. ~~Et id qd ctinet in hoc ultio C. fuit addit. in M°CC°LXXXVI. Ind° viii. die aug 7 uale ant a k'lis maij preced.~~ Iteꝝ synd coīs pus fiendus ad pdca tenat et debat p coī cōsignatoes face de pilastris et timis 7 cōfinib; fcis 7 fiēd p terminatoe et cōfinib; terraꝝ 7 aliaꝝ reꝝ 7 poss coīs in clusio coīs pus cuicūq; p' uidebit cōueniē et fore utile p coī .vj. uidelij uill' castis locis inhitatib; hoīum 7 alij clib; spiali pne coīti nobili poteti seu spiali populai p' p custodiēdo cōsuādo manutēdo pilastras ipās terās et cōfines scdm qd designate et recomdate fuit. Et qd tenant ille p' ul' illa c' ul' qb; tal' designato ul' recomdatio fca fuit cōsuae et manutene in eo statu in quo designabitr p dcm sindicū ad peam .C. libr. d. Et si ctinget aliquo casu diruiti deuastari ul' ipediri ad peaꝝ supdictaꝝ tenant quilib; pro qualib; uice et recomdato c' ul' cōsignatio fca eit. Et diminuto deuastato ul' remotor reꝝ pdcaꝝ p uice q̄lib; in .C. libr. d. cōdēpnetur coī pus psoluēd. Et illud diminutū deuastatū ul' remotū reduce et restauae in p'mo statu. Et hec simlr locū hat in aliis cōminatis coīs. Et qd cap psens ~~ul' futur ul'~~ sui offitiales p q̄moib; 7 causis [q cont] ~~ertis et cōnexis~~ qualiscūq et q̄cq d causa fructib; possessiōib; pilastris et t'minatorib; clusij [accumulandis] et coꝝ ratoe et cū aliq̄ suprsc̄pta et cōcēsse ~~pcessiū fcoꝝ et fcaꝝ 7 q necee fuit~~ si p coī et uidebit ~~q̄ncūq;~~ capit psona et p q̄ctq; p' tatioe et ccoe pz q̄ ad faceret ul' cōmitteret cōtra honore et libtate et statū pp pus 7 coīs pus et cōtra psnas subiectas iurisdictiōi coīs pus possit pcede et pcessus 7 p honore coīs pus et utilitate si uideb' capit p q̄moribus

1296

cois ꝛ artienh[is] ꝑcise ratōe et cā ipar[um] ꝛ ciuit
ea[rum] ɔtra amicos parētes et ꝓpinq[uo]s ꝑ[ro] nō sbiec
ta[rum] coī puƒ ꝓut eis uidebitur firmaīc sīn stptu
inditio[rum] ƒuato et nō ƒuato sollēpnitate iuris
et q[uo]cū[que] tp[r]e aliq[ui]b[us] ferijs nō obstātib[us] in ƒcipiēd[o]
et penā imponēdo et finiēdo in q[uo]cū[que] euētu
Et quicq[ui]d fcm fuit ꝑea ꝑpetuā firmitatē obtiēat
ꝛ p coī debeat obsuarī defendi ꝛ manutenerī.

Pretā res cois puƒ que occupatī ne ꝑeat.
Statuim[us] q[uod] omīs ɔcessiōes fcē p coī puƒ ul' per
alios sapiētes de ipo coī quib[us]cu[m]q[ue] ꝑnis d[e] treno
et possessiōib[us] cois puƒ cuicu[m]q[ue] ɔdictionis et
status existāt quas ꝑsones et tre ipi coī ꝛ re
deant in dcō cōe puƒ nō desist possidē remaneat
ipi coī et redeat in dcm cōe nō obstarī quacu[m]q[ue]
ɔcessiōe ul' ordinamīto de ipis fcis. Et isto cap[itul]o
totū sicut iacet fcptu ē et fuit fcm ꝛ ɔditum
in m°cc°lxxxxj. Ind. iiij. die uenis ul'e excepto
.C. supius fcpto qui loquitur de cā inuēti q[uo]d fuit
fcm in m° cc° lxxxxiij. Ind. vj.

1291
1293

Cum n̄ patiatur na[tura] ꝛ cursus
cotidianus ꝑperet sibi n̄
initiat mitis patiatur in nā.
statuim[us] duxim[us] q[uod] cū sapiētes hoīes
īscpti paulutius bonisegn[i] et iohēs dnē perie
olim ɔsules artiū et ꝑp puƒ et perus .d. blāci
Johellus bucarelli. feus libraccii. corradus ia
cobi. amatutius angli. iacobus ugolinise.
anglius symois. bonicellus intelli. stefanus
pi. et ranucolus dni andree iue mt ꝓmod
et utilitate cois ut reformatū fuit in clusio
puƒ cū dnō capit tc ꝑsētēte adinuenīendū
declarādū et recupandū iura cois puƒ ꝑsēs
res et tenimenta occupata et occupatas detēta
et detēptas a ꝑnis nō d[e] iure subiectis ꝛ n̄
subiectis iurisdictioī cois puƒ et in cōe redu
cendu[m] diffiniēdū et determinādū a[m]nibus
reb[us] treno et possessiōib[us] singlar[um] ꝑ[er]sonar[um] ita q[uod]
iura cois sint et ꝑpetuo erūt diuisa p eosdē
in ciuitate ɔstituta et illesā ponatur p cōe puƒ
manuteni ac defacili ɔsuarē ꝛ ꝑtmod uiri
prudētes dnī guido de corna. iacob[us] orato
ris iudices. Corradus Jacobi. arlectutius
oddois. Massolus dnī Bonotis arbitī electi.
et Massutius bocagni not ad declarand[um]
iura cois de ctis trenis et reb[us] in clusi a[m]ib[us]
q[uo]r[um] dcā potētiū ius hīe et hostendētiū ius
hīe in eisdē finias eo[rum] ꝓmulgauīt ꝛ d[i]diīt
et ꝓnūctiauīt ut debuīt de iure. Et ꝓpea

ꝑfati sapiētes et alij qui cū eis fuīnt ad ꝑdca
ꝑagenda p cōe puƒ poiti sūt testāte ꝓuebio
qui sunt coī nulli sunt in caū picli recoli ꝛ ꝑli ꝑ
senti tp[r]e et futuro omīb[us] cōcūspectis q[uod] ꝑfati
sapiētes hoīes et qui fuer[int] p cōe puƒ electi ad
ꝑdca semp ꝛ in ꝑpetuū ɔtra quacu[m]q[ue] ꝑ[er]sonā defē
dantur et inuetur p cōe puƒ et offitiales coī[s]
puƒ p tp[or]a existētes ratioīb[us] et cais iuētionū
declarationū diffitionū et gestor[um] p eosdem
de ꝑfatis negotijs et treno ꝛ reb[us] cluƒ et
finijs latis p eosdē nec cais ꝑdcis nec aliq[ui]s
ea[rum] debeāt agguari molestarī iniuriarī ꝛ offēdi
realīr nec ꝑ[er]sonalīr dcō ul' fcō directo nec p obli
cum. Et quicu[m]q[ue] eos ul' aliq[ue]m eo[rum] sapientum
hoīu[m] sup[ra] noīato[rum] ul' qui cū eis interfuerunt
p cōe puƒ ad ꝑdcas inuētiōes termatiōes dif
finitiōes trem cluƒ ul' arbitros qui sētētias
ꝓmulgarūt de treno occupato in cluƒ ꝛ not[arium]
qui finās ꝛ sētētiās scpsit ultius offēdat
iniuraret ul' offendi seu iniuriarī fecit realīr
nec ꝑ[er]sonalīr ꝑ[er] se ul' occulte directe n̄ p obliquū
puniatur et ɔdēpnetur p potātē ul' capitāni
qui p tp[r]e fuīnt de excessu offēsa ul' iniuria q[ue]
fiet tali ꝑ[er] offēdētes ul' offendi faciētes in q[ua]dru
plum eius q[uo]d puniri ul' ɔdēpnarī debet p formā
statutī cois ul' ꝑp puƒ ul' ɔrigintor[um] artiu[m]
seu reformatī alicui[us] ɔsilij.

Et pot ꝛ cap[itaneus] q[ui]
p tp[r]e fuerit c[um] relata erit ꝑdca ul' aliq[uo]d ꝑdictor[um]
ꝑcise tenatur et debāt ɔ[tra] quacu[m]q[ue] ꝑ[er]sonā ɔfaciente
iniuriā ul' offensā faciēte ul' fi faciēte ul'
arcē stantē seu ꝑsumētē face ɔtra ꝑdca ul'
aliq[uo]d ꝑdcor[um] ꝓcede et inquire p quacu[m]q[ue] uia[m]
et modū iuris ul' fci expedient ꝛ uoluerit
ad ūitatē uestigādā et ꝑ ūitate ɔpanda ꝛ ꝛ
pūiar torūtor[um] et culpabīles punire ꝛ ɔdēpnare
in penis quadruplicib[us] ut supius ē expssū
stet ūdūt īterpetatioī pot ul' cap cui ꝑdicta
relata erūt et corā quo quō iuterēt d[e] supdcis
aliq[ui]b[us] articlis si offensio fcā eit ul' fcā fuit
ul' iniuria cais supdcis ul' aliq[ui] ea[rum] ꝛ ꝓbatioi
legiē ul' uocis ꝛ fame tm ꝑ[ro] fid dingna[rum]
uolētes ꝑcise quod ꝑsēs capl[m] ꝛ ord[inamentum] nullo
alio statuto ord ul' reformatōe obstatī sit ꝛ eē
debeat ꝑpetuo ualiturū et obsuatur[um] ꝛ q[uod]
alia oīa stat ꝛ capla seu ord. huic ɔtraria
sit in hac pte līe absoluta n̄ exguato ꝑsēs
nec futuris ɔgiut seu iurisdictiois hāt d[e] ꝑdcis
nec ad penā .C. lib. d. se ꝑe d[e] ā mbro hui[us]
capli ualat iniscen seu descētētib[us] ab eod[em]

Et ea que otinent infra duob3 capl'is uidl3
acaplo quod incipit. Statutum ordinamates et
1292 c. fuerint correcta mutata et addita de nouo in
plib3 locis in p'senti statuto. in ann CCLxxxxij. ind
sexta.

Ne de clusio pusino ualat
occupari. Statuimus q capitaneus
spiali futurus uinclo iuramenti teneatur diffire
7 et diffini face clusu pusinu int coe pus' et
coe cortone. Et diffinice fca. Capit teneatur fi
cere fi int coe pus' et coe cortoe una bonam
mangna amplam forma ita q aliquis p eam
transire no possit sine lic coi's pus' et al' p pote
tes et potestes necias faciat fi ubi eet utile p
coi et pcta fiant p totu comitatu pus' 7 eoru3
1293 expens. et capit pdse faciat fi ficut pdca. Et h
capl'm fuit gtitu in MillO CCLxxxxiij. iij. d. vj.

Quicumq3 uenit aduendere
pisces in ciuit pus' et uende
nolunt debat et teneatur uedere eos
8 in loco ordinato ul' ordinato p illos spi
tu et in alio loco no uedat dcos pisces h in
tlligatur de illis piscianolis qui sunt soliti ue
dere p iuramentu et no de aliis. aliis uo sit lic
itum uende pisces si nolunt. Excepto quod
lacosciani qui debet aduce pisces ad ciuit
in quadragesima debeat stare in platea ut 7 sic
placuit Capit pus'. qui 9 ant fecit soluat
noie bapni. x. s. d. rectorib3 artis et p rectorib3
dce artis. Set quirema cuia eit pus' ad pdca nec
aliquaten teneatur et etia intlligat mill' quo
luerit uende pisces insalatos si mill' qui uet
uedendo pisces p ciuit. Preterea quicumq3 a
portaunt pisces aduendend ad ciuit pus' eos ue
dere no debat ingrossu alic p pusb q ipos re
uedat postea ad minutu. Et qui ofecit siue
uditor fuit. siue eptor. xx. s. noie pene solue
teneatur. Et nullus piscianolus ul' tabnar
ul' tabnaia ul' forensis ul' albergator audeat
eme ab ill' qui aportat pisces aduendend in
platea cois tpe quadragesime pisces i gsu
s. ultra x. tincas in die. Et qui ofecit soluat
xx. s. d. noie pene et nulla alia p de ciuitat
ul' comitatu ul' aliunde stet cu eis qui reuendet
pisces. Et pisces qui aportabunt p dies
in ipsa die uendat ita q pisces uni diei in aliu
diem debat no uenire. Et illi qui pisces uen
dunt ul' portat ul' faciut deportari ofuator
piscium no faciat sub pea pdca q2 mes bapi

sit cois et alia accoras. Et capit cu osilib3
artiu eligat unu not quolunt qui scbat pisces
qui deferunt in quadragesima a lacu et uen
dunt in platea cois et ipos pisces deinds nota
singlis dieb3 scribe teneatur.

Piscatorem qua ht in lacu hospi 9
tale de colle et pedatas iuxta
lacum et oncessas a coi. capitan recipiat
hospitali pdco et eas teneat remicte in
coe. Dum. Capitan hospitali pdco dare ydoneu
cabum teneatur. Et si capit fuit negliges ad fa
ciendum pretca ul' aliq pdcor pdat de suo sa
lario. C. libr. d.

10

Illi qui stabunt aduendend pisces parochianor
lacus pus' qui no sit de piscianol' pni possit
stare aduendend ipos tota. xl. si erunt boni et
legales. Et capitan possit eos raptari et uende
facere ad eius arbitriu et uoluit. Et paroch
et illi qui stabunt ad uend usq3 ad uespos qui
dnr postnona. Et omes pmissioes et uen
ditioes que fiet in aqua lacus de piscib3 uen
dendis que apparebunt in libris parochianor
p eor notm scpte p ofessioib3 hant. s. in duab3
ptib3 hoib3 lacus et tra pte parochian. Et
null' lacosciamus ul' aliqua p possit ul' debat
hre ul' tene pisces iuios in aq lacus sine lic
expressa parochianor exceptis illis pmis que
emerit pisces lacus qui possit eos in aq pdca
tene sine pea. Et siquis ofecit soluat noie pe
coin pus'. C. s. d. p uice qualib3. Et dco parochi
anor t' suor nuptiu stare debat de pdcis. Et
nullus burgensis ul' aliq alia p possit l' debat
eme pisces aliquos in aqua lacus sine paroch.
ul' eor nuptiis de die ul' de nocte. Et qui ofecit
puniatur in xxv. libr. d. et pisces restitue teneat
et lacoscianus qui uedet pisces pena simili pu
niatur. Et coat parochianis ul' nuptiis eor.

Volumus p statu cois pus' hoies poste in 11
insule maioris. et hoies postar mortis gete
mortis fontigiani. anchaelle. insule puluens
et etia hoies quolib3 castror et uillar existiu3
iux lacu. et circa lacu cois pus' et in uir ipoui3
castror et uillar a kl'is maij. usq3 ad festu sci
angeli de mese septbr debeat custodire aqua
lacus pdci ita q no possit in ea in dco tpe ul'

debat aliquis piscari nec in ea possit piscatio
si ad tincham aliquam vel ceruiam non ad aliqua
retia ad que tince capiantur vel capi possit. Et
si in dicta aqua reperirent aliqua retia seu tince
capte pro qualibet vice debeat solvere homines dicta
lacum illius poste in qua talia invenirentur
pro vice qualibet .l. libr. d. nomine pene cuius pene
medietas sit comunis et alia habeat accusator et retia deveni
ant in comune. et de hoc credatur sacramento accusatoris
cum uno teste idoneo si accusator fuit de paro
chianis. Salvo et reservato hominibus postarum
supradictarum quod si caperent seu capi possent male
factores et in fortiam mitti homines illius poste in
talia invenirent et facta furtum ad penam nullatenus
teneantur. Et ipse malefactor penam .l. libr. den.
solvat si capi poterit. Et stet in fortia comunis donec
solverit dictum bapnum. Et quicumque nobilis habuit
rete seu reticulum vel aliquod aliud rete ad capiendum
tincam. Et reperiretur ipse vel eius familia vel fa
milia facere contra predicta preter nomine pene .l. libr. d.
Et de hoc credatur sacramento parochianorum vel
alicuius de sua familia et predicta retia in parochi.
debeat devenire. Et quicumque fuit invenitus
tamborgese quia alia persona cum aliquo derita extra
aquam lacus si habuit bestiam preter saumam et
bestiam cum tali saume quam bestie medietas sit comunis
et alia medietas accusatoris. Et sunt sine bestia preter
nomine pene .xl. libr. cuius medietas sit comunis et aliam ha
beat accusator. Et debet credatur sacramento parochianorum
cum uno alio teste aut unius familiaribus dictorum
parochianorum cum uno teste aut custodum quod per
comune positi ponentur. Teneatur autem capitaneus accipe
re idoneos fideiussores et aucteres ab omnibus et sin
gulis fenitis castrorum et villarum existentium intra lacum
et circa lacum predictorum de predicta custodia facienda. Et
predicti sint predicta satisdare appellantur prout de ipsi
capitaneus procedit voluntate. Volumus insuper
quod nulla persona de castro Cortonii nec de districtu
seu iurisdictione ipsius castri audeat vel presumat pi
scari vel accedere ad piscandum in aqua predicti lacus comunis
Perusii sine expressa licentia Capitanei Perusii. Et qui contra fecit
possit offendi a quocumque reali et personali sine pena
non obstante aliquo capitulo statuti comunis vel populi Perusii. Et
ea que continentur in istis duobus. f. et quod supra
dictum est quod homines quorumlibet castrorum et villarum
existentium intra et circa lacum debeant facere predictam
custodiam cum solummodo de hominibus v. postarum illa
torum in principio ipsius capituli hoc faceret capitulum
initiorum edita fuerunt que supius mutata et addita

~~fuerunt et edita in anno domini .m°cc°lxxxiij. jd.~~
~~xiiij.~~ Pro utilitate lacus comunis Perusii. Capitaneus
teneatur facere fieri circa lacum per omnia iiij. portus in
postis electis quibus videbitur parochianis lacus
ad sensum et voluntatem ipsorum parochianorum. Dum
modo non fiat aliquis de dictorum portuum in pertinent
motis Fotigiani. Et fiat expensis hominum lacus
qui homines et poste non fiet aliquis de dictis portuum
faciant portum qui fiet in sua posta. Et si ter
ram vel portus acceperit alicui spiali persona de dicto precio
ematur iusta extimatione et per iusto pretio quod
solvant homines illius poste in talis portus vel
terram acceperit alicui. Et predictos portus capitaneus
facere fieri teneatur ad petitionem dictorum parochianorum. ~~Et~~
~~hoc capitulum fuit editum in .m°cc°lxxxiij. jd.~~

De pedatis lacus. 12

Circa pedatas lacus absque
lacu capitaneus teneatur. Et dicta ven
ditio fiat per tempus quinque annorum et plus si
consilio videbitur. Et castra et ville circumstantia
circa pedatas debeant ipsas pedatas laborare
et facere laborari. Et si facere neglexerint debeant
reddere partem fructuum de soto quod non laboraret
sic de laboritio et ad similitudinem laboritii
quod existet per soctum. Et laboratores metient
fructuum reddere teneantur sicut est actenus consuetum.
Et castra et ville debeant custodire pilas in
quorum territorio sunt ne destruantur. Et si non
custodierint puniatur castrum et villa in cuius ter
ritorio destruerent pro pila qualibet destructa in
.c. libr. d. quod bapnum totaliter sit comunis. Et hoc
capitulum sit precisum. Et potestas et capitaneus et eorum officiales
ipsum capitulum debeant observare ac facere observari
sub pena .c. libr. d. eorum salario et nulla defensio vel
contrarium admictatur. Et ad hoc ut arbores que
sunt in ipsis pedatis penitus incidantur et forme
mictantur in pedatis et terra spialiter terrenum ut
supius in alio capitulo continetur. Capitaneus unum de suis
militibus consiliis suis noctibus prius mictere teneatur ad lo
cum qui predicta prius fieri facere teneatur. Arbores
que sunt in pedatis lacus que incidi facere
et evelli radicitus ~~amchelis~~ micte terra non stet quod
dum non fuerit propleta et possit ponere et ac
cipere penam non obedientibus pro vice qualibet .c. s.
d. Et si capitaneus fuit negligens ad predicta .l. libr. d. de
suo salario solvere teneatur. Et hoc ultimus s.
fuit editus in millesimo ducentesimo lxxxiij.
Indictione sexta.

Item Conducantur fructus omnium comunitatum insularum lacus comunis Perusii
per Conductores fructus aliarum comunitatum comunis Perusii ...

Si aliq edificiu ul' ingenia ad que tene capi possunt non

13 A kl'is maij in anã magna ñ reticula retia nec ceuaiã debeat mictj in aqua lac' ul' edificiis ul' aliis retibus nec ãs ipis retibȝ uti debat in eadȝ usqȝ ad festuȝ sancti angli d' mẽs sptbr. Et q ofecit pdat ipa retia et puatur p uice qualibȝ no mĩe pene et bãpni. xxv. libr. d. Et si recias cũ ipis cepit pdat noĩe pene ⁊ bampni. ·C· libr. d. Et quilibȝ possit accipe retia reedificata in aqua lacus poita et pmanẽtia sine pena ad suaȝ uolũtateȝ cuius bãpni et pene tres ptes ueniant in cõe. et quãta ps p parochiañ. Et quilibȝ possit accũre et accor hãt si non fuit de parochianis quãtã pteȝ bãpni ⁊ pẽne quã hre deberet paroch. Et hec credãt ex duobȝ parochianis si deposuint qrimoniaȝ accorem de pcio ul' de aliq pcor. Et si fuit alia p. stetur suo sacmto cũ pbatiõe testiũ fid' di gnor. et nullus in lacu capiat ul' capi faciat angullas missas in lacu hat h anno p cõe pf usqȝ ad duos annos px uentũr nec bruglas uni ãni siliter capi debeat p aliquẽ in lacu pf Et qui otrafecit soluat noĩe pene ⁊ bãpni. x. libr. d. cui bãpni et pene medietas sit cois et alia accõis. Et quilibȝ possit accũare. ~~Et h caplm sit pcisũ.~~ Et ~~iuro~~ iudex huius illaȝ cogitõeȝ hãnt de pcio. Et si parochiani pactũ fecint cũ aliquo de precio tñant solue. C. libr. et ea que otinent in presẽti statuto in plurbus locis fuerũt orecta ⁊ mutata. in ΘCC lxxxiij. ind. xi. ualitur a die xv. mẽs Junij. in antea.

~~Preterea uolum q retia ño mictatur i deo lacu in kl'is maij. usqȝ ad festũ s. angli de mẽse septbr. Et id qd otinet in isto ultio .C. fuit editũ sub ãno dni. ΘCC lxxxv. ind tercia.~~

14 Cum int' hoies uille isule maioris et hoies uille insule pulueris ⁊ quorũdã alior locor uillaȝ ⁊ uniusitatȝ circa laciũ ⁊ otrata lacus cois pus. et p sind' ipaȝ uillaȝ et locor extitit actenus legie opmissu in an drutuȝ iohĩs pitodali sup diffitioẽ patiõe ac tmminatõe aque lacus cois pus p q ramu tuȝ fca fuit legie diffitio partitio ⁊ tmiatio dcẽ aque sicut ostat pceis documtis. Et dictus uir androictus legeni tc cam paroch aque lacus fuit electus a cõsilio pp pus ad declarandũ et faciend' dcaȝ diffitoeȝ ptitoeȝ et tmiatõeȝ ⁊ p imissioeȝ tmiuor inter ipas uniusitates hoiuȝ ipaȝ uillaȝ ⁊ locor pisca tuȝ in dcã aqua lacus sm forma laudi lati p androitiũ sup dcteȝ. Et dcs androictus sup pdcãs sua diffitoeȝ ptitoeȝ tmminatõeȝ ⁊ de claratoeȝ fecit ut ostat pceis istis ⁊ aliq dcaȝ uillaȝ et uniusitatũ uiuat ɔ pdcaȝ diffitoeȝ ptitoeȝ d'tiatoeȝ et d'clatoeȝ ño ueire ⁊ ueiat p libito uoluntatis piscato i pte altũ ɔ uoluntẽ ipĩus ad oẽȝ materiaȝ scãdali ⁊ piculi uitanda statuim' q pdcẽ diffitoes ptitoes tmiatoes et d'clatoes p dcm androitiũ fcẽ ⁊ potmod p dcm androictũ sit rate et firme ⁊ d'bant inuiolabr obsuari ab hoibȝ aque lac' ⁊ ab oibȝ piscatoribȝ aque lacus ad pẽnaȝ q̃ in ɔpmisso fco in dcõ androitiũ ot. Et ois d'clatio spe cificatio suppleto d'signato tmiatio ⁊ addito tmmior que fiet p ipm androitiũ sive in tra sive in aqua sit rata ⁊ firma ⁊ inuiolabilite obsuabitur ab omnibȝ et singlis existetibȝ int' lacũ et iux' lacũ piscatibȝ sub pea pdca.

Preterea uolum' q nulla p's alic' uniusitatis pisca tis et piscari facietis in aqua lacus audeat intre et piscari in aqua lacus in pte alti otra sua uoluntat ɔ forma pdcaȝ diffionuȝ ptitionũ tmmiatonũ et declaratonũ fcaȝ p dcos androitiũ et androictũ ut ostat pcessi istis ad pẽnaȝ ⁊ bãpnũ q in dcis istis ple naie ot. Quã pẽnaȝ potãs et capit ⁊ qlibȝ eor p cõi pus otrafacieti exige tñatur. Et d' pdcis oibȝ ⁊ singlis quilibȝ ualat ee accor cui bãpni med' sit cois pus. et aliũ accõris. ~~Et hec cap fuit editũ in ΘCC lxxxiij. ind. x.~~

15 Potãs et capit tñantur manutere in bono statu et osuare ad opus et utilitatẽ cois pus oẽs ⁊ singlas possessioẽs et tras castri ualiane et totũ portũ clanaȝ ⁊ totũ castrũ ualiane ⁊ oia ea q otinet ⁊ appa rent in istris eptionũ quas fecit cõe pus de pcio scptis man angli iohis ⁊ michael iohis. ⁊ saluutij de coequeto notor l' altius cuiciiqȝ not. Et ipãs possess ⁊ tras ⁊ cast. tñatur capit manutẽ in bono statu. Et tmiatões et pilastratões fcãs de pcio ma nute et osuaẽ ad opus et utilitateȝ cois. pus. Et tñat cap si face nauigatoeȝ port' clanar. sicut uidebit osilio pp faciendũ. Et capit ño pmictat q ãs utat i ipo

portu cu navi ul' sine eca ea sin hic cap.
et ofily pp ofacieti cap aufeat p uice qlz
pene noie. C. libr. d. Et cap pcuret recipiat
bon et ydonea cautoe ab uniusitate 7 comu
valiane quod dci treni eptu 7 possessioes
pro coi puf laborabut 7 dco coi seu sufficieti
p p coi ttiaz ptez fructuu dabut. Et sit
licitu omib volentib venire ad laborandu
dcz trenu et qd possit ire et stare. dumo
hitet sup dco treno et no tnat solue colle
n data et ad factoes cois puf usq ad x. anos
eo tpr quo venit mie tnatur. Et si potas et
capit fuint negligetes ad pdca si facieda
CC. libr. d eor salario coi puf solue tnatur.
Et nullus advocatus avocare dbat sup
pmissis otra coe puf seu spialez sz e dce tre
et res empte p coi puf locarent seu locate t
eent seu quocuq itutu ocess fuet ex eisdem.
Et si otrafecit solvat et solue tnat. coi puf
pro uice qualib. x. lib. d. qua peaz capitan
exige tnatur. Dicimus insup capit et o
sules pcise emie tnatur pro coi puf ab illis
quor est port lanam infine clanar admo
dum et ochetoe quib epta fuit pas cast va
liane a marchionib d valiana. Statuim
etia q marchioes et illi q emer a coi fruct
traz de valiana. et illi q emer pedagiu a coi
ul alt eor no accipiat aliq pedagiu alic puf
ad pena que in stat noscit otini. Preta
dicimus et ord q capit ventur pcise tnat
emie et emi face p coi puf d mse ianuar ul
februar dco 7 siglas bubulcarias nobiliu qs
hent in clus puf ad extimatoe fiedam p bos
hoies eligedos sup pcis p coe puf q capit
peit eligi faces tnatur. Et si pdcs capitan
fuit negliges ad pdca oia si facieda pdat d
suo salario. V. libr. d. qui deveniant in coe.
Et si osules artiu qui p tpr erut no fecerit
si oia supdca. debat qualib eor solue comu
pusi pene noie. C. libr. d. Insup volumus
q pdci nobiles post ~~dcam~~ venditioez fcam ab
ipis de dcis bubulcariis quas hnt in clusis
Et etia marchioes q hnt ex nuc no possit nec
debant ullo m ipi nec eor famulie hitare nec
stare int lacu et clanas n laborare n labo
rari face de treno clus cois puf ul ecclia
int lacu et clanas exister ad pen. V. libr. d.
qua peam capit a ofaciete exige tnat. pro
coi. Et si capit fuit negliges ad pdca pdat

de suo salario. CC. lib. d. Et sit licitu cuilib
tpr syndicatus cap dcam pena pete coram
sind otra dcm capit. Et siquis osulet q dcs
cap fuiss absolutus dca pea in aliquo caplo
solvat pene noie. C. lib. d. Et quilib poss
ee accor et hit mediu bapni. Et exequato
cois de pdcis peis et bapnus nll hat ot
tioez. Et ea que otinent in istis duob ultis
c. fuerunt odita in MCClxxxij. indict. vj.

Gvidottu marchoez
et fres filios olz. d.
Guidois marchicis de va
liana cogat capit 7 coge
tnatur ad prestandu ydonea
cautoez ad volutate suaz de no
offendedo aliqm ipor q emerut
ul emerit fructus traz cois pusij
nec illos qui laborare ul laborare fecerint d
ipis tris in p ul reb ubis ul fcis n pstare
aliq impedimtu alicui eor n mani p se ul
aliu palam ul secte tacite ul expsse. Et p
qualib vice qua ofecit in aliquo articulo
pdcor tnatur ipm Guidottu 7 fres vel
altm ipor otrafacietez ocepnare in C. libr
d. salva maiori pea in aliq stat otenta fco
ul etia faciedo. Et capit dbat 7 possit fa
cere inquisitoez pce ul secte de pdcis sicut
et qtiens melius ei videbr expedire. Et
illi qui emer ul emerit fruct tre a coi non
faciat aliqua novitate in dcis tris inner
et alijs reb cois. Et laboratores spialit no
faciat aliqua novitate n scdm osuetudin
actenus observata et spialit si osuetudine
an pxi nuc trasacti. Et facies aliquam
novitate otra dcaz forma p qualib novi
tate et qualib vice. C. lib. d. solve otexlat.
Et de pdcis capit faciat inquisit pcem ul
sectam sicut sue volutatis arbitrium postu
labit.

17

Cvm dicatur ee ver pce q dcm pri iohes
cratorius de fontigno q dca lavdu seu la
uda fecit et pnuptiavit int quosdam q me
ompromisse qb q pmissis 7 lavdis otinetur
de ofess facieda 7 q ptea ofessioez facere
pmisit. et dca lauda seu laudu dcz fecisse
seu pnuptiasse fraude forte ul pecuia
accepta seu pcio 9 uis 7 uis fcm q i dcapm

et ipmichtiu alnici que men 9pmis et guam
et rex mali exepli sit laudu seu lauda sozo fote
ptio ul' pecuia accepta 9ttamo et uir forma ps
te dicim et ozo et pseo caplm duxim statued
q' oe laudu et oia lauda et arbta fca 9pmiicti
ata hacten int quascuqz pnas p dez dompnum
Jobem ozatozio. possit peti cassa 9ritai 9 eass
et irrita ul' iniusta ul' saltem ad arbitriu boni uiri
reduci p quacuqz pm cui intest absqz pea coza
quocuqz iud dni capit ul' iud applomo 9fessioe
ul' pmissioe ul' alt eoz ad uolutat illi' q peteret
no obstat 9fessioe ul' pmissioe de 9fess facieda
in 9pmisso 9teta seu laudo no obstat pea i 9piisso
9tepta nec obstat aliq cap 9stit' q' loqueret qd
mchi possit.

18 Capitan tnatur reaptari et refici
unu fonte in qlib porta ciuit .s. illu
fonte q 9siliary ciuit porte in sua porta duxerit
ozdinad. quod duo capit d mis aplis spalit ad
pcta sup palo coio quoadunati face tnat i qb
expedat pro refectioe dcoz fontiu et opib necis
de aue coio puis .m. libr. d. uidel i quolib fote
.cc. libr. d. Et capit tnat pcise executioi madare
qcqd ozdiatu extitit p ipos 9siliaios sup reapta
tiob reparatoib refectioib in necctib dcoz fotiu
Et si capit fuit negligeo ad pdca si facieda q
executioi madad solvat de suo salaio coi puis
.C. libr. d. quos mass coio retine dbat p coia
si capit fuit 9uictu. Et uolum q' fos plantadose
q reaptai dbat et refici pmo in porta .s. pet in
quo expedamt dce .cc. libr. d. de aue coio sin
potit p mioz ptio p 9plei. Et isto capli fuit hoc
1272 mutatu 7 de nouo correctu. In M. CClxxy
Ecc de hiys faciedis. Capit absolui no ualeat
ullo mo p 9silium uel alio modo. Et si absoluet
talis absolutio no ualeat ullomo. set peitus sit in
anis. Et hoc caplm no obstet nouis fotib faciedis
effectu debeat demadari. Et tnatur dcs capit
face mutai et aptai de bois lapidib arena q calcia
balneu q' est inptuit motis expens boiu 9ttate
et sup hoc faciedo eligatur uni supstans p totu mis
Januarii ad dcm balneu si facied et hat p suo sa
laio ab boib 9ttate .iii. libr. d. Et supstans q fuit elect
ad dcm balneu si fuit negliges et no si face solua
noie pene coi puis. C. libr. d. Volum insr q' ad
oia et singla iu hoc 9teta cap suit notata supius
ad que tenet et face debet cap ad hoc eadi si faci
eda sub eadi pea pdca. potas ocio puis similiter
tnatur. q adidito fuit fca q uale dbat. die .xxvj.

mis aug in ania sub anno dni Mo CCo lxxxvj. Jd. xiiij.

19 Si aliqs huit uia int
rem alie p q et sit 9suetus
ire ad re sua et ille cui fuit res siue
possessio abutiz pte siuoluit ipz hre de
dco et mcte pali loci un sit d mui i omodiu
siue dapnu possit ipaz mutae tolle q remicte aliu p
re sua arbito duoz boium q2 uni elligat p illu q uia
mutae uolnit et alt p illi qui dbet hre uiaz pdcaz. Et
si duo elcti ad mutatoe facieda et assignada no eent
in 9cordia. Capit aliu addat. Et illo i q ul' d q fuit
9cordes capit faciat obsuai. Et 9facieti q no obsua
capit ausat pene noie .x. lib. d. dum m uia q redditur
sit equalis uie q accipit et similis eiusde ee debent
qualitatis.

20 Capitan tnat si face expens pus
fonte negri porte hebum q fote s. acti
galgani pote .s. firmi. et fonte de pastina pote
.s. agli. Et pdca oia supi notata capit si faciat et
pcise. Iste tnat si face et p 9plei expes coio puis
unu fote i porta solis si meli q utili si potit q boibus
dce pote uidebi 9uenire. Et faciat simult reaptari
expens coio fotez .s. pet. qd stat fuit 9ditu sub dco
Millo et Indict.

21 Ulte pre existetes sup foueis q i foueis
exsistetib a pota p quia it ad tcaz Juliana
et existetib et uenietib ad uia pon burgi .s. pet
et ad fote nouu riui ipsi no occupetur i apphedatu
nec q fosse p aliq p2 no obstat huic cap aliq cap sco
l' faciedo ip ul' coio. Et si potas l' capit l' as eoz per
mictet q' dce fouee l' fosse occuparet l' apphendent
pdat de suo salaio. C. d. Et absolutoez pete n poss
nec ei l' eis absoluto 9cedi possit ullo m. Et pdca loca
hreant in oib foueis siue fossis burgoz. du m. h no
puidicet religiosis et spalib pius qb 9cessiu e ex
eis aliqd a coi. Sup quib 9cessioib oib reuided
ponat duo boi boies q2 uni sit not. et hant p eoz sa
salaio .xx. s. p qlib eoz a coi. Tnatur in sup cap
ex offo sine libello et strepitu iuditii q iuris sollepni
expedi et os occupu face fouees coio puis circa dca
burgos i ciuitat pri ab illis q occupauit seu iprehendit
de ipsis foueis seu aliq eoz hic p dce puis ol fuer mutati.
Et q' st isto ultib. q. fuit 9ditu sb ano dni. MoCCo
lxxxvj. Ind. xiiij.

22 Nemi liceat derivare aqua de uia pdca
a porta hebum usqz ad fotez .s. pspri et
ab eadi pota usqz ad eccz .s. Jacobi 9trafacieti
potas et capit auferat p uice qualib. x. libr. d.

23 xxiij

Nulli liceat ipedire in ciuit' ꝯ burgis cursu alic' aque qn libe decurrat p loca ꝯsueta sic e actenꝰ ꝯsuetu. Et si quis ꝯtrafecit soluat p uice qualibet . C. s. d. Et quilibꝫ possit ee accusator ꝯ accusanti ht'a medietas bapni pertineat.

me quod flum pre stare impedimentu xxiiij

Liquacuq parte ciuitat' ꝯ distict' pus aliq flum seu fossatu pstaret 24 seu prestabit ul' prestitit ipedimtu ul' dapnu alic' uie pre ita q ipediret ul' ipedi possit nimia habundatia aq̃r ul' certe alic' cluse studiose fce l' arbor existitiu in dcis flumine seu si certe alicui ipedimti iter seu adit' euntiu et redeuntiu p illas uias q occidibꝫ porcis ul' aliq ear impedirer seu ipedi possit seu si dapnu daret ul' dedit ab uno anno citra aut dabit i posteru alic' p̃sone ul' coitatese l' in bonis alic' pusini cuius l' coitatesꝯ. illd ipedimtu et ee nociuu q pstat seu p stitit ul' prestabit impedimtu l' dapnu uie l' spia h p. p homines coitatus qui ꝯsueti sut ire ꝯ redire p illas uias tollatur et talit' aptet q flum seu fossatu p lectu suu decurrat put meliꝰ decurre ꝯsueuit ita q deinulli deinceps prestet ipedimtu. Et h fiat ex pensis bonoꝝ de ꝯtrata. ❡ Preterea mandam' firmiter statuentes quod oia molendina et eoꝝ cluse q sut i flumibꝫ cayne et nestoris a molendinis dni saraceni et ꝯsortiu porti in ptinet castr. s. mariani usq ad pontem positu in dcis flumine nestoris in ptinetijs castr. montis ubiani. Et ipa molendina dni saraceni nicole et ꝯsortiu ea debeat et emat p coi pus ex pensis et precio honoꝝ qbꝫ spectat utilitas p totu mes maij. quibꝫ exptis de ipis flumibꝫ et formis debeant remouri et tolli. Et sup precijs p dnm cap eligatur .iiij. extimatores boni et ydonei et uni nots quoꝝ extimationi quilibꝫ ee ualat ꝯ debat ꝯtept' ꝯ q eoꝝ extimationi no eet ꝯtemptus nullus postea de ciuit' ul' coitatu ul' aliunde audeat ul' psumat ire ad ma cinandu illi ul' illoꝝ q extimationi pdce no eet ꝯtept'. Et qui ꝯtrafecit puniat' in C. s. d. p qualibꝫ uice ꝯ pdat bestia et sauma qua portaret ad macinandu. Et quilibꝫ ee ualat accusator et hat medietas bapni. Et si capit' ad pdca si facienda fuit negliges soluat com̃ pus pene noie .L. lib. d. ❡ Et nulli liceat in flumibꝫ dcis nec alteo eoꝝ i dcis ꝯfines seu terminos hedificare seu hedificari face aliq op' l' laborerium sub dca pena .L. lib. d. Et ea que ꝯtinent' in istis du obꝫ ultis. ❡. fuer edita i Mᵒccᵒlxxxvj. Indict. xiiij.

1286

25 qualit potas et ei offitiales tenent excusare et reparare uias et fontes ꝯ capit facere debet

Quia offin potestatis uelud capit' requirit' in uijs et fontibꝫ et alijs labo rerijs fiendis aptandis ꝯ reparandis ꝯ frequentiꝰ aliqn potas qua capit' uigor et auxiliu petit' in pdcis presenti caplo statuim' ordinantes quod potas et eius offitiales tenant' possit ꝯ debeat si face et suu off' exercere in oibꝫ ꝯ singulis casibꝫ et modis loquentibꝫ de uijs fontibꝫ ꝯ labo rerijs fiendis aptandis excocupandis et repandi' que capit' debet face ex forma alic' cap ꝯstituti. Quod ipe potas cois pus et ei offitiales possit et debeat sicut ipe capit' face de pdcis ubicuq dce capit' singlarit' noiat' no obstat' qd illud caplm seu ps eius solu de cap faciat mentionem. Et hoc caplm editu fuit in Mᵒccᵒlxxxvj. Ind. xiiij.

26 de litanie no ponendo in uijs et de fossis p litanie no faciendis xxv

Nullus possit ponere nec pon face si fossa pro litamine colligendo face nec si face in aliqua uia, ppe ciuitat' pus ad mediu miliare. Et qui ꝯtrafecit tenatur solue p uice qualibet .xx. s. d. Et qlibꝫ ualat accusare ꝯ mediu bapni hat accusator. ❡ Et quicuq fecit forma in uia q uadit ad scm benedictu frm ul' litam posuit ul' poni faciet soluat et solue tenat' coi pus ille qui ipoi fecit litam. C. s. d. Et quicuq fecit fouea ul' litam i posuerit siue, precit in uijs pdcis et ipsa litay faceret pmane tenat solue dcam pena. Et h addito huiꝰ ❡. qui incipit Et quicuq fecit. fuit edita in Mᵒccᵒlxxxij. Ind. decima.

1282

27 qualit uia q est subtus uolta palatij no ipediat ꝯ tenat' nec ea sanguis xxvij

Nullus barberius seu alia p̃sona audeat l' psumat retine hre in uia que uadit subtꝰ uolta palatij cois aliqua pticam ul' lanceam ul' cannam ul' bancum ultra mensura uni' pedis nec retinere ibi bancu ul' rotam ul' hedifitiu rote p mensura nec sanguinare nec in ea sanguine hre ul' retinere aliq m ex camaris nec i in uia ab ipa uolta usq ad domu olim dni helemosine. Et q ꝯfecit in pdcis ul' aliquo pdcoꝝ tenat' solue p uice qlꝫ . C. s. d. Et quilibꝫ ualat eu accusare cui' bapni medietas sit cois et alia accusatoris. Et de pdcis in sup no inquisiuerit tenant' solue coi pus .xxv. lib. d. pro quolibꝫ eoꝝ. ❡ Et quod dcm e supius de sanguine et sanguine hre ul' tene in uia pdca que e sbt' uolta supius noiata hat locu in qlibꝫ uia existente in pte qualibꝫ ciuit' sile ꝯ burgoꝝ. ❡ Et nullus barberius possit nec debat in camis que sut subt' cois ul' epatus sub dca pena instat' sit. ❡ Iubemus insup q nullus barberius audeat ul' psumat in ciuit' l' burgis pus aliqua p̃sonam sanguinare ul' sanguine alic'

nunc in camera aliqua nec extra cameram in qua aliquis
barberius radit barbas vel in qua exercet artem
de hominibus radendis. Et qui contrafecerit puniatur pro uice
qualibet in xx. s. d. Et presens locum habeant ab ho
die in antea. s. die xxx. aug. in anno M.CC.
lxxxv. Ind. xiii. sub quo millesimo iste c. ultimo
conditus fuit.

Cum inter omnia que consistunt ad salutem et pulc
tudinem ciuitatis uiarum pulchritudo et mun
ditia sepius attendatur. Et inter alia que ciuitatis
reddunt uias sordidas et immundas est aqua magis
que egreditur de oliuis ~~ut ergo in posterum ex hac uia~~
~~non sordeat set munde fuerint ut expedit~~. Dicimus
et ordinamus quod nulli liceat ab hodie in antea, excepto quod conducat
exsistat inter muros ciuitatis et burgorum presentis. habere
molendina oliuarum seu tortoria ex quibus molendinis aqua mora seu
tepitudo que egreditur de dictis molendinis decurrat uel ueniat in aliqua uia ciuitatis uel burgorum. uel subburgorum

Item quod nullus ~~cartolarius~~ possit scannare pel
les nec facere mollam pellium in ciuitate presenti. Et qui
contrafecerit puniatur pro uice qualibet in x. s. d. et
quilibet possit esse accusator et habeat medietatem banni. Dictum
presens non preiudicet cartolariis euntibus ad sca
tellam de uicario. Et de condempnatoribus que fient presentis
de causis sindici communis presentis. conditores non habeant ullo modo.
~~Et presens ualeant ab hodie in antea~~. s. die lune
usque x. intrante septembris in antea in M.CC.lxxxv. Ind.
xiii. sub M. dictum statutum fuit conditum correctum et mu
tatum.

Quicumque occupauit uel
apprehenderit cum sepibus uel formis uel labo
rato de bonis communis presentis seu aliquam uiam communis uel de
mania uel aliquam ciuitatem alicuius fortis illud quod occupa
uit uel apprehendit uel detinuit uel detinet debeat
exoccupare et dimictere in statum pristinumque
reducere intra tres dies post preceptum sibi factum
a capitaneo uel suo iudice uel notario. Et capitaneus teneatur inqui
sitores unicuique quod uoluerit capitaneus dicere uel denuptiare
de predictis inquirere et inquisitum facere preconam uel sectam sicut de
denunctiatis uel dicentis precessit uoluerit. Et super
inquisitores procedere ita quod ueritas bene inueniatur
a statuti communis uel ipsi non obstante aliqua potestas et capitaneus
sint penitus absoluti. Et si capitaneus fuerit negligens
ad predicta xxv. lib. d. de suo pro uice qualibet sol
uere teneatur de qua pena absolui non ualeant in
aliquo sine causa. Et nominatus ille qui occupauit uel oc
cuparet uel apprehendit seu apprehenderet uel detinuit
seu detinet uel dimictet illud occupatum uel app
hensum uel detemptum et ut in statum pristinum non redu

cere intra tres dies post preceptum sibi factum ut dictum est
soluat pro quolibet die quo steterit et teneatur soluere
communi presentis pro uice qualibet x. libr. d. Et sindicus non
possit se intromictere de predictis. Dictum in presentis non
preiudicet capitulo supra posito quod incipit nulla persona intret non
intrare debeat etc. quod capitulum totum cum ipsis sicut iacet in sua
permaneat firmitate. Item teneatur ipse capitaneus reuenire
facere fontem de pilis positum in pertinentiis porte s. angeli
et ipsum exoccupari et expediri facere expensis hominum porte
s. angeli et porte s. susanne. Et ad predicta si facienda
eligantur duo boni homines. scilicet unus de qualibet ipsarum portarum
et unus notarius in maiori consilio sorte breuium per consiliarios
ipsarum portarum. Et reuenire et reaptari facere
facere teneatur fontem de bolagaio expensis hominum porte
s. angeli. et reuenire et reaptari facere facere teneatur
fontem que olim fuit in terra filiorum benardi agnis
expensis hominum dicte porte et comitatus eiusdem porte et uiam
refici et reaptari per quam olim ibatur ad ipsum fontem. Et
cogatur illi qui eam apprehenderit ex occupare et in pristinum
statum reducere. Et predicta fiant per duos offitiales s.
angeli. Et habeat quilibet dictorum offitialium pro suo sala
rio ab hominibus dictarum portarum. C. s. d. Item eliga
tur in qualibet alia porta ciuitatis per consiliarios cuiuslibet
porte unus bonus homo et unus notarius qui teneantur omnes fontes
et ciuitas ipsorum quilibet per sua porta reuenire et exoc
cupari et expediri facere expensis hominum porte quorum offiti
ales habeant pro suo salario quilibet eorum C. s. d. ab hominibus
sue porte si eorum offitium fuerint operati alias dictum
salarium habere non debeant ullo modo. Dictum in presenti omnia
non preiudicet capitulo dicto quod incipit nulla persona etc. quod est posita
sub rubrica qualiter puniantur intrantes uineas capiunt uel
clusuras etc. Que predicta cum ipsis in c. quod incipit
dictum presenti non preiudicet capitulo supra posito etc. ab initio
in si fuerit condita in M.CC.lxxxv. Ind. xiii.

Capitaneus teneatur si facere
expensis communis presentis unum
murum de bonis lapidibus calce et arena
in uia que uadit inter domum domine Gela
tese et domum olim maffei blachi que uia est
posita in porta hebur ita quod dicta uia claudatur ne
aliquis per ipsam possit ire uel transire ultra dictas domos
usque murum ciuitatis quod est sicut iacet. 30

Nulli ~~de ciuitate uel comitatu~~ liceat
aliquam aquam extrahere de suo antiquo et soli 31
to cursu uel ipsi solitum cursum suum mutare uel impedire et eam
uel eius mictere aliunde per suam rem uel alterius quod possit impedi
mentum afferre uie uel fundo uel rei alterius. Et qui contrafecerit puniatur
in x. libr. d. si que contra ordinamenta predicta posita fuerit et potestas et
capitaneus teneantur precipere ut dictam aquam et cursum ei reducat
et remictat per locum consuetum in terre consuetum et dampn

Pena occupantium uias et cetera uel non exoccupantium de qua dat capitaneum

De aqua que nisi ad ... de suo cursu

No. quod occupantes uias de pena ...

et intee refice illi ul' ill' e l' qb' ipedimtu pstitit
hoc capit fit pretuu q uale obat p tpz ptito statuto
no obst aliq cap ip l' cois. Et in eo additu ii lcg
de mutatoe cursus aque i MCCLxxviii. id. vii.

Cum mag multitudo aque
defluat et decrat a platea cois
pus p uia q it ad scam maria d urdano
dimictat iuxa que e int domos Cummati pen.
et domos filior angli eximois ita q plies
restagat de domib; eor; ad matiaz scandali et
discordie tollenda. Dicimi et ord q nec liceat te
cupare l' ipedire n occupatu l' ipedimitu dimie al
ueu seu clocala p q seu qn dca aqua osueuit fluere
usq ad dcz mur: ciuit ita q libe flue et decure poss.
Et qb; posit ire p dcz alueu seu clocaua ad dirgo
boradu q ipedimitu remouedu; usq ad mur ciuit
Et qui ofecit debat otepnai in xxv. lib. d. p pot.
et capit .j. viii. dies post pcepitu e fez de remoue
do dcz ipedimtu. Et mco dcz ipedimitu dbat re
moui. ~~Et hoc capit fuit eclitu i MCCLxxx. id. viii.~~

Cum uia q est iux eccliaz
sci donati de supmur: hit ipedi
mitu; rectitudis eee quida anguli seu cato
nis muri exeutis id. Statuim q cap tenat
face remoui et eleuai dci angli seu catoe; muri
impedietes

Teneat cap manutene i bono
statu omunatias cois pus et
ipas sine fraud retinere. et retiuenie
tminos et pilastras omuitiar cois pus
et scire si qua remota l' deuastata. et tenatur au
ferre cuilib; q inuenit deuastasse pene noie
.C. lib. d. Et si fuit omusicar alic cast ul
uille ... .CC. lib. d. Et si capit
pdca no fecit int tpe sui regis dbat d suo sa
lario solue .C. lib. d. Et tenat capit reduce
et remicte i coe p totu tpe sui regis qtitas q
fuerit oli rcesse dno matho d reate q fuit pote
in colle. Et tenat manutene omunatias
cast fossati scez laudu latu int coe pus q coe
eugubij p coe ciuitat castelli q etia omunat
cast casacastald. et si q inuenit tenete; l' occu
pate; de tris l' comunatys fossati scez laudu;
latu ipas recipiat et remictat dcis comunit.
Et g'nalit inqrat si p aliq detinet de comu
natys cois pus a tinis int. et si inuenit ipas
reaccipiat q auferat a tinte et remictat i coi.
Saluo cap q loqt de treno clusij na illd obstiet
q illo cap ot. Et hec capit p dcz tpe pcise fa
cere tenat q si no fecit pdat d suo salario .C. lib. d.
Tenat et cap cogere hoies de cuite q districtu

fossati ueire seu ire cu eor reb; q blado q uino. ad
castru fossati et face si ibi domos ab ill' q eas no
fecer. Et silr cap cogat os hoies uillar castri
casacastalde collmtij et sigilli q faciat domos i dcis
castis l' ad eor q. si in suo cast. et quilib; d dcis uill'
ueiat ad hitand q stadu cu pane q uino q alijs suis
massaritijs in suo cast. Et si n ueniunt dci hoies pter
q hoies uillar q distct fossati ad hitad ut dcz e
soluat illi qui n uenint tres ptes oiu; datar q
collectar qs solue debet et tenet. si ueniret ad hi
tand in dcis casts. ita q d oib; collectis q datis sol
uat tres ptes q hitatores castz pdcor quata pte
scdm eor libra l' poitij q fiet it eos. ~~Et ei q ot i~~
~~isto sz qui icip et silr cip q e. fuer e~~lctu i MCC
Lxxx. id. viii. Et silue q omunatie siluar cois
q iuuitat cast ... qs hit coe i ... alle q
dca ipz mote. mictat it alias comunat cois pus.
Et cu ipis comunatijs debeat pmane. Et capit
ad pen. CC. lib. d. ipas comunat tot int comu
natias cois d mote in balle micte dbat. Et it
dicat p capit q neo i ipis silius seu comunatys
incidat don custodit mos calbe. Et si qs p itm
ibi icidet soluat bapnu sicut incidet i mote albe.
Et cap in pncipio sui regis .j. viii. dies mictat
et micte dbat. h' cap communatiar ad osiliu pp q s;
q ipz osiliu decuit fiat ita. Si aut ad parochiani siue
eptor alic comunatie omisit fraude ul pactu fecit
cu a q possidat l' retinuit l' laborauit d dcis comu
ipunditu soluat pe noie .C. lib. d. Et si pot cap
no possit pone ad osiliu si omunatie cois d bant
reuidei. Et cu potas l' cap p abasiatou ibunt
ad uidedu omunatias si ab a coi l' uiuiar ad accipet
.xxv. lib. d. qlib; eor pene noie solue tenat. Et
faciat micti capit una uia dca lacu int petitas cois
et res spialium pr et q eccar ut alic uia leui n ua
leat. Et hoc cap sit pcisu. Et quicq sup bedit
de comunatys cois pus p totu ms januar dbat
reassigre et restitue illd q sup bedit. Et qb rei
no fecit q tenet l' possidet dbat pde i induplu
ualoris ipius rei cois pus debat otepnai. Et cap
de pdcis debat inquie. Et si que inuenit tenete;
ul' psumite possidee de comunatys cois pus eu i
amissioe illi rei cois pus debeat otepnaei. Et
neo audat d silius cois extirpie l' incide q qs fecit
soluat q solue tenat coi pus p iuce qlib; .x. lib. d.
Et cap de pdcis inquie tenat et migfit face diliget
et ofaciete; punire in pena supi noiata. Et si ad faci
edum pdca capit negliges fuit pdat d suo sala
rio .C. lib. d. Et eligant ad busetolos .v. boni
hoies uni qr not q p totu mes maij d bant reuide
omis comunatias cois et pilastras q tminos qr

electo si obat. s. duos mis pot intitu regis capit
q hat qb dcor hom im p die p suo salario quatu ht
ille qu dit p comtat pus et no ulto du m ille q ofiat
cu omunatijs cois ad ipz offitiu nllateri eligatur.
Volum insup adiungetes q d. cap i pncipio sui
regis infra duos mes tnat ap pilastai q si face pila
stras circa omes communat cois pus q ubiq cois
pus ht aliqs comunatias et res q boa q maxie res q
bona et conmunatias qs coe ht in colle ad h ut res
cois a reb spialin pz discenat. Et h fiat expensis
hom de contrata. Que pilastre fiat ad bona arenaz
et calcina et bos lapids. et sit dce pilastre grosse
vj. ped. et alte. viij. ped. dum m. p apilastratores q pi
lastras facietas no obant n possit minu aliq de
dcis comunatijs et reb cois qs in ht q possidt coe
pus. Et si cap fuit negliges ad pdca facieda. C. libr.
d. pene noie coi pus solue tnat. Et h additio fuit
1281 fca. i mcclxxxj. Ind. viij. Et max cap tnat face
remeni tmnai ad pilastai os comunatias fossati q
coe pus hat ta in mo tameis q in plano q i tota cura
fossati. ita q a reb spialin pz discenat. In supuo
lumus statuetes q cap tnat uende ad bapnumta i
maiori ofilio cuit plus offereti comunatias fossati
p coi pus dum m hoies fossati solnat q solue debeant
coi pus seu ill q illas comunatias fossati ement a coi
pus oi anno p pastura et ligaci ipoz hom de fossato
p quob focula. iij. s. d. dutaxat. Preta nolum q
qcq accepit seu emeit comunatias fossati illas ~~te~~
~~nat et~~ accipiat cu custodia arcis fossati q custodie
tnatur ~~scdm forma stat cois d custodia pdca~~ facie
intiocz et sic fiat instr dce uenditiois q si alit fieret
instr no ualat. et nco eptores dcaz comunatiaz
custodire tnant dcaz arcez ~~put istat pdco ot~~. non
obstante si in dco instro de custodia no fiet mtio spal.
Et pdca oia q otinet in istis tb ultis. C. fuer odita
1290 in mcclxxx. Ind. iij. Preta nulla p psit nec
debit laborae n laborai face d tris et possess comu
natiaz cois pus a tmis seu pilastis imissis intus
dcis comunatias et res spialin pz it ullom fine
expssa lic q uolutate eptoris seu eptor dcaz comu
natiaz l alic eaz. Et si qs ofecit solnat q solue
tnatur p uice qualib noie pene. xxv. libr. d. Et
stet sacmto eptoris seu eptor dcaz comunatiaz
ul alic eaz seu alic sotior. Ite si aliq p imisit
seu imicti fecit aliquas bestias i dcis comunat
ul aliq eaz ad pascuradu sin expss lic dcor eptor
ul alti eor ul alic eor sotior solnat dcis eptori
b quadruplu illi quatitat pecuie qua debet p pa
stura l q solnet p illas ps q lic recepisset ab epto
rib predcis. Et nco eptores l alt sotior psit
dcas bestias eor anct accipe q tene don eis fuit

satisfcm ut supius e expssu. Ite q si aliq p q n
eet pncipali subiecta iurisdictioi pot l cap cois pus
et suor iudicij in ciuilib et criminalib seu col
legiu seu as de collegio seu familiais ul nuptij ul
coloi illi collegij seu nuntij ul familiaes l coloi sup
dce p no subiecte laboraret seu colent l coli facet
~~seu mitret~~ i comunatias cois pus seu aliq eaz
a tmis seu pilastis int fine expssa lic eptor seu ep
toris fructum dcaz comunatiaz seu alic eaz seu
sotior pdcor eptor seu cum sotietatis pdcor eptor
et pdce p ul aliq ex pdcis ul collegiu talia facietes
offenderet realit ul psnlt a pdcis eptorib l sotio seu
sotijs dcor eptor seu a nuptio ipor l nuptijs l a
eor ad pena aliqua nllateri tnat. Et intelligat ee d
comunatijs cois pus a tmis seu pilastis int usus co
munatias cois pus scdm q mictit seu micti posset
recta linea ab uno tmio ul pilastra alium tminu l
pilastraz ita q nulla pscptio possit obici l in otrarium
allegari q mini oia q singla supdca locu hant. Et si
otingit q aliqua p ex supdcis accipet seu auferret
seu auferri facet de blado l fructib dcaz comunati
az a tmis int q licitu sit pdcis eptorib sotijs ul
nuptijs eor impune illd bladu l fruct reauferre
si inuenit ubicuq. Et si otingit q illd bladu uel
fruct no possit reiueire qd de blado q fructib dcaz
pz seu collegij possit auferre eor anct q i pune aliq
caplo spiali ul gnali no obst. Volum insup sta
tuetes quod nullus iudex ul aduocatus nec als
alius faciat n det aliquod ofiliu auxiliu ul iuuam
in curia pus alicui uniuersitati ul syndico alicuius ca
stri ul uille q ul q suas comunatias redime uo
luerit ab eptorib comunantiaz ad ipas comuna
tias defendedas ul aliqua una eor eor de ipis co
munatijs ul qd uniuersitates seu aliquaz eaz no
debeant et teneant omia et singula emptoribus
comunatiaz facere que in istrumis ipor eptoru
cotinet de de dcis comunatijs. Et illud idem
intelligatur et fiat de illis qui emerit aliquid
a com pus quod iudex aduocatus nec aliquis a
lius faciat nec det aliqd ofiliu auxilium ul iuuam
in curia pusina alicui qui hret causam uel questi
onem cu aliquo ul qui emisset a com uel sindi
co ipius cois pusij. et qui otrafecerit in predcis
uel aliquo predcor solnat q soluere teneatur coi
pus pene noie pro uice qualibet. C. libr. d. qua
penam a cotrafaciete capitan auferat pro com et
ea que otinentur in istis. iiij. C. silicet a. C. qui
incipit. Preta nulla psona possit nec debat labo
rare et c inferius fuerunt condita sub anno 1285
d. mcclxxxv. Ind. xiij. Preti q qualitcse tanq stulti n osid
rates q sit dur o stimulu calcitre pilastas q tmos oli

fcos p coe pusij

fcas p comune puf int res ipius cois a res cois gualdi
plures destruxerunt. dicim⁹ statuentes q capit det operam
studiosam ita q tabit q dce Gualdi seu hoies de gualdo
rehedificet a reaptet reconstruant a reponant omib; cor
sumptib; magistris dispendijs laborib; a exp̄ens terminos a
pilastras olim fcas a positas p dce puf. int res utriusque
cois in locis quib; fuerunt iam p an tem dce puf posite atq;
fce cum te grossitudinis altitudinis q dictionis a modi sicud fuer
alie quas ipm dce puf fecerit a deinde dce gualdi diruit a
destruxit in obprobrium Cois puf a contemptu a quousq; gual
denses n reparabunt a reficient teas pilastras ut supius
est expressum n audiant in dce puf. sup aliquib; cor ne
gotijs p ambaxiatores ul' licteras ullo m. Et predcis pila
stris refectis repositis a remissis. Capitum ampliastrum a
terminare facere teatur: montib; a singlis alijs locis confinib;
int res Cois puf a cois Gualdi a maxime u sus terminu hoim
de Casa castalda a colle migri a h que notata sut in isto c.
fuerunt condita quie fieri debebant a uale ame. viij. sept.
1286 i anā sub anni dni mo cc lxxxvi. Indictione xiiij.

Et insup dicim⁹ statuentes ad tollendam materiam curib; et
cupandi de bois Cois puf spalum spalium q quicq; ceu [p sonarum]
pauiss; ul' supprediss; ul' detinuiss; ul' accuparet ul' sup
prenderet ul' detineret de bonis possessionib; terris ul' co
munantijs Cois puf ul' alicuius spal' psone teneatur
p totum mes maij restituere a dimictere q accupauiss; ul'
detinuiss; ul' accuparet ul' detineret Coi puf ul' spali pce.
cui cet ul' an accepiss; Et qui contrafecerit si accupauiss; ul'
detinuiss; ul' accupasse ul' detineret de bonis ul' communa
tijs Cois puf et no dimisserit a restituerit teo Coi ut
dcm e puniatur a condepnetur teo Coi in b. c. lib. d.
Si aut de bois possessionib; ul' terris alicui spalis pce
accupauiss; ul' detinuiss; ul' accuparet ul' detineret a
no dimisit a restitueit ipi spali p. ut dcm e. in c.
lib. d. Coi puf debeant condepnari a nichilominus ipi
Coi puf ul' spali pce dimictere a restituere teneatur.
Volum⁹ insup q pilastre fce a immisse p diffinite co
munantiam fossati a a fiendo a immutate man teant i
in bono statu p hoies de fossato Et si aliis ipas maliq
pte destrueret teatur hoies de fossato adsingnare dno
Capit illos qui ipas destruxisset. Et predca que continet
in hijs duob; ultimis. c fuerunt condita a fca in mo cc
1290 lxxxx. Indictione tertia.

35 Cum pile seu pilastre pedaturum Cois puf posite
iuxta lacum ipsius cois sint posite a site in ipo
terreno ipius cois puf a spales psone que hnt facere
iuxta ipas pedatas a terrenum ubi habent fecerunt a
nasunt formas seu fossata p ipsas pedatas apulastris

Pronat hic cap. septimum libri q incip[it] De tollenda materia cuilibet accup[an]di

int⁹ uersus rem a terrenu; Cois puf a fecerunt inas
sub ipa formas siue fosata ita q de terreno Cois puf
dca dca multu accupat in dapnu a piuditiu Cois
predci statuim⁹ q omes forme siue fossata que in ipis
pedatis sunt a erunt seu in terreno inter pdcas pilastras
repleantur a fiant alie forme apulastris sup interno
spalium pp sicud tendit angulus pilastre qui e a latere
rei spal' psone recta linea ad angulum alterius pilastre
que e expte rei spalium pdcar. Et h dns Capit pdse
fieri facere teatur expens hominu hntium facere circa
ipas pedatas a terrenu. Et cu Iohellus beuenuti sy
ndicus Cois ad pdca a alios not potatis qui tuc erat in
erit ipe pdcis ad reformatu fuit p osilium ipli ad pdcas
opnes faciedas a immitedas a fieri faciedas a ardores
incidedas a predca fieri fecerit in aicetis locis a multa re
stet adhuc ad faciendum. Volum⁹ q Capit pdse teatur
ut tentu ire clusum decines aplis ul' maij pficisca adpe
datas lacus a eas uidere a examinare si sunt fce forme a
ardores incise scdm formam pdse capituli a reformationis osilij
ipli fcam de pdcis scriptam man Iohis tusci. not reforma
tionis; a sunt fce forme a ardores incise scdm modu pdcm;
Capit teat eas confirmari facere a manutenere in bono statu a
no deuastatas a fce no sunt a ardores no incise eas fi fa
ciant a ardores incidi uoz fi debet a fce no erunt itaq
terrenu dcm pedature Cois puf ad teco a reb; singlariu
psonaru sit diuisum q ita fiat q nullus arbor in ipis
pedatis seu terreno ipar remaneat a omis incidantur euc
llantur a reatetur a pte Cois puf dcar ardor Capit uendi
faciat p ipo Coi puf. Et nullus debeat laborare
iuxta pilastras Cois ad duos pedes expte rez spalium pdcar
Sub pena. xxv. lib. d. p qualiter uice que pena exiga
tur aqualiter contrafacienti. Et simili pilas ul' pilastras de
bonis lapidib; sine materia calcina a arena Capit fi
facere teatur u fce no sunt in toto terreno dcarum pe
datar u ee debet. Et si Capit fuit negligens ad p
dca fieri facienda que pdca sunt in pscti caplo sup scripto q
in fascipto soluat Coi puf de suo salario. C. lib. d. Et
si inueniret intus pedatas aliquie laborare ul' laborasse
aud implere ul' impleuisse. seu accupasse de dco terreno pedu
taru ul' de formis ibi fcis ul' faciedis teatur Capit tali
laboratori ul' accupatori formarum auferre. xxv. lib. d.
in manib; p qualiter uice ipm laboratore ul' accupatore
condepnare Capit debeat p Coi dn in laboratu facere ab
seque licentia coptumatoz. Et Capit possit a debeat i
quisitione facere pu[blicam] ul' secretam ad eius uolumptate nullo
alio statuto obstante de omib; a singlis que continet in
presenti statuto. Et delinquientes punire in alio caplo h[uius]
statuti in pena predca a formas repletas ul' accupatas
redutioni faciat Capit in pristinum statum exp̄ens accupantis.

et pilastras refici que devastarentur similiter. ¶ Et
nulla persona hodie in antea, s. a die ultima augusti in anno
1290 Mº CCº LXXXX. In antea ponere aliquam arborem vel
plantare in dictis pedanis. Et qui contrafecerit solvat
pro pena qualibet vice .C. sol. den. et pro qualibet arbore et quilibet sit
accusator et habeat medietatem banni. Et predicta intelligantur
et pedatis lacus [illegible] habeant et fieri debeant in omnibus co-
mmunitatibus Communis Perusii. ¶ Et que dicta sunt super presenti sta-
tuto quod pro toto fuerint correcta et in statuto addita et posita et
1282 mutata de statuto veteri in Mº CCº LXXXII indictione .x.
¶ Volumus insuper quod totum terrenum dictarum pedanarum quod est
a terminis seu pilastris intus versus lacum debeant coli et labo-
rari ita et taliter quod nullum sodum remaneat vel pratum.
a dictis terminis seu pilastris intus versus lacum. Et si aliquod
sodum vel pratum remanserit teneatur et debeat solvere
ille qui habet et possidet pedanam in qua remanserit et esset
sodum aliquod vel pratum Communi Perusii pro qualibet pedana et vice
qualibet .C. sol. den. et nichilominus teneatur solvere emptoribus dictarum
pedanarum pro illo sodo vel prato partem fructuum sicut redditur
de pedana que laboratur et de predictis quilibet sit accusa-
tor et habeat medietatem banni. Et dictus capitaneus teneatur ut
ad intellectum et ad faciendum omnia supradicta et si contrafecerit
debeat solvere Communi Perusii pene nomine .C. lib. den. in qua pena con-
dempnetur per sindicum qui eum sindicabit. ¶ Statuimus in-
super quod quicumque occupaverit vel occuparet vel detineret ali-
quam partem de pedanis lacus vel de aliis communantiis quibuscumque
Communis Perusii que sunt vel fuerint circa lacum ad coptinendum vel
ad laborandum pro Communi Perusii ab illo qui emisset vel emeret
ipsas pedanas vel alias communantias a Communi Perusii et
de fructibus ipsius rei occupate Communi Perusii vel dictis emptoribus
non respondisset vel responderet et sunt de partibus [illegible]
vel domino Capitaneo. ¶ Capitaneus teneatur de [illegible] et di-
ligenter [?] et teneatur de predictis facere inquisitionem ad pe-
titionem dictorum emptorum. Et si duo ex dictis emptoribus affirmave-
rint et dixerint eorum sacramento quod dicta res quam ille occu-
passet vel detineret de qua non respondet Communi Perusii vel dictis emptoribus
pro dicta Communi sit Communis Perusii et de communantiis dicti Communis capitaneus
teneatur illum compellere statim et remictere dicto Communi rem predictam
occupatam vel detentam per eum et de fructibus temporibus non
non respondisset vel responderet dicto Communi seu dictis emptoribus de dicte
rei occupate seu detente. Similiter credatur sacramento duorum
ex dictis emptoribus et nichilominus solvere dicto Communi duplum illorum
fructuum temporibus non responderet et dictis emptoribus solvere et re-
dere partem fructuum temporibus eis non respondisset vel responderet
dictis emptoribus partem contingentem. Et predicta omnia que conti-
nentur in hoc [?] ex ultimis s. ab illo in fine qui
incipit preterea volumus fuerunt condita et facta in anno Domini
1290 Mº CCº LXXXX indictione .iii.

¶ Capitaneus teneatur lacum cum domino Episcopo perusino et cum
presbitero sancti [?] et si poterit concordare

cum eis predicta vel cambire silvam quam habet dictus Episcopus sancte
crucis [?] in monte malle accipiat pro Communi. ¶ Et capitaneus una cum ipsis
et [?] faciat demonstrari [?] presbitero et ne faciat cap-
tum cum omnibus personis aliquibus que habent in communantiis montis
malle. ¶ Preterea volumus statuentes quod capitaneus teneatur
requirere moniales et conventum monasterii sancti Angeli de
Arnano per totum mensem ianuarii ut silvam quam habent in monte
malle relinquere debeant Communi Perusii et eis iniungere quod
intra silvam non intrent nec incidi faciant nec damnum
intra silvam inferant nec intrari faciant. Et si predicta
1285 facere noluerint capitaneus teneatur ab eis accipere .iiii. lib.
quas Commune Perusii eis dedit occasione predicti pro emptione quam fecerat
de novo lacus Clusinensis[?] Et eaque continentur in isto ultimo
capitulo fuerunt condita sub anno Domini Mº CCº LXXXV indictione xiii. 37
¶ Capitaneus teneatur facere capitaniam montis lacus itaque res
Communis a rebus spiritualium discernantur.
¶ Capitaneus et eius iudex tractatus deputatur ad recuperationem 38
iurium Communis Perusii et ad reformandum ante omnia debeant in-
dere iura cartas et instrumenta et reformationes consiliorum
illorum quibus [?] est concessum a Communi Perusii de terreno quarum
cumque communantiarum Communis Perusii certa donationis vel alia qua-
cumque causa et ea diligenter examinare et revidere si ea que habent
vel tenent [?] concessa sunt esse iusta de causa vel si meruer-
unt fructum fecerint pro quo donatio [?] facta fuisset vel alia con-
cessio. Et si invenerint eam non habere capitaneus vel iudex dictas
concessiones et donationes debeat cassare et irritare et pro cas-
sis et irritis habere et res concessas vel donatas quas revocaverit
in Communi reducere in Communi tamen superioribus et infrascriptis capitulis
semper salvis. ¶ Bubulcarias autem ab illis qui eas in-
iuste habent capitaneus pro Communi accipere teneatur [?] illorum
qui bubulcarias iuste debent habere capitaneus examinare tenea-
tur et examinatori in consilio [?] ponere. Et super predictis per
consilium decretum fuerit robur optineat firmitatis. ¶ Si
autem ille cui aliquid fuit concessum decederet communantias
Communis Perusii in quocumque loco posita reperta fuit pro [?] Com-
munis Perusii post concessionem de facto potestas et capitaneus modo debeat aufe-
rrere et Communi reducere. Et si potestas et capitaneus hoc non fecerint
.C. lib. Communi Perusii quilibet eorum solvere teneantur.

39
¶ Capitaneus teneatur et debeat ita facere et curare quod
denuntietur et investigetur sicut melius investigari
poterit per instrumenta divisionum vel alio modo per
inquisitionem et per vetonenses et per alios testes per quos veritas
sciri valeant inter communantie que sunt inter castrum
vetone et castrum [?] pertineant Communi Perusii. Et si re-
pertum fuerit quod dicto Communi pertineant capitaneus eas inter alias
communantias Communis Perusii inveniri facere teneatur. Et
si de predictis faciendis negligens fuerit privatur de suo sa-
lario .C. lib.

Ad tollendam materiam et tollenda scandala ung(?) ... decernimus statuentes et presenti volumus observari quod commmunitates generales castrorum et villarum et universitatum comitatus et districtus perusii quales et quantas aliquod castrum villa vel universitas predictorum habet vel habent aliquo tempore non obstantibus aliquibus venditionibus alienationibus compromissionibus donationibus cessionibus cambiis et factis adhuc vel alicui persone ecclesiastice vel seculari per aliquem syndicum aliquem dictorum castrorum villarum vel universitatum vel aliqua alia persona specialiter vel generaliter pervenire debeant et libere perventi intelligantur in commune perusii et comunis perusii sint. Ita quod ulterius non possint vendi vel donari permutari vel compromitti cambiari alienari vel alio modo concedi alicui persone in totum nec in parte non solum de voluntate et reformatione consilii ipsius perusii nec in eisdem ulla novitas fieri possit vel debeat alicui vel preter quod sit dictum. Et si aliter fieret non valeat ~~quo alio modo innovarentur vel fiunt~~ nec teneat ipso iure et pro non factis habeantur.

Preterea statuimus inviolabiliter observari quod communantie montis magni de perugnonibus et que sunt in districtu dicti castri qualitercumque generaliter vel specialiter sint vel fuerint aliquo tempore universitatis et comitatus dicti castri et que infra tum vel in parte per aliquem vel aliquos detinentur deveniant in commune perusii et sint comunis perusii et ei perusii applicentur nullis obstantibus venditionibus alienationibus compromissionibus donationibus cambiis permutationibus seu aliis aliquibus cessionibus alicui vel aliquibus factis per aliquem vel aliquos ita quod ulterius commune perusii de ipsis faciat velle suum et syndicus constituatur et fiat pro communi qui tenimentum in continenti accipere debeat et hic de dictis communantiis omnibus comitatus et universitatis montis magni et si que fuerint aliquo tempore et eundem cessa de eis vel aliqua parte earum alicui persone qualitercumque cessa sint ab hinc retro sint cassa irrita et nullius valoris et quecumque eis alii quibus earum usus fuit allegando vel opponendo sive iuribus quod predicta perveniat et invenietur in v.° c. lib. d.

Preterea volumus quod si ~~tres~~ syndicus alicuius castri vel ville vel universitatis comitatus vel districtus perusii vel aliquis alius fecit aliquo tempore aliquam venditionem permutationem venditionem donationem cambium transactionem laudationem vel compromissionem de aliquibus communantiis alicuius castri ville vel universitatis comitatus vel districtus perusii vel aliqua parte alicuius earum quod tales venditiones permutationes cambia donationes compromissiones transactiones et quelibet alie cessiones quocumque nomine censeantur et facte sint sint casse et nullius valoris.

Et instrumenta inde facta et pacta quecumque cassa sint et pro inutilibus habeantur. Et syndicus et quicumque qui et que pretia recepissent de pretiis vel parte ipsarum

debeant et debeant pro castro vel universitate vel quicumque que pretium habuissent et talia fecissent pretium reddere et restituere vel rem cambiatam vel permutatam alio modo datam vel concessam adpetitione possidentis vel detentoris recipere. Et de hiis compellantur omnibus per capitulantis absque libelli oblatione litis contestatione et absque alia iuris sollempnitate ~~et hoc quod dicatur absque libelli oblatione et litis contestatione fuit~~ additum in presenti capitulo. In m° cclxxxxiii. indictione vi.

Salvo et reservato quod non preiudicet predicta omnia et singula suprascripta nec locum habeant in tenetis et rebus concessis et emptis quocumque titulo vel modo per commune perusii paganum vel syndicum dicti comunis et universitatis vel alium pro dicta universitate henrigolo iamis de porta sancti angeli in possessionibus tenetis seu rebus que dictus henrigolus habet in districtu castri vel pertinentiis paganum que sibi sunt vel debeant vel sibi concesse et date sunt et fuerunt per syndicum dicte universitatis vel alium pro dicta universitate. Non obstantibus aliquibus aliis statutis vel reformationibus seu ordinamentis sequentibus vel precedentibus quecumque verba facta sunt vel facta nec intelligantur nec locum habeant aliquo modo vel causa in tenetis et rebus que dictus henrigolus habet in dictis tenetis et rebus et ultimus ?. presens capitulum et pagensium et que in eo continentur perpetuo habeantur.

Et cum salvo quod predicta omnia et singula suprascripta in aliqua parte presentis statuti vel alterius eorum vel aliqua alia statuta ordinamenta vel reformationes comunis vel ipsi vel artium comunis perusii sequentes seu sententia precedentes seu precedentia presentis statuti quocumque tempore edita vel facta vel edicte vel facte sint, pro quecumque verba non intelligantur nec locum habeant aliquo modo vel causa in quadam petia terre vineata et non vineata posita in districtu castri filiorum susta confinata ut in contractu celebrato inter dominum tancredum et syndicum ... et universitatis ... castri continetur quam terram dominus Tancredus habet tenet et possidet in loco predicto nec in iure quod dictus dominus tancredus habet in dicta petia. Sed predictis omnibus et singulis vel altero predictorum non obstantibus iura domini tancredi de dicta terra et in dicta terra auctoritate presentis statuti roboris obtineat firmitatem in qualibet parte sui. Que omnia et singula in contrarium vel diversum loquentia quantum ad hoc pertinet pro cassis et irritis et nullius valoris penitus habeantur. Et hec capitulum fuit conditum in m° cclxxxxii. indictione v. die xv. iunii et valeant a dicta die in antea sint tamen in aliqua parte mutatum et facta aliqua additio ut supra continetur. In m° cclxxxxiii. indictione vi.

Omnes bubulcariis sive terre de clusio per totum mensem februarii martii et aprilis tabulari mensurari et apilastrari debeant. Et ubi apilastrate non sunt et maxime inter res comunis et res ecclesie plebis sancti mariani secundum instrumenta facta per syndicum comunis perusii nobilibus et ecclesie ita quod dicte pilastre sint alte .v. pedibus supra et sint de lapidibus et calce ut bene di

1293

1292

1293

41

xv

Ad honorem ... Comunis pusilli ... [illegible] ... xx. ...

secernātur. Et potās capit in maiori consilio civit qn alij offitiales eliguntur teant eligi facē ad brusciolos .v. bonos hoiēs unus quor sit nōt ⁊ alij iiij hoiēs sit syndici qui predcā fieri facē tñantur ⁊ hānt, p cor salario quilib; cor, p quolibet die. qui ibut ad predcā faciēda. v. s. d. a Coi pus ⁊ predcā offitiales tñant edificaē Omēs comunātias Cois declusio ut Corradus dnē remicte facē debatur. Qui teant fieri facē deās pilastras sm diffinitōes hacten facta p capitaneos ptōs ul' alios p Coi, put melius ⁊ utilius inveniri poteit. adq fieri f sup quor ⁊ Infrascripto offitō tñatur inquirē si bñ legalit ⁊ fidelit fecerunt ipm officium. Et si repti fuerit fraude; comisisse solvat quilib; eor pfraude q comisisset. C. lib. d. quā penam capit auferat pro Coi abeis Et si capit fuerit negligēs ad predcā ⁊ Infrascripta fieri faciēda. CC. lib. d. de suo salario Coi pus solvē tēatur

Et nullus de dcīs nobilib; int pilastras int eos ⁊ ⁊ ecē missas ⁊ invetēdas p dcōs offitiales possit ul' debeat laborare ul' laborari facē. Et qui contra fecerit solvat ⁊ solvē debeat dcām penam. Et capit tēatur inquirere ⁊ inquisitōē; facē contra predcōs ita ⁊ talit q de cetero laboratium nō fiat contra dcām formam. Et nullus laborare qui laborāt de cetero Cois pus. decemus ⁊ bubulcarius dcōr nobilium debeāt laborare n̄ eis de aliquo laboritō. in aliquo vendere. Et qui cōt fecerit solvat .xxv. lib. d. Coi pus nōie pene solvē tēatur. Et si talis laborator talē penā solvē nō posset capi debeat ⁊ in carcē Cois detineri. Et hoiēs ville in qua sunt dcē bubulcarie tñantur talē laboratorē capē ⁊ infortiam Cois mictē incontinenti q eis fuerit denumptiatū ul' syndico dcē ville. Sub dcā pena .xxv. lib. d. Et hoc capitulū hāntes se homines ⁊ universitates clusij ⁊ villarum pus ut inveniri valeant dcām penam. Et capit Cois pus tēatur predcā fieri facē ⁊ obsvari ab hoīb; comitatus ⁊ aliis offitialib;. ptīās mēs febrū martij. ⁊ apl'. ⁊ si predcā fieri nō faceret p dcōs mēses. C. libr. d. solvē tñatur de suo salario

Et dcās apilastratiōēs ⁊ terminatiōēs tñant fieri facē dcī offitiales ut dcm ē ⁊ hoc capitulū sit precissum ita q corrigi nō possit nec mutari p consiliū ul' arēgam Et valeat ateant quicqd p dcōs offitiales fām fuerit.

Item insup statuētes q capit tñat fieri facē expens hominum de clusio ⁊ expēs hominū Castri pleb unam turrim in podio seu castellari Cois pus prope in clusio iuxta portē clavarum. Et si capit ad ipām turrim fieri faciēdam negligēs fuerit solvat nōie penē Coi pus de suo salario. C. lib. d. Et capit faciat fieri facē inter clusio ⁊ in podio cantagalline ul' in podio olivelle ubi melius ⁊ utilius fieri poteit ⁊ videbit p Coi unū castrū expēs hominū ville unam. Qui cogātur p capit in dcō Castro fiēdo cū eor familijs et reb; ad hitandum. Dum tn̄ fosse seu fossata ipius castri fieri debeant expensis hominum clusij pus

[Right column, after the marginal addition:]

Preterea capit expēs Cois pus presens fieri facē teat unā turrim bonam muratam ⁊ pulcram in ponte clavarum extra ⁊ iuxta ipius pontis Cois pus que sit grossa ⁊ alta put videbit illis qui ad ipam turrim fieri faciendam p Coi pus eligentur ⁊ fcā turri predcā fiat unus pons assidium levatorius int ipam turrim sic extra Civitat clusij. Et ad predcā fieri faciēda ~~Capit eligi facē teatur p totū mēs febr. unū bonū suprastitē ⁊ unū bonū not cū salario q consilio ipsi tpr dēē electi ... ordinarem~~ Et si predcā Capit fieri facē neglexerit ul' suspēsiōē ul' aliō adsolutiōē; predcōr pst ul' pabui postulavit de suo salario. v. lib. d. ~~de suo salario~~ nōie pene solvē teneat Coi pus. Et syndicus Cois pus qui eum syndicare debebit in predcā pena Coi pus aplicanda ipm debeat cōdēpnarē. Et que continentur in isto. C. condita sunt sub anno dnī Mº CCºlxxxvj. Indictōē. xiiij.

1286

42

Nullus debeat expedare aliquā arborē de silua clusij ~~et clanes~~ ⁊ infra fines Cois pus ubi p edificio lacus sive p domib; latosciano⁊ ⁊ alior hominū hitantium in clusio dū taxat dū tn̄ eis licitum nō sit aliquā arborē incidare ul' scorzare nec aliquit facē quo pdicta arborū destruant. Et si quis cōfecerit solvat nōie pene. C. lib. d. Coi pus ⁊ dapnū debeat emēdarē. Et de hoc sit ⁊ eē possit quilibet accusator ⁊ hāt medietatē bānni ~~accusator~~ ⁊ credatur dcō accusator cum uno duor testium sacramento veritatē. Et dcā silua custodiatur p hoiēs Castror ⁊ villarū circumcirca circāctū dcē silve ⁊ dividant' int eos custodienda p offitiales in pxiō supiori caplō. nominatos de mēs febr. marcij ⁊ apl'. ita q quilibet Castrum ⁊ quelibet villa custodiat ptē suam que eis ⁊ cuilibet adsignabit p offitiales nominatos dū in asignatō fiat bona fide ⁊ scdm focularia dcōr Castror ⁊ villarum. Et talit custodiatur dcā silua q nullum dapnū debet in ipā silua ultra formā statuti. Et si dapnū datum erit ~~in ptīncij tib; designatis predcīs Castris ⁊ villis p dcōs offitiales~~ solvant Castrum in cuius pte dapnū datū erit Coi pus. xxv. lib. d. p qualibet vice ⁊ villa. x. lib. Et Castrum ⁊ villa dapnū debeat emēdare in cuius pte fuit dapnū datum Et Capit p Coi dcām penā exigē debeatur. Et si Capit negligēs fuerit circa premissa similē penā de suo salario solvē teneatur. Et si accusator pactum fecerit cum aliquo cōtrafaciēte de nō accusando cum dcām penam solvē tēatur. Et nullus audeat nec possit ligāde

[Left margin:] Item · Fiat p capit · Capit apponere ac̄tinant fieri

... sit syndicus Cois pus ... [illegible]

[Note at foot, later hand:] ... omnia Capitula ... clusij no[n] ... [illegible]

ſiluę portare ultra claues aſtrata oluielle nlt ñ ß cla
ues nec aliquo eꝰ diſtricti pıſ nec ñß cortonã. Et
qui ꝯ fecerit pdat beſtiam quã ducet cũ ipis lignis
Et quib; ſit acatator a hát meditatē beſtię acep
te a alia mechetas. Et alia meď Cois pıſ Et ſi fiat
notoriũ cortoneſib; a cluſinis. Et nullus prach
ianus poſſ dare licentiã lignandi alicui intra ſilua.
ſub pena. C. ß. d. cõtrafacienti p qualibet vice auferen
Et camerarius pochianor a eũ not a x hoies de
pochianis iurare teant face a obſuare predcã. Et
Capit depremiſſ inquiſitiões face teatur pñu ul ſecre
tam bis in anno. ſ. una vice menſ julij. a alia menſ
augusti nõ obſtante aliquo caplo oſtituti a debãt ca
pit hoib; ... cõy cōtrac... ſiluę predcã notoria
face ipõs q; certificare ut Cõe pıſ creſcat utilitas a
hoies dcam penã euitare ſaluo q ſi q hoies dcor lacor
adsignaverit dãpnũ dantē a inſortiam Cois pıſ cũ
inſint ad penã aliquã minime teantur. Et de pmiſſ
omib; dcī hoies a unuſquisq tenedis a obſuandis
dare debeant capitaneo idoneã cautiõe; Et mallefactor
ſoluē nõ poteit penã. C. lib. Capit ei pedē dexter
faciat amputari. Tnar Capit de dcis duob; menſ
Julij a agusti mitte duos bonos hoies unũ quor ſit
not ad inveſtigandũ ſi dãpnũ aliqꝰ ect datũ in pſ
ſiluis qui eis relationem faciant de pdcis. Et ſi Capit
negligēs fuit ad predcã. cc. lib. d. deſuo Coi pıſ
ſolue teatur. Volum̃ ſtatuentes inſup q nulla pſona
audeat laborare int̃ ſiluas cluſij a terminis ſeu pi
laſtris int̃ ullo m̃ ñ a inſiluis a int̃ ſiluas mõtis
alcre ... p Cõe pıſ a dño andrea dñi Guidonis
nigri. Et qui ꝯ fecerit in aliq dcor ſiluarũ ſoluat pē
Coi pıſ pene noīe p vice, p vice qualib;. l. lib. d.
Et Capit de pdcis inquirē teantur a puire ꝯ facie
tes in pdca predcã. Et inſup Capit teatur quolib;
menſ mitte in cluſium a ad motē alcre unũ de
ſuis not qui debeat inquirē a ſcire ſi aliqꝰd de
deit dãpnũ in dcis ſiluis cluſij aut ſi aliquid labe
ſeu laboraverit int̃ ſiluas predcãs cluſij aut int̃
dcas ſiluas mõtis alcre a illos quos inveñit face
cõtra predcã capitaneus contrepet ...
nominatus. Et ſi Capit ad predcã negligēs
fuit ſoluat deſuo ſalario Coi pıſ. C. lib. d. Et
predcã que continentur in hus duob; pxis C.
fuerunt cõdita in cõ cc l xxxx Ind iij. Preterea
Capit p Coi etiam face teatur totũ terenũ q hñt
in cluſio hoies a pſone qui a que nõ ſunt de Civit
ul Comitatu pıſ ſi de ipor fuerit nobilitate ß ſi
predcã quod dcm terenũ hñt ipm terrañ uēdē no
llet illud uēdē compellatur a emat quilibet
bubulcaria. ccc. lib. d. Et Capit faciat ſolui
pretium dcī terem deredibus ... cluſij. a

1290

ipius terem eſti. Et eius poſſe h capitlm teat Cap
itaneus obſuare ſaluis in omib; ſupdcis a ĩ ſcriptis
tam delinquentie q de omib; alijs pactis fcis inter
Cõe pıſ Et Eccam ſcē muſtiole ut in ſuis inſtris no
ſcitur cõtineri. Et quicumq laboraverit cũ tota ſua fa
milia int̃ lacũ a clames debeat teatur reddē dertia;
ptē fructuum Coi pıſ. defructib; ... p quib; ...
quelib; familia poſſ ibide retine unũ par boum
a unũ iumentum a unã aſinã a p ipis debeat hre pa
ſturam ſine pretio. Et p dcis beſtijs q p lignatico p ſu
is familijs a p lignamine ſuor domor faciedarum
alique predcor aliq minime ſolue teatur. Sz omia alia
ſuitia teatur face quilibet ſicut debet. Preterea
volum̃ q p rachiam cluſij teantur accipe ab abita
torib; cluſij a laboratorib; poſſionum cluſij pıſ de
feno de Coi dimodio. v. ß. de quolibet curru feni a
nõ plus. Et ſi contrafacent a plus acceperint puniat
a p quolib; curru feni a cõdepnet Coi pıſ in. x. lib.
d. a credatur de pdcis iuramento triũ maſſarior de
melioribus maſſaris loci ũ accepint maiorē ſūmam
q dcam ſit ſupius. Et quantitas ... curris ſit ex
timetur a debeat extimari p v. maſſ de melioib;
illius loci ũ fuit ... feni a declaratur de pdcis q cũ
ius eit ſacramento dcor maſſ a p dcã quãtitate q ex
timaverint a fecerint eor ſacramento dcī maſſ homines
cluſij illius loci ũ fcā fuit extimatõ predcã dce fei
ſolue debeant ad ratõe; v. ß. p quolibet curru a nõ
p maio quantitate cogant eos ſolue dcī p rochiam
ſub dcā pena. Et hoc q continet in h ultõ. C. qui in 1290
caput pterea volum̃ fuit cõditum in cõ cc l xxxx.
Ind. tertia. Et qui cumq laboravit de tra cluſij
Cois pıſ ſeu prachianis hitatib; ul a Coi de aliqua
pte fructuũ. xx. lib. d. p qualib; vice ſoluere
teantur. Et ille qui aliquid recepit a de pdcis ei
reſponſum fuit. C. lib. ſolue teat. Et ille qui
nõ eit de iurisdictione Cois pıſ teat ſolue. C. lib. d.
quas ſi ſolue noluerit ul nõ poterit in ipã quãtitate
de Civitate a comitatu diſtrictu pıſ debeat exba
niri. Et ſiq inſtrm fuit ul fuit celebratũ p
aliquẽ hitatorē cluſij. cũ aliq pıſino ul alia q
cũq pſona. q inſtrm ſit ul eē poſſ in preiudicium
Cois pıſ tale inſtrm ex nũc ſit caſſũ a iuanũ.
Et de predcis capit a eius familia teat fa
cere inquiſitione; a ipa inſtra caſſare. nõ obſtate
q in ipis inſtris appareat de oſeſſ facienda a Et
ea que continet in iſto. C. fuerunt cõdita ſub anno 1285
dñi cõ cc l xxx v. Ind. xiij. Et quicumq hitator
cluſij. nõ laboraverit de fructõ ius pıſ de cluſio ſol
vat Coi pıſ xl. ß. Et nullus debeat laborare
aliam terram ñ face laborari ñ terrã Cois pıſ
Et ſiquis ꝯ fecerit. x. lib. d. Coi pıſ ſolue teat

et laborituum teneatur in coe. Et tn̄ consul' et offitiales notificent h' hoib' de contrata. Et sup premissis diligent' veritate inquirat. Et inquisitione fca premissa teneantur capit' contra facientes contra predicta vel aliqd predictor. Et omes qui possi dent de tris de clusio laborent et laborare teant' omes terras quas possident quoluq; modo et si labo rare neglexerint dcī offitiales possint et teant' noie cois pus' eis auferre laboritū et alteri locare p coi. Et inclusis contrafacies solvat et solue teat' coi pus'. C. lib. d. et laboritū deueniat in coe. Qui libet aut' pusinus de civitate et burgis volens ire poss' ad laboradū in clusio de tereno cois pus' dum m' nullus possit ecco laborare ult' una bu bulcanam. Et qui contrafecerit solvat coi pus'. C. lib. d. Et teptis capit' inquirat et inquire te atur et delinquetes punire et pena eis auferre et emtes ad ptem suam laborantu coi vel alii p coi de laborio sicud alii laboratores de clusio redde teant' s. tertiam ptē fructuum frumenti et bladi coi pus' vel captoib' clusii contingente.

Volum' tn̄ q' oēs comitatenses pus' qui venerint ad laborandū in clusionem locum et tunc int' lacū et danes tn̄ antur et debeant redire in comitatu ad hitandū in clusio discesserint. Et qui contrafecerit solvat p' noie. C. lib. d. Et q' nullus de comitatu pus' ab hoie in anno s. anno. viii. septeb. in anno in dn̄i MCCLXXXX. antea vel preci mat accedere in pm clusim. Et qui contra fecerit puniatur p vice qualibet in C. lib. d. Et teptis quolibet ee valeat accusator hat medī banni. Et pota et capit' tn̄ atur de predictis inquire aliq capitulo no obstante et no obstante capitulo quo caueret deneganti posse fieri. Et id q' continet hic capitulū. cum magis volu mus tn̄ fuit conditum in an' MCCLXXXX. Indictione viii. die septeb. Preterea capit' pus' eum facere teatur. x. bubulcanas terre anno ab ill' annis et co mitatensib' quib' capitaneo placuerit et consulib' ar tium ad ratiū quadringetaz lib' d. p quali bub ulcaria. Et h' intelligantur de terreno alomano sii prius. Et h' fiat si bubulcanā p minori pretio hre no poterit. Et deas x. bubulcanas capit' quolibet anno eme teatur quousq; totū clusium eit ep tum. Et capit' teat' hre colloquiū cū dn̄o epo clusino et cū dn̄o abbate de farneta sup poss essionib' quas hnt in clusio et ipas possessiones pa ret hre p coi p iusto pretio vel p excambio sm q' melius p coi viderit expedire. Cum cū aut' no p mittit tabulam et pilastratoi clusii vel inhibie rit q' no fieret ab ill' qui sup h' erint ad faciendū vel dum astarent pilastras fcas cavat ab omi suo

iure q' haret. Et quicuq; ht aliquit de tereno clusii int' lacum et danes et no fuit ei concessum p legitimū syndicū cois pus' ad illud spalit' com stitutu; illud deueniat in coe. Et capit' in coe illud mitte teatur. salvo q' no intelligatur nec preiudi tium faciat bubulcarie Romanum de castro pleb quā ht inclusis qui eīe tomannino no debeat i pedim nec eīe auferri vel molestari aliquo cāe vel cā vel comitaie si eam heat et teat et hre poss' p coi pus' reddendo annuati coi pus' v. s. ut insta tuto cois de hoc lamici plenius continetur. Itē illud tenemus q' filius magioli ht in cl usio si no fuit eis concessum p legitimū synd' cois pus' capit' illud eis auferat et in coi mi ttē teatur. Et si capit' fuit negligens ad p missum p dat de suo salario. C. lib. d. Pre tea cū sibi spalia gram cohadi ursi s. dopni Jo hoes et p tuallus sint exbanniti cois pus' et cor bona iā deuenerint in coi et parochianis no debite Rn̄tet capit' bubulcanas quas hnt p totum mes' Januarij in coi pus' mitte teatū. Et quicuq; e qui offecerit ad pena nullaten' teantur. Dn̄i m' predicta no preiudicet n' p iudiciū faciant q' ne'uicet ei lociū in qlandutio filio orlandi spalia grani qui hat teat et possi deat id q' ei concessum extitit p syndicum cois pus'. Fiant et v. tom' in clusio cū palic tib' et dematorib' et coprientur de regul' expēs hoi num de clusio incepe si fcē no fuit' in quib' tom bus bladum cois pus' de clusio et parochiani repe possint et hre que tom' fiant et sint in possitis de clusio quaz quelibet sit longa. xl. pedib' et am pla. xxb. pedib' in altitudine. Et ipe tom' debe ant ee maronate. Et una tom' fiat simil' a alus in villa sanfatuch expēs hominū de coti ta p conservatione bladi o clusio novati. Et fi at una tom' in colle de olmella vel alio loco ū et de forma et conditione sicud de capitanei et p or artiū processit voluptate. Fiat et una tom' in villa panicaiole clusii expēs hominū de ville ad modū alior tomor factor in clusio p coi. Et potas clusii teatur facere fieri tā tomuū q' si no fecerit. xxb. d. coi p us' noie pene solue teantur. Insup volum' q' villa panicaiole sit et ee debeat de territorio et iurisdict tioe clusii et sub syndicatu et sub potestaria casti hois clusini et totius clusini pus' et homines in tra villa panicaiole clusii hitatores omes debeant solue collectas et datas et qualibet aba facies et fruria face cū aliis hoib' clusii et villar clusii et no cū castro panical' no obsta

de aliqua reformatione consilii populi vel comunis vel alia
alio in contrarium loquente. Et focularios de ville
et libra cuiuscumque qui et que requirerit statuti et statuti
inter focularios et libram hominum castri pancalis debeat
elevari et cancellari de summa focul[ar]iorum et libre homi-
num castri et poni inter alios focularios et libram alio-
rum hominum de clusio ita quod proprius sem[per] cancellari de sum-
ma focul[ar]iorum similiter et libra homines dicti castri am-
plius non gravientur de aliquibus collectis vel aliis
sumptis et factionibus quibuscumque vel aliquo quod posset oppo-
ni vel allegari in contrarium non obstante. Et hoc c.
et id quod dicitur supra in alio c. quod potestas clusii
faciat fieri domum nulla premencione fuerit condi-
ta in M° CC° lxxxx vi. Ind. viii. die. viii. aug.
et valeant a dicto die in antea. Teneatur inso-
per capitaneus pro toto mense maii preteriti unum bonum
hominem et unum notarium qui debeant invenire domos
de postis si facte sunt secundum modum et formam supradictam
vel non et si facte non sunt eas fieri faciant expensis ho-
minum declusio in omnibus et per omnia ut superius
continetur. Insuper fiat hoc semper de bonis
lapidibus et calce expensis hominum de sanfatucchio et de
spedalicho de albania et de castilione et de casamaio-
re et fiat per totum mensem marcii et aprilis sub pena
et banno. CC. lib. d. cum pontes xii pedibus de-
beat esse amplius. Domus autem qui vocatur
domus sanctoscam posita in castilione clusino re-
paretur et muniatur per prochianos clusii qui sin-
gulis clusinis eveniunt ad hoc que domus fiat secundum
quod potestas et camerarius ordinabunt et sicud fuerit oppor-
tunum. Nullus sutor condotterius vel artifex
vel civis clusinus habitare debeat vel possit in castro
castilionis clusini sed extra castrum habitare possit.
Et si aliquis vel aliquis predictorum laborem in clu-
sio pro etate emat et emere debeant in comitatu
perusii de eo quod in clusio lucrabitur. Et dep-
tis habitatoribus usque in quinta cogantur per ca-
pitaneum plantare conserere et propagare vineas per qualibet
familia in iam infra decem lecta de-
detur per unum bonum hominem de civitate perusii
per dictum capitaneum eligendum per qualibet familia et
usque ad xiii annos debeant habere alienatam
vineam. Et debeat esse vinea per qualibet fami-
lia de iiii staris sementis. Ita et taliter quod quelibet
familia de predictis habeat et habere debeat hic ad xviii.
annos dictam vineam et fructus ipsius per duabus
partibus percipiat et percipere debeat et possit et tertia pars
fructuum vinee et vinearum sit comunis perusii et comuni per-
usii et comuni perusii remaneat et cui ipsum esse concessum
fuerit. Verum si ille qui plantaverit seu propagaverit vin-
eam in dicta terra habeat et habere debeat hic ad x. an-
nos completos omnes fructus quos habere poterit dicta terra
in qua vineam propagabit reddendo annuatim comuni
aut cui esse concessit pro annolibus starium terre in qua
vineam propagabit unum starium grani si de ea tot fru-
ctuum percepit voluntate. Et si vineam non propagaverit
et non alevaverit eam hic ad iiii annos perdat de suo
. xxv. lib. d. per estimatione fructuum et de esse perusii
habere potuisset dicta in qua vineam propagaret et alle-
vare tenetur. Et predicte xxv. libre d. deveniant
in comuni. Et capitaneus de mense febr. et aprilis teneatur in-
quirere si vinee sunt plantate et plantate non
fuerint teneatur inquirere contempnare illum qui vi-
neam non plantasset in xxv. lib. d. Et quicumque
dampnum dederit in predictis vineis et in ortis plan-
tatum seu propagantium vel facientium eas vel aliquod
ex eis accepit contra voluntatem eorum in x. libr. d.
puniatur qualiter puniatur. Et ille qui erit potestas
in clusio perusino vel pro parte vinearum et supra dampnis que
darentur in eis debeat esse custos et custodire debeat
ne dampna dentur in ipsis. Qui si non custodierit vel
fecerit custodiri debeat pene nomine solvere. x. lib. d.
Et quicumque civis perusinus qui habitaverit in ca-
stilione clusio emerit possessiones alibi vel emerit qui
in comitatu perusii debeat venire perusium cum omnibus
rebus suis ad habitandum alioquin capitaneus non permittat
amplius eum in clusio commorari. Preterea fiat
et ordinentur custodes qui si invenerint aliquem cum
bobus vel somariis cum lignis quo vadit extra terram
vel ad civitatem clusinam vel ad castrum plebis testi
ac auferant ei et de dampno medietas sit eorum.
Et si aliquis prochianus vel camerarius clusii
licentiam depredandi alicui dederit vel si aliquem affi-
daverit pene nomine L. lib. solvere teneatur. Insuper
nullus civis qui venderint vel locaverint fundi
eo comunis perusii tempore capitanie domini bresciani de
sal olim capitanei comunis perusii et a tempore eius citra in
terreno comunis inter lacum et clanes vel inter tresam et
clanes possit vel debeat laborare vel laborari facere
ipse vel eius filius sive nepos vel gener sine ali-
quis de sua parte vel alius pro eo vel aliquis eorum detere
noscentis perusii posito in clusio inter lacum et clanes
vel terrena alicuius ecclesie seu alicuius hospitalis persone hic
ad. x. annos sub pena. CC. lib. d. Quam penam
contrafacienti capitaneus teneatur auferre. Et fructus
auferret tamquam de suo tempore sive executioris
comuni perusii solvere teneatur. Item nullus debeat
emere ius ab aliquo in ius accipere in rebus et terris
predictis nec aliquis ius alicui dare debeat super
meis dictis se habere sub pena superius nominata. Et
dicta officiales teneantur manifeste facere duabus vici-
bus in anno. scilicet de mense febr. et mense iulii. inde

1296

Et nullus [illegible] vendere tabularium [illegible] perusii [illegible] tabularias laborari [illegible] sub pena [illegible] et [illegible] possit [illegible]
~~[illegible]~~
Et nullus laborator vel laborant in clusio perusii non possit habere pro feno [illegible]
Et nulli laboratori [illegible] clusii perusii possit [illegible]
Nullus insuper laborator [illegible] in clusio perusino possit habere pro laboritio [illegible] una tabularia nec [illegible] ultra [illegible] tabularia [illegible] puniatur in C. lib. [illegible] et [illegible] supprehendet [illegible] comunis perusii [illegible] capitaneus [illegible] et supprehensum [illegible] possit [illegible] non [illegible] comunis [illegible] reliquat

H [illegible] bonis Ecclesie [illegible]

fio de omnibus supradictis sub pena predicta. Et si in
uenerint aliquem laborari fecisse de terreno comunis per(usii)
si fuerit de terreno comunis perusii. Et si fuerit alicuius ecclesie
prelato ipsius ecclesie. Et si fuerit alicui spetiali persone de(beant)
laboratium a semente uendere tantum comuni perusii uel si fuerit de
terreno comunis perusii. Et si fuerit alicuius ecclesie prelato ipsi(us)
ecclesie prelato ipsius ecclesie et si fuerit alicui spetiali persone et
debeant dare laboratium quod est una emina granum
sementis pro x. solidis et ordei pro v. solidis et spelte pro iiii. solidis et
si uendere nollet ut est dictum dictum terrenum deueniat in
comune. Et capitaneus qui fuerit pro tempore hoc capitulum de uerbo
ad uerbum de statuto in statutum poni faciat ad penam
supius nominatam. Et de predictis absolui non possit
per consilium nec arengam. Et camerarius clusii
uel aliquis prochianus non possit alicui nobili uel alii
pro eo de terris comunis locare ad coptimum uel alio modo con
cedere et si locauerit uel concessit perdat de suo. c. libras.
Et ille qui accepit. c. libras denariorum soluere teneatur. Et quod
dictum est de nobili intelligatur de plebano sancti martini
et de quolibet de plebeio sancti martini. Et de pre
dictis omnibus et singulis syndici comunis sententiam non ua
leant ullo modo. Preterea uolumus quod nullus de castro
panical(e) paciani et montis alerii debeat nec dari faciat
dampnum aliquod in terris siluis incidendo nec exporta
re arbores dicte silue sub dicta pena nec in eis la
borare nec laborari facere sub pena in statuto contenta
et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni.
Item quod camerarius clusii seu prochianus possit da
re ad laboratium et locare terras de clusio qui non sunt
uel fuerunt laborate ad duobus annis citra illis
qui eas uollent laborare. Et si quis contradiceret ali
cui quos ipsas non laboraret uel permitteret ipsas la
borari soluat pro qualibet uice. c. libras denariorum et stetur
dicto accusatoris et camerarii clusii. Et nullus
nobilis clusii per se uel per alium laboret nec laborari
faciat de terris clusii comunis perusii et qui contrafe
cerit puniatur pro uice qualibet in. c. libras denariorum et ca
pitaneus inquirat bis in anno quod ille qui habitat in do
mo comunis perusii posita   quae olim facta fuit per
marchionem et ueniet in necclesie cum terris comunis fec
item marchio comuni perusii soluat pensionem pro eo tempore
quod in dicta domo habitauit et pro tempore uenturo debeat de
bitum dicta domo prochianorum clusii causa reponendi bla
dum dicte uille. Et ea que continentur in istis ul
timis v. capitulis fuerunt condita sub anno domini .mcclxxx
quinto. Indictione xiii.

1285

Pro maiori habundantia blada in ciuitate perusii
~~Capitaneus precise teneatur uendere precise teneatur.~~
uendere fructus terrenorum clusii. ad certum numerum cor
bium grani et ipsum bapniri faciat de mense aprelis
et plus auferri debetur. Et ille qui emerit fruc
tus pro toto mense septembris debeat dare et conducere bla
dum quod dare permiserit ad iiii portas scilicet ad uillam
uaiani et ad castillionem clusinum et ad uillam casamaioris
et ad uillam piscoli cum in predictis locis melius et com
modius reponi et reduci possit et conseruari. Et si emptor
non dederit bladum ad dictas portas teneatur soluere comuni
perusii. c. libras. Et si capitaneus fuerit negligens ad faciendum
fieri predicta teneatur de suo soluere. c. libras denariorum. Item pro
maiori habundantia blada uolumus quod quantitate corbium
grani permittendo comuni colligere fructum clusii ~~ex (certam)~~
parte pro mittende quantitatis ~~possint emptores si uoluerint pro anno uenturo compensare~~ in ordeo et spelta ~~sim(iliter)~~
~~compensatum medium~~ uidelicet. ~~pro emptores dictorum fructuum dederint~~ pro medietate ~~quarte~~ partis pro qualibet corbe grani
tres corbes spelte et pro alia medietate ipsius ~~quar~~
te partis pro qualibet corbe grani duos corbes ordei. Et
dictum bladum portari debeat ad ciuitatem perusii
pro habundantia ciuitatis et comitatus. Et dictum
capitulum sit precisum ita quod mutari nec corrigi uel
interpretationem recipere non possit per consilium uel arengam
uel alio modo. Et si capitaneus predicta non obseruauerit pe
nam. c. libras denariorum pene nomine soluere teneatur. Preterea
emptores fructuum clusii debeant quod dare teneantur granum
ordeum et speltam adeo bonum et bonam ~~erit~~ sicut erit
saggium quod fiet ex eis ~~et si non daret soluat pro qualibet uice. xxv. libras denariorum~~. Et capitaneus teneatur ad eis et quilibet
eorum dictam penam exigere ~~teneatur~~ pro comuni. Et si sup
stes posit(us) uel ponendus ad accipiendum in clusio non
accepit bladum quod debetur uel debebitur dari comuni perusii
ita bonum sicut est uel erit saggium prout fiet uel erit
ex eo soluat pro quolibet eorum comuni perusii pene nomine x. libras.
Et capitaneus dictam penam auferat pro comuni. Preterea
uolumus quod nullus possit esse ~~consul~~ factor artium uel offitialis
ad recipiendum uel scribendum ~~uel mensurandum bladum clu~~
sii qui habet partem in fructibus ~~seu in quo eo anno habet partem in fructibus supradictis~~. Item quicumque fuerit ad me
surandum bladum comunis in clusio siue in ciuitate
perusii a .v. annis citra non possit esse in ipso offitio uel
in aliquo quod pertineat ad mensurationem dictorum fructuum
~~hinc~~ ad .v. annos nec ad custodiendum in ciuitate nec
in clusio et qui contrafecerit ~~soluat~~ et dictum offitium
acceptauerit soluat comuni perusii nomine pene. ~~x. libras denariorum~~ xxv. libras

De mensibus settembris et ottubris uel ante. Et si dictos fructus omnes quos soluere tenebuntur comuni perusii non soluerint et aportauerint ut dictum est, soluant pene nomine collectorum. Et potestas capitaneus et rectores ... qui erunt de mensibus nouembris et decembris teneantur et debeant ipsos fructus omnes et singulos integre cum effectu exigere et in comuni perusii ... pena integre ... Et de mensibus decembris uel ottubris dicti fructus non fuissent in comuni et ciuitate perusii apud dictos fratres ... integraliter ut est dictum. Sub pena ... pro quolibet potestate capitaneo et rectore ... In qua pena si negligentes fuerint ... syndicatus debeant ... Et de predictis ... possit et debeat et ... quilibet accusator.

1282

et medietas ut pene sit communis et alia accusatoris. ~~H. addicta facta fuit in anno domini MCCLXXXII. ind.~~ ~~x.~~ Item quod Capitaneus Pistorii teneatur et debeat omni mensibus Januarii, Februarii vel Martii de grano communis predicto per ipsum et anzianos et consilium ... de tempore existentibus ut debitum bonis et sufficientibus ad talem misterium faciendum anno vel pluribus pro porta qualibet quem ... pro sua porta de suis eis datis xv corbes tantum grani ipsum faciant macinari et fieri panem quem de tempore grave et miserabile pauperibus de mensibus suprascriptis distribuant et det ut tenetur indigentiam et paupertatem personarum et non ad preces seu amorem alicuius custodiant amore omnipotentis dei et gloriosissime virginis Marie et beatorum martirum Laurentii et Jacobi qui conservare dignentur Civitatem et populum Pistorii in bono statu et pace. Et ea que dicta sunt scripta in presenti c. fuerunt in statuto addita et posita in MCCLXXXXII. ind. v.

1292

44

Infrascriptus autem debeat tantum ordinatum et stantiatum est ad hoc ut maior habundantia sit in Civitate Pistorii quod fructus et proventus clusii Pistorii in futurum ad granum et non ad pecuniam vendantur. Et quod emptor seu emptores fructuum predictorum possit debeat et preces teneantur quartam partem precii emptoris dare in ordeo et spelta scilicet tres cortes spelte pro uno corbe grani et duos corbes ordei pro uno corbe grani. Tres vero partes in grano mundo dare teneatur Communi Pistorii. Item quod emptor vel emptores fructuum et proventuum clusii Pistorii teneantur et debeat dare et mensurare granum et bladum prefatum in Civitate Pistorii et in eadem civitate mensura fieri debeat per emptoribus et communi prefato. Item ~~stantiatum est pro utilitate Communis Pistorii~~ Et quod ille cui fiet stabilimentum fructuum et proventuum clusii Pistorii incontinenti dare debeat domino Capitaneo Pistorii x. bonos et idoneos fideiussores qui solempniter et cum effectu promictant dare ~~in mensibus suprascriptis scilicet de~~ mensibus septembris et octubris summam grani quam promisit ille tali cui factum fuit stabilimentum fructuum predictorum in modum supra denotatum scilicet in Civitate Pistorii et tres partes in grano puro et quartam partem in ordeo et spelta ut ~~ad rationem trium corbium spelte pro uno corbi grani et duorum corbium ordei pro uno corbe grani.~~ Bonaque dictorum fideiussorum et cuiuslibet eorum valeant et valere debeat in possessionibus existentibus ad minus ii. lib. d. cort. pro quolibet. Inter quos fideiussores nullus filius familias esse intelligatur et si predictos fideiussores dare non poterit vel recusaverit. Et infortia Communis Pistorii seu domini Capitanei fuit omnia sua bona teneantur in Communi et in carcere Communis Pistorii debeat perpetuo permanere si non infortia Communis Pistorii non fuerit ille talis cui stabilimentum fiet et dictos fideiussores dare non poterit vel recusaverit omnia bona eius teneantur in Communi Pistorii et extra Civitatem et comitatum Pistorii ~~per x. annos~~ exule debeat commorari.

45

Ad hoc ut Communis Pistorii per tempora futura nullo modo possit decipi nec defraudari de fructibus et proventibus clusii statuerunt et ordinaverunt quod tempore quo emptores ipsorum fructuum tenentur dare et mensurare summam bladi secundum formam ordinamentorum et statutorum Communis et populi Pistorii ~~et ...~~ priores artium qui pro tempore fuerint faciant ~~ordinent et statuant~~ quod fratres de penitentia Civitatis Pistorii qui fuerint necessarium teneantur debeant et cogantur precise ire et accedere in clusinum pusinum et ad ad ~~alia~~ loca ubi fuerit dictum bladum repositum per dictos emptores et ipsum bladum videre et examinare mensurare et mensuram facere teneantur per mensuratores quos ipsi fratres super hiis prepositi duxerint eligendos et viso et diligenter inspecto et examinato sagio dicti bladi et grani per ipsos fratres et per priores artium qui pro tempore fuerint teneantur et debeant ipsi fratres totum dictum bladum deferri facere ad Civitatem pusinam ad petitionem quorum quorum fratrum super hiis ponendorum temporibus ordinatis per formam statutorum et ordinamentorum Civitatis Pistorii ad petitionem quorum fratrum super hiis ponendorum teneantur et debeant omnes et singuli comitatenses apportare deferre et deferri facere totum bladum predictum ad Civitatem pusinam secundum quod mandaverint et preceperint dicti fratres et per dominos potestates et Capitaneum et quilibet eorum et eorum familiares eorum offitiales predicta comitatenses cogantur executioni mandare predicta per eundem modum et viam per ut viderint expedire ad hoc ut totum dictum bladum ad Civitatem Pistorii deferatur. Qui in fratres eligant et eligere valeant secum possint et debeant per quibus portis unum bonum notarium et legalem qui notarius simul cum ipsis fratribus deferri faciant dictum granum totum ad Civitatem pusinam et scribere debeat omnes et singulos syndicos et massarios deferentes dictum bladum et saccos sigillare sigillo quo placuerit ipsis fratribus et refutationes facere teneantur et possint omnibus comitatensibus dicere ... ea quantitate bladi quod deferent ipsi comitatenses et quod emptores dictorum fructuum teneantur et debeat temporibus ~~ordinatis per formam ordinamentorum artium et statutorum Communis et populi Pistorii~~ dare et consignare ipsis fratribus totam summam bladi quod solvere debentur dicto Communi. Et insuper dicti emptores dictorum fructuum attendere et observare debeat que tenentur ex forma statutorum

[illegible marginal notes]

[marg.: hanc p(ar)tem salarii | qualibet ... die qualibet | ... mensuratores | ...]

[marg.: 1308]

ipsi ordinamenter (?) artium civitatis pusi. ❡ Qui
fratres noti et mensuratores habeant et habere debeant pro eor(um)
salario et labore ... eor(um) secundum formam ordinamen-
tor(um) artium civitatis pusi. ❡ Et ab eo quod incipit
in primis quando debeat cum ordinatum et stantiatum
et c(etera). sunt addita sub. m° ccc viii. Indictione vi die
x. exeunte.

46 Statuimus ordinantes quod potestas vel capitaneus vel aliquis de
suorum vel aliquis eorum familiis seu aliqua persona pro eis
vel aliquorum eorum non possit nec debeat habere de frumen-
to vel ordeo vel spelta communis de clusio communis pusi, pro ali-
quo pretio vel alio modo. Et si potestas vel capitaneus vel aliquis
pro eis vel aliquis eorum de ipso blado (aliquid) aliquo modo petierit vel reci-
peret vel si propterea vel propositum faceret in consilio quod eis vel
alicui eorum de dicto blado detur vel vendatur debeat
et teneantur solvere nomine pene. c. lib. ❡ Et si consules
artium promiserint quod in consilio proponeretur vel
inter rectores ipsi proponerent vel reformarent quod de dicto
blado potestati vel capitaneo vel alicui de eorum vel alicui
eorum familiis detur vel concedatur vel vendatur
aliquo modo debeat solvere pro eorum quolibet.
c. lib. ❡ Et si quis arengaverit in consilio seu inter
rectores quod de dicto blado detur vel concedatur aliquo
modo potestati vel capitaneo vel alicui de suorum seu aliquo
eorum familiis. c. lib. nomine pene communi pusi solvere
teneatur. ❡ Et si capitulum absolvi non possit per consi-
lium nec arengas nec per rectores nec alio modo. Et si
absolveretur absolutio non valeat nec teneat ullo modo.
❡ Et hoc capitulum sunt conditum in m° cc lxxx
iiii. Indictione xii.

[marg.: 1284]

[marg.: ... capitula]

47 Cum multi forenses cum feneranti ad standum
in civitate veniunt pusinam qui nulla lege
coacti eorum prestant pecuniam sub alto fenore quia
possunt. ❡ Dicimus statuentes quod nullus fore(n)-
sis qui venit vel venturus est ad habitandum in civi-
tate vel burgis pusi qui prestet sub fenore suam
pecuniam accipere debeant nec presumat pro fenore
seu merito pecunie quam prestabit nisi tres d(enarios) pro lib(ra)
in mense quolibet et non plures. et si contrafecerit
xxv. lib. d(enariorum) communi pusi pene nomine solvere compella-
tur. ❡ Et de predictis credatur sacramento accusatoris
cum uno teste. et pro plena probatione presens habeatur. Et
hoc capitulum sunt factum in m° cc lxxx vi Ind.
xiiii. Et predicta intelligantur de illis et nullis forensi-
bus qui non fuerint nati in civitate et comitatu
vel districtu pusi vel in illis qui non sunt vel fuerunt
recepti esse cives pusi per aliquod consilium communis pusi.

[marg.: 1286]

vel ad ... rector et si factum est ipso iure contractus non
valeat si sit in utilitatem et in anno. Et si illi forenses qui
consueti sunt prestare ... ...
non prestaret eorum pecuniam et apparuerit eos postea
prestare alicui solvat quilibet contrafaciens pro vice
qualibet. xxv. lib. d(enariorum). ❡ Et hec addicto ... sunt
ab eo loco qui incipit et predicta intelligantur et c(etera).
et ultimum de ... d(enariorum). tollendis de libra fuerunt con-
dita in m° ccc lxxx viii. Ind. xii.

[marg.: 1299]

48 Ad hoc ut aliquis de civitate Nucerii et eius
districtu non valeat ad reconciliationem dicte civitatis
resistere vel obviare presenti capitulo dicimus sta-
tuendum quod quicumque de dicta civitate et districtu
Nucerii non obedierunt mandatis. pro vi. Jacope-
lli andree. Jacopelli petri Armi (?) domini Lamberti
domini Jamis. domini Jacobi oratoris. domini Ciprii (?)
domini andree. ambaxiatoribus communis pusi super re-
conciliationem actationem reformationem dicte civitatis
Nucerii vel alicui eorum in faciendo pace et omnia
que ad predicta incumbunt pro honore fore perpetu-
um ipsi vel aliquis eorum agenda et peragenda quod
tales in obedientes habeantur exempti per exbannito communis
et populi pusi pro proditore et rebelli communis pusi. Et
quod teneantur homines et universitates villarum et ca-
strorum quibus preceptum erit per supradictos
ambaxiatores vel aliquem eorum obedire et observa-
re omnia mandamenta per eos facte vel aliquem eorum. Et
quod habeant auctoritate presentis capituli plenum arbi-
trium in predictis et circa predicta aliquo non ob-
stante. Et hoc capitulum conditum sunt in m° ccc viii.
Ind. vi. die x. mensis octubris. Exemie valitu-
rum.

[marg.: Nocera]

[marg.: 1308]

49 Cum multis sit cum facta pacta et conventiones
facta communi pusi a comitatibus et universitatibus
civitatum et castrorum que communi pusi tam censualiter (?)
quam alio modo communi pusi tenentur et subiacent que
omnibus debent patefieri ... presenti capitulo dicimus
statuendum quod in presenti volumine statutorum conscribi
debeant omnes submissiones promissiones facte communi
pusi ab universitatibus super dictis vel alia re
communi pusi subiacentibus vel census dare debentibus quo-
cumque modo vel forma per notarios positos ad scribendum
statuta non obstante quod ante clarificationem et
publicationem dictorum statutorum non fuisset et essent scripte et
apposite. ❡ Et quod omnes et singuli offitiales dati per
commune pusi dictis universitatibus vel alicui ipsarum -

[marg.: ... in ... universitatis ... | ... ... | pusi ... ubi ... | ... privilegia studii ... | ... gratie ... | pusi ... | de non ... | ex ... pusi]

[marg.: ... in ... | ... | ... pusi ... | cum ipsa privilegia studii | et privilegia gratie ... | ... communi ... | ...]

debeant et teneantur ad penam et in penam v. lib. den.
pro quolibet et vice qualibet tenere et observare dicta pacta
et convenctiones subiectiones et submissiones communis et ipsi
populi. augmentare et accrescere et omnia statuta loquencia
de officio ipsorum vel alicuius eorum observare et observari facere.
Et quod potestas vel capitaneus communis et ipsi populi et quilibet
eorum possit et teneatur inquirere quod omnes officiales cum
promotore vel sine promotore et punire et condempnare
contra predicta. aliquo statuto vel alio ordinamento non ob
stante. Et hoc capitulum conditum fuit in [illegible] consilio viii.
indictione vi. die x. octubris.

1308

Quod cum multi et diversi a communi populi extorserunt
50 quantitates et quantitates pecuniarum nomine usurarum
[illegible] sine alia de causa de quibus communi populi satisfacere
et satisfactionem [illegible] facere nolunt vel aliquam earum.
Et ad hoc ut quilibet se providere valeat sine [illegible]
[illegible] presenti capitulo duximus statuendum quod quicumque
communis populi velle satisfacere de usuris et male
ablatis extortis a dicto communi vel de dicto communi teneretur [illegible]
predicta satisfacere quod communis populi teneatur et debeat tali
satisfacienti refutationem facere et absolvere pro quarta parte
absolvere de tota quantitate cum quartam partem solverit communi
predicto seu massario communis predicti. Et dicta tamen pecunia
non intelligantur in satisfactione usurarum extortarum
a communi populi per Jacobum consulem. Et quod fiat sindicus pro
communi ad predicta faciendum et recipiendum et hoc sit [illegible]
[illegible] [illegible]. Quod capitulum conditum fuit sub [illegible] consilio
viii. indictione vi. die xvi. septembris.

1308

Statuimus et ordinamus quod iudex super viis teneatur et de
51 beat ad penam xxv. lib. den. cogere et constringere omnes
et singulas personas de civitate vel burgis ad faciendum
fieri [illegible] in viis [illegible] vel [illegible] civitatis
et burgorum populi existentibus secundum formam statuti et ordi-
namentorum communis et ipsi populi. Et quod eisdem penam possint imponere et
cogere, punire et sic eam [illegible] faciendum. Et quod dictus
iudex teneatur et debeat inquirere et inquisitionem facere
cum promotore et sine promotore et punire et condempnare
secundum formam dicti capituli. aliquo capitulo non obstante.
Quod capitulum factum fuit [illegible] consilio viii. indictione vi. die xvi.
septembris.

1308

Item statuimus et ordinamus quod iudex super viis teneatur
52 et debeat aptare et aptari facere viam novam quae it
ad villam [illegible] per homines dicte ville et alios homines
et personas et [illegible] quos vel quas eam iuncta
[illegible] convenire tam de [illegible] et quantitate [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] dantis [illegible] hominibus. Et quod
sic [illegible] debeat in arbitrio predicti dicti iudicis de ad
[illegible] villarum et universitatem dicte ville ad iacentium

vel non adiacentium. Et hoc capitulum conditum fuit in [illegible]
consilio viii. indictione vi. die primo octubris.

53

Presenti capitulo duximus statuendum ad hoc ut vo
lumina statutorum ipsi populi que fieri debent secundum
formam ordinamentorum et secundum formam reformationis facte
in consilio ipsi populi scribantur et perficiantur. Quod po
testas atque civitatis populi presentes possint teneant et de
beant expendere et expendi facere et dari de avere communis
populi per massarium ipsius communis illam quantitatem pecunie quam eis
placuerit et expedire videbitur pro dictis voluminibus statu-
torum scribendis et perficiendis et etiam pro salario illorum qui dicta statuta
scripserunt et ad hunc scribent. Et pro salario illorum qui
interfuerunt correctioni dictorum statutorum. Et possint et de
beant fieri facere appodissas per eorum notarium. Et per dominum
capitaneum et eius notarium [illegible] predictis de illa quantitate
que eis placuerit et expedire videbitur. Et possint et
debeant facere fieri solutionem per massarium communis de pecunia
ipsius communis et dictus massarius solvere debeat dictam
pecuniam. non obstante aliquo capitulo. statuto quod de co
trario loqueretur. Et maxime statuto quod loquitur de
[illegible] fiendis. Et statuto quod loquitur quod notarius qui
scribit statuta debeat habere. xl. lib. den. nec aliquid
aliud. Et hoc capitulum fuit de novo conditum. In
[illegible] consilio viii. indictione vi. die viii. octubris. [illegible]
[illegible] vel [illegible].

1308

54

Statuimus et ordinamus quod iudex super viis [illegible]
et facere teneatur extimare et extimari facere pro
[illegible] Jacobum [illegible] terrenum acceptum per commune populi fi
lius olim Redolfi [illegible]. Iohello et nepotibus et heredibus ador
[illegible] eorum patris occasione fovei quod [illegible] debebat per
[illegible] commissum quod ad finem non perventum fuit [illegible]
[illegible] et dampnosum communi populi et quod dicti heredes de
[illegible] dare et [illegible] debeat extimationem predicti dicti ter-
reni sine fovei et quod dicti heredes possint suis omnibus
[illegible] reprehendere et recipere et hec [illegible] ac
[illegible] dicti foveum et terrenum eisdem acceptum occasione
predicta libere sine contradictione alicuius sine pena aliquo
non obstante. Et hoc capitulum conditum fuit in [illegible]
consilio viii. indictione vi. die xvi. septembris.

1308

55

Statuimus et ordinamus quod iudex super
viis teneatur et debeat petere et exi
gere a monasterio et capitulo monasterii domina
rum beati Francisci de [illegible] quos a communi percepe
runt occasione terreni dicti monasterii quod [illegible]
[illegible] fuit per commune populi [illegible] foveum
quod [illegible] debebat per [illegible] eorum. Quod [illegible] non fuit

nec esse monasterio acceptum. Et si recusaret red-
dere vel restituere ~~dein terrenum~~ in termino predicto
judices statuendum quod tenuit de elemosina per esse prius
concessa eidem monasterio tantum retineatur donec usque
tanto eidem constat satisfactum de omnibus supradictis et
quod judex supradictus teneatur et debeat precipere et iniung-
ere offitiali comunis prius supradicto dandum elemosinam predictam
et approbandam dictam; nullatenus monasterio esse attribuat
donec de ipsius esset satisfactum de recepte elemosine
supradicte aliquo capitulo non obstante. quod capitulum conditum
1308 ~~fuit in MCCCVIII indictione VI die XVI septembris.~~

58 Preterea diximus statuentes quod si aliquod capitulum
sine capitula aliquod statuti producetur ab aliquo
quod non esset in volumine statutorum puniatur et punire de-
beant in XXV libras denariorum pro unaquaque vice et talia capitula
non valeant et teneant et sint ipso iure cassa et nullius
valoris et potestas et capitaneus possit et teneatur et quilibet
eorum et eorum judices vel aliquis eorum inquirere contra
producentem quia contra nostram sententiam et dicta
capitula publicantem et punire et condempnare
sub sectionis forma statuti infrascripti capituli
aliquo non obstante quod capitulum conditum fuit in
1308 MCCCVIII indictione VI die X octubris.

57 Item dicimus et ordinamus quod cum sit et con-
neatur in statuto et volumine statuti
predictorum de vasis sigillandis cum quibus vendi-
tur ad minutum in Civitate et comitatu prius
cum plumbo ad imaginem grifonis ad hoc ut
non possint in aliquo levi vel fraude commicti
et sit novum statutum nec forma vel modus
sit in predictis datus per quem dictum statutum vale-
at melius executioni mandari presenti capitulo di-
ximus statuendum quod de offitialibus fiendo et eligendo
et de modo et forma retinendi in sygillandis et
faciendum sit et esse debeat in providentia domini po-
testatis et prioris artium. ¶ Et quod auctoritate pre-
sentis capituli possint et debeant et habeant plenum
arbitrium in predictis eligendum modum
et formam ordinandum et dandum ordinem
et declarandum. Et omnia que in predictis
viderint cognoscenda extendenda et operanda
aliquo non obstante quod capitulum conditum
1308 fuit in MCCCVIII indictione VI die XI octubris.
exnunc valiturum.

58. Item statuimus et ordinamus aliquo capitulo sta-
tuto vel ordine non obstante quod cum prescrip-
tio turri seu possessio turrium ex forma statuti
comunis prius alteri vim habenti in turribus non obsit
nec curat. Et fuit ab antiquis facta turris
cum domo ipsi turri coniuncta per multos diversos
convicinos et homines dicte contrate sita in parrochia
sancti martini in et porta sancti angeli. Et sint
aliqui adminus quorum pervenit possessio predictorum
et administraverunt ipsa bona et non curaverunt
nec curant consortibus vivis ad signare nec
rationem reddere de predictis. Quod potestas vel
Capitaneus et quilibet eorum judex ad penam C. librarum
denariorum ad petitionem cuiuslibet petentis teneatur et debeat
eligere IIII bonos homines per bonos antiquiores
seniores et potiores in tempore et fide dignos
qui cogantur et cogi debeant dicere declarare omnes
et singulos consortes dicte turris et domus et illos qui
succedunt in hereditate dictorum consortium qui sint scripti
in contractu dicte sotietatis et in scriptis reducti fa-
cere dictos consortes et quod ad petitionem cuiuslibet consor-
tis vel illius qui succedit prout supra extiterit
specificatum et declaratum cogere et constringere homines
et personas adminus quantum a X annis citra aliquid per-
venisset de bonis possessionum predictorum rationem reddere
in presentia dictorum consortium et ita specificati et de-
clarati habentur pro legitimis consortibus et sotiis sicut
essent scripti in contractu et nomina eorum expecificata et da-
re reddere et dividere inter dictos consortes totum id quod
esset in utilitate ipsius sotietatis dicte turris. Capitaneus vel illi
adminus qui pervenit de predictis. ¶ Et quod fiat unus
ex eis qui sit capitaneus vel camerarius vel alius aministrator
dictarum rerum prout et sicud per maiori parte dictorum consortium
extiterit provisum stantiatum et reformatum aliquo alio
in contrario apparente non obstante et sit precisum
hoc. ¶ Quod capitulum conditum fuit in MCCCVIII.
1308 indictione VI die XII septembris exnunc valiturum.

59 Statuimus et ordinamus aliquo non obstante quod via qua itur a domo
[illegible] Angeli Simbaldi dicti cocchi de la porta in contrata sancti Damiani
ad villa [illegible] et a villa Gualtelle aptetur [illegible]
per homines villarum [illegible] Gualtrelle [illegible]
a lacugnaia a bagnare usque ad [illegible] [illegible]
[illegible] iudex supradictus sub pena C. librarum denariorum [illegible]
[illegible] debeat [illegible] facere aptari ambrecciari per
totum mensem Januarii [illegible] expresse [illegible]
fuit conditum in MCCCVIIII indictione VII die penultimo octubri
1309

Dj.

60 Item statuimus et ordinamus quod vinculus domini Jacobi supplex conservatorius debeat et teneatur lapidum facere quem Burgi destructum et ruinatum in Burgo porte sancti Angeli iuxta hospitale mei torum arbitrium extimare illi vel illis quibus prominen... spem murum reinstaurare et facere et relevare voluerint a ferensi ... sub pena .L. lib. d. ad petitionem dicti vincli teneantur facere appodixas dicto extimatori vel extimatoribus et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC° viiij indictione vij die penultimo octubris

1309

61 Item statuimus et ordinamus quod via de porta sancti Angeli a porta heremitarum que est ultra crucem sancti Angeli usque ad pontem fluminis tayne aptetur et inbrecetur et aptatum et inbrecatum debeat per homines comitatus porte sancti Angeli ad modum et equalitatem aliarum stratarum regalium comitatus Perusii et index super viis comitatus Perusii sub pena .C. lib. d. teneatur et debeat ipsam aptatam et inbrecatam facere ad dictum modum aliarum stratarum regalium ... tempus sui offitii. ~~Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC° viiij die penultimo octubris~~

1309

62 Ordinamus quod dominus capitaneus teneatur et debeat a suo notario fieri facere appodixas de expensis et quantitatibus ... non obstante quod sit ultimo mense sui regiminis et ipsas appodixas ei notario teneatur et debeat scribere in publicam formam redigere et in libris appodixarum scribere non obstante quod ipse liber appodixarum sit redditus camerariis non obstante capitulo statuti quod loquitur quod capitaneus ultimo mense sui regiminis non possit facere appodixam et non obstante aliqua alia reformatione vel statuto quocumque loquitur et intelligatur per statutum quod iaceat et nulla interpretatione recipiat et quod Angelutii Gelfutii notarius comitatus ad ipsas podixas registrandas et cassandas ordinatus teneatur et debeat dictas appodixas ponere in libro aliarum appodixarum non obstante quod dicte appodixe facte sunt facte ultimo mense regiminis capitanei et si capitaneus et dictus notarius appodixas fieri non fecerint puniantur in .L. lib. d. videlicet Fedantie Bovichis suprastanti qui est operis novi pontis Vitule ... appodixas predictas ... quinquaginta lib. d. Item suprastanti qui est vel erit super constructione operis ... fabrica ... iiij. lib. d. Item minore ... de colle prohibitate ... ij. lib. d. Item suprastanti qui est vel erit super constructione domorum ... reponendis ... iiij. lib. d. Item ... Symonelli pro reparatione stratarum porte Solis ... nonaginta lib. d. Item pro reparatione stratarum porte sancte Susanne ... domini Jacobi ... C. xx. lib. d. Item ... Tomassi pro reparatione stratarum porte sancti Petri de ... C. xx. lib. d. Item pro reparatione stratarum porte Eburnee ... lib. d. Item ... pro uno confalone quem misit Spoletum quem portavit capitaneus ... lib. ... Item Martino ... in pede platee ... lib. d. Que quantitates pecuniarum dentur et solvantur supradictis per massarium comunis Perusii de pecunia deveniente in ipsum ... C. flor. ... comunis Perusii per ... Castri Gualdi et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC viiij indictione vij die penultima octubris ab qua die inantea valeat —

1309

63 Item statuimus et ordinamus quod nullus qui sit vel erit institutus potestas vel rector aut dominus castri Plebis Civitatis iuxta Castri Gualdi Castri ... vel Castri Castilionis clusini possit esse potestas ... civitatis Perusii durante eodem suo offitio alicuius dictarum terrarum vel in dicto potestatis offitio eligi vel assummi et si eligeretur electio ipso iure sit nulla et alius loco eius eligi debeat et si electi offitium et electionem de se factam susciperet vel exerceret puniatur per potestatem vel capitaneum in .C. lib. d. ~~et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC viiij indictione vij die penultimo octubris~~ ab ipsa die inantea valeat.

1309

64 Cum semper iura de duobus malis illud eligant quod est minus ... ut ... sodomitica scelera de civitate Perusii materia deleatur per capitulum ... statuendum aliquo alio capitulo precedente vel sequente non obstante quod licitum sit cuilibet meretrici morari et stare ... civitatis ... burgis seu suburgis civitatis Perusii sine pena ... possint ... nec ... qui eis ... ad morandum ... non stet nec stare possint prope aliquam ecclesiam seu aliquem conventum fratrum vel dominarum conventualium per .L. passus ad passum comunis Perusii nec prope aliquam aliam ecclesiam ad xxv. passus. Item quod quilibet passus sit .v. pedum sub pena .L. lib. d. et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC viiij indictione vij die penultimo octubris ab ipsa die inantea valeat.

1309

65 Quicumque habuerit in aliquo consilio breve alicuius offitialis eligendi vel eidem sorte venerit aliquem eligendi offitialem vel potestatem loci alicuius vel rectorem dicimus et ordinamus quod antequam eligat iuret ad sancta dei evangelia et iurare debeat et teneatur ipsam facere electionem bona fide sine fraude et absque aliqua pecunia sine pretio et si repertus fuerit talis qui debet eligere alicuius offitialem eligere vel elegisse pretio vel pecunia ... puniatur per potestatem vel capitaneum in .C. lib. d. et ... debeant et teneantur potestas et capitaneus procedere per inquisitionem ... sine promittere vel cum promittere. Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo CCC viiij indictione vij die penultima octubris ab ipsa die inantea valeat —

1309

66 Statuimus et ordinamus quod omnia presentia capitula ponantur et scribantur et scribi debeant et possint per Franciscum Bartholomei notarium in statuto ... statuti quod est penes potestatem ... reformationes et statuta ... statuti quod est penes dominum capitaneum ... Andree notarium ... statuti quod est penes dominum potestatem. Item potestas et capitaneus ... petitionem ... notario et cuilibet eorum teneantur dare dicta statuta ... additionibus scribendis et hoc ... salario .C. ... et hoc capitulum fuit conditum ... inantea valeat.

1309

67 Statuimus et ordinamus quod omnes elemosine scripte manu fratris Pauli ... de ordine fratrum de penitentia pro ... Perusii ... debeant ... comunis Perusii ... appodixa ... fratris Pauli ... nec ... sufficiat appodixa ... fratris Pauli et Angelutii Gelfutii notarii comunis ... statuti ... omnes appodixas elemosinarum ... manu dicti fratris Pauli non obstante quod ... appodixe ... capitaneus ... statuti ... et hoc capitulum fuit conditum ... —

1309

68 ... fuit reformatum per potestatem ... Perusii quod ... ad ... castri ... item ... — ... pena offitiales ... castra ... ad hoc ut ... solvere ...

... statutum sit cassum et nullius valoris ... reformatio ... sic ...

Bianca

132

100

99

Libro 7°

Data massima: 1314.

I

Incipit septimū capl'm q' loquit' de auct' ꝛ uigore statuti ppli ꝛ de qb;da; caplis de nouo conditis et qbusda; alijs ex͞t ordinarijs negotijs Et q' potas ꝛ Capit' ꝛ eor͞ iudices ꝛ nōt uinct' cū uenerit ad re gim' pusiū ad statutū clausum.

Septime ptis et ultime hu statuti pncipio tractant' in [...]

qualibet coluba .x. s. d. Et de hoc tā de captēe ꝛ offensiōe colūbaꝝ q͞ꝛ q͞ q colūbe fuerit sue ꝛ cū tāntū sacramēto illi' cui' fuisset ul' fuint colūbe ita q nō oporteat eū pbare ali' p testes q dicte colū be fuisset ul' fuint sue n' tantū suo sacramēto. Sed uo q.p uno sacramēto nō possit aliqs ꝯdēpnari ul' ī q͞titate. x. s. d. Sit tam [...]

1290

IIII

Capitl'i q' e in isto libro

1299

1301

[...] q͞ ꝯferet.

Settimo libro
16 carte
132-147

132

Data maxima: 1314. I

Libro 7o

Incipit septimū capl'm q' loquit' de auct' ⁊ uigore statuti ppli ⁊ de qb;da; caplis de nouo conditis et qbusda; aliis ex ordinariis negociis. Rͣ q' potas ⁊ Capit' ⁊ eoꝝ iudices ⁊ nōt iurēt cū uenerit ad regim̄ pusiñ ad statutū clausum.

Septime ptis et ultime hi statuti pncipio tractaturi iu rāmti offitialiū pmitus as sumpes decreuim' statuendū. Quod potas et capit' cōis pus. ⁊ eoꝝ judices ⁊ socij
et notarij teneāt iurare ⁊ iurēt tē qn uenēt ad
regim̄ pusiū ad statutū clausū ⁊ adtēdē ⁊ obs
uare ⁊ obs'uari facē oīa statuta ppli psenti uo
I lumine sc'pta sine aliqua diminutīoe iusta suū po
se oī dolo fraude ⁊ malitia remotis ⁊ q̄ reforma
1304 tōes osilioꝝ ppli ⁊ rectoꝝ fcās ⁊ faciendas ⁊ hoc
capitl'm fuit correctū ⁊ i ipso pōitu factas ⁊ fa
ciendas. in m ccc iiij. ind. ij. Rͣ de aptatiōe du
2 Capitaneus tene se d' riuo q̄ ē iux ecc̄ sā Quirici.
at' facē reactarī expēsis cōis pus. clusā deri
uo que ē iux rē ecclie sci qrici q̄ destructa ē
ita q' hoīes p uiā trāsire nō possīt ⁊ si cito nō
reactat' quia otinuo destruit' maioꝝ expēsaꝝ op'
ad reactatōe ⁊ refectōe ipi' fuit oportunū. Pre
capim' insup q' aqua dci riui mictat' p uineā bru
scoli ⁊ fr̄is ita q' nullū possit p̄stare ipuditū ul'
II dois ⁊ ad pteā fieri faciendū eligat' unus bonus
ho ⁊ uni' nōt. Et ptea fieri debeāt expēsis illoꝝ
qbus spectat utilitas ⁊ ea que otinēt' in isto ul
timo. c. fuerūt odita sub āno. d. m cc lxxxv.
1285 ind. xiij. Quod iudex cōis pusij sup uijs tene
at' ⁊ debeat expēsis cōis pus. unū pōtē in fos
sato iux Eccliaz sci Quirici i uia qua itur ad ca
strū pleb' iux rē dce ecc̄e. ⁊ ab eo q' in capit' q' iu
dex cōis pus sup uijs ⁊c. fuit additū in m
1308 ccc viij. ind. vj. die so octubris. Rͣ Qualiter
iux puteos ⁊ cist'nas ñ fiāt neccīa ul' uersatoria.
3 Nemini sit licitū in suo t'reno ul' altius facē ul' tene l' hie
aliq̄ neccīriū ul' u'satoriū ul' aliq̄ turpitudi
nē iuxta ul' pticē ul' habē ul' retinē ppe aliquē pu
teū ul' cisternā cū p noccīriū ul' u'satoriū aqua de
III uastari p'ss ⁊ puteus ul' cisterna poss' recipe lesio
nē. Et siquis ofecit teneat soluē pene noīe p u
ice qualibet. x. lib. Et nichilominus neccīriū ul' u'sa
toriū ul' turpitudinē tollē debeat ⁊ q̄ remouē. Rͣ q'
nēo debeat capere columbas alterius.
4 Nullus audeat ul' p̄sumat cape ul'
capi facē ul' offendē ul' offendi facē i ciuitate
ul' omitatu pus aliquas colūbas domesticas ul'
alias alicui'. Et siqs ofecerit soluat cōi pus. pro

qualibet colūba. x. s. d. Et de hoc tā de captōe ⁊
offensiōe colūbaꝝ q̄ q' colūbe fuerīt sue cred[illegible]
tū sacramēto illi' cui' fuisset ul' fuīnt colūbe ita q'
nō oporteat eū pbare alit' p testes q' dicte colū
be fuisset ul' fuīnt sue ñ tātū suo sacramēto. Sed
uo q' p uno sacramēto nō possit aliqs odēpnari ul
i q̄titate. x. s. d. Sit tamen licitū cuilibet
cape colūbas frascarias ⁊ caparellas sine pena et
hoc Capitl'm sicut iacet fuit correctū ⁊ mutatū.
1290 Sub anno dni. m cc lxxxx. ind. t'tia. Preterea
uolum' q' nō sit licitū alicui p aucupiū ad palum
bas seu colūbas cū pagellis lēdice ñ ad uenerato
riū ⁊ q ofecerit puniat' p uice qualibet i. c. s. d.
Et qlibet possit ēē accusator et credat' suo sacramēto
⁊ teneat' ei credentia ⁊ medietas bāni sit cōis ⁊ ali
a medietas sit accusatoris. Et uolum' q' non IIII
sit licitū alicui p aucupiū ad aiolū ñ ad arcus et
q ofecerit puniat' p uice qualibet i c. s. d. ⁊ qlib
poss' ēē accusator ⁊ credat' sacramēto accusatoris ⁊ tene
at' ei credentia ⁊ mediū bāni sit cōis ⁊ mediū Scriptum q. 2 ... libro
sit accusatoris. Et i sup nullus debeat aucu
pari ñ cape aliq̄ colūbā ad pagellas ñ ad areolū
ñ ad aliq' aliud igeniū ul' esitiū exceptis colū
bis caparellis ⁊ grfodanis ⁊ q ofecit puniat' et
soluat noīe pene cōi pus p qualibet colūba. xx.
s. d. et qlibet possit ēē accusator ⁊ credat' sacra
mēto accusatoris ⁊ illi' cui' fuit ⁊ erūt colūbe ⁊ sue
famulie ⁊ q̄ suo laboratori ⁊ teneat' credentia ⁊ me
dietas bāni sit ⁊ ēē debeat cōis pus. ⁊ alia me
dietas sit accusatoris. Et preterea oīa que otine
t' i hijs. c. tribus. s. ab eo q' icipit preterea ⁊c.
1299 ī. fuerūt odita. i m cc lxxxxviiij. ind. xij. die
xxj. julij. a dcā die antea ualitura. Preterea
uolum' q' nemo uēdat ñ uēdē p̄sumat aliq̄ colū
bā de ptīs que uiderēt capi ul' offendi ut odi
cit' ofaciēs tā picarellus q̄ alius q̄cuq; puni
1301 at' p qualibet colūba i. x. s. d. ⁊ qulibet sit
accusator ⁊ stet' ⁊ credat' sacramēto accusatoris ⁊ hit
mediū bāni. Et hijs c. fuit oditus i m ccc j. i
d. xiiij. Rͣ q̄li statuta ⁊ ordinamēta facta p coīta 5
tenses d' ñ uēdēdo litam pusiñ sit cassa ⁊ d' pēa illoꝝ q̄ ofecerit.
Statuim' q' nullū castrū ul' uilla comitatus
pus' possit ul' debeāt facē ul' ordinare aliq'
statutū ul' ordinamētū i t' se ul' alio mō palā ul' se
crete de nō uēdēdo litam ciuibus pusinis ⁊ si
facēt ul' fecisset nō ualeāt ullo mō et p casso
⁊ irrito penitus habeat'. Et qlibet castrū ⁊ uilla
tale statutū ul' ordinamētū hn̄s ipm cassare de
beāt ⁊ penit' abolē. Et si castrū ofecerit puni
at' i xxv. lib. d. p qualibet uice. Et si aliqs
pōr ul' bayliuor ul' syndicus odicēt debeat soluē

.x. lib. Et sit licitum unicuique comitatensi ve de districtu cuicumque voluerit sine pena et quilibet emere valeat sicut de sua processerit voluptate in comitatu et alibi ubicumque. Et de predictis quilibet valeat accusare et medietas banni habeat et accusator sacramento credi debeat uni testi. Et potestas et capitaneus predicta quolibet mense semel de die sabbati preconizari faciat ut sit omnibus manifestum et excusatio minime pretendatur. De quod villa Caterani sit una villa sancte Marie Bianchentis. Et quod alias

(6) Villa Caterani et villa sancte Marie Bianchentis sint et sunt una villa et una universitate facere debeant omnes et singulas factiones. Intelligentes in supradictis statuentes quod siqua villa est in comitatu Pistorii vel districtu que sit .v. focularium et abinde inferius ipsa villa et homines debeant se adunare cum castro seu villa cui magis est propinqua. Et predicta villa seu castrum ipsos recipere debeat et tractare.
VI Et incontinenti Syndicus castri vel ville cum quo vel cum qua aliqua dictarum villarum se adunaverint debeat comparere coram massario communis et debeat facere scribi nomina omnium focularium adunatorum ita quod collectas et datas et alias factiones solvere et facere teneantur pro se et aliis focularibus adunatis. Et massarius communis nomina illorum qui se adunaverunt cum aliquo castro villa debeat et faciat elevari de libro focularium ubi ante ipsarum adunationem erant scripta. Et ea que continentur in isto ultimo capitulo fuerunt
1285 condita sub anno domini MCClxxxv. indictione xiii. De quod pacta et conventiones facta inter homines castri Fracte sint rata et firma et de quibusdam aliis.

(7) Dicimus et ordinamus quod omnia pacta et conventiones hactenus facta inter homines castri Fracte filiorum Ubertini et sapientes viros Massanos vetulos non sit firma et rata. Et potestas et capitaneus faciat ipsa observari et executioni teneatur mandare de iure et facto vel alter eorum ad petitionem Syndici ipsius castri. Cum ipsa pacta et conventiones fuerint facta et celebrata ad bonum et pacificum statum civitatis et communis Pistorii et ipsius castri. Et hec locum habeant in tempore preterito et futuro
1281 VII et hec capitulum fuit conditum sub anno domini MCClxxxi. indictione viiii. Preterea volentes firmiter statuentes quod omnes homines de populo Pistorio possint emere domos in quolibet castro comitatus et districtus Pistorii et cuilibet de dictis castris sit licitum possidere non obstante aliquo ordinamento seu obligatione facta inter eos. Cum nemini non liceat alicui vendere vel quocumque
1285 alio titulo dare domum vel casalinum non civi nec comitatensi in aliquo castro comitatus vel districtus Pistorii et si fecerit non valeat ullo modo. Et hoc capitulum fuit conditum in MCClxxxv. De de taberna facienda in castro Colomelle.

(8c) Cum per viam Colomelle nove multi transeant via-

96

[Addition in margin, later hand:] Statuimus et ordinamus quod in castro Gricigliani sit locus actus et sufficiens [illegible] in quo non sit aliqua habitatio per homines et habitatores ville [illegible] castri et [illegible] marum et debeant [illegible] facere. Intus in castro [illegible] bona domus bona et competente [illegible] muratis de lapidibus et calce [illegible] cohoperta ad habitandum [illegible] cum familiis. Et quod [illegible] in [illegible] ex apparatis [illegible] die unius ex [illegible] predicta [illegible] mensis maii. Et capitaneus et potestas qui pro tempore fuerint [illegible] executioni mandare [illegible] ad penam .C. lib. [illegible] Et quibus [illegible] mandent ad [illegible] Et quod [illegible] castri [illegible] capitaneus et potestas sub dicta pena ipsis hominibus dicti castri. pilastris lapideis [illegible] muratis. [illegible] et pilastris [illegible] quod alteri [illegible] villa castri Grifonis [illegible] castri Grifonis.

tores qui sepe et sepius indigent victualibus et hospitiis volumus statuentes quod in dicto castro ordinetur unum hospitium vel taberna in qua possit hospitari viatores et bibere et comedere prout decet. Et potestas et capitaneus compellat Syndicum hominum predictorum ad faciendum fieri et ordinari predicta pro toto mense Ienuarii eorum expensis. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini MCClxxxi. in-
1281 dictione viiii. De quod pilastre et timini castri Grifonis debeant refici et reaptari. 9

Cum timini et pilastre castri Grifonis sint fracta et timini debeant refici et reactari per homines ipsius castri et contrate et murari et reponi in loco ubi actenus fuerunt dicti timini et pilastre de bonis lapidibus calce et arena viii. pedibus per altum ita quod cum dicti castri aspalibus discendant. Et capitaneus in principio sui regiminis pro toto mense Ienuarii predicta facere vel fieri facere tenea- IX tur quod si facere neglexerint .C. lib. de suo salario communi Pistorii solvere teneatur. Et hoc capitulum fuit
1281 conditum in anno domini MCClxxxi. indictione viiii. De quod homines habitantes in castro Marsciani omnes sint sub uno Syndico et instrumentum venditionis factum communitatibus sit ratum et firmum. 10

Auctoritate communis Pistorii et hominum et universitatis castri Marsciani ad honorem et statum communis Pistorii manutenenda ac conservanda statuimus. Cum Benardinus quondam domini Ranerii Bulgarelli. Dominus Ugolinus nanus Dus et nere filii et heredes quondam Bulgarinty domini Ranerii supradicti vendiderint universas iurisdictiones quas habent in universitate castri Marsciani et singulis hominibus ipsius castri et que curie et districtus Syndico communis Pistorii et per ipso communi recipienti et petentium manus et iterum et X quaticum et electionem potestatis. Syndici vel alterius officii officialem eligendi et ius quod habent in misura ubi tenendi et omnes alias iurisdictiones quas habebant in universitate dicti castri et singulis hominibus eiusdem intelligendo et reddendo iura tam civilia quam criminalia inter eos per quibusdam milibus librarum bonorum .d. ut de dicta venditione constat in quo instrumento scripto manu Michel Iohis not. de quibus .d. est eis plenarie satisfactum et modo predicti Benardinus dominus Ugolinus Nardus et nere ordinaverunt et ordinari fecerint aghibustum de dicta universitate eorum Syndicum et potestatem nec permictant quosdam de dicta universitate esse sub priore et Syndico castri Marsciani nec collectas et datas et alias factiones facere cum aliis hominibus dicti castri Marsciani pro communi Pistorii. Immo fecerunt hominibus dicti castri Marsciani et Syndicum eorum contra licteram consuetam de predictis et sic faciendo veniunt contra formam pactorum initorum prout dicitur in instrumento venditionis facte Syndico supradicto non in modica in iuria et lesionem communis

II

pus et hominum dicti castri presentis capituli. Sancimus etiam
ordinamus statuendum quod omnes homines habitantes in castro mas-
sciani et eius curte et districtu exceptis predictis dominis et
aliis quibus prohibetur per capitulum statuti predicti vel communis pus(?) sint
et respondeant coram uno sindico et priore qui eligatur
per maiorem partem ipsorum hominum universitatis castri supra-
nominati vel per commune pus(?) antequam est electus et omnes ali-
as factiones faciant cum eisdem tamquam faciunt alii homines a-
liarum universitatis pus districtus et quod omnes venien-
tes contra formam predictorum positorum in isto ordinamento facte
sindico predicto per commune pus vel contra aliquem predictorum teneantur
ad penam que in dicto istro mani(?) dicti michaelis notarii scripto
plenarie continetur. Et quod nullus intret vel damnum det
in silva que vocatur silva bassa nec in ea intret in dam-
pnum sine expressa licentia emptoris dicte silve vel illorum
quibus a dicto emptore iura fuerit reddita et contra
ad penam que in statutorum capitulo comitis(?) vel populi continetur
est. Et quod potestas et capitaneus qui nunc sunt et erunt per tempora et
eorum iudices et offitiales et singuli offitiales communis p-
us teneantur predicta omnia que in hoc capitulo continentur ac que contra
venditione et omnia que in dicta emptione et istro scripto manu
michaelis dicti notarii continentur observare et observari facere et
rata et firma perpetuo habere firmiter et perfecte et non contravenire
vel facere modo aliquo sine causa vel exceptione que pos-
set per aliquem in contrarium obici non obstante capitulo quod loquitur quod
potestas et capitaneus et iudices et offitiales communis pus pro-
vel partibus petentibus suis expensis dare debeant sa-
pientem et aliquo alio capitulo contra predicta ~~quod communis~~ pus non
obstante. ~~Et~~ Et hoc capitulum sit precisum in qualibet par-
te sui quod non possit mutari corrigi interpretari recipere per
consilium vel arenga(?) nec contrarium capitulum fieri modo aliquo sine
causa et penam(?) testatam(?) in statutum et tempus in voluntate formam
et observari aliquo capitulo ~~non obstante~~. Et si potestas et ca-
pitaneus ad predicta et qualiter predictorum fuerint negligentes qualiter
et ... de suo salario pene nomine communi pus. C. libr. d.
solvere teneatur. ~~Et hoc capitulum fuit~~ conditum sub anno
domini MCCLXXXI. indictione viiii. R. Qualiter potestas et capitaneus
possit inquirere contra homines de Marsciano et eos punire.

XI

Potestas et capitaneus qui nunc sunt et quilibet ipsorum vel sin-
dicus qui est et erit per commune pus in castro masciani pos-
sint inquirere contra homines de masciano et ipsos potestas et capitaneus
punire occasione maleficiorum factorum et que fient in futurum per
ipsos homines de masciano vel aliquem ipsorum et ipsos pers-
sonas factorum et quae fient contra predictos homines de masciano oc-
casione predicta vel ipsos homines dominos potestas et capitaneus et sin-
dicum vel alterum ipsorum ~~ipsorum~~ et omnes alias personas occasione
maleficiorum factorum et que in futurum fient per predictos dominos potestas
et capitaneus et eorum familias vel alterum ipsorum intelligatur
esse iure et legitime factum et valeat ex nunc et hoc capitulum fu-
it conditum sub MCCLXXXI. indictione viiii.

1281

Presentem dicto R. Qualiter dominus paulus angeli dominus be-
nincasa et alii procuratores ordinamus constituimus(?) aventie(?) bonalventi et adam
ordinandum quod presentis ante alii sit sindici fratrum minorum.
statuimus dominus paulus angeli cettolus bonaventure
et rinaldutius iohis. angelus simbaldi bincise
bernardolus et cettolus fratres eius lapus bonaventu-
re cacilis(?) Lellus nepos eius Bernardolus de casa-
gla. Galapse cole bonisagni. Nicolaianus domine
penerie. Guchitinus Raputii de Florentia. Bal-
dolus alevutii(?) oddi. et Anceutius(?) iacobi de monte
acuto quilibet eorum in sollidum ita quod non sit melior con-
ditio occupantis et que per unum vel plures ex eis in-
choata fuerint per alium vel alios possint perfici et finiri
intelligantur esse et sint sindici et procuratores et admi-
nistratores legitimi in omnibus et singulis litibus et
questionibus atque negotiis que moveri agitari vel ex-
ceri possunt vel in futurum poterunt de bonis et super ipsis
per bonis rebus ac iuribus relictis donatis vel alio
modo licito concessis et que in futurum relicta donari vel
alio licito modo concedi contigerit fratribus minoribus
eorum que ecclesiis sive locis in civitate pus vel co-
mitatu et territorio eius sitis. Et habeant ipsi et quilibet eorum
et singulariter in sollidum auctoritatem licentiam ac potestatem ple-
nariam et liberam ac generale mandatum sub presentis legis a-
uctoritate collatum omnes causas lites et questiones omnia que negotia
que exceptis bonis vel eorum occasione moveri vel agitari
possunt vel in futurum poterunt libere in iudicio prosequi
ac etiam ex improviso admotis quibuslibet exceptionum
obstaculis excedi(?) tam quod de bonis et rebus predictis
et rebus ac iuribus contra ipsorum bonorum et rerum occasione
possint agere excipere exceptione replicare litem contestari
ubi litis contestatio exigitur iuramentum de calumpnia
et de veritate dicenda et libere et quodlibet aliud facere et
prestare iusiurandum deferre et omnia et singula tam ec-
clesiasticis quam secularibus iudiciis et tam coram or-
dinariis quam coram delegatis iudicibus et etiam arbi-
tris facere ac libere exercere que in iudiciis requiruntur pos-
sint et ipsi et quilibet ipsorum ipsa bona et res et iura et
actiones libere administrare disponere vendere permuta-
re et aliter pro ut eis vel alteri eorum utile visum fuerit a-
lienare et de ipsis contrahere et precia pecuniam quod exinde
alias ipsis fratribus vel eorum locis relictas vel alio
modo concessas exigere petere quod solutionem recipere et de ipsis
finem et refutationem ac quietationem facere ipsis quod tertias in
eas causas ... quas utiles fore crediderint pos-
sint et alios syndicos et administratores unum vel plures
creare ac substituere loco sui ad expediendum et exercen-
dum omnia et singula predicta. Et ipsis et circa predicta et
omnibus aliis quae predicta vel aliquod predictorum contingere videntur et
in hiis sine quibus predicta omnia et singula commode expe-

XII

ouit nō poss͡ hant exuigore hi statuti liber et
generale mandatum sufficit et spale ū requirit spale. et
ī omnibus et singulis ꝯtrās ꝑ gerat legitima. Omnia
queque egerit gesserint vel exercuerint ī iuditio vel extra
plene valeant et tamquam gesta a personis legitimam admini
strationem habentibus obseruentur. ¶ Statuimus insuper
quod ꝯtra presens mandatum et personas a predictis syndicorum et a
uocatorum quos ī eorum locum contigit ordinari nulla ex
ceptio possit obici vel opponi ū alegatio aliqua iuris
vel facti si vel ꝑponi per quod predicti syndici et administra
tores vel alter ipsorum a predictorum vel alicui prosecutione ac ex
ertio excludatur vel per quam presens mandatum posset
infringi vel ei aliquatenus derogari. Nec audiatur aliquis
qui talem alegationem faceret vel exceptionem huiusmodi obicere
niteretur sed ea reiecta penitus per potestatem et capitaneum eorumque
iudices et ceteros offitiales communis perusii coram quo vel
quibus litigium ageretur super principali causa et negotio pro
cedatur adhibitis iuris remediis ꝯ eos et qui ī procce
dendo existerent contumaces prout ipsi ius dicenti vi
debitur expedire. ¶ Sint preterea prefati syndici
et administratores an elegistis ꝯnfitio hi legis ut
numquam sui offitii gestus quam iuditio vel extra gessit
vel obmisit tenantur reddere rationem. Set perpetuo ipsi e
orumque heredes et bona sint ab huiusmodi rationis reddende
onere liberi et inmunes. ¶ Duret si quidem presens
offitium et mandatum quousque ipsum per generale consilium
ciuitatis perusii nō contigerit reuocari. Reuocato nō
per ipsum consilium si possit tam in personis omnium quam singulis
et ad faciendum omnia et singula predicta inuiolabiliter obseruari po
testatem et capitaneum iudices ceteros que offitiales communis predicti abs
tringi volumus sub uinculo iuramenti quod tempore suscepti offi
tii prestiterunt. Et hoc capitulum singulis annis quibus sta
tuta communis perusii contigerit renouari de isto statuto in statutis
ponatur ꝑ ~~pacto~~ ~~statuto~~ statuto communis perusii obseruetur. Equum quippe esse
sumus tamquam de omnimodum presentes causis et negotiis sup
dictis nauigabiliter absistere ac salubriter ipsorum expeditioni et
fidelium per ministerio prouidere. Nam causas et negotia antedicta
ad ius publicam utilitatem quod certe pertinere cognoscimus et eorum ex
peditionibus insistendo propriis et communis perusii commodis insistere
dimus et precipuam esse communis causam nos presentes reputamus. Et
hoc capitulum fuit conditum jn MCCLXXXI. Jndictione VIIII.

R. quod arbores posite et plantate in flumine tiberis iuxta pontem nouum sint communis.

13 Uolumus quod omnes arbores posite in flumine tiberis
iuxta pontem nouum edificatum propter dirutam debeant prima
nere et consistere semper pro communi in subsidium ipsius pontis nec aliqua per
XIII sona predictas incidere audeat vel ~~aptare~~ vel apportare. Et arbores que ponentur de
inceps per commune in territorio alicuius ille in cuius territorio ponentur habere
debeat meo. Et predicta intelligantur de illis arboribus que
posite sunt et ponentur in conseruatione pontis predicti. ¶ Preterea
de puteis aliqui homines de burgo ponti predicti et de torsciano

12 ... Ad euitandas questiones et oppositiones que sepissime fiunt
et volentes religiosis fauere statuimus et ordinamus quod ... illi
... vel ... noua ... fratrum ... pastores ...
fratrum ... priuilegia ... ab ecclesia romana ...
fratribus ... presentis ... possit ... intelligantur
... legitima ... quod ... noua ... vel ...
... nouationes ... sit ...
possint ... possit opponi. ...
vel opponere ... aliqui offitiales communis perusii nullatenus audiantur.

et qui predictas arbores custodiant et habeant curam super pre
dictis arboribus et accusent ꝯtrafacientes ~~et hoc capitulum i~~
~~fuit conditum sub anno domini MCCLXXXI. jndictione VIIII.~~ ¶ Pre 1281
terea volumus firmiter statuentes quod quicumque inciderit de arbo
ribus predictis puniatur pro qualibet vice in x. libr. den. et cu
stodes electi vel eligendi debeant custodire et denuntiare
ꝯtrafacientes. Et si quis eis minarentur occasione dicte custodie pu
niatur pro vice qualibet in xxv. lib. den. et de eis tempore quatorum
que fieret occasione predicta vel aliqua earum. ~~Syndici~~ communis
perusii contraria gratia nō valeat ullo modo. Et capitaneus te
neatur appellationem facere ones tius quas esse habet ubique
ita ut res communis a rebus specialium per discernatur et ea que
continentur in isto ultimo. C. fuerunt condita sub anno domini M
CCLXXXV. jndictione XIII. R. quod nullus incidat arbores ex 1285
sistentes iuxta pontem nouum set sint communis perusii. 14

Cum multe arbores sint plantate in cursu tiberis ad pon
tem nouum de constata dirutte et adhuc plures arbores ibi
per communi perusii sint plantate Dicimus et ordinamus quod omnes ar
bores plantate ac in ille que in futurum plantabuntur in cursu tiberi
ad dictum pontem nouum sint et esse debeant communis perusii. Et nulla
persona specialis possit apropriare ꝯ dictas arbores et quod nullus ipsis
arbores incidere audeat ad penam. x. lib. pro vice qualibet et XIIII
quod ordinentur IIII. custodes de hominibus de torsciano qui cu
stodire debeant arbores supradictas. Volumus quod capitaneus omnino te
neatur facere plantari arbores iuxta dictum pontem de mense febr.
et martii prout utilitate dicti pontis in omnibus locis et modis
quibus ibi esse noscatur oportunum. Hec autem C. facta fuit in
anno domini MCCLXXXVI. jndictione XIIII. R. quod aliter castrum 1286
montis fontegiani debeat fieri et per conpleri. 15

Dicimus et ordinamus quod castrum montis fontegiani quod
est iuxta lacum et est inceptum illud quod deest ad faciendum ū de
beat fieri et perconpleri per homines ipsius castri ita tamen ut homines
comitatus porte sancte susanne murare debeant et murari facere
tenantur in muro dicti castri per altitudinem et longitudinem in quan
titate CCCC passum muri residuum nō fiat per homines ipsius ca
stri in hunc modum. videlicet quod muretur et fiat expensis hominum XV
dicti castri due ale usque ad aquam lacus sicut erunt ale ca
stellionis clusini et per illud directum ū sus castrum casti
lionis clusini. s. anno presenti uenturo una ex ipsis alis et ali
a postea sequenti anno et debeat eas facere per libra. Et si
predicta nō fecerint ut dictum soluat communi perusii pene nomine CC.
lib. den. Quam penam si predicta nō fecerint capitaneus exigere ab
eis debeat pro communi et nichilominus facere tenantur et debeant perficere
dictum castrum et murare ubi remansit ad murandum. Et ad
predicta omnia et singula facienda cogantur per ipsum capitaneum omnes
homines habentes domos seu casalina in dicto castro ad per
ficiendum totum murum dicti castri et alas ut supra dictum est
et ad predicta sint facienda eligantur unus suprastans et unus notarius
per capitaneum et priores artium et dictus suprastans habeat et habere debeat
pro suo salario a communi et hominibus dicti castri montis fontegiani

xxv. lib. d. et ducis not. x. lib. Et dcti offitiales dcti sa
larii hec no debeat nisi ope cpleto. Et pses capit dcti
opus i capi faciat ut dctu e suo tpe et pot. et Capit
uetur p ano px subsqueti teneat dcti opus face
p cpleti et offitiales ad hoc electos firmos hre et
si pdci pot et Capit face ngligerent pdat qlibet eor
de suo salario. CC. lib. d. Et illud bnu q supstas
cois positus sup dco ope fi faciedo iposuerit sindi
co et dnicus castror et uillar porte sce susane hoib
dci castri seu hntibus domu ul casalina i eodep
supdco ope fi faciendo ualeat et teneat et robur hat
firmitatis tan q iposstu et pceptu eet eis ul aliqu
eor p pot et Capit ul aliq eor. Et dcti bnu x
dci pot et Capit eis auferre teneat. Et si sindici
castror et uillar porte scte no iunt ad acipiend
pte de dco muro eis ptigente ad faciend postq
reqsiti fuint duab uicib p baylitore cois et ipas
ptes no coumuauint .s. tn eis datu a supstite dci
opis ul no icepint face dcus supstas possit et de
beat ipas ptes cotimare cui uoluit sine malitia
Et pot et Capit teneat pase hoibus castri et ville
cui ptes fuint cotimate face solui p qtitate pecu
nie pmissa cotumatoribus a dco supstite ad pet dci su
pstitis ul cotumatoris dci psenti. Caplo aliquo sta
tuto cois ul ppli no obstante loqueti de aliquo ope
alicui cast cois pus et comune faciendo qn dctum
opus castri pfati fieri debeat executoi madari sic
supi ordinatu e q capitlm fuit correctu et mutatu
sub anno dni. MCClxxxv. ind. xiii. R. de fot fa
1285
cienda i plano muerte et sca mariani.
16 Cum dicerenu de plano mueti et de plano sci mari
ani i pedat aqua ita q cmode laborari no pot. Di
cimi et ordinam q expes hoium hntiu dicenu i dco
plano fiat una forma i ipo plano ampla. viii. pedi
bus et iiii. pedibus cauua seu cupa. Et icipiat i pede
XVI terr beradouty p uegam et uadat p directu p logiu
et exeat i capna nouu du mo no psterit purditui ali
cui moledino ad que facieda eligat p coe pus unu
supstas cu uno not et hat qlibet eor p suo salario
a pdcis hoibus. C. s. et Capit uenturus i dcto uira
inti pase pdci fi face teneat et debit. Saluo si erit
de uoluntate hoium de cstata. et a pdca cptrdis fa
cer pdci hoies se simul debeat cgregare R. qd panico
cule no stet i platea a fonte i ferius.
17 Cum panicocule existetes i platea cois pus ad
uedendu pane i pediat icurretibus equis et trase
tibus p platea. Dicim statuentes q nulla mulier pa
XVII nicocula ul aliq uedes pane stare debeat i platea l
foro cois pus ad uendendu pane a fonte de platea i
ferius exceptis festiuitatibus sce marie de puciculo.

et sci francisci et quolibet die sabati. Sed stet et stare
debent a gradibus sci laurentii ad pede capanilis ul in
platea cois sup uersus eccliam sci laurentii Et si aliqua i
mulier cfecerit solue debeat p uice qualibet. xx s. et qli
bet ee possit accusator et hat med bani. Preterea
cu ptineat i statuto cois q cu dce panicocule ul pa
nicoculi pane tenuerit ul huerint ad uedend ipm ded
ne debeat cohoptu et ipe panicocule pane uede no
posset n panis uidet uolum q si dce panicocule re
tinuerint ul huerint med panu cohopta i canistro seu
uase ibi tenebunt ul habebunt pane ad uedend ul ca
uedendi sufficiat et ob hoc no ualeat ctepnari ul gra
uam aliq sustine. ~~Et hoc Caplm et oia que i eo cti~~
~~nent fuerunt mutata et correcta~~ i ano dni. MCClxx
~~xvii. ind. xv. Die xiii setebr et ualeat a dca die i~~
ana aliquo caplo no obstante. R. de palea et herba
1287
18 Dicimus et ord q potas et Capit. a portanda i ciuitate.
cpellat hoies comitatus pus a v. miliaribus circa ipsius
ciuitate pus q tpe hebdoe apotent quelibet uilla. a xx.
foculatib sup. x. saumas erbe et x. saumas palearum
XVIII et a xx focularibus i. v. saumas qlibet setimana q debe
at dare saumas ptio ctedenti et hoc caplm fuit correc
tu et mutatu sub ano dni. MCClxxxv. ind. xiii.
1285
R. de domo facienda i uilla sca fatucchii. 19
Dicimus et ord q fiat et fi debeat una domus i ui
lla sci fatuchi expes hoium dce uille et uille patin
ad domu quo fi debet alie domus postar de clu
XIX sio cu de dca domo rep maxia utilitas csequat cois pu
sii ad hoc i dca domo reponat frumentu cois q recol
1285
ligit i clusio cois pus. Quod hoc caplm fuit cor
rectu et mutatu sub ano dni. MCClxxxv. ind. xiii.
R. q nemo apphendat aliq possessioes sin licentia curie. 20
Ut cois iurgior materia radicat amputet et scandala se
dictoium neqssima emtet p que urbes ciuitates et
oppida sepissime cquassat et ut auara uoracitas ali
ena usurpatium refrenet. Dicim et ord q nulla p i
nre ciuitatis et districtus seu aliqs alius q no sit
XX pncipalit subiectus i ciuilib et criminalibus iurisdictoi
et curie potais et Capit. cois pus ul alius cuicumq
cdictois ho et loci iurisdictois audeat ul psumat ap
pende ul i trare possessioes alicui nre iurisdictois hois
terrar et uiner et gnalit quarlibet aliar rer si nisi
cgnitoe fca cora potate et Capit ul eor offitialibus
et cois pus et sine eor expssa licentia a ptcis dnis i
iure cgta et obtenta. Et si aliqs cfecit ul duxit faci
endu p uice qualibet. C. lib. cor pus solue teneat
Et dcas possessioes seu tenuta reddere et restituere teneat
ei cui accepta fuit mo dco et potas et Capit et pdci
offitiales cois pus faciat pdca firmit obsuari et
lesos i eor possessioibus defendere teneant ita q nulla

136v

violentia vel molestia eis fiat tempore presenti aliquo vel futuro quod si facere neglexerit .v. lib. d. com. pot. de suo salario soluere teneatur. Comune comitis pot. teneatur penam tenebatur eis auferre pro comune aliquod si maxime predicta neglexerit teneatur soluere de suo propria et fructus de rebus in uniuersa posse potestas et capitaneus in uniuersa et omnia damna et interesse integraliter restituere faciat sine mora que ei predicta accidere contingerit euenire. Et de predictis omnibus et fructibus et interesse stetur sacramento iniuriati. Et habeat locum presens. Capitulum in causis et negotiis omni tempore valiturum non obstante capitulo statuti comitis pot. quod loquitur quod nichil fiat contra libertatem ecclesie et omnibus aliis capitulis statuti comitis pot. loquentibus contra istud et non obstante iure canonico et de foro competenti et diligenti et non obstante antiquitate. C. de epis. et clericis cassa et irrita et omnibus aliis iuribus et admonitionibus canonici et ciuilis. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini MCCLXXXII. indictione .x. fuit tamen in principio in aliqua parte mutatum ubi loquitur de non subiectis curie potestatis et capitanei comitis pot. in anno domini MCCLXXXVII. indictione .xv. Preterea volumus statuentes presenti decreto firmiter statuentes quod nullus de ciuitate comitatu vel districtu pot. vel aliunde vel aliqua uniuersitas alicuius castri vel uille faciat nec facere audeat vel presumat aliquam caualcatam vel congregationem gentium in aliqua parte comitatus vel districtus pot. causa inferendi iniuriam vel uiolentiam alicui persone seu alicui uniuersitati alicuius castri vel uille cum armis vel sine armis vel causa apprehendendi aliquam tenutam vel possessionem alicuius rei per uiolentiam vel alio modo sine causa et sine iuris cognitione. Et qui contrafecerit si fuerit in a cauallo comes siue miles vel uniuersitas alicuius castri puniatur in .v.^c. lib. d. et si fuerint pedes vel uniuersitas alicuius uille puniatur in .C. lib. d. et si fuerint foretenses et capi potuerint puniatur in puniatur in .C. lib. d. et si capi non potuerint ponatur in perpetuo in banno comitis pot. et de predictis pot. vel capitaneus possit inquirere per se vel secrete sicut eis vel alteri eorum uidebitur expedire et punire delinquentes ut supra dictum est. Et si quis eorum negligentes fuerint puniatur ille qui negligens fuerit in .v.^c. lib. de suo salario comitis pot. persoluendis et de condempnationibus que fient predictis de causis syndici comitis cognitionem aliquam habere non ualeat ullo modo. Et omnia que continentur in isto ultimo capitulo fuerunt condita sub anno domini MCCLXXXV. indictione xiii. Item si bladum alicuius seu fructus possessionis fuerint penes aliquem auctoritate curie sequestrati ille vel illi cui vel quibus facta erit sequestratio de eo quod sequestratum est debeant retinere et nulli dare sine licentia curie et si alicui daret tantundem de suo illi ad cuius petitionem facta esset sequestratio dare teneatur. Et si bladum vel fructus penes aliquem integri

erunt ab eo primum accepti infra tertiam diem coram potestate vel capitaneo debeat denuntiare illum vel illos qui primi tales res accepisset et si non fecerit debeat bladum seu fructus illi persone ad cuius petitionem facta in regimina facta fuit de suo soluere teneatur. Et predicta que continentur in isto. C. fuerunt condita sub dicto millesimo. R. quod alii notarii reddant instrumenta et de pena contrafacientium. 1285 21

Decernimus et ordinamus quod postquam notarius fuerit requisitus ab illo cuius fuerit contractus qui offerret solutionem secundum [formam statuti] comitis pot. in presentia duorum testium quilibet notarius qui habet aliquod instrumentum alicuius cuiuscumque generis contractus esset quod usque ad .x. dies post [requisitionem] solutione habita de actu teneatur instrumentum reddere illi vel illis cuius vel quorum instrumenta fuerint et qui contrafecerit puniatur pro uice qualibet in .xx. s. d. Et volumus et quod quilibet notarius possit accipere a partibus pro quolibet instrumento. C. lib. .iii. s. et ab inde supra pro quolibet centenario .xii. d. usque duos tres s. et pro recepto cuiuslibet testis .viii. d. et pro exemplatura .vi. d. et qui contrafecerit puniatur in .x. lib. pro uice qualibet. ~~Et ea que continentur in isto ultimo. C. fuerunt condita sub MCCLXXXV. indictione xiii.~~ R. de fonte aptando in pertinentiis sancti andree. 1285 22

XXI

Statuimus et ordinamus quod capitaneus et sancti Johis de ipso teneatur facere reactari et celare unum fontem qui est positus in pertinentiis sancti andree de ipso in uia publica prope ueniente blasii et unum alium fontem qui est in uia publica qua itur ad ecclesiam sancti iohis de ipso iuxta rem pectinariorum de bonis lapidibus et arena et calcina per totum mensem mai et iunii ad hoc ut homines possint habere habundantiam aquarum expensis hominum contrate. Et super hoc debeant eligi unus officialis ad dictum opus perficiendum ~~fuit mutatum et correctum. Sub anno dom. MCC~~ LXXXV. indictione xiii. R. de forma mictenda in flumine riui alti. 23 1285

XXII

Statuimus et ordinamus quod mictatur riui alti. Vna forma in flumine riui alti expensis illorum quibus spectat utilibus que forma incipiatur de subtus in pede clusure molendini maronum nec desubtus et procedat usque ad caput ecclesie sancti benedicti qui caput est iuxta flumen flestrans ad uadum cataricti sicut mictit per directum et quod ad dictum opus si faciendum ponatur unus bonus et idoneus suprastes ad salarium .vi. lib. quod salarium soluant homines supradicti quibus spectat utilitas et quod maxima spectat utilitas contratis omnibus tinsentibus et omnibus hominibus totius contrate. Capitaneus teneatur predicta si facere et hoc capitulum fuit conditum in anno domini MCCLXXXII. indictione .x. R. de pena ponentis letamen in uia de uoltulis. 1282 24

XXIII

Statuimus et ordinamus quod in strata siue uia de uoltulis non ponatur letamen nec aliud quod possit impedire dictam uiam a cantone ...ee ianerii clauarii usque ad bur... gum et super hoc si debeant custodes et qui contrafecerit puniatur in .xx. s. d. ~~Et hoc. C. fuit conditum sub dicto m.~~ 1282

XXIIII

[Marginal notes: vel illi ad quos septima spectabit; Detur ...que .C. ... per capitaneum offitiales ... per illos offitiales comitis pot. ... quo fuit ... pena auferente; ... predicta non preiudicet aliis capitulis in quibus est determinatum de salario dando ... aliquibus septimis ... et ... capitula loquentur ... in suo ... debeant ... inuiolabiliter obseruari; p[er] potestatem ad petitionem ... teneatur ... capitaneus ... sub pena .C. lib. d. ...]

Rº. de ponte cayne noui actando.

XXV Cum pons nouus caine noui p viā que va
dit iusus castrū agelli ceciderit dicim̄ et ord'.
q debeat dictus pons p dnos pot' et capit' p to
tū mēs octub' reactari ita q hōies possint trāsi
re p ipm et fieri debeat ad sēsū magroꝝ lapi
du et eligāt' pores et por' porte sc̄e susāne duo
boni hōies et un' quoꝝ sit nōt et alius sit supstās
p dc̄o ope faciēdo et hāt q'libet eoꝝ p suo sala
rio .x. lib. d. si tm̄ op' fecit pfici et oplen alii
as nullū salariū hēe possit nec debeat ullo mō
et hoc caplm fuit correctū et mutatū valituꝝ
ab odie ī ātea sub MCClxxxvj. ind. xiiij. die.
viij. setēbr. Rº. d' forma faciēda ī plano salomei.

XXVI Cum repiat' ī statuto ~~cōis vl~~ ppli ~~ppli~~ q quedā
forma fca̅ ī plano salomei aposite supi et c.
Dicimus et ord' q a pōte īferi p cursū aque
que vadit ad molēdinū dn̄i saraceni debat
fi dc̄a forma sit ampla et sit cava q̄admodū for
ma noua que fc̄a ē supi dū mō nō pstet ipe
dimētū molēdinis dn̄i saraceni et q nō pstet ī
pedimētū forme noue fc̄e desup ī dc̄o plano salo
mei. Et hoc expēs illoꝝ qbus spectat utilitas et
ad hoc tneat' capit' p totū mēs ianuarij facē fieri
unū supstitē ā dicto solos et hat p eius salario .lx.
s. d. expēsis illoꝝ qbus spectat utilitas. Et si dn̄s
capit' nō faciet fi pdc̄a et fuit negligēs tneat' sol
uē de suo salario .l. lib. et hoc caplm fuit oditū
sub MCClxxxxij. Rº de molēdinis faciēdis ad pōte nouū.

XXVII Dicimus et ord' q fiat unū molēdinū ad pōte
nouū ppe alia molēdina exepte dn̄i expte
burgi pōtis noui et hoc caplm fuit oditū sub
dc̄o. MCC. Rº q hōies possint ire marsianū p via
Dicimus et ord'. q absq pena et bāno sint.

XXVIII hōies civit' pus' possint ire ad castrū marsia
ni cōitatus pus' p via terrea eūda et ipa pos'
sint hōies deferre ad civitatē pus' ad ipa vedēda
aliquo caplo vl reformatōe nō obstāte. Et hec
caplm fuit oditū sub dc̄o. MCC. Rº. de divisiōe
faciēda de dn̄o montis vegi.

XXIX Cum dn̄s eps hat dn̄m ī mōte vegi inxie
et posesiōes cōis pus' ne forte laboratores ipi
dn̄i epi apphendāt ī debite et fraudulēt' de reb
cōis pus' dicim' et ord' q fiat duo boni hōies q
ēmanēt et dividāt res cōis pus' a reb' dc̄i dn̄i
epi et fine dividat et dividāt eos mō et debeat
divide cōmunātias cōis pus' a bonis sc̄e kate
rine et ī sup pdc̄a faciēda eligāt' unus boni
hō et unus nōt p qualiber porta et eligāt' per
dn̄m capit' et pores et simult' divitās cōmunāta
e colli et valiane. Rº. q̄lit' fieri debeat scrutatio molendinoꝝ. 30

XXX Dicimus et ord' q p capit' et pores debeāt eligi du
o boni hōies et legales q debeāt ī irari p molēdi
na ad domos molendinatoꝝ ubicumq eis videbitur
oportunū sit et talit' q granū q portat' ad macinā
dū nō ī fūdet' nec bānet' aq. Et si aliq̄ ī venerīt
faciēte illū vl illos pot' vl capit' denūtiare et accāre
debānt et molēdinariū vl aliū unū pl'es quos pot'
vl capit' ī venerīt culpabiles teneāt' ligari facē
ad catenā et tota illā die ad catenā facē custodi
cū spt'o ī capite malefitij pdc̄i et nichilominus ipe
ī .x. lib. debānt dc̄o cōdēpnare et ēcat' dc̄is custo
dib' iuramēto pius pstito de eoꝝ offitio bn̄ et lega
lit' exercēdo et hāt salariū ad volūtatē capit' et por'
si aūt ipi custodes fraudē comiserīt ī dc̄o eoꝝ
offitio vl eēnt negligētes ad dc̄m eoꝝ offitiū
exercēdū duplici pena. capit' et pot' q'libet eoꝝ de
beat cōdēpnare. Et de pdc̄is penis sindici nō hānt
cognitiōe. Et sup fiat unus ī custos p qualibet porta
et credat' eoꝝ sacramēto et hānt mēs denarioꝝ .xl.
s. a cōi et dc̄i offitiales eligāt' p capit' et pores

Precipim' ī sup firmit' statuētes q omēs tracto
res bladi vl molēdinarij debeāt copere corā capit'
ī pricipio sui offitij et ydonee cavē et satisfare de
eoꝝ offitio bn̄ et legalit' exercēdo et de ~~vitēto~~ ī
ōibus volētib' cōqueri de eis que satisdatio de
bāt eē admin' .c. lib. d'. Et si qs tiaret bladū
vl opāret' artē nō pstita dc̄a satisdatiōe puatur
p qualibet vice ī .xxv. lib. d' et q'libet possit accūsare
et hāt mediū bāni. Quī custodes debāt .iiij. vi
cibus quolibet mēse ire et videre oīa molendina vt
bladū nequeat balneari. Et si capit' eēt negligēs
ad pdc̄a oīa faciēda puat' ī .c. lib. d'. Et ea que cō
tinēt' ī istis duob' ultis .c. fuerūt odita sub ā
no dn̄i MCClxxxv. ind. xiij. Rº q̄lit' bladū et fa 31
rina debeat ponderari.

XXXI Adminuēdas fraudes multimodas et deceptiōes
que a molēdinarijs cothidie comictūt' pses ca
plm cōdidim' statuētes q capit' pnse ī .xv. di
es post ītroitū sui offitij fi' facē duas stateras
ī porta solis et unā p porta sc̄i petri et unā ī porta
sc̄i angli cū portatori totū bladū q portabūt mo
lēdinarij ad molēdinū et farinā quā portabūt
p eodē fine p quos dn̄i alios reportet et ad faciē
dū dc̄as pōderatiōes bladi cuilibet et farine capit'
ī pricipio sui offitij de mēse ienuarij faciat eligi
p qualibet dc̄aꝝ stateraꝝ duos offitiales unus q
sit nōt q eē debeat .xxx. annoꝝ vl pliū tp̄r vl'

etate quorum qlibet habere debeat a comuni pro suo salario
x. lib. d. qui offitiales totum bladum quod portatur ad
macinandum per molendinarios vel alios saltem de civitate
et burgis et farinam que inde postea reportatur facere
poterunt. Et predicta notarius scribat in acta propria redigat in
cuius vel quorum bladum fuerit et nomen portatoris seu mo
lendinarii et ad quod molendinum portatur et quanti ponde
ris erit bladum et farina que postmodum reputatur.
Qui offitiales et notarius eorum offitium debeat bene et le
galiter exercere et nichil possit nec debeat ab aliquo oc
casione dicti offitii percipere nisi habere nisi dumtaxat a comuni salarium
supradictum. Et qui contrafecerit pro qualibet vice in l. lib. d. et a
dicto officio pene nomine comuni puniatur quorum offitium per
unum annum stare debeat et durare. Et omnes molendi
narii et tractatores teneantur omnino nullum bladum
extrahere nec portare extra civitatem vel burgos prius pro
macinando nisi primo ullo a predictis offitialibus fuerint
ponderatum et scribi per notarium sicut ipse notarius viderit oppor
tunum nisi frauce seu tolli vel decipere aliquem committe
re dicti molendinarii vel tractatores audeant nec presumant
firmatur in dicto blado vel farina nec aliquid facere contra for
mam ordinamentorum que super huiusmodi materia sunt
condita vel condenda. Et siquis contrafecerit pro qualibet vice
in x. lib. d. sit comuni prius condempnandus. Et capitaneus et
priores in principio sui offitii quam citius poterunt se cum
habere debeant duos bonos homines per portam qui non habeant
molendinum nec partem in aliquo molendino nec attine
ant alicui habenti molendinum seu partem alicuius molendi
cum quibus debeant providere ac ordinare quomodo modo et
qualiter molendinarii bladum ad molendinum portare
debeant et postmodum reportare farinam ex eo et quan
tam bladi vel pecunie quantitatem habere debeant pro multu
ra et omnia et singula que circa hec noverint ordinanda
et que ipsi ordinabunt plenam habeant firmitatem.
Predicti non capitaneus priores et sapientes non possint aliquid
minuere de hiis que in dicto presenti capitulo continentur
sed licentiam et auctoritatem habeant ordinandi quecumque in
predictis et circa predicta eis utilia et necessaria videbuntur
esse. et quod hoc capitulum in qualibet parte sui firmum ma
neat et executioni penitus demandetur. Et de omnibus
et singulis condempnationibus que fierent predictis occasionibus
vel aliqua ipsarum syndicatio nulla concedatur habeat in
ullo modo. Et capitaneus precise teneatur precise hoc
capitulum et quodquod in favorem ipsius capituli contingit ordinari
executioni efficaciter demandare et inviolabiliter obser
vare et facere observari sub pena .c. lib. d. comuni per
eius persolvenda. Quod capitulum et eius effectus mutari ne
queat vel suspendi quin ad effectum penitus producatur
nec capitaneus possit petere nec proponere quod ab observa
tione huius capituli modo aliquo absolvatur et si proponeret

vel quis reformaret de absolutione vel suspensione ipsius
capituli quilibet dictorum priorum quod per tempore fuerint pena .l. lib.
d. debeat sustinere. hoc quidem capitulum factum fuit in anno
domini .MCCLXXXVI. indictione .XIIII. Rubrica de fonte faciendo 1286
in villa sancte marie de ville geminis. 32

Statuimus ad comodum hominum ville sancte marie de vil
ligeminis et ad utilitatem hominum transeuntium per dictam
villam quod fiat unus fons de aqua que exit in XXXII
sta vinea francisci amatoris et muret et apte
esse per homines dicte ville et fiat in quocumque loco melius et
citius poterit fieri et ad predicta fieri facienda capitaneus facia
at eligi unum suprastantem et unum notarium quorum quilibet
habeat pro suo salario ab hominibus dicte ville .xl. s. d. si
placebit hominibus de contrata. Rubrica de forma mittenda in 33
plano montis ubiani

Dicimus et ordinamus quod fiat una bona forma pro
utilitate hominum contrate et mictatur in plano mon
tis ubiani in loco qui dicitur salcetum que mictat capud
in flumine nestoris in quo fossato dicitur rigul ubi
magis et convenientius videbitur operariis. Et fiat hoc XXXIII
expensis illorum quibus spectat utilitas ita et taliter quod
aqua que nimis habundat in partibus illis per dictam
formam libere transcurrere possit. Ad que facienda unus
bonus homo suprastans in maiori consilio civitatis ad bru
sciolos qui habeat pro suo salario .iii. lib. a dictis personis qui
bus spectat utilitas completa forma predicta si pla
cet hominibus contrate. Rubrica quod nullus faciat aliquam tur 34
pitudinem prope aqueductum montis pacani.

Dicimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat
firmare facere vel facere aliquam turpitudinem vel in
munditia super clocina unde vadit aqueductus
bladi vene montis pacani nec iuxta dictum aque
ductum nec in dicto aqueductu nec aliquid impediatur
a cisterna montis pacani usque ad plateam et qui contra fe XXXIIII
cerit in aliquo predictorum solvat pro vice qualibet pene
nomine .x. lib. d. Et super predictis eligantur duo custo
des qui debeant custodire ne aliquis faciat contra pre
dicta vel aliquid predictorum et si quos invenerint contra facere debeant
accusare palam vel secrete ut eis placuerit. et credatur
eorum sacramento et habeant pro eorum salario medietatem pene
et bannorum quos accusabunt. Et insuper capitaneus omni
mense de predictis teneatur facere inquisitionem et mictere unum
de suis notariis ad videndum et inquirendum si aliquis
facit contra predicta. Et si capitaneus fuerit negligens ad pre
dicta .l. lib. de suo salario solvere teneatur. Preterea volumus quod motone terre que est iuxta portam de
coca prope aqueductum extra dictam portam debeat expla
nari per homines vicinantie dicte porte et qui habitant
in vicinantia dicte porte et eorum expensis. Et in via que
venit a dicta porta de coca iuxta domum olim pil

V

meri usq ad via maiore qua itur ad ecclia
sce marie de mitino nullus faciat turpitudine
ul' proiciat imunditia aliqua sub dca pena. ~~Et hoc~~
1290 ~~capitulm fuit mutatu et correctu. i. m.cc.lxxxx. i~~
35 ~~d. iij.~~ R. q nemo det dapnu i caneto lacus cois pe
XXXV Cum tpr estivo tinche lacus cois pus rusij.
se ducat ad canulas ita q ova ipar remanet
ad ipsas canuculas applicate statuim q si bestia ali
cui itravit ul' damnu dederit i aliquo caneto sive
i d aquas canas circa lacu i aliqua pte existentes
puniat ille cui eet bestia p qualibet bestia ma
iori. i xl. s. d. et p qualibet porco. i c. s. d. et q
libet sit accusator et hbt med. dapni. Item si qs
ul' siqua i cident ~~seu tallavit~~ i aliqua pte de
ipis canis ul' igne imisent i eis puniat p
vice qualibet. i c. s. d. Et de pdcis oibus et
singlis credat cuilibet accusatori cu uno teste.
si vo i tritorio alicui universitatis i ventu fuit
dapnu i dcis canis et hoies dce tre no denuti
averint dapnu dantes cu effectu puniat quelibz universitas
1282 villa. i c. s. d. ~~Et hoc caplm fuit conditu sub~~
36 ~~m.cc.lxxxij~~ R. qlr viri stet cu uxoribus.
Ad hoc ut viri maritaz no hnt a se sine ca
suas expellendi uxores set ut simul possit
domestice vivere et honeste ut debet dicimus et
ord q si denuntiatu ul' dcm fuit potesti ul' capit
XXXVI ul' eor iudici q aliqs sua a se uxore expuleit
ul' cu ea no hitet pot et capit ul' alt ex eorum
iudicibus teneat i continenti secte igre ex eor
officio et sumarie sine libello et iudicior strepi
tu p mulieres et hoies et vicinos et vicinas ma
riti ul' uxoris et contrate mariti cui culpa ipa u
xor a marito recessit et si invenerit saltem p publica
fama vicinie ul' alio mo q culpa viri ab eo i
recessit ul' cu eo no hitet q potes et capit tn
ant ipm viru cogere ad volutate uxoris de ali
menta pterita et futura extra domu viri pstare que
ipi uxori sufficiat p se et filijs quos hnt ex illo
et de tpr quo stetit extra domu viri credat sacra
mento uxoris du mo viro sit satisfactu de dote
Et hoc vendicet sibi locu ad pterita tpra et futura a
liquo iure ul' caplo no obstate ita q dcm plu
rio sca saltem p publica fama vicinie + oibus de iu
re vice confessionis optineat ~~et itelligat atti~~
~~bus annis citra. Et hoc caplm fuit conditu sub~~
1282 ~~m.cc.lxxxij.~~

37 Preterea volumus statuentes ad hoc ut offiti
ri rectoratus civitatis pus circa honore et sta
tu cois et ppli pus se exerceat cu effectu pro

viribus iusta posse et ne aliq offitiales cois pus
maritata hnt aliqua de ipos rectores ul' eor notar ul' fami
lias ul' familiares in eor ul' patres fres filios ul' ne
potes i iuste p eorde psenti caplo duximus statue
tes q si Angelutius Simibaldi. Panicolus Jacopelli
Bartutius comitis Petriolus dni Andree. Andrutius
Jacopelli. Ninus Valentini. Nicolutius Rigotii. Ri
gerdonici. Crescinolus Boncagni. et Cecolus Be
nenuti rectores artiu civitatis pus aut Filipputius
Andree eor notar seu eor familiar parentes fres fi
lij ul' nepotes seu alicui eor ul' aliqs ipor familiam XXXVII
eor parentu fratrum filior ul' nepotu delinquerit ul'
aliqd malleficiu comiserit q absit ul' comisisset i ptitum
dco ul' fco quocuque mo q de ipis mallis cogno
scere no possit nec debeat psens potas cois pus nec
aliqs eius familiares cognoscere ul' procedere contra ipos ul'
aliquem ex eis. Set capit cois et ppli pus et sui offiti
ales tn p eorde teneat ad pena. m. lib. d. et nichi
lominus talis processus sit et eet debeat ipo iure nullus
et cassus et nulli valoris si contigerit psenti pot ul' alio
suu offitiale p eorde. Et pdcm se extendat et vendicet
sibi locu i pus potestate tacui. et hoc caplm fuit conditu
1308 Sub anno m.ccc.viij. Ind. vj. die nono mensis oc
tubris ab odie i antea valiturum. R. q dos et sigli contractus 38
istia et confessiones facte et faciende tpr excois ratis sit et firmi.
Dicimus et ord q oms et singli contractus insti'
et confessiones et obligationes facte et faciende
p notarios civitatis pus et districtus et
oms sine late et ferende p iudices ipius XXXVIII
civitatis rate sint et firme et plenu ro
bur obtineat firmitatis et interdicti nichil
existe contractibus et confessionibus obliga
tionibus et sinis iudicu possit oppoi. Et
pot et capit et eor singli offitiales tene
ant et debeant pdca oia rata et firma ha
bere et executioni mandare sin forma alior s
statutor cois pus et iuris cois forma pre
dictar licterar papalium et sine excois et in
terdicti no obstantibus. Et quicuq ausu temera
rio acceptavit oppone contra pdicta ul' aliquod p
dictor omnium predcm rata sint et firma ul' i
aliquo contraire ponat in pppetuo banno cois p
us et omnia sua bona coi pus penitus pub
licentur. Et si aliquis offitialis cuiusc pdca n
servaret et advocatus qui contra pdca advocaret ul'
veniret et aliqua exceptione occone pdcar licte
rar ul' sine opponeret p vice qualibet coi
pus m. c. lib. d. contenent. Et pot et capit
teneat pdse pdca facere observari. Et si eent ne
gligentes et pdca no servaret et observari facent

quilibet ipor' de suo salario .v. lib'. d. sol
uere teneatur. Et hec o[mn]ia et singula locu[m]
h[ab]e[a]nt tam i[n] p[re]terito t[em]p[o]r[e] et p[re]senti q[uam] i[n]
futuro. ~~Et in statuto co[mun]is et ipsi pre~~
~~dicta ponantur ita q[uod] de iure ualeant~~
~~Et hec capl[m] fuit conditu[m] sub M.~~
~~CCLXXXII.~~ Rubrica de aptatione uie qua itur
ad sanctu[m] benedictum.

1282 39 XXXIX Dicimus statuentes q[uod] uia que uadit
ad santu[m] benedictu[m] fri[gidum] s[cilicet] a por
ta montis s[an]c[t]i georgii e[xtr]a usq[ue] ad p[re]
dictu[m] locu[m] debeat explanari aptari
et silicari et explanari et p[er] directu[m]
b[e]n[e] et comode micti ita q[uod] ho[m]i[n]es eu[n]
tes et redeu[n]tes p[er] eam comode pos
sint ire et redire. Et aptatio ip[s]i[us]
uie debeat fi[eri] p[er] ho[m]i[n]es comitatus por
te solis. Rubrica de castro fiendo i[n] podio cum

40 XL pignani uel margolani.
Item dicimus et ordinamus q[uod] fi
at unu[m] castru[m] in pede cumpignani
seu margolani expensis ho[m]i[nu]m terra[rum]
uillar[um] sicut co[mun]i p[er]us[ii] promiserunt ut
d[icitu]r apparet publicis istr[ument]is. Et pre
dicta capit[anei] p[re]cedat fieri facere tenea
tur. Et hec capl[m] fuit conditu[m]
1285 i[n] anno d[omi]ni MCCLXXXV. Rubrica de turrib[us]
no[n] diruendis uel scarcandis.

41 XLI Cum ciuitates castra et opida ex
turribus hedificis maxima[m] co[n]sequant[ur]
pulcritudine[m] et quandoq[ue] utilitate[m]. i[n]
et ip[s]is diruendis quoda[m] m[od]o uideat[ur]
deformatio ciuitatis. dicimus et or
dinamus p[re]senti caplo p[er]petuo ualitu
ro q[uod] nullus de ciuitate comitatu uel
districtu p[er]us[ii] nec aduena possit ali
cui p[er] collegio uel uniuersitati uendere
donare relinque[re] legare uel quo uis alio
titulo dare aliqua[m] turrim i[n] ciuitate
uel burgis diruenda[m] uel destruenda[m] aut
deuastandam. Et si fieret no[n] ualeat ne
q[ue] teneat ullo mo[do]. ~~Et hec Capl[m] fu~~
~~it conditu[m] sub anno d[omi]ni MCCLXXXV. i[n]~~
1285 ~~d. xij.~~ Et insup[er] uolumus firmit[er]

statuentes q[uod] nulla p[er]sona audeat uel p[re]sumat
scarcare uel scarca[tio]n[em] face[re] aliqua ratio[n]e uel
ca[usa] aliqua[m] turri[m] que e[ss]et i[n] ciuitate uel bur
gis p[er]us[ii]. Et qui contrafecit MM lib. d[enariorum] p[e]n[a]m
ce qualibet teneatur solu[er]e ~~et id contine~~
~~t[ur] in isto ultimo. C. fuit conditu[m] in M~~
~~CCLXXX.~~ ind[ictione] tertia. Rubrica q[uod] ali[ter] p[ro]cedat[ur] ad co[n]
testandum lite[m] elapso t[er]mino dato ad oppo
42 nendu[m] exceptio[n]es aliq[ui]d no[n] obstante.

XLII Licet hactenus conditum fuit statu
tu[m] quo cauetur fuit cautu[m] q[uod] quicu[m]
que induce[re]t et p[ro]poneret et inducere
et p[ro]pone[re] uellet i[n] iudicio aliquas ex
ceptio[n]es dilatorias et declinatorias in
dicij ante litis co[n]testatione[m] deberet ip[s]as
p[ro]bare et p[ro]batas h[abe]re. i[n]. tres dies et si
ip[s]as no[n] probaret i[n] dicto t[em]p[o]r[e] iudex et as
sessor postq[uam] libellus fuerit porrectus
cora[m] eo a tribus diebus postea facere[n]t su
p[er] libello lite[m] co[n]testari et c. quia ta[men] in
obs[er]uatione p[re]d[i]c[t]i statuti se d[icti] iudices et
asessores multi exibe[n]t negligentes nos
p[ro]pter uitiosa[m] allor[um] neglige[n]tiam uolen
tes iusta executione suppli. ac etia[m]
cupientes ut malitiosis litiu[m] p[ro]tractatio
nibus occurrat[ur] et sp[er]am[us] efficacit[er] p[ro]uenire
si p[re]sens capl[m] p[er] [illegible] exitu[m] obs[er]uatu[m] et ut
finis litibus aliq[ui]s i[m]ponatur ne fiant pe
nitus i[m]mortales et ne p[ar]tes ultra modu[m]
grauentur laboribus et expensis p[re]senti ca
plo firmit[er] duximus statuendu[m] aliquo ca
plo co[mun]is uel p[o]p[u]li no[n] obstante q[uod] si [illegible] infra tres dies a die dati t[er]mini ad p[ro]-
~~ceptio[n]es uel aliqua p[er]icie no[n] fuit porrecti~~
~~cora[m] iudice de ca[usa] co[n]gnituro quacu[m]que~~
~~ena[m] t[em]p[o]r[e] seu producti~~ uel propositi ~~fuis~~
set no[n] p[ro]bau[er]it infra p[re]d[i]c[tu]m t[em]p[u]s triu[m] die
ru[m] litis co[n]testatio fieri debeat int[er] p[ar]tes et
sup[er] libello p[ro]posito cora[m] eo no[n] obstante a
liqua app[ell]at[i]one i[n]p[o]sita uel inponenda sen
petitione f[ac]ta de sapiente expensis petentis
seu co[n]silii co[m]missione f[ac]ta uel etiam fa
cienda pena iudici qui p[re]d[ic]ta no[n] fecit ob
s[er]uari i[m]minente .XXV. lib. d[enariorum] co[mun]i p[er]us[ii] sol
uendis. ~~Et predicta ne dicte[n]t sibi locu~~

Ponatur hoc cap[itulum] int[er] similia

VI

tam i litibus petentibus siue cais quam etiam infuturis. Quod capitulum conditum fuit i anno domini MCCLXXXVI ind. XIIII.

1286

43 XLIII Cum syndici monasteriorum ecclesiarum et hospitalium ciuitatis comitatus et districtus pisani rectores priores abbates et clerici et eorum prelati emant et eum faciant domos terras uineas nemores. prata pascua. molendina et alias possessiones aliarum ciuitatis comitatus et districtus pisani propter quod dampnum graue et periculum imminet comitatui pisano quia a predictis monasteriis uel locis nec eorum prelatis rectoribus in suis hominibus et fructibus non potest consequi nec habere honorem aliquem nec profectum. Ordinamus statuimus et ordinamus quod nulla persona possit nec debeat alicui clerico. prelato. monasterio ecclesie uel hospitali nec rectoribus uel prelatis eorum uel alicui eorum nec etiam aliis pro eis uel aliquo eorum uendere. donare alienare nec obligare aliquam rem immobilem. ita quod possessio uel dominium earum perueniat in monasterium et loca predicta uel aliquem predictorum modo aliquo uel ingenio. et qui contrafecerit puniatur pro uice qualibet. in C. lib. d. et perdat pretium et rem et teneantur rectores in communi pisano. et hoc capitulum sit precisum ita quod mutari non possit per consilium uel congregationes rectorum. ~~Et ualeat ad hoc a in antea. et hoc capitulum factum fuit. sub MCCLXXXVI. ind. XIIII. die XI. setembris~~

1286

44 XLIIII Statuimus et ordinamus quod si aliquis clericus locauit seu locauerit alicui aliquam rem ad pensionem ad certum [Plebanus / Plebanum siue ad certum tempus] tempus ~~ille clericus seu alius pro eo non possit ipsam rem locatam locare alicui alii persone nisi completo tempore prime locationis~~ et si aliquis conduceret seu ~~conduxisset~~ illam rem locatam alii ab illo clerico talis conductio et locatio non ualeat et capitulum teneatur eum conductorem de illa re expellere et dare ipsum primo conductori ita quod in ea stet usque ad finitum tempus prime locationis. Et ~~hoc intelligatur~~ et trahatur ad tempus preteritum presens et futurum et si capitulum hoc non fecerit ad petitionem primi conductoris teneatur soluere pene nomine. C. lib. ~~Istud quidem capitulum factum fuit a die XI. de setembris in antea. sub anno domini MCCLXXXVI. ind. XIIII.~~

xliiij — Statuimus quod locator nullus possit conducere seu locata ab eo uel ab alio quo[illegible] [illegible] ab eo.

45 XLV Quod cum castrum montis colongnule sit inceptum et non ad finem debitum deductum et non modicum sit utile communi pisano. Et propter defectum et negligentiam dicti castrum remanet ad ultimum et debitum finem fieri. presenti capitulo duximus statuendum et ordinamus quod dictum castrum fieri et compleri debeat ab hominibus et personis de dicto castro et eius iurisdictionis et quod in consilio generali et speciali ciuitatis et burgorum pisani debeat eligi et uocari unus bonus et sufficiens de ciuitate uel burgis qui sit et esse debeat superstes et offitialis ad dictum castrum fieri faciendum. Et quod debeant fieri. v. breuia uictalee unum pro qualibet porta signatum et illi quibus obuenerint breuia possint eligere et uocare dictum superstitem et offitialem per sex mensibus si concordes extiterint et si non extiterint. v. concordes ad minus. IIII. in concordia eligere et uocare possint. aliter si fieret non ualeat et tunc modo predicto debeat dictus offitialis et superstes fieri et uocari ut supra premissum est. Et quod dictus superstes siue offitialis communis pisani teneatur et debeat et possit cogere et constringere omnes et singulas personas que deberent et tenerent facere domos in dicto castro domos murum facere et cogere et constringere omnes et singulos homines et personas de dicto castro et eius iurisdictione ad fieri faciendum fieri dictum castrum et omnia generalia et specialia que essent dicto castro opportuna neces

Rector et capitulum et eorum offitiales et alii offitiales communis pisani

Et predicta fiant et executioni mandentur firmata sine libello oblato et lite contestata et sine strepitu et figura iudicii sola facti ueritate inspecta. [illegible] quod predicta intelligantur si conductor fideiussor [illegible] locatori.

1286

saria ⁊ immunitatia i domibus fossis mu
ris siue steccatis viis stratis ⁊ oībus a
liis que eidem suprastanti ⁊ offitiali videbit̃
convenire ⁊ esse videbit̃ fore faciendū
et exercendū. Et dictus suprastans possit ⁊ de
beat cogere ⁊ constringe omnes ⁊ singulos hoī
nes ⁊ psonas de dicto castro ⁊ eius iuris
dictione habentes domos ⁊ casalina i dicto
castro et eius iurisdictione ad dictū castrū
fieri faciendū muros steccata fovea stra
tas siue vias ⁊ oīa alia que essent oportu
na ut sic essent evenerit p libra eorum. Et quod
dictus suprastes possit ⁊ debeat vocare ⁊ eli
gere unū bonū notarium de civitate vel burgi
prius ad dictū offitiū scribendum. Et hit et
habere debeat p eorum salario videlicet dictus
suprastes p sex mensibus. l. lib. d. ⁊ notarius. x.
lib. ab hoībus universitatis predicte et fiat ⁊
distribuat̃ ⁊ colligat̃ predictū salariū in eo
dem modo ut ⁊ sicut sortiunt̃ ⁊ colliguntur sala
ria aliorum offitialiū sive potestatum datorum p
cōe p cōe prius in castris et villis comitatus
civitatis prius. Et quod capit. vel pot. ⁊ eorum
⁊ cuilibet eorum iudices ⁊ offitiales cōis
prius teneat̃ ⁊ debeat cogere ⁊ constringe oēs
et singulas psonas ⁊ hoīes que emerunt a
venerabili patre dño. B. epō prusino ⁊
podiū dicti montis colognole ubi situm est
et inceptū fieri dictū castrū cū oībus
viis stratis foveis dicti castri et casalina
siue nouitamnta existentia i dicto anbitu ⁊ cir
cuitu dicti castri ad rerrendendū vel recomu
nicandū iura cedendū ⁊ concedendū uni
versitati ⁊ cōi castri pdicti ⁊ eius iurisdic
tionis que casalina ⁊ noytamita ab hys
revendita non sint nec cōicata hoībus ⁊
psonis dicti castri ⁊ eius iurisdictionis ab
illis qui ea emerunt a pfato domino ⁊
epō p ratam aliquam pretii p quo emerunt ab
epō prusino itaque sit et esse debeat cōis ⁊

dictum castrū ⁊ eius vie strate sive fo
vea ⁊ ad cōem usum deducat̃ ⁊ deduci ⁊
debeat oīa supradicta. Et quod dicta univer
sitas possit ⁊ debeat revendere et conce
dere dicta casalina ⁊ noytamnta illis psonis
quibus voluerint et eidem suprastanti videbi
tur convenire. Et quod fiat et fieri debeat
electio supradicta de sex mensibus i sex mensibus ⁊
vadat p portam ⁊ de illa porta que habue
rit dictum offitiū non possit aliquis esse
ad dictū offitiū quousque de aliys por
tis ⁊ in ipsis fuerint electi ⁊ vocati ipsum
offitiū exercuerint ⁊ fecerunt. Et quod nullus
de dicto castro et eius iurisdictione possit
nec debeat vendere vel pmutare lapidem
lingna schiacias ⁊ oīa alia que ad dictū
castrū essent oportuna ad penam. xxv. lib.
d. et de predictis p pot. ⁊ capit. possit in
quiri ⁊ cond. aliquo non obstante. Et quod
hoīes dicti castri et iurisdictionis teneat̃ obe
dire mandatis dicti suprastantis ⁊ quod dictus su
prastes possit iponere penam hoībus et
psonis de dicto castro ⁊ eius iurisdictione i p
dictis usque ad summam. xxv. lib. d. ⁊ ipsam
penam exigere ⁊ exacta facere sine aliqua
cond. ⁊ solemnitate iuris p ut ⁊ sicut ei
dem suprastanti videbit̃ convenire ⁊ habeat ⁊
dictus suprastes plenū ⁊ generale arbitriū
⁊ potestatem ad dictū castrū fieri faciendū
⁊ ad reformationem sublevationem aumentationem
dicti castri. Preterea volumus sta
tuentes ⁊ ordinantes quod predicti non possint
dicere nec pvindicare possint. Oddoni fi
lioli dñi Jacomini de porta sancte Susanne
⁊ par. sancti Valentini qui p hoīes habitan
tes dicti castri fuit electus ⁊ vocatus ac
⁊ assumptus ad dictū offitiū ⁊ castrū fieri facien
dū ex auctoritate ⁊ baylia eidem concessa a
cōi prius ⁊ ipsum offitiū acceptavit eumque p
illud tantum tempus approbamus ⁊ volumus esse

VII

supstite p quo fuit electus a ptctis hoib;
habitatoribus dcti castri quit sit 7 eē de
beat supstes 7 offitialis cois pus ad x
ctuz offitiu faciendu 7 ad oia 7 singla
sdca facienda recip exercenda 7 executi
oni madada p ut 7 sicut supius ē ex
pssu de eo qui eligi dz ad breuia p coe
pus aliquo caplo stat. ul ord nō obsti
te. et q potas 7 capit 7 qlibet eoz 7 eoz
7 cuilibet eoz iudices 7 offitiales cois p
us. teneat 7 debeat eide supstiti 7 offiti
ali dare 7 pstare auxiliu subsidiu 7 fauo
re ad oia 7 singla sdca facienda 7 exercen
da 7 executoi madada ad petit pdci supsti
tis ul ei nōt. ad pena. C. lib. d. de eoz
salaio p uice qualibet finit tn tpe offitis
ot pdci p coe pus ad breuia eligat nou
us supstes mō 7 ord sdcō. 7 hec caplin
gditu fuit in MCCCVIII ind. VI. die
1308 x. octub; ex nc valit.

46 Ad hoc ut offitia sint coia 7 nō singlarib;
~~bus~~ psonis applicata statuimus 7 ord
psenti caplo aliquo nō obstante q oia of
fitia potatuz. synd. vicarioz datoz p
coe pus ad breuia p forma alicui statuti
ul ordinamti cois pus debeat eligi 7 fi
p porta 7 illa porta i qua fuit electus
XLVI i aliquo dcoz offitioz ul alicui eoz nō
possit uocari nec eligi aliquis i aliquo dco
ru offitioz donec i alijs portis nō fuint
electi uocati 7 ipa offitia exercuint 7 fini
tis illis portis ad pma porta electio
sdca deuoluat 7 fiat mō 7 ord sdcō
et sic de porta i po i porta fiat electio
pdcoz aliquo caplo pcedete ul sequete
nō obstante. et hec sit pcisu. ~~et hec~~
caplm gditu fuit. in MCCCVIII ind
1308 VI die x. octub; ex nc ualitura.

47 Cum ratione nudinaz seu mercatuu in
multa lucra 7 bona hactenus puenerit ci
uitatibus inqbus nudine exercent et in
t ceteras nudine seu mcatie equoz sit
utiliores 7 que plurimu i ciuitatibus fre
quetant. statuimus 7 ordinamus q quo
libet die sabati i ciuitate pus fiat mca
tu bannitu equoz in platea sci domini
et qd preconicet p ciuitate et burgos pus
XLVII q mcatu equoz fiat quolibe die sabati 7
q ad postulatoe; publicoz mcatoz qui ue
dut equos i ciuitate pus dent nutij spa
les cois pus expesis ipius cois qui defe
rat p oes ciuitates vicinas 7 ciuitati p
us licteis continetes q mcatu fiat equoz
quolibet die sabati i ciuitate pus et q uo
lentes uenire ad ipm mcatu cu equis se
u equo ad uedendu ul ad emedu possit
uenire stare et reddire secum i psona 7
rebus 7 q i inmunitate represaliu et debitis
alijs octus ex mcatu die pcedenti mcati
exceptis fabrianesibus ~~esenatibus~~ et ex
bannitis cois pus p malefitio ul debitis
qui ab hoc pulegio sit exclusi. ~~hoc autem~~
1286 ~~caplm in MCCLXXXVI. ind. XIIII factum~~
~~fuit.~~

48 Quia sepe contingit p fraudem illoz q
pupillis aptinet q tutores pupilloz fi
nito tutele tpe uolentes redde administra
tionis ratione nō possut ipaz redde rati
one et eo q consanguineoz qui sub tutela
fuerut nohit q hij qui tutores fuerut ex
ant nec retrahit collum sub iugo dce
XLVIII ministratois assignate sed pro obligati exi
stat ut ex inde i comodu cosequat qui
fuint tutores quaticuq; boni pmaserit
et legales psentis pmulgatoe capli duci
mus statuendu q quicuq; fuit ul erit

tutor alicuius pupilli ul' pupille ~~maris ul' fe mine~~ vnius ul' plur. et finito tutele tp̃e uelit reddere ratione3 administratio nis ipius tutele q' tp̃e oĩa pupillus uel pupilla si unus ul' ples existunt postq' requisitus fuit ab eo qui suus fuit tu tor ut rationē administrationis recipiat infra unsses a die fc̃e requisitionis seu protestationis ab ipo tutore tnat ab eode3 tutore sue tutele redditatione3 et fine3 et refutatione3 ipi tutori facere de predictis. XLVII Si dc̃us tutor legitie noluit dc̃a3 redde re rationē3 adque faciend' duo ul' tres consanguinei ipius minoris debeāt in teresse p' ut is qui fuit tutor duxit eligend' tos qui sint de proximioribus et magis ydoneis consanguineis dc̃i minoris. Et si dc̃us minor fc̃a requisitione seu pro testatione que protestatio seu requisitio fi at coram potestate ul' capit' ab eo qui tutor fuit eiusdem .i. dc̃o tp̃e in infrascript' dc̃a rationē recipe noluit et refutatione3 fa ce p' ut dc̃e tutor cū iustitia postu labit' extc̃ merito et uigore p̃sentis ca pituli et statuti sit liberatus ab solutus ab oĩa one reddende rationis tutele p̃dc̃e et ab oĩ eo q' deret minori ul' alij pro eo occ̃e dc̃e tutele mõ aliquo dr̃et nõ obstāte aliquo iure ciuili ul' cano nico seu municipali q' ullo tp̃e adui sus h' statutum loqueret'. ~~hoc capitulum et plenum fuit correctum sub anno dñi. mcc~~ ~~lxxxv. ind. xiiii.~~

1285

Cum ples hoies ciuitatis et co mitatus p'us sint qui habeāt filios qui a iure spurij ul' nãles appelant' statuimus et decernimus q' nõ ob stante aliqua lege seu iure canonico ul' ciuili ul' municipali q' i contrariu' loqueret' seu repiret' q' p̃dc̃i hoies ciuitatis ul' comitatus p'us qui h̃nt p̃dc̃os fi lios quos spurios ul' naturales uni uersit' possint patres eo3 eisdem spurij is et naturalibus lege aliqua nõ obsti te de bonis suis relinquere et dare i te stamentis donationibus et codicillis seu alia ultima uoluntate et quolibet alio contractu et eo3 heredes restituere i ea pte qua uolunt. Et oĩa et singula que p̃dc̃i hoies patres relinquerint et dare uoluerint eisdem i testamentis donationibus codicillis seu alia ultima uoluntate uire institutionis ul' alio mõ et quolibet contractu supradictis psonis h̃nt ut constitutionis XLVIII et decreti seu ordinationi auctoritate p legitimis relictis et contractibus et p' inte lligantur ac si essent capacibus relicta et data ita q' ab eisdem ut ab indignis a uferri nõ possit ab aliquo legitimo succes sore ul' a fisco sue ciuitatis ul' alia pso na ul' psonis que excogitari ul' dici possent exquacumque causa et hoc locum h̃at tam in masculis quã i feminis na tis et nascituris. Et p̃dc̃a pot. et capi XLIX et officiales cois p'us tenentur et de beant hoc ordinamentum decretum seu constitutionem obseruare et obseruari facere. Et teneantur potas et capit. et quilibet eo3 contrauenientes seu uenire temptantes de iure seu de facto punire et contem pnare. in x. lib. d. et ipam contempnatione3 exigere p' coi et de eo3 iure priuari et cadere debeāt ipo iure et dc̃i spu rij ul' naturales i eo3 iure succedere i quo succedere debeant contra p̃dc̃a ul' a liq' p̃dc̃o3 uenientes ul' temptantes et ul' mouentes eisdem spurijs ul' natura libus aliq' litem seu controuersiam. Et si pot. et capit' fuint in predictis et circa p̃dc̃a negligentes puniant' simili

VIII

pena .v. lib. d. p syndicu seu iudice qui examinatori eorum vel alterius eorum pro tempore fuerit ~~et hoc valeat et teneat ab ho die in antea f. die .x. setebr.~~ Quod capitulum fuit factum sub anno domini .M.CCLXXX vi. ind. xiiii.

1286

50 Cum olim dominus Guido marchio de monte megiana non liberaverunt et absolverunt et finem et refutationem fecerunt syndicus et procurator hominum et universitatis castri pregii et ipsis hominibus et universitati predicti de omni eo quod eidem tenerentur quocumque modo et causa et etiam promisit et convenerunt syndicus predictus se sic facturum et curaturum

II quod domina blancia eiusdem domini guidonis soror et uxor dicti ... habebit ratum et firmum et ipsi actui expresse consentiebat sub pena mille marcarum argenti ut et manu lo navetur nobis nostrarum oteneri. Et post hoc dominus necolaus vguitionelli uxore suo nomine eiusdem cesso et dato a domina blancia dicta egit contra predictum comune pergii et eiusdem syndicum et contra pruatos sindicum o nomine et procuratorio dicte universitatis ad prestationem rerum et fructuum realium quo quo modo coram iudicibus a summo pontifice delegatis contra formam pactorum olim initorum inter eundem dominum Guidonem Marchionem ex una parte et syndicum castri predicti ex altera parte super qua causa vel contemptione domini necoli et syndici comunis pergii deceptus in compositionem partes suas cogendo et detinendo quosdam homines dicti castri ad compositionem faciendam cum domino necolo super dicto et dicta compositio extitit celebrata a dictis hominibus compulsis comunis perusii invitis ... compositionem. Guiduntius et vguitionellus alias dictus goynus filii et heredes

dicti domini guidonis pro comune perusii fuerunt vocati ut venirent factum mandato dominorum potestatis capitanei et comunis perusii in se in ditionem recepturi ut dominus guido olim eorum pater cuius sunt heredes promisit et convenit syndico et hominibus castri predicti quod facere recusarunt pro quibus exbanniti exstiterunt et in banno comunis perusii positi. Dicimus et sancimus penitus statuentes quod predicti Guiduntius et vguitionellus dictus de dicto banno in quo positi sunt minime possint deduci seu ex-

banniri modo aliquo sive causa nisi prius satisfecerint plene et integre cum effectu mandatis dominorum potestatis et capitanei ac comunis perusii ac etiam pregiensibus suprascriptis de omnibus expensis factis a syndico dicti castri eidem et de damnis que sustinuerunt occasione predicta concordia superata facta vel facien da non obstante neque reformatione consilii populi vel comunis et predicta scribatur et ponatur de statuto in statutum populi quotiens contigerit renovari et ipsum capitulum sit precisum et debeat inviolabiliter observari ~~hoc autem capitulum conditum fuit sub anno domini M.CCLXXXVI.~~ Ind. xiiii.

1286

Preterea volumus firmiter statuentes quod omnes et singuli marchiones debentes aliquid dare alicui civi vel comitatensi perusino nisi ei ad suam petitionem satisfecerint exbanniantur et in perpetuo banno comunis perusii ponantur de quo banno exire non possint nec rebanniri nisi primo cum omnibus eorum creditoribus dictis concordaverint. Et nichilominus potestas vel capitaneus et eorum iudices teneantur dictis creditoribus dare ad eorum creditorum petitionem et voluntatem in solutum concedere pro eorum creditis et denariis quos habere debent ab ipsis marchionibus bona que dicti marchiones habent in comitatu perusii

vij

1290

et in tenuta et possessione bonorum ipsorum potestas et capitaneus et commune perusii ipsos creditores defendere debeant ~~et id quod continetur in isto ultimo capitulo fuit conditum in anno domini m cc lxxxx.~~

LI

51 Statuimus et ordinamus quod capitaneus teneatur precise facere requiri omnes nobiles qui non habitant in civitate vel in comitatu perusii solentes fuisse cum perusinis in exercitibus et in aliis servitiis et alios quos voluerit. et scire debeat ab eis et quolibet eorum si volunt esse cives perusii vel non et si volunt facere libram suam sicut alii perusini et solvere collectas et datias et alia servitia facere sicut alii perusini faciunt et responsiones quas predicti nobiles fecerint reducantur in publicam formam scripturam presentibus sufficientibus testibus. Et illi qui responderint se velle fore cives et alia predicta velle facere pro perusinis civibus habeantur et beneficiis perusinorum civium perfruantur. illi vero qui responderint se cives esse nolle vel nolle facere libram et alia dicta pro perusinis civibus nullatenus habeantur et a communi perusii vel pro communi perusii habere non possint aliquod consilium vel iuvamen. Et si aliquis consuluerit vel dixerit quod alicui talium nolentium esse civium vel nolentium facere dicta detur pro communi perusii auxilium vel consilium debeat solvere pene nomine pro vice qualibet. c. lib. d. Et de condempnationibus que fient per formam huius capituli iudex iustitie cognoscere nequeat ullo modo et si iudex iustitie cognosceret inde vel intelligeret. l. lib. d. pene nomine pro qualibet vice solvere teneatur. Et predicta valeant et fiant et observentur ex nunc. s. a die. xj. decembris in antea in anno domini.

mcclxxxvj indictione xiiij.

1286

52 Item statuimus et ordinamus quod ut notarii qui sunt ordinati ad correctionem statuti possint ipsa statuta corrigere statuimus quod potestas et capitaneus qui nunc sunt teneantur quindecim diebus ante adventum novi capitanei et potestatis dare cum effectu statuta et volumina statutorum Marino et Iohanni Guilli et Francisco Bartolomei Cimmati notariis ordinatis ad correctionem statuti ut possint statuta cassanda tollere et vitia facta delenare et nova ponere ut fuit faciendum. Et novum capitaneus et potestas quia est parvum tempus in quo non posset perfici dicta correctio statuti per dictos notarios teneantur octo diebus ante quam intrare debent officium dare partem que non esset perfecta de dicto statuto dictis notariis et post initium eorum officii ut ipsa statuta possint corrigere et aptare et nova scribere et ponere ut fuit faciendum pena. C. lib. d. et hec ad petitionem dictorum notariorum et nec quod in ipsis statutis reperiatur rasura possit per aliquem aliquid opponi pena. C. lib. et eadem pena puniatur quicumque officialis qui contra opponitur admitteret aliquo capitulo non obstante vel aliquo alio. Et quod dicti notarii ordinati ad correctionem statuti scilicet dicti Marinus et Iohannes Guilli et Franciscus Bartholomei et quilibet eorum ipsa statuta teneantur et debeant corrigere aptare et emendare et superflua que multa sunt bis scripta deme tollere et cassare et illa de quibus facta esset executio de quibus de cetero aliquid dandum tollere et delenare de voluminibus statutorum [illegible] perusii et predicti notarii possint impune copiam omnibus exibere ab hodie in antea scilicet ab ultima die augusti pro intrepretatione forma de omnibus statutis novis factis et de omnibus aliis statutis vigentibus in volumine non obstante si non apponentur in exemplo eorum statutum vel in quo libro esset vel aliquo alio in quo legatur. Qui vero quidem predicti prefecerint correctionem voluminum dictorum statutorum pro quod capitaneus potestas ascende palatia superiora et capitaneus ipse diu [illegible] dictam cum quando capitaneus correcti fuerunt aptata ratificata et confirmata die ultimo augusti m cc lxxxvj indictione xiiij et hoc fuit conditum et factum tempore millesimo et indictione et die.

1314

1303

1° 7°

84 Cum in contrata sancti Laurentii sit facta magna habitatio hominum et cotidie fiat. et via qua itur per portam comunis que est iuxta domum heredum Piringelli ad dictam contratam et ad domos et habitationes factas in dicta contrata sit valde inepta et incomoda transeuntibus et euntibus per eam viam. pro utilitate comunis Pisani et hominum porte sancti Angeli statuimus quod offitiales super viis comunis Pisani teneantur in vinculo iuramenti. et ad penam .l. librarum denariorum ~~sin salarii~~ facere cavari explanari et aptari dictam viam quam melius fieri poterit et incipiat a domo ~~quam nuper fecit~~ magistri Iacobus olim de Pisis ~~in dicta via in qua habitat et moratur~~ et veniat sursum ad portam comunis et super actatione dicte vie habeat consilium cum bonis magistris qui bene sciunt facere et aptare vias et si eis videbitur utilius pro dicta via aptanda et facienda possit eam cavari facere ut fuerit oportunum et melius usque ad portam ~~domini Paulelli Ugutionis posita in parochia sancte in dicte vinco~~ ~~nio~~ et predicta omnia fiant expensis hominum qui fecerunt et habent domos in dicta contrata. vel Cassalina et aliorum hominum qui habent domos vel qui habitant in Pastina et aliorum hominum de porta sancti Angeli ad quos spectat utilitas dicte vie. Insuper dictis offitiales ~~dex~~ super viis de aqua nuper invenienda et inveniendam in dicta contrata teneantur facere fieri unum fontem seu unum bonum puteum ad expensas hominum predictorum ad quos spectat utilitas dicti putei. Quod capitulum conditum fuit. In. M.CC.LXXXXVI. Inditione VIIII. Et hoc capitulum fuit correctum. In. M.CCCIII. Inditione prima.

1296
1303

85 Et quia magister Masseus rector de porta sancte Susanne doctor in arte notarie legit et legere intendit audire volentibus institutionum et artis parvula notarie. et civitates et oppida ex doctorum industria et lectura frequentiori colent et fiant per studia virorum illustres et per sciens capescentiam labor excitata clariores. dicimus et ordinamus quod dictus magister Masseus habeat et habere debeat pro lectura quam faciet anno quolibet a comuni Pisano. xxv. librarum denariorum de quibus. s. appodissa fiat et post modum pagamentum per massarium comunis Pisani quos eidem dicti Masseo solvat in vinculo iuramenti. et pena .l. librarum denariorum. non obstante quod inveniretur ordo et alio quolibet in contrarium apparenti. Et hoc capitulum fuit mutatum in multis locis. in. M.CCCV. inditione. III. die penultima iunii ex nunc. Vallitumm.

1305

86 Via qua itur ad villam sancte Lucie de collibus que incipit a fonte sancti Galgani et vadit inter terram domini Guidonis de Corgna et terram Nelloli ~~domini~~ Mathei. et terram domini Iacobi Fuo dei. et terram alterius Cectoli comitis et exit et vadit ad fossatum quod est iuxta terram dicti domini Iacobi Fuo dei et terram Coli Bernardelli et amplietur ubi necesse fuerit usque ad dictum fossatum. et afformetur dicta via ex utraque parte ita quod ipsa via sit ampla. xii. pedibus ad pedem comunis Pisani a formis inter et debeat inbreciari ita quod ipsa via sit et remaneat semper in bono statu dum in delecto antiquo non trahatur et predicta fiant cum tempus yemali dicta via sit ita sordida quod vix per eam transiri et ire potest. et offitiales super viis predicte teneantur in vinculo iuramenti et ad penam. C. librarum denariorum. dictam viam ~~facere~~ facere fieri et aptari ut dictum est per homines comitatus porte sancte Susanne quos ad predicta ~~tenerent~~ actiones et ipsam manuteneri ~~incipi~~ facere ~~ad minus. xv. dies post introitum sui offitii et compleri faciat~~ ~~infra duos menses postquam suum offitium incepit operari~~ non obstante aliquo statuto et ordinamento comunis et populi Pisani et reformatione rectorum que in contrarium loqueretur et de predictis dictis offitiales super viis non valeat absolvi per aliquod consilium comunis vel populi seu adunantia rectorum ~~nec eis terminus prorogari~~ ~~et hoc capitulum fuit conditum. In M.CC.LXXXXVI. Inditione~~ ~~VIIII.~~

1296

87 Et ut dicta via semper sit in bono statu statuimus et ordinamus quod predicta via debeat aptari et inbreciari et aptati et inbreciati manu teneri semper in bono statu per homines ville sancte Lucie predicte. et offitiales super viis predicta fieri facere teneantur ut melius fieri poterit et homines dicte ville predicta fieri facere teneantur sub pena xxv. librarum denariorum. ~~et dictus iudex sub dicta pe~~ ~~na predicta fieri facere teneatur. hec autem. C. fuit conditus. in. M.~~ ~~CC.LXXXXVIII. Inditione XI.~~

Leeddon
1298

88 Cum quedam universitas hominum existentium in pertinentiis vallis Tiberis et ibi existentium ex comitatu et districtu Pisano diversis locis et contratis velit et velint discedere a locis ipsis in quibus habitant et venire ad habitandum ad planum eorum positum in comitatu Pisano iuxta Tiberim et in dicto plano edificatur quod intendunt et volunt facere munitionem et fortilitiam et castrum et universitatem. statuimus quod si dicti homines sponte et voluntarie volent venire ad habitandum in dicto plano et ibi castrum facere vel fortilitiam eorum expensis faciant et facere possint prout eis placuerit salvo quod nulla persona ad predicta cogatur nec cogi debeat si sponte nollet venire et tenere cum eis et si de eorum voluntate processerit ut dictum est capitaneus eis dare possit superstitem ad faciendum fieri dictam munitionem fortilitiam et omnia supradicta. Et hoc capitulum fuit conditum in. M.CC.LXXXXVI. inditione. VIIII.

Leeddon
1296

89 Cum in nocte nativitatis domini et in ebdomoda sancta et in nocte carniprivii consuetum sit magnum carpinum fieri. volumus statuentes quod ~~custodes noctis qui ad brevia eligantur~~ teneantur diligenter custodire in nocte nativitatis domini in nocte diei iovis sancti et diei veneris sancte et sabbati sancti et in nocte carniprivii ita et taliter quod in aliqua dictarum noctium non fiat aliquod carpinum in platea vel foro comunis vel in aliis locis civitatis vel burgorum in banchis capsorum vel mercatorum vel aliorum artificum vel aliis rebus et si fieret debeant ~~assignare~~ ~~et accusare illos qui dictum carpinum dabunt et facient~~ et si non ~~assingnarent et accusarent dictum carpinum de~~ eorum bonis propriis emendare ac solvere compellantur.

1511
1845
140

1295 Et hec capitulum editum fuit in M CC lxxx v. indic tione viij.

[illegible]

90 Vnia coe pusij et spales p ipius cois ac et uniusitates castror et uillar comitatus pusij ex facto et manum nouarum in unum aggrauamtur ordinatoe ps capli inuiolabilit ualitur sanccimus q nulla uia de nouo fi ualeat p comitatum ul districtu pusij nec possit aliq uia noua fi[er]i p offitiales sup uijs ul p potestate ul capitaneu cois pusij ul aliquem cor ul aliquem ex cor offitialibz ul ali quem alium offitialem cois pusij quocuq noie censeat in ul ex qua grauetur ul grauari possit coe pusij ul ali qua p noie ipius cois ul aliqua alia p spalis p ul ali qua uniusitas alicui castri ul uille ul alta comunitatis comitatus et districtus pusij nec sup pdcis et i pdcis nulla nouitas fi ualeat alit ul pt q dcu e nisi dum taxat. Y. inere gales expisse inferius unam p portam que incepte fu nt pfia ualeant et firmi. que uie sut hec. uidelicet i porta sci angeli intelligatur uia de uoltulis que dede at fi et oplen fm q insitat ppli otinetur. in porta e burnea uia noua que itur ad spinam a porta noua dee porte. in porta sce susanne uia qua itu ad lacu p plani carpini. in porta sci petri uia qua itu in [illegible] nu p collinam et in porta solis uia qua itur ad ca strum fossati. et uolumus q pot et capit et cor of fitiales ul alt cor ul ali offitial q ea q in hoc capitulo otinet et alit q in eo otinetur face no debeant nec possint n etiam fi face nec aliquem supstitem mesuratoie ul ex timatorem seu offitialem aliq occaoe pdca face nec elige p eos ul alteru cor ul aliqua int pitam p in possit eis ul alti cor solui ul dari salarium aliq sine minus et si eligerent ul facerent electio no ualeat nec teneat si pro no electo et fco hitu auctoritate ps capli et ptestu talis electionis nullu salariu hre ua leat nec minus nec ei pdci pot capit offitiales sup uijs ul po res artiu ul alt cor ul eor ul altius cor offitiales q ea q i hoc caplo otinetur possit aliquid pponc nec q re femare in aliquo osilio cois ul ppli ul oggatoe rect oru artiu nec de hijs absolucitoe pete et si pponeret ul aliquid reformaret ex nuc p no pposito q reformato hitur et quicquid inde o factu fuit nec uale debeat nec ei obfuai. et pot et capit et offitiales sup uijs et pri ores artiu omia que in hoc capitulo otinetur tnatur hre rata et firma et ea obfuare et executioi madare nec ot ea aliquid oppone ul allegare ul face sub pena cc. libr. den. pro quolibz cor qui o fecerit in pdcis et de pdcis quilibet e possit et ualeat accusator. Pre terea quia multa de occupatioe et exoccupatioe uiaru loquntur capla ad tollendu ambiguitate cui opte tat offitiu supdcum ordinamus q uidices pot et capit qui nuc sunt et erut pro tpa et quilibz cor sint sup questionibus occupationu et exoccupationu omniu uiaru tam publicaru quam uicinaliu ciuitatis comitatus et districtus pusij et possint tnantur et debe ant face et si face et cor offitiu exce in omibz et sin glis cois et mois et capitul loquetibz de occupatioibz ipsar uiaru fm formam capitulor statut cois et ppli pusij et ordinamtor de hoc loquetiu et faciendum menti onem tam circa penas imponendas quam circa alia sic in ipis caplis et cor quolibet otinetur. no obstante q illud capitulu seu capitula seu pars ei ul cor solu m de pot et capit et suis offitialibus ul uid sup uijs faciant mentioem. et hoc capitulum fuit editum in M CC lxxx vij. indictioe. x. 1297

91 Vm quedam uia noua quaitur ad locu fratru mi nor de pusio que finnit iuxta instrata pta cois iux domos dni martholi et uadit usq platea ipor fra tru post hospitale et domos ipius hospitalis sit in cepta repari p locu pdcum eo q comoda et utilis mul tu ut p locu p fatum pficiatur. Ordinamus inbetes inuiolabilit obfuari q guardianus dci loci possit. quem uoluit elige et dare qui hat offitiu a coi pusino repari faciendi et explanari dcam uiam et aptari ut s uidebitur et placebit expesis cois pusij et nichil hominus face tnatur et debeat uiam que declinat et uenit iuxta uia que uenit a domibz tamen coi gual frededi usq ad domu dci tam coi repari face et explan are et adequare bn et diliget expesis cois pusij et dns capit et priores artiu ad peti dci boni hois pro supsti te pdcor opu cui guardiano pfato electi pro expesis fiendis in repationibz dcar uiar si faciat appodissa et intuitu pietatis et ob reuerentia beati francisci de moneta cois si faciat repatoes et pagamtu et si capit et priores negligentes ad pdca fuint ul remissi pu niantur quilibet cor in. xxv. libr. den. coi pusij de eor ppio soluendor et supstes qui fi faciet repatoes et opa pdca ipis pfatis debeat hre a coi pro remunera tione laboris et pro salario dci offitij. xl. s. den. Et hc capitulum fuit editu in. M CC lxxx viij. indict. xi. die xxiij. augusti. ad dci die in antea Valiturus. xxxvj 1298

92 Vm aqua que prouenit de ciuitate in dcis porte solis impediat eclie sce m noue in qua morantur fratres sci benedicti et ueniant in ipam ecliam ita q diuina offitia comode celebrari n pos sunt pcipue aqueo so tpe ordinamus q ematur p coe pusij et de aire ipius cois domus caluntij fumani q e iux domu ipor fratru que fuit onaz dm sancem ad extimationem duor bonor hoim p priores artiu ponendor et q dca domus sci dect et de ipa fiat quedam strata p quam possit et debeat xxxvij

officium de occupatione uiarum [illegible] [illegible] iudices [illegible] Capitul.

dicta aqua immicti et peruenire tali modo quod eclesia dicta ab ipsa aqua ulterius non ledatur. Et hoc capitulum conditum fuit. In MCCLXXXXVIII. Indictione XI. die XXIII. augusti causa die in antea ualiturum.

1298

93 Item in qua per quam itur per planum castri Cuitelle. bo nicomum uidelicet a ponte pactoli usque ad plebem dicti castri sit occupata suprapsam cum foueis factis ab utraque parte dicte vie. ita quod per eam comode non potest ire ordinamus et uolumus quod uicarius supradictis comunis perusii teneatur in castello iuramenti et in pena. XXV. librarum denariorum fa cere ampliari dictam uiam usque in quantitate. XII. pedum et dirigari sic incedatur dicto uidua et spanari et apt ari et hoc fiat expensis hominum castri Cuitelle bonie omnium hominum castri colcelli. castri morlesche castri podii gualdi et sancte crestene. hoc autem capitulum fu it conditum in MCCLXXXXVIII. Indictione. XI. die XXV. augusti a dicta die in antea ualiturum.

1298

94 Cum pulsima Ciuitas munda fuerit et in ea mor antes afetoribus non ledantur uolumus et ordinamus quod clocane que sunt in .V. stratis re galibus ciuitatis et burgorum perusii ampliemtur quod etiam incapetur ultra quam nunc sunt et muretur ex utraque parte et predicta fiant expensis illorum qui habent facere inter ipsas clocanas et quorum necessaria eius fatoria uadunt et decurrunt in ipsas clocanas et hoc fiat usque plateam et forum comunis perusii et ut ipse cloca ne dimici prouenerent. Volumus quod fiat uolta mato num. Quam uoltam et matonatum super ipsam uol tam comune perusii fieri facere suis expensis et expensis dicti comunis fieri debeant per dicta uolta et cum matonatum. Et ad uitandum dictum fetorem ordinamus quod omnes ipse casselle que respondent et uadunt ad ipsas .V. stratas debeant murari et muretentur usque ad tecta domorum et inter quas sunt dicte inter caselle et predicta omnia fiant et fieri debeant de mense nouembris et decembris et si potestas uel capitaneus ad predicta fieri facienda fuit negligens uel remissus soluat comuni perusii de suo salario pene no mine. L. librarum denariorum. et quilibet priorum artium tunc existentium si predicta fieri non fecerit soluat. XXV. librarum denariorum. et potestas Cum uno de suis notariis et capitaneus unum de suis continue mic tere debeant ad circandum et inquirendum si dicte ipse ca selle exclusae uel exepte manebunt nec ne et ad predicta facienda ipsi notarii teneantur et si uenerint uel inue nerit aliquas inter casellas stare aptas ultra duos dies quos duos dies pro remundatione aperire et non aptos manere concedimus sabatur per notarios supradictos uel al terum eorum. et post modum condepnetur contra faciens uel facientes in .X. librarum denariorum. pro die quolibet quo eas tenuit aptas secundo primus precepto illi uel illis cui uel qui bus fuerit quod eas debeant murare sine clausure et de

condepnationibus que fient dictis de causis uicarius ~~supradictus~~ iustitie comunis perusii non habeat ~~cogitur~~ intione rationem hoc autem capitulum conditum fuit. In MCCLXXXXVIII. Indictione. XI.

1298

95 Cum iemali tempore per uillam Ripe uersus terram filiorum ma tole nemo possit pertransire dicimus et ordina mus quod in dicto loco infossato macerie fieri debeat unus pons de bonis lapidibus arena et calce in quo cerne consue uit ubi melius rectius et decentius fieri potest et in cab utraque parte afformentur et aptentur ita quod homines et animalia per ipsum possint bene et libere pertransire. et hec omnia fiant expensis hominum sancti iuliani de Ripa et ad predicta fieri facienda eligantur unus bonus sup stans per syndicum dicte uille qui habeat liberum arbitr ium dicendi ponere et formas fieri faciendi et alia omnia nece ssaria sicut ipsi suprastanti uidebitur expedire. Et predicta omnia potestas et capitaneus seu uicarius supradictus fieri facere teneatur ad petitionem petentis .I. Cum mensem et si aliquis eorum fuit negligens ad predicta fieri facienda de salario suo soluat. L. librarum denariorum. nichilominus predicta fieri faciant ut supra est expressum. quod capitulum fuit conditum. In MCCLXXXXVIII. Indictione. XI.

1298

96 Cum uia que incipit iuxta pontem ne et com um andruti iacobi famuli et uadit et incidit in uia qua itur ad pontem filcinum sit ualde utilis comunis et singularibus personis et ipsa uia refectione reaptatione et reparatione indigeat eo quod est plurimum deuastata. or dinamus quod uicarius supradictus comunis perusii teneatur in castello iuramenti et ad penam. L. librarum denariorum. dictam uiam facere reaptari et reampliari per totum ad minus. X. pedibus ad pedem comunis perusii ubi necesse fuit ita quod bene aptata permaneat dum inde lecto antiquo non tra hatur et predicta fieri faciat dictis uicarius et fiat per homines ad quos spectat utilitas et spectabit dicte uie et eorum expensis. et hoc capitulum conditum fuit in MCC LXXXXVIII. Indictione. XI.

1298

97 Presenti capitulo ordinamus quod nulla uni uersitas nullumque castrum uel uilla comitatus uel districtus perusii possit uel debeat facere nec faciat aliqua ordinamentum in scriptis de bestiis non retinendis in pertinentiis eorum uel districtu uel locis specialiter de pecudibus bobus et porcis et si quod fecerint uel facerent in futu rum sit cassum et irritum et nullius ualoris auct oritate presentis capituli cum fiat et redundet in dapnum et preiudicium perusinorum habentium eorum poderia et possessiones in comitatu qui non possunt ex eis como dum et utilitatem percipere pro ut debet de capris non non retinendis possint facere ordinamenta que uo luerint non obstante dicto. capitulo. ~~Et hoc capitulum fuit conditum. an. MCCLXXXXVIII. Indictione XI. die.~~

1298

xviij. augusti a dicta die in antea perhabiturum.

98. Item quandam aquam seu cursus aque prouenientis et de
currentis per quandam fossatum positum in pertinentiis s
castri correctam in uocabulo fontis scanionis inter res fili
orum uguitionis arcenum et res filii rembrachie iohis de ci
eto castro et alios quincinos dicti loci usque lectum strate ueteris
et ab ipso lecto strate ueteris inferius persistet impedimentis
et rapinis cum uiamis et hominibus qui habent facere circa ipsas res ad dicti
penni et impedimentum in posterum euitandum et ad commod
um ipsorum uicinorum habitum facere circa ipsas res et eorum expensis
fiat et fieri debeant per ipsum lectum strate ueteris et ab ipso
lecto strate ueteris inferius iusus fossati et usque ad i
fossatum quod est inter rem dicti tacomadi michelonie et rem.
siue res leonardi bone de dicto castro quedam forma seu fos
satum per quam siue per quod decurrere ualeat et possit libere dicta
aqua decurrere et deuenire in fossatum et usque in fossatum
seu formam que est inferius inter res dictorum filiorum dicti comma
di michilonie et res expeditam habeat cursum per ipsum locum
sine impedimento. et predicti potestas et capitaneus debeant et te
neantur fieri facere per totum mensem nouembris eorum offitii
sub pena et damno de eorum salario. C. librarum denariorum auferenda et
comuni pisano applicanda si fieri non fecerint et super hoc opere fa
ciendo potestas uel capitaneus ponat et elligat unum suprastitem de
porta sancte susanne qui uoluit qui suprastes iurare debeat et
teneatur dictum offitium et opus bene et legaliter facere exercere et
complere et fieri facere ab illis quibus spectat utilitas et ste
tur et credatur dicto dicti suprastitis et relationi eius dicti illius pro
ius dicti operis et forme seu fossati spectabit utilitas ab
sque alia probatione et penam seu penas imponere possit
idem suprastes non obedientibus sibi et non obseruantibus eius
mandata circa predicta et expeditionem predictorum usque in quan
titate. xxv. librarum denariorum pro quolibet et pro qualibet uice
quam penam potestas uel capitaneus exigere pro comuni teneatur sic eis fuit
impositum per dictum suprastitem et si quod dapnum aliquis conse
quetur patieretur occasione dicti operis eo quod de suo terreno sibi acci
piatur predicto opere et forma illud dapnum sibi emendetur per
illos quibus spectat utilitas ad extimationem et dicti offiti
um predicti suprastitis cui extimationi stari debeant et habeat
et habere debeant pro suo salario dictus suprastes et pro suo
labore dicti operis ab eisdem quibus expense fient soldos de
xl. f. den. hiis non obstantibus aliquo capitulo uel ordi
namento modum loquentibus uel loquente que statuta con
trauenientia in premissis et quolibet premissorum et super dicto ca
pitulum preualeat omnibus capitulis contrariantibus in predictis
Et capitulum fuit conditum in. MCCLXXXVIII. id. xi.

lxxxviij

1298 99 Item uia de massis ab angulo uie sancti benedicti usque
ad stratam publicam qua uenitur a ponte silano ad ciui
tatem sit ... totum fluminis quadit ad
... lemonia fluminis ... et ... deferatur per ...
... et sit ... in toto destructa. ordinamus quod dicta uia

lxxxviij

amplietur reaptetur expediatur ita quod per eam commodum
transitus habeatur et predicta reparatio uie fiat expensis homi
num ad quos spectat utilitas uidelicet per homines et mo
lendinarios uille casole. uille puluiconis et per molen
dinarios uille uitiani et uille blebis sancti sebastiani et
per alios homines ciuitatis pisane qui habent possessiones
circa dictam uiam et faciunt transitum per eandem et ad dictum
opus perficiendum super quo debeat unus ex notariis uero sup
uiis et unus ex illis ad quos spectat utilitas et per eandem
transitum faciat. hoc autem capitulum fuit conditum in MCC
lxxxviij. indictione. xi. Et dictus iudex super uiis
in dicto iuramento et ad penam. xxv. librarum denariorum de suo sa
lario teneatur et debeat aptari facere uiam ab angulo
uie sancti benedicti usque ad molendinum quod quondam fuit iaco
pelli domini pepe per homines ad quos spectat utilitas de uie
ab eo quod incipit quod dictus iudex et est additum fuit in M
CCCviij indictione sexta die. sexto octubris. 1298 1308

100 * Statuimus et ordinamus quod ~~iudex~~ offitiales super uiis te
neatur et debeat ad penam. C. librarum denariorum de suo sala
rio ad petitionem cuiuscumque petentis aptari facere uiam
de lamis existentem inter castrum d... et castrum cassaline
ab hominibus et personis dicte uniuersitatis ~~et explanare~~
~~et imbrecciari facere ab ipsis hominibus et malos passus sine~~
~~fossatos bene aptari facere cum lignamine muro et~~
~~aliis rebus ipsi uie sine passibus conuenientibus necessa~~
~~riis et oportunis et dicte uniuersitates teneantur et de~~
~~beant aptare et aptari facere et~~ incipere et formas i
mitere et imbrecciare dictam uiam ad mandatum fiendum
~~per dictum iudicem ad dictam~~ penam. Et quod dictus ~~iudex~~ offitiales po
ssit et debeat et teneatur grauare dictos homines dicte u
niuersitatum ad omnia super dicta fieri facienda inquirere
et punire et condepnare secundum formam dicti capituli aliquo capitulo
non obstante et hoc sit precisum. ~~et hoc capitulum fuit fa~~
~~ctum in. MCCCviij. indictione sexta die sexto octubris~~
~~et nunc ualitura.~~ 1308

101 Volumus quod ubicumque in aliquo capitulo statuti
pisani uel comunis fit mentio quod ad aliquod offitium eligatur
unus bonus homo comunis fit mentio quod ad aliquod offitium elig
atur et unus notarius quod in eo offitio nullus notarius pro illo
bono homine eligatur nisi solum in offitio notariatus et
si eligeretur non ualeat electio ullo modo. Preterea
uolumus quod quicumque habuerit aliquod offitium a comuni ex quo
habeat uel habere debeat maius salarium. xl. f. den. possit habere
aliud offitium si fuerit electus. Si uero habeat salarium. xl. f.
et ab inde. infra. et si habeat aliquod offitium ex quo habeat uel
habere debeat salarium. usque in quantitatem. xl. f. possit habere
aliud offitium si fuerit electus a. xl. f. supra.

102 De eo quod pisani uel spiales post ultimus de ... Sta
tuimus et ordinamus quod quicumque filius familias

vij.

Item ordinamus quod [illegible] ... [illegible]

~~ordinamus quod quicumque filius familias maior~~ maior .xx. annis conduxerit vel emerit aliquas communitas vel res cois pusii vel fructus vel redditus earum vel ius percipiendi ipsos fructus in totum vel in aliqua parte a comuni vel eius syndico vel ab emptore conductore eorum vel societatem communit fecit cum ipso emptore vel conductore quocumque modo vel cum eo tenuit aliquam partem vel cum eo qui ius habet ab emptore ipsorum ~~vel emptorem vel qui ius habuit ab~~ emptore in tertia parte promisit observare quacumque modo occasione predicta et patebit per plubicam instrumentum manu publici notarii factum teneatur effica citer et cum effectu ad predicta et per potestatem et capitaneum et eorum et quemlibet eorum iudices et alios iudices cois pusii cogi possit et debeat ex ipso contractu et obligatione realiter et personaliter satisfacere de obligatione quam fecit sicut cogi debet cum posset si esset pater familias dum modo contra eum et eius bona tamen fiet et fieri possit executio et processus et non contra patrem vel eius bona vel aliquam aliam personam vel eius bona non obstante hinc capitulo aliquo capitulo vel statuto vel ordinamento precedente vel sequente et hoc ~~capitulum locum habeat~~ valeat et debeat observari pro tempore ~~preterito presenti et futuro. Quod fuit conditum m. cc. lxxxxviij. indictione xi.~~

1298

103 Quia sepe contingat fraudulenter malitia quod cum aliqui breuia obtinentes habent aliquem elligere ad aliquod offitium vel potestatum in concordia vel ~~predicta parte~~ eum non eligunt ut tenentur ad obviandum eorum malitiis ordinamus quod si contigerit aliquem debere eligere in aliquo offitio per aliquos in concordia vel parte eligentium possit eligi per eos qui eligere debebunt ad horam optamte potestatis eligendi usque ad primum ~~sonum~~ campane que pulsatur pro ~~custodia civitatis~~ [illegible] ~~de sero ab inde in antea~~ per eos eligi non possit ~~nec extunc~~ possint tales habentes breuia et potestate ~~ut dictum est aliquem ad aliquod offitium eligendum~~ eligere et si eligerent electio ipso iure sit nullius valoris et non valeat ullo modo. Sed ad portas sive portam in qua et de qua eligi debebit electio reiteratur et ita totiens quotiens contrauentum extiterit debeat observari et de predictis esse possit quilibet accusator. ~~Et nemo possit esse nec eligi in eo offitio offitialis cuius offitii electio esset vel cui electionem facere posset ut dictum est et si eligeretur non valeat electio ullo modo ipso iure si eligatur alius loco sui et si electionem acceperit puniatur in x. libr. et nichilominus privetur offitio sibi dato~~ Super predicta omnia et singula potestas vel capitaneus vel alter eorum sub dicta pena faciat observari et etiam ipsi debeant observare et facere per complere sub dicta pena ~~hoc quidem capitulum fuit conditum m. cc lxxxxviij indictione xi. valiturum donec extiterit immutatum. Et notarius qui scribet dictam electionem post pulsationem dicte prime campane soluat comuni pusii c. libr. den. et ab eo quod incipit et notarius qui scribet etc. fuit additum m. ccc viij. indict. sexta. die fortatibus~~.

1298

1308

104 ~~Item fiat unus pons de bono lingnamine in flumine~~

Cum pons Nestoris existens in pertinentiis Castri Montis Obiani sit destructus dicimus et ordinamus quod dictus pons debeat [illegible] ... ipsius et offitiales ... ipsum pontem reficere reparare ... ad petitionem ... comunitatis

~~nestoris in pertinentiis sive territoriis castri montis ubiani~~ ~~ville spine sancti appolinaris et ville cibaculi expensis castrorum~~ et villarum ~~infrascriptarum~~ quibus vel eorum spectabat utilitas videlicet ~~sancti apolinaris~~ castri montis ubiani ville spine ville cibaculi. ville sancti blaxij de valle castri castilionis de valle ville petrafictе ville fontane de galcis et collis petrosi. ~~et fiat in eo loco ubi melius videbitur et congruentius bonis hominibus eligendis per priores artium et in quacumque parte melius et utilius eis videbitur et quod eligatur et eligi possit unus superstans et unus notarius per duos bonos homines ad salarium per eos constituendum pro ipso opere si faciendo et complendo quod salarium exsoluatur per eos ad quos spectat utilitas~~ et quicquid in predictis fiet per dictos bonos homines superstitem et notarium valeat ac si factum esset per comune pusii et distributio fiat inter dicta castra et villas secundum quod magis et minus utilitas tetigerit unicuique distributione dictorum superstitis et notarii faciendam.

Item fiat sive reaptetur unus pons inter villam spine et sancte ellere expensis hominum ville sancte ellere conpignani et marzolani. ~~hoc autem capitulum fuit conditum m. cc lxxxxviij. indictione xi.~~ Item dicimus et ordinamus quod ville sancti appolinaris [illegible] ... [illegible]

1298

105 Ordinamus et volumus firmiter observari aliquo capitulo statuti cois vel populi vel ordinamento aliquo precedente vel sequente hoc capitulum non obstante quod quilibet habens domum sive muros sive domus in muro et super muro civitatis pusii et que sive sint constructus in muro sive domus existente in muro et super muro civitatis predicto habere paulum sive profellum seu blecones vel lingna et predicti vel aliquis predictorum habuit et tenuit per tempus. xx. et xxx. annorum possit et sit ei licitum predictum paulum sive profellum seu blecones vel lingna habere et retinere reficere et reaptare et reparare et reponere sive reaptari reparari vel reponi facere si oportebit eis et quilibet ~~alio eorum uti~~ sine contradictione cuiuscumque non obstante sitienum vel alia res quod vel que esset in predicto dicti muri et subtus dictum paulum vel blecones vel lingna non esset illius qui domum vel muri domus habet in dicto muro civitatis et proaulum sive profellum vel blecones vel lingna ut dictum est et cum non obstante contradictione vel prohibitione illius vel illorum cuius vel quorum esset terrenum vel res que esset in predicto dicti muri et subtus proaulum et blecones vel lingna existentia in muro domus supius declarate. ~~hoc autem capitulum~~ conditum fuit m. cccl xxxxviij. indictione xi.

1298

106 Cum pontes et vie per quos et quas itur ad castrum plebis in pertinentiis bognaie sint destructi et destructe ita quod transeuntes comode ire non possunt. volumus quod super hiis tractatur expensis hominum contrate prout sibi videbitur reffici et reaptari facere pontes et vias predictas ~~usque ad villam sancti martini de collibus~~ sicut expedit et predicta fieri facere teneatur ~~per totum mensem septembris~~ adque facienda et fieri facienda si fuerit negligens soluere compellatur et soluere debeat de suo salario comuni pusii. l. libr. den. Que via aptari debeat per homines castrorum et villarum qui sunt ac castro

no. de not.

Item [illegible] ... [illegible]

142

plebis usque ad sanctum martinum predictum et afformetur et bene imbreccemtur et aptetur et si est aliqua clausa vel pons qui vel qui impediat ipsam viam dictis modo ipsam vel ipsum faciat removeri et tolli sub dicta pena. hoc autem capitulum fuit conditum

1298 in MCCLXXXVIII indictione XI.

107 Romanus et Ruffinus observari quod vie infrascripte cum sint utiles nimium et necessarie sint in locis pluribus devastate ita quod transeuntium per eas aditus et redditus impeditur debeat aptari afformari silicari siue bretiari prout videbitur superstiti eligendo. Ita quod non destinamur videlicet in porta sancte Susanne via qua itur ad sanctum Galganum .s. a porta Pisanelli usque ad fontem sancti Galgani in porta sancti Angeli via de Voltulis .s. a porta de Voltulis usque ad

in porta sancti Petri via qua itur ad fontem novum .s. a porta usque ad ipsum fontem. in porta Solis via qua itur ad locum fratrum sancti Benedicti .s. a porta qua itur ad dictum locum usque ad fontem Pucci. et eligatur et fiat in qualibet et pro qualibet porta unus superstes et sic faciant aptari dictas vias ut dictum est .s. quilibet viam sue porte ut superius est narratum et fiant supradicte expensis communis Perusii et quia fons qui dicitur fons Pucci de porta Solis qui est ad locum sancte Ugoline est valde utilis transeuntibus et est prope immissionem civitatis vie nove ibi facte qui dicitur Terciatus prope in convenientia ipsi volumus quod dictus fons debeat removeri desuper dicta via predicta et excepte superiori de vie et ita aptari quod transeuntes inde possint comodum recipere et hic ad quod sic etiam eligatur in maiori consilio civitatis unus superstes qui habeat pro suo salario .x. libr. ab hiis quibus utilitas pertinebit et predicta que dicta sunt de dicto fonte fiant expensis illorum ad quos spectabit utilitas de predictis omnia autem que dicta sunt in presenti capitulo capitaneus executioni mandari facere teneatur. Et fuit conditum in MCCLXXXVIII

1298 indictione XI.

108 Via quedam qua itur ad porticellam castri Cantelle Bongonii cum sit valde declina et destructa ita quod homines dicti castri commode per eam cum bestiis ire et redire non possunt. ordinamus et volumus observari quod predicta via debeat aptari s[e]planari dirigari et ad planum reduci quanto commodius fieri poterit ad arbitrium et voluntatem superstitis super hoc ordinandi. Et etiam reaptetur et reperietur quidam fons qui est ibi cum sit utilis valde omnibus dicti loci et predicta omnia fiant et fieri debeant expensis hominum dicti castri et ad predicta fieri facienda ponatur et eligatur unus bonus superstes de civitate Perusii qui habeat ibi suas possessiones ad hoc ut sit bene sollicitus in predictis.

109 Cum via qua itur ad villam novam .s. a ponte Petre Fredo Ingemma usque fontem Pilli et vadit ad dictam villam novam et villam Ulmeti et villam m[...]

[...]

Marcelle. et ad Compignanum et ad crucem sancti Martini et ad Badiam. et Codignanum sit occupata et devastata ita quod homines et bestie per ipsam viam commode sine impedimento ire non possunt. ordinamus quod dicta via videlicet per lectum et cassalinum ipsius vie veteris debeat fieri et dirigari cum formis et aliis necessariis ipsi vie ad modum et qualitatem aliarum viarum novarum ad sensum et voluntatem iudicis super viis communis Perusii et hec fiant et fieri debeant per homines comitatus porte sancti Petri et porte Heburnee. Et predicta dictus iudex super viis fieri facere teneatur per totum tempus sui offitii quod si facere neglexerit solvat et solvere teneatur communi Perusii de suo salario .C. libr. denariorum nomine pene. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXVIII. indictione XII. Preterea volumus non obstante eo quod dictum est superius de ipsa via mittenda per lectum et casalinum vie veteris quod ipsa via mictatur per illum locum per quem videbitur iudici super viis supradicto dummodo fiat ampla cum formis .xv. pedibus ad pedem communis Perusii. Et ea que in hoc .§. continentur fuerunt

1301 in condita. in. MCCCI. indictione XIIII.

110 Cum multi sint obligati et obligentur pro universitatibus castrorum et villarum communis Perusii et aliqui inveniuntur ipsis universitatibus seu syndicis contrahentibus ab ipsis universitatibus pecuniam mutuo tollendam speciale mandatum et aliqui fideiusserunt tam in gravia communis Perusii qua penes creditores et ipsi contraheres et etiam multi recesserunt de ipsis universitatibus et qui remanserunt contendunt satisfacere creditoribus et fideiussoribus non possunt convenire pro debito universitatis singulares personas eiusdem universitatis set eisdem recurrere debent pro satisfatione eis facienda super communantiis eorumdem et sic tam creditores Perusii quam et speciales persone possent decipi in hac parte statuimus quod creditores et obligati pro syndicis universitatum possint convenire et cogi tam ipsas universitates quam singulares personas ipsarum universitatum et omnes illos qui tempore obligationis predicte solvebant seu libram cum eisdem et de eorum bona et iura et super bonis que habuerint detinuerint possiderint ac si ipsi promisissent et hoc locum habeat in omnibus et singulis obligationibus et promissionibus preteritis presentibus

1299 pendentibus et futuris. hoc autem capitulum fuit conditum in MCCLXXXVIIII indictione XII.

111 Cum forma Macantie sit in pluribus et pluribus locis repleta ita quod aquam per ipsam decurrere non potest. Sed decurrit per terras et possessiones circumstantes ipsi forme prope et longe ita quod homines habentes suas possessiones circa dictam formam maximum dampnum patiuntur presenti lege duximus firmiter statuendum quod per capitaneum populi Perusini eligatur unus bonus superstans et legalis qui fodi faciat dictam formam et ampliari ita quod aqua libere defluat et decurrat absque aliquo impedimento et predicta fiant expensis.

hominum habentium possessiones in dicta contrata ad quos
spectat utilitas cum suprascripti habentes possessiones in dicta contrata
debeant in omnibus obedire tam in fodi faciendo dictam
formam quam in aliis omnibus sicut dictus suprastans iniunxerit. Comune
autem qui suprastans eligendus habeat possessiones iuxta dictam
formam et habeat pro suo salario .C. sol. den. et predicta cap
itaneus fieri facere teneatur per totum mensem octubris et si ne
gligens fuerit perdat de suo salario .C. libr. den. hoc autem
capitulum conditum fuit Anno M. CC lxxxviij indictione
xij. die xvij iulij.

112 Quia molendinarii et tractores bladi ad molendina
comitatus pisani fraudem circa eorum artem committunt et
molendinant exhiendo bladum ex mensura eis data ab hominibus civi
tatis pisane et immittendo aquam in dictam mensuram sine
bladum ex quo sequitur maximum dampnum hominibus et personis
mandantibus bladum eorum ad molendina. et similiter domini
molendinorum eo quod magne molendinorum destruuntur et
non durant propter bladum bagnatum quod difficiliter molitur ut
dicta fraus et falsitas non committatur nec committi possit
ordinamus quod si aliquis predictorum aliquid ex predictis commi
serit .x. libr. den. quilibet contra faciens pro vice qualibet
et in emendatione dampni patienti puniatur et compellatur
et cuilibet liceat et possit eos accusare et nichilominus teneant
et debeant omnes molendinarii et tractores bladi ad
molendina duos molendinorum pro fideiussoribus da
re ne dicta fraus et falsitas committatur et teneantur pro
dictis molendinariis et tractoribus ad dictam penam. Et
nichilominus super predictis possit inquisitio fieri nullo obstante
capitulo et maxime capitulo inquisitionum nec aliquo
alio. ~~hoc autem capitulum fuit conditum Anno M CC lxxxviij i
ndictione xij. die xvij iulii.~~ ualiturum ex nunc.

113 Cum pons qui est in rivo in via que vadit ad ca
strum maiorum iuxta fontem novum de porta sancti Susanni
sit devastatus itaque transeuntibus prestat incomodum ordi
namus quod capitaneus pisanus ipsum pontem faciat reaptari
et reparari ut expediens erit expensis comunis et ipsam viam
a porta sancti Andree usque ad ipsum fontem novum
dirigi faciat recta linea et predicta omnia et singula capitaneus
fieri faciat in pena .C. libr. den. Et hoc capitulum fuit factum
Anno M CC lxxxviij. indictione xij.

114 Cum terre et possessiones hominum habentium facere circa mo
lendinum filiorum petri necoli et consortum destruantur
propter inundationem aque transeuntis ad dictum molendinum quod
est in fossato gemine iuxta villam spine. ordinamus quod dictum
molendinum destinatus et destrui debeat et extimatio
facienda de dicto molendino solvant homines et persone quibus
spectat utilitas destructionis dicti molendini habentes facere in
contrata. Arte Buccanelli bonavite suprascriptus sus civitatis
et quod capitaneus et priores teneantur et debeant eligere duos
bonos homines et legales ad extimationem faciendam de molendino pre
dicto et ad imponendum extimationem et expensas destructionis molendini
predicti et quod molendino facta ipsius extimatione et impositione
capitaneus faciat destrui per homines illius ville que propinqui
or est dicto molendino ita quod dicti molendini clausura nec
aliquod impedimento reficiatur nec fieri possit a molendino domini
belmosine usque ad flumen seu fossatum nestoris que
omnia capitaneus teneatur facere et executioni mandare ad requi
sitionem cuiuscumque petentis quod si non fecerit .C. libr. den.
de suo salario comuni pisano solvere teneatur. Qui extimato
res habeant et habere debeant pro eorum salario et remu
neratione extimationis et impositionis predicte .C. sol. den. pro quo
libet de pecunia hominum quibus spectat utilitas supradicta
salvo quod antequam destruatur dictum molendinum fiat solu
tio et pagamentum illi cuius est secundum extimationem que de eo
fiet. et post dicti boni homines extimationem possit libere exigere
impositionem quam faciet secundum formam predictam non ob
stantibus feriis ut eis indebitur. Et hoc capitulum fuit
conditum Anno M CC lxxxviij. Indictione xij.

115 Pro utilitate hominum castri sancte marie ordina
mus quod quedam forma fiat in pectum sancte marie
in loco qui dicitur planum mariti que incipiat a fossato
quod est inter terram comunis pisani et terram iacopelli bruniatii
et deducatur recta linea usque ad pontem qui est in strata
per quam itur ad sanctum lorenzum posita inter terram bartoli gui
donis et ceccoli tadutii et deinde recipiatur et deducatur
recta linea usque ad ponticellum qui est iuxta terram nicolu
tii pacecti et symonelli petri nitii et deinde deducatur
usque ad cannam novam et habeat finem suum. que qui
dem forma sit ampla in pedes ad pedem comunis pisani
et in fundo cuius. iiij. pedes ad pedem comunis pisani
et fiat unus suprastes ad fieri faciendum dictam formam
cum uno notario expensis hominum dicti castri quibus spec
tat utilitas et aliis hominibus civitatis pisane et comitatus
sui quibus dicta utilitas spectaret et habeant pro eorum
salario quilibet ipsorum offitialium .C. sol. den. et quod dicti of
fitiales habeant licentiam faciendi in circa dictam formam per di
ctum locum vel per alium locum unde comodius et utilius
inveniri poterit pro utilitate hominum agiatemtum dicte
forme dummodo incipiatur dicta forma a loco predicto
et fieri debeat ipsa forma de mense settembris et octubris
dummodo extimetur dampnum terrarum per quod ivit et ivens
sa fuit dicta forma et antequam novitas fiat in terreno
alicuius de dicta forma solvatur pretium extimationis illi cuius
dampnum dari debuit in sua re et aliter nulla fiat novi
tas in predictis. et hoc capitulum fuit factum Anno M CC
lxxxviij. indictione xij.

116 Cum civitatibus honor accrescat et personis specia
libus utilitas proveniat ex manutentione ponti
um ordinamus quod pons qui est in flumine tiberis.

1299

1299 S. Mariani

1299

1299

1299

uir castrum fracte filior' ubti quia est ualde utilis et mu
ltis ostitit laboribus sumptibi et expesis p potestate et ca
pitaneu et priores artiu ciuitatis pusij debeant reficere sic
alij pontes qui sut iuxta flumine in comitatu pusij ita q
si necesse fuit debeat ubi expediens erit qn necesse fuit
repari ut no ualeat in aliqua sui pte deuastari seu q.
p aliq impedimi tpe psenti aliquo ul futuro. et q ipi pot.
et capitan. teneantur et debeant ipsum pontem osuari face
in bono statu et prosuatione dci potis omnia fi face que
uiderit ouenire. Saluo q expense fiende in dco ope et po
te ~~et~~ fi fiant hoc modo ~~et tpe pot. ul capit. modo ifrasc~~
pto et no alit ipas fi faciant. s. q medietas ipar' expesa
rum que fient in eo et ci ca soluant et faciant coe et hoies
castri fracte filior' ubti. et aliam medietatem soluant
et faciant coe et hoies infrascriptor locor'. s. castri motis
castri pgij. et tre sci saluatoris et motis acuti. et ut
celerius fiat opus q fi debebit dcam doe dci potis et pro
osuatione ipius unus bonus suprstes p coe pusij eli
gatur qui fi faciat dcm opus. ~~q capitulu fuit oditu~~
~~m. Mcclxxxviiij. Indictioe. xij. fuit tam in osilio~~
~~ipli pus die mercis viiij septebris reformatu ipm ab~~
~~ipa die in antea uale debe ac q obsuari.~~

1299

117 Cum in castro motis ubiam et iuxta castru p dcm sit
magna indigetia aque ad bibedu et sit ibi iuxta
ta quedam uena que dicitur uena de bufalis que de
facili et paucis sumtibi pot oduci iux et an dcm castru
pro maria habitantia ipius castri et omniu de otra
ta. ordinamus q dca uena oduci debeat an ipm ca
strum uidelicet an hospitale existens iux porta dci castri
suptibus et expensis hoim et uniusitatis dci castri et
q fiant sup dco ope faciendo et eligi debeant de ciuita
te pusij in maiori osilio ciuitatis duos suprstes et i.
not ad salarium. C. s. den. pro quolibet cor' q soluat
eis p hoies et uniusitatis dci castri. et hoc c. fuit odi
tum m. Mcclxxxviiij. Indictioe. xij.

1299

118 Pro utilitate publica omniu uolumus q fiat qu
edam uia que ueniat p claustru dni minaldi
gutine positum sup muru cois ciuitatis et p uoita
nictu modica q mediate sequitur dcm claustru et rei
magni calunij et p alias res necessarias pro dca uia
que protendat et ueniat usq ad porticellam capenir
domu filij ace et ante ipam domu et q fiant sup p
dcis ext pro coi et ext res que accipietur pro ipa uia
et pdca omnia fiant expesis illor ad quos spectat u
tilitas. et hoc. capitulum fuit oditum m. Mcclxxx
viiij. Indictioe. xij.

1299

119 Ordinamus et uolumus obsuari nullo alio sta
tuto ul ordinamento precedente ul sequente
hoc capitulum obstante q dns Iudex sup uijs cois
pusij possit et debeat uiuci et fi face uicos seu rebo
chos qui uici seu rembochi ueniant et exeant ad uias
nouas et stratas fcas cois pusij prout eidem iudici
melius et utilius uidebitur ouenire et ea uicos et
rembuchos ueteres quibzcuq psonis eidem melius
uidebitur ouenire da et adiudicare pro eo uidebitur
expedire et q quicquid p eu fiet in pdcis et circa pdci
ualeat et teneat et plenu sortiatu effectu no obstate
aliquo alio oio. hoc quidem capitulu fuit m. Mccl
xxxviiij. Indictioe. xij. 1299

120 Capitaneus seu Iudex sup uijs cois pusij face te
neatur et debeat fi face quedam uia iuxta r
sce sussanne in capa ab angulo eclie sci bndicti usq
ad portam hospitalis ul alibi ad sensu fratru minor'
et hoc capitulum fuit oditu in supra dco. Millo. et
indictione

121 Cum in strata p quam itur ad sanctu Beneginate
existenti in parochia sci symois porte solis r
ante domu nicomanni recabu et suor' manor' sit
necessaria quedam clodaca fi p qua inditiu inmu
ditie intrasellani existentiu in dca strata de domus q
sepius manis et transeutibi reddunt putredines et
fetorem et inturperant dcam stratam. Volumus et or
dinamus q fiat et fi debeat quedam clodaca ad se
sum suprstitis infrascripti p hoies et expesis hoinum
cuium stantiu tam salarij suprstitis q aliaru expe
sarum que hnt in stu an domu dci nicomani et incita
tur p dcam stratam et exitum hnt post cameram ma
rote fabri in uiam nouam que que uenit de ualia
no et q sup dco ope fi faciendo eligatur in pricipio
mesis nouebris pxie sequetis unus suprstes qui
dcm opus pond faciat ad effectu et capitaneus r
futuris seu pot seu alt ipor' et cor' ane ad petiti
onem cuicuq manor' dcor' ad penam. xxv. libr. den.
no obstante aliquo statuto seu reformatione cois q
ipli pus teneantur et debeant pdci omnia et singla
face p oplei et psitare cor' fortia et uinam. hoc. r
aut capitulu oditu fuit m. Mcclxxxviiij indict. xij. 1299

122 Fiat unu brachiu ine i porta solis in loco ualle
none et sumat i stu instrata et angulo rei he
redu paulutij benegnatis et incat p directu usq
ad rem sci iohis deuicato ad sensu iudicis sup uijs
a festo sce m de augusto pxie uetuiro i antea et fiat
p hoies de otrata ut uidebitur dco iudici expesis cui
spectat utilitas. et iud sup uijs teneatur pdcam exe
cutioi mandare ad pena. c. libr. den. et hoc c. fuit o
ditu m. Mcclxxxviiij. Indictione. xij. 1299

123 Statuimus et ordinamus presenti capitulo.

pretio valituro quod si aliquis obtulerit libellum contra aliquam personam in causa civili coram potestate vel capitaneo vel coram consulibus seu aliquem consulum vel coram alio quocumque iudice seu offitiali communis Pistorii et ad eius instantiam citari fecerit per baiulos communis Pistorii semel et bis personaliter vel ad domum ~~et tertio personaliter~~ et peremptorie et dictis diebus ut compareat coram illo iudice coram quo libellus fuit oblatus et talis persona citata non comparuerit per se vel procuratorem ydoneum quod non obstante contumacia vel absentia partis citate procedatur in causa super libelli porrectione modo et ordine infrascripto. videlicet quod iudex coram quo erit oblatus libellus debeat actorem interrogare si credat iuste petere ea que in libello continentur et faciat eum iurare quod animo calumpnie non petat et postmodum procedatur in causa usque ad finem et feratur diffinitiva sententia et sententia que feretur non valeat irritari. proviso quod reus vel persona citata non comparuerit et quod lis contestata fuerit si predicte valeant ~~sententie~~ ac si lis esset contestata vere inter actorem et reum. et intelligatur lis legitime contestata. Si autem predicta persona citata per se vel procuratorem in iuditio comparebit et ei fuerit per iudicem terminus assignatus ad accipiendum copiam libelli et ad opponendum exceptiones que impediunt litis ingressum vel ad accipiendum copiam libelli tantum vel ad proponendas exceptiones et postmodum citatus ut supra dictum est minime comparebit tunc similiter procedatur et procedi possit secundum modum et ordinem supradictum. ~~hoc autem capitulum fuit conditum in MCCCII. indictione XV.~~

124 Cum in comitatu et districtu Pistorii a XX annis citra sint facta plura castra et quotidie fiunt et quolibet castrum et universitas tractatur eminente rapina et maleficia denuntiare ad hoc ut lites cessent super predictis et non sit eis territorium et districtus ordinatum dicimus et ordinamus quod omnibus castris factis vel inceptis fieri in comitatu Pistorii iurisdictio et territorium ordinetur et detur secundum magnitudinem et qualitatem ipsius castri et dividatur et terminetur inter ipsum et alias universitates non obstante si dicatur quod totum fuerit alterius castri vel ville. et hoc fiat per duos bonos homines et unum notarium pro qualibet porta sorte brevium eligendos et ad hoc ut ipsa castra augmententur quilibet qui habet domum in territorio ipsius castri teneatur domum facere intra muros et circum et ibi facere et solvere omnes datas et factiones et quolibet castrum factum vel inceptum fieri vel quod ordinabitur quod fiat per commune Pistorii solvat communi Pistorii datas et collectas et per se firmat et non cum alio castro vel villa. ~~et hoc capitulum fuit conditum in MCCCII. indictione XV.~~

125 Cum iure divino et humano scriptum sit quod quisque iuris in alterum statuit ipse eodem uti debeat et alibi eadem mensura qua mensi fueritis remetietur vobis et Pistorienses in causis civilibus male tractentur in aliis civitatibus castris et locis dicimus et ordinamus quod forensibus in causis civilibus illud idem ius fiat et eodem modo tractentur a Pistoriensibus et ab offitialibus Pistorii et in ministris et umbris [?] eorum sic tractantur aut dicantur Pistorienses ~~et forenses~~ in terra et civitate et loco de qua vel quo est ille forensis qui petit in Pistorio seu sit contra Pistoriensem rationem. et hoc locum habeat in preteritis presentibus et futuris et nunc pro lege servetur. ~~et hoc autem capitulum fuit conditum~~ sub MCCCII. indictione XV.

126 Nullus notarius qui non sit electus ad offitium aliquod communis non possit nec debeat stare ad banchum alicuius iudicis super causis civilibus vel criminalibus ad scribendum aliquas scripturas nec acta dicti iudicis et si stabit ad banchum contra predicta et qui contra fecerit solvat pro vice qualibet C s. d. et in eis per potestatem vel capitaneum condempnetur et de predictis quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni et credatur sacramento accusatoris cum uno teste et etiam de predictis possit inquiri per potestatem et capitaneum cum capitulo inquisitionis non obstante et si capitaneus vel eius offitialis aliquem prohibuerit stare puniatur C libr. den. hoc autem capitulum fuit conditum et firmatum sub anno domini MCCCII. indictione XV.

127 Volumus quod nullo obstante capitulo vel ordinamento potestas et capitaneus et consules quilibet et consules cuiuslibet familie eorum et iudex maior super iustitie civitatis Pistorii syndicentur per homines civitatis Pistorii ut erat consuetum. scilicet per unum iudicem unum syndicum et unum notarium qui eligantur in maiori consilio civitatis et habeat quilibet eorum pro suo salario XL s. den. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCI. indictione XV.

128 Ordinamus quod potestas nec capitaneus nec aliquis eorum vel alius offitialis nisi tantum ~~iudex~~ offitialis potestatis qui est et erit super tabernariis cum potestatis offitium incipit et incipiet in his iudicare possit inter [?] aliquem statutum per communitatem Pistorii causa alicuius recolte accipiende a comitatensibus vel custodium vel promissionum vel syndicorum vel mensurarum quod iustitiarum vel alicuius cautionis tollende pro debito vel gratia sua molendinariis nec pro sigillatura cuiuspiam nec alicuius cautionis. Sed qui est et erit eo tempore possit [?] et cautiones accipere et omnia predicta facere ut in capitulis continetur et sufficiat cautio et sine gratia per unum annum non obstante aliquo capitulo constituto. ~~et hoc capitulum fuit conditum in MCCCI. indictione XV.~~

129 Item statutum est quod potestas et capitaneus et cuilibet eorum offitiales et iudex iustitie ~~et maior~~ communis Pistorii et eius offitiales et priores artium teneantur observare et observari facere omnia et singula statuta ipsius Pistorii et ordinamenta artium sub pena in eis contenta si pena esset determinata. ubi autem pena non esset determinata sub pena L libr. den. pro quolibet eorum et quolibet capitulo et quod de ipsis statutis et ordinamentis observandis non possit peti nec aliqua absolutio fieri per aliquem.

consilio nec in aliquo consilio propon nec reformari nisi si
erit statutum ipsi specificetur in consilio ipsi capitulum de quo
vel quibus petitum erit quod fiat absolutio vel suspensio et inter
sint in ipso consilio .cc. consiliarii et fiat partitum ad bussolas
et pallottas et sint due partes concordes et aliter fieret ab
solutio vel suspensio non valeat ipso iure. Et si erit ordina
mentum artium illo modo fiat et observetur inter rectores ~~et cap
tanos eorum et notificari debeat stantiam partitum super ai fincatia
solepnitate.~~

130 Presenti capitulo diximus statuendum quod consules ar
tium et offitium consulatus eximie et imperpetuum sit cassi
um et vanum et nullius valoris et quod imperpetuum in civitate
pisana consules artium et offitium consulatus non vocentur nec
eligantur nec sint et omnia statuta et ordinamenta et
reformationes et constitutiones que loquuntur de consulibus ar
tium sive de offitio ipsorum consulum artium et facientes et fa
cientia mentionem sive offitio eorum intelligantur et
locum habeant in prioribus artium civitatis et burgorum pisani
presentibus et futuris ~~secundum formam reformationis argenti et
planitie communis pisani facte in presenti capitulis sancti laurentii ut pa
tet manu francisci bartholomei olim notarii reformationum
communis pisani et secundum formam ordinamenti facti per priores
artium ut patet manu dicti notarii. et hoc capitulum fuit conditum
m.ccccij. indictione prima. die xxvi iulii.~~

1303

131 Statuimus et ordinamus quod in tabula in qua est
ex una parte maiestas et figura beati herculani cum
qua artifices pisani in festo sancti herculani veniunt in process
ione ab ecclesia sancti dominici ad ecclesiam sancti herculani cum
luminariis quod ex alia parte dicte tabule fiat et fieri debeat et
depingi magiestas et figura gloriosi et beati marto
ris sancti laurentii prout pulcrior fieri et depingi poterit de
pecunia et avere communis et ipsius pisani. Et hoc capitulum communis et
ipsius pisani teneatur potestas dicti executioni mandare in anno ini
tii et ad penam .c. librarum den. de suo salario suo auferendam ita
quod habeatur facta dicta figura in festo sancti herculani proxime
venturi de mense martii. quod capitulum conditum fuit m.ccc
viij. indictione sexta. die vij octubris.

1308

Diij diij explur

132 Cum in statuto ipsi contineatur quod quedam via fieri
et aptari deberet in burgo sancti florentini a porta sancti
margarite usque ad ecclesiam sancti andree certo modo et ord
ine in ipso statuto plenius continetur et quod omne dampnum
quod daretur alicui occasione dicte viae emendaretur per illos ad q
uos spectaret utilitas et propterea deberet fieri expensis illorum
ad quos utilitas pertineret et dicta via iam facta et missa
sit nec indigeat nisi ut in aliqua parte explanetur
et in aliqua mattonetur et mangna quantitas pecunie
fuit accepta mutuo per illos bonos homines deputatos
ad extimandum domos et ad faciendum fieri ipsam viam
et ad solvendum extimationes domorum que debebant diruj

et discarcari pro ipsa via que pecunia supertus et expen
se facte per eos non dum solute sunt per illos tam de civitate quam
quam de comitatu ad quos pertinet utilitas seu commod
itas dicte vie. Statuimus et ordinamus et reformamus
quod dicta via explanetur mattonetur aptetur et dirigatur
ad sensum et voluntatem iohelli Benevenuti. angliuti
iannis. pellolii francisci et herculani deotiaiuti comandi pu
tii angli gipsii benegnate bartholi notarii expensis illorum
ad quos spectat utilitas dicte vie. qui boni homines et notarius
distribuant et imponant et dividant inter homines civitatis
et comitatus ad quos spectat utilitas dicte vie qui et
quantum quilibet solvat et contribuat in dicta via et pro ipsa
via et quantum illis qui debitum pro ipsa via contraxerunt et con
traherent quibus restituere et solvere teneatur et quod possint ven
dere et concedere casalina scampulos et viam veterem et
terrenum quod remansit tam de via veteri quam de casalenis et
domibus emptis pro dicta via et illi quibus fuit per dictos bo
nos homines et notarium concessum tam de via veteri quam de casa
lenis et domibus emptis pro dicta via teneantur ipsam concess
ionem acceptare et solvere pretium quod ordinabitur per ipsos
bonos homines et notarium. ad petitionem predictorum bonorum hominum
et notarii. vel cui ipsi commiserint et ipsum pretium recipere et exige
re possint ipsi boni homines seu cui commissum fuerit per eos et
pretium quod inde recipient convertere dare et expendere in debitis
iam contractis et contrahendis et in aliis utilitatibus dicte
vie et quod possint ipsas impositiones et distributiones quas fa
cient exigere et solvere et convertere in debitis predictis et aliis
necessariis ipsi vie. Et quod omnis concessio divisio venditio
datio distributio que per eos bonos homines et notarium et que
per dictum notarium scripta reperiantur et quicquid fiet prout
debitum et ordinabitur in predictis et circa predicta vel facienda
ad ea ut apparebit manu predicti notarii valeat teneat et
executioni mandetur per potestatem et capitaneum et quemlibet offiti
alem communis pisani sub pena .cc. librarum den. de eorum salario
solvendorum massario communis pisani pro ipso communi recipienti. et
quod impositiones divisiones et distributiones que fient per ipsos
bonos homines et notarium. et quicquid fiet per eos executioni
mandentur tamquam mandatur et mandari debet instru
mentum confessionis et capitulum quod loquitur de confessi
onibus intelligatur et extendatur et subrogetur contra
omnes quibus impositio fiet per ipsos bonos homines et notarium.
et tamquam si ipsi sponte se obligassent ad quantitates
eis imponendas et de hiis confessionem facere promisisset
Qui boni homines et notarius habeant et habere debeant pro eorum
salario et remuneratione quilibet eorum .c. solidos den. de pecunia
et pretio quod recipient de casalenis scampulis et remansu
ris dicte vie et de pecunia imponenda occasione dicte vie quod
salarium libere et sine .eorum. c. solidos den. de pecunia et pretio quod
recipient de casalenis scampulis et remansuris dicte
vie et de pecunia imponenda occasione dicte vie quod salarium
libere et sine pena possint accipere et retinere non obstante
quod de dicto salario non appareat aliqua apodissa in libro communis

pusij et nō obstante q massarius cōis pusij dcōs dn̄r nō mictere dcōs dn̄ in introytus et exitibus cōis pusij et p dcā omnia que fient. p dcōs bonos hōies et notr̄ uulea et teneant et executori mādemtur p potestatē et capit̄ et quelibet offitialem cōis pusij nō obstante aliq̄ statuto siue ordinamento q in alium loqueretur. et statr̄ conditum fuit sub MCCCIIIJ. indictiōe. ij. a die ultimo iunij ualiturum a dcō die in antea. 1304

133 Xxxv Ut hoc ut ciuitas pusij a turpitudinibus ul fetoribus nō ledatur statuimus et ordinamus q nulla psona audeat ul possit hēre ul retinere in muro seu muris burgor pusij aliq necessariū seu asiū. Et ū exeat turpitudo ul putredo in fossis seu carbonariis ul locis aliis extra muros burgor pusij et quicūq ipm̄ hūit debeat ipm̄ reclaudere ul murare ita et taliter ut turpitudo aliqua nō exeat de p̄dcis sub pena. x. libr. dn̄ et mōdo p pot et capit fiat inquisitio publice et secrete aliquo capitulo nō obstante. dn̄ modo cuilibet sit licitum hēre uolenti aliq asiū ul necessariū intra muros r sine pena facere in dcō muro seu muris pilastrum usq ad terram ul murū cauare et inde in nictere necessr̄ ul asiū et deriuare in fossū ul carbonariam ul aliū locū ita ut palam ab hoībȝ uideri nō possit turpitudo. ~~et hoc capitulum fuit conditum in MCCCIIIJ. indict. ij a die xvij iunij absolis inhi in aliā ueti ualit.~~ 1304

134 Xxxvi Cum ciuitas forni ad quoquendum panem existentes ciuitate et burgis pusij p incendium ignis r multa pericula et dāpna iam fecerint. statuimus et ordinamus q ille ul illi cui est dcū furnū teneatur et debeat facere in domo in qua est dcūs fornū facere et fieri facere caminū ad matones murati sup dcū fornū p q lutus ignis ualeat libere p transire et in dcā domo nō ualeat ignis accendere nec periculū aliud inferre et q inter fornū qui est sup piccardellis teneatur cogere et constringere illū ul illos realiter et psonaliter cui ul quor est dcū fornū ad opa facienda p̄dci ad penam. c. libr. dn̄. et si ille cui est fornū recusaret facere ul fieri facere ad terminū quē dcūs iudex eidem dare teneatur in mense soluere teneatur cōi pusij. xxv. libr. dn̄ et nichilomīnus ipā camina teneatur facere cū effectu et p̄dcū bannum fieri faciat p ciuitatē in dcōdis ita q omnibȝ sit manifestū et p p̄dcis dcūs iudex ad petitionē cuiuscūq petentis possit et debeat et teneatur inuenire notitiam. et de p̄dcis possit inquirere cū promotore et sine promotore et punire et condepnare sm formā dcī capituli aliquo nō obstante et hoc capitulū conditū fuit sub MCCCVIIJ. indictione sexta. 1308

135 Xxxvij Statuimus et ordinamus q futuri priores artium ciuitatis pusij sub pena. l. libr. dn̄. teneatur hēre de tenitu cū bono hoīe seu hoībȝ et psonis cui est portus lauiam qui est in dusio pusij de eligendo ipm̄ portum et ad ipm̄ extimandū ponantur. iiij. boni hoīes duo a pte cōis et duo a pte priuator et sm extimationem quam facient illi ul ille cui ul quor est dcūs portus p potestatem ul capitaneū ad uendendū cōi modis omnibȝ constringatur et hoc capitulū fuit conditū in MCCCIIIJ. mō secunda. 1304

136 Xxxviij Statuimus et ordinamus q cū murus ciuitatis pusij existens in porta solis par scē lucie iuxta domos olim dn̄e simonecte fortis guerre et sup murū burgi scī florentij sit destructus et descarcatus ita q indigeat refectione et reparatione et magna incomoditas oriatur manentibus habitantibȝ sup et subtus dcū murū nisi reficiatur q p̄fatus murus pro euidenti cōis utilitate et magna comoditate manentiū ciuiū statuimus debeat refici et reuniri de bonis et de ere cōis pus et q frēs de penitentia possint et teneantur ipm̄ murū facere refici et reuniri et in refectione ipīus muri possint et debeant expendere usq in quantitate. l. libr. dn̄. de pecunia ipīus cōis et de quibuscūq bonis cōis p̄fati q ad manus p̄dcor fratruū puenissent seu puenient in futurū. statr̄ reformatione seu ordinamento aliquo nō obstante et hoc s. factū fuit in MCCCVIIJ. indict. vi. die. viij. octubris. 1308

137 Xxxix Olimus et ordinamus q capitulū inquisitionū q incipit cū multe inquisitiones et c. nō p̄iudicet aliis capitul statuti cū p̄cedentibus ul sequentibus dcm̄ capitulū in quibus ul aliquo eor continetur q de contentis in eis possit inquiri si de contentis in eis possit inquiri ut in eis continetur nō obstante dcō capitulo. ~~et hoc capitulū fuit factū in MCCCI indict. xiiij.~~ 1301

138 xl Statuimus et ordinamus q omnes et singuli q uendunt allea s calongnas et cepe debeant et teneantur uendere et stare ad uendendū [illegible] pede mercati arcubucho ecclie scē m̄ de mercato et rebuccho filior dn̄i egidij inferius et ad penam. xl. s. dn̄. pro quolibet et quilibet possit esse accusator et possit inquiri p potestatem et capit et quilibȝ eor et contrafacientes punire et condepnare in pena p̄dcā aliquo nō obstante ~~et hoc capitulum conditum fuit in MCCCVIIJ. ind. vi.~~ 1308

139 xli Olimus et ordinamus q nemo audeat ul p̄sumat stare ad uendendū aliquē somariū ul somariam extra mercatū in burgo scī petri. sȝ stare debeant ad uendendū ipōs somarios extra mercatū in campo scī petri int duas portas dcī burgi ad penā. xx. s. d. pro quolibet contrafaciente et possit de p̄dcis inquiri aliquo nō obstante. ~~et h. c. conditū fuit in MCCCVIIJ. indict. vi.~~ 1308

140 Statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presu
mat vendere vel vendi facere mustum addimmutum in
civitate vel burgis Pusii hinc ad festum omnium sanctorum et tam
dictum festum ad penam centum solidorum denariorum pro quolibet contra faciente
et de predictis possit et debeat inquiri per potestatem et capitaneum et quem
libet ipsorum et contrafacientes punire et condempnare ut dictum est
et nichillominus quilibet possit esse accusator de predictis. et hoc ca
pitulum conditum fuit in M.CCCVIII. indictione sexta.

141 Ad honorem et reverentiam omnipotentis dei et gloriose
virginis matris eius et ad reverentiam translationis
Beati marthoris sanctissimi et beati Stephani cuius festum
sit in tertia die kalendis augusti et sequenti die post veniam
que est apud ecclesiam sancte Marie de anglis de asisio prescripti
decreto duximus statuendum quod potestas et capitaneus et qui
libet eorum nec non priores qui pro tempore fuerint teneantur
et debeant in circulo mandamenti et ad penam centum librarum denariorum re
quirere et pro parte communis rogamina facere venerabili patri
domino episcopo pusino ut ob reverentiam predictorum sanctorum et ad
honorem et statum communis Pusii cum omni reverentia de
bita accedere debeat cum clero clericorum civitatis et burg
orum Pusii apud ecclesiam fratrum predicatorum sancti dominici.
apud quam ecclesiam dicta die est venia et quod potestas et
capitaneus et priores artium cum hominibus et artificibus civita
tis et burgorum Pusii et teneantur et debeant ad dictam
processionem accedere apud dictam ecclesiam ad dictam
penam et quod die qua fuit dicta venia sit et esse debeat
dies feriata et quod camere artificum dicto tempore debeant in
claudi et clause esse debeant et quod artifices non debeant
ad dictam penam eorum artem exercere tempore et die qua erit ve
nia et festa supradicta. ~~et qui offenderent aliquem for~~
ensem qui venerit ad dictam veniam in persona vel rebus puni
atur eo modo quo puniri deberet. si offenderetur aliquem
civem pusinum et in ea pena qua puniretur si offe
deretur aliquem pusinum et contra tales offendentes et
de omnibus supradictis possit inquiri per potestatem et capitaneum et
quemlibet eorum cum promotore et sine promotore et
condempnare ut dictum est non obstante aliquo statuto pre
cedente vel sequente. et hoc capitulum conditum fuit in
M.CCCVIII. indictione vi. sexta. die. viii. octubris

142 Statuimus et ordinamus quod iudex superius
teneatur et debeat aptare et aptari facere expla
nare et explanari facere viam qua itur ad fontem
novi populi videlicet ab angulo filiorum michiloctius
que ad portam iuxta domos exspitalis existentis expensis
illorum de quibus videbitur iudici supradictus et quod faciat ap
tari viam que incipit a ponte de colomata usque ad
rem filiorum benvenuti morchetti ab hominibus dicte porte et
ad quos spectat utilitas et ad arbitrium iudicis supradicti. quod s.
fuit conditum sub dicto. M. et indictione.

140 bis Volumus et mandamus quod via que est iuxta rem Nicole
ole nicole Tandini et de Cecoli Hefanesine que venit
a fonte novi populi et fontibus novis usque ad rem filiorum
michelotti cum sit valde destructa et per eam transire
volentes commode transire non possunt quod reaptetur
et reaptari et refici debeat per illas contratas contiguas
quas iudicii iustitie videbitur iuridiciam quod dictam viam
dictus iudex faciat reparari et reaptari per totum mensem maii
proxime futuri sub pena C. librarum denariorum ... per dictam
viam volentes ire et redire cum bestiis et sine ire
valeant quoque [illegible]

143 Statuimus et ordinamus quod iudex superius tenea
tur et debeat extimari facere terrenum quod acceptum fuit
andrutio domini de dotaleone et nepotibus pro fonico nunc
tenendo et quod inventi et fieri debebit et nullum fuit pretium
predictorum quod est in utilitate communis predicto et hoc capitulum conditum
fuit in dicto millesimo et indictione.

144 Statuimus et ordinamus quod massarius communis
Pusii qui nunc est seu pro tempore fuerit ad penam
sui salarii teneatur et debeat emi facere expensis communis
Pusii ~~duas~~ tres lampadas videlicet unam in palatio populi pu
sii ante figuram beate virginis marie sancti bernardi maiorum
et aliam in palatio potestatis ante figuram beate virginis
marie. ~~existentem subtus palatium potestatis ubi ius redditur~~
~~sancti bernardi vero sancti ex ordinamentis et capitulis dictis maio~~
~~ribus constituat~~ et facere in ipsis lampadibus expensas sine
aliqua appodissa domini tamen teneatur prescriptas expensas facere
occasione predicta assignare quolibet mense prioribus artium ad
dictam penam ~~et hoc capitulum conditum fuit in M.CCCVIII~~
~~indictione VI. die X octubris~~

145 Statuimus et ordinamus quod cum dominus Andrutius
angeli de porta sancti petri fuit condempnatus tempore ma
le memorie Ricardi frangepanis olim defensoris et
ipsam condempnationem solvit communi et hominibus sit satisfactum
qui fuerint condempnati communi Pusii per ipsum defensorem et habit
appodissam de ipsa quantitate ... librarum communis Pusii et filii
et heredes dicti andrutii teneantur dare certam quantitatem pecunie
communi predicto pro pensione domorum communis Pusii existentium in vol
tis campi bataliae quod dicti filii et heredes possit et debeat com
putare in camera pro pensione dictarum domorum de illa
quantitate quam heredes dicti andrutii recepere tenentur occasione
dicte condempnationis cum communi predicto et quod massarius communis
possit et debeat et teneatur usque ad dictam quantitatem com
putari cum communi et massario ipsius communis et hoc capituli con
ditum fuit in dicto millesimo et indictione.

146 Et ad hoc ut debita communis Pusii debeant diminui
statuimus et ordinamus quod quilibet cui vel qui
bus fuerint stabilita fructus condempnationum sive poss
essiones et comunantias communis Pusii sive bona exban
nitorum possit sive possint excomputare in illa quantitate
pecunie quam recipere tenetur seu tenentur a communi Pusii
quocumque modo vel causa vel in ipsa pecunia in qua devenire su
bcederet vel subcederent quam cum illa quantitate pecunie
quam communi Pusii tenentur dare occasione dicte promissionis.
et ipsi occasione et quod massarius communis Pusii teneatur et
debeat ad penam centum librarum denariorum excomputare predicta et cum libri
si faciat sibi et quod potestas et capitaneus a dicto massario fa
ciat observari ad penam centum librarum denariorum pro quolibet eorum
et nec qualibet dummodo tamen appareat ipsa pecunia debere
recipere a communi ante promissionem factam sive fiendam.

in quibus locum habet computatio predicta et non de aliis quantitatibus denariorum. quos post dictam promissionem recipere tenerentur a comuni predicto. et hoc capitulum conditum fuit

1308 m. ccc viii. indictione vi.

147 Statuimus et ordinamus quod cum matheolus bocti de Ugubio lanarius qui moratur in porta sancte Susanne et parochia sancti Andree civis perusinus effectus sit in civitate et comitatu perusii et artem suam exerceat in civitate et burgis perusii que non modicum sunt personis et artificibus utilia et velit esse civis civitatis perusii quod ab hodie in antea sit et esse debeat civis perusinus et pro cive habeatur et gaudeat et gaudere debeat privilegio civium perusinorum. cum modo assingnet notariis priorum domum in civitate perusii sive burgis et etiam et vineam in comitatu et districtu perusii et omnia faciat et propter

1308 curat secundum formam statuti et ordinamenti dicti comunis et in ipsis continetur. et hoc capitulum conditum fuit indictione vi.

148 Statuimus et ordinamus quod *officiales* super viis ad penam xxv. librarum denariorum de suo salario teneantur et debeant viam que est in fondo comunis perusii ex burgi porte hebunee a porta de pusteriis usque ad viam maiorem qua itur ad sanctam iulianam et facere eamplari et aptari ab illis personis qui tenebuntur ipsi viam. et in dicta via nullus possit nec debeat proicere aliquam turpitudinem tera vel lutam vel aliud inmonditium ad penam x. librarum denariorum. et quilibet possit esse accusator. et habeat medie-

1308 tatem banni. ~~et hoc capitulum conditum fuit m. ccc viii.~~ indictione vi.

149 Preterea volumus statuentes quod cum multi et plurimi comitatenses habent eorum domos in civitate et burgis perusii et venerant ad habitandum in ipsis eorum domibus et cum advenerunt tunc summi pontificis domini benedicti. pape. xi. vel dominorum cardinalium. seu romane curie residentium eorum famulus ad abitandum in comitatu in locis unde venerunt et ibidem habitaverunt tempore supradicto pro eo quod eorum domus alii fuerunt concesse ad habitandum vel alio tempore extimo et intermani habitaverunt vel habitaverunt in dictis locis quod dictis temporibus pro dicto tempore quo adventus dictorum dominorum extitit in dicta civitate et curie romane et tempore extimo et intermani intelligantur et habeantur ac si in civitate perusii cum tota sua familia habitasset et continuo seu habitaverint in futurum et quod dicta habitatione facta in loco unde venerunt ad habitandum in civitate ante adventum predictorum dominorum et curie romane et extimo tempore et intermanium tali non preiudicet sed intelligatur et intelligi debeat dicto tempore ac si cum tota sua familia habitasset continue in civitate vel burgis in domibus eorum et posquam dicti tales qui venerunt de comitatu et habitaverunt seu habitaverunt in civitate per v. annos

fuit et esse debeant cives perusini et proveniens origina- rius civibus perusii in omnibus habeantur et gaudeant et gaudere debeant privilegio civium exemptionibus et inmunitatibus originalium perusii non obstante aliquo capitulo statuti vel reformationis in contrarium loquentis ad predicta. et hoc capitulum conditum fuit m. ccc viii. indictione sexta. die viii. mensis octubris exeunte valiturum.

150 Ad hoc ut quilibet habeat materiam studendi ad artem iudicatus et notariatus fideliter et legaliter exercendi volumus statuentes quod nullus de civitate vel comitatu perusii audeat vel presumat in civitate vel comitatu perusii exercere ullo modo artem iudicatus vel tabelionatus publice vel secrete nisi primo fuit scriptus in matricula iudicum et notariorum. civitatis perusii et nisi in dicta matricula scriptus reperiatur per notarios consortii civitatis perusii et ad tollendum omnem ambiguitatem volumus quod priores iudicum et notariorum. cum illis iudicibus et notariis quos habere voluerint debeant et teneantur predicte examinare et providere de omnibus et singulis iudicibus et notariis civitatis et comitatus perusii et de legalitate ipsorum et quos invenerint et decreverint esse decentes et convenientes ad predictas artes exercendas illos approbare debeant et ipsos scribi facere per notarios consortii in matricula supradicta alios non quos non cognoverint esse decentes non valeant scribi facere ullo modo et illi qui scripti erunt in dicta matricula possint artem iudicatus et notariatus exercere et operari et eorum scripture et instrumentis plena fides adhibeatur alii non de civitate vel comitatu perusii qui non erunt scripti in dicta matricula dictam artem in civitate vel comitatu perusii nullo modo valeant exercere et si contra fecerit eius scripture et instrumentis nulla fides adhibeatur et quilibet notarius qui erit scriptus in matricula debeat habere penes se scripturam per quam qualiter fuit approbatus et positus in matricula et quod predicta fiant et fieri debeant per totum mensem novembris. et hoc capitulum conditum fuit. m. ccc viii. indictione vi. die viii

1308 mensis octubris.

151 Statuimus et ordinamus quod capitaneus venturus teneatur et debeat expensis comunis perusii facere fieri clusas in fossato subtus campum battaglie ita quod murus dicti campi conservetur integer et non possit destrui dictis muris. ad penam c. librarum denariorum de suo salario. et hoc capitulum conditum fuit m.

1308 ccc viii. indictione vi.

152 Cum cum palatia potestatis et capitanei et domus comunis perusii existentis in platea mercati et maxime palatium potestatis indigeat reparatione ac aptatione.

[illegible]

et aliis operibus ipsis palatiis et aliis domibus incumbentibus
et sit valere comunis comunitati per dictum talis non fiat. presenti
capitulo duximus statuendum quod super omnibus et sin-
gulis supradictis fiendis faciendis et executioni mandandis
sit et esse debeat Ugolinus domini Jacobi de parrochia sancti Marti-
ni de Vinario superstes pro dicto comuni circa opera fienda facienda et
ad omnia et singula que circa predicta viderit et cognoverit
facienda et habeat et habere debeat unum notarium secum
quem possit et debeat eligere et invenire ad scribendum
omnes introitus et expensas sive exitus qui fieri debent
in predictis et ipsarum occasione. et habeant et habere debeant a comuni
pisani pro eorum salario videlicet dictus Ugolinus .xxv. libr.
denariorum in anno. et notarius .c. sol. denariorum. et quod dicti offitiales et qui-
libet eorum possit et debeat sine pena intrare ascendere
palatia potestatis et capitanei et eorum curiam non obstan-
te capitulo statuti quod loquitur quod nullus possit ascen-
dere nec intrare nec etc. in palatia potestatis et capi-
tanei etc. et quod dictus superstes cogatur per dominum capita-
neum ad dictum offitium exercendum ad penam .C. libr. denariorum de suo
salario. Et quia predicta requirunt expensas et denarios pro
ipsis faciendis volumus et decernimus quod fratres de pe-
nitentia superstites et offitiales comunis pisani super bla-
do comunis predicti clusi debeant et teneantur quolibet anno
vendere .C. cabbes grani quando predictum superstitem
fuerint requisiti et quod sine aliqua scriptura sive appo-
dissa teneantur et debeant dare dicto superstiti denarios qui
fient de dicto grano ad penam .C. libr. denariorum quos capita-
neus eisdem superstitibus teneatur auferre et eos dare comuni predicto
aliquo capitulo statuti ullo alio in contrarium loquente
non obstante. et hoc capitulum conditum fuit m.ccc
viij. indictione vj. die .x. octubris.

153 Statuimus et ordinamus quod castrum podii sancti
herculani fieri et compleri debeat et quod in consilio generali
et spetiali civitatis pisane debeat sorte brevium elegi
unus offitialis sive superstes ad faciendum fieri castrum
inceptum in podio sancti herculani. et quod debeant fieri .v.
brevia videlicet pro qualibet porta unum breve et
illi quibus obvenerit dicta brevia possint eligere et vo-
care unum bonum offitialem sive superstitem ad predictum
castrum fieri faciendum et si non erunt in concordia dicti .v.
electionem cum .iiij. ad minus in concordia possint elli-
gere et vocare et si aliter fieret electio non valeat et du-
ret per .vj. menses et de .vj. mensibus in .vj. menses
fiat et procedatur et vadat per portam et illa porta
unde erit electus dictus superstes aliquis non possit eli-
gi nec vocari quousque de aliis portis non fuerit elec-
tus et vocatus et ipsum offitium exercuit et incipiet eius
offitium in kal. novembris proxime venientis. et quod dictus
superstes possit eligere et vocare ad suum libitum et vo-
luntatem unum notarium de civitate pisana sive burgis
qui debeat et teneatur scribere omnia que ad dictum offitium

evenerint scribenda et quod dictus superstes possit teneatur et
debeat cogere et constringere omnes et singulas parrochias
sive villas ad dictum castrum faciendum que dictum
castrum facere inceperunt et quod dicte ville et homines ipsarum
teneantur et debeant obedire mandatis dicti superstitis et
facere et observare et executioni mandare omnia que per
ipsum fuerint iniuncta precepta sive facta ad penam
xxv. libr. denariorum pro vice qualibet quam penam dictus su-
perstes possit et teneatur imponere exigere de facto sine
aliqua condepnatione faciendo prout et sicut eidem super-
stiti videbitur convenire et habeat et habere debeat dictus superstes
pro suo salario .l. libr. denariorum. et notarius .x. libr. denariorum. ab homi-
nibus dictarum universitatum quos denarios teneantur et debeant
eisdem dare et solvere prout et sicut dant alie universi-
tates quibus pro comuni pisano dantur potestates sive sy-
ndici. et quod teneantur et debeant potestas et capitaneus et eorum iudices
et offitiales et quilibet eorum et quilibet alius offitialis
comunis pisani eisdem offitialibus et cuilibet eorum dare au-
xilium subsidium et favorem ad omnia supradicta facienda
et exequenda ad ipsorum petitionem et quod omnes parrochie sive
ville que ad dictum castrum faciendum tenentur debe-
ant et teneantur esse sub uno syndicatu et sub una u-
niversitate et nominentur et vocari debeant castrum po-
dii sancti herculani et ad unum constringere cogantur et
se cogant ad penam .C. libr. denariorum. pro qualibet univer-
sitate sive parrochia et xxv. libr. denariorum pro qualibet spe-
tiali persona. et nullus dictarum universitatum sive pa-
rochiarum seu dicti castri possit nec debeat alibi ire
ad habitandum ad penam .l. libr. denariorum. super quibus
omnibus potestas vel capitaneus debeant et teneantur inquirere et pro-
cedere et de predictis et quolibet predictorum repertum culpabi-
lem cum promotore et sine promotore et condepnare
secundum formam presentis capituli aliquo capitulo sta-
tuti non obstante et maxime capitulo inquisitionum
et hoc capitulum conditum fuit m.cccviij. indictione
sexta die .x. octubris exinde valiturum.

154 Volentes providere de uno bono campanario
pro comuni pisano statuentes ordinamus
quod Vannes Massuti sit et esse debeat campanarius comunis
pisani per .vj. menses proxime venientes incipiendis in kalendis
novembris proxime venientis et finiendos in kal. maii pro-
xime subsequentis. et habeat et habere debeat pro suo sa-
lario a comuni pisano pro dictis .vj. mensibus xxv. libr. denariorum et
unum capucium de scarlacto in quo ponantur
campane in summitate et hoc capitulum conditum fuit
m.cccviij. indictione .vj. die xviij. octubris.
exinde valiturum.

155 Sed quia dictum capitulum statuti de novo factum fuit
sub anno domini m.cccviij indictione vj. die viij
octubris Et capitulum incipit presenti dicto duximus.

cupientes nimium studium reparationis et c. fuit aliquo
non obstante preceo capitulo et c. Qui enim dictum capi
tulum conditum in persona domini filippi de bisana et Nini tibe
rutii de monte melino volumus quod intelligatur veniret
si locum in persona domini filippi domini guidonis de corgna potestatis
castri plebis pro VI. mensibus incipiendis in kalendis nove
bus proximi venturi et finiendis in kalendis maii proxime sub
sequentis et in eius successorem pro aliis VI mensibus su
bsequentibus incipiendo in kalendis maii proxime venientis et finie
dis in kalendis novembris proxime subsequentis et omnia capitu
la statutorum comunis et populi perusii que loquebantur de offit
io potestatis castri plebis tempore dicti domini filippi de bisana
intelligatur et veniniectur si locum in persona predicti domini
filippi domini guidonis de corgna et eius successorem et verum
tantum et hoc capitulum fuit factum et conditum.
auctoritate reformationis consilii populi perusii in MCCC
VIII indictione VI. die XXVIII. octubris.

156 Item quoddam capitulum nuper factum et conditum
fuerit currentibus anni domini. MCCCVIII indictione
VI. die et c. in quo continetur quod nullus calcararius pl
anellarius sive faber audeat vel presumat stare vel ar
tem suam operari iuxta scolas doctorum et c. presenti capi
tulo duximus statuendum quod dictum capitulum non vendi
cet si locum nisi in calzarariis tantum et circa fabros et
planellarios locum non habeat illo modo sed ipsum circa
ipsos fabros et planellanos cassamus et irritamus
et anullamus totum. et hoc capitulum fuit conditum
auctoritate reformationis consilii populi perusii in M.
CCCVIII indictione VI. die XXVIII. octubris.

157 Item quoddam statutum nuper factum fuit curren
tibus anno domini MCCCVIII indictione sexta die
VIII octubris cuius tenor talis est. Volumus insuper
statuentes quod si potestas vel capitaneus vel alter eorum detrent
tulerit vel quocumque modo promulgaverit aliquam
sententiam vel condepnationem contra aliquem et post la
tam et promulgatam sententiam dixerit vel pro
posuerit ipsam sententiam et condepnationem fuisse fa
ctam et latam per eum contra ius vel per errorem et in ipso
dicto et propositione persisterit puniatur et puniri debeat in
tempore sui syndicatus in illa pena et quantitate qua
fuit condepnatus ille contra quem dixerit se contra ius et per
errorem sententiam promulgasse. et teneatur et debe
at potestas et capitaneus et quilibet eorum mandare
re executioni omnes et singulas sententias et conde
nationes per eos vel aliquem eorum datas factas latas et
promulgatas quocumque modo contra quascumque personas
in personis et rebus prout ipse condepnationes iacent sive
iacerent et latae essent vel fuissent de verbo ad verbum
et siquis eorum contrafecerit puniatur tempore sui syndica
tus per syndicatorem comunis perusii ea pena qua puniri

deberet ille contra quem talis executio condepnationis fi
eri debet. salvo quod impunitate et executione ipsius non se pendeat
nisi habet penes se malefactorem. Et dictum capitulum sit
iniquum et posset in civitate perusii scandalum gravare et
etiam per hoc capitulum si inget ab sorberetur exto
to offitium iudicis iustitie. statuimus et ordinamus
quod ipsum statutum sit cassum irritum et nullius va
loris et ipsum ex nunc cassamus anullamus et revo
camus et irritamus in totum. et hoc capitulum fuit fa
ctum et conditum auctoritate reformationis consilii populi.
perusii. in MCCCVIII. indictione. sexta die XXVIII. octubris.

158 Ad evitandum fraudes et deceptiones que sepissi
me contra dictas et speciales personas in dicto pallectam
committebantur. presenti capitulo duximus statu
endum quod si contingerit in palatio potestatis aliquod con
silium fieri in quo partitum sine scrutinium bussullarum
et pallectarum fieri requiratur quod pallecte vel plumbee scul
te ad in marginem griffonis debentur et dari debeant
consiliariis astantibus in ipso consilio per notarium domini potestatis
qui pro tempore erit et si contingerit aliquod consilium in palatio
populi fieri in quo partitum sive scrutineum bussularum
et pallectarum requiratur quod dicte pallecte modo predicto
scultae debentur et dari debeant consiliariis in ipso consilio
existentibus per notarium domini capitanei qui pro tempore erit et
per aliquem alium dari non possint nec debeant dicte pallecte
nisi modo predicto. ~~et hoc capitulum fuit de novo factum
auctoritate reformationis consilii populi perusii in MCCCVIII.
indictione. VI. die XXVIII. octubris.~~

159 Preterea volumus statuentes quod nullus notarius
de civitate comitatu et districtu perusii audeat vel
presumat scribere nec rogari ad bancas malleficiorum dominorum
potestatis et capitanei nec in aliquo palatiorum comunis et populi.
perusii aliquam representationem nec deffensionem alic
uius accusati denumptiati vel inquisiti de aliquo mallefitio
in iuria vel delicto ad penam. XXV. librarum denariorum. pro qualibet
vice et nichilhominus talis representatio vel defe
sio non valeat nec teneat ullo modo sed sit ipso iure
cassa. et nullius valoris. volumus tamen statuentes
quod ipse representationes et deffensiones mallefitiorum scri
bantur et scribi debeant per notarios mallefitiorum dominorum potestatis.
et capitanei sine aliquo premio et mercede et qui
contra fecerit puniatur pro vice qualibet de suo salario
in. XXV. libris denariorum. ~~Et hoc capitulum fuit de novo fa
ctum auctoritate reformationis consilii populi. perusii.
in. MCCCVIII. indictione. VI. die XXVIII octubris.~~

160 Statuerunt et ordinaverunt quod a ponte montis Vb
iani usque ad molendinum ecclesie sancti Remegii po
situm in flumine nestoris et a ponte montis ubia
ni usque ad molendinum quod fuit olim domini saracem positum.

[illegible]

in flumine arne nō possit fieri nec hedificari aliq̄ mole dinum clusam inpoi̅m̄e̅tum siue aliq̄ aliud hedifitium. Et si aliquis in d̄cis fluminibus et locis faciet sup̄ d̄c̄ aliq̄ p̄ctor d̄ns capitaneus cōis pisiī qui est et qui p̄ tp̄r fuit ad petitionem cuiuscumque petentis sub pena. C. libr. dn̄. de suo salario faciat [illegible] molendina inpo inunc̄ta siue hedifitia infra unū mensem a tp̄e petit̄ fc̄e tolli destrui et remouetur ... [illegible] ... exceptis [illegible] dn̄i ... et acceli ... et cor̄ consorti extimetur et extimari deb eat p̄ infra scriptos bonos hoīes. Et saluo et res̄uato q̄ om̄ia alia molendina que sunt in p̄dcis fluminib; et i locis debeant extimari p̄ infrascriptos bonos hoīes dn̄i m.... dn̄s lambertus dn̄i jannis p̄ns symon dn̄i gui dalocti. dn̄s Jacobus ... dn̄s franciscus ... ti et dn̄s andreas magn̄ salue ... et ex aminent u... d̄cā molendina clusc et hedifitia pot uerint ... [illegible] ... fiat et p̄cedat excepto p̄dco molendino dn̄i ... acceli et sotio rum ... debeat extimari sine aliqua deliberatione sapie tum. et p̄dcā extimatio que fiet de p̄dcis soluatur p̄ hoīes ad quos spectat utilitas in quantū d̄cā molendiā et hedifitia tollantur destruantur noīe bonorum hoīm posit ad extimationem p̄dcā faciendam sūt hec. nicola ... et nuccolus ... de porta sc̄i angeli et paro chia sc̄i fortunati et ad quos spectat utilitas statuti ... et declarationi ... bonorum hoīm posit ad exti mationem et declarationem p̄dcā faciendam et q̄ p̄dcā ad quos declarabitur spectare utilitas compellantur de fc̄o p̄ dn̄m capitaneum soluere d̄cām extimationem p̄ ... extimari faciendā ... prout eis contigerit. et hoc capitulum fuit fc̄m et conditum de nouo auctis reform ationis consilii p̄pli pisiī in mccc viii. indictione vi. die ultima octubris. 1308

161 Statuerunt et ordinauerunt q̄ ... fugarelli ha beat et ... debeat recipere cōis pisiī . xii libr. dn̄. pro vi. dieb; quibus stetit in s̄uitio cōis a ... cum prioribus et ambasiatorib; missis ad d̄cām ciuitatem ... p̄ cōe pisiī et q̄ presentes priores ... teneāt et debeant ... fiat p̄ cor̄ ... ad ... de illa quanti tate p̄dcā nō obstante aliquo statuto ul̄ ordinamento in contrarium loquentib;. et hoc capitulum fuit fc̄m et con ditum auctoritate reformationis consilii p̄pli pisiī in mccc viii. indictione vi. die ultimo octubris. ual eat ex nunc.

162 Item statuerunt et ordinauerunt q̄ om̄ia et sing ula statuta et ordinam̄ta fc̄a et condita ul̄ que fc̄a et condita reperientur tp̄e presentium prior̄ i dominio iuris dictionis cōis pisiī ul̄ contra aliquas ul̄ aliq̄ singulares p̄sonas ul̄ singularem p̄sonam noīb; seu noīe p̄prijs. seu proprio expressis ul̄ expresso de aliqua singulari p̄. seu si gularis p̄sone nō ualeant nec teneant et pro nō fc̄is habeantur saluo q̄ p̄dca nō intelligantur nec p̄ns stat utum locum hāt in hijs q̄ sūt fc̄a statuta et ordinata pro reaequaliatione et reformatione status ciuitatis ... et ei districtus et pro reformatione et ... nostri plebis in quacumque forma sit fc̄a. ... saluo et re s̄uato statuto et ordinam̄to fc̄o et condito de mole dinis clusis hedifitijs et inpoi̅m̄tis existentib; i flumine arne et i flumine uescoris sub quacumque for ma sit fc̄m ita q̄ p̄ h statut d̄cā statuta et ordinam̄ ta nō tollantur nec leuātur i aliqua pte sua ... scripta sūt fc̄a et condita ualeant et teneant. Et p̄ d̄cm capitulum fuit de nouo fc̄m auctis reformationis consi lii p̄pli pisiī in mccc viii. indictione vi. die ulti mo octubris. 1308

K3

Statuimus et ordinamus cum quedam forma fc̄a et inmissa fuit p̄ planum bagnarie sine motis frondosi que uocatur forma ... que incipit a uia ... marmorum sive ponticellus et ... ad possessiones monasterii sc̄i petri et repleta ... aqua que fluere consueuit p̄ d̄cam formā ... in ... possessionibus adiacentibus ... justitie cōis pisiī teneatur et debeat d̄cam formam facere ... et cauari largam . xii. pedi bus et profundam . vi. pedibus ad pedem cōis pisiī. Et p̄dca ... faciat expensis ... possessiones ... d̄cam formam et confines d̄ce forme. Et si d̄cus judex fuit negligens in p̄dcis cum fuit requisitus ... libr. ... de suo salario ... [illegible]

1308

CXV

149 87 88 148

1315

VIII liber L° 8°

hec sunt Ordinamenta Statuta et Consignata Artium Civitatis et Burgorum pus[?] fca[?]
correcta ordinata inovata ac etiam approbata et Confirmata p[er] d[ic]t[o]s ...

Ottavo libro
8 carte
148-155

148

1315

Hec sunt ordinamenta statuta et coriginta artium Civitatis et Burgorum Pist. facta correcta ordinata innovata ac etiam approbata et confirmata per discretos viros Massolum domini Boccontis, Cotolum Ranerii, Biglonum Mafutii, Gigium Vgolini, Bugattum Benvenuti, Contem Jacobi, Blasinum Tori, Martinum Ipolitelli, Biccium Bonaspene et consilium bailitie. Quos priores artium Civitatis et Burgorum Pist. et etiam per adunantias dominorum consilium mercatorum, auditorum cabii, Camarii, Calgolariorum et aliorum Camariorum aliarum artium Civitatis predicte et dominorum rectorum artium et artificum ipsius Civitatis et scripta per me Franciscum quondam Bartholomei Cunninati notarium ipsorum dominorum priorum artium et populi Pist. Sub anno domini Millesimo CCCXV. Indictione xiii. Roma Ecclesia pastore vacante. die xxvi. mensis Octubris valitura et servatura in futurum donec mutata fuerint per similes adunantias. Rubrica. Qualiter omnes artifices jurent dare auxilium et favorem Potestati et Capitaneo.

1 ii. In primis quidem dicimus et ordinamus quod omnes et singuli homines universarum Artium Civitatis et Burgorum Pist. debeant et precise teneantur jurare auxilium consilium et favorem prestare et dare iuxta posse eorum dominis Potestati et Capitaneo dicte Civitatis qui nunc sunt et pro tempore erunt et bene et legaliter absque omni fraude et malitio atque falsitate diriguntur et regant dictum Commune Pist. et eius Comitatum et districtum et omnes homines et eius habitantes quemlibet in suo gradu et honore pace tranquillitate et bono statu Communis Pist. cum omni bono et sano intellectu. Rubrica quod omnes artes sint in unum pro bono statu Civitatis.

2 iii. Item dicimus et ordinamus quod omnes homines universarum artium debeant esse et sint in unitate et in uno generaliter et specialiter et teneantur inter se iurare consilium manutenere auxilium et favorem dare et prestare alter alteri ita et taliter quod quelibet ars in bono statu et legaliter faciat suum opus secundum quod dispositum et ordinatum est et fuit in Capitulis universarum Artium et cuiuslibet artis. Rubrica. De Artificibus inventis in Falsitate.

iiii. Item dicimus et ordinamus quod si aliquis de dictis artibus inventus fuerit in aliqua falsitate, vel fraude, vel prodimento quod esset contra Commune Pist. vel ordinamenta artium consentiendo vel tractando predicta vel si fecerit contra predicta fuerit dominus prioribus et rectoribus artium puniatur maxime. Et si aliqua ars vel seminaverit zizaniam vel discordiam inter alias artes homines dicte artis C. lib. denariorum solvere teneantur. Et si contra Commune Pist. fuerint puniantur in persona arbitrio priorum et rectorum artium. Rubrica quod priores

4 v. Item dicimus et ordinamus quod si aliqua discordia vel rixa apparuerit inter artes et artes artium et rectores regiminis artes universarum artium priores artium et rectores teneantur et debeant ipsos discordantes revocare et artifices discordantes et ad concordiam et concordare et pacificare et ipsas artes ad concordiam reducere pro posse et dicte artes teneantur et debeant et dictam reductionem homines ipsarum artium facere obedire et stare preceptis priorum et rectorum artium et quicumque non obedierint prioribus et rectoribus artium et eorum precepta non fecerint si fuerit specialis persona puniatur xxv. lib. denariorum. Et si fuerit ars puniatur nomine pene C. lib. denariorum et hoc Capitulum sit preciosum. Rubrica qualiter artifices debeant tenere credentias eis impositas et de pena contrafacienti.

5 vi. Item dicimus et statuimus et ordinamus quod quecumque fuerit imposita credentia alicui artifici vel artificibus per priores et rectores artium pro honore et utilitate Communis Pist. et dictarum artium ipsam credentiam debeat teneri per ipsos artifices et etiam rectores quibus imposita fuerit. Et quicumque artifex non tenuerit credentiam sibi impositam solvat pene nomine xxv. lib. denariorum. Et si priores vel rectores non tenuerint et clarum fuerit Communi Pist. duplicem penam solvere teneantur. Rubrica quod nullus sit de aliqua parte Gelforum vel Gebilorum et de pena.

6 vii. Statuimus et ordinamus pro bono statu statu Civitatis et Comitatus Pist. ut Civitas Pistorii et omnes habitantes in ea sint stent et perseverent in pace et statu et tranquillitate quod nullus de Civitate Comitatu et districtu Pist. possit esse in aliqua parte Guelforum vel Gibilinorum nec audeat vel presumat facere nec sit facere aliquam iuram vel conspirationem vel ordinamentum vel congregationem vel conventiculam nec eas partes seu eorum nominare nec eis ire contra aliquam curiam per parte vel eorum partis contra honorem et bonum et pacificum statum totius Civitatis et Comitatus et districtus Pist. ac contra dominos potestatis et Capitanei Civitatis predicte qui nunc sunt et pro tempore erunt. Qualitercumque autem contra predicta vel aliquod predictorum fecerint Potestas et Capitaneus contrafacienti vel contrafacientibus auferant pro unaquaque vice pene C. lib. denariorum. priuetur insuper et nunc toto tempore vite sue omni beneficio et officio Civitatis Pist. Et si aliquis notarius Civitatis aut Comitatus Pist. inventus fuerit scribere ordinamentum supradictarum rerum et contra scripturam vel scribet dictum ordinamentum solvat et solvere teneatur Communi Pist. pene nomine CC. lib. denariorum. quas si solvere non poterit ei manus dextera debeat amputari. Et potestas et Capitaneus sibi faciat amputari. Et privetur nichilominus omni officio et beneficio Communis Pist. toto tempore vite sue. Ille vero in domo cuius talis adunantia vel congregatio vel conspiratio vel conventicula aut ordinamentum fieret si eo sciente fieret et postea ad

aures eius pervenerit et comuni Pistorii non denuntiabit domino potestati, C lib. debeat sustinere. Quicumque autem est capitaneus
aut capitaneatum receperit de aliqua parte vel alicuius capitaneus, CC lib. den. comuni Pistorii solvere teneatur. Et si aliquis villam
seu masnadam faceret que possit in preiudicium comunis Pistorii redundare et capi poterit, capite puniatur et
eius avere et ipsum avere deveniat in comune. Et si capi non poterit, in perpetuo banno comunis Pistorii ponatur et ex-
bapniatur. Et sindici vel iudex iustitie comunis Pistorii seu alii officiales comunis Pistorii de condempnationibus que
fient ... scripturas et inscriptiones non possint se intromittere ullo modo. Et si se intromiserit, C lib. den.
pro qualibet vice comuni Pistorii solvere teneatur. Et domini potestas et capitaneus et quilibet eorum possit teneatur et debeat inquirere per
... personas et investigare et veritatem invenire de omnibus predictis et singulis et de ... eorum ... rema-
neat in potentia dominorum potestatis et capitanei. Et si predicti potestas et capitaneus seu aliquis ipsorum fuerit negligens de predictis
et singulis, C lib. den. quilibet ipsorum comuni Pistorii pro qualibet vice solvere teneatur. Et nulla persona cuiuscumque conditionis sit de ci-
vitate comitatu et districtu Pistorii vel aliunde audeat vel presumat facere vel per aliquem fieri facere in civitate comitatu
et districtu Pistorii nec permittat fieri cum presentia aliquam vel ullam adunantiam gentium et conspirationem seu conventiculam aliquorum
forensium Guelforum vel Gibellinorum vel aliorum hominum causa turbandi bonum et pacificum statum civitatis et comitatus
et districtus Pistorii vel iniuriandi vel offendendi aliquem de civitate et comitatu vel districtu Pistorii. Et bona et res alicuius.
Et si adunantiam conspirationes vel conventiculam faceret vel fieri faceret vel permitteret fieri in comitatu et districtu Pistorii vel
aliqua parte seu loco ipsius comitatus ultra sex forenses non habitatores civitatis et comitatus Pistorii et predicta omnia fieret in
domo sua predictis de causis vel alicuius capitaneus puniatur consentiens in mille lib. den. comuni Pistorii per dominos pot. et capit.
vel alterum eorum. Et domus in qua fieret predicta vel aliquod predictorum funditus et radicitus diruantur et destruantur. Et quicumque
ad dictam adunantiam venerit et ausus fuerit ire predictis de causis vel alicuius capitaneus puniatur et condempnetur comuni Pistorii
pro predictis per dominos pot. et capit. vel alterum ipsorum in CC lib. den. si fuerit civis vel comitatinus civitatis et co-
mitatus Pistorii vel districtus. Et si fuerit forensis non habitator civitatis et comitatus et districtus Pistorii qui venerit vel erit
aut est alicuius adunantie facte vel que fieret in civitate comitatu vel districtu Pistorii causa predictis vel causa derobandi
aliquam cameram vel domum alicuius vel res alicuius sive sit civis sive forensis qui causa derobandi venerit vel repertus erit
si capiatur et venerit in fortiam comunis Pistorii pena capitis puniatur ita quod moriatur. Et si capi non poterit et venerit in fortiam
comunis exbapniatur de civitate et comitatu et districtu Pistorii. Et si aliquo tempore in fortiam comunis Pistorii venerit puniatur ut pu-
niri debeat per potestatem et capit. vel alterum eorum in dicta pena capitis ita quod moriatur et ... comunis Pistorii ...

7 Item statuimus et ordinamus pro bono statu civitatis comitatus **R. De pena facientis conspirationes contra statum.** (pertinet huic.)
et districtus Pistorii quod quicumque esset inventus facere conspirationes vel iuramentum vel adunantiam vel congregationem causa
perpetrandi vel seminandi tumultum rumorem vel discordiam vel ... in civitate Pistorii vel contra honorem vel
officium dominorum potestatis vel capitanei vel dominorum priorum artium vel alicuius eorum vel contra bonum et pacificum statum civitatis Pistorii puniatur et
puniri debeat tamquam homicida et qui homicidium commisisset. Et de hiis possit et debeat inquiri ex officio publice et secrete ut de pre-
dictorum dominorum processerit voluntate. Et si quis non repertus fuerit ... ut pena fiat per aliquem ... man-
dataria debeat amputari. Et quicumque fecerit adunantiam rumorem vel gridum malo modo solvat nomine pene comuni Pistorii
CC lib. den. quas si solvere non poterit manum dexteram sibi debeat amputari. Et in predictis penis possint et debeant talia
... vel ordinamenta comuni Pistorii ... Et de condempnationibus que fient predictorum ratione iudex iustitie
vel officiales alicuius comunis Pistorii congnitores non habeant ullo modo. **R. De facientibus rumorem contra statum civitatis et de pena.**

Cupientes providere pro ... utilia ordinamenta et ne in civitate Pistorii ... aliquorum oriatur presenti capitulo perse-
volumus observari. Statuimus quod quicumque inceperit aliquam mesclam gridum vel rumorem in civitate vel burgis
Pistorii unde rumor et tumultus insurrexit vel oriretur in civitate Pistorii vel burgis capite puniatur ita quod moriatur et
omnia bona eius fiant comunis Pistorii totaliter publicata et ... teneatur ut dictum est. Et si aliquo tempore aliquod gridum vel tu-
multus vel rumor quocumque oriretur in civitate Pistorii quilibet ... de ... iudicibus et notariis cum armis et sine armis ven-
ire et currere debeat ad dominos priores artium qui pro tempore erunt et ad dominum capitaneum populi et dare eis auxilium consilium
adiutorium et favorem. Et qui iverit ad aliquem alium preterquam ad priores ... excepto ad priores domini Filippi capitanei ... populi ut
... puniatur in ... lib. den. comuni Pistorii solvendarum. Preterea volumus et ordinamus quod nullus marchio comes capitaneus
sive miles vel alius de progenie militum qui possit esse de consilio populi Pistorii tempore alicuius rumoris ... tumultus

Conspiratores . iuratores. vij

Rumores vel gridum.

viij

Rumores.

et discordie occurrat et trahat cum armis vel sine armis pedes vel eques ad plateam vel forum comunis vel ad aliquas ex stratis regalibus. Et si esset tempore inceptionis tumultus vel discordie statim redeat domum suam et inde non possit se discedere quousque rumor tumultus vel discordia remanserit et qui contrafecerit puniatur in avere et persona et exbanniatur et condempnetur pro traditore comunis pistorii dummodo predicta non intelligantur in iudicibus et notariis civitatis pistorii. Rubrica de pena

Nullus aliquis motu proprio vel instigatione dyabolica arma capiat vel sumat contra comune et populum. Rubrica de tenentibus vel portantibus arma populi pistorii et de

populi pistorii seu arma ipsius. Statuimus et ordinamus quod quicumque in tantam furoris audaciam devenerit quod alius et de potestate pal... Liiij

ut proprie contra arma comunis vel populi pistorii capiat vel trahat vel portet seu portari faciat sine licentia dominorum ma...

consensu ac voluntate dominorum potestatis et capitanei et dominorum priorum artium et sine deliberatione generalis consilii capite puniatur

ita quod moriatur et omnia sua bona sint ipso iure comunis pistorii et habeatur pro traditore comunis et populi pistorii et de intelligantur

et intelligi dicimus de potestate vel habere arma populi vel comunis et incorporari. Et aliqui portandi dicta arma in ipsis nullo modo lic-

entia concedi possit. Qualiscumque autem secuti fuerint aliquem qui dicta arma vel aliqua eorum portaverit seu portari fecerit

si fuerit de magnatibus puniatur in mille libris denariorum et si fuerit de populo puniatur in quingentis libris denariorum. Predicta quicumque pro prioribus

artium cum deliberatione generalis consilii dederit aliquod insigna aliquem vel in manibus alicuius posuerit ad arma comunis vel populi

pistorii vel ad arma ipsius puniatur capite et omnia sua bona sint comunis pistorii et habeatur pro traditore comunis et populi pistorii et omnes

ex se descendentes per lineam masculinam usque in tertium gradum non possint vocari nec assumi ad aliquod officium benefici-

um vel honorem comunis vel populi pistorii dummodo arma ipsius cum licentia vel sine licentia sub dicta pena nullus portare presumat.

Et si quicumque venerit in plateam vel forum comunis pistorii vel ad aliquem alium locum publicum in civitate vel burgis pistorii cum

aliquo insigna penone vel bandeiria sine licentia dominorum priorum artium et deliberatione generalis consilii capite puniatur

ita quod moriatur et omnia sua bona sint ipso iure comunis pistorii. Excepto quod predicta non intelligantur in domino Filippo de Bi-

scina qui possit portare et habere vexillum populi et comunis populi ut in capitulo de suo officio legitur plenius declaratur.

Et si vero palmam apportaverit pro bono statu civitatis pistorii simili pena puniatur dummodo quod dicta sint de vexillo

non intelligantur de prioribus artium qui pro tempore fuerint ipsorum possint habere vexillum comunis et populi pistorii sine pena. Qualiter fiat 10

Suppeditatis dominorum capitulis addentes et volentes firmiter observari inquisitiones contra facientes contra capitula dicta

Statuimus quod potestas et capitaneus qui pro tempore fuerint teneantur et debeant ex eorum et de pena potestatis et capitanei si non fecerit.

officio statim ingredi pro predictis et facere cum promotore et sine promotore contra omnes et singulos qui commiserint ad formam

dictorum dictorum capitulorum vel alicuius eorum vel aliquas partes eorum vel alicuius eorum et procedentibus indutiis debeant et tene-

antur ex officio procedere ad terminandum et punire delinquentes vel delinquentes in penis supra denotatis. Et si

potestas vel capitaneus ad predicta essent negligentes vel remissi et non procederent contra omnes et singulos predictos in pu-

... in toto eorum salario per syndicatores comunis pistorii et condempnentur per illos qui ad eorum sindicatum fuerint dicti fuerint

deputati. Et si ex syndicatoribus ipsi non condempnaverint ut dictum est in pena quingentarum librarum denariorum ipso facto debeat per

potestatem et capitaneum condempnari. Et contra ipsos cum promotore et sine promotore ex officio per potestatem et capitaneum in quantum

aliquo capitulo vel aliquo alio non obstante. Rubrica. Qualiter fiant renovationes sacramentorum.

Volumus ordinantes quod renovatio sacramentorum que consueverit fieri per artifices artium civitatis pistorii super 11

contingimentis artium in bono statu civitatis comitatus et districtus pistorii fiat per omnes artifices quarumcumque artium

tam magistros quam discipulos et per omnes artifices de castro plebis et montonis secundum tenorem cedule eis dande per

priores conservatores nomina et pronomina illorum artificum qui vivebunt per notarium artis et priores predicti facere fieri fa-

ciant et recipiant ab artificibus et rectoribus. Et si quis nollet predictum sacramentum prestare solvat pene nomine pro qua-

cumque vice xl. solidos denariorum. Rubrica. Qualiter certa ordinamenta vasariorum sint cassa.

Item statuimus et ordinamus et volumus quod omnia ordinamenta vasariorum in quibus continetur quod quis non debeat facere 12

nec certas fornaces in anno sint cassa et nullius valoris et quod quicumque vasarius de civitate et comitatu et distric-

tu pistorii ipsarum artem debeat exercere toto anno. Et qui contrafecerit solvat pene nomine xxv. libras denariorum. Et si quis predicta vel

aliquis nomine dicte artis fecerit vel ordinaverit ad contra predicta solvat pene nomine comuni pistorii C. libras denariorum et de predictis quilibet

esse valeat accusator et habeat medietatem banni et condempnationis. Rubrica qualiter nec quis non sit rector accedat ad unum locum in traditis

Ordinamus ad hoc ut electores ad electiones priorum pro temporibus non procedant et ordinamus pro prioribus eligendis sit ipsorum locum qui po- 13

nullus qui non sit rectorum tempore quo rectores artium ad locum secundum morem pro prioribus eligendis congregabantur debebit eligi.

bunt in campis loci stari vel mercari presumat vel debeat ullo modo usque ad completam et publicatam electionem priorum et qui contrafecerit C libr. den. pene nomine Communi Pisano solvere teneatur. Et de predictis quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni. Dummodo predicta non vendicet (?) locum in illis qui in ... mercabitur et illis qui recedet ... priorum vel vigintiquatuor (?) ... priores predictos cum sacramento. Rubrica de electione duorum priorum artium et qui possint eligi in priores et qualiter eligatur.

XIIII 14 Priorum priorum artium [illegible] iuncto quod unicuique membri suo capiti videlicet ut unicuique ius tribuatur et iustitia conservetur et avere Communis Pisani utiliter expendatur et de eo avere mero expense fiant et providentibus et utilibus et necessariis fiant Communis Pisani et quod capitula et ordinamenta et statuta Civitatis Pisane observentur et salubris status et pax inter Pisanos conservetur respondeat uniformiter communitas. Pro viva deliberatione statuimus et ordinamus quod per consules et priores Pisanos pro duobus mensibus in kalendis novembris proxime venturis eligantur et inveniantur in scripto modo et forma dicenda boni et legales et sufficientes et ydonei homines de populo et de artibus Civitatis et burgorum Pisane duo de qualibet porta qui sint et appellentur priores populi et artium Civitatis Pisane de quibus decem prioribus semper duo sint de mercantia. Itaque singulis duobus mensibus duo priores sint de arte et collegio mercatorum. Alii autem octo priores sint et esse debeant de aliis artibus et de collegio aliarum artium que in forma sunt scripte. Dummodo illa ars que habebit priores in duobus mensibus in sequentibus duobus mensibus habere non possit vel debeat ullo modo priorem. Ita quod de artibus in artibus deveniat servatis. Et quod nulla ars de dictis collegiis habere possit nisi unum ex prioribus supradictis excepto ut supra dictum est. Dummodo in mercantia quia hic negat vendicare non ut supra continetur. Qui priores duo de mercantia dividantur per portas singulis duobus mensibus. Ita quod de portis unius civitatis priores de mercantia pro duobus mensibus de illis in aliis sequentibus mensibus duobus esse non possint. Ita quod nulla porta in duobus mensibus habeat nisi tantum unum priorem de mercantia. Qui priores sic eligantur et inveniantur. Videlicet quod dicti priores artium Civitatis Pisane octo diebus antequam eorum officium finiatur in loco quo voluerint et ordinaverint faciant consilium et adunantiam rectorum artium consignatim (?) more solito et in ipsa adunantia per ipsos priores vel aliquem eorum de licentia aliorum sociorum proponatur et inter dictos rectores et ab ipsis rectoribus consilium postuletur quomodo et qualiter forma electionis futurorum priorum artium pro dictis duobus futuris mensibus debeat fieri et quod ipsi quilibet modum et formam quam dictis prioribus idem ordinabitur ipsorum futurorum priorum electio sub felici nomine celebretur et fiat, ita tamen quod semper singulis duobus mensibus reiteretur. Minor autem XXV annis prior artium esse non possit ullo modo et si eligeretur electio non valeat ipso facto et si talis electus officium receperit prioratus condempnetur per dominum iudicem iustitie in C libr. den. et removeatur ab officio prioratus. Et iudex iustitie ad petitionem cuiuslibet de [illegible] de predictis teneatur inquirere et receptum [illegible] punire. Et quod dictum est et quilibet de predictis sit accusator et habeat medietatem banni. Nullus autem possit esse prior artium Civitatis Pisane qui non sit oriundus de Civitate vel burgis vel comitatu Pisano nec ad officium prioratus eligi valeat vel assumi. Et quod nullus possit esse prior pro aliqua arte per commune et populum Pisanum et per artibus qui non habet et habuit ab uno anno citra in Civitate vel burgis domum [illegible] et sufficientem et in possessionibus evidentibus ad minus valoris CC libr. et qui non habet et habuit ab uno anno citra in Civitate vel burgis libram ad minus C libr. den. Et quod nullus notarius Civitatis Pisane vel officialis Communis Pisani audeat vel presumat accedere pro electione priorum aliquis librarie alicui et qui contrafecerit puniatur ipso facto in C libr. den. et quilibet sit inde accusator et habeat medietatem banni. Et si contra vel preter dictam formam eligeretur eius electio non valeat nec teneat ullo modo. Et si quis contra vel preter dictam formam electus officium prioratus receptum vel exerceret solvat nomine pene si officium acceptaret C libr. den. pro vice qualibet et ad ut prior operaret vel faceret C libr. den. solvere teneatur. Et in ipsis per dictum iudicem iustitie Communi Pisano sit condempnatus et quilibet inde possit esse accusator et de condempnationibus huiusmodi medietatem Commune habeat et residuum habeat accusator. Qui autem fuerint priores artium Civitatis Pisane a tempore sui prioratus ad tres annos prior esse non possit nec ad ipsum officium eligi valeat vel assumi et si eligeretur eius electio non valeat ullo modo. Volumus etiam quod tempore electionis priorum in ea esse non possit [illegible] debeat priores qui pro tempore fuerint sub pena XXV libr. den. et quilibet possit esse accusator et habeat medietatem banni. Et in dicto [illegible] duo fratres minores [illegible] et notarius priorum et notarius reformationum consiliorum Communis Pisani et unus ex militibus domini Capitanei qui singulis [illegible] faciat fieri eligi priores de peritioribus melioribus et legalioribus artificibus Civitatis et burgorum Pisane. Et [illegible] excepto quod scripti sunt in libris seu matricula alicuius artis Civitatis et burgorum Pisane et non dare voce sua alicui pro se eligendo [illegible] recepisse vel esse rogatus. Et ut in electionibus priorum [illegible] et concedere [illegible] aliquis esse non possit prior artium vel in officio prioratus per formam ordinamentorum in priorem vel prioratus officio eligatur. Et si contra predicta fieret electio non valeat nec teneat immo eam revocare et revocari faciat dominus iudex iustitie iuramento suo teneatur. Et omnia et

singula ordinamenta capitula et reformationes ac statuta que huic provisioni et ordinationi quolibet contradiceret vel obstaret sint cassa et irrita quantum in hiis quibus contradiceret vel obstaret. Item autem dicti electi in priores et antianos suum officium ipsorum teneantur et debeant eligere unum bonum et expertum notarium qui sit notarius eorum et unum iuvenem bonum qui sit provisor populi de pecunia unius ordinamenta de hac materia loquentia providetur. Et priores et notarius et provisor eorum in consilio populi iurare debeant eorum officium sollicite legaliter et fideliter exercere secundum gesta pro notis reformationum consiliorum computabus iuramentum. Et quilibet dare debeat ydoneas cautiones seu recolligas quod promictat facere et curare quod per priores observabuntur quecumque per eos invenirent et sunt promissum et sic ipsorum computabus pro notis iuramento et per utrumque secundum quod supplicat et promissio et obligatio fuerint per eosdem et pro notis reformationum computabilis et dicetur vel pro illa notis quod ad pecuniam vocatur erit vel assumptus. Et illud idem et eodem modo et forma facere debeat notarius priorum et recollectorum. Et nullus ex prioribus qui secundum dictam formam erit electus renuntiare possit vel debeat dictum officium modo aliquo sine causa. Sed omnibus et singulis et contra eorum officium fideliter continue et honeste et honorabiliter exerceant secundum formam statutorum et ordinamentorum et reformationum de eorum officio et observantia eorum officii loquentium pro suo iuramento inviolabiliter debeat observare. Item nullus priorum antianorum possit nec debeat recipere ab aliquo persona in suo officio existente aliquod exenium presente vel donum. Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet C. sol. den. et quilibet non esse valeat accusator et habeat medietatem banni. Item insuper volumus quod nullus priorum antianorum existens in officio prioratus audeat vel possit ire ad brevia aliqua que daret talis consilio. Sed statim cum priores disserent pro brevibus capiendis exire et discedere de palatio in quo brevia dabuntur et dictum palatium non remictet donec fuerint completa data brevia. Et nunc dictorum priorum audit loquentium aliquis qui huic brevi cum aliquis eligendum debet eligere officialem qui debebit eligere. Et qui contrafecerit talis prior solvat pro vice qualibet x. lib. den. et quilibet non sit et esse valeat accusator et habeat medietatem banni. Dum modo quilibet ex prioribus superdictis possit adire dispositio officii ire ad omnia consilia et adunantias pro brevibus capiendis donec ad sex menses sine pena aliqua non obstante et de omnibus contentis in toto hoc capitulo credatur facto accusatoris cum uno teste. Illi vero qui electi erunt priores antianorum secundum modum et formam predictam sint et esse debeant priores antianorum pro communi et populo pisano et artibus et artificibus civitatis pisane per duos menses tunc futuros initiandos die kalendarum mensis sequentis post eorum electionem. Et ordinamento ut inter eos quando et qua forma in electione priorum procedendum sit et eorum electio debeat celebrari subsequenter per duos fratres minores dictorum brevia cum porte venerint priores huiusmodi electores. Et hoc pacto dictorum brevium priorum de quibus in electis esse non debebunt et sic porte venerint ita talis procedatur. Et pacti rectores antianorum et quilibet eorum per se corporaliter iurare debeat super ipsa electione secundum modum et formam traditam de illis solummodo personis quas cognoverint et putaverint magis ydoneas et sufficientes ad prioratus officium exercendum eligere et nominare de bona fama de prudentioribus melioribus et legalioribus artificibus civitatis et burgorum pisanorum continue antea exercentibus secundum formam statutorum seu ordinamento loquentium de predictis. Et facta electione predictorum priorum remaneat occulto donec fuerit publicatum. Item quod priores antianorum stet reducti et quod debeat de se facere copiam.

Quia statuit et solvit communis et populi pisani tota pecunia in manibus duorum priorum antianorum et multo quod sepe differuntur negotia dicti communis et populi [...] et tardari per eorum absentiam quod non sic ordinate ac commode de similiter ut expediret bonis ordinatis sunt excessive communi pisano partim [...] negotia dicti communis augmentetur de bono in melius et specialibus personis satisfieri valeat cum omnis pro honore et statu dicti communis et populi. Statuimus et ordinamus quod dicti priores antianorum presentes et eorum notarius et qui fuerint in futurum continue de die et de nocte stare morari et esse debeant similiter in domibus populi in quibus priores sunt soliti congregari et morari vel aliis domibus ad hoc ut sollicite intendant circa negotia communis et populi pisani et in ipsis domibus facere continuam residentiam et ibidem vivere et stare expensis communis pisani. Et massarius communis pisani pro victualibus ipsorum priorum presentium et futurorum et eorum notarius possit et teneatur et debeat expendere et expensas facere de avere communis usque in quantitatem unius sol. den. pro quolibet eorum et quolibet die [...] duorum [...] et ultra pecuniam et eorum victualibus expendere non valeat ullo modo. Et quod de dictis expensis non fiat [illegible] aliqua apodixa pro notarium dominorum capitaneorum nec priorum. Item ut per ipsos priores satisfiat singularibus personis civitatis pisane et comitatus dicimus et ordinamus quod dicti priores antianorum teneantur de temporis copiam facere et stare palam ad audientiam in domibus in quibus soliti sunt morari et addiscitur iam ordinatum duobus diebus qualibet septimana de mane et post nonam s. diebus lune et diebus veneris horis congruis non esset iusta causa impediti et ibidem esse debeant omnes simul vel septem ex eis et audire et intelligere debeant benigne quascumque personas ad eos dicere volentes seu petere volentes et ordinate respondere singulis ut viderint expedire possint et valeant ire ad consilia omnes priores simul vel ad minus septem ex eis et ad

duos pot. Capit ad dnm Epm [et] eius vicarium [et] ad alios offitiales Cois pus cum fuit oportunum ..no..
Et eis [et] singulis q facere [et] ordinare voluerint semper sit [et] esse debeat cos pores presentes vel ad minus sep-
tem [et] ex eis [et] q fiet per sep [et] septe eorum pro [et] ossedeos valeat [et] teneat ac si gesta [et] facta foret p
cos decem pores in ai concordia. Prohibentes eis ex toto sub pena sacramenti [et] sub pena C lib. den. [et] punire
aliquam [et] p non liceat alicui pro exire hostium dicte domus ipsis in officio existentibus n e figura vigis
Gliose. s. n residens judex maleficior ad ius reddendum sine licentia vel ps pozis maioris q prent alius po-
ribus [et] to possit ire cum duob ex sociis suis porib sive uno [et] stet s. actis pro gerunt se foris soti
at ut dem e [et] cum licentia porius maioris q prent alus porib. Rubrica. Qualiter nec qui sit scriptus in matricula

xlv N[16] Nullus ait de Civitate vel burgis aut Comitatu pus possit n debeat esse pozator artis prit eligi i porem.
artium populi Civitatis pus vel ad ipsum offitium porum eligi ne assumi q n sit scriptus in matricula ille
artis cuius oportet [et] fuit p tempus quinque annorum [et] continue dco tpe fuit operator artis [et] scriptus tales dce matricle
per notarium ille sive artis per dcm tps. Et quamquam fuit contra vel pro dictam formam electus porem electio n valeat
n teneat ullo m. [et] de h debeat requiri per judicem justitie palatii secrete prout ei videbitur pa die q fuit
facta electio dnorum porum novorum. Et ad h ut ipse judex possit ipsam inquisitionem facere pores at q pro tpe sunt
i continenti facta electione pdca debeat [et] teneatur vinculo iuramenti [et] sub pena C lib. den. prestiz dare i scriptis ad
judicia noia novorum porum [et] de qb artib sunt electi. Qui judex statim dare nois hius tritas debeat mitte
per camararium [et] notarium ellz artis de qb sunt dci pores [et] eos debeat examinare [et] reddi facte scrip
dcarum inquisitione [et] sic examinatione [et] in h hoc pdca [et] hita [et] recepta testificatione Camaor [et] notarior
artium de qb erunt dci pores electi idem judex iustitie teneat [et] debeat finalem absolutoriam vel condempnatoriam
cassatoris seu confirmatoris ipsorum porum [et] omnibus eos ferre aut receptionem facta per eam atrum eorum offitii
n obstante si permissis processib n fuit sollempnitas [et] ordo iuris servat h firmatio ad pena predicti debeat
per dcm iudicem ut ei visum fuit. Et si dcs iudex ad pdca negligens fuit vel remissus solvere debeat Coi pus
pro vice qualibet de suo salario. C lib. den. Qui Camerarior [et] notarior testificato coram eis capitulis super h hant
pro platre plena per eos primo prestito iuramento. Alia i super contraria statuta [et] reformationes leptes
de examinatione [et] inquisitione porum i sua permaneat firmitate. Rubrica. Qualiter pores provideant ad statum [et] augmentum [et]

xlvj P[17] Priores artium [et] populi super dci solicite intendant ad salutem [et] exaltationem omnia custodia Civitatis
tatem [et] augmentum pacificum [et] tranquilli status cois [et] populi [et] artium [et] artificum Civitatis pus provide-
ant insuper ne aliquibus artificib seu populanib vel aliis violentie vel exactiones inrep fiat per aliquos magistratus vel
per alias [et] ne contra eos fiat impositiones illicite per aliquos offitiales Cois pus vel alias per. Et si invenirint
contra aliquem artificem populanum seu popularib fieri aliquas molestias vel usurpatio iuris suorum curent [et] coram potes
vel Capit de pdcis cognoscat puniat [et] condempnet h formam statutorum [et] ordinamentorum prout eis videbitur convenire.
[et] si fiet contra aliquem per potestatem vel Capitum vel aliquos offitiales cois pus curent q de pdcis abstine-
ant [et] ad ius reducant. ¶ Provideant [et] ad salubrem custodiam Civitatis comitatus [et] districtus pus [et] ut homines
[et] mercatores cum mercib [et] similib personas [et] stratas secure valeant convenire ne aliqui robarie viole-
ntie iniurie aut dapna inferant eis. Et super dca custodia Civitatis comitatus [et] districtus pus possint dci
pores cum sapientib [et] sine sapientib providere [et] offitiales sive offitiales quoscumque [et] unicuique [et] pro tpe necessarios eli-
gere [et] ponere [et] salarium ordinare ut eis videbitur. Et super omnib faciendis ad dcam custodiam [et] super expensis
faciendis circa dcam custodiam ¶ Possint insuper dci pores providere [et] deliberare super facto blade vendende emende
conservande [et] inducende vende [et] faciende in Civitate pus cum sapientib [et] sine sapientib. [et] qui possint tollere
[et] accipere [et] accipi facere pecuniam mutuo sub usuris pro dca blada emenda [et] qui possint pecuniam acquire-
re undecumque quocumque [et] quantitatecumque [et] qualitercumque eis videbitur secundum formam q continetur in ordinamentis in scriberi in quo prohibetur
debitum aliquod fieri pro Coi pus. Et ipsam bladam possint vendere minutatim per modum n precio qui cepta fuit
ut eis videbitur. Curent [et] ut venie districtum pus conducatur blada [et] victualia i Civitate pus ¶ Teneat
q [et] debeat dci pores at facere [et] curare q dnm potestas [et] Capit [et] eorum familie [et] judex iustitie [et] ma-
iores Cois pus [et] qlz alii pro Coi pus cuilibet faciant iustitie complementum. Maleficia puniant [et] condempnat h forma

..nota..
:
De custodia
Civitatis

statutorum et ordinamentorum et reformationum consiliorum comunis et populi Civitatis pistorii et corrigat et observet statuta et
ordinamenta et reformationes consiliorum et ratificet eorum Civitatis pistorii sine diminutione alicuius cum effectu. Teneatur
et potestas et capitaneus expensis suorum dominorum potestatis et capitanei et eorum familias defendere et manutenere pro posse et comunis
pistorii honores et iurisdictiones et iura comunis et populi pistorii et ipsa recuperare cum effectu curet et quod si congregatur
[illegible] comunis pistorii expedire [illegible] expediat et expedire [illegible] fiat et [illegible] causis et litis et
negotiis comunis et populi pistorii secundum formam statutorum et ordinamentorum et reformationum consiliorum comunis et populi pistorii et ra-
tificat eorum Civitatis pistorii cum sollempnitatibus contentis per statuta et ordinamenta. Ita quod non aliter ullo modo.
De nuntiis. Possit et [illegible] nuntios et exploratores pro explorandis [illegible] et rumoribus [illegible] et qui nolunt
et licteras deferendas quando et quotiens eis videbitur expedire et eis facere et massarius comunis pistorii de denariis
dicti comunis eorum magis satisfiet. Et massarius comunis pistorii dictas solutiones facere teneatur ad mandatum quolibet
dictorum [illegible] ad penam x. lib. den. pro quolibet vice. Et capitaneus non [illegible] officialibus non debeat probare vel [illegible]
dictis massarius ne dictas expensas faciat vel solvat dictis nuntiis vel [illegible] ad penam C. lib. den. quas penas
comuni pistorii [illegible] solvere teneatur. Si vero discordia esset vel oriretur inter dictos potestatem et capitaneum teneantur
priores et dictam discordiam ad concordiam reducere omnia [illegible] quam melius poterit. Et predicti domini potestas et capitaneus
teneantur stare eorum compositioni [illegible] ut dixerint et ordinaverint inter eos. Et si quis eorum non paruerit dictis compositioni et
ordinatori perdat de suo salario .l. lib. den. et nichilominus tali compositioni et ordinatori stare debeat et cetera. Et
camerarius comunis pistorii dictas .l. lib. den. de suo salario debeat retinere. Et si [illegible] solutionem faceret
hostia non claudantur. ipse massarius debeat [illegible] et de his reddere rationem. Teneatur etiam domini potestas et capitaneus pro [illegible]
et iudex maleficiorum iustitie comunis pistorii et eorum iudices notarii milites et domicelli et berrovarii et ceteri offi-
ciales comunis pistorii [illegible] dictorum potestatis et capitanei manutenere pro posse [illegible] et honore [illegible] claudere vel claudi facere
eis auditum [illegible] claudi [illegible] benigne recipiant et nullum hostium eis claudatur in aliqua domo palatii
predictorum. Et si contra fuerit palatii predictorum [illegible] v. lib. den. pro eorum sindicatione. Rubrica qualiter fiant
xliij Et ad hoc ut possint melius expediri facta et negotia que fieri expediunt per comune consilia et que ordine et
ex proposito [illegible] in consiliis Civitatis pistorii videlicet in consilio maiori comunis vel consilio populi et de [illegible] consilia cele-
vel rectorum et [illegible] vel adunantia generali [illegible] brandi
Civitatis et burgorum pistorii statuimus [illegible] inviolabiliter observari [illegible] talis modus et ordo fieri [illegible] tali
[illegible] consilia celebranda [illegible] reformationes et stantiamenta in consiliis facienda [illegible] non aliter ullo
modo [illegible] vel fieret aliqua [illegible] vel reformatio et stantiamentum valere non debeat nec tenere
nec [illegible] licet in aliqua reformatione vel stantiamento appareat [illegible] potestas et capitaneus [illegible] priores
et [illegible] absolutum ad [illegible] priorum et domini potestatis et domini capitanei [illegible] faciat bapnum consilium
maioris comunis Civitatis pistorii seu consilium populi et pulsari facere ad consilia comunis seu populi more solito. Et dominus capitaneus
teneatur bapnum facere et pulsari ad consilium rectorum et [illegible] ipsi domini priores et placuerit in [illegible]
[illegible] teneatur et debeat [illegible] priores placuerit consilio maiori et domini capitanei suo consilio populi [illegible]
[illegible] potestas et capitaneus consilio maiori et domini capitanei in consilio populi consilium [illegible]
[illegible] ipsi priores [illegible] voluerint et ordinaverint [illegible] facere reformari. Teneatur et facere
bapnum [illegible] consilia [illegible] sapientium [illegible] consilio [illegible] ipsi priores placuerit in [illegible]
ut [illegible] Et si potestas et capitaneus [illegible] C. lib. den. [illegible] qualibet comuni pistorii sol-
vere teneatur. Post aliquod consilium [illegible] reformationes dicti potestas et capitaneus faciant sine [illegible]
[illegible] pena massario comunis pistorii [illegible] de suo salario retinere debeat [illegible] Et
[illegible] massarius de suo [illegible] solvere teneatur. Et quod [illegible] comunis pistorii non possit nec debeat [illegible]
[illegible] ad aliquod consilium nec [illegible] ad ipsa consilia pulsari possit sine plena voluntate [illegible] priorum
[illegible] vel septem eorum. pena [illegible] qualibet eorum contrafacienti pro quolibet vice .C. s. den. Possit etiam dictus potestas
et Civitatis pistorii [illegible] voluerint adunantiam facere generalem [illegible] proponere que in
dicta adunantia generali [illegible] ad minus duorum

rectores et Camerarii ut in s(upra)s(crip)tis ordinamentis declarat(ur) et de eo quod s(upr)a firmabitur in eos s(upra) debeat partitum ad bussolas
et pallottas et aliter quod fieret in dicta adunantia non teneat ullo modo. Et quod fuit per dictas partes ipsorum Camerariorum obten-
tum et rectorum s(upr)adictorum et misso partito ut dictum est remictatur et remicti debeat ad adunantiam generalem civitatum et burgorum
Perusii pro ut in s(upr)adicto capitulo continetur. Et si contingit quod domini Potestas et Capitaneus seu alter eorum vellet procedere contra aliquos
rectores vel plures et domini priores artium prefatum fuerint omnes vel septem ex eis in concordia et dixerint tali officiali quod non
procedat vel novitatem faciat contra illum vel illos. Et quod vel si procedere vellet non procedat potestas vel capitaneus seu alii
officiales communis Perusii cum dicto prefato facta erit a die facte protestationis ad tres dies immediate sequentes. Et
si contra fecerit puniatur per syndicatores quorum habuerit sindicare in V(c). lib. den. communi Perusii solvendarum ipso facto. Et
si sindicatores predicti non observaverint per dominum Capitaneum pena simili puniantur. Rubrica quod nullus contradicat vel reformet in dampnum communis Perusii vel specialis persone contra predicta.

[xviii] 19 Prohibemus et deliberate plenum capitulo ac consilio duximus statuentes quod nulli liceat dominis prioribus artium nec possit in aliquo consilio populi vel communis nec adunantia rectorum nec aliorum Civitatis
et burgorum Perusii nec in sapientes ad proponendum nec proponi facere reformare vel mictere nec mictere facere ad partitum vel reformare vel re-
formari facere quod esset vel sit in preiudicium communis Perusii nec in dampnum vel lesionem universitatis vel iurisdictionis communis vel [illegible] Perusii va-
leat redundare nec proponere mictere ad partitum nec reformare nec reformari facere aliquid contra aliquem specialem personam pro
sit aliqualiter dampnificari vel ipsius iuribus et iurisdictionibus ledi vel per quam ipsa alicui ledatur vel minuatur. Et
si domini priores artium contra fecerint in predictis et proponendo ponendo ad partitum vel reformando contra id quod dictum est quod dictum dampnificaretur
in tantundem debeant communi Perusii condempnari. Si vero esset specialis persona dampnificata vel suis iuribus defraudata
vel lesa ipsi priores cogantur et debeant resarcire et reddere eam effectum et de omnibus predictis sindicentur et examinentur
et teneantur reddere rationem ad petitionem cuiuslibet petentis et volentis et quod in predictis et eorum contra fecerit tales priores sum-
marie procedatur sine strepitu et figura iudicii litis contestatione et libelli oblatione ut dictum dampnificatum vel lesum preservit
voluntate et eos executio fiat et eorum bonis omni dilatione et exceptione cessante et quod a processu huiusmodi non possit appellari
ad aliquem iudicem Perusinum et si appellatio interponeretur talis non audiatur appellans et quod contra fuerit invalidum nec teneat
ullo modo. Rubrica de pena non obedientis prioribus vel notariis eorum et qualiter littere sigillentur.

[xx] 20 Volumus et quod quicumque non obedierit prioribus artium Civitatis et burgorum Perusii vel alteri eorum in preceptis que eis fe-
cerint ipsi vel aliquis eorum seu alicui servitorum populi de mandato dictorum priorum vel notarii dictorum priorum solvat communi Perusii
pro vice qualibet .xx. s. den. quam penam potestas et Capitaneus sub pena .x. lib. den. de suo auferat et dat relatori eorum
vel alicui eorum vel notarii eorum. Preterea nulla littera mictatur ex parte communis Perusii nec sigilletur sigillo communis Perusii
sine licentia dictorum priorum artium quorum prolegatur coram prioribus novitatis. Et si aliqua littera mictteretur ad Civitatem Perusii
nulla responsio super ipsis fiat sine licentia dictorum priorum sed statim per potestatem et Capitaneum examinetur cum dictis prioribus quod quid
utile videbitur pro communi Perusii respondendum. Et si potestas vel capitaneus contra fecerit in aliquo predictorum contra faciens vice qualibet .l. lib.
den. communi Perusii solvere teneatur. Rubrica qualiter fiat appodisse per capitaneum et qualiter non possit intrari per potestatem vel capitaneum contra priores.

[xxi] 21 Non possit Capitaneus vel alius de suis officialibus facere alicui aliquam politiam alicuius quantitatis pecunie super
communi Perusii et massario ipsius sine expressa licentia priorum artium vel septem eorum ad minus que licentia appareat in scriptis
manu notariorum eorum et de politie sigilletur sigillo Capitanei et sigillo priorum quod habet penes ad armam grifis. Et
notarius priorum de dictis licentiis et omnibus politiis faciendis faciat unum librum notarius domini capitanei necnon camerarius communis Perusii
committat quod notarius liber debeat esse concordes. Et si Capitaneus vel aliquis suorum familiarium contra fecerit .C. lib. den. contra
faciens communi Perusii solvere teneatur. Et ut priores artium possint secure eorum offitium exercere et ne metu dicenda et fa-
cienda relinquant dicimus ordinantes quod potestas et Capitaneus vel alter eorum non possit aliquid recipere vel eam facere aliquam inquisitionem
vel punire inquisitionis procedere contra aliquem priorem vel eorum notarium quod fuit in dicto offitio tempore offitii ipsorum dominorum potestatis et Capitanei.
Et si potestas vel Capitaneus contra fecerit in predictis puniatur contra faciens pro vice qualibet in .C. lib. den. et talis inquisitio vel processus
ea inquisitione facta non valeat nec teneat ullo modo. Si vero aliquis voluerit aliquem priorem accusare vel notarium eorum de aliquo
delicto possit hoc facere et potestas et capitaneus teneatur tales accusationes audire et super ipsis procedere et culpabiles repertos
punire et condempnare secundum formam statuti et ordinamentorum communis et populi Perusii. Rubrica qualiter priores et alii officiales communis Perusii syndicentur et per quos.

[xxii] 22 Et ad syndicandum et examinandum dictos priores artium et alios officiales communis Perusii non eligatur de certo de

officialis Comunis nec pro comuni vel populo quocumque defensor comunis vel populi vel contenat officium defensoris. Et qui contrafecerit
contrafaciendo qui proponat vel reformet vel consulendo puniatur ipso iure in mille lib. den. Sed eligatur et mictatur
pro comuni et populo perusino officialis comunis perusii pro sex mensibus quicumque judex justitie comunis perusii qui habet illud officium quod
tenere habuit consuevit secundum formam statuti populi perusini. Sit insuper recuperator et reinventor bonorum et rerum comunis perusii. Et debeat
quadere officium spectet examinare et syndicare omnes et singulos officiales comunis perusii et duos priores artium infra viii
dies post depositum eorum officium de administratione et gestione sui officii et ipsos possit punire et condempnare si in-
venerit aliquid fecisse contra formam statutorum et ordinamentorum Comunis et populi perusini. Et habeat pro suo salario. C. lib. den. et
illam familiam et equos ut statutum loquitur et fuerit necesse. Salvo et reservato quod dictus judex iustitie non possit vel debeat
examinare et syndicare priores artium qui fuerint in officio dum tempore habuit suo tempore de dicto officio potestatis tantum. Dit
et dictus judex iustitie judex appellationum civilium causarum. Civitatis et comitatus et districtus perusii. Et quod omnia statuta que
loquuntur de officio iudicis appellationis comunis perusii Civilium causarum intelligantur loqui de persona et ipso dicti judicis justitie comunis et populi perusini. Rubrica

XXIII Volentes bono statui Comunis et populi perusini utilia ordinare que futura periculis obviant. Quod nullus officialis comunis perusii eligatur 23
presenti capitulo duximus statuendum quod de cetero et in futurum nullus officialis pro comuni et populo perusino de Civitate Romana.
in potestatem vel Capitaneum judicem justitie vel maiorem vel alium officialem dicti Comunis quocumque nomine nuncupetur eligatur qui fuerit de Ci-
vitate romana vel de eius iurisdictione. Nec cives vel populares romani. Et potestas vel capitaneus non possit proponere vel proponi facere
vel permictere. Et priores non possint vel debeant in aliquo consentire proponi et quod non possit consuli vel reformari. Et si supra-
dicti dominus potestas vel Capitaneus vel priores contrafecerint proponendo ponendo ad partitum vel reformando vel consulendo proponi vel refor-
mari vel arengando puniatur ipso iure puniatur quilibet per syndicatores eorum vel priorum vel capitanei in mille lib. den. Et
de predictis potestas et capitaneus possit et teneatur facere inquisitionem et inquirere aliquo non obstante. Rubrica. De pena offendentis priores

XXIIII Ordinatis volumus et statuimus quod si quis offenderit aliquem priorem in futurum vel eorum vel aliquem eorum per exitum et comple- 24
notarium post exitum et complementum et finitum eorum officium usque ad tres annos recte et cum eorum officium vel tunc eorum officium.
aliquos arengando quod faceret vel fecerit in officio quodcumque in dicto vel facto puniatur talis offensor quadrupli pena qua puniri
deberet de offensione quam fecerit si alium fecisset secundum formam statutorum comunis et populi perusini. Et ut statuatur in talis offensus huius offen-
sione vel cum aliquo arengando quod fecerit in dicto officio potestas et capitaneus cum quod sit fama fuit commoda et condebat de predictis
facere inquisitionem et de omnibus contentis in presenti capitulo per bonos homines civitatis perusii fide dignos. Et si repertum fuerit per famam publicam de offe-
sione fuisse offensum recte et cum priorum vel nominatum aliquem vel cum arengando quod fecisset in dicto officio puniatur ille qui eum offendisset
secundum modum predictum aliquo capitulo non obstante. Et si predicta intelligantur pro prioribus futuris. Et quod omnes predicte pene et banna per dominum
potestatem et Capitaneum a delinquentibus auferantur ad penam. l. lib. den. aliquo capitulo non obstante. Rubrica. Quod dominus potestas vel Capitaneus vel judex

XXV Pro meliori comunis et populi perusini statuimus et ordinamus quod non possit nec debeat justitie non possit absolvi antequam ipse 25
dominus potestas et Capitaneus et judex maior et justitie comunis perusii nec aliquis officialis dicti comunis seu eorum tempore eorum officium.
officiales absolvi antequam sint regimen seu officium finiatur vel ante tempus syndicationis fiende de eis vel aliquo eorum pro comuni
perusii et possit vel debeant aliquem eorum penitus licentiam dare ad aliquem eundi regimen vel officium suo durante
officio et contra comunis perusii vel ante quod sit lata sententia super examinatione sui officii per eorum syndicatores. Et nullus predictis
officialibus comunis perusii possit in officio reaffirmari vel confirmari seu eligi nec in dicto officio vel alio comunis perusii eligi vel assu-
mi a die depositi officii ad decem annos tunc proxime accessuros. Et hoc intelligatur et locum habeat in his qui fuerunt et sunt et erunt
in posterum in talibus officiis ex predictis vel in aliquo potestate vel Capitaneo seu judice justitie et maiori Civitatis perusii quod tamen in pas-
sum ad decem annos in aliquo officio esse non possit. Et nulli predictorum officialium arbitrium concedatur in aliquo sui contra aut inge-
nio et priores artium qui nunc sunt et pro tempore fuerint non debeant vel possint proponere nec permictere seu consentire quod proponatur et dicatur
seu reformetur in aliquo consilio comunis vel populi vel adunantia rectorum artium seu aliquorum artium vel consilio sapientum ad
dictum seu contra predictis. Et si contrafecerint puniantur quilibet priorum qui consentiet vel permiserit seu consenserit talibus propositionibus in toto
hoc capitulo contentis reformatoribus et ordinatoribus in C. lib. den. Comunis perusii. Solvendos et eam penam per dominos iudices justitie de-
beat comprobari. Et si predicta fierent non valeant ullo modo. Rubrica. Quod priores non possint eligere aliquos officiales ad predicta.

XXVI Priores artium qui nunc sunt vel erunt in officio prioratus non possint vel debeant eligere nominare nec dare ad aliquod 26
factum vel negotium aliquos officiales vel procuratores pro comuni nec sapientes eligere qui eligant vel dent super
super aliquo facto officio vel negotio aliquos officiales. Salvo quod possint pro factis comunis sapientes eligere qui eis inde-

bus onerte et ordinatorum facere potestas et electores ipsius et Capitanei et iudices iustitie et iudices maleficiorum et qui
possit eligere ambaxiatores cum auctoritate consilii populi vel comunis. Et quod possit officiales eligere si placuerit
post illum tali officiali salarium ordinatum et prout consilium [illegible] provisum notatum in consilio populi salarium quantitate
cum pretio et bussolas et pallottas et c. et super due partes sit concordia. Et si aliquem oportebit
aliquod salarium dandum de moneta comunis vel expensis comunis aliquo laboreriis vel aliquo facto [illegible] fiat appellatio
de salario vel expensa fienda legatur in consilio concessio salarii et expensarum quantitas cui datur et qui datur [illegible]
ostenderet et ordinate salarium vel expensas debite fiendas. Et hoc intelligatur in consilio comunis vel populi vel
rectores ar. promitteret vel consentiret aliquod super hiis de predictis vel per prius in derogationem predictorum vel alio
eorum puniatur contrafaciens in .xxv. lib. den. ipso facto comuni populi solvendarum et eis condempnetur per iudicem iustitie
eiusdem. Rubrica. quod potestas ar. non faciat se absolvi de hiis que gesserit in offitio et c.

27 Priores artium et populi pusini non faciant se absolvi de hiis que gesserit tempore potestatis eorum non permittat
super hiis aliquas propositiones fieri in aliquo consilio comunis vel populi nec in adunantia rectorum ar. ullo modo et si contra
fuerit predictis per iudicem iustitie in quingentis lib. den. eorum quilibet condempnetur et quod factum fuerit non valeat nec te-
neat ullo modo. ¶ Preterea volumus quod dicti potestas ar. civitatis pusini non permittat vel consentiat proponi vel refor-
mari in aliquo consilio vel adunantia ad de aliqua lite causa vel questione civili vel criminali que esset vel agitaretur
vel movetur potestas vel Capitaneus vel coram aliquo officiali comunis et si contrafecerint puniantur et quilibet eorum in .v. lib. den.
per dictum iudicem iustitie et quod totum quod proponeretur vel reformaretur ultra vel preter dictam formam non valeat
nec teneat ullo modo et id non debeat observari in agendo defendendo nec in expediendo. ¶ Et quod dictum est supra non obstante
volumus et iubemus quod in consilio et adunantia antianorum ar. civitatis pusini possit proponi et reformari que ad negotia
et facta pertinent sollempnitate que requiritur per formam capituli inscripti dummodo non fiat vel fieri possit ad hoc capitulum
et dictum vel aliquam partem ipsius quod contra ipsum providere et deliberare per capitulo [illegible] duximus statuendum. et quod
contra predicta est non valeat nec teneat ullo modo vel [illegible] [illegible] predicto. Rubrica. quod quod per statuta

128 Presenti capitulo duximus statuendum quod omnia et singula statuta et ordinamenta loquentia de consulibus ar. et camerariis
et ordinamenta reformationes et constitutiones et deliberationes que loquuntur de consulibus ar. intelligantur in prioribus ar.
vel de camerariis ar. seu de officio ipsorum consulum vel camerariorum ar. intelligantur et locum habeant et habere in-
telligantur in prioribus ar. civitatis et burgorum pusini pro eis et futuris et ea omnia que facere debebant et tenebant
ipsi consules et camerarii ex forma aliquorum statutorum et reformationum vel ordinamentorum ipsi priores ar. facere teneantur et debeant
ex quo sub pena in ipsis statutis et reformationibus constitutionibus inserta aliquo capitulo vel aliquo non obstante. Et non intelligantur
in statutis ordinamentis et reformationibus constitutionibus et deliberationibus per predicta ordinamenta vel aliquod eorum sublata et ab-
rogata. Rubrica. qua de cognitione predictorum per novo electo et de ipso et ad quod teneatur.

129 Super examinatione dominorum priorum ar. pusini [illegible]
deliberare statuimus quod iudex iustitie comunis pusini qui teneatur et debeat examinare et syndicare dictos
priores ar. et omnes alios officiales comunis pusini secundum formam capituli inscripti teneatur et debeat ex suo officio inquirere
et inquisitionem facere pro ipso et sedatam sine promotore et cum promotore sub pena .C. lib. den. infra tres dies post
electionem factam de prioribus ar. an aliquis electus sit contra formam ordinamentorum predictorum vel sequitur vel aliquod eorum et si a-
liquem invenerit fore electum contra formam dictorum ordinamentorum vel alicuius eorum teneatur et debeat ipsum cassare et removere
ab officio prioratus et alium eligi facere loco sui. Rubrica. quod fiat appositio per notarium priorum et quod ordine.

130 Item comune pusini non possit ulterius defraudari. Statuimus et ordinamus quod per notarium priorum qui pro tempore fuerit nulli
offitiali comunis pusini vel abaxiatori dicti comunis possit nec debeat aliquid fieri appodissa nec domini habuit per
electionem antecedentem a notario qui adderet officium sit electus vel abaxiatum et per quod abaxiata sit electus et si
contra fecerit solvere debeat nomine pene .x. lib. den. et quod hoc esse valeat [illegible] et habeat [illegible] [illegible] dummodo in [illegible]
contrarii in ipsis nec abaxiatoribus eligendis per priores ar. et secundum [illegible] notam eorum. Rubrica. quod potestas [illegible]
gatur [illegible] [illegible]

131 Non liceat prioribus ar. qui nunc sunt vel erunt in posterum accipere per se vel comune putat [illegible] ab aliquo [illegible]
pusini mutuo aliquam pecunie quantitatem ab aliquo mercatore vel campsore sive feneratore [illegible] et si contra. vel campsore.
fecerit puniatur quilibet eorum contrafaciens in .C. lib. den. quilibet [illegible] comuni pusini solvendarum. et quod [illegible] [illegible] [illegible]
ipsorum [illegible] [illegible] dummodo non intelligatur si predicti fieret cum sollempnitate que requiritur per ordinamentum inscriptum et quod

prohibetur debitum alicuius exigi per comune Perusii. Rubrica qualiter represalie possint concedi et quibus de causis.

xxxii Preterea dicimus et ordinamus quod nullus perusinus nec alius possit uti aliqua represalia concessa per comune Perusii vel potestatem 32
vel Capitaneum comunis et populi Perusii vel per consilium populi vel comunis nisi pro ipsa represalia repetenda dicta lictera (?)
approbetur et esset approbata per priores artium et per consules mercatorum et aliter data non valeat ullo modo et hoc intelligatur
in represaliis concessis et concedendis. Et ad declarationem dicti capituli et ad vitandas questiones que super ipso capitulo possent
oriri et ad vitanda dispendia que occasione ipsius capituli sequi possent dicimus et ordinamus quod omnes represalie
concesse repetende date et concesse sine approbatione per consules artium et per consules mercatorum in quibus fuit ser-
vata consuetudine fuerint sollempnitates que requiruntur per formam statutorum et ordinamentorum et reformationum comunis
et populi Perusii tenorem (?) valeant et teneant et executioni mandentur dicto capitulo vel aliquo alio non obstante. Rubrica ut non possit dirui domus comunis de pede platee.

Quoniam domus comunis Perusii posite in pede platee sint utilissime pro comuni et populo 33
Perusino tam pro usu et habitatione offitialium quam aliis operibus negotiis pro comuni ideo dicimus
et ordinamus quod ipse domus perpetuo non possint nec debeant destrui dirui nec devastari. Sed ad fulcimentum et honorem
xxxiii comunis et in eo statu in quo nunc sunt conserventur et si fieri potest de bono in melius augmententur. Et quod nulli liceat alicubi
proponere dicere et consulere nec arengare nec firmare nec ordinare aliquid contra predicta vel aliquod predictorum et qui contrafecerit
in proponendo dicendo consulendo firmando vel ordinando contrapenetur (?) in .C. libr. den. et predicta ad faciendum (?)
debeat ipso facto exigi pro comuni. Rubrica qualiter inveniantur debita comunis Perusii et qualiter provideatur de satisfactione eorum.

Priores artium per tempora futura in principio eorum offitii procurent scire debita comunis et tractare cum sapientibus 34
xxxiiii quos voluerint et quos eligant quo et qua forma et qualiter comune Perusii exhoneretur de debitis et comunis debita
satisfiat et quod per eos fiet in adunantia generali renuntiatum et quod per ipsos firmabitur in eadem executioni demandetur
per comune Perusii. Rubrica. Qualiter notarius dominorum priorum artium eligatur per ipsos priores.

Facta autem electione dominorum priorum artium in principio eorum offitii predicti priores teneantur eligere 35
antequam predicti officium intrent unum bonum expertum et executivum notarium et legalem qui sit notarius artium et ipsorum
xxxv priorum dum tamen nullum eligant in notarium qui sit judex vel scriptor in maleficio judicum civitatis Perusii nec eligant
aliquem notarium qui sit consanguineus vel affinis alicuius priorum usque in tertium gradum ex parte matris vel patris vel uxoris.
Et si contra dictam formam eligerent electio non valeat et nichilominus quilibet dictorum priorum pena (?) judicum puniatur in xxv. libr.
den. debeat condempnari. qui notarius duret in officio per duos menses tantum sicut officium priorum et habeat pro suo salario a comuni Perusii xx.
libr. den. Et qui fuerit notarius priorum in futurum esse non possit in dicto officio usque ad tres annos. Et tamen eligerint notarium
dicti priores … in consilio populi eligatur illa porta de qua esse debebit ad serviendum vel ad … voluntate
consilii dicti et in … intelligatur et fiat. Ut autem sciatur quis et qualis sit et esse debeat de inceps officium notarii priorum
artium et qualem ordinem et modum tenere debeat in solemnibus scripturis que scripserit fecerit seu scribi et … tempore debeat
scripturas omnes quas scripserit suo tempore restituere in publicam formam prioribus successoribus pro honore et utilitate comunis et populi
Perusii et specialiter … statuimus et ordinamus quod notarius priorum qui fuerit in futurum … scribere omnia consilia comunis et populi …
… et reformationes et propositiones priorum Camerariorum et rectorum et aliorum consiliorum et adunantiarum in quibus priores
artium proponerent et reformarent exceptis reformationibus et propositionibus que fierent in consilio populi vel maiori in quibus
consiliis possit ipsas propositiones et reformationes scribere de voluntate priorum et quam ipsi priores commandaverint. Et scribere
debeat omnes apodixas et licteras concessas et concedendas et datas de voluntate omnium priorum vel ad minus septem ex eis
presentibus et consentientibus et de dictis reformationibus et aliis omnibus fiat unus liber magnus in cartis pecudis qui semper remaneat
penes priores in quo libro quilibet notarius priorum qui fuerit in futurum teneatur et debeat eadem die vel sequenti scribere omnes reformationes
quas scripserit omnia instrumenta syndicatus et omnes alias scripturas quas fecerit publicas spectantia ad comune Perusii sine aliquo alio salario
habendo ita quod de hiis omnibus possit haberi copia. Et si priores negligentes fuerint vel remissi quod predicta non mandarent ef-
fectui per eorum notarium ut dictum est puniatur quilibet eorum a comuni in libr. l. den. Teneatur etiam dictus notarius priorum qui fuerit in futurum
omnes predictas scripturas scribere et publicare et in formam publicam redigere et ipsas scripturas omnes sic publicatas finito eorum offitio
continenti … aliorum priorum restituere et consignare ipsis novis prioribus successoribus et sic de prioratu in prio-
ratum debeat perpetuo observari ad hoc ut de ipsis scripturis possit haberi copia tam per comune quam per specialibus personis. Qui-
cumque autem fuerit notarius priorum et predicta non observaverit et adimpleverit ut dictum est solvere teneatur et debeat comuni Perusii

pene note. C. lib. den. et non cogatur dictas scripturas omnes ut dictum est restituere et de huius contra predictos per dominos potestatem
et capitaneum possit et debeat tempore sui regiminis sententie et dictam penam ab omnibus predicta non servantibus ut dictum est de facto exigere
pro comuni. Et si negligentes fuerint de eorum salario pro qualibet vice C. lib. den. comuni perusii solvere teneantur et de predictis
omnibus possit quilibet esse accusator et habeat medietatem dicte condempnationis et banni et predicti notarii qui predicta non servaret pre-
textu esse non possit in officio predicto. Et ut ipsi notarii potestatis in solutionibus eorum moderate et congrue procedant pro
utilitate specialium personarum dicimus quod appodissarum scribendarum et restituendarum singularis personis nullam debeant percipere pecuniam
Et volumus quod notarii potestatis de licentiis dandis pro animalibus conducendis ad civitatem perusii secundum formam statuti predicta habere et re-
cipere debeant et possint pro qualibet pro centenario animalium grossorum vel minutorum ab uno usque duos sol. den. tantum et non ultra
et de qualibet salma olei et aliarum victualium .xii. den. tantum. Et de emina grani seu farine extrahende de civitate perusii habere
et recipere debeant .ii. den. in solutionibus vero aliarum scripturarum moderate procedant et de qualibet scriptura de eundo ad mercatum
dum in comitatu perusii .iiii. den. quas appodissas olei et bestiarum notarii predicti scribere nec concedere debeant nisi facto per
statuto vel isto pro eo quod constet quod ille qui petierit dictas licentias et duxerit dictas bestias seu oleum de aliena iuri-
dictione et extra districtum perusii qui non debet dimictere de dictis bestiis in civitate perusii contra formam statuti facti in statuto predicto. Et
hoc omnia servare teneantur sub pena C. lib. den. Considerantes quod quasi totum officium potestatis pendet in manibus ipsorum notariorum
per manus quorum scribuntur omnia que fiunt pro comuni ex officio potestatis et quod circa appodissas faciendas per ipsos potestates adhibe-
atur magna cautela pro utilitate comunis perusii ad hoc ut potestates provideant facere et scribere contra comune perusii dicimus et
ordinamus quod quandocumque contigerit si alicui appodissa aliqua quantitatis pecunie quecumque de causa quod antequam ipse appodissa
debeat sollempniter et deliberate videri et examinari per potestates et eorum notarios ita quod comune perusii defraudari vel
ledi non possit. Et notarii potestatis in dictis appodissis scribendis ordinate procedant si autem contigerit quod fieret alicui irra-
bilis et iniusta appodissa alicuius pecunie de aliqua quantitate pecunie que non deberet de iure fieri unde lederetur comune perusii
quod ipsi potestates qui consentiret ipsi appodisse et eorum notarii qui eam scriberent quod de propriis salariis consilium exhibere tene-
antur de eorum proprio resarcire et restituere tantundem quantum fuerit dapnificatum vel lesum comune perusii et insuper de ipsorum proprio sol-
vere teneantur quilibet predictorum comuni perusii C. lib. den. Et ut sciatur qui fuerint potestates consentientes ad talia dicimus quod
notarii potestatis in singulis appodissis faciendis de aliqua pecunie quantitate scribere debeant nomina potestatum qui fuerint presentes et
consentientes pena ipsi notario qui predicta neglexerit pro qualibet appodissa .x. lib. den. quam penam de facto debeat au-
ferri ad petitionem cuiuslibet de importatis. Qualiter eligatur nuntius potestatis et capitanei. Rubrica.

xxxvi 36 Servitor et nuntius populi eligatur et fiat per potestates et antianos quandocumque incipiat eorum officium quod servitor et
nuntii teneantur facere servitia antianorum et populi perusii et omnia alia que facere tenentur per formam alicuius capituli constituti
populi perusii et teneatur et debeat sub pena C. sol. den. facere omnes ambaxiatas et impositas et imponendas per po-
testates et antianos et eorum notarios et si non fuerit ad eorum petitionem puniatur in dicta pena per potestatem et capitaneum et de pretio eius
quilibet eorum habeat pro suo salario a comuni perusii C. sol. den. et unum caputium de scarlatto quod caputium continue
portare debeat et dictus nuntius et servitor non possit esse in eodem officio nisi ad tres annos et duret in officio
dicto sex mensibus tantum prohibendo eam extoto intrare et volumus quod de litteris que sigillantur de sigillo potestatis quod spectat
ad comune vel ad speciales personas cives vel forenses nullam pecuniam possit recipere vel habere nec dici possit quod sigillum
populi vendatur sed libere prout mandaverint potestates teneatur et debeat omnes litteras facere sigillari. Et ut sciatur de quibus
negotiis possit ipse nuntius pecuniam recipere dicimus quod quandocumque inceperit extra civitatem ad videndum et examinandum
numerum bestiarum grossarum vel minutarum habeat et recipere tantum possit pro qualibet centenario et ab uno usque ad .ii. sol. den. et non
ultra de licentia olei et aliarum victualium nichil debeat habere ab aliquo pro eo si ad recipiet contra predictam formam sol-
vat comuni perusii pro qualibet vice .xx. sol. den. debeat et teneatur idem servitor et nuntius continue de die et nocte morari
cum domino priorum et antianorum pro ambaxiatis faciendis secundum quod sibi per predictos potestates mandatum fuerit. Rubrica. Qualiter guerra sit ... et quibus de causis et qualiter fiat consilia et dispendi possit avere Comunis.

xxxvii 37 Pro bono et pacifico statu Comunis et populi perusii statuimus et ordinamus et firmamus
volumus observari quod de cetero nulla guerra seu cavalcata pro comune perusii
contra aliquas civitates castrum vel universitatem seu pro alia et nulla colletta sive datium imposito vel prestita imponatur
pro comune perusii nec fiat in aliquo sine causa. Et quod nullus debitum fenatorium vel quod spectet ad fenum vel aliquod debitum possit

vel debeat contra principalem vel fideiussorem pro communi Perusii ad quod obliget commune Perusii vel alio nomine dicti communis vel aliquid dare
velit alicui pro communi vel donari vel donum aliquod fieri pro communi et quod Perusii nec aliquod adiutorium alicui possit fieri pro com-
muni Perusii et pecunia non possit promicti ullo modo nisi vellet et reformetur in consilio Camerariorum et sapientum quos voluerint potestas
potestas seu capitaneus in quo consilio intersint ad minus xxiiii camerarii artium. Et ibi exprimatur causa quare predicta proponuntur et refor-
mantur et fiat inter eos partitum et scrutinium ad bussolas et pallottas et si obtentum fuerit per duas partes in concordia
primo dicto simul ex eadem propositio et negotium possit proponi et reduci ad consilium populi Civitatis Perusii in quo consilio
intersint ad minus CC consiliarii et inter eos fiat partitum ad bussolas et pallottas et si due partes fuerint in concordia
postmodum sequenti die et postea simul [illegible] propositum fieri possit et debeat sequenti die in consilio generali et maiori Civitatis
Perusii in quo consilio intersint ad minus CCC consiliarii. Et si dictum consilium obtinuerit per duas partes secundo et misso par-
tito ad bussolas et pallottas tunc simile negotium et similis propositio deinde reducatur et proponi possit sequenti die
vel postea in consilio et adunantia potestatis [illegible] consulum mercatorum auditorum cambii camerariorum calzolariorum et aliorum
camerariorum et rectorum artium populi Civitatis et burgorum Perusii in quo consilio et adunantia intersint ad minus xxiiii came-
rarii et trecenti rectores vere de rectoribus datis in scriptis notario potestatis aut notario reformationum in principio eorum for-
mam. Et si due partes in concordia fuerint secundo partito diligenti inter eos ad bussolas et pallottas tunc quod ordinatum
fuerit per dicta consilia predicta sic sollempniter actis [illegible] executioni mandetur et fiat pro communi predictum. Et quod possit
omnia per singula predicta fieri et executioni mandari pro communi Perusii prout casus occurrerint in aliquibus predictorum casuum sed quod ordinatum
et salubriter provisum fuerit aliquo ordinamento statuto seu reformatione in contrarium loquentibus non obstantibus. Et hoc capitulum sit precisum
et perpetuo debeat observari. Salvo quod predicta sollempnitas non observetur si casus occurrerit quod absit quod aliquod castrum
seu universitas supposita iurisdictioni vel protectioni communis Perusii recusarent facere mandata communis et quod pro defensione Comitatus
et districtus Perusii vel alicuius Castri vel terre dicti comitatus vel alicuius communantie iurisdictionis communis Perusii dicta sollempnitas non
observetur. Et salvo quod predicta sollempnitas non debeat observari si contingeret auxilium vel adiutorium fieri in favorem et exaltationem
alicuius Civitatis vel castri de societate et liga communis Perusii seu que esset in futurum in aliqua liga et societate cum Communi Perusii
in quibus et [illegible] possit procedi prout placuerit maiori consilio providere et reformare et hoc pro honore libertate et statu Communis
et populi Civitatis et districtus et comitatus Perusii. Et ad hoc ut habeantur consilia pro predictis et pro aliis negotiis communis faciendis
ordinandis et exequendis volumus quod pulsato ad dicta consilia vel aliquod predictorum sicut debet requisito per dominum Capitaneum et qui non
venerit ad ipsa consilia cum de ipsis vel de aliquo consilio ad procuratus erit sono tube ut moris est solvat pene nomine
pro vice qualibet v. solidos nisi habuerit iustam causam que appareat per sacramentum et fidem et dictum duorum testium ad minus. Que pena a defici-
ente de facto exigatur pro communi. Quicumque non venerit ad dicta consilia vel aliquod eorum cum esset de consilio ad quod iret solvat
pene nomine pro vice qualibet xxv(?) lib. den. et dicta pena exigatur de facto ab omnibus contrafacientibus sine aliqua contempnatione per potes-
tatem et Capitaneum ex officio sine aliqua accusa vel denumptiatione. Et si potestas aut Capitaneus contra predicta vel aliquod predictorum seu contra formam
predictam proponeret vel reformaret vel reformari faceret non servata sollempnitate predicta quilibet eorum solvere teneatur
Communi Perusii et [illegible] quilibet eorum per iudicem iustitie in [illegible] lib. den. et id totum quod fieret vel reformaret contra formam
predictam valeat non debeat nec teneat ullo modo. ¶ Volumus insuper quod predicta non intelligantur in salariis officialium et elemosinis et in
expensis que fieri debent per capitula statuti et ordinamentorum communis et populi Perusii. ¶ Et volumus non obstantibus predictis quod domini Cap[itaneus]
cum voluntate potestatis [illegible] et consilio deliberatione eorum possit et debeat si et quando necesse fuerit [illegible] pro communi fieri expensas
usque ad quantitatem l. lib. et ab inde supra proponi in consilio populi de ipsis expensis dummodo in dicto consilio semper intersint ad mi-
nus CC consiliarii et fiat partitum ad bussolas et pallottas et non aliter. Et si due partes fuerint in concordia possit
dicte expense fieri et non aliter ullo modo. Que autem expense fuerint facte pro communi a C. [illegible] in ipso consilio pro communi et re-
formari possit ad partitum de sedendo ad levandum ut moris est. Et hoc capitulum sit precisum. Ne proponant priores [illegible] alicui

xxxvii Priores autem non proponant nec proponi faciant ipsis existentibus in officio prioratus in prioratus existens in officio. 38
aliquo consilio populi vel communis vel adunantia artium vel rectorum aliquod generale negotium vel factum quod tangat ipsos
priores vel aliquem eorum vel quod sit proprium ipsorum vel alicuius eorum. Et si contrafecerit solvat quilibet eorum communi Perusii C.
lib. den. et propositio et reformatio non valeat nec teneat ullo modo. Rubrica quod non possit [illegible] ad aliquod consilium

1 Item statuimus et ordinamus quod potestas vel Capitaneus non possit vel debeat facere sine licentia priorum vel VII eorum. 38 bis
[illegible] ad aliquod consilium adunantiam vel congregationem sine licentia et voluntate priorum artium vel VII eorum ad

mini et si contrafecerint puniatur in C. lib. den. et de eorum salario ad faciendum expendis per com. Potestas et consules

xxxviiij 39 Pro bono statu com. et pop. pis. dicimus et ordinamus quod quando potestas ar. Camerarii et rectores populi burg.
civitatis et burgorum pis. et consules mercatorum auditores cabelle Camerarii calzolarii non faciant et congregari co-
rum et Camerarii aliarum artium Civitatis et burgorum pis. essent concordes possint et potestatem habeant filia-
autem per statuta capituli quando voluerint congregare rectores ar. et mandare preconibus ut faciant banpnimenta
et campanarius ut pulset campanas continenti cum eis iniunctum fuerit per predictos per maiorem partem ipsorum non
obstante aliquo precepto vel inhibitione cuius fieret cum pena vel sine pena per potestatem vel capitaneum vel aliquem offitiale
com. vel pop. pis. aliquibus preceptis inhibitionibus et a pena tamen dicti preceptores quod campanarii sit auctoritate presentis capituli
xl 40 Et statuitur quando artes et camerarii R. qualiter per preceptores vocentur artes et capita artium. absoluti
statutum quando expedierit debeat convocari et quod ordine per preceptores vocentur ordinamus firmiter statuentes quod preceptores
com. pis. debeant primitus clare et vocare mercatoria et consules mercatorum Lanaiuolos auditores cabelle dictos Ca-
meralium calzolariorum. ultimo omnes alios camerarios omnium aliarum artium non nominando eosdem et sic fiat quotiens o-
portunum fuerit. Et si preceptores non observaverint dictum modum et ordinem solvant pene nomine com. pis. vice qualibet
C. s. den. et qualibet sit in arbitrio et hic mes bapni R. quod ordinamenta artium valeant et que non.
xli 41 Dicimus statuentes quod si aliqua capitula seu ordinamenta essent in ordinamentis alicuius artis scripta et ap-
probata vel non approbata quod essent contra ordinamenta universitatis artium vel alicuius earum ipsorum vel contra com. pis.
talia ordinamenta seu ordinamentum non valeat et sint ipso iure cassa et cassum et irrita et irritum et nullius valoris.
omnia Capitula et ordinamenta cuiuslibet artis mutatorum ar. quando non essent contra ordinamenta ar. vel alicuius earum ipsorum in presenti volumine
scripta sint et intelligantur approbata et confirmata auctoritate presentis capituli et valeant et teneant prout scripta fuerint per notarios
cuiuslibet artis in volumine ipsorum artium et cuiuslibet artis per eorum notarios. R. qualiter vendatur fructus clusi.
xlij 42 Ad hoc ut maior habundantia sit in Civitate pis. dicimus et ordinamus quod fructus et proventus clusi pisini in
futurum ad granum vendatur et non ad pecuniam et quod emptores ipsorum debeant et teneantur contra precium emptionis
dare in ordeo et spelta. scilicet tres corbes spelte pro uno grani et duos corbes ordei pro uno grani et tres pro
[illegible] pro uno grano pretio com. dare teneantur et quod bladum com. pis. de mensibus septembris et octubris ad Civitatem pis. compor-
tatores et emptores debeant dare et mensurare dictum bladum secundum modum et ordinem et offitium concessum fratribus de-
putati qui sunt ad dictum offitium deputati. R. ea. De eodem :—
xliij 43 Item dicimus et ordinamus quod fructus clusi pis. potestas et Capitaneus teneantur vendere et stabilire facere precium
aplius in pena C. lib. den. eorum et nichilominus ordine teneantur servare potestas et Capitaneus et potestas ar. quod
per tempora fuerint et eam legi facere in maiori consilio Civitatis pis. semel et plures cum deliberatione ducendum fructuum
xliiij 44 Item statuimus pro utilitate com. pis. quod emptores fructuum clusi R. de fideiussoribus dandis. Predicti
pis. continenti cum fuerint fructus stabilimenta dare debeat dominus Capitaneus vel sindico com. per com. pis. dicti bo-
pis. et idoneos fideiussores bona quorum fideiussorum valeant ad minimum tenentibus possessionibus. xx. lib. den. scilicet pro
quolibet eorum. ij. lib. den. quod fideiussores per potestatem ar. approbentur qui sollempniter promittant dare in terminis
datis. scilicet de mensibus septembris et octubris summa grani promissi vel compromitteret ille vel illi cui vel quibus facta fuit ve-
ditio vel stabilimentum fructuum predictorum. Et quod fideiussores nullus sit familiaris vel esse obligatus non forensis [illegible]
[illegible] in fodio com. vel populi pis. Et si supradictos fideiussores dare non poterit vel recusaverit omnia sua bona
ducantur in com. et [illegible] publicentur. et stet in carcere com. precium vendiditur. Et si emptor dictorum fructuum non esset
in forma com. pis. et non dederit fideiussores ut dictum est omnia bona eius ducantur in com. et ex civitate et comitatu pis.
per. x. annos per exule debeat condempnari. R. qualiter vendatur fructus aque lacus pis. :—
xlv 45 Statuimus et ordinamus quod fructus aque lacus com. pis. quando fiet venditio de eisdem vendi debeat
[illegible] et non ad tempus et soluto pretio fiat secundum formam statuti populi pis. loquentis de hac materia et quod fructus
armati et non ad tempus et soluto pretio fiat secundum formam statuti [illegible] et non ad tempus. et si potestas et Capitaneus
omnium communantiarum com. pis. non possit vendi nisi pro uno anno et non ad tempus. et si potestas et Capitaneus
et potestas ar. contrafecerint puniatur quilibet eorum in C. lib. den. com. pis. solvendo. R. qualiter eligatur massarius
xlvj 46 Quod offitium massarii com. est offitium periculosum et est in urbe in talibus com. et de offitio suo et salario et de suis
offitiales Com. pis. quod magis adherent offitio domini Capitanei et dominorum priorum ar. notariis et iuvenis eligendis.

et ipsum officium huiusmodi fuerit gestum et administratum et etiam per massarios communis perusii circha paganinta
et alia plura prout ex arbitrio et ex ordine sufficienti pro facto communis et procuratorum negotiorum extra
ditate in provida deliberatione habita ut possit massarius melius officium operari statuimus et ordinamus quod admini
stratores massarii seu camarii omnes et singuli introitus et denarii communis perusii debeat pervenire in manus potestatis
et capitanei vel iudicis iustitie vel maioris vel priores artium seu alicuius alius officialis communis perusii nullam
pecunie quantitatem in magna quantitate vel parva de eo quod debet pervenire in commune recipere possit deponere vel poni
facere tales tabula vel camara set tantum massario communis perusii in communi fide et dictus facere teneat absque ullo tempore re
vallo. Et qui contrafecerit privatus ipso facto in C. lib. den. puniatur quibus de qua pena non possit contrafacere absolvi per
aliquem consilium civitatis. Et dominus iudex iustitie et eius curia possit et debeat de premissis inquirere quibus nisi fecerit puni
contrafacere non obstante capitulo de sindicatu nec aliquo per quem premissis casus eludatur et quod massarius seu camararius communis perusii ipsam
pecuniam omnis introitus communis perusii recipere debeat et penes se tenere dictam pecuniam et non ipsam vel aliquam partem eius per aliquem
campsores vel mercatores deponere nec tenere sub pena C. lib. den. si aufferentur pro communi puniatur quibus de pena cum fuerit
contrafactum. ¶ Et quod ipse massarius seu camararius habeat pecuniam ad usum civitatis perusii pro communi perusii tenere et flo
renos aureos et aliam monetam argenteam mutare recipere pro eo pretio quantitate valebit et non ultra et pro illo pretio
pro quo recipit monetam dictam recipere pro tanto reddere teneatur et non pro maiori ullo modo et si contrafecerit x. lib.
den. communi perusii unacum quibus solvere teneatur. Et si fiat per massarium seu camararium communis perusii maius expensa quam fuerit stat
quod imputetur. ¶ Et teneatur et debeat tantum camararius communis perusii in quo intrat ad officium exercendum facere debeat re
cipere paganinta et non ad tablam vel camaram alicui et totam et integram solutionem faciat cuilibet quam recepta non dimi
nuta et in aliquo fraude vel lucro et non retineat pecuniam alicui ad tempus et si contrafecerit l. lib. den. unacum quibus communi perusii solvere
teneatur et debeat. ¶ Et non possit massarius communis perusii nec debeat depositum aliquem facere pro aliquo facto alicui massario vel
post alium pro communi in utilitatibus communis perusii ponere nec tale depositum expendere quibus sententia lata fuerit super eo pro quo
factum erat depositum et ultra ad decem dies sequentes. // Et si de aliqua sententia huiusmodi fuerit recursum ad iudicem iustitie vel
alium officialem communis perusii habentem officium sic potius quibus sententia confirmatoria vel absolutoria lata fuerit non possit
depositum in utroque tribus communis nec expendat pro aliquo facto communis ullo modo. ¶ Et si sententia officialis vel iudicis lata fuerit in
cassando vel annullando tunc massarius communis depositum sibi dimmittere reddere et restituere teneatur eadem die vel sequenti illi qui
depositum fecerit non obstante quod possit revocari de massario per quem est factum deperatur. Et si sententia fuerit confirmata detinendi po
natur depositum in utilitatibus communis et si massarius contrafecerit talem depositum l. lib. den. unacum quibus communi perusii solvere teneatur.
Et si potestas vel capitaneus vel priores artium fecerint vel compelleret aliquem depositum ponere in utilitatibus communis vel expendi pro communi alio vel alio
modo quod dannosum sit. C. lib. den. qui contrafecerit puniatur quibus solvere teneatur. ¶ Et ut veritate et cautius communis perusii et eius massarius
appareat omnibus cuiuslibet dicimus et ordinamus quod massarius communis perusii nullius hominis vel pro possit ultra xx. s. den. dare nisi in apodixa
prescripta in libris fratrum galli gestitur notarius et officialis communis vel in libris illi notarii qui prius sunt vel in futurum fuerint ad officium
apodixarum scribendarum et cassandarum ponetur. ¶ Quod massarius communis perusii eligatur pro tempore futuro aut de fratribus sancti augu
stini aut de fratribus predicatorum sancte marie aut de fratribus sancti benedicti de perusio sive quo ex dictis fratribus placuerit consilio populi ordinatur et quod
tempore massarii communis perusii salario esse non possit vel debeat ullo modo set de dictis fratribus tantum qui habeat officium massarii per quem fui
dem est utilius continet. Et volumus quod massarius communis perusii sit et esse debeat massarius per tribus mensibus tantum et de dictis fratribus
tantum et sic de tribus mensibus in tres menses restituatur et celebretur electio quod dictum habeat dictus massarius a communi perusii pro suo salario
pro dicto tempore xv. lib. den. et non ultra. possitque dictus massarius sibi eligere et nominare ad suam voluntatem pro conservandis
monetis duos fancellos et pro fancello quando ad ipsum officium prebebit qui fancelli sint in dicto officio per tribus mensibus tantum
et deposito dicto officio in ipso esse non possit de inde ad duos annos qui iuvenes seu fancelli habeant et habere debeant a
communi perusii pro eorum salario quilibet eorum pro dicto tempore C. s. den. tantum. ¶ Habeat etiam dictus massarius communis secum duos bonos et cy
vitatores notarios qui de tempore eligantur ad brevia quinque pro quibus in maiori et generali consilio civitatis perusii. Et dividat
per portas ita quod de ipsis notariis habeat quibus porta sit et alia eligatur ... et pro quibus tempore notariis fiat quinque
brevia illa quod illa porta de qua esse debebit et ... ad minus esse debeat in concordia quorum notariorum unus sit
deputatus ad scribendum omnes et singulos introitus communis perusii et deposita alter vero scribet omnes et singulos exitus
dicti communis et durent in officio tribus mensibus tantum. Et qui fuerit notarius deposito suo officio in ipso esse non possit de in

ad duos annos. Quilibet notarius habens q̄ habe debeat a coi p̄us p̄ eoz salario gh̄ eorū decē lib. den. 7 nō plus. Qui
massar' 7 sui notarij faciat offīm massar' coīs s̄b; formā ordinamtoꝝ ān̄ 7 p̄ pet̄ue s̄ s̄cr̄ ip̄e capitlo
dnotata. ¶ Debeat 7 dcs massar' seu Camar' qs 7 singlas expensas sup̄ 7 exit' coīs p̄us facē lega-
lit̄ absq̄ dolo. Et q dcī potas Capit' iudex executionū n̄ aliq's ali' offitial' coīs p̄us possit alicj exeq-
tores alic' exbapnimti ul' condepnatois face ul' s̄ aut alti ul' aluxate ul' cuiꝫ alti' 9dictoīs offerte
sive retine' d auc' coīs seu q̄ alicj in q̄ coī ptinet' n̄ p̄ut d ipi' camarij' eta sēcā p̄ueiet q̄ pcedet. Si
uō p̄dcī dn̄s potas ul' Capit' ul' eis iudex sive q̄cq' offitial' coīs p̄us aut idē massar' fecit i p̄dcis ul'
alicj p̄dcoꝝ noīe pene q̄ lapsi coi p̄us. C. lib. den. solue teneat'. Et p̄dcī massar' seu Camar' notarij
7 p̄uenes debeant 9tinue p̄mane' durare tp̄e eoꝝ offitij i Camā coīs p̄us ul' sit solit' morar' alij mas-
sarij i ea Camā ut sup' ordinatū stare debeant 9tinue ad recipiend 7 dandū auc' coīs p̄us 7 alia facie'
q' i eoꝝ offitio uiderit expedie'. 7 d ipā Camera n̄ debeat dmitte offo' eoꝝ d'mit tēpestiuo nisi ad
nece n̄ cā ire' ad comedendū ul' alia cā necīa q' n̄ posset auferre n̄ cessare. Et q̄tiescūq; ipi al' fe-
cerīt i p̄dcis .x. lib. den. p̄ uice q̄libꝫ coi p̄us solue' debeat. 7 i ipaꝫ penā potas 7 Capit' p̄ coi exige' tene-
at. ¶ Et p̄dcī not' d aliq' scp̄ti q̄ fecerīt i dcō eoꝝ offo' q̄ ad dcm offīm ptinet' sb dca pena .x. lib. den.
a coi p̄us ul' dcm salariū n̄ aliq' p' debeat petē n̄ h̄re in alicj. ¶ Teneat' 7 notarij dcī face duos
libs omi; 9titū dcī coīs .s. massario unū 7 alteꝝ p̄ dnō Capit' 7 omi; expēsaꝝ q's faciet dcs mass' sili fa-
ciet duos libr̄ oꝝ q' unū hat dcs massar' 7 aliū hat Capit' p̄ coi q's libs oꝝ i ceūs peruidit 7 n̄ habuerit
scrib' tenatū. Et Capit' eos coge' tnat' ad dcos libs faciedos oꝝ ut dcm ē i pena .x. lib. den. q̄ ab eis
not' 9facientib' exige' teneat' p̄ coi 7 nichōmin' eos cogat ad p̄dca. ¶ It notar' q̄ scrib; introitus
tnat' dare cuilibꝫ pētn duas refutatoes d solonib' ejs faciet massar' 7 p̄ ill' n̄ illaꝫ solones accipe te-
neat' i pena p̄ uice q̄liꝫ q' 9fecit .x. lib. den. 7 q' d p̄dcis cadit' sacro ill' q' ad p̄solvissꝫ. ¶ Notar' uō
q' scribet expēsas teneat' i refutatoib' q's faciet 7 scrib; dcī massarij ponē nom 7 p̄nom 7 pōti
7 parochiā seu Castrū ul' uillā ill' q' massario refutatoeꝫ faciet seu cuī fuit ille cui massar' aliq'
solones faciet q̄ n̄ al' scribat ipaꝫ solones 7 refutatoeꝫ n̄ ille cui fiet solō p̄ massariū coīs fuit p̄
sēs ad refutatoeꝫ faciendaꝫ 7 i ipā solone 7 refutatoe ponat noīa duoꝝ testiū ad min'. 7 si 9fecit
soluat coi p̄us pene noīe .x. lib. den. ¶ P̄dca uolum' q' si aliq's debebit aliq'd dare ul' solue'
Coi p̄us occōe alic' 9depnatois ul' eptois boꝫ alic' exbapniti ul' alia q̄cūq' cā noīe suo ul'
p̄ se ul' p̄ alicj d sua familia 7 ipe ul' ab d sua familia hebit alicj politaꝫ legitiaꝫ sup coe p̄us
ul' in scessū ab alicj q̄cūq' d alicj 9tutate p̄uue d polita ul' istro mutuite l' p̄stantie sic coe
p̄us dūm politie 7 instrū sint d iure 7 d alicj 9titute pecuie scp̄ta i lib' p̄ angeli gelfutij not'
ul' altius not' q' eē ul' fuiss; i dcō offitio loco sui ut sup' dcm ē possit tēaꝫ 9titutē q' d bet h̄re
a coi 9pēsare p̄ medietate tm̄ cū illa q̄titate q' dcō coi ipe ul' ab d sua familia dare ul' solue' tenet'
q̄cūq' d cā 7 massarius coīs p̄us tēas 9pēsatoēs face' p̄ coi p̄ medietate teneat' 7 p̄ alia medieta-
te i den. 9putandis 7 i moneta nuāta. Et si massar' coīs p̄us p̄dcaꝫ 9pēsatoēꝫ n̄ fecit ad pet' cui'
cūq'ꝫ .s. medietate i politis 7 instris ut dcm ē 7 alia med' i den. 9putādis p̄uiat ipō sēo p̄ui-
cā sola p̄stanteꝫ 7 sin p̄stantie i .xxv. lib. den. p̄ dnūm Capit' q' pēa d auferat' d sēo. ¶ Et si
dcs massar' seu Camar' semel durāte tp̄e sui offitij scp̄turas 9depnatoūꝫ q's h̄t dn̄s Capit' eūc
p̄ia ipaꝫ 9depnatoūꝫ q' s dat ul' porib' examiare diligēt debat 7 uidere. 7 h' Capit' 9 ordiamtis
i ordiamtis q̄tiens ipā ordinamta mutaret' poi d bat 7 p̄sse. ¶ It uolum' q' massar' seu camar'
coīs p̄us i solonib' faciēdis ill' q' h̄it politas ordiate pcedat vꝫ q' p̄us soluat ill' q' p' h̄it poli-
tias q' postea ordiate s̄ q' p' sut sēe politie p' eis fiat solō p̄ massarius seu camarius 9dcm. Et si
dcs massar' n̄ p̄ressit ordiate ad solone faciēdā soluat pene noīe coi p̄us. C. lib. den. 7 d p̄dcis
q̄lꝫ sit 7 eē possit accato'. 7 d' iudex iustitie cū p̄motore 7 sin p̄motore ex offo tenat' i p̄re-
sētiā ul' secrete ut s' placuit. Saluo q' p̄dcā n̄ i teligant' i salarijs aluxatoꝝ n̄ i salarijs